M

DECISIONES
SACRI REGII CONSILII NEAPOLITANI,

Per D. THOMAM GRAMMATICVM Neapolitanum, I. V. D. Regium Consiliarium,

Ex causis per eum in sacro Regio Neapolitano Consilio relatis summa cura, summoq; iudicio selectæ.

HIS ACCESSERE, CONSILIA QVAEDAM pulcherrima, & Quæstiones perquam vtiles eiusdem auctoris.

Ad hæc, Index rerum, & verborum locupletissimus.

Quæ omnia recenti hac nostra editione diligentissimè expolita sunt, accuratissimeq; elaborata.

VENETIIS, *Apud Ioan. Baptistam à Porta.* 1583.

INDEX LOCVPLETISSIMVS IN DECISIONES

Dom. Thomæ Grammatici.

Antiani

Appella-

C

Ciuitas

Cleri-

Cleri-

Comparens

tanter

dubi-

arbi-

E

ad me-

feu-

sarius

I

 mentio,

nocare,

per

Ius.

iustus

Ludenti

Man-

No-

Notarijs

Officij

Pœna

prin-

pro-

Rebel-

S

stipu-

T.

Testator,

 tibus

statuto

stipu-

Talis

T.

petrati.

FINIS.

D. THOMAE GRAMMATICI NEAPOLITANI I. V. D.

DECISIONES SACRI REGII CONSILII NEAPOLITANI.

1 *Nepos an præferatur patruo secundogenito in successione aui, si nepos ipse natus est ex primogenito prædefuncto, nu. 3.*
2 *Ordo gradus dum attenditur filius vocatur, & nepos manet exclusus.*
4 *De nepote nunquam iudicari debet, prout de filio, quando filius vocatur cum aliqua qualitate, quæ non erat in nepote, sed erat in filio.*
5 *Nepos comprehenditur, vbi fit mentio de filijs.*
6 *Proximior in gradu, regulariter præfertur.*
7 *Aequitas vbi non reperitur scripta, stari debet regula.*
8 *Prudentior præsumitur humilior, & magis expertus antiquior.*
9 *In dominijs, & principalibus in quibus versatur regimen populorum, non tam attendendus ordo primogenituræ, quàm virtutis, quæ in principatibus requiruntur.*
10 *Successio deferenda est, vt non tam attendatur vtilitas successorum, quàm commodum subiectorum.*
11 *In electionibus eligendus est maior ætate, & maturior, cuius vita probabilis sit.*
12 *Patruus præfertur nepoti in successione patris, & aui, nepoti dico ex primogenito prædefuncto, nu. 13. 14. 15.*
16 *Nepos ex primogenito, succedit auo, excluso patruo, & ita fuit iudicatum in causa comitatus Marsici, & sancti Seuerini, nu. 17.*
18 *Papa licet iudicauerit pro rege Roberto contra nepotem Bal. refert, quòd nescis si verum iudicauit, & in dicta causa fuit magis partialis, quàm apostolicus.*
19 *Papa iudicauit pro rege Roberto patruo contra nepotem propter pu-*

Ablicam vtilitatem regni, & ob immensam sapientiam dicti regis, qui fuit alter Salamon, & quia sufficiebat regi Vngariæ illud regnum Vngariæ, & non potuisset rex Rober. expelli à dicto Reg. absq; maxima strage, & iactura ipsius regni, nu. 20.

21 Rex Rob. conscientia ductus, transtulit hoc Reg. Siciliæ ad regem Vngariæ, dum Ioannam eius neptem desponsari fecit Andreæ regi Vngariæ filij Caroli Martelli.

22 Rex Andreas præfatus, fuit laqueo suspensus, nescitur si consentiente ipsa Ioanna vxore, ita vel non.

23 Regina prædicta Ioanna neptis Roberti, fuit iugulata inter duos puluillos. & sepulta in Castro muris vbi iacet. nu. 25. 26.

24 Otho Imp. supra Rhenum iussit iudicio gladiatorio experi inter patruum & nepotem, quis succedere debuisset; & vix nepos obtinuit.

25 Regina Ioanna cognita prædicti sui viri secordia, consentientib. agnatis eius, qui regno prædicto inhabitant, Andræam eius virum & consobrinum per insidias laqueo interimere fecit. nu. 26.

27 Regina ipsa necato suo viro, territa impetu Vngarorum, qui ad vltionem mortis regis And. venerant, in prouinciam sibi subditam aufugit, & illis abeuntibus restituta fortunam secundam ad extremam vsque ætatem experta, regimen tenuit summa pace, supra prudentiam muliebrem, adeo vt nunquam floruerit vllo tempore sub rege magis. nu. 27.

28 Opino, quod nepos succedat excluso patruo, est magis sustentabilis. Tamen Afflictus tenet pro patruo, dicit ipsemet, quod in reg. est obseruantia pro nepote, etiam si esset fœmina neptis, & quod ita iudicauit rex Ferd. primus, pro tribunali cum suo consilio sedēs in Castro nouo, in causa baronis Sinerchiæ, in fauorem neptis. nu. 29.

30 Nepos nedum ex filio primogenito defuncto excludit patrum à successione aui: verum etiam, si nepos esset filius secundogeniti, excludet patruum tertiogenitum.

31 Regnum Apuliæ est feudum ecclesiæ Ro. & non habetur iure successionis, sed ex concessione dominica.

DECISIO I.

ORTA lite & controuersia inter excellentes don Scipionem Caietanum, filium quõdam excellentis don Loysij Caietani de Aragonia, secundogeniti Illust.olim honorati Caiet.Ducis Traiecti ex vna,& don Ferd.Caietanum tertiogenitum,præfati q.Ducis ex altera,super primogenitura& successione feud. in Regia audiẽtia, & corã Illust.don Petro de Toledo Pro rege Cæs.& Cap. dignissimo in pñti regno,& cã ipsa cõmissa Magnificis.v.i.D. Regijs consiliarijs, videlicet Mag. Ioan. Martiali Maiorchino,Nico.Maiorana,& mihi Th. Grãmatico, vt vna cum excellentib.Regentibus regiam cancellariam ad cognitionem, & successiue decisionem causæ pfatæ in Collaterali cõsilio procedere deberemus.Videbatur prima consideratione dicẽdum, præfatum don Scip. nepotem ad exclusionem præfati excellentis don Ferd. patrui minime admittendum ad petitam primogenituram,& feud.successionem ex plurib. vrgentib.rõnib.decisionibus,ac auctoritatib. quamplurimorum pe

1 ritissimorum doc.tam priscorum,q̃ modernorum.Et q† præfatus d. Ferdinand.patruus eidem don Scip. præferendus veniat, adducitur in primis cõstitutio regni, vt de successionib. quæ vt ex eius lectura demonstratur, filios primo loco admittit,& successiue nepotes, sexus tñ & ætatis prærogatiua seruata, vt maior natu minori præferatur concurrente insuper inuestitura quondam regis Capto.gloriosæ memoriæ,in personam q.præfati Ducis Traiecti, dum in ea dr sexus & gradus

2 prrogatiua sruata,ex quo dũ ordo † gradus attenditur, filius vocatur,& nepos remanet exclusus, ut in spẽ cõsuluit Pet.de Anch.in suo cons.181.dum ibi patruum præferendum consuluit.& idem secut.est Pau.de Cast.in cons. 258.in præsenti cã.& maxime, cũ ex tenore inuestituræ derogatum appareat oĩ iuri & consuetudini feudo. per tex. expressum,& ibi Bal.in c.1.de duo.fr.ã c.inuest.hinc Neap.Seb.in consue.Neap.si moriatur aliquis.sub rub.de suc.ab intest.in gl.in vers.ex masc.3. & 4.col.declarando ipsam constitutionem ibi, feuda tenenti

 suc-

succedant descendentes filij & nep.& ibi, sexus ætatis prærogtiua seruata, ut masc.fœm. & maior natu min. præferatur inter viuentes speciali iure Francorum & eandem opin.videlicet, † quod patruus nepoti ex primogen. præferatur, tenuerunt post Ricar. Mal. Cyn. Bald.& Saly.in l.si viua matre, C.de bo. mat. Bar.& Bal.in auth.post frés, C.de leg. her. Bald.in l.si ut in test.C.de suis & leg.& in l.liberti.libertæq;. C. de op. lib.& in l.tut.§ si duo.ff.de test.tute.Dom.& Imo.in c.grandi de sup. neg.prælato. & idem in particulari reperio consuluisse Alex. de Imo.in quodam suo cons.quod habeo ad pennam, & non reperitur impressum & est in lib.meo diuersorum consiliorũ in quatuor folijs consistens,& incipit, Prospectis & ponderatis his, quę hactenus & sępenũ auctoritate Regia statuta sunt inter illust.proceres excelsæ domus de S. Seuer.vbi consuluit in fauorem excell.Barnabæ de S.Seuerino patrui, contra Antonellum principem Salerni eius nepotem.Sed si est,& excel. don Ferd. patruus est maior natu præfato don Scip. ergo &c.

4 Secundo claris.† iuris est, nunquam iudicari de nepote, prout de filio, quando filius vocatur cum aliqua qualitate quæ nõ erat in nepote, sed erat in filio, à quo ipse deriuauit l.fi.cum vulg.C.de nat.lib.ita Bar.in l.liberorũ.ff.de ver. sign.4.& 5. col.ver.2.qrit, idẽ tenet Bar.in l.j.C.de priuil.dot.& facit, l.nõ 1 solũ.§.si puellæ. ff.de ritu nupti.Sed sic est, quod ille qui debet pferri, ita demũ vocat, si hẽt illã qualitatẽ, videlicet si sit antiqor, vel gradu pximior, & qñ essent ẽt pares in gradu oporteret eũ esse antiqorẽ, ergo nõ cõprehẽdit nepos, licet cõsueuerit pris psonã repsentare. Tertio, adducunt † ea, q hñr in l.iu-

5 bemus,§.fi.iũcto prin.illius legis, C.ad Treb. per q ibi Bal.in 4.col.dicit, quod vbi fit mẽtio de filijs, cõprehẽdit,& nepos, iuxta ea, q hñr in l.filij,& in l.iuxta, ff.de verb. sign. tñ qñ fit mẽtio 2 de filijs nõ simpliciter, vt qa fit mẽtio d gradu, quis nepos cõ sueuerit repsentare filiũ, nõ cõprehẽditur tũc nepos, nec tũc priuilegiũ trãsit ad nepotes, ex quo vr taxatũ. Quarto, certum

6 † est quod pximior in gradu, regulariter pferẽ, inst.de legit.agna. succe.in prin.& ex quadã æqtate dispẽsatũ repit in nepote,& filio fratris cõcurrẽte cũ patruo; vt in locũ sui pris præmortui subintrare possit,& vterq; admitti, iuxta tex.in §.j.in auth. de her.q ab intest.def.& in auth.cessante,& expssius in corpore vnde

7 re vñ sumitur, in ver. portione, & sic in casu, in quo † nõ repitē scripta illa ęqtas, stari debet regulę scriptę, vt in l. 1. C. de leg. & in l. placuit cũ ibi no. C. de iud. & sic cũ vnus solus, in casu
8 de quo agiť, successurus sit, & nõ duo, & sic nõ ambo, seqť † q antiqor p cõstõnē pdictā, cũ ex ætate psumať prudētior, habilior, & magis expertus, & ideo dixit pulchre Luc. de Pen. in l. ne
9 potes, C. de his, q num. lib. vel paupert. exc. mer. q in dñijs † & principatibus, in quib. versaťr regimē populorũ, nõ tã attēdendus est ordo primogenituræ q̃ virtutis, q in principatib. requiritur, vt in §. ordinationē, in auth. de mona. ibi, neq; qui post illũ secũdus est, neq; tertiũ, aut reliquos, & ideo successio desc
10 rēda † est, vt nõ tã attēdať vtilitas successorũ, q̃ cõmodũ subiectorũ, c. ecce. j. q. j. Præficiēdus est ergo fide rectus, vita cõstãs, gubernatiõe dignus, q põt subiectorũ disciplinas, & totius regni statũ vtiliter custodire. Hæc. n. q in principatib. requiruntur, verisimile est in secũdogenito plus esse, q̃ in puero filio primogeniti. ita ex pmissis cõcludiť Luc. de Pena, in d. l. nepo-
11 tes, & ideo firmat eligēdos esse maiores ętate † & maturiores, quorum vita pbabilis sit, c. cõsuluit 73. dist. Et idē, videlicet
12 † q patruus in casu de quo agiť, nepoti pferēdus sit, tenet idē Luc. de penna, in l. 1. C. de priuil. col. 1. & seq. lib. 12. & in l. in sacris, C. de proxi. sacr. scrin. vlt. col. & in l. fi. vers. non secũdogenito, eod. tit. & in d. l. 1. col. 2. vers. optima est hæc littera. C. de consul. lib. 12. & in l. si quis, C. de profe. & med. lib. 10. & in l. fi. per totum, C. de tyr. lib. 12. Quinto, & vlt. absonum vř dicere, vt æquitas patiatur nepotem esse melioris conditionis, q̃ filium, per tex. in l. si viua matre, C. de bõ. mater. ibi, interdũ compatiatur, vt nepos seu filius fratris, sit paris conditionis cũ patruo, & hoc ex æquitate, in tñ, q secum concurrat, eo qa repræsentat personam patris sui prædefuncti. §. reliquum, in auth. de her. quæ ab intest. defer. tñ aliter non reperitur aliqua lege cautum, ut nepos sit melioris conditionis, quam patruus, & vř iniquum, per rationē d. l. si viua matre, & ideo satis doctores considerant clausulam illam, videlicet, primogenituræ, & grãdus prærogatiua seruata, per quam concludunt
13 † patruum præferendum nepoti, per tex. in cle. pastoralis, de re iud. vbi tam de præsenti regno Siciliæ, quam in q. comitatus Marsici, & sancti Seuerini corã rege Rob. in ciui. Aniuio

nensi,relata per Oldr.in cons.194.& per Ioan.And.in titu. de præben.altercantibus in iudicio patruo, & nepote, determinatum fuit pro patruo,prout et refert Petr. de Anch.in d.suo cons. 181.in 8.col.Mart.Lau.in tract.de primogenitura,in antepenul.col.And.de Iser.in c.1.de suc.feud. & in c.1.imperat. Loth.& dicit Bal.in l.si vt in testã,C.de suis, & legi. ꝙ id qđ dr̃ nepotem succedere in locum patris tñ non verũ,ꝙ indiuidua substantia patris trãsfundatur in filium, imò pater moritur,& filius viuit.Item licet filius sit imago patris,non tamen est primogenitus,quia aliud est imago, & aliud veritas, l.2. C.de iure aure.annul.& idem dicit in l.de tutela,§. si duo. de leg.tu.hoc esse ex fictione, & contra naturalem æquitatem,
14 vnde firmant in fauorẽ patrui.&ꝙ patruus prẽferatur†nepoti ex primogenito, subdentes hanc esse puram veritatem, & idem tenet Bar.in d. l.liberorum,in §.2.de verb.sign.versic.2. principaliter. Petr. de Anch. in cle. 1.de baptismo.Bald.in l. Titius testã de lib.& posth.And.de Iser.in c.j.§.si uero,de gra. succes.in feu.& ibi subdit,ꝙ qñ primogenitus deb et succedere,& concurrit frater,& filius fratris primogeniti,prẽferri debet frater secundogeni us, qui tamen erat antiquior ipso filio fratris,& idem tenet Bald.in l. ex hoc iure gentium.ff.de iust.& iure,& consuluit Old.in suo cons.94.eleganter esse ne gocium,10.col.subdens opinionem hanc esse veriorem de iure,licet ipse allegauerit in contrariũ,vt patet in suo cons.124. istæ sunt allegationes factæ.Cum,in l.cum ita,§.in fideicom misso,ff.de leg.2.tandem opi.sequitur Ias.in l. maximum vitium.C.de lib.præteri.& in l.is potest,ff.de acqui.hẽre.& consuluit secundum eam Alex.in suo cons. 4. in 4.vol.in versic.
15 pro ista parte,vbi dixit,ꝙ semper opi.†istam fuit secutus,tan quam melioribus rationibus fundatam & magis communẽ & secundum eandem consuluit Barb.in suo cons.10. sapienter scribitur.in 2.vol.Iac.de S.Geor.in suo tract. feu. vers.Carolus dux.in vers.quid sit rex. & vers. sed pone decessit. & ibi subdit sententiam istam vidisse continuo seruari pro patruo contra nepotem,& idem secutus est Affli.noster Neap.in c.1. de succes.feu.col.4.vers.& hoc facit.dicens,ꝙ licet pro nepote videatur magis sustentabilis opinio:tñ ipse tenet pro patruo. Sed præmissis non obst. contrariam sententiam dico de iure

16 veriorem, videlicet ꝙ † nepos ex primogenito succedere debeat, excluso patruo secundogenito. Quod principaliter tenet Oldr. in suo cons. 14. vbi refert d. Io de Lau. collectis allegationibus de comitatu Marsici & S. Seuer. ita iudicasse pro nepote contra patruum, & ita referunt iudicasse regem Rob. & idem Ioan. And. in addi. Spec. in rub. de feu. Nico. de Math. in l. si. C. de iu. om. iud. quem refert & sequitur Bal. in l. lib. C. de op. lib Idem tenuerunt Dom. de rota in decis. collectis per Aeg. Bellamera. 167, aliàs vbi allegat Barto. in d. l. liberorum, de verb. sign. dum inquit, ꝙ nepos patre ipsius sublato de medio viuēte auo, incipit tenere prin. locum & gradum, ut in auth. vt fratrum filij. in princ. licet in ueritate sit in secundo. & idem pulchre tenet Paul. de Castr. in consil. 158. inhærendo auct. Ioan. And. qui fuit talis, & tantus & satis magistraliter loquitur multa adducendo satis vrgentia pro nepote contra patruum. firmat Abb. & Car. Zab. in c. licet. de voto. Neap. in tit. de succe. ab intest. ver. ex masc. & ista est communis cōsuetudo in reg. ut refert & sequitur excel. doct. d. Ant. de Alex. Viceprot. ac præsi. S. Reg. consilij, in addi. ad Bart. in auth. post frequens, C. de leg. her. potissime per rationem illam, quia nepos subintrat locum sui patris defuncti: per d. §. reliquum in auth. de her. quæ ab intest. defer. & per alia optima iura & fundamenta, quæ ad saturitatem refert & sequitur Moder. Doct. Parisiensis, in suo tract. de primogenitura, nominatus Ioan. Lic. vbi istam partem intrepide pro nepote contra patruum
17 prosecutus est. Secundo, adduco † ꝙ ex iuris dispositione nepos ex filio patre ipsius sublato de medio, viuente auo incipit tenere pri. locum & gradum: ut in auth. ut fratrum filij. in princ. licet in rei ueritate sit in secundo. Idem habetur in l. posthu. §. si filium. & l. Gallus, §. nunc de l. Velle. ff. de lib. & posth. l. posthumorum. §. 1. ff. de iniu. rupt. & irri. test. & §. posth. in fin. ff. de exher. lib. & nepos succedit in locum patris, l. sui, §. filius, ff. de suis & leg. & ꝙ in rei ueritate sit in 2. gradu nep. cauetur in d. §. reliquum. inst. de her. quæ ab intest. defer. Tertio, ius succedendi liberorum, est quid separatum à iure filiationis, l. nec ei, ff. de adop. & ibi dicitur, ꝙ filij habent spē succedendi parentibus, & mortuo filio primi gradus nepotes succedunt in illud ius patris sui, l. 1. §. fil. ff. de suis & leg. &

§.posth.inst.de exher.lib. Si igit succedūt in illud, ergo est ius aliqd separatū à iure filiationis cū in iure filiationis nō succedat. extinguitur.n.cū psona filij decedentis:ut dixit Bar. in l.is potest, ff.de acquit.her. & sic licet non succedat in iure filiat. sui patris extincto per mortem: succedit tamen in iure successionis eiusdem, & sic in iure primogen. & secundogenitum excludit: postquam in ipsius filij primogeniti locum subrogatur, & ita d.Bartol.in d.l.liberorum: ita etiam dicit & colligit Paul.de Cast.in d.suo cons.159.pen. col. & in d.l.is potest ex dictis Bar.in d.l.liberorum idem tenet etiam gl.in c.j.de nat. succes.feu.in ver.solus, & ibid.And.de Iser, vbi dicit, hæc gl.facit pro nepote, filio primogeniti mortui, viuo patre, auo ipsius nepotis, vt excludat patruum? quia si qñ feudum est diuisibile, succedit cum patruo, qui tenet locum patris sui, & eius ingreditur gradum. Et q̄ omnino nepos ex primogenito præferatur in succes.aui, excluso patruo, & sic filio secundogenito, vltra Oldr.in d.cons.224. tenet ēt Bal. in l.cum antiquiorib. C.de iure del.& ibi subdit, q̄ licet dicatur Papam Bonif. pronunciasse in fauorem reg. Rob. patrui, qui fuit secundogenitus reg.Caroli, contra regem Vng.eius nepotem, primogenitum Caroli Mar. vt d.Cy.post Ric.Mal.in d.l.si viua matre, C. de bon.mat.tamen d.ibi Bal q̄ dominium reg. Vngariæ tunc indefensi mutare nō potuit, & q̄ ista opinio pro nepote multum inualuit in magnis regnis Franciæ & Angliæ: ergo ipsam seruare debemus. Et vltra reperio, q̄ idem Bal.in l.ex hoc iure gen.ff. de ius. & iure, refert idem fuisse determinatū per reg.Angliæ de cons.suorum procerum, pro nepote filio primogeniti, q̄ præferatur patruo maioris ætatis, & q̄ moriens disposuit regnum pertinere ad nepotem suum filium excelsis Principis de Gaules. & ita refert sæpius iudicatum in simili b.per reg.Francorum, & idem d.Bald.in l.lib.libertæque. de
18 op. lib. de hoc rege Angliæ. & plus ibi subdit † q̄ licet Papa iudicauerit pro rege Roberto, & sic pro patruo contra nepotē, nescit tñ si verum iudicauerit, imò Papa in dicta cā fuit magis partialis quam apostolicus. Et plus dicit idem Bal. in l. 3.
19 C.de suis, & leg.& in l.vt intestato, C.eo.tit. q̄ Papa † ita pronūciauit in fauorem regis Roberti propter publicam vtilitatē regni, & propter immensam sapientiam dicti regis, qui fuit

secun-

secundus Salomon, & quod sufficiebat regi Vngariæ illud regnū
20 Vngariæ, † maxime, quod ipse rex Rob. possidebat hoc reg. & nō potuisset expelli à regno absque maxima strage, & iactura ipsius regni, & per Bal. bene faciunt supra dicta per Luc. de Pen. in l. nepotes, C. de his, qui nu. lib. vel paup. exc. mer. dum dicit, quod in successione regnorum, & huiusmodi principatuum, in quibus versatur regimen populorum, non tam attendendæ sunt primogenituræ, quam virtutes, quæ in principatibus requiruntur, vt patet in §. ordinationem, in auth. de mona. nam deferenda successione regni, tam attenditur vtilitas successorum, quam commoditas subditorum, §. ecce. 1. q. 1. & ideo in his præficiendus est in gubernatione, dignus, & fide rectus, quod
21 possit subiectorum disciplinas, & totius regni statum † vtiliter gubernare, eandem opinionem pro nepote secutus est Bal. in l. si viua matre. C. de bon. mater. ubi tandem dixit, quod rex Rob. conscientia ductus transtulit hoc reg. Siciliæ ad regem Vng. dum Ioannam eius neptem dsponsari fecit, eidem Andreæ regi Vngariæ, filio Caroli Martelli in matrimonium copulando, cuius votis inuida fortuna non fauit, & hoc ideo, quia ipsa regina Ioanna neptis prædicti Roberti, cohabitans cum
22 præfato † Andræa rege Vng. & eius marito, siue ipsa consentiente, siue non, præfatus rex proditorie laqueo suspensus repertus fuit, ob quod denique regina ipsa tanquam schismatica, per Vrbanum Papam fuit regno priuata, & regnum ipsum
23 concessum Carolo tertio, per quem † capta extitit, & tandē iugulata, inter duos puluillos, fuit sepulta in castro ciuitatis Mauri, vt refert præclarus doctor dom. Nicolaus Ant. de Montibus, de Capua locum tenens Regię Cameræ summarię tempore serenissimi Regis Ferdinādi primi de Aragonia, magnus practicus, & feudista, in quodam suo consilio quod habeo ad pennam in lib. meo diuersorum consiliorum. In quo consuluit pro illust. Antonello de S. Seuerino, Principe Salerni, contra excellētem Barnabam de sancto Seuerino, Comitem Lauriæ, eius patruum, de quo consilio meminit Franc. de Aret. in suo cons. 164. ubi idem consuluisset apparet, secutus præfatū do. Nicolaum. Et tandem regina ipsa alteri consobrino nupta nomine Ludouico, filio Tarenti principis, fratris memo-
24 rati, Roberti, † Otho imperator, existens supra Rhenum prope Thi-

pe Thiberim, cum multis proceribus suis Baronibus & casus similis occurrisset, iudicauit vt nepos, & patruus in simul certarent & victori regnum daretur, & tandem bis pugna inter eos secuta, nepos bis vicit, & iud. gladiatorio quæstio finita est. & ista est communis opinio & sententia, & commemorat in suo cons. 85. & idem refert, & sequitur decis. Capel. Tholos. nu. 433. in sua glos. quæ incipit hanc et partem, & q. cap. præfatæ quæ incipit, item fuit quæsitum, & idem refert Fely. in sua Epit. de regno Apuliæ & Siciliæ, in c. 2. vbi subdit, quod
25 regina † Ioanna ipsa cognita præfati eius viri secordia, cōsentientibus agnatis, qui in regno præfato inhabitabāt, Andræā ipsius virum, & consobrinum per insidias laqueo interimere fecit, & idem clarius, & plenius cōmemorat idem Fel. in seq. fol. dicti capitis, vbi subdit, q Vrbanus Papa ut reginam præfatam deponeret, mouit Carolum Principem Derachgnum, qui ex Vngaria in Italiam venerat & prælio † in regno commisso, reginam ipsam captam, & annis confectā puluillo ori super iniecto, ad mortem compulit, licet per prius necato prędicto Andręa eius viro, territa impetu Vngarorum, qui ad vl
27 tionem mortis regis Andręæ venerant, Florentiam † primo, & inde in prouinciam sibi subditam aufugit, & illis abeuntibus restituta, fortunam secundam ad extremam vsque ætatē experta, regnum tenuit summa pace supra prudētiam muliebrem, adeo ut nullo vnquam tempore floruerit sub rege magis. Et ego audiui à multis, & quampluribus senibus nobilibus Auersanis, qui dicebant pariter audiuisse ab eorū parentibus, & auis, q rex ipse Andręas fuit laqueo suspēsus in ciu. Auersę, in quandam fenestra cuiusdam Castri, tunc in eo existentis, in quo nunc apparent vestigia Castri, & est ibi monasterium, quod nuncupatur, S. Petrus ad maiellam, & dum trāsiret ante ecclesiam prædictam serenis. rex Ferdinandus primus, cum quodam nobile ciuitatis prædictę, nomine Rayn. Gargana, idem Raynaldus ostendit pręfato Regi quandam fenestram existētem in quodam pariete supra dictam ecclesiā, enarrando in ea fuisse præfatum quondam regem Andræam laqueo suspensum. Et de causa dicti suspēdij regis Andrææ refert Afflictus in c. 1. de succ. feu q præfata regina Ioanna fecit dictum eius virum laqueo suspendere inter duos mergu-

los

los in ciuitate Auersæ, ex quo inspiciendu ipsum, videbatur sibi videre caput asini, & ꝙ demum excommunicata misera-
28 biliter occubuit in castro ciuitatis Muri. Et redeũdo ad† propositum, eandem opinionem pro nepote, secutus est Bald. nouel. consulẽdo pro præfato Antonello principe Salerni, in suo cons. quod habeo ad pennam in lib. meo diuersorum consiliorum, quod in c. vertente in penitentiarum controuersia, & collitigio inter excell. dominum Barnabam de S. Seuerino, Comitem Lauriç, vbi tenuit pro præfato principe Salerni eius nepote, contra præfatum Barnabam eius patruum, concordãdo se cum præfatis doctorib. tenentibus partem nepotis, quos asserit numero, & auctoritate valde excedere partes tenentiũ. Afflict. quoque in c. de succes. feud. 4. col. dicit, ꝙ hæc opin. pro nepote videtur magis sustentabilis, tamen ipse tenet pro patruo, & ꝙ nihilominus in regno est obseruantia, ꝙ nepos excludit patruum: quæ obseruantia habetur pro lege, & ꝙ ita vidit pluries seruari, & ꝙ ita ipse in spem consuluit in camera. Et plus subdit, ꝙ nedum si nepos est masculus, verum & si est fœmina filia primogeniti excludit patruum. Ita Neap. in tit. de succes. ab intesta. vers. ex masculis. & idem latius tenet ipsemet Affl. in tit. de nat. succes. feu. 5. col. ver. sed dubium, 2.
29 col. Et insuper subdit ibidem, ꝙ rex† Ferdinandus primus cũ suo cons. pro trib. sedendo in castro nouo, protulit sentẽtiam de baronia Senerchiæ, in fauorem neptis contra magn. Amelium de Senerchia eius patruũ, & insuper subdit vidisse quasdam litteras reginales Ioannæ primæ, & secundæ, in quibus declaratur neptem ingredi in locum, & sexum patris, & succedere in feudo aui. & idem tenet Affl. in tit. de succes. feud. col. 25. in versic. quid quando tractatur eandem opin. secutus est Curt. iun. in trac. feud. 4. par. vers. 9. principaliter. & eandem sequitur Soc. in cons. 252. visis instrumentis, col. 7. ver. ponderãda est, in 2. vol. ibi in proprijs terminis, & in particulari, exclu
30 dit† in casu præsenti patruum tertiogenitum, sicut est mag. Ferdinandus Caietanus, & præferri vult nepotem ex secundogenito, prout est magnificus præfatus don Scipio Caietanus, & tamen Soc. in prealle. suo cons. p infinita iura, & rationes, ponit eadem, quæ dicta sunt de nepote ex primogenito, contra patruum secundogenitum, militare in nepote ex secundogenito,

dogenito, contra patruum tertiogenitum: dummodo si secundogenitus pater viueret, succederet in locum primogeniti defuncti, ad exclusionem patrui tertiogeniti, & idem sequitur Affl. in consti. regni, vt de successionibus subdens idem consuluisse viros peritiss. videlicet d. Nicolaum Ant. de montib. de Capua, & Franc. de Aret. in præfatis eorum consilijs. Nec omittendum esse censeo, quod pro patruo fuit allegata auctoritas Bar. quæ non modica reputatur, in auth. post frequens, C. de le. her. vbi formaliter dicit, quod rex Vngariæ filius Caroli Martelli, qui erat primogenitus, & rex Robert us fuit secūdogenitus, & cum regnum Apuliæ sit feudum ecclesiæ Rom. nō habetur iure successionis, sed ex concessione dominica, & sic poterat Papa pronunciare pro rege Roberto. Idem, cum tractetur de successione aui, vel patrui. ille nepos non assumit locū patris sui, merito debitum regi Roberto, & sic recte considerando verbū Bart. eius opi. fundari apparet in eo, quod hoc
31 † regnum sit feudum ecclesiæ, & quod non habetur iure successionis, sex ex concessione, vt supra. Et sic poterat Papa tanquā dominus qui poterat concedere pronunciasse pro rege Roberto, & nihilominus Raph. Cuma. in l. cum ita legatum, §. fi. de leg. 2. dicit, quod veretur ne Bartol. in d. l. post fratres errauerit, & dixerit contra tex. quem allegat: quia in successione feudi filius filij præmortui, ita succedit in locum patris sui, sicut de iure communi in alijs bonis, c. 1. de succes. feu Ita clarius reprehendit Bar. Fran. de Aret. in præfato suo cons. Nō possum, illustriss. domine Prorex, maxima lætitia ac gaudio incredibili non affici, cum ex tuæ humanitatis ac benignitatis iussu hodie mihi datum sit in hoc almo regio collaterali cōs. insolitum mare tentanti in tuę excell. conspectu in casu tam arduo quid de iuris censura sentiam, in medium adducere: sicq; relatis præstantissimorum doct. legumq; diuum opinionibus saluo semper iud. horum excellentiss. dominorum regentium Cancellariam, adhæreo partibus nepotis, & sic illustriss. don Scipionis, & sum voti, ipsum obtinere locum primogenituræ in successione quondam Illustriss. Ducis Traiecti eius aui, & sic in successione præferendum, tanquam natum ex eius secūdogenito, obtinente locum primogeniti: excluso præfato excell. d. Ferdinando patruo tertiogenito pręfati quondam Ducis

cis Traiecti. Et ita de iur.cens.teneo.& ita decisum fuit post breues dies per nos Commissarios præmentionatos, cum assistentia Collater.cons.in præsentia Illustriss.d.Petri de Toledo, pro regis digniss. Cæs. Maiest. Thomas Grammaticus Regius Consiliarius vnus ex Commissarijs causæ præfatæ.

1 *Fatuitas notoria arguitur ex inordinata memoria, vt quia modo quis dicat vnum, & mox contrarium.*
2 *Fatuus iudicatur, qui loquitur absque proposito.*
3 *Fatuus dicitur, qui non intelligitur, nec percipitur quid dicat, ubi etiam ex actibus, & sermonibus quis potest fatuus iudicari, nu. 4.*
5 *Attentas committere delictum in atrocioribus, ex solo attentatu puniri debet, ac si fuisset delictum perfectum.*
6 *Affectus licet non puniatur nisi secuto effectu, tamen si effectus non fuit perfectus, non punitur eadem pœna, sed extra ordinem.*
7 *Delictum vbi non fuit perfecte consummatum, illud perpetrans, non tenetur pœna mortis, licet sit de atrocioribus, nu. 23.*
8 *Affectus nunquam punitur, nisi sequatur effectus secundum generalem consuetudinem Italiæ.*
9 *Pœna imposita pro delicto hodie, nunquam imponitur, nisi delictum fuerit consummatum, & perfectum.*
10 *Constitutiones regni, sunt statuta regni, & adhoc ut habeat locum pœna in eis contenta, requiritur quòd delictum sit consummatum.*
11 *Pœna imposita per const.regni, porrigenti uenenum, quæ est vltimũ supplicium non habet locum nisi morte secuta.*
12 *Statuto extante, quòd si quis voluerit mulierem corrumpere, capite puniatur, certe intelligendum erat, si cum effectu ipsam corrumperet, & non aliter.*
13 *Statuto extante, quòd siquis voluerit aliquem venenare, capite puniatur, non habebit locum in illo, qui præparauit venenum.*
14 *Omnia iura punientia conatum, tanquam factum principale, sunt hodie correcta per generalem consuetudinem totius mundi.*
15 *Pœna, quæ imponitur ipso facto, vel ipso iure pro aliquo delicto, nunquam imponeretur pro actu imperfecto sed pro consummato, & perfecto, num. 16.*
17 *Affectus ad hoc ut puniatur, requiritur quòd mors sequatur.*
18 *Statuta punientia delictu, intelligi debent, dummodo consummata fuerint.*

19 *Statuto*

19 *Statuto stante, quòd nisus adulterium committere, decapitetur, si aliquis tentauerit, & adimplere non potuit, non debet decapitari, sed puniri pœna pecuniaria.*

20 *Voluntas in delinquendo, retenta in animo etiam in atrocioribus & atrocissimis non punitur, & hoc, nisi processum fuerit ad aliquem actum ordinatum de præsenti ad factum, nu. 21.*

22 *Affectus qui in atrocioribus punitur, licet non sequatur effectus, intelligi debet quòd puniri debeat eadem lege, sed non eadem pœna.*

24 *Adulterij crimen est atrocissimum, si non fuerit deuentum ad actum proximum, non punietur pœna mortis, sed alia extraordinaria.*

25 *Assassinij crimen licet atrocissimum, si non est perfecte consummatũ, non punietur pœna mortis.*

26 *Pœna cap. pro humani non est pœna mortis, sed excommunicationis, & depositionis à dignitate.*

27 *Pœna quando non est imposita à lege pro aliquo delicto succedit pœna iudicis arbitrio.*

28 *Falsi crimen est enormissimum, & vltra alia specialia non includitur in generali indultu delictorum remissionis, tamen si falsitas non est nociua, non habet locum pœna falsi.*

29 *Pœna raptus, cum sit crimen atrocissimum, tamen si rapiens non coëat cum rapta, non erit locus pœnæ prædictæ.*

30 *Falsa moneta, similiter est atrox crimen, tamen non punitur, nisi secuto effectu.*

31 *Pœna criminis simoniæ, quòd æquiparetur assasinio & c. omnia ad cõparationem simoniæ reputantur pro nihilo, tamen non punietur affectus in ea, nisi secuto effectu.*

32 *Pœna mortis porrigenti venenum, non habet locum, nisi vbi fuerit mors secuta.*

33 *Pœna porrigentis venenum, quæ est mortis, non habet locum, vbi auxilio medicorum sumens illud euasit, & non mortuus fuit, sed erit pœna pec uel fustigationis, num. 34. 35. 36.*

37 *Pœna datis poculum mulieri prægnanti, ut faceret abortum, si partus non nocuit & viuus nascatur, non debet pœna mortis puniri.*

38 *Confessus delictum, de quo aliter non apparet, non punitur.*

39 *Iudex debet uerificare quantum potest delictum confessatum esse uerum & debet mittere exploratores, ad illud verificandam, & non stare nudæ confessioni, nu 40.*

41 *Confessio non verisimilis non nocet confitenti.*

42 *Non verisimile allegans, non debet audiri.*

DECISIO II.

FRANCESCHELLA de Arécio, famula nobilis Iacobi de Lauersana de Neap. inquisita de venenatione in personam eiusdem Iacobi eius patroni, cum intus quoddam malum, ededum per eundem Iacobum, dum coqueretur prope ignem sublimatum seu venenum imposuit, quod dum Iacobus ipse gustasset amarum, illud proiecit, & interrogans ipsam circa amaritudinem mali, de plano fassa fuit, in eo sublimatum imposuisse, vt eundem venenaret, ex quo nolebat ipsam ab eius seruitijs descedere, ob quod dum instante fisco ad mortem ipsius famulæ, naturalem, per magnam Curiam Vic. cōdemnata extitisset, & introducta causa per remedium appellationis à magna Curia præfato in sacr. Regio consil. & mihi commissa, cum confessa duntaxat, & minime conuicta fuisset, est ergo videndum, an de iure huiusmodi condemnatio subsistere potuit. Dicebam in primis, ex communi te-
1 stium † pro eius parte productorum opinione, ac depositionibus liquere Franceschellam ipsam esse fatuam, cū vnum in præsentiarum dicere appareat, & mox contrarium asseueret, inordinatam sic memoriam demonstrando, ex quo notoria fatuitas arguitur, ut dicit Dom. de sancto Gemi. in c. fi. de her. in 6. vbi subdit esse no. pro testibus inductis ad probandum fatuitatem. Idem refert, & sequitur consulendo Alex. cons. 86. col. 4. vol. 2. & in l. cum seruus, §. constat de leg. 1. nam apparet ex eius contrarietate in sermone, non intelligere, nec scire quid loquatur, quia si sciret aut intelligeret id, quod ipsa dicit, non variaret nec cōtrariaretur in semetipsam; ut in c. 1. §. si vero dee lect. in 6. & ibi ad hoc illum tex. no. Dom. de S. Gemi & Alex. in cons. 54. vol. 1. qui plus subdit in præfata l. cum seruus, ꝙ etiam qui loquitur absque proposito, iudican-
2 dus † est fatuus. Et vltra præmissa liquet, ꝙ quando ipsa lo-
3 quitur, non intelligitur, nec † percipitur ab audientib. quid ipsa dicat: ex quo etiam aperte fatua demostratur, tex. est in c. 1. de cl. ægr. in 6. & tenet Alex. in d. l. cum seruus, §. constat, vbi
4 subdit etiam iudicari † quem esse fatuum ex actibus, & sermonibus: per l. ob quæ vitia, ff. de ædil. edic. & in l. quidam in

suo,

suo,ff.de condi.insti.Nunc autem dato, absque veri præiudicio,quòd ex præmissis plenè verificatis non possit fatua reputari.dico,ꝙ cum sublimatum ipsum corpori non nocuerit, & sic mors secuta non fuerit,an potuerit ad mortem naturalem condemnari, prout condemnata fuit per magnam Curiam
5 Vic.Et prima † consideratione videbatur dicẽdum, ꝙ sic,cum simus in atrocioribus in quibus attentans dũtaxat delictum committere, puniri debet, ac si fuisset delictum perfectum, iuxta l.si quis nõ dicã rapere,C.de epi.& cle.& l.is qui cũ telo, C.ad l.Corn.de sica.& plenè in particulari Barto.in l.1.C.ad l. Pomp.de parri.vbi loquitur de monachis,qui conati fuerunt dare venenum Abbati S.Petri,& eandem opin. tenet Sal.in l.
6 1.C.de malef.& Mathes.secutus Bar.in d.l.1.Quib.† non obstantibus, contrarium arbitror esse de iure veriorẽ sẽtẽtiam. Nam licet in atrocioribus ut supra ostensum est,puniatur affectus,licet nõ sequatur effectus: tamen vbi effectus non fuit perfectus non punietur eadem pœna, sed extraordinariè, vt refert Cyn.in d.l.si quis non dicam rapere. cuius opin.si rectè inspiciatur, sentit apertè Bar.in l.1.ff.de extraor.cri.Rayn.in l.
7 qui ea mente,ff.de fur.& in tantum est hoc † uerum, ꝙ si delictum non fuit perfectè consummatum;illud perpetrans nõ tenetur pęna mortis:licet sit de atrociorib. Ita Cy.& Gul.in d. l.si quis nón dicam rapere,& idem tenet Ray.in d.l.qui ea mẽte,dicens,ꝙ puniri debet ac si dedisset. Tamẽ est áduertẽdũ, ꝙ ibi Bar.mouetur per illum tex.in d. l. 1.de parri.qui loquit̃ in filio,qui uoluit venenare patrem quod videtur speciale, & ideo Paul.de Cast.consulendo in suo cons.299. dixit legẽ ipsam de consuetudine,& æquitate non seruari. Idem refert,& sequit̃ excellẽs doct.d.Ant.de Alex.in addi.ad Bart. in d.l.1.& sequitur eandem opin.Aug.arim.in addi.ad Aug. in tract.ma
8 lef.in vers.ex interuallo.& vltra plus † subdit secundum generalem consuet. Italiæ,& totius mundi, ꝙ nunquam punitur affectus,nisi sequatur effectus ut tenet Spec. in tit.de accus.§. 1.Angel.in l.1.§.hæc uerba,ff. ꝙ quisque iur.Bald.in l.3.C.de ser.fug.Marsil.in l.eiusdem,ff.de sica. vbi subdit, ex hoc esse
9 derogatum legibus loquentibus de ueneno,& sic hodie † nõ fit punitio pœnæ impositæ pro aliquo delicto, nisi delictum ipsum fuerit consummatum,& perfectum:vt firmat Angel.&

post eũ Paul.de Cast.in l.1.ff.quod quisq; iur.Ro.in l.dãni.§. Sabini.ff.de dam.inf. & consuluit Alex.in suo cõs.15.vol.1. viso processu inq. Io.de Imol.in l.1.ff.de pub.iud.Cy.& Bal. in l.is,q cum telo.ff.ad l.Cor.de sic. & idẽ firmat Affl. in sua dec.21.fuit dubitatũ apud Regiam Maiest. vbi subdit, ꝙ hodie non datur pœna imposita per const.regni delinquentib. nisi delicta fuerint consumata,& perfecta,cum constõnes re

10 gni sint,statuta regni,& ad hoc † vt habeat locum pœna in eis contenta,requiritur delictum esse consumatum: vt dicit Bar.in l.1.C.ad l.Corn.de sica.Io.de Imol.in c.1.de præsum. Nam dicit Bar.in d.l.1.ꝙ qñ delictũ punitur p statutum, nõ punitur pœna statuti,nisi fuerit consummatum,& in particu

11 lari,ꝙ pœna const.regni,q̃ est† vltimum supplicium in porrigente seu dante venenum,seu venenante, non habeat locum,nisi morte secuta,tenet in spẽ idem Afflict.in const. regni,Mala noxia,2.col.sub rubr.de malis, & noxijs medic.& alleg.idẽ tenere Bar.Cęp in suo cons.81. visa inqs.sup Anto. de Butr.in c.1.de rescr.Et pro hoc bñ facit,qđ voluit Bart in l.fi.ff.de rerũ diu.vbi dixit,ꝙ stante statuto,& ꝙ siqsvoluerit

12 † aliq mulierem corrumpe,capite puniatur,certe intelligẽdum erit,si cũ effectu illam corrupit,& non aliter.Et ex hoc infert valde not.Fran.de Crema in suo no.49: Defensaui semel,ꝙ stante statuto,ꝙ si quis voluerit aliquem venenare,capite puniatur,ꝙ hmõi statutũ nõ hẽbit locũ in illo,q̃ ppara

13 uit†venenũ,si delictũ nõ fuerit cõsummatũ;qa verbũ illud noluerit,intelligitur.s.re ipsa,ꝙ fecerit.Et ꝓ tali expõne ẽ gl. in l.1.ver.voluerit.ff.de l.2.vbi illã not.Alex.in fi. post Paul.

14 de Cast.Ad idem est gl.in l.fi.de cod.Ex quo†oĩa iura puniẽtia conatũ tanq̃ fcm̃ punibile,sunt hodie correcta per generalem consuetudinem totius mundi, & vltra Spec.supra alleg.qui originalis est in hoc dicto.tenet ẽt Bar.in l. 1 ff. de sic.in §.diuus.gl.& ibi Bar.in l.fi.ff. de rerũ diu.& plenè Ale.

15 in l.q ea mẽte.ff.de fur vbi ẽt subdit,ꝙ†pœna, q̃ imponitur ipso facto,vel ipso iure,nunq̃ imponeẽ ꝓ actu ĩpfecto,sed ꝓ cõsũmato,nec sufficit impfectus actus ĩ attrociorib scđm Pau.đ leaz.in cl.1.de sta.mõ.ĩ gl.& similiter.not.ĩ c. ppetua de elect.in 6.Bal.in l.data opa 24.col.C.q acc. non pos. Vbi

16 formaliter dixi,ꝙ vbi ĩponiẽ pęna corporalis, †reqriẽ actus

consumatus,& idem in spē dixit Ange.in l.1.§.fit iniuria.ff. de var.& extraor.crim. quod ad hoc, vt affectus puniatur,
17 † requiritur quod mors sequatur & idem sequit̃ Alex.in d. l.quia ea mente, & ambo subdunt opinionem Bar.in d.l.1. de patri.non procederet ꝓpter illam consuetudinem totius mundi,de qua supra. Quod etiā commemorat Cyn.in d.l.is qui cum telo,& sic omnes cōcludunt,quod non debet mo-
18 ri, licet deuentum sit ad conatum. Et bene facit, † quia statuta punientia delicta,debent intelligi,dummodo consummata fuerint,secundum Bar.in d.l.1.de sica. Ex quo statuta debent intelligi in casu vero,non ficto.l.3.§. hæc verba, ff. de neg.gest.l.quidquid, ff.de verb.ob.& sic ista voluntas venenandi, etiam si processit ad actum propinquum, dicitur ficta,vnde non pōt puniri per statutum,quod requirit factū verum,& consumatū,prout in simili consuluit Bal.in cons.
19 356.statuto Plac.1.vol.vbi consuluit, quod stante † statuto Placentię,quod nixus adulterium committere,decapitetur, quod tamen si quis tentauerit, & non potuerit adimplere, non debēt decapitari, sed puniri alia pœna pecun.iuxta notata per Cyn.& do.in.d.l.is, qui cum telo ad l. Cor.de sicar. maxime cum sit derogatum per consuetudinem, vt per dictum Spe. in tit.de acc.§.1. supra allegato, quod ēt sequitur Bal.in suo cons 361. vol.1. quidam rumor.Alex.in d.cons. 25.& plene firmat in suo repert.in ver.venenatio.vbi subdit se hoc pluries iudicasse Romæ. Bar.in cons.23. vol.2.& ista est communis opinio, prout ipse dicit & sic vr̃ quod bene iudicauerit Fran.de Ar.vbi supra exponendo venenauerit.i. re ipsa fecerit,& mors secuta sit. Pro quo facit tex.cum glo. in c. consultore de simo.nam voluntas est separata ab ipso
20 facto. Quæ voluntas † in delinquendo, retenta in animo, etiam in atrocioribus & atrocissimis non punitur l.cogn.ff.
21 de pen.& plene Car.in cl.1.de vsur.sed † vbi ꝓcessum fuisset ad actum exteriorē,efficitur punibilis, vt dixit no. Bal. in l. non ideo minus 7.col.C.de acc. vbi apte voluit, quod ēt in atrociss.delictis voluntas seu ordinatio ad delinquendum, non puniatur, nisi processum fuerit ad aliquem actū ordinatum de p̄senti ad ipsum factū, quo casu venit punienda. Et pariter vbi, quis fuisset impeditus exequi, & sic impedimento

mento facti, vt quia fuit detectus, tunc venit puniendus conatus, vt dicunt doct. maxime Car. in c. 1. de eo qui mit. in
22 pos. Pręterea, id ꝙ † dicitur, quod in atrociorib. puniatur affectus, licet non sequaẽ effectus, intelligendum est, ꝙ puniri debeat eadem lege, sed non eadem pęna, vt dicunt Guliel. & Cyn. in l. 1. ff. de extraor. crim. Ray. in d. l. q ea mẽte ff. de fur. Cępola in suo cons. vlt. pen. col. & añ ipsos Fran. de Alberg. de Are. in quodam suo cons. incip. ꝙ Ciccus fante, ꝙ ego habeo ad pennã, in li. meo diuersorum consiliorũ. de quo cõs. meminit Fel. in c. inquisitionis, 5. col. de acc. & mouetur ra-
23 tione, quia † ẽt in atrociorib. non punietur delictum pęna mortis, si non fuerit perfectè consummatum. Idem voluit And. de Iser. in c. 1. §. si vero, de c. qui cur. ven. & pro hoc ad-
24 duco viuas & efficacissimas rationes: nam † constat crimen adulterij esse delictum atrocissimum, vt per gl. fin. in l. auxilium ff. de mi. & l. licet fuerit attentatum, si tñ non fuerit pfectum. i. perfectè consummatum, licet fuerit deuentum ad actum proximum, non punieẽ pęna mortis licet alias pœna adulterij sit pęna mor. vt in l. qm̃ C. de adul. sed punietur pęna extraor. & sic min. pęna, q̃ mortis: vt d. gl. in c solicitationes, de pęn. dist. 1. in ver. extraord. vbi d. l. canonizata, & probatur etiã in l. cum vir, C. de adul. vbi fuit deuentũ ad actum non perfectum: & tñ non pœna mortis vel sanguinis puni-
25 tur, sicut idẽ in simili, & maiori dicimus de assassino, † qd est crimen plusq̃ atrocissimũ: per tex. in c. pro humani, & ibi Ge. de hom. in 6. & ibi ẽt Io. an. & tamen si non est perfectè consummatum non imponiẽ pro eo pœna mort. vt firmat Dy. & post eũ Ang. in l. itẽ apud Lab. de iniur. refert & sequitur præclarus doct. Amod. iusti. in suo trac. sind. circ. fi. & ita pluries fuit iudicatum p magnã Cur. Vic. me existentia ibi iudice p anfere 30. & signanter tempore, quo erat locum tenens Viceregis reuerend. Pom. col. card. dignis. in presenti regno, in personã cuiusdã Protonotarij apost. Capuani, conuicti de mãdato ad occidendũ mediãte pecunia, & fuit condẽnatus in ducatis 40. p regiam Cur. vt plenè scripsi & uota uis in votis meis voto 8. in cã reuerendi Protonotarij. Et ꝑ opi. pfata satis rõnabili non obstabit. c. pro humani. pallega
26 tũ: † quia per eum non imponiẽ pęna mort.: sed excõicatio-

B 2 nis,

nis,& depositionis à dignitate,& tñ nulla est maior pœna,q̃
27 morti s:& iõ venit imponẽda†min.pœna iudicatis arb.l j.§.
expilatores,ff.de effracto,l.hodie,& ibi no.de pœn.Preterea
d.c.ꝓ humani,loqtur de pœna excõicat.& depositionis à di
gnitate & honore & cõfiscationis bon.nos aũt de pœna sãg.
& vitæ,inter quas pœnas est lõga dña:vt d.Alex.in cõs.140.
3.col.vř in casu,in 5.vol.ita in specie in assassino consuluit
Marsi.in suo cõs.105.circa pñtẽ casum. Et ꝙ ẽt in enormib.
nõ puniat̃ affectus, nisi sequat̃ effectus, appet ẽt in crimine
28 falsi,†ꝙ ẽ enormissimũ Et hinc ẽ, ꝙ hẽt multa spãlia vltra
alia crimina,& in tñ,ꝙ nõ includitur sub gñali indulto &
remissione delictorũ:vt d.Bar.in l.lucius,in fi.ad Tur.Pet.de.
Anc.in c.1.col.86.de cõst.Ang.in sua disp.renouata guerra.
Nellus in suo trac.bã.in 3.pte 2.tpis,q.4. Itẽ si testis depo-
nat falsum,vt noceat alteri,& eius dictũ sit, a quo mõ in-
ualidũ,adeo ꝙ nõ noceat,non hẽbit locũ pœ.falsi : ꝓut fir-
mat gl.& doc.in l.diu.Adr.ff.de fal.doc.in l. damus,C.eo.tit.
Io.in l.1.de fal.Pet.de Anc.in cõs.182.Alex.in cõs.70. 74.1.
29 vol.viso ꝓcessu.Præterea,nõne † ẽt raptus virginũ ẽ enor-
missimũ delictũ?vt in l.rapt.C.de epis.& cle.in l.1.C. de ra-
pt.virg.vñ si raptor rapiat,& non coeat cũ rapta , nõ puniet̃
morte:vt tenet Io.de Ana.in c.cũ cã,de rapt.vbi subdit ita vi
disse cõsultũ & iudicatũ Bon.& seqtur Cæp.in suo cõs 57.
30 sup q̃rela.Preterea,in falsa†moneta,qđ piter est enorme,&
ẽt in crimi.læsæ maie.& in l.1.C.de fal.& tñ nõ punitur, ni
si secuto effectu,p tex.in l.q fal.ff.de fal.& facit bona gl.in l.
qui ea mente.ff de fur.& in c.periculose, de pœn. dist.1.fa-
31 ciunt dicta Gem.in c.grã,vl.col.1.q.1.Præterea , in†crimi-
ni simon.quę æquiparat̃ assassinio.nã vt d.Spec.in ti. de acc.
pri.parte,§.1.in fi.ꝙ cætera crimina ad cõparationẽ simo.ꝓ
nihilo reputãtur. & allegat de hoc tex.in terminis.Sed in si-
monia nõ punit̃ affectus, nõ secuto effectu:vt d.gl.in c. cõ-
32 sulere.extra de sim.& in c.si.eo.ti.ergo &c.Et ꝙ,vbi ex†por
rectione veneni nõ fuit mors secuta,nõ hẽat locũ pœ.mor.
naturalis,cõsuluit in particulari Bal. in suo cons. 443.scire
oportet ꝙ Ciccus venenauit,in 3. vol. vlt.impssionis, & idẽ
repio tenuisse nõnullos alios pstãtissimos doc.antiq.cõtẽpo
raneos Bal.& q̃ in eademet cã Ciccifantis,cõsuluerunt:ꝓut
fuit

fuit do. Aytordi. de Alueröttis de Padua, licet de Bal. mentione aliquã nõ faciat: tñ consuluit in eademet cã ꝑ dicto Ciccofante, & incipit eius consiliũ, in Chri noĩe, sup. in qui fit. cõtra Ciccũ fantẽ. Idem in eademet cã d. Rosellus in suo cõs. in c. an dictus Ciccus. vbi cõsuluit, ꝙ si vltra, ꝙ præparauit venenũ, puenit ad actũ facti ꝓximũ, nõ tñ debet pœna bñficij puniri, sed mitius, & sic nõ pœna mor. & idem in eademet cã allegãdo tenuit in allegat. suis do. Pet. dñi Albici de Pisis, quæ incipiunt: si dictus Ciccus nõ pt, vel debeat. & plus subdit; ꝙ in crimine præmisso, vbi venenũ datũ, fuit
33 † sumptũ, sed remedio medicorũ sumẽs nõ morit, sed euadit, ille qui porrexit nõ debet mori, sed pœ. pec. puniri. & ꝙ ita fuit seruatũ Pisis p diuersos Ptãtes: vt p copias ꝓcessuũ quæ trãsmittunt, liquet. & plus cõcludit, pœnã esse pec. iuxta facultates, cũ pfatus Ciccus sit pauper. & eãdẽ opi. p multa iura & rõnes, ꝙ sit pœna pec. & nõ magna, sed pua, tenuit et do. Dominicus de Viterbo in suo cons. incip. In nomine dñi, eiusq. mris &c. scire oportet. quis terminus criminis & ꝙ nõ sit modo aliquo pœna mortis. firmat Frãc. de Alber. de Are. in suo pall. cõs. qd Ciccus fantes, imò plus Bald. qui
34 idẽ tenet in pfato suo cons. 443. in 3. vol. subdit † in hac pũtalitate, qd tenet pœna pec. ꝓut tenet supra dicti doct. in pmissis eorũ cõsilijs, q habeo ad pennã in lib. meo diuersorũ cõs. & tñ d. Bal. qd si esset vilis psona, debet fustigari. & inter
35 cætera ꝑ fundamẽto talis † suæ opi. cõsiderat, qua grauiori pœna puniri deret ille, qui vere cum effectu occideret venando: si quis approximando venenum corporaliter non nocẽdo, pœ. mor. puniri posset. & pfatũ Bal. reperio fuisse secutũ p Flor. in l. item si obstetrix, ff. ad l. aqui. vbi magistraliter cõcludit, quod eo casu tenetur pœ pec. & si esset vilis persona; debet fustigari. & ita aliàs vidi annis elapsis iudicatum per magnã Cur. Vicar. contra famulam egregij Lucæ Hor. subactarij ac scribæ fiscalis ipsius mag. Cur. quæ porrexerat venenum in ferculis quæ Luc. ipse vxor & nepotes ac filia comederunt, & omnes statim infirmati sunt, nemini
36 tamen mors successit. sic † ex sententia magnæ cur. fuit fustigata per ciuit. Neapol. & ipsam proprijs oculis fustigari vidi, per ciuil. Neapolitano. Et quòd nulla tempus ve-

nenans aliquem, si non moritur possit pę. mor. pun. sirmat post multa ꝑ & cōtra adducta in spē. Aug. ari. in add. ad Ang. in trac. mal. in ver. ex interualo, v. col. & alle. idē tenere ng. in l. 1. §. iniu. ff. de extraor. cri. & insup bene facit, id qd in spē consuluit Barb. in suo cōs. 23. 2. vol. vbi dixit, ꝙ si qs
37 † dederit poculū mulieri ꝑgnāti, vt facere abort. & ptui nō nocuit, nec aborti. fecit, sed viuus nascať, non dēt pęna mor. pun. non secuto effectu cū hodie in maleficij potius expectet euentus, q̄ animus vñ poterit relegari per ea, quę hñt in l. si quis aliqd, §. abortionis, ff. de pę. Ita ēt firmat & sequitur Pau. Gri. Bonō. in suo trac. de sort. ver. 14. prosēqndo, 3. col. & tanto magis, cū sub limatū fuerit, adeo modicum ꝙ iudicio modicorū non potuisset Iac. p̄ronū q illud sumpserat, occidere, quo casu nō hēt locum pęna ord. vt cōsulendo satis ad propositum tenuit Alex. in suo cōs. 115. in 3. vol. Vlti-
38 ma posset † & non rugato supercilio attentari ꝙ hmōi cōfessio p̄fatę inquisitę oīno fatua fuerit, & virib. non subsistens: nā liquet ex ꝓcessus meritis, ꝙ cum Iaco. p̄ronus sibi dixisset malum illud esse amarū, & ꝙ statim ipso gustato ꝓpter amaritudinē ipsum spuerat in terrā, illam modicā portiuncula q̄ sumpserat, Frācisca ipsa cepit integrū residuum dicti mali, in quo parū illud sumptū per Iac. p̄ronū deficiebat, & statim presente eodem suo patrono comedit & conglutinauit: & sic proculd. se necasset, si in eo sublimatū maxime apꝓpinquatum & decoctum cū malo in igne apposuisset, vt dixerat & tñ nihil eidē inquisitę nocuisse appet: sed post dicti mali comestionē ita permansit & permanet, sicut prius stabat. Et ideo hmōi suę nudæ confessioni standū non est, ꝙ ibi sublimatum apposuisset, prout ipsa dixit. Vñ delicto ipso aliter non verificato, cōfessio exinde emanata nulla est, vt testať iurisc. in l. 1. §. di. ff. de q. & in l. inde Nerat. §. fi. cū l. seq. ff. ad l. aqui. Et ꝙ non sit standum nudę cōfessioni asserentis se cōmisisse delictum, ad effectū, vt ex ea damnari possit. nisi aliter de delicto ipso cōstiterit, cumulat. Fel. multa referens in c. auditis, 16. col. de p̄scr. sequitur Fran. de pōz. in suo tra. de lam. in anp. col. ver. 7. & id dixit Paris de
39 Pu. in suo tra. sindi. in ver. confes. ei r. med. ꝙ † dēt iudex inquantū potest, verificare delictū confessum, esse verum: per

no.

no.per Bart.in l.1.§.sed si sibi,ff.ad Syl. & si aliter fieret, se-
queretur,ꝙ quis esset dñs membrorum suorum, & ꝙ absque
eo.ꝙ delinqueret,asserendo se deliquisse,posset facere se ad
pęnam mort.condẽnare,cõtra tex.in l.liber hõ ff.ad l.aquil.
& in l.non tm̃,ff.de pœn.Hinc dixit Ang.in tract.mal.in ver.
& vestem celestem abstulit,ver.q̃d si quis confiteatur, quod
in hoc iudex debet esse bene cautus,ex quo datur sibi caute
la,vt non debeat stare nudæ cõfessioni inquisiti.sed si inqui
retur de furto mittere exploratores ad verificandum furtũ:
alias sępe condemnaret in nocẽtes: & sic damnaret animam
& corpus suũ.Et idẽ dixit ipse Par.in suo trac.fin. vbi sup.&
Aug.ari.in add.ad Ang.in d.trac.mal.in ver.fa.publ. Dec.in
c.dilecti, de iud. in prin.Mar.in suo cons.8. in cã magistri
Ioan. & ideo singulariter dixit Bal.in auth. sed nouo iure,
3.col.ver.sed pone quod si aliquis confitetur,C.de ser.fug.ꝙ
si non aliter constet de furto vel hom. nisi per solam con-
fessionẽ,non debet inq̃situs puniri. Idẽ voluit Bal.in add.
Spec.in ti.de sen.in 4.col.ver.Titi. fuit confessus se occidis-
se.Idẽ Bal.in c.bon.8. col. in fi.de elec.& in c.vt si clerici,3.
col.ver.3.not.in fi.extra de iu.Ang.in l.1.C. de conf.Bald.in
add.Spec.in tit.de conf.ver.Tit.confitetur, Et tãto magis ap-
paret fatua & erronea confessio p̃fata,tum quia nulla appet
verificatio eius:& ꝙ ipsa noluisset recedere à seruitijs ipsius
patroni,vel ꝙ sñiam petijsset ab eo:nec ꝙ patronus ipse re-
cusauerit eandẽ dimittere à suo seruitio. Tũ ẽt quia ex co-
mestione longe maioris ptis,q̃ i p̃sam comedi de malo p̃fa-
to,si ibi ipsa imposuisset sublimatũ,p̃culd.non comedisset.
saltem pp eius amaritudinẽ non cõglutiuisset,& si pur cõe-
disset, remansisset necata & venenata;& tñ nullũ apparuit
in ea nocumentum:sicq; liquet hmõi eius cõfessionẽ fatuã,
41 & non verisimilẽ, & † confessio nõ verisimilis non nocet
cõfitẽti,vt d.Bal.in l. si quis in hoc genus ,§C. de epis.& cle.
Pet.de Anch.in suo cõs.23.visa inquisitione formata &ideo
dixit idẽ Petr.Anch in suo cons.257.extra ord.cõtractuum;
42 ꝙ iudex † non verisimilibus non debet fidẽ dare.Et idem
consuluit in alio suo cons.157.visa facti narratione, 7.col.
in fi.vbi dixit,quod allegans non verisimile audiri non de-
bent,vt d.Bald.in l.fin.C.de ed.dum inquit,q̃d probatio de-

bet esse verisimilis: al ias ei standum non est & tanto magis, quia pluries expientia comprobatū extitit: quod in malis cuiuscunq; generis plerunq; reperiuntur quędam maculæ corruptæ intus, inducētes amaritudinē intollerabilē: sicque ex pmissis & eorum singulis dixi, minus bene fuisse iudicatum per magnam cur. Vic. quo ad pęnā morti naturalis, sed ipsam eē condemnandam ad seruiendum infirmis & languentibus in hospitali incurabilium, eius vita durante. Et in hanc partem concurrit maioris pars votorū dominorū sacri regij consilij vtriusque aulæ accidente etiam voto excellentis domini Cicci de Loffredo viceprotonotarij ac presidentis sacri regij consilij. Et sic fuit lata sententia. & executioni demandata. & licet fuisset per regium procuratorē fiscalem habitus recursus ad Illust. Proregem & collaterale consilium tunc in terra summę degentem, facta relatione p me, cum interuentu sacr. cons. fuit idē cōprobatum.

1 *Incendium licet præsumatur factum culpa inhabitantium in domo tamen culpa illa præsumitur leuissima, nu. 2.*

3 *De incendio ad hoc vt quis teneatur, oportet probari culpa certi & determinati hominis, nu 4.*

6 *Gl. in. §. præterea instit. quibus. mo re contrahi. obl. quæ voluit incendium præsumi ortum culpa leuissima inhabitantium, reprobatur communiter.*

9 *Dominus tenetur culpa operariorum quorum opera ipse vtebatur.*

10 *Damnum, quod sentimus culpa alterius, ab eo repetere possumus.*

11 *Conductor tenetur ad emenda domus combustæ, quam ipse cōduxit.*

12 *Incendium si processit culpa familiæ, quando in off familia deliquit cuius opera dominus ipse vtebatur, dominus ipse tenetur.*

13 *Conductor debet probare se vigilem. & diligentem in domo conducta fuisse, ad hoc vt possit ab incendio excusari, nu. 14.*

15 *Incendium, licet præsumatur culpa leuissima inhabitantium processisse. & non teneatur de incendio conductor: tenebitur tamen ad emendum damni.*

17 *Conductor domus combustæ, licet in foro conscientiæ non teneatur: tamen inferens damnum, tenetur nedum de lata culpa, verum etiam de leui & leuissima.*

18 *Incendiū quocunque sit cōmissum siue dolo, siue lata, siue leui, aut leuissima culpa, semp illud cōmittentes tenetur ad emendā dāni.*

De-

DECISIO III.

IN causa magnificæ nobilis Hiero.de Ang.cũ magnifico Capit.Roboles,cõductore domus ipsius nobilis Hier.existẽtis in platea Vlmi.& inceñd.combustę. & introducta cã ipsa p remedium appellatio.à snia lata per magnã Cur.Vic.cõtra ipsum Capitaneũ,referẽte Mag.Ant.Baraptutio regio cõsiliario, & cãæ commissario. Considerabam prima † fronte pro pręfato Capitaneo, ꝙ licet incendium pręsumat causatum culpa inhabitantium in domo ipsa,per l.si vendita,ff. de picu.& com.rei vend. per l. qui insulam.§.fi.& ibi Bar.ff. loca.cum vulg.tñ talis culpa non ꝑsumitur, nisi leuissima. nisi aliud in oppositum ꝓbetur.gl.est sing. in §.pręterea,ver. debet instit.qbus modis re cõtrahi.oblig.quam not.sequitur Sal.in d.l.1.quæ fortuitis.Ale.in cõs.l.visis & opportune con sideratis,& ẽt in 6.col.idem sequitur Ias.in l. sed & si quis.§. quæsitũ,9.col.ff.si quis cau.vbi dixit, ꝙ ex hoc not. sequitur

2 † ꝙ si quis cõduxerit domum, vel apothecã, vel sit fictabilis vel emphyteota,& conduxit domum cum prędijs, & domus incendio consumetur,conductor ad nihilum tenetur: quia licet præsumatur incendium factum culpa in habitãtium, tñ talis culpa censetur leuiss. & conductor non tenetur, nisi de dolo,lata,& leui culpa,& non de leuissi. per l. si vt certo, §.nunc videndum,ff.com.& ratio est,quia talis contractus celebratur gratia vtriusque.& idem tenet Ias.in l. si quis ex argu.§.prætor ait,ff.de eden.vbi plus subdit, quòd doctrina illa Bar.idem vult quòd incendium pręsumatur factum culpa inhabitantium,intelligitur procedere in casibus in qbus quis tenetur de leuissi.culpa,vt in cõmodatario,per d.l.glo. in §.præterea,q̃ glo.pro sing.tenet Io. de Ana. in suo cõs.71. visis & diligenter ponderatis,& ibi plus subdit,ꝙ ad hoc vt

3 quis de † incendio teneatur, oportet probari culpa certi & determinati hoĩs.quia licet præsumatur culpa inhabitantiũ tamen absque culpa certæ & determinatæ. personæ fieri nõ potest:& ideo quando habuit causam ab incerto auct. non debet imputari habitanti: vt probatur in dicta.l.si vendita. Ita consuluit Bald.in suo cons.273. quædã magister Grãmaticę.Et ideo dixit idẽ Bal. in l.quę fortuitis,C.de pig.actio.ꝙ certi hominis factum requiritur probari, sed non pręsumit culpa

culpa determinati hominis, prout dicit esse tex. expressum in d.l.si vendita. Ita dicit tenere Sal.ibi in d.l.quæ fortuitis,
4 quia quãdo nõ†probat culpa certæ & determinatæ psonę, remanet incertitudo: & sic non potest sequi condemnatio, l.licet, §.fi.ff.nau.caupo.stabul.Ad hoc ẽt allegat Bal. in l.si creditor,& in l.pignus, 5.col.C.de pig.act.vbi plenius p cũ, qđ valde d.Ias.esse nota, p defendendo amicum & in materia est ẽt pulchrum consilium Iac.de Puteo, Papiensis,inter cons.Calca.nu.61, Ventura & fratres. vnà cũ alio seq.cons. nu.62.ꝙ est do.Rolãdi decu.Cunctis,& plenè secundũ pdicta consuluit Cur.iunior,in l.Dominus horreorum. ff.loca.
5 Et quando†conductor tenetur ad emendam domus combustæ & pignorum combustorum in ea, videri poterit optimũ consi.Bar.Veron. 70.circa primum dubium. & ibi tenet, ꝙ non teneť conductor.& idem tenet Pet de Vbal.in suo trac. de duob.frãt.in 8.parte,q.18.versi.quæro inciděter. Alex. in d.l.si domos,3. col.ff.de leg.1.Verum reperio,ꝙ † illa gl.in §.præterea,instit. quib.modis recontrahi.obli. dum inquit, ꝙ incendium præsumitur ortum culpa leuissima inhabitantis,nisi aliud in oppositum probetur.reprobatur per Bal.ibi. & est alia gl.contraria in l.qui duob.§.damna,ff. p soc.Ang. aũt de Aret.in §.præterea.dicit,ꝙ gl.in d.l.quæsitum reprobatur per l.creditor,C.de pig.act.& in l.si insulam §. fi.ff.loca.& loquitur de creditoribus,quo ad pignus, & de conductore & emptore d.Ang.ꝙ de facto habuit dictã gl. reprobãdã. Imò & plus qñ clare non constat de principio ignis, dẽt
7 conuentus absolui: scđm Lud. Ro. in cons.401.Et p † ista parte,vz ꝙ cõductor non teneatur de incendio domus cõbustæ,consuluit ẽt Bal.in cons.442. quidam nomine Ristorus de Cortona. Pro parte vero locatoris conductorem, ad-
8 ducit l.3.ff.de off.pręfecti vigil.quæ dicit, ꝙ in†dubio semper præsumitur incendium processisse culpa habitantium. Facit l.qui ædes,& l.si fortuito,ff.de incend. rui.naufr.& in l.si seruus seruum.§. si quis insulam & §.si fornicarius. ff.ad l.aqui.& no.gl.in l.si domus,cũ l.seq.ff.de leg.1.vbi expres-
9 se dicit gl.ꝙ non fit quasi vnquam incendiũ sine culpa†alicuius,hoc est habitantium, & propter culpam operariorum quis teneť,quorũ seruitio ipse vtebatur:ut in dictis iuribus,
& l.si

& l.si quis fundum.§.si colonus,ff.loc.& est bonus tex. pro operarijs,ꝙ inhabitator teneat,in l.1.ff.furti aduersus naut.
10 caupon.stabula, & damnũ † quod sentimus facto alterius, ab eo repetere possumus,vt in l.igitur:§.ff.de lib.cau.& in l. fi.& in aut.ibi posita, C.ne vxor pro mari. & in l.imperatores,§.si magistratus,ff.de appel. & faciunt no.per Bar.in l.2. ff.de verb.obl.in q.de represal.Et ita ex præmissis contra cō-
11 ductorem,ꝙ teneatur†ad emendam domus combustæ,consuluit præclarus doct.d.Sal.de Perusio: cuius consilium habeo ad pēnam:& ipsum exemplando à suo originali,scripsi manu propria inter cōsilia Bal.in margine,in 3.vol.& idē reperio consuluisse Fran.de Rāp. in suo consil. q.talis est.& Ang.in consi.197.vbi idem tenet & concludit per optima iura & rationes,& idem quoq; reperio consuluisse do. Dion. de Perusio,in suo consi.incip.incendium. Quorum omniũ præfatorum præstantissimorum doc.consilia habeo ad pennam in lib.meo diuersorum consil.& ibi tenet prefatus do. Dion.ꝙ præsumitur incendium ortum culpa inhabitantis in domo,& ꝙ culpa præcedat casum, l.nam & salutem,ff.de of.præf.vig.nō aūt dr̄ proprie casus fortuitus:&indubio p̄sumitur culpa eius qui rem debuit custodire.Facit l.contract. de reg.iu.& qui præcauere debet,ne damnũ detur, damnũ dare videtur,l.si ex plagijs,§.fi.ff.ad l.aqui.l.qui damnum,ff. de reg.iu.& in d.l.si vendita,sæpius sup.allegata:& si proces-
12 sus à †familia quādo in officio familia deliquit,cuius opera dominus vtitur,dominus ipse tenetur:vt in l.1.§.familiæ, ff.de publi.ad qđ facit l.pen.ff.nau.caupo. stab.& quando in domo consuete fuit res, damnum ad dominum pertinet,l. damnum,C.loca.In istis.n. casib. vel contractibus multum est considerandum,de quo casu custos, vel quis teneatur, vt probatur in d.l cōtractus,de reg.iur.& in l.si vt certo. §.nūc videndum,ff.commodati.& tractat plenè Io.And.in regula, contractus,de reg.iur.in 6.in mercur.Adstringitur ēt dominus,vt ædem ab igne custodiat:vt in d.l.si vendita.& facit ꝙ not.in l.si duob.§.dāna.ff.pro soc.& sic præmissis primo loco per me relatis,ac bene ruminatis per sac.Con.cum mihi
13 me capitaneus ipse se vigilem † ac diligente probasset,put tanquam conductor domus combuste probare debebat, ad

excluden-

excludendum negligentiam;cum in dubio præsumatur incendium ex negligentia cõmissum per habitantes: per d.l.2.
§.1.ff.de of.pf.vig.& per l.si vẽdita & ibi cõiter doc.& firmat Bal.in suo cons.175.vol.1.ad euidẽtiam pmitto,& cons. 37. casus talis est eo.vol.& in cons.430. in 3. vol. Ang.in cons. 197.in q.proposita dubium facit. Imò si non constat conductorem consueuisse ibi ignẽ facere ne teneatur ipse de incẽdio,debet probare se vigilem, & diligẽtem in domo fuisse, & eo casu non tenebitur: arg. ff. de re mil.l. non omnis,§.à
14 barbaris,alias si † erat hõ parum circunspectus; vel constat q̃ ignem fecerit in domo, tenebitur,l.si quis fundũ,§.si colonus,ff.loc.debuit.n.esse diligens in se,& in familia sua,l. si seruus,§.Proculus,ff.ad l. Aquil.l.1. ff.furti aduersus nau. caup.Et tandem facta relatione de meritis cãe. per pfatum magnificum Antonium Bataprucium causæ relatorẽ, dixi,
15 q̃ licet incendium † psumatur processisse culpa inhabitantium,& culpa illa psumatur leuissima;tamen pt agi ad emẽdam damni aduersus exñtem in leui, vel leuissima culpa,& hoc ex l.Aquil. quę tendit ad conseruationẽ patrimonij; vt in l.Aquil.ff.ad l.Aquil.ita dicit Inn. in c. sicut dignum de hom.quẽ refert,& sequitur Panor.in c.1 col 4. ver. hinc singulariter not.d cõst.& not.per Bar.in l.imperator, ff.de iur. fisc. Abb.in c.quoniam contra de probat.& l.c. si gressus.extra de iureiur.& in c.si,eo.tit.& in c.psbrm. de homi.& in c. 1.de cust.euch. & in c.audiuimus de simo.Et in locis palle-
16 gatis subdunt pfati Inn. & doct.q̃ † inferens damnum ex leui culpa,non ex proposito, aut ex lata culpa, non tenetur in foro conscīæ hmōi dãnum resarcire, sed satis est, vt de eo pnĩam agat,licet aliud sit in foro contentioso. vt per to-
17 tum tit.ff.ad l.Aquil.quia inferens damnum† nedum tenetur de lata, verum ẽt de leui,& leuissima culpa, per d.Inn.& sequacium vbi supra, & Dyn.in l.1.§.an bona,ff.de iur. fisc. refert,& seqtur Steph.const. in suo tract.de ludo. in cons.15. ver.& vnũ volo te nõ ignorare.subdens,hoc esse singulariter not.Idẽ seqtur Ant.curs.in sing.suo,in verbo,forum conscięti supra,vbi subdit hoc dcm esse perpetuo menti tenendum
18 tũ maxime,qa quocunq; † sit cõmissum.incendiũ,siue dolo siue lata,siue leuissima culpa,semp illud cõmittẽtes tenẽtur

ad

ad emendā dāni, vt ꝓbaẽ in l. capitalium. §. incendiarij. ff. de pœnis, & tenet Sal. l. q fortuitis, ff. de pign. actio. & facit bñ d. l. vendita. Ita expſſe firmat Bal. in l. data opa, & patet in l. qui ædes: ff. de incend. rui. & naufr. & ſequiẽ in particulari Affl. licet ꝑmiſſa nõ viderit, ĩ cõſt. ſup inviſionib. arb. 2. & 3. no. vbi formaliter inq̃t, ꝙ ſiue lata, ſiue leuiſſima culpa ſit incendiũ cõmiſſum ſemp dẽtur emẽda dāni. & tandẽ ita ꝓnunciatum fuit cõi voto p ſacrum conſiliũ, & confirmata ſententia magnæ Curiæ Vicariꝭ. Thomas Grammaticus Regius conſil.

1 *Omnia, ſeu omnibus eſt clauſula vniuerſalis & omnia continet.*
2 *Omne qui dicit, nihil excludit.*
3 *Dictio, & ponitur inter diuerſa.*
4 *Concedens quod eſt magis, videtur conceſiſſe q̃d ẽ minus. num. 5. 6. 7.*
8 *Verba generalia appoſita p Princip ẽ in ſuo priuilegio, tu non debes ſtricte, aut tenaciter interpretari.*
9 *Beneficia Principum ſunt latiſsime interpretanda.*
10 *Princeps cũ remittit delinquẽtib. abolito crimine, nõ perdũtur eorũ (bona.)*
11 *Accuſatus ſi moritur ante lapſum anni, non perduntur eius bona.*

DECISIO V.

Cæſarea Maieſtas conceſſit inclytæ ciu. Neap. indultum de quibuſcunq. delictis, & pœnis. Inſurgit dubium, an ſubintelligaẽ pœnꝭ peruentꝭ ex contumacijs ac obligationib. accuſatis, & pñtationib. inſtrõrum, & habitat. longa diſcuſſione in ſacro conſilio, etiam cum iudicib. Magnæ Curiæ ibidẽ aſtantib. & votantib. pœnas ꝑfatas nõ includi. & ſic exigi poſſe p fiſcũ: ego aut dicebam, prout dico, ꝙ decretatio Cæſ. cātat, videlicet placet Cæſ. & cath. maieſtatib. oĩb. delinquẽtib. inquiſiis, & nõ ĩquiſitis, & bānitis, foriudicatis, & cõtumacib. indultũ gñale cõcedere, & ſic indulgẽdo foriudicatis. apparet ĩdulgere cõtumacib. rõne delicti, qa foriudicatio fit rõne cõtumaciæ: vñ ſubdit foriudicatis, & contumacibus q̃ clauſula cõtumacib. non eſt referenda ad clauſulā ꝑcedẽtẽ foriudicatis, qa cõtumax foriudicaẽ nõ cõparẽs, dũ citaẽ, & ꝑſiſtẽs ĩ cõtumacia p annũ: & iõ dũ decretio ĩ ipſo c. ĩdultus ſubdat, & contumacibus intelligi debet circa petita, & ſu-
1 pra relata, circa pœnas ciuiles contumaciæ. Quod † quidẽ ſatis probatur ex præcedi clauſula omnibus quæ eſt vniuerſalis, & oĩa cõtineas ſub ſe, ut dicit Bar. ĩ §. oẽs, 11. conſt.

ftorum, nam qui omnem dicit, nihil excludit,† aut excipit,
2 vt dicit Spe. in tit. de syn. vers. quid si in aliquo. & est bonus tex. in l. Iul. ff. de leg. 3 nam ibi iure cons. decidit, quod si testator omnem fundum Seianum reliquit Titio, cuius fundi dimidiam partem duntaxat habebat, aliam vero obligatā retinebat, certe non venire aliam dimidiam dixisset, nisi per dictionem, omnem, per quam de toto fundo testatorē sensisse apparet. Idem in terminis decidit Bar. in l. serui elect. ff. de leg. 1. in fi. & est bonus tex. in l. à procur. C. mand. Itē cōsidero, & plus,† quod hic ponitur dictio &, dum dicitur, & con-
3 tumacibus, & sic delinquentib. & inquisitis, & separatim cōtumacib. remisit, cum dicta copula &, ponatur inter diuersa, vt dicit gl. & Bar. in rub. ff. de iur. & fac. ignor. vbi Bar. dicit not. d. gl. & probat bene Iureconf. in l. si quis Titio. ff. de vsufr. accr. vbi si quis Titio, & hæredib. vsufructum legauerit: dimidia pars vsufructus erit Titij, & dimidia hęredum, ob illam copulam &. & idem probat tex. in l. si hęredi plures, ff. de cōd. insti. Et hæc maxime considerandā sunt, cū Cæs. no
4 strum ita sensisse liqueat, concedendo longe maiora, &† cui longe maius concessum est, videtur etiam quod minus est, fuisse concessum: vt in materia iurisdict. firmat Bar. in l. 1.
5 ff. de iuris. om. iud. & satis videtur† hoc æquitati conformari, vt qui consensit maiori, & grauiori, videtur leuiori, & minori consentire. & dicit And. de Iser. in c. imper. de prohi. feud.
6 alien. per Fed. & alibi cui. n. † quod plus est, conceditur, non debet denegari quod est minus, testante iuris regula. cui quod plus est. & ita dixit Paul. de Leaz. in suo trac. de torm. vers. sed quod
7 de qō. de facto. & alibi, cui † licet quod est grauius, debet posse licere quod est leuius, l. seruitutes, §. stillicid. ff. de seru. l. cui pacto. ff. de seruit. expot. & l. non debet ff. de reg. iur. Et ideo
8 succedit quod† verba generalia, quæ Princeps in suo priuilegio apposuit, tu non debes stricte, aut tenaciter interpretari, gl. est in c. alligant. in ver. tenax, 6. q. 8. Imò illa debemus conformare æquitati, ēt quod verba illud non patiantur, vt inquit gl. in c. paratus. 23. q. 1. & sequitur Old. in consi. 268. quæstio est, vtrum per patruum. & ibi loquitur de concessione exēptionis decimarum facta monachis cuiusdam monasterij de bonis, quæ possident, nam debet intelligi de omnib. bonis,

nis.& ibidem idem refert,& sequitur Ias.in l.beneficium,2.
9 col.ff.de const.princ.Benefacit,quia † beneficia Principum sunt latissime interpretanda,vt dicit gl.& Bal.in d.l. beneficium.maxime contra ipsum Principem concedentē, l.nec auus,C.de emanc.liber. Ita magistraliter Io. in c.cum dilectus.de don.& in c.cum olim. de verbo. significa. & dicebat magnificus Io.Martial.Regius consiliarius, ꝙ cum Princeps
10 ps remiserit delinquētib.aboleto†crimine, non perduntur eius bona,seu eorum bona:ꝓut in simili dicit And.de Iser.
11 in const.Regni grandis vtilitas. in fi.ꝙ si†accusatus moriē ante lapsum anni,non perduntur eius bona,vt in l. 1.§ fi.ff. de requir.reis,& idem,quod supra tenet And.de Iser. in tit. quæ sint regalia. in ver.& bona committētium, & etiam in §.pręced.& sic pro maiori parte dominorum ipsius sacri Regij Consilij,fuit etiam cum voto meo conclusum ꝙ indultu Cæsareo sit comprehensa abolitio, nedum contumaciarum descendentium ex delictis,verum ēt e x causis ciuilib. & mistis, vt perueniētes ex pręsentationibus instrumētorū ac pœnarum abolitionum accusatorum, vbi tamen interuenit concordia partium.Verum ꝙ ante omnia consuleretur Illustri.dominus Prorex, suffragante maxime vlt. c. Neap. concesso,ꝙ si super aliquo ex capitulis obtentis per eandē vniuersitatem Neap.resultaret,dubium illud semper interpretari debuisset in fauorem ipsius vniuersitatis, & tandem nullą alia facta declaratione voti pręfati indultus, ita serua tum fuit,& seruatur,prout supra dictum fuit. Thomas Grāmaticus.Regius Consiliarius.

1 *Dolor iustus facit,vt pœna ordinaria ex dolore causata temperari debeat in delictis.*
2 *Minæ quomodo;& quando inducant iustum metum.*
3 *Metus iustus causatur.si minans fuerit consuetus illas exequi,& si id facere potest,quod minatus est.num.4.*
5 *Metu quòd quis aliquid fecerit,sufficit probari,quod probabiliter dubitare poterat de offensione.*
6 *Metus violentiæ inferendæ, est iustus metus.*
7 *Metus qđ quid gestū sit,sufficit probare subesse iustā cām metus.*
8 *Metus iustus est,vbi iusta suspicio inest.*

9 *Suf-*

9 *Sufficit timere saltem probabiliter, licet non iuste.*
10 *Metus iustus est timor amissionis bonorum.*
Metus iustus, est timor amissionis honoris, ibid.
11 *Quæ per iustum metum fiunt, excusationem merentur.*
12 *Iniuria facta vni ex agnatis, toti agnationi facta censetur.*
13 *Homicidium dum quis fatetur factum ad defensam, licet aliter nō probetur, quod ad defensam: tamen respectu qualitatis partis, non debet pœna mortis puniri, nu. 14.*
15 *Minæ probantur etiam per testes singulares.*
16 *Minans, si est potens ad occidendum minatum, & est solitus percutere. & ita quòd verisimiliter de eo timeri poterat, facit ut minatus possit præuenire.*
17 *Minatus præuenire potest, quando minasse esset in actu offendendi, & ibi præsens, nu. 18.*
19 *Insultatus non debet expectare, quòd vulneretur ab insultante, sed debet ipse incipere.*
20 *Minæ sunt tales, quòd ex sola minantis iactantiæ quis potest præuenire.*
21 *Homicida licet puniri debeat pœna mortis, tamen est in potestate iudicis ipsum non condemnare ad mortem, si ex iracundia, vel dolore, orta aliter, quàm ex facto offensi, homicidium commisit.*
24 *De muliere, quæ virum, & proprium filium præ dolore interemit, quid sententiauit senatus.*
25 *Delictum committens, etiam ex iniusta causa motus, non tenetur ad pœnam mortis, vbi aliàs teneretur: & hoc ratione illius causæ licet iniustæ.*
26 *Causa quælibet, etiam iniusta, excusat à pœna ordinaria, & etiam à dolo.*
27 *Excedens modum in se vindicando, tenetur de culpa, & nō de dolo.*
28 *Iudex interdum mitigat pœnam statutam à lege, etiam in doloso, quando fuit minor dolus.*
29 *Pœna corporalis tunc imponitur pro delicto, quando dolo fuit commissum.*
30 *Delinquens motus aliqua causa efflictionis ad crimen cōmittendum, debet sibi pœna minorari.*
31 *Pœna debet esse tanta, quanta æquitas humanitasq; patitur, mediocris, & delicto congruens, & ratione rusticitatis. Item ex rei conditione, & peccatorum qualitate, nu. 32.*

33 *Dominus*

33 *Dominus omnipotens voluit incarnari, & sic hominem redimere: quia minor, & ignobilis creatus non tam grauiter peccauit, non autem Diabolis, qui nobilissima, & immortalis creatura, ex angelica natura, grauius excessit, quam homo.*
34 *Iudex nedum potest, imo debet in pœnis legalibus interdum dispensare, & misericordiæ gratiam impendere.*
35 *Deus quosdam sub aliorum esse potestate permisit, vt sub acqua moderatione seruentur vtilitas disciplinæ, & mansuetudo clementiæ, & nemo audet alterius delictis veniam denegare, qui pro suis optat accipere.*
37 *Delinquens semel non debet æqualiter puniri, atque delinquere consuetus.*
38 *Princeps quilibet terrenus Principem debet imitari cælestem.*
39 *Iustus nimis quis esse non debet.*
40 *Misericordiam debet iudex habere in iudicando, aliàs ipse iudex misericordiam non reperiet.*

DECISIO V.

IN causa Pauli, & aliorum inquisitorum de villa S. Antami cum regio fisco. Producuntur tria ad eorũ defensionem, vt à pęna rigorosa, mortis naturalis, ad quam condemnati fuerũt per magnam curiam Vic. excusari possint. Et in primis, ꝙ frater consobrinus præfati Pauli, & sociorũ per, prius occisus fuerat ab eodem nunc interfecto, & præfatus Paulus insimul cum illo vulneratus. Secundo, ꝙ ipse vltimo loco interfectus, pluries minatus fuerat velle vnum ex dictis fratribus interficere: concurrente quoque eius praua consuetudine vulnerandi, occidendi, & iugulandi alios. Tertio, quia alias tentauerat, ꝑut ipse se iactauit velle, oĩno per vim carnaliter cognoscere sororem p̃fatorum inquisitorum. Et quo ad primum, inficiari nõ põt, qñ p̃fati inquisiti ex cã ipsius Pauli aggressi & vulnerati p ipsum nũc occisũ, & pariter ex nece alterius eorũ fratris occisi p illum, & socios, & ex inculcatis minis de occidẽdo aliquẽ ipsorum, nõ dicant̃ esse in iusto, imò in iustissimo metu, necnon & in iusto dolore. Iustus. n. dolor
1 † facit, vt pęna ordinaria tẽperari dẽat ex dolore causata: vt firmat Abb. in c. olim 2. col. de resc. p illud, § imp. de adul. vbi dat hoc ꝑ regula. & suffragantur bñ dicta Bald. in c. 1. §. 1. de

pace iura fir.Aug.Arim.in add.ad Ang.in ver. dictus Titius concurrente. maxime comminato metu ex minis præfati occisi hominis malæ conditionis, & vitæ,vt probatum est. ꝙ satis constat,& considerat prudenter Alb.in l. metu. ff.qd metus cau vbi allegat d.Guid.dicentem considerandam esse personam,quæ minas intulit:vt si erat malæ conditionis nam iustus metus est,vt firmat etiam Cyn.in l. 1. C. si quis
2 imp.maled.Bal.in cõs.schimatis,& ĩ.l.interpositas,C.de trãs. in d.l.metũ,& iõ in proprijs terminis voluerunt Bal.& Imo.
3 in l. fi.ff.de hær. inst.ꝙ ad inducẽdũ iustũ metũ † pp minas sufficit,quòd minans fuerit consuetus illas exequi. idẽ refert,& sequitur,d.Ant.de Alex.in l.metum. C.de his qui per
4 metum Inde est,quòd si minæ proferantur † per eum qui id facere potest,id qd dixit facere velle, timendæ sunt, l.quæ situm,ff.ad Turp.& in l.nisi, §.si legatarius ff. si cui plus, q̃ per l.Fal.ita Alb.in d.l.metum.C.de his qui per metum. vbi
5 allegat d.Gui.dicentem,vt supra. Constat † autem, quod ad hoc vt quis excusetur quòd metu fecerit, sufficiet probari, quòd probabiliter dubitare poterat de offensione, vt dicit Inn.in c.si vero.extra de sen.excõm.refert,& sequitur Ang. de Are.in §.ius autem gentium,inst.de iur.nat. gen. & ciuil.
6 maxime cum metus ille violentiam inferendi, iustum metum sibi præbuerit: vt consulit Alex.in cons. 99. quoniam per excellentiss.in 3.vol.cum timendum sit,quod absq; periculo esse non potest,c.1.de baptismo,in cl.secundum Bal.
7 ibid.in 3.coi.& ideo ad iustificandum,quòd qd metu factũ sit,sufficit subesse iustam causam metus dixit Bal.in l.fin.C. de iure del.1.col.& consuluit Alex.in consil.144.vol. 2. vbi
8 dicunt,† quod iustus metus est,vbi iusta suspicio inest & idẽ dixit Inn.in c.cum olim de elect.& alibi dixit Luc.de Pen.
9 in l.si coloni.10.col.C.de agric.& cens.lib.11. quòd † sufficit timere saltem,probabiliter, ẽt si non iuste, l.recte, cum ibi no.C.qd met.cau. Quis ergo tã cõstantis,& fortis aĩ, quòd proposito sibi mortis terrore,non exanimetur? certe nemo. Habuerunt quoq; præfati Paulus, & fratres iustum metum honoris,dum occisus viuens se iactasset & pluries,velle eorum sororem violentare & stuprare,qd de facili contingere potuisset, cum mulieres rusticæ vt plurimum accedant

ad eorum possessiones extra habitationes, deferendo come stibilia cultiuatorib.& secanti bus messes, & pariter vindemiatorib.tempore vindemiarum, prout quotidie experien-
10 tia comperimus. Vnde succedit quòd timor † amissionis honoris,est iustus metus,l.isti quidem,ff.quod met. cau.& cõsuluit Lud.R.in cons.30.in 9.col. & est bona gl. in c. dilectus.extra qd' met.cau.Bal.in l.vt vim,ff.de iust. & iur.& ea
11 † quæ per iustum metum fiunt,excusationem merentur:vt in c.fi.cum vulg.extrà de appell.Nec suffragaretur fisco dicere,quòd Paulus licet fuisse vulneratus, & sic offensus ab interfecto,ob qd' aliqua excusatione tueretur,non sic cęteri duo inquisiti cum ipso,qui in d.homi. interfuerunt.Nam respondeo, quòd in pari causa omnes tres esse apparent, cũ omnes sint fratres consobrini defuncti, & de vna eademq.
12 agnatione:quo casu dum vni sit iniuria,toti agnationi censetur esse facta.dixit Bar.in l.lex Corn.ff.de iniur.Imo iniuria cõmunis esse videtur omnibus de agnatione: dixit Bal. in l.vnica.C.de rap.vir.Sal.in l.parentes,C.de test.plenè Fel. in c.cum oporteat.de acc.& si diceretur non liquere ex meritis processus,nisi per vnicum testem de præfata eius iactãtia circa deliberationem stuprandi,& violandi eorum sororem,& pariter nec de minis præfatis apparet concludens ꝓbatio,nisi per testes singulares.Respondetur,ꝙ dum in tortura confessus fuisset Paulus ipse interuenisse in dicto homicidio ex causis in themate,ꝓpositis,inter quas assignauit dictã iactantiam,& minas p̃fatas:succedit confessionem ipsam esse qualificatã,& licet aliter non probaretur,data qua-
13 litate p̃fata † confessata,non posset pœna mortis naturalis puniri,& sic pœna ordinaria.Ita singulariter voluit. Panor. in c.auditis.extra de præscrip.quem refert, & sequitur Fel. asserens esse stuprendum dictum,& menti tenendum in c.
14 significasti,el.2.de hom.dum in simili dicunt,quòd † si asserens se homicidium commisisse, tamen ad sui defensionem, & aliter non probetur de defensione, non poterit tamen pœna mortis naturalis puniri. Idem refert, & sequitur Ias. in l. vt vim, ff. de iustific. & iur. in 5. columna, subdens doctrinam præfatam Abb.in actu practico fecisse sibi honorem.& idem sequitur Felyn.in præfato c. auditis.

subdens hoc esse dictum sing.& alibi non repetiri,& quòd apud practicos est in solenni cultu. Idem ante eos sequitur Alex.in l.non solum, §.sciendum, ff.de noui oper. nuncia. Idem sequitur Marf.in suo sing.185.confessio inquisiti,&c. Quo vero ad probationem minarum factam per testes singulares,vt per fiscũ dicebatur, respondebat magnificus Antonius Baraptutius, & collega ipsius causæ relator, ꝙ minæ ipsæ probari possunt per testes singulares : pront in simili specie cõsuluisse allegauit Pet. de Anc.in cõs.257. & in cõsil.299. & Fulg.in cons.177.& sic Paulus ipse, & fratres aduersus minas ipsius occisi per eos non debebant expectare se percuti : sed potius ante tempus occurrere,quam post tẽpus vindicare:vt dicit Bal.in l.1.C.quando liceat sine iud.se vind.Io.Fab.in §.ius autem gentium, inst.de iur. nat.gen.&
16 & ciu. vbi subdit Ang.de Are. ꝙ † si minans erat potens ad occidendum illum minatum, & consuetus percutere, ita ꝙ verisimiliter timeri poterat: tunc potest præueniri.Ita declarauit Paul.de Cast.in d.l.1.quando licet.dicebant autem iudices magnæ Curiæ Vic. ꝙ hæc præuentio aduersus minas
17 locum habent,quando † præferens minas,est in actu ostendendi,& præsens,& allegabant ita tenere Ias.& Clau.de Sciscello in præfata l.vt vim. qui salua eorum reuerentia non
18 recte senserunt,cum ẽt non minans,siquis est in actu† ostendendi me seu præparatione vt me offendat, licitũ mihi erit ipsum præuenire,& occidere:dixit Bal.in l.in leg.per illum tex.in lect.ant.ff.locati.subdens ita fuisse de facto iudicatũ. refert,& sequitur Ias.in d.l.vt vim,3.col vbi dixit,se putare
19 hoc esse ꝑ rõnẽ,quia † non dẽt insultatus expectare ꝙ vulneretur,sed dẽt ipse incipere,vt declarat Bar. in l.1.C. vñ. vi.& subdit ẽt,ꝙ ista pars tanquam humanior est amplectenda, & sic non est necesse,ꝙ minas inferat ad effectum vt ipsum offendã præueniendo, vnde decisio Bal.& aliorum inseruirẽt nobis de vento,tũ maxime,quia salua prædictorum modernorum,& ipsorum magnificorum iudicum eos sequentium reuerenria id firmare,esset contra gl.magistram in l.1.
20 C.vnde vi.Quæ voluit ex sola† iactantia minarum posse ꝑuenire,& ipsam gl.sequitur Alb. de Rosa.magnus doc.ibi.& subdit,ꝙ semper vidit d.gl.indistincte seruari per rationem,

maxime

maxime quia difficile esset scire, an minas inferens, velit p̄cutere vel non, & q̄n. Preterea dicebat præfatus magnificus
21 Baraptucius, causæ relator, ꝙ licet † homicida tam de iure communi, q̄ questionum regni debeat pœna mortis puniri: per tex. in l. 1. ff. de sica. & in l. nemo, C. de Epis. aud. attamen est in potestate iudicis non condemnare ad pœnam mortis homicidam, quem compulit dolor seu iracundia orta, ēt aliter quam ex facto offensi, per tex. in l. lex Iulia. §. fi. ff. ad l. Iuliam repetund. ita dixit singulariter Ro. in l. cū mulier 32. col. ff. solu. matr. vers. aduerte tamen, quia & offensa. Ego tamen dictum hoc Rom. reperio pro valde no. & mirabili relatum per Fel. in c. dilecti 8. col. vers. 2. declaratio. extra exceptio. vbi Fel. subdit re vera dictum hoc esse mirabile, & ꝙ ex hoc multa homicidia possent à iudicibus excusari, saltem quo ad pœnā mortis, & perquirendo multa, reperio ꝙ hoc dictum Lud. Roma. sequitur Alex. in l. Iulia. ff. ad leg. Iul. repet. & ideo Iac. de Aren. prout refert Ant. de But. in c. olim lo. 1. in fin. de rest. spol. & ibi pulchre Abb. dixit in 4.
22 col. ꝙ licet occidens aggressorem, non † se defendendo, non excusetur vt ibi, attamē mitius punitur, & idē sequitur Fel. vbi suprà, & tamen opinor ꝙ dictum hoc Rom. ambos nos docuit. Mars. in sua practica causarum crim. in §. quoniam 17. col. vers. & teneas, ne auctorem taceamus, & idem consuluit Pau. cons. 192. in causa carceratorum & idem Marsil. in l. 1. §. diuus Adrianus, ff. de sic. & in sing. 270. Adducebat
23 insuper magnificus Baraptucius, † Val. Max. in 24. c. lib. 8. narrantem de muliere, q̄ virum, & filium interfecit, dū formaliter dicit, eadē quoq; hesitatione Publij quoq; Dolabellę ꝑ cōsolari impio Asiā obtinētis aīus fluctuatus est, materfa. Mirnea virū, & filiū interemit, cum ab his optimę indolis iuuenē, quē ex priore viro genuerat occisum cōperisset, quā rē Dolabellā ad se delatā Athenas, & Areopagi cognitionem delegauit, quia ipse neque liberare cędibus duabus contaminatā, neq; punire cum iusto dolore impulsam sustinebat: Cōsiderāt, & māsuete populi Ro. magratus, sed Areopagitę quoq; non minus sapienter, q̄ inspecta causa te accusatorē, & reū post cētū annos an se reuerti dixerūt, eodē affectu moti, quo Dolab. sed ille trāsferendo questionem,

nem,ij differendo dānandi,atq; absoluendi inexplicabilem cantationē mutabāt.Et ego dū in fonte lib.Valerij inspexissem non minus ad hoc facere ꝓcedens capitulū visum fuit. dum cōmemorat mulierem,q̄ matrem occiderat hoc modo Atq; vt nos quoq. referamus ꝑ indiscrimen capitis adducti
24 neq; damnari,neq; absoluti sunt † apud Marcū Popil.Lena tā ꝑtorē,q̄dam q̄ matrem pcussam fore interemerat,causam dixit,de qua neu trā in partem latę sniæ sunt,qa abunde cōstabat eandem veneno necatorū & liberorū dolore commotam;quos auia filię impensa sustulerat,particidium vitā parricidio esse,quornm vltione, alterum absolutione non dignū iudicat. Ad ꝑmi ssorū corroborationē adduco,qd voluit Ang.in l.ait ꝑtor.§.ad actione.ff.vi bon.rap.vbi dicit,ꝙ si aliqs commisit delictū ex aliqua cā ēt iniusta motus,ex quo de
25 licto veniebat imponenda pœna mortis naturalis seu corporis afflictiua,nō tenebat ad eā respectu illius causæ, licet iniustæ. Idē cōsulēdo refert,& sequit Ale.de Imo.in suo cons. 127.in 4.vol.Fran.cur.senior in suo cōs.69.in col.vlt. vñ cōcurrentib.causis,&de quib.ī themate,& sic necdū vna cā,sed q̄ plurib.nullus iudex rectè sentiens,duci potuisset ad puniē
26 dū † ꝑfatos pęna ordinaria homicidij.i. mortis naturalis, prout magna Curia ipsa ꝓnunciauit:Cum q̄libet cā,ēt iniusta ipsos excuset à dolo,ꝑ no.iūcto tex.in l.plagij.ff.ad l.Flauiā de plagi,& in l.cū igr, C.de lib.causa concurrente † ma-
27 xime,quia excedens modum in se vindicando, puniendus est de culpa,& non de dolo,vt dicit Ioan.And.in add.Spe.in rub.de hom.in fi.consuluit Pau.de cast.in cōs. 194. vlt.col. vers.ꝑterea,posito ꝙ sibi licuisset īcipiēte,qm̄ violentia īferi iuste refert & sequit Lud.Bonon.in suo cōs.63.& ideo dicit Bal.post gl.in l.& si seuerior, C.de infam. quòd iudex inter-
28 dum mitigat pœnam † statutam à lege, etiam in doloso, quando fuit minor dolus, vt in l.vbi.C.de fal.& consuluit Franc.de Aret.in suo consi.80.in fi.vbi subdit, quòd quando causa,ex qua delinquo,habet initium ex iusta defensione,quæ in aliquo permittitur,excessus non punitur pro toto,sed pro tanto,tanquam minor dolus,vel tanquam culpa
29 cōcurrente,maxime q̄a tunc locū † hēt pęna corporalis, q̄n dolo fuit commissum delictum,vt dicit Ioā.And.in c.signifi-

cauit ĩ nouel.de pœ.& remiſ.Bal.in c.1.§.in fi.de pace iura. fir.& in c.1.in prin.col.3.de pace tenent Cęp.in conſ.29.col.
30 fi.& conſ. 30. in fi.Et ꝙ † delinquenti moto aliqua cã affectionis ad crimen committendũ,ſit minoranda pœna, tenet Luc.dé Pen.in l.2.C,deſerto lib.12.col.13.p tex. in c.1.extra de apoſt.ſubdens,ꝙ talis culpa facilius abſtergitur. c.ſi quęlibet.23.q.2.& ſic excuſabiť a tãto,& nõ à toto.l. 1. §. ſed cũ claua.ff.de ſica.l.3.§.ex ſenatuſc.ff.de re mil.& iõ Cic. in 2.
31 off.inquit,ꝙ tãta debet eſſe pœna,q̃ta æquitas† humanitaſq. patiť,vñ dẽt eſſe mediocris,clemẽs,& delicto congrues.§.illud aũt ĩ auth.de trien.& ſemiſ.vbi aũt extremũ,ibi,iniuſtitia,vt hř in 5.Eth.Sic n.p iudices ꝓcedẽdũ eſt,vt nec patientiæ noĩe torpeatur,nec diligentię obtẽtu ſæuiatur,c.quidam cũ bonorũ,in fi.23.q.4.ita adſit in hoc iudicib.iuſte cõſulẽs miſericordia,& pie ſenſus diſciplina,c.diſciplina,45.diſ.&c. ſi adeo,vt iuſtitiæ zelus in crudelitatẽ non trãſeat, neq; pietas in remiſſionẽ,c.ſępe.41.diſt.Accedit inſup ptãs iudicis ſibi à iure tradita,vt poſſit oĩno deminuere pęnã à lege ſtatu
32 tam ex cauſa & maxime ratione ruſticitatis.Itẽ † ex rei cõdi ione, item ex prędictorum qualitate. Ita in particulari declarat Luc.de Pen.in d.l.2.C.deſertor. nam, & dominus
33 operis † voluit incarnari, & ſic hominem redimere, quia minor,& ignobilis creatus,non tam grauiter peccauit, non autem diabolum,qui nobiliſſimus,& immortalis creatus ex angelica natura grauius exceſſit ipſe,quam homo, vt not. Arch.in cap.ex his alias,denique de pœnit.diſt. prima poſt gl.in verſ.remediabile, & plus ſubdit Luc. ꝙ iudex nedum poteſt,immo debet,in pœnis etiam legalibus interdum di-
34 ſpenſare † & miſericordiæ gratiam impendere,cap.domino ſancto 50.diſtin.& in cap.ſi quis Diaconus,& 1.q.7.diſpen-
35 ſationes. nam ad hoc † Deus quoſdã in aliorum eſſe ptate permiſit,vt ſub æqua moderatione ſeruentur, & utilitas diſciplinæ,& manſuetudo clementię,& nemo audeat alterius delictis veniam denegare,qui pro ſuis optat accipere, vt inquit Leo Papa in ſermone quadrageſimę 6.præſertim cum
36 † ſcandalum ſit,aliquem alias inoxiam,ſtatim pro vno delicto capitaliter punire, prout iſti qui alias nunquam deliquiſſe probatur. Qua re magis expectandi ſunt,& corripiẽ-

di,quam illico puniendi,c.licet plerunque.45.dist. ita dicit formaliter Luc.in præallegata.l. 2.vbi plus subdit,nõ.n. esse
37 † suppliciũ,sed beneficiũ nuncupandum, vbi ex commutatione pœnæ,sæuiendi non relaxatur audacia,nec pœnitendi salutaris subtrahitur medicina 24.q. 5.c.circuncelliones,vñ
38 iudex,† & omnis princeps terrenus iudicem , & principem dēt imitari cælestem.ſ.Deum.§. arripiat. in auth.vt oēs obe. iud.,puin.sed nã diuinitatis,clemēs est, & pia, magis ad clementiam, q̃ ad vindictam pron. nec nimis iustus esse cone-
39 tur,cum scriptum sit per Salomonem,noli † esse nimis iustus quia,quandoque nimis iustus in sua iustitia perit, vt ē tex.iuncta gl.in c.nisi cum pridem extra,de renuncia.& iō
40 dicit tex.in c.quia plerunque in §.his ita 2.q.7.Qui † putāt misericordiam negandã esse peccantibus , & de iustitia sua præsumunt,à domino percussi intereunt,nec misericordiam cum iustitiam sustinebunt, qui nequeunt facere misericordiam delinquentibus.Ex quibus omnibus concludo meo iudicio non bene fuisse iudicatum per magnam Curiam Vicariæ circa mortem naturalem,sed bene ipsos condemnandos ad remigandum in triremibus regnis,vniuscuisque ipsorum vita durante, & in hanc sententiam concurrit maior pars dominorum sacri consilij Thomas Grammaticus , Regius consilarius.

1 *Vassalus qui præstitit homagium hosti sui domini, vel tenuit contra suum dominum castrum rebellatum,aut equos,vel arma in fauorem hostis transmittit,seu uictualia,crimen per duellionis incurruit, & crimen læse maiestatis,nu. 2.3.*

4 *Crimen læsæ maiestatis quis incurrere dicitur,quis iurisdictioni ac potestati imperij suppositus,ab eius obedientia se subtrahit, & cōtra ipsum se præparat,nu.5.*

6 *Crimen læsæ maiestatis committit,qui aliquid committit contra regem,seu eius statum, num.7.*

8 *Crimen læsæ maiestatis committit subditus,dum vadit cum armatis contra tuitionem vrbis.*

9 *Memoria rebellis defuncti quando dicatur damnata,nu.10. & ibi, an exprimi debeat in sententia,quòd memoria sit damnata,*

11 *Rebellis filius est incapax successionis.*

Index

12 *Iudex non in omnibus exprimit pœnam in sententia, sufficit tamē quòd pronunciet crimen esse commissum, quia subintelliguntur impositiones pœnæ, quæ ratione delicti uniebant imponendæ.*

14 *Pœna patris rebellis nocet filijs, quo ad successionem, in his quæ descedunt ex persona patris. Secus in alijs, quæ aliunde obuenerūt filijs.*

15 *Memoria defuncti, vt possit dici dānata, dum in sn̄ia id non exprimitur, non sufficit probari, quòd quis reus fuerit criminis læsæ maiestatis, sed requiritur expresse probari ipsum crimen fuisse commissum aduersum ipsum principem.*

Pœna imposita per l quisquis ad l. Iul. maiest. solum habet locum in primo capite læsæ maiestatis, & non in alijs capitibus ibid. 1

16 *Crimen læsæ maiestatis non committitur ex eo qđ quis aduersatur principi, & recedit ab eo, sed tunc demū, quando insurgit contra ipsum principem.* 2

17 *Crimen læsæ maiestatis solum committitur contra personam principis, & eius officiales.*

18 *Crimen læsæ maiestatis committitur nedum contra principē, sed ēt contra inferiorem à principe.*

19 *Crimen læsæ maiestatis committitur ēt contra dominum recognoscētem superiorem tamen pœna eo casu non extenditur ad libros.*

Memoria defuncti rebellis pōt damnari in duobus tantum casibus, videlicet primo, quando committitur tale crimen contra personam Imperatoris. Secundo, quando contra remp. In cæteris alijs casibus dicitur hoc non esse ibid. 4

DECISIO VI.

MAgnificus Hector Piscellus, dum viueret tempore vltimi aduentus Gallorum, & inimicæ ligæ, adhærendo hostibus præfatis contra Cæs. maiestatis, hostibusq. tandē profugatis, suis, bonis omnibus destitutus fuit, tanquam rebellis, inter quæ bona reperiuntur duo fundi, vnus in pertinentijs Puteolorum, alter terræ summę, qui ex successione magnificæ Isabellæ auitæ magnæ ad Lucium filium prædicti quondam Hectoris, & pupillum peruenerant, & dum reperirentur penes magnificum don Sauciū de Arcone impetra-

petratorem bonorum præfati quondam Hectoris; dum Lucius ipse fundos p̃fatos vendicare tentasset, vt ab indebito possessore, re in iudicio sacri.cons.deducta, & corã me ipsius causæ commissario formato processu, dicebatur principaliter p̃fatum Hectorem homagiũ Duci Gallorum præstitisse, existentem nedum feudatarium, sed hominẽ ligium Cæsaris, Castrum Roccæ Piemontis, quod in feudum retinebat contra Cæsarem rebellauit, equos, & arma p̃fato Duci Gallorum contra Cęsarem transmisit, vna cum annona, & victuarijs ad castra Gallorum in subsidium, & alia de quibus in
1 toto tit.ff.ad leg.Ial.maiest.Ex qbus † prædictus Hector per duellionis crimẽ incurrit, vt firmat gloss.in l.fi.ff.ad leg.Iul. maiest.in verb.remp.& ponit aliqua Luc.de Pen. in l.deuo-
2 tum, C.de met.li.12.& talia † ppetrans, dicatur incurrisse crimẽ læsæ maiestatis, consuluit in specie Bar.Cæp. in suo cõs. 17.col.7.ver, præterea illud, col.9. Et pariter q. dicatur crimen perduellionis committere, tenet Azo in sum.C.ad l.Iuliam maiest.& vltra q. constat significasse p̃fato Duci Gallorum aduentum magnifici Fabricij Maramaldi aduenientis cum exercitu Hispanorum contra Gallos, & ipm Ducem,
3 & quod sic † etiam perduellionis crimen incurrit, vt inquit And.de Iser.in c.1 in ver.& bona cõmittentium, col.7.ver.
4 item mittere quæ sint regalia. Ex quo † is dicitur crimen læsę maiestatis committere, qui iurisdictioni, & p̃ati imperij suppositus, ab eius obedientia se realiter subtrahens, hostis animum assumit, & se dño suo aduersarium parat, & ideo tales pduelles vocantur.i.perfecte ad duellum, siue bellum clãdestinum, vel publice parati, accincti, & dictum est crimẽ pduelliones, vt magistraliter declarat Oldra. in cons.43.col. 6.& sequit Barb.cõs.70.col.13. in 4.uol.& Boer.in trac. suo de seditio.vbi subdit illum dici contra statum principis fa-
5 cere.† q vult dirigere statum ad aliud regimẽ, puta ad aliũ regem, alleg.Bal.in l.1.§.huius studij 2.col.ibi, & dicitur status, ff.de iustitia & iur.& Mar.de Land.in suo tract.de crimine læsæ maiest.12.no.vnde resultat oĩno crimen lęsæ maie.
6 commissum, quia † is q committit contra regem, & eius statum, dicitur in tale crimen incidere, per tex.in d.l.quisquis, & in const.ad reprimendam, in tit.qui sint rebel.& licet nõ fuerit

7 fuerit princeps † præsens, sufficit tamen contra eius officiales fuisse commmissum, per tex. in d. l. quisqs, & plenè Ioan. Fab. in proœ. inst. in ver. Imperatoriā maiestatem, & plenè Bel lamera in suo cōs. 15. col. 5. ver. iuxta ꝙ ad propositum. vbi in specie loquitur de rege præsentis regni, & de eius subdi-
8 to, inferens in ver. 3. quęro, ꝙ subditus † dum vadit cum armatis contra tuitionē vrbis, dicitur committere crimen lęsę maiestatis, ꝙ probatur plenè pręfatum Hectorem fecisse. Ita punctualiter, & latissimè p̄missa sequitur, & firmat Ioan. de terra rubea, in suo tract. contra rebelles, in tit. de pę. eor. vnde
9 succedit ex tunc præfatum Luciū eius filium fuisse, & esse inhabilem effectum ad successionem, vt per tex. in d. l. quisquis tenet in terminis Soc. in cons. 275. col. 6. ver. 3. principaliter 2. vol. & ideo cum lata fuerit sñīa contra ipsum Hectorem cum publicatione bonorū feudalium, & allodialiū pro dicto crimine læsę maiest. succedit ꝙ fuerit eius memoria damnata, ad cuius finē succedit, vt dicatur in sñīa, Hectorem fecisse contra imperium, & ideo bona in fiscum trās
10 ferri † Ita formaliter dicit gl. in §. interdum, in ver. damnata. inst. de her. quę ab intest. defer. Nec est necesse exprimi in sententia, ꝙ sit dānata memoria. Et ita sequendo gl. illā, declarat Bal. in cons. 60. purities, seu factæ, in 2. vol. secundum antiquam impressionem, & plene Aret. in d. §. interdum vbi ponit istam practicam in præsenti cā seruatam, imo in casu præsenti, cum probata sint supra mentionata, contra ipsum Hectorem, perduellionem reddiderunt, & agitur contra possessores, sufficit probare ꝙ commissit contra principem, nec requiritur sñīa. Ita in specie And. in c. 1. ver. & qui vt indi-
11 gnus col. fi. quæ sint regalia, & sic infertur ꝙ hic † Lucius filius actor, sit in capax successionis, per tex. in d. l. quisquis, & in proprijs terminis, quando est seruata forma glo. in d. §. interdum tenet ibi. Ang. in d. §. interdum, col. fin. ver. quæro an filij, & Soc. in cons. 22. ver. ex quibus cōclusionibus, vol. 1. & licet in sñia sit facta condemnatio, quo ad infrascripta, nec expræssa sit damnatio memoriæ, attamen facta declaratione ꝙ commisit contra Cæsarem, & demum confiscando, virtualiter ex sñīa infertur damnatio memoriæ: nam licet
12 iudex non † in omnibus exprimat pœnam in sñīa, sufficit

tamen

tamen quod pnunciet crimen esse commissum, quia subintelliguntur impositę oēs pœnę, quæ ratione delicti veniebāt imponēdę, per tex. in l. si expilasse, vbi Bar. C. ex quibus cau. inf. irrog. Bar. in l. 1. col. 2. vers. venio ad 3. partē, ff. ad Turp.
13 nec præsumendum † est iudicem voluisse ex verbis illis pœnam minorare, qa ipse incideret in delictum. Ita in specie And. in c. 1. ver. & bona col. 3. ibi, nā si occidendum mutilaret, q̃ sint regalia. Et quia alias esset reddere sñiam nullam, ꝙ non est dicendum. Ita in spē And. ibi in 4. col. ver. & est attendendum, q̃to magis, quia nūc excipiendo, vt dixi, pōt de nouo probari, & obijci. Et sic ex maiori pte præmissorū concludebat magnif. Ioan. Ang. Pisanellus, aduocatus magnificorum don Sancij, & Ferd. memoriā Hectoris defuncti dānatam, & pfatum magn. Lucium filium oīno ad successiones incapacem. Quibus quidem non obstantib. dixi aduertendū esse, quia hic filius Lucius nō venit ad successionem patris in aliquo, sed ad successionē istorum bonorum, tanq̃ in bonis auiæ maternæ remanentium, post mortem suæ auiæ pfatæ eidem Lucio, vt propinquiori, quæ successio sibi dene-
14 gari non potest, cum † pœna patris noceat filio tm̄ in his, quæ descendūt ex persona patris, secus in alijs, quæ aliū de obuenerūt ipsis filio, vt dicit tex. in l. 2. ff. de interd. & rel. & facit tex. in l. emācipatum, in fi. Et ꝙ ibi no. de senato. ita Bar. in suo cons. 118. Edil. com. 2. col. sequr, & refert Cast. in cons. Burg. ver. quę aūt indicia, & ver. 53. quia vidimus, quòd ad hoc vt dici possit memoria defuncti damnata, dum in sñia aliter expræsse damnata non appareat, non sufficit probare, quod quis fuerit reus criminis læsæ maiestatis, sed requiritur in specie probari huiusmodi crimen fuisse cōmissum aduersus ipsum principē, put ēt in simili doctores, dūt
15 quod pęna imposita per l. quisquis solum habet † locum in 1. c. læsæ maiest. & non in alijs capitibus, siue capituli vt no. Sal. in d. l. quisquis, in 1. opp. post. Cyn. & ibi Paul. de Castr. & in l. 3. C. de episc & cleric. & tradit Soc. in cons. 275. in causa fratris, col. 2. & Bar. Veron. in cons. 79. Ego consultus, & plenè Dec. cons. 409. vbi allegat inter cętera Bald. in cons. 149. quæro vtrum 1. vol. dicentem, quod non omnis q̃ aduersa-
16 tur † principi, & recedit ab eo, dr̄ committere crimen læsæ

maie-

maiestatis,sed tunc demum,quando insurgit contra ipsum principem,& iō Bar.in tract.q sint rebel. vers. rebellando di
17 cit,ꝙ solum † crimen læsæ maie. cōmitit contra personam principis.& eius officiales,& idem tenet And. de Iser.in tit. quę sint regalia,in ver.& bona.col.5.& plus subdit Decius, vbi supra,ꝙ dato ꝙ cōmittatur crimē lęsæ maie.non ex hoc infert ꝙ memoriam dānari possit, quod licet crimen læsæ
18 maiestatis † cōmittatur,nedum contra principem,sed ēt cō tra inferiorem à principe.vt concludit Paul.de Leaz.& cęte ri post ipsum in cl. pastoralis de re iud. ꝑ c.in primis 2.q.1. ver.qd nunc dr̄ prætерq̄ contra tyrānum, secundum eos,q̄a non habet legitimū dn̄ium,idē tenet Arch. in c.felicis,vers. læsæ maiest.de pœ.in 6.quē ibi sequit Ioan.And.& nihilominus distinguit: Aut dominus contra quē cōmittit crimē læsæ maiest.non recognoscit superiorem,& tunc iudicandū est de eo,prout de principe,ꝑ no.per doc.in l.hostes.C.de capt.& postli. reu. & p Guliel. in l. ex hoc iure gentium, ff.de
19 iust.& iure. Aut recognoscit † superiorē, & tunc est verum quod crimen læsæ maiestatis in eius persona committitur, l.1.ff.ad leg.Iul.maiestatis tamen pœna ipsa non extenditur ad liberos ipsius delinquentis,prout extenditur,quādo committitur tale crimen contra personam ipsius principis, vel adsistentium ad eius latus, vt dicitur in prǫallegata l. quisquis. Ita plene consuluit Alex. in cons.13. in 6.vol.& dicit Ang.in cons.221.per decisionem consultationis, ꝙ in duobus tantum casibus damnari pōt memoria. Primo, quando committeretur crimen in personam imperatoris. Secundo, quando contra remp. Rom.In omnibus autem alijs capitibus læsæ maiestatis,dicit hoc non esse.Idem refert,& sequitur Aug.Arim.in addi.ad Ang.in tract. malefi. in verbo.qui iudex videns quod inquisit.13.col.& firmat etiam Capyc.in decis.sacr.cōs.130.primum dubium est in 9.col. fol.92.ver. addit.Aug.in addi. licet de præmissis verbum aliquod non fecerit,nisi de Ang.& Aug.duntaxat, & latissime ibi scripserit per octo folia,quando & quomodo quis committere dicatur crimē læsæ maie.Sed ꝑcise requiritur contra personā Principis,& sic ex ꝑmissis nō fuit habita memoria defuncti dānata,sed ꝑfatum magnificum Luciū ad successionē bono-

rum

rum suæ amitæ habilem. Et communi voto nemine discrepante, pronunciatum, præfatos conuentos condemnandos ad restituendum bona præfata, indebite detenta per eosdẽ vna cum fructibus è tempore motæ litis, videlicet vnum ex fundis præfatis, alium vero ad omnes fructus.

1 *Testatori licet in testamento prohibere diuisionem faciendam inter filios infra certum tempus, & in tantum est verum quod si minor vellet huic prohibitioni paternæ renunciare non posset, num. 2.*

3 *Diuisio bonorum prohibita per testatorem inter filios, inter quos sunt aliqui minores, poterit tamen fieri ex causa concernente fauorem minorum.*

4 *Id est habendum pro expresso, de quo, si testator interrogatus fuisset, ita respondisset.*

5 *Iudex debet recedere à præcepto testatoris ex iusta causa, quæ respiciat vtilitatem minoris.*

6 *Testator potest confectionem inuentarij tutori remittere, si tamen appareat talem remissionem in damnum pupilli, iudex eo casu non debet sequi voluntatem testatoris.*

7 *Testator si prohibuit bona diuidi inter filios, & eo huiusmodi prohibitione oritur discordia inter eos, non attenditur prohibitio. nu. 9.*

8 *Omnia quæ tendunt ad finem, iudicari debent secundum finem.*

DECISIO VII.

MAgnificus Frãciscus comus de Neap. in suo vltimo vitæ elogio cauit, nobilem Io. Ang. ex primo matrimonio maiorem. & Io. Vinc. ex secunda vxore infantẽ eius filios, non posse deuenire ad diuisionẽ bonorum suæ hæreditatis eisdem deferendæ, quousque p̃fatus Ioan. Vincen. ad ætatem 25. annorum peruentus non fuerit, eidemq; in tutricem nobilem Hyppolytam Bulgarellam eius matrem reliquit, & nonnullorum annorum spatio decurso, ortis nonnullis discordijs, vt consueuit, inter ipsum Ioan. Ang. priuignum, & nouercam præfatam prouocans Io. Ang. ad diuisionem bonorum, ne bona ipsa communia deteriorarentur, prout

prout iandiu deteriorari cœperunt, & obiecto per tutricem de dicta prohibitione testatoris, deducta lite in iud. sacri cõsil. & coram me, dubitatum, & non parum fuit, an ex ꝓhibitione testatoris præmissa dictæ diuisionis petitio impediri
1 possit, ne fiat. Et dubitandi ideo aderat, quòd sic cum † liceat testatori ꝓhibere diuisionem fieri infra certum tempus inter filios, vt tenet Bar. in l. 5. ff. de ann. leg. Bal. in l. si quis ita, quæ est lex 4. per illum tex. ff. de cond. inst. Paul. de Cast. in l. si non sortem, §. si centum, ff. de cond. indeb. dum dicit, ꝙ si testator ꝓhibet talem diuisionem ex causa, forte valeret, sicut de alienatione dicimus quam prohibere, pt, l. filiusf. §. diuus, ff. de l. 1. cum diuisio sit alienatio, l. si pupillorum in prin. ff. de reb. eorum, & in tantum hoc est verum, ꝙ
2 si minor † in cuius fauorem fuit inducta prohibitio, vellet huic præcepto patrono renunciare, minime posset, vt cõsuluit Old. in suo cõs. 241. factum tale est, vbi loquitur in maiore, ꝙ possit renunciare, secus in minore, & sic data minori ætate alterius ex filijs, apparet diuisionis bonorum, prohibitio, facta in fauorem minoris, sed quando ꝑxpedit minori, vt diuisio fiat, prout in casu præsenti, ne bona deteriorarentur, sed vt conseruentur, & augeantur, talis prohibitio relaxatur, & remittitur, ne inducta in fauorem, retorqueantur
3 tur in odium, contra l. qđ fauore, de l. & ideo † ex causa quæ concernit fauorem minoris, diuisio fieri põt per minorem, vt no. Bar. in l. inter pupillos, ff. de auth. tu. & in l. iubemus, la. 2. C. de sacro. san. ecc. cum huiusmodi præceptum testatoris, seu prohibitione vsque ad tantum tempus fiat diuisio bonorum inter filios, examinauerit in fauorem minoris, ne sua facilitate decipateтur. Et ideo si ex aliqua causa constaret, ꝙ minori expediret diuisio, tale præceptum seu ꝓhibitio non attenderetur à cessante ratione, qua motus fuit testator, arg. l. digere, §. quamuis, ff. de iur. patr. & c. cum cessante de app. Et in proprijs terminis loqui apparet Oldr. In ꝑfato suo consilio, dum ibi prohibuit testator, ne post mortẽ suam eius filij bona diuideretur infra decennium, faciendo insuper filios super obseruantia præcepti præfati iurare, & hoc vt eius hęreditas illæsa conseruaretur, & cum mortuo testatore res aliter successerit, ꝙ causa illa cessaret

ret,quia ne bona dissiparentur, magis expediebat vt fieret diuisio, ex causa antiqui odij, prout plerunq; & vt plurimũ contingit inter nouercas,& priuignos,iuxta illud Virg. Et mihi nanq; domi pf, est iniusta nouerca. Vnde cum bona ipsa imobilia appareant satis superq. deteriorata, ex me- 1
ritis probatorum,ideo dicendum est procedi debere ad diuisionem præfatam,cessante causa prohibitionis pręfatę,cũ non sit verisimile testatorem voluisse communionem durare,si cogitasset communionem resultasse in iacturam mi-
4 noris seu infantis,prout etiã tex. attestatur,&† idest habendum ꝓ exp̃sso,de quo si testator fuisset interrogatus, ita respondisset,p gl.vulg.& ibi ẽt doc.in l. tale pactũ, ff. de pac. & ibi bene Pau.de Ca.in 2.no.Bal.in l.1.C.quæ res pig.obl.
5 poss.l.fi.secundum Bar.Bal.& Ang.ff.de poss. her.inst.Et† iudex debent recedere à tali præcepto testatoris, ex iusta causa quæ respiciat vtilitatem minoris prout firmat consulendo Franc.de Aret.in suo cons. 22.col.2. diligenter,& mature consideratis ver.venio ad secundum vbi plus adducit no. per Bart.in l.nemo potest de l.3.col.4.versic.si quærit Dyn. vbi post Mart.Silla.concludit,ꝙ licet testator possit confessionem inuentarij remittere, si tñ apparet talem remissionem in damnum seu contra vtilitatem minoris seu pupilli,
6 iudex non debet sequi uoluntatem testatoris, l. vtilitatem, ff.de confir.tut.l.in confirmando. eo.tit. Et hoc, quando superuenisset noua causa,de qua testator notitiam non habuit,vt habetur in iurib. præallegatis.Ita ex præmissis consuluendo punctualiter concludit Dec. in suo cõsi.349.in 2. vol.2.3.col.qd' consilium dum fuisset allegatum in fauorẽ minoris per quendam eius tyronem aduocatum, fuit repertum ac retortum ex præmissis contra ipsum minorem. Ac-
7 cedat insuper, † ꝙ vbi lex,vel pactum,siue testator prohiberet diuisionem fieri inter filios, prout in casu præsenti,censeretur id facere ob conseruationẽ rerum,quæ prohibentur diuidi,vt dicit Alb.in l.fi.C.comm.diu.& sic nõ dẽt intelligi stantib.discordijs, quia resultaret cõtrarius effectus, quia potius subsequeretur destructio, & dissipatio, prout in casu de quo agitur verificatum est, iuxta illud Sal. Concordia paruæ res crescunt.discordia maximæ dilabuntur, & facit

bene

bene illud euang. Oẽ regnũ in se ipsum & diuisum desolabi-
lur. Si ergo ex pdcã discordia, & litib. intermedijs iter no-
uercam & priuignum liquet de manifesta ruina bonorum,
q̃ ex cõi one præfata cãtur, ergo dictorum bonorum diuisio
opabit cõseruationẽ, quia natura contrariorũ est, vt mutuo
se expellant, l. vbi repugnantia, ff. de reg. iu. & ideo em ptitia
quæ nolunt male dispositioni, vnionem desiderant, sed q̃n
vnio oppositũ operaretur. s. destructionem, & diuisio conser-
uationem potius diuisionẽ desiderant, quia tunc diuisio pfe
ctior est, quam vnio: quia pfectiores operationes inducit, vt
scribitur 7. met. Reditur. n. & efficitur similis suę causę, l. 1.
8 2. C. de ord. co. & in c. 2. eo. tit. oĩa. n. † quæ tendunt ad finẽ
iudicari debent secundum finem, l. omnino, ff. de spons. cun
cta. n. secundum finẽ moderari oportet, vt in c. de anima, &
in c. 1. & hic scr. Philo. & sic non est censendum testatorem
9 seu legem voluisse prohibere † diuisionem, q̃n ex tali diui-
sionis prohibitione damnum immineret, cum leges proui-
deant omnium vtilitatẽ cogitantes vt habetur 5. Ethic. & in
l. nam, & Demosthenes, ff. de legibus. Ita ex pręmissis, & alijs
quampluribus concludentibus rationibus, & iuribus, con-
cludit in particulari Soc. in suo cons. 279. in 2. vol. & idem
firmat Fel. nullam de præmissis auct. faciens mentionem, in
cap. si diligenti 6. col. extra de foro cõpet. nihilominus licet
a principio decisio præsentis casus fuisset visa nonnullis ex
magnificis Cõsiliarijs aliqualiter dubia, demum ponderato
consilio Decij supra allegato, fuit p sacr. Regium Consiliũ
me referrente pronunciatum diuisionem petitam per maio
rem fratrem esse faciendam, iuxta consuetudinem Neapoli
tanam, & prout commodius dictis fratribus videbitur, ne
bona ipsa vlterius deteriorentur.

1 *Per torturam reiteratam videntur elisa & eneruata indicia & pro bationes, cum probatio tollatur per tormenta, tanquam quasi vera nõ fuerint. & ob tortura prædictã eo casu venit pœna adeo mode randa, vt debeat pecuniariter condẽnari, & non corporaliter. nu. 2.*

3 *Inquisitus, dum testibus, & probationibus conuincitur, licet perse ueret in tormentis negando, tamen damnari poterit.*

4 *Iudex per torturã non potest derogare veræ probationi, & sic per in directum dare occasionem liberandi malefactorẽ dignam pœnæ mortis.* 5

5 *Probationes contra inquisitum eliduntur, & eneruantur per torturam ei illatam.*

6 *Inquisitus per torturam sibi illatam nedum purgat indicia, verùm etiam, & probationes, si constanter perseuerauerit.*

7 *Inquisitus, si contra se haberet indicia indubitata, & tortus negaret, poterit tamen condemnari, quia per torturam non dicatur euacuasse.*

8 *Inquisitus, vbi per indicia indubitata condemnari posset, nunquã iudex poterit & imponere veram, & meram pœnam delicti, sed minorem. Et ad Bal. in c. ad nostram, de probat. respõdetur, quia ipse dixit, quòd põt quis puniri ex veris probationibus, licet confessus non fuerit, cum sit conuictus, vel etiam ex confessione sua, non tamen dicit, quòd fuerit tortus, & perseuerauerit in negando & tamen quòd sit condemnandus, hoc non dicit, nu 9.*

10 *Pœna mortis pro aliquo delicto vbi venit imponenda, & ex aliqua causa pœna ipsa minoraretur, talis pœna minorata non poterit esse capitalis nec corporis afflictiua, sed pecuniaria, vel alia, per quam corpus non affligatur.*

DECISIO VIII.

IN causa regij fisci cum Io. parente de presenzano inquisito de plurimis homicidijs, furtis, & ali js delictis, & pœnæ conuicto de nõnullis ex eis per vrgentissima ẽt indicia, dum fuisset pluries suppositus quæstionib. & tormentis, et vltra tres vices, & semper pseuerãdo negauerit, fuit tãdẽ p magnã Curiã Vic. cõdenatus ad remigandũ in regijs triremibus, eius vita durante, cum qualitate addita q̀ quacunq; reperiretur liberatus à dictis triremib. illico vltimo supplicio plecteretur. De qua cõdemnatione dum fuisset ad sacr. Regium Con. appellatum, & introducta cã ipsa in eodẽ sac. Conc. & mihi cõmissa, videbatur prima consideratione dicendum Io. ipsum minime ita condemnari potuisse, cum per præfatas reiteratas torturas videantur elisa, & eneruata indicia, & probationes, ita vt huiusmodi pœna affliggi minime potuerit, cum illa probatio tollatur† per tormenta, tãquam quasi vera non fuerit. Ita videtur fuisse recte intuenti de

ti de mente Bar.in l.vnius,§.1.ff.de q.& tenẽ Ang. de Aret. magnus practicus in suo trac.malef.in gl.in ver. comparent dicti inquisiti,& negauerũt totũ,& idẽ in particulari,& clarius firmat Alb.de Ros.magnus doc.in l.edictũ,ff.de q.refert & sequitur Barth.Ver.in suo cons.32.quidã rustici vicentini,in vlt.col.& ꝙ tali casu pp torturã illatã pœna veniat,ad-
2 eo minoranda,vt debeat pecuniariter†condẽnari,& nõ pœna corporalis,& ꝙ ita vidit seruari Verone,nã tormẽtis,verberib.seu igne fatigati,q̃ dñt, veritas ipsa dicere vr̃, vt dicit Tull.in Top.quẽ refert gl.in d.l.edictũ,& eãdẽ opinionẽ seqt̃ Mars. criminalista maximus,in d.l.edictũ post Alb.& in spẽ dicit,ꝙ eneruanẽ ꝓbõnes, & indicia. Et idẽ seqt̃ in sua practica cãrũ criminaliũ in §.nunc vidẽdũ,& in sua repeti. l.fi.de ꝓb.& in suo sing. 262.qđ potui,noluit, & consuluit idẽ in suo cõsil.51.nedũ plenẽ in fol.14.Cõtrariã tñ sñiam tenet Bal.in c.ad nostrã extra de ꝓb.dũ†dicit, ꝙ dũ inquisitus testib. & ꝓbõnib. cõuincit̃, licet pseueret in tormentis negãdo,& nullatenus confiteat̃, tñ dãnari poterit. Casus est ẽt sing.minime per Bal.allegatus,in l.q sñiam C. de pœn.& ibi Alex.post Bal.& idẽ seqt̃ Alex.in l.vnius in prin.ff.de q. & idẽ secutus est Mars.in alio suo sing. 108. alias fuit interrogatus a quodã iudice maleficiorũ tyrõe de hoc cui respõdi,ꝙ indubitãter poterat cõuictũ testib.licet in tortura negãte,ad mortẽ cõdẽnare,& ꝓ pfatis facit rõ,qa iudex p tor
4 turã nõ põt derogare veræ,ꝓbationi,& sic p indirectũ†prebere occasionem liberandi inquisitũ dignum pœna mortis, c.cũ qd vna via de reg.iur.in 6.& facit qđ no. Bal. in l. contractib.de non nu. pec. dũ dicit, qđ ibi iudex statuit maiorem terminũ,, q̃ velit statutum, non tenet: & ideo si cõuictus probationib. debet capitali pœna puniri, ex tortura sibi illata non debet releuari,cum inter sit reip.ne delicta remaneant impunita,l.itã vulneratus,ff.ad l.Aql. c.vt.de sent. exc.& eãdẽ opi, secutus est Par.de Puteo in suo trac. syn. in ver.tortura.lo vlt. in c.quidã latro famosus.licet de prællegatis nullã faciat mẽtionẽ.Aduertẽdũ tñ est, qđ opi.pmissa debet cũ moderamine intelligi,& nõ ꝓut intellexit Marsil. in pfato suo sing. 108.dũ dixit, qđ conuictus per testes,licet tortus perseuerauerit in negando, qđ poterit ad mortẽ

 condem-

condemnari: nam salua eius reuerentia, nec tex. in l. qui sentē tiā. nec Bal. in d. c. ad nostrā, nec Alex. nec Par. in trac. syn. supra relati exprimunt, ꝙ possit ad mortē condemnari: sed tantummō dñt, ꝙ licet ꝑseuerauerit tortus in negando, poterit tñ damnari. non tñ aliquis ipsorum dicit, ꝙ pœna ordinaria mortis. & sic seruari debet opi. Alb. & sequacium ꝙ sint ener
5 uatæ, & elisę† ꝓbōnes ꝑ ipsam torturam: & sic in mitiorē par tē: & ita in facto dum contingeret in magna curia casus con tra Batalignum de caua, inquis. de hom. in ꝑsonā cuiusdam Amati de Castigliono, & conuictum ꝑ quinq; testes de visu hom. & ꝑsistentem in contumacia captum, & tandem tortū, & fideiussorib. liberatum ꝑ magn. Ant. Baldaxinum, & Anto. Guarda, tunc iudices ipsius magnę Curiæ. & me patrocināte appellate ad Regiā audientiā fuit ꝑ excell. d. Lud. montaltū, tunc regentem cancellariā. Idem Batalignus retortus cū qnque ictib. chordæ, cum ꝑ prius non sufficienter tortus fuerat in duob. tm̄, & ex quo ꝑseuerauerit in negando, fuit tandē attenta eius ꝑseuerantia in tortura condemnatus ꝑ Regiā audientiā, ad remigandum in triremib. Regijs ꝑ quinquenniū.
6 & ꝙ ꝑ † torturā purgentur nedum indicia, verum ēt ꝓbō facta contra constanter ꝑseuerantem: vltra Alb. in l. edictum. & cons. Cœp. 32. consuluit Dec. in cons. 362. in cā q̄ agitatur cō
7 tra Ant. in 2. vol. in fi. ver. Adde tñ, † ꝙ vbi extant indicia indubitata, & tortus negaret, poterit tñ condemnari: quia ꝑ torturā non dr̄ euasisse. Ita Bal. post Nic. de Mat. in l. fi. C. de ꝓb. & in l. mil. C. de q. Bar. in l. ij. ff. de fur. Io. And. ī add. Spe. in ti. de ꝓb. §. 4. Referendo Tho. de Pip. Bal. & Imo in l. fi. ff. de hæ re. inst. & Affl. qui plura adducit in const. regni humanitate,
8 10. col. fol. 216. succedit † ergo, ꝙ si ex indicijs indubitatis qs condemnari pōt, nunq̄ iudex poterit ei imponere verā, & merā pœnam delicti, sed minorem. Ista doctrina sumitur. ex ca. afferte, de ꝑsump. quem magnificat ibi Card. Butr. & Panor. Imo. & Fely. in 3. & 4. col. Inn. in c. verisimile. de ꝑsum. Cro. in tract. suo de teste. ver. 13. q̄ro. ꝓut plenè retuli. in cōs. meo 12. in cā istorum fratrum de Castigliono ad supra d. l. q sniam. de pœn. & ibi ꝑ Alex. in d. add. ad Bald. vbi certè nihil dicit,
9 nec Bald. nec tex. sed duntaxat † dicit, ꝙ potest quis puniri ex veris probationibus, licet confessus non fuerit, cum sit conuictus,

ctus,vel ẽt ex confeſſione ſua,& non dicit ꝙ fuerit tortus, & perſeuerauit in negando.& tñ ꝙ ſit condemnandus,hoc non dicit.& ita ẽt in terminis per ſimilia iura aliàs verba reperio fuiſſe deciſum per Illuſtriſs.Nic.Bouer.præſid.ſacri regij cõſ. Burgalenſis,in ſuis deciſ.num.163.an̄ ꝑ torturam,j.parte.vbi plenè,& inter cętera ſubdit facere deciſ.Bal.in l.ij. & in l.milites.de q.& clarius in l.fi.C.de prob.ſequendo.Nico.de Mat. volens qñ indicia non ſunt indubitata,nec à lege ſunt ita ꝓbata,ꝙ tunc ſecus,ſed ſolum ſunt iudicis religioni cõmiſſa, tñ ſimul collecta,inducunt indubitatam veritatem,vt eſt exẽplum in confeſſione ꝑ tormenta extorta,q̃ non ꝑ ſe, ſed cum perſeuerantia,vel fama,vel facti veriſimilitudine,vel alijs adminiculis,indubitatam inducunt veritatem.l.ſancimus, & l. qui ſent.de pęn.& l. j.§.diuus.de qõ.Ex quib.colligit Bald.ꝙ non prodeſt confitenti in tortura reuocare poſt ea confeſſionem,ſi contra ſe ſunt indicia,q̃ coniuncta cum confeſſione; q̃q̃ extorta ꝑ tormenta,indicant veritatem, niſi reuocans ꝓbaret contrarium ꝑ alia indicia contraria.& ibi eum ſequitur Pau.Fran.Bru.in trac.de ind.& tort.col.15.ver.2.q̃ro quid ſit indicium.Iaſ.in l.magiſtratib.ff.de iuriſ.om.iud.col.1.Fel.in c.cum olim,8.fall.de reſcr.qui alleg.Tind. in ſuo dialogo de teſt.variet.Marſ.in ſua pract.§.qm̄,nu.38.quod tñ intelligũt qñ ſunt plura indicia valde ꝓxima vero facto, ſicut eſt vnus teſtis de veritate,& duo de confeſſione extraiudiciali ipſius delinquentis , cum confeſſione extorta per torturam , & ſic quòd præcedentibus legitimis indicijs,quamuis poſt ea confeſſio talis extorta,& reuocata ſit, poſſit ſequi condemnatio , ſecundum ipſos,& plus ſubdit præfatus illuſtr.doct.quòd tortura non poſſet repeti, etiam vbi eſſent plura vehementiſs. indicia,vel probationes.Ex quibus poſſet ſequi cõdemnatio, quia ſunt purgata,vt tenet Sal.in l.ea quidem,C.de acc.& in l. ſiquis adulterij,C.de adul.& in l.ſi quis.in vlt.q.C.ad l.Iul.maie.vbi ſubdit,ꝙ debet dari abolitio,hoc eſt circunduci proceſſus,vel abſolui ab inſtau.& Alex.in l.vnius,§. & qm̄, ff. de q. dicit,hoc dictum eſſe bene no. quia ex quo nihil confeſſus eſt,cenſetur purgatus,quaſi purã veritatẽ dixiſſe videatur, vt d.l.edictũ,& ibi gl.allegans Tull.in Top.quę facit ibi ſin gu Alb.& Hipp.& ꝙ cauetur,totus mũdus ita tenet, licet aliqui

 intelli.

intelligat, quando contra tortum ꝑcedebant solum indicia; non plenæ probationes, quia tunc tortura non purgaret à pluribus probationibus, & ita vr innuere gl. in l. 1. C. de q. in vers. inuidiosa. circa medium, sed certè loquit de tortura testiū, & non criminosi, & iō non bn̄, scdm Alb. ita formaliter dixit præfatus illustris. doct. Boer. in prę fata sua deci. 163. vn̄ ꝓmissis bene ruminatis p sacrum reg. Consilium fuit pronūciatum bene fuisse iudicatum per magnam Curiam, quę ꝓnunciatio cū reuerentia nimis dura mihi visa fuit, & in ea minime concurrere volui, licet tutū nō fuisset recedere a sn̄ia tantorū patrum, & hoc p rōnem, & iuris dispōnem dictantē ꝙ dum alicui pro delicto aliquo venit imponenda pęna mortis naturalis, & ex aliqua cā pœna ipsa minoraretur. Certe talis † pœna minorata nō poterit esse capitalis, nec corporis afflictiua, sed pecuniaria, vel alia, dummō corpus non affligatur, vt ꝓbatur in l. adulterium, §. Imperatores, C. de adult. & ibi doc. & in l. si qs in graui §. si magr̄atus, ff. ad Sylla. & in l. Gracchus, C. de adul. ita Ang. in trac. malef. in vers. pn̄te Caio, & appellante, vers. qđ aūt si non obstāte, el j. Bal. in l. data opera. C. q acc. nō pos. sequitur Mars. in sua pract. cārum crim. §. qm̄. xvij. col. ubi subdit esse ꝑpetuo menti tenendum, & idē probat tex. in l. qui ædes, & in l. qui fortuito, ff. de inc. rui. nau. Idem uoluit Mars. in l. j. § D. Adrianus, ff. ad l. Cor. de sic. & in l. D. Adr. ff. ad l. Pompeiā de parric Et idē in particulari tenet Petrus piccolus in constōnib. regni, in constone, Clādestinis, sed rubrica de pœna hom. clād. & ibi subdit, ꝙ si pœna est minoranda rōne tpis, vt quia de die cōmittitur delictū, vel rōne rei, vel ꝑsonæ, tunc imponi dēt pœna metalli, vel deportationis, l. sacrilegij, in prin. vēr. cēt. ff. ad l. Iul. pec. & l. seruos, C. ad l. Iul. de ui publ. & l. oēs, §. Itē desertor, cum §. seq. ff. de re mil. & 27. q. iij. in prin. pœna vero metalli hodie correcta est, quia nemo bene natus, seruus efficitur. Et idē tenui in uotis meis, voto 23. in cā magn. Laur. de Annich. q̄ fuit ꝓ homicidio in insulā p septennium deportata, & infra paucos dies consecuta fuit gratiā deportationis ꝑfatæ. Ex quib. fui voti (licet singularis) ꝑfatum Io. parentē rōne multiplicitatis delictorum esse ꝑ quinquennium duntaxat ad dictā remigationē, & nō in ꝑpetuum condēnandum, sed tn̄ executa fuit sentētia magnę Cu-
riæ

ciæ tanquam approbata per maiorem partem votorum.

Lite intricata & diuturna extante, & ambiguis probationibus, potest iudex compellere partes litigantes ad compromissum.
Compromissum licet fieri non possit in ordinarium, pôt tamen cõpromitti in eũ, tanquã arbitratorẽ, & amicabilem compositorem ibi
2 *An si sacrum consilium protulit laudum virtute compromissi in ipsum facti, ex quo non nomine regio illud protulit habeat executionem sicut cæteræ sententiæ sacri consilij.*
3 *Iudicium idem erit de augmento, quod de ipsa re, vt puta de augmẽto dotis, idem prout de dote iudicabitur.*
4 *Appellari si non potest à sententia lata ex iurisdictione ordinaria, idem erit in sententia lata ex iurisdictione prorogata.*
5 *Appellari non potest à sententia iudicis prorogati, si aliter ab eius sententia appellari non poterat.*

DECISIO IX.

EXORTA lite inter vniuersitatem & homines terræ Gragnani ex vna, & vniuersitatẽ & hoĩes ciuitatis literarũ ex altera sup territorijs & nemorib. existentib. ambiguis ac dubijs pbõnib. vtriusq. partis, lite p multos annos in longum ptracta, fuit visum sacr. regio cons. cogere partes ipsas ad compromissum, prout spectat ad
1 † iudicium offiñ stãte intricata & diuturna lite, & ambiguis pbationib. p tex. in c. placuit. 90. dist. prout in terminis tenet Pau. de Cas. in l. quidã æstimauerunt, ff. si cer. pet. Abb. in c. fi. in 4. no. extra, de maio. & obe. & in c. cũ pridẽ, vlt. no. de pact. cum alijs, q̃ congerit Fel. in rub. de treug. & pace, col. 2. & Dec. in cons. 445. 4. vol. in casu ad me. & sequitur Dec. in suo cõs. 125. 3. col. in 1. vol. Et licet cõpromissum ipsum minime fieri potuisset in dños Regios consiliarios tanquã in arbitros, cũ sint iudices ordinarij, potuit tñ committi in eos tanq̃ in arbitratores & amicabiles compositores, vt d. Sal. in l. si quis ex consensu, C. de epis. aud. & ibi Odof. Cy. & Bar. & Bal. post gl. in l. sed si in seruum, §. si quis iudex. ff. de arb. licet cõtrarium teneant Iac. de rau. Pet. & Cy. vt idẽ refert Sal. Et tandẽ cã ipsa decisa p sac. cõs. virtute cõpromissi pfati petitũ fuit p pfatã vni

 uersi-

uersitatem Gragnani, laudum seu sñiam latam debite executioni demãdari. Cõtradicente vniuersitate ciuitatis literarũ, & dicẽte id minime fieri posse, cũ non fuerit noĩe regno iudicatũ ꝑ regios cõsiliarios ꝑfati sac.cõs.sed tanq̃ arbitros. Dubitatũ igiť fuit, † an tale laudũ habeat executionẽ paratã, sicut cæteræ sñiæ eiusdẽ sac.cons. & certè dicendum est, ꝙ sic: vt ꝓbat tex. in l.epalem, C.de epi sc.aud. vbi Bar. summat, dicẽdo no. ꝙ licet aliq̃ litigent corã aliquo ꝓrogando iurisdic. de sñia lata à tali iudice iudicabitur, vt de sñia. quã dat ex vigore propriè iurisdictionis, vt si ab ea appellari non posset, nec mõ posset. Non ergo hẽat similitudinẽ iurisdict. iudicis eorũ qui ꝓrogant iurisdictionem, sed iudicatur scdm vires & similitudinem iurisdict. ꝓrogate. ꝙ ꝑpetuò tene menti. d Bart. & rectè intuenti est clarus & aptus tex. in d.l.epali. nam patet secundum Pet. de bel. ꝑtica ibi. ꝙ ibi nõ subdit epo Carnocẽsi, potuerunt in eum consentire, velut in iudicẽ. vñ si litigatum fuit corã eo, & ꝑtulit sñiam, si vnus nrm appellauit, dicit Impe. ꝙ eadẽ reuerentia isto casu obseruabitur epo, q̃ obseruabatur ꝑfecto ꝑtorio: vñ non appelletur à sñi à epi in isto casu, sicut nec à sñia ꝑfecti ꝑtorio. Ita sumit formaliter Pet. de bel. pert Sal. aũt in d.l.epale. satis magistraliter ꝑ cæteris locutus est, dũ ibi sup gl. dicit, & qđ ibi no. de oĩ ꝑtãte loquitur: sed de his, à q̃b. non appellatur, vt sunt ꝑfecti ꝑtorio, vt in l.j.ff. de of. ꝑf.pto. licet supplicari possit ab eorum sñijs, vt in auth. q̃ supplicatio. C.de ꝑc.imp.off. & in l.j. C.de sen.ꝑf.præt. Idem erit de sen.epi ex ꝓrogatione lata, argũ æquiparationis ꝑfatæ. & iõ formaliter subdit Sal. ego puto, ꝙ tam in epo, q̃ in quouis alio, iurisdictio ꝓrogata sit eius naturæ, sicut erat prius, vel
3 prima; cum † idem sit iudicium de augmentato: qđ de ipso augmento: qđ patet in dote & eius augmento, l. inter socerũ. §. cum inter, ff. de pact. dotal. & quia non diuersa est iurisd. si patria, sed eadẽ extensa, vt ꝑcatio dicitur, vt ff. de prec. l. sed manente. & in iurisdict. prorog. l. meminisse. ff. de off. procon. & leg. Ideo ex hoc infero cũ Cyn. in l. siquis ex consensu. de
4 episc.aud. ꝙ si à sñia † lata ex iurisdict.ord. non potest appellari, idem erit in sententia lata ex iurisdict. prorog. vt tenet
5 gl. & doct. in c.pen. de offi. deleg. Et ꝙ à sñia iudicis † prorogãti appellari non possit, si aliàs ab eius sententia appella-

ri non poteſt,tenet Bar.in ſpē in d.l.epale.& Cy.in d.l.ſi quis ex conſenſu.& magis in ſpecie in indiuiduo. Ange. in l.j.2. col.ff.de iud.& ibi formaliter concludit, ꝙ ſi à iudice cuius iuriſdict.prorogatur,non poterat appellari,nec nunc appellabitur,ſecundum Cyn.in d.l.ex conſenſu.Idem firmat & ſequitur Iaſ.in l.ſi quis aduer.C.de preci. Impe.off. vbi ſubdit eſſe diligenter no.ꝙ ſi propter dignitatem perſonę non poteſt ab eius ſnīa appellari, iſtud procedit ēt, ſi ex commiſſione partium ipſa ſnīa ferretur,vel ex prorogatione per tex.in d.l.epiſco.quam dicit multum notari ꝑ Bar.ibi.& alleg. Ang.vbi ſupra & idem ſequitur conſulendo Dec.in ſuo conſi.3.& conſ. 25.Et ita fuit iudicatum per ſac.reg.conſi. quòd huiuſmodi laudum executioni demandetur.

1 *Clericus coniugatus gaudet priuilegio clericali.*

2 *Clericus coniugatus à laicis in nullo differt. niſi quòd pro commiſſis exceſſibus ab eo,trahi non poteſt criminaliter ad iudicium ſeculare.*

3 *Clericus delictum commiſit,& demum vxorem duxit,non poteſt de eo cognoſci per iudicem ſecularem, quia debet attendi ſtatus commiſſi delicti.*

DECISIO X.

NOBILIS Iacob.de Conſtantio,de ciuitate Puteolorum,exn̄s clericus & decanus eccleſiæ Puteolorum,ꝑtenditur cōmiſiſſe homicidiū. Demū dimiſſo clericatu cum vnica & virgine matrimoniū contraxit,inquiſitus ꝑ magnam vicariæ curiam de homicidio ꝑtenſo,ipſius forum declinauit,petendo ſe remitti ad curiam epiſc.Puteolanam:q̃ magna curia Iacob. præfatum minime remittendum ad forum eccleſ.pronunciauit.& tandem mihi cā prouocationis commiſſa,& viſis ꝑ me bullis clericatus ac decanatus ante tp̄s prætenſi homicidij confectis,& relata per me cauſa in eodem ſacr.conſi.dicebam prout dixi,minus bene fuiſſe per ipſam magnam cur.iudicatum ex duplici capi-

1 te.Et primo,ex quo † clericus coniugatus, de ius communi gaudet priuilegio clericatus, per text.in cap. 1. cum vulgar. de cleric. coniuga. in 6. quod maximè procedit in hoc re-

gno, in quo per c. regni, incipiens non exigit sub rub. q̄ cler. coniugati soluant collectas in specie determinat, quod cle
2 rici coniug. à laicis † in nullo differunt, nisi q̄ pro cōmissis ab eis excessib. vel delictis, trahi non possint crim. ad iudiciū seculare. & idem iussit seruari p suam prag. sanctionem sere nill. rex Ferd. præfatus recolendæ memoriæ edita in Castro. ciu. Auersæ, sub data. 24. Maij, 1479. in qua plus subdit, q̄ si quis in tales clericos manus violentas iniecerit, excōicationem incurrat, & q̄ tales clerici priuileg. non gaudeant, nisi tonsuram & vestes deferant clericales. Secundo dixi, q̄ si cle
3 ricus delictum commisit tempore † clericatus, & demum post commissum delictum vxorem duxerit, attendi debet eius status commissi delicti, & non pns status prout in proprijs terminis, & in particulari determinat Bal. in l. affi. C. cōde suc. vbi per glo. sing. in l. nemo pt. ff. de leg. 1. decidit q̄ attendi non debet præsens status, sed tps cōmissi delicti quo tempore subijciebatur foro ecclesiastico: & ideo pariter & hodie eidem foro remitti debet. Idem consulendo sequitur Alex. de Imo. in cons. 8. circ. fi. in 1. vol. & idem Alex. in l. nemo pōt, ff. de leg. 1. subdens, q̄ per gl. ibi Bal. in d. l. affini. decidit q. istam not & singul. & idem sequitur Ioan. Crot. in sua rep. d. l. nemo potēst in vlt. fol. in antep. col. ff. de leg. j. supra alleg. & idem sequitur Io. Bertach. in suo tract. de epo in ver. 27. quæro. & ibi subdit Bal. in singulariter tenere in d. l. affinitatis. Ex quibus dum ita votassem, in eādem sniam concurrerunt cæteri domini Regij consiliarij, mei collegæ vtriusque Rotæ, non obstan. importunitate fisci patroni, potius clamoribus vt consueuit, quam iurib. imbuti, & à consueto susurro & maledicentia minime recedētis. Sicque decre. fuit per sac. cons. præfatum Iac. remittendum pro prætēso homicidio, antequam esset coniugatus, ad suū iudicem ecclesiasticum, prout remissus fuit.

1 *Testes lusores, & blasphematores non probant, nu. 4. 5.*

2 *Et ratione, qua vnus testis singularis non probat, eodem modo si vnus infamus vel domesticus reprobatur; eadem ratione, si sunt plures, omnes repelluntur, quia ratio repellendi, quæ est in vno, est in pluribus.*

Testium

Testium defectus non supplet numerus in causa graui ibi.

3 *Testi inhonestæ & reprensibilis vitæ non creditur.*

4 *Testes viles seu infames, in causa graui testificari non possunt.*

6 *Ludus est crimen & lusor præsumitur bona sua dilapidare, & sic male vti substantia sua: & ideo in causa criminali non admittuntur, nec in causa matrimoniali.*

7 *Ludus fortunæ inducit multa mala, & perditionem proprij patrimonii. & facit hominem venire in desperatione: & prouocat ad blasphemiam Dei, & sanctorum, & ad periuria. Lusor in ludendo dicitur agere turpem vitam, & ideo est exosus legibus ibi. Lusore, & qui de ludo vitam ducunt, sunt infames. Et per consti regni non possunt esse testes, nec facere testamentum, nec admitti ad aliquod publicum officium, ibi.*

Testes examinati parte non citata, non probant ibidem.

8 *Testes, parte non citata nullum faciunt indicium ad torturam.*

9 *Testes infames, seu viles & blasphematores, licet non probent contra inquisitum, id intelligendum est, quo ad condemnandum ip sũ secus, quo ad torquendum.*

10 *Testes repulsati licet non probent faciunt tamen præsumptionem.*

11 *Testes de visu delicti, licet sint repulsati, attamen si in processu remanent alij testes deponentes de fama, & non elisi, potest inquisitus torqueri.*

12 *Testes non possunt dici repulsati. ex quo testes examinati ad repulsam, deposuerint ipsos esse infames seu lusores, aut aliter criminosos: nisi etiam deposuissent, quod ita communiter tenebantur & reputabantur.*

13 *Testes examinati parte non citata, licet non probent, etiam si essent mille: attamen faciunt argumentum seu indicium.*

Inquisitus si post delictum commissum visus amplius non fuit, ex ipsa fuga resultat semiplena probatio. ibi.

14 *Fuga sociorum inquisiti inducit indicium contra inquisitum.*

15 *Contumax super inquisitione delicti, ex illa contumacia potest torqueri.*

16 *Probatio plena resultat ex pluribus indicijs simul iunctis contra inquisitum.*

17 *Et si non prosunt singula, multa iuuant intelligitur, nedum quo ad torturam, verum etiam quo ad condemnationem.*

DECISIO XI.

DVM in noua reformatione reg. tribunalium regni, facta per Cęsa maiest. die 12. Nou. 1539. & publi. seq. mense. Dec in audientia publica in sala castri noui Neap. fuisset que in ea priuatus & amotus propter eius excessus ac demerita Marinus de magistro iudex de Surrento, ciuis Neap. offō procinij cāru m fiscalium, ꝙ per multos an. exercuerat: essetq; insuper mihi in iunctum per illust. Proregem, ut vsque ad aduētum alterius fisci patroni nouiss. creati, patrocinium causarum fiscalium assumere debuissem: non tamen diuertendo à proprio offō regij cons.! id aliter recusare non valēs, dum in magna cur. Vic. contigisset, vt quidā Cæsar de Caieta inquisitus sup homic. commisso in persona m cuiusdā Franc. hispani, sunt an. ferè 8. elapsi: & tādem relata cā, per magn. iudices ipsius magnę cur. adducebatur ꝓ parte eiusdem Cæs. non obstare, ꝙ plurimorū & testimonio roboretur, eundem Cæs. in homicidio præfato interfuisse cū alijs, qui p̄fatum hispanū vulne-
1 rauerunt & occiderunt; cū † testes id deponentes, licet sint plures, attn̄ tanquam lusores, blasphematores & infames ꝓbati fidem non faciunt contra ipsum; vt inq̄t Bal. in c. ad nostrā. extra de probō. vbi dicit, ꝙ licet plures sint testes: tn̄ sunt infames, non probant in cā graui. refert ēt & sequitur Dec. cons. 133. pen. col. 1. vol. & idem de pluribus testibus dome-
2 sticis, tenet Pet. de Anch. in cons 257. & ibi subdit, ꝙ ea † ratione qua vnus testis singularis non ꝓbat eodē modo vnus infamis vel domesticus reprobatꝰ eadē ratiōe, si sunt plures omnes repelluntur: quia rō repellendi, quæ est in vno, est in plurib. & sic concludit, ꝙ plures testes inimici, & plures domestici repelluntur: cum in cā graui numerus non suppleat defectum testium: vt ēt consuluit Ang. in cons. 128 & firmat Fel. in c. testimonium, 5. col. de test. & consuluit Mars. in suo
3 cons. 109. 2. col. & in suo sing. 476. & ꝙ testi inhonesto † & reprehensibilis vitæ, non credatur, est tex. in c. testimonium. extra de test. & in l. 3. in pri. ff. eo. tit. Ita consuluit Alexan. in
4 cons. 150. 5. vol. & p̄sertim in cā graui, in qua † viles testes seu infames testificari non p̄nt. vt inquit Bal. in auth. si dicatꝰ

vlt.col.C.de testi.ver.3.casu,& in l.milites,C.de q̄ō. Bal.post Cyn.in l.q testō.§. quecunq; C. de test. cōcurrēte maxime,ꝙ
5 sunt † lusores & blasphematores , & ludus crimen est:vt d.
6 Bar.in §.illud,pœ.fforū & p̄sumitur † lusor dilapidare bona sua,& sic male vti suba sua vt d. Bar.in auth.ꝙ locū circa fi. C.de collat.&ideo in cā criminali non admittūtur. imo lusores & blasphematores repelluntur . Ita consuluit Alex.in cons.152.col.4.viso processu in 5. vol. & idē cōsulendo firmat Dec.in cons.143.alias 163.in cā matrimoniali, 9.colū. Lanf.de Oria.in c.qm̄ contra, ver.test.extra de prob.col.41.
7 ludus.n.fortunæ† ꝑducit multa mala,& ꝑditionē ꝓprij p̄rimonij,& facit homines venire in desperationē, & eos ꝓuocat ad blasphemiā Dei & sanctorū, & ad piuria : vt d.tex.in auth.alearū vsus,C.de relig.& ideo dicit Host.in sum.in tit. de exces.p̄la.ꝙ lusor in ludēdo dr̄. agere turpē vitā. Hinc ē, ꝙ aleatores sunt exosi legib. vt inqt Alb.in l.1. ff.de alea. §. itē not.& maxime procedūt p̄alleg. in hoc regno, vbi viget constō q̄ incipit:mores dissoluti,sub rubrica de aleato.ī qua sancitū est lusores, q de ludo viuūt, & nulli alio offō vacāt, cē infames.ita ꝙ non p̄nt testes,nec facere testm̄,nec admitti ad aliqđ offm̄ publicum.Itē & secundo obijcit testes ꝓductos,maxīe duos ex eis, minime fuisse examinatos ipso Cęs. citato,& pīter nec repetitus:quo casu ēt si mille esset testes ꝑte non citata examinati,nō probarēt: ꝓut pulchre consulēdo firmat Fr.de Are.in suo cons.165.sicut Io.in Apoc.2.col. ꝑ tex.in l.si qn̄,C.de test. & in c.2.e.t.cū vulg.cū testis examinat ꝑte nō citata,non probet,vt d.Bar.ī l.siqs adulterij,C.de adul.& in l.custodiat,ff.de pub.iu.&in l.fi.ff.de q.Ang.in tra. mal.in ver.fama pub.col.4.Abb.in c. p̄terea de test.cog.Ale.
8 in cons.79.in cā Ang.in 2.vol.Hinc est ꝙ ex † hmōi testiū depositione parte non citata,nullum resultat indicium sufficiens ad torturam contra inquisitum:vt d. Bar.in l.fi.ff.de q.Ang.in l.si vacātia.C.de bon.vac. li.10.Bar.in l.cōgruit,in fi.de off.præsi.Dec.in cons.54.1.vol.Quib. proparte inquisiti non obst. dicitur ꝑ regium fiscum ex eisnullum obstaculū inferri animaduersioni inq̄siti p̄fati.Etcir.primū non obstat,
9 qđ testes infames seu † viles & blasphematores non probent contra inquisitum, vt supra plene deductum est,quia illud

proculd.

13 exaduerso deductũ est. Et licet† testes examinati pte nõ citata nõ probēt, & si mille essent: vt supra ostensum extitit, at tamen negari non potest quin non faciant indiciũ, put in speciē reperio consuluisse Soc. in cons. 90. in 6. col. 1. vol. consi. Bon. ꝙ aliqui allegant esse 3. vol. & idem etiam reperio tenuisse Dec. in consi. 100. In nomine domini .lo. 1. 5. col. vers. præfata conclusio. extra de test. Corroboratur insup intentio regij fisci per fugam ipsius Cæs. à die delicti commissi, in qua per perstitit per ann. ferè octo: & post quærelã expositam contra ipsum: & intantum, ꝙ nunquam amplius visus fuit Neapoli, nisi in præsentiarum: ex qua fuga resultat semiplena probatio: vt omnes firmant scribentes, in l. 1. C. de rap. virg. Bart. in l. lege Cor. ff. ad Syll. & in l. 1. de bo. eorum, qui mort. sibi consc. & plene Calc. in pfato suo cõsilio 109. quia ista dubitatio. Accedit insuper† & fuga sociorum,

14 qui vnà cum ipso Cæs. in homic. præfato interuenerunt & percusserunt, licet non lethaliter: quorum nemo ex ipsis licet citatis comparuit: ex qua fuga similiter resultat indiciũ contra ipsum Cæsa. socium carceratum: vt concludit Alex. in suo consi. 65. 1. vol. & in cons. 41. 2. vol. Opitulatur denique ban. & contum. ipsius Cæs. cũ citatus per ipsam magnã curiam minime comparuerit, ob ꝙ contumax declaratus

15 & banno suppositus fuit & sic † circunscriptis præmissis ex solo ipso banno & cont. potuisset & posset torturæ subijci: vt inquit Bal. in l. 1. 4. col. post. Nic. de Matta, C. de her. inst. Iac. de Bel. in sua prac. caussarum criminalium, sub rub. de crim. remi. in prin. Ang. in l. iniuriam, in §. si quis decr. ff. de iniur. Amo. de instr. in suo trac. fin. in vlt. fol. Mod. sene. in trac. de ind & tort. ver. 5. principaliter. Mar. licet. de prçalleg. non faciat mentionem, nisi de Bal tantum. in l. pen. in vlt. vers. ff. de q. vbi subdit esse not in pract. & idem Marsil. in suo sing. 117. qđ incipit: ad torturam. & idem firmat ipsemet Marsil. in suo consi. 117. illumina quæso domine, vlt. col. coadiuuantur summopere præmissa, confluentia pluriũ

16 indiciorum. Ex quib. † quidem apparet resultari plenissima probatio ex tot indicijs simul iunctis. vt d. gl. in l. 3. §. eiusdẽ, ff. de test. quam dicit sing. Ray. in l. 1. ff. eo. tit. refert & sequitur Calc. in præfato consil. 109. maxime propter illud vulgatum

17 gatum dictum: & † si non prosunt singula, multa iuuant: qđ 1 quidem procedit nedum ad torturam, verum etiam ad cōdemnationem. Ita Bar. in suo tractatu, de quæstio. in fi. Bal. in l. si quis ex argentarijs. in prin. ff. de eden. Abb. & can. in c. cum causam. de test. doc. in l. admonēdi, ff. de iureiur. Alex. in cons. 150. vol. 5. Ex quibus omnibus & eorum singulis, concludo Cæs. inquisitum in casum laborasse, & laqueos iustitiæ minime euadere posse. Verum cum incertum sit cuius ictu perierit, & pluribus vulnerib. & à pluribus confessus fuerit, stante quoq; diuturnitate delicti, concurro vt citra pœnam mortis naturalis arbitrari possit pœna ipsa per eandem magnam Curiam, & tandem ad tempus quinquennij in insulam relegatus fuit, dum absolui iam deliberatum fuisset.

1 *Princeps simpliciter statuendo, nunquam videtur derogasse actui iurato.*

2 *Princeps concedens dilationem ad soluendum debitori, vt quinquēnalem, & similes, non comprehendit debita iurata.*

3 *Saluus conductus concessus per Principem, non extenditur ad debitum iuratum.*

4 *Princeps secularis non potest se super iuramento intromittere, & & an, & quando id faciat.*

5 *Minor læsus, licet possit implorare beneficium restitutionis in integrum: si tamen iurauit se maiorem, cum non esset, non poterit restitui, si demum contrahit, & lædatur, non tamen exclusus erit à iure petendi rescissionem contractus.*

6 *Filiusfamilias prohibitus à statuto contrahere sine consensu patris, & sic quòd non potest se obligare absq; consensu patris, & ipse asserit se patrē fa. attamē nō ex tali assertione remanebit obligatus.*

7 *Minor si iurauit se maiorem, & sic contraxit si creditor sciebat ipsum esse minorem, non poterit conqueri de dolo ipsius aliter asserentis.*

8 *Stante prohibitione decreti annullantis obligationes filiorum familias, non habitantium seorsum à patribus, si forma, seruata non fuit, non tenet obligatio.*

9 *Filiusfamilias si falsò asseruit se patremfamilias, & iurauerit, potest opponere de nullitate cōtractus cuius formā non seruauit.*

10 *Creditor asserens contrahentem secum esse patremfamilias, non apteris*

parente aliter de paternitate, sibi incumbit onus probandi illum esse patrefamilias.

11 *Creditor qui sciuerit illũ secum contrahentem esse patresa. de iure talis scientiæ præsumitur, & sibi imputatur si non inuestigauit.*

12 *Statutum prohibens contractum, seu alienationem fieri, & sic loquitur in rem non in personam, quia non dicit, quòd nullus contrahat cum minore, seu muliere, & tunc si interueniat iuramentum, firmabitur cõtractu, si aũt verba statuti prohibẽt personam crediteris contrahentis recipere contractum vel obligationem, nõ odio creditoris, sed fauore debitoris, vt quia dicit: nullus audeat contrahere cum minore sine consensu consanguineorum, iuramentũ talis minoris non potest confirmare contractum ad commodum creditoris: sed si statutum dirigeret prohibitionem ad debitorẽ, & tunc etiam si iurauerit, non obligaretur.*

13 *Iuramentis quando est illicitum, põt quis propria auctoritate venire contra illud: quia illicitum iuramentum est largo modo periuriũ.*

14 *Potest quis venire contra proprium factum, si id prohibitum est ratione publicæ vtilitatis.*

15 *Princeps potest super iuramento dispensare.*

1a *Persona superioris intelligitur exceptæ quolibet iuramento.*

17 *Iuramentum contra publicam vtilitatem, non est obligatorium.*

18 *Vtilitas publica, præfertur priuatæ.*

19 *Vtilitas reipublicæ iuuanda est interpretatione.*

DECISIO XII.

Hector ꝙ Annibal de Amato, de terra S. Seuerini, filijfamil. cum eorum patrib. degentes, asserendo se habitare seorsum à patrib. se obligauerũt penes acta magnæ Cur. Vic. infra certũ terminũ soluere Bernardino de Paulo de Iser. corũ creditori. duc. 72. ex cã vẽditionis certæ quantitatis lanæ: añ tñ lapsum termini destinati ad soluendum comparuerunt in sacr. regio cons. parentes ipsorũ, supplicantes declarati obligationẽ ꝑfatã nullã; obstante regia ꝓuisione directa magnæ cur. Vic. qua prohibentur actuarij ac actorũ notarij conficere instrumenta, seu obligationes inter filiosfam. non habitantes seorsum ab eorum patribus sub pœna, absque assensu parentum, & quòd aliter facti, seu celebrati contractus, seu obligationes non teneant, cum clausula decreti annullati ua. &

tandem causa mihi commissa per sac. cons. & intimato præfato Ber. creditore, obijcitur de iuramento in d. obligat. contento, de quo nulla mentio facta apparet in præfata regia prouisione, ob qd' non vr intentionis Principis fuisse dispesandi super actu iuramẽto vallato. & in hoc inclinabãt nõnulli ex regijs Consil. nouiter creatis: put est magn. Marius Saxus, & Marinus Fricia: cum Princeps simpliciter statuendo, nũquã videatur
1 † derogasse actui iurato: per tex. in c. constitutus. vbi est casus, & ibi gl. & Can. extra de rescr. no. Inn. in c. cum inter. extra de iureiur. Alb. de Ros. in 1. par. stat. 26. q. in fi. Cy. & Sal. in l. fi. C. si contra ius vel vtil. pub. Hinc est,
2 ꝙ Princeps concedendo dilationem ad soluendum † creditori, vt quinquennalem, & similes, non extenditur huiusmodi concessio ad debitum iuratum: vt consuluit Alex. in con-
3 sil. 104 vol. 2. Et pariter in saluo † conductum concessu per principẽ, ꝙ nõ extendatur ad debitum iuratum, reperio cõsuluisse Alex. in suo cons. 37. vol. 3. & plenè Fel. i n d. c. const.
4 de rescr. in verbo, statuta iurata, & vr. rõ, quia † Princeps secularis secundum vnam opin. non potest se super iuramento intromittere: vt dicit Alex. in præfato cons. 37. alias 38. cum non valeat illud remittere, nec super eo dispensare, cum ptineat ad eccles. seu summum Pontificem: vt in c. venerabilem. extra de elec. & no. Host. in c. quemadmodum. super gl. de iureiur. Alex. in cons. 27. vol. 1. alias cons. 160. vol. 2. inci non est dubiũ, ꝙ d. dot. Ego tamen licet multa ex præallegatis adduxissem pro præmissorum confirmatione: attamẽ aliter de iuris censura duxi fore decidendum ex infra dicẽ-
5 di. Et primo dico, ꝙ licet minor † læsus possit implorare beneficium restitutionis in integrum, attamen si iurauerit se maiorem, cum non esset, beneficium præfatum conseq non poterit: & si demum contrahit, & lædatur, non poterit petere se restitui, l. si alterius, C. si min. se maio. dix. attamen nõ excludetur à iure petendi rescissionem contractus, ratione solennitatis omissæ, requisitæ à statuto in contractu min. Ita singulariter dixit Io. And. relatus per Ro. in suo consil. 12 viso facto præsuppositio; ꝙ dicit esse menti. tenendum ad limitationẽ illius. Refert ẽt, & sequitur Bauer. in suo trac. de virtute iuramenti, in virtute, 8 a. circa fi. q. plus subdit; ꝙ
si sta-

6 si statuto cauet,ꝙ† filiusfa. non possit se obligare absq; consensu patris:& ipse asserat se patrefa.tñ ex tali assertione nõ remanebit obligatus : ita dici consuluisse Paul. de Cast. in
7 suo cõs.165. alias 144.& Pau. in consi.141.Et sic† si minor iurauit se maiorem & sic contraxit,si creditor sciebat ipsum esse minorẽ,nõ poterit conqueri de dolo ipsius aliter asserentis l.1.ff.de act.amp.l.de tutela. C.de in integr.rest.& in regula,scienti,in 6.Ita dixit Nic.de mat.vt refert Io. And.in ti.de sen.§.vt aũt.ver.hoc aut.in 11.q.& sic stãte prohibitio-
8 ne decreti annullantis oblig.filiorũfa.seorsum nõ habitantium à prib.forma seruata non fuit:non tenebit, obligatio seu contractus,alias sequeretur,ꝙ præceptam factum furioso,seu pupillo,aut prodigo, cui interdictum est contrahere, exequendum foret,qđ est absurdum. Ita formaliter in particulari firmat Ant.de Can.in suo solenni trac.de exe.instrumenti,ver. 16.vers.& successiue.17.quæ10,vbi in specie sub
9 dit ,si filiusf † falso asseruerit.se patremfa.& iurauerit,poterit opponere de nullitate contractus,cuius,formam.n.seruauti, & alle.Iac. de Bel. in q.pac.lege Perusina , vbi dixit , ꝙ statutum ꝓhibens contractum prohibẽs filiufa.absq; cõsensu patris:& ipse mentiatur se filiũfa.dicendo se patrẽfa. cõtractus non tenebit pp statutũ, qđ non solũ ꝓhibet,sed annullat:& sic nõ orit obligatio ex cõtractu, q ipso iure non valet.alleg.l.nõ dubiũ,C.de leg.& l.q̃d enim,,ff.de dol.& qđ not.in l.quæcunq;,§.fi.ff.de publ.& in l. si curatorẽ, in gl.q. iuris,C.de integ.rest. Itẽ,militabat necnõ,& in casu p̃misso exceptio Macedoniani contra ipsum creditorẽ , sciẽtẽ ipsos esse filiusfa, & insimul cũ patribus habitãtes, vt plenè ꝓba-
10 tũ est,licet mẽtiti sint,asserẽdo se patresfa. seu† seorsum a patrib.habitare,nam onus probandi illos esse patrefa. incũbit creditori. Nã apparẽte paternitate probata,præsumitur,& patria potestas,l.filiũ,quæ diffinimus,ff.q̃ sunt sui vel alie.iu.
11 & paternitas † p̃sumit, qa nemo est sine patre,nisi cõtrariũ probet,vt in l.si qs patrẽ.ff.ad Maced. Imò plus dico,ꝙ scia paternitatis de iure p̃sumit in creditore:per d.l.1.C.ad Maced.& l.4.& l.pen. C.eo.ti.ex quo vel sciuit, vel scire debuit eum filiũfa.& sibi imputet,si nõ inuestigauit,vt dictis iurib. patet:nec debuit credere p̃fato filio ita asserẽti se patrẽfa.&

 seorsum

scorsum habitare à patre:quia exceptio Macedoniani est inducta in odium creditorum: per l.j.ff. ad Mac. & in proprijs terminis magistraliter dicit Bar.in l.si quis ꝓ eo.ff.de fideiuss.
12 in 5.membro,& 4.vbi voluit ꝙ si statutum † ꝓhibet cōtractum,vel alienationem fieri,& sic loquitur in rem non in ꝑsonam,quia non dicit, ꝙ nullus contrahat cum minore, seu muliere:& tunc si interueniat iuramentum,firmabitur cōtractus iuro,per c.cum contingit.de iureiu.& c.licet.eo. tit.in 6. secundum Bar.in d.3.membro.Si aūt verba statuti fauore debitoris ꝓhibent personam creditoris cōtrahentis recipere cōtractū,vel obligationem,non aūt odio creditoris,sed solū fauore debitoris:vt quia dicat,nullus audeat contrahere cū minore,vel muliere,sine consensu cōnsanguineorum, & isto casu dicit Bar.in d.5.membro,iuramentū talis minoris,vel mulieris non posse confirmare contractū, q̄tū ad cōmodum creditoris,qa ipse est ꝓhibitus recipere ēt à volente.Vñ isto casu dicit,ꝙ erit idem,quod est,qñ contractus ꝓhibetur odio creditoris.quo casu non firmaꝶ iuramento, sed si statutū dirigeret ꝓhibitionem ad debitorē,vt quia diceret . nullus minor, seu mulier posset se obligare sine tali solennitate . & tunc ēt si iuraret,non seruata tali solennitate,iuramentū non obligaret,qa peccat minor & sic mulier contrahens contra ꝓhibi-
13 tionē statuti,c.2.de maio.& obe.merito iuramētū† pp peccatum non est seruandū,c.si vero,de iureiu.c.q̄uis.de pac.in 6. ita ēt post Bar.consulendo,tenet Alex.de Imo.in cons.29.cla riss.doct.in 5.col.2.vol.ergo pariter in casu pñti,nec iuramētum validabit contractum,quia roborari per id non pōt contractus,qui non tenet per statutū.cum principale à suo accessorio nō vestiatur:nec reguletur:vt in l.ex pupillari,ff.de vul. & pup.tum quia iuramentū est contra bonos mores, ꝑ ll.l.j. ff.ad Maced.inducit regulā,cui non est obl.in 6.sic dū aliquid fit contra legē,haberi debet ꝓ infecto,l.non dubiū,C. de leg. cum vulg.& firmat Io.de Imo.in ca. si quis ꝑsbyterorum. de
14 reb.de eccl.non ali.in tñ † ꝙ factum contra legē licet iure ꝓprio reuocari,vt no.in l.post mortem,ff.de adop.& in c.nosti.in gl.de elect.& in c.diuersis. de cler. coniug. & sic qñ est iuramentū illicitum,pōt quis ꝓpria auctoritate venire cōtra ꝓpriū iurm, vt patet ꝑ totū,22.q.4. & voluit Abb. post Inn.

in c.vniuersale de elec.nã illicitum iuramẽtum est largo mõ periurium,hoc est indiscretum,& illicitum iuramentũ,secun dum Abb.in c.sicut.de iureiu.& maximè, cũ ꝑ publicã vtiliiatem prouisio regia emanauerit,ne possint filijsfa.se obligare& ꝙ contractus non teneant, & dum aliquid ꝓhibeť fieri rõne publicæ vtilitatis,tũc licet ꝓpria auctoritate venire contra ipsum factum:vt in l. j.de lib.cau.& in l.iurisgen.§.si paci scar.de pactis.Est insuper considerandum, ꝙ dum emanauit prouisio Principis directa magnæ Curiæ Vic.prohibitiua cõtrahi cum filijsfa.seorsum habitantibus ab eorum patrib.absque patris consensu,& ꝙ obligationes, seu contractus aliter gesti,sint nulli & notarij stipulantes tales contractus, puniri debeant:clarum est,ꝙ contractus,& obligationes non fiunt, nec fieri consueuerũt absq; iuřm ꝑ notarios,q eos conficiũt, & maximè hodie,cum fiant cum reiteratione plurium iuramentorum,dum ꝓmittunt non impetrare absolutionem à iuramento,& sic denuo iurant.& sic cum notorium iam sit cõtractus aliter non stipulari, q̃ cum interuentu iuramenti, vř clariss.Principẽ ex certa sciã ita rescripsisse,& habuisse ꝓ absoluto,vt ẽt cũ iuramento tales contractus non teneant,maxi

15 mè † cũ possit Princeps sup iuřo dispensare.l.fi.in prin.ff. ad munic.& facit l.j.ff.de re mil.& bona gl.in l.adigere,§. q̃uis, ff.de iure patro.q̃ dicit legem vim apostolici obtinere,vt iuramentum remittat.& idẽ no.Bal.in l.nec patronus,C. de ope.

16 lib.& facit rõ,quia in quolibet iuramento † intelligitur excepta persona superioris,c.venientes,& c.peut.extra de iur.iu.& sequitur Guido Papæ in sua dec.seu q.194.incip.Princeps temporalis,& idem Guido papæ in alia sua q.superiori, nu.178. potest de periurio iudex &c.& plenè Ioan.And.in regula, in malis,de reg.iur.Item dicebam, ꝙ inualescente huiusmodi turpissima consuetudine,ne filijsfam.male vterentur, & sua & paterna substantia, vt modico recepto à creditoribus male conscientiatis,multa eisdem se restituere obligabantur,dum esset in præiudicium boni publici,& cõmunis vtilitatis, erat proprium ipsius principis prouidere, ne quis re sua male vteretur,& ne fraudes creditorum aduersus filiosfa. locum occu

17 parent,quibus † iuramentum obstare non debet, cum iuramentũ cõtra publicam vtilitatẽ,non sit obligatoriũ, vt dicit

Bar.in l.si quis ꝑ eo.in secundo membro suæ distintionis,ff. de fideiuſ.maximè cum de iure communi ſuper vtilitas publica præferatur priuatę,l.j.& ibi cōiter scribentes,& maximè Bar.in 6.col.ver.cum.n.quęritur vtrum publica vtilitas,doct. in auth.res,quę.C.comm.de l.j.§.si.& ibi Bar.C. de cad.tol.&
18 hoc quidem ꝓcederet,ēt † si vtilitas ipsa publica includeret in se priuatam.Ita inquit Spe.in ti.de feud.§. qm̄ ver. 10.& iō dixit pulchrè idem Spe.in tit.de disp.& alleg. & in §.satisdare verſ.qritur bṙ,ꝙ rōne vtilitatis publicę sit, quod aliàs non fieret,& iō interpretandū est principem ſensisse in dicta eius
19 lege,& ordinatione † ēt in dispositione iurata , ex quo vtilitas reip.iuuanda est interpretatione,l.hoc mō,in fi.ff.de cōd. & demon.Ex quib.motus vocaui obligationem dicere declarari nullam,& nullius esse roboris,nedum cōcurrit magnif. Hector minutulus meus collega,& filius obseruandus , magnifici vero Marius Saxus, & Marinus Fricia , similiter regij Conſ.vocauerunt contrarium,& sic stante pari voto,fuit necesse addere magn.Io.martialem vice ꝓtonotariū , q vna cū socijs regijs conſ.alterius aulæ in cōsimili cā idē in p̄dicta ꝓxima hebdomada ꝓnunciauerunt,declarando nullā,& inualidā fuisse cōsimilē obligationē, & ꝙ concurrerunt vna mecū in eandē snīam;& sic ꝓnunciatum fuit dictam obligationem nullam,& præfatos filiosfam.non teneri ad ipsius obseruantiam,seu implementum,ex præmissis per me adductis.

1 *Appellans,decurſis fatalibus,habetur,ac si non appellaſſet.*

2 *Cauſa prouocationis introducta in conſiſtorio principis , non currunt tempora appellationis,donec princeps ordinet , quis habeat de cauſa cognoſcere.*

3 *Appellans dum eſt in conſiſtorio,princeps,qualitercunque ſit impeditus non currit ſibi tempus anni vel biennij , & ſola negligentia incipiatur.*

4 *Appellationis tempora licet remaneant intacta donec princeps cauſam commiſerit,id intelligendum eſt,quando appellans feciſſet diligentiam ſuam,petendo inſtanter, & inſtantiſsime cauſam committi,ita quòd non ſufficeret ſimu inſtetiſſe.*

5 *Et ideo permanauit nouiſſime decretum,vt etiam in ſacro regio conſilio currant fatalia.*

DECI-

DECISIO XIII.

LATA sñia annis elapsis contra nobilem Pyrrhũ campanilem de Neap. p quam priuatus extitit officio regni perceptoris prouinciæ terræ Baroli, & in fauorem Francisci moles Hispani, qui officiũ pfatum obtinuit. Interposita reclamatione p præfatum Pyrrhum à sñia præfata, & commissa cã sacr. regio cõs. p memoriale oblatum, cum regia decretatione, illud aliter Pyrrhus ipse non pñtauit, nec reclamationem præfatam prosecutus fuit, ob quod fuerunt oĩa fatalia decursa, imò & tres anni plus dubitatum igitur fuit, an possit amplius reclamationem præfatam prosequi. Et certe videbatur dicendum, ꝙ
1 non, cum † virtute regiæ pragm. ét in sac. regio cons. currant fatalia, & ideo decursis fatalib iudicatur, ac si non esset appellatum seu reclamatum, per tex. in l. per hanc, & l. tpa, C. de tẽpo. app. & propterea dicebat Bal. in l. cum anteriorib. eo. tit. ꝙ tacitum pactum cursu tpis roboratum. s. patiendo labi tps appellandi, plus operatur q̃ expressum. Præterea sñia pfecti prætorio, put est sacrum cons. post duos annos transit in rem iudicatam, vt dicit gl. no. in l. j. C. de of. præf. prẽt. Sed pręmissis videbatur obstare tex. in auth. sed & lis. C. de temp. app. qua cauetur, ꝙ
2 † introducta cã prouocationis in consistorio principis, non currunt tpa appellationis, donec princeps ordinet qs habeat de cã ipsa cognoscere. Hinc voluit Arch. in c. an terrorum, §. ad hoc sancimus. 2. q. 6. ꝙ in
3 † consistorio principis qualitercunq, appellans sit impeditus, nõ currit tps anni vel biennij, sola quidem negligentia imputatur, vt dicit Alex. in consi. 19. vol 1. his itaque pręmissis dico, ꝙ præfatus Pyrrhus debuit vti diligentia sua, quia nullatenus vsus fuit in prosequendo reclamationem infra biennium, ob quod apparet deserta reclamatio, vt in proprijs terminis consuluit per optima iura Io. de Anan. in suo consi. 1. vbi proprie loquitur, qñ fuit prouocatum coram Papa, nam debet reuocans seu prouocans sua vti diligentia, ex quo
4 † licet tpa appellationis remaneant intacta, donec princeps appellationis causam commiserit, per d. auth. sed & lis tamen id limitatur procedere, qñ appellans fecisset diligentiam suam, petendo instanter, & instanus-

5 stantissime causam committi,ita q̄ non † sufficeret semel in stetisse. Ita et reperio consuluisse Alex.in consi.163.vol.2.vbi multa ad hoc.& idem reperio comprobatum p excel.d. Ant. de Alex in d.auth.sed & lis.& idem decidendo tenuit Guido Papę in suis decisionib.parlamenti Gracionopolitani,in q. 135.incip.an aūt,vbi latè,& pulchrè loquitur. Verum quia dum multis annis retro elapsis contigisset similis casus in sacr.consi.in cā Firmani de Racaneto,tpe serenis. Regis Federici Aragonei,& fuisset capta informatio à practicantib.de eo quod seruari consueuerat p sacr.cons.super p̄missis fuit repertum de stylo p̄fato,q̄ sn̄iæ sacri cons.à quib.fuit reclamatum,semp reuideantur,non obstantib.tpibus appellationum, prout refert & sequitur Affl.in sua decis.78. in fi. ob quod p̄fatus Pyrrhus fretus auctor sacri cons.i.ipsius Affl.Regij Consiliarij:ita dicentis in scriptis, in decis.p̄dictis non fuit cām hucusq; prosecutus.Et sic decisionib.ita toleratis, & in p̄missis visum fuit inhumanum,& contra oēm ęquitatem, declarare reclamationem desertam.Sed qa capta nouissima informatione ab antiquis actuarijs,& practicantib. de hmōi stylo non potuit apparere,sicq; ne ab hinc in antea contra iuris dispōnum sacr.cons.in hoc continuaret,& forte pperam, fuit, consultò illustr.don Petro de Toleto Prorege, pronunciatū infrascriptum decretum & ita obseruatum, die 24. August. 1539.Decreto ipsius sacri cons.prouisum est, q̄ pragmatica regis Ferd.I.bonæ memoriæ,quæ mandat appellationum tēpora seruari ēt in sacro cons.ēt circa fatalia,q̄ obseruentur ēt in causis reclamationum à sententijs eiusdem sacri cons. interpositarum,& interponendarum:hoc suum, &c.

1 *Appellari potest à minoritate pœnæ illatæ delinquenti.*
2 *Appellare nullo iure fiscus reperitur prohibitus in criminalibus.*
3 *Nobilis inquisitus de crimine,& detentut in palatio,si aufugiat, excusatur officialis:quia potuit de eo confidere sic detinendo.*
4 *Statuto stante,quòd nobilis pro tali delicto carceretur, quòd tamen si fuerit sibi assignata tota ciuitas pro carcere,vel totum palatium pro carcere,dicetur satisfactum statuto,nu.5.*
6 *Appellās per appellationē ēt deuoluitur causa ad iudicem appellationis,& est exemptus à iurisdictione iudicis à quo.nu.7.*

8 *Appel-*

8 *Appellans si est carceratus, debet mitti ad iudicem appellationis.*

9 *Verba iniuriosa dicuntur ea,quæ proferuntur in alium contra bonos mores.*

10 *iniuria est dicere alicui,tu es cæcus.*

21 *Iniuriatus . vt quia dictum fuit,quòd est cornutus,& adire præsidem pro tali iniuria est verecundia,quia forte poneret rem in derisum, eo casu potest propria auctoritate vlcisci.*

12 *Fiscus appellare non potest,secundum ritum magnitudinem.*

D E C I S I O XIIII.

IN causa Magnifici Pyrrhi de Loffredo detenti p mẽ
sem ꝓ alapa p ipsum illata famulo vnius ex Capi-
taneis deputatis ad custodiam ciui.Neap.intus eccl.
S.M.Magdalenæ,cũ transeundo p turbã exñtem in
ecclesia p̃fata die quo festum dictę ecclesiæ celebrabatur,cer-
to mõ tetigerit p̃fatum famulum genu flexo exñtem:qui im
patientes voluendo se in p̃fatum magn.Pyrrhum, cholerice
dixit alta voce,non ce vide,qb.verbis ita immodestè ꝓlatis,
p̃fatus Pyrrhus eundem manu aperta in faciem pcussit:sicq;
p mag.cur.Vicar.declaratum fuit,eundem Pyrrhum p mẽsem
iam detentum,esse à carcerib.liberandũ,& ꝙ se abstinere de-
beat à ciuitate Neap.p bimestre,à quo decreto dũ fuisset per
1 magn.Barapt.regij fisci patronũ à †minoritate pœnæ appella
tum;petendo se in integrum restitui,ꝓut tenet Bald.in l.qd
ergo,§.pœna grauior ff.de inf in 2.lect.& ibi.Ang. in §.q̃uis,
quod firmat & sequitur Par.de put.in trac.sind.in vers.condẽ
2 natio,vbi subdit idem consuluisse Bar.maximè † cum fiscus
nullo iure reperiatur prohibitus in criminalibus appellare,
imò est sibi appellatio permissa,prout tenet Inn.& Abb. post
ipsum in c.cum clamor.extra de test.Hæsitatur ergo in S.re-
gio consi.an possit eo casu fisc.appellare,& si posset attẽtari,ꝙ
fuerit illata minor pœna, quàm pro admisso imponenda ve
niret,ex aduerso petente pręfato Pyr.interim excarcerari, &
dari sibi domum pro carcere, quousque de iust. causæ seu vi-
ribus appellationis discutiatur:& pro hoc adducebatur An-
ge.in l.bonę fidei.C.de rei vendi. dum dicebat excusari of-
ficialem

3 ri officialem,si † nobilis absque vinculis detentus in palatio pro crimine auferit,quia poterat in eius nobilitate confide;& in eundem in palatio detinere non aliter deuinctū, & ideo magis in specie ad hoc allego Ang.in l.qui in carce
4 rem,ff.quod met.ca.vbi d.q † stante statuto, vel quod Princeps mandet,vt nobilis pro tali delicto carceret, qđ & tamē si fuerit eidem assignata tota ciuitas, vel totum palatium ꝑ carcere,dicetur satisfactum statuto. Idem refert & sequitur Iaſ.in rep.l.admonendi,ff.de iureiur. 75.col.& idem sequitur Lanfr.de Or. in rep. c. quoniam contra. extra de test.in verbo confessionis, 10.col.ver.quæro subsequente. Idem sequitur Io.lupi.in rep.rub.cap.per vestras.extra,de don. inter vir.& vxor.& faciunt optime relata ꝑ Alex. in l.si vt certus, §.custodiam,ff.com. & plus firmat Iaſ.in l. si pe.§.si accepit,
5 in fi.ff. de cond. cā data non secus q ēt si,† statutum dictaret,q pro tali crimine ponatur in carceribus dicetur satisfactum statuto,si daretur domus vel ciuitas pro carcere,quod est singularius,& licet appellationis cā pendente nihil debeat innouari per iudicem à quo,attñ cū causa ipsa fuerit
6 per appellationem interposita,deuoluta ad hoc S.† Reg.cōs. incumbit eidem facio conf.declarare de loco carceris, cum
7 per ipsam † appellationem causa ipsa dicatur deuoluta iudi dicem appellationis,& appellans exemptus à iurisditioni iudicis à quo per tex.in c. si à iudice,& c.non solū,de appel.in 6.& quidquid pōt fieri pēdēte prima cā,pōt ēt fieri pendēte cā appellationis,l.postquā, §.impe.ff.vt leg.nomi. caue.qui
8 tex.nō est alibi.& inde est,q†carceratus appellās,ēt admitti ad iudicem ad quē, vt patet in actib. Apoſt.25.& in vlt.c.& ita etiam tenet Hugo,2.q.6.c.in summa,& c. ad romanam, & ita ēt prosequitur in q.lata disputata in pri nc.Inno.met. & vide quod no.ff.de his qui not.infam.l.furti §.sed si furti, ꝑ Bal.& idem sequitur Boer.in sing.suo in ver.carcer. & incipit,pendente appel.etiā si appellaretur à captura ,,vt inquit Ang.in l.eos §.super his,C.de app. considerando præsertim, quod dum ꝑfatur magn. Pyrrh. inaduertenter & non data opera in loco certo eccle.ob turbam hominum & congregationem ibi existen ium, pertranseundo retigisset dictum famulum,& ille impudenter se voluisset, aduersus ipsum alta

uoce

uoce vociferando,& dicendo,non ce vide,denegari non pōt
9 ipsum mag.Pyr.iniuriatum non fuisse,cum † verba iniuriosa dicantur ea,quæ proferuntur in alium contra bonos mores,ciuitatis,per l.item apud conuitium , ff.de iur.Fel.plene in c.cū te.vl.col.de re iu.& quo aīo dissimulari potuisset similis iniuria per vilem, personam ꝓlata aduersus nobilem, considerari potest,maxime cū optime idem consideret,alterando pœ.contra vilem in iuriantem nobilem, const.reg.vt dignitatum ordo seruetur.& tm̄ est dicere,non ce vidi,quantum
10 tum dicere † tu es cęcus. quæ non modica est iniuria:vt d. Bar.in l eū,qui nocentem,ff.de iniur. Et ideo pro simili iniuria dn̄ fuisset verecundia eidem mag. Pyrrho adire p̄sidē, quia potuisset rem ponere in derisum, potuit igitur propria
11 † anctoritate vlcisci , & eidem.alapam inferre,vt consuluit Pau.de Cast.in suo cons.189.in cā carceratorum , quem sequitur Aug.ari.in add.ad Ang.in trac.mal.in ver.And.auxiliatorem.Verum quia in reg.extant ritus mag.curię Vic.qui
12 expręsse prohibent † appellationes fisci admittendas,quos ritus ego detuli & leg. in S.cons. quorum vnus est in vol.tituum,sub rub.de app.admittendis & incipit; Item in causis vbi præmissis alijs duab.causis,in quib. appellari non potest subdit.Item non appellatur ab omnibus sn̄ijs absolutorijs latis per ipsam curiam ex mero.offō , vel ex denunciatione criminaliter procedētis.Alter uero ritus est, ibi qui magnus est,& situatus sub.rub.quæ incip. pract.super compositionibus in fi.& dicit,si uero est absolutoria.siue ex mero offō siue
13 officio † præcedente denunciatione, nunquam appellatur in aliquo casu licet ipsa sententia contra fiscum proferatur,siue sit confessus tantum , siue conuictus , & ita pridie de præsenti an.12 ind.fu it sententiatum in sententia absolutoria lata pro Ruffilo Brancacio, qui impetebatur per ipsam curiam,& sic tandem per S.cons. fuit decretum, sententiam latam per magnam curiam esse exequendam, non aliterappel lation e ipsa admissa.

Prin-

1 *Princeps potest committere, vt causa iudicetur super possessorio & petitorio, licet possessorium fuerit intentatum in decisio. 15. numero 1 maxime quando probatum fuit, super petitorium etiam ibi. nu. 2.*

3 *Iudex potest condemnare in alio, quam sit petitum, quando habet potestatem iudicandi sola facti veritate inspecta, prout in præsenti regno. per c. detestantes.*

7 *Iudex cui committitur causa, vt sola facti veritate inspecta iudicare possit. potest condemnare conuentum in alio. quam sit petitum, etiam resecto iure ciuili. & inspecto iure gentium.*

5 *Ad hostes non potest dici accessisse, qui cum hostibus erat. & sic non potest dici crimen rebellionis incurrisse.*

6 *Manens cum hostibus, nec apparet quod in damnum domini seu perniciem, dicitur dolo caruisse.*

7 *Declaratio requiritur etiam contra notorium ribellem.*

8 *Pæna vbi ipso iure imponitur pro aliquo crimine, requiritur ante omnia sententia declaratoria per quam declaretur illud crimen fuisse commissum alias pæna non sortiretur effectum suum.*

9 *Rex non potest causa non cognita vasallum suum feudo priuare.*

10 *Rex non facta prius declaratione super priuatione feudi, non poterit ad se feudum aduocare, nec habere manus iniectionem in ipsum, aut se intromittere in corporali possessione feudi.*

11 *Assertioni Principis non, est standum, dum dicat aliquem esse rebellem, nisi Papæ, & est speciale in eo.*

12. *Rebellis si quis declaratus fuit per Principem sine causæ cognitione, talis declaratio est nulla.*

13 *Causæ cognitio non præsumitur interuenisse data breuitate temporis.*

DECISIO XV

IN causa Mag. Ioan. samudij reclamanus à sententia olim late contra ipsum in fauorem mag. Iacobi carboni, vr hæsitari, an potuerit intentato possessorio per ipsum Ioan. per sac. cons. etiam super petitorio iudicari. Et licet plene fuerit iure demrãtum p mag. Patronos cãæ ipsius Carboni, potuisse per Principem committi, vt super vtroque procederetur, & quod de iure fieri potuit per ipsum Princ. attamen hoc circumscriptor dico ꝙ virtute clausulæ in supp. con-

1 contentę in qua petitū fuit ius & iniustitiā† ministrari, potuit ꝓeuld. per sac.reg.conſ. ſuper poſſeſſorio & petitorio iudicari. Ita firmat Bal.in l.incerti, C. de interdi. Cal.in c.dile. de or.cog.refert & ſequitur Fel.in c.licet Hely. de ſimon.in limitationib.datis ꝑ ipm̄.ad regulā ibi poſitā, videl.ꝙ ſnīa debet eſſe cōformis libello qđ maxime procedit in caſu, de quo agit̄.cū ex actis conſtiterit pluſq̄ fuerit actum in libello,& ſic plene de proprietate,quo caſu potuit ſac.conſ.ſuper
2 oī eo,quod † probatum fuit,iudicare,vt voluit Imol.in c.ex tenore.de reſc.& ſequitur Fel.in prę fato c. licet Hſey in 10. limitatione.Itē & teſtio clariſſimum eſt nos eſſe in hoc reg. Sic.in quo per c.deteſtantes attendit̄ in iudic.ſola facti veri
3 tas & ſuba, & ita tenent̄ iudices in reg.iudicare,quo † caſu iudex cōdēnare in alio,q̄ ſit petitū.ita in particular- decidit Iaſ.in l.vinū.ff.ſi cer.pe. & in l.certi condō, §.ſi numos.e.t.& vtrobique dat hoc pro noua limitatione. & opti-
4 me comprobatur,qđ vbi cā † cōmittitur alicui, ut ſoli facti veritate inſpecta ꝓcedē dēat,poterit iudex ille,cui eo modo cōmittit̄,condēnare conuentum in alio q̄ ſit petitum, etiā reiecto iu.ciu.& inſpecto iure gen.Ita in ſpē tenet Bar.in extrauag.ad reprimendū in uer.uidebitur Bald. in l. nemo,C. de ſen.Fr. de Are.in conſ. 84. diligenter ponderatis. Refert ēt & ſequitur Iaſ.in d.l.certi condō,§.ſi nūmos.vbi ſubdit,ꝙ eo caſu poteſt iudex recedere à reg. iu. Circa vero ꝑtenſam rebellionem Domitij carb.ad cuius ſucceſſ. venit mag.Ioā. Bernard.appellatus,vltra allegata per eius magnificos aduocatos ad excluſionem rebellionis ꝑfatæ, & validitatem ſnīæ latę,ponderandum arbitror,ꝙ probatio circa rebellionem ꝑfatam conſiſtit in teſtibus,deponentibus ꝙ Domitius ipſe, tempore quo terra Padulæ permanebat obſeſſa ab exercitu regis Ferd.I. Domitius erat intus terram præfatam, non tamen apparet, ꝙ fuerit viſus armari ſeu aliter belligerare contra Regem,in fauorem hoſtium Andeguenſium, & ſic Ducis.Ioan.de Andegauia: nam cum ſtante Domitio ipſe in terra Padulæ ſuperuenerit gentes armorum præfati Ducis Io.non ex hoc dici poteſt ipſum ad hoſtes acceſſiſſe ſeu hoſtibus. adhęſiſſe,qui cum ipſis hoſtibus erat, citra tamen
5 armormu vſum & opem. Et ſic † non poteſt dici crimen rebellio-

rebellionis in seu læsæ maie.incurrisse:prout in pticulari tenet Old.consulendo in suo cõs.43.ver.cir.6; & sic dũ ibi cũ
6 † hostib.pmãsisset, nec appet,ꝙ id in dãnũ seu pniciẽ dñi, appet dolo caruisse:p tex.in l.fluminiũ,§.videamus.& qđ ibi not.ff.de dã.inf.& in c.cũ in eccl.de decim. & in l.si mihi & tibi.& ibi Bar.ff.de leg.1.Alex.in cons. 114.2.col.3. vol. Itẽ non apparet modo aliquo ipsum Dom.fuisse habitũ seu tẽtum ꝑ rebelle,nec ꝙ ꝑ rebelle fuerit aliter processatus,seu
7 inquisitus, † seu aliter declaratus rebellis, prout à iure requiritur & tamen contra notoriũ rebellem requiritur declaratio,vt d.And. de Iser.in c.1. de feu.sine culp. nõ amit.Bal. in ti.de pace Cõst.in verbo pub.latrones,in fi.Luc.de pen.in
8 l.2.C.de deserto,li.12.Attamẽ ego reperio,ꝙ oĩa iura†mũdi disponentia,ꝑ aliquo crĩe,ipso iure pęnã imponi intelligenda esse dũmodo secuta fuerit sñia declaratoria, p quam declaretur illud crimen fuisse cõmisſum:al.pæ. non poterit hrẽ exec.seu effectũ suũ. Ita regulã hãc tradit Io.And. post Arch.in c.ꝑ humi. de homi. in 6.per tex.in c.cũ.secũdũ,de hæret. Bal.in c.1.de feu. sine culp.nõ amit. & in aut. at qui semel,C.quõ & qñ iudex,refert & sequitur Ias. in l.si qs maior,C de trans.& plene Fel. in c.cum non ab homine, extra
9 de iud.& ideo non poterat Rex causa † non cognita,& ipso Dom.de culpa non coniuncto,eundem feudo priuate,p tex. in d.c.1.de feud.sine cul. non amit.& plene & magistraliter And.de Ise.in c.1.in ver.calidis.de proh.feu.per Fed. & consuluit Alex.in consil.124.1.vol.sicq; non prius facta declaratione super rebell. præfata, & sic super priuatione dicti
10 feudi,nõ poterat † Rex ipse ad se feudum aduocare, nec habere manus iniectionem in ipsum , aut se modo aliquo intromittere in corporali possessione ipsius feudi,per tex.in c.licet episcopus,de pb. in 7.Ita magistraliter d. And.in pręalleg.ver.callidis.Bal.in c.quæ in eccl.12.col. extra de cõst. quẽ refert & sequitur Alex.in cõs.103. vř prima consideratione dicẽdũ,1.vol.maxime cũ nulla appeat ꝙ pcesserit cãę cognitio.Ergo ẽt si Princeps declarasset ipm rebellẽ,talis declaró est aulla,l.ex stip.Vbi Bar. C.de sen.& in l.ꝑlata C.eo.
11 ti.& sic appet†ꝙ tpe factæ destitutionis dictæ terrę,fuit subsecuta dicta concessio seu alienatio terræ Padulæ in Samũdium,

dium, & sic ob breuitatem temporis appet cām cognitionē minime interuenisse,& sic nulliter,vt fir.Bar.in d.l.prolatā. Cal.in suo cons.vl.de re iu.Pet.de Anch.in cons.82.visis diligenter,& cons.188.visis consilijs,& cons.156.in cā,& q.Ful. in cons.165.in q.in pri.Ale.in cons.23. viso them. 1.vol.& cons.217.visis,2.vol.Itē non apparet de aliqua declaratione contra ipsum Domi.fcā,q rebellis fuerit,& si apperet de ali
12 qua declaratione,prout nō appet, † nunq̄ apparebit ipsum fuisse in aliqua declaratione citatū, & sic nulliter fuit facta declaratoria aliqua, si q̄ forte apperet fcā ipso non citato,l. 1.§.itē ex hoc edicto.ff.q̄ sniæ sine app.l.2.& ibi Bal.C.si per vim vel alio mō.Cal.in cōs.8.sub ti.de re iu.Pet.de Anc.cōs. 212.de iu.cōi,in prin.& cōs 261.ex verbis,& istud vendicat sibi locum ēt in Principe.Bal.in l.fi.C.de leg.& est tex.in cl. past.de re iud.Abb.in c.1.vl.no.de cā pos.& proprie.& posi-
13 to q iudex † se de facto informare posset, tñ citatio necessaria est:alias snia est nulla.Ita consuluit Ro.in cōs. 245.hæc snia.Nec esset standum assertioni ipsius Principis ita asserētis,quia solum ē spāle in Papa,vt in c.1.de pb. nec pōt extēde in alijs principib.laicis,prout tenet Pau. de Cast.in cons. 158.viso & examinato pūcto,sequit̄ Soc.in cōs.127.in pñti cōsultatione,2.vol. & Dec. in cons. 409.aliàs 8.in 2.vol.Ex quib.cōcludo fuisse sanctissime pronunciatū p tot patres cōscrip.præstātissimos,tūc in S.cons.degentes,Regios consiliarios,qui in dicta cā sniam protulerūt in fauorē mag.Iaco. Carb.& in hāc sniam vna mecum cōcurrerūt excell.d.Hieron.de Colle.regens Regiā cancellariā,& excellēs.d.Ciccus de Loft.similiter regens cancellariā: cæteri autem domini de sacr.cons.vocauerūt in contrarium,reuocādo sniam olim latam per S.cons.per tot præstantissimos patres & legū vertices in fauorem quondā mag.Iacobi Carboni, condemnando ipsum Ioan.Bernard.ad restōnē Padulæ,cum fructib.tot annorum,& ad alia infinita.A qua dum fuisset reclamatum tandem Samudins dubitans de reuocatione dictæ sententiæ.à qua fuerat reclamatum,se concordauit producatis 15. millia,in quibus arbitratum fuit per illust. do. Proregem,& per S.cons. præfatum Carbonum esse condemnandum,cum per prius fuisset condemnatus ad plusquam 50.millia,si sen-

tentia

tentia comprobata, fuisset executioni mandata.

1 *Seruus inferēs violētiā homini libero, debet vltīo supplicio cōdēnari.*
2 *Cōsuetudo delinquendi inducitur per tres vices, imò per sua vices.*
3 *Consuetus delinquere, dicitur quis ex vnico actu.*
4 *Committens plura delicta, ex quibus veniret sibi imponenda pœna pecuniaria ex quolibet ipsorum, tamen quia consuetus delinquere, potest pœna vltimi supplitij sibi imponi, nu. 6.*
5 *Delictū non capitaliter puniēdū de iure, propter reiterationem fit capitale.*

DECISIO XVI.

IN causa appellationis à sententia capitali magnæ Curiæ Vic. lata cōtra Blasiū mācipiū mag. Monteglyes dohanerij salis, prætextu, ꝙ seruus ipse vulnerauerit Petrū, hominē liberū, domesticum eiusdem sui patroni, in brachio, & demum ꝙ insultū commiserit aduersus quondam hebræū in eius propria domo, & cum bastono eundē percusserit. Itē, ꝙ vltimo & sic 3. loco associatus à quodam alio, ipsum Blasio ita rogante insultū cōmiserit in ꝑsonā cuiusdā Frācisci, in stratu S. Ant. &
2 eūdum Frāc. vulnerauerit quodā vulnusculo. ex†quib. mota mag. Curia ꝑ tex. in l. seru. C. ad l. Iul. de vi publ. quo cautum est, seruum inferētē violētiā homini libero, vltimo supplicio condēnādū, maxime considerata cōsuetudine ipsius Blasij, vt supra quæ consuetudo inducta†appet ꝑ tres vices, & sic per tria delicta per ipsum perpetrata, vt supra quo casu dicitur sępius deliquisset, vt d. Luc. de pen. in l. 1. C. de supexacto, li. 10. vbi ēt subdit videri, ꝙ duæ vices sufficerēt, &
3 †plus d. gl. in c. ita nos. 25. q. 2. ꝙ ex vnico actu dicitur quis consuetus delinquere. & idē tenet Bal. in l. 4. C. de epi. aud. Imo plus habetur in c. oēs decimæ. 16. q. vlt. ꝙ cū dicit; sæpissime id ter agi satis est: vt no. in c. ergo 2. q. 7. & plus dicebāt iudices mag. cur. vic. ꝙ dato ꝙ delicta ipsa venirēt plectēda pœ. pec. dūtaxat, præsupposita tñ cōsuetudine ꝑfata ipsius Blasij, potuerunt†ipm vlt. supp. cōdēnare, ꝑ doc. Bar. in l. 1. C. de supexacto, li. 10. & ibi ēt Ang. ꝙ ī spē subdit esse mēti
4 tenendū, & ꝙ delictū nō capitaliter puniendū, †pp reiterationem fiet capitale, addo allegatis per mag. Cur. idem te-
nuisse

nuisse Bal.in l.licitatio,§.quod illicitè,ff.de pub.Luc.de Pen. in l.j.C.de superexacto,palle.Io.de Pla.in l.oēs iudices,C.de dila.lib.10.Ro.in l.si verò.§.de viro.13.casu.ff.sol.mat. vbi licet memoriosus doc.& eminentis sciæ,& q multa vidit, nihil tñ meminit de pall.iurib. & idem reperio tenuisse Ant. Curt.sic.in trac.de pot & excel.regia.vbi tractat de verbis gemina.in ver.52.& idem vltimo loco sequitur Par. de Put. in suo trac.synd.licet præmissa non alleget,in ver.pœ.in c.multa pñt occurrere,in ver iudex pōt criminosum pp consuetudinem.Ex qb.dicta mag.cur.ipsa pfatum Blasiū ad mortem naturalē cōdēnauit:& tādē interposita appellōne à snia cōdemnationis pfatę,& cā ipsi ,puocationis mihi cōmissa, & relata in eo S.consi.dicebā rigorē iu.ciu.in d.l.seruos,satis apparet correctum & lenitum p const.reg.si qs cum armis.& ēt p pcedentē.Nā cum vulneranti sit pœna p ipsam constōnem decisa in gnē,& nulla facta distōne an liber,an seruus fuerit vulnerans,non licebit eandē extēdere ad pœ. mortis nec militabunt cętera palegata circa reiterationē & consuetudinē delinqndi:cum hmōi auctoritates,licet magnorum doctorū in puncto iuris ,pcederent,attñ nunq̄ fuerunt practicatę nec seruatæ,licet in plurib.causis allegatę.& ita retulit magn.V.I.D.do.Nic.Maiorana,antiq.Regius consi.in S.cons. p ann.

6 ferè 24.asserendo nunq̄ pfatas † dec.fuisse amissas in S.cōsi. & pariter ego q̄ p annos fere 27.iudicaui in mag.cur. vic.licet pluries ac multoties p aduocatos Regij fisci necnon & partium quærelantium esset institum, respectu reiterationis & consuetudinis delinquendi, inquisitos esse capitaliter plectendos:nihilominus nunquā fuit obtentum, sed ,pcessum ad pœ.ord.& ita in specie recolo fuisse seruatum in psonam nobil.Annib.Maced.de Neap.qui licet quamplura similia & iuuenilia perpetrasset:attñ fuit relegatus in insulam, & ad tempus,imo infra breuem terminum obtinuit gratiam ab illustr.Prorege,& sic redijt Neap.& tandem considerato carcere longo præfati Blasij,qui stetit ferè per biennium carceratus,fuit condemnatus ad seruitia regiarum triremū p quinquennium continuum,concurrentibus in omnibus remissionibus partium,& ita communi voto fuit decisum per S. Reg.Consilium.

1 *Percutiens cum baculo seu expilans barbam vsque ad sanguinem exclusiuæ, tenetur in decem vncis parti, & viginti curiæ.*

2 *Alia pœna est arbitraria, secundum qualitatem personarum & temporis.*

3 *Contumax & bannitus, quia percussit cum baculo, si congregati hominibus, aut excogitato insultu id fecit, potest foriudicari quia pro eo deportari potest: nisi id fecisset absque congregatione hominum siue turbæ.*

4 *Homicidium commissum in rixa non dolose, non punitur, nisi pœna exilis seu relegationis, & si ex leui culpa esset pœna relegationis per quinquennium.*

DECISIO XVIII.

IN causa Vinceguerræ Ceraſoli de Neap. inquiſiti per magnam Curiã Vicari de verberatiõe cum baculo in personã cuiusdã famuli monaſterij montis Oliueti adſtantis ad seruitia molendi in ipſius monaſterij extra Neap. dum ipſius Vinceguerræ boues ſumerent paſculum in quibuſdam rapis ipſius monaſterij. & ex hoc adinuicem rixarentur, viſus idem ſeruitor monaſterij aufugere, & Vinceguerra eundem perſequi cum baſtono, & ipſum interdum pcutere. licet per maiorẽ numerum teſtium demonſtraſſet. ꝙ eodem tempore, & contextu quidam famulus ipſius Vinceguerræ inſecutus fuit cum baſtono prætatum ſeruitorẽ monaſterij, & ꝙ ipſe Vinceguerra occurrẽs vociferabat, & obiurgabat eius famulũ, dicendo, non fare, non fare, torna, torna. Tandem ꝑ magnam cur. Vic. fuit condemnatus ad remigandum in triremib. regijs per triennium continuũ. A qua ſententia dum fuiſſet appellatum ad ſac. regiũ conſ. & eam mihi cõmiſſa & facta de ea relatione, dicebam ſnĩam magnæ Curiæ minime ſubſiſtere poſſe, cum nullibi iure cautum reperiatur, vt pro verberatione cum baculo, poſſit imponi pœna remigandi in triremib. nec corporis afflictiua, cum pro per-
1 cuſſione † cum baculo vſque ad ſanguinem excluſiue, ſeu barbæ expilatione quis non teneatur, niſi in 10. vncijs parti, & 20. curiæ ita dicit Marin. de caram. in cõſt. ſiquis aliquẽ ſub rub. de pœna poni. & non occid. & hoc per tex. in §. ſiquis autem 10. coll. de pace ten. idem voluit Bar. de Capua in d. conſt. ſiquis aliquem. vbi formaliter dixit, quod percu-

tiens cũ fuste absque sanguinis effussione, vel si expilat barbam, tenetur in 10. li. auri parti, & 20. iudici, vt patet in vsi. seu in §. siquis autem, 10. coll. de pace ten. Idem, & refert, & sequitur Pamphilus mollus, Capuanus doct. egregius in d. const. si quis aliquẽ. super qua dicit Affl. ꝙ ille tex. in §. siq̃s aliquem. de pace tenen. qui hoc formaliter decidit, loquitur de lib. auri, & non de ducatis, & forte do. Bat. sic fuit interpretatus, ex quo tempore illius tex. Italia longe superabundabat auro: & ideo puniebantur delicta in libra. auri interpretata fuit in ducato vno auri, Ita refert Affl. in d. const. si

2 quis aliquem. vbi plus subdit, ꝙ ipse † arbitrarie puniret. iuxta qualitatem personarum, loci, & temporis. Ego tñ dicerem ꝙ est numisma, cuius nomen est libra, quo numismate hodie vtuntur multę ciuitates, & loca Italiæ & vt audio, non excedit ducatum unum. Repio insuper ꝙ Io. Grillus olim cõs. reginæ Ioannæ, & magnus doct. in const. Iustitiarij, nomen, & norman, in ver. insultus excogit. super cõstitutione, Iusti-

3 tiarij nomen, & norman dicebat, † quod contumax, & bannitus ex cã, quia cum baculo percussit, si id congregatis hominibus aut excogitatio insul. u fecit, potest sñia foriudicationis arceri, quia deportationis pœna ex tali pcussione nescitur incurrisse, at ubi absque cõgregatione hoĩm siue turbæ excogitatio insultu patenter, alias non cõmisso, processit ipsa percussio, reus culpæ deportationis sñia non punitur, & consequentiam foriudicationis sñia non grauatur, & sic apparet quod non adiuncta qualitate turbæ, & quod non excogitato insultu, & sic nõ deliberate, nec ex proposito verberãdi, id factum fuit ex causa boũ ibi pascŭlantium in rapis ad rixam deuentum fuit, non veniet talis seu similis dura pœna imponenda, maxime dum condõ percussi nõn excedit cõnditionem verberantis imò longe humilior, intantum quod

4 † etiam si fuisset homicidiũ commissum in rixa, non dolose, non imponeretur nisi pœna relegationis seu exilij, & si leui culpa esset pœna relegationis quinquẽnium, l. lex Cor. §. 1. de sica. ita dixit Ang. in l. 1. de sica. & in l. Gracchus in fi. C. de adu. p illum tex. & gl. fi. in l. 1. de sic. Ang. in l. si cũ ser. ff. de iniu. ita decidit Nic. Boer. in sua decis. 83. & iõ reformata sñia Magnæ Curiæ fuit condẽnatus, vt per tantũdem tẽ-

 poris

poris exularet extra ciu.Neap.per octo miliaria.

1 *Filius præsumitur gesta parentis imitari, & tam in vitijs,quàm in virtutibus.*

2 *Filius præsumitur eiusdem affectionis,& voluntatis fuisse, sicut & pater fuit.*

3 *Filius natus ex patre partiali contra regem, eodem modo præsumẽdus erit,& ipse.*

4 *Hosti potest quis se obsequiosum exhibere,prout nos docet Bar.in tracta.de tyran.ne deterius contingat.*

5 *Præsumptiones duæ quando concurrunt, quarum vna est exclusiua delicti,& alia inclusiua,semper attenditur exclusiua.*

6 *Amicitiam contrahens cum hoste,non in perniciem seu damnum domini,non incidit in crimen priuationis feudi.*

7 *Vassallus non tenetur postponere salutem suam saluti domini, sed tenetur illi seruire,salua sua persona, & vita, quam præponere debet saluti domini.*

9 *Metus iustus in vasallo, dato quòd incurrisset causam priuationi feudi,non debebit feudo priuari,sed excusatur.*

10 *Vasallus si deseruit dominum non turpi de causa, sed timendo vim hostium,seu crudelitatem,excusatur a priuatione feudi.*
Fuga non est imputanda metum passo si non aufugit,ibidem.

11 *Metus amissionis bonorum,est iustus metus, & metus mortis æquiparatur.*

12 *Metus amissionis honoris est iustus.*

13 *Vasallus aliquid faciens pro sua salute conseruanda, & non causa ostendendi dominum,non infert rebellionem seu feloniam.*

14 *Ad hostes accessisse dici non potest is,qui cum hostibus erat, citra tamen armorum vsum,& opem,& sic non potest crimen rebellionis incurrisse.*

15 *Hostes si sunt in loco,ad quem eius dominus accessit causa recolligendi fructus,non est de genere prohibitorum accessus ille.*

16 *Metus causa quòd aliquid fiat,vel per probabilẽ metus suspicionem paria sunt.*

17 *Metus violentiæ inferendæ dicitur iustus metus, ex quo non debet quis expectare periculum,& se periculo committere.*

18 *Metus sufficit probabiliter,etiam si non iuste.*

19 *Metus iustus,vel iniustus arbitrio iudicis remittitur.*

20 *Metus iustus,siue iniustus sit,excusat à culpa.*

21 *Princeps*

21 *Princeps non potest auferre dominum feudi vasallo, ipso non audito, nec conuicto.*

DECISIO XVIII.

IN cā magnif.ac strenui militis Titij,cū infortunato Sēpronio,quorū vera noīa ex cā taceo.Cuperem illustris.Prorex,cōsiderata psona huius generosi,ac viri qdē strenui,& de re publica bñmeriti,& habita quoq; rōne infelicitatis aduersæq; fortunę huius nobilis Sēpronij iā deiecti,potius ab hoc meo iudicio in pñti cā abstinere sed cū ex necessitate officij impulsus sim, dicā. Amicus Plato,amicus Socrates,sed magis amica veritas. Relatū fuit p magnificū cāæ relatorē mer itis pcessus satis caute ru minatis,verificari p parte ipsius Sēpronij reclamantis, eius partē cęterosq; suos pdecessores fuisse fidelissimos Aragonēses,& sic Hyspaniarū partes secutos,ob quod & ipse quoque
1 put eius olim pr̄,psumi dēt,cū psumendū† sit filij parentum gesta imitari,vt inqt Spe.in pœ Spe.in ver.cæterū ex quo vt plurimū consueuit filius similis esse pr̄i,ita ī virtutib.sicut in vitij,l.quod.si nolit.§.q mancipia. ff.de ædil.edi.l.qsquis.C.ad l.Iul.maiest & firmat Neap.Seb.in consue.Neap. & si testōr ī vers.disponere.Hinc dixit Bal.ī l.liberti.2.col.C. de ope.lib.
2 ꝙ † eiusdē affectionis,& voluntatis psumit filius, sicut & pr̄ fuit.Et in particulari cōsulendo tenet And.Barb. in suo cōs.
3 34.vol.2.pclarus optimus in ver.sacratiss. Imp.ꝙ † natus ex pr̄e partiali cōtra regē,eodē mō psumendū erit de ipso eius filio,& idē firmando sequit Alb.Bru.auctoritatis nō modicę in suo cōs.13.vñ hoc psupposito infero,ꝙ cū ipse Iac.Maria non ex infecta pgenie pcesserit,si qd sinistrū appareret successisse,qd' fieri nō debuisset,nō dēt ad dolū,seu malū aīum imputari:p tex.formalē in l.nō oīs,§.à barbaris.ff.de re mil. & faciūt optimè no.p And.ī c.j.§.porrò q fuit prima cā bñf. a mit.qd maximè pcedit,dū ī facto verificatū appet tpe pced. inuasionis regni eūdē Sēpro.veluti notoriū Aragon. & secutū ptes Hispanorū,fuisse captū p Gallos,& acerrime carceratū, & pximū,vt vlt.supplicio ī sons plecteret,cuius supplicij memoriā ēt cōstātissimos terrer.subsecuta demū vlt.regni inuasione cū exercitu tūc potētiss.Gallorū,& inimicæ ligę,retro cedente exercitu Cæs.& Neap.reclusa,multæ ciuitates terræ,

& loci, eiusdē Prouinciæ, ſicut eſt Brūdusiū, Miſagna, Oria, & aliæ, quæ non admiſſis Cæſarianis militib. hoſtib. Gallis deditionem fecerūt: ſubſecutā inſuper fractura Marchionis Tripoalti p̄regis p̄uincialis, cū Cæſareanis, eiſdēq; fugatis, ac ſuperueniente Gabriele barono ex improuiſo, & ſe p̄ Prorege Gallorum gerente, ac ſic aſſciente hominib. Tripucij ibidē exn̄tib. vt ad euitandū ſaccū mil. leuis armaturæ, q̄ de p̄ximo ſuperuenire debebant, ſigna Gallica erigere debuiſſent, & dū inſuper Araldus Licij ciuitatem adiuiſſet, & pariter exploratores Gallorū ptes ſequētes, i ntenti, qd ipſe Sempronius, & cæteri de factione Hiſpanorum faceretur, non ſuperat aliud fieri per præfactū Sēpr. ad euitandum
4 ne quid deterius ſibi contingeret niſi † ſe obſequioſum hoſti exhibere: attenta hoſtis praua conſuetudine, vt pulchre nos docet Bar. in ſuo tract. de tyran col. 5. & Ang. in l. liber hō, ff. de her. inſt. & ſic quatenus obijceret ipſum Sēpr. amicitiā cōtraxiſſe cū hoſtib. dico, q̄ p̄miſſis ac ēt infra, dicendis in rectā cōſiderationem cuiuslibet recte ſentientis deductis, apparebit q̄ congreſſus ipſius Sēpr. cū p̄fato Gabriele, & eius vaſallis ſic eo tempore tumultuoſe inhiātib. ac contradicentib. ſeipſum intercelari, prout p̄curabat, ex metu, &
5 non dolo ſe proceſſiſſe. Vn̄ ſuccedit q̄ qn̄ duæ † concurrunt præſumptiones, quarum vna eſt excluſiua delicti, & alia incluſiua, ſemper attendenda erit excluſiua. Ita cōſului t Lud. in ſuo cōſ. 68. viſis in propoſiti. ex quo ſemper attēdi debet via, vt excludatur delictum, vt inquit Bar. in l. non ſolum, §. ſed vt probari, ff. de noui op. nunc. Abb. in c. in præſentia. extra de probat. per not. præſumptionē, q̄ eſt, vt nemo delinquat, nec delinquere præſumatur, per l. merito ff. pro ſoc. per c. 1. de ſcrut. & idem tenet Inn. in c. dudū, de ecc. bn̄fi. quinimō circunſcripto metu: contrahens † amicitiam cum hoſte,
6 & nō in pnicie dn̄i, ſeu damnū, nō incidit in crimē priuationis feudi: p̄ut in terminis firmat Laud. mart. in c. 1. §. itē fidelis. quib. mod. feud. amit. & ſequit Iac. in q. feud. in 15. q.
7 concurrēte maxime. cū nō teneatur † vaſallus p̄ponere ſalutē dn̄i p̄priæ ſaluti ſuæ, ex quo ſeruire tenetur dn̄o, ſalua ſua pſona, & vita. quā p̄ponere debet ſaluti dn̄i ſui. Ita And. de Iſer. in c. 1. quib. mō. feud. amit. 2. col. in c. ſi à morte. de alien. feu.

alien.feu.pate.Consideratā maxime hostiū potētia, & eorū praua cōsuetudine,vt dicit Bar.in l.1.§.pēn.ff.qđ vi,aut clā, & in l.de pupillo,§.siqs ipsi ꝓtori.ff.de noui ope.nūc.&ĩō subsistente iusto metu,& cōsiderabili ex præfatis apparet,ꝙ

9 ēt dato,absq; veri præiudicio,ꝙ†commisisset,seu incurrisset cām priuationis feudi,non ex hoc debet feudo priuari,sed excusatur.ita tenet gl.& ibi Aluar.& Præp.in c.1.§.sed

10 quid delator.quę fuit prima cā bñfi.amit.Quod si†vasallus deseruit dñm non turpi de causa, sed timendo vim hostiū, seu crudelitatem,excusatur ab amissione feudi.Idē tenet Bar.in l.si ob turpem.in ver.idē dico,ff.de cond.ob turpem. causam, & sequitur Bald. in l.1.C.eo.ti.vbi subdit non esse imputandum metum passo ,si non aufugit,& allegat Bar. ita tenere in d.l.si ob turpem.ff.de cond. ob turp.causam.ex quo euacuat illud,quod dicitur ꝙ poterat accedere ad lo-

11 cū fidelē.Resistebat†ēt huic motiuo metus amissionis bonorum,q̄ metui martis æqparat,vt dicit idē Bar. & Bal.in locis proxime alleg. Itē resistebat metus amissionis honoris, consideratis septē filiab. ac neptib. ex ꝓprio filio & nuru

12 cōsistētib.in ciu.Licij,quas†relinquere non debebat tali tēpore.& sic timor amissionis honoris inducebat iustū metū, l.isti quidem,ff.qđ met.cau.& consulendo tenet Lud. in suo cons.30.gl.in c.cū dilectus.qđ met.cau.Bal.in l.vt vim,ff.de

13 iust.& iure.& sic succedit,ꝙ ea,q̄†fiūt ꝓ salute cōseruādā,& nō cā offendēdi dñm,nō inferūt rebellionē, seu feloniā, vt dicit And.de Iser.in c.1.§ & bon.q̄ sint reg.cū attēdi debeat ꝓpositū,ad qđ principaliter factū tēdit, & nō q̄ in conscientia succedūt,seu q̄ secundario emergūt: p no. d.Bal.in l.1.§. huius studij,ff.de iust.& iur.nec militare pōt, ꝙ eleuatis vexillis Gallicis in Casali suo demū accesserit Sēpronius ipse ad ciuit.Licij,& demū post defectionē ciu.pfatæ Licij à Cæs.redierit ad Casale Triputij, sistente sub dñio Gallorū, nā nō pōt dici accessisse ad hostes,q̄ cū hostib. erat,citra ta

14 men armorū vsum,& opē.& sic dici nō †pt crimen rebellionis incurrisse,vt bene consuluit Old.in suo cons.43.vers. circa 6.Redierat ad dictū Casale infelix ipse,vt fructus pfati sui Casalis colligeret,vt plene probatū est: †ꝙ quidē non erat de genere prohibitorū.vt dicit And.in c.1.porrò.q̄ fuit

prima cā bñfi.ami.Et ſic propter filias, neptem ac nurum,& vxorem nutriendas,cum alium modum minime hr̄et eaſdem alimentandi,doctū eſt,niſi cum fructib. Caſalis præfati.Et licet replicari poſſit;ꝙ nullus metus vſq; ad illud tempus fuerit ſibi actualiter illatus,eo qđ timere debuiſſet, di
16 citur patria eſſe,aliquid fieri † per metum,vel per probabilē ſuſpicionem metus,ut inquit Ang.in l.metū.ff.qđ met.cau. & ideo conſuluit Alex.in ſuo conſ.99.qm̄ per excellentiſſ.
17 in 3.vol.ꝙ timor violentię † inferendæ.dicitur iuſtus metus, ex quo non debet qs expectare Periculū,& ſic ſe piculo cōmittere.vt dixit Inn.& Bal.in c.1.quod met.cau.hinc pulchre dixit Luc.de Pen.in l.ſi coloni, C.de agr. & cenſ. lib. 11.ꝙ ſufficit timere ſaltem probabiliter, ēt ſi nō iuſte:& li-
18 cet † ex iuris diſpōne metus † an iuſtus,vel ininſtus fuerit,
19 iud. arbitrio remittat̄:vt voluit gl.l.interpoſitas, C.de tranſ. Bal.in l.2.C.de his,qui p metū.Inn.in c.cū dilectus,qđ met. cau.Bar.in l.de pupillo,§.ſi qs ipſi p̄tori,ff.de noui oper.nūc.
20 attñ metus † ſiue iuſtus,ſiue iniuſtus ſit,excuſat à culpa, vt tenet gl.not.in l.1.§.quæcunq;,ff.ad l.Aq̄l.gl.in l.3.§. armis ff.de.vi,& vi arma.& in §.recuperādę.inſt.de interd.Nec obmittēdū cēſeo,ex proceſſus meritis liq̄re cōtra ip̄m Sēpr.inquiſ.de felonia.fuiſſe ꝓceſſū de facto ad capturā corporalis poſſe ſſionis feudi,nullo p̄cedēte legitimo ꝓceſſu,nec ipſo aliter ꝑ prius cōuicto de culpa, ꝓut dicebat, & ſic nullo pacto licuit ab executione inchoare,& ipſo nō audito, cum
21 Princeps id † facere de iure minime pōt, auferre poſſeſſionē,nec dñiū feudi vaſallo nō audito,nec cōuicto. Ita in proprijs terminis tradit And.de Iſer. in c.1.§.cal idis. de prohi. feu.alie.p Fed.Bal.in c.eccl.S.Mariæ.extra de conſt.& cōſuluit pulchrè Alex.in cōſ.104.vol.1.Ex quib.cōcludo , (ſalua ſemp correctione horū dñorū p̄rm cōſcriptorū huius Cæſ. col.lat.Cōſilij)ꝙ licet ſnīa olim lata cōtra ipſum Sēp.fuiſset rite , & recte pronunciata : attamen ex nouiter deductis, & probatis in præſenti cauſa reclamationis de iuris cenſ. retractari debere. Et huius voti ſum : & in hanc ſententiam concurrerunt duo alij ex magnificis delegatis meis collegis : attamen maior pars votorum fuit in contrarium, & ſic cōfirmata fuit ſentētia,alias lata contra ipſum felicē Sēpr.
cui

cui inuida fortuna non facit, & fuit impositum eidem perpetuum silentium. Vnde libere dicere mihi licet, q innocens sum a sanguine iusti huius.

1 *Iudex ubi fuit coram eo res petita, non pōt conuentum condemnare in eius æstimatione, in dec.29.nu.1. Quia sententia debet esse conformis libello, ibid. nu.2.*

3 *Consistorio Principis proceditur sola facti veritate inspectā.*

4 *Clausula, sola facti veritate inspecta, est tantæ importantiæ, vt iudex possit manu Regia inspecto iure gentium, etiam iure ciuili remoto, in causa procedere.*

5 *Iudex, qui pōt sola facti veritate de causa cognoscere, potest recedere à regulis iuris, & potest pronunciare in alio, quàm sit petitum, ibi.nu.5.6. & sufficit quòd sententia in aliquo conueniat petitioni, ibidem.*

7 *Et si petitus fuerit equus, qui forte mortuus est, vnde succedit æstimatio, si ista causa esset ordinaria, non posset fieri sententia in æstimatione quia non posset negari esse latam iuxta petitionem. 1. prope, licet non secundum ipsam petitionem.*

8 *Iudex, qui habet iudicare sola facti veritate inspecta, iudicare potest, secundùm quòd aliàs Deus esset iudicaturus.*

9 *Sententia lata super non petitis, licet sit nulla, tamen secus est, si lata fuerit super æquipollenti petito. nu.10.*

11 *Sententia in causis summarijs sufficit pronunciari iuxta petita.*

12 *Sacrum Regium Consilium debet ministrare iustitiam facti veritate inspecta, & iuris solennitatibus omissis.*

13 *Domini Consiliarij de sacro Consilio, sunt iudices superiores, & vicem præfecti prætorio obtinēt, & possunt iudicare secundùm conscientiam.*

14 *Domini de sacro Consilio debent attendere ad veritatē principaliter potius, quàm ad subtilitatem.*

Sacrum Consilium potest iudicare secundùm conscientiam, ibid.

15 *Sententia Regia potest dici nulla quando dicitur nulla ex defectu iuris naturalis, secus si ex defectu iuris positiui: quia tunc non impeditur executio.*

16 *Intentans possessorium, cum clausula, ius & iustitiam ministrari, obtinebit etiam in petitorio.*

DECI-

E C I S I O XIX.

LATA sñia per Sac. Regium consi. aduersus magnif. Troianum & Ludouicũ Buczutos de Neapo. in fauorem mag. Caroli Buczoti eorum Inepotis, per quam fuerunt condemnati ad restituẽdum castrum Luxiti, seu duc. septem millia pro eius precio, quo venditum fuit nobili Polydoro Scarasio, fuit per præfatos patruos condemnatus, dictum de nullitate dictæ sñiæ, ex pluribus: & signanter; quia lata fuit extra petita, cum non fuerit petitum precium, quo venditum fuit, sed ipsum ca
1 strum, & apertissimi iuris est ꝙ petita re † non potest iudex condemnare conuentum in eius æstimatione, vt plenè Alex. in l. vinum, ff. si cer. pet. in fi. & ibi Sal. in prin. & ibi etiam Ias. in vers. in eadem gl. & hoc per illam rõnem, quia sñia debet esse conformis libello, per tex. in l. vt fundus, cum vulg. ff. cõ. diuid. & in l. ff. de fideicom. liber. & in c. licet Hely. de simo.
2 Nam † licet ex iuris dispõne præmissa procedant coram quo
3 libet iudice: attamen secus erit coram Principe, † & sic in sacro regio consil. in quo sumus, nam in principis consistorio proceditur sola facti veritate inspecta: vt dicit Bar. in l. Aemilius, circa fi. ff. de min. & ibi subdit Principem ex sua ptãte posse condemnare in alio, q̃ sit petitum, sequitur Pau. de Ca. in l. j. C. si sẽp. in integ. rest. post. & bñ suffragatur, cum in regno habeamus, c. detestantes. quo cautum est vt in causis sola facti veritas attendi debeat. q̃ clausula sola facti veritate inspecta, est tantæ importantiæ, vt iudex possit manu regia inspecto
4 iure † gentium, & ẽt remoto iur. ciu. in causis procedere. Ita tenet Bar. ad reprimendum: in ver. videbitur. Bal. in l. sola. de test. & in l. nemo, C. de sen. & consuluit Fran. de Are. in suo cõsil. 64. diligenter ponderatis. Hinc dixit pulchrè Ias. in l. certi
5 condictio, §. si numos, ff. si cer. pet. ꝙ † iudex qui põt sola facti veritate inspecta cognoscere, põt recedere à regulis iuris. Quinimo, & plus in particulari tenet Ias. in l. vinum, ff. si cer.
6 pet. vbi dat pro noua limitatione, † ꝙ qñ iudex põt in cã iudicare sola facti veritate inspecta, põt proferre, seu pronunciare sñiam in alio, q̃ sit petitum, & valet, & tenet sñia. & rectè intuenti idem apparet tenere Lanfr de Oria. in rep. cl. sæpe. in

ver.

ver.libellus.extra de verb.sign.ex quo sufficit eo casu pronun
7 ciari iuxta petitionem.i.sufficit q in aliquo conueniat † licet
in omnibus non conueniat. Ita originaliter dixit Bar. in ex-
trauaganti, ad reprimen.in verbo, sine fig.iudicij. vnde si peti
tus fuerit equus, qui fortè est mortuus, & sic succedit æstima-
tio, si ista cā esset ordinaria, non posset ferri sñia in æstimatio
ne, quia non pōt negari esse latam, iuxta petitionem.i.prope
licet non secundum ipsam petitionem, & idem tenet Bald.in
l.fin.C.de fideicom.liber.& alibi de potentia iudicis, qui pos-
set iudicare sola facti veritate in specta.dixit singulariter Bal.
8 in l.pen.vers.5.quero, C.de iure.delib.q eo † casu iudex pōt
iudicare, secundum quod Deus esset iudicaturus. Idem re-
fert, & sequitur Geor.nacta.in sua repet.clem.sæpe, §.non sic.
extra.de verb.sign.& Claud.de seisil.in l.beneficium, ff. de cō
sti. prin.subdens se ita esse solitum dicere. Nec est omitten-
dum, q cum venditio dicti castri Luxiti fuerit facta post litē
contestatam, potuit fieri condemnatio in precio ipsius, cùm
9 in iis quæ † emergunt post litem contestatam, iudex multū
possit, vt dicit Bal.in l.& si seuerior, ff.de inf.& sequitur Fel.in
c.licet Hely.22.limitationē.de simon.Itèm licet sñia, quę fer
10 tur super non petitis, sit nulla, fallit nisi † lata fuerit in æqui
pollenti petito, vt dicit Bal.in l.fi.C.de fideicom.allegat, l.fin.
ff.de auro, & arg.leg.vbi petita massa argentea fertur sñia su
11 per numis; quod maximè procedit in hoc regno, vbi † omnes
cāæ sunt summariæ, per c.detestantes, & in causis summariis
sufficit pnunciari iuxta petita, vt dicit Io.de Ana.& Io.de Li
gna.in d.c.licet Hely.& psertim potuit condemnatio fieri in
pcio, cum de venditione ipsa constet ex actis, & pcessu.& vbi
ex actis constat iudici plus, q̄ sit actum in libello, poterit ex
offō sup oī eo quod pbatum est, iudicare.Ita tenet Imo.in c.
ex tenore de rescr. & Fel.in d.c.licet Hel.in 10. limitatione
12 maximè, qa † in similib.Curiis sicut est sacr.regium cōs mi-
nistrari debet, & ministratur iustitia, sola facti veritate inspe-
cta, & iuris solennitatib.omissis, vt pulchrè decidit Guid. Pa-
pę in sua decis.116.Iudex de voluntate partium vbi subdit
ita seruari in Curiis parlamenti, secus in aliis Curiis inferio
ribus & idem Guid.in alia decis.58.de stylo, & cōi obseruan
tia imò & plus, cum liqueat in actis de precio habito ex ven-
ditione

ex vẽditione castri p̃fati,saltẽ in cõscĩa potuit fieri codẽna-
13 tio ad preciũ,cũ dñi de sacr.regio cõs.sint iudices sũpiores,
& vicẽ p̃fecti p̃torio obtineãt,& sic pñt iudicare secũdũ cõ-
scĩam,iuxta dicta Bar.post Cy.in l.vnica,C.vt q̃ desunt adu.
in fi.sui cõmẽti.& si aliter facerẽt, peccarẽt,secũdũ Theolo-
14 gos,vt ibi refert Bar.& dẽnt attẽdere † ad veritatẽ principali-
ter,potius q̃ ad subtilitatẽ,iuxta no.in cl.pastoralis,de re iu-
dic.& in c.apost.eo.ti. lib.6.& idẽ refert,& seq̃t Guido Papæ
in dec.parlamẽti Gracionopoli,q.29. in superiori consisto-
rio subdẽs ita pluries vidisse in decisionib. cãrũ seruari. Idẽ
tenet Ias.in §.sed iste.ver.itẽ aduerte ꝙ Papa inst.de actio.Et
ꝙ sac.cõsiliũ põt iudicare secundũ cõscĩam & attendere ve-
ritatẽ, principaliter cõsuluit Bertr. in suo cõs.137.in 1.vol.
15 Vltimo † adduco,ꝙ aduersus sñiam regiã, nõ põt obijci de
nullitate, qñ p̃tẽdiť nullitas ipsa ex defectu iuris positiui,
secus si ex defectu iuris naturalis, vt pp defectũ citationis
ad se defendẽdã,quia tũc impeditur executio. Ita dicit Inn.
in c.in causis de re iud.& ibi Abb.& in c.p̃posuit de cõcess.
p̃b.Alex.in l.fi.C.de legi.Frãc.in c.dilecto.de app.Fel.in c.ec
clesia.S.Mariæ,de cõst. sequiť Affl.in sua decis. 183.vbi sub-
16 dit ita fuisse votatum per totum sac.cõs.Nec omittẽdũ † cẽ-
seo,cũ in supplicatione petitum fuerit ius, & iustitiam mi-
nistrari,potuit fieri hmõi cõdẽnatio, per id, qđ dixit Bal.in
l.incerti,C.de interd.vbi dixit,ꝙ intẽtans possessorium cum
d cã clausula, obtinebat ẽt in petitorio , & sequitur Cald. in
c.dilectus de ord.cogn.& sic fuit sanctissime, pronũciatũ,&
est locus legitime executioni. Verum ex inaduertentia ma-
gnifici Relatoris circa relationem dum fuisset erratum ,
fuit moderata executio pro tunc,in eo quòd liquido appa-
rebat.

SVMMARIVM.

1 Princeps si primo loco concessit priuilegiũ seu exemptionem viduis seu pupillis, si demum concessit aliud priuilegium alteri,quod derogaret præfato priori priuilegio scribens in eo,illud cõcedere,priuilegio aliquo non obstante, non ex hoc erit derogatum priuilegio viduis concesso,nisi de eo specialis mentio fieret, etiam si dicatur,

non obstante priuilegio aliquo, de qua oporteret specialem mentionem facere.

2 *Priuilegium cõcessionis si habeat clausulam derogante priuilegijs. non facientibus specialem mentionem de præcedenti concesione, sufficiet dicere non obstantibus priuilegijs quibuscunque, etiam si essent talia, de quibus facienda esset mentio de verbo ad verbum, licet aliter non specificetur.*

3 *Papa dum dicit in priuilegio seu bulla, vt tenor obstantiũ habetur pro expresso, & scripto de verbo ad verbum, nulla obstantia officit rescripto, quia contra plenitudinem potestatis Papæ nihil statui potest.*

4 *Priuilegium impetrans contra personam miserabilem, vt possit trahi extra prouinciam, non sufficit in eo clausula, non obstante, nisi de qualitate personarum fiat expressa mentio.*

In priuilegio debet fieri expreßa, mentio de viduis, & pupillis, ibi. num. 4. 5. 6. aliàs eorum priuilegio non dicitur derogatum, numero 7.

DECISIO XX.

PEndente querela viduæ & pupillorum in magna Curia Vicariæ, fuit pro parte magnificæ vniuersitatis Capuæ petita remissio ad curiam Capitanei Regij Capuani, virtute priuilegiorũ eidem vniuersitati, & hominibus concessorum per serenissimos retro princeps regni, per quæ prætenditur derogatum priuilegio viduarum, & pupillorum dum in eisdem adsit clausula, non obstante lege in contrarium faciente: nam si princeps
1 primo loco concessit priuilegium † seu exemptionem viduis, aut pupillis, & demum concessit aliud priuilegium alteri, quòd aduersaretur seu derogaret præfato priori priuilegio seu concessioni, dicendo in eo, illud concedere priuilegio aliquo non obstante, non ex hoc erit derogatum priuilegio viduis concesso, nisi in eo specialis mentio fieret de priuilegio ipso viduarum. Quod procedit, etiam si diceretur, non obstante aliquo priuilegio, de quo ẽt oporteret spãlẽ facere mẽtionẽ, adhuc dñt, q̃dã nõ sufficere. Ita dicit

cit Alb.in l.vnica,C.qñ imp.inter pupil.& vid. Verumtñ subdit,q contrarium vidit seruari, & q Cy.ibid. dicat contrariũ obtinuisse,mentitur, & ipso Alberico patrocinante in facto fuit iudicatũ p ipso Alb.& contra opi. Cy.& q tunc satis de mente Papę,seu principis apparere videtur, p.no.in l. si quis in prin.testi,ff.de leg.3.& idem qđ Alb.tenet,fuit consuluit p Fed.de Sen.in suo cons.47.habita sup casũ pfato collatione, & idem sequtur Io.de Ana.in suo cons.56.his,q̃ in facto ppo-
2 nuntur subdens hanc esse cõem opi.videlicet, q † qñ in priuilegio exẽptionis seu alterius cõcessionis inest clausula derogans priuilegijs non facientib.spãlem mentionem de pcedenti concessione,sufficiet dicere,nõ obstantib. priuilegijs q-buscunq; ẽt si essent talia,de quib. facienda esset mentio de verbo ad verbum,licet aliter non specificetur.Idẽ tenet.Imo. in l.licitatio,§.earum,ff.de publ.& sequitur Alex. in cons.incip.Nec arguẽdi sumus,ver.8.fortificantur,& idem no. Bald. post collecta in c.cum dilecta.in fi.extra, de rescr.dum dñt,q
3 vbi † Papa dicit, vt tenor obstantium habeatur p expsso, & scripto de verbo ad verbum,nulla obstantia officit rescripto, qa contra libertatem plenitudinis ptãtis Papæ nihil statui põt,& licet fuerit p patronum cãæ allegatũ,idem tenuisse Fely.in c.nonnulli extra,de rescr.salua pace,cũ ibi Fel. formaliter teneat contrarium,dum dicit,q sunt nonnulli,alij casus, in quib. non sufficit,q rescriptum dicat,non obstante lege in contrarium faciente,sed debet fieri mentio spãlis,& vnũ po-
4 nit Bal.in d.l.vnica,videlicet,qñ † impetrat priuilegiũ cõtra psonam miserabilem,vt possit trahi extra puinciam, qa non sufficeret clausula,non obstante,nisi de qualitate psonarũ expressa mentio fieret allegat.c.significantib.de offõ dele.Attñ,
q † non sufficiant clausulę pfatæ,& debeat fieri specifica, &
5 expssa mentio de viduis,& pupillis,& sic secundum opi. Cy. consuluit idẽ Fed.de Sen.consulendo contrariũ eius, quod primo dixerat in suo cons.233. casus talis est, monasterium &c.licet subdat,q vario mõ diuersis tpib.fuerit sup hoc Romæ iudicatum,& idem secundum opi. Cy. tenuit Card. satis abunde consulendo in suo cons.53.do.Grego.Papa. Cald.in suo cons.11.sub rub.sed ti.de priuilegio.habet ordo S. Claræ. Idem Card.in cle.prima 3.opp.de sepul.Idem consuluit Lau

ren.

ren.de Rodul.in fauorem Carthusiæ Pisanæ, prout refert, & sequitur Pau.de Cast.idem consulendo in consi.312.qm adiectione,& idem Pau.pleniissime in suo consi.53.passus iste dubitabilis videtur.Car.in consi.137.factum sic se habet. Abb. in c.cum instantia,de consti.Lud.R.in consi.327.iste sunt rõnes,& in consi.436.q indultum,Petri Soc.in suo trac.de visit. vers.sed circa hoc quæro,& ita post oẽs quos congerit,refert, & sequitur Fel.in c.accedentes,de psi.& ibi in spẽ subdit,q nõ sufficiunt verba præfata,sed requiritur † fieri spãlis mẽtio,&
6 q ita multi tenent,quos si vidisset Io.de Ana.in d.suo consi. forte non dixisset illam esse opi.cõem.& idem plenius sequitur Io.de Syl.in suo aureo trac.de benef in 3.parte, q.14.vbi insistit p plures columnas,referendo consilia Ias.& idem firmauit Dec.in l.certum,ff.si cer.pet.vbi licet videatur aliquantulum subsistere,ex quo similis cã pendebat tunc de facto coram eo,ob quod clarè non decidit.Attñ consulendo idem tenuit,& firmauit in suo consi.163.viso tenore priuilegij,& vlt. loco idẽ reperio tenuisse Io.Neuiz.in suo consi.12.inter cõsilia Alb.Bru.patres comederunt vuas acerbas.vbi subdit,q ob missa contrarietate Fed.in consulendo,& varietate doctorũ s
7 cõior opinio est,q non † sufficiant pfatæ clausulę,nisi expssa mentio fiat,maximè respectu pupillorum,& viduarũ,& q non sufficit esse derogatum sufficienter,nisi de ipsis fiat spãlis mentio.Ex quibus fuit decisum per magnam curiam vicarię,non esse locum remissioni petitæ, sed in causa ipsa esse procedendum in eadem magna curia.

1 *Forũ,quod est declinabile à defenso,declinari nõ poterit à defensore.*

2 *Clericus venditor venit solum ad adsistendum emptori,& ad defendendum,non ergo eo casu dicitur conueniri coram iudice laico, ob quod potest iudicem declinare,quia solum præstat defensionem illi emptori secundum gl.illam secus, si laicus possessor nomine clerici nominaret clericum in iudicio.*

3 *Laicus clericum nominans in iudicio,aduocat eo casu iudicium non coram iudice laico,sed coram eccles.*

4 *Clericus venditor tenetur sequi forum emptoris, hoc est,sui iudicis secularis,& non ecclesiastici, quia est tanquam merus, & necessarius defensor.*

5 Licet

5 *Licet in consequentiam, quod non liceret principaliter.*
6 *Quod vna via prohibetur, alia permittitur.*
7 *Clericus auctor laudatus, non potest declinare forum iudicis laici, ibi. nu. 7. 8. & melius. 9. 10.*
8 *Clerici causa censetur spiritualis respectu personæ clerici.*

DECISIO XXI.

IN causa mota in sacr. regio cõs. p honorabilẽ Io. Bap. famariũ, aduersus Pascarellũ califanũ, super quadã massaria cũ domib. sitis in villa Ghyaiã, ptinentiarũ Neap. laudato in auctore venerabili monasterio S. Hier. monialiũ de Neap. & monasterio ipso forũ declinante, & petẽte cãm ipsam remitti ad iudicem ecclesiasticũ, cũ clericus minime possit ẽt volens, se submittere foro iudicis secularis, ẽt de consensu sui epi, vt in c. si diligenti, & in c. significasti extra de foro cõp. Bene tamen facit in contrariũ ꝙ licet actio personalis existat: attamen clericus forum emptoris declinare minime posse videtur, p tex. in l. vẽditor, de iud. dẽt. n. vẽditor iudicium suscipere in foro emptoris, & non ex persona propria à iudice de cã co-
1 gnoscente diuertere, ex quo forum, qđ†est declinabile à defenso, declinari non poterit à defensare. vulg. l. 1. vbi in rem act. & in d. l. venditor, & ita eas locum habere in clerico euictionario, stantib. super hoc diuersis opinionib. consuetudo generalis inter præfata est, maxime, quia ibi tunc clericus coram iudice laico litigauit nõ per se, sed tanquã ꝓcurator, & defensor laici emptoris, & ibi dicit gl. ꝙ per eius comparitionem emptor principaliter super dicta massaria conuẽ-
2 tus, nõ est ab instãtia, & iudicio relaxãdus, dato ꝙ†euictionarius cãm in se, vt supra, suscipe vellet, secundum Bar. in d. l. 1. C. vbi in rẽ act. & idẽ tenet originaliter gl. in c. clericus nullũ 11. q. 1. & tenet in particulari Bal. in auth. clericus. C de episc. & cleri. & in l. emptor. C. de euict. Ang. in l. nõ solũ §. qđ vulgo, ff. de vsuca. Pan. in c. qm̃ frequẽter, §. fi. vt lite nõ cõtest. & in c. fi. de emp. & vẽdi. Pet. de Anch. in c. ea q̃ fiũt, in 17. q. Steph. auferri, in suo trac. de potes. iud. secul. in cler. in regula 6. 13. fall. & ita seruari in regno Frãcię testat Gul. Bened. eãdẽ opinionẽ secutus in sua solenni repeti. c. Raynu-

tius

tius in verbo, vxorē noīe Adelasiā, ver. similiter cognoscunt iudices considerando maximè, quia iudicium est institutum contra emptorē, tanq̄ possessorē, sed venditor venit solum ad assistendū emptori, & ad defendendum, l. j. C. vbi in rē actio. non ergo dicitur eo casu clericus conueniri corā iudice lai-
3 co, ob qđ p̄t iudicium declinare, quia solum p̄stat † defensionē illi emptori, scd̄m gl. illā. Secus si laicus possessor noīe clerici noīaret clericum ī iudicio, quia tunc clericus aduocaret iudicium corā iudice ecclesiastico, p id, quod no. gl. in c. qm̄ frequenter, vt lite non contest. & ibi Io. And. de But. & Abb. & Inn. Spe. in ti. de j. ij. dec. §. rest. vers. ꝙ si dn̄s clericus. Bart. & Bal. in d. l. venditor. de iud. Ang. in l. qui abn̄tē. ff. de ꝓcu. & in l. si ciu. §. pe. ff. de acc. Bar. ī l. ꝓcurator, ff. ad exhib. §. fi. Sal. in l. j. C. vbi in rē act. & ibi. Io. Fab. Ang. in l. non solum, §. qđ vulgo, ff. de vsuc. Pet. de Anc. in c. significasti. de fo. cōpe. & in c. ea q̄ de reg. iu. in 6. Arch. ī d. c. clericum nullus. vbi subdit, ꝙ poterit defendere cū licentia sui epi, clericus. n. venditor
4 tenetur sequi forum emptoris, hoc est sui iudicis secularis, & nō ecclesiastici, q̄a est tanq̄ merus, & necessarius defensor emptoris, vt dicit Bal. in d. l. vēditor, de iud. & ibi Alb. Pet. de Anch in c. fi. de empt. & ven. 4. no. Cor. in cons. 79. in hac consultatione. Alb. in l. ij. C. vbi in rē act. & Bal. in l. j. C. eo. tit. & in l. emptor. C. de euict. Aufr. in cl. past. 2. regu. & 5. fall. vbi dicit ita seruari de consuetudine in p̄nti regno. Ang. & Imol. in d. l. vēditor, vbi Imo. subdit ita fuisse determinatum. Pau. de Castr. autem tenet contrarium, videlicet, quòd debeat remitti ad iudicem ecclesiasticum, secutus Spec. in titu. de j. ij. decret. §. resta. versic. quid si dominus, & idem consuluit Soc. consil. 91. ver. confirmatur. 3. vol. Sed Alb. de Ros. in supra d. §. quod vulgo illa q. de quàm Ang. ibi loquitur, fuisse Parmę pro episcopo eiusdem, qui causam suorum inquilinorum susceperat, agitatam, & edictum ipsum coram iudice seculari teneri defendere, & idem dicit in ecclesia, quę rem laico vendidit, & idem tenet Gulielm. Benedict. in repetitio. capituli Raynutius. versicu. similiter cognoscunt iudices seculares. Nec militaret, quia iudicium non contra clericum, sed contra possidentem principaliter dirigitur nomine proprio, licet clericus ibi veniat vt assistat, & causa bene tra-

poris exularet extra ciu.Neap.per octo miliaria.

1 *Filius præsumitur gesta parentis imitari, & tam in vitijs, quàm in virtutibus.*

2 *Filius præsumitur eiusdem affectionis, & voluntatis fuisse, sicut & pater fuit.*

3 *Filius natus ex patre partiali contra regem, eodem modo præsumē dus erit, & ipse.*

4 *Hosti potest quis se obsequiosum exhibere, prout nos docet Bar. in tra ctа. de tyran. ne deterius contingat.*

5 *Præsumptiones duæ quando concurrunt, quarum vna est exclusiua delicti, & alia inclusiua, semper attenditur exclusiua.*

6 *Amicitiam contrahens cum hoste, non in perniciem seu damnum do mini, non incidit in crimen priuationis feudi.*

7 *Vassallus non tenetur postponere salutem suam saluti domini, sed tenetur illi seruire, salua sua persona, & vita, quam præponere debet saluti domini.*

9 *Metus iustus in vasallo, dato quòd incurrisset causam priuationi feudi, non debebit feudo priuari, sed excusatur.*

10 *Vasallus si deseruit dominum non turpi de causa, sed timendo vim hostium, seu crudelitatem, excusatur a priuatione feudi.*
Fuga non est imputanda metum passo si non aufugit, ibidem.

11 *Metus amissionis bonorum, est iustus metus, & metui mortis æquipa ratur.*

12 *Metus amissionis honoris est iustus.*

13 *Vasallus aliquid faciens pro sua salute conseruanda, & non causa ostendendi dominum, non infert rebellionem seu feloniam.*

14 *Ad hostes accessisse dici non potest is, qui cum hostibus erat, citra tamen armorum vsum, & opem, & sic non potest crimen rebellionis incurrisse.*

15 *Hostes si sunt in loco, ad quem eius dominus accessit causa recolligendi fructus, non est de genere prohibitorum accessus ille.*

16 *Metus causa quòd aliquid fiat, vel per probabilē metus suspicionem paria sunt.*

17 *Metus violentiæ inferendæ dicitur iustus metus, ex quo non debet quis expectare periculum, & se periculo committere.*

18 *Metus sufficit probabiliter, etiam si non iuste.*

19 *Metus iustus vel iniustus arbitrio iudicis remittitur.*

20 *Metus iustus, siue iniustus sit, excusat à culpa.*

21 Princeps non potest auferre dominnm feudi vasallo, ipso non audito, nec conuicto.

DECISIO XVIII.

IN cã magnif.ac strenui militis Titij,cũ infortunato Sẽpronio,quorũ vera noĩa ex cã taceo.Cuperem illustriss.Prorex,cõsiderata ꝑsona huius generosi,ac viri qdẽ strenui,& de re publica bñmeriti,& habita quoq; rõne infelicitatis aduersæq; fortunę huius nobilis Sẽpronij iã deiecti,potius ab hoc meo iudicio in pñti cã abstinere sed cũ ex necessitate officij impulsus sim, dicã. Amicus Plato,amicus Socrates,sed magis amica veritas. Relatũ fuit ꝑ magnificũ cãæ relatorẽ meritis ꝓcessus satis caute ruminatis,verificari ꝓ parte ipsius Sẽpronij reclamantis, eius partẽ cęterosq; suos ꝑdecessores fuisse fidelissimos Aragonẽses,& sic Hyspaniarũ partes secutos,ob quod & ipse quoque
1 ꝓut eius olim pr̃,ꝑsumi dẽt,cũ ꝑsumendũ† sit filij parentum gesta imitari,vt inqt Spe.in ꝓœ Spe.in ver.cæterũ ex quo vt plurimũ consueuit filius similis esse pr̃i,ita ĩ virtutib.sicut in vitij,l. quod si nolit.§.q mancipia. ff.de ædil.edi.l.qsquis.C.ad l.Iul.maiest & firmat Neap.Seb.in consue.Neap. & si testor ĩ vers.disponere.Hinc dixit Bal.ĩ l.liberti.2.col.C. de ope.lib.
2 ꝙ † eiusdẽ affectionis,& voluntatis ꝑsumit filius, sicut & pr̃ fuit.Et in particulari cõsulendo tenet And.Barb. in suo cõs.
3 34.vol.2.ꝑclarus optimus in ver.sacratiss. Imp.ꝙ † natus ex pr̃e partiali cõtra regẽ,eodẽ mõ ꝑsumendũ erit de ipso eius filio,& idẽ firmando sequit Alb.Bru.auctoritatis nõ modicę in suo cõs.13.vñ hoc ꝑsupposito infero,ꝙ eũ ipse Iac.Maria non ex infecta ꝓgenie ꝓcesserit,si q̃d sinistrũ appareret successisse,qđ fieri nõ debuisset,nõ dẽt ad dolũ,seu malũ aĩum imputari:p tex.formalẽ in l nõ oĩs,§.à barbaris.ff.de re mil. & faciũt optimè no.p And.ĩ c.j.§.porrò q̃ fuit prima cã bñf. amit.qđ maximè ꝓcedit,dũ ĩ facto verificatũ appet tpe ꝑced. inuasionis regni eũdẽ Sẽpro.veluti notoriũ Aragon. & secutũ ptes Hispanorũ,fuisse captũ p Gallos,& acerrime carceratũ, & ꝓximũ,vt vlt.supplicio ĩ sons plecteret,cuius supplicij memoriã ẽt cõstãtissimos terret.subsecuta demũ vlt.regni inuasione cũ exercitu tũc potẽtiss.Gallorũ,& inimicæ ligę,retro cedente exercitu Cæs.& Neap.recluso,multæ ciuitates terræ,

& loci, eiusdẽ Prouinciæ, sicut est Brũdusiũ, Misagna, Oriã, & aliæ, quæ non admissis Cæsarianis militib. hostib. Gallis deditionem fecerũt: subsecuta insuper fractura Marchionis Tripoalti ꝓregis ꝓuincialis, cũ Cæsareanis, eisdẽq; fugatis, ac superueniente Gabriele barono ex improuiso, & se ꝓ Prorege Gallorum gerente, ac sic asserente hominib. Tri pucij ibidẽ exñtib. vt ad euitandũ saccũ mil. leuis armaturæ, q̃ de ꝓximo superuenire debebant, signa Gallica erigere debuissent, & dũ insuper Araldus Licij ciuitatem adiuisset, & pariter exploratores Gallorũ ptes sequẽtes, i ntenti, qd ipse Sempronius, & cæteri de factione Hispanorum faceretur, non superat aliud fieri per præfactũ Sẽpr. ad euitandum

4 ne quid deterius sibi contingeret nisi † se obsequiosum hosti exhibere: attenta hostis praua consuetudine, vt pulchre nos docet Bar. in suo tract. de tyran col. 5. & Ang. in l. liber hõ, ff. de hęr. inst. & sic quatenus obijceret ipsum Sẽpr. amicitiã cõtraxisse cũ hostib. dico, ꝙ ꝑmissis ac ẽt infra, dicendis in rectã cõsiderationem cuiuslibet recte sentientis deductis, apparebit ꝙ congressus ipsius Sẽpr. cũ ꝑfato Gabriele, & eius vasallis sic eo tempore tumultuose inhiãtib. ac contradicentib. seipsum intercelari, prout ꝓcurabat, ex metu, &

5 non dolo se processisse. Vñ succedit ꝙ qñ dux † concurrunt præsumptiones, quarum vna est exclusiua delicti, & alia inclusiua, semper attendenda erit exclusiua. Ita cõsuluit Lud. in suo cõs. 68. visis in propositi. ex quo semper attendi debet via, vt excludatur delictum, vt inquit Bar. in l. non solum, §. sed vt probari, ff. de noui op. nunc. Abb. in c. in præsentia. extra de probat. per not. præsumptionẽ, q̃ est, vt nemo delinquat, nec delinquere præsumatur, per l. merito ff. pro soc. per c. 1. de scrut. & idem tenet Inn. in c. dudũ, de ecc. bñfi. quinimo circunscripto metu: contrahens † amicitiam cum hoste,

6 & nõ in pnicie dñi, seu damnũ, nõ incidit in crimẽ priuationis feudi: ꝓut in terminis firmat Laud. mart. in c. 1. §. itẽ fidelis. quib. mod. feud. amit. & sequit̃ Iac. in q. feud. in 15. q.

7 concurrẽte maxime. cũ nõ teneatur † vasallus ꝓponere salutẽ dñi ꝓpriæ saluti suæ, ex quo seruire tenetur dño, salua sua ꝑsona, & vita quã ꝑponere debet saluti dñi sui. Ita And. de Iser. in c. 1. quib. mõ. feud. amit. 2. col. in c. si à morte. de alien. feu.

alien.feu.pate. Consideratā maxime hostiũ potẽtia, & eorũ praua cõsuetudine, vt dicit Bar. in l. 1. §. pen. ff. qđ vi, aut clã, & in l. de pupillo, §. si qs ipsi .ptori. ff. de noui ope. nũc. & io subsistente iusto metu, & cõsiderabili ex præfatis apparet ꝙ
9 ẽt dato, absq; veri præiudicio, ꝙ† commisisset, seu incurrisset cãm priuationis feudi, non ex hoc debet feudo priuari, sed excusatur: ita tenet gl. & ibi Aluar. & Præp. in c. 1. §. sed
10 quid delator. quę fuit prima cã bñfi. amit. Quod si† vassallus deseruit dñm non turpi de causa, sed timendo vim hostiũ, seu crudelitatem, excusatur ab amissione feudi. Idẽ tenet Bar. in l. si ob turpem. in ver. idẽ dico, ff. de cond. ob turpem. causam, & sequitur Bald. in l. 1. C. co. ti. vbi subdit non esse imputandum metum passo, si non aufugit, & allegat Bar. ita tenere in d. l. si ob turpem. ff. de cond. ob turp. causam, ex quo euacuat illud, quod dicitur ꝙ poterat accedere ad lo-
11 cũ fidelẽ: Resistebat† ẽt huic motiuo metus amissionis bonorum, q̃ metui mortis æq̃parat, vt dicit idẽ Bar. & Bal. in locis proxime alleg. Itẽ resistebat metus amissionis honoris, consideratis septẽ filiab. ac neptib. ex ,ꝑprio filio & nuru
12 cõsistẽtib. in ciu. Licij, quas† relinquere non debebat tali tẽpore. & sic timor amissionis honoris inducebat iustũ metũ, l. isti quidem, ff. qđ met. cau. & consulendo tenet Lud. in suo conf. 30. gl. in c. cũ dilectus. qđ met. cau. Bal. in l. vt vim, ff. de
13 iust. & iure. & sic succedit ꝙ ea, q̃† fiũt ꝑ salute cõseruãda, & nõ cã offendẽdi dñm, nõ inferũt rebellionẽ, seu feloniã, vt dicit And. de Iser. in c. 1. §. & bon. q̃ sint reg. cũ attẽdi debeat ꝓpositũ, ad qđ principaliter factũ tẽdit, & nõ q̃ in conscientia succedũt, seu q̃ secundario emergũt: ꝑ no. d. Bal. in l. 1. §. huius studij, ff. de iust. & iur. nec militare põt, ꝙ eleuatis vexillis Gallicis in Casali suo demũ accesserit Sẽpronius ipse ad ciuit. Licij, & demũ post defectionẽ ciu. ꝑfatæ Licij à Cæs. redierit ad Casale Triputij, sistente sub dñio Gallorũ, nã nõ põt dici accessisse ad hostes, q̃ cũ hostib. erat, citra ta
14 men armorũ vsum, & opẽ. & sic dici nõ † ꝑt crimen rebellionis incurrisse, vt bene consuluit Old. in suo conf. 43. vers. circa 6. Redierat ad dictũ Casale infelix ipse, vt fructus ꝑfati sui Casalis colligeret, vt plene probatũ est: † ꝙ quidẽ non erat de genere prohibitorũ. vt dicit And. in c. 1. porrò. q̃ fuit

prima cā bñfi.ami.Et ſic propter filiás, neptem ac nurum,& vxorem nutriendas,cum alium modum minime hřet ea ſdem alimentandi,doctū eſt,niſi cum fructib. Caſalis præfati.Et licet replicari poſſit;ꝙ nullus metus vſq; ad illud tempus fuerit ſibi actualiter illatus,eo qđ timere debuiſſet, di
16 citur patria eſſe,aliquid fieri † per metum,vel per probabilē ſuſpicionem metus,ut inquit Ang.in l.metū.ff.qđ met.cau. & ideo conſuluit Alex.in ſuo conſ.99.qm̄ per excellentiſſ.
17 in 3.vol.ꝙ timor violentię † inferendæ.dicitur iuſtus metus, ex quo non debet qs expectare Periculū,& ſic ſe piculo cōmittere.vt dixit Inn.& Bal.in c.1.quod met.cau.hinc pulchre dixit Luc. de Pen.in l.ſi coloni, C.de agr. & cenſ. lib. 11.ꝙ ſufficit timere ſaltem probabiliter, ēt ſi nō iuſte:& li-
18 cet † ex iuris diſpōne metus † an iuſtus,vel ininſtus fuerit,
19 iud. arbitrio remittat̄:vt voluit gl.l.interpoſitas, C.de tranſ. Bal.in l.2.C.de his,qui p metū.Inn.in c.cū dilectus,qđ met. cau.Bar.in l.de pupillo,§.ſi qs ipſi p̄tori,ff.de noui oper.nūc.
20 attn̄ metus † ſiue iuſtus,ſiue iniuſtus ſit,excuſat à culpa, vt tenet gl.not.in l.1.§.quæcunq;,ff.ad l.Aq̄ l.gl.in l.3.§. armis ff.de.vi,& vi arma.& in §.recuperādę.inſt.de interd.Nec obmittēdū cēſeo,ex proceſſus meritis liq̄re cōtra ip̄m Sēpr.inquiſ.de felonia.fuiſſe ꝓceſſū de facto ad capturā corporalis poſſeſſionis feudi,nullo p̄cedēte legitimo ꝓceſſu,nec ipſo aliter ꝑ prius cōuicto de culpa, ꝓut dicebat, & ſic nullo pacto licuit ab executione inchoare,& ipſo nō audito, cum
21 Princeps id † facere de iure minime pōt, auferre poſſeſſionē,nec dn̄ū feudi vaſallo nō audito,nec cōuicto. Ita in proprijs terminis tradit And.de Iſer. in c.1.§.cal idis. de prohi. feu.alie.ꝑ Fed.Bal.in c.eccl.S.Mariæ.extra de conſt.& cōſuluit pulchrè Alex.in cōſ.104.vol.1.Ex quib.cōcludo, (ſalua ſemꝑ correctione horū dn̄orū p̄rm cōſcriptorū huius Cæſ. col.lat.Cōſilij)ꝙ licet ſn̄ia olim lata cōtra ipſum Sēp.fuiſset rite, & recte pronunciata: attamen ex nouiter deductis, & probatis in præſenti cauſa reclamationis de iuris cenſ. retractari debere. Et huius voti ſum: & in hanc ſententiam concurrerunt duo alij ex magnificis delegatis meis collegis: attamen maior pars votorum fuit in contrarium, & ſic cōfirmata fuit ſentētia,alias lata contra ipſum felicē Sēpr.
cui

cui inuida fortuna non facit, & fuit impositum eidem perpetuum silentium. Vnde libere dicere mihi licet, q̄ innocens sum a sanguine iusti huius.

1 *Iudex vbi fuit coram eo res petita, non pōt conuentum condemnare in eius æstimatione, in dec. 29. nu. 1. Quia sententia debet esse conformis libello, ibid. nu. 2.*

3 *Consistorio Principis proceditur sola facti veritate inspectā.*

4 *Clausula, sola facti veritate inspecta, est tantæ importantiæ, vt iudex possit manu Regia inspecto iure gentium, etiam iure ciuili remoto, in causa procedere.*

5 *Iudex, qui pōt sola facti veritate de causa cognoscere, potest recedere à regulis iuris, & potest pronunciare in alio, quàm sit petitum, ibi. nu. 5. 6. & sufficit quòd sententia in aliquo conueniat petitioni, ibidem.*

7 *Et si petitus fuerit equus, qui forte mortuus est, vnde succedit æstimatio, si ista causa esset ordinaria, non posset fieri sententia in æstimatione quia non posset negari esse latam iuxta petitionem. i. propè, licet non secundum ipsam petitionem.*

8 *Iudex, qui habet iudicare sola facti veritate inspecta, iudicare potest, secundùm quòd aliàs Deus esset iudicaturus.*

9 *Sententia lata super non petitis, licet, sit nulla, tamen secus est, si lata fuerit super æquipollenti petito. nu. 10.*

11 *Sententia in causis summarijs sufficit pronunciari iuxta petita.*

12 *Sacrum Regium Consilium debet ministrare iustitiam facti veritate inspecta, & iuris solennitatibus omissis.*

13 *Domini Consiliarij de sacro Consilio, sunt iudices superiores, & vicem præfecti prætorio obtinēt, & possunt iudicare secundùm conscientiam.*

14 *Domini de sacro Consilio debent attendere ad veritatē principaliter potius, quàm ad subtilitatem.*

Sacrum Consilium potest iudicare secundùm conscientiam, ibid.

15 *Sententia Regia potest dici nulla quando dicitur nulla ex defectu iuris naturalis, secus si ex defectu iuris positiui: quia tunc non impeditur executio.*

16 *Intentans possessorium, cum clausula, ius & iustitiam ministrari, obtinebit etiam in petitorio.*

DECI-

ver.libellus.extra de verb.sign.ex quo sufficit eo casu pronun
7 ciari iuxta petitionem.i.sufficit q in aliquo conueniat † licet
in omnibus non conueniat. Ita originaliter dixit Bar. in extrauaganti,ad reprimen.in verbo,sine fig.iudicij. vnde si petitus fuerit equus,qui fortè est mortuus,& sic succedit æstimatio,si ista cā esset ordinaria,non posset ferri snīa in æstimatione,quia non pōt negari esse latam,iuxta petitionem.i.prope licet non secundum ipsam petitionem,& idem tenet Bald.in l.fin.C.de fideicom.liber.& alibi de potentia iudicis,qui posset iudicare sola facti veritate inspecta.dixit singulariter Bal.
8 in l.pen.vers.5.quęro,C.de iure delib.q eo † casu iudex pōt iudicare, secundum quod Deus esset iudicaturus. Idem refert,& sequitur Geor.nacta.in sua repet.clem.sæpe,§.non sic. extra.de verb.sign.& Claud.de seisil.in l.beneficium,ff. de cōsti. prin.subdens se ita esse solitum dicere. Nec est omittendum,q cum venditio dicti castri Luxiti fuerit facta post litē contestatam,potuit fieri condemnatio in precio ipsius, cùm
9 in iis quæ † emergunt post litem contestatam, iudex multū possit,vt dicit Bal.in l.& si seuerior,ff.de inf.& sequitur Fel.in c.licet Hely.22.limitationē.de simon.Itèm licet snīa,quę fer
10 tur super non petitis,sit nulla;fallit nisi † lata fuerit in ęquipollenti petito,vt dicit Bal.in l.fi.C.de fideicom.allegat,l.fin. ff.de auro,& arg.leg.vbi petita massa argentea fertur snīa su
11 per numis,quod maximè procedit in hoc regno,vbi†omnes cāæ sunt summariæ,per c.detestantes,& in causis summariis sufficit pnunciari iuxta petita,vt dicit Io.de Ana.& Io.de Ligna.in d.c.licet Hely.& pserti m potuit condemnatio fieri in pcio,cum de venditione ipsa constet ex actis,& pcessu.& vbi ex actis constat iudici plus,q̄ sit actum in libello ; poterit ex offō sup oī eo quod pbatum est,iudicare.Ita tenet Imo.in c. ex tenore de rescr. & Fel.in d.c.licet Hel.in 10. limitatione
12 maximè,qa † in similib.Curiis sicut est sacr.regium cōsministrari debet,& ministratur iustitia,sola facti veritate inspecta,& iuris solennitatib.omissis,vt pulchrè decidit Guid. Papę in sua decis.116.Iudex de voluntate partium vbi subdit ita seruari in Curijs parlamenti,secus in aliis Curiis inferioribus & idem Guid.in alia decis.58.de stylo,& cōi obseruantia imo & plus,cum liqueat in actis de precio habito ex venditione

ex vẽditione castri p̃fati,saltẽ in cõsciã potuit fieri codẽna-
13 tio ad preciũ,cũ dñi de sacr.regio cõs.sint iudices sup̃iores,
& vicẽ p̃fecti p̃torio obtineãt,& sic pñt iudicare secũdũ cõ-
sciam,iuxta dicta Bar.post Cy.in l.vnica,C.vt q̃ desunt adu.
in fi.sui cõmẽti.& si aliter facerẽt, peccarẽt,secũdũ Theolo-
14 gos,vt ibi refert Bar.& dẽnt attẽdere†ad veritatẽ principali-
ter,potius q̃ ad subtilitatẽ,iuxta no.in cl.pastoralis,de re iu-
dic.& in c.apost.eo.ti. lib.6.& idẽ refert,& seq̃t Guido Papæ
in dec.parlamẽti Gracionopoli,q.29. in superiori consisto-
rio subdẽs ita pluries vidisse in decisionib. cãrũ seruari. Idẽ
tenet Ias.in §.sed iste.ver.itẽ aduerte ꝙ Papa inst.de actio.Et
ꝙ sac.cõsiliũ põt iudicare secundũ cõsciam & attendere ve-
ritatẽ, principaliter cõsuluit Bertr. in suo cõs.137.in 1.vol.
15 Vltimo†adduco,ꝙ aduersus sñiam regiã, nõ põt obijci de
nullitate, qñ p̃tẽdit̃ nullitas ipsa ex defectu iuris positiui,
secus si ex defectu iuris naturalis, vt pp defectũ citationis
ad se defendẽdã,quia tũc impeditur executio. Ita dicit Inn.
in c.in causis de re iud.& ibi Abb.& in c.ꝓposuit de cõcess.
p̃b.Alex.in l.fi.C.de legi.Frãc.in c.dilecto.de app.Fel.in c.ec
clesia.S.Mariæ,de cõst. sequit̃ Affl.in sua decis. 183.vbi sub-
16 dit ita fuisse votatum per totum sac.cõs.Nec omittẽdũ†cẽ-
seo,cũ in supplicatione petitum fuerit ius, & iustitiam mi-
nistrari,potuit fieri hm̃oi cõdẽnatio, per id, q̃d dixit Bal.in
l.incerti,C.de interd.vbi dixit,ꝙ intẽtans possessorium cum
dcã clausula, obtinebat ẽt in petitorio , & sequitur Cald. in
c.dilectus de ord.cogn.& sic fuit sanctissime, pronũciatũ,&
est locus legitime executioni. Verum ex inaduertentia ma-
gnifici Relatoris circa relationem dum fuisset erratum ,
fuit moderata executio pro tunc,in eo quòd liquido appa-
rebat.

SVMMARIVM.

1 Princeps si primo loco concessit priuilegiũ seu exemptionem viduis seu pupillis, si demum concessit aliud priuilegium alteri,quod derogaret præfato priori priuilegio scribens in eo,illud cõcedere,priuilegio aliquo non obstante, non ex hoc erit derogatum priuilegio viduis concesso,nisi de eo specialis mentio fieret, etiam si dicatur,

non

non obstante priuilegio aliquo, de qua oporteret specialem mentionem facere.

2 *Priuilegium cõcessionis si habeat clausulam derogante priuilegijs non facientibus specialem mentionem de præcedenti concessione, sufficiet dicere non obstantibus priuilegijs quibuscunque, etiam si essent talia, de quibus facienda esset mentio de verbo ad verbum, licet aliter non specificetur.*

3 *Papa dum dicit in priuilegio seu bulla, vt tenor obstantiũ habetur pro expresso, & scripto de verbo ad verbum, nulla obstantia officit rescripto, quia contra plenitudinem potestatis Papæ mihi statui potest.*

4 *Priuilegium impetrans contra personam miserabilem, vt possit trahi extra prouinciam, non sufficit in eo clausula, non obstante, nisi de qualitate personarum fiat expressa mentio.*

In priuilegio debet fieri expressa, mentio de viduis, & pupillis, ibi. num. 4.5.6. aliàs eorum priuilegio non ducitur derogatum, numero 7.

DECISIO XX.

PEndente querela viduæ & pupillorum in magna Curia Vicariæ, fuit pro parte magnificæ vniuersitatis Capuæ petita remissio ad curiam Capitanei Kegij Capuani, virtute priuilegiorũ eidem vniuersitati, & hominibus concessorum per serenissimos retro princeps regni, per quæ prætenditur derogatum priuilegio viduarum, & pupillorum dum in eisdem adsit clausula, non obstante lege in contrarium faciente. nam si princeps
1 primo loco concessit priuilegium † seu exemptionem viduis, aut pupillis; & demum concessit aliud priuilegium alteri, quòd aduersaretur seu derogaret præfato priori priuilegio seu concessioni, dicendo in eo, illud concedere priuilegio aliquo non obstante, non ex hoc erit derogatum priuilegio viduis concesso, nisi in eo specialis mentio fieret de priuilegio ipso viduarum. Quod procedit, etiam si diceretur, non obstante aliquo priuilegio, de quo ẽt oporteret spālẽ facere mẽtionẽ, adhuc dñt, qđ nõ sufficere. Ita dicit

cit Alb.in d.l.vnica,C.qñ imp.inter pupil.& vid. Verumtñ subdit,ꝙ contrarium vidit seruari, & ꝙ Cy.ibid. dicat contrariũ obtinuisse,mentitur, & ipso Alberico patrocinante in facto fuit iudicatũ ꝑ ipso Alb.& contra opi. Cy. & ꝙ tunc satis de mente Papę,seu principis apparere videtur, ꝑ no.in l. si quis in prin.testi,ff.de leg.3.& idem qđ Alb.tenet,fuit consuluit ꝑ Fed.de Sen.in suo cons.47.habita sup casu ꝑfato collatione, & idem sequtur Io.de Ana.in suo cons.56.his,q̃ in facto ꝑponuntur
2 subdens hanc esse cõem opi.videlicet, ꝙ † qñ in priuilegio exẽptionis seu alterius cõcessionis inest clausula derogans priuilegijs non facientib.spãlem mentionem de ꝑcedenti concessione,sufficiet dicere,nõ obstantib. priuilegijs quibuscunq; et si essent talia,de quib. facienda esset mentio de verbo ad verbum,licet aliter non specificetur.Idẽ tenet.Imo. in l.licitatio,§.earum,ff.de publ.& sequitur Alex. in cons.incip. Nec arguedi sumus,ver.8.fortificantur,& idem no. Bald. post collecta in c.cum dilecta.in fi.extra, de rescr.dum dñt,ꝙ
3 vbi † Papa dicit, vt tenor obstantium habeatur ꝑ expsso, & scripto de verbo ad verbum,nulla obstantia officit rescripto, qa contra libertatem plenitudinis ptãtis Papæ nihil statui põt,& licet fuerit ꝑ patronum cãæ allegatũ,idem tenuisse Fely.in c.nonnulli extra,de rescr.salua pace,cũ ibi Fel. formaliter teneat contrarium,dum dicit,ꝙ sunt nonnulli,alij casus, in quib.non sufficit,ꝙ rescriptum dicat,non obstante lege in contrarium faciente,sed debet fieri mentio spãlis,& vnũ po-
4 nit Bal.in d.l.vnica,videlicet,qñ † impetrat priuilegiũ cõtra ꝑsonam miserabilem,vt possit trahi extra ꝓuinciam, qa non sufficeret clausula,non obstante,nisi de qualitate ꝑsonarũ expressa mentio fieret allegat.c.significantib.de offõ dele.Attñ, ꝙ † non sufficiant clausulę ꝑfatæ,& debeat fieri specifica, &
5 expsa mentio de viduis,& pupillis,& sic secundum opi. Cy. consuluit idẽ Fed.de Sen.consulendo contrariũ eius, quod primo dixerat in suo cons.233. casus talis est, monasterium &c.licet subdat,ꝙ vario mõ diuersis tpib.fuerit sup hoc Romæ iudicatum,& idem secundum opi. Cy. tenuit Card. satis abunde consulendo in suo cons.53.do.Grego.Papa. Cald.in suo cons.11.sub rub.sed ti.de priuilegio.habet ordo S. Claræ. Idem Card.in cle.prima 3.opp.de sepul.Idem consuluit Lau

ren.de Rodul.in fauorem Carthusiæ Pisanæ, prout refert, & sequitur Pau.de Cast.idem consulendo in consi.312.qm adiectione,& idem Pau.plenissimè in suo consi.53.passus iste dubitabilis videtur.Car.in cons.137.factum sic se habet. Abb. in c.cum instantia,de const.Lud.R.in cons.327.istę sunt rōnes,& in cons.436.φ indultum Petri Soc.in suo trac.de visit. vers.sed circa hoc quæro,& ita post oēs quos congerit,refert, & sequitur Fel.in c.accedentes,de p̄s.& ibi in spē subdit,φ nō sufficiunt verba præfata,sed requiritur † fieri spālis mētio,& φ ita multi tenent,quos si vidisset Io.de Ana.in d.suo consi. forte non dixisset illam esse opi.cōēm.& idem plenius sequitur Io.de Syl.in suo aureo trac.de benef.in 3.parte, q.14.vbi insistit p plures columnas,referendo consilia Ias.& idem firmauit Dec.in l.certum,ff.si cer.pet.vbi licet videatur aliquantulum subsistere,ex quo similis cā pendebat tunc de facto coram eo,ob quod clarè non decidit.Attñ consulendo idem tenuit,& firmauit in suo cons.163.viso tenore priuilegij,& vlt. loco idē reperio tenuisse Io.Neuiz.in suo cons.12.inter cōsilia Alb.Bru.patres comederunt vuas acerbas.vbi subdit,φ ob missa contrarietate Fed.in consulendo,& varietate doctorū,

7 cōior opinio est,φ non † sufficiant p̄fatæ clausulę,nisi expressa mentio fiat,maximè respectu pupillorum,& viduarū,& φ non sufficit esse derogatum sufficienter,nisi de ipsis fiat spālis mentio.Ex quibus fuit decisum per magnam curiam vicarię,non esse locum remissioni petitæ, sed in causa ipsa esse procedendum in eadem magna curia.

1 *Forū,quod est declinabile à defenso,declinari nō poterit à defensore.*

2 *Clericus venditor venit solum ad adsistendum emptori,& ad defendendum,non ergo eo casu dicitur conueniri coram iudice laico, ob quod potest iudicem declinare,quia solum præstat defensionem illi emptori secundum gl.illam secus, si laicus possessor nomine clerici nominaret clericum in iudicio.*

3 *Laicus clericum nominans in iudicio,aduocat eo casu iudicium non coram iudice laico,sed coram eccles.*

4 *Clericus venditor tenetur sequi forum emptoris,hoc est,sui iudicis secularis,& non ecclesiastici, quia est tanquam viernus, & necessarius defensor.*

5 *Licet*

5 *Licet in consequentiam, quod non liceret principaliter.*
6 *Quod vna via prohibetur, alia permittitur.*
7 *Clericus auctor laudatus, non potest declinare forum iudicis laici, ibi.nu.7.8.& melius.9.10.*
8 *Clerici causa censetur spiritualis respectu personæ clerici.*

DECISIO XXI.

IN causa mota in sacr.regio cõs.p honorabilẽ Io. Bap.famariũ, aduersus Pascarellũ califanũ, super quadã massaria cũ domib.sitis in villa Ghyaiã, ptinentiarũ Neap. laudato in auctore venerabili monasterio S.Hier.monialiũ de Neap. & monasterio ipso forũ declinante, & petẽte cãm ipsam remitti ad iudicem ecclesiasticũ, cũ clericus minime possit ẽt volens, se submittere foro iudicis secularis, ẽt de consensu sui epi, vt in c. si diligenti, & in c. significasti extra de foro cõp. Bene tamen facit in contrariũ q licet actio personalis existat: attamen clericus forum emptoris declinare minime posse videtur, p tex.in l.vẽditor, de iud.dẽt.n.vẽditor iudicium suscipere in foro emptoris, & non ex persona propria à iudice de cã cognoscente diuertere, ex quo forum, qđ † est declinabile à de-
1 fenso, declinari non poterit à defensare. vulg.l.1.vbi in rem act.& in d.l.venditor, & ita eas locum habere in clerico euictionario, stantib.super hoc diuersis opinionib. consuetudo generalis inter præfata est, maxime, quia ibi tunc clericus coram iudice laico litigauit nõ per se, sed tanquã pcurator, & defensor laici emptoris, & ibi dicit gl. q per eius comparitionem emptor principaliter super dicta massaria conuẽ-
2 tus, nõ est ab instãtia, & iudicio relaxãdus, dato q † euictionarius cãm in se, vt supra, suscipe vellet, secundum Bar.in d. l.1.C.vbi in rẽ act. & idẽ tenet originaliter gl.in c. clericus nullũ 11.q.1.& tenet in particulari Bal.in auth.clericus. C de episc.& cleri.& in l.emptor.C.de euict. Ang.in l.nõ solũ §.qđ vulgo, ff.de vsuca.Pan.in c.qm̃ frequẽter, §.fi. vt lite nõ cõtest.& in c.fi.de emp.& vẽdi.Pet.de Anch.in c.ea q̃ fiũt, in 17.q.Steph.auferri, in suo trac.de potes. iud.secul.in cler.in regula 6.13.fall.& ita seruari in regno Frãciẹ testatẽ Gul.Bened.eãdẽ opinionẽ secutus in sua solenni repeti. c.Raynu-

tius in verbo, vxorē noīe Adelasiā, ver. similiter cognoscunt iudices considerando maximè, quia iudicium est institutum contra emptorē, tanq̄ possessorē, sed venditor venit solum ad assistendū emptori, & ad defendendum, l. j. C. vbi in rē actio. non ergo dicitur eo casu clericus conueniri corā iudice lai-
3 co, ob qđ pt iudicium declinare, quia solum pstat † defensionē illi emptori, scdm gl. illā. Secus si laicus possessor noīe clerici noīaret clericum ī iudicio, quia tunc clericus aduocaret iudicium corā iudice ecclesiastico, p id, quod no. gl. in c. qm̄ frequenter, vt lite non contest. & ibi Io. And. de But. & Abb. & Inn. Spe. in ti. de j. ij. dec. §. rest. vers. ꝙ si dn̄s clericus. Bart. & Bal. in d. l. venditor. de iud. Ang. in l. qui abn̄tē. ff. de ꝓcu. & in l. si ciu. §. pe. ff. de acc. Bar. ī l. ꝓcurator, ff. ad exhib. §. fi. Sal. in l. j. C. vbi in rē act. & ibi. Io. Fab. Ang. in l. non solum, §. qđ vulgo, ff. de vsuc. Pet. de Anc. in c. significasti. de fo. cōpe. & in c. ea q̄ de reg. iu. in 6. Arch. ī d. c. clericum nullus. vbi subdit, ꝙ poterit defendere cū licentia sui epi, clericus. n. venditor
4 tenetur sequi forum emptoris, hoc est sui iudicis secularis, & nō ecclesiastici, qa est tanq̄ merus, & necessarius defensor emptoris, vt dicit Bal. in d. l. vēditor, de iud. & ibi Alb. Pet. de Anch in c. fi. de empt. & ven. 4. no. Cor. in cons. 79. in hac consultatione. Alb. in l. ij. C. vbi in rē act. & Bal. in l. j. C. eo. tit. & in l. emptor. C. de euict. Aufr. in cl. past. 2. regu. & 5. fall. vbi dicit ita seruari de consuetudine in pn̄ti regno. Ang. & Imol. in d. l. vēditor, vbi Imo. subdit ita fuisse determinatum. Pau. de Castr. autem tenet contrarium, videlicet, quòd debeat remitti ad iudicem ecclesiasticum, secutus Spec. in titu. de j. ij. decret. §. resta. versic. quid si dominus, & idem consuluit Soc. consil. 91. ver. confirmatur. 3. vol. Sed Alb. de Ros. in supra d. §. quod vulgo illa q. de quàm Ang. ibi loquitur, fuisse Parmę pro episcopo eiusdem, qui causam suorum inquilinorum susceperat, agitatam, & edictum ipsum coram iudice seculari teneri defendere, & idem dicit in ecclesia, quę rem laico vendidit, & idem tenet Gulielm. Benedict. in repetitio. capituli Raynutius. versicu. similiter cognoscunt iudices seculares. Nec militaret, quia iudicium non contra clericum, sed contra possidentem principaliter dirigitur nomine proprio, licet clericus ibi veniat vt assistat, & causa bene tra-

ctetur, contra eum tamen nihil agit. Ideo iura loquentia de iudice laico cognoscẽte de causis clericorũ,nõ pñt in hoc applicari,quia nullatenus cãm clerici eo casu, sed laici cognoscit. Nec obstaret,ꝙ indirecte ꝑ quadã cõsequẽtiã cõdẽnat ipm clericũ,quia hoc nõ debet esse in cõsideratione.
5 ex quo licet in cõsequẽtiã†ꝙ nõ liceret principaliter ꝑ tex. in l. interdũ,§.qui furẽ,ff.de furtis iũcta l. solemus,ff.de iud. & l.4.ff.de auct.tutor. & bene consideraẽ capitulũ cũ sit generale,de foro comp.cũ ibi no.quia absoluto reo laico conuento per clericum corã iudice seculari, satis cõstat clericũ actorem effectualiter cõdẽnatũ.Nec militat regula, cũ quid de reg.iur.quia debet intelligi inspecto fine secus aũt,si in-
6 spiciatur modus,quia†ꝙ vna via prohibetur, alia permittiẽ. ita ibi dixit Dom.& Abb.in c.tuæ de procur.vnde huiusmodi cõdemnatio clerici per iudicem laicũ esset cõsequẽtiã ac
7 cessorie,& non principaliter,& sic†nãlis,& nõ accidentalis. Quo casu ẽt res spũalis accedit rei tẽporali,ut in simili singulariter dicit Bal. in c.dispẽdia.de rescr.in 6.secus,si fuisset accessio accidentalis,quia tunc esset admittenda coram iudice seculari,sicut dicimus in similis in reconuentione,quę est q̃dã accessio:vt dicit gl. in c 1.de rescr.In 6.& eãdẽ opi.reperio tenuisse Ang.de Are.inst.de excep.super rub.vbi lõge melius reassumpsit istam quæstionem, & ibi refert Fulg. in d.l.venditor.firmantem istam opi.ꝙ clericus eo casu nõ poterit vti tali declinatoria,nõ obstante gl.in c.clericũ nullus. quia eam secundum ipsum aliqui in cõtrarium adducunt. & dicit ipse ꝙ gl. nõ dicit contrariũ. Sed potius opponẽdo de d.l.venditor. respondet,nõ ꝑꝑ hoc clericus efficitur de foro emptoris,licet defendat. & ita ẽt intelligit Abb. dũ dicit bene intellectam d.gloss.in c. si venditori,extra de empt. &
9 venditio.& præsertim,cum†causa clerici iudicetur spiritualis respectu personæ clerici: vt firmant Ant. de But.& Abb. in cap. at si clerici. de iud.& sic eo casu constat,nec principaliter nec incidẽter iudicem secularem posse de ea cognoscere: per tex.in c.tuã.cũ gl.sua.de ord.cogn. Idem reperio. fuisse decisum per Capell.Tholosanam in sua decisio. 360 incip.Item fuit quęsitam.in gl.sua,& subdit ita seruari Tholosæ in curijs secularib.Idẽ tenet,& sequitur Gul. Bened.in

sua repet. capituli, Raynutius. in verbo, vxorē nomine Adelasiam, nu. 417. Idem refert, & sequitur per multa media Ant. de Burgos de Salamanca, in rep. capituli, si venditori. extra de empt. & venditio. Et licet ista opinio multum mihi applaudat, maxime cum maiorib. auctoritatib. q̃ plurimorum doctorum, & non modicę auctoritatis, vt supra fulciatur: attamē reperio, quòd Ang. variauit, & in d.l. vēditor. tenet cōtrarium, videlicet, qđ potest clericus euictionarius foru declinare iud. laici. & idē tenet, & sequit̃ Ang. de Are. §. actio.
9 inst. de actio. vbi tenet† quòd pōt forum declinare. & quòd ita seruatur de consuetudine. Idem tenet Afft. in constit. regni: si quis in posterum. eandem opinionem sequitur Ant. Cap. Regius consiliarius per multa tempora, & vsq; ad eius obitum in decisione consilij, quas ipse congerit, & proprie in decis. 197. incipiente, in causa Siberti tenet. vbi relata supra scripta opinione tenentium, quòd non p̄t clericus petere remissionē, subdit ꝙ Soc. in suo cons. 46. in 4. vol. dicit dictam opin. esse cōmunē, & ꝙ idē tenet Abb. in c. fi. de empt. & vēd. licet nos teneamus, & seruemus in S. cōs. ꝙ clericum auctorem laudatum remittimus, & cōtra emptorem ab eo causam habentem procedimus, & faciunt bene dicta Lanceloti Decij, in d.l. venditor ego tamen ex præmissis perplexus recordatus sum annis 20. elapsis, existens patronus causæ Iulij Trabuchi Cuanterij, qui laudauerat in auctorem præsbiterim Hieron. super venditione cuiusdam terræ, pro qua fuerat sibi lis mota, qui præsbyter dum petijsset cām remitti ad suum iudicem ecclesiasticum, non fuit aliter processum per sacr. cons. contra cleri cum, sed in sententia, per quā fuit præfatus Iulius condemnatus, fuit reseruatum ius eidem Iul. contra dictum do. Hieron. & pariformiter annis sequentib. in causa nobilis Franc. comi, mota sibi lite per monasterium S. Claræ, nomine cuiusdā suæ monialis, Frāc. ipse laudasset in auctorē monasterium S. Dominici, a quo causam habuerat super domo, in qua sibi lis mota fuerat, & monast. S. Dominici petijsset se remitti, fuit tandē decretum ꝑ sac. cōs. esse præcedēdū in cā ipsa inter laicos dimisso monasterio pręfato S. Dñici, in quib. causis fuit magister actorum egregius Theseus Pisanellus in 1.2. præmissa Ant. Ma-

cusius,&tādē me referēte in sac.cōs.fuit decretū p sac.cōsiliū cōmuni voto esse procedendū in causa ipsa inter laicos tantum per sacrum cōs.dimisso monasterio S.Hieronymi.quo decreto publicato,æconomi monasterij pfati iudiciū ipsius cāæ susceperūt in sacro cōs.agnoscētes bonā fidē, & cām psequunt,defendēdo emptorē, & fuit de præsenti mēse Iunij 1541 Postquā diu pnunciatū ita fuisset per plures annos, reperi illustris.Nic.Boer.psidēte sac.regij cōs. Burdegalensis dignissimū,post multa,& infinita,quæ allegat in hac materia in decisionib. suis,in d.cons.& signanter in decis.79.nu. 27.sup q.in fi. subdit ꝙ † clericus venditor tenet sequi forū emptoris,ꝙ supra dicta pri.opi.quo ad realitatē,& ex ea dependentem,est de iure communior,& verior,ac tutior,quia periculosum esset in ijs loq contra ecclesias ecclesiasticasq. personas,& bona eorū,est rō, quę pro religione facit, l.sunt psonæ,ff.de relig.& sumpt.funer.tn secūda opin.videlicet,ꝙ clericus teneatur seq forū emptoris, de facto in illo regno seruatur,sed quo iure, vt inquit Steph. Aufr. in d. q.126.defendi debeat talis stylus, non video,sed istos inter alios casus descriptos in stylo alleg.exorbitātes à iuris communis dispositione tolerari oportet.

1 *Stuprans virginem immaturam,secundum vnam opinionem,tenetur pœna capitali mortis naturalis.*

2 *Stuprans virginem immaturam,secundum aliam opinionem si est humilis,dānatur in metallū,honestius in insulā relegat,aut in exiliū mittitur. Et ita seruatur, & decisum fuit, cōdemnādum per septennium ad seruitia regiarum triremum,prout contentus fuit.*

DECISIO XXII.

De pñti mēse Iu.1541.dū fuisset exposita quærela in magna curia Vic.contra Frāc. Macoliū de villa S.Archāgeli p Palōbā de caloria,& eius patrē vix septennium excedentem: quā immaturam corrumperat stuprando, seras suæ virginitatis aperiendo, intantū quòd medicorū celeri suffragio indiguerit,& dum inquisitus ipse cōfessus delictum decreto eiusdem magnæ curiæ per septennium deportatus fuisset ad serui tia regiarū triremum ad remigandum,necnon & pariter condemnatus

ad dotan-

ad dotandum puellam præfatam, essetq. demum appellatũ ad sac.regium consf.à minoritate quæ dicebat magnificus fisci patronus inquisitum ipsum debuisset vlt. supplicio cõdemnari,inhærendo appellationi supplicantis,& hoc per d. Bal.in l.si quis non dicam rapere,C.de epi.& cle.vbi forma-
1 liter†inquit,ꝙ si ipse haberet talẽ stuprantem immaturam præ manib.eundem suspẽderet.Idẽ reperio tenuisse Io. Fab. in §.item lex Iul.inst.de publ.iud.& ibi subdit,ꝙ consuetudinarij dãt pœnam mortis,& eãdẽ opi. secutus est Frã.Gur. iunior in l.transigere.C.de transact.intelligẽdo tñ d.Bal.vbi interuenit violentia,& non aliter, & subdit, ꝙ ita intelligẽdus est tex.in l.si quis aliquid, §.quod nondum,ff.de pæn. & ita dictum declarari per Io.Bap.de S.Seu.in rep.l.si qua illustr.ad Orficia.Ego tamẽ dixi non esse recedendum à Pau.iurecõ. celeberrimo in d.l.si quis aliquid dum ibi formaliter
2 dicit,q̃ nondum viripotentis virgines corrumpunt,humiliores in metallum damnãtur, honestiores in insulam relegãtur aut in exilium mittuntur, & idem cum Pau. iurec.concordat Gulie.decuriæ,auctoritatis non modicæ in præfata l. si quis non dicã rapere. Reperio insuper ꝙ Guid.Papæ præsidens parlã.Graciono. in sua dec. seu q. 550. dicit se vidisse dubitari in camera d.consf.in anno 1451 in quo parlamento tunc præsidebat Io. Baiuli.V.I.D.qui dicebat huiusmodi delictum non potuisse perfici in talẽ puellã nõ viripotente, allegando.l.1.§.fi.ff.de var.& extraor. cog.& subdit insuper ita fuisse iudicatum in Breduno, tempore quo ibi residebat. Aliqui tñ ex dñis parlamẽti dixerũt fore puniẽdũ,ac si pfectũ fuisset,cũ in talib.attẽdi deãt ẽt voluntas cũ aliquo actu extrinseco,licet actus nõ pficiaẽ,d.l.si qs non dicã rape subdit tñ ipse Guido se fuisse opi. pfati dñi pſidẽtis,nõ tñ p d l. q̃ allegauit,sed p tex.q hoc clarius ,pbat in d.§.nõdũ,ff.de p. & in l.si stuprũ,ff.de iniu.& ꝙ tales nõ deãt capite puniri,& ꝙ ita fuit cõclusũ,put in tex.pfato.Vnde ex pmissis fuit per sac.reg.cõsf.cõprobatũ decretũ ipsius mag. curiæ,& executũ.

1 *Iniuria,pro qua non conueniret adire præsidẽ, vt quia forte poneretur res in derisum,& iniuriatus reputaretur vilis, operatur vt quis possit propria auctoritate se vindicare,licet modum excedat.*

2 *Iniuria factà uni de agnatione, toti agnationi facta uidetur.*

3 *Iniuria si communis esse videtur in agnatione, satis apparet tractari de proprio interesse cuiuslibet de agnatione.*

4 *Iniuria facta patri, dicitur filio econtra.*

5 *Pater, & filius censentur vna, & eadem persona, propter connexitatem, quæ est inter eos.*

6 *Homicida licet quod fecit. semper expectet, tamen est in facultate iudicis ipsum non condemnare ad mortem: sed deportare si vult: maxime, quando ex iracundia, & sic ex non leui causa motus homicidium commisisset.*

Delinquens dum est persona honesta, nec alius solita delinquere, potest sibi pœna ordinaria diminui imò indulgeri.

8 *Crimen committens ex aliqua causa motus, licet iniusta, ex quo deberet capitaliter puniri, excusabitur à pœna prædicta, ratione illius causæ, licet iniustæ.*

9 *Nobilitas alleuiat pœnã delicti delinquenti intantum quòd pœna minoratur.*

10 *Nobilis in pœnis criminalibus mitius punitur, quàm popularis.*

11 *Pœna delicti mitigatur minori ob minorem ætatem, etiam in delictis grauibus.*

12 *In pœnalibus omnibus iudicijs, ætati, & imprudentiæ succurritur.*

13 *Minor delinquens dolose, & in delicto, in quo maiori veniret imponenda pœna mortis naturalis, attamen minori minorabitur. Imò iudex minorare tenebitur, & aliter faciendo, erraret, ibi.*

15 *Salamon dũ immane illud commisisset delictum, vt mille mortib. dignus haberetur propter Dauid tamen concessurum se Dominus regnum eius integrum dicit.*

Ezechias cũ in pericula, extrema venisset, quãuis & ipse iustus esset, tamẽ pro beato Dauid dicit se Dominus ei auxilium laturum, ibi.

15 *Pœnæ diminutio in delinquente erit causa, iusta, propter multa seruitia præstita principi seu reip.*

16 *Pœna, quæ datur minori pro delicto capitali mortis naturalis, in maiore erit deportatio, nu. 18.*

15 *Virtus nulla in principe generosior est misericordia, vel admirabilior clementia, iuxta dictum, ibi.*

DE-

DVM fuisset mihi noīe regio iniunctum p litteras illustr.Proregis,mihi directas, vt statim me conferre debuissem ad administrationem officij iudicatus magnæ curiæ vicariæ, in locum Poli Hisp.regij cons.& ibi tanq̃ regius cons.& iudex eiusdē magnæ curiæ illud exercere debuissem p annum vnū integrū, ex quo ita complacebat regio seru.Et dum libenter paruissē, inde ad paucos dies contigit casus,ꝙ magn.don Cęsar spes filius Capitanei spes,carceratus & inq̃situs in eadē magna curia de homicidio in psonā p̄sbyteri,eius vasalli,quod de plano confessus,ēt ratificauit.Et dum in collaterali consilio, & corā illustriss.dño Prorege ibidē assistente de pœna pdicti ad missi discuterēt,& ipsa relata p magn.Hectorē de Iesualdo.fuit dicē,& quarto loco votassē,post tres iudices consocios dicebā,pmittendo in facto verificatū,ꝙ p̄fatus p̄sbyter pluries de nocte in iniuriā p̄fati capitanei spes,& eius domus lapides pieciisset aduersus ianuas domorū eiusdē,necnon,& fenestrarum,in q̃b.Capitaneus ipse cū eius vxore, & filijs degebat, vocando vocib.& clamorib.altissimis eundē cornutū,& eius

1 vxorē meretricē. † Vn̄ succedit iuris dispō ꝙ cum de hmōi atroci iniuria non conueniret adire p̄sidē, q̃a fortè poneret rem in derisum, & iniuriatus reputarēt vilis, operatur vt q̃s possit ppria auctoritate se vindicare.,licet modum excederet.Ita singulariter cōsuluit Pau.de Ca.in suo cōs.1 40. in cā. carceratorū,& refert & sequit̄ Aug.Ari.in add.ad Ang.in tracta.malef.in ver.And.auxiliatorē.Nec posset obstare, ꝙ iniuria hmōi non inferebatur eidē don Cęs.sed eius parentib. cū satis afficiebat̄ ipse iniuria,dum fiebat p dicti p̄sbyteri verba filius cornuti patris,& matris meretricis,& nihilominus in-

2 iuria † facta vni de agnatione,toti agnationi, & consanguinitati facta dicit̄ ac censetur.vt pbat tex.in l.vnica,& ibi Bal. C.de rap.vir.in §.no.Bar.in l.lex Cor.ff.de iniu.& facit vrgēs

3 rō:quia cum iniuria † cōis esse videatur, satis verti dicit̄ de pprio interesse ipsius don Cæs.Ita in spē consulendo tenet Dec.in cōs.1 3 3.j.no.nā eo casu cā ppria dicitur, vbi appeat versari de vindicta iniurię.Idē tenet Sal in l.parentes de test. Anto.de Butr.in cap.cum oportet.& ibi Fel. extra de accus. & consuluit Socin.consi.17.vol.4.Bald. in l. cum scimus,C.

de agr.& cenſ.lib.11.& in l.vn.C.ſi quac.p̄d.not.& plenè Iaſ.
4 in l.ſi ita ſti.§.Criſog.ff.de ver.obl.& maximè,quia † iniuria facta patri,dr̃ facta filio,& econtra,l.j.§.& ſi fortè, & §. vſque adeò,ff.de iniur.l.ſed ſi vnus.§.filiusf.eo.tit.& §.patitur:inſti.
5 eo.tit.quod ẽt comprobat † ex connexitate inter patrẽ,& filiũ,q̃ cenſentur vna,& eadẽ pſona,vt in §.hac auct.35.q.3.& l.cũ ſcimus,circa fi.C.de agr.& cẽſ.lib.11.Nec pariter mili ta ret,ꝙ talis vindicta nõ fuit in cõtinenti,ſed longè poſt annũ die illatæ iniuriæ,cũ plenè doctũ fuerit p̄sbyterũ ipſum nũq̃ rediſſe ad habitandũ in terra B_uini,'& ſic p̄ manib.haberi non potuiſſet ante tp̃s p̄fatũ,& ſic ſe vindicauit,quãprimũ
6 habuit facultatẽ vlciſcendi,& licet † homicida , ꝙ fecit ſuper expectet,p l.3.C.de epiſ.aud.tñ eſt in facultate iud.ipſum nõ condẽnare ad mortẽ:ſed deportare ſi vult,maximè qñ ex iracundia,& ſic ex non leui cã motus,id faceret,vt voluit ſingulariter Ro.in l.cũ mulier,ff.ſol.mat.p tex. in l.lex Iul.C. ad l. Iul.rep.quem tex.ꝓ valde no.alle.Bal.in l.addict.C. de epiſ. aud.& ꝓ mirabili ſequit̃ Fel.in c.dile.fil.de exc. qđ maximè
7 concedendũ eſt in caſu p̄miſſo,ĩ quo † lique t ꝙ pſona ipſius delati eſt honeſta,nec alias ſolita delinquere:quo caſu põt iudex pœ.ord.minuere imò,& indulgere,vt in l.ſi poſt idoneũ & l.& ſi ſeuerior.C.de infa.& l.qđ ergo,§. pœ.gra.ff. de his, q no.inf.& in l.in ſeruorũ,ff.de pœ.Ita inquit pulchrè Gãd. in trac.male.in ti.vtrum pœna poſſit augeri. Qui b.ẽt accedat, quod dixit ſatis pulchrè Ang.in l.p̄tor ait.§.hac actio.ff.ĩ bo.
8 rap.quod † cõmittens crimen aliqua cã motus,licet iniuſta, ex quo crimine veniret,aliàs imponẽda pęna mor.excuſabitur à pœna p̄dicta rõne illius cãæ,licet iniuſtæ. Idẽ ſequitur conſulendo Alex.de Imo.in conſ.127.vol.4.Fran. de Are.in conſ.69.Conſiderandũ inſup,ꝙ iſte magn.inquiſitus, eſt nobilis,& gnoſæ ꝓſapiæ,ꝓut cõſtat vobis excellẽtib. ac magn.
9 dñis Hiſp.& p̄ſertim veſtræ illuſtriſſimi dñationi † & clariſſimi iuris eſt,ꝙ nobilitas in delato,eſt cã potiſſima minorationis pœnæ delicti patrati, adeo ꝙ ob nobilitatẽ pœna minoratur,vt pulchrè tenet Lud.de Pen.in l.2.C. de deſer. lib.12. Hinc Cic.in li.Rhe.dũ de deprecatione docet, inqt, vt hæc ignoſcendi rõ q̃reretur ex his locis ſi plura aut maiora officia,quã maleficia videbunt̃ conſtare,ſi qua virtus aut nobilitas

litas erit in eo, qui supplicabit facit tex. in l. splendidiores, C. de diue. off. li. 12. vbi crimina nobiliorum facilius occultãtur, & dixit ẽt Luc. de Pen. in l. nobiliores, in 2. prin. C. de dig. e. li. hinc tex. in l. nemo, & ibi Cy. C. de sum. tri. & fid. cat. ꝙ in
10 pœnis corporalib. † mitius puniunẽ nobiles, q̃ populares, & facit l. edictali. §. j. de pace iur. fir. & tenet Alb. de Ros. in l. p̃sbyteri. C. de epis. & cle. Luc. de Pen. in l. j. C. de cond. & ꝓc. lib. 11. & sequitur Paris de Put. in suo trac. find. in ver. iustitia. Et est bonus tex. in c. fi. de pœn. & in c. q contra 24. q. 1. & ꝙ nobilitas sit cã minorandi pęnam, apparet in l. eiusdem, §. pen. ff. de adult. & quod no. in l. si adulterium cum inces. in prin. ff. eo. ti. & sequiẽ Mars. in l. si q̃s viduam, in fi. ff. de q. vbi subdit ꝙ ita ibi sol. gl. ex qua no. & tene menti, ꝙ dignitas seu nobilitas est cã minorandi pœnã, vt hic, & in d. l. eiusdẽ, vbi videas gl. no. hoc lim. in ver. deportanẽ. Accedit deniq; miseratio ætatis, cum plene inq̃situs ipse docuerit tunc tp̃is delicti patrati, ac ẽt hodie, non excedere ætatẽ 17. anno. & aspectus corporis ꝓbationi hmõi suffragaẽ, & notissimi iuris est,
11 ꝙ † minor cõmittẽs delictum, ẽt dolosè ꝓut hic, ex quo maiori veniret imponenda pœna mortis naturalis, attñ minori minorabiẽ pœna, intm̃ ꝙ nedum põt iudex, verum ẽt teneẽ pœnã ipsam minori minorare. & licet Bal. in l. qcunq;. C. de ser. fug. aliter senserit. Et ꝙ in delictis ẽt grauib. pp minorẽ ætatẽ debeat pœna mitigari, facit tex. in l. auxilium, §. in delictis. vers. nisi quatenus, interdũ miseratio ætatis ad mediocrẽ pœnã pduxerit iudicẽ. Ita consuluit dec. in cons. 535. req̃si-
12 tus a mag. domino 3. vol. circa fi. cons. & ibi subdit, † quòd in omnib. pœnal. iudicijs, ætati, & imprudentię succurritur, p̃ regulam iuris, quòd ferè & pp imprudentiam videtur quis obligari ex quasi maleficio, l. fi. ff. de var. & extraord. cri. per l. ex maleficijs, §. si iudex, ff. de act. & obl. Ita Dec. ibi. Et quòd iudex cessante dolo possit pœnam minorare, si voluerit, attamen quòd ipsam minorare omnino teneatur, tenet, Bal. Sal. & Pau. de Cast. in l. & si seuerior, C. ex qui. cau. inf. irro. Sal. & Pau. de Cast. in l. j. C. si minor adue. del. & plenè Alex. de Imo. in d. l. & si seuerior refert, & sequitur ibi. dom. Anton. de Ale. insignis docto. & Viceprotono tarius ac præsidens sacr. reg consil. in dicta l. & si seuerior. asserens ita tenere, & melius

melius modernos Bonoñ.i.ipsum Alex. qui tunc temporis mod.Boñ.erat.& idem d.Ang.in l. 1.C.si minor adu.delictũ & rectè iuuenti idem apparebit tenuisse Bar.in d.l. quid.§. pœna grauior.ff.de inf. & consuluit pulchre Lud.Bol.in cõs. 37.aliàs in pñti casu.& ista est cõis opi. quam cõmunem firmat Ang.in trac.mal.in ver. ad hoc colloquiũ,& trac. 8.col. subdens ꝙ licet minor dẽat criminaliter puniri, nunquam tñ punietur l.Corn.de sic.sed mitius,& aliter faciendo,erraret,& est optima gl.in l.impunitas, C. de pæ.idẽ consulendo tenuit Cuma.in cons.95.& idem repio tenuisse Aug.Arim. in add.ad Ang.in ver.scienter, & dolose, vbi formalr, & in pticulari dixit,ꝙ si minor occidit, non credit decapitari debere.sed rõ ætatis iusta erit cã dispensandi cum eo, ꝙ min. pœna afficiat.& dicit ita dixisse Bar.in terminis in l.administrantes,§.fi.ff.de excus.tutorum ꝙ quidẽ non valui reperire in Bar.meo.& Bal.in d.l. & si seuerior. addit id probari per tex.in l.si adul.cum incestu.§ imper.ff.de adult.quia qñ in delicto est minor dolus,mitius punit : sed in minore nõ est tantus dolus,q̃tus in maiore:ut dicit Bal.in d.l.& si seuerior.ergo.&c.Et sic ex pmissis infero ad verissimã iuris conclusionem,ꝙ vbi ex aliqua causa minorari debet pœna,il-
3 la † minorata non dẽt.esse corporis afflictiua. vt dixit Bal. in l.data opa,C.qui accus.non poss.Ang.in trac. mal.in ver. psente Caio,& app.refert ẽt sequit Mar.in sua practica causarum crim.subdens id esse ppetuo menti tenendũ.& idem consuluit Mar.in cons.24.viso puncto. quasi psentiens casũ hunc subdens pro his facere,quæ dñr in minore delinquente,qa licet commiserit delictum puniendum pœ. mor.tñ ob min.ætatem non punietur tali pœna, nec alia corporali, vt habetur in l.1.§.impuberes,ff ad Sylla,& in l.excipiuntur,e. tit.& in l.de minore,in princ. ff de q. & in c.1. & 2.extra de delic.puerorum.Suffragantur vltimo,pfato inquisito, merita,& sæuitia pfati magn.Capitanei spes eius genitoris,q per tps ferè 40.annorũ inseruiuit regi catholico gloriosæ mẽ.& successiue Cęs.maie.& fidelissime ac solertissime vsq; in hodier.diẽ,cuius quidẽ merita,&seruitia nõ modicũ ei suffraga
14 ri debẽt ad pęnę diminutionẽ,nam† & Salomõ cum imane illud admisisset scelus,vt mille mortib.dignus hretur,pp ex
Dauid

Dauid tamē concessurum se dominus regnum eius integrū dicit. Ait n. scindens scindam regnum de manib. tuis, & dabo illud seruo tuo, veruntn̄ in dieb. tuis nō faciā pp David patrem tuū. sed de manib. filij tui accipiā illud. Sed & Ezechias cum in picula extrema aenisset, q̄uis, & ipse iustus esset, tn̄ pro B. Dauid, dicit se dominus ei auxilium daturum. Ait n. protegam ciuitatem hāc, & saluā faciam eā pp me, & propter Dauid puerū meum. Et sic cum decet Cęs. nostrum,
15 † & successiue tuam excell. cuius & bene merito vices gerit, principem imitari cœlestem, potissime cum iusta cā minorandi seu remittendi pœnam delinquenti sit, pp multa ser uitia pstita Ptincipi, vel reip. p tex. in §. sed q Principi. in fi. iuncta gl. in ver. ob merita. q̄ ibi seq. doc. inst. de iure nat. gē. & ci. & ibi eā no. Ang. dicens, q est iusta cā minuendi, seu remittendi pœnā. Ita in spē voluit Bar. Cassan. in suo tract. gloriæ mundi, in 6. par. ver. 19. considet rō. & magistraliter infra in ver. 28. consideratio. in fi. d. 6. par. & iō Affl. in pœ. cō sti. regni. in §. itaque nos. dicit, q nec ēt iustitiæ derogatur, si iudex remittit pęnā legalē delinquenti, q multum inseruiuit reip. alleg. tex. in l. siquis, §. hoc quoque, ff. ad Syllā. maxi-
16 me, q̄a non Christianus, sed Paganus Demosthenes, ad Alc. dixit. Non hēs Rex, vel fortuna tua manus, q̄ ut possis, vel nā tua melius, quam vt velis seruare plurimos. Nulla. n. de
17 virtutib. † gnosior misericordia, vel admirabilior, clemētia nec per aliud proprius Deo accedere potes, q̄ vt salutem cō feras hominibus, vel dando si eguerint, vel parcendo si delin querint, vel indulgendo si supplicauerint, vt habetur Prou. 20. &. & refert Cassan. in trac. gloriæ mundi. in 5. par. in 6. cōsideratione, circa fi. Ex præmissis concludendum arbitror (re seruato vestræ excell. ac tantorum prm conscriptorū huius sacri collateralis Cons. saniori iudicio) hunc dō Cęs. minorē 18. annis esse p decenniū in insulā deportandū, prout in par ticulari in proprijs terminis minorem deportat nobiliss. &
18 insignis doct. Raphael Cumanus. Ita minorando † pœnam min. capitaliter delinquenti in p̄alleg. cons. 95. in fi. sed qa, inquit pœnam prædictam non esse hodie in usu, cuius consilium obseruauimus vsque hactenus, sum voti ipsum esse deportandū, p tantum de temporis spatium ad seruitia Cęs. maiesta-

maiestatis super regijs triremibus, vt illis prout suæ nobilitati cõuenit, inseruire debeat proprijs sumptib. ita quod in factionib. necessarijs descendere possit ad terram, cum cæteris militib. pugnare volentib. aduersus hostes, durante decẽnio prædicto. Ita fuit comprobatum, & executum etiam accedente uoto illustriss. domini Proregis & Regij collateralis Consilij.

1 *Verba narratiua in sententia inducunt præsumptionem, & ius inter patres iuris, & de iure, quæ non admittit probationem in contrarium, nisi per confessionem patris.*

2 *Sententia propter longinquitatem temporis præsumitur infra instantiam lata, licet de ea non appareat.*

3 *Sententia non probat acta iudicij præcessisse, & processum, nisi transiuisset in rem iudicatam, quia tunc habet præsumptionem iuris pro se, quo ad rectitudinem processus, & etiam quo ad iustitiam, num. 5.*

4 *Sententiæ dicitur quis acquiescere, si per lapsum 10. dierum non appellauit, siue fuerit lata in præsentem, siue in absentem contumacem.*

6 *Sententia postquam transiuit in rem iudicatã, cuiuscunque iudicis fuerit, habetur pro veritate.*

7 *Sententia si est lata, maxime contra absentem, & elapsum fuisset biennium, post sententiam tunc præsumendum est pro sententia, etiam, sine actis.*

8 *Sententia executionem petens, licet vltra productionem sententiæ teneatur producere etiam acta, tamen si transactum fuerit biennium post sententiam, non tenetur acta producere, quia tunc pro sententia transacta in rem iudicatam præsumitur, etiam pro rectitudine processus.*

9 *Sententia post biennium, dicitur antiqua, & sic lata de longinquo.*

10 *Tempus breue dicitur ante biennium & post biennium, dicitur longum tempus, & vetus.*

11 *Tempus decem annorum, etiam dicitur longum tempus.*

12 *Tempus decennij facit vt diuturnitate tanti temporis præsumatur in actu gesto solennitates interuenisse.*

13 *Pro sententia quæ transiuit in rem iudicatam præsumitur, siue lata fuerit in præsentem, siue in absentem, & contumacem, verum vel fictum.*

DECI-

ANDREAS de maxo, propter homicidium foriudicatus per magnam curiam vicariæ, sunt iam anni elapsi duodecim, dum nouissime peruenisset infortiã ipsius magnæ curiæ, ut res protraheretur, & periculum vitæ in quo constitutus erat prospiciens, excepit de nullitate snĩæ foriudicationis,& actorũ,petẽdo instãtissime acta,& processus exhiberi,ex quib. potest de nullitatibus apparẽtib.ex eodem,& processu, & actis demonstrare. Replicatur per magnif.Fisci patronum snĩam ipsam trãsiuisse in rem iudicatam,sunt iã elapsi anni 12. nec ab ea fuisse aliter reclamatũ seu de nullitate dictũ, sicq; mandari oĩno debet deditæ executioni tũ maxime,quia ex tenore,& verbis snĩæ liquet oĩa solenniter de more iudicij processisse,& citationes,& probõnes,& contumaciã & banna,ac cætera incũbentia, ob ꝙ verbis ipsius snĩę cuncta acta narrantib. standum est,& præsumendum omnia legitime processisse, licet de eis aliter non appareat ꝑ processum, nõ reperiatͬ,ex quo condemnatus ꝑ ipsam snĩam,cum eidem nõ contradixerit, aliter impugnauerit,consensisse vr̃, ac eidem acqeuisse, per regulã,qui tacet de reg.iur.& idem dicendũ erit, siue pręsẽs snĩę,siue absens snĩatus fuisset,&post longũ interuallum nõ
1 contradixisset, cum ex decursu,& † antiquitate tpis omnia necessaria requisita interuenisse,& solenniter processisse pręsumatur,cum verba narratiua in sententia inducãt præsumptionem,& ius inter ptes,& iuris & de iure, q̃ non admittit probõnem in contrarium, nisi ꝑ confessionem ptis, secundũ gl.no.in aut.de ęqual.dot.§.1.hinc dixit Bal. in c.1.§.san-
2 cimus,quo temp.mil.ꝙ lata† snĩa contra aliquem si obijciatͬ ipsam nõ fuisse infra instantiam lata, tñ propter antiquiorẽ tpis præsumetur infra instantiã lata licet de ea nõ appareat. & istud ẽt tenet idem Bal.in c. 1.de mil.,vasal. qui cõt.est,&
3 in c.qm̃ contra,de probat.Nec obstaret dicere, ꝙ snĩa † non probat acta iudicij præcessisse & processum: quia cum transiuerit in rem iudicatã,hẽt præsumptionẽ pro se,quo ad rectitudinẽ processus, & ẽt quo ad instantiam:vt no. gl.inno. Ant.de But.& cæteri doc.in d.c. quoniã contra falsam. Inn. in c.bo.el.1.de elec.& in c. cum in iure.de of. del.Fed.de Senis

nis in cõſ.165.Gul.de Cu.in l. 2. ff. de in ius voc.dñi.de rot. in dec.417.& vř caſus,in d. c.bonæ.& Bald.in l. 1. in fi.C.de
4 exc.rei iud.nam† p lapſum 10.dierum in non appellando,di citur qs aquieſcere ſñiæ,l.ad ſolutionem. cum ibi not. C.de iud.Bar.& doc.in l.ſi qs ſeparatim, in fi.ff. de app. ergo non appel lans vř tacite in ſnĩam conſenſiſſe,l.ab eo,C.quõ & qñ iud.c.quo ad conſultationẽ,de re iu. & ſic cum de dicta ſnĩa non fuerit aliter prouocatũ, pro veritate ſeruanda eſt.l.inge
5 niũ,ff.de ſta.ho.c.cum inter vos,de re iu.& ſic† oĩno pro ſnĩa ipſa à qua non fuit appellatum , & quæ tranſiuit in rem iu. p̃ſumendum eſt,vt ſupra , & idem ẽt firmat Inn.in c.cũ inter nos,& in c.ſicut,de re iu.& in c.paſt. §.qa vero,de of.del. Rot.in concl.216.Item,ſi petaĩ executio, vbi indiffinite firmat,ꝙ ſiue ſnĩa fuerit lata in præſen tẽ,ſiue in contumacem abñtẽ quocunq; quia abñtia contumacis replet̃ rei p̃ſentiæ, c.veritatis,de dolo & cont c.2.de arb.in 6.l. properãdũ,§.ſin aũt reus.de iu.Ita decidit Ant. de But.in p̃all.c.quoniã cõtra falſam,vbi oñdit eſſe caſum. in d. c.bo & tenet Spe.Io.And. in ti.de ſen.prola.§.vt autẽ,Io.Cal. in d.c. qm̃ contra,Imo.& Ro.in l.4.§.condẽnatum,de re iu.& in c cum in iure,de of. del.& ibi ſubdit Io.de Imo.qđ illa eſt cõis opi. & idẽ firmat
6 Imõ.& Ant.de but.in c.in præſentia , de renunc. poſtq̃ †.n. ſnĩa tranſiuit in rẽ iud. cuiuſcunque iudicis fuerit, habetur pro veritate,l.res iud.ff.de reg.iu.c.cum inter , ff.de re iud.& ex ea reſultat præſumptio iuris & de iure, contra quam non admittiĩ probatio in cõtrarium, niſi per confeſſionem ptis. Bar.in l.Iul.verum debitorẽ,ff.de cond.ind.Bal.in l.quis,C. de iur.& fac.ign.Bal.in l.filium, C.fam.her.Cæp.in caut.24. ſi ſnĩa lata,qa poſtq̃ tranſiuit in rem iu. p̃ſumitur ꝓ rititudi ne & rectitudine,qñ non fuit ab ea appellatum. prout hic: quia oĩa præſumunĩ rite,& recte & iuſte facta, ſecundũ Inn. Pan.& oẽs in c.bonæ,de elec.& plene conſuluit Cur.ſenior,
7 in cõſ.65.16.col.ver.poſtq̃.n.tranſiuit. maxime† ſi eſſet lata contra, abſentem,& elapſum fuiſſet biẽ.poſt ſnĩam:qa tunc præſumit pro ſnĩa ẽt ſine actis,ſecundum Hoſt.in c.cum in ter.de re iud.& in c.p̃ſentia de renunc. quẽ ſequitur Ioann. And.& Car.in c.qm̃ contra falſã de prob. Bal. in c.1.de mil. vaſ.qui contumax eſt , & in l.emancipato,C.de fi.inſtr.& in

l.1.

l.1.ver.extra quatro,C. qñ liceat tertio ꝓu. Ioã.de Imo.in l. ex hac scriptura,C.de don.& ita cõsulẽdo tenet Ale.de Imo. in cõs.22.vol.2.subdens opin.hãc se solitum tenere sp in legendo & cõsulendo qñ biennium esset elapsum a tpe sniç,anteq̃ contra eã opponeretur,per dcm̃ Host.in d. c. in p̃sentia, & idẽ consuluit ipse Ale.in cons.136.in c. vol. nam eo casu post biennium dicitur snĩa antiqua, & sic lata de longinquo & ista est verissima opi.q̃ etiã tenet Franc. de Aret.in cõs.36. & plene Calc.in cons.15.præsertim, qa appellans à snĩa,docere dẽt se iuste appellasse,c. cum in ecclesia. de app. & satis ꝓbatur rite lata,eo maxime, quod non ꝓbatur contrarium arg.l.super seruis,C.qui mil.nõ po s.li.12.& facit,q̃a licet pe
8 tens†executionẽ snĩæ, debeat vltra snĩam producere acta tñ si transactum est biẽnium post snĩam, nõ tenetur acta ꝓducere.Ita Bal.in l.1.ver.extra q̃to ne liceat tertio, ꝓu.quia tunc pro snĩa transacta in rẽ iud. p̃sumitur ẽt pro rectitudine processus.Ita Ale.in l.aliud in add. ff. qñ app. sit.Facit ẽt
9 bene,†quia breue tp̃s dicitur,quod est ante biẽnium,& post biẽnium dicitur longum tp̃s,vel vetus, Ita Io.And.in c.clerici.de vita,& honest.cl.in gl.in ver.breuiori.& idẽ,vt supra, quod p̃sumitur pro snĩa lata post biẽnium . sequitur Guido Papæ in suo tract.de p̃sumpt. quia eo casu dicitur de antiquo lata.& etiã plenissime tenet Bertrãdus moder.doct.Gallicus,in suo cõs.232.addẽdo elegãter, in 3. vol. idem ẽt tenet Affl.in const.regni,vniuersos,4. not.& recte dixit Host. originaliter post biẽniũ,qa.tunc snĩa dicitur fecisse transitũ in rẽ iudicatã cum instantia cãç appellationis de iure cõi sit annus,& ex cã bienniũ. vt in cle.sicut.& in clem.q̃uis.de re iud.& in auth.itẽ si de temp.app.& tenet Cõpostul.in c.cum dilect.de cõsuet.Inn.c.innotuit.de his,q̃ fiũt à p̃l.sine cõsensu c.Et ideo siue pars fuerit p̃sens tpe snĩæ , & non contradixerit incõtinenti,aut post modicũ interuallũ , videtur eo casu huic cõtradictioni, vel appositioni renunciasse,& ideo amplius nõ est audiendus.Si aũt fuerit abñs , & post longũ interuallum non contradixit,eodem modo uidetur aqeuisse dictis verbis narratiuis snĩæ,& sic post biennium p̃sumitur ꝓ snĩa,& processu; p dictũ Hostiẽ.ubi supra in c. in præsentia.de renun.& in c.Alb.de test. Et tamẽ sumus in sentẽ-
tia

10 tia lata supra iam sunt 13.anni elapsi,ꝙ † etiam dicitur lō-
11 gum tempus.nam tempus 10.annorum duntaxat,dicitur lō gum tempus,l.3.§.seruus,ff.de acq.pos.ꝑ gl. in l. 1.C.de ser. fug & ibi doc. & sequitur Are.in ꝑallegato cons. 36.& idem Are.in c.qm̄ contra.de prob.dicit formaliter.Imo possumus
12 dicere† ꝙ sufficiat tempus decennij, quia talis diuturnitas facit præsumi solennitatē interuenisse,l.qui in alienam,ff. de acq.her.in prin.c.ea noscitur de his, q̄ fiunt à præl.Idem tenuit And.Barb.in suo cons.18.vbi dixit,ꝙ iudex debet interpretari sn̄iam suam esse ualde antiq̄, si post eā lapsi sunt 10.anni arg.l.filius,& quod ibi Bal.ff.de pet.her. & sequitur Bertr.in supradicto suo cons. 232.ubi subdit, qđ multi sunt & quidem doctissimi uiri,& magnę auctoritatis,dicentes,ꝑsumi,pro sn̄ia,quæ transiuit in rē iudicatam, siue lata fuerit
13 de ꝑsenti,siue non : † siue lata fuerit in præsentem,siue in absentem,& cōtumacem uerum, uel fictū. Ita in particulari Abb.Panor.& Imo.in d.c.qm̄ contra,& ibi etiā subdit Imo. hanc opin.esse cōem,in d.c.cum in iure,de offic.del.col.12. & in d.c.in præsentia de remissi.& latissime Ro.in lasciendū de uerbo obl.& Imola in l.ex hac scriptura de don.& in l.4. §.cōdemnatum,ff.de re iud. Ex quib. infertur uera cōclusio, quod cū constet de corpore foriudicati, ꝓut ipsemet condēnatus fatetur se esse illum Andræā de Mazo, de quo in sn̄ia & ꝓcessu,iuxta doctrinā Bar.in l.Diuus,ff.de cust.eo.sn̄iam ipsam esse exequendam, & sic executa fuit. Et hinc sumpta occasione, fuit mihi iniunctum, ut compilare debuissem pragmaticā sanctionem,quod lata sn̄ia foriudicationis,magister actorum, sub pœna priuationis officij,dēat ponere infra biduum processum,& sn̄iam,omnib.actis in archiuo ipsius magnæ curiæ,in arca ad id deputata,duntaxat cum duabus clauib conseruāda,quarum unam tenere debeat magnificus Fisci patronus,& aliā regens ipsius magnę curię,q pro tpe fuerint, quæ pragmatica per me edita, & scripta manu Virg.de spenis,ac signata manu illustriss.Proregis, nomine regio & dominorū collateralis cōsilij,publicata,& lecta fuit curia pro tribunali sedente in palatio eiusdem magnę curię de mense Sept.1541.

1 *Socius rixæ non est idoneus testis.*
2 *Socio itineris credendum non est, quia iniuria illata alicu, videtur etiam illata socio itineris.*
3 *Auxiliatores in delicto, vt dici possint, requiritur quòd ad delictum illud committendum fuerint deliberate coadunati.*
4 *De homicidio contra aliquem, per alium perpetrato, tanquam auxiliantē non est inquirendum, nisi expresse dicatur, quòd sciebat homicidiū cōmittendū: secus si ignorabat, & talis ignorantia poterit solo iuramento probari. nu. 5.*
6 *Occisus si quis fuerit in rixa casualiter, & constat de vulnere illato per vnum ex pluribus ibidem astantibus, non tenentur alij.*
7 *Malus semel, semper præsumitur malus, & in eodem genere mali: & intelligendum est in eadem qualitate delicti, & ideò si quis aliàs verberauit aliquem, talis verberatio nō faceret præsumptionem in causa homicidij.*
8 *Vnus, ad hoc vt teneatur pro delicto alterius, oportet quod præcesserit tractatus & ordinatio de conueniendo insimul ad illud maleficiū committendum aliàs vnus non tenetur pro delicto alterius.*

DECISIO XXV.

MAgnificus Pyrrhus de Loffr. dū de mense Iulij, ꝓxime decursi, post solis occasū, sisteret cū Mag. A. Filiomarino, & Io. Vincentio eius cōsobrino, in quadā porticu prope S. Sophiā, p quā ptrāsiēs Ant. de Leone, cū Io. Bernardino eius socio, & eos respiciēs nobilis Marc. de Sylua, q cū ipsis aderat, dixit transeuntib. che voi misser Agresta, Illis aūt progredientib. respondit, ex eis, che voi messer Acito. ꝙ ægre ferens prædictus Marcell. euaginato ense se contulit aduersus p̄fatos, plures ictus admenādo, qd̄ p̄dicti nobiles ꝓuidētes p fiscū p̄tendit, & ipsos quoq. arma extraxisse in fauorē p̄fati Marcelli, eodē mag. Pyrrh. clamante cum ense in manu, & dicēte p̄fatis vt arma in vaginam reponerent. quid cūm facere cœpissent, vnus ex eis p̄uentus Marcello p̄dicto magis agili, vulneratus extitit in capite: & successiuè post paucos dies mortuus. Inq̄sitis igitur p̄fatis, instante fisco, per mag. cur. de auxilio & ope p̄stita ad cōmittendum homic. p̄fatum, hæsitaī mō p magnam curia, qd̄ dicēdum in casu p̄fato, eisdēiā in fortiā curiæ exn̄tibus. Et p̄misso, ꝙ hōi. armorum extractio in fauorē præfati Mar-

ti Marcelli non probatur, nisi per Io. Ber. vnum ex præfatis duobus, qui se socium itineris præfati Antonij facit, & se pariter aggressum & insecutum per ipsos deponit, & sic videt

1 † q fuerit socius rixæ, quo casu non potest esse idoneus testis, l. qm liberi. & ibi Bal. C. de test. & in c. veniens & ibi no. e.t. Spe. in tit. de teste, §. 1. ver. itē, q est socius. Præterea tanq̃

2 socio itineris p̃fati Antonij minime credi pōt nec † dēt, quia iniuria illata alicui, vt etiā illata socio itineris, gl. est singularis. in l. itē apud Labeonē, §. tenetur, ff. de iniu. & ideo credi non dēt, tanquam deponenti in causa propria. Ita singulariter consuluit excellens doct. do. Argentinus filius Ray. de Forl. ita vidisse de facto obseruari, quē refert & sequitur Bar. Cæp. in suo cōsi. 32. Idē tenet Bal. in d. l. qm liberi. Alex. in d. l. apud Labeon. §. fi. Bart. in l. 3. § si tutores de suspe. tut. Nūc aūt dato absq; veri præiudicio, q ipse q vnicus est testis duntaxat in d. suo, nec hēt alium contestem, fidē faciēt nō poterit mag. Pyrrhus, & pariter nec eius socij, q ibidē interfuerūt inquiri tāquam auxiliatores in rixa, quia ad hoc,

3 vt quis teneri possit vt auxiliator, requiritur † q ad illud delictum committendum fuerint exp̃sse ac deliberate coadunati, vt probat tex. in l. 3. §. homines, ff. vi bon. rap. quem ad hoc alleg. Pet. de Anc. in cōsi. 216. nos Bar. de Sal. Idem sequ tur Fel. in c. extra de of. deleg. alleg. Lud. Ro. in consi. 473. cir propositū &c. & Bar. in l. omnes. C. de agri. & censi. lib. 10. qd.

4 † nō est inquirendum contra aliquē de homicidio per aliū perpetrato tāquā auxiliantem, nisi exp̃sse dicatur, quòd sciebat homicidiū cōmittendū. Idem sequitur Fel. in c. sicut di-

5 gnum. extra de hom. & in tm dnt † hoc p̃cedere, qd si ignorabat homic. cōmittendum, non tenetur de auxilio, & talis ignorātia potuit solo iuramento probari. Ita in proprijs terminis tenet Ias. de May. in §. sed isto. inst. de actio. p gl. singu. ita dicentem in l. si cui, §. si ijsdem, ff. de acq. & gl. in c. 1. de temp. ord. in 6. & sequitur idem Ias. in rep. l. admonendi, ff. de iureiu. & ita post omnes consulendo concludit do. Bar. Cast. in suo cons. 58. licet pro parte discreti. vbi post cons. factum p tres excellentes doct. de quo per Petr. de Anch. vbi supra in

6 suo consil. 216. nos Bar. de Sal. concluditur, † quòd in rixa, quæ casualiter euenit si occiditur vnus, & constat de vulnere illato

re illato per vnum ex pluribus ibi astantibus, non tenentur alij, vt ipsi dñi in consil. præfato. Nec militaret, quod præsumendum esset contra alios, maxime cõtra magnificum Pyrrh. tanq̃ rixosum, cum adhuc non est annus elapsus qđ dedit alapã cuidam famulo capitanei intus eccl. S. Mar. Magdalenæ, ob qđ detentus, & carceratus fuit per multos & cõplures dies, & sic à solitis arguendo. Nam recte considerãdo,
7 regula quæ se habet, & semel malus † semper præsumit malus, & in eodem genere mali, intelligenda est in eadem qualitate delicti. nam si quis aliàs verberauit aliquem, talis verberatio non faciet præsumptionem demum, quoad homic. in alterius personã, vt firmat pulchre Bal. in l. fi. ff. de hęred. inst. & ideo talis verberatio non faciet præsumptionem in causa homicidij ita in particulari decidit Fel. in c. afferte extra de præs. & cõsuluit Bart. Cast. in pallegato cons. 58. & eãdem opi. de qua supra, tenet & sequitur Mar. in sua practica cãrum criminalium. in ver. seu. § cõstante, vers. & sic. sed qđ
8 ad hoc vt vnus teneatur ex facto † alterius, oportet quòd pcesserit tractatus, & ordinamentum de cõueniẽdo in simul ad maleficium committendum, alias vnus nõ tenetur, p delicto alterius, & insup subdit, q ea q̃ casualiter fiunt, nõ ex pposito, non sunt in consideratione, & per cõsequẽs nõ puniuntur. Ita dixit Abb. in cõs. 62. in controuersia in fi. vol. Ex quibus concludo, psatos magnificos nobiles, aliter de ptensa ope seu auxilio minime teneri, maxime cum probauerint arma extraxisset ad sedendum rixam, acclamando pluries, fateue adrieto, fateue adrieto, & per consequens ipsos esse sub fideiussoribus à carceribus liberandos, & ita executum fuit per ipsam magnam curiam communi voto.

1 Iudex domicilij siue originis de quecunque crimine alibi commisso siue graui, siue leui, cognoscere potest, sicut ratione contractus alibi gesti, siue ratione rei alibi sitæ potest cognoscere, nu. 2 2

3 Remissio in delictis hodie de consuetudine non fit, & an valit consuetudo teneat.

4 Remissio in delictis debet peti per iudicem loci delicti, alias posset de delicti ipso alibi cognosci.

5 Remissio debet peti ante quam inquisitus sit condemnatus, quia con-

demnatus non remittitur. Remißio hodie non fit, nisi in locis subie-ctis vni præsidi. ibid.

6 *Iudex domicilij seu originis, non potest inquirere seu cognoscere contra subditum suæ iurisdictionis de delicto alibi commisso, nu 9.*

7 *Iudex domicilij, siue originis, si haberet in fortiam delinquentem extra suum territorium, teneretur illum remittere ad iudicem loci delicti si ipsum repeteret, nu. 8.*

10 *Aretinus deliquit in Marchia, & ibi conuentus fuit, & fuit contumax, an posset Aretij pro dicto delicto conueniri aut opponere de litis pendentia in Marchia, nam ratione dictæ suæ contumaciæ nō poterit vti beneficio dicti processus, in quo fuit contumax, nisi cōpareat, & expensas reficiat.*

11 *Iudex domicilij quòd possit de quocūque crimine alibi commisso inquirere, communis opinio est in contrarium.*

DECISIO XXVI.

MIchael Hebręus originarius ciuitatis Lanciani, 8 habitator ciu. Anchonæ, quæ est de dnio sanctæ Ro. ecclesiæ, dum se contulisset ad hanc ciuitatem Neapolis, pro suis negocijs peragendis, ibidemq. arrestatus fuisset, ad quæreļā Abrahę Hebræi patrui quondā Simonis, interfecti per eundem Michaelem in ciuit. Anchonæ, vt publica ac iudiciaria documenta producta, & gesta, ac fabricata in curia Anchonitana, de homicidio ipso testantur, ad effectum concessa per dictam curiam Anchonæ, vt vbiq; locorum capi potuisset. cum obiectū fuerit, minime posse per magnā curiā de delicto pfato extra territorium cognosci, aut iudicari, hæsitatum fuit, an debeat ad pro testatem ipsius ciu. Anchonæ remitti, vel per eandē magnā curiā iudicari. Et dubium faciebat, q posset magna curia ipsa, de præfato homicidio adita, cognoscere, & iudicare, cum

1 ex iuris † dispositione de quocunq; crimine alibi commisso possit iudex domicilij seu originis, siue graui. siue leui, co-

2 gnoscere: nam sicut rōne † contractus alibi gesti, seu rōne rei alibi sitæ, potest iudex domicilij cognoscere, ut in c. dilecti de foro cōp. & no. gl. in l. fi. C. vbi in rem act ita, & pariformiter rōne delicti, alias frustra foret forus domicilij. Ita decidit

dit punctualiter Io. de Ana. in c. 1. extra de rapto. vbi subdit hoc specifice probari in c. cum contingat, de foro cõp. Nec militaret, q iura loquẽtia de remissione, videlicet, q criminosus remittẽdus sit ad locũ cõmissi delicti, qa remissio fiet si petita fuerit & sic ad requisitionẽ iudicis delicti, & eo nõ reqrẽte, poterit iudex, q habet criminosum in fortiã ipsum
3 punire, pſertim † cũ hodie de consuetudine nõ fiat remissio. Et licet dubiũ sit, an talis consuetudo de non remittendo teneat, Cal. in pſato c. 1. firmat, q in iudice domicilij vel delicti tenet, sed in alieno secus, & hoc per rõnẽ, qa pri. casu delictũ non remaneat impunitũ, qa forte iste q se trãstulit ad aliũ locũ, nunq̃ rediret ad locum domicilij, vel delicti, & sic nõ fieret remissio, & delictũ remaneret inultũ, ergo cõsuetudo rõnabilis subsistit, & p cõsequẽs inpræscriptibilis, vt in c. fi. de cõsu. Et circa materiã istã remissionis, dñt gl. & doc. in
4 d. l. 1. vbi crim. agi oporteat, q † ad hoc vt talis remissio fiat, dẽt peti p iudicẽ loci delicti, alias posset de delicto illo alibi cognosci, & hæc opi. est satis bona, vt inquit Bal. in pallegata, l. 1. & pbat optime tex. in §. si vero allegato in d. gl. & hoc
5 intelligẽdũ est, vbi remissio petita † fuisset añ cõdenatiõnẽ criminosi, ex quo condẽnatus nõ rem itti. Ita Sal. in l. si cui. §. si ff. de accus. vbi ẽt subdit, q Bal. in l. executorẽ, C. de exec. rei iud. refert Cyn. ita tenuisse, per l. relegatorũ, §. interdicere, ff. de interdic & releg. facit l. addictos, C. de app. & plus in specie. d. Ang. in auth. si vero. C. de adul. q hodie ista remissio non sit in locis subditis vni Presidi. Attñ pmissis nõ obstãtib. videtur contrariũ, & verius, de iure dicendum. Et q iu-
6 dex domicilij † seu originis nõ põt inquirere seu cognoscere cõtra subditũ suæ iurisdictionis de delicto alibi cõmisso extra territoriũ suũ, tenuerunt omnes antiqui doc. maxime Old. in l. cũctos populos, C. de sum. tri. & fid. ca. Odof. & Iac. de Bel. in l. fin. C. de iur. omn. iud. & ibi Gulie. de cun. & hoc per rationem: quia sua resp. non est offensa ob delictum alibi commissum & suffragatur insuper alia optima ratio: quia ex quo deliquit extra territorium, non ergo subijcere foro illius, iudicis, vbi non deliquit. per d. l. fi. ff. de iurisd. om. iud. & c. vt aĩat, extra de cõst. tũ ẽt, qa dicit. iudex incõpetẽtes rõne delicti extra territoriũ suũ cõmissi. Imò eo casu

 su

7 sui, † si haberet reum in fortiã, teneretur eundẽ remittere ad iudicem loci delicti commissi: vt tenet gl. in cle. past. de re iu. & no. oẽs scribẽtes in d. auth. qua in puincia, vbi de cri. agi opor. Reperio tñ q̃ Cy. Bar. & Bal. in d. l. cunctos populos. te
8 nuerunt contrarium, & facit optima rõ, nã licet † rõne delicti q̃s efficiatur de foro: non tñ ppriè dicitur subditus, vt d. gl. in c. j. de fo. comp. in cle. super ver. subditos, quę gl. est multũ no. & idem reperio consuluisse Bal. in suo consi. 313. in 5. vo lu. inci. excellen. doc. &c. & idem tenet Bal. in d. l. fi. ff. de iu. om. iu. Attñ, q̃ non possit iudex originis seu domicilij cognoscerę † de delicto commisso p subditũ suũ extra territorium, & sic in alieno territorio, tenuit in particulari Io. An. referens solẽ doct. ita tenuisse in add. Spe. in ti. de compe. iu. adit. §. j. Bal. in l. j. C. de ędi. act. & latè Sal in l. seru. C. ad l. Iul. de vi. Alb. de Ros. in 3. parte statu. q. 19. Ang. pater practicæ, & iudiciorum auriga, in tract. mal. ver. quæro an in delictis, vbi refert q̃plures doct. ita tenuisse, & idem tenet Aug. ari in addi. ad Ang. ibi, & idẽ ẽt sequitur Marsi. in sua prac. in verbo, constanter ver. põt ẽt q̃ri. vbi relatis infinitis doct. opi. tenentib. p & contra, decidit q̃ magis cõis opi. sit, q̃ non põt iudex cognoscere in subditum suum de delicto commisso in alieno territorio. Vñ credit, q̃ si fuit inquisitũ & pcessum cõtra talẽ delinquentẽ p iudicem loci delicti q̃ iudex loci originis non poterit inquirere, cũ de delicto eiusdẽ hoĩs nõ debeat sæpius q̃ri, vt in l. licet, §. fi. ff. nautæ, caup. & stab. cũ vulga. Sed quid opus est ire p mendicata suffragia, ex quo cũ similis casu tpe Ang. de Perusio contigisset in eadẽ met ppria ciu. Anchonæ, cuius iudex seu Potestas ptendebat cognoscere de quodã homicida, noĩe Victore castri Sicardi, habitatore ciu. Anchonę, p homicidio, quod cõmiserat in castro Sicardi, & sic extra Anchonitanũ, nam in casu pfatio, cõsuluit Ang. Ptãtẽ Anchonę non posse de dicto hom. cognoscere, sed iudicẽ delicti, videlicet castri Sicardi, ex quo licet criminosus vbi reperitur iudicandus sit, vt in l. j. C. vbi de cri. agi opor. tñ illud pcedit, si talis delinquens reperit. in loco, in quo ex aliquo cap. do mic. sortiatur, vel saltem vagabundus esset, secundum gl. & Bar. in l. cunctos populos, & ita consuluit in proprijs terminis Ang. in suo consi. 28. seu 27. incip.

quidam

quidam Victor de castro Sicardi,sicq; non concurrente aliqua qualitate prædictarum fuit mihi visum,prædictum Michaelem homicidam esse remittendum,prout cum voto totius magnæ curię remissus fuit ad iudicem Anchonitanum tñ.Post quam remissionem reperi Bar.in l.sepulchri,ff.de se
10 pul.viol. dicentem, † quid si Aretinus deliquit in Marchia, & ibi conuentus fuit,& non comparuit, sed fuit contumax, an possit Aretij de dicto delicto conueniri?& ibi tenet,quod non,nec poterit opponi de litis pendentia in Marchia,quia ratione dictæ suæ contumaciæ,non poterit vti beneficio dicti processus,in quo fuit contumax nisi comparcat, & reficiat expensas p l.sancimus.C.de iud.& sic non pōt vti bñeficio.l.vbi cœptum,ff.eo.& idem no.Bar.in l.quamuis, ff. de dam.infect.& idem esset,si in Marchia fuisset cōdemnatus, tñ illi condemnationi seu sententiæ non paruisset, sed fuisset contumax,tunc non poterit se tueri dicta sñia condemnationis in eius fauorem,cum ei non paruerit,l. euidenter, ff.de excep.rei iud.& sic poterit in loco suæ originis,seu domicilij conueniri,& idem refert,& sequitur Augu. Arim. in add.ad Ang.in trac.malef.in ver.hæc est quędam inquisitio. in ver.adde hic quæ dixi.in fi.dictæ rub.& ante ipsum idem tenuit Ang.in eodem verbo,hæc est quædam inquisitio.Nec militabat quod primo loco dictum fuit , de quocunque crimine alibi commisso,posse iudicem domicilij inquirere,per supra allegata,nam magis communis opi.est in contrarium, vt tenet Io. An.in add.ad Spe.in tit.de comp. iud.adit.§.1. in add.antequam exeamus.Bal.in l.j.C. de ęd.act. Sal. in l. seruos,C.ad l.Iul.de vi.Alb.in 3.parte stat.q.19.alias 33.& Marsil qui dixit istam opi. magis communem in pract. causarũ
11 crim.in vers.constante in col. 19.† Vnde concludo , quod dum hæc præmissa vlt.loco concurrerent contra prædictum criminosum,si proprius vidissem , maturius considerassem super remissione prædicta.

1 *Notarius cõficiens falsum instrumentum,debet vltimo supplicio cõdemnari,& an idem erit in magistro actorũ falsificãte acta,nu.2.*
3 *Notarius conficiens falsum instrumentum, quod instrumentum erat alias nullum,non ex hoc punietur de falso.*

Testis scienter deponens falsum vltra cap. & si in hoc eius dictum non valet, non tamen punietur de falso, ibid.

Non nocet conatus, cum iniuria non habuerit effectum. ibid.

4 *Instrumentum dicimus, quod est ualidum, & rite perfectum.*

5 *Condemnatum dicimus, rite condemnatum, nu. 6.*

7 *Statutum pœnale non comprehendit mandantem.*

8 *In pœnalibus durum est legem extra casum in iure expræssum extendere.*

9 *Pœna falsificantis literas regias in const. regni contenta, habet locũ quando falsificasset literas, & sigillum regium, secus si non vtrunque, nu. 10. 11.*

10 *Falsificans literas Proregis, non punitur ac si falsasset literas regis.*

DECISIO XXVII.

FERRANTELLVS de ciu. Auersæ, scriba fiscalis in magna curia Vicariæ, ordinauit notario Laurentio, vt quandã cõmissionẽ, noĩe magnæ curię fabricaret in pſonã cuiusdam Cingari, seu Aegyptiaci, p q̃. solutis duc. 10. eisdẽ Ferrantello & Laurentio cõcederet̃ eidẽ iurisdictio in oẽs Cingaros, seu Aegyptiacos mandando oĩbus, & singulis officialib. regni, vt commissionẽ p̃dictã obseruarent, nec contrauenirent sub pœna. &c. q notarius Laur. cõmissionẽ ipsam scripsit, contrafaciendo in ea subscriptiones iudicũ regentis, eadẽq; sigillo erepto ab alijs ꝓuisionib. eiusdẽ magnæ curiæ roborando. Quo detecto. & Ferrantello in fortiam curiæ peruento, & de plano p̃missa cõfesso, excitat̃ super ipsius pœna. Et ꝓ parte regij fisci, dicebat̃ ipsum dicere vlt. supplicio condẽnari, p cõsti. regni, iudices per† quã notarius falsum instrumentũ cõficiẽs,
1 vltimo condẽnatur supplicio, ego tñ prima facie dicebã, idẽ ꝓcedere in falsificante acta, per id quod dicit Bar. in l. instrumenta, ff. de iure fisci. vbi proposita q. ꝙ si quis confecit instrumentũ falsum, cõburat̃. Et cõtingit aliquẽ falsificare acta an ex hoc dicatur confecisse falsum instrumentũ? & decidit
2 ꝙ sic, ex quo testimonium. i. † testiũ dicta, q̃ constant esse de actis, dñr instrumẽta. Pro quo ẽt facit l. emãcipatio. C. de fid. instr. vbi appellatur instrumentum emancipatio, & tamen constat ꝙ illud est dę actione curatoris. Ita Bar. ibi, vbi multa bona similia adducit. Quibus non obstantibus, præmitten

do Ferrantellum præfatum non fuisse, nec nuncupari posse actuarium, seu scribam fiscalem magnæ curiæ, prout infra, dico quod alia pœna mulctandus venit. Nam vltra quod minimè appareat ipsum fuisse creatum scribam fiscalem, seu actuarium, iuxta formam regiæ prag. quæ requirit dñe esse notariũ, & alias qualitates, adhuc non erat ipse creatus, sed receptus p scribam fiscalem in eius bancha p scriba, seu discipulo, & tñ ab antiquo vsq; nunc sancitum est p regias puisiones, & ita seruatum est, similes scribas scribarũ fiscaliũ non aliter creari aut admitti, seu recipi in banchis fisc alib. nisi p̃cedentem electione vnius ex excellentib. regentib. cancellariã, vna cum magnificis regente, & iudicib. magnæ curię, cũ interuentu regij fisci, put anno px. decursu 1541. executũ fuit, cũ interuentu meo, tunc fisci patrono, post quod nulla alia creatio, nec admissio scribarum facta fuit, & tamen inter illos scribas creatos, & approbatos, non adest nomẽ ipsius Ferrantelli, put ex lista registrata, tunc in libris inferui eiusdem magnæ cu. de facili dignosci pōt. Vñ cum appareat receptus, seu admissus in aliqua bancha scribarum fiscaliũ p carentem ptãte seu facultate eundem recipiendi, nulliter se ingessit, & nulla dñr gesta per ipsum, & signãter cõmissio præfata, tum maximè, cùm dato absq; veri præiudicio, quod cõmissio p̃fata esset verè expedita p eandem magnam curiam, cum magna curia ipsa nullam habeat ptãtem creandi officiales in regno, nec eis iurisdictionem tribuere, cũ id principaliter ad regem spectet, seu eius vices gerentem. Nulliter ergo apparet dicta commissio expedita, & sic data nullitate personæ ipsius, qui non erat, nec esse poterat scriba fiscalis, nec habere facultatem similes puisiones faciendi, & successiue data nullitate ipsius commissionis expeditæ, succedit quod falsificans commissionem nullam, non tenetur pœna falsi, si
3 cut † in simili dicimus de notario, q conficit falsum instrm, & in eo omisit apponere diem vel locum, vel aliud, ob quod instrumentum non valet, vel si aliquis testis sciẽter deposuit falsum vltra capitula, & sic in hoc eius dictum non valet, nõ tamen punientur prædicti pœna falsi, ex quo factum p eos non valet nec tenet, cum non noceat conatus cũ iniuria nõ habuerit effectum, l. j. in fi. ff. quod quisq; iu. l. ea quidem. C.

si manc. ita fu. ali.& est optimus tex. in l. puberé, §. si ei seruô.
4 ff. de fal. Et quia instrm dicimus † qd est validum, & rite per-
5 fectum, sicut † condénatum dicimus esse rite condénatum,
l. 4. §. condénatum, ff. de re iu. Ita in particulari dicit Alb. de
Rosa in 2. par. stat. q. 147. incip. Item quo meis q. & ibi alleg.
Gad. dicentem, qd eo assidente Bononiæ consulti fuerût Lab.
de rapo. Bládonius de Maluoltis q deliberato cons. dixerût
tales testes puniédos pœ. extraor. salté stellionatus, l. 3. in prin.
ff. de cri. stel ver. aut gnaliter, l. hoíe ff. de pœ. & subdit plus idé
Alb. qd istas q. disputauit Ric. Malúbi. & Io. And. in Merc. sub
6 ti. de crim. fal. & ét in reg. nô est sine culpa de reg. iur. & † côi
ter, subdit vidisse teneri, qd testes, & tabellio non puniunt pœ-
na falsi, sed alia extraordinaria. Ité ex relatione magnifici re
latoris pcipio, qd Ferrantellus ipse non falsificauit, seu côtra-
fecit manus, & sic subscriptiones iudicût sed notarius Lauré
tius, cui ipse id cômisit, & sic const. regni puniens falsantes,
seu mutantes lras regias, nô extendit ad ordinâtes, seu mâ-
dâtes illas mutari, seu falsificari, vt consimili pœna affici pos
sint, qua & illi, qui vere fecerunt. Ita firmát oés antiq. quos
refert, & sequitur Alb. in 3. par. stat. q. 15. vbi subdit ita Bono
7 niæ fuisse decisum. † vide licet qd statutum pœnale non cô-
prehendat mandâte. Idem tenuit Ang. in trac. malef. ver. Sé-
pronium mâdatoré. & ibi plené Ang. ver. 14. Sal. in l. non ió
minus. ver. 5. quero, C. de acc. Ale. cons. 65. vol. 4. visa quadá
const. Afsl. in côst. regni, si quis aliquem, vlt. q. Pro quib. ego
8 adduco qd in pœnalib. † durú est legem extra casum in iure
expssum extendere. l. 3. in fi. ff. de priuari. §. cú aút, ver. opti-
mum in auth. de non elig. secundo nub. Ité ex dispositione
côst. regni, q lras. imponit pœna mortis falsanti lras regias,
& sic qtûs mutauerit sigillú magnæ cur. illud ibi imponen-
9 do, cú sit sigillú cum signis, & armis regijs, vñ † lras regias
falsificasse successiue sigillum regium cum d. côst. requirat
vt literas, & sigillú falsificauerit, vt vendicet sibi locum pœ-
na in ea contenta, vt cauetur per const. prædictam, & p l. vbi
& ibi per gl. C. de fal. Ná si bene aduertatur, gl. ipsa reproba-
tur, per Ang. in l. maiorem. ff. eo. tit. & contra eá est casus in
c. ad audientiam. extra, de cri. fal. vbi qui falsificauit literas
Regis Franc. nec pœna mortis, nec pœna membri abscissio-
nis

nis puniri potuit.& piter contra eadem gl.est gl.in c.ad falsariorum. extra de cri. fal. quæ vult esse specialem † in falsante literas summi Pontif.vt mortis pœna plecti debeat, secus in cæteris literis:p.d.c.ad audientiã q gl. ibi sequitur Abb.in c.olim, 2.no.de rescr.& in c.tã literis, 1.opp. de test. Nec hẽt obstare tex.in l. maio.de fal. vbi imponitur maior pœna,si falsitas dephendat in literis regijs, q in alijs; nam illa maior pœna non imponitur circa executionẽ, sed circa inquis. falsitatis,vt ibi p Ang.Et dato,absq; veri præiudicio q d.gl.esset vera,& teneretur,put non est; dico q hmõi cõmissio falsa non est regia, nec sub noĩe regio expedita, sed est ipsius magnæ curiæ Vic.quo casu falsans non pt. puniri,

11 ac si falsasset literas regias,† & sic pœna const.pdictæ, qui literas cum statuta ipsa sint stricti iuris, & stricte intelligi debeant,vt per Bar.& alios in l.oẽs populi.ff. de iust. & iur. 4. & 5.q.6.prin.& sic nõ pt fieri extensio in falsante literas alterius q regis:maxime cũ const.illa exorbitet à iure cõi, & sic extendi non posset, ẽt ex maioritate rõnis, l.si vero,§. de viro.ff.sol.mat.l.fi.C.de interd.matr.no.in auth.qs a ctio.

12 C.de sacrosf.eccl.† Nec ẽt posset fieri extensio hmõi pœnæ ad falsantes literas p regis,put in terminis voluit Panor. in c.olim,de rescr.in 2.no.vbi dixit, q licet delegatus Papæ gerat vice ipsius Papæ:non tñ ita acrius punitur falsans literas ipsius delegati,q si falsasset literas Papæ, & idem sentit Abb.in c.tã literis.in 1.op.extra de test. & sequitur Fel.in c. 2.in ver.stylus,circa fi.extra de resc.Vnde cõcludendo, licet p aliquem ex magn.iud.fuisset votatum pdcm Ferrant.esse vult.suppl.condẽnandum:attamen ex pmissis dixi ipm esse condemnandum eius uita durante ad remigandum in seruitio regiarum triremum, & ita fuit communi voto præter vnius decisum, & executum.

1 *Sermones sunt veriores, qui concordantur cũ rebus sensatus.*
Distans à verisimili,est quædam falsitatis imago,ibid.

2 *Testibus non verisimile deponentib us,non est credendum.*

3 *Testis vnus,& idẽ non põt nisi semiplenam probationem facere.*

4 *Testis unus si deposuit sup facto,& idẽ testis deponat super cõfessione,non ex hoc poterit facere plus,quàm semiplenam probationẽ.*

Ini-

5 Inimicitia non facit indicium, nisi appareat capitalis, & de maiori parte bonorum.
6 Testis non potest repeti per fiscum post pronunciatum in causa.
7 Testis repulsatus nullam probationem inducit.
8 Consuetudo inferendi iniuriam, licet probet contra aliquem delictum, saltem præsumptiuè: tamen hoc habet locum, vbi ciuiliter ageretur secus si criminaliter.
9 Mandatarius, qui acceptauit facere delictum, non probat contra mandantem, nisi quo ad instructionem.
10 Tortus de se confessus, non pōt de alijs interrogari, maxime de socijs, & iō si de facto interrogetur, vel sine interrogatione dicat de alijs, non stabitur eius dicto, nisi in casib. in quib. de se confessus torquet.
11 Tortus si ex se absque interrogatione respondeat de alijs seu alio, illum inculpando absque aliquo indicio, suspectum erit eius testimonium, num. 12.
13 Socius criminis nō pōt torqueri cōtra alios in delicti, quæ nō comituntur absque socijs, vel principaliter in offensam, et odium alterius.
14 Socius criminis, in casib. in quibus potest de socijs interrogari, requiritur quòd concurrant contra, nominatum, vt possit torqueri numero 16.
15 Mandatarius deponens de mandato sibi facto, licet sit idoneus testis, tamen illud intelligendum est in causis licitis, & ciuilibus, in quibus licet acceptare mandatum, secus erit in criminalibus.
17 Inculpatio socij criminis, nō facit quē torqueri, nisi concurrentibus alijs indicijs, etiam si inculpatus esset malæ conditionis, & famæ.
18 Inculpatus à socio criminis, si est bonæ famæ, elidit tale indicium, etiam in exceptuatis, ibidem.
Socij criminis, et si essent plures inculpantes nominatū, non probarent tantum, quantum probaret dictum vnius testis de visu, qui facit torqueri, ibidem.
19 Socius criminis in casibus non exceptuatis, ne dum non probat, sed ne quidem indicium facit.
20 In casibus exceptuatis, in quibus potest quis interrogari de socijs, talis nominatio socij facit præsumptionem contra illum, sed requiritur esse legitima præsumptio, vt faciat legitimum indicium ad torturam.

Præsum-

21 *Præsumptio quæ sit, & ut dicatur.*
22 *Socij criminis confessio, ad hoc ut probet contra nominatũ, seu inculpatũ per ipsum, quæ requirantur.*
23 *Argumentum quid sit.*
24 *Testis unus de visu, licet sit omni exceptione maior, tamen non concurrentib. alijs indicijs, an faciat indicium sufficiens ad torturã.*
25 *Iudex in re dubia in criminalibus debet inclinare in mitiorem partem.*
26 *Iudex maiorẽ consequitur honorẽ ex absolutione inquisiti, quam ex condemnatione.*
27 *Nobilis regulariter non torquetur.*
28 *Statutum pœnale non comprehendit mandantem.*
29 *Constitutiones regni sunt stricti iuris, & non extenduntur extra suos casus.*
30 *Priuilegium non extenditur de persona ad personam.*
31 *Constões regni, non extenduntur ad cõsimilia, & cõsequentia, ibi.*
32 *Constões regni non extenduntur ad casus, de quibus non loquuntur, sed illi casus debent determinari secundum ius commune.*

DECISIO XXVIII

MAgnificus Ioan. Ant. Gamboya Hispanus, inquisitus per magnam curiam vic. quòd mandauerit vulnerari Alexand. Castiglia, sub colore pretensæ inimicitiæ contractæ cum eius genitore, ex causa litis motæ per prædictũ Alexandrum aduersus illum de ducatis 10. & facta relatione demeritis causæ, ponderabatur contra ipsum inquisitum per magnificum relatorem, ꝙ mandatarius asserebat præfatum Ioan. Ant. mandantem minime cognouisse, aut cognoscere ad nomen, sed ꝙ erat iuuenis huiusmodi staturæ, & physionomiæ, & degebat in tali domo, apud ianua cuius aderant tres gradus, per quos ad domum ipsam ascendebantur, & sic ex præmissis inferebat ex conferentia circunstantiarum prædictarum mandatarium sum satis probare, & verificare ac fortificare eius dictũ. Ad quod aduertens dicebat veriores esse † sermones se cõcordantes reb. sensatis scdm
21 philosophũ, prout meminit Bal. i l. 1. C. de ser. fug. subdes, ꝙ id quod distat à verisimili, est quẽdã falsitatis imago. & ide Bal. in l.

quicun-

quicunque.in fi.C.de ser.fug.Alc.in cons.119.in causa,& lite do.Barth.Fel.in c.auditis de præscrip. Indo est, ꝙ † testib. non verisimile deponentibus non est credendum,vt dicit Inno.in c.auditis,de præscr.Fel.in c. licet causam in vers. not 10.extra de prob.& ideo consuluit Petr. de Ancha. in consil. 277.extra ordinem contractum, ꝙ iudex non verisimilibus non debet fidem adhibere,& idem Anch. in consi.118. visa facti narratione dixit,ꝙ allegans non verisimile, num debet audiri.Et ꝙ dictum testis non verisimile, est suspectum de falso,& nullam facit fidem, tenet Abb.in c.quia verisimile, vlt.no.de præs.& sequitur Ias.in l. si extraneus, ff. de cond. cau.da.& dicit Bal.in l.scripturæ,C.de fid.instr & ibi Saly.ꝙ verisimilitudo multum attenditur in probationibus. Cuius. n.rectè sententis iudicium comprobaret,aut verum aut verisimile esse posse affirmare, vt mandatarius adeo ignarus & mente captus reperiri possit,ꝙ ad instantiam personæ sibi incognitę,& cuius et nomen ignorasse testatur, se tanto periculo pœnę corporalis committere auderet? certè nemo, ni fallor,tum maximè concurrente iuris dispõne,ꝙ vnus idẽq;
3 testis † in casu,quo eius dictum,teneret, non posset nisi semiplenam facere probõnem,& non plus Ita singulariter cõsuluit Alex.in cons.152.in fi.vol.5.dum dixit,ꝙ si vnus testis deposuit super facto, & idem quoq; testis deponit super confessione eiusdem facti,iunctus cũ alio teste similiter sup cõfessione deponente,nihil ꝓbat eius dictum super confessio-
4 ne prędicta,quia idem † testis non põt facere plus, q̃ semiplenam probõnem,& idem tenuit Alex in l.Gallus,§. ille casus,ff.de lib.& posth. Nec in aliquo se tueri fiscus potest ex prætensa inimicitia,& minimè in iure considerabili, cum
5 non fuerit capitalis nec de maiori † parte bonorum, prout requiritur ad probõnem indicij,vt no.Bar.in l.ij.ff.de adim. leg.Spe.in tit.de pręsump.§ 1.Ang.in tract.malef.in verbo, fama publica pręcedente,vers. quæro quid si reperiatur quidam occisus.Lud.Ro.in l.j.§.hoc,ff. ad Sylla. Ludou. Bolog. in add.ad Guid.de Suza.in tracta. de tormentis in 2. vers. in ver.circa hanc materiam. Tertio,adducitur per regium fiscũ assertio eiusdem socij prætensi criminis in tortura, necnon, & depositio aliorum duorum testium tentatorum, si idem

perpe-

perpetrâsse voluissent, quorum vnus primo loco examinatus, & demum lato decreto post publicatum, & introducta causa in sac. Regio cons. per remedium appellationis fuit alter testis repetitus, quod fieri non potuit, nec debuit, stante lapsu longęuę dilationis, quàm fiscus habuit, & minime testem repeti fecit, nisi post publicatum in causa, & post appellationem per fiscum interpositam à decreto prolato per eandem magnam curiam, vt sub fideiussoribus liberaretur. Sicque obstante regia nouella pragm. Neap. edita 20. Oct. 1536
6 qua cautum est, † q̄ expeditio causę criminalis nullatenus retardetur prætextu non repetitorum testium fisci, si lapsa est dilatio. Item, cum in cā fuerit iam pronunciatum ipsum esse fideiussoribus relaxandum, quomodo dici possit licuisse testem repetere? Et q̄ non licuerit, nedum post pronunciatum, verùm ēt nec post conclusum, tenet Capycius antiquus regius consil. & auctoritatis non modicę, in decis. sacri cons. quas ipse collegit, & propriè in decis. 35. circa finem inci. In causa magistri Antonini. Et tñ dato, q̄ ambo testes ipsi eodem tpe repetiti fuissent nihilominus testis qui primo loco repetitus fuit, vt ex relatione percepi, apparet ex multiplici
7 † capite repulsatus, ob quod eius dictum nullam ꝓbõnem inducit, ꝑut in spē tenet And. de Iser. in const. regni, si dñ. Et attñ posito q̄ nulla esset repulsa, non posset aliter dici, nisi q̄ cum alias idem tentare præsumpserit, prędictus mandans videatur ex hoc in præmissis assuetus, & ꝑinde insurgat ꝑsumptio, q̄ & ipsum quoque mandatarium tentauerit, & subduxerit, vt idem perpetraret. Nam huic responderi po-
8 test, † quod licet consuetudo inferendi iniuriam probet contra aliquem delictum saltem præsumptiuum, vt in c. si. de app. & inl. de pup. §. si quis ipsi prætori, ff. de no. ope. nunc. tamē hoc vendicabit sibi locum, vbi ciuiliter ageretur, secus si criminaliter, & ita magistraliter Bar. in l. j. §. si quis tamē, ff. quod vi aut clam refert, & sequitur Franc. de Arct. in c. constitutus extra de testibus & nihilominus est testis singul. Nec suffragatur, & quarto, depositio eiusdem mandatarij in tortura,
9 quia dum fatetur se acceptasse ꝑ mandatum, & illud executum, tanq̄ particeps, & socius criminis non potest esse testis contra mandantem, nisi quo ad instructionem duntaxat, vt

consul-

consuluit Bal. in cons. 429. vol. 3. an mandatarius qđ sequitur Berth. in aureo suo repto. in ver. mādatarius, vult & idē refert, & sequitur Mars. in l. 1. §. diuus Antoninus. ff. de q. & præsertim, quia nullū aliud subsistebat iudiciū, uirtute cuius potuisset interrogari de socijs, cum regulariter tortus de se confessus, non possit de alijs interrogari, maxime dē cōsocijs, ut in l. qui de se, ff. de q. & in l. sicuti, C. e. t. & in l. fi.
10 C. de acc. Et ideo si † de facto interroget., vel sine interrogatione dicat de alijs, non statur eius dicto, nisi in casibus, ī quib. de se confessus torqueretur, & interrogetur de alijs. Si tñ contra illos alios pcedāt indicia, vt est ī latronib. & in assassinis, de se cōfessus et interrogatur de cōsocijs, & recepta toribus, & mandatoribus, vt in l. diu. Adr. ff. de cust. reo. & in l. pen. de fer. Itē interrogatur de fal. mon. vt in l. 1. C. de fal. mo. Item in maleficis, & mathematicis, ut in l. fin. C. e. t. Itē in seruo de nece dñi, vt indicet cuius mandato fecit, l. quo
11 prius, ff. ad Silla, & sic in istis † casib. intelligendū est, q̄ possit interrogari. Si tñ ex se, sine aliqua interrogatione cōfiteatur, seu rūdeat de alijs seu alio, illū inculpādo, alio indicio non militante contra illū inculpatum, suspectū erit hmōi testimoniū sicut suspectus est testis, qui vltro se offert, vt d. Sal. in d. l. fi. & sequitur Brunus in suo trac. de indi. & tor. Idē & ante eos tenuit Gui. de Suza. in suo trac. de tor. in ver. sed quod de qūo occurrenti, vbi formaliter dicit, q̄ si de facto in
12 terrogetur, vel sine interrogatione dicat de facto aliorum, non statur eius dicto, attñ non stabitur ēt in pnissis eius dicto, nisi alia pcedant indicia, alias non erit ipsius socij inculpatio, nisi aliqua psumptio, vt in apparatu legis fi. C. de accu. Ita in particulari firmat Gui. de Suza. in dicto suo tra. de torm. in ver. qđ de q. occurrenti. Idē pōst sequtur Gād. in trac. mal. sub rub. de q. & tor. in ver. restat formare. Idem voluit Dyn. in suo trac. de q. st. in ver. nunqđ per talem præsumptionem. Bar. in l. rep. de q. vbi magistraliter loqtur. gl. Inno. & Abb. in c. 1. de confess. & in c. 3. extra. de test. gl. in c. fi. 17. q. 3. Ang. ī trac. mal. in verb. fama pub. præcedente, ver. quæro an pinceps criminis, vbi post alios casus, in quib. socius nō potest torqueri contra alios, nec interrogari de alijs, vltra
13 supra numeratos, vt in illis † quæ non committuntur absq; socijs,

ſocijs,vel principalẽ in offenſam,& odiũ alterius,iuxta doctrinam Barto.in d.l.rep. tunc talis inculpatio ſufficeret ad torturam,prout etiam ipſemet Ang. firmat ibi : in ver. 10. quæro,an inculpatio,vbi aperte dicit,ꝙ in caſibus, in quib. quis poteſt de ſocijs interrogari, talis inculpatio ſufficit ad torturam : per tex.in l.edictum , & in l.1.ff.de qō.Sed hoc ſanè intelligendum eſt,ſi alia ꝑcedant indicia.Ita conſuluit Alex.in ſuo conſi.89.& in 3.volu.an aſſertio, &c. licet añ ipſum idem afirmauerit Guid.de Suza.& Gand.vbi ſupra, qui rectius cęteris locuti ſunt & Ang.nimis larga verba effundit prout refert & in oĩbus præmiſſis ſequitur Lud. Bolog. in addit.ad Guido de Suza.in d. ſuo trac. de tormen. Et ꝙ
14 † de neceſſitate vltra dictum ſocij criminis,in caſib.in quibus interrogari pōt de ſocio,requiratur concurſus aliorum indiciorũ contra noĩatum,vt deueniri poſſit ad torturam cōtra ipſum,tenet ẽt & ſequitur Marſi.magna criminaliſta, in ſua repe.l.fi.ff.de prob.vbi ẽt ſubdit hoc eſſe tenendũ menti ꝑpetuo,& ꝙ nunq̄ obliuiſcatur,qa eſt verbũ honoris, & vtilitatis plenum.& idẽ Marſi.late in ſub ſingulari 109.ſocius &c.& conſulendo firmat idẽ Marſi.in ſuo conſ.28.vbi late ĩ crimine ſodomiæ,qđ eſt occultũ, & aderant duo teſtes,quorũ vnus erat ſocius criminis & alter fuerat repulſatus:& ſic inculpatio ipſius ſocius nō offi ciebat noĩato,ex quo ſnō cōcurrebant alia indicia,& idẽ conſuluit ipſe Marſ.in ſuo cōſil.15.& in conſil.74.in cauſa Hierony.& in alio conſilio. 24.viſis inquiſitis format,& ibi ſubdit quòd licet mandatarius deponendo de mandato ſibi facto, ſit idoneus teſtis, vt concl udit per multa Alexand.in ſuo conſilio 86. quoniam omne datum optimum.in quinta volum.attamen Alexand. ibi loquitur.in cauſis licitis ciuilibus in quibus licitum eſt
15 acceptare mandatum. Nos † autem ſumus in cauſa criminali licita, vnde de vno non infertur ad reliquum, lege naturaliter, §.nihil commune,ff.de acqui. poſſeſ.& idem vt ſupra tenet Iacob.de Aretinus in ſuo tract.de quæſtione, & idem reperio nouiſſime audacter fuiſſe conſultum optimis rationibus & auctoritatibus,per dicto Stephanus Bertus. Gallicum auctoritatis non modicæ,in ſuo conſilio ducenteſimoquinquageſimonono in 1.vol.& ĩ alio ſuo cōſ.268.in

3.vol.& idē post Gab. de Ololetis, tenet Alb.de Ros.in d.l.fi. de quæst.& idem fuit de mente Od.in d.suo trac.de q̄st.qui positus est in tractatu Gand.in tit.de q̄st.& tor. in ver. nunc restat.Et idē vlt.loco reperio fuisse secutū Aug. Ari. in add. ad Ang.in ver.fama pub.ver.quæro,an particeps.Nec omittēdum censeo,idē fuisse cōsultum per Bal.in suo cōsil.42 9.
16 in 3.vol.supra ad aliud ꝓpositum allegato. & ibi†dicit,qđ talis nominatus à suo in delictis,in quib.socius interrogari potest,non faciet indicium,nisi alia adminicula suffragētur,& sic loqtur in numero principali, valet alia adminicula,& ponit exemplū vt est fuga nominati:cum scriptū sit in Salom.fugit impius nemine insequēte.Imò plus dñt Guido
17 de Suza,& Gā.vbi supra ꝙ nō concurrentib.†alijs indicijs, q inculpatio socij criminis ēt ꝙ inculpatus esset malæ conditionis & famæ,minime torqueri posset. & idē tenuit ante omnes And.de Iser.quē plerunq; Euangelistam in regno vocamus,in cōstōne regni,si dāna.vbi formaliter dixit, qđ si plures essent confitentes de titio,non valerent eorum dicta quantum dictum vnus testis, q facit torqueri:per l.maritus. de qō.etiā si centum essent testes ꝓducti cōtra Titium, qđ fecit homicidium cā Caio,nō p̄iudicat Caio, nec confessio socij asserentis se occidisse cū Caio hæc tn̄ præsumptio qualisqualis est,quia confessus est contra se,non sic in test.& iō creditur in alijs casibus pp immanitatē delicti:vñ iudex inquiret de fama & cōditione huius nominati:& non mouea tur ex sola illa confessione in dictis casibus:& si inueniat ipsum bonæ famæ,talis confessio non operabitur quidquam, quia debent adesse præsumptiones,suspiciones, & argumenta.& plus subdit,quod dicta cōstitutio:si damna.in qua principaliter quæsitum est de homic.exigit, vt sit leuis vitæ,qui tormentari debet.& plus subdit,qđ ēt si plures essent cōfitētes de nominato,satis videt̄ probatum, vt de indicijs videtur tunc copia ipsorum parti,vt iuuet se ꝓbando talia p quę eneruetur efficacia confessionū, & ꝓbata bona fama huiusmodi inculpatio seu confessio contra ipsum nihil operabitur.Ita,in particulari consuluit Alex.in d.suo cons.89.in 3.
18 vol.viso themate,&ibi subdit,†qđ ob bonam famam eliditur tale indicium,resultans ex dicto socij criminis, & tamen loqui-

men loquitur in cāsib.exceptuatis,Et idē consuluit Alex.in cōs.172.in fi.visa facti narratione.& idē Alex.in l.rep.§.is q. ff.de q.Raph.in cons.71.in cā inquisitionis.Dec.in cons.16. in causa falsitatis.& in cōs.189.lætatus sum.nu.9.& 10. Fel. in c.dilecti.num.8.Et idē in ꝓprijs tenet Bert.supra alleg.in ambob.ꝑallegatis suis consilijs: & sic dū interrogaretur in
19 casib.non exceptuatis† nedū nō ꝓdest, imò nec indiciū aliquid facit:vt d.gl.no.in l.si filium,C.de lib.cā,in gl. mag.in fin. Dy.in d.l.fi.C.de ac.vlt. q.& gl.ibi, vbi ēt late Sal. Ant. de But.& Inn.in c.1.de cōf.Fulg.in cons. 21.in causa inquisitionis.Alex.in p̄d.cōs.89.3.vol.&licet in casibus exceptuatis,in quib.pōt quis interrogari de socijs, talis nominatio socij faciat præsumptionem contra illum, prout ita intelli-
20 git Cyn.gl.in d.l.fi.& ibi.Sal.Qui subdit† ꝙ si esset contra illū sociū legitima præsumptio,tunc faciet legitimum iudicium ad torturam, ꝓut ēt cōcludit Bru.in suo trac. de indi. & tor. Attamen,quæ & qualis debeat esse ista præsumptio, non reperio per tot legū vertices: qui in hac materia latissi-
21 me scripserunt fuisse tactum.Iccirco† satis superq. satis aduertendum rogo;quia p̄sumptio debet resultare ex pluribus coniecturis,& alij probationibus,secundum qualitatem eorum,vt patet ex diffōne p̄sumptionis,tradita per doc. in plurib.locis,p̄sertim per Cald.in rep.capituli: vestra. de cohab. cle.& mulie.& ibi inquit,quòd præsumptio est cognitio,ex circunstantijs resultans.c.ex studijs,quasi p totū. de p̄sump. & ideo secūdū eum variatur,fortificatur, & debilitatur animus iudicantis ex p̄sumptione,ꝓut suadebūt circūstantiæ, ex quib.resultaret.Et idem p Bal.in l.ea quidem, C.de acc.& ideo gl.in d.l.fi.dicit,ꝙ assertio socij criminis, facit præsumptionē,& nō ꝓbōnē.& ideo subdit Sal.ibi,quòd in dictis casib.assertio delinquētis nō facit indiciū sufficiens ad torturā,nisi cōcurrat aliq̄ alia præsumptio,vt per gl. in d.l.fi.q̄ requirit p̄sumptionē p̄cedere debere prius cōtra eū, cōtra quē quis interrogat̄, vt ad dictā interrogationē ꝓcedi possit. Et idē firmat Alex.in d.cōs.89.in 3.vol.Bru. in præfato trac.de indi.& tort.subdens, quòd ad hoc,vt confessio criminosi fa-
22 ciat fidē † contra sociū,oportet quòd confessus fuerit interrogatus in casibus,in quib.de iure poterat interrogari.& sic

in casib.exceptis. Itẽ ꝙ cõtra illũ prætensum sociũ in spẽ sit aliqua legitima ꝑsump. aliàs tortus si confiteretur, nõ faceret indicium ad torturã. Et si vellemus adhærere cũ eo, quid d.And.de Iser.videl. ꝙ vltra dictũ socijs criminis, requiritur ꝙ concurrãt ꝑsumptiones, suspiciones, & argumenta. De ꝑ-
23 sumptione, q̃ sit, iã dictũ est. De argumentis † aũt est cõsiderandum, ꝙ argumenta dicuntur perspicuæ ꝑsumptiones, secundum Inn.in ca. cũ in diœcesi. in gl.in verbo.argumẽta. extra de vsu.Bal in marga. in verbo, argumenta, & alibi argm̃ dicitur ꝓpõ rei dubiæ, faciẽs fidem ꝑ quasdã à circunferentias. Ita Bal.in l.2. in fi.de app.nõ recip. Io.Cal.in d.c. vr̃a. Et alibi diffinitur argumentũ, ꝙ sit ꝓpõ ex aliq̃b. exñtibus, resultans ad propositũ oñdendũ seu concludendũ. Vñ qñ plures ꝓpõnes, vel qñ plura indicia, vel plures suspiciones, vel plures testes ad vnã cõclusionẽ ad aliq̃d ꝓbãdũ copulantur, istud sic copulare, dicitur argumentare, seu argumentum, quod est collatio plurium ad vnam conclusionẽ, vt in l.3.§.idem diuus, ff.de test.& in l.diuus, ff.de custo.reo. ita magistraliter inquit Bal. in l.ea quidẽ, 2.col.C.de accu. & sic apparet, ꝙ huiusmodi ꝑsumptiones, seu argumenta, q̃ requirunt qualitates ꝑfatas, req̃runt esse tales & talia, quæ vñr excedere & superare lrĩas, ꝓbationes ordinarias, & si recte considerentur, nõ congruũt litteræ, de qua q̃ritur. & nimirũ, cũ particeps criminis non admittatur cõtra sociũ, tã q̃ accusator, nec vt denuncietur, Itẽ nec vt testis, q̃a nihil ꝓbat, vt satis pulchre consuluit Io. de Ana.in suo cõs. 59. visa inquisit.formata. & sequit̃ Alex.in cons.132. visa facti narratione, 1.vol. in fi.& in cons. 90.viso themate, 3. vol. & in cons.128.qm̃ abunde, in 4.vol.& sequitur ẽt cõsulẽdo Dec. in cons.138.in 2.vol.vbi de materia plene. Suffragatur etiã ꝑmissis. ꝙ licet vnus testis deponẽs de vsu delicti cõtra aliquẽ, sit omni exceptione maior: tñ, nõ concurrentib.alijs in
24 dicijs, † nõ erit sufficiens ad torturam. Ita secundum vnam opi.singulariter voluit Cy.in l.fi.C.de q̃õ.& consuluit Alex. in d.cõs.sæpius allegat 89. 3. vol.viso themate sequitur Ias. in l.admonendi, in ver. 10.ꝑfata, ff.de iu.iu.& plene Mars.in suo sin.313.qñ testes. Or quanto magis erit dicendum in teste socio criminis, & q nõ potuit interrogari: cũ simus extra

casus

casus exceptuatos,& sic nulla apparente legitima causa inimicitiæ,seu odij capitalis, concurrente repulsa illius testis asserentis se tentatū,ac ēt negatiua plenè ꝓbata;ꝙ Neap.tēpore cōmissi delicti nec lōge añ, nec post fuit:*concurrente pſertim eiusdē inqsiti bona, imò optima fama, & nobilitate,quā satis iura in similib.cōsiderāt,vt supra oñsum est, inficiari nō pōt,qn ꝓbō fisci,saltē dubia nō remāserit:quo ca-
25 su in re dubia in criminalibus.†dēt iudex inclinare in mitiorem partē,vt d.Bal. in cons.195.an vulnus, in 1.vol. cir. fi.Et tenet consulendo Dec.in suo cons.414.in 2. vol. & iu-
26 dex maiorem†consequitur honorē ex absolutione inquisiti,q̄ ex condemnatione,vt d.Pau.de ca.in consi.229.visa inquisitione.in fi.Et iō dixit Pet.de Anch.in cons.24.inuehendo contra iudices annullantes ad condemnationem,credentes vilescere in conspectu hominum,cum absoluunt, cōtra l.absentem.de pœ.& idē sequit̃ Dec.in cōsil.175.in cā falsitatis,& in cōs.189.lætatus sum.Vñ nō posset modo aliquo, nedum dici,imò nec cogitari de tortura eidē inqsito inferēda,ꝓut fiscus expostulat,ob dictum Bal.supra alleg. licet ad aliud ꝓpositū in illo cons. an mandatarius.dum dixit testis tentatus probare contra tentantem: qa ex quo non assensit delicto,sed reuelauit,commendādus est. non tamen Bal. dicit talib.testib.singularib.stādū eē.Itē nec dicit, ꝙ talis tentatio possit per eosdemet testes probari. Vñ dēt intelligi cū iuris ministerio,vt testis tentatus ꝓbet contratentātem.i dū docuerit se tentatum,aliàs posset quis de facili offendi a teste,asserente se tentatum,id aliter nō verificādo,qd' esset satis absurdum.& satis apparente testes pfati singulares,cū nemo ipsorum deponat de tentatione alterius, nisi de suamet. Itē dum Bal.dicit,ꝙ ex quo non consensit,sed reuelauit,cōmēdādus est:dēt iudicio recte sentiētis intelligi, qñ reqsitus reuelauit saltē ad euitādū, ne qd sinistrū cōtingeret ei,q ipsum ꝓduxit:nō aūt vr̃ intellexisse, vt post quatuor mēses à tpe tentationis pfatę,vt ipse deponit, & post offensam factā q̄rulāti,ad eius instantiā ꝓductus,ita deposuit : suffragante
27 potissime nobilitate inquisiti † cum nobilis realiter non torqueatur : secundum Odof.in suo tract.de q. quo refert & sequitur Br.in suo trac.de iud.& tort.tum etiam quia miles,

 & re-

& regius stipendiarius.per tex.iu l.milites.cum vulg.C.de q. & in l.Diuo Marco.C.eodem ti. Nec omittendum censeo, ꝙ dato absq. veri p̄iudicio.ꝙ præfatus inquisitus mandasset præfatum Alex.vlnerari,non ex hoc ipse inquisitus vulnerauit,& sic pæna constitutionis reg.si quis aliquē. quæ punit vulnerantem pœnā putationis manus, non extenditur ad
28 mandantē,vt vulneret:cū mandans,† non dicatur verè,sed interp̄tatiue facere:& statutum pœnale nō cōp̄hendit mādantem,vt d.Ang.in trac.mal.in ver. Sempronium mandatorē.& plenè Aug.ari.ibidem,in uer.14.Alb.de ros.in 3. p̄te stat.q.55.& ibi subdit,ita Bon.fuisse decisum,& sequit̄ Alc. in consi.65.in 4.vol.uisa quadā constōne.& facit ipso p̄ uiua rō,qa sumus in pœnalib.& dicta constō, siquis aliquem
29 exorbitat à iure cōi:& in† pœnalib. durū est legē extra casum ī lege exp̄ssum extendere,l.3.in fi.ff.de p̄uar.§.cum autē in vers.optimum,in auth.de non elig.sec.nub.coll. in 1. Et iō cum ex disp̄ōne constōnis reg.imponatur pœna truncationis manus vulneranti aliquē,(ꝙ nō est de iure cōi,)& Ioan.Ant.iste non vulnerauerit,licet ordinauerit vulnerari non extendit ur talis pœ.ad ordinātem, seu mādantem vul-
30 nerare:cum constōnes reg.sint stricti † iuris,& non extendātur extra suos casus,vt d.gl.in cōstōne, pœnam eorum quæ est 10.gl.& solet allegari à doctorib,regni.Et idem dixit in verbo,occultatorē,& idem d.And.de Iser.in cōstōne regni, p̄sequentes,& subdit, ꝙ non extenduntur ád similia, & ad consequentia,& sequitur Affl.in constōnes reg. prosequentes,& in d.constitutione, pœnam eorum, uers.tene menti. & subdit And.in constōne,p̄sequentes,ita dixisse sapientes.
31 Nec continet dicta † constitutio ius cōe,sed priuilegium: & priuileg.non extenditur de persona ad personam: vt no. in cl.1.de censi.etiam vbi est eadem rō,vt in c.priuil. de re. iu.in 6.Ita Card.Fl.in cle.1.5.q.de test.& Affl.& d. constitu-
32 tiones consequentes,& idem d.gl.in constit.probationum in cursib.in gl.fi. ꝙ † constōnes non extenduntur ad casus,de quib.nō loquuntur,sed illi casus dēt determinari secundum ius cōe.Idem ēt tenet gl.in cōstitutione:exceptiones sub rubri.22.& seqtur Affl.in d.consti.p̄bōnum in cursib. in fin. verbis.Et iō non rogato supercilio dicit p̄t,ꝙ nō posset maior

pœ.re-

pœ.relegationis sibi inferri:& sic vbi non venit imponenda pœ.vltra relegationem,non posset hře locū tortura p cap. regni tormenta. Ex quib. fuit decisum nō posse torqueri, sed ex præmissis probationibus & indicijs ita mutilaris, condē natus ad exilium biennale extra Neap.& in hanc sententiā conuenimus omnes iudices.

1 *Bannitus is dicitur,qui rite & recte bannitus fuit.*

2 *Contumax nulliter,non potest dici contumax.*

3 *Bannum emanatum à iudice laico contra clericum,non tenet : & est nullum.*

4 *Clericus citatus per iudicem secularem,non tenetur coram eo compareret,& subdit,quòd si non comparet,non potest contumax reputari.*

5 *Clericis coram iudicem secularem, non est licita comparatio, nec possibilis prorogatio.*

6 *Processus iudicis laici contra clericum citatum per ipsum, & non comparentem,non tenet.*

7 *Clericus si citatus à iudice laico comparet,& non declinat eius forum debet mulctari per iudicem eccles. & pœna extraordinaria puniri.*

8 *Statutum laicorum,etiam in fauorem ecclesiæ,non valet:quia Canonistæ non concedunt.vt laici ponant falcem in messem eorum.*

9 *Clericus non potest subijci iurisdictioni iudicis laici, etiam de consensu sui episcopi.nu.10.*

11 *Clerici vt conueniantur in curia iudicis secularis, minime Papa hoc facere potest;Imò si Papa hoc faceret,minime iudex secularis hoc facere posset.*

12 *Princeps laicus,nec Imperator pōt condere legē.quòd clericus committens crimen læsæ maiestatis,puniri possit p iudicem secularē.*

13 *Conuentum fuit inter Regem regni sanctam Romanam ecclesiā, quòd Rex nullam aliquo casu habeat potestatem in clericos, nec iurisdictionem,nisi ratione feudi.*

14 *Clerici nedum quasi sunt exempli à legibus imperialibus, verum etiam & eorum bona.*

15 *Clerici legem domui tpalis,et in eorum fauorem disponentem,recipere non tenentur,nisi per ecclesiam Rom.approbata repiatur.*

16 *Omnis causa etiam iniusta,excusat à pœna,*

DECISIO XXIX.

Magnificus don Guctter de naui, inquisitus per magnā curiam Vic. de receptatione magnifi. Io. Iacobi Cossa eius cognati, inquisiti de nonnullis criminibus, banniti & condemnati. Id de plano confessus, sciens eundem Ioan. Iaco. clericum & beneficiatum nec potuisse per ꝑ iudicem secularem citari, nec condemnari, sed ad pœ. aliquem minime obnoxum reputando, eundem in eius domo receptauit & pariter ipse ad domū præfati Ioan. Iacobi pluries se recepit. Dū hæsitaretur in magna cur. vic. an teneatur ipse don Guctter ad pœnam sex mille duc. in regia prag editā contra receptatores bannitorum, seu ad aliam pœnam: dicebā principaliter, ꝙ illum bannitum vocare, seu tenere debemus,
1 quem rite & recte bannitum esse comperimus, vt d. Bar. & post eū Alex. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. & in l. non putauit. §. non qs. ff. de contra tab. & tenet Fran. Cur. Seni. in suo cons. 60. ꝓ aperienda veritate. Dec. in c. prudentiam. de
2 off. deleg. vbi ēt subdit, † ꝙ cōtumax nulliter. nō pōt dici cōtumax. & idē d. Dec. in c. de appella. extra, de appell. Sed ꝙ
3 bannū emanatū à † iudice laico contra clericū, nō teneat, & sit nullū tenet in ꝑticulari Io. And. Ant. de Bur. & Ab. in c. si dilig. de fo. comp. Bal. in l. 1. ff. siquis ī ius vocat. nō ier. Alex. in cons. 63. 3. vo. & iō dixit pulchre Bal. in l. si q̄s ex consensu. ver. demū, C. de epi apud, ꝙ citatus per iudicē incōpetētē si nō cōparet, & sit cōtumax, & ex contumacia iudex ipsum ponat in banno, ex hoc nō dēt timere: quia ex quo acta sūt nulla; tanq̄ facta corā incōpetēti, ex illa vera, contumacia nō oriet̄ aliq̄s pœnæ effectus: maxime, cū de nā iurisd. sit, vt nō possit exerceri in nō subditū, c. ꝑ venerabilē. extra q̄ filij sint legit. Ita d. Fel. in c. q̄ in ecclesiarū. in ver. 3. declarō extra de cōstō. gl. in c. dudū. extra, de reb. ecc. nō alien. in 6. Et iō
4 dixit Io. And. Ant. de But. & Ab. in c. si dilig. de fo. compe. ꝙ clericus citatus ꝑ iudicē secularē, nō tenet̄ corā eo cōparere: nec p̄t, si n̄ cōparet, cōtumax reputari: ex quo cōtumacia, ipsa nō tenet, cū cōtumacia sit delictū, & iō nō p̄t secularis iudex pœ. cōtumaciæ in clericū infligere, c. 1. de cle. cōiu. in

6. Bal.

6.Bal.in l.generaliter la 2.C.de epi s.& cl.in l.si q̄s ex aliena.ff.de iud.consuluit Bar.in suo cons.225.clericus sub nomine laici,& plenè Deci.in suo cons.241.vol.2.scripsi alias Iacob.de S.Georg.in l.nō vr̄.de iud.hic dixit dn̄s Aegid. de Mandalbertis,in sua disputatione inci.q.talis est. q̄ reperit̄ inter disp.Paul.de Leaz.rn̄dendo ad Bar.in d.l.nō vr̄. de iu.
5 ꝙ clericis † corā iud.seculari non est licita comparitio,nec possibilis prorogatio p.d.c.si diligenti de foro cōp.& sic cū constaret p̄fatum Io.Iacobum non esse de iurisdictione citantis,non tenebatur cōparere,vt not.in c.fi.de appel. Et cō suluit Alex.in cons.77.vol.3.& tenet Henricus Boyc.in suo sing.28.citatus.& seqtur Guido Papæ,in sua decis.parlamenti Grationop.450.an mulctæ declaratæ,& magis in particulari.Io.And.in regula:scient.in mercur. & ibi subdit , non
6 tenere processum iud.laici contra † clericū citatum p ipsum & non cōparentem,ad allegandam de priuilegio clericali : qa nec valet in principali cā,nec in pœnam contumaciæ, & hoc intm̄ est verum , ꝙ non tenet̄ clericus citatus p iudicē
7 secularem corā eo cōparere ꝙ † si comparet , & non declinet eius forum,debet mulctari per eius iud.ecclesiast.& per eundem pœna extraordinaria puniri debet , quasi sit transgressor canonis scd̄m Bal.in l.1.ad fi.C.de indict.vidui. tollen.Qui subdit procedere,ēt si statutū ꝓhibeat declinare forū sub pœna:ex quo tale statutū non valet.Refert. & seqtur Firm.in suo trac.de ep̄o,in 5.par.lib.4.in verbo 49.quæro . in fi.d.vers.in verbo,iuxta pręmissa sciendū est,& sic p̄uides ipse magn.dou Gucter,ꝙ eius iuris dispōne nedū laicus iudex,verū ēt nec Princeps secularis p̄t iponere legē p̄sonis ec
8 clesiasticis,cum non sint, † nec esse possint de iurisdictio. laici,institutum,quòd non valet statutum laicorum , etiam in fauorem ecclesiæ : quia canonistæ nō concedunt, vt laici ponant falcem in messem eorum : vt in cap. cum ecclesia S.Mariæ.extra de const.& tradit,Arch.in c. 1. distinctio.
9 10.& ideo dicit text.in cap. decimæ,distin. 96.† quòd clericus non potest supponi distinctionibus laicorum, & sequitur Host.in summa de iud.§ quæ sit necessaria.& ibi subdit
10 qui etiam de consensu episcopi † iudex laicus non p̄t hr̄e iurisdict.in clericum,vt in c.decernimus,& in c.quanto , de iud.

11 iud.Imò ēt & † Papa minimè facere pōt, vt clerici conueniantur in curia seculari,& si faceret, minimè posset iudex secularis de clericis cognoscere.Ita Card.& Abb.in c.perpendimus,in rep.de sen.excom.refert,& sequitur Rom.in sing. suis,in verbo,Papa,vers.quæro,nunquid,cum clerici sint exēpti à legibus tpalibus,d.c.cum ecclesia S.Mariæ.de const. se-
12 cundum Bal.in c.clericus.de pace ten.& ideo † princeps laicus,nec Imperator pōt concedere legem ꝙ clericus cōmittens crimen læsæ maiest.puniri possit ꝑ iud.secularem . Ita Bal.vbi supra,& hoc quia lege diuina cautum est:nolite tangere Christos meos.i.clericus:vt no.in auth.de non alien.in prin.Idem tenet And.in const.inci.de personis. sub rubr.vbi clerici in malef.conueniantur:& allegat const.Fed.incip.statuimus.sub tit.de epiſc.& cler.positam.Et licet illa lex nō loquatur,qñ clericus cōmisit crimen læsæ maiest. tñ conuen-
13 tum fuit inter regem regni,& Rom.ecclesiam in † inuestitura,ꝙ Rex nullam aliquo casu habeat iurisdictio.in cler. nisi rōne feudi.& idem dixit Abb.Panor. in c. cum non ab hoīe. extra,de iud.circa prin.& de conuentione ꝑfata inter regē, & Rom.ecclesiā,meminit c.regni : itē statuimus, ꝙ clerici. sub rubr.ad trah.cler.ad iud.secularia.& fuit edictum d.c.per Carolum principē Salerni,primogenitū regis tunc regnantis.Tuetur ēt ꝑfatus magn.don Guer,ꝙ clericus legē pœnalem principis secularis recipere,nec admittere tenet:vt dicit
14 Inn.in c.auditis.de ꝑscr.& nedū † ꝑsonæ clericorum,verum ēt,& eorū bona sunt exēpta a legib.imp.vt dicit Bal.in auth. licet nulla cōitas,C.de sac.san.eccl.& no.in c.q̄q̄, de cens. in
15 6.Pan.in c.2.de immu.eccl.Et iō clerici † legē dñi tpalis ēt in eorū fauorē disponentē,recipe non tenent,nisi ꝑ eccl.Roma.approbata reperiatur.Ita Io.And. & Cald. in c.1. de ope. noui nunc.Inn.in c.nouit.de iud.& ibi Panor.Alexan.consi. 105.vol.4.& sic præfatis in rectam considerationem deductis,asserere posset ꝑfatus d. Gucter minimè in pœnam aliq̄
16 incidisse ob receptationem præfatam, † cum omnis causa etiam iniusta,excuset à pœna:prout singulariter tenet Ang. in l.si plagij,C.ad l.Flauiam.de plagia.gl.in l.j.in fin. gl.magnæ,ff.si quis ius dicen.non obtem.gl.in l.satis, ff. de in ius vocand & in l.j.in verbo,iustis,ff.de ambig.Bald. in l. debe-
ri,

ri,C.de fideicom.liber.Ex quibus omnibus dixi, pręfatum d.Gucter esse exemptum à pœna dictæ regiæ pragm. Cæteri autem magnifici iud.fortè pręmissa non aduertentes, votauerunt incurrisse pœnam:moderandam tamen per illustris. dominum Proregem,qui post nonnullos dies, fortè habita notitia votorum pręfatorum rescripsit esse supersedendum in exactione dictæ pœnę,non esse aliter molestandum prædictum don Gucter.

1 *Concessio iurisdictionis facta per Principem alicui,videtur cumulatiue facta,& non priuatiue,nisi exprimatur quod priuatiue, concessa sit.*

2 *Iurisdictio licet tribuatur alicui,non ex hoc videtur derogatum iurisdictioni iudicis ordinarij,etiam si per verba taxatiua concessa fuerit.*

3 *In concessionibus iurisdictionum semper auctoritas superioris concedentis præseruatur illæsa.*

4 *Papa concedens iurisd.alicui,videtur maiorem pænes se reseruasse.*

5 *Iudex inferior dum in eodem loco habet iurisdictionem; videtur ipsam accumulatiue habere,& non priuatiue:vnde est locus præuentioni.*

6 *Iudex præueniens per citationem realem,id est per capturam,præfertur iudici inquirenti per prius.*

7 *Præuentio habet locũ inter æquales iudices,& in pari iurisdictione.*

9 *Iurisdictio in dubio videtur accumulatiue concessa,& non priuatiue:nisi esset concessa alicui castro,quòd causæ debeant in ipso agitari per vicarium ibi ponendum:nam eo casu ex mente concedentis apparet,quòd fuerit priuatiue concessa.*

10 *Imperator concurrit in iurisdictione cum quocunque alio suo subdito.*

11 *Inuestitus de feudo dum quis est,non poterit princeps in primis causis concurrere in iurisd.cum vasallo.*

12 *Iurisdictio competens alicui virtute priuilegij,facit vt non sit locus præuentioni alterius iudicis:secus, si esset iurisdictio,quæ ad plures pertineret;quia tunc haberet locum præuentio.*

DECISIO XXX.

IN cā excellentis comitis Sarni, super repetitione, & remissione eius vasalli carcerati in magna curia Vic. ꝑ delicto commisso .i. homic. patrato in ciu. Sarni, & quē magna curia ipsa in captura ꝑuenit: replicabatur p regium fiscum hmōi remissionem de negandā, & p eandem magnam curiā cognosci dēre de delicto ꝑfato, cum in eius captura ꝑuenerit, tum maximè, qa iurisdictio
1 concessa eidē Comiti, non apparet concessa † priuatiuæ ad magnā curiam, & iō ꝑsumitur accumulatiuæ concessa, & p ipsius concessionem factam Comiti, non videtur sublata iurisdictio ab ipso principe concedente: sed ꝙ vtriq; cōpetat, p tex. in c. dudum. de ꝑben. in 6. & est tex. in l. j. C. de off. ꝑf. vr-
2 bis. vbi dicit Bar. p illum tex. ꝙ † licet tribuaẽ iurisdictio alicui, non ex hoc videẽ derogatum iurisdict. iudicis ordinarij, ēt si p verba taxatiua spāliter alicui iudici iurisdict. concedatur: vt dicit Bal. in l. j. ver. extra q̃ritur, ff. de of. consul. & late Rom. in consi. 393. pn̄s consultatio refert plenè, & sequitur Dec. in suo cons. 3. diligenter ꝑ tenui facultate, & bene facit qa iurisd. in dubio debet ad ordinarium transferri: vt p glo. no. in l. j. in gl. in fi. ff. de iud. Cy. in l si quis ex consensu, C. de epis. aud. & quod no. Fed. in suo cons. 130. factum tale est, q̃dam domus. ꝙ iō dixit. singulariter Bal. in l. qui se patris, C.
3 vn̄ lib. ꝙ in † concessionib. iurisdict. super auctoritas superioris concedentis, ꝑseruatur illæsa cum citra eius auctoritatem nequeat exerceri: cum ĩ eo super resideat suprema ptās inseparabilis. Vn̄ pōt aliorum iurisdict. supprimere, allegat no. per doc. in l. j. C. de sum. tri. & fi. cath. Nec omitto pulchrū dictum Bal. in cons. 326. inci. Rex Rom. in fi. verbis. in 1. vol.
4 vbi dixit, † ꝙ Papa cōmittens iurisdictionē, videtur maiorē
5 pœnes se reseruasse, & ꝙ iudex inferior, † dum in eodē loco habet iurisdict. videtur ip sam accumulatiue habere, & non priuatiue, Vnde est locus ꝑuentioni: vt dicit Ang. de Are. in l. j. §. si quis in appellatio. ff. de appell. Fran. de Aret. in consi. 101. Spectabilis dominæ. Dom. de S. Gem. in c. per hoc. de hær. in 6. Io. de Ana in c. excommunicamus, §. volumus. de hær. Bar. in l. studentibus, de off. præf. vrbis. Item apparet
6 † magnam curiam peruenisse per citationem realem. i. per captu-

capturam personæ. Quo casu præfertur iudici inquirenti per prius, vt d. Bar. in l. 3. ff. de cust. reo. & in l. j. de pœ. Bal. in l. C. vbi de cri. agi opor. & in auth. sed nouo iure, C. de ser. fug. Io. And. in c. j. de obl. ad rõci. & Alex. in l. sepulchri. de sepul. vio. & tamẽ sumus in magna curia, q̃ est iudex superior, & nihilo
7 minus ꝑuentio † locum hẽt inter ęquales iudices, & sic in pari iurisdict. l. si pluirb. ff. de leg. j. & l. j. ff. de off. ꝑsid. Quib. oĩb. adductis per me, ad corroborationẽ intentionis regij fisci, q̃ in rei veritate euanescit, vt infra patebit, contrariã sñiam sentio de iure veriorẽ. Nec officiunt primò loco adducta, ꝙ concessa iurisd. maior inrisdictio resideat pœnes Principẽ concedentẽ: ex quo nulli dubiũ. Sed in casu, de quo q̃ritur. non cõcurrit Princeps, sed magna curia, q̃ ꝓ principe reputari non põt. Nec de captura personæ, & sic ꝑuentione reali ipsius vasalli curãdum, cum liq̃at ex ꝓcessus meritis, officialẽ eiusdẽ comitis oẽm diligentiã adhibuisse cõtra ꝑfatum delinq̃ntẽ, ob quã patet, nullã posse sibi culpã imputari, & sic q̃litus ex tenore priuilegij non liqueat iurisd. sibi priuatiue cõcessam
8 ad magnã curiã: tamẽ apparet † ex mẽte cõcedentis, iurisd. ipsam fuisse eidẽ priuatiue concesſã, per ea, q̃ cõsuluit Lud. Ro. in cons. 393. præsens consultatio. vbi posita regula, ꝙ iu-
9 risdictio in † dubio videaꝭ accumulatiuẽ concessa, & nõ priuatiue: fallit, vbi esset concessa alicui castro, ꝙ cãę debeãt agitari in ipso per vicarium ibi imponendum: nã eo casu ex mẽte cõcedentis apparet, ꝙ iurisd. illa fuerit priuatiuẽ concessa. Et idẽ tenuit ipsemet Lud. in suo sing. 21. viget pactũ dicẽs, ꝙ licet esset pactum inter Senẽses, & hoĩes cuiusdã territorij, ꝙ non derogabunt iurisd. ptãtis eorum: tamẽ ponẽdo in certo loco vnum vicarium, videtur dari sibi iurisdictio priuatiue ad illum ptãtem. Idem refert, & sequitur Fel. in c. pastoralis, de off. ord. Vbi etiam in princ. dixit, ꝙ in hoc, vtrum iurisdictio competens inferiori, dicatur competere priuatiue ad superiorem an cumulatiue, est materia valde intricata, secundum Ang. in l. testamenta, C. de testam. & ibi. & in alijs locis vario modo locutus est. Vnde pręmissa regia pragmatica regis Ferd. I. quòd in primis causis, tam ciuilibus quàm criminalibus cognoscant iudices ordinarij in locis, & causæ ipsæ à proprio foro non extrahantur, etiam per magnã curiam

riam Vic.satis concessa videtur ipsa iurisdictio priuatiue ad magnam cur. Vicariæ,concurrente maximè c.obtento ad in stantiam ciu.Neap.vt priuilegia concessa baronibus inuiolabiliter obseruentur. Nec officiunt supra allegata de præuētione,& q iudex inferior videtur accumulatiuè iurisdict.habuisse,quia illa procedunt,vbi tam iudex superior,q̄ inferior hñt iurisdict,in eundemet locum. Quia tunc videtur inferior iurisdictionē accumulatiuè habuisse:secus,si non in eodem loco,& ita loquuntur iura supra allegata. Et in eo quod dici posset supra dicta pro fisco,maximè hodie procedere in

10 Imperatore,qui concurrit † in iurisdict.cum quocunq; alio suo subdito:vt p Bal.in c.1.in prin.de his,qui feu. dare poss. vbi ēt idem dicit de Papa. nam eadem est rñsio, de qua supra,q imperator non concurrit in iurisdict.cum p̄fato comite,sed magna curia duntaxat:& nihilominus spāliter in inuestito de feudo:vt ēt princeps non pōt concurrere in pri-

11 mis causis in iurisdictione cum vasallo. Ita † dixit Panor.in c.cæterum,de iud.& rō.est secundum Bal.q idem tenet in l. [illegible].43.ff.de rerum diu. Quia vasallus habet ius vtile in iurisdict.& territorio cum vtilitate,& effectu,& idem ēt Martin. Laud.in suo tract.de prin.1.rub.concl.138.Dux Mediol.Cardin.Alex.in pl.Feud.circa medium Io.Fab.inst.de Attil.tut.in prin.dum dixit dñm directum non posse in terra Baronis sibi subiecti dare tutorem pupillo, nec alium actum iurisdictionalem exercere:nisi in defectum iustitiæ inferioris, & ibidem magis in spē,& propriè decidendo casum, de quo q̄ritur,tenet Bal.in l.fi.C.si à non compet.iud. ibi dum dicit, ponendo q.de eo,qui cōmisit homicidium in castro Spoleti, quod castrum habet proprium prætorem,licet sit sub præside ducatus Spoleti:nunquid si aufugit,debeat ad dictum castrū remitti puniendus,an ad præsidem:& dicit, q ad dictum castrum,ēt per ipsum præsidem erit remittendus:per no. in ca. cum æterni.de re iud.in 6.in nouel.quia ibi spālius sortitur forum,& iudicem.quod ēt no.dicit Bal.idem consuluit Frā. Cur.Sen.in suo cons.2.vasallus habens,& plenè:& est in consilijs feud.vbi ēt ad hoc allegat tex.bonum in c.Rom. extra de offic.ordin.in 6.vbi apparet,q archiepiscopus regulariter non potest exercere iurisdictio.in diœcesi episcopi sui suffraganei.

ganei.& sic concludit dñm directum non posse se impedire in iurisdictione sui vasalli circa primas causas suorum vasallorum:qa vbi est concessa iurisdictio,non pōt superior concedens se intromittere p supradicta,nisi in casu negligentię. Et idem sequitur Alb.Brun.in suo cons.47.visis dubijs. Iac. de S Georg.in suo trac.feud.& plenè Fel.in c. pastoralis. extra,de off.ord.in 6.limitatione.vbi formaliter dicit,limita 6. in dño feudi:quia tributa est sibi iurisdictio priuatiuæ ad ordinarium.Ita dicit Abb.in c.cæterum.ibi,fateor. tñ extra,de iud.p tex.in c.imper.de prohib.feu.alien.& in c.ex transmissa.& in c.ex tenore.extra,de fo.comp.Præterea,cum præfato excellenti Comiti competat iurisdict.virtute priuilegij,non est locus præuentionis magnæ curiæ:secus, si esset iurisdict.
12 quæ ad plures pertineret:quia † tunc haberet locum præuētio allegata,c.vt debitus.extra,de appel.c.3. de off. Arch. Ita in proprijs terminis decidit Fel.in c.irrefragabili. extra , de off.ord.& ibi subdit Card.post Pau.in cl.j.in verbo,ne igitur. j.not.de celeb.missa.ita dicere,& ꝙ tex.in d.c. irrefragabili. & alij probantes,ꝙ de iure minorum prælatorum non se intromittunt diœcesani,nisi in casu negligentiæ,procedunt solum,qñ ad inferiorem spectat iurisdictio de iure cōi , priuilegio,vel consuetudine.Secus,si est actus,qui ad pluries similiter pertinet:quia tunc est locus pūentioni,& sic non potest allegari magnam curiam pūenisse, cū se intromittere nō poterat in p̄iudicium iurisdictionis ipsius Comitis. Nec valui tm̄ bñ cantare,ꝙ sonitus veridicus transiret p aures sociorū meorum iudicū,qui fisci partib.adhærendo,decreuerunt, & contra votum meum sup radictum , cām ipsam esse tractandam,& remanendam in eādem magna curia, & nescio qūo & quo iure tueri possit hmōi decisio,& nunc pendet appellatio in sacr.regio cons.tandem die 15. pñtis mensis Martij, 1542.fuit decretum p sacrum regiū cons.male iudicatum p magnam curiam,& p̄fatum vasallum esse remittendum ad p̄fatum excellentem Comitem Saıni,prout iā remissus fuit.

1 *Viro non accusante vxorem, non licet alteri matrimonij connubia fœdare.*

2 *Mulier nemo te condemnauit:& ego te absoluo.*

3 *An in adulterio possit procedi ex officio.*
4 *Adultera puniri debet, etiam si maritus sibi pariat, ex quo est de casibus, vbi proceditur ex officio, & absque accusatore.*
3 *Vir si accusauit vxorem de adulterio, ipso demum desistente, quilibet etiam extraneus poterit accusare.*
6 *Vir non accusans non impedit quin iudex non possit ex officio procedere in adulterium.*
7 *Adulterium vbi est notorium, iudex potest ex officio procedere.*
8 *Ex confessione in iudicio facta inducitur notorium.*

DECISIO XXXI.

CAssandra vxor inquisita de adulterio cōmisso cū Bartholomæo de Corrado de Neapoli barbitonsore, accusata iam de adulterio p eūdem maritū Cassandræ pdictæ, & dū instante Regio fisco procederetur in causa, & fuisse obiectum, non posse procedi nisi contra Io. Petrum, & non contra Cassandram minime de
1 adulterio accusatam cum viro non accusante† vxorē, nō liceat alteri matrimonij cōnubia fœdare, l. quamuis, la 2. C. de adult. & l. si cōstāte, ff. eo. tit. & l. miles. §. noluit, & l. fine meo, ff. eo. ti. maxime, quia sine accusatore nemo punitur, l. rescriptū, §. si quis accusatorē, ff. de mun. & hon. & tenet gl. in d. l. 2. §. si pub. de adul. & hoc iure diuino factum videt: p Chrm
2 Io. 13. vbi dephensam in adulterio dimisit: † quia nō habuit accusatorē, dū dixit. mulier nemo te condēnauit. & ego te absoluo. Idē tenet And. de Iser. in const. regni, humanitate.
3 sub rubr. de his. qui fideiuss. dare poss. Sed q† imò ex offō, & sic per inquisitionē, pcedi pot, est tex. in c. perniciosam, de off. ord. & tenet Bar. in d. l. 2. §. & si publ. de adul. & in particulari idē And. in constit. asperitatem. in fi. verbis: sub rub. de adult. & lenoc vbi subdit, q adultera punit, ēt si maritus sibi parcat, quia est de casib. in quibus procedi pōt ex officio sine accusatore, cum sit crimen publ. d. l. 2. §. si publ. Accedit bene litera arbitralis, ne tuorum. virtute cuius potest procedi ex officio in omnibus casibus, in quibus imponi potest pœna mortis ciuilis, vel naturalis, vel membri abscissionis, non obstante dispositione capituli, vt delatus. ut dicit Par.

de Put.

de Put.in trac.synd. in verbo, inquisi.§. 2.Sed in viro pœna adulterij,est mortis natutalis, & in muliere detrusionis in monasterium,vt d.l.quis.in fi.C.de adul.& per const.regni. asperitatem,et flagellis affici.sic videtur nedum pœna corporis afflictiua, sed certo modo morti ciuili æquiparata,& plus subdit And in d.const.asperitatem, ꝙ eo casu adultera

4 † puniri debet,et si maritus sibi parcat,ex quo est de casibus vbi proceditur ex officio absque accusatore:ex quo crimen publicum:per d.l.2.§.si publ.& nihilominus demum cōpertum fuit,ꝙ maritus ipse q̃rela de adulterio p̃fato exposuit cōtra ipsam Cassandrã,& licet à p̃fata q̃rela demũ destiterit

5 attñ desistents † viro,q̃libet et extraneus poterit accusare p d.l.si constante.maxime,dũ ex meritis ꝓcessus partib. auditis legitime ac plenè constet de adulterio p̃fato, & fiscus sp ꝓsecutus fuerit q̃rela, & ꝓcessum p̃fatum, & sic non obest fisco,ꝙ maritus ipse successiue remiserit ac pepcerit præfatæ eius vxori,qa tunc q̃libet admittit ad accusandũ,l.vim passã

6 ff.de adul.& nihilominus si nullus accusaret, † iudex posset ex offõ ꝓcedere,vt plenè exorditur,& cocludi Affl.in d.cõst. asperitatem, & ibi subdit, ꝙ id qd dr nõ posse in adulterio ex offõ p inquisitionẽ ꝓcedi,nec contra adulterã nec cõtra adulterũ,locũ sibi vẽdicat,si nemo a principio accusauit, vt ipse putat.Nec obstaret,ꝙ dicat esse crimẽ publicũ, & ꝙ iõ possit ex officio ꝓcedi,quia illud procedit,postq̃ nomen rei receptũ est inter eos,scdm Bar.in d.§.si pub.& Sal.in p̃allegata.l.q̃uis.vbi subdit,ꝙ crimẽ adulterij est publicum.s. q̃tuncunq; in ꝑsonis accusatorum sit receptũ: intelligitur tñ, vt supra dixi. Sed quod opus est verbis,cum ex processus meritis liqueat, quòd vltra quòd fuerit reperta Cassandra ipsa in propria domo eiusdem adulteri,& eum ipso adultero, vt doctum est per depositiones quàm plurimorum testium legitime, productorum per Regium fiscum in processu ordinario, & asportata ad magnam curiam, & tanquam principalis examinata cum iuramento, non valuit negare se non fuisse carnaliter cognitam,& sic ad ulteratam à præfato Bartho. Corrado? Et si succedit, ꝙ licet aliàs, secundum illam opin. non possit ex offõ † p inq̃sit.ꝓcedi inadul.

7 id tamen non vendicat sibi locũ,vbi adulterium esset noto-

riũ: prout in terminis tenet And. de Iser. in cõst. regni, humanitatem. Quod notoriũ satis apparet resultare ex confessio-
8 ne propria facta in iudicio facta p eãdẽ Cassandrã, & sponte: put dicit Bart. in l. scriptus, ff. de religio. & sump. fun. & no. in l. ictus fustiũ, ff. de infam. & in c. vestra, de cohab. cler. & mulie. & no. Bal. in l. properandum. in fi. prin. C. de iud. & sequitur Afflin sua decis. 176. q̃dam mulier. Ex quib. condẽnata fuit paupertima mulier, vt flagellis cæsa in monasterium detrudatur, iuxta regni constitutionẽ. A qua pœna dissentire mihi fuit visum, cũ fuerit fustigata per ciuitatem, & sic notorie infamis effecta, impossibile foret reperire monasterium, imò nec domum honestam q̃ ipsam introduceret, & sic cũ non turpis aspectus esset, de facili meretrix euaderet, q̃d permittendũ non est. Sed bene conclusi esse in monasteriũ detrudendam, sed minime fustigandam, & ab huiusmodi condemnatione appellatum fuit, & demum transmissa fuit ad hospitale incurabilium per eandem magnã curiam, & minime fustigata.

1 *Nobili regulariter non imponitur pœna ignominiosa.*
2 *Nobilitas facit alleuiare pœnam delicti.*
3 *In pœna vniformiter taxata à lege vel statuto, non est habenda distinctio personarum, tamen mitius agitur cum nobili, quàm cum ignobili, quia nobiles non luunt in corpus.*
4 *Decuriones, & eorum liberi non damnantur in metallum, nec in opus publicum, nec ad bestias, nec fustibus caduntur.*
5 *Pœna metalli, est hodie correcta, & nemo bene natus efficit. seruus.*

DECISIO XXXII.

Nobilis Cæsar de Racta, ob manus iniectionẽ in Capitaneũ ciuitatis Casertæ, & persecutionẽ in ipsum cum ense euaginato, & alijs excessibus, in insulam capraꝛum relegatus, anteq̃ in insulam accessisse, dum rixaretur cum quodam carcerato in carcerib. magnæ curiæ, eidẽ caput fregit cum quodam bastono. Demum dum in insulam accessisset, dimisso metu pœnæ, fines fregit, & recessit, & iterum in fortiã curiæ peruentus, dũ

de mo-

de modo pęnę hæsitaret, iterum in carcerib. rixatus aliũ pcussit,& vulnerauit,non tamen gladio, ob qđ fuit dictum,vt tanquã incorrigibilis ad remigrandũ in regijs triremib.salte ad tempus danaretur. Dixi id minime fieri posse,cũ absq. dubio nobilis sit,& antiq ac gnõsæ prosapiæ, & regulariter
1 nobili non imponitur†pœna ignominiosa.Ita consuluit excellens ac subtilis doc.Raph.Fulg in suo conf. 167. supposito statuto refert,& sequitur Affl.in cõst.regni,quicunq; toxi
2 cũ,& ꝙ nobilitas†faciat alleuiare pœnã delicti in nobili, ẽ tex. formalis cũ gl.in l. aut dãnũ,§.in ministeriũ, ff.de pœn. vbi pro delicto,pro quo mulier põt in metallũ dãnari,si fuerit nobilis,non poterit ei inferri huiusmodi pęna metalli, & idẽ ꝙ ex cã nobilitatis minoratur & alleuiatur pęna, tenet Lu.de P.in l.2.C.de deser.li.11.Hinc Cic.li.2.Rhe.dũ de depcatione docẽs ait: hæc ignoscẽdi rõ quæreret ex his locis,si plura aut maiora officia,q maleficia videbiť constare: si qua virtus aut nobilitas erit in eo,qui supplicabit.& facit tex.in l.splendidioris,C.de diuer.of.lib.12.Idẽ tenet Luc.de Pe.in l.mulieres.in 2.priuil.C.de dign.lib.12.& ꝙ rumpanť regulę iur.fauorẽ nobilitatis,tenet Fel.post alios in c.pastoꝛ, in princ.extra de of.del.& ideo in pœnis mitius nobilis q ignobilis puniri dẽt:vt d.Luc.de Pen.in l.quoties,C.de dig. lib.12.& tenet gl.in c.fi.in verbo,nobilitatẽ, de pęn.& in cl. multorũ,in verbo,inferiorũ,eo.ti.& in c.cũ gratus, 45. dist. Et idẽ in regno qualitas pę.satis considerãda est,dũ imponit:qa dẽt in ea impositione attẽdi qualitas personarũ,ꝑut et iura attẽdũt.Nã decuriones & eorum liberi, imò & ꝓnepotes in metallum dãnari nõ pñt,l.moris.§.sed.u.sciẽdum, ff.de pę.l.veteranis,ff.de priu.veter.vbi formaliter iurec.in-
3 qt†qđ Dec.& eorum liberi, nec in metallum dãnatur, nec in opus publicum,nec ad bestias,nec fustib.cæduntř:& idem tenet iurecõs. in l.pe.ff.ad l.Cor.de sic. l.decurionum,C.eo. ti.& l.Decurionem,& l.antep.& fi.ff.de qõ. Et iõ in particulari voluit d.Pet.piccolus in cõst.reg. clandestinis sub rub.
4 †de pœ.homic.clãdęst.quòd pœna metalli, hodie est correcta:qa nemo bñ natus efficiť seruus.Et ideo in pœ.vniformi
5 ter†taxata a lege vel statuto nõ est habẽda dist. psonarum,l. nemo,C.de sum.tri.l.1.§.expilationis, de cri.expila. her tñ

mitius agitur cùm nobili, q̄ cum ignobili: qa nobiles nō suunt in corpus, vt d. Bal. ibi. & sequitur Par. de Put. in tracta. sind. in verbo pœna, ver. qđ si per statutum f. 199. pui volu. & alibi nobiles de consuetudine non suspenduntur, nec patiuntur pœ. viles. d. Bar. in l. capitalium. §. serui, ff. de pœ. & sequitur Par. in loco præallegato. Ex quibus ductus, dixi non posse ad remigandum in triremib. condemnari, sed relegari, aut in exilium mitti: prout ita iudicatum fuit, & executum per eandem magnam curiam.

1 *Venenum necare hominem, longe plus est, quam gladio occidere.*
2 *Venenatus aliquem, dicitur illum proditorie occidere.*
3 *Venenum deferens causa venenandi aliquem, debet puniri lege Cornelia de Sicarijs.*
4 *In crimine veneni, iudex debet esse promptior ad torturam, quam in cæteris criminibus.*
5 *Inimicus capitali dicitur is, contra quem fuit exposita querela criminalis eum querulante.*
6 *Inimicitia capitalis colligitur ex iuris præsumptiōe, inter litigātes.*
7 *Ad repellendum quem vt inimicum, non solum sufficit probare de odio capitali sed satis est probare, quòd habeat causam odij capitalis, quamuis odium non ostendat.*
8 *Inimicitia capitalis sufficit ad indicium torturæ.*
9 *Carcerans muliere m honestam iudex debet capitaliter puniri.*
10 *Mulier releuatur vt ob impiam præstandi fideiussionem tam in causa ciuili, quam criminali detineri non possit, sed solum eius iuramento committitur.*
11 *Mulier tam pro causa ciuili, quàm criminali personaliter ad iudicem trahi non debet.*
12 *Mulier pro delicto capi potest, non tamen carcerari, sed detineri in monasterio aliquo custodienda: quod tamen non seruatur de consuetudine: sed ponitur in carcerare separato à masculis.*
13 *Nobilis potest assignari totum palatium vel tota ciuitas pro carcere etiam si Princeps mandasset ipsum carcerari, dicitur obtemperasse iussioni principis assignando ipsi nobili palatium, vel totam ciuitatem pro carcere.*

DECISIO XXXIII.

MAgnifici Lucretia Scagliona, ad querelam magn. Iulij Carrafa eius olim generi, inquiritur per magnã cur. Vic. de detẽtã venenatione in personam p̃fati Iulij, ad cuius venenationem ꝓbõnem ꝓducũtur principaliter duo testes. Per medium vnius quorũ venenum ipm in quodam paruulo vase vitreo ad modũ phialæ assignatũ fuit Francisc̃ re posterico eiusdẽ Iulij, & p eundẽ Iuliũ assignatum eidem magn. cur. Hæsitatum igitur fuit, a n ꝓcedi possit ad carcerationẽ p̃fatæ mag. Lucretiæ, cõcurrente maxime cris atroci
1 tate, † cũ longe plus sit hoĩem veneno necare, q̃ gladio occidẽ: vt d. gl. in eadẽ lege, inst. de pub. iu. per tex. in l. 1 C. de malefi. & math. cũ necens quem veneno, ꝓditorie agat: cũ venenatus se tueri nequeat. Hinc dixit Bal. in l. nemo clericus, C.
2 de sum. tri. & fid. cath. ꝙ † venenans aliquẽ, dicit illũ ꝓditoriè occideret: & idem, inquit Bal. in c. 1. versi. qđ de reb. quib. mo. feu. amitta. & idẽ Bal. in l. cũ frẽm. C. de his quib. vt in
3 d. vbi † in spẽ dicit crimẽ veneni habere in se admissum crimẽ ꝓdõnis. Hinc est, ꝙ deferẽs venenũ ad effectum venenãdi aliquẽ, dẽt puniri pœna legis Cor. de sicar vt in l. eiusdem ff. ad l. Cor. de sica. & tenet, ac si illud porrexisset: vt ꝓbat tex. in p̃alleg. l. eiusdẽ, & in l. 1. in fi. & ibi Bar. ff. de parri. & plenè Ang. in trac. mal. in ver. ex interuallo desis Ti. & ibi Aug. ar. in addi. & idẽ añ ipm tenet Io. Fa. ĩ §. alia, inst. de pub. iu. & idẽ apparet firmasse Sal. in d. l. 1. de malef. & math. & in l. 1. §. 1. ff. ad l. Cor. de sica. & in l. eiusdem, ff. e. ti. & intm̃ iura
4 hmõi crimen abhorrẽt † ꝙ sanxerunt iudicem in eo propriorem esse debere ad torturã, q̃ in cęteris criminib. dixit Bal. in l. 3. C. de episc. aud. & consuluit Alex. in cons. 62. vol. 3. & bñ ẽt facit, ꝙ in enormibus licet iura transgredi, scd̃m Inno. & ibi plenè Fel. in c. 1. de cõst. Et p̃missis maxime suffragatur inimicitia capitalis inter ipsam Lucretiam, & præfatum Iulium quærulantẽ, orta ex q̃rela exposita per præfatam Lucretiam de nece quodã Hippolytæ eius filiæ, & vxoris ipsius Iulij, ob quam fuit Iulius ipse carceratus, & etiam vni ex familiarib. eiusdem Iulij, ex causa p̃fata, illata

tortura, vt liquet ex actis eiusdem magnæ curiæ, quòd nobis q in facto fuimus iudicantes innotescit, & sic satis apparet liquere de inimicitia pfata capitali per instõnē q̃relæ crimi-
5 nalis, porrectę per eandē Lucretiā, vt supra † contra ipsum Iulium, vt dicit singulariter gl. in l. licet, ff. de arb. & est tex. in auth. si dicatur, & ibi Bar. C. de test. Nam & capitalis inimicus dicit q mouit cām criminalē, vel cui mota est tex. est in d. l. licet de arb. ita dicit Lanf. in suo trac. de test. in vers. quęro,
6 nunquid post publicatas attestationes, in pr. in. vltra, q † ex iuris psumptione psumit inter litigantes inimicitia capitalis. Idē in c. cum quis extra de rest. spol. ita dicit Guid. Papę in suo trac. de ps. in 10. vol. trac. imò ad repellendū quē vt inimicum, non solū sufficit pbari de odio capitali, sed satis est pbare,
7 quòd hēat cām odij capitalis, q̃uis odiū non ostendat. Ita Inn in c. cū I. & A. extra, de re iud. in fi. per tex. in c. cum seq. 3. q. 5. de quo exclamat Bal. in l. pscriptione, C. si contra ius vel vtil. pub. vers. 6. q̃ritur, & sequitur Ro. in rep. rubr. de arb. vers. qs aūt dicat inimicus Pet. de Anch. in c. statutum, §.
8 cum vero 5. no. de rescr. in 6. vnde existente dicta † capitali inimicitia, q̃ aliàs videt sufficere ad iudicium torturę, vt inquit Ang. in l. fi. C. de q. & Bar. si rectè inspiciat, in l. fi. ff. eod. ti. Spe. & Io. And. in ti. de pręsump. vers. sed pone. videtur multo minus dubitandum de detentione. Verū hęsitari cōuenit, si stante, quòd est mulier nobilis, possit p crimine inquisita
9 detineri, videtur obstare, quòd nō possit, imò pœnā † capitalem incurrit. Iudex mulierem honestam carcerando, etiam de crimine inquisitam, vt dicit tex. in l. j. C. de off. diuer. iud. & in auth. sed nouo iure. C. de cust. reo. & in corp. vnde sumitur, in auth. vt nulli iudicium, § necessaria. Idem tenet gl. in l. nemo, C. de exact. trib. lib. 10. vbi loquitur de debito fiscali, in quo imponit aliam pœnam etiam pecuniariam iudici carceranti mulierem, & idem supra tenet etiam Bal. in l. consentaneum, C. quomodo. & quando iud. Et Rom. in repe. l. j. C. de hęr. inst. in 20. q. Nec habet obstare l. qm̄, C. de cust. reo. quia illa lex apparet correcta per iura posteriora, vt testatur Ang. in rep. d. l. nemo carcerem, C. de exacto. trib. libr. 10. vbi Bar. supra alleg. vbi subdit, quòd nec pro priuato nec p publico debito potest carcerari, & sic nec pro causa criminali,

vbi idem tenet Bar. Et intm iura deferunt mulieribus. Quòd
10 † ratione sexus releuantur, vt ob inopiam pstandi fideiussio nem tam in cā ciuili, q̄ criminali, detineri non possit, sed solum eius iuramento committatur vt in d.auth. sed nouo iure. nisi statuta aliter dicerent, imò tam pro cā ciuili, q̄ criminali personaliter ad iudicem trahi non debe. Ita plenè Cata. in suo trac. fin. vers. 57. verbo, adde q̄ mulieres. Reperio tn̄, q̄ Io. de Imo. in c. lator. extr a de pigu. dixit, quòd licet iura nihil dicant, de causa criminali, recurrendum est ad auth. sed
11 nouo iure, C. de cust. reb. vbi tex. dicit, † quòd mulier potest capi pro crimine, non tamen carcerari, sed teneri in monasterio aliquo custodienda. Quod tamen hodie non seruatur, sed
12 de † consuetudine carceratur in carcere separato à masculis, & sequitur Soc. in tract. cita. in versi. 16. fallit, & idem tenet, & sequitur illustris doct. Io. Bap. de S. Seu. alias de Caccialupis, Senensis in suo, trac. de debit. susp. & fug. ver. 5. principaliter quęro. & dum tpe, quo fuit Iudex in magna curia vicariæ, & propriè in anno 22. ex 27. annis in quibus præfui, in iudicatu præfato contingisset casus in personam magnificæ Lauinæ de Annichino vxoris Antonij de Carnago, inquisitæ de homicidio in personam suæ famulæ, & existentibus indicijs contra ipsam de homicidio præfato, fuit assignatum monasterium monialium S. Mariæ de Anglone pro carcere, & ibidē fuerunt sibi data capitula, & audita in eius iuribus, quousque me referente condemnata fuit ad pœnam relegationis in insulam capratum, & post aliquot menses obtinuit gratiā ab illustriss. Protege Carolo de Lanei. Et iterum eodem tempore, dum contigisset alius casus venenationis, & mortis quondam Comitis Sapronariæ, & duorum eius fratrum, & præcedente inquisitione de venenatione præfata contra Hieronymum de S. Seu. & nobilem Cianciam dentice, eius vxorem patruos eorundem defunctorum, præcedentibus indicijs fuerunt ipsi coniuges detenti per quamplures menses, & annos in carceribus Castri noui, & demum perempta instantia laborati. Et iterum vltimo anno mei iudicatus in eadem magna curia reperi nobilem Sabbam de S. Mango inquisitam de mandato ad occidendum in personam sui cognati occisi Felicis. de le sianze detentam in Castro nouo,

pœnes illust. Arconum castellanum: & mihi cã cõmissa, dũ eadem innocentem reperissem, votaui eãdẽ absoluẽdã, vt apparet in votis meis impressis in voto 34. Sicq. dum mag. curia deliberasse p̃dictã Luc r. in monasterio detinendã, fuit p illust. dominum Prorogẽ gratiose prouisum, q̃ eidẽ assignaretẽ domus alicuius personæ sibi cõiunctæ, pro carcere, & sic elegit domum sui cognati. Qđ de iure fieri potuit, cum no-
13 li possit assignari totum palatium † imò & tota ciuitas pro carcere, in casu in quo posset carcerari, tam virtute iuris cõmunis, q̃ statuti. Et ẽt si Princeps mandasset ip̃m carcerari, dicit obtemperatum iussioni Principis, si officialis, cui princeps sic rescripserat, assignasset totã ciuitatẽ, seu totum palatium p carcere. Ita d. Ang. in l. bo. fi. C. de rei vend. & melius ac clarius in l. qui in carcerem, ff. q̃ met. cã. Lanf. de Oria, in rep. capituli: qm̃ cõtra, extra de test. in vers. confessionis, ver. quæro subsequenter. Idem sequitur Ias. in l. admonendi, in rep. ff. de iurei. & Io. Lupi, in rep. capituli: per vestra, extrà, de don. inter vir. & vxor, & faciunt optimè relata per Alex. in l. si vt certo, §. custodiam, ff. commodati.

1 *Imperitia mundũ destruit, & ponit conscientiam bonorum in magno discrimine.*

2 *Iudex ad nihil aliud inuentus est, nisi vt veritatem inueniat.*

3 *In ætate quadragintaquinq annorum existens, non dicitur senex. sed iuuenis: cum iuuenis dicatur ab anno. 25. vsque ad 50. annos.*

4 *Ab ætate 50. annorum, vsque ad 70. dicitur senex.*

5 *Senex non excusatur à tortura, sed decrepitus, qui est post annos senectutis.*

6 *Baro quis proprie dicatur in regno.*

7 *Iudex potest se de fama alicuius informare absque testibus in forma iudicij receptis, & absque ordine iudiciario: imò multo magis per testes inhabiles.*

8 *Iudex habẽs arbitrium, põt recipere testes iuris ordine non seruato.*

6 *Magna curia vicariæ, consistit in duobus tribunalibus: vnum dicitur curiæ vicariæ, quæ est vicarij regni. Aliud dicitur magna curia, quæ est magistri iustitiarij.*

10 *Inimicos testes allegans inquisitus antequã torqueatur, debet offerre ipsam incontinenti probare, & nominare testes ipsos in promptu.*

15 *Testem à me productam reprobare non possum, si ab aduersario similiter productus est.*

Testes producens, si eis vsus non fuit, nec fecit ipsos iurare, tamē nō poterit opponere in eorū personas, si ex aduerso producantur ibid.

22 *Testis dū vocatur ad testimonium, eo ipso videtur approbatus per eum, quis vocari fecit, & debet examinari.*

23 *Testes à me producti, nedum in eadem cā verum etiam & in alijs causis, non solum si persona, contra quā ipsos produxi primo, contra me producat eosdem, sed etiam in quacunq. alia causa ex quo ipsos semel approbaui, non possum de cetero reprobare.*

24 *Testes consanguinei vel affines, licet admittantur ad probandum innocentiam sui consanguinei inquisiti: non tamen admittentur ad reprobationem testium productorum contra ipsum.*

35 *Comparatio literarum semiplenam probationem inducit, quādo est apodixa priuata; secus, quando est liberationum, seu epistola, in qua licet non sint alij testes, probat.*

16 *Comparatio in quacunque scriptura, facit plenam probationem.*

18 *Testis non potest esse vxor in causa viri, nec pro viro, quia reputatur eadem caro, & sunt socij diuinæ & humana domus.*

18 *Testes affines sicut cognati & alij licet non repellantur in totum, tamen non erunt integri, sed suspecti.*

19 *Testes carcerati pro delictis nihil probant, cum sint infames, si delictum sit tale, quod per sententiam infamaret.*

20 *Testes consanguinei, qui repelluntur tanquam præsumpti inimici intelligi debet, quando consanguinitas procedit ex linea descēdēti vel ascendenti: secus si ex linea transuersali: quia tunc nō repelluntur.*

11 *Testiū ad hoc vt possit reprobari tanquam inimicus, requiritur probari aliqua cā inimicitiæ, seu qualitas particularis ipsius inimicitiæ al. non dicitur probata inimicitia.*

12 *Et quòd requiritur probari fuisse commissam causam inimicitiæ, aliàs non repellitur.*

23 *Et inimicitiæ qualitas & species probari requiritur in specie, nec sufficeret ita in genere.*

25 *Testis, ad hoc vt tanquā inimicus repelli possit, requiritur probari erudens inimicitia & manifesta.*

25 *Testis deponens de inimicitia, debet reddere causam & rationem dicti sui, quantuncunque non sit de ea interrogatus.*

26 *Inimicitia, ad hoc vt repellat testem, requiritur quod sit grauissima, vel saltem grauis.*

27 *Testis inimicus ex leui inimicitia non repellitur.*

28 *Inimicitia an & quando dicatur grauis, quæ repellat, & non repellat testem, remittitur arb. iudicis.*

29 *Indicium ad torturã, an resultat ex dicto inimici non capitalis deponentis de visu: & licet teneatur quod sit indicium ad torturã, tamen relinquitur iudicis arbitrio.*

Testes, qui probantur per repulsam criminosi ex diuersis delictis, si ex eis non apparent condemnati, non repelluntur: & hoc de iure ciuili & non canonico, & sic hoc seruabimus in terris imperij, & non in terris ecclesiæ, ibidem.

30 *Indicia aliqua, licet probentur per testes singulares, tamen sufficit ad torquendum.*

31 *Iudex habens arbitrium, prout est magna curia vicaria, põt ad depositionem vnius testis, licet non omni exceptione maioris, torquere.*

32 *Etiam si fuisset testis ipse receptus parte non citata, dũmodo stylus ita se haberet, quòd nõ citaretur pars in examinatione: & qđ dicitur ibi, perpetuo menti tenendum.*

33 *Testes examinati ad informationem curiæ, licet non repetiti, licet non probent, faciunt tamen argumentum seu indicium.*

34 *Confessus in tortura aliqua delicta, de quibus extabant indicia, poterit de ceteris interrogari, & torqueri, de quibus indicia non extarent, & hoc de generali consuetudine Italiæ.*

35 *Indicia multa si probãtur per testes singulares, tamen ex eis resultãt plures præsumptiones, quæ bene faciunt indicium ad torturã.*

36 *Reuocatio confessionis factæ in tortura per inquisitum nihil ei prodest, si contra se sunt talia indicia, quæ iuncta cum confessione, licet per tormenta extorta, inducunt indubitanter veritatem, nisi reuocans probaret contrarium per alia indicia contraria.*

37 *Socius criminis inculpans aliquem nominando, in criminibus exceptuatis non prodest, nisi alia concurrant.*

Constitutus in mortis articulo, non præsumitur mentiri in eo, quod dixit, ibidem. Et asserens eo tempore aliquem mentiri, non esset audiendus, ibidem.

Testes alias minus idonei, & inhabiles, qui alias nõ admitterentur: tamen in his, quæ à communiter accidẽtibus fiunt, clam & secrete, haberentur pro idoneis, ibidem.

38 In delictis quæ occultè fiunt, facilius arbitrari debet index esse procedendum ad torturam, quàm in ceteris.

39 Seruus nō est verisimile quòd aliquid faciat sine consensu domini.

40 Mandans alicui, vt occidat Titium, & homicida demū illū occidit pp proprium odium, quod cum illo habebat, non erit in aliqua cōsideratione mandatum præfatū: & sic mandans non tenebitur.
Et vide in eadem decisione nu 38. multa ēt quāplura exēpla indiciorū ad cognoscēdum quòd quis mandauerit homicidium cōmitti.

42 Testiū suspicione stante, quòd falsum deposuerint, cautela est, vt interrogentur de circūstantijs an starent, vel sederent, & an simul vel separatim ad locū puenerint, vt sic data diuersitate inter ipsos, eorum dictis non stabitur, nu. 42.

43 Iudex quando suspicatur de testib an verum deposuerunt, debet laborare circa huiusmodi interrogationes contra testes, quia eo casu potest vti simulationibus.
Iudex dum suspicatur de falso contra testes, debet eos diligenter examinare, & eos inuoluere, si pōt, ad veritatem eruendam, ibidem.

44 Iudex lege permittente non debet posse aīum suum applicare ad dicta testium de falso suspectorum.

45 Iudicis arbitrio committūtur ea, quæ non possunt sub certa regula tradi.

46 Iudex si viderit testib. examinatis etiam clare deponentibus in fauorem alicuius, non esse fidem adhibendam, poterit fidem non adhibere, si ex causa hoc sibi videbitur.

47 Iudici sunt omnes probationes arbitrariæ, quod dependet ex mero iudicis arbitrio.

48 Testes dum allegantur inimici, debet offerri incontinenti probatio de inimicitia.

49 Testes qui nititur repulsare tanquā criminosos, aut delinquentes non sufficit probare, quòd ita sint, sed requiritur etiam articulari, & probari, quòd ita teneantur, & reputantur, aliàs non probat.

50 Contumax, & bānitus pro delicto, circunscriptis ceteris indicijs, sufficiens facit indicium ad torturam.

51 Testes repulsati, licet non sufficiant ad condemnationem inquisiti, sufficient tamen ad torturam.

52 Fama vehemens facit sufficiens indicium ad torturam.

53 Et quando dicatur vehemens fama, relinquitur iudicis arbitrio.

54 Testes vbi in aliqua causa sunt de visu, & aliqui de fama, publica

si

54 *Testes vbi in aliqua causa sunt de visu, & aliquid de fama publica, si deponent de visu repulsantur, & illi, qui de fama publica deponūt, non reperiuntur repulsati, erunt sufficiētes ad torquēdū.*

55 *Tortura si illata est in corpore non infirmo, sed potius robusto & nō fuit magna & tortus cōfessus, & demū ratificauit infra legitimū interuallum, valet, & tenet confessio, etiam quod indicia non praecesserint sufficientia, nu. 57.*

56 *Tortus modice non potest dici, tortus. Et tormentum proprie dicitur magnus dolor corporis, & magna afflictio.*

57 *Quod dicitur de confessione in tormentis facta, procedit, si magna sit tortura, & tortus debilis, secus, si modica, & tortus robustus, quia valet tunc nulla peruersatione attenta.*

58 *Confessio spontanea sola, est valida ad cōdēnādum in criminalibus.*

59 *Confessio sine causa, licet sit inefficax: tamen interueniente iuramēto, erit efficax.*

Confessio extraiudicialis, licet non praeiudicet confitenti quo ad plenam probationem, tamen si interuenit iuramentum, erit valida, & praeiudicabit, ibidem.

60 *Confitenti nihil prodest reuocare confessionem quā fecit, deliquisse, si contra se sunt aliqua indicia, quae coniuncta sunt cum confessione, quāquam extorta per tormenta inducant indubitantes veritatem, nisi reuocans probaret contrarium, vel clare per indicia cōtraria elideret.*

61 *De indicijs, & inquisitionib debent attendi coniecturae verisimiles, quae coniecturae capiūtur ex qualitate facti, & conditione personarum.*

Praesumitur pro aliquo, vel contra aliquem, et ex conuersatione loci, vbi quis conuersatur, ibidem.

62 *Ex actibus praecedentibus, & sequentibus, de aliquo praesumi licet bonum, vel malum.*

DECISIO XXXIIII.

IN pñti decis. nō erubescā dicere, ꝙ impitia† mūdum destruit, & ponit conscientiam bonorum in magno discrimine, vt vtar verbis Bal. in suo consil. 5. viso testō Bart. in 2. vol. de quo meminit,

nit Bertr. in suo cōs. 108. vol. 1. Verū quia index ad nil aliud
2 inuētus est, nisi † vt inueniat veritatē, ꝓut inqt Paul. de Cast.
in suo cōs. 295. & sequit Ant. Nicel. in cōcor. gl. 120. ideo dū
an bouis, an hominis laruam habentis, vocem ꝑsenserim ac
clamantē, seu rectius mugiētē, fuisse subreptitie, & obrepti-
tie, & obreptiue obtētū ad minus veridicā iudicū relationē,
dispēsari sup tortura nobilis Prosperi Scaglioni per illustr.
3 dñm Pro regē, ꝑtextu, ꝙ † nō fuerit exꝓssum ipm esse ętatis
45. ann. & sic senē. Qm in tortura iura satis cōsiderāt, senib.
subueniendo, vt ipsos torqueri ꝓhibeāt. Vereor in. aut librū
mendacem, aut minime consideratū, dū dcm fuit hominem
ętatis 45. ann. dicit senē, ꝙ à tortura excusari, quia in ætate
ꝑfata exntem, minime in senectute, sed in iuuētute existere
dicēdū est, cum in huiusmodi ętate dicatur iuuētus, seu viri-
lis ætas: ex quo ætas iuuētutis dr ab anno 25. vsq; ad ætatē
4 † 50. annorū, à quo tpe 59. annorum, incipit ætas senectutis.
vsq; ad 70. annū: vt plenè gl. magistr. in pœ. 6. & ibi plenius
Io. And. gl. in c. 1. de cel. miss. q ætas nō excusat à tortura, sed
requirit ætas decrepita, q̄ superuenit post cōpletā senectutē,
5 vt ibi. & talis ætas † decrepita excusat à tortura, & nō senec-
ctus, vt inqt Guid de Suz. in trac. de torm. ver. itē ætati decre
pitæ. Idē tenet Ang. in suo tract. malef. in verbo, fama publ.
ꝑcedēte, vers. 6. quæro, q̄ personæ. & est tex. in l. 3. §. ignoscit
ff. ad Sylla. & in l. 1. §. impub. & ibi gl. eo. tit. moderni Senen-
ses in eorū trac. de ind. & tort. & Alex. in l. milites, C. de q̄ō.
Secūdo, vox magna, tonitrua intonabat, asserendo nō fuisse
expositū, inqsitū ipm eē Baronē casalis Bricignani, & inter
dum ex lapsu linguæ casal æ ꝑdictū nomabat Castrū, & ꝙ sic,
vt Baro gaudere debebat beneficio cōstōtionis regni : ꝓse-
quētes: qua datur certa forma, cū certis qualitatibus requisi-
tis in testib. deponentibus contra Baronē, quod nō fuit ex-
pressum, nec obseruatū in casu, de quo agit, & ideo ppera &
iniuste processum ad torturā. Cui rndetur, ꝙ licet longe an-
te inquisitionem præfatam, prout ex publicis apparet do-
cumentis, casale præfatum alienatum à pluribus annis
retro elapsis, & vltim. loco redemptum per magn. V. I. D.
Leonem Foll. eius consocerum, iam dominum, & possesso-
rem eiusdem casalis, attn̄ cum id allegans minime scire ve-
lit, aut

lit,aut nequeat,quis nam dicatur, vel dici possit Baro,vel si tentauerit forte pernoscere,si per nos ignoraretur, quocũq. tñ sit,non omittam ignorantem instruere,& scientem certificare,eum nuncupari Baronẽ, qui hẽt Baroniam, & Baronia dr̃ castrũ,hñs sub se feudum quaternatum, secundũ An. de Iser.in const.regni,si aliquis Bar. sub rub.de const. dota. idem And.in const.si post mortem sub rub.de denunc.mor.
6 Baro.vbi magistraliter in spem inquit,ꝙ ille † dicitur Baro. à quo tenetur feudũ quaternatum,vel castrum,& idem citat And.in c.1.§.similiter.de cap.qui cur.vend.& ibi in spẽ subdit,ꝙ ad hoc;vt quis Baro dici possit,ad effectum, vt gaudere possit priuilegio constit.prosequentes requiritur, ꝙ hẽat sub se subfeudatarios,habẽtes feuda quaternata,vel ꝙ hẽat castrum à Principe in Baroniam,& ita dr̃ Baro, alias non,& idẽ consuluit Dec.in cons.490.viso casu proposito, & qm̃ pluribus alijs,in 3.vol. Tertio, in eisdem consuetis concul- cando, satagebant nullam probatam esse diffamationem infamam,saltem ex ꝓcessu ordinario,virtute cuius potuisset dispensari in tortura præfata,prout requiritur cum ex iuris
9 † dispositione possit iudex de fama alicuius se informare, absq; testibus in forma iudicij receptis,& absq; ordine iudiciario,imò multo magis ꝑ testes,inhabiles ẽt. Ista sunt pulchra verba.Bal.in l.qui testã,§.per contrariũ,ff.de test.allegat Inn.in c.cũ in tua.extra de spons.idẽ ꝓbatur no.ꝑ Pan.in c. 1.in fi.cõm.extra de post prel.refert,& sequitur Iacob.de S.
8 Georgico in l.3.§.eiusdẽ,ff.de test.& iõ iudex † hñs arbitriũ põt recipe testes,iuris ordine non seruato:vt dicit Bald.in l. solam,C.de test.in vlt.verbis refert,& sequitur Iaso. in l.1. C.de test. & maximè procedunt præmissa in hoc supræmo tribunali magnæ,& vicariæ cur.ꝙ hñt liberum arbitriũ,qđ per plura regni ca.sibi apertissime concedit,& refert etiã excellens iuris monarcha,d.Ant.de Alex.in l.qui sine ff.de qõ
9 in add.quas facit ad Bar. Et insuper † aduertendum est ad aliud,ꝙ hoc tribunal magnæ curiæ Vic.consistit in duobus tribunalib.& repñtant duas personas,vnam magistri iustitiarij,& ista est magna cur.alia est vicarij generalis habens regni,& ista est curia vicariæ, vt probat exordium Reginæ Ioannæ in proemio rituum magnæ curiæ sub rubrica inci

piunt,

piunt ritus magnæ curiæ, ibi dũ dicitur maxime in nostris, magnæq. vicariæ curijs, q̃ sub regimine nostrę protectionis præcipue in hac nostra ciu. Neap. & toto regno nostro, sunt iustitiæ deputatæ, & magis infra, infrascripti ritus, & obseruantiæ in nostra magnæ, & vicariæ curijs, & qualibet earũ de cætero inuiolabiliter obseruẽtur, & in alio ritu, incipiẽte item ꝙ causæ ciuiles, non tñ feudales, agitandę in dictis magna, & vicariæ curijs, & pariter in alijs ritib. & capitulis regni, idem clarius demonstratur. Et sic qtũs magna curia nõ potuisset forte ad torturam procedere in casu, de quo quæritur non seruata forma constitutionum, & capitulorũ regni aliorum, & Neapolitanis concessorum poterat tñ tanq̃ curia vicariæ id exequi, reassumpta hmôi facultate, & ptãte ab illustriss. Prorege, tanq̃ vicario regni, qui citra, & contra formam capitulorum præfatorum, & constitutionum regni pôt tormenta adhibere, vt apparet per capitulum regni, in accusatis. ibi, dum dicitur, ꝙ si iustitiarij, vel alij præsidentes exposuerint quemq̃ tormentis de consilio iudicum contra formam prædictã, excusentur iudicibus pœnis affectis, sed si absq; consilio iudicis, excusatur assessor, seu iudex p̃sidẽte punito, nostra tñ, & gñalis in regno vicarij reseruato arbitrio, & citra, & cõtra formã p̃dictã faciãt adhiberi tormẽta, sicut expediri videbitur, & facti occulti, vel piculosi qualitas suadebit. Vñ ex p̃missis liq̃t in casum loq de qualitatib. req̃sitis vt tortura locũ habere possit, concurrẽtib. potissime plurib. capitulis regni, in quib. exp̃sse mandatur regenti magnę curiæ informari de fama inq̃siti formaliter dicens p testes, quos tñ ad tui ĩformationẽ recipe te volumus, & maxime in litera arbitrali, si cũ sceleratis satis liq̃t fuisse sanctissime ꝓcessum ad torturã cõtra ip̃m Prosperũ; apparẽtib. insup q̃ plurib. ꝓcessib. diuersarũ ĩq̃sitionũ & de homicidijs, & d vulnerib. violẽtijs, & furtis, & alijs grauiorib, delictis ĩ diuersis gñib. musicorũ, & p aliq̃b. ex eis aliàs carceratus diuersis vicib. & detentus fuit, & sua forte excarceratus sic satis disponentib. Quarto recidiuabãt asserentes, ꝙ dũ añ illatã torturã fuisset de inimicitia capitali obiectum cõtra illos nobiles de domo Tufi, & Garganæ, & aliorũ, nõ fuit aliter p̃dict. Prosp auditus; sed ad torturã cõtra ip̃o ꝓcessũ, nã licet stãte

ordine

ordine,& diſpenſatione illuſt. domini Proregis: ſup tortura p̄fata magna cur. ipſa nō erat niſi mera executrix diſpenſationis p̄dictæ, q̄a licet officialis hēt arbitriū ꝓut hēt magna curia ipſa circa torturā, tñ ſi ꝓcederet virtute mādati, ꝓut ꝓceſſit in caſu iſto de mādato regio ſtatuente ſibi formā p̄ciſam ꝓcedēdi ad torturā, nō intelligitur ꝙ fuerit vſa arbitrio, ſed mandato, arg. l. qualem, ff. de arbitris, ſecūdo rñſo, &
10 in l. vnū ex familia. §. 1. ff. de le. 2. & in c. nou. † extra de app. Ita pulchre firmat Paris in ſuo trac. ſind in verbo arbitriū, nu. 6. & nihilominus hoc circunſcripto, non apparet fuiſſe formiter obiectum de inimicitia p̄fata, nec de ea incontinēti probari oblatum, ꝓut à iure requiritur, nec in prōptu nominati teſtes, quoꝝ aſſerebat inimicos capitales, niſi quatuor ex eis duntaxat, quo caſu non debat admitti. Textus eſt in §. ſi vero qs dicat. in auth. de teſt. And. de Iſer. in conſti. regni humanitate. Ita in ꝓprijs terminis, & in particulari firmat Fel. in c. 10. parte extra de teſtib. Nec poterat teſtes aut maiorē partē ipſorū aliter repulſare, cū ipſos citari obtinuerit ad eius inſtātiā poſt terminū datum ad faciēdū ſuas defenſiones: vt liquet p. eorū noīa appoſita in calce citatio-
11 nis teſtium ſuorū: quo caſu † ipſe approbauit in eorū perſonas: nā teſtem à me productū, reprobare nō poſſum, ſi ab aduerſario ſimiliter productus eſt gl. in §. & licet in fi. in verbo, & ſupplicijs in auth. de teſtib. collat 7. Bal. in c. licet de teſtibus. Iaſ. in l. 1. §. fi. ff. de verborū obligatio. in verſ. p iſta cōmuni concl. Alex. in conſ. 7. vol. 1. Hinc eſt, ꝙ ꝓducens teſtes, ſi eis vſus non fuit, nec ipſos fecit iurare, tñ nō poterit opponere in eorū pſonas, ſi ex aduerſo ꝓducant. Ita voluit Bal. in l. 1. §. beſtias, ff. de poſtu. Idē Bal. in l. data opera C. q accuſare non pñt. Ex quo, cū teſtis vocat ad teſtimonium,
12 eo ipſo videtur approbatus † per eū, q vocari fecit: & dēt examinari, vt plenè p Cęp. in ſua cautela 217. & no. in c. in decima 18. q. & idē ſubdit Bal. in d. §. ad beſtias, no. per Spec. in tit. de teſte, §. ſæpe, verſic. quid ſi eum, & ideo contra eorum perſonam non poterit opponere, niſi exceptio de nouo ſuperueniat, licet contra dicta ſic. Ita dicit Angel. in authen. de teſt. §. ſi vero dicatur, per text. in l. ſi quis teſtibus. C. eodē titul. imò plus, dato quod teſtes a me producti, nedum iā

eadem

causa,verum ēt,& in alijs causis,non solum si persona, cōtra
13 † quam ipsos produxi primo modo,cōtra me producat eosdem,sed ēt in quacunque alia cā,ex quo ipsos semel approbaui,non possum de cætero reprobare,argumento capituli, si quis testib.4.q.3.Ita inquit Arch. & post cum Ioannes de Turre cremata.Card.S.Gregorij dignissimus in c. accusatores,3.q.8.imò,quod deterius audio ad reprobationem testiū fisci fuisse productos,& examinatos ad instantiam ipsius in quisiti,quamplures eius astrictos consanguineos, & affines, videlicet Io.Vinc.de Grimaldo,& eius fratrem,&.nepotes.q̄ Io.Vinc.& Vincentius sunt sibi cognati carnales,produxit ēt
14 vxorem propriam in testē.& licet ex iuris†dispōne ipsos testes ad defensionem merā,& demonstrandū eius innocentiā producere potuisset,secus tn̄ ad reprobationem testium: qa cum sit materia odiosa,à iure repelluntur consanguinei, & affines,& non ꝓbant.Ita Bal.& Saly.in l. parentes,C. de test. &.faciunt notata in l.lex Cor.ff.de iniur.& ꝑ Bar. in l.qui testō,§.j.ff.de test ꝑ cano.in c.cū oporteat,de accus.& in spē cōsulēdo tenet Alex.in suo cōs.5.in j.vol.Quinto, gloriabātur nō obstare cōparationē lrarū cū illis qnq; literis eiusdē inqsiti suo Ganimedi trāsmissis tā turpiter,& oī rubore dimisso
15 dictantibus,cum † comparatio ipsa semiplenā duntaxat videatur inducere ꝓbōnem,vt dixit Cyn.& post eum Alb.in l. comparationes.& C.de fide instr.dico.n.ꝙ Alb.ibi subdit se vidisse seruari cōiter,ꝙ talis comparatio facit plenam probationem,& ꝑcedentia,ꝙ faciat semiplenam,intelligi debent, quando fit comparatio ad apodixam.i.ad scripturam priuatam quæ datur à parte parti, in qua continetur debitum, quia tunc facit semiplenam probationem. Secus est in libro rationum,aut in epistola,quia quando fit comparatio,etiam si in ipso libro, aut in epistola non sint alij testes, & sic in
16 quacunque scriptura, talis † comparatio faciet plenam probationem,secundum Barto. in l. nuda ratio. C. de donationi.& in l.admonendi,ff.de iureiurand. & ideo iudex potest compellere, vt respondeat, vtrum illa scriptura fuerit eius manuscripta. Ita firmat Lanfran. de Oria. in suo tracta.de fide instrumen.versic.circa primam scripturam, in 9. volum.tractat. subdens, quòd ita aliàs ipse fecit, & pra-

cticauit in ciu.Cremonæ. Idem reperio tenuisse Tindar. in suo tract.de teste,& in 3.vol.trac. versi. quia decet. dum dixit,attendite quæso diligenter pro huius clariss. intellectu. Nam quandoque quærimus de veritate contentorum in epistola,quo ad præiudicium scribentis,tantum,& nonnunquã quærimus de hoc,quo ad fidem faciendam inter alios. Primo casu nulla requiritur approbatio , sed sola comparatio sufficiens est,vt in d.l.comparationes.cum concordantis.habet.n.vim confessionis extraiudicialis,& sic dũ cõfessus fuit epistolas illas manu propria scripsisse,ad quod cõpelli poterat,nescio quò nam pacto conqueri põt se indebitè tortũ ad illorum recognitionẽ,Reperio insuper,vt supra dictũ est,in
17 testẽ ꝓductã eius vxorẽ,ꝗ licet nobilis sit, & optimæ † vitæ & famæ attamen ipsam ad testimoniũ ꝓhibendũ pro viro, iuris dispõ non admittit,cum dicatur socia viri diuinæ , & humanę domus.l.aduersus,C.de crim.exp.hær. & reputatur eadem caro cum viro,c.Martinus.extra de cogn.spir. Ita dixit Bar.in l.ẽt in fi.de test.C.quem refert,& sequitur Iac.de S. Georg.in l.idoneus,ff.de test.& ꝙ vxor non possit ꝓ viro testificari,tenet Bal.& Sal.in l.ij.C.de test.cum sit domestica viri,& in ea videatur superiotitatem habere,& ptãtem castigãdi:licet modice.Idẽ consulit Soc.in suo cons.17.col.5.& tenet ẽt Host.in sum.de test.vers.quid de vxore & satis singulariter Bal.in c.in literis.extra.de test.Et pari modo nec eius cognati,& affines supra mentionati,& qa oĩa luculenter, & plenissimè super oĩbus exceptionib. licet infinitis deponerent,tanq̃ omnia scientes,& videntes,non aliter,ꝗ Argos de-
18 ponunt.& apertissimi iuris est,ꝙ † cognati dicuntur affines, & ẽt in ciuilibus causis,licet non repellantur in totum:attamen non erunt integri testes,imò suspecti,vt dicit gl.in c.accedens.lo j.extra vt lite non contest.Bar. in l. aut affinitate, ff.de proc.Gul.de Cun.in l.cui eorum,ff.de postul.bene facit quod no.Spe in tit.de teste,§.j. vers. sed nunquid in eodem gradu.cum vers.seq. Produxit denique præfatus inquisitus in testes ad eius instantiam M.Vulponum , Loysum de Iesualdo,Ant.Campitellum,& Beatricem Barrensem eius vxo
19 rem,carceratos † pro diuersis criminibus, & delictis , necnon,& alios carceratos,qui omnes vltra eorum infamiam , quia

quia carcerati pro delictis non probant,l.licet,§.l. Iulia.iuncta gl.in verbo,custodia publica,ff.de test. & hoc ꝑp notam vitę eorum.maximè,cum carcerati pro delictis,sint infames si delictum sit tale,ꝙ propter sñiam inf maret,§. item l.iiij. q. 3.iuncta gl.super verbo,in vinculis.tum ēt,ꝙ præsumitur, ꝙ testimonium falsum proferant, sperando se à vinculis liberari fauore illorum,pro quibus deposuerunt. Idem tenet Spec.in tit.de teste,§.j.vers.item quòd accusatus,contra quē inducit.& sequitur Iac.in d.l.testium,§.l.Iulia. Steph. Aufr. in suo trac.de repr.test.vers.canon.Idem reperio tenere Alb. de Ros.in d.l.iij.§ l.Iulia.de test vbi refert Azonem in cathedra dixisse,quòd ipse aliàs defenderat quendam nobilē Cremonensem,qui interfecerat famulum suum in carcere, vbi tunc non aderant nisi carcerati in testes,per quos crimen ipsum non poterat probari,vt fides eis adhiberetur, & sic condemnari non potuit ex deficientia testium non carceratorū. Ita concludit Azo alios doct.cōcordari ꝓut ēt refert,& sequitur Alb.de mane in suo tract.de teste.ver.demū dubitatur,qd de carceratis.Nec suffragatur ꝑfato inquisito,quòd ad repulsam principaliter fundare nixus est contra nobiles Marcū, & Hectorem de valle,testes ad instantiam fisci productos, prætextu quòd sint nepotes ex sorore magn.Scipionis Gargani eius capitalis inimici, & quia Scipio arguitur instigator huius inquisitionis,quod in veritate non lique,attamen qñ absque veri præiudicio plus quàm liqueret,& dato quòd ip-
20 si duo testes † essent nepotes ꝑfati quondā Leonardi occisi, dummō ex sorore,adhuc possent testificari contra ipsum inqsitum,nec aliter repelli possent, ex quo illa cōsanguinitas repellit testē,tanq̄ præsumptum inimicum rōne cōsanguinitatis,est qñ talis consanguinitas ꝓcedit ex linea ascēdēti,vel descendenti,secus ex linea transuersali, prout in pñti casu, q̄a nullatenus tunc repellitur.Ita singulariter,inquit Inn. & post ipsum Io.And.in c.nonnulli extra de rescriptis,quod dictum ꝓ singulari allegat Ange.in consi. 144. visis processibus,refert,& sequitur Iason in repetit.l.admonendi,ff.de iureiuran.& sequitur Marsil.in singu.suo 134. incipiente, affinitas,& ita aliàs obtinuisse recolo me patrocinante in regia audientia coram quodam excellente domino Ludouico

Montaldo regente regiam cancellariam in causa homicidij commissi per Batalignum de caua, in personam quondam Amati de Castigliono, vt plenè scripsi in consilijs meis, in causa illorum de Castigliono. Nec inficiari poterit per regium fiscum, quin inquisitus ipse nixus fuerit in termino defensionis sibi datò repulsare multos testes fisci, pro ductos contra ipsum, tanquam inimicos capitales, quorum rectè in
21 tuenti nullus repulsatus apparebit: nam † ad hoc, vt testis possit repulsari vt inimicus, requiritur probari aliqua causa inimicitiæ, seu qualitas particularis ipsius inimicitiæ: aliàs
22 † nō potest dici probata inimicitia. Ita pulchrè voluit Imo. in c. Raynutius, extra de test. vbi in specie dicit, ꝙ ad hoc vt testis repellatur vt inimicus requiritur reprobari fuisse com missam causam inimicitiæ: aliàs non repellitur. Idem vo-
23 luit Bal. in l. si quis testib. in fi. C. de testib. vbi † in specie dicit, ꝙ debet qualitas, & species inimicitiæ probari, nec sufficeret ita in genere. Idem refert, & sequitur Ias. in l. j. C. de test. Hinc voluit idem Ias. in l. Titiæ textores, ff. de leg. 1. allegan
24 do Bal. in d. l. si quis testibus. ꝙ reus opponens † exceptionem inimicitiæ contra testes, talis exceptio nihil valet: quia non sufficit probare inimicitiam in gnē: sed in spē debet ꝓbare inimicitia, & eius qualitas. Quod subdit esse bene notandum. Quinimò & plus, ad hoc vt testis, tanquā inimicus repelli possit, requiritur probari euidens inimicitia, & mani festa. ita satis notanter voluit Bal. in c. constitutus. extra de rescriptis. quem ad hoc refert & sequitur Ias. in l. sororem, C. de his, quibus vt indignis. & ideo dixit Bal. in l. solam. C. de
25 test. ꝙ testis † deponens super inimicitia, debet reddere cau sam & ra ionem sui dicti, quantumcunque non fuerit interrogatus de ea. Idem firmat etiam & sequitur Iac. de S. Geor.
26 in l. testium. ff. de test. nam inimicitia ad hoc vt † repellat testem, requiritur vt sit grauissima vel saltem grauis, vt in §. si vero odiosus. in auth. de test. alioquin si esset leuis inimi-
27 citia, non † repelleret testem à testimonio, vt dixit Bald. in auth. si dicatur, C. de test. idem Bald. quem refert & sequitur Iaco. in d. l. testium. quod quidem satis apparet deficere in
28 test. † productis pro ipso inquisito. maximè, cum an dicatur grauis, vel leuis inimicitia, quæ repellat testem, vel non, remissum

missum sit arbitrio iudicare debentis:vt d.Inn.in c.cū oportet teat.de accu.quem sequitur Iac.in d.l. testiū. & ꝙ sit in arb. iudicis inspecta qualitate inimicitię,tenet Bar.in l.maritus, ff.de q.& ibi Alex.sequitur Marsi.in l.j.§.j.ff. eod. tit. & in l.j. §.d.Ant.eo.tit.vbi etiam subdit,ꝙ ex dicto inimici non capitalis resultet indicium ad torturam:tñ relinquitur arb.iudicis vt prædictum est.Et minime apparet prodesse præfato inquisito repulsa contra nonnullos testes fisci, ex eo, ꝙ asserit probasse nonnullos ex eis esse aliquib. criminib. attinctos.

29 Cum licèt fuerint † inquisiti testes ipsi de diuersis criminibus & delictis:tñ non apparent de obiectis criminib. cōfessos,aut condemnatos fuisse:prout à iure requiritur, ad hoc vt repelli possint:secundum gl.no.in c.super eo extra de tes. & c.testimonium,eo.tit.& vtrobiq; notatur. & ideo dicit Io. de Imo.in d.c.super eo.ꝙ cum hoc procedat de iure ciu. & non cano.in terris imperij seruabimus ius ciuili: secus ī terris ecclesiæ.Ita etiam refert & sequitur Iac.in l.quæsitum,ff. de test.Nec eidem prodesse: ꝙ nonnulla indicia contra ipsum videantur probari in aliquib. delictis per testes singulares licet contrarium appareat ex meritis probatorum : atta-

30 men † dato absque veri pręiudicio, ꝙ ita foret,talia indicia p singulares testes ꝓbata,sunt sufficientia ad torturā.vt consuluit Alex.in cōs.77.vol.j.refert,& seqtur dñs Ant.de Ale.vicepro tonotarius ac psidens sacri regij cons. dignissimus tpe serenis.regis Federici I.de Aragonia in successores, in suis addit.ad Bar.in l.qui fine,ff.de q.vbi subdit esse notandū ꝓ magna curia vicariæ,q̄ habet arbitriū in torquēdo, & intm

31 extenditur ptās officialis † hñtis arbitriū,ꝙ ad depōnem vnius testis nō oī exceptione maioris,poterit torqre.Ita singulariter voluit Gand.quē refert,& sequit Alex. in suo cōs.65. 1.vol.si pcedentibus indicijs.ēt si fuisset receptus parte non

32 citata,dummodo stylus ita se habeat, †ꝙ non citetur pars in examinatione in ea materia quod perpetuo dicit esse mēti tenendum Lud.Bolog.in add.ad Guid.de Suza.in tract.de torm.in vers.pro conclusione dñi auctoris. Præmissæ intentioni fisci satis conferunt depositiones infinitorū testium de alijs varijs,& diuersis delictis p eundem inquisitum patratis &,de quibus ex pietati moti magnifici iudices, ex quo

paulisper Alciatus fuerat ad chordam, pro sex principalibus delictis duntaxat confessatis, iam amplius super cæteris interrogare destiterunt, ne ipsum cruciarent, habentes iam intentionem regij fisci fundatam, & licet testes super præfatis super quibus interrogati non sint, deponentes, repetiti nõ fue-
33 rant, tamen negari † non potest quin faciant argumentũ seu indicium, vt notabiliter consuluit Soc. in suo cons. 90. volu. cons. Bononiensium, q aliqui allegant 3. volu. & idem tenet Dec. in c. in nomine dñi, el j. vers. prędicta conclusio. extra de testi. & tñ dum Prosper ipse confessus fuisset quinque seu sex delicta principalia, de quibus vrgebant indicia, potuit de cæ-
34 teris interrogari, & torqueri de † quibus indicia non apparuissent, & hoc de generali consuetudine Italiæ, vt dicit Ange. in tract. malefi. in verbo, fama publica ꝑcedente, in finalibus verbis, vbi subdit q huiusmodi consuetudo seruatur, nedum in furtis, verum ét in cæteris criminibus, & delictis. Idẽ tenet Odofredus in suo trac de q. 11. quæstione incipiente, quid de quęstione quotidiana, subdens q de generali consuetudine Italiæ ita seruatur, & idem sequitur Cœpol. in suo cõsil. 40. & firmat Lud. Bolog. in addit. ad Guid. de Suza. in suo tract. de torm. in vers. quid si persona inculpata, & ita seruauit super, & seruat magna curia vicarię, prout etiam recolo fuisse ita vlt. loco seruatum in causa quondam Teragnoli de Iugliano: cuius causę iudex, & rela oi ego eram in magna curia: approbante excellente do. Hieron. de Colle, regente regiã cancellariam, ibidem in mea relatione pręsente, de quo scripsi plenè in votis meis nuper impressis in voto 13. & licet multa, de quibus interrogatus non fuit in tortura probentur per indicia, & aliqua ex eis per testes singulares, & de iure quodlibet indicium probari debeat p duos testes: & vnus te-
35 stis deponens † de indicio remoto non ꝓbat, p iura vulg. id tamen non habet locũ, quando sumus in plurib. indicijs, q̃a ét q de eis deponant testes singulares, tamen ex eis resultant plures p̃sumptiones, q̃ bene faciunt indicium ad torturã, p regulam, & si non ꝓsunt singula, multa iuuant. Ita consuluit Soc. cons. 54. vol. 2. Referunt, & sequuntur Moderni Senẽses, in trac. de ind. & tort. Vnde ex p̃missis clara resultat conclusio non ꝓdesse eidem Prospero reuocationẽ suę confessionis, p̃-

textu

textu q extorta fuerint per tormenta,qa vt dicit Bal.in l.ij.in l.milites,de q.& clarius in l.fi.post principium,vers.mõ reuoco in dubium,C.de pb.secutus Nic.de mota volentẽ,q quã-
36 do indicia † non sunt ita indubitata,nec à lege approbata,q tunc secus,sed solum sunt religioni iudicis commissa, tamẽ simul collecta,indicant indubitatam veritatẽ,vt est exemplũ in confessione per tormenta extorta,q̃ non per se,sed cũ perseuerantia,vel fama,vel facti verisimilitudine, vel alijs adminiculis,indubitanter indicãt veritatẽ,l.sancimus, & l. q sniam, C.de pœ.l.j.§.diuus,ff.de q.Ex qb.verbis colligit Bal.nil pdesse confitenti in tortura reuocare postea confessionẽ si cõtra se sunt talia indicia,q̃ iuncta cum confessione, licet per tormenta extorta,inducunt indubitanter veritatẽ,nisi reuocans pbaret contrariũ per alia indicia cõtraria,& sequitur Pau. de Ca. & Bal.ibi.& Fran.Bru.in suo trac.de indicijs,& tortura,versi. 2.q̃ro,q̃d sit indiciũ.Ias.ĩ l.magistratib.Fel.in c. cũ olim octaua fallentia,de rescriptis,allegans Tind.in suo dialogo de testium varietate,idem tenet Mars.in pract.in §.qm̃,nu.38. qd tamen intelligunt,quãdo essent plura iudicia valde pxima vero facto,sicut est vnus testis de veritate facti,& duo de confessione extraiudiciali,facta per eundẽ cũ confessione extorta per torturã,& sic pcedentib.legitimis indicijs: q̃uis postea cõfessio talis extorta,& reuocata sit,possit seq cõdẽnatio. Ita ẽt firmat post alios pmentionatos illustr. Nic.Boer.psidens sacri cõs.Burdegaliensis,in sua decis.163.per torturã,in 5. vol. Sextò,fundabant patroni cãę pfatę Prosperi inquisiti, nõ po-
37 tuisse regiũ fiscũ † legitimè petere inquisitũ ipsũ subijci torturæ super crimine falsæ monetæ,ad depositionẽ quondã Iacobi Masoni duntaxat,qui vt particeps criminis inquisitum prædictum inculpat,cuius dicto standum non est,vt torqueri possit,nisi alia vltra eius dictum cõcomittentur,prout in proprijs terminis decidit Sal.in l.fi.C.de accu.in fi.Imo. in ca.1. extra.de conf.Gand.in tract.mal. sub rubric. de quæstioni.& torm.in vers.sed quid si persona. Guid. de Suza. in tracta. de torm.in ver.sed quid de quæstione occurrenti.Alex.in consi. 89.3.vol.quoniam abunde.sed quia vltra depositionem præfati Iacobi Masoni in tortura & ad mortem condemnati, & vltimo supplicio affecti, aliter non reuocantis:quo casu præ-

ſumitur falſo inculpaſſe,ita in diſcrimine vitæ conſtitutus, vt inquit Bal.in conſi.25.1.vol.qm̄ aſſerens eo tpe mentiri, audiendus non eſt:vt conſuluit Pet. de Anch. in ſuo conſil. 157.viſa teſtim narratione, & nihilominus non fuit nuda depoſitio præfati quondam Iacobi: ſed non cōmittatur depoſitio Idori de Lando:dū depoſuit, ꝙ recedente ipſo cum præsbytero Ferd.& alijs ab inſula Pontij,ob metum Turcarum tunc aduenietium cum triremib. & audito magno ſtrepitu in fouea caſtri Pontij, ac ſi ibi aliquid deiectum eſſet cum reſonante ſonitu:ipſe deſcendit in foueam : in qua reperit ſacculum cum diuerſis cuneis monetarum ibi deiectū p dictum Proſperum,ſeu ius mandato:qui tunc ibid.erat,& cunctis p̄erat,quo ſacculo p ipm Iſid.in mari ꝓiecto,acclamare cœpit ac murmurare aduerſus recedentes & aufugiētes à turri, inter quos erat Proſper ipſe, & licet conetur reprobare ipm Iſidorum aliquib.repulſis minime concludētib.attamen quando dici poſſent in aliquo validæ, dicitur ꝙ in ijs,quæ à communiter accidentib. fiunt clam & ſecrete,teſtes inhabiles & minus idonei, & q aliàs nō admitterentur,hn̄r,pro idoneis & habilib.c.fi.de teſt.cog. no.gl.doctores in c.in verſ.auctores.de teſt.in 6.& cōſuluit Alex.cōſ. 156.in 5.vol.Bar.in l.ſi quis ex argentarijs,§.pen. ff.de eden do.Itē cōcurrit ſocietas arcta domini Ferd.notorij monetarij cum p̄fato inquiſito Proſpero,& quē ſecum duxerat à ciuitate Neap. in inſulā prædictā Pōtij. Itē concurrit receſsus ipſius inquiſiti à ciuit.Neap.& Auerſæ, in inſulam Pontij & Ventotenæ tam diſtantium abſq; aliqua probabili occaſione,morā trahendo in dictis ſterilib.inſulis adeo periculoſis,& voluntati Pyratarum expoſitis,& ibi non verſantur, niſi piſcatores interdum,& nullum aliud genus pſonarum & ſic in ſimilibus delictis occultis,& quę occulte fiunt,faci-
38 lius†iudex arbitrari dēt eſſe procedendum ad torturā,q̄ in cętera delictis:vt d. Bal.in l.nemo.ver. deinde no.C.de epiſ. aud.cōſuluit Alex.cōſ.77.in cā inquiſit.1.vo.vn̄ cum ſimus in crimine falſæ monetæ.concurrentib.præmiſſis.qui iudex ſani capitis diſſenſiſſet,vt ad torturam ꝓ delicto p̄dicto ꝓceſſum non fuiſſet,ſtante quoq; confeſſione aliorum delictorum.Quo vero ad homicidiū cōmiſſum in pſonā Leon. de ful.

de fulgore, obijcitur fuisse commissum p Masiũ seruũ ipsius inquisiti.vñ succedit aurea & singularis decis. Guid. de Suza.in suo trac.de torm.ver.est videre aliud exẽplũ.vbi formaliter dicit,defertur Seius,ꝙ Titium occidi fecit, nõ sunt testes,q asserant hoc se vidisse.Verum extãt cõtra ipsum Seium infrascriptæ,valet ꝙ Seius erat inimicus Titij, put viget in pñti casu.Quòd Seius minatus fuit cõtra ipm,ꝙ faceret eũ occidi: put inquisitus tempore quo aggressus fuit domũ ipsius Leonardi, minas pdicans intulit: admenando cũ archibusis ad ianuas & fenestras domorum pdicti Leonardi de fama,q statim inualuit ꝙ Seius ipsum occidi fecit, vt apertissime pbatur contra ipm Prosperum,ꝙ homicida erat domesticus & familiaris Seij,vt liquet cõtra inqsitũ. Quòd ipse est hmõi naturę & qualitatis,de quo verisimiliter est tenendũ,ꝙ ita faceret:circa hoc mores,& vita inquisiti notoria sunt. Quòd Seius ipse receptauit homicidã post cõmissum homi.lʒ in spẽ hoc nõ demõstratur:attñ appet post dictum,vltra qđ illud ppetrauit seruus ipse, & in eius societate interfuerunt vasalli eiusdẽ inquisiti de Cicerignano: fuit insuper visus seruus homicida,ẽt p duos dies deabulare publice p ciuit.Auersæ,vnà cũ Spagnolecto,famulo eiusdẽ inquisiti. Quòd olim aliquæ offensiones inter eos pcesserat, prout in casu isto multæ interuenerit offensiones, adeo ꝙ indicia ista simul iuncta dic.Gui.vbi supra,vñr,nedũ ad tormenta,verum etiam ad condẽnationẽ sufficere, veluti indubitata indicia,& ijsdẽ exẽplis exẽplificando tacito ipso Guido.auct.tenet ẽt Par.de Put.in suo trac.sind.in verbo.tort.in
39 c.an in cã pecun.in paruo vol.& in casu†pmisso vltra pnarrata exẽpla accedit satis considerandũ,ꝙ homicida nedũ est domesticus,& familiaris ipsius Prosperi,verũ ẽt est eius seruus.& nõ est verisimile,ꝙ seruus aliqd faciat absq; consensu dñi,vt d.tex.in c.cõstitutus.extra de test.de quo meminit Bar.in l.de pup.§.si quis ipsi ptori,ff.de no.op. nũ.dicẽdo esse casum in d.c.cõstitutus ꝙ nõ est verisimile, ꝙ serui aliqd faciãt absq; cõsensu dñi.Nec suffragaretur obiectio, ꝙ imò prædictus Masius seruus non ex mandato Prosperi inquisiti,sed ex particulari , & pprio odio contracto cum præfato Leonardo,& filijs,ipsum occidit, cum probatum concludẽter ap-

ter appareat Marsium ipm fuisse aggressum p eundem Leonardum cum bastono,& duob. eius filijs cum ensib. euaginatis erruentib.contra ipm,& eundem Marsium prosequentibus,& admenantibus ac eundem iniuriantib. de schiauo imbriaco,cornuto,spione,che le andauá fanno le sentinelle vnde succedit ꝙ eo casu ꝑsumitur ex odio proprio ꝑdictum Leonardum occidisse,& non ex mandato Prosperi , ꝓut in terminis tenet Bal.in c.1.§.iniuria,de pace iura.firman.ver.
40 q̃ro,si Titius mandauit vbi in plus † voluit,ꝙ si alicui fuit mandatum per Titium,vt committeret homicidiũ in ꝑsonã Caij,& homicida illum occidit ob eius ꝓpriũ odiũ,non erit in aliqua consideratione mandatũ , & mandas tunc nõ tenebitur.Idẽ tenuit Barth.Cęp.in suis cautelis , in caut.nu. 39.vidimus q̃plures casus.Idẽ tenet Paris de puteo in tract. sin in versi.an stetur dicto torti.ver.an siquis mandauit Seio vt interficeret.Caiũ.Idẽ tenet Alex.in add.ad Bar.in l.fin.4. apostilla ff.de q.& in tm̃ dicit ,ꝙ Masius seruus fuit prosecutus p ꝑdictum Leonardum,& filios:ꝙ si non aufugisset, dũ applicuisset ad porticũ quõdã mag.Iacobi Iop. ibi occisus fuisset ab eis,ꝓut visus fuit,& cognitus à vicinis occurrentibus ad rumorẽ, & clamore ipsorum ꝓsequentium eundẽ Marsium,& cæterorum existentium in fenestris domorum conuicinorum loci ꝑdicti,ad qđ fisci patronus aduertẽs nõ esse verisimile,ꝙ quodã Leonardus hõ timidus, & senex voluisset vna cum duobus pueris eius filijs nõ applicantib.ad ętatẽ 15. annorum,licet armatis , ꝓsequitur dcm̃ Marsium robustissimum seruum,cõcurrente maxime ꝓbõne facta p eundem inquisitum, ꝙ Leonardus ipse pacem inierat cum eodem Masico,& Prospero dño,& qñ eidẽ Prospero obuiabat,insurgebat,& salutabat,petijt ergo instanter eosdẽ testes vnũ post alium interrogari,qs ꝑibat,an pater Leonardus cũ bastono,an filij cum ensib.cui interrogatorio nõnulli ex ipsis testibus responderũt,ꝙ filij ꝑibant cum ensib. & pater sequebat̃ cũ bastono eũdẽ Marsiũ,alij deposuerũt ex testib.ipsius ꝓductis:ꝙ Leonardus pater ꝑibat cũ bastono, & filij sequebãtur vnus cũ ense,& alter cũ armis hastatis. Itẽ alij interrogari vsq; ad quẽ locum Masius seruus fuit ꝓsecutus ab eodem patre,& filijs,rñderunt,ꝙ vsq; ad porticũ domus ꝑfati

fati quodā Iacobi Iop. Alij vero deposuerunt, quod ptransiuerunt porticum, psequēdo eundē Mansiū. Item viciniores, & alij illius stratæ interrogati de rumore, & psecutiōe pfata, rnderunt se nil scire, & quod nō viderunt nec Masicū, nec Leonardū, nec filios ī illa strata, seu p illā trāseuntes illo die, & tñ testes q de dicto insultu, & psecutiōe deposuerunt, degebāt, & morā trahebāt in alia regione prsus diuersa ac distāte à regione pfata, vbi rixa ptēdit, & tñ id melius sciuerunt, q̄ vicini, maxime qa tres testes ipsi sunt Hispani. Quãobrē magnificus iudex cāæ relator, vsus cautela gl. in c. cām q̄ ex tra de testib. maxime, instāte fisco. & ibi plenè Fel. & clarius
41 Alex. in cons. 90. in 4. vol. vbi in spē † cōsuluit stātē suspiciōe falsi aduersus testes, ipsos esse interrogādos de circun-
42 stātijs, an starēt vel sederēt, & an simul † vel separatim, puenerāt ad locū, & sic de similib. ad hoc vt data diuersitate seu cōtrarietate, eorum dictis nō stetur, & iō dicit Bal. in c. cām
43 q̄ pfato, quod hmōi interrogationes non fiunt frustra: qa † qñ iudex suspicatur de testib. an verum deposuerint, dēt, labora re circa hmōi interrogationes contra testes & dicit honora ri per Azo. in summa de testibus vbi subdit Azo. posse interrogari etiam in his, in quibus substantia rei non cōsistit. Idem dicit Spec. in ti. de teste, §. iā de īterrogatorijs ver. & not. & plenè Dec. in c. licet causam 8. nume. de proba. maxime quia iudex ad veritatem indagandā potest vti simulare, vt probatur in c. afferte, de præsum. & c. non. n. num. 22 q. 2. qa ob vtilitatem publicam ad bonum finem permissa est simulatio. c. vtilem 22. q. 2. & plene Ale. in cons. 90. & 193. 133. vol. 5. & in cōs. 154. eo. vol. & ideo Bal. in sua mar ga. in verbo, iudex ver. 107. dixit, quòd iudex debet laborare, vt intercipiat testem cum interrogatorijs, si ipsum suspectum habet, & subdit ita dixisse. Innocen. in cap. cum causam in fin. de testa. immo tales suspectos potest iudex inter rogando de circunstantijs, ipsos inuoluere etiam ijs, in quibus substantia negocij non subsistit, & plenè Dec. in regula ea est natura, num. 45. ff. de regu. iur. & voluit etiam Baldus in l. fina. vlt. vers. C. de testibus. Idem uoluit Bal. in l. 1. §. editiones in 2 notab. C. de edend. vbi dixit, quòd ob suspicionem testium iudex debet diligenter examinare testes, &

cos

44 eos inuoluere si pôt,& iõ nõ ab re iura sanxerũt,† vt iudex lege permittente nõ dẽat posse aĩum suũ applicare ad dicta testium de falso suspectorũ ꝑ gl.in l.magnã, C.de cõtrah.& cõmitte.stip.& dẽt in actis scribere,ꝙ fide nõ adhibuit testibus ex aliqua cã.Ita ẽt formaliter dicit Paris de Put. in suo trac.fin.in verbo,ptãs,q habet arbitrium, vers.nã iudex, nu.
45 5.qa ea,q nõ possunt sub certa†regula tradi,iudicis cõmittunt̃ arbitrio:qb.ex causis decernet ꝙ æquu uidebit̃, l.cõtinuus,de ver.obli.§.cũ ita,& in l.1.ff.de effracto. qa iudicib. dat̃ arbitriũ qñq; ad exaggerationẽ pœnæ. l. aut facta, in fi. de pęnis.& sic eis licitũ est trãsgredi iura, ꝑꝑ casus emergẽtes ꝑ no.dcm Inn.in c.1.cũ vulg extra de cõst.vñ sanctissime succedit iuris dispõ,ꝙ iudex si viderit test.ꝓductis ẽt claris-
46 sime deponẽtib.†in fauorẽ alicuius non esse fidẽ adhibendam poterit ita facere,etsi sibi videbit̃ ex cã fidẽ non adhibere.Ita no.tenet Bar.& post cũ Pau.de Cast.in l.Luc. iuncta gl.ff.de infa.Idẽ Pau.in l.admo.ff.de iureiu. Bal.in l.cũ magistratus, C.qñ prou.non est necesse. And.Bar.inter consilia Calc.64.præclare,inquit Apost.aliàs,præclare scripsit. & cõsuluit Soc.cõs.98.in 4.vol.vbi subdit prędictam doctr.Barb. esse sing.& pariter hoc dictum Barb. esse stupendum in suo pręallegato cons.Idem sequitur Paris de Puteo, licet de tot pręmissis alleg.mentionem nõ faciat,in suo trac. sin.in ver-
47 bo:arbitriũ.versi.si iudex videtit.& cum in†arb.iudicis cõsistat adhibere fidẽ testib.vel nõ adhibere: per tex.in l. 3.ver. tu magis scire potes,ff.de test.qđ maxime concedendum est, cum omnes probationes sint arbitrariæ iudici: vt not.Ant. de But.in c.ex literis.sexto notabili.extra de probat. Pau.de Castr.in l.admon.ff.de iureiur.& ibi subdit, ꝙ dependet ex mero iudicis officio.Idęm firmat Decius in cons.463.& idẽ Paris.in eo.trac.sind.in verbo,potestas,ver.consulo.vbi subdit,ꝙ cã iudex hoc faciat,ne demũ in sindicatu teneatur: licet ante eum idẽ dixerat Bar.in d.l. Luci. vt iudex exprimat cãm,quare fidem non adhibuit,& idẽ aliãs recolo fuisse decisum in magna cur. vicariæ, me tunc existente iudice 25. vice,in causa Calzarette furis ac magnificarij, q multos testes produxerat super minori eius ætate, & resistente eius aspectu, ac sui corporis factionibus, & iudicio quam pluri-

morum

morũ expertorũ adhibitorũ. fuit vltimo suppl.cōdēnatus,vt
apparet in voto meo nu. 14.Accedat insuper pro corrobora-
tione prædictorum ꝙ licet pro parte inquisiti ante torturā
sibi illatam, fuisset obiectum de inimicitia contra testes: at-
tamen non fuerunt specifice testes ipsi nominati per nomi-
28 na,& cognomina:nisi.4.ex 25.ex eis,nec†oblatum iu con-
tinenti probari de inimicitia præfata, prout à iure requiri-
tur,per tex.in §.si vero quis dicat.in auth.de test.Ita tenet in
particulari Felyn. in c ex parte. extra de test. vnde non erat
supersedendum in tortura ex causa prætensæ inimicitiæ, sic
informiter allegatæ,vt supra:concurrente maxime,quia te-
stes ipsi, ex quibus indicia resultabant contra inquisitum,
fuerant per eundem approbati,tanquam citati,& ascripti in
citatione testium ad eius instantiam expedita, sicq.non po-
terat in præsentiarum in eorum personas reprobare, velu-
ti inimicos:tum maxime,quia multi ex ipsis testibus repe-
riuntur examinati ad eius instantiam in eius fauorem in
alijs causis criminalibus,aliàs agitatis contra ipsum inqui-
situm,tanquam in cæteris eius accusationibus assistentes, &
omnia per callentes, & nihilominus nulla causa inimicitię
expræssa, nec probata,& licet ēt ꝓbare nixus fuerit multos
ac quamplures testes fisci ex capite inimicitiæ,tum ex capi-
te criminum, & delictorum obiectorum, contra eos, & ta-
men minime recordatus fuit, cum tot magnis satrapis eius
aduocatis,nedum probare,verum ēt nec articulare,quòd di-
cti testes ita communiter, & generaliter tenentur, & repu-
tantur,prout in dictis exceptionibus reprobatorijs contine-
49 tur,seu quòd ita†fuissent tenti,& reputati, prout de neces-
sitate articulari,& probari debebat,& debet,ad hoc,vt repul
sa eisdem obsisteret,vt testes ipsi fidem non facerent.T estes
est satis notabilis,quem Bart.reputat mirabilem hanc pra-
cticam tradens, in l. 1. C. de test.idem Bart.in l.ad testium,
in princ.ff.eod.tit.gloss.in l.cum lege.ff.eo. quam ad hoc re-
putat singularem Bartol. in l. 2. C. de secun. nupt. & con-
suluit Alexand. in consilio 24. volum.2. & idem Alexand.
in consilio. 196. volum. 7. Præterea vltra. præallegata ad
demonstrandum, quòd rite, & recte fuerit ad torturam
50 processum contra prædictum †, inquisitum, ostendiiur ex
eius

eius contumacia,& banno in pluribus ex pcalendatis delictis,ut liquet ex actis causæ: ex quib. contumacijs,& bãnis cæteris iudicijs circunscriptis,resultauit indicium sufficiẽs ad torturam:vt egregie decidit Bal.post Nicó.de Math.in l. 1.C.de hær.instit. Iacob. de Belu.in sua practica causarum criminalium,sub rub.de crim.remisso.Ang.in l.iniuriã,§.si quis decreto,de iniur.ff.Paul.de Cast.in l.rapto, C. de episc. & cler.moder.Senen.in suo tract.sind.Marsi.in l.pen. de q.& in suo cons.117.vol.2.Idem tenet Paris de Puteo neminem de prædictis allegans in suo tract.sind.in verbo, tortura,in vers.qõ quotidiana,& pprie in impressione parui volum. num.5.Nunc autem dato absq; veri præiudicio,ꝙ non nulli ex testibus deponentibus contra eundem Prosperũ fuissent legitimę repulsari,prout minime fuerunt, attñ licet tã-
51 q̃ repulsari non † sufficerent ad condemnandum, fuerunt tñ sufficientes ad torquendum,vt tenet pulchre Bal.in l.cũctos populos,C.de sum.trin.& fide.cath.Bar.in l. 1.§.q. ff.de q.Alb.& mane in suo tract.de testi.Lud.cons.451.quędã mu
52 lier.moder.Senen.in tract.de indicijs, & tort. † suffragante maxime vehementi fama oĩum delictorũ de quibus inquisitus extitit,ea qua sola torqueri potuisset, vt firmat Bart.in suo consi.191.dño Paci de Burgo sancti sepulchri. Bald.in cons.131.visis dictis art.2.vol.& in c. 1.§. iniuria extra de p ce iur.firm.vers.sed nunquid.Alex.in addi.ad Bar.in l.fi.
53 ff.de q.Fel.in c veniens, de testi.Et qñ dicatur † vehemens fama,relinquitur arbitrio iudicis,vt dicitBal.in pręallegato consilio,& ideo licet nemo ex testibus fisci possit dici repulsatus,attñ qñ absque veri p̃iudicio aliqui repulsari dici possent,maxime testis de visu,remanent, & alij deponentes de fama publica in oĩbus criminib.de quib.inquisitio facta est quo casu succedit iuris dispositio,ꝙ si testes ipsi de visu non sufficiunt ad condemnandum,remanẽtes testes illæ si, qui
54 duntaxat † de fama deposuerunt,erunt sufficientes ad torquendum. Ita voluit pulchre Iac.But.vt refert Alb.in l.3. §.eisdem,ff.de test.vbi formaliter dixit, ꝙ si delictum fuit pbatum:per testes,quorum fidei detrahitur pp paupertatẽ, vel inimicitiam,vel aliã similẽ cãm,si tñ id probaretur per famam p alios testes,tunc plenè probant.Idem consulendo refert,

refert,& sequitur Lau.Calc.in suo cons. 109.Præterea dato absq; veri præiudicio,ꝙ tortura fuisset illata præfato inquisitio non procedentibus indicjs,ꝓut eius aduocati pertinaciter cum reuerentia affirmant,cum obstinatione, ꝙ omnino liberari debeat,& absolui, negare aut inficiari minime poterunt torturam ipsam non fuisse nisi modicam, quia dũ pro quolibet delicto,de quo interrogabatur,negabat statim
55 Alciatus per quatuor aut quinque palmos † supra terram, nullo spatio temporis interiecto fatebatur acceptando commisisse delicta,de quibus interrogabatur, vnde modica erat tortura,& in corpore non infirmo, vt ex oculari inspectione quibuslibet lippis, & tonsoribus dignosci potest de eius robore,& dispositione factionum eius corporis. Vnde cum tortura non fuerit magna,& tortus ipse nõ erat infirmus,& dimisso legitimo interuallo,in confessione p tormenta exorta ratificauit,& ꝑseuerauit,dico ꝙ ualet, & tenet confessio,etiam ꝙ indicia non præcessissent sufficiẽtia, ꝓut in rei veritate processerunt,& precedunt.Ita magistraliter p optima iura,& rationes firmat Paris de Puteo in suo tract. fin.in uerbo tortura, cap.an ex sola confessione. Pro quo
56 † optime adduci potest, ꝙ modice tortus, non potest dici tortus,vt dicit Bal.in l.obseruare,C.qñ ꝓu.nõ est nece.sicut leuis fabricula non habere pro febre.l.ob quæ vitia.ff.de ædil.edic.tormentum.n.ꝓprie dicitur,magnus dolor corporis,& magna afflictio,vt notatur in ca. cum in contemplatione in nouel.& per Io.And.de reg.iur.Ita dicit Cataldi.de vixo.in suo tract.sind.uer. 116.uerbo aduerte,ꝙ si aliquis.& idem tenet Amod.iust.& alio suo tract.sind.uers.item tenetur,si ponunt reum, & idem. consuluit Marsi.in suo consil.80.columna prima qui cuncta regit, & in consilio 103. eo.volum. primo, in ꝓsentii casu inquisitionis. Hinc dixit Bartol. in l. prima.§.diuus,& §.si quis ultro,& in l.pen.ff.de
57 q.ꝙ id quod † dicitur de confessione in tormentis facta,ꝓcedit,si magna sit tortura,& tortus maxime debilis existat; secus si modica sit tortura,& tortus sit hõ robustus, qa tunc ualet eius cõfessio,nulla eius futura ꝑseuerat iõe attẽta,ꝓut etiam declarat Bal.in l.unica.C.de confes.dum concludunt, ꝙ etiam si decies tortus,& confessus, si demum perseueret
in

in publico, talis confessio dicitur spontanea, & præsumendum est pro conscientia criminis, q; perseueret. Idem tenet Spec.in tit.de conf. §.1.ver.fin.dum æquiparat perseuerantiam in confessione per tormenta extorta,& nullis tormentis præcedentibus confitente, ad quid l. non est verisimile,
58 ff.quod metus causa, sed† confessio spontanea sola est valida ad condemnandum in criminalibus, secundum Bart. in l.2.ff.de cust.reo.post Cyn. & doct.in l.2.C.eo.tit.& Azo. in summa, in titul.de confess.Item & plus, licet confessio aliàs non pręcedentibus indicijs sit nulla, si per torturam emanauit, tamen si non tacite, sed expræsse ratificata fuit, tenet pseueratio, vt tenet idem Paris in verbo:tortura.in paruo vol. in verbo,& indicijs,& inquisitionibus, circa medium, & tãto magis, cum in pręmissa perseuerantia,& ratificatione in-
59 teruenerit iuramentum, vt quotidie fit & licet aliàs † cõfessio sine causa sit inefficax, vt per gl.in l.1. in fi.ff.de interrogat.actio.per l.cum de indebito.ff de probat.tamen interueniente iuramento, erit efficax,& probabit. Ita magistraliter tenet Romanus in cõsilio 363. in casu proposito circa medium,& firmat Io. Bapt.de S. Seuerino in repetitione, l.admonendi, ff.de iureiur. sicut ẽt dicimus de confess. extraiudiciali, quæ licet non præiudicet cõfitenti: per l.c.5.ff.de adul. idest quo ad plenam probationem, tamen si interuenit iuramẽtum, erit valida,& præiudicat cõfitenti. Ita Bal.& Ang. in l.generaliter, de non num.pec. Bar.in l.cum quis decedens, §.codicillis, ff.de l.3. Ant.de Butrio.& Bal.in c.fi.de succe. ab intest.cum iuramentum validet actum, aliàs inualidum, c.cum contingat.extra, de iureiu. & in auth. sacramẽta puberum.& ibi communiter doct. C. si aduersis vend. & ita in facti contingentia secolo fuisse iudicatum per magnam curiam Vicariæ ex pręmissis, in causa magn. Tristani doct. Hisp.cum septem socijs Castri Brundusij per ipsum, vt castellanum tortis,& qui per torturam confessi fuerunt de proditione ipsius castri,& demum confessionem ipsam ratificauerunt,& postea allegauerunt, seu obiecerunt se absque indicijs tortos fuisse,& sic per torturam indebitam confessos nõ præcedentibus sufficientibus indicijs: tamen ex quo tortura non fuerat magna, & cõfessione emanata per ipsam torturam,

quo præsumimus bonum, vel malum, d.l.non omnibus, §. à turam, & confessionem, secuta ratificatione, & robore corporum illorum, qui torti fuerunt non infirmorum, nec debilium, facta prius relatione in regio collaterali consilio, & coram Illustriss. don Petro de Toledo Prorege, fuit prædictus magn. Tristanus liberatus per prædictam magnam curiam, in qua liberatione ego interfui tunc iudex magnæ curiæ præfa.æ cum alijs magn. iudicibus licet præstitissem patrocinium in causa præfata, & demum assumptus ad officium prædictum, oportuit me in dicta causa votare, præfato
60 illustriss. Prorege ita iubente. Nec omittenda † sunt verba formalia Bald. in l. fin. C. de probat. dum dicit, quòd confessio in tormentis extorta, quæ non per se, sed perseuerantia, vel per famam, vel verisimilitudinem facti, vel alijs adminiculis indubitabiliter, indicant veritatem, l. sancimus, C. de pœnis, & l. qui sentẽtiam, eo. ti. l. j. § diuus Seuerus, secundum Nic. de Mat. ex quibus verbis habes, quòd nil prodest confitenti reuocare confessionem, si contra se sunt aliqua indicia quæ consumpta sunt cum confessione, quanquam extorta inducant indubitabiliter veritatem. Quod tene menti dicit Bald. nisi reuocans probaret contrarium, vel clare per indicia contraria elidentia, & præmissis accedat insuper, quòd
61 † de indicijs, & inquisitionibus debent attendi coniecturæ verisimiles, quæ coniecturæ verisimiles capiuntur ex qualitate facti, & conditione personarum: vt l. verum, de donatio. inter virum & vxo. & l. fin. de action. & obligatio. In quibus oportet considerare cum ius conditionis quis fuerit a sua natura. l. famosi, ff. ad l. Iuliam ma. quia cum talem esse præsumimus, l. non omnis, § à Barbaris, ff. de re. mil. l. quæro, §. si. de ædil. edict. & qualem vnam, & habitum induxerit, talem esse præsumimus, l. ita apud Labeonem, §. si quis virginem. de iniur. & cuius conuersationis quis fuerit, l. si plures, §. assiduæ, ff. de admin. tut. quia ex mala conuersatione, quis efficitur criminosus, l. ædiles, §. Pedius: ff. de ædil. edict. & etiam
62 ex † conuersatione loci, vbi quis conuersatur præsumitur pro aliquo, vel contra aliquem, l. fina. ff. si mancip. ita fuerit alien. l. aut facta, §. euenerit, ff. de pœn. & sic omnibus præcedentibus pensatis, & etiam sequentibus, de aliquo

Barbaris. Ita formaliter ad literam docet Paris in dicto suo trac. sind. in vel. iudices, in verbo, tortura. in c. de indicijs, & inquisitionib. per totum. Ex quibus omnibus, & eorum singulis non recedendo a iuridica sententia, & voto iuri consono tantorum patrum conscriptorum, concurro in eande, & inquisitum ipsum esse vlt. supplicio condemnandum, reseruato arbitrio clementiæ vestræ illust. dominationis: quā impartiri posset circa pœnæ capitalis impositionem, attento numero octo filiorum impuberum, & infantium: habita quoq; rōne vxore iuuenis nobiliss. quos vestræ excell. commendo.

1 *Verbositas, viris præstantibus summi olim displicuit.*

2 *Reclamari potest à sententia Imperatoris pronunciantis iuxta alterius relationem: vt per Præsidem prouinciæ, vel alterius: quia tunc dicitur prouocatum aduersus errorem, imperitiam, seu dolum relatoris male informantis, nu. 3.*

4 *Appellatio licet sit prohibita, non tamen est prohibitus recursus pro consequenda iustitia a iudice appellationis.*

DECISIO XXXV.

CVM fuisset prædictus magnificus Prosper Scaglionus, facta prius relatione in regio collaterali consilio, & corā illust. Prorege domino don Petro de Toledo, virtute rescripti eiusdē illustr. domini per eundem inquisitum obtēti, etiam cum voto excellentium dominorum regentium, condemnatus per magnam curiam Vic. ad capitis amputationem, a qua condemnatione dum fuisset reclamatum, etiam per viam recursus, & quærelæ, hæsitatum fuit in magna curia, & in eodem regio collaterali consilio, & coram illustr. domino Prorege
1 ibi assistēte, an huiusmodi reclamatio admittē da foret: †qa viris præstantibus verbositas, & prolixitas summe olim displicuit, vt tradit Franc. de Aret. in suo cōs. 71. breuissime firmauit, q̄ licet à sententia principis appellari non possit, vt in l. 1. ff. à q. app. non lic. & gl. in c. qm̄. 10. dist. Nihilominus à senten-

ã ſnĩa imperatoris ꝓnunciatis iuxta alterius relationem, vt Præſidis Prouinciæ,vel alterius, licite poterit reclamari,ſeu appellari:quia tunc vr̃ potius ꝓuocari aduerſus poſſibilem calũniam ſeu errorẽ relatoris,q̃ aduerſus ipſius relatoris au ctoritatẽ,prout dicit Iuriſ.in ꝓprijs terminis in l.1. in prin. ff.qñ appellã.ſit. & eſt bonus tex.in c.biduum, verſ.& ſi quidem extractus 2.q.6.& idẽ in ſimili dicendum eſt in ſententia Põtificis:per tex.ipſi ſunt canones 9.q.vltima,& in c.cũcta p mũdũ.nã id non vendicat ſibi locũ,qñ Papa protuliſſet ſententiã ad relationem alicuius ſui conſiliarij, vel alte-
3 rius,quia† tunc dicendum eſt potius prouocatum aduerſus errorem,imperitiam,vel dolũ relatoris male informantis, q̃ aduerſus ſnĩam principis,ſeu Pontificis. Ita in proprijs terminis cõſuluit Lud.Ro.in cõſ.521. circa ꝓpoſitam cõſultationem,ſup quadã ſnĩa lata p Papã ad relationem Card.& idem in particulari tenet Ioã.de Turrecremata, Card. ſancti Geor.digniſſimus in d.c.biduũ 2.q. 6. & idem firmat ꝓ poſ. Card.Alex.in eo.c.biduũ,vbi refert dictum conſiliũ Lud.licet corrupte,in numero,declaranda qualiter prædicta intel ligi debeãt,& idẽ reperio tenere Pari.de Put.trac.ſind.in ver. appellat in c.ſubijcio q.&vlt.loco idẽ ſecutus eſt Capicius in ſua deciſ.111.vbi ſubdit in cauſa ſibi cõmiſſa per illuſt.Pro regem,vt nomine regio pronunciaret,dum p̃miſſa opponeretur aduerſus ſuam ſententiam regio noĩe latã, & ꝙ exeq non debebat,quia non ipſe rex,ſed ipſius Capicij regij conſiliarij nomine regio lata fuerat, & tñ Capicius ipſe ꝓnunciauit ſnĩam exequendã,& eandem executus fuit.Nec omit
4 to,† ꝙ licet de iure cõi ꝓhibeatur aliquo caſu appellatio: non tñ prohibetur recurſus ad ſuperiorem p viam ſupplicationis,l.1.& authe.quæ ſupplicatio.C.qñ libel princ. offei.& ibi not.& idem ſequitur Amod.iuſt.in ſuo trac.ſind. verſ.an aũt ſnĩa lata,& ibidem ſupra,in verſ.aduerte tñ,quia cõiter, in fi. vbi loquitur in officiali condemnatio, in ſindicatu, ꝙ ſi viderit ſe iniuſte condemnatum,& recurrat ad remedium ſupplicationis, quia non erit prohibita ſibi ſupplicatio per dictam authent. & quòd ita ſeruatur in practica in ter ris eccleſiæ. Et ꝙ appellatione ſublata, nõ intelligitur ſublatus recurſus,tenet Bald.in l.edicto, C.de edict.dr. Adr.tol.

& in l.arbitrio.ff.qui satisd.cog.Rom.in rub.de arb.refert, & sequitur Soc.in cons.29.vers. capio primum consultationis articu.in 4.volu. & tandem dum super præsenti discussione multa fuissent deducta hincinde, prædictus illustris. Prorex per decretum suæ illustrissimæ dominationis in actis causę existens declarauit clementer se gerere cum prædicto inquisito, & eundem admisit per viam recursus, duntaxat ex eisdē actis, nobis regijs consiliarijs, & excellentibus regentibus regiam cancellariam affirmantibus, q̄ licet sit prohibita appellatio, non tamen intelligitur prohibitus recursus pro consequenda iustitia a iudice appellationis, prout dicit pulchrè Bal.in locis præallegatis.quem refert, & sequitur Rom. in d. rub.de arb.& consuluit Soc.in consil. 39. Et tandem iterum perlecto processu in præsentia ipsius illustris. Proregis spatio quatuor dierum, coram quo congregabamur de mane, & post prandium horis deputatis, auditis et aduocatis, inquisiti p̄ tres, quatuor & quinque horas dierim, licet ad intentionis fisci exclusionem nihil dictum fuerit, aut allegatum quod ad salutem inquisitum perduceret, additis duobus alijs regijs consiliarijs Hispanis, videlicet dn̄o Laurentio Polo, & dn̄o Petro de Attodo.ad ipsius inquisiti supplicationem, & instantiam, tandem pronunciatum fuit per prædictum illustris. Proregem cum collaterali consilio, bene fuisse iudicatum, vt supra per magnam curiam Vicariæ, & sententiam latam exequendam, prout iam executa fuit apud Castrum Capuanæ in magna populi congregatione,

1 *Cum delinquentes non puniuntur, publica lætitia turbatur: & ira Dei in nos prouocatur, à quo per delictorum punitionem venia speratur, ac populi incolumitas procuratur.*
2 *Frequentia delictorum facit iura transgredi.*
3 *Iudex ratione casuum emergentium potest iura transgredi, & etiā statuta iura.*
4 *Alapa si detur Potestati, poterit Potestas illum statim furcis suspendi facere.*
5 *Nobiles licet non possint furcis suspendi tamen propter enorme delictum, vt proditionis, & similium, suspendi poterunt, & altioribus furcis. Bal.in capitulo, quidam.in fi.de iureiu.*

6 *Enor-*

6 *Enormitas delicti facit, vt procedi possit contra reum iuris ordine non seruato.*
7 *Officialis ex causa potest facere statuta contra ius commune, vt ratione frequentiæ delictorum.*
8 *Pœna omnis est arbitria in Principe, & etiam in nu.12.*
9 *Officiales possunt condere statuta contra ius commune ex causa, & ratione frequentiæ delictorum.*
10 *Sæpe, seu sæpius dicitur factũ, quod per duas vices factum fuit, n.11.*
12 *Arbitrium datur iudici à lege, vt possit in delictis grauibus vsque ad mortem se extendere.*
13 *Ascendens scalas ad domum alienam, causa violandæ castitatis, tenetur pœna vltimi supplicij.*
14 *Maleficia commissa de nocte, acrius puniuntur, quã cõmissa de die.*
15 *Publice quod factum est, vnusquisque scire præsumitur.*
16 *Ignorantia præsumitur, vbi scientia non probatur: nisi in eo, quod est publice notum, & publice scitur.*
17 *Proclama publicum inducit præsumptionem scientiæ.*
18 *Publice quod scitur, nemo debet ignorare.*
19 *Scire quis præsumitur, quod communiter alijs innotescit.*
20 *Omnes de prouincia scire præsumuntur ea, quæ publice fiunt in prouincia, seu in aliqua parte prouinciæ.*
21 *Scire præsumuntur omnes de regno ea, quæ notoriæ, & publice fiũt in regno. Imò nedum illi de regno sed etiam vicini regno, scire præsumuntur, ea quæ in regno fiunt, nu.22.*
23 *Excusantur a præfata præsumptione scientiæ detenti graui infirmitate, & in minori ætate constituti.*
24 *Banni publici ignorantia allegari non potest: nec admittitur ad probandum de ignorantia.*
25 *Mandati irrationabilis probatio requirit scriptura.*
26 *Officiali non est credendum in his, quæ dicit in graue præiudicium alterius, nisi superior esset in loco, & officialis assereret ita sibi iniunctum à superiore: quia cum possit de facili certiorari à superiore, si ita est credi debet officiali ita asserenti: secus, si superior esset absens à loco: quia tunc non creditur officiali, nu.27.*
28 *Officiali vni, licet interdum dubitetur, si credendum est in eo, quod dicit, tamen si essent plures iudices ita dicentes, non est dubitandum.*

29 *Confessus, & conuictus exclusus est à beneficio appellandi.*
30 *Confessus delictum, dicitur notoriæ criminosus.*
31 *Appellatio interdicitur notoriæ criminoso.*
32 *Confessus sponte, non appellat, & iudex minimè deferre debet eius appellationi: imò statim in causa criminali debet exequi suam sententiam.*
33 *Repertus in flagranti crimine, & condemnatus, appellare non pōt.*
34 *Reperto in flagranti, & condemnato debet aliquid poni in ore, ne loqui possit.*
35 *Iudex non debet pati iurisdictionem suame ludi quia quod est notorie ininstum, dicitur ineptum. Et hoc casu omnis appellatio intercisa est: maxime in sponte confesso, vel conuicto, vel inflagranti reperto: quia tunc executio differenda nōn est, cum sit appellatio notorie calumniosa: & ideo non admittenda.*
36 *Delictum dicitur notorium ex actis, & probationibus.*
37 *Notorium dicitur, quidquid in iudicio probatum est.*
38 *Confessio in actis inducit manifestum, & notorium cōtra confitentē.*
39 *Confessus delictum, potest ex abrupto per iudicem suspendi si coram iudice confessus est.*
40 Iudex dum est in notorio, vel in confesso, vel in testibus conuicto, non debet admittere appellationem, sed debet exequi contra ipsum ante lapsum decendij. nu. 41.
42 *Iudex in delicto notorio potest mandare pœnam imponi reo, absque aliqua condemnatione.*
43 *Contra repertum in flagranti crimine, potest incipi ab executione.*
44 *In notorijs, iudicis pronunciatio non est proprie sententia, sed quædam iuris executio.*
45 *In notorio non requiritur iuris ordo.*
46 *Repertus in flagranti crimine, potest sine processu condemnari.*
47 *Contra repertum in flagranti & delicto notorio, iustissima succedit pœnæ impositio, absque ordine iudic.*
48 *In causis criminalibus ad instar ciuilium.*
49 *In causa ciuili quando constat de veritate rei, non curantur solennitates, nec curatur ordo iuris. Sed fit executio, non obstante illorum prætermissione.*
50 *In criminalibus defensio tolli non potest.*
51 *Defensio est iuris naturalis: & iuris naturæ est, vt quis se defendat in crimine, per fas & nefas: & naturalis est viuendi dulcedo.*

52 *Defen-*

52 *Defensioni, vbi agitur de pœna sanguinis, nec Papa, nec Imperator potest derogare.*

53 *Vnicuique debet dari terminus ad suas defensiones faciendum, nisi sit deprœhensus in flagranti.*

54 *Contra notorium actum nulla defensio cadere potest.*

55 *Ordo iuris non requiritur in notorijs, & iudex in modo procedendi potest leges transgredi.*

56 *In notorijs cessat solennitas iuris. Nec est necesse dari copia repertorum tali delinquenti notorio, nec poterit dici de nullitate, si in istis non seruetur solennitas, aut ordo.*

57 *Ordo est in notorijs ordinem non seruare, sed executiue procedi absque condemnatione.*

58 *Delinquenti in notorio, non requiritur dari terminus ad se defendendum: nec aliter citandus est.*

59 *Contra delinquentem notorium non requiritur, nec causæ cognitio, nec citatio, nec solennitas sententiæ. & potest contra ipsum incipi ab executione.*

60 *Delictum quando est plenè probatum per testes, & per confessionem propriam, & per capturam in flagranti, potest subsequi condemnatio; nec requiretur de necessitate eiusdem delicti confessio aut ratificatio.*

61 *Ratificatio non semper requiritur in delinquente, imò interdum non est necessaria confessio, ad hoc vt possit condemnari de delicto: vt quando aduersus ipsum extant plenè probationes, quia tunc absque confess ione, aut ratificatione potest sequi condemnatio.*

62 *Confessus delictum, est confestim condemnandus.*

63 *Crimen dum apparet commissum, & à quo, facit vt iudex debeat esse pronus ad puniendum: nec debet ponderare omnes iuris solemnitates: quia fauor publ. disciplinæ suadet, vt maleficia puniri debeant.*

64 *Confessus sponte delictum, non præsumitur in se mentiri.*

65 *Confessio facta à reo in criminalibus præsumitur vera, & sponte facta, & conscientia perpetrati sceleris: quia nemo præsumitur ita fatuus, vt in se ipsum mentiatur.*

66 *Mentiri nemo præsumitur in seipsum, & quod ita fatuus quis esse non possit, vt in seipsum mentiatur.*

67 *De delicto, & persona delinquentis vbi constat specifice per propriā confessionem factam absque tormentis, vel metu ipsorum, etiam si*

aliquis ordo iudiciarius fuisset regulariter necessarius in processu inquisitionis:tamen vbi adest confessio,non est necessarius. nu.68.
69 Delinquens dum instat ad defensam,vt res protrahatur,debet interfici,& postea inquiri.
70 Citandus non est,qui caret defensione.
71 Citandus non est,cui certum est defensionem non competere.
72 Sententia lata parte absente,& non citata, valebit, quando apparebit parti minime competere defensionem.
73 Citatio illius non requiritur in actu faciendo, qui citatus non posset contradicere dicto actui.
74 Effectus attendi debet in condemnationibus.
75 Vbi habemus effectum,non curamus de modo: quia effectus magis inspicitur quàm modus.
76 Appellatio interponi debet coram iudice, à quo appellatur & in eius præsentia si habere potest:non autem in eius absentia:aliàs esset nulla appellatio nu.77.
78 Criminosus in flagranti repertus licet secundùm vnam opin. posiit appellare:tamen illa opinio intelligitur,quo ad hoc vt iudex appellationis cognoscere posiit de ipsa appellatione an sit admittenda vel ne:non autem quo ad hoc,vt iudex à quo teneatur deferere, & supersedere executioni, quia talis appellatio eius iurisdictionem non suspendit.nu.79.
80 Repertus in flagranti,potest statim puniri de facto.
Deprehensus in crimine,inducit,notorietatem ipsius criminis. ibid.
81 Miles Potestatis si iussit aliquem decapitari,& iniuste,non tenetur ipse miles:quia mandatũ Potestatis in forma iustitiæ ipsum tuetur
82 Officialis Potestatis,vel aliquis de sua familia,si facit aliquid iniustum de mandato rectoris,non tenetur ipse, sed tenetur ipse mandans rector.
83 Iussus superioris vbi præcedit,ibi necessitas seruilis præsumitur.
84 Iussus magistratus excusat.
85 Potestas si mandat alicui de familia,vt torqueat aliquem in casu illicito teneatur mandans non tenebitur tamen mandatarius.
86 Officialis habens arbitrium, si procedit virtute mandati superioris statuentis sibi certam formam mandati præcisam, non intelligitur vsus arbitrio,sed mãdato:& sic non grauauit ipse,sed qui mãdauit.
87 Occidens aliquem iussu regis,puniri non potest.
88 Officij necessitas excusat.

DECI-

SOLON ex septem sapientibus, putauit rempub duobus contineri, videlicet præmio, & pœna, vt homines boni ad virtutes incitentur, cum gloria maxime homines ad virtutem concitet, illinc.f. per pęnam mali à flagitijs arceantur: iuxta illud Venusini Horatij: Oderunt peccare mali formidine pœnæ, &c. Et præsertim debent ius dicentes sæuire aduersus eos, qui enormia cõmiserunt, quorum calamitati illacrymari non debent; iuxta l. obseruandum, ff. de off. pręsi. & cum tales non puniuntur, pu
1 blica † lętitia turbatur: iuxta l. nemo. & ibi Bal. C. de episco. aud. & ira Dei in nos prouocatur, à quo pro delictorum punitione venia speratur, ac populi incolumitas procuratur. l. ꝓnunciatum, C. de fetijs. cum vul. Sicq; in casu infelicis nobilis iuuenis Parthenopæi, cuius nomen honestatis ac modestiæ cã taceo, & cui inuidia fortuna non fauit, cũ eius vitã ante tricesimũ suæ ætatis an. manu iustitiæ terminari Aruspici seu Astronomi veridico ꝓnostico compertũ fuerit. Dũ pridie noctis tpe repertus fuerit cũ scalis funeis in flagranti cõtra deuetum, seu bannum illustr. dñi Proregis ascendisse, ibidéq; morari in altiori fenestra domus cuiusdam similiter nobilis Neap. in camera cuius fenestræ, nonnullæ sorores; ac neptes ipsius domus virg. honestissimæ, ac formosæ degebant, fuissetq; ꝑ satellites curiæ, insimul cum Capit. nocturnæ custodiæ in p̃fata fenestra cõpertus cum scala ipsa appensa, captus & examinatus, confessus, & carceratus, vr ꝑ nonnullos curiosos fortè idiotas, se ꝓ literatis & doctorib. gerentes, in dubiũ reuocari, si iustè fuerit aduersus eandem infortunatũ nobilem ad ipsius pœnæ capitalis impositionem processũ, dictante banno regio p̃fato ꝙ in loco, in quo repertus quis fuisset cũ scalis de nocte, eadẽ hora absque aliquo processu, aut actis, seu solemnitate in eodemet loco si nobilis fuerit decapitaretur: si autem popularis, furcis suspenderetur. & ratio dubitandi videbatur, cum banna per Potestates terrarũ fieri videantur potius ad terrorem, quam ad valorem: prout d. Bal. in addi. Specu §. sententia, in verbo, banna. Secundo, an potuerit magna curia Vic. bannum præfatum emittere certo modo iuris terminos excedendo, vt in eo. Et an potuerit

tuerit illustr. dñs Prorex, seu facultatem habuerit mandandi; vt hmõi bãnũ emitteretur? Tertio, an dici possit fuisse excessum circa impositionem pœnæ cõtentæ in banno p̃fato? Quarto, an possit de bãno p̃fato p̃tendi, seu allegari ignorãtia? Quinto, an standũ sit verbis ꝓlatis in banno p mag. curiã, dũ in eo asseritur de ordinatione, & mãdato illust. Proregis promulgato? Sexto & vltimo, an pendente appellatione, q̃ asserit̃ introducta in S. cõs. licuerit excel. Regenti eiusdem mag. cur. procedere ad executionem banni p̃fati iuxta ipsius tenorẽ habito p prius voto magnificorũ iudicũ, iuxta eiusdẽ bãni robur, & efficaciã? Et circa primũ p̃supp̃onendo vnũ ante omnia in facto verissimũ, valet, ꝙ infra breue tp̃s duorum mensium, & minus fuerunt aggressæ, & scalatæ 24. penè domus nõ absq; aliquib. monasterijs sacrarũ virginũ monialiũ itus ciui. Neap. in qbus cõmissa fueret diuersa fur ta in maxima q̃titate bonorũ, vltra attẽtatus pudicitiæ, ꝓut ex actis & informationib. in eadẽ mag. curia existentib. dignosci põt, & sic si bãna ipsa emanari ad terrorẽ debuerint, si ad valorẽ, an ad ultionẽ similiũ facinorũ, idẽ Bal. in l. alio
2 seculo ruminabit. Cũ ob † delictorũ frequentiam, & pariter enormitatẽ, iura transgredi liceat: vt tradit Inn. in c. 1. extra
3 de const. dũ † inquit, ꝙ rõne casuum emergentiũ iudex põt leges trãsgredi. Idem firmat Bal. in l & si seuerior. de infam. Catal. de vixo in suo trac. fin. idẽ Bal. in l. qui accu. nõ pos. in l. qđ ergo § pœ. grauior, ff. de his, q no. infa. in l. obserua. §. ꝓficisci, ff. de off. procu. & in l. 1. in prin. C. de p̃c. imp. of. & in auth. sed nouo iure, C. de ser. fu. idẽ citat Bal. in c. 1. qui feu. dare poss. Et firmat Ang. de Are. in §. 1. instit. vi bo. raptorum, & in § iniu. inst. de iniu. Et idẽ Ang. in trac. mal. in ver. & vestem cœlestem abstulit. & vtrobiq. dicit esse not. quia ipse semel habuit in practica dũ assideret Perusi. Nã ex cã licet iura transgredi, & statuta. dixit Abb. in c. inter alia, extra de im mu. ec. sequitur Ias. in p̃al. l. 1. C. de p̃c. Imp. of. & in auth. sed hodie, C. de iudic. & ideo d. Bald. in c. 3. in fin. extra de sent. & re iud. quòd istud dictum Inno. in d. c. 1. de cõstit. multũ defendit assessores, qui pro bono publico quandoque statuta transgrediuntur. Quinimò etiam si essent iurata, posset iudex ea transgredi ex causa: vt tenet Bald. in rubric. C.

qui

qui admitti.& ideo in specie dixit Bal.in c.1.in §.iniuria,de
4 pac.iur. firmanda.ꝙ si quis daret † alapam Ptāti, posset ptās ipm furcis statim suspēdere,cū sibi liceat ex cā iure trāsgredi.Hinc est, ꝙ pp enorme delictū pōt quis suspēdi, & demū bestijs subijci:vt d.gl.in l.2.C.arb.furt. Cæs. quā facit singu. Lud.Ro.in l.2.cir.fi.C.qui test.fac.pos.& intm̄,ꝓcedit hæc re
5 gula,ꝙ licet†nobilis nō possit ꝓ delictis furcis suspēdi, tñ pp enorme delictū, vt ꝓditionis,vel similis, suspendi poterit.& altiorib.furcis:vt d.Bal.in c.quidā, in fi.de iureiu.& ꝙ
6 † pp enormitatē delicti ꝓcedi possit cōtra reū , iuris ordine nō seruato, vltra præfatos priscos, ac celeberrimos auct.firmat ēt Par. de Put.in suo tract.fin. allegat Bar.in l. nō solū, §.si mādato,ff.de iniu.sequitur Marſ.in sua prac. cārū crim. §.diligenter. Idē Marſ.in sua rep.l.vnicæ, C.de rap.virg.ver.
7 vlterius † est not.& ꝙ officiales ex cā possint facere statuta contra ius cōe,vt rōne frequentiæ delictorum,not.in l.cunctos populos,de sum.trin.& fi.cat.& in l.omnes populi, ff.de iust.& iu.per ea,q̄ habentur in d.l.& si seuerior, & in d.l.qd,
8 §.pęna grauior, vel si esset bānū principis,† in quo omnis pœna est arbitraria:secundū Bal.in d.l. cūctos populos. Ita formaliter firmat Par.in d.suo tracta. sind. in verbo, tort. in c.an in cā pec.in paruo vol.& subdit idē dixisse,in versi. iudex.in c.licitū est iudici. Vnde ex p̄missis liquet officialib. permissum esse condere statuta contra ius commune, ex cā & rōne frequentiæ delictorum:q̄ frequentia dicitur inducta
9 †p binum actū:per l.3. C.de epi.aud.& in c.quia nos,13.q. 2.Ita dicit Azo.in l.de quib. ff.de leg.& in rub. quæ sit lōga consuet.glo.in c.monast.in ver.frequentiam,de vita & hon. cle.& in auth.de defenso.ciuitatū, colla.3.Idem citat Pet.de Vbal.in suo tract.de quarta cano.ver.demum quærit si mendicantes,in 4.volum.tract. & alibi dicitur sæpius fuisse cō
10 missum, si per tres † vices factum fuerit : vt patet in l. seruos, C. ad l. Iul. de vi pub. ita dicit Luc. de pen.in l.1.C.de
11 super exac.vbi dicit † videri,ꝙ duæ vices sufficiant.nam cū dicitur sæpissime,id ter agi satis est, c. omnes decimæ,16.q. vltim.& not.in c.ergo, 2.q.7. Gl.autem in authent.de testa. dixit quòd sæpe duas , aut tres vices requirit. idem not. Ar-
12 chid.in c.quia sępe. de elect.in 6.quod † maxime procedit,

cum

cum sit datum a lege iudici arbitrium in maleficijs, vt possit in delictis grauibus vsque ad mortem se extendere argum. gloss. in §. pen. inst. de iniu. Ita dicit Bald. in l. fin. ff. de rerũ diu, multo fortius ergo dicendum est in principe. & maxime in præsenti illustr. Prorege, qui Astræam diu ad superos euolatam redemit, cum quælibet pœn. sit arbitraria in principe: vt vltra Bal. in l. cunctos populos, supra relatum p Par. de Put. tenet idem Bal. in l. fin. ff. de sena. & in l. legis virtus, ff. de leg. idem tradit Fely. in c. qualiter & quando, §. ad corrigendos de accus. & sequitur Iac. de S. Geo. in suo tract. feu. vers. sed an princeps. Et vltra iuris dispositionem demõstratur Proreges, qui pro tempore fuerunt Cæs. & Cath. maie. in præsenti regno, semper extitisse in possessione, seu quasi ob frequentiam delictorum, imponendi ac infligendi pœnas capitales, etiam mortis naturalis, per eorum banna, & decreta, etiam in casib. in quibus pœn. mortis aliàs non fuerat imposita de iure: prout fecit quondam don Ray. de Card. tunc Prorex huius regni pro cath. rege qui longe minorem potestatem obtinuerat, q̃ pñs illustr. dominus Prorex: & minime aduersus proijcientes sagittas cum balistis contra aliquem, quod etiam non secuta morte aut percussione, siue vulnere, sed sola admenatione, duntaxat vltimo suppl. condemnaretur: prout demum succedente casu obseruatum fuit, & executum contra illum qui proijciendum sagittã cum balista aduersus nobilem Prosperum terracinam, percussisset arcionũ sellæ, in qua supra equũ Prosper ipse equitabat, fuit vlt. supplicio condemnatus, & furcis suspensus, & pariter dum frequentaretur incisio carlenorũ, pro qua ex dispositione, c. regni. imponit incisorib. pœna publicationis bãnorũ & psonarum. Sicq. p bãnũ illustris. dõ Caroli de Lanoy successoris, & Proregis in reg. sancitũ fuit, vt incidentes carlenos, pœ. vlt. supplicij plecterentur: prout multi, & q̃ plures vlt. suppl. affecti fuerũt, & furcis suspensi, vt quotidie dũ casus occur-
13 rit, suspẽduntur. Circa † tertium dubiũ minime nedum dici, imò nec cogitari potest fuisse excessum impositione pœnæ cõtentæ in banno p̃fato, cũ ex iuris dispositione ascẽdẽs cũ scalis ad domũ alienam de nocte, p̃sertim cã violãdæ castitatis, oĩno pœna vlt. supplicij affligendus veniat, l. si quis nõ
dicam

dicam rapere, C. de epiſ. & cle. Ita Bal. voluit in ſpē, in l fi. cir. fin. ff. de re. diu. refert ēt, & ſequitur Ang. de Aret. in §. ſanctæ quoq; res, inſt. eo. ti. ſubdens hoc eſſe not. quia quotidianū, & ſuffragatur tps nocturnū, quo ſcalas aſcendit, & ꝓprie hora 5. noctis: & cum ſcalis repertus fuit ſupra feneſtrā domus
14 illius nobilis, cum maleficia cōmiſsa de†nocte, acrius puniant̄, q̄ diur. l. Grac. de adul. l. 2. & 4. ff. de fur Bar. & Bal. in l. nō minorem, C. de tranſ. Quo ad quartum dubiū, an poſſit de bāno p̄fato p̄tendi, ſeu allegari ignorātia, ſtāte eius publ. cum 4. tubitinis p̄ loca publ. & conſueta ciuit. Neap. & id, ꝙ
15 †publice factū eſt, vnuſquiſq; ſcire p̄ſumit̄: vt d. Inn. in c. 1. extra de poſt p̄latorū. Bal. in ſua margarita. in verbo, decr. ver. 3. & licet ignorantia regulariter præſumatur, p̄ vulga. iu
16 ris regulam, †ꝙ ignorantia præſumitur, vbi ſcīa nō probat̄. tñ id non hēt locū, qñ illud publice ſcitur & eſt publice notum, quia tūc præſumitur ſcīa, gl. eſt ord. communiter apꝓbata in l. ſi tutor petitus, C. de peric. tut. pro qua allegat Bal. id qđ no. in l. 1. de recepta, & in l. 1. C. qui & aduerſus quos. & idē tenet Ber. in d. l. ſi tutor. Bal. in c. qm̄ contra, §. 1. vt lite non cont. gl. in clem. 1. de ſepul. in verſ. publice. Dom. in ſuo
17 conſil. 75. in cā magri Io. Et ꝙ ex publico †proclamate inducatur præſumptiuæ ſcientiæ, in ſimili firmat Bar. in l. j. §. in pari, ff. de receptis arb. & ibi ſubdit, ꝙ p̄ſumitur ſcire, quādo eſt notorium in contrata, & facit ꝙ no. Bal. in l. Celſus, ver. ſed qualiter ꝓbabit̄ mala fides ff. de vſuc. p̄ eundē Bald. in l. indicia, C. de rei ven. & ꝙ no. Bar. in is pōt. ff. de acq. her.
18 ver. ſecundum eſt, ꝙ hæres ſciat. id. n. †qđ publice ſcitur, nullus dēt ignorare, c. 1. de poſtu. p̄la. & facit etiam ꝙ hr̄ in l. latæ culpæ, ff. de verb. ſig. & in c. 1 extra de cōmod. & iō dixit Præpoſi. Card. Alex. in c. ad nr̄am, extra de cōiug. ſeruo, ꝙ p̄-
19 ſumitur †quis ſcire id, quod communiter alijs innoteſcit: vt ēt probatur in d. c. 1. extra de poſt. p̄lat. vbi gl. in verſ. allegans, iuncto tex. in auth. ſubtiliter, ꝙ qlibet de ꝓuincia præ-
20 ſumitur †ſcire ea, quæ publice fiūt in aliqua parte prouinciæ: iuxta illud Luc. 20. ſent. 21. c. Tu ſolus peregrinus in Hieruſalē, & nō cognouiſti ea, q̄ fcā ſunt in illa his dieb. & iō dixit Dñi. in cōmēto d. c. 44. oppo. 1. ꝙ oēs de regno pr-
21 ſumuntur ſcre ea, quę†notoriè, & publicè fiunt in regno, c. illud

illud extra de cler.exc.& d.c.1. de postu.pla.Ias.in suo cons. 107.1.vol. & latius in cons.46.ꝑ fisco in 3.vol.imò nedum
22 illi,q de regno,†sed ẽt vicini regno, p̃sumuntur scire ea, q̃ fiũt in regno,c.quanto,& c.quosdam,extra de p̃sumpt.& facit gl.in c.fi.16.dist.q̃ plura allegat ꝑ & cõtra,quæ ibi videt̃ Præp.concordaret dicẽs,regulã ꝓcedere in his,quæ publice
23 fiũt dũmodo fiãt in his locis,in quib.publicatio fieri†dẽt, ꝓut fuit in casu p̃nti: & tñ excusatio cõpeteret graui infirmitate detentis,vt late congerit Alex.in suo cõs. 82.viso ꝓcessu.in 3.vol.vel in furore, vel in minorib. ann. cõstitutis, taliter ꝙ ea intelligẽ nõ valuissent.Idẽ cõsuluit Io. de Ana.
24 in suo cõs.70.in fi.visis & ponderatis. Et licet†p̃tẽdat̃ allegata ignorantia banni p̃fati. q̃ allegari non põt ex p̃missis. attñ non poterat nec dẽbat admitti. Ita in particulari tenet Roff.Beneu.in rub.vt si quis ius dic.nõ obtẽ. refert & sequitur Affl.in const.regni,si quis hominem. Quo vero ad q̃ntũ dubiũ,in stãdũ sit verbis prolatis in bãno ꝓmulgato nomine illust.domini Proregis,nec non,& ipsius mag.cur.Vic. inquantum in eo continetur ꝙ de ordinatione , & mãdato eiusdem illustr.dñi Proregis promulgabatur,& cũ illis clausulis in eodem banno contentis , credendum sit eidẽ mag. cur.ita asserenti:& certe prima facie vr̃ dicendum,ꝙ nõ:cũ
25 de mãdato†sup̃ioris,qñ videret̃ irrõnabile , reqrit̃ ꝙ appareat scriptura.auth.licet vni.vbi Bar.& doc. C.de mãd.prin. & not.Bar.in l.vni.per illũ tex. C.de sup indi.lib. 10. maxi-
26 me, q̃a†officiali nõ est credendum in graue p̃iudicium alterius:vt no.Bar.in l.diuus, ff.de cust.reo. Alex.in cõs.75.videtur in p̃nti consultatione,in 5.vol.dec.in consi. 44.1.vol. in casu ad me transmisso. Attñ dico, ꝙ ibi superior esset in loco,in quo officialis asserit sibi aliquid ab eo commissum
27 irrõnabile,seu sic†ordinatũ.vt faceret, ex quo is,cõtra quẽ officialis ita decernit, posset de facili adire sup̃iorẽ , & se ab eo certiorare, eo casu credẽdũ erit officiali præfato: secus,si princeps,seu sup̃ior esset abñs à loco:q̃a tũc non staret eius dicto sed reqreretur scriptura.Ita dixit pulchre Spe. in ti.de ꝓb.§.videndum.in ver.auditorib.refert & seqtur Ro.de quo iuris lætat̃,in l.sciẽdũ,ff de verb.ob.allegans pro hoc casum in §.q̃a vero.in auth. vt litigat̃. & idẽ consuluit Lud.in suo
consil.

cons.99.licet nõ ita pulchre.ad discutiendũ veritatem refert & seqtur Iac.de May.in l.ex quacunq;, ff.si qs in ius voc.nõ ie.idem sequitur Bol. Lud. licet de pmissis nihil alleget in rep.extrauag.Theod.in 8.par.vers.dominus, vel Potestas, & ita aliàs in facti cõtingentia allegando obtinui, vt dixi in consilijs meis criminalib.not. 54. in cã sindicatus, & tanto
28 magis,cũ nedũ vnus officialis id asseruerit, vt in casu † de quo agit, sed multi.& q̃plures officiales, vt fuit excell. dñs regẽs magnã curiam,& tres ex quatuor magn. iudiciũ eiusdem magnæ cur.vt apparet ex eorũdẽ propriarum manuũ subscriptione in calce banni præfati, & licet forte dubitari cõtigat,si stãdũ foret subscriptioni vnius iudicis, seu eius assertioni in piudicialib.nisi quantum constet ex actis: attñ duob.iudicib.stãdũ est:vt in c.statuẽdũ,2.q.6.& citat Spec.in tit.de sen.§.iuxta.ver.sed pone,& Cyn.in l.nec in arbi. C.de arb.& firmat Luc.de pen.in l.1.C.de cur.& stat.lib.12. Quo vero ad sextum,& vltimũ dubiũ,an pẽdente appellatione in sacro cõs.ad supplicationẽ præfati inquisiti, potuerit magn. Regens pcedere ad executionẽ banni pfati, & successiue voti magnæ curiæ sup eiusdẽ banni executione? Et p pñtis dubij dilucidatione,psupponendũ est in facto,q oblata primo loco supplicatione in sacro cõs. nomine ipsius inquisiti, & cõmissa domino Galleoto Fõseca:cũ clausula, q nõ existẽte ipso inquisito cõuicto,& cõfesso puideret, q magnificus commissarius,psentiens eũdẽ conuictum,& cõfessum,minime prouisionẽ aliq̃ expedire curauit, cũ nomine appellantis nullibi appareat fuisse instititum sup aliqua expeditione, qa si conformis appellationi seu decretationi in ea cõtẽte non
29 fuisset ad ppositũ appellãtis,ex † quo confessus,& cõuictus, put erat inq̃situs iste,erat exclusus à bñficio appellandi, per tex.in l.2.cũ vulg.C.quorũ app.nõ recip. & pulchre Ro.qui multa cumulat in suo cõs.636.de iur.ciu.ex quo vltra, q. sit notorie conuictus,tanq̃ in altiori fenestra alienę domus cũ scalis funeis existens,per curiam ibi repertus,& captus, put
30 † etiam vltra testes ipsemet inquisitus confessus est: per quã confessionẽ fit notorie criminosus,vt inquit Bal.in l. à pro-
31 cedente,C.de dil.& notorie † criminoso interdicere appellatio, per text.in l. const. secundum vnum intellectum. & ibi
Bar.

Bar.ff.de appell. Canonistæ in c.cũ sit Ro.de appell.in 6.vbi est tex.ad hoc.& in c.peruenit.& in c.consuluit,de app.& di
32 cit Io.And.in d.c.Rom.in vers.si autem,ꝙ sponte† cofessus nõ appellat,& iudex minime debet eius appellationi defer re:imò statim in cã criminali dẽt exequi suam sententiam. ꝑ d. l. quæstionibus de appell.qđ maxime procedit in casu, de quo agitur.cum inquisitus ipse repertus fuerit†in flagrãti repertus,& condemnatus,appellare nõ põt:vt inquit Bal.
34 l.1.C.ne ex delic.de fun.†vbi allegat Bar. dicentẽ,ꝙ debet sibi aliquid poni in ore,vt loqui nõ valeat, cui concomit-
35 tatur,quia†iudex non debet pari iurisdictionẽ suã eludi, & ꝙ est notorie iustũ,vł ineptũ,quo casu omnis appellatio in tercisa est.& iõ dicit Bal.in d.l.ꝙ aut sñia ẽ lata in cõuictũ, vel sponte confessum , vel repertum in flagranti crimine, & tunc executio differenda non est, quia appellatio est notorio calumniosa,cui per iudicem debet præcludi via: quia reip.interest,d.l.constit. ff. de appell.l.ita vulneratus, ff.ad l. Aquil.& plus subdit ibi Bal. vers. modo quæro. quòd licet aliàs appellatio supendat ꝓnunciatũ,per l. tale pactum, §.q̃ prouocauit,ff.de pact.tamen quando appellatio appareat ca lumniosa,non ꝑpea est dñia executio, qm̃ tali casu reipub. interest appellationem ipsam nõ admitti. Vñ cum repertus fuerit,& captus in flagranti,& sic notorie in crimine, & cõtra deuetum,& vltra testes subsecuta eius spõtanea, ac notoria confessione, apertissime iã liquet de notorietate delicti,
36 cum†delictũ dicatur ẽt ex actis notoriũ, iunctis probationibus,vt dicit Inn.in c.ex insinuatione.extra de appel.& in c. cum olim.vbi etiam Abb.de verb.sign.Bald.in auth.ad hęc, C.de vsur.& in l.1.C.quomodo, & quando iud. Angel. in l. 2.in fi.C.de temp.appell.& consuluit Paul. de Castr.in con-
37 sil.39.& quidquid in†iudicio probatũ est,dicitur esse notorium:vt not.Ant.de But.in c.fi.6.not.de tẽp. ord.Itẽ cẽtur ẽt notoriũ ex suamet cõfessione in actis apparente,per l. ictus fustium,ff.de inf.& dixit Bald in l.properandum , in fi.C de
38 iud.Et ꝙ confessio†in actis, inducat manifestũ. & notoriũ, consuluit Alex.in cons. 152.viso processu cãæ, vol. 5.& maxime,dum confessus fuit coram magn. Regẽte magnã cur.
39 tempore suæ capturæ † quo casu iudex ex abrupto potest suspen-

& vltimo supplicio dare confitentem coram se:vt dicit Andræ. de Isern. in constitu. pœn m eorum, nam facti atrocitas multa permittit, quæ alias non permittuntur, per not. in l.prætor edixit, §. Præterea, & fin. de iniu. vbi Bartol. in l. respiciendum,§.furta,& §.si dicatur, de pœn. sequitur Par de Put.in suo trac.synd.ver.latro cum fama. vbi subdit,maximè hoc procedere,dum sit causa publicæ vtilitatis, ꝙ maxime procedit in casu præsenti,dum minori spatio tẽporis duorum mensium fuerunt scalatę 24.domus, & etiam monasteria intus ciuitatem Neap. & plures nobiles interuenerunt,vt liquet publice ex actis,& informationib.eiusdem
40 magnæ cur.vnde sic apparente delicto † notorio, non poterat appellari:sed debebāt exequi contra ipsum ante lapsum decendij,ꝙ maxime fieri potuit,cum simus in notorio confesso,& testib.conuicto:vt 2.q.6.c. sunt autem. Ita dicit Spe. in tit. de exec. sen. sub rub. post quod tempus sententia sit
41 executioni demandanda.nam † ex notorio resultat, ꝙ iudex non debet pati iudicium agitari, seu causam in iudiciū deduci:c.quoniam,extra de filijs præsb.Io.And. & doc.in c. j.de litis contest.in 6.Abb.Pan. in c. exceptionem. de excep. Alex.in l.eum,qui ita.de verb.obl.& in l.nam, & postea, in prin.ff.de iureiu.& hoc cum in notorijs ordo sit,ordinem nō seruare:secundum Bal.in c.ad nostrum,l.3. extra de iureiur.
42 hoc voluit Abb.in c.super his.extra de pœn.ꝙ † in delicto notorio iudex potest mandare pœnā imponi reo, & exequi absq; alia condēnatione & subdit ita tenere Inn.in c. ex parte el j.de verb.sign.Abb.in d.c. ad nostram. extrà de iureiur.
43 Barb.in c.euidentia.in fi.de accu. maximè contra † repertū in flagranti,pōt incipi ab executione,vt dicit Pau. de Ca. in l.nullā,C.ex qb.caus.inf.irrog.qa vt dicit Inn. in d.c.ex par-
44 te,el j.ꝙ † in notorijs iudicis ꝓnunciatio nō est ꝓprie snīa, sed qdā iuris exec.refert ēt & sequit Ro.in cōs.324.in ꝓposi
45 ta cōsultatione,ver.secūda qdē & hoc † p illā eandē rōnē,qa in notoriis nō requirit iuris ordo:p tex in c.q̄ Lotharius,2. q.1.Bal.in l.p̄sbri,C.de epis.& cl.& ī l.ea qdē,C.de acc.Imo. ī c.fi.extra de cohab.cl.& mu li.Alex.in l.emptorē, ff. de act. emp.& ī l.2.§.si publ.de adul.Bal.ī l.j.C.de iud.Pet.de Anc.ī cōs.197.subtiliter,& ad plenū.& ibi subdit.ꝙ ī notorijs ordo

iuris relaxat allegat,c.1.de elect.& in c.ad nram.de iureiur. Idē tenet Fely.in c.eccles.S.Mariæ,extra de const.& sequitur Mar.in rub.de prob.nu.217.vers.p quib. facit. & iō si iudex hoc facere,pōt,multo fortius potuit illustris. Proies in bāno promulgato mandare,prout mandauit:qđ quidem satis fuit
46 conforme iuri cōi vt liquet † ex pmissis, maxime, cū reper tus,in flagranti,possit absque processu cōdemnari,vt pulchre firmat Criminalista Mars.in l.vnius,§.cogniturū,ff.de quęs. vbi allegat et Alex.ita consuluisse in cons.275.viso themate.firmat Velleian.in suo tract.banni.in 3.parte 2.tēp.in qō. 56.& faciunt dicta per Ang.in tract. male.uer.che mi hai adulterata la mia donna.refert,& sequitur Mars.in rep.l.vni.
47 C.de rap. virg. & sic † eum repertus fuerit in flag anti, & delicto notorio,iustis.successit pœnæ impositio absq. ord.iu-
48 dic.† nam in causis criminalibus proceditur ad instar ciui-
49 lium,l absentem, ff. de pœn.sed † qn in causa ciuili constat de veritate rei,non curantur solennitates, nec curatur ordo iuris,sed fit executio,non obstante illorū ptermissione, per tex.in l.fi.ff.qđ metus cā. ita in particulari firmat Mar si. in sua pract.causarū crim.in §.2.ergo,& eodē modo dicendum est in casu pnti,postq̄ liquet de veritate, ꝙ inquisitus repertus fuerit cum scalis de nocte in fenestra alienæ domus, adstans captus per curiam,non attentis alijs iuris solennitatibus,legitime docuit exequi contra eundem,prout executum
50 fuit.Nec debebat aliter sibi concedi defensio, † quia licet in criminalibus defensio colli non possit, vt in cl.pastor.de re iud.cum sit de iure naturali:vt dicit Bal.in l.vt vim,ff.de iust.
51 & iur.nam iuris † naturæ est, vt in crimine quis se defendi tur per fas,& nefas,& naturalis est viuendi dulcedo: arg. l q cum maior.§.1.de bon.lib.scdm eū,in l.1.C.qui accus. non pos.& in l.si quis non dicam rapere,C.de episc.& cler.& præ sertim,vbi agitur de pœna sanguinis, quia huic defensioni,
52 nec † imperator,nec papa derogare potest, per supradictam
53 clemen.pastor. & iccirco vnicuiq. debet dai terminus † ad suas defensiones faciendum,nisi sit deprehensus inflagranti, l.tertia.§.si ad diem, ff. de re milit.quia contra notorium a-
54 ctum † nulla defensio cadere potest. Ita formaliter Paris de Put.in suo tract.sind.in ver.condemnatio,in tit. an Potestas
in

in eo.tract.find.ad quod allegat Bal.in l.1.C.qui accusa. non poss.& in l si quis non dicam rapere supra allegato refert, &
55 sequitur Mars.in d.repetitio.l.vnicæ, C.de rap.vir.& q † in notorijs non requiratur ordo iuris,intm q iudex in modo procedendi pōt iura transgredi,tenet Par.de Put.in trac.fin. in ver.pceptum,cum in istis notorijs cesset solennitas iuris,
56 nec est necesse,q tali ita deliquenti detur copia repertorum vt supra dictum est.Nec si non seruetur solennitas, aut ordo potest dici de nullitate,vt plenè dicit Ang. in suo tract.male, in ver.valet,per modum notorij,cum in similib.notorijs or-
57 do sit ordinem non seruare,sed executiuæ procedi, & absq. condemnatione aliqua, vt pulchre supradcm̄ est, & late per Mars.in d.rubr.de prob.& pulchre Fel.in c. euidentia : de ac cu.in c.suscit tus,de resc.& in c.cum non ab homine, de iu. vbi etiam multa dicit, & signanter contra notorium delin-
58 quentem† non requiri citationem,nec eidem dari terminum ad se defendendum,secundum Gem.in c.ordinarij.§.1. de off.ord.in 6.And.de Iser.in c.sancimus,quo tpe miles, in vē.feud.Mars.in sua pract.crim.in vers.aggredior, nu. 125.& etiam in §.examinanda.nu.7.& in uer.aggredior,num. 134.
59 vbi subdit † quòd non requiritur causæ cognitio, nec citatio,nec solennitas sententiæ. Et quòd in eis incipi possit ab executione, idem refert & sequitur per multa ex præmissis,excellens doc. Parisius dign. Card. nouissime creatus, in suo consil.147.volum. quarto, vidi allegationes,& consilia praeclarissimi doct. Nec inconuenit, quòd per dictum bannum fuerit prouisum, quòd illico absque solemnitate, seu aliquo processu,aut actis,talis pœna in eo apposita, exequeretur contra huiusmodi facinorosos, quia etiam de iure
60 quando delictum est plenè probatum † per testes,& per con fessionem propriam,& capturam personæ in flagranti, pōt subsequi condemnatio,nec requiritur eiusdem delicti confessio,aut ratificatio:per tex.in l.qui sniam.& ibi docto.C.de pœn.in spē Bal.in terminis in c.ad nostrā.p illum tex. extra de pb.circa fi.idē Bal.in l.1.in fi.C.de iur.cal. Alex.in l.vnius §.reus de qō.Moder.Senen.in eorum trac.de ind.& tor.Bart. vero in suo.cōs.32.quidā rustici.& pulchre Mar.in dicta sua pract.in §.qm̄,num.30.imò nihil obstat,q non ratificauerit
 nam

61 nã non ſemper† requirit ratificatio, imò interdũ nõ eſt neceſſaria confeſſio rei, ad hoc vt poſſit condemnari de delicto, vt quando aduerſus ipm exiſterẽt plenè ꝓbationes delicti, qa tũc abſq; eius confeſſione, aut ratificatione põt ſeq cõdẽnatio, ꝑ ſupradictam, l. q ſniam, de pœ. vbi aptiſſime ꝓbatur. & ibi ẽt ꝑ doc. de qbus ẽt ꝑ Marſ. in d. §. qm̃. & demũ reperi pulcherrime cõſuluiſſe Alex. in ſuo cõſ. 19. vol. 7. Or tanto magis dicendũ eſt fuiſſe bene executum contra pfatũ inquiſitũ, & tanq̃ confeſſum, nedũ conuictu, cũ eo caſu, vt pdixi allegãdo Bal. in d. l. à ꝓcedente, delictum dicat notorium, ꝑ ea, q̃ hñr per Bal. in rub. de pac. & vbi quis confitet

62 † delictũ, eſt confeſtim condemnandus, vt dicit Bal. in l. 2. C. de cuſt. reo. hinc dixit Bald. in l. ſi ita vulneratus, ff. ad l.

63 Aquil. ꝙ vbi apparet† de crimine cõmiſſo, & ꝑ quẽ iudices debẽt eſſe ꝓni ad puniendũ, nec debẽt ponderare oẽs iuris ſolẽnitates. quia fauor publicæ diſciplinæ ſuadet, vt malefi-

64 cia puniri debeat, maxime† qa dum qs ſpõte confitetur delictũ, non præſumitur in ſe mẽtiri, vt dicit Io. And. in c. Romana, §. ſi autem, de appel. in 6. hinc dixit Bal. in l. vnica, C. de confeſ. verſ. ſequitur videre, quando confeſſio incipit à tor-

65 mentis, ꝙ† in dubio confeſſio facta à reo in cauſa criminali, præſumitur vera, & ſponte facta, & conſcientia perpetrati

66 ſceleris, q̃a nemo† præſumitur ita fatuus, vt in ſeipſum mẽtiatur. refert, & ſequitur Alex. in conſil. 19. vol. 5. & ibi ſubdit in præcedenti, ꝙ ſi ordo aliquis iudiciarius regulariter fuiſſet neceſſarius, iuxta c. 1. de acc. in 6. iuxta notata ꝑ doc. in c. qualiter, & qñ de acc. nulla clarior ẽſt probatio, quã illa quæ ex propria confeſſione ſpontanea reſultat, q̃ notoriũ inducit, per c. fi. de cohab. cler. & mul. & l. fi. C. de fideicõ & l. generaliter, §. & ſiquidem, C. de reb. cred. & l. generaliter, C. de non numerata pecun. nam vbi de delicto, † & per-

67 ſona delinquentis conſtat ſpecifice per propriam confeſſionem factam abſq; tormentis, vel metu ipſorum, iuxta not. per Bar. in l. 1. §. Diuus, cũ ſimi. ff. de q̃ő quo caſu etiam ſi

68 regulariter aliquis ordo iudiciarius † fuiſſet neceſſarius in proceſſu inquiſitionis. tamen iſto caſu vbi adeſt confeſſio non eſt neceſſarius, per d. c. 1. de accuſ. ita ad literam. Alex. in d. conſilio 19. vbi ſupra. Hinc dixit ſatis ad propoſitum

Bal.

69 Bal.in c.quoniam contra. extra de prob.ꝙ dũ †delinquens instat ad defensam, vt res protrahatur, debet interfici, & postea inquiri. Idẽ refert pulchre, & sequitur Fel.in c. pastoralis, §.quia vero, extra de off.deleg. Præterea posset non rugato supercilio in super attentari, ꝙ vltra ꝙ fuerit inquisitus ipse in flagranti repertus, & testibus conuictus, & cõfessus, & captus, apparebat nullas defensiones competere, vnde successerat quod dixit Bald.in l.vt vim, ff.de iust.& iur.per l.
70 de crimine, ff.de adul.ꝙ vbi†quis caret defensione, non est aliter citandus. Idẽ Bal.in l.iubemus, C.de defens. ciu. & in
71 authen.sed nouo iure, C.de ser.fug.& ideo†nõ est de necessitate citandus ille, cui certum est defensionem non competere.& firmat Fel.in c.cũ olim.in fi. de re iud allegat idem voluisse gl & ibi Abb.post alios, & Ant.de But. in ca. ex insinuatione.circa fin.extra de appell. Hinc est, ꝙ quando ap-
72 paret†parti minime defensionem competere, valet sententia lata absente parte etiam non citata. Bartol.in l.2. §.si de frumentaria, ff.de admin.rerũ ad ciu. pertin. sequit Abb. in c.ex insinuatione.extra de appel.& in c.1.extra de causa poss.& propr.& in c.cum olim.de re iud.& in c.causam, quę. post Ant.de Butr.de rescr. Alex. in l.si pacto, quo pœnam de
73 pac.& ideo consuluit Ro.in cons.222.ꝙ in†actu faciendo non requiritur citatio illius, qui citatus nõ posset actui cotradicere, per tex.in l.cum seruum, §.si quis seruum. ibi, ut si præsens esset, & §.ex iusta.ibi, non esse vocati, ff.de fideicõ. liber.per tex.in l.recusare, ff.ad Treb.& ideo vbi constat defensionem non competere, nõ requiritur citatio, c.fi.de off. deleg.in 6. Inn.in c.tua.in versic.notorium extra. de cohab. cler & mulie.Pan. in c.cum olim.uers.nota singulariter hic. extra de iud.& Phil.Fran.in c.ex insinuatione de appellat. Suffragatur præmissis, ꝙ vbi delictum est probatũ, ꝑut hic, ꝑ testes, ꝑ ꝓpriã confessionẽ, & in flagranti reptũ, nõ est curãdũ de apicibus, & solẽnitatib. iuris: vt dicit Bal.in sua famosa disput.accusatus de vi turbatiua. Io.Lup.in repe.c.per vras.vers.ampliabis tertio.de dõ.inter virũ, & vxo. maxime.
74 quia effectus attendi†debet in condemnationibus, vt dicit Specul.in tit.de exec.sententiæ, §. 2.versic. quid ergo. & vbi
75 habemus†effectum, non curamus de modo, quia effectus

magis inſpicitur,q̃ modus l.3.& ibi Bal.C.de inſt.& ſubſti.& in l.humanitatis.3.opp.C.de impub.& alijs ſubſt.& in l.quoties,§.ſi quis nomen.& ibi Ioan.de Imo.ff.de hæreti.inſtitu. & inſuper aduertendum,minime dici poſſe,ꝙ inquiſitus ipſe appellauerit,& hoc tam ex iuris diſpoſitione,quam regiæ nouellæ prag.incipien.nam appel.Nam appellatio aliqua nõ inuenitur interpoſita in magna curia,in qua interponenda
76 erat;cum † non ſubſiſtente aliqua cauſa iuſta appellatio interponi debeat coram iudice,à quo appellatur in eius penitantia,ſi haberi poteſt,non autem in eius abſentia, alias appellatio ipſa eſt nulla. Tex.eſt in c. ſi iuſtus.de appel. vbi ita demum procedit appellatio in abſentia iudicis, quando ſubeſt iuſtus metus.ergo abſq; iuſta cauſa appellatio in abſtinentia iudicis foret nulla.Idem clarius per tex.præfatum tenet gl.in c.ſuggeſtum in vlt.oppo.de appel.& in c.appell. eo. ti.in 6.Et ꝙ appellatio omnino eſt proponenda coram iudice à quo,eſt tex.in c.ut debitus.de appel.& clarius probat textus in c.alias,§.biduum,2.q.6.& in l.2.§.dies. ff. quando appellan.ſit.vbi expreſſe dicitur,ꝙſi poteſt haberi copia iudicis, in eius præſentia eſt appellandum. Idem uoluit gl. in cl.1. in ver.maiori.eo.tit.vbi ſatis probatur per illum tex.& ſequitur ibi Imol.in princ.& idem reperio tenere Inno.in d.cap.
77 ſi iuſtus ſubdens † ꝙ talis appellatio foret nulla, & ſequitur Bal.in l.apertiſſimi,C.de iud.Panor.in d.c.ſuggeſtũ.vbi pulchre,& ſequitur Imol.in d.c.ſi iuſtus idem ſecuti ſunt domini de Rota in deci.366.Idem ſi appelletur a diffinitiua. Et ꝙ alias non teneret apppellatio,item firmat Gem.in d.c.appel. & Lupus in ſua allega. 39.& tenuit conſulendo Ange.in ſuo conſ.126.viſis omnibus.Or tanto magis in notorio crimino ſo in flagranti reperto,† quia licet ſcd̃m vnam opinionẽ, & claudicantẽ non poſſit appellare,tñ intelligitur illa opi. quo
78 ad hoc,ut iudex appellationis cognoſcere poſſit de ipſa appellatione an ſit.admittenda,vel ne,per not.in c.paſtoralis, de appel.& per gl.in uet.oneramus in cl.1.de iure patr. non autẽ quo ad hoc,ut iudex a quo,teneat̃ deferre, & ſupſedere executioni,quia talis appellatio eius iuriſdictionẽ non ſuſpẽdit,ut tenet gl.in c.Romana.§.ſi aũt.& ibi Phil.Frã. extra de appe.q̃ ibi ſubdit,ꝙ iudex ad quẽ,nõ teneẽ talẽ appellationẽ

rec/-

recipere,nec inhibere,nisi iusta cã allegetur, & pariter ex dispõne regię nouellę pragmaticę editę tẽpore Regis catholici gloriosæ memoriæ,sancitum apparet minime appellationẽ ipsam subsistere posse,non seruato ordine ipsius pragmaticę qua inhibetur omnibus tribunalib.regni,ne appellationem
79 † tam à diffinitiuis, q̃ interlocutorijs admittere debeant, nec inhibere,nisi appellantes coram ipsis superioribus iudicibus appellationum comparuerint,cum eorum authenticis appellationibus,& cum literis dimissorijs,seu refutatorijs,vt cum dictarũ literarũ, seu epistolarũ legitima productione, cũ expressione termini iudiciũ à quo,in quib.cãs delationis, apponãt,vel refutatiõis,ea rõe,vt illis visis à iudicib.ad quos possint opportune matureque discernere,an appellationes ipsæ admittendæ fuerint?& iudicibus à quo,inhibendum. Præterea,ex alio magnificus regens magnam curiam, appellationem prçfatam interpositã forte admittere nõ tenebat, qa vltra ꝙ bannum prolatum de mandato illustris.domini pro regis erat executiuũ,& sub certa forma limitatum, prout ex eius tenore liquet, inquisitus ipse repertus, & captus in fla-
80 granti,† ẽt circumscripto banno, potuisset de facto statim puniri per gl.not.in l.ictus fustium,ff.de inf.scd̃m Bal.in d.l. vt uim,quem refert,& sequitur Rom.in repe.rub.de arb.An. de Iser.in const.regni. humanitate.Paris de Put.in suo trac. sind.in uer.confessio,cap.an Potestas,qui missis. Idem tenet Ias.in l.pactũ inter hæredem,ff.de pact.& dicimus in simili. si fiat bannum,vt deprehensus cum armis torqueatur, poterit id iudex exequi,absq; aliqua sñia,vt dicit And.in d. consti.humanitate,& sequitur Paris de Put.in d.suo trac.sin.uer. iudex nu.4.in paruo vol.qd̃ maxime procedit, cum depræhensus fuit in delicto,& deprehensio in crimine,inducit notorietatẽ ipsius criminis,vt dicit gl.in c.cũ nõ ab hoĩe,extra de iudicib. & deprehensio in crimine, inducit probationem,leg. raptorem, C.de episcop.& cleri.l. final.& l. si fugit C de modo mulctarum. Præmissis itaque præsuppositis, & quæ de iuris censura inconuincibiliter procedunt, nec aliter dici, ant excogitari posse arbitror, attamen vt canino,debente,ac uoce latrantibus aduersus ius dicentibus, omne inter ferẽ male dicendi,ac male cogitandi penitus, &

omnino promptum appareat, dato absq; veri præiudicio, quod nō ita solēniter, prout in cæteris criminib. cōsueuit, processum fuerit, est aduertēdum fuisse processum ad executionē bāni, quod precedente mandato illustrissimi Proregis promulgatū fuerat, quod quidē bannum, prout iuri cōmuni cōforme, quilibet inferior iudex promulgare potuisset, stāte præfati delicti frequentia: vt supra pulchre in iure deductū est, & in facto ex actis, & probationib. demonstratur, & tñ quando absque veri praeiu dicio aliter esset, prout non est, nōne miles Ptātis qui iussit aliquē decapitari, & iniuste, † cuius contrariā est in casu pñti,
81 in quo iustissime executū fuit, attñ miles ipse nō tenet, quia mandatum Potestatis in forma iustitiæ ipm tuet, argu. no. per Dy. in regula quod quis, de reg. iur. in 6. & in l. vtrum. de parric. & sic si Ptās mandauit bānum pfatū ita fieri, & essemus in casu nō licito, prout licitissimum fuit, teneret eo casu Ptās,
82 † & nō ille, cui mādauit, prout fuit in facto Florētię. Ita dixit Bal. in l. recusāt. famil. ercisc. & ex hoc fuit laceratus processus in curia potestatis, seu executoris Florētię, quia cōcludebat, quod fuerat mandato superioris, secundum Bal. ibi, & pro hoc bene facit. l. iniuriarum, §. 1. ff. de iniu. vbi dicit Ang. quod officialis Potestatis, seu aliquis de sua familia, si facit aliquid iniuste de mandato rectoris, non tenetur, sed tenebitur rector ipse mandans, & dicit ibi esse casum. Idem deciditur in l. non videtur, qui iussu in gl. magna, ff. de reg. iur. & citat Cataldi. de bon. compagnis, in suo trac. sind. in vers. adde quod si pote-
83 stas. nam vbi † iussus superioris procedit, ibi necessitas seruilis præsumitur, l. liber. ff. de her. inst. l. ām qui natura, §. si quis liber. ff. de neg. gest. nam ex iussu superioris fieri præsumitur ex necessitate, & non de mero liberō arbitrio: arg. gl. in l. 1. §. quæ bona. quarum rerum actio non datur, & ideo dixit Bal. in l. qui liberum, §. qui iussu de infami. quod excusabitur miles, qui aliquid fecit, & iniustę de mandato sui superioris, & in
84 l. si quis, ff. ad Sylla. dicit, † quod iussus magistratus excusat. idē tenet Ang. in d. §. qui iussu, aliàs §. excusatur, in ead. l. † quòd si potestas mandat alicui de familia, ut torqueat aliquem in casu illicito, quòd licet teneatur mandans, non tenebit mādatarius, qui id fecit, vt executor. ita dicit Dy. in regula, si quis mandatum, in 6. & pulchre Paris de Put. in suo tract. sind. versic.

versic.potestas,in paruo vol.nu.6. Et in tantum hoc est verũ,
86 quòd† si officialis habens arbitrium,procederet virtute mã
dati superioris,statuentis sibi certam formam mandati præcisam,non intelligitur vsus arbitrio,sed mandato,& sic non grauauit ipse,sed qui mãdauit:arg.de arb.l.qualem 2. respõ. & l.vnũ ex familia,§.1.ff.de leg.2.& in c.nouit.extra, de appel.Idem refert,& sequitur Paris de Put. in d. suo trac. sind.
87 in vers.arbitrium.nu.7.suffragatur præmissis quòd† qui aliũ interimeret iussu regis,puniri non posset, vt in Longob. de mor.9.l.1.ar3.ff.qđ vi aut clam,§.fi.& in l.quoniam autem.
98 fami.herc.& in l.si pig.ff.de euic.nam† necessitas officij excusat.l.tutorem,1.rñ.ff.de his,quib. vt indig.l.seruus cõmunis,§.quod vero.ff. de fur.l.similiter,§.1.ff. rerum. amot. ita dicit Gand.in suo tract.malefi.in tit.de pœ.reo.Ex quibus patet sanctissime fuisse prouisum per bannum præfatum;mãdante illustr.domino Prorege,& iuri communi conforme, & successiue iustissime executum per excellentem regentẽ magn.curiæ Vic.habito voto magnificorum iudicum super puncto præfato:& non prout mordaci lingua per curiosos & minus cõsiderantes,in contrarium murmurabatur, & nõ absque animi passione non modica,quæ plerunque virtutis lumen excæcare non desinit.

1 *Reipublicæ interest scire spurium,& nonnullos alios defectus hominum.*

2 *Iniuriarum actione tenetur dicens alicui, tu es cæcus,seu claudus. Sed si diceret:tu su sti mercatus seu mitratus pro falso,vel es spurius, si est verum,non tenetur.*

5 *Prouocatus si facit,vel dicit iniuriam prouocanti,non tenetur iniuriarum actione , quia videtur potius ex cã sui iuris conseruandi facere,quàm iniurandi.nu 4.*

5 *Prouocare semper dicitur , qui primo cæpit iniuriare.*

6 *Talis præsumitur animus,qualia sunt facta,vel verba.*

7 *Infamiam vel defectus alterius quis detegere non debet sine causa.*

8 *Detegens delictum alterius malo animo,punitur.*

9 *Dictum vel factum si in se sit malum, voluntas tamen iniurandi absit,iniuriarum actio cessat.*

10 *Iniuriarũ actione tenetur,vocãs aliquem spurium,licet spurius sit.*

11 *Iniu-*

11 *Iniuriam actione potest ciuiliter, & criminaliter agit videlicet, actione iniuriarum pratoria, tamen requiritur libellus, & aestimatio iniuriae.*

12 *Pro verbis iniuriosis virtute cap. Reginae Ioannae, incipientis, statuentes in ciuitate. Neap. non potest ex officio procedi ad denunciationem patris, & pariter in regno est stylus Cancellariae, quod in priuatis delictis non procedatur ex officio denunciatam partis, sed in publicis sic siue sit facta denunciatio siue non.*

13 *Iniuria non fit volenti, & ideo agere non potest, non tamen tollitur quin iudex pro publico interesse agere possit.*

DECISIO XXXVII.

MAgnificus Carolus Mormilis nobilis Neapolitanus de sedili portus, dum verba faceret cum nobile Leonardo de Ligorio de eodem sedili, super voce electionis cuiusdam alterius nobilis ad exercitum certi officij, in quo cõcursus, & voluntas vtriusq. requirebat cum caeteris nobilib. eiusdem sedilis, praefatus Leona. impertinenter locutus, & eidem respondendo dixit, ꝙ ipse Leonardus erat ita bonus hõ, sicut & ipse Carolus. quod Carolus praefatus aegre ferens mentitus fuit eundem Leonardum sibi dicendo cholerice, ꝙ mentiebatur pergulam ex quo Leonardus ipse erat spurius, & filius cuiusdam pedissequae meretricis mandauitq. insup quibusdã suis seruitoribus, ac domesticis ibidem coram ipso extantib. vt ipsum Leonardum interimerent, licet se demum poenituerit, & eos prohibuerit, ne id exequerentur. Haesitarũ fuit in magna curia, an Carolus ipse veniret ex praemissis plectendus, & qua poena: & certe prima consideratione videbatur dicendum, ꝙ nullam poenam incurerit, cum docuerit Leonardum ipm natum spurium, ex adulterio eius pris cũ quadã eius famula, matre eiusdẽ Leo. cõstante matrimonio cum alia vxore pmortua: & sic cũ in rei veritate ortus fuisse spurius, videbat dicendũ, pfatũ Carolũ minime alicui poenę
1 obnoxium, cũ interfit reip. scire † spuriũ, & nonnullos alios defectus hoĩs: vt in spẽ dixit Bar. & post eum Ang. in l. eum qui nocẽtẽ. ff. de iniu. & in l. q oĩa, ff. de pcu. dũ magistraliter dicunt,

cunt, ꝙ si non expediret reip. talia, quę ob iniuriã dñr, manifestare, deberet ꝓferens tales iniurias, puniri verbi gratia. d.
2 Bart. & Ang. aliquis tibi dicit: tu es † cæcus, vel claudus, tūc actione iniuriam teneretur, quia reip. non interest. Sed si dixi, tu fuisti mercatus, seu mitratus pro falso, uel es spurius: certe puto, ꝙ si diceret verum, nõ teneretur, q̃a inter est reip. vt infamia illius manifesteretur, ne admittatur ad testimoniũ. Itē, ne spurius admittatur ad dignitates, quarum non est capax. & remittit se ad notata p̃ tex. in l. si non conuitij 8. q. C. eo. ti. & sic Carol. ipse reputans, se iniuriarum à præfato Leo. asserente se esse bonum hoīem, & sicut & ipse Caro. erat
3 videtur à pręfato Leonardo prouocatus vñ † succedit, ꝙ dũ ꝓuocatus, facit, vel dicit iniuriã ꝓuocanti, non tenetur actione iniuriarũ, sed parcitur illi, qui vlciscitur prouocatus, l. qui cum maior. §. libertus, ff. de bonis libertorum. nam prouoca-
4 tus † p̃sumitur cã defensionis & sui iuris conseruandi facere, potius q̃ faciendi iniuriam, arg. l. merito. ff. ꝓ socio secũdũ Old. in cons. suo, an fratres, & no. Bal. in l. 1. C. vnde vi. Specu. in tit. de act. §. 1. ver. quid si te vocaui. & firmat Luc. de Pen. in erant, C. de cast. pecul. lib. 12. in 5. q. & sp qui primo cœpit in
5 iuriari, † dicitur prouocator, arg. l. 1. §. cũ arietes. ff. si quadr. paup. fecisse dica. & in l. scientia, §. q cum aliter. ff. ad l. Aqui. & no. Bal. in l. 1. C. vnde vi. Sed prædictis non obstantibus dico, ꝙ actio iniuriarum non datur, nisi cõtra illum, qui aīum iniuriãdi habuit. l. si non conuitij, C. de iniu. & aīus ꝓbabi-
6 tur præsumptione verbi, vel facti. talis. n. † aīus præsumitur qualia sunt verba, vel facta, l. Labeo. ff. de suppe. leg. §. scire, ff. tut. & cura. da. ab his. §. reprehendenda cum vulg. ff. de inst. & subst. & sic sine cã iniuriosum, aut conuitiosum verbum ꝓfertur. vt in rixa, ꝓut in p̃nti casu: & sic iniuriam dicam: & tunc ēt si sit verum conuitium vel iniuria, tenebitur dicens illud, iniuriarũ actione: siue ꝓueniat ex culpa, siue sine culpa illius, cõtra quē ꝓfertur: q̃a adest iniuriandi aīus: qđ est substãtiale in iniuriarũ actione: cum iniuria ex affectu facientis cõstat: vt in l. illud, §. 1. ff de iniur. & in d. l. si nõ conuitij. Nec vr̃ subsistere, ꝙ si vera sit iniuria, aut cõuitium dcñ eximatꝰ qs ab actione iniuriarũ. arg. l q̃squis, C. de postu. & l. iustissimos, C. đ off. rec. ꝓu. ibi dum dicit si vero voces fuerint p libi

dinem

dinem &c.& sic patet,ꝙ ad hoc,vt quis actione iniuriarum
7 non teneatur,non requiritur veritas conuitij,sed † ꝙ absit libido,vel voluntas iniuriandi:non.n.debet quis alterius infamiam, siue defectus detegere sine causa: defectus enim nostros inhumanum atque iniuriosum est detegere, l.ij.C. quando,& quib.quar.pars,lib.10. licet enim tali casu factũ,
8 vel dictum bonum † sit & vtile in se detegi, si fiat cum malo animo detegendi,detegens punitur,c.retegentes 15.q.5. nam Christum crucifigi,bonum & vtile fuit, quia iõ p hoc redempti sumus,tñ crucifigentes digne puniti sunt,quia male id fecerunt,vt ibi.& pulchre no.in c.j. de collusio. deteg.
9 in gl.super verbo,qualitas:Sic † ergo dicimus non curari, si dictum vel factum sit malum.in se, dumtamen iniuriandi voluntas absit,cum tunc iniuriarum actio non oriatur, d.l. illud,§.j. & sequenti.cum mens,& voluntas magis sit attendenda,q̃ factum,ad hoc,vt quid maleficium dicatur,vt l. diuus,ff.de sica.& l.verum,ff.de fur.& d.l.qui iniuriæ, & dicto §.si quis astrologus,& c.quid inuenisti 14.q.5. & idem consulendo tenet elegans,& subtilis doct. Oldr.in suo cons.52. quem refert,& sequitur formaliter p̃dicta referens Rom. in suo cons.96.super eo,quæ quæritur,subdens se ita intelligere,quæ super hoc tetigerunt Guliel de Cun.& Bald. in l.vlt. ff.quod quisque iuris attamen p̃missa, & alia relata per Roma.in p̃fato suo consilio,fuerunt formaliter furto subtracta p ipsum tacito auctore à Io.And.fonte iuris canon. in ca.1. extra de iniur.& dam.da.& idem vt supra , reperio in particulari tenuisse And.de Iser.& post ipsum Affl.in c.1.§. iniuria,de pace iura.firm.vbi in specie,inquit teneri iniuriarum
10 actione † eum,qui vocat aliquem spurium,licet sit spurius quia non ipse fuit in culpa,sed progenitores sui,cum spurij non sint despiciendi,sed iuuandi,vt dicit gl.in vlt.verbo,q. bus modis naturales effici.sui.& dum ex aliquibus præmissorum tractaretur voto nonnullorum ex iudicibus meis collegis,præfatum Carolum ex præfatis verbis iniuriosis cõdemnari ad exilium triennale,cum facul ate ipum redimẽdi pro vncijs centum de carlenis.dixi id mihi durum vide-
11 ri,& nullatenus posse subsistere de iure : ex † quo licet in actione iniuriarum possit ciuiliter, & criminaliter agi,videlicet

licet actione iniuriarum prætoria, qñ verba iniuriosi proferuntur, iuxta gl. in d.c. 1. §. iniuria tamen, vt ibi, requiritur libellus, & æstimatio iniuriæ: vt in §. in summa. inst. de iniur. & no. Bar. in l. iniuriarum, ff. eo. tit. Criminaliter autem agimus actione iniuriarum officio iudicis, ad partis denunciationem, tunc iudex ex officio imponet pœnam extraord. vel in corpus, vel in pecuniam, applicandam in totum ipsi curiæ, l. fi. ff. de iniu. & d. §. in summa, inst. eod. tit. & fiet condẽnatio habita ratione qualitatis personæ, & iniuriæ: & hoc procederet de iure communi concludendum esse. At in ca-
12 su, de quo agitur, sumus in præsenti regno: imò & in † ciuitate Neap. vbi per c. reginæ Ioannę 2. quod incipit, statuentes sub data anni 1320. non potest pro verbis iniuriosis ex officio procedi ad denunciationem partis. Item & plus in regno præsenti est stylus cancellariæ, vt in priuatis delictis nõ procedatur ex officio ad denunciationem partis, sed in publicis sic: siue sit facta denunciatio, siue non: vt dicit Luc. de Pen. in c. Regis Caroli secundi, quod incipit: cura nobis. idẽ refert, & sequitur Affl. in d.c. 1. §. iniuria. Verum quia vltra verba iniuriosa mandauit eius famulis, vt illum occiderent, adeo q̃ de facili id succedere potuisset, quod quidem iustus & prudens iudex dissimulare non debet, impune prætereundum, licet pars aduersa in semitam rectam dirigere se igno-
13 rauerit: maxime, quia ex vulgata iuris. dispositione † iniuria non violenti, ex quo consensit iniuriæ ideo agere nõ poterit: non tamen tollitur, quominus iudex pro interesse publico agere non possit: vt no. Bar. in l. j. §. vsque adeo in pœnæ, ff. de iniur. per l. qui cœtu, 10. qui vacante, ff. de vi pub. in l. iurisgent. §. si paciscar, ff. de pac. Bar. in l. inter omnes, §. rectè, vers. iuxte hæc quæro, ff. de fur. & firmat Ang. de Aret. in §. 1. inst. ff. de obli. quæ ex deli. nas. in gl. in verbo, fraudulosa. & sic conclusi prę fatum magnificum Carolum condemnandum ad exilium annale extra ciuitatem Neap. & eius districtum, ac etiam extrà eiusdem Caroli castra, & territoria ipsorum: facultate tamen eidem reseruata, redimendi exilium prę fatum pro vncijs 25. de carlenis. & ita temperando cæterorum iudicum sententiam communi voto pronunciatum, paritum, & executum fuit.

Magnifica Lucretia Scagliona de Neap. inquisita p mag. curiam Vic. q̄ venenum porrexit Beatrici Barrensi, suæ olim alumnæ, vt illud assignasset Francisco reposterio magn. Iulii carrafæ, eius olim gnī vt eidē Iulio porrigeret, & necaret, datis prius eidē Francisco scutis tribus, put ipsemet Franci. examinatus deposuit, & hoc p arrha mercedis sibi pmissæ: iuncta insuper depositione Adriani alterius testis quo detecto, & ipsa in fortiam curiæ peruenta, facto insuper experimento. Catuli, qui dum de veneno ptenso admisto pane comedisset, emouit, & infirmus euasit. Hæsitatum igitur fuit an Lucr. ipsa teneatur, & qua pœna: cum venenum ipm non fuerit aliter dcō Iulio porrectum, imò nullum sortitum fuerit effectum, & prima facie videbatur dicendum inficiari mi
1 nime posse non fuisse † puentum ad actum facti, licet remotum: quo casu locus est pœ. extraordinariæ, secundum opin. Vltramontanorum: vt refert Cy. in l. si quis dicam rape, C. de epis. & cle. quā videtur tenere Bart. in l. 1. ff. de extraord. crim. & tenet etiam Ray. magister Bar. in l. qui ea mente, ff. de fur. vnde succedit pœna extraord. arbitrio iudicis: ut in d. l. 1. §. qui puero, & leg. si fugitiui, C. de seruis. fug. & si diceretur, q̄
2 fuit peruentum ad † actum facti, ex quo assignauit: seu porrexit venenum, vt daretur: attñ ex hoc non dicitur puenisse ad actū facti pximū, sed remotū: ex quo tunc dr̄ peruentum ad actū facti pximū qñ qs porrexisset tunc venenū ad bibendum, sed comedendum; licet mors secuta non fuisset. Ita in pticulari tenet cōsulendo dñs Rosell. in suo consil. an dictus Ciccus veris exñtibus. qd̄ consilium hēo ad pęnā in lib. meo
3 diuersorū cōsiliorum ꝑterea, ex solo † mandato ī atrociorib. qs venit extraordinarie puniēdus, & non pœna delicti, quod mandatum est fieri, put tenet Bar. in l. nō solum, §. si mādato
4 ff. de † iniu. p tex. in d. l. 1. de extraor. cri. Itē, q̄ rōne atrocitatis criminis puniaī mādās delictum cōmitti licet delictū nō sequaī, pbat bonus tex. ī c. p humani, & ibi gl. Azo ī uer. mādauerit de homi. in 6. Verū pallegatis nō obstātib. recte intuēti arbitror cōtrariā suiam eē de iure veriorē, cum mādatum

ipsum

datarius venit absoluẽdus,cũ delictũ nõ cõmiserit,ergo &c. Nec militat argm̃ ex casu spali,c.ꝓ humani, de homic.in 6. ibi in vers.mãdauerit.iũcta gl.in quo qs vr ex solo mãdato teneri,qa ibi est spale in assassino,vt ex solo mandato teneatur,licet extraor.vt in l j.ff.de extraor.cri. & sic est casus spãlis imponit pœna spãlis,& spũalis, de qua in pñti casu non agit.Nũc aũt redeũdo ad ꝓpositũ vt sobrietatẽ excedã, dico
10 ꝙ vbi mandatũ † est omissũ exeq,ibi mãdãs puniri nõ dẽt. l.sæpe in fi.ff.de ver.sig.notat in l.si qs id qđ in fi.ff. de iurisd. om.iud.sed hic mandatũ fuit delictũ cõmitti,qđ cõmissũ nõ fuit,ergo mãdans puniri nõ dẽt,ꝓbo p conclusionẽ supradicta:qa vbi nõ est substãtia.i.delictũ,ibi nõ põt esse qualitas. i.mandatũ cõmittendi delictũ:qm̃ qualitas nõ põt esse vbi nõ est aliqua substãtia,sup qua cadit ipsa qualitas,l.eius q in prouincia, ff.si cer.pet.& no.in l.ij.C.de bon. poss. secundũ tab.Nec obst.l.j.ff.de extraor.cri.vbi vr,ꝙ mãdans extraordinarie puniri debeat: qm̃ ibi loquitur in mandante adulterium,& stuprũ,q̃ delicta frequentius committuntur, ergo in plus punitur mãdans.Et ꝙ talia delicta frequẽtius cõmittã-
11 tur,q̃ cætera,notãt doc.ĩ rub.de adul.tũ maximè,quia†adulterij crimen,crimine læsæ maiestatis ꝓximũ & adeo est grauissimũ ꝙ conatus solus in eo punitur, ꝓut cõsuluit Bert.in suo cons.316.vol.2.& cons.169.vol.3.refert & sequit Cas.in cons.Burg.vers.q aũt indicia sint sufficiẽtia ad torturã. Nec dicant Bartolistæ,& ipsum Bar.sequentes, ꝙ istud operetur atrocitas criminis,quia hoc nõ vr oĩno verũ,nec subsistere,
12 nã † furtũ est atrox delictũ,cũ p eũ imponat pœna furcarũ per l.capitaliũ,§.famosos,ff. de pœnis, argũ sumpto ab effectu,qđ est validum,vt notat in l.iij,C.de sum.tri.& fid cath.
13 & in regula iuris,cuius effectus,de reg.iur.& tñ in furto†nõ punit mãdans,nisi furtũ subsequat,vt in l.is qui rẽ,§.si tu Ti
14 tium,& d.l.sæpe licet alibi † pp frequentiã delicti,& nõ pp atrocitatẽ punit mandãs:licet delictũ non sortitũ fuerit effectũ,vt in l.si quis seruus,C.de fur.vel illud iõ,quia persuasor serui ex persuasione punitur,l.j.§.persuadere.ff.de seruo corr. & no.inst.de obl.quæ ex delicto nascunt,in §. ope. secus in alio mandatore,qui non tenetur nec obligatur ex mandato sed ex delicto demum commisso,& potest esse iõ in seruo:

15 quia oẽs serui sunt † fures,& hoc lex considerauit,& de facili corrumpuntur,vt notatur in l.itẽ Iulianus,§.q furẽ, ff. de act.emp.& iõ sua sores serui ad furtũ regulariter,vel irregulariter cõmittendum,ex ipsa suasione puniunt,licet delictũ non fuerit secutum. Et eodẽ mõ rñderi põt ad l.j.ff.de extraor.cri.ꝙ ibi loquitur in sollicitatore pueri,q̃ non habet con siliũ stabile,& iõ recipit tutorẽ,vel curatorem, qui suppleat suum defectum. Item loquitur in sollicitatore mulieris, q̃ ẽt habet aĩum infirmum,& corruptibilem,vt in l. si pr̃.in fi. C. de sponſ. & sic propter infirmitatem animi si sollicitaretur à vi-ro,nescit denegare, l.vnica, circa fin. ibi, siue à volente,siue à nolente.C.de rap. virgin.cum ergo lex de infirmitate timeat subiectorum, ipsum sollicitantem iura puniunt ex sollicitatione sola, licet perfectum non fuerit flagitium.in alijs.n.casibus erit secus.s.in mandante, vbi ratio supradicta non subest.Item obligatio, quæ oritur cõtra mã-

16 dantẽ,†non orit̃ ex mandato,sed ex delicto secuto. Probat̃ in l.p̃tor,§.hoc aũt delicto,ff.vi bon.rapt.& in d.§. ope.inst. de obl q̃ ex del.nascunt̃,l.j.§.persuadere,& per Bar. in d.l.nõ solum,§.si mandato,ff.de iniu.ver.q̃ro, vnde quæritur obligatio.sed hic nullum delictum fuit secutum,ergo &c.Ita vt meis detur audacia verbis,reperio in his terminis ita in particulari fuisse consultum ex plurib.præmissorum p celeberrimum,& antiquum doc.dñm Aytordinũ de Aluarottis de Padua,illustr.doct.in quodam suo conſ.quod ego habeo ad pennam in lib.meo diuersorum consiliorum antiquissimorum doct.& non modicæ auctoritatis, Et plus considerando dico,ꝙ aduersus p̃fatam Lucretiam concurrunt depositio ipsius Francisci Reposterij,& Adriani,deponentium de secreto colloquio habito inter eos:& p̃fatam Magn.Lucretiã in domo ipsius Lucretiæ de venenatione p̃fata,& de assignatione trium scutorum,vt supra.Item, porrectio veneni per Beatricem eius alumnam p̃fato Francisco,vt testat̃ vterque.Item, inimicitia capitalis cũ præfato Iulio.& licet Beatrix asserat de mandato Antoniæ sororis præfatæ Lucretiæ assignasse phialã cum veneno,p̃fato Fran.attñ potuit id ad cautelã fieri p dictã Lucretiã,dubitantẽ forte,ne detegeret porrectio p̃fata facienda dicto Fran.Reposterio p̃fati Iulij,de quo pœni

tus confidendũ non erat,attñ licet multa concurrãt indicia,
17 de quib. † supra,nihilominus ex indicijs ẽt vrgentibus, dũ ꝓfert̃ sñia,satis tẽperanda est,nec poterit ad pœnã corporalẽ extendi,vt dicit Inn.in c.afferte.de præsump.ꝑ tex.in d.c. afferte.& ibi.idẽ sequit̃ Ant.de But.& Card.& Imo.& Abb.in c.constitutus.de test. & iõ sum voti, ꝙ detentio quadrimestris habita ꝑ ipsam magn.Lucretiã in domo,in qua deguit & pñtiarum degit,eidẽ loco carceris assignata,cedat eidẽ in pœnã,& licet vnus ex magn. cõmissarijs inclinasset in hãc sententiam,forte vt veridicam,& iuri consonam,attñ cæteri dñi votauerunt ipsam condemnandam ad exilium triennale extra ciuit.Neap.& ciuitatem Auersæ eius originalem, & earum districtus,& territoria,&c.& ita executum fuit, licet post eius recessum ad obseruantiam exilij post 4.seu 5.menses obtinuisset gratiam exilij præfati,& quòd potuisset redire Neap.ad eius libitum.

1 *Inscriptio non requiritur in denuncia,sicut in accusatione.*
2 *Iudex si non puniret denunciantem,& non probantem suam denũciam,puniretur ipse officialis.*
3 *Iudex inquirens ad promotionem,seu querelam : & per defensionẽ inquisiti,aut per probationem deficiẽtium, aut alia de causa,inquisitus consequitur absolutionem,debet querelantem, ad cuius promotionem fuit inquisitio instituta,in expensis condemnare.*
4 *Expensarum condemnatio habet locum in causa criminali, siue agatur per viam inquisitionis,siue denunciationis.*
5 *Pœna statuti,quæ est stricti iuris,contra non probantes actionem, habet etiam locum in denunciante.*
6 *Nomen qui detulit,videtur accusare,cum idem sit effectus, quo ad punitionem delicti.*
7 *Querela contra alium instituta, vim accusationis dicitur obtinere.*
8 *Denuncians male, debet in expensis condemnari, etiam si fuisset protestatus,quòd non intendit facere partem.*
9 *Delator habetur pro accusatore:& si non probat, punitur de calumnia,ac si accusasset.*
10 *Pœna,dum non reperitur à iure destinata,erit arbitraria.*
11 *Pœna non probantis querelas, hodie quæ fit per ritum magnæ curiæ.*

DECISIO XXXIX.

IOANNES Baptista de Campulo de Neap. denũciauit in magna cur.vic. Vincentio de S. Georgio de villa S.Anastasiæ, ꝙ anno præterito inciderat à qudam eius possessione, vbi dr̃ de lo thoro, quasdã arbores fructiferas, petendo ipsum puniri &c. qui denunciatus ad suas defensiones admissus, per testes, & instrumenta probauit, terram præfatam non esse ipsius denunciatus. Sed iam decursum erat septennium, ꝙ ipsam alienauit in Fabricium saxum eius gñum, à quo denunciatus ipse terram præfatam in coloniam tenuerat, & arbores præfatas de ord. eiusdem Fabricij dñi inciderat. Instando igitur præfatum denunciantem in expensis p eundem in pñti lite erogatis condemnari, non aliter ipsum puniri petendo, dubitatum fuit in magna curia, an id fieri debuisset. & dum me referente causam præfatam, inter magnificos iudices meos collegas, qd nouũ eis visum fuisset, quærelantem in expensis condemnari, prætextu ꝙ multi distraherent̃ à q̃relis, dixi ꝙ allegare incōueniens, non est soluere, nec attendendum est, ꝙ fieri solet, sed quod fieri debet, & hoc ex quo dicebat̃ pscribas fiscales, nunquam recordari fuisse q̃relantem aliquẽ condemnatũ in ex-
1 pensis, quod concomitari poterat, ꝙ in † denuncia non reqrit̃ inscripto, sicut in accusatione, vt dicit Cy. in l.ea quidẽ, C.de accus. Bar. in l.Diuus, ff.de cust.reo. attñ dixi, ꝙ deficiẽs in ꝓbatione denunciæ, p̃sumitur calumniari, sicut deficiens in ꝓbatione accusationis, p tex. in c.1.de calumnia, & in ca. cum dilectus, de accus. & in c.1.de cal. & in l.j. §. calumniator. ff.ad Turp. facit quod no. Bar. in l.Senatus, §.j.q accus. nõ
2 possunt, & in l.j.§.incedit.eod.tit. & hinc est, ꝙ † si officialis non puniret denunciantem, & non probantem, ad cuius denunciationem formauit inquisitionem, pœna iuris seu statuti punientis accusatorem non probantem accusationem. nã tale statutum habet locum, ẽt in denunciante non probante suam denunciam, nam eo casu teneretur ipse officialis. Ita meminit Guid.de Suza. fuisse seruatum, prout refert formaliter, & sequitur Amod. Iust. in suo trac. sind. in rub. qua pœna puniatur officialis de negligentia, vbi subdit dicendo, nota & tene menti: quia prima facie diceres contrarium, imò &

magis

3 magis in spē dico, ꝙ iudex † inquirens ad prouocationē seu qrelam, & p ꝓbationes inquisiti seu defensiones, aut p ꝓbationum deficientiam, aut alia de causa inquisitus, consequitur absolutionem, debet q̄relantem, ad cuius ꝓmotionē, seu instigationem fuit inquisitio instituta, in expensis condemnare, vt notatur in c. cum dilecti. extra de dolo, & contumacia, in gl. quæ dicit, ꝙ † in cā criminali, siue agatur p viam de
4 nunciationis, siue inquisitionis, locum habet condemnatio expensarum, nec vr̄ sufficere pœna talionis, qa condemnatio expensarum, non est pœna seu interesse, respectu rei familiaris, vt notatur in c. fi. de rescr. in c. 1. de elec. in 6. in ver. hanc pœnam, in fi. & sic propter cām criminis vna p alium non impeditur, l. j. C. qñ ciu. actio. Item pœna talionis infligitur p calumniam, & sic p extrinsecam cām & sic pp diuersam causam, & ex eodem delicto punitur dupliciter, ad qđ
5 c. 1. de cri. falsi. imò ēt † pœna statuti, quod est stricti iuris, cōtra non ꝓbantes accusationem, habet ēt locum in denunciāte & ita fuit de facto terminatum in ciu. Regij per Guid. de Suza. & Rom. de Romāgis: vt attestant̄ in eorum attestationib. statutorum, p l. cum patronū, §. 1. de iure patr. & ibi est
6 tex. exp̄ssus, ꝙ † q nomen detulit, vr̄ accusasse, cū idē sit effectus, quo ad punitionē delicti, vt in l. j. ff. qđ quisq; iu. in fi. & in l. j. in fi. & in l. j. §. docet̄, ff ne quis eū, qui in ius. & huic decisioni adhęsit exp̄sse Io. An in tit. de denunc. §. j. in add. j. vbi eandē refricat qōnē, maximè, quia qui in ꝓbōne denunciationis defecit, p̄sumit̄ calūniari sicuti accusator, c. cū dilectus, extra de accus. & c. 1. de calūni. & bñ facit l. si quis est de cal. ibi dū dicit, adeant ptātē aut libellos offerentes, aut q̄relas suas apud acta deponentes. Ad id l. pe. C. de sep. viol. † vbi
7
8 q̄rela cōtra aliū instituta, vim actionis dr̄ obtinere. Et ꝙ † male denunciās, debeat in expensis cōdemnari, ꝓbat l. seueriter. C. de exc. tut. & ita ibi no. p Cy. & idē ētit in instigatore inqsitionis, vt no. ff. ad Turp. l. in Senatus, §. an ad eos. p Bar. & no. extra de ver. sig. c. sæpe in cl. p Gul. de mōte laudi, vtpote, qa ministrauit testes cōtra inqsitū, esto ꝙ fuit ꝓtestatus, ꝙ nō intēdit facere partē, & ibi no. p p̄fatum Gul. & no. extra de test. c. cū clamor. in fi. p Henric. Bohic. in sing. vi. qui male denunciauit, &c. & iō Bar. in l. 1. § an adeo, ff. ad Turp. dixit, ꝙ il

3 *Mutuum si sit ludenti, nec ipsi nec retinentibus ludum datur actio ad repetendum.*

4 *Domus, in qua luditur, confiscatur.*

5 *Ludum tenens in domo, si percutitur ratione ludi non solum in loco vbi luditur, sed vbicunque, non tenetur percussor, & talis iniuria est impunibilis, quæ nihil ciuiliter, nec criminaliter puniri potest.*

6 *Ex furto commisso tempore quo luditur in domo, in qua luditur, non competit actio furti.*

7 *Lusores per constit. regni, sunt infames, & prohibiti testificari, & facere testamentum: & incurrunt etiam aliàs pœnas.*

8 *Iudex dicitur satis excedere, dando licentiam, quam imparti ri non poterat iure prohibente.*

9 *Officialis licet durante officio conueniri non possit, sed expectari tẽpus sindicatus: tamen ex mandato superioris ita iubentis conueniri poterit. nu. 10.*

11 *Officialis remoueri potest durante officio ab antianis, si non fecit id quod debet.*

12 *Officialis qui indebite procedit ad capturam, & carceratione͂, tenetur actione iniuriarum, necnon ad damna, expensas, & interesse, nu. 18.*

13 *Officialis, qui in causa cri. iniuste processit ad capturam contra innocentem, tenetur similiter supplicij.*

14 *Iudex non debet compellere quempiam ad comparendum per captu ram personalem, nisi ex causa.*

15 *Testes nõ possunt produci pueri, qui à seruẽdo testimonio prohibẽtur*

16 *Testis faciens se criminum participem, est infamis, quia detegit tur pitudinem suam.*

17 *Testis minor ante vigesimũ annum in criminalibus, non recipitur*

19 *Officialis tenetur, si iustitiam denegauit.*

20 *Contemptor mandati regij superioris arbitrio secundum vnam opinionem, secundum aliam, punitur capite. Quod qualiter procedat vide ibi.*

21 *Princeps si in suo mandato non appesuit pœnam, certam, eo casu contraueniens, punitur pœna arbitraria, nu. 22.*

23 *Contemptor mãdati regij, in quo miũgitur pro quanto regiũ gratiã carã habet, ille cui dirigitur, eo casu priuabitur administr. of. etiam si imperpetuum illud haberet.*

24 *Cõtemptori mandati regij possunt subditi obedientiam denegare.*

DECISIO XL.

MAgnificus Alphonſus Porres Hiſpanus, regius capitaneus ciu. Auerſæ, dũ interpolatis vicib. multos ac quamplures de eadẽ ciuitate indebite carceraſſet, ꝓtextu ꝙ dũ ſecũ alloquerent̃, ridebant, alios aũt, q̃a corã eo nõ detecto capite eorũ iura ꝓpoſuerãt alios eiecerat à ſua pñtia, nolẽdo eos in eorũ iurib. audire, alios verbalibus iniurijs afficiẽdo, ac minando velle illos occidere, vocitando ſuũ maurũ ad hoc, vt enſem ſibi deferret, alios vero ꝓijciendo per gradus palatij, & (qđ deterius) ludos ꝓhibitos ſub certa mercede ꝑ publicum ꝓclama ꝑmittendo, in quib. pluries blaſphemiæ in Deũ, & in ſanctos auditæ ſunt. Nec ſuffragat̃ ei in hoc vlt. ꝙ ad defenſionẽ ꝓbauit duos alios eius ꝑdeceſſores idẽ in ꝑdicto officio exiſtentes permiſiſſe, cũ allegare incõueniẽs, nõ ſit ſoluere, nec
1 †attẽdi debet, qđ factũ ſit, ſed quod fieri debuit, vt dicit pulchre Abb. in c. cãm. de elec. ſubdẽs hoc facere cõtra fundan-
2 tes ſe ſuper obſeruãtia. Nã† certũ eſt ludos, in q̃bus pecuniæ amittitur, eſſe ꝓhibitos. dico eos, in quib. verſatur fortuna, vt no. gl. in l. 1. ff. de aleato. & in l. ſi filioſa. §. 1. ff. quarum rerum act. non datur. Concurrente maxime, q̃a in ludis vt plurimum concurrunt blaſphemiæ omnipotentis Dei, & ſanctorum, prout in ſpecie in prædictis ludis Auerſanis auditę fuerũt, vt teſtes deponunt, vt in auth. alearũ vſus. C. de alear. cum vulg. & in tm̃ eſt vſus ludi a iure improbatus ꝙ tenet̃ luſor omnino reſtituere id qđ vicit vſq; ad ann. 50. & & in tm̃: ꝙ ſi victus negligeret recuperare, poſſet illud repetere Epiſcopus loci, ſeu fiſcus, vt in ꝑdicta auth. alearum vſus, per quã patet ẽt poſſe inquiri cõtra luſorẽ, tã ꝑ iudicẽ loci, q̃ per Epm, & hoc rõne blaſphemiæ. Itẽ eſt, & aliud ſpãle cõtra lu-
3 ſores, ꝙ tã ipſis q̃ retinentib. ludum, ſi mutuum† fieret inter eos, nõ dat̃ locus repetitioni, nec cõpetit actio, vt eſt gl. in l. 1. in prin. & in l. fi. in ver. ſi accepit pecuniã, ff. de aleato. imò
4 (qđ plus eſt) in tm̃ iura deteſtantur ludos prohibitos, vt† im ponãt pœnã cõfiſcationis domus, in qua ludit̃, vt in d. auth.
5 alearum vſus. & (qđ plus exuberat) retinens† ludum in domo, ſi percutit̃ ratione ludi, nõ ſolum in loco, vbi luditur,

ſed vbicunq; dummodo ludi occaſione,nõ teneẽ pcuſſor,& talis iniuria eſt impunibilis,& nec ciuiliter, nec criminali-
6 ter puniri põt,p tex.in l.1.§.1.ff.de aleato. Et ſi tpe† ludi cõmitteret furtum in domo,in qua ludiẽ p quemcunq;,minime ſibi cõpeteret actio furti:vt in d.l. 1.§. ptor ait. de aleat.
7 Hodie autẽ in † pñti regno,p cõſt.regni,q̃ inc.mores diſſolu ti.luſores ſunt infames.& ꝓhibentur à ferendo teſtimonio, & à teſtamẽti factione, & alias pęnas incurrunt. vñ iudex,à quo dependeret debet punitio criminum, ſi ipſe crimina,& ſimilia nefanda cõmittat,ludos prohibitos p pecuniã pmittendo,quantum iuri, & iuſtitiæ inconueniat, nemo eſt qui
8 neſciat,† ſicq. ſatis dicitur iudex excedere, dando licentiam, quã impartiri non poterat iure ꝓhibẽte: per tex.in l.1.C.de deſerto.iuncta.gl.li.12.ita dicit Ang.in ſuo trac.find.Qđ qdẽ ad aures illuſt.dñi Proregis pueniẽs,reſcripſit per eius literas prędicto Alphonſo Capitaneo,ne ludos ꝓhibitos permitteret,imò expſſe ꝓhiberet,& ꝙ abinde in antea nõ ꝓcederet ad capturã,ſeu ad carcerationẽ alicuius ſuæ iuriſd.ſub diti,abſq; cõſilio aſſeſſoris ſibi dati:ꝙ q̃to regiã grãm charã hr̃et, quib. literis 13 ſibi formiter intimatis parere neglexit, & ludere permiſit,vſq; ad 10.dies ſubſequẽtes poſt dcãrũ literarũ intima vt affictũ duc. ſex cũ dimidio ſibi debitũ in fi. currẽtis mẽſis,in quo deficiebãt dies 10.conſequi potuiſſet, ex cã permiſſionis ludi:& pariter multas indebitas perſonales capturas,& carcerationes in perſonas quamplurium cõ
9 tinuauit:& † ptendens minime poſſe præmiſſis durante officio cõueniri,per tex.in l.pars literarum cum vulg.ff.de iud. & in l.nec magiſtratus, ff.de iniu. ſed expectari tempus ſindicatus,vt ibi plene Bar.& in l.1.ff.ad l. Iuliam.rep. Attamẽ quia facta p me de præmiſſis relationẽ illuſt.dño Proregi ita iubenti in collaterali regio conſil. mandauit in cauſa ipſa, inſtante maxime ſindico vniuerſitatis Auerſæ, ꝓcedi Sicq. denegari non poteſt, quin ꝓcedatur ex ſuperioris mãdato, vt d.Bal.in l.obſeruare,§.ꝓficiſci,ff.de off.ꝓc.in fi. dũ inq̃t,
18 ꝙ princeps† põt facere ſindicari ſuos officiales qñcũq. ſibi placuerit & ſic durãte offõ,p tex.in auth.vt iud.ſine quoquo ſuffr.§.ſi quis,imò nedũ princeps,ſed eius delegatus id facere,põt,per tex.in d.§.ſi.quis ita,ita dic. Ang.in d.trac. ſin.in

princ.

prin.Hinc dixit idē Ang.in l.2.§.fi.ff.de his,q̄ sunt sui vel
11 alie.iur.† q̄ antiani possunt remouere potestatem durante officio,si non facit id,qđ dēt,refert. & sequit Iason in l. ius
12 vocari,ff.de in ius voc.& sic qđ excesserit,† tenetur actione iniuriarum,necnon ad damna expensas,& interesse: ratione indebitarum capturarum,& carcerationū,tex.est in l.nec magistratus,ff.de in iu.gl.in l.2.§.fi.ff.si q̄s cau.& in l.quēad modum,§.magistratus,ff.ad l.Aquil.imò,& plus,si iniuste in
13 causa criminali processit † ad capturam personalem contra innocentem,tenetur similitudine supplicij. dixit Bal.in l.fi. C.de his,q̄ latr.ita plenè Amode.iust.in suo trac. fin.in verbo,item in eo,quod dictus potestas, & officialis. idem tenet Paris de Put.in suo trac.fin.in verbo,captura, in versic. quia
14 plerunq; paruo vol.quia iudex non debet compellere† partē ac comparēdum per capturam personalem, nisi ex causa, at dicit Paul.de Cast.in l.cōtumacia de re iud. & capitaneus ipse nedum cepit de persona,& indebite,sed ēt diu carcera tos detinuit, maxime quosdam pueros minores 12. & 10. annorum,& etiā alios infantes minores septēnio prætextu q̄ testificari fuerāt de crimine sodomiæ contra alterū puerum 13.annorum,& sic tā testes illos infantes,& pupillos ac cęteros, vt supra,& pariter criminatum carceratos detinuit,
15 contra dispōnē c.testes,el 1.vers.ad testimoniū 4. q.3. & ibi gl.quæ prohibet pueros in † testimoniū admitti. Idē firmat Spe.in add.Bat.in ti.de teste, §.1.vers.itē excipitur,q̄ est impubes,cū hmōi ętas non sit apta ad testimonium, vt tradit Ang.in auth.de test.per illum tex. in §.1. cum alijs adductis per Marsilium,in l.de minore,ff.de q.& in suo cons.28.maxime,cum omnes sint minores 10.annis,l.testiū,ff.de test.& tenet Alex.in cōs.64.viso.& 99.in causa 1.vol.& in particulari in proprijs terminis idē Mars.in prędicto suo cōs.28.in causa,nu.3. & in eius practica criminali, in verbo diligenter,nu.80.Nec credendum est in aliquo illi puero asserenti se subagitatum ab alio:tū quia minor septēnio,tū q̄a parti-
16 cipē † criminis se facit,q̄ ēt si esset maior non ꝓbaret,nec faceret in dicium ad torturā,ex quo reperitur infamis,& detegit turpitudinem suā:vt dñt decis.pallegatæ ipsius Marsi. per idē in particulari consuluit in cons.18.nu. 5.& cōs.22.

& in

& in spē idē cōsulēdo tenet Parisius nūc Cardinalis dignissi
17 mus,in cons.157.quā sit detestabile,in 4.vol.Et ꝙ † ante 20. annū testis in criminalib.non recipiatur ad testimoniū, est tex.in l.in testimoniū,ff.de testi.Bal.in add.ad Spec. vbi supra,& in l.2.§.obseruari,C.de iur. cal.Alex. cōs. 56. vol.2.& cōs.78.volum.1. Ang.in §.sancimus in auth. de testi. Vnde asportatis puero illo in criminato,& testib. ad magnā curiā vicariç,& eisdem inspectis ac diligenter interrogatis per excellentē ac magnificos regētē,& iudices, & me quoque assistente commissario cāç,& cū interuentu fisci p̄roni cōpertū fuit ex eorū deponentib.q plures ex ei ignorasse id,qd repe riebatur scriptū eos deposuisse,alij aūt ex ipsis pueris deponebāt,ꝙ in timorati ac instructi p ipm capitaneū ita deposuerūt,& non ꝙ ita verū esset, imò,& ꝙ alij ex eis verberati per capitaneū ita attestari fuerāt, ob qd liberati, & licentia-
18 ti fuerūt p magnā curiā vicariæ.Et sic succedit,ꝙ cū † pueros ipsos , & q̄plures alios maioris diuersis quæsitis coloribus iniuste carcerauit,tenet officialis ipse actione iniuriarum,necnō ad damna,& interesse. p d.l.nec magr̄atus, ff.de iniu & not.gl.in l.2.§.fi.ff.si quis cau.& in l. queadmodū, §. magr̄atus,ff.ad l.Aql. Nec voluit capitaneos ipse q̄ plures ad ipm recurrentes ꝓ consecutione iustitiæ audire, sed eos abire ac violentis clamoribus ac minis affecit,& aliquos ex eis carcerauit,vt processus cantat,& p gradus eiecit,maxime p̄sbiterū Lucā personā ecclesiasticā,& honoratā:intm̄,ꝙ cecidit sibi chlamys,& biretū supra gradus:quo casu ex p̄dicta
19 denegata audiētia † & repulsa,tenet p tex.in l.argentarius §. cū aūt,ff.de edendo.& no.Bald.in rubr. de pęna iud. q male iu.& ꝓbat bñ tex.in l.obseruādū,ff.de off.p̄si.& tñ officialis nedū de similib.sed ēt de leuissima culpa tenet:p l. nō simile.de magr̄a.cōue.Ita dicit Catal.de vixo.in suo trac.de sin.
20 Quæ oīa p̄uenta ad notitiā p̄dicti illustr.Proregis,† rescripsit,vt supra,q Capitaneus regiū mādatū cōtēnens,licet secūdum vnā opinionem veniat puniendus superioris arbitrio: vt inquit Bal.in auth.statuimus,C.de episc.& cle.vbi latius, & de comite Flādrensi loquit,& est tex.in l.2.C.de peti. bō. subl.li.10.attn̄ secundum aliā opinionem cōtemnens principis mādatum capite punit:vt dic. Iac.Rebuffi,& l.vniuersæ,C.

ſæ,C.de veter.numiſmat. ꝑt.l 11.qđ eſt intelligendũ, qñ in mandato vertit̃ magnũ ꝑiudiciũ, & graue periculũ: puta,ſi rex mãdauit alicui,vt muniat caſtrũ pp periculorum inimi corum,& tunc cõtrafaciẽs capite punitur:vt C.de off.ꝑf. põt Afr.l.1.in fi.vbi dicit,neglectores mãdatorũ noſtrorum capite puniantur,& ad hoc C.de re mil.l.2. §.in bello. & l.oẽ delictũ,§.contum.Si vero nõ vertit̃ grãde periculũ, ſed ſup leuib.reſcribit,tũc pęna extraor.& nõ capite punit̃,l.ſanctio legũ de pę.l.vnica,C.de theſ.li.10.& no.4.q.1.in prin.& no. p gl.Mari.de carã.in ꝓę.cõſt.regni.ita ex ꝑmiſſis formaliter tenet antiquus doc.& nobilis iudex Nic.de arbiſo de Auerſã.in lec.quã facit ſup cõſt.regni,in c.ita ꝙ ꝑdicti iuſtitiarij. ſub rubr.ꝙ nihil recipiat̃ p cõp.gñalium inquiſ.in verbo,ar bitrio.dicẽs,ꝙ qdã dñs Hiſpanus in ſupra d. mẽbro melius
22 diſtinguit,& dicit vt ſupra. Et†amplius p prius ſubdit, ꝙ ſi in mãdato regio nõ eſt appoſita certa pęna, dñs Bar. de Capua dicebat,ꝙ pęna eſt arbitraria.nã mãdatum.principis in ea procedit:vt lex:& quoties in l.nõ eſt certa pęna appoſita, tũc eſt arbitraria,l.ſanctio legum,ff,de pę.& facit de immu. eccl.c.graui.& amplius ſubdit ꝑdictus iudex Nic. ꝙ interdũ punit̃ cõtẽptor,vt pura fiat malefacti correptio. i. ſine pę.vt in auth.de nup.§.ſi aſcriptione coll. 4.Sed demũ reperi Lu.
22 de pe.idẽ vt ſupra formaliter diſtinguentẽ dicẽdo: † ꝙ ſi in mandato vertit̃ graue ꝑiudiciũ,vt quia mandatur muniri ca ſtrũ ob metum hoſtium,& tunc nedũ contemnens, verũ ẽt negligens capite punit̃,licet hæc pęna adiecta nõ ſit:vt ff.de off.ꝑf.pro.Afr.l.1.& ff.ne re mil. l.3.§.in bello.ſi vero nõ vertit̃ grãde ꝑiudiciũ,ſeu periculũ,ſed ſup leuib. rex reſcribit, tũc venit pę.extraor.& nõ capitis,vt ff.de pę.l.ſanctio.& hoc ſatis hẽt æqtatis,maxime ſi mandatũ negligit̃,ſecus ſi contennitur.Ita formaliter dicit Lu.de Pen.in l.1.C.de pig. ordo ſeruetur,li.12.& in l.1.C.de priuil.corũ qui in ſac. palat. lib.12.Ego igit̃ prouidẽs Alphõſum prædictũ nõ eſſe pluris,ſed indigere curatore, arbitratus ſum ſatis punitũ pæna talionis,cũ licet plures carcerauerit indebite,ut ſupra, quorũ aliquos detinuit p diẽ carceratos,alios p noctẽ,aliquos p duas,& tres horas &c.& capitaneus ipſe p bimeſtre in carcerib.magnæ cu.iuſtæ carceratus permanſerit. iõ in ſatisfa-
ctionem

ctionē carceratorū p ipm,pdcā carceratio bimestris sibi cedat in pęnā, quo vero ad cōtēptū regiorū mandatorū, cū eidē fuerit cōminata pęna sub obtētu regiæ grǽ, & cōtrauenerit,dico eūdē esse priuādū offō capitanei regij ciu it. A uersę,
23 & eius administratione,qđ fieri† posset, ēt si administrationē perpetuā de eo obtinuisset,cum ita iura in cōtēptores regiorum mandatorum animaduertant , dum eis iniunctum est pro quāto regiā grām charam hñt,vt dixit pulchre Ant. de But.in c.qđ sedē extra,de off.ord.quē refert,& sequit̄ Fel.
24 in c.qđ olim extra,da iud.vbi plus subdit,ꝙ in † casu pmisso potuissent eius subditi eidē obedientiā denegare,vt pbat̄ in c.venient,circa mediū.extra, de pscr.& ita in hanc sententiam inclinauit magna curia,neminę discrepāte,& executa.

1 *Familia curiæ, quæ prosequitur delinquentem ausugientem, si ipsum vulnerat:an sit in pæna:& qua pæna teneatur.*
2 *Resistere licet fugienti ante familiam curiæ, volentem cum iniuste capere.*
3 *Admonendi sunt officiales, vt caueant à dictis prosecutionibus, & vulneribus.*
4 *Famlia officialis occidens non permittentem se capi,puniri non pōt.*
5 *Impunitas ista causatur,vt isti birruarij vilissimi, fiat audaciores, scientes non posse puniri.*
6 *Familia officialis occidens capiendū,nō tenetur, si illi se defendat*

DECISIO XLI.

DVO seu tres ex birruarijs seu satellitibus magn. capitanei Fonsechæ,insecuti quendam inquisitum pro criminib.aufugientē coram,eis non valentes aliter illū capere, eūdē vulnerauerunt,& dū cecidisset in terrā,alter ex eis eūdē in terra pstratū vulnerauit.Hęsitatum igr̄ fuit in magna curia vicariæ,si fuerit ex hoc p eos excesū,&p excessu,qua pęna plectēdi venirēt, & q̄a qō quotidiana est,& sæpius occurrit in actu practico, dicā sup ea q̄ de iuris censura cōperio,& principaliter Ang.
11 in §.psci.ff.de off.pc.q.53.ubi† tenet,ꝙ ēt si talis psecutio pcessisset absq; moderamine inculpatæ tutelæ, non tenetur familia curiæ pp resistētiā,q̄ ille faciebat,alleg.tex.in l.si ser

uus,C.de

uus,C.de his,q̄ ad eccl.cōf.& qđ no in l.fi.C.qn̄ liceat absq; iud.se vind.& idem reperio firmasse Bal. in l.fi.C. de exhib. reis.vbi satis magistraliter locutus est, & more suo.& ibi ēt subdit id procedere, nedum si resistens offendat,verum ēt si fugiat ne capiatur.Qđ qdem notandum est; dicit.n. ipse,ꝙ si delinquēs fugiendo,pcussus est a familia curiæ, nō tenet familia & ita subdit vidisse de facto Perusij, & ēt audiuisse Pisis,& credit,ꝙ nō dēt puniri,si familia pcussit,qa nō poterat ipsum iungere,qđ dicit esse menti tenendum, & idē tenet Paris de Puteo,in verbo,resistentia, & Amod. iust.& in suo trac.fin.ver.itē in eo,ꝙ dicti socij milites,circa finē.ver. sed pone,miles socius,& hoc nisi ꝓsecutio seu captura ipsa
2 set iniusta,qa† eo casu liceret resistere iudici iniuste exequēti:p l.ꝓhibitum,C.de iure fisci.li.10.& l.deuotū C. de met. eo.li.& no per Cynū in l.1.C.vn̄ vi.& nō.in l.vt vim, ff. de iust.& iure.& ita firmat Amodeus prędictus fuisse pluries iudicatum,& qđ tenendum est menti perpetuo,& subdit dictam quæstione habuisse de facto in ciuit.Lucana, & ꝙ ita
3 fuit pluries consultum,& insuper † dicit admonendos esse officiales,vt caueāt quantum fieri potest à dictis vulnerib. ex quo ipse vidit in ciu.Perusij populū insurgentē cōtra potestatem,& eius familiā, qa vulnerauerāt quædā captū resistentem familiæ.ideo diligens officialis curabit,ne incurrat hos casus occisionis vel vulneris captiuorum, seu malefa-
4 ctorum. Et ꝙ†familia officialis occidēs inqsitum non permittēte se capi,puniri nō possit,tenet ēt Bar.in d.l.si seruus, C.de his,q ad eccl.conf.per tex.ibi:& p l.quemadmodum,§. fi.ad l.Aquil.& in l.fi.quando lic.sine iud.se vind.Bal.in l.1. C.vnde vi.& in l.nec timorē.ff.qđ met.cau.Bal.& Ang.in l. vt vim,ff.de iustitia,& iure Pau.de Castr.in cōs.194. viso supra dicto puncto.vbi subdit idē tenere Iacob. But.in l. 2.C. de his,qui latro.Ang.de Aret.in suo trac.malef.in vers.fama publica.& idem ante eos tenuit Alb.in 4. parte statut.q.36. & Ang.in d.trac.malef.in d.verb. fama publica.ver.verū qa. Idem refert,& seqtur Mar.in l.1.ff.ad leg.Corn.de sicar. vbi
5 subdit † ꝙ ex hoc.i. ob impunitatē,isti birruarij poltroni,& vilissimi fiūt audaciores,scientes non posse puniri. Et
6 ēt†si capiendus se defendat, non tenetur familia officialis ipsum oc-

ipſum occidens. Ita Pal. in l. ſi vt allegas in fi. C. ad l. Cor. de ſicar. Bal. in auth. ſed omnino, C. ne vxor pro marito. & ibi dixit, q̃ vulnerans ſeu occidens capiendũ, tenetur. Qđ intellige ſecũdũ Pal. in d. l. vt allegas niſi telo ſe defendat, q̃ tũc ſeruiens curiæ, nõ tenet de vulnerato aut occiſo. Ita Alexã. in auth. ſed omnino. pręalleg. & per hoc tex. in d. l. ſeruus, & in l. quemadmodũ, §. magr̃atus, ff. ad l. Aquil. & firmat Iaco. Butr. in l. 1. C. de his, qui latro. occ. & Bolog. in cõſ. 62. verſic. & hic aduerte, & plenè illuſtris Nic. Boër. p̃ſidẽs cõſilij Burdegalenſis, in dec. ſuis, nu. 170. in 1. parte, quẽ nouiſſime vidi. Et iõ cũ alter ex prædictis birruarijs vulnerauerit ip̃m inquiſitũ, poſtq̃ cecidit in terrã, quẽ ſalua manu apprehendere poterat, maxime, quia erãt tres birruarij, q ip̃m ſubſequabãtur, cũ dici nõ poſſit non fuiſſe penitus in dolo, fuit per magnã Curiam condemnatus ad remigandum in regijs triremib. per quinquennium contin. ceteri vero duo abſoluti.

1 *Inquiſitus de delicto, pro quo venit pæna mortis imponenda, ſi non ex veris probationibus conuincitur, ſed ex præſumptionibus etiam violenti, non poteſt ad mortem damnari, ſed minoratur pæna.*

2 *Dum quis condemnatur ex præſumptione iuris de crimine grauiſſimo, dicitur ille deficiens condemnari ex præſumptione violenta.*

3 *Præſumptiones violentiſſimæ, & indicia vbi concurrunt, habet locũ condemnatio.*

4 *Probatio plena reſultat ex multis indicijs ſimul iunctis, etiam ad quem criminaliter puniendum.*

5 *Fugiens cum gladio euaginato, facit vt illa fuga arguat homicidium, de quo fit inquiſitio.*

6 *Sẽtẽtia dũ fertur ex præſumptione violẽtia, debet multũ tẽperari.*

7 *Aſſertioni vulnerati, quòd ab inimico ſui tali fuit vulneratus, an debeat ſtari,*

Pauci reperiuntur in articulo mortis mentiri, ibi. nu. 10.

8 *Argumentum à communiter accidentibus, valet etiam in nu. 9*

9 *Aſſertio vulnerati exiſtentis in mortis articulo, facit indicium ad torturam.*

11 *Conſtitutum in mortis articulo, ſi quis diceret mentiri, eſſet contra veriſimile, contra quod veniens, non deberet audiri.*

12 *Fama ſola iũctis aliquibus adminiculis, vbi vertitur difficultas probationis,*

bationis, inducit plenam probationẽ sufficientem ad condẽnãdum.

13 *Fuga sociorum facit indicium.*

14 *Condemnato ex præsumptionibus etiam violentis, nunquam imponi potest pœna mortis.*

15 *Pœna mortis si imposita est à iure pro aliquo crimine, si tamen illud non est liquido probatum, licet iudici pœnam minuere.*

DECISIO XLII.

ANgelus Pisacane de Neap. Aromatarius, inquisitus de homicidio in p̄sonã Cæs. ꝓpe forũ magnũ, hẽt contra se Michaëlem testẽ, tunc temporis cum prædicto Cæs. euntẽ, qui de visu p̄dicti homicidij seu vulnerum, testatur aduersus ip̄m Angelũ, & fratres, producunt ẽt alij quatuor testes p regium fiscum, deponẽtes prædictum Angelum cũ duob. eius fratri. vidisse & eisdẽ obuiasse currentes ensib. euaginatis à loco, vbi Cæsar ipse vulneratus extiterat, & statim eodẽ Cæsare reperto, & asserente se plurib. vulnerib. apparẽtib. se à prædicto Angelo, & fratribus cõfossum. Et assignata cã inimicitiæ p plures testes, quia homicidæ ipsi suspicabant̃ famulã eorundẽ domus, q̃ aufugerat, fuisse p dcm̃ Cæs. subductã, & militãtibus p̄missis indicijs, & ꝓbationib ac p̄sumptionib. vna cum fuga. & cõtumacia fratrum eiusdem Angelis dicti criminis sociorũ, ac cõcurrẽte falsitate duorũ testium p eundẽ ad defensam ꝓductorum, quorum vnus deposuit Angelum stetisse in camera claui clausa ab hora 24. p totam noctẽ, vsq; in diẽ sequẽtẽ dormiendo cum patre, tenẽte clauẽ cameræ sub capite, alter vero idẽ asserẽdo verum, qđ in ianua illius cameræ non erat clausula, & sic nõ poterat serrari cum claui. fuit tãdẽ p̄dictus Angelus torturę suppositus, & absq; tractu spatio medie horæ, & minus detẽtus torturã ipsam parui faciendo, nullum apparebat sentire dolorẽ, fuit ꝓtestatione p̄missa eũdẽ sufficiẽter torquendo relaxatus, & demum post multos dies, dum fuisset repta q̃dã vehemẽs oro in eius nasitergio, & in eius cubile recõdita, de qua in processu, vt dolore nõ sentiret, fuit p magnificũ fisci p̄ronum institum prę dictum Angelũ pęna debita puniri, & amplius nõ torqueri: maxi-

maximè q̃a eius pr̃ ore tenus instantiam fecerat ꝓ ipsius tortura, vt citius cā ipsa finem acciperet:& dubitabat, ꝙ si retorqueret, & pp dictas orōnes, aut alias incantationes, seu breuia non sensisset dolorē, put aliàs nihil passus apparuisset, eneruasset pculdubio pbōnes, & fortè purgasset p̃sumptiones p̃dictas, & indicia, ad eo ꝙ nulla aut modica pœna afficiendus veniret: concurrente insup fama publica contra ipsum, & fr̃es; iō hæsitatū fuit in magna curia, an ex p̃missis vehementib. indicis, p̃sumptionib. & pbationibus, possit Ang. ipse ad mortē condēnari:& pculdubio dicendū est ꝙ non,
1 q̃a † vbi non ex pbationibus, sed ex psumptionib. ēt violentis pcedit contra delinquentē, seu inqsitū, nō pōt inquisitus ipse ad mortē condēnari, sed iusta est cā in eo casu minorandi pœnā, vt voluit Bal. in l. quid ergo, §. pœ. grauior, ff. de inf. & est tex. no. in c. inter solicitudines extra, de purg. cano. & extantibus tot p̃sumptionibus, & indiciis à lege approbatis, in oī cā ēt capitali iudex condēnare pōt, vt tenet Abb. in c. accedens, ver. nec obstat extra, de accus p tex. in c. de hoc extra de simonia: vbi ex p̃sumptione iuris si qs cōdemnatur ex
2 crimine grauissimo, dr̃ ille † deficiēs condēnari ex p̃sumptione violenta. Ita Bal. in l. fi. de pb. post prin. & in l. si q̃ adulterii, C. de adul. & potissime pcedūt p̃missa in p̃nti casu, ī † quo
3 concurrunt violentissime p̃sumptiones, & indicia, quo casu hēt oīno locū condēnatio: vt solēniter voluit Io. And. in addi. Spe. in tit. de pb. §. fi. vers. 13. de quo meminit Imo. in c. afferte, de p̃s. Ant de But. & Abb. in c. 3. loco, de pb. & ita intelligit l. fi. in ver. indubitatis indicijs, C. de pb. & in l. ij. in ver. argumētis cōuictus, C. quorū app. & in l. 3. ver. q̃ argumēta, ff. de test. & iō dicit Bal. in l. excipiunt, ff. ad Syll. ibi esse tex.
4 meliorē de iure, iūcta gl. in ver. pticeps, ꝙ ex † multis īdiciis simul iūctis resultat plena pbō, ēt ad quē criminaliter cōdēnādū, sed hoc intelligit ibi Ro. de indicijs indubitatis: p l. sciāt cuncti, C. de pb. & d. l. si qs adulterij, & vñr doc. exemplificare, † qñ reperit aliqs occisus, & à loco, in quo occisus
5 est, fuit aliqs visus cū gladio aufugere euaginato. ꝙ illa fuga arguit homic. manifestū, & punibile, absque alia probōne, vt dicit Bar. in l. furē: in prin. ff. de fur. & sequitur Abb. in c. 3. loco de probat. & Ioan. And. in d. versicu. 13. Bald. in l. neque

natales,C.de prob & in l.fi.ff.de off.proc.& leg. & Ang.in d. l.furem.Et licet videatur dubium fieri ex solemni dicto In-
6 no.in c.quia verisimile de præs. dum dixit, † quod quando diffinitiua fertur ex presumptione violenta,iudex debet multum tēperare sniam,& maximè non cōdemnare ad pœnā corporalem, per tex.in c.affertè,eo.tit.vbi Salomon motus ex psumptione adiudicauit vni mulieri filium:non tamen cōdemnauit aliā ad mortem,quam de iure condemnare poterat, si legitimè fuisset probatum contra ipsam, quod filiū alterius subripuisset, iuxta l.j.C.ad leg.Flau.de plag.& hoc dictum Inn. sequitur Card.in d.c.affertè.subdens,quod hoc non ponit per aliquē aliū doctorē,& tamen sequitur idē Ant.de But.Abb.& Imo.in d.c.afferte.idem Abb.in c.constitutus,de test.Pet.de Anch. in reg. semel malus,de reg.iur.in 6.Bal.in rub.de off.deleg. Abb.in c.de cohab.cle.& mul.& iste non est casus,de quo agitur,cū nedum psumptiones,sed indicia indubitatata concurrāt in casu pn̄ti:ex quib.pōt ad pœnam corporalem transcēdi, & & in casu Inn.& in c.affertèconcurrebant psumptiones dūtaxat hic aūt concurrunt multa,& quamplura,& maximè vltra teste de visu,concurrunt & alii testes plures, qui deponunt vidisse pdictum Angelū vna cum fratrib.aufugientibus,cū en
7 sibus denudatis in eorū manibus. Item concurrit † assertio pdicti Cæs.vulnerati,asserentis se vulneratū ab eodem Angelo,& fratribus,cui concurrente inimicitia, de qua supra, standū est:vt tenet Paris de Put.in suo trac.fin. in ver. tortura.lo vlt.in c.officialis posuit.vbi relata opinione Ang.in l. mater.C de cal.& Nic.de Neap.in §.si quis moriens,in l.j.ff. ad Sylla.tenentiū assertionē pdictā vulnerati minime probare contra illū,quē inculpat,vt ēt consuluit Alex. in cons.14. vol.3.attn̄ concludit Paris id non procedere, vbi concurrerēt alia in cā,quam assertio vulnerati:vt quia inquisitus esset inimicus vulnerati,quia tunc probaret eius assertio:& tanto magis cū in casu pn̄ti quāplura supra pmissa concurrant, & tanto magis credendū arbitror assertioni præfatæ,cum pdictus Cæsar ēt in vltimo vitę spū constitutus,idē semper affirmauerit, & tenendū est neminē esse immemorē salutis ęternę,& pauci reperiunt,vt experientia rerū magistra docet,qui in articulo mortis mentiant:imò cōiter oēs moriētes laborāt ad

salutem

ſalutem, & quāplures facinoroſi ac improbi extremo vitæ exhibente ſigna pœnitentiæ, & ſic validū eſt arg. à cōiter acci-
8 dentibus, l. certi condictio. §. ſi numos, ff. ſi cer. pet. & ſic † nō eſt credendum, ꝙ præfatus Cæſar in vltimis cōſtitutus, voluiſſet mentiri, innocentes inculpando: cōcurrēte maximè conſanguinitate inter eos, ſuper qua inquiſitus multū ſe fundat. & ita ēt per p̄dicta cōcludentia conſuluit Marſ. in dictā aſ-
9 ſertionē † factā per conſtitutū in mortis articulo, facere indiciū ad torturā, in ſuo conſ. 5. vol. 1. & licet dici ſoleat, ꝙ non oīs, qui moritur, eſt S. Io. Euang. vt dicit Bal. in tit. de pace cōſtan. in verſ. vaſalli. tn̄ ex hoc non tollit, quin maior pars migrantiū ex hoc ſeculo non nitanī mori abſq; onere conſcīę vt à cōiter accidentib. cōpertum eſt, quod quidē validū eſt. arg. vt ſupra, & non à raro contingentib. per l. palā, ff. de ri. nup.
10 nup. & l. certi cond. ſupra alleg. maxime, quia † cōſtitutus in mortis articulo, non p̄ſumitur mentiri, vt, inquit Bald. in ſuo conſ. 25. caſus, ſuper quo, &c. in 1. volu. & idē conſuluit Marſ. in ſuo conſ. 109. & iō pulchrè tenuit Pet. de Ancha. in
11 conſ. 151. viſa facti narratione. ꝙ † aſſerens quē conſtitutū in mortis articulo mentiri, diceret cōtra veriſimile, contra quod quis veniens, audiri nō debet. Itē concurrit contra p̄ dictū Ang. & f̄res fama publica, & vehemēs ſtatim, & incontinenti vulnerato Cæſare p̄fato, quòd ipſi vulnerauerint, ex qua reſultare apparet cōcomitantia ad aſſertionē ipſius, & ſic facit maius indiciū ad torturā: vt cōſuluit Bar. ī cōſ. 191. dño Paci de Burg. & ſequit̄ Bal. in conſ. 131. viſis dictis art. 2. volu. & in c. 1. §. iniuria. de pa. iur. fir. ver. ſed nunquid ex tali cōfeſſione. Alex. in add. ad l. fi. ff. de q. Fel. in c. veniens, de teſti.
12 & vbi vertit̄ † difficultas ꝓbōnis, fama ſola, iunctis aliquib. adminiculis inducit plenam ꝓbōnē, q̄ ſufficit ad condēnandum, c. p̄terea, & ibi no. de teſt. Ita in terminis Aut. de But. in c veniēs, lo 1. de teſt. Inn. in c. veniēs, de ver. ſig. in l. cū ſuper, C. de rei vend. & in auth. quas actiones, C. de ſac. ſan. eccleſ.
13 Alex. conſ. 24. vol. 2. Itē † cōcurrit, & fuga fratrū eiuſdē Angeli, & ſic participium, & ſociorum criminis, ex qua reſultat aliud indicium ad concomitantiam aſſertionis prædictæ, vt conſuluit Alex. in conſi. 65. vol. 1. & conſi. 41. vol. 2. Item cōcurrit falſitas duorum teſtium per ipſum Angelum ad eius
 defenſam

defensam productorum circa reserationem ianuæ cameræ, in qua dicebatur ea nocte dormiuisse, de qua plenè supra. Et
14 sic concludendo, dū quis ex p̄sumptionib. † ēt violentis dānatur, nunq̄ imponi poterit pœna vlt. supplicij: per singulare dictū Inn. in d.c. qa verisimile. & ante eū Spe. & Io. And. in tit. de p̄s. §. fi. ver. in summa, & p̄ Gand. in rub. de p̄sum. in tract. malef. & in rub. de hom. in ver. quid si plures pcusserunt vnū, & consuluit Alex. in cōs. 116. in cā inqsitionis formatæ, in fi. in 3. vol. & Ias. in l. vt vim, ff. de iust. & iu. Hinc dixit pulchrè Gand. in d. suo tract. malef. in tit. de præsump. & indic. indub. quē refert & sequitur Pau. de Ca. in l. fi. C. de prob. & in cōsi. 192. latius. in 1. vol. vbi pulchrè loquitur: q̄ licet reperiantur plura indicia contra aliquē, quæ sufficiant ad condēnationē, non imponet̄ sibi pœna ordinaria delicti, sed minor Idē refert, & sequit̄ Io. Lup. in sua alleg. in materia hæresis, sita in rep. c. per vestras. de don. inter vir. & vx. in fi. d. repe. & post ipsam in ver. posito adhuc, q̄ mihi dicat̄. tū maxime, quòd licet in aliquo crimine à lege † sit imposita pœna mortis na-
15 turalis: attn̄ vbi illud crimē non est liquido p̄batū, licet iudici pœnā minorare, c. circunsiones, 23. q. 5. & in c. innocens 23. q. 4. ita d. Par. de Put. in trac. sind. in ver compō. in paruo vol. & est sub verbo, culpa officialis. & q̄ qn̄ quis venit cōdēnandus ex indictis, & p̄sumptionib. vehementissimis, & ēt īdubitatis, non puniet̄ pœna delicti vera, sed alia minori, iudicantis arbitrio, tenet Bal. & Moder. in l. eius, §. 1. ff. de testa. & ibi Fran. de Arc. in ver. tertio dicit, sequit̄ ēt Bard. in cōsi. 62. post mediū, ver. & qnidē Bal. vol. 1. Io. de Imo. Card. & Fel. in d. c. affertè. post Siculū. Inn. in c. sicut, de simo. Pau. de Cast. in cōs. 197. Abb. in c auditis, de p̄scr. & ibi Fel. Alb. de Ros. in l. indicia. de rei vend. idē Sicul. in c. tertio loco. & ibi Fel. de p̄ba. & plenè illustr. Nic. Boer. in sua decis. 164. alia insup orta fuit, 1. vol. quā nouissimè imp̄ssam reperi. Quamobrē, ne res clara in dubium deducatur, ob torturam quæ reiterari, & acerrime posset, sum voti prædictum Angelum esse per quadriennium continuum condemnandum ad remigandum in regiis triremibus & in hanc sententiam concurrerunt cæteri mag. iud. eiusdem magnæ cur. mei collegæ, nemine discrepante, & ita executum fuit,

2 Testes

1 *Teste s sufficit concordari in eo, quò consistit substantia negocij principalis, dato quòd in cæteris discordarent: nam non ex hoc censentur varij, nec reprobantur. Imò eo casu videntur testes melius deponere, nec videntur eundem præmeditatumque sermonem attulisse. num. 2.*

3 *Testis si scienter adderet aliquam falsitatem dicto suo, dummodo illud non tangat substantiam negocij principalis, super quo deponit, tamen eius dictum valet.*

4 *Testis vt possit de falso puniri, est necesse, vt appareat falsum deposuisse super facto principali, super quo consistit substantia negocij, propter quod principaliter examinatur: secus. si super alijs. Qui si super his mentiatur, non potest dici falsum commisisse.*

5 *Falsitas non est, si testis coniunctus producenti interrogatus per iudicem neget se coniunctum: tamen ex quo est mendax, potest puniri de mendacio extra ordinem, arbitrio iudicis, ibid.*

6 *Testes si contradicerent etiam in facto principali, in quo consistit substantia negocij, dummodo in modico contradicant, non ex hoc censerentur varij nec falsi: nec ex hac reprobarentur.*

7 *Falsitas non tangens negocium principale, non facit quod dicta testium reprobentur.*

DECISIO XLIII.

LVCIANVS de sanctis, de S. Seu. & Valerius dicto lo paisano, ad instantiam Io. Scolorcię, & sociorum: super lapidibus proiectis ad fenestram cuiusdam impudicæ mulieris, producti in testes, deposuerunt duos ex pdictis querulatis nocte, qua dicebatur lapides proiectos, dormiuisse cum eis in vno eodemque cubili: vnus ex eis interrogatus in qua parte cubilis, dormierat, respondit, ꝙ ipse Lucianus steterat in medio aliorum: alter vero deposuit, ꝙ Lucia. ipse stetit ab vno latere cubilis: & sic nõ in medio. sicq; varijs, & discordantibus, instante magnifico fisci patrono carcerati fuerunt, & dum stetissent ferè per mensem in carcere ex hmõi mẽdacio, & offensione auriũ iudicis supplicarunt se ad tolerabilẽ cõpositionẽ admitti: & magni fisco fisci patrono ad id concurrente, per aliquẽ ex magnificis

iudicibus meis collegis dicebatur obstare regia nouellam pragmaticam prohibentem compones in causa falsi. Dixi,
1 quod salua † pace id deberet intelligi in causa principali, in qua vertur substantia negocij principalis: nam si in eo quis falsum deponeret, componi minime posset: secus in accessorijs, ex quo sufficiet testes concordari in eo, in quo consistit substantia negocii principalis, dato ꝙ in cęteris discordarent. Nam non ex hoc censentur varii, nec reprobarentur: per tex. in c. nihil obstat, de verborum significationibus, & ibi plenè doc. & probat bene tex. cum gl. in c. dudum, versi. substantia extra, de conuer. co niug. & in c. cum ecclesia, in ver. vacillasse, iuncta gl. de cau. poss. & ꝓprietatis, & facit bñ tex. no. in l. qui sentiam, quam ad hoc no. Bar. & Ang. C. de pœ. & illum tex. ad hoc originaliter no. Old. Laud. refert Bal. in l j. in fi. C. si plures vna sent. Idem pro regula tradit Ioan.
2 de Ana. in cons. 76. visis. & consideratis attestationibus † sub dens, ꝙ eo casu videntur tunc testes melius deponere, ne videantur eundem præmeditatumq; sermonem attulisse: contra, l. 3. §. 2. & ibi Bar. ff. de test. & intantum hoc est verissimũ,
3 † ꝙ si testis scienter adderet aliquam falsitatem dicto suo, dummodo illud non tangat substantiam negocii principalis, super quo deponit, tamen eius dictum valet. vtputa, si interrogaretur de nomine contrahentium, vel de parentela, aut de qua parrochia. & refert ita contigisse in personam Io. And. & sequitur ibi Imo. idem tenet Bar. ante alios, in l. eos, ff. de fals. & melius Bal. & Imo. in l. his verbis, §. fi. ff. de hær.
4 inst. Quinimo, & plus, ad hoc † vt qs possit de falso puniri, est necesse, ꝙ appareat falsum deposuisse super facto principali, in quo consistit substantia negocii, ꝑꝑ quod principaliter examinatur: secus, si super aliis: quia eo casu si mentiat̃, non ex hoc dici potest falsum commisisse, nec de falso puniri poterit, sed extra ordinem tantum, arbitrio iudicis. Ita singulariter voluit Iac Butr. in l. Lucius, ff. de infam. & idem ibi sequitur, & refert Angelus, vbi reputat notatu dignum prædictum dictum Iaco. But. & menti tenendum, & eandem decisionem pro mirabili, & singulari sequitur Ange. in consil. 194. visis processibus, & ibi Iac. But. exemplificat in eo, qui est coniũctus producenti, & interrogatus per iudicem, negat

5 gat † se coniunctum, quod licet sit falsum, non ideo incipit ex hoc in pœnam falsi, tamen ex quo mendax est poterit puniri extra ordinem arbitrio iudicis, & hoc idem tenet, & sequitur Bar. in l. pen. 2. lec. C. de transf. & facit. l. cum tibi, C. de iud. & idem sequitur Alb. de mane, in suo optimo tract. de testi. sub rub. quando testes repelluntur ratione domesticitatis, circa
6 finem. Quinimo † & plus, etiam si in causa principali, & proprie in eo, in quo consistit substantia negocii, testes contradicerent inter se, dummodo in modico adinuicem, non ex hoc censentur varii, aut falsi: nec ex hoc reprobarentur eorum dicta. Ita singulariter tenet Ant. de But. in c. 2. de reg. per illum tex. cum gl. & sequitur Alex. in cons. 24. animaduersis, & in cons. 105. responde domine, & idem tenet Ias. in l. si ex falsis, C. de transf. & in l quicunque. ff. de iurisd. om. iud. Fel. in c. cum tu. de test. vers. 2. no. Alex. in consi. 5. in 1. vol. in
7 causa inquisitionis, vbi exemplificat. Et quod † falsitas, quæ non tangit negocium principale, non facit quòd dicta testium reprobentur, tenet Bald. in l. pen. circa fin. C de transac. vbi hoc etiam sequitur Sal. subdens, quòd ita quotidie in practica clamant aduocati, vt no. Inn. in c. fraternitatis, de testi. vbi Io. de Ana. post alios, idem consulendo tenet Dec. in consil. 100. vol. 1. vbi subdit ita sæpius consuluisset Alex. maximè in consi. 5. in causa inquisi. 1. vol. vbi plures testes hoc modo à contrarietate defendit. Ex quibus dixi, non esse locum dictæ nouellæ regiæ pragmaticæ, & quòd poterat ad compositionem, & leuem procedi. Et ita executum fuit communi voto magnificorum iudicum omnium eiusdem magnæ curiæ.

1 *Vulnerans seipsum, puniri debet.*
2 *Clericus percutiens seipsum, est excommunicatus, nu. 3.*
4 *Statutum puniens vulnerantem aliquem, comprehendit etiam illum, qui studiose se vulnerauit.*
Miles se vulnerans non ex impatientia doloris, aut morbo, aut furore, siue tædio vitæ, capite punitur. & si sibi manus intulit, nec factum peregit, nisi ex præmissis, seu alia ipsarum id fecerit, capite punitur, ibidem.
5 *Vulnerans seipsum, punitur, ac si alium vulnerasset.*

DECISIO XLIIII.

HIERONYMVS de Ponte, ex q̃ plurib. delictis p ipsum patratis, condẽnatus extitit p magnã curiã vicariæ ad remigandum in triremib. regijs ad tempus, vt se mancũ redderet, & inhabilẽ ad remigandum, & sic pœnam remigandi euitaret, arrepto gladio se grauiter supra suam manum percussit, & vulnerauit, intñ ꝙ penitus inhabilem ad remigandum se reddidit. Hęsitatur, si ex hoc facinore plectendus veniat, cu nemo sit dñs membrorum suorũ, vulg. l. liber hõ. ff. ad l. Aquil. cũ vulg. Itẽ si plectendus venit, qua pęna plecti debeat. Et quo ad primũ,
1 nulli † dubiũ, ꝙ puniri debeat: vt dicit Bart. in l. si quis aliqd §. miles, ff. de pœn. idem Bar. in l. transigere. ver. item si ipsemet, C. de transf. & est optimus tex. ad hoc in l. omne delictũ, ff. de re mil. & in l. fi. §. si quis aũt, ff. de bon. eorum, qui mor. sibi consc. & ꝓbat bene tex. in c. non licet. 24. q. 5. vbi cleri-
2 cus † se percutiens, est excõicatus, & idem tenet Card. in cle. 1. in prin. in 3. no. extra de reliq. & vener. san. & in c. contigit, de sen. excom. & tñ excommunicatio est maior pęna, quæ im-
3 poni possit per canones. Et ꝙ † percutiens seipsum, puniri debeat est tex. in l. si quis aliquid, §. fi. ff. de pœ. & ibi Bar. Sed qua pœna plectendus veniat, reperio Io. And. in add. ad Spe. in tit. de pœ. in add. incip. in fauorem, vers. 2. q̃ro an vulnerans vbi dixit, quòd percutiens se ipsum, punitur pœna statuti de percutiente alium, & alibi dixit Bal. in proœ. decr. in vers. incip.
4 Rex pacificus, quod statutum † puniens vulnerantem aliquem, comprehendit etiam eum, qui studiosè se vulnerauit, & ideo tex. in l. 2. §. sic autem de bon. eorum, qui sibi mor. con sc. iussit percutientem se ipsum animo percutiendi, licet mors non sequatur, capite puniendum esse. Idem probat tex. in d. l. oẽ delictũ, §. q se. de re mil. cũ gl. & in l. si quis, §. miles, ff. de pœn. & ibi scribẽtes. In milite aũt decisum est ꝙ miles q se vulnerauit nõ ex impatiẽtia doloris, aut morbo, aut furore, siue tædio vitæ, capitæ punĩ. Ita iurisc. in d. l. oẽ delictũ, §. q se vulnerauit, ff. de re mil. & si sibi manus intulit, nec factũ peregit, nisi ex p̃missis causis, seu alia ipsarũ id fecerit, capite puniri debet, alias cum ignominia mittendus est p tex. in l. si qs.
5 aliqd, §. fi. ff. de pę. Et ꝙ vulnerans † seipsum, punĩ ac si alium

vul-

vulnerasset tenet Alb. Fulg.& Paul.de Cast. & Iason.in l.2. C.q̃ test.fac.pos.& hoc p tex.in l.fi.§.sic aũt,ff.de bõ. eorum, & d.l.omne delictũ,in §.qui se vulnerauit Ias.in d.l.alleg.expressionem tex.ad hoc in d.l.si quis aliquid, §.fi. ff.de pœn. idem sequitur Cass.in consu.Burg.ver.itẽ qui se ipm voluit occidere,Sed quia prædictus Hieronymus nouissime allegauit non ex causa se debilitandi se percussisse, sed ex casu, & fortuna, volens quoddã lignum incidere, petendo se admitti ad suas defensiones,quæ sibi denegari non poterãt, iõ fuit sibi impertitus terminus dierum 10 ad se defendẽdũ, nõ curando,qđ prius petierat stari iudicio ipsius magnæ curiæ,& probõnib.fisci contra ipm. vñ nũc pẽdet decisio, quæ nisi factis defensionib.apparere poterit,aut termino assignato elapso. Et sic ad laudem Dei omnipotentis nostri redẽptoris, ac gloriosæ Mariæ virg. Iesu Chri mris,sit imposita finis decisionionib.magnæ cur. vicariæ, cũ in ea iudicando vacauerim per annũ continuũ, & mensibus nouẽ, mãdato illust.domini don Petri de Toleto,Proregis dignissimi,tanq̃ vnus ex duob.cõsiliarijs regijs:q annis singulis hñt ex iussu Cæs. Maiestatis præesse in iudicio ipsius magnæ cur.ad electionem ipsius Illust.Proregis,q à die primo pñtis mensis Apr.anni.1543.iussit me redire ad propriũ locũ meę residentiæ,& in rota propria,in qua per prius degebã, sedens in uno ex primis duob.locis prope excellentem dominum. Præsidentem sacri regij consilij immediate:in quo Spiritussancti gratia incolumen me reperio.

Sequuntur Decisiones sacri regij consilij,iuxta ordinem, & numerum inchoatum.

1 *Clausula instrumenti, omnia contenta in eo esse vera facit vt non possint partes venire contra iuramentum,allegando simulationẽ.*
2 *Omnia,& singula contentæ in inctrumẽto esse vera iurans, & in nullo cõtrauenire , etiã absolutionẽ à iuramento petere nõ posset.*
3 *Iurans taliter,vt supra,si parte reluctante admissus esset ad probandum de simulatione,seu aliter contra instrumentum,tales probationes nihil probabunt contra instrumentum.*

4 *Articuli*

4 *Articuli impertinentes, dũ petitur ante omnia reijci per iudicem, non sunt admittendi. etiam salua pro testatione impertinentium, & non admittendorum.*

5 *Articuli an debeant admitti ita, vel non, dum prætenduntur impertinentes, ita quod ubi est dubium, non processus retardetur, posset tunc iudex admittere illos cum protestatione impertinentium, tamen melius faceret, velle prius hoc discutere: quia magis hoc expedit partibus, ne vexentur superfluis litibus: & ideo talis cautela non seruatur Romæ.*

6 *Articulorum impertinentia vbi apparere potest & pars petit, qđ reijcientur, non debet iudex admittere, nec illos reseruare, saluo iure impertinentium.*

7 *Articuli impertinẽtes non debent admitti, nec testes super eis recipi.*

8 *Stante statuto, quòd iudex admittere debeat omnes probationes, & exceptiones, saluo iure impertinentium: tamen non poterit admittere exceptiones euidenter impertinentes.*

9 *Instrumentum dicitur veritas apparens, & probatio probata, & nõ probanda.*

10 *Pro instrumento duæ oriuntur præsumptiones vna, quòd sit verũ: altera, quod sit solenne.*

11 *Per instrumentum illud quod apparet, dicitur esse certum, & manifestum, nu. 12.*

13 *Vxor repellitur à testimonio pro viro, vel contra virum.*

14 *Iudex tenetur ex proprio officio de conditione testiũ se informare.*

15 *Testi si obijciatur, quod est consanguineus seu domesticus producenti, & producens negat, si offertur probatio incontinenti, vel si id, quod obijcitur, est publicum, & notorium, admittitur exceptio. Si autem requiritur altior indago, tunc reseruatur post publicationem: quia in mora modici temporis potest esse paruum præiudicium.*

16 *Filius nec filia pro patre testificari potest: nec econtra.*

DECISIO XLV.

IN causa magn. Ioan. Ant. Grammatici, mei filij cum Io. Bap. de Capulo de Neap. lata sententia per sac. regium cons. contra eundem Io. Bap. super deuolutione cuiusdam terræ eiusdẽ, ob reditum

tum non solutum emphiteoticam per triénium, dum fuisset reclamatũ, ét productis artic. per eundem in cã reclamationis, & petitum per præfatum Io. Ant. ipsos añ oĩa inspici, & percunctari ac impertinentes reijci, cum auditum fuerit multa impertinentia produxisse, & alia concernentia simulationem prætensam, veniens contra tenorem instrumenti terræ pdictæ, nõ obstãtib. clausulis in eo adductis: & signãter
1 † oĩa in eo cõtẽta esse vera, quo casu nõ pñt partes venire cõtra iurm, allegando simulationẽ, nec alia, vt late Imol. post Ant. de But. in c. cũ cõtingit 6. mẽbro, de iureiur. & ibi Abb. in vers. 10. casus, & Abb. in sua disp. statuto ciu. Senarũ, vers. 10. casus. Bal. & Sal. in l. fi. C. de nõ nu. pec. Idẽ Imol. in c. ad nram, in fi. de empt. & vend. Imo. & Alex. in l. Seius, & augerius, ff. ad leg. Fal. & cõsuluit Alex. in cõs. 36. vol. 2. viso themate, & in cõs. 132. vol. 2. viso instrõ diuisionis, idẽ Alex. in l. nemo põt, & ibi. Imo. ff. de leg. 1. & ibidem sequit Ias. subdens hoc esse notandũ, qa valde vtile, & quotidianũ in practica, & ꝙ ipse habuit sæpe de facto consulere: imò eo casu
2 dũ iurasset oĩa & singula esse vera, † & in nullo contrauenire, ét adsolutionẽ à iurõ petere nõ posse: vt dicit ibi Ias. post Frãc. de Arc. & hoc maxime, qa eo ipso ꝙ peteret se absolui: ex quo exponeret, id qđ iurauit esse falsum allegaret se periurum: & sic non admitteret ad allegandũ turpitudinẽ suã, qa eo ipso esset periurus, & sic detegeret periurũ & oĩno repelleretur, vt late per Bar. in l. iusiurandum, ꝙ ex conuentione in §. procurator, ff. de iureiur. Et † in tñ hoc dcñ est veris-
3 simum, ꝙ si parte reluctãte fuisset iurans admissus ad pbãdũ de simulatione, seu aliter cõtra instrm, tales pbões nõ pbabunt, nec fidẽ facient. Ita Alex. consuluit in cõs. 89. volum. 2. & cõsil. 133. eo. vol. & plenè Bauer. in suo tractatu de virt. iuri. Et ideo debebat magnificus cõmissarius Frãciscus Aguirre Hispanus ante omnia videre articulos, & instrm iuratum, allegatum in dicta, & alijs clausulis: qui nec articulis visis, vt opinor, decreuit esse procedendũ ad receptionem testium, & si qui reperti fuissent impertinẽtes, facta publicatione vna cum depositionibus testium reijcerentur, à quo decreto dum fuisset pro parte præfati filij mei reclamatum, fuit iterum inculcatum aliud decretum, recipi testes salue

iure

iure impertinentium, & non admittendorum post publicationem:& dum instaretur in reclamatione, & ꝙ fieret relatio in Rota,fuit decretum ibidē faciendam esse relationem.
4 Et ꝙ grauauerit commissarius,accedat†præmissis,ꝙ articuli impertinentem debent ante omnia a iudice reijci, dū petitum est,nec aliter admitti:p l.:si duo patroni, §. idem Iul. ff.de iureiur.vbi Bar.dixit ꝙ iudex non debet articulos impertinentes admittere.Ad idem tex.in l.ad probationem. la 1.vbi Bal.in 2.nót.C.de probat.& in l. si defensor, §.qui interrogatus.ff.de interrogat.actio.& ꝙ ibi Bal. per illum tex. quod potissime procedit, dum de facili potest apparere de
5 impertinentia articulorum: per ea quæ infra dicam. nā†licet alias vbi est dubium, an articuli sint impertinentes vel ne,ne processus retardetur, possit iudex admittere illos cū protestatione: videlicet, saluo iure impertinentium, & non admittendorum,vt no.Host.Ioan.And.Bal.& Abb.& post gl. pe.in c.cum contingat.de offic.deleg.& ibi Ant.de But.dicit ꝙ multoties practicauit.Et Ang.in l.spetiali. de re ven.dicit quòd generali consuetudine inoleuit,quòd iudex ita admittat,& licet iudex tali cautela vti possit,melius tñ faciet velle prius hoc discutere & examinare, quia hoc magis expedit partib.ne vexentur superfluis litib.& expensis.& iō talis cautela non seruatur Romæ, vt dic.Car.in d.c. cum cōtingat,& ibi Bar.in d.gl,pen.ita consulendo etiam firmat Dec. in suo cons.161. per dominum præpositum omnium sanctorum.
6 Sed ꝙ†vbi potest apparere de impertinentia articulorum,& pars petit,ꝙ videatur & reijciantur,ꝙ eo casu iudex nō dēt admittere nec illos reseruare,saluo iure impertinentium & non admittendorum,est gl.not.in d.l.cum contingat. in gl. 4.super verbo, nihilominus.quæ est valde sing. secūdū Bal.
7 ibi ex quo†articuli impertinētes non dēt admitti, nec testes super eis recipi.Tex.est aureus secundum Bal in l.si duo patroni supra alleg.& ideo voluit Jmol.quem Mod. sequunt, in l.4.§.prætor ait.per illum tex.ff.de dā.infe.quòd etiam stā
8 te†statuto,quòd iudex admittere debeant omnes probationes & excep.s lua iure impertinentium & non admittendorum · quòd tamen non poterit admittere exceptiones euidenter impertinentes. Idem refert & sequitur Iason in d.l.

si duo

si duo patroni, §. idem Iul. ff. de iureiur. subdens esse bene not. Et ꝙ de facili & in promptu possit appere de impertinētia, id satis ex lectura ipsorum, nec nō & instri cōfecti inter partes ipsas & clausularū in eo contentarum, apparere pōt
9 nā magna vis consistit instro & eius ꝓbōnæ: † cū instrm, dicatur veritas appens, & sit probō probata, & nō probāda, vt dicit Bald. in l. imperator. ff. de sta. ho. & in l. 2. C. quando fis. priua. & in l. quoties, in fi. C. de iud. & in auth. qui semel. C.
10 qūo & quando iu. intantum, ꝙ † pro instro duæ oriūtur præsumptiones: vna, ꝙ sit verum, & alia, ꝙ sit solenne, secūdum
11 Bal. in c. 1. §. instrm. de no. feu. & id, quod appareat † ex instro, dicitur esse certū, ita dicit Barb. in c. fi. de libel oblat. & Bal. in l. 1. in prin. in vers. venio ad q. ff. de oper. no. nunc. Bal. in l. interest, de ꝓb. & faciunt dicta Io de Ana. in cōs. 97. in cā ista. Soc. in cons. 46. cum in pñti. & in cōsil. 89. in cā. Ias. in repet. l. admonendi, ff. de iureius. Hinc dixit Alex. cōs. 37 viso
12 & oportune, 2. vol. ꝙ id † cōstat per publicum instrm, dicit manifestum, & sic cum ex lectura clausularum instri & articulorū de facili apparere possit de impertinētia, debent articuli ipsi ante omnia inspici & discuti, & reijci, qtūs impertinentes apparebunt. Item est insuper aduertēdum, ad instātiam eiusdem Campuli fuisse citatos in testes eius vxorē, necnon & eius filiam, & pluries dictum fuisse non debere in testes recipi, tum quia eius vxor est similiter vt principalis obligata in instrumento pdicto, vt liquet ex eius tenore,
13 tū † ēt, qa tanq̄ vxor repellitur à testimonio ꝓ suo viro, siue cōtra ipsum producatur: gl. est in l. fi. §. sanè, in fi. C. de his, q ad eccl. conf. & gl. in §. in testib. inst. de test. & tenet Alex. in cōs. 156. in 5. vol. & ita in spē cōsuluit excel. doct. antiq. do. Hier. de gentilis de Nursia, cuius consilium habeo in li. meo diuersorū cōsiliorū antiquorū ꝙ incipit, visis in q. formata, & ꝙ vxor pro viro nec ecōtra possint testificari, est gl. 3. q. 5. in summa, & in l. etiam, C. de test. ita etiā tenet Alb. Gale. vt refert Spec. in ti. de test. §. 1. ver. sed quid de more. Sicq̄ vnus ꝓ alio testes idonei non sunt. Ita ēt consuluit Soc. in consil. 17. supra dicta cāæ positio. 1. vol. maxime, cū vxor & vir sint vnū corpus, & vna anima, gl. est in l. si cū dotē, §. si maritus, ff. solu. mat. & ibi subdit tex. quod alter alterius dēt esse parti

ceps

ceps infortuniorũ, qnimo iniuria facta vxori, dr̃ facta viro, l.1.in fi.& l.2.ff.de iniur.& dixit Marſi.in cõſ.1.nu.18.Item adinuicẽ repellunt à teſtimonio cõtinuã habitationẽ, & in moderatã affectionẽ.nã videmus, ꝙ pp mutuã affectionem ꝓhibiti ſunt adinuicem donare, l.1.ff.de don.int. vir.& vxo. ita in ſpecie tenet gl.in l.ẽt.C.de teſt.& licet aliqui aliter dixerint:tñ cõiter tenetur prædicta ſententia d.gl. per rationẽ prædictas. Ita refert & ſequitur Alber. in ſuo trac.de teſt.ſub rub.quando teſtis repellat rõne domeſticitatis, circa principiũ. Idem refert & ſequitur Marſi.in l.1.§.ad qõ.ff.de qõ.vbi ſubdit, ꝙ licet Spec.quẽ refert Abb.in c.in literis, de teſt.dixerit nõ eſſe verum ſimpliciter, ꝙ vxor ſit in poteſtate viri, & ꝙ ex hoc nõ poſſit in cauſa viri teſtificari, maxime in muliere q̃ eſſet virago, & q̃ parum virum timeret:attamen dicit Marſi.ꝙ doctrina ipſa Spec.& Abb. in hoc damnatur à doc. in d c.ex lr̃is.& illã reprobat Bal.& Sal.in l.2. C. de teſt. ex quo omnino domeſtica eſt, & maritus habet poteſtatẽ caſtigandi ipſam moderate, vt per gl.in l.ſicut alterius, 7. q.1.& facit bene tex.in c.hęc imago.in ver.penè famula, 33.q.5.cũ multis alijs alle. per ipſum. De filia autem dum dictum fuit per mag.cõmiſſarium cãæ, ꝙ tpe repulſæ poterit repulſari, ſalua pace, ita lites nutrire non eſt bene dictũ, cũ fuerit petitum deferri iur̃m ꝑdicto producenti, ſi ipſa eſt ſibi filia, vel
14 ne, & tamen iudex†tenet ex proprio offõ de cõdõne & qualitate teſtium ſe informare, vt d. Inn.in c.intimauit extra de teſt.gl.in l.j.§.ſi curatores.de magiſt.cõuẽ.& ibidẽ tenet Bal. & Nic.de Neap.& plenè Par.in ſuo trac. ſind.verſ.iudex, an
15 ſi iudex. Et nihilominus†ſi obijciat teſti, ꝙ eſt conſanguineus ſeu domeſticus producentis, & producens negat, an ex hoc dẽat differri probõ ſeu receptio teſtis producti, donec probetur de qualitate ip̃m repellente:reperio ꝙ Inn.in c.ex parte, de teſt.& Io.And. poſt ipſum dixerunt, ꝙ exceptio appoſita cõtra teſtes admittitur, quando opponẽs offers ſe incontinenti probaturum id, qđ opponit Vel ſi id, qđ opponit, poteſt eſſe publicũ & notoriũ. Si autẽ requireret altiorem indaginem, tunc reſeruaretur poſt publicationem, per c. ex parte, & per authen t.ſi dicatur.de teſtib.Ita d. Alb.de mane, in ſuo tract.de teſt.ſub rubr.quando teſtes repel. ratione cri-

minis vel infamiæ.& plus d.Ant. de But.secũdum Inn.in d. c.ex parte,ꝙ Io.And.dicit hanc opi.esse tenendam,videlicet 16 † ꝙ admittatur probatio:quia in mora modici temporis po test esse paruum præiudicium.Et clarissimi iuris est, ꝙ filia seu filius non potest testificari pro patre,c. si testes, 4.ita voluit Io.Mona.in suo defensorio iuris, in rub. contra testes, & ꝙ filius non possit testificari pro patre,nec econtra,est tex. in l.parentes,C.de test.ita Spec.in ti.de test.§.1.& tenet Alb. in suo trac.de test.dicens communem doctorum sententiã ita esse,maxime ratione affectionis,q̃ consideratur in testib. Vnde declarari debet, articulos impertinentes reijciendos ex nunc nominatim. & prędictos duos testes minime recipien dos,licet citatos:quia in præsentiarum pendet dicta reuisio decretorum prædictorum.Et tandem die. 7.Iun.1543. fuerunt per eundem dominum commissarium melius informatũ relicti oẽs articuli Campuli,tãquam impertinẽtes.

1 *Iurisdictiones principaliter sunt apud principem tanquam apud fontẽ,à quo fluũt & refluũt, sicut flumina ad mare fluũt.nu.4.*
2 *Princeps, ea quæ sunt à iurisdõnis ad sui libitũ reuocat,& tollit.*
3 *Princeps potest supprimere iurisdictionem nedum singularium personarum,sed etiam ciuitatum.*
5 *Successor in regno ad sui libitum reuocat priuilegium gratiæ, factũ per prædecessorem Regem.*
6 *Rex idem,qui concessit,reuocare potest concessionem: & iusta causa reuocandi erit,quia ipsemet concessit.nu.7.*
8 *Princeps licet non teneatur exprimere cãm in reuocatione,tamen omnino præsumenda est cã in ipso principe quare id fecerit.*
9 *In principe,dum tollit ius subditi,præsumitur iusta causa illud fecisse:& hoc maxime,si potest aliqua cã imaginari:secus, si nulla.*
10 *Ciuitas rebellis amittit sua priuilegia propter rebellionem.*

DECISIO XLVI.

ALtercantibus iudicialiter in sacro Regio cõsilio vniuersitate & hoĩbus terræ Briatrici,prouincię calabriæ,cum magn.Ferdinando Bisbal, eorum vtili domino,super prouentibus & compositionibus

nib.delictorum & pœnarum, quæ per curiã eiusdem Ferdinandi sunt in terra prędicta, quas præfati vniuersitas & homines ꝑtendunt esse eiusdẽ vniuersitatis, & ad ipsam spectare, virtute concessionis eisdẽ factæ per quondã sereniss. Regẽ Alphonsum I I. & econtra præfato mag. Ferd. existente in possessione prouentũ prædictorũ, virtute concessionis eidẽ secundo loco factæ ꝑ quondã regẽ Fedricũ Aragonẽ, ẽt virtute confirmationis, & executorialiũ lrãrum illustrissimi quõdã magni capitanei nomine cath. regũ: fuit in dubiũ deductũ. Si stãte anteriori concessionem eidem vniuersitati & hominibus præfati quondam regis Alphonsi Aragonei, potuerunt ipsi vniuersitas & homines priuari dictis prouentib. & concedi quõdã mag. Frãc. Bisbal eiusdẽ magnifici Ferd. genitori, sitq. instructo ꝓcessu cãæ, fuit per ipsum Ferdinãdũ ꝑntatũ rescriptũ Cæs. maiest. per quod eidem S. consil. iungit de meritis cãæ prædictæ suæ maiestati relationẽ fieri, cũ voto eiusdem sacri consilij. & tandem quid circa præmissa de iuris censura sentiam, ex infra decisione breuissime apparebit. E in primis sublato fundamento capituli. Neapol. supplicantibus concessi, ꝙ causæ omnes debeant videri & sententiari in regno, & ꝙ ex aliqua quauis causa non possint à regno distrahi, nec alibi determinari, nec ꝙ prohabenda informatione ipsius causæ interim eius cursus aut expeditio impediretur, supuenit aliud cap. qđ est tertiũ de capitulis expeditis in ciuitate Ratisbonæ, die 29. Iul. 1532. ad instantiã vniuersitatis Neapolitanæ supplicãtis pro obseruantia eiusdẽ cap. qđ sp obseruatũ fuerat: & tandẽ decretũ fuit hoc mõ, videlicet, Cæs. & Cath. M. nisi ob iustissimas cãs nihil aliud hactenus imperarunt, nec deinceps imperabunt: sicq. fuit decisum per S. consi. Cæs. maiest. informari & interim in cã supersederi. Sed aggrediendo dubiũ cãæ principalis, an stante priori priuilegio concessionis regis Alph. I I. potuerit rex Fed. successor priuare vniuersitatem concessione prædicta & prouentus ipsos concedere eorũ vtili domino prædicto. Et certe nulli dubium, est prouentus, esse fructus iurisdictionis: &
1 iurisdictiones † principaliter sunt apud principem, tãquã apud fontem, à quo fluunt & refluũt, sicut flumina ad mare, ita ꝙ à principe ꝑ cõcessiones, & cõfirmationes fluũt,

& ad

& ad ipm refluūt p appellatiões nullitates,&q̄relas,de qb.cū principis īcipit cognoscere,cęteris īpositū ē silētiū:vt n.. Inno.in c.cū M.Ferrarieñ.extra de cōst. ī formaliter inqt Bal ī c.j.ad hæc,de pac.iur.fir. Hinc dixit pulchre Ang.ī l.j. ff.de

2 of.eius,q ea,q̄ sunt iurisdictiōis & sic iurisdictionalia.prīceps ad sui libitū reuocat & tollit,qñ vult.Idē tenet Bal.in rubr.C.de pc.Imp.of.And.de Iser.in cōst.priuilegia,& ideo di-

3 xit Bal.ī l.j.C.vñ li.†q princeps pōt supprimere iurisd. nedū singulariū psonarū,sed ēt ciuitatū.& idē an ipm voluit Inn in c.q̄ in ecclesiarū,de cōst.Car.in c. ppēdimus. de sen.exco.

4 Abb.ī c.nouit.extra de iud.p illā rōnē,†q iurisdictiōes fluunt à regē,& refluūt ad regē:p supra dcā Bal. & doc.ī d.c 1. §.ad hæc de pa.iu.fir.maxīe,cū simus in rege Fed. successore

5 dcī Regis Alph.II.†& successor in regno,ad sui libitū reuocat priuilegiū grā factū p pdecessore rege, c.is,cui.de pb.in 6.Per q ita sing. voluerūt Cyn.& Abb. in l. digna vox, C.de leg.Bal.in ti.de pa const.in vers.amplius Aret.in c nouit.de iud.imo plus dico, q nedū Fed. vt successor poterat conces-

6 sionē pdictā†reuocare,verū ēt & ipsemet rex Alphonsus, q cōcessit,si viuere,eādē reuocare posset,auferendo id,qd concessit & alteri cōcedēdo,& ēt sine cā,arg.tex.in l q fundo,C. de oī agro deserto,li.11 quē citat Bal.in l.nupta,in princ ff de senat.& in l.q se pris,C vñ lib.ver.qd si pr Abb.post.Inn. in c nouit.extra de iud Mod.in c.q̄ in ecclesiarum, de cōsti.

8 Soc.in cōs.86.visis &c 3.vol.& ibi dicit,†q si princeps aliqd cōcessit,pōt illud reuocare:& iusta cā reuocādi erit, qa ipsēmet priceps cōcessit.& sic licet nō exprimatī cā,quare dictos puētus alteri cōcessit,q̄ cām exprimere nō tenebant, vt su

8 pra ostensum est:tū oīno†præsumēda est cā in ipso principe,quare id egit.Ita cōsuluit Alex.in cōs.100.nu. 13.& 16. & in cōs.114.visis,in 5.vol.& seqt plenè Par.nunc Card.dignissimus,in cōs.11.casti ū istud &c.in 1. vol.& ibi cōcludit post alios,q ex hoc solo,q ipsemet prīceps concessit,poterit

9 reuocare,†tū maxīe,qa p̄sumit iusta cā ī principe, dū tollit subditi, maxime quand potest aliqua causa imaginari secus,si nulla.Ita post Inn.firmat Imo.in c.concupiscentia.de cōst.extra Mod in d.c.quæ in ecclesiarū Curt. Senior,in suo cōs.20.Parisius Car.in cōs.92.nu.54.1.uol.Et nihilominus

rum commissi in territorio vniuersitatis prædictæ,pronunciate per eandem audientiam. & tandem mihi causa dictæ
1 appellationis cõmissa.Et pro dilucidatione†veritatis, pmitto,q regulariter quis non tenet p delictis alterius.sicut nec dominum pro delicto sui subditi, nec ciuit.pro delicto sui ciuis,si delictum ipm ignorauit,vel illud phibere nõ potuit vt dixit Bar. in l.ne quid,ff.de incẽ.rui.nauf.& idẽ Bart.in l. 1.ff.arb.fur cæsa.& ita in proprijs terminis constitutionis regni:si damna. consulendo voluit Cor.in consi. 123.1.vol.visso processu. Constat. n.q rex seu dominus regni,qui eiusde introitus & reditus habet,tenetur de iure reddere itinera tuta,& custodiri facere territoria, & ideo culpa est in eo, qui habet reditus regni, vt faciat iustitiam,& sic vniuersitas nõ
2 tenetur de robaria, sed Rex.qa reditus † regni sunt stipẽdia ad hoc instituta,vt iustitiã seruet, put in spe tenet S. Th. de Aqui.quẽ refert & seqtur And de Iser.in d.cõst.si damna. in ver.dãnis clandestinis, & idẽ Andr.in cõst. sup incisionibus arborum.ibi subdit,q subditos teneri ad custodiã stratarũ non legimus,cũ non teneantur,sed Rex tenetur,licet cõtrariũ videatur seruari:quia cogunt incolæ custodire.& idẽ tenet And.in ti.de statu. & consuet.cont. liber.eccl.in ver.prouinciæ.Et licet tex.in c.frequẽs & ineffrenata.dictet q si locorum incolæ disrobatoribus non resistant, vel saltem clamoribus contra latrones ipsorum facinus non præuident, tantundem fisco teneantur,id est, quantum integre damnũ passo soluerint.attamen per aliud c.super veniens,quod incipit: clandestinis. sub rubr. de pœnu homicidij clandest. disponitur,quòd si maleficiorum clandestinorum commissores inuenire non possunt, aut si per locorum incolas occultantur, homines dictorum locorum ad damnorum restitutionem damnificatis integre faciendam compellantur,& si constiterit vniuersitates occultare velle malefactores dictos,nec officialibus regijs ipsos quærentibus exhibere,pœnam vniuersitatibus ipsis inferendam. Et sic ecce qualiter præcedens c.Frequens & in effrænata,intelligi & interpretari debet, locum esse pœ.in prædictis duobus casibus declaratis per d.c. clandest.& nõ aliter. Nec suffragaretur q pro homicidio clandestino debeatur & exigatur pœna fi-

fco applicanda.ſed nullibi reperitur, ꝙ teneatur ad emendā parti offenſæ, ſicut in furto clandeſtino ad emendationem damni tenetur:ex quo reſultarent duo ſpecialia & cōtra ius
3 commune,videlicet,ꝙ† tenerentur ad emendam dāni parti, & ad pœ.curiæ,ꝗ duo ſpālia ex iuris diſpōne nō pñt in idē concurrere l.1.& ibi gl.& Bar.& doc.C.de dot. ꝓmiſ.& conſuluit Old.in cōſ.79.nec poſſet quis duplicem pœnā ex eodem delicto reportare, vulg.l.pen. ff.nau.caup.ſtab.in §.fi.&
4 l.ſenatus,ff.de accuſ.tū maxime, qa† durū eſt legē extra caſum in l.exp̄ſſum extēdere,l.3.in fi.ff.de p̄uar.§.cū autē.verſ.
5 optimū,& in auth.de nō eli.ſec.nub.collat.1.cū† cōſtō regni minime extendi poſſit extra ſuos caſus expreſſos,in ea,cūm ſunt cōſtōnes ipſæ ſtricti iuris, vt d. gl. in cōſt pœnā eorum, ꝗ eſt 10.gl.& idē dicit gl.in verſ.occultatorē.& tenet ēt And. in cōſt.ꝓſequentes,ſub rub.de pig. ſubl. vbi dicit,ꝙ nō extendunt ad ſimilia & cōſequētia.& ſequitur ibi Affl.& ēt in cōſt.pœnā eorū ver.tenementi.& ſubdit And.in d.cōſt. pœnā eorū.ita dixiſſe ſapientes regni, & ideo d.gl.in cōſt. ꝓbōnū
6 incurſib.in gl.fi.ꝙ† cōſtōnes nō extēdūtur ad caſus,de quibus non loquunt:ſed illi caſus debent determinari, ſecūdū ius commune.Idē tenet gl.in cōſt.exceptiones, ſub rub 22. & ſequit Affl.in d.conſt.ꝓbōnū incurſib. in fi.verbis,& tādē reſultaret abſurdiſſimū, ꝙ magis veniret vniuerſitas puniēda ꝓ furto,ꝗ pro homicidio.Quod concedēdū nō eſt,cōcurrente p̄ſertim, qa apparet deciſum p gl.in d.cōſt. ſi dāna,in
7 ver.dānis clandeſt.cir.fi.dū inqt,†ꝙ vniuerſitas ibi punitur ob culpā,ꝗ non eſt adeo magna,ꝙ dēat vltra ſimplū damni emendatione puniri.& allegat cōſt.ſup inciſionib. p quā decidit,ꝙ ſi patratores ipſorū maleficiorū inueniri nō pñt, incolæ eorūdē locorū,in qb.maleficia sūt cōmiſſa, ad dānorū reſtōnē integre arceant,& tñ de pœna fiſco applicāda nulla fit mētio.& iō dicit pulchre Bal.in l.data opa,C.ꝗ accuſ.nō poſ.ꝙ ſi delictū culpa cōmiſſum,conſiſtat in committendo, & eo caſu puniendum eſt.Sin autem culpa cōſiſtat in omittendo,& eo caſu punietur tantum ad damni emendationē, cum vniuerſitas omiſerit cuſtodire territorium. & ideo le-
8 uius punienda venit,cum longe minor † ſit culpa in omittendo,quam in committendo,vt d.gloſſ.in l. ſi mora. ff.ſol.

& in

& in l.2.ff.ad Sylla.& ideo satis erit puniri pœna emendationis damni,& non alterius pœnæ pecuniariæ, ne in duplũ pœnam sentirent pupilli, viduæ, sacerdotes, & aliæ miserabiles personæ, quæ sub vniuersitatibus complectuntur, l.1. C.si in commu.eademq. cau.l.præcipimus, §. eodem obseruãdo,C.de app.& ibi per Bar.& ita d.Alex.in cons. 121. vol. 4.Nec suffragaretur iustificari ipsius pœnæ, pronunciatio ꝑ ꝑrensum baunum prolatum per prouincialem audientiam super custodia territoriorum sub certa pœna in eodem banno contenta,cum de banno prædicto, nec de eius publicatione in terra præfata nihil liqueat, neq; de banno præfato
9 in sententia verbum nullum: & tamen de necessitate bannum ipsum fuisse emanatum debebat promulgari in locis consuetis,& solitis,vt subditos ligaret,vt inquit Præpos.Car. Alex.in c.fi.16.dist.& faciunt bene not.in l.3. C.de leg. Cõcurrente maxime,quia non erat in facultate ipsius prouincialis audientiæ promulgandi similia banna,alterando pœnam in iure,ac in constit.& cap. regni contentam, maxime, cum officiales iurent in initio sui officij ministrare iustitiã, secundum iura constit.& cap. regni, cui iuramento contrauenire non possunt.Ita pulchre decidit Par. de Put.in tract. sind.in versic.tortura,in c.an in causa pecuniaria, circa medium per multa alia iura,& rationes,ad quas me remitto.Et quia facta diligenti perquisitione tam in sacro regio consil. quam in magna curia vic.nõ fuit reperta aliqua vniuersitas regni condemnata vltra emendationem damni,etiam ad pœnam aliqua,& tantummodo fuerunt repertæ duæ sententiæ nouissime pronunciatæ in magna curia vic. in quibus vltra condemnationem,ad furtorum emendationẽ fuit reseruata maior deliberatio ipsius magnę curiæ,quo ad pœnam.Ideo die 14.Iulij. 1543.in die pronunciationis feriorũ estiuarũ, fuit, ꝑ sacrum regium cõs.ꝓnunciatum diffinitiuæ, minus bene iudicatũ fuisse per dictã ꝓuincialẽ audiẽtia principatus citra,circa dictę pęnę cõdẽnationẽ,& successiuę circa collectarũ impositionẽ ꝓ eiusdẽ pœnæ executione,& sic vniuersitatẽ ꝑdictã S.Seuerini ad aliq̃ pęnã minĩe teneri:& ita cõi voto nemine discrepãte,mẽ referẽte,iudicatũ,& decisũ fuit, audito prius fisci patrono,qui veritatẽ huius decisionis ter-

giuersare non valuit. Et fuit magister actorũ notarius Pōp. Portius ꝓ Nardo Anto. de porta originali magistro actorũ sacri cō s. & causæ præfatæ. Et idem post biennium fuit pariter me referente decisum per sacrum cons. in fauorem ciu. Teani, condemnatæ per magnam curiam.

1 *Confessus vnum furtum in tortura, præcedētibus legitimis indicijs potest de iure torqueri & interrogari de alijs furtis seu delictis, de quibus nulla extarent indicia, nu. 2.*

3 *Consuetudo delinquendo inducitur per binum actum.*

4 *Confessio delicti non sufficit ad condemnandum: sed debet prius de delicto constare iudici, qui debet mittere exploratores ad verificandum delictum, & sciendum veritatem.*

5 *Confessio debet esse verisimilis, vt ex ea quis damnari possit.*

6 *Indicia licet procedere debeant ad formandum inquisitionem, tamen non habet locum, quando proceditur contra sponte confessum: quia tunc absq. aliqua probatione damnari potest, etiam si inordinatus esset processus.*

7 *Probatio per sola confessionem sufficit absq. eo, quòd reus conuincatur alijs probationibus, seu argumentis.*

Confessio sola absque tortura apud acta iudicij, sufficit ad condemnandum, absque eo, quòd reus conuincatur, alijs probationib. ibid.

8 *In criminalibus habita confessione rei, non sunt partes iudicis in cognoscendo, sed in condemnando.*

9 *Et id, quod dicitur neminem esse dominum membrorum suorum. & ideo ex sola confessione non debere condemnari, procedit. vbi liqueret talem confessionem esse falsam, sed iura non præsumunt, quempiam contra se velle falsum testimonium perhibere.*

10 *Confessioni soli non esse standum, debet intelligi de confessione in tormentis facta, quæ non sufficit, nisi data perseuerantia in ea, saltem quando legitime tortus fuisset.*

11 *Confessio rei in causa criminali præsumitur vera, & spōte facta, & ex conscientia perpetrati sceleris.*

Nemo præsumitur ita fatuus, vt in seipsum mentiatur. ibid.

12 *A furti pæna, videlicet mortis, excusantur minores.*

13 *Pater diligit magis filium, quàm seipsum.*

Pater non potest esse testis in causa filij, nec econtra ibid.

Pater potest testificari de ætate filij, & etiam mater, non tame nvt

plenè probēt: sed solum, vt faciant aliqua præsumptione indici, ib.

14 *Iniuria filij dicitur iniur. patris.*

15 *Pater, & filius censentur vna, & eadem persona, ex connexitate inter eos.*

16 *Aspectus corporis inquisiti dum maiorem ætatem patenter inducit, talis aspectus multum operatur.*

17 *Minor, vel maior an quis sit, vbi ex aspectu colligi non potest, tūc oportet testibus probari.*

18 *Iudex potest ex aspectu pronunciare super ætate, cum eius arbitrio sit commissum.*

19 *Aetas etiam per aspectum potest probari per testes. i de aspectu ab omnibus cognoscibili; aliàs ac iudice, vel eis, quib. iudex cōmiserit.*

DECISIO XLVIII.

IOannes de Vicinancio de ciu. Salerni, captus in flagranti cum ducatis trib. de carle. in eius bracheta, quos illico arreptos furto subtraxisse cōfessus est, instante patrono furtum passo: & ligatus ad chordam, aliud furtum scutorum duorum fassus, & vnum restituisse, & promisse aliud restituere domino furti, cum iuramento interrogato id confirmante, demum nō aliter torto, codē contextu sponte multa, & quamplura furta minima: ex marsupijs multorū pecunias subtraxisse de plano attestatus est, in carl. trib. in carle. 7. in carl. 4.. in monast. S. Mariæ de noua, & S. Mariæ de Carm. & in lapide piscium, & eisdē ratificatis, & datis defensionib. per mag. cur. vic. ad furcarum suspendia condemnatus: appellauit ad S. reg. consil. & causa relata in vna ex aulis ipsius S. reg. consilij aliqui ex dominis ipsius Sacri. reg. consil. votauerunt sub quæsito colore minoris ætatis certo modo probate, ad remigandum perpetuo in regijs triremibus condemnari. Alij vero, & in minori numero, licet maioris auctoritatis, sententiam mag. cur. approbantes, factaq. relatione illust. proregi iuxta tenorem regiæ nouellæ prag. fuisset mihi in alia aula existentem iniunctum per prædictum illustris. dominum, vt in causa præfata debuissē votare quòd de iuris cens. sentirem: & assignato mihi processu cum iniunctione prædictam, v isum quoq;, mihi fuit iuridice pronunciatum

per prędicta magnam curiam vic.cū licet vltra duo furta verificata, & confessa nō fuerint verificata cętera furta minima,quæ ascenderent ad valorem vnius vnciæ, sed deficerēt 5.carl.ad perficiendū vnā vnciā.tamen extat confessio aliorum furtorum,q̄ transcendunt ducatos decem,& etiam spōte facta,quæ ēt si fuisset extorta p tormenta, satis legitime
1 habita diceretur,cū confessus vnū furtū† in tortura, p̄cedentibus sūmis indicijs, possit de iure torqueri, & interrogari de alijs furtis,de qb.nulla extant indicia. Ita (opi. Ang.aliter tenētis reiecta in trac.mal.in ver. fam.pub.) tenet Gand.ibi. subdēs ita de generali consue.Italiæ seruari cōtinuo:& maximē in furtis,quę multum frequētantur in Italia.Idē tenet Card.in cōs.55.& Bar.Vero.in cōs.40.idē fir.Guid.de Suz.in trac.de tor.ver.sed qd si persona incul p.& sequit̄ ibi Lud.Bolo.in addi.ad dictū Guid.Idē tenet Odof. in trac.de q.in 11.
2 q.in ver.sed quid de quotid.vbi extēdit, q†dū confessus est vnū furtū,poterit interrogari de alijs delictis, quā de furtis, & hoc de gn̄ali cōsuetudine Italiæ ita seruari dicit, & idem sequitur Bonif.de Vital in tı.q̄ debeāt p̄cedere torturā.& tn̄ facilior est casus,de quo agit: q.a Io.ipse fuit reptus cū furto nasitergij cū carl.30.in bracheta,& illos cōfessus fuit subtraxisse ab eo,q in eius p̄ntia de dcō furto q̄relā exposuit,& pariter eodē cōtextu aliud furtū de scutis duob. cōfessus extit,& vnum ex eis restituisse,& p̄misisse aliud restituere furtum passo,vt supra.& tn̄ nō aliter tortus, de p̄missis duobus furtis cōfessus,& conuictus est.& demū cętera furta minima nō verificata euomit,q̄ ad clarificationē mētis meæ satus clarificata mihi sunt p fidē triū actuariorū fiscaliū, q̄ p̄nti,anno,& præcedentib. elapsis fuerūt expositæ diuersæ q̄relæ in eorū bāchis de diuersis furtis cōmissis in monasterijs S. Mariæ de Noua,& S. Mariæ di Carmelo, & in lapide pisciū,in quibus locis prædicta furta minima commisisse prædictus inquisitus attestatur,nec nominat,a quibus furto subtraxerit, cum illos non cognouerit, sicq.aliter verificari nullatenus posset,nisi per ipsius confessionem,iuncta ipsius consuetudine furandi, de qua satis apparet per bina furta in eius posse repta,& confessa,& de quib.conuictus extitit,cum cōsuetudo
3 † delinquēdi inducat p binū actū.gl.in c.ita nos.25
q.2.

q.2.Bal.in l.iij.C.de epis.aud.& consuluit Ang.in cons.quæ omnia debent satis inclinare aĩum iudicis in sẽam magnę cur,cõprobando. Nec obstare hẽt,ꝙ de dictis alijs furtis mi
4 nimis † aliter non constet,quã ꝑ ipsius inquisiti cõfessionẽ, cum debeat ex iuris dispõne ꝑ prius de delicto constare,sal tẽ ꝑ exploratores transmissos ad explorandũ veritatem deli cti,per l.j.§.itẽ illud.& qđ ibi no.Bar.& alij scrib.ff.ad Syll. & ꝑ no.ꝑ Bal.in auth.sed nouo iure,C.de ser.fug.ver. sed po ne,ꝙ qs confiteẽ fecisse plura furta.& ꝙ alias sequeretᷓ,ꝙ qs esset dñs membrorũ suorũ,intm̃ ꝙ absq; eo, ꝙ deliquisset, posset facere se ad mortẽ condẽnari,contra tex. in l.liber hõ ff.ad l.Aql.& l.non tm̃,& l.si non defendatᷓ, ff. de pęn. Et iõ dñt soli confessioni stãdũ non esse,l.1.§.diuus,ff. de q.l.in-
5 de Neratius,§.fi.cũ l.seq.ff.ad l.Aquil.cũ sim.† debet.n. cõfes sio verisimilis esse,vt ex ea qs dãnari possit:vt d. Bal. in l.si quis in hoc genus.C.de epis.& cle.& vltra p̃missa faciunt,q̃ plenè scripsi in votis mei seu rectius in consilus crim.cons. 60.incip.in cã nuncii de Montel. vbi ad saturitatem. Nam
6 supra obiectis respõdetur pluribus modis,& in primis,† ꝙ licet ad formandum inquisitionem debeant præcedere in- dicia,c.qualiter,& quando de acc.l.iustissimos,C. de off. rec. pro.& no.Bar.in l.congruit, C. de off. præs. tamen hoc non habet locum,vbi proceditur contra sponte cõfessum, ꝑ tex. in c.1.de acc.in 6.quia tunc absq; ꝓbõne alia dãnari põt,ẽt si inordinatus esset ꝓcessus,l.si cõfessus.cũ ibi no.ff de cust. reo.& no.in c.Pisanis,de rest.spol. & in cl.const. de elect. &
7 no.Inn.in d.c.qualiter,& qñ.Et ꝙ sufficiat† ꝓbõ ꝑ solã con fessione absq;eo,ꝙ reus conuincatur aliis ꝓbõnibus testiũ, seu aliis argumentis,probatᷓ in l.qui sñia.C. de pœn l. inter pœnas.in fi.ff.de interd.& rele.l.seruos,C.ad l.Iul.de vi pub. l.si quis in hoc genus.C.de epis.& cle. ita est de mẽte doc.in in l.ii.C.de cust.reo.& ibi clare Bal.dicit, ꝙ sola cõfessio fa- cta sine tormẽtis apud acta iudicii, sufficit ad condẽnationẽ in cã criminali.Idẽ dicit in d.l.si qs in hoc genus,vbi loqui tur in pena capitali,& Bal.in add.ad Spe.in tit.de cõfessione vers.an ex sola confessione,& sic ẽt est de mente Spe.in ti.de accus.§.1.versi.accusant conf.& dicit gl. iuncto tex.in auth.
8 de man.prin.§.fi.vers.inquisitione † ꝙ in criminalib facta

confes-

confeſſione rei,non ſunt partes iudicis in cognoſcendo, ſed in condemnando,& faciunt bene no.per Bar.in l.j.in fi.C.de cuſt.reo.& ideo conſuluit Pet.de Anch.in conſi. 22. ꝙ ſi per confeſſum delictum non eſt reuocata confeſſio,allegando ꝙ ipſam fecerit metu tormentorum,ſtari debet confeſſioni præfatæ,q̄uis aliter non verificet̃ nec conſtet de delicto confeſſio,ſed ipſam oĩno reuocaret,aſſerendo ipſam metu tormentorum feciſſe,tunc conatus Anch.p aliquas rõnes parum vrgentes ſuſtinere,ꝙ talis confeſſio abſq; aliis adminiculis,nõ ſufficeret,& loquitur tñ ſecundũ eum,in confeſſione non veriſimili,ſed in caſu p̄miſſo hic Io.pſeuerauit, nec aliter reuocauit,nec apparet confeſſionem non fuiſſe veriſimilem, imò veriſimiliſſimã & demum ſuffultã fide tot actuariorum fiſcalium,atteſtantium in ſcriptis ab anno citra recepiſſe in eorũ banchis diuerſas querelas à multis q̄rulantib. ſe fuiſſe diſrobatos in platea lapidis piſciũ ac in monaſterijs p̄dictis:in q̄b. locis Io.ipſe multa furta minima commiſiſſe aſſeruit,capiendo in turba gentium à marſupijs,& ſacculis diuerſorũ, quos
9 non cognoſcebat,diuerſas pecuniarum q̄titates.Nec †ſuffragat̃ ꝙ ſupra dictum extit, neminẽ eſſe dñm mẽbrorum ſuorum,& iõ alio non apparente non dr̃e ex ſola eius confeſſione morti tradi.Nã illud ꝓcederet, vbi liq̄rẽt talẽ eius confeſſionẽ eſſe falſam:ſed iure non p̄ſumunt quẽpiã contra ſe ipſum velle falſum teſtimonium phibere, ſed potius ꝓ ſeipſo, p tex.in l.in oĩb.C.de teſt.l.nullus,ff.eod.l.de ætate,§.1. ff. de
10 inter.act.Nec militat,qđ dictum fuit, † ſoli confeſſioni non eſſe ſtandum,p l.j.§.diuus. q̄a id intelligi debet de confeſſione facta in tormentis,ex quo illa ſola non ſufficit,niſi data pſeuerantia,ſal tẽ q̃n legitimæ tortus fuiſſet, vt ibi per glo. & Bar.& per Bar.in l.j.in fi.ff.de cuſt.reo.& ita ẽt ꝓcedit,qđ hr̃ in l.j.§.ſi quis vltro,ff.de q.videlicet, q̃n ſola confeſſio in tortura emanaſſet,vel q̃n de errore confeſſionis conſtaret,vel q̃n non eſſet veriſimilis confeſſio:vt per Bal.in d.l.ſi quis in hoc
11 genus.ſed quòd † in dubio confeſſio facta per reũ in cã cri. p̄ſumat̃ vera,& ſponte facta,& ex conſcĩa perpetrati ſceleris, cũ nemo p̄ſumat̃ ita fatuus,vt in ſe ipſum mentiat̃, & ſic cũ non appareat aliqđ ꝓbatũ,per qđ dici poſſit dictas cõfeſſiones non fuiſſe veriſimiles,non vr̃ accuſandus à pœna ꝓnunciata

ciata p magnā curiā,q̄ potuit rōnabiliter ꝓcessisse ad ligādū ipsum in tortura,ad sciendum alia furta,de quib.indicia non extabant contra eundē inqsitū,vt supra in iure ostēsum fuit. Nec habet In aliquo obstare id,qđ magn. aduocatus pauperum,& carceratorū dicebat,q̄ritans auxiliū sibi impendere p consf.Cum.95.Christophorus,&c.& p consf Fulg.107.supposito stat,in quib.fures ob minorē ætatē à pęna mortis excusan
12 tur,allegando minorē ætatē eiusdē inquisiti.de qua † eius pr̄, & patruus attestati sunt,licet diuersimode :.q̄a patruus deposuit,ꝙ est annorū 17.pr̄ vero,ꝙ est supra 18.annū.Sed q̄ta fides sit pdictis testib.adhibenda,ad euitandū suppliciū, & iniuriā filij,& nepotis,aīus cuiuslibet rectè iudicantis ppendere poterit,tū respectu maximæ affectionis pr̄næ, cum pr̄ diligat magis filiū,quā seipsum,l. isti qdē. & ibi gl. qđ me.cau.
13 & hinc est,ꝙ † ipse ꝓ filio,& filius ꝓ ipso testificari nō pn̄t, c.si testis,4.q.3.ita Io.Mon.in suo defensorio iuris,in rub.cōtra testes.& est tex.in l.parentes.C.de test.Spe.in tit.de teste,§. j.tā si habeāt cū in ptāte,quā si non.Ita dicit Alb.in suo trac. de test.dicens hanc esse cōem doc. & sn̄iam & hoc maximè rōne affectionis,q̄ consideratr̄ in teste. Et licet cū q̄ri' de ætate filij,admittantur parentes,p l.ēt,C. de ꝓb. tn̄ circa ætatē filij non admittit̄,nec pr̄,nec mr̄,vt plenā fidē faciant:sed solum vt faciant aliquā p̄sumptionē i udici, qđ ēt vr̄ tenere gl. in d.l.ēt.ita dicit Io.And.in addi.Spe.in ti.de teste,§.1.& subdit,ꝙ ista vr̄ cōis sn̄ia doct.& sequitur Alb.in trac.de test.Attamen est vlterius considerandū,ꝙ si hic filius, & nepos fur-
14 cis suspenderetur iuxta sn̄iam,ꝓlatam,maxima † iniuria afficerentur pr̄,& patruus cū iniuria filij dicatur iniuria pr̄is. & econtra l.j.§.& si fortè,& §.vsque adeo,ff.de iniur.& l.sed si
15 vnius,§.filiusfa.eo.tit.& §.patitur,inst.eo ti.qđ ēt † cōprobat ex connexitate inter patrē,& filiū q censent̄ vna,& eadē psona:vt §.hac auctoritate.35.q.3.& l.cū scimus,C. de agr.& cēs. lib.11.nā iniuria vni de agnatione facta,toti agnationi facta censetur l.j.& ibi Bal.C.de rap.virg.5.no.Bar.in l.lex Corn.ff. de iniu.& sic cum iniuria communis sit, satis dicitur verti de proprio interesse i psorum patris,& patrui testificantium, vt in specie consuluit Dec.in consi.133.vol.1.Et ideo dum in casu præmisso aspectus corporis inquisiti maiorem ætatem

16 tem parenter inducat, talis enim † aspectus multū operatur in talib. vt in l. minor 25. annis, ff. de min. ita dicit Albé. de Ros. in l. si minorem, C. de in integ. rest. & iō idem Albe. post Gul. & Pet. in l. de ætate, ff. de min. dicit, quòd aut præsumptio est ex aspectu corporis maioris, vel minoris ætatis, & tūc pōt transferri onus ꝓbandi in eum, contra quē est p̄sumptio, vt quia ille, qui negat esse maior, est barbarus, aut grandis, & durus, puta ille, ita quòd verisimile est quòd sit maior, & tales p̄sumptiones coadiuuantur ex indicijs, vt l. ēt, ff. de ꝓb. & l. ij.
17 ff. de excus. tut. & subdit, quòd in casu † dubio, qn̄ ex aspectu non pōt colligi, si sit maior, vel minor, tunc oportet testib. ꝓbari, vt d. l. 2. Et iō dixit idem Alb. in l. minor 25. ann. adito p̄
18 fide, ff. de minor. quòd † pōt iudex ex aspectu pronunciare circa ætatē, cū eius arbitrio sit commissum in casu dubio, vt qn̄ quis dicitur esse 14. ann. sed est magnus, & vr̄ ex aspectu maior, nā hoc cōmittitur iudici, ut per aspectum possit ꝓnunciare. & ita ēt intelligit ibi Iac. de Are. & ꝓbat bene tex. in l. minor 25. an. ex aspectu, ff. de min. qđ est verum, ēt in ætate senili, vt dicit Bar. in l. ij. C. de mend. val. li. 10. & pōt ēt ex aspe-
19 ctu ætas † probari per testes, vt dicit Bar. in l. 2. §. sed si dubitetur. ff. quē ad. tes. ap. & Pau. de Ca. in cōs. 138. qđ est verum de aspectu ab oīb. cognoscibili, aliàs à iudice, vel eis, qbus iudex cōmiserit p aspectū, vt p Bar. in l. mi. 25. ann. ex aspectu. & in l. de ætate. & in cons. sno incip. vertente inter dn̄m Simo. Nec omittam coadiuuari ꝓbōnem hanc ætatis p numerationem focularior ū, factā p reg. camerā summariæ in ꝓcessu ꝓductā, per q̄ liqueret apparet ipsum inquisitum excedere 20. an. Sicque decidendum arbitror iurid. pronunciatum fuisse per magnam cur. vic. contra prædictum inquisitum.

1 *Emphyteuta si partem emphyteusis irrequisito domino alienauit, pro illa parte cadit à iure suo.*

2 *Vasallus alienans partē feudi, non debet priuari toto feudo, sed illa parte alienata duntaxat, & idem locum habet in concessione facta ab eccl.*

3 *Emphyteuta alienans rem emphyteuticam, saluo semper, & reseruato iure domini, seu assensu, & non aliter, nec alio modo, virtute talis clausulæ non poterit suo iure priuari, licet possessionem tradiderit,*

rit,nec incidit in commissum.

4 *Nisi quando talis res alienata,esset difficilis recuperationis, vt quia esset castrum alienatum,& traditum.*

5 *Clausula,saluo iure,seu assensu domini:si tamen fuit processum ad traditionem,talia verba non releuant:quia videtur dominus contemni:sed si adijciantur illa verba,videlicet, non aliter, nec alio modo:quia tunc videtur nihil actum fore,non perdit alienam modo prædicto emphyteusim,vel feudum.*

DECISIO XLIX.

MONASTERIVM S.Ligorij de Neapo. dum in emphyteusim concessisset annis elapsis quoddã territoriũ in montanea S Herami cuidam Petro cũ clausulis oĩb.in similib.contractib.apponi consuetis,cuius territorij partem p̃fatus emphyteuta alienauit in mag.V.I.D.Paulum de magnanis, egit sup deuolutione,ex quo alienauit,& possessione tradidit irrequisito monasterio.Contingit ergo dubitari super deuolutione præfata ex duobus.Et primo,si contingeret deuolui,an in totum, vel in partem alienatam,& traditam in territorium præfatum deuoluatur,& an clausula apposita in instro, q̃ talis alienatio intelligatur facta reseruato sp consensu eiusdẽ monasterij, & non aliter,nec alio mõ tueatur emphyteutã, vt ex eã traditæ possessionis,non veniat priuandus emphyteusi, & licet mei collegæ in eodẽ consi.diuersimode inter se dissidissent,ego tñ dicebam,q̃ q̃n absq; veri p̃iudicio dictũ territorium esset de iure deuoluendum p̃fato monasterio, non posset in totũ de-
1 uolui,sed † p illa parte alienata duntaxat, p̃mittendo argũ validũ de feudo ad emphyteusim,vt inquit Spe.in ti. de feu.§. q̃m.ver.xl.in fi.vbi dicit,q̃ feudũ, & emphyteusis sunt eiusdẽ naturæ,& condõnis,& Bal.in c.q̃ in ecclesiarũ.de const.dicit, q̃ feudum,& emphyteusis æquiparant̃, & tenet Idem Bal. in l.liberti,C.de op.lib.& idẽ Bal.in l.voluntas,C.de fideicom.& q̃ non posset in totũ deuolui,tenet gl.in c.1.§. similiter. qb.
2 mo.feu.ami.vbi † voluit,q̃ vasallus alienans partẽ feudi,nõ debet priuari toto feudo,sed p illa duntaxat parte alienata: & ista est communis conclusio,quã et sequit̃ Bal.in c.1.de va sal.

sal.qui contra const.Lothar.& recte intuen i idem dicit tex. ibi,dum dicit:si totum,perdat totum si partē, perdat partem, & est ēt tex.in l.j.§.illud,quæ fuit pri.ca.benefi.amit.no.gl.in c.3.§.callidis,ver.amittat,de prohi.feu.alie.per Fed.Are.in cō sil.14.viso.Cor.in consi.58.placet,in fi.lib.2. & ēt quāplures scribentes relati per Ias.in l.ij.de iure emph.q.13.num.125. maxime considerata æquitate canonica,vt ibi per eum.Idem sequit Par.de Put.in suo trac.de feu.in 4.parte,§.1 restat tñ Al uar.in ti.q̃ fu.pri.c.benefi.amit.vers. no. ꝙ vasallus præpo. in c.1.in prin.de alien.feu.& in tit.qualiter olim feu. alie. pote. & quod no.Bal.in vasal.in ti.si de feu.fue. contr.per illū text. post glo.qñ vas.neg.par.feu.& conuincatur de mendacio. Idē nouissimè reperi consuluisse Paris.nunc Car.dig. in suo cōsi. 14.nu.11.1.vol.cuius auctoritas non modica est.& idem repe rio tenere Raph.Cumā.in l.quidam in iure,§.1.ff.de don.vbi subdit se alias habuisse istam q.de facto, & ꝙ non reperit ali quem hoc tangentem in emphyteota,& ꝙ ipse consuluit. ꝙ non perderet ius suū in parte non alienata, ꝑ id quod hr̄ in d.c.1. de vasal.qui contra const.Lotha.feu.ali.vbi in feudo ita determinatur,& in c.imperialē,in §.calli.in ver.amittant per gl.de ꝓhi.feu.alie.per Fed.& ibi no.Bal. & idē consulendo se quitur Alex.in cons.99.5.vol.vbi subdit hoc saltem esse verum in concessione facta ab eccl.vt no.Bal.in c.1.§.si vero,in tit.qualiter olim feu.pot.alien & per alia multa, q ipse allegat.

3 Sed quia in dicto contractu alienationis adest † clausula illa,ꝙ ipse emphyteota alienat saluo semper & reseruato assensu ipsius monasterij,& non aliter,nec alio modo,dico, ꝙ virtute talis clausulæ non poterit emphyteota suo iure priuari,licet possessionē tradiderit, nec incidit in commissum. Ita satis egregie disputando firmat Fel. in c. quæ in eccle. extra de const.in verbo ibi,5.declaratio.vsq; ad 6.declarationē. Secus.n.foret.qñ talis res alienata & tradita, esset difficilis recu

4 perationis † vt quia esset castrū alienatum & traditum.Idem firmat Bal.post Iaco.de Ard.in c.1.§.hoc quoque. de succes. feu.& dicit ita Bal.in facto consuluisse:& sequitur Alua.in c. 1.ver.quæro quid si vas.de proh.feu.alie.per Fed.Idem firmat in spē Alb.in d.l.fi.C.de iur.emph.& ibi aperte dicit,non incidi in commissum,si in alienationis contractu adsit clausula,

si

si consensu dñi accesserit: & idem firmat Iaſ. in l.ij. de iure emph.& ibi formaliter dixit,quod licet sit dictum: saluo al-
5 sensu dñi,si tñ fuit ꝓcessum ad traditionē:illa verba:saluo aſ sensu dñi,non releuant,qa vř dñs contemni:sed si adijciātur illa verba:valet, non aliter nec alio mō, quia tunc nihil vř actum fore,nec perdet emph.vel feud.& quòd ita tenet Bald. in d.c.1.§.fi.q̃ fuit prima cā benef.amit.& tenuit ēt consulendo Soc.in cōſ.2.& Abb.in c.2. de feu. & in c.insinuātes.extra q̃ cle.vel vouē.Bal.in c.1.§.quoq;.de ſucce.feu.Alex.cōſ.3. in 1.vol. Tandē fuit per Soc. conſ. decisum dictam partē terræ alienatā fuisse deuolutā, cum tradita fuerit possessio: nō obstātibus protestationibus præfatis in instrumento contentis.

1 *Verba prolata:al despetto de Dio an sit blasphemia,Bal.in suo consi. 377.3.vol.tenuit quod non.*
2 *Contumelia uel maledictio,non est blasphemia.*
3 *Consuetudo licet sit praua,iniusta & temeraria,tamen excusat à pœna temporali.*
4 *Consuetudo patriæ de non obseruando iuramento, licet sit praua & irrationabilis,tamen excusat à pœna temporali,non autem à diuina*
5 *Consuetudo excusat à pœna,non in ijs,quæ sunt de se mala.*
6 *Blasphemia multis modis sumitur & habet nr.*
7 *Blasphemia est omne maledictum de Deo,& de sanctis nu.9.10.*
8 *Statutum licet non exprimat per quæ uerba inducatur blasphem.tamen generalia uerba statuti loquentis blasphemante, intelligimus & interpretamur secundum ius commune.*

DECISIO L.

MARCVS Spatarius de Neap.dum rixaretur cum quodam suo vicino aduersario, prorupit in hæc verba,dicendo,al despetto de Dio te delibero ammazzare.Quo peruento ad notitiam magnæ cur. vic.ipsum Marcum blasphemantem omnipotentem Deum reputauit:& tandem datis sibi defensionib. seruatis de iure seruandis,ad pforationē eius linguæ p diffinitiuā sententiā condemnauit,pro obseruantia constitutionis regni sub rubr. de blasphemantibus,quæ licet blasphemum Dei aut sancto

rum

ſan.in ſing.ſuis ſing.83.incipiente,tenet menti duos modos vbi concludit relatis præfatis,ꝙ hoc ſibi plus placet,& ꝙ ita iudicaret contra iſtos blaſphematores,& ſubdit omnia præfata eſſe bene notanda, & inſuper reperio quòd Pet. de Vb. de Peru.in quodam ſuo paruo conſi.declarando quomodo ſumatur blaſphemia,dicit,quòd quando ſtatutum non ex-
6 primit ſpecialiter,per quæ verba inducat̃ blaſphemia,oportet recurrere ad ius commune,ſecundum quod blaſphemia ſumitur multis modis.Et primo , quando Deus contemnitur 23.q.5.cum apud At in caſu noſtro ſi dicendo,ad deſpectum Dei,incurratur ipſius omnipotentis & miſericordioſi Dei contemptus & manifeſtus lippis & tonſoribus innoteſcit.Secundo,ſumitur pro maledictione, & à maledict. puri eſſe debemus 24.q.3.ſi igitur. per quem text. conſtat. quòd blaſph.& maledicere ponuntur pro eodem.Si ergo dicendo ad deſpectum Dei, eſt maledictum vel benedictum nemo
7 eſt qui neſciat.Et ideo eſt recurrendum † ad c. 1.& 2. extra de maled.per quod omne maledictum de Deo & de ſanctis eſt blaſphemia.Ita concludit præfatus Pet.de Peru.in præfato ſuo conſi. prout etiam refert & ſequitur Catal. de bon compagnis.de vixo,in ſuo tract.ſin. in ver.79. in verb. adde quia ſtatuta communiter.vbi ſubdit ꝙ ex præfatis iurib.eui dēter apparet,ꝙ malè dicere & blaſphemare,ſumunt̃ vniformiter:licet ergo ſtatutū nō exprimat, ꝑ q̃ verba blaſphemia
8 † inducat̃:tñ generalia verba ſtatuti loquētis de blaſphemā te,intelligimus & interp̃tamur ſecundū ius cōe:vt dicit p̄fatus d.Pet.de Peru.in p̄fato ſuo cōſ. & ꝙ talis eo mō blaſphemās,oīno puniri debeat,tenet Ang.in l.itē,§.ſi q̄s pulſatus, ff.de iniu.& idē tenet Io.de Imo.in l.his verbis,§. illa inſtō, ff.de hær.inſt.& d.Bar.in d.l.itē apud,§.ait prætor,ff.de iniur.
9 ꝙ oē maledictū † de Deo eſt blaſphemia. Refert idem & ſequitur Affl.in conſt.blaſphemantes,& idē vltimo reperio tenuiſſe Soc.in ſuo conſi.102 in p̄ſenti cōſultatione.vbi dicit, ꝙ omne maledictū verbū erga Deū,eſt blaſphemia, qa bla-
10 ſphemare,& male dicere,erga Deū idē ſunt, vt ꝓbat tex. in c.ſi.extra de maled.Bar.in l.itē apud Labeo.§.cōuitiū , ff. de iniur.& in conſi.ſuo,factū tale eſt , qdā Pelli.nu.274. & Fr. Tigri magiſter Bar.ſuper eodē facto conſulens in conſilio

R incip.

incip.super dicta q.qua quæritur.Idem dicit,& ita cõsulẽdo tenet Soc.in d.suo cons.102.in p̃fato 1.vol. vbi post multa, in finalibus verbis concludit, quòd Bal.in illo suo cons.nõ dixit verũ,& q̃ ipse reperit,quòd Pet.fr̃ Bal.tenuit in eo.facto cõtra Bal.Nec Bal.in suo cons.ꝓbat eius dictũ,& secundum opi.p̃fatã nouissimè reperi fuisse decisum in S. Regio cons.Burdegalensi p̃ illustr.Nic.Boer.p̃sidentẽ dicti consilii dignissimum in sua dec.301.præsuppono quot modis,in 2. vol.Ex quib.omnibus & eorum singulis,dixi bene fuisse ꝓnunciatum per dictam mag.cur.Vic. & male appellatũ per præfatum Marcum,& ita executum fuit communi voto S. Consilii.

1 *Immissus in possessionem etiam auctoritate iudicis, regulariter non priuat possessorem possessione rei apprehensæ, etiam contra quem res apprehenditur.*

2 *Sequester necessarius rei contentiosa per iudicem appositus non possidoat nec ciuiliter nec naturaliter,sed nihilominus prior possessor possidet. Quod procedit nedum in sequestro prætorio.sed etiam iudiciali misso irreuocabiliter ex causa iudicati,secundum rectorum opinionem.*

3 *Per executionem ex causa iudicati nullum ius fuit quæsitum obtinenti executionem,nisi secuto appretio.*

4 *Dominium nec possessio non potest dici translata seu translatum in obtinentem executionem ante factum appretium.*

5 *Creditori secundo competit ius offerendi primo creditori debitum sibi competens.*

6 *Ius offerendi nedum competit secundo creditori contra primum creditorem,sed etiam competit cuilibet possessori.*

7 *Ius offerendi competit etiam possessori iniusto.*

DECISIO LI.

IOANNES Iacobus de Ligorio immissus in possessione modiorum 26.terræ, vbi dr̃ , li pisani,virtute s̃nię deuolutionis eiusdẽ terræ contra Fabritiũ Saxum,& demum p̃tendens virtute exe cutionis factę sup aliis duob.modiis terrę p̃fatæ ꝓ expẽsis litis ,

tis, ad quas códẽnatus fuerat. Idem Fab. dum secũdo loco ad instantiã mag.Io.Ant.Grã fuisset executum similiter virtute alterius sniæ deuolutionis super aliis 56.modiis, q̃ remanserant ex terra p̃fata,in qua p̃fata duo modia executa ĩclusa erant:& p̃cedente apparitio p commissariũ S.cõs. fuit in possessionẽ immissus,p̃sente p̃fato Io.Iac.principali ac teste intrario.Demũ p duos dies post imissionẽ p̃fatã citari fecit eundẽ Fab.condenatum & executũ, vt supra venditione dictorum duorum modiorum terræ,non citato aliter p̃fato mag.Io.Ant.Grãm.domino,& possessore, quod ipse ignorare non poterat,vt supra,& demũ interposito decreto de vendendo similiter ipso solũ Fab.intimato:& nõ ipso possessore:vltimo vẽdit.iã facta & peruenta ad notitiã ipsius Grãmatici cõparuit,vt secundus creditor offerendo expensas p̃fatas soluere.hæsitat,an possit ad dictã oblationẽ admitti,stante ẽt nullitate vendi.p̃fatæ.& rõ dubitandi aderat,cũ ipse Ligorius fuerit prior in tpe executione, ergo potior in iure. Quod nihil obstare apparet:nam ipse Lig. licet obtinuisse exequi sup dictis duob.modiis terræ ꝓ expẽsis, non tñ fuerat immissus in possessionẽ ipsorũ, & sic nullum ius appa-

1 ret sibi q̃situm sup ipsis:qđ ꝓbo.Nã †ẽt immissis in possessionẽ auctoritate iudicis, regulariter non priuat possessorẽ possessione rei apprehensæ,ẽt contra quẽ res apprehendit: vt est tex.in l.3.§.fi.& in l.si qs ante, ver. deniq;,ff. de acqui. pos.l.cum legato,ff.qb.ex cau.in pos.ea,l.missio,ff.ꝓ empto, l.2.in prin.ff.ꝓ hær.l.is cui.in prin.ff.vt in pos.leg.l.1.§. q̃si-

2 tũ,ff.quor.leg.l.si duo.§.creditores,ff. vti posid. Ita†q; seqster necessarius rei contentiosæ p iudicẽ appositus,nõ possederat nec ciuiliter nec naturaliter, sed nihilominus prior possessor posidet:p tex.vbi Bar.& oẽs,in interesse,ff.de acqui.pos.qđ quidẽ ꝓcedit nedũ in sequestro p̃torio, sed ẽt iudiciali misso irreuocabiliter ex cã iudicati,secundum rectiorem opinionẽ:p tex.in l.3.C.quotior.in pig.hab.Ita voluerunt Raph.Alex.& Ias.& ferè omnes,in l.a diuo Pio,§. si super reb.ff.de re iud.Fran.de Are.in l.vnica,q.2.in fi.de pro hib.sequestra.pecu.Et io non suffragatur Litogorio allegare,quòd ipse obtinuerat p prius exeq sup dictis duob. modiis terræ pro expensis præfatis sibi debitis:quia per execu-

3 tionem p̃fatã † nullũ ius fuit sibi q̃situm super terra p̃fata, ꝓut in particulari in ꝓpriis terminis ex p̃missis iurib. decidit C. . . . . doc. Gallicus, sup consuet. Paris. in vers. quæro 3. an ꝑ hanc manus iniectionem dñs efficiat feudi possessor & dic ꝙ non: & ita in terminis reperio iureconsultũ decidisse in l. non est mirum, ff. de pign. act. quẽ tex. non vidit quia si vidisset, allegasset, tanquam in particulari decidentẽ, q. Itẽ & ex alio nullũ ius appatet cõpetere eidẽ Ligorio
4 ex ipsa executione nõ secuto p prius apparitio, ex quo † ante factum appretium rei executæ non põt dici translatũ dñi ĩ nec possessio in ipsum: vt d. Bar. in l. Iul. ff. de cond. ind. & in l. Pomp. §. si iussu, ff. de acq. pos. & in l. excep. ff. de excep. rei iud. & in l. ordo, ff. de execu. rei iud. iuncta, l. 3. C. de iur. dot. imp. Et sic cum p̃fatus Io. Ant. Gram. sit in casu p̃misso secun
5 dus creditor, habet & sibi † cõpetit ius offerendi debitũ primo creditori: & sic eidem Ligorio ꝓ dicta terra executa, vt est tex. in l. 1. & 2. C. si antiq. cred. sicut ẽt & quilibet posses-
6 sor ius offerendi habet: vt d. Are. in §. si quis in fraudẽ, inst. de actio. & est decisio ori. Spe. in ti. de ob. & solu. §. 1. vers. itẽ quid si mihi. vbi subdit, ꝙ ẽt hẽt locum post sententiam vsquequo suscipiat iudiciũ in actione reali, & est bonus text. in l. Paulus, §. qui pig. ff. qb. mo. pig. vel hypo. sol. & ꝙ cuilibet possessori competat ius offerendi: vltra l Pau. præallegatam, est tex. in l. mulier. eo. tit. & in l. Sempronius. §. 1. eo. tit.
7 & in tm̃ est hoc verum, † ꝙ ẽt possessori iniusto competit ius offerendi: vt d. gl. in d. l. mulier, quam ibi sequuntur Bar. Sal. & cæteri cõiter. & ita fuisse iudicatum in S. reg. conflictio refert Affl. in sua dec. 259. incip. fuit decisum. Et sic fuit decisum p S. reg. cons. ꝙ facta iterum executione ad instantiam ipsius Ligorij aduersus præfatum Ioan. Bapt. pro dictis ducatis 13. Ioan. Ant. ipse non molestetur in dicta sua possessione;

1 *Minor si non soluit censum rei emphyteuticæ, quam tenet, res illa deuoluitur ad dominum directum: potest tamen petere restitutionem in integrum nu. 2.*

3 *Stipulatio quando incipit à defuncto committitur mora propter non factum, tunc minor vtitur iure suo. nu. 4.*

5 *Minor*

5 *Minor conuentus etiam ex contractu paterno aduersus moram contractam per ipsum, restituitur ex iusta ignorantia: ob quam etiam maiores ex generali clausula restitui consueuerunt tam maxime, quando conuentus est hæres, & sic ex iusta causa ignorantiæ, ex clausula generali restituitur. nu 6.*

7 *Caducitas est inducta in odium eius, qui debito tempore non soluit.*

8 *Ignorans non videtur habere facultatem se offerendi.*

9 *Vasallus licet, si non petierit inuestituram inf. ann. & diem, cadat, tamen si ignorauerit, excusabitur: cum illud tempus ignoranti non currat.*

10 *Detentus in carcere, & sic canonem soluere impeditus propter carcerationem, excusabitur à caducitate. Idem erit in quolibet legitimè impedito ibidem.*

DECISIO LII.

IVLIVS vice dñi antiquus ꝓcurator Neap. dũ consequi ꝑtenderet annum canonẽ, reditũ siuẽ censum multorum annorũ à suo emphyteuta, ꝓ domo in emphyteusim cõcessa, eundẽ traxit in câm in S. Regio conſ. super deuolutione domus prefatæ, ob non solutionem tot annorum. Pro parte emphyteute offerebatur solutio, quãprimũ sibi constituit ad eam teneri, verũ quia obstante in integ. rest. petita per ipsum tanquã minorem, & ẽt hæredem eius cui emphyteusis concessa fuerat, minime de deuolutione ꝑtensa tractari posse. Et relata cã ipsa in sac. conſ. dicebam prout in propriis terminis videtur deci

1 disse Bal. in l. cir. ft. C. si adu. vend. pig. vbi formaliter † dixit, ꝑꝑ censum non solutum per minorem, emphyteusis redit ad dominum, sed maior vult petere restitutionem in integ. nunquid posit? & vr̃ dicendum ꝙ non: quia iste contractus

2 cœpit à maiore, † & cõmittitur & ꝑꝑ non fieri. Cõtrarium tamen est verum: vt no. in l. 2. in fi. C. de iure emph. idem voluit Sal. in l. si tutoris. iuncta gl. C. de administ. tut. & consuluit plene Fr. Cur sen. in conſ. 59. super præmissa dubitatione. Alex. in l. si filiusfa. §. sed si in hac. ff de verb. obl. Nec obstare poterit, ꝙ mora in nõ soluẽdo cõtracta fuit in vita pris cui emphyteusis † concessa fuerat: quo casu non vr̃ esse in cõsideratione ꝑsona maioris priuilegiati: ꝓut decidit Iurisc. in l. apud Iul. ff. ex qb. cau. in posseſ. eat. Et idẽ decidit Imꝑator in

l.ij.C.si aduer.ven.pig.Ex quo qñ stipulatio incipit à defun-
4 cto committitur † pp non factum, tunc minor vtitur iure suo,vt firmat Bar.in l.cum filius,§.in hac,ff.de verb.obl.Nã
5 huic rñdetur,ꝙ†minor conuentus ēt ex contractu pr̄no aduersus moram contractam p ipsum, restituit ex iusta ignorantia,ob quã ēt maiores ex generali clausula restitui consueuerunt.Ita firmant doc.cõiter in l.ii. post glo. C. de iure emph. vbi plenè Ias.ita concludit post relatas oīm opi.ap̄pbata originali opi.Spe.in ti.de loc.§.nunc aliqua 15.& 16. q.Pau.de Ca.post Bal.in d.l.2.C.si aduer.vend.& pig.& seq̄tur Rom.in l.Imp.in fi.ff.de pub.& in particulari Bar. in d. §.in hac.vbi considerat,ꝙ postq̄uam pr̄ decessit,facto minoris,& ex eius non solutione ex tunc tenet̄ ad interesse,nimirũ si restituat̄.& idem considerauit Iureconſ.in l.Aem.ff. de
6 min.nam si ibi vsucapio sit contra†defunctum inchoata, & cum minore completa,nihilominus dabitur restõ:tũ maxime,q̄a conuentus ipse est hr̄s,& sic ex iusta cā ignorãtiæ ex clausula generali restituit̄:vt per totum titulum,ex qui.cau. maior.Ita Bar.in d §.in hac,& in d.l. Aemil. ff. de min. quo ēt secutus fuit Soc.in d.c.in hac.& Alex.in l.si ex legati causa,ff.de verb.obl.non.n.poterat hr̄s cõuentus,& minor diuinare de debito, & ita ĩ ꝓpriis terminis has duas limitatiões nos docet Io.fra.Balb.in suo copioso trac.de pr̄escr.vers.23. casus,ver.1.cum seq.& istam esse coēm opin. refert Ias.in d. l.2.nu.148.C.de iure emph. & in d.§.in hac,vbi multa in
7 hac materia.Et † optime suffragat̄: quia cum caducitas sit introducta in odium eius,qui debito tp̄e nõ soluit:per text. in l.2.C.de iure emph ibi,sed vltro sese offerre, & ſpõtanea
8 voluntate.non vr̄ posse afficere eum,qui ignorabat se†teneri ad soluendum,cum ignorans non videatur hr̄e facultatē se offerendi,arg.l.annus.ff.de calum.per quem tex.ita con-
9 suluit Anch.conſ.174.dñs Lazarus, † ꝙ licet vasallus si nõ petierit inuestituram infra annum & diem,cadat in caducitatem:tamen si ignorauit,excusabitur,si non petiit. cum illud tempus ignoranti non currat & idem consuluit Pau.de Cast.in conſ.311.circa id,quod primo,in fi.1.vol.idem tenet Abb.in consi.3.nitar in præsenti causa, 2.vol. & idem secutus est in specie ita consulendo præclarus doct.Mar.Soc.iunior

hior in consi.71.lib.1.& dirigat dñs verba mea.& ibi subdit satis no.ꝙ dum tex.in c.potuit.de loc.in ver cessando ; cum ibi tex.imponat pœnam caducitatis emphyteutę cessanti,debet intelligi de cessatione,quę est culpabilis,dum est in mora soluendi.Pro quo videtur tex in l.is,cui,§. cessato.ff. vt in pos.leg.& ibi per illum tex.dicit pulchrè Bal. in consi. 172. duplex est cessationis species.in 4.parte ponens pro regula, ꝙ in materia pęnali nunquam dicitur cessatum, nisi culpabiliter cessetur.& subdit etiam benefacere : quod signanter dixit Anto.de Butr.in c.significaute.4.not.extra,de pig.dum
10 † dixit,ꝙ detentus in carceribus,& sic impeditur canonem soluere,excusari debet à caducitate,prout no.refert & sequitur Ias.in l.2.C.de iu.emphy.ver. 21. quæro.& idem esse in quolibet legitimè impedito,tenet Philip. in Dec.in consil. 138.vt diligenter ꝓ tenui.Et ita fuit ꝑ S.regiũ cons.in fauorem ꝑdicti minoris iudicatũ, absoluendo ꝑdictũ minorẽ à caducitate ꝑtensa,ex ꝑmissis iurib.Ex quib.ductus ita votaui,& cæteri regii consiliarii mei collegæ in eandem sñiam concurrerunt,vnà cum magnif.cãæ relatore, & cõmissario.

1 *Accusatus licet possit aduersarium suum reaccusare de pari, vel maiori crimine,dummodo ipsum crimen sit præiudiciale primo crimini:tamen huic iuri communi fuit in regno derogatum per ritus magnæ curiæ vicariæ.*

DECISIO LIIII.

DVM Magn. Leonetta mazachanus de diano porrexisset querelã in magna curia vic.contra magn.Ioannellã Agnetem de Neap.de vi publica:ꝙ armata manu transmiserat copiã hominũ armatorum ad ipsam turbandam in pacifica eius possessione,seu quasi,ẽt iurisdict.vasallorum ipsius Leonettæ,& contra prædicta magn. Ioannella die sequenti dum consimilẽ querelã exposuisset aduersus præfatum Leonettam sup addendo,ꝙ quamplures eius vasallos de facto cepit,ligauit, & carcerauit cũ maximo impetu,& more hostili vsurpãdo eius iurisdict.ad modũ guerræ:& citato ꝑfato Leonetta ad infor

mandum curiā virtute informationis captæ contra eundem de præmissis,& alijs ꝑcedentib.excessib.fuit ꝑ eundē obiectū minime procedi posse in querela ipsa secundo loco exposita contra ipsum,obstante ritu,de eo, qui prius curiā adiuit, cū ipse die ꝑcedēti porrexerat querelā contra eandē Ioānella:Fisco regio instante,& asserente verū esse, non posse ꝓcedi ad querelā ꝑfatæ Ioannellæ obstante ritu : sed bñ ꝓcedi dr̃e ex officio, & sic introducta cā ꝑ remediū appellationis a magna curia ꝓcedente contra ipsum Leonettam.Dicebā,
1 ꝙ licet aliàs † de iure cōi accusatus possit aduersariū suum reaccusare de pari,vel de maiori crimine,maxime dū ipsum crimen sit ꝑiudiciale primo crimini, & tunc absque dubio pōt:vt in l.ꝑses,ff.ad l.Flauiā de plagia.& in l.qm̃ Alex.ff.de adult.& plenè prosequitur Pet.de bellaperti. in suis qq.in q. 144.sub rubr.q accusare non possunt.super l.j. pro euidentia totius,sed ante eum idem tenuit Spe.in tit. de ord.cogn. §.porrò.& bene sequitur Alex.post Bar.in l.is q reus, ff. de pub.iud.& Bar.in l.ij.§.j.de adult.& ibi ēt Alex.& idē plenè firmat Præpos.Card.Alexandr.in c.deneganda,3.q.11.Reperio demum fuisse huic iuri cōi innouatum, imò derogatū ꝑ ritus magnę curiæ vicariæ,ac ēt ꝑ capitula regni,q̃b.sancitum est,ꝙ qui prius curiam adiuit, non poterit ipsa accusatione pendente de aliquo crimine maiori, vel minori reaccusari, vel denunciari : præstita tamen fideiussoria cautione, quòd finita causa suæ querelę stabit iuri, & respondebit quęrelæ contra ipsum expositæ. Ita disponit ritus magnæ cur sub rubric. de eo, qui prius curiam adiuit: & incipit,Itē seruat ipsa curia.& idē voluit alius ritus magnæ curiæ,incip.Item si qs,vel si qua accusauerit.vbi magis se extēdit,dicens,ꝙ durante.d.1.actione seu denunci , tā ipse accusans,q̄ eius pater,mater,filij,fratres,& sorores,nepotes,& neptes ipsius,accusari,nec denunciari possint ꝑ dictam ꝑsonā primo accusatā.vel denunciatam:nisi eadēmet die accusauerit,& nisi ex nouo delicto.Idem ēt apparet decisum ꝑ ca. regni,quod est in vltimo folio rituum,quod incipit:Ioanna, &c.Regenti curiam vicariæ,&c.legislatoris est ꝓprium,&c. vbi plus se extendit,ꝙ pendente prima accusatione, seu denuncia,non potest accusatus,seu coniunx,liberi,parētes,aut

fratres

fratres insimul habitantes, de crimine priuato, vel publico, quantuncunq; maiori, prima denunciatione pendente, accusatorem, eius vxorem, liberos, parentes, fratres, in eadem tamen habitatione manentes, per quãuis viam in iudicium euocare, vel aliter denunciationis subintrare certũ, p̄stita tñ fideiussoria cautione de stando iuri, prima denunciatione, vel accusatione finita. Et idem satis clare apparet dispositũ per cap. regni, iniunxit nobis, circa fi. vbi subdit formaliter. In præmissis omnibus reseruamus nobis potestatem addendi, diminuendi, corrigendi, prout; & quãdo videbitur nobis expedire. Nec videtur posse locum sibi vẽdicare, qđ mag. Fisci patronus dixit, ꝙ licet ad quærelã partis procedi non possit in 2. quærela, nisi prima finita: poterit tamen ad fisci instantiam, seu ex offõ procedi, nã eo casu fieret fraus tot ritibus & cap. quæ nobis inseruirent de vento. Quia semper fiscus id allegare posset esse procedendum ex officio, & sic nunquam esset locutus dictorum rituum seu capitulorum. Qđ dicendũ non est, tum maxime, qa ipsorũ verba videñt expræsse excludere huiusmodi fisci intentionem, seu intentum, dum disponunt nullatenus procedendum in 2. quærela obstãte pendentia primæ. Et maxime ibi, dũ dr̃, p quamuis viam. Dicebam tamẽ, ꝙ si eodẽ fonte ꝓcederet 2. quærela cum prima, ꝙ procedi posset super vtraq;. Et potest poni exẽplũ in eo, q accusat aliquẽ de piurio, virtute vnius instrumẽti, & accusatus virtute eiusdẽ instrumẽti accusat accusatorẽ de piurio, & sic ex eodẽ fonte, nã eo casu ꝓcederet super vtraq; accusatiõe. Et ita fuit iudicatũ in cã ĩter Paulũ de Batijs aliàs Trãcina, & Frãciscũ Baronũ eius cognatũ, sup quibusdã c. inter eos initis. Qđ satis poterit apparere p informationẽ captã, si ex eodẽ fonte procedit, q̃ visa ꝓuideri poterit.

1 *A potestate patria semel liberatus, in eiusdem patris potestatem honeste reuerti non potest.*

2 *Obligatio semel extincta, in perpetuum reuiuisci non potest.*

3 *Filiam à patria potestate liberari, fauorabile est.*

4 *Filia de iure communi, licet maritetur, tamen remanet in potestate patris, nec transit in potestatem mariti: sed socia est mariti, ita quod non reincidit in patris potestatem nu 5.*

6 *Filia licet maritata, & demum vidua: non ex hoc potest dici exem-*

pta

pta à patris potestate, nu. 7.

8 *Filia à nexu paterno contra patris voluntatem eximi non potest.*
Dos filiæ, soluto matr. iure patriæ potestatem ad patrem redire debet: licet eam diminuere non possit, ibid.
Filia dum euadit vidua, reincidit in patris potestatem.

9 *Filius liberatus à patria potestate propter patris monachationem: si tamen resti tuitur ad seculum auctoritate summi Pontificis, reincidit in pristinam potestatem.*

10 *Feudataria mortuo viro antequam attingat quintumdecimum annum, reincidit in potestatẽ eiusdem Balij, in qua per prius fuerat.*

12 *Defenditur Neapodanus ab erronea offensione Afflicti.*

DECISIO LIIII.

NObilis Portia filia magnif. V.I.D. dñi Leonis, defuncto Io. Loisio Scagliono eius viro, recusat redire ad cohabitandum cum præfato eius patre, tanquam ab eius potestate egressa: cũ semel libe-
1 ratus † à patria potestate, in eisdẽ patris potestatem honeste reuerti non possit, p tex. in l. q liberatus, ff. de adopt. sup quo dixit gl. & Bal. q liberatur in pristinũ statũ redire in perpetuum non põt, & ex dispositione consuetudinis Neap. æquiparatur, quãdo filia sit emancipatã à patre; vel maritata. Cũ æquiparatorum eandem sit ratio, per iura vulgata: vt apparet p d. cõsue. sed si mulier. & vr̃ a simili cõfirmari. Quia
3 obligatio † semel extincta, in perpetuum reminisci nõ põt, l. q res, §. areã, ff. de solutio. & pro hoc vr̃ facere tex. in l. & seruorum, §. ingenui, in fi. ff. de statu hom. vbi filius, licet in seruitute conceptu fuerit, si medio tpe mr̃ eius libera fuerit, & demum in seruitutem redacta peperit, filius tamẽ ingenuus iudicatur, ex quo sufficit medio tempore illo matrem liberam fuisse, & idẽ dicit tex. in §. sed & si quis, inst. de ing. vñ idẽ, & pariformiter dicẽdũ erit in filia, q ex dispõne cõsuet. Neap. est sui iuris effecta libera. Ita firmat gl. in §. generaliter, in vers præstat. in authen. const. quæ de dign. & tenet Io. de Pla. in l. sancimus, C. de cõsuli. & nõ sparg. lib. 12. Cũ fauorabile † sit filiã à patria potestate liberari. §. general iter. in auth. qb. mod. na. effic. sui. & §. fi. inst. qb. modis ius patri. pot. sol. Et

sol.Et sic cū semel fuerit libera, ita ꝑ libera semper hři debet,arg.l.partū.C.de rei vend.maxime,cū vidua dicatur durare in matrimonio, per tex.in l. fi.C.de bon.mater.& consuluit Alex.cōs.133.vol.4.& indifferenter iura appellant ipsam vxorem, l.siquis rei. §.idem Iulianus,cū gl.paruū,ff.de lib.leg.cū simil & priuil.cōcessa mulieri maritatæ, transeūt in viduā,l.filijs,§.viduam.vbi Bar.ad munic.l.fœminæ,ff.de senat.& no.doc.in c.ex parte,de foro cōp.Nec militaret, qđ diceretur de patre dante filiū in adoptionē auo materno,& sic exit à patris potestatē,ꝙ si manumittat ab ipso auo,reincidet in potestatem patris, iuxta text.in l.pen.§.si verò, C.de adoptio.& in l.fi.C.de sen.passis. Nam responderi pōt, ꝙ ibi nunquam filius sui iuris fuit,sed de potestate sui proprij parentis transit in adoptiuum,sed hic filia maritata,est sui iuris, ergo ex istis diuersis non fit illatio, l.Papiniani. exuli, ff.de minor,l.fi.de calumnia,& dicit tex.in l.fi.C.de sen.pass. qđ q p deportationē desierit hře filios in potestate, si fuerit restitutus,recuperat patriā potestatē.Et dicit Neapod. q̄a resoluta potestate viri per eius mortē, nullū eius retinetur vestigium,arg.tex.in l.omni.ff.de adoptio. & in l.cum loca.C. de rel.& sum.fun. Qđ hic cessare apparet,cum hic nulla interuenerit restō,& vidua dicat esse in matrimonio,vt supra, & sic pseuerat cā priuilegij. Nec vř oīno verum,filiam ideo liberari à patria potestate,ex quo transit in potestatem ma-
4 riti:quia de iure communi licet maritet, tamē†remanet in potestate patris,l.si vxor.vbi gl.C.de cōd. inser.l.1.C.de bonis.q̄ lib.& decl.Alex in d.cōs.133. Nec transit in potestatē mariti:sed socia est mariti:vt est tex.in l.1.ff.rerum amo. & l.aduersus.C.de crim.expil.her.sed opi.Neapod.procederet,
5 vbi viueret iure Lōgobardo,†vt in Lōg. qualiter mul.ali.ꝑmi.l.1.& decl.Alber.de Ros.in l.diuortij, C.rerum amota.& ita ꝙ nō reincidat in patris potestatē,concludit Affl.in cōst. prosequentes,vers.pridie fui interrogatus.sub rubr.de pug. subl.& nihilominus præmissis cessantibus adhuc dicitur, ꝙ cum Portia ipsa vult cum eius nobili socru degere, nō pōt cogi admorandum cum patre, per dispositionem consuet. Neap.si quis habet, cum duabus alijs consuet.seq.sub tit.de alim. præstan.In quibus cauetur, quòd si filij nolunt,vel nō

possunt

possunt morari cum patre: quod poterunt seorsum ab ipso habitare,& ab eo alimenta sibi præstari petere, imò eo casu cogẽdus est pater restituere dotes maternas,vel si mr̄ viuit,cogitur pater de suo alimentare extra domũ, & istud procedit nedum in masculis, sed ẽt in fœminis.vt apparet ex tex.cõsuetudinis præfatæ, sequitur si quis habet,vers.cuiuscunque sextus.& ibi Neapod.decl.dicẽs in hoc, versari officium iudicis,ne filia alatur cũ psonis suspectis,cum quibus possint considerari insidiæ.& sic dicit,quod p consuetudinem permittitur,quod possit seorsum à patre habitare,non tamẽ ipsa debet habere locum inconuenientem in hoc: & si esset disceptatio iudex debet eligere. In contrarium vero adducebatur,quod
6 imò Portia ipsa de iure cõi sit in potestate patris sui:& † licet fuerit maritata,non ex hoc dici potest exempta à patris potestate,l.si vxor, C.de cond.inser.l.filiæ, C.de collat.l.si vt proponis, C. de nupt. Cum ergo nupta fuerit Auersæ,& du-
7 cta ad domic.Auersanum eius † virum, sequitur forum viri, & iura quæ obseruantur in persona viri,obseruabuntur quoq; in vxore ipsa, etiam si vidua foret:vt l. exigere dotem.in princ.ff.de iud.& l.filij,§.vidua,ff.ad munic. l.cum quædam puella,ff.de iurisdict. om. iud.in quo foro Auersano viget ius commune,ex cuius dispositione filia semp fuit, & est in patris potestate,& sic sequitur,quod etiam ipsa inuita duci potest, vt cum eius patre degat,ac moram trahat,& pdita sunt remedia de iure Quiritum, l. 1. §.per hanc,ff.de rei vend.§.
8 præiudiciales, inst.de actio.& sic filia ipsa à † nexu paterno contra patris voluntatem eximi non potest, §.fi.inst.quibus mod.ius patriæ pot.sol.& iure patriæ potestatis soluto matrimonio dos ad patrem redire debet: licet eam diminuere non possit.auth. sed quis,C.de rei vx. act.Itẽ licet ex cõsuet.
9 Neap.† filia maritata sui iuris fiat, vt in cõsu. sed si mulier. tñ cũ fuerit euasa vidua.reincidit in patris potestatem.vt decidit Neapod.in ipsa cõsue.in vers.nuptiæ.Affl. in cõst. psequẽtes,vers.pridie fui interrogatus, & idẽ tenet Mansuer.in sua praxi,in ti.de dote,& matr.& Tiraq. in trac.de leg.cõnubiali,vers. sed & illud quoque. & hæc vltima seruat̃ vbiq; & sequit̃ illus.Nic.Boer.psidens Cõsilij Burdegal.in decis.d.S. Cõsilij,nu.197.& pariter alia q.in 1.parte. Et licet Affl.& vere inadue-

re inaduertenter Neapod. obiurgauerit, dicēdo, ꝙ ex dispositione ipsius consuetudinis maritata sui iuris euadit, ex quo considerauit, quia nubendo filia transiret in aliquam viri potestatem, & sic noluit ipsam remanere in potestate patris, nā dicit ipse, ꝙ consuetudo facit ipsam sui iuris: ergo perpetuo debet esse sui iuris, l. qui liberatus, supra allegata ꝓ cōtraria parte. Non ergo transit in potestatem viri: nā, cū reuerentia, ipse non bene percepit intentum Neapodani, nec consuetudinis: non enim dixit Neapod. simpliciter, ꝙ filia nubendo transit in potestatem viri, sed addit, in aliqua, nam cōsuetudo eximit ipsam tantum a nexu paterno, non tamen corrigit ius commune, quę ad potestatem viri, quæ est aliqua, videlicet, quo ad debitū carnis, quo ad opas obsequiales, vt est gl. in §. si qs, ff. de op. liber. & §. 1. inst. ad Tertul. & d. l. si. vxor. & optime decla. Alex. in consil. 133. vol. 4. & ideo bene dixit Neapod. ꝙ nubendo transit filia in aliquam viri potestatē. & ideo noluit consuetudo, ꝙ patri subesset. Et tamen dato absque veri præiudicio, ꝙ in præsenti casu filia nubenda sit effecta sui iuris, tamen dum euasit vidua, reincidit in patris potestatem: quia negari non potest, quin filia no sit iuris patris voluntate, vel sit per emancipationē, sed ob causam nuptiarum virtute consuetudinis, & ideo cessante causa nuptiarum, cessat effectus sui iuris. Omnis enim prouisio ob causam, cessante causa extinguitur: quia quando causa est momentanea, & effectus habet tractum successiuum, cessante causa, cessat ille effectus de futuro, sed non pro præterito, & pro præterito actus fuit consummatus. Ita dixit Bald. post Petr. in l. generaliter, C. de episc. & cler. per l. fin. ff. vnde lib. Nam ex le. 12. tabularum, agnato defertur tutela, si tamen cessat agnatio, et tutela cessabit, l. tutelas, ff. de cap. dim. Nam momento tutela agnato defertur, & sic causa est momentanea, sed effectus tutelæ habet tractum successiuum: quia durat durante pupillari ætate: sed cessat agnatio per capitis diminutionem, ille effectus tutelæ quo ad præsentem valuit, & non cessat, cum sit status perfectus, & consummatus. Sed pro futuro cessat, quia non est amplius tutor. Sic ergo in præsenti dicendum, quòd filia nubendo momento fiat sui iuris: sed ille effectus sui iuris causatus à

tus à nuptijs, habet tractum successiuum durantib. nuptijs, seu matrimonio. Si ergo cessat matrimonium, cessat effectus sui iuris. Similiter in nepote ab auo ad optato, q̃ ob cām adoptionis liberatū à patria potestate, sed cessante adoptione per mortem aui, reincidit in potestatem eiusdē patris, l. pen. §. si vero pater, C. de adopt. Similiter in locis sacris desinentibus esse sacra per occupationem hostium, quibus cessantib. ad sacrū reuertuntur, l. cum loco, ff. de religio. Similiter in filio liberato à patria potestate pp patris deportationem ipso patre restituto, reincidit in patris potestatem, & sic cessante deportatione, cessat effectus liberationis à patria potestate, d. l. fin. C. de sent. pass. Similiter in furioso exēpto à curatoris potestate pp sanā mentem superuenientem: quia cessante reincidit in eiusdem curatoris potestatem, l. 1. cum alijs, C. de cur. furio. Et idem in matre suorum filiorum tutrice priuata tutela pp trāsitum ad secunda vota, si demū vidua euaserit, tutelam ipsam filiorū recuperat, si res integra est: vt tenet Spec. in tit. de toto. §. nūc dicēdum, vers. quid si mr. Similiter in filio liberato propter patris monachationem, si tamē restituit

10 † ad seculū auct. summi Pontificis. reincidit in pristinam potestatem, vt idē Spec. firmat in ti. de statu mona. ver. 13. q̃rit. Idē in feudataria, q̃ mortuo viro antequam attingat 15.

11 annum reincidit † in potestatem eiusdem Balij, vt determinat Andr. de Iser. in cōst. minorum iur. circa fi. Et sic cum non fuerit vera, & simplex liberatio filiæ ob nuptui traditionē, sicut quando fit per emancipationē de volūtate vtriusq;, quia tunc est perpetua liberatio, de qua loquitur d. l. qui liberatus, secundum Neapod. in d. consuet. & hoc etiam videtur sentire gl. in d. l qui liberatus dū dicit not q̃ aliquo mutato in perpetuum, ad pristinum statum redire non dēt. & sic intelligit d. l. in liberatione perpetua, vera, & simplici, & non ob causam, & facit, quia illud verbum, liberatus. intelligit in potiori significatu, l. 1 §. 1. ff. si ager vect. & sic iuridice

12 & † perfecte locutus est Neap. & non ꝓut dicebat Affl. & erronee, cum reuerētia, i& idē in proprijs terminis tenuit Cast. in cōs. Bur. nu. 23. Quibus ruminatis ꝑ sac. cōs. cum ēt ex his pateat solutio adductis in contrarium pro alia parte, vt supra habita quoque ratione minoris ætatis ipsius Portiæ, ex

cuius

cuius facilitate subducta ad donandũ duc.mille de suis dotibus suæ filiæ infantulæ nõdum ętatis trium, aut quatuor mẽsium, fuit cõpulsa, vt rediret ad domũ præfati mag. Leonis eius patris ad morandum cum ipso. & ita execụtũ fuit, & decis. per sacr. consil.

1 *Testatoris voluntas non semper est seruanda. & in specie circa pupillorum educationẽ interdum à testatoris volũtate receditur.*

2 *Iudex vnà cum coniunctis potest à testatoris voluntate recedere, vbi expediri videbitur commode pupillum morari posse.*

3 *Iudex qui subintrat in locum patris pupillæ, non debet permittere, nisi quod pupillæ expediat.*

4 *Mater licet sit debitrix pupillo, non prohibetur admitti ad eius tutelam: cũ naturæ amor plus circa filios faciat absque suspicione.*

5 *Liberos à parentes, sorores à fratribus, vxores à maritis separari, quis ferat?*

DECISIO LV.

IN causa educationis magn. Catharinellæ del vẽto pupillæ, existentis an posse magn. Corneliæ Manfredę, vt penes eandem sibi auiam maternã educaretur. Insurgit dubium ex testamento paterno, quo mandatur, & disponitur, vt penes auiam præfatã minime educari debeat, cuius testatoris dispõ pro lege seruanda est, vt in §. 1. inst. de hęre. & falc. & in auth: de nup. §. disponat. Tamen ex quo in facto pręsupponitur, ꝙ opera ac insidijs nouercę ipsius pupillæ pater ipsę decedẽs, ad ita disponendum inductus fuerit, & ideo hmõi testatoris dispositionem minime locum habere posse, cum non sit assentiẽdum parentibus, iniuriam aduersus liberos suos testamento inducentibus, qđ plerũq; faciunt maligni contra sanguinem suum, inferentes iudicium nouercalib. delinimentis, instigationibus ue corrupti. Ita decidit tex. in l. non est con
1 sentiendum, ff. de inoff. test. & idẽ † est ex iuris dispositione sanctissime prouisum non semper testatoris voluntatem seruandam esse. & in specie circa pupillorum educationem interdum à testatoris voluntatem receditur, per tex. in l. quintus, §. fi. ff. de ann. leg. & melius in l. 1. ff. vbi pupill. educ. deb.

&

& in l.quidem,ff.de admin.tuto.& in l.vtilitatem, ff.de confirm. tuto. Ex quibus iurib. aperte concluditur ad omnem suspicionem auferendam, vt partus absque suspicione vitæ,& honoris alatur, possint iudices vnà cum coniunctis à
2 testatoris voluntate recedere. & ita ēt p†optima iura consulendo contra testatoris voluntatē,vbi expediri videbitur pupillū cōmode morari posse:tenet Paris. nunc Card. digniss. in suo cōs.56.in 1.vol.& qtūs petitū sit de voluntate ipsius pupillæ explorandum consideranda vr̄ ætas pupillaris,quæ deliberationem minime habere potest. Itē aduertēdū est ad amplum patrimonium ipsius pupillæ,quæ si vellet eidē nuptui tradi.i.ei,ad instantiam cuius petitur exploratio, iudex
3 †q in locū patris subintrat, id permittere nō debet,vt bn̄ aduertit Bar.in d.16.q̄st.tū maxime,qa vertente longa discussione inter proximiores ipsius pupillæ, & eius tutores, fuit pupilla ipsa præfatæ magn.Catharinellæ ad educandum tradita,iuxta tex.in l.1.C.de nup p quē dixit idem Bar.in 16.q. officium iud.cessare, stante concordia tutorum, & coniunctorum,maxime subsecuto in hoc decr. reg.Prouin.audientiæ,& si id factum hucusq; minime fuisset, iterum & de nouo fieri deberet:iuxta text.in l.fi. ff. qd' met.cau p̄sertim cū nemini magis, q̄ matri, & auiæ tā tutela q̄ pupilli educatio de ferenda sit,vt dicit tex.in l.1. & fi.C.vbi pup.educ.deb.cū nullus amor vincat paternum amorē: per text. in l.fi. decur.
4 fur.intantum,q†licet aliàs debitor non possit esse tutor pupilli.tamen mater licet si debitrix pupillo,non prohibet̄ admitti ad tutelam ipsius filij pupilli: cum naturæ amor plus circa filios faciat absq; suspicione, per tex.in auth. vt si ph. mater deb.& cred.tut.mi.ger. & dicit ibi gl.not.mirabile,q ineptū est regulā non fallere, si æquitas videatur & optime suffragatur tex.in auth.matri, & auiæ,C.qn̄ mul.tut.off.fungi pōt,dū dr̄ pmissū matri, & auiæ,cū ordine tutelā subire, ēt ante agnatos, concurrente maxime optima fama præfatæ auiæ, ac omni spe succedendi pupillæ remota: stantibus substitutis in eodem testamento peterno, prout plenè hæc,
5 & alia cōgerit Bal.in suo cōs.367.in 5. vol. Concurrente insup longa educatione,& mora eiusdē pupillæ penes auiam præfatā,quo casu per q̄ durū vr̄ eādē à p̄fata auia†separari, quod

qđ à iure ꝓhibitũ est:vt in l. possessionũ,C cõmu.vtri.iu.ibi quis.n.ferat liberos à parentibus,sorores à fratribus, vxores à maritis separari?& idẽ considerat iurecõs.in tex.iuncta gl. in l.liberorum,ff.de verb.sig.& in l.abdicatio.C.de pri.pote. & in l.j.§.fin autem, de libe.exhib.Et sic fuit votatum esse assignandam prædictę auiæ,& taliter executum fuit.

1 *Licet socius in latrocino velut in crimine exceptuato faciat indiciũ ad torturam contra socium nominatum per ipsum : id tamen non ita indistinctè est verum,sed concurrentibus alijs,& sic si alia præcedunt indicia.*

2 *Inculpatio socij criminis,in casu,in quo potest de socijs interrogari, non probat absque alijs indicijs ad effectum,vt possit torqueri ex illa inculpatione.*

3 *Confessio inquisiti dolore tormentorum extorta,si tamen per probationes ad defensam elidatur, non erit sufficiens ad condemnandum.*

4 *Testes super negatiua,licet in dubio sint suspecti de falso:tamẽ vbi est coarctata loco,& tempore cessat suspicio præfata.*
Negatiuam modus probandi,ibid.

5 *Confessio extorta per torturam,non præcedentibus indicijs, nisi ex dicto socij prætensi criminis,licet perseuerata, & ratificata:tamẽ nunquam inquisitus ex tali confessione damnari poterit.*

6 *Morbus Gallicus debilitat,& nũquã cõualescit ille,qui ipsũ habuit.*

7 *Argumentum à communiter accidentibus in iure licitum est : & non à raro contingentibus.*

8 *Verisimiles sunt sermones,qui concordantur rebus sensatis.*

9 *Testium depositiones sicut ampliantur in criminalibus pro defensione inquisitorum,sic & testes contrarij sunt adstringendi,& multum reprobandi,nisi essent omni exceptione maiores:& in multis eos iura reprobant.nu.10.*

11 *Exculpationi socij criminis credendum est,maxime apparente causa exculpationis per eundem expræssa.*

12 *Asserens in articulo mortis quem mentiri,diceret contra verisimile contra quòd quis veniens,non debet audiri.*

13 *Sanctus Io.Bap.non est omnis moriens.*

14 *Nemo præsumitur immemor salutis æternæ.*

15 *Morti proximus,in eo quòd agit,potius arguit desiderium salutis,*

ti cũ octo carlenis,in quodam nasitergio,supra quandã sediã:& pariter deponit Catharinella eius filia:verum subdit, ꝙ erant 24.duc.& ꝙ subripuerunt gonnellã ꝑfatã ducatorũ 14.Itẽ disrobatæ ꝑfatæ deponunt furtũ ꝑfatum fuisse cõmissum hora,Aue Maria,& sic 24.hora diei.Prædicti aũt fures, vnus ipsorum dicit hora quarta seu quinta noctis: alter vero deponit hora quinta noctis & sic in multis circunstantijs contrarij,& diuersi apparent,nedũ ꝑtensi fures,sed ẽt principales.Itẽ inquirit And.ipse de furto à vado de pecora ducatorum 200.vel circa,& saioni de velluto:Iacob.deponit Andræ.tenere intelligentiã de recessu M. Ant. Romã versus, quẽ disrobauerunt:Andræas aũt deponit,ꝙ Iacob.sibi dixerat quendã nobilẽ recessurum à Neap.Romã,quẽ disrobare poterant;& sic dicit Iacob.ꝙ expectantib.ipsum in loco furti sotto Beluedere alla calata,superuenerunt duos equ estres quos aggressi fuerunt,& disrobauerunt.And.aũt deponit, ꝙ fuerunt quatuor pedestres,& quinque equestres, à quib.eripuerunt duc.200.existentes intus Balisiã: & subdit Iac. vnicuiq; ipsorum obuenisse in portionẽ duc.40.And.aũt deponit ducatos 20.duntaxat:& tñ nec vnum,nec aliud verisimile apparet,cũ asseruerit interfuisse circa 12. socios in furto ꝑfato:& sic longe minus contigerat vnicuiq; ipsorũ ex qua contrarietate,& diuersitate inter eos,resultat,ꝙ nihil ꝓbatũ videri apparet:q̃a vt ẽt triũ latronum dicto credãt,iuxta tenorem capitulorũ regni,necesse est oẽs concordari in circũstantijs,& sic adinuicem conformari:aliàs non ꝓbarent, & licet ex depõne duorũ latronum in eorum dicto cõformiũ, consueuerit interdum magna cur.ex quadam potius vsurpatione,quã de iure torquere:attñ in casu,de quo quærit,extat solus vnus socius criminis:q † licet in latrocinio, velut in crimine exceptuato,faciat indiciũ ad torturã contra socium noĩatum ꝑ ipsum,attamen id non sic simpliciter,& indistincte intelligit:sed concurrentib.aliis, & sic si alia ꝑcedant indicia,vt dic.Ang.in trac.malef.in verb.fama publica præce-
1 dente,ver.10.q̃ro,an inculpatio. Idem post Gabrielem de Osole.tenet Alb.de Ros.in l.fi.ff.de q.& sequitur Aug.Ari.in add.ad Ange. in d. verb. fama publ.ver. quæro an particeps. Idem tenuit consulendo Alex.in consi.83.in 3.vol.an asser

tio.licet añ eũ idẽ tenuerit Guid.de Suza.ĩ ſuo trac.de torm. verſ.q̃d de q.occurrente.Gand.in trac.maleſ. in rubr. de q.& torm.verſ.reſtat formare,& ſequitur Lud.Bolog.in addit.ad
2 Guid.de Suza.in d.trac.de torm.& ꝙ ſoĩno inculpatio ſocij crĩs in caſu,de quõ põt de ſocio interrogari, nõ ꝓbet abſq; alijs indicijs,ad effectũ,vt poſſit ex illa inculpatione ad torturã deueniri contra ipſum.inculpatum, reperio idẽ conſul uiſſe Bal.in ſuo conſ.229.vol.3.an mandatarius,& plenius p̃ Bertr.eximiũ doc.Gallicũ,in ſuo conſ.259.in 1.vol.& cõſ. 268.vol.2.& vlt.Idẽ conſuluit Marſ.in ſuo cõſ.15.& in cõſ. 74.in cã Hieroñ.& in conſ.24.viſis igiť,& in ſua repe.l.fi.ff. de ꝓbõ.vbi ſubdit eſſe tenendũ menti,& ꝙ nunquã obliuiſcatur,quia eſt verbũ honoris,& vtilitatis plenũ,& tenet idẽ Marſ.in ſuo ſing.209.ſocius:vbi plene, & ſic nullo alio exiſtente indicio ſeu p̃ſumptione aliqua,q̃ concurrat cũ inculpatione p̃fata contra p̃fatũ Andr.non poterat Andr.ipſe torturæ ſubijci ex dicto ipſius p̃tenſi ſocij, concurrente maxime diuerſitate,contrarietate, & diſformitate inter ipſos: ac ẽt inter ipſos,& q̃rulantes principales,ob ꝙ nedũ ex ꝓceſſu ipſo informatiuo,verũ ẽt ex ordinario ꝓceſſu torqueri non potuiſſet,nullis exiſtentib.indicijs.Suffragaẽ inſup, quia licet p̃ teſtes fiſci aſſeraẽ Gonnellã repertã in poſſe Gabrielæ cognatæ p̃fati Andr.eſſe illã,q̃ ſubtracta fuit eidẽ Hippolytę & Catharinellæ,& q erat p̃cij ducatorum 14.attñ per maiorem numerum teſtium ꝓbatum eſt Gonnellã ipſam eſſe p̃fatæ Gabrielæ,& Vincentij eius viri,& per ipſos emptã a magiſtro Leon.Salomone p̃ annum ferè,antequã ipſa Gõnella Catharinellæ fuiſſet furto ſubtracta.Quod ẽt vltra teſtes liquido conſtat p̃ obligationem penes acta curiæ baiulorum in ꝓceſſu ꝓductam,in qua p̃fati coniuges conſtituunt ſe debitores longè ante furtum p̃fatum eidẽ magiſtro Leonardo in carlenis 25.ex reſto p̃cij ipſiuſmet Gonnellæ Leonati reuectati,veluti coloris Leonati,emptæ p̃ ipſos coniuges à p̃fato Leon.ꝑ ducatis 5.& ſic non fuerat illa ſubtracta, quæ erat p̃cij ducatorũ 14.vt mr̃,& filia ſupra teſtantur. Circa furtum ducatorum ducentorum vel circa, liquet p̃ octo teſtes de negatiua coarta loco, & tempore quia dum p̃tẽditus p̃ fiſcum die prima Maij,hora 14.furtum præfatum fuiſſe commiſ-

commissum sotto Beluedere alla calata verso vado de peco re. Attñ plenè demonstratum fuit p depõnem octo testiũ, ꝙ à prima hora diei, p̃fato pri. die Maii Andr. ipse sp stetit absens à dictis partib. in massaria Illust. Ducissę summæ, ad p̃parandum, & aptandum arborem Maii cum rosis & florib. cum qua venit cũ nonnullis iuuenib. associatus, pulsando le sampogne sempre, vt consueuit vsq; ad ciuit. Neap. in qua cõtinuatis horis deguit vsq; ad 21. horã eiusdẽ diei, & ab inde minime recedere potuisset, q̃n visus non fuisset ab ijsdẽ secum sp stantibus: & iõ quæsitus confessio † eiusdẽ Andrææ
3 emanata p tormenta appareret sufficiens ad ipsum condemnandũ, si tñ elisa est p ꝓbõnes præfatas ad defensam ipsius Andrææ, non poterit condẽnari: ꝓut in particulari cõsuluit Alex. in suo cons. 5. vol. 1. dũ consuluit in fauorẽ cuiusdam Valerii inquisiti de furto de nocte cõmisso, vt asserebat̃ ĩ villa Maledi: in qua p tres testes ꝓbauit eadem nocte ibi non stetisse; sed in ciu. Vincentiæ, distante p 12. miliaria à villa Maledi: adeo ꝙ minime potuisset eadem nocte petiisse ex Vincentia Maledũ, & ibi eadẽ nocte furtũ commisisse, & redijsse Vincentiã: & sic doctũ vr̃ de errore confessionis ipsius And. & ꝙ dolore tormentorũ extorta fuerit, & non ꝙ vera fuerit, l. optimã, C. de contrah. & cõmi. stip. §. itẽ verborũ, inst. de inut. stip. in c. ex tenore, extra de testi. & sic cũ ꝓbata fue-
4 rit negatiua p octo † testes, & coarctata, non solũ p tres, ꝓut in casu consilii Alex. præall. licet in dubio testes deponẽtes sup negatiua sint suspecti de falso: vt dicit Ang. & post ipsũ Alex. in l. 1. §. docere, in fi. ff. ne q̃s eũ, q̃ in ius vt sic p̃sumat̃ cõtra testes instruentes negatiuã: tñ q̃n est coarctata loco, & tempore, cessat suspicio: maxime dum ꝓbatur, ꝙ non potuisset eo tempore Andræas ipse abesse à dictis testibus ꝙ ipsi non vidissent perche andaua sempre sonando con le sampogne auante. Et ita negatiua probatur, vt dicit pulchrè Bald. in l. actor. C. de prob. & ibidem Ang. & consuluit Alex. cons. 42. in 4 vol. & in l. j. ff. si cer. pet. gl. in l. j. ff. de iti. actuq; pri. & iste est modus probandi neg. coarctatam, dum probatum fuit, quòd eodem tempore non poterat And. in loco furti adfuisse, dum sisteret in massaria Ducissæ summæ aptando arborem Maij: & sic in alio loco. Ita Barto. in dicta l. actor.

Io.And.in c.bonæ,el j.de elec.Idem Bar.in l.Pantonius, §. perduellionis,post gl.ff.de acq.hær.gl.in auth.de hær. & falci.§.si vero absunt,vers.vidisse,& ibi not.Ang.Cy.& Bald.in d.l.actor.vnde cum confessio ipsa non præcedentib. † indicijs legitimis,imò nec aliquib.indicijs emanauerit, nisi ex socio prætenso criminis, licet pseuerata fuerit, & ratificata ex postfacto extra torturam, tñ nunquã ex tali confessione damnari poterit,l.maritus,secundum vnã lect. gl. approbatam,ff.de q.quã sequitur Gand.in trac.malef.in materia tormentorum,in rubr.incip.q̃a nunquid confessus in tormentis,Ang.& Pau.de Cast.in l.qui in aliena,§.Celsus,ff.de acq. hær.Pet.de Anch.in cle.j.de hom.Sal.in l.ij.ff.de custo.reor. Bar.in suo trac.de q.Pet.de Anch.in cons.22.visa inquisitione.& Alex.plenè consulendo in suo cons. 93. in cã inquisitionis formatæ,in 1.vol.& cons.5.eo.vol. Suffragatur insup sibi pbõ infirmitatis morbi gallici,quem habuit,ob qđ debilitatus,non poterat pseuerare nec constans esse in tortura,cum † morbus ipse debilitet.& nunquã conualescit ille, q ipsũ habuit,auctoritate sacræ paginæ Deut.28.c.ibi, dõ dñs oþs dixit:Percutiã vos de vulnere,de quo pcussi Aegyptũ, incipiendo ab extrema parte corporis,scabie & pruritie, q̃ sanari non põt,& dicit ibi gl.Nic.de Lyra,ꝙ euenit pruritus multus,& demum fiunt vlcera in extremis corporis. Quo vero ad duos testes custodes aĩalium,deponẽtes vidisse die, quo dicebat̃ commissum furtũ p̃fatos Iaco. & And. peregre cum balisia per locum illum,in quo dicebat̃ furtũ cõmissum:& eisdem testib.dixisse,si interrogarent̃ ab aliquo, vt non reuelarent ipsos illac ptransisse,nã licet fuisset petitũ, & instatum testes ipsos penitus incognitos exhiberi ad effectum eosdem cognoscendi,& repulsandi qđ minime factũ extitit:imò talis instantia dr̃ ab actis deleta:nec apparet:attamen rectè intuenti satis liquæbit in nihilũ p̃fatas testium depõnes eidem Andrææ obesse,tanquã oĩno inuerisimiles: nam si furtum fuerat cõmissum de mane, hora 14. ad quid voluissent fures,q ipsum ppetrauerant,eodẽ die per diem inter pergere:si ex p̃missis verbis ipsorum,vt ipsi duo testes deponunt,depræhendebatur ipsos timere,ne furtum detegeretur in eos?iõ non vr̃ verisimile,ꝙ illac iterum pertrãsire voluissent:

luissent:& ꝙ in verisimilius est cũ balisia, in qua pecunia furto subtracta recondita fuerat:qua mediante clarius furtũ clarificeret.maxime,cum potuisset balisia ipsa inuoluta sub chlamide secreto deferri,ex quo bona subtracta consueuerunt fures(vt à cõiter accusantib.contingit)in penetralib. &
7 latebris occultis intercelate,non aũt in publicũ † deferre,vt cognoscantur,& furta detegant:quod argm̃ à cõiter accusantibus,licitũ est in iure,& non à raro contingentib.vt in l.certi condict.§.si numos,ff.si cer.pet.l.palã,ff.de ritu nup. Et iõ
8 succedit verisimiles esse sermones,se† concordantes reb.sen satis secundũ Philosophũ,& iõ iudex non verisimili nõ debet fidẽ adhibere,vt pulchrè consuluit Pet.de Anch. in cõsi. 257.extra ordinẽ contractuũ,& iõ dixit Bal.in l.fi.in fi.C.de eden.ꝙ ꝓbõ debet esse verisimilis, aliàs ei standũ non est, cũ distãs à verisimili,sit q̃dã falsitatis imago,vt dixit Bal. in rub.C.de ꝓb.in l.1 col.4.C.de seru.fug.Alex. in cons.27. in cã,& lite vertente 2.vol.& cons.118. vol. 4. & sequit̃ Andr. Barb.in c.significante,de pig.& nihilominus cessantib.indiciis,& data confessione extorta p̃ tormenta, licet millies ratificata fuisset,posse eidẽ Andr.obesse concedendũ non est: cum satis leue indiciũ ex p̃missis duob.testib.vilibus, & custodibus porcorum v tex eorum depõnib.liquet,inferri põt
9 ex† quo,sicut amplientur depões quorũcunq; testiũ in criminalib.pro defensione inquisitorum & reorum,vt pulchrè dicit Ias.in l.non solũ,§.sciendum,ff.de nou.ope.nun. & in
10 l.vt vim,ff.de iust.& iur. sic à contrario sensu,testes †& eorum depositiones contra reos,sunt astringendi, & multũ reprobandi,nisi esseut oĩ exceptione maiores,& in multis eos reprobant iura.Ita pulchrè,& formaliter consulendo voluit Cast.doct.auctoritatis non modicę,& qui quamplures codices,& diuersa iuris volumina, & magnæ quippe doctr. copiosissime edidit:in suo cons.58.licet pro parte discreti.Nec omittendum censeo,ꝙ præfatus Iac.qui Andr.ipsum inculpando in eius socium nominauit,condemnatus ad mortẽ, prout iam furcis suspensus extitit,volens absque onere conscientię ab hoc seculo pertransire,tam ante condemnationem sciens se omnino moriturum,pro iustitiæ executione, ac etiam tempore,quo ad vltimum supplicium ducebatur,

publice ac pluries declarauit, & confessus fuit: ꝙ licet ipse culpabilis,& reus iudicii in furtis præfatis fuisset: attamen And.ipse innocens fuerat,& ꝙ minime in illis interuenit, sed ob priuatum odium,& inimicitiam, quod & quam versus ipsum Andræam gerebat,ex mullis iam in precessu demum probatis,eundem inculpauit:cui exculpationi omni-
11 no credendum est,maxime apparente causa † inculpationis per ipsum expressa,vt in specie decidit And. de Iser.in cōst. Regni,damna clandestina.& idem tenet Mars.licet de And. non meminerit,in sua practica criminali,in §.rest.maxime, cum de proximo moriturus non presumatur mētiri,existēs, & videns se maxime in instanti mortis periculo,adeo ꝙ ip-
12 sam euadere nullatenus poteſt:& † intantū ꝙ asserens quē constitutum in mortis articulo mentiri,diceret contra verisimile:contra quod veniens,non debet audiri:vt dic.Petr.de Anch.in consi.157.incip.visa facti narratione.Nec obstat di-
13 cere,ꝙ fiscus asserit,† ꝙ non omnis moriens,est S. Io.Bapt. prout dicit Bal.in tit.de pace Const.in verbo.vasalli.nam ex hoc non tollitur,quin maior pars migrantium ex hoc seculo,non nitatur mori absque onere conscientiæ,maxime,cū constitutus prope mortem,mentiri nō ꝑsumat: vt dicit Bal.
14 in suo cons.25.casus super quo 2.col.1.vol. †cum nemo immemor salutis æternæ præsumi debeat,l.fi. C.ad l.Iul.repet. c.sancimus.1.q.7.maxime,dum laborat in extremis,quo casu mentiri non præsumitur.Idem reperio consuluisse eundem Mars.in suo consi.109.nu.30.31.nam proximus morti,in eo quod agit,potius arguit desiderium salutis, q̄ frau-
15 dē,quā fiscus†ꝑsumit:de qua in extremis laborātes,non vr̄ cogitare,sed solū salutē,vt dic.Fel.in c.in pñtia,de ꝓb.quod sequit̄ Dec.ibi.vers.quid aūt refert ēt, & sequit̄ consulendo Paris nunc Card.dignissimus in suo cons.14.in 1.vol.nu.15. 16.quā exculpationē satis veridicā affirmare non dubito ob causam inimicitiæ exprēssam per ipsum,& iā verificata:qd' satis considerat, & sequitur Mars.ac amplectit̄ in dicta sua practica criminali in §.restat.in vlt.verb.ibi dū cōsiderat, si ꝓ exculpatione ꝑfata cōcurrit aliquod indiciū,ꝙ ita fuerit. Et suffragat̄,ꝙ ēt in furto Gōnellæ,& ducatorū 12.& aliarū rerū verificat Andræas ipse,tota ea nocte, qua commissum

fuit

fuit dictum furtum, ab vlt. hora diei, semp steisse in eius domo, & nunq̃, ea nocte ab ea exiuisse, & q̃ nō potuisset exire, qn visus, & auditus fuisset, & licet id. i. negatiua præfata, p̃betur per eius fratrem, ac ēt eius cognatã: attñ absolutiones
16 reorũ sunt ita fauorabiles, q̃ p̃ eis † admittunt, & admitti debent testes, q aliàs non admitterent, & taliter, q̃ oēs indistincte testes admittunt p̃ absolutione reorũ, in criminalib. vt per infinita comprobat Ias. in præfata l. non solũ, in §. sciendũ, de ver. obl. & in l. vt vim, supra allegata & in l. non hoc,
17 C. vnde legit. qm̃ in dubio † præsumitur semper p̃ eo, qd' delictum excusat l. merito, ff. pro soc. Alex. in cons. 70. vol. 1. & Ias. in l. in illa, la 1. fall. 3. ff. de verb. ob. & in d. §. sciendum, & in l. 1. C. de ser. fug. in pœnis. n. benignior est interpretatio facienda regula iuris, in pœnis, de reg. iur. in 6. & in regula: factũ, de reg. iur. §. fi. & l. hodie, & in l. si p̃ses, & in l. si de interp̃tatione, ff. de pænis. Cęp. in cõs. 34. col. 10. qm̃ vt dicit gl. in c. in pęnis: odia restringi, fauores cõuenit ampliari, regula
18 iuris, & sic cũ ex defensionibus † inquisiti, p̃bõ fisci satis dubia euaserit, in criminalibus motus iudicis debet se inclinare in mitiorem partem, vt consuluit. Bal. in suo cõs. 328. in vlt. impres. vol. 2. subdẽs, q̃ vbi de vita hominis agitur, probationes dubiæ ad mortẽ inferendam non sufficiũt: sed † debẽt
19 esse lucem meridiana clariores. Idẽ in spẽ consulẽdo tenet, & sequitur Dec. in suo cons. 314. in 2. vol. & subdit, q̃ iõ iudex maiorẽ cõseq̃t honorẽ ex absolutione, q̃ condẽnatione inquisiti: vt dicit Pau. de Cast. in cõs. 219. visa inquisitione, & dixit Pet. de Anch. in suo cõs. 24. inuehendo contra iudices
20 † anhelantes ad condẽnationẽ, credentes vilescere in cõspectu hominũ, cũ absoluũt, cõtra l. absentẽ, de pœnis, & seq̃tur Dec. in consil. 175. in causa falsitatis, & consil. 189. lętatus sum 1. vol. Ex quibus omnibus, & eorum singulis conclu-
21 do, q̃ vbi ex † præsumptionibus etiam violentis, quis dãnatur, nunquam imponi poterit pæna vlt. supplicij, vt dixit singulariter Inn. in c. quia verisimile extra de præsu. Gand. in rubr. eod. titul. Alexand. in consilio. 116. volum. 3. in cau-
22 sa inquisitionis, & vbi pro crimine imponitur pœna mortis naturalis: tamen † vbi non est liquido probatum, iudex pœnam minuit. Ita dicit Paris de Putco in suo tractat.

lind.

ſind.in verbo,culpa per tex.in l.circuncisiones 23. q.5.quamobrem ſum voti eundem Andræã eſſe ad ſeruitia regiarũ triremium condemnandum,ad ibi remigandum ad tempus arbitrio ſacri conſil. Quo voto neglecto,non potui tantum bene cantare,quin fuiſſet ſententia vltimi ſupplicij lata per magnam curiam, confirmata ꝑ reliquos quatuor dominus eiuſdem ſacri cõſ.communi voto. & vereor, ꝙ contra iuris diſpoſitionem, & non abſque maximo onere conſcientiæ vocauerunt, excepto excellente ac magnifico Præſidente, q̃ non vocauit in cauſa.

1 *Nepos venit ad ſucceſſionem aui ex propria perſona: licet debeat locum matris ingredi.*

2 *Filius filiæ,quæ renũciauit hæreditati paternæ habita dote,& quæ auo viuente deceſſit,admitti poteſt ad ſucceſsionem aui.i.quo ad paragium pelendum, & illud ius matri non quæſitum tranſmittit in nepotem ex propria perſona venientem.*

Nepos ſubintrare poteſt petendo paragium,habita ratione ad facultates auctas per eius auum,& quæ tempere mortis ipſius reperiũtur,ibidem.

3 *Mater ipſius nepotis ita demum erit excluſa,ſi tamen de pragio dotata ſit.*

4 *Nepos admitti debet iure tranſmiſsionis quia mater tranſmittit in filios,& filias,etiam ius non quæſitum.*

5 *Debitum bonorum ſubſidium,tranſmittitur.*

6 *Filia etiam quando à patre dotata fuit,petere poteſt concedens paragium,habita ratione ad bona patris tempore mortis.*

7 *Paragij ſupplementum peti poteſt per filiam à patre dotatam,habita ratione ad facultates,quæ auctæ tempore mortis reperiuntur.*

8 *Iuri,quod ignoratur,renunciari non poteſt.*

9 *Renunciatio filiæ hæreditati paternæ,ſibi non præiudicat, ſi credẽs in bonis patris nihil aliud ſibi competere, niſi id,quod pro dote ab eo receperat,renunciauit.*

Filia ſi enormiſsime læſa fuerit,licet renunciauerit, nõ ſibi præiudicat,imò poteſt contrauenire,non petita abſolutione a iuramento per eam præſtito.ibi.nu.10.

11 *Renunciatio patris,non obeſt eius ſilio.*

12 *Filia dotata,ad hoc vt dicatur excluſa iuxta terminos conſuetudinis Neapolitanæ,& conſtitutionis regni per renunciationem, requiritur*

quiritur vt congrue dotata sit, & pariter soror, aliàs renunciatio, & iuramentum nihil operantur.

13 *Filia in casu, de quo supra, non excluditur à successiue patris, nisi frater offerret se paratum supplere vsque ad paragium, & congruitatem legitimæ.*

14 *Filia à patre dotata secundum facultates extãtes tpe dotationis, nõ censetur exclusa à supplemento legitimæ, si tempore mortis patris bona reperirentur aucta: quia tempus mortis attendi debet: ita quòd si frater vellet eam à successione excludere, teneretur supplere secundum quantitatem bonorum patris tempore mortis ipsius, & sit tempore successionis.*

15 *Dos filiæ minor legitima esse non posset, vnde si augeretur patrimonium, debet etiam augeri paragium.*

16 *Dotatio filiæ cõsidearir debet secundũ tempus mortis patris, & hoc ius ad hæredes filiæ transmittitur.*

17 *Testator habens vxorem, & non filios, testatur, vt si masculus ex vxore prægnante nasceretur, esse hæres: si aũt fæmina, dotaretur, & instituit Titium hæredem, quòd ante natiuitatem potuit ista cõditio haberi pro adimpleta: intantum quòd Titius potuit trãsmittere vt aditam, si demum compertum fuit ex partu crtam fuisse fæminam.*

18 *Qualitas adiecta verbo, regulatur secundum tempus verbi.*

19 *Paragium non potest esse minus legitima in nuptia: in alia vero nõ maritata: potest excedere, nu. 21.*

20 *Pater si habet in bonis cccc. & tres filios, & vnam fæminam dũtaxat: legitima, & paragium erit tertia pars centum, quæ sibi ab intestato obuenisset.*

22 *Statutum excludens filiam à successione, non excludit à legitima.*

23 *Frater assignans sorori partem, de qua vocet se bene contbntam, promittens plus nõ petere, non ex hoc impeditur petere supplemẽtum legitimæ, de qua specialis mentio facta non est.*

24 *Dos succedit loco legitimæ.*

25 *Dos minor legitima esse non potest.*

26 *Renunciatio generalis iurata facta per filiam, non extenditur ad legitimam cui in specie renunciari debet, vt excludat, nec aliquod grauamen imponi.*

27 *Iuramentum licet faciat actum valere omni meliori modo, quo potest: non tamen operatur, vt extendi posiit ad id, de quo specialis mentio*

mentio fieri debet.

28 *Delictum doctoris intelligit debet secundum iura, quæ allegat.*

29 *Stante consuetudine Neapolitana, & constitutione regni, quòd extantibus masculis fæmine non succedant, videtur eo casu filia fæmina etiam à legitima exclusa.*

30 *Dos congrua consideratur tempore dotationis, non autem mortis patris: quando filia à patre dotatur.*

31 *Filia si renunciauit tempore dotationis ab eius patre, & iurauit tã quam dotata de paragio & vltra paragium aliud non petere, videtur omnino exclusa, nu. 32.*

33 *Succedere qui non potest ab intestato, non potest rumpere testamentum.*

34 *Legitima, cui debetur, facit vt ille possit impugnare testamentum.*

35 *Filia si postquam fuit dotata, sunt auctæ facultates patris, non poterit vllũ supplemẽtũ petere, quia quòd fuerit cõgrue dotata, inspicitur tps dotationis, & nõ mortis patris, quia sufficit, quòd tpe, quo nuptus tradita fuit, sit congrue dotata, licet demum per augmentum facultatum, & dignitatis personæ, non appareat congrue dotata.*

36 *Filius postquam accepit legitimam a patre in eius vita, si demum pater effectus est locupletior, vel pauperior, id non consideratur.*

37 *Filia quòd congrue fuerit dotata à patre, præsumendum erit: cum nemo sciat capere melius consilium pro filia, quàm ipso pater, & quod patri competens visum fuit pro filia, non debet alteri incõpetens videri, nec redargui potest ab alio: cum nullus affectus vincat paternum.*

38 *Dotatio facta à patre, semper præsumitur conueniens.*

39 *Nepos ex filia præmortua dotata, potest ex propria persona petere in bonis sui aui materni legitimam, non obstante matris renũciatione.*

40 *Dos de paragio vt sit competens, commensuranda erit cũ legitima.*

41 *Paragium non potest esse minus legitima.*

42 *Familia renũcians, & absoluens per Aquilianam stipulationem, est penitus exclusa, & sibi sublata omnes spes succedendi: vt sic non possit vlterius reuiuiscere.*

43 *Filia quæ reperitur tempore mortis maritata, & dotata, & cũ iuramento renunciauit: & sic ex proprio contractu ẽt exclusa: nõ erit amplius audienda, & successiue nec eius filij post eius mortem in*

petitio-

petitione paragij, quod secundum terminos consuetudinis Neapolitanæ, & constitutionis vendicat sibi locum in filia non maritata nec dotata tempore mortis patris.

DECISIO LVII.

Iacobus Cãpanarius habẽs plures filias, vnicuiq; ipsarum cõgruam dotem 25. vnciarum assignauit: Angela vna ex filiabus præfatis, præfata sua dote contenta, cũ iure successionis p̄rnæ renũciauit: quæ demũ decessit p̄fato eius patre superstite, q demũ decedẽs, Io. Ant. Vespulus eius nepos, & p̄fatæ Angelæ filius, p̄tẽdens post dotationẽ p̄fatæ eius matris, satis lõge p̄fati Iacobi eius aui facultates excreuisse, litẽ mouit in S. consi. aduersus Benedictum Campanarium filiũ quõdã Iacobi. necnõ, & alios nepotes, ex alio filio præmortuo hæredes Iacobi, petẽdo legitimam, ẽt in bonis auctis, post p̄fatæ eius matris dotationẽ & renũciationẽ, quærulãdo insuper testm̃ ipsius Iacobi: ob p̄teritionẽ Angelæ p̄fatæ. Est ergo videdũ, an sibi competat legitima petita: seu eius supplementum in p̄fatis bonis auctis, & successiue, si locũ habeat q̃rela aduersus testm̃: vel saltẽ agendi ad supplemẽtum, vt supra p̄misso cõgrue Angelã ipsam fuisse dotatã, vigente regni constõne, & consuetudine Neapolitana: vt stantib. masculis, fœminę nõ succedant. Et q p̄fatus Io. Ant. Vespulus videat id iure intẽtasset, ostẽdit: qa licet dẽat in locum matris ingredi: tamẽ ex
1 † p̄pria p̄sona venit, vt nepos, l. 1. §. fi. ff. de cõiug. cũ emanc. lib. l. 2. C. de lib. p̄tẽ. ex p̄sona. n. matris, q viuẽte p̄re decesserat, venire nõ posset: vñ subintrat in petitione paragij: q m̃r absq; difficultate petere potuisset, si viueret. Hinc Neapod.
2 in cõs. si † moriat, voluit filiũ filiæ, q renũciauit. & q̃ auo viuẽte decessit, admitti posse, quando non vt hæres matris: & tñ mater habuerat paragiũ in vita: & tandẽ concludit ius illud matri non quæsitũ, transmitti in nepotem ex p̄pria p̄sona venientem, & q subintrare potest p̄fatus nepos in petendo paragiũ, habita rõne ad facultates auctas. p eius auũ: & q̃ tpe mortis ipsius reperiunt, in p̄prijs terminis præfatæ consue. Neap. & cõstõnis regni: seq̃t Rob. Maranta, Doctor Venus.

Qui

Qui pluribus annis in Gymnasio Salernitano cathedrã moderniſſimis temporibus rexit,in ſuis diſputationibus.in ſua 10.diſputat. licet limitet,qñ à patre dotatur. tamen ex præmiſſis limitatio præfata euaneſcat,& minime vera.ſit, cũ in contrarium ſe habeat communis opinio.Et quatenus diceretur,ꝙ ex propria perſona venire non poteſt,ex quo ſibi paragium non debebatur, ſed matri reſpondetur ſatis deberi, cum licet ex propria perſo na veniat: ſubintrat tamen nõ in locum matris,vt omnes concludunt in locis prçallegatis:& ſic ſubintrat etiam in eo:qđ in vita matris non erat debitũ, ſed debendum poſt mortem patris, ex quo materita demũ
3 erat excluſa,ſi de † paragio fuiſſet dotata:vt dicit And.in c.1. verſ.oportet,de nã ſucc. feu.Et in cõſt.vt de ſucc.in gl.verſi.
4 cõiugati.iure ẽt tranſmiſſionis nepos admitti debet,q̃a † mr̃ tranſmittit in filios, & filias, etiam ius non quæſitũ, vt dic. gl.in l.is,cui.ff.de act.& obl.per tex. in §. ex conditionali,ff. de verb.ob.eſt.n.argm̃ validum de pacto ad ſtatutũ,& ſic cũ obligatio conditionalis traſmittatur ad hæredem, ita ꝙ ſtatuto debẽt filiæ ſcilicet paragium , quod idem eſt, qđ debitum bonorum ſubſidium,& ꝙ tran ſmittatur , tenuit in ſpecie Sal.in l.1.C.de his,ꝗ ante aper.tab.Bal.in auth.res, quæ. verſ.ſed pone,ꝓ iſta filia,C.cõmu.de leg.idẽ Bal.in l.1.C.de inoff.dona.Bal.in cõſ.419.cum ſeq.licet in alia impreſſione ſit 319.ad euidentiam dicendorum præmittendum eſt.in 3. vol.& ſi rectè aduertatur,non eſt in prçſentiarum tractandũ
5 de paragio,ſed † de debito bonorum ſubſidio, qđ tranſmittitur:vt dicit Bal.in d.auth.res quæ. & in portione ex ſtatuto debita conſuluit Dec.in ſuo cõſ. 331.ꝙ tranſmittatur,&eſt in regno capitulũ, quod incipit, emergentium in fi. ibi: mulieribus aut hæredib. per quod videtur imperator tollere hoc dubium,& ꝙ ẽt hçres põt petere paragium. Itẽ licet aliqui dixerunt,ꝙ præſumatur filia cõgrue dotata à patre. tñ veritati præſumptio cedit,de quare veritate ampli patrimonij aucti poſt dotationẽ eius mr̃is,plenè liquet in actis ,
6 & ſic ſuccedit,ꝙ ẽt † qñ filia à patre dotatur,tñ põt demum petere condecens paragiũ,habita rõne ad bona patris tẽpore mortis,vt dicit Neapod.in cõſue.ſi moriatur,ver. paragiũ, & expræſſius.And.in d.conſtitutione,in aliqu ibus tenet ẽt

Bal.

Bal.nouel.in suo trac.doti. in 16.priuilegio subdẽs se ita in ciuit.Aqlæ,iuxta cõstituti onẽ,in aliquib.iudicasse:& idẽ secutus est Affl. in sua dec.160. subdens ita decisum fuisse,& idẽ citat Affl.ipse in cõstõne, fratribus.& ẽt in d.constitutione,in aliqbus,& Neapod.in consuet Neapol.contra instrm, in fi.& t3 ẽt in particulari Soc.in cons.57.nu.28.in 4. vol.& in cons.207.vol.2.Curt.senior in suo cons.10.Corn.in consil. 100. vol. 3.Bal.in l.fi.C.de dot.ꝓmissio,& est tex.in l.cũ donationib.C.de inoff.don.& in l.vnica, §.quod à nobis.iũcta gl. C.de rei vx.act. quę oẽs loquunt̃ stante statuto, vt in
7 regno,iuxta formam consuetudinis:&†qñ à patre filia dotata est:& tñ concludunt peti posse supplemẽtũ paragij habita ratione ad facultates, quæ auctæ tempore mortis reperiũtur, & ita in particulari in præsenti regno decidit Luc. de pe.in l.2.in fi.C.de præd.& omnibus rebus nauic.vbi in maiori casu loquitur ẽt si considerato patrimonio tẽpore dotationis,fuisset filia congrue dotata. Et idem in indiuiduo ad declarationem dictæ constitutionis regni: in aliquibus, & in consil.176.& in consil. 106.etiam si statutũ vlterius ꝓcederet,& diceret, ꝙ filia debeat esse dote contenta: fortius ergo in casu,de quo quæritur: quo exprefse considerat consuetudo dotationem secundum paragium facultatum,quæ reperiuntur tempore mortis,debet supplemẽtum ad minus posse:stante insuper,ꝙ filia ipsa tempore renũciationis nõ fuit certiorata,quæ fuisset legitima sibi competens seu paragiũ,tempore quo renunciauit: & sic non poterit sibi renun-
8 ciatio obesse:qa†iuri,qđ ignorabat,renũciare non poterat: vt in auth.qũo oporteat episc.in gl.in versi.interrogat.facit l.fi.ff.ad Velleia.& p Neapod.in d. cõsu. ꝯtra instrumẽtũ, in gl.in vers.solutũ,& p Dec.in d.cõs.180.in fi.refert Bal.in l.2.C.de resc.vend.& sic ex errore,quo inducta fuit ad renũciandum. credens in bonis paternis nihil aliud sibi cõpetere,eodemmet renunciasset legitimæ. ideo huiusmodi renũciatio non præiudicat. Ita Bart.in l.fi.§.idẽ q̃siuit,ff.de liber.
9 leg.imo & plus,stante†enormissima læsione, licet iurauerit mater præfata ipsius Vespuli,ẽt si hodie viueret absq; abso-
10 lutione a iuramento posset†contraueuire renunciationi ꝑfatæ iuratæ: nec posset ei obstare c.2.de pact.in 6.cum iurm non de-

non debeat esse iniquitatis vinculum,c.inter cætera 23.q.3. &c.quanto,de iureiu.& tantũ magis,quia dum Angela ipsa
11 filia in vita præfati eius patris decesserit, eius†renunciatio eidem Vespulo eius filio non obest. Ita in indiuiduo tenet Gul.Ben.in sua rep. capituli: Raynutius,in ver.duas habens filias,& late communiter Doc. in l.in quartã,ff.ad l.Falc.& consuluit Alex.cõs.24.vol.1.vbi subdit hanc esse communẽ opi.& Paul.de Cast.in cõs.250.circa primũ dubium. Item si rectè aduertatur, non paragium, sed legitima præfatæ filiæ debebatur,& fortius huic nepoti,p cõsue.si aliquis moriens, de success.ex testamento. facit ẽt consuetudo,si qua moriens de muliere habente filios, qualiter dotem disponat,quẽ loquitur ex testamento:prout in casu in quo sumus,& sic libere potuit testator disponere, modo liberis debitum bonorũ subsidium reseruetur.& sic isto casu,quando defertur successio ex testamento, filia & nepos ex filia,q̃ liberorum appellatione continetur,non possunt legitima defraudari:quia filia etiam in vita aui mortua bene ad nepotẽ transmittit,vt p Sal.in l.1.C.de his,qui ante apertas tab. Item cõsuetudo Neap si moriatur.habet locũ ab intestato,put ita loquit: & sic non habet locũ condito testõ:vt dicit Bal.in l. qcunq;,C. de ser.fug.p tex.in l.fratres, C.de inoff.test.Itẽ loquit in dotanda à fratre, nõ aũt in dotata a patre:qui casus non fuerat à statuto omissus:vñ remanebit in dispõne iuris cõis, vt legitimã cõsequat, & nõ paragiũ. Ita pulchre tenet Bal.in l.si plures,C.de cõd.inser.refert,& sequit Pet. de Anch.in rep.capituli,canonum statuta,vers pone,statuto cauetur,de const. Alex.cõs.13.nu.14.vol.Item loqt, qñ filia superest post mortem patris non autem,qñ prædecessit patre superstite,put in casu de quo agitur,quibus concurrẽtibus cessat dispõ dictæ consuetudinis,q̃ de paragio loquitur, & sumus in terminis consuet. Neap.si aliquis moriens,vt liberis legitima debeatur, & in ea pater non posset ex testamento libere disponere, cum simus in odiosis, & inducentibus vitium naturæ, & sexus: & sic restringendis, vt quanto minus fieri potest, ius commune lædatur,vt per Alex.in l.maximũ vitium,C.de libe.præte.& si filia nõ habuisset dotem,proculdubio trãsmittit ad nepotem,& pariter ita erit,si modicã, & non congruã

paragio,

12 paragio,tpe mortis conſiderato.& maxime,quia† vt filia do tata dicatur excluſa,iuxta terminos con ſuetudinis, ſeu conſtitutionis per renunciationem,requiritur vt congrue dotata fuerit,& pariter ſoror:aliàs renunciatio,& iuramentũ nihil operabitur,vt dic.Neapod.in d.conſuetudine:contra inſtrumentum autem dotale in gl.fi.verſ.item,ꝙ ſi filiæ,& ita in proprijs terminis declarat Steph.& Caye.in ſua apoſtilla in verſ.aut ipſis ſucceſſorib.in gl.paragiũ,verſ ſed quid ſi fr. & And.in c.1.verſ.oportet,q de nat.ſucc.feu.& in conſtõne: vt de ſucceſſionibus,in verſ.coniugatæ.Ita etiam firmat Bal. in ſimili ſtatuto,in l.hu.ibi:ſed pone,ꝙ iſta filia,C. de dotis
13 promiſſi.& præmiſſa verificanda forent,vt non†excludatur a ſucceſſione, niſi frater offerret ſeparatum ſupplere vſque ad paragium,& congruitatem legitimę,per ea,q̃ in proprijs terminis ſtatuti conſimilis conſtõni,in aliquibus conſuluit Cor.conſ.11.vol.2.& ſecundum præfata intelligi debent, q̃
14 dicit Neapod.in verſ.ex maſculis:nam filia † dotata à patre,ſecundum facultates extantes tempore dotationis, non cenſetur excluſa à ſupplemento,ſi tempore mortis patris bona reperirentur aucta,quia tempus mortis attendi debet,ita quòd ſi frater vellet eam à ſucceſſione excludere,tenetur ſupplere ſecundum qualitatem bonorum patris tempore mortis ipſius,& ſic tempore ſucceſſionis, prout ita in regno declarat Luc.de Pen.in l.ij.in fi.C.de præd.& oĩb.reb.nauic.li.
15 11.& ſic cum dos minor legitima eſſe non † poſſunt, ſi augeretur patrimonium, debet etiam augeri paragium. vt in particulari tenet Guliel.bened.in repe.c.Ray.verſ. in eo. teſtamento relinquens. Nec ſuffragatur dicere,quòd filia fuit præmortua ante auctum patrimonium patris:quia ſi ius cõ
16 ſiderat ad totalem excluſionem filiæ,quòd dotatio conſiderari debeat ſecundum tempus mortis patris, iam † hoc ius fuit ad hæredes des tranſmiſſum:vt declarat Bald. in conſi. 121.præſuppoſito,quòd ſtatutum, vol.4. ſecundum impreſſionem.vt probat bene tex.in l.ſi quis filium, C. de inof. teſta.Dum nepoti lex dat id,quod patri competere poterat, ſi vixiſſet,etiam quòd viuente patre effectualiter non poterat peti,inferens tex.ad ſupplemẽtum legitimæ, facit bene tex. in §.ſi igitur,in auth.hær.quæ ab inteſt.ibi:tãtam ex hæredi

T tate

tate participiat portionem,quantam eorum parens futurus erat accipere,si superstes esset.Et sequit Bal. i auth.res,q.C. cõm.de leg.Nec inconuenit fieri hanc interpretationẽ.s.vt auctis facultatib.habeat ac si tpe dotationis eẽnt bona i tãta facultate,ad finẽ,vt extunc debuisset esse dos congrua,p id, qđ eleganter dicit And.in c.1.ibi,vr dicendũ,de nat. succes. feud.dum dicit,ꝙ sunt q̃dã,quæ qñ fiunt sunt incerta,sed ex posteriori euentu declarat,& cũ sunt declarata retro trahun tur ad illud tps,quo facta fuerunt,inferens ad q.de sorore , seu filia dotata existente masculo,vel si sperabatur nasci: ꝙ masculo mortuo vel non nato, retro trahit ad tẽpus dotationis,ꝙ s.censetur læsio,recipiendo dotẽ,& se excludendo, perinde ac si masculus non esset, vt ibi latius p eũ ,& sic vr quodãmodo ꝙ lex sit certa à principio de eo qđ superuenit vel in veritate erat,l.cum quidã,§.seruum,ff.de acq. hær. & iõ consuluit singulariter Pet.de Anch.consi. 392. visis dili-
17 gẽter,ꝙ si † testõr vxorẽ hñs,sed carens filijs ita testatus est: ꝙ si masculus nasceret,esset hæres:si aũt fœmina,dotaretur, & instituit Titiũ hæredẽ,ꝙ ante natiuitatẽ potuit prima cõ ditio hri p adimpleta,intm ꝙ Titius potuit transmittere vt aditã:si demum cõpertum fuerit ortã fuisse fœminã:& ꝙ di cta consuetudo Neapolitana,& regni cõstõ , disponentes ꝙ decedente testõre masculus excludit fœminã:dummõ secun dũ paragiũ dotet secundũ facultates remanentes tpe mor-
18 tis testõris,cũ qualitas † adiecta verbo , reguleř secundum tẽpus verbi,l.in delictis,§.si extraneus,ff.de noxa.vbi cõiter doc.Pau.de Ca.in consi.24.sup eo,quod q̃ritur,in fi. & Cur. in præfato suo cons.10.& sic ꝙ fr dotet sororẽ secundũ pa ragiũ,& facultates,debet ista qualitas dotationis intelligi se cundũ tẽpus verbi,moriať:& succedat,tũm maxime,cũ con suetudo ipsa formaliter expresse dicat.Et teneant ipsi succes sores maritate secundũ paragiũ,& facultates, tpe mortis te-
19 stõris existentes,& quantũ † intelligať istud paragiũ,Regni colæ oẽs dñt nõn posse esse minus legitima in nupta : in alia vero non maritata põt excedere,vt firmat Neapod.in d. consuetudine,si moriať.in ver.paragiũ,in fi.& And. in d.cõ stitutione in aliquib.& 12.q.& ibi subdit in specie , quòd si pater maritauit filiam,si illa non habuit legitimam sibi de-

bitam ,

bitam,iure naturæ suppletur,per §.1.in auth.de hær.& falc
20 sic si pater habebat in bonis 400.& tres † filios & vnā fœminā duntaxat,ltīma & paragiū erit tertia pars c. quæ sibi ab intestato obuenisset.Ita in spē Bal.nouel. in d suo tract. dot.in 16.priuil.subdēs, se ita in ciuit. Aquilæ iudicasse, vt supra dixi,& hoc in filia à pr̄e dotata, vt possit supplementum ltīæ petere & successiue.Luc.de pen.in loco supra alle. & Dec.in cons.176.Qui loquit̄ iuxta d.constōnē reg.in ali-
21 quib.Et ꝙ non possit † esse paragiū minus ltīma, cōsuluit Dec.in suo cons.180.in prin.vbi subdit hāc esse cōem opi. Idē tenet Ang.consi.242.Alex.cons.7.2.vol.Soc.in cōs.182. & cons.207.2.vol.& cons.57.nu.28. in 4. vol. & consi. 150. nos introducere,1.vol.& cons.275.in cā fr̄is. Alex. in apost. ad Bal.in l.fi.C.de dot.pmis.& quòd ista est cōis opin.nedū in consulendo,verū ēt in legendo,dicit Soc. in l.hr̄des mei, §.cum ita,ff.ad Treb.Cur.Sen.in suo cons.28.Ias.in auth.nouissima.C.de inof.test.& Alb.Bru.in suo trac.quòd extantib.
22 masc.fœm.non succe.& nihilominus statutum†excludēs filiā à successione,non excludit à ltīma,tex.in l.quisquis,§ filij.iuncto,§.ad filias,C.ad leg.Iul.maiest.vbi filia priuata successione ob crimē læsæ maiest.non impedit̄ petere ltīmā. Similiter in auth.si qua mulier.C.de sac.san.eccl vbi liberi, q fauore mr̄imonij à successione excludunt̄, non impediunt petere ltiam,& hr̄ in auth.hoc amplius,C.de fideic.hīc Bal.
23 in l.de his,C.de trans.quòd † si fr̄ sorori assignat partē, de qua vocet se bn̄ contentā: pmittens plus non petere,nō impedit̄ petere supplementū ltīæ: de qua spālis mentio facta non est.cum statutum,seu constō interpretanda sit,vt minus lædat ius cōe,q̄ possit,l.serui nr̄i,C.de noxa.l.fi.§.in cōputatione,ff.de iu.del.& lex non priuata filia ltīa sine cā,vt in §. cās.in auth.vt cum de app.cogn.gl.in c.quintauallis, de iu-
24 reiu.pariter nec constō,nec statutum,psertim cū dos † loco ltīæ succedat,l.qm̄ nouella,C.de inoff.test,ergo dēt esse eius dē qualitatis,cuius est ipsa ltīma,nā cum tale statutum,& sic ista constō sit odiosa,vt exclusiua fœminarū, p l.maximum vitium,C.de lib.præte.& l.ij.§ fi.ad Tert.Bal.in l.fin.C. de in ius voc.dēt restringi,vt minus lædat ius tertij,l. cum quidā, ff. de lib.& posth quod maximè concedendum est,cum cō-

ſtitutio præfata non ſimpliciter filiam excludat, ſed mādet dotari,& ſic prouidet aliquid dari:& non excludit nihil pe-
25 nitus relicto:& ſic eo caſu dos minor legitima † eſſe non poteſt,vt dicit pulchrè Iaſ. in præallegata auth. nouiſſima,
26 nam virtus gñalis renunciationis † iuratæ,non extenditur ad legitimam,cui in ſpē renunciari debet, vt excludat: nec aliquod grauamen imponi pōt:per tex.in d.l.ſi qñ, §.1. C. de inoff.teſtā.vbi oēs concludunt,ꝙ etiam ſi pater prohibuiſſet filiam plus petere poſſe,non intelligitur prohibita petere legitimę ſupplementum etiam ſi legitimæ renunciatum fuiſſet per eam,d.l.ſi qñ,§. generaliter. vbi Bald. & alii. Nec
27 † obſtaret ex alio iuramentum, quia licet iuramentum faciat actum valere oī meliori modo,quo pōt, l. cum pater.§. filiis matrem,ff.de leg.2.non tñ operatur, vt extendi poſſit ad id,de quo ſpālis mentio fieri debeat: vt pulchrè voluit Roma.in l.1.§.ſi quis ita.ff.de verb.obl.& Iaſ.in pręallegata l.de his,ff.de tranſ. vbi ēt Ang.& Fed.de Sen.in ſuo conſ.15. Arc.in l.qui ſuperſtitis,ff.de acqui.hęr.& Neapod.in ſæpius allegata conſi.contra inſtrumentum, vbi decidit caſum, in quo ſumus,in gl.in verſ.ſolutum,in fi.Io.Lup.in rub.de dona.inter vir.& vxo.nu.17.Affl.in d. conſtitutione: in aliquibus,nu.31.Iaſ.in l.ſed & ſi quis,§.quæſitum.ff.ſi quis cau.in fi.& ſubdit Affl.fuiſſe deciſum in ſacro conſ.in deciſ.178.2. dubio.& per Neapod.in d. conſue. contra inſtrumentum in verſ.ſolutum,& licet ibi Affl.non loquatur in renunciatione iurata,tñ iura,quæ ipſe allegat loquuntur de iuro, & ſic
28 † intelligi debet dictum doctoris ſecundum iura,quæ ipſe allegat,vt dicit Bar.in l.non ſolum,§. ſolutionis verba. ff. de lib.leg.& idem apparet deciſum fuiſſe in parlamento Delphinatus,vt refert Guido papæ in deciſ.427. & pulchrè Barba.in ſuo conſi.55.vol.2. & ibi ſubdit ꝙ iuramentum non ſupplet vim clauſulæ ſpālis.Ex quib.oīb. videbatur concludendum p̄fatum Io.Ant.Veſpulum ius fouere, & admittendum eſſe ad ſupplicata per ipſum.Pro parte vero contraria, & ſic pro conuentis hęredib.præfati quondam Iacobi,inſurgebat dubia:ꝙ eidem Io.Ant.nepoti nullum ius petendi legitimā competere poſſit,ex pſona matris ſuę præfatę nā ſtā
29 te conſuetudine Neap.& conſt. regni,ꝙ † extantib. maſculis

lis fęmina nõ succedat vr̃ eo casu fęmina filia,ẽt à legitima excludi:vt vr̃ concludere Alb. Bru.in suo trac. de statu. fęm. & cog.lineam à successione exclud.in 19. principali art. in
30 1 q.vbi in † statuto,de quo agit̃ dotem congruam considerat tpe dotationis,non aũt mortis defuncti, & maximè, qñ filia à patre dotatur:vt citat Dec.in suo consi.26.in 1.vol.& Bal.in consi.40. Quod potissime concedendum magis vr̃, cum filia ipsa,& sic mater p̃fati Io. Ant. renunciauerit tpe, quo dotata fuit ab eius patre:& iurauit tanquã dotata de paragio,& vltra paragium,per quam renunciationem iuratã,
31 vr̃ † oĩno exclusa:vt dixit Pau.de Ca.quẽ sequitur Alex.in l.in rõne ad l.Fal.vbi si filius habuit in vita ab eius patre legitimã,& vocans se contentam, iurauit nihil vlterius petere
32 posse,ꝙ tñ debet legitima attento illo statu† considerari, & non tp̃s mortis patris:ꝙ etiam vittus verborum, dum dixit se dote contentam,considerari vr̃,vt dicit optime Bald.in l. quamuis,C. de fideic.quem sequitur Geor.nacta.in repet.capituli,quamuis de pact.in 6.& ꝙ præfato Io.Ant.nepoti agẽti nullum ius competat,vt supra præmissum est molestandi dictos hæredes conuentos,consuluit Ang.in suo cons. 105. statuto cauetur.Cuma.in suo cons.121. dñs Ant. & in consil. 188.Spe.miles,vbi refert Sal.fuisse in contraria opi.in auth. nouissima,licet communiter reprobata:& opi. eandẽ pręfatorum Ang.& Cum.secutus fuit Alex.in suo consi. 68.circa pręmissam consultationem in 4.vol.Pau. de Cast. in consi. 108.& sequitur Soc.in consi.250.Dec.in consi.296.& sic dũ excludit̃ ab oĩ petitione lt̃imæ, erit & pariter exclusa ab oĩ q̃rela inofficiosi:secundũ Ang.in l.posthumus,§.si qs ex his. ver.vlt.ff.de inof.test.vbi magr̃aliter,loquit̃,dũ dicit,ꝙ q nõ põt succedere ab intestato,non põt rũpere testm̃.Iõ subdit,ꝙ
33 filia † exclusa ꝑ statutũ stantib.masculis,si est p̃terita,nõ annullat testm̃,secundũ eũ in d.§.si q̃s ex his,in fi.& l.P pi.§.si q̃s mortis,ver.vlt.allegatur,eo.ti.Bar.in l.fi.ver.q̃ro,qd si ista filia.ff.ad Treb.& in terminis ita decidit Neap.in d.consu.si moriatur aliquis in gl.sup ver.tenet̃.& in ver. succedunt,vt
34 sic.item quia subrogatur.& cui legitima † debetur,solũ cõpetit remedium impugnandi testamentum, per l.fratres,& l. ne quis filium,& l.posthumus,§. si quis ex his, & quod ibi
 dixit

dixit Bal.& Ang.ff.eo.tit.quæ oĩa congerit Alex.in suo cõs. 65.4.vol.Quo vero ad illud,an possit saltẽ agi ad supplemẽtum suæ dotis in bonis auctis post dotationẽ, & q̃ tempore mortis reperiunt̃,Bal.post Iac.But.in l.pactum,quod dotali,
33 C.de colla.in 6.oppo.dicebat,quòd si postquã† filia fuit dotata,sunt auctę facultates p̃ris,non poterit vllum supplemẽtum petere:qa quòd fuerit congrue dotata, inspicit̃ tp̃s dotationis,& non mortis p̃ris:quia sufficit,ꝙ tẽpore,quo nuptui tradita fuit,sit congrue dotata,licet demum per augmẽtum facultatum,& dignitatẽ personæ nõ appareat, quòd cõgrue dotata fuerit,ex quo non attenditur ca sus superueniẽs. Idẽ sequitur Bal.in auth.res,q̃.C.cõia de leg. & ibi Pau. de Cast. subdens hoc esse sing.& menti tenendum dictũ. quod ẽt sequimur ibi Ias.sibi ipsi contrarius in l.si qñ,§.1.C. de inoffi. test.Idẽ voluit Bal.C.de fideic.cir.fi.& in l.fi.C.de vsur.rei iu
36 di.ver.quid ergo.vbi dixit† quòd postq̃ filius accepit ltĩmã à patre in vita ipsius patris:si deinde p̃r effectus est locupletior vel pauperior,id non considerat̃,& idẽ tenet Bal.in l.in successione,C.de his,qui frau.cre. idẽ sequit̃ Ang. & Imo.in l.stipulatio hoc mõ concepta,ff.de ver.obl.Bar.& doc.in l.si. ff.de pac.Bal.in l.cũ oportet,§.1.C.de bon.q̃ lib.Ange.in l.si
37 nõ mortis,ff.de inoff test.Mod.in c.q̃uis,de pac. & † Quòd congrue fuerit à patre dotata,sp̃ præsumendũ erit, cũ nemo sciat capere melius consiliũ ꝓ filia,quã ipse pater,l.nec ĩ ea, ff de adult.Quod.n.patri cõpetens visum fuit ꝓ filia, nõ dẽt alteri incõpetens videri,l.si furioso puberi, in fi. de cur. fur. Nec redargui põt ab aliquo,cũ nullus amor vincat paternũ, l.fi.in prin.de cur.fur.nisi ex magno excessu appareret cõtrarium,ita quòd dolus patris possit redargui.Ita cõsulẽdo dixit
38 Pau.de Ca.in suo cõs.108.super 1.q̃sito.†vbi cõcludit quòd dotatio facta à p̃re,sp̃ præsumit̃ conueniens. Idẽ consuluit Soc.in cons.288.cir.1.q.Alex.in cons 33.vt̃ super d q̃sito,in 4.vol.Corn.in cons.107.in hac consultatiene,2. vol.& cõsi. 162.primo aspectu,2.vol.& cons.115.in hac consultatione, in 3.vol.q̃ oĩa refert Dec.cons.286.licet ipse sibi contrarius
39 aliter tenuerit in d.cons.26.Sed † quòd nepos ex filia pręmortua dotata petere possit ex ꝓpria persona sua in bonis sui aui materni legitimam,non obstante matris renũciatione,

ne, vltra Bal. in d. l. pactum, quod dotali. renet idem Bal. in l. fi. C. de pac. ver. sed hic incidenter q̃ro. Imò l. qui superstitis. ver. item attende. de acq. hęr. vbi ita restringit dictum Bart. ibi, q̃n moreretur filia in vita patris, & sequitur ibi. Paul. de Cast. & Aret. & ista est cois opi. prout concludit Alex. in d. l. pactum, & iō non ab re Bal. in d. l. quod dotali, ver. sed quæro. dat cautelam patri volenti, quòd nepotes ex filia nō succedant. q̃ procuret, vt filia ipsa cum iuramento asserat se bene contentam sua portione, & sic cum partem habuerit, perinde hr̃, ac si totaliter successisset & non erit tractandum de successorio edicto, iuxta dicta per Bar. in l. j. §. qui habebat filium in 4. q. ff. de contra tab. licet Imo. videatur reprobare istam opin. in l. qui superstitit. illam sequitur in d. l. pactum & ibi concludit illam esse veriorem, per ea, quæ no. Bart. in d. l. j. §. qui habebat filium. & no. ēt Bal. in l. huius, & in l. j. §. si Titio, & in l. duob. de leg. 1. vt Alex. ibi prosequitur, & sequitur Dec. ita in specie consulendo, in cons. 181. Et licet dici posset, q̃ hodie per consue. Neap. & regni constitutionem in aliquibus. fœmina non excluditur ita simpliciter extantibus masculis sed tenentur masculi ipsam dotare de paragio & exclusio ipsa non stat simpliciter, sed sub conditione, videlicet,
40 si dotetur de paragio, quæ dos de paragio vt sit † competens, commensuranda erit cum legitima, vt per Neap. in d. consue. & per Affl. in d. constitutione, in aliquibus: nam dos competens, secundum legitimam commensurari debet: vt no. Sal. in l. sancimus. in fi. C. de nup. & in auth. res, quæ secundo no. C. communia de leg. & plene Alex. consi. 69. super primo dubio, 1. vol. & consi. 7. visis, vol. 2. & consi. 83. viso statuto. in 4. vol. & idem sequitur Bal. nouel. in suo tract. dot. & Curt. Senior in suo cons. 27. magnificus vir. in 4. dubio: & consi. 73. super memorata, versi. 8. principaliter, & in consil. 38. viso statuto, & Soc. in consi. 182. licet filio, & plene Cor. consi. 197. 1. vol. & 167. in hac consultatione. vol. 2. & consi. 258. quanquam, vol. 3. & consi. 40. & 290. in 4. volu. Si ergo
41 exclusio locum habet, si fęmina dotetur de † paragio, commensurari debet legitimæ; & minus ea esse non potest, vt plene congerit Affl. in d. consti. in aliquibus. Legitima vero consideratur habita ratione bonorum, quæ remanserunt tē-

pore mortis,l.cum quæritur,C.de inof.test.& in auth.nouissima,eo.tit.quo tempore facultates, quæ remanserunt ex Iacobo auo,dos habita per Angelam filiam matrem Vespuli præsupponitur,quòd longe fuerit minor legitima, vt dicitur ex actis liquere.Nam huic responderi potest, ꝙ licet sit verior opinio,ꝙ extantibus masculis, fœminæ sint exclusæ simpliciter & non conditionaliter,licet imponatur onus dotandi,si per mulierem exclusam ab existentia masculorum agatur contra fratrem conditione ex lege, videlicet ex consue.Neap.seu constitutione,in aliquib.tamen qñ aliter esset dispositio præfatæ consuetudinis & constitutionis,procederent in casu proprio,in quo loquuntur,videlicet,quando tẽpore mortis patris filia reperiretur non nupta nec dotata:& sic ne videretur omnino exclusa etiam à legitima:quæ opinio verior est,& interpretantur nonnulli,ꝙ onus paragii impositam masculis excludentibus,succedat loco legitimæ, q̃ consideratur tempore mortis:sed quando filia reperitur à patre maritata & dotata, quæ renunciauit cum iuramento:tamen quia ista filia nedum apparet exclusa propter existentiam masculorum: sed etiam ex proprio contractu propter renunciationem iuratam, in qua apparent illa verba, sua dote contenta pro omni iure,& portione sibi debita. ex quibus verbis apparet exclusa,nedum ob renunciationem, sed etiam virtute successionis: ac si ipsa filia patri successisset,& suam portionem habuisset, per supradicta. Demum
42 successit clausula quietationis † per Aquilianam stipulationem, per quam apparet ipsa renuncians penitus exclusa,& eidem sublata omnis spes succedendi:& sic non potest vlterius reuiuiscere vt plenè consuluit Roman.in suo consilio 22. quem refert,& sequitur præclarus docto. Anto. de Ale. in l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verborum obligation. Ange. de perigl. in d.l. qui superstitis, & sentit Bald.in l.si actum.C.de pact.& faciunt nota.in l. sicut, C. de repudia.hæredit.per quem aliter dicitur fuisse iudicatum, quòd etiam si contemplatione fratris superexistentis sit facta renunciatio, & tempore mortis paternæ reperiatur promortuus frater: quo casu non obstante renunciatione,cum

con-

contemplatione fratris renunciauit, eo patre promortuo non obstante renunciatione succedit: tamen hoc non habet locum, nisi sit renunciatum cum Aquiliana stipulatione, quam specie succedendi in totum substulit, & amplius reuiuiscere non potest, per supra dicta: & sic cum
43 præfata Angela reperta sit tempore † mortis patris maritata, & dotata: & renunciauit cum iuramento, & sic ex proprio contractu etiam exclusa:non erit amplius audienda,& successiue nec eius filius in paragio. Quod secundum terminos consuetudinis, & constitutionis vendicat sibi locum in filia non maritata,nec dot. tempore mortis patris: ita in proprijs terminis in statuto excludente fœminam: quæ competentem dotem habuit, consuluit Dec. in consilio 181.nec militaret, quod dicitur ob renunciationem præfatam, Angelam ipsam fuisse enormissime læsam, habita ratione ad amplum patrimonium patris, auctum post eius renunciationem. Quo casu non videtur exclusa saltem à petitione supplementi paragij seu legitime, & quòd paragium non potest esse minus legitima. Nec obstaret dicere,quòd non apparet expræsse fuisse enunciatum legitimæ,& eius supplemento:quia cum hodie filiæ innuptæ post mortem patris non debeatur legitima, sed paragium extantibus masculis, iam fuit expresse renunciatum paragio, & eius supplemento:& idem est in effectu, cum paragium loco legitimę succedat: vt sentit Andræ. in d. constit. in aliquib.Item,quia cum legitima sit portio, quæ debetur post mortem patris seu aui ab intestato, per l. quoniam nouella,C.de inoff.testam.cum Angela mater Vespuli nepotis tempore mortis Iacob. Campanarij patris tanquam dotata de paragio, vt cum iuramento declarauit in contractu renunciationis, reperiatur exclusa, ob existentiam masculorum, & non in numero filiorum propter renunciationem pręfatam iuratam:vt dic Neapo.in d. consuetu. si moriatur in glos.in versicu.ipsi successores, taliter quòd etiam in legitima succedere non potest. Et pręmissis nō refert, an ipsi legitimæ vel eius supplemento renunciauit; cum vtroque casu appareat exclusa. Et sic ex pmissis tum consideratis, p me,ac etiam p alios magn.reg. consiliarios meos collegans,

legas,& patres præſtantiſſimos,tum etiã propter teſtes altercantes adductis redditur intentio actoris dubia.ideo fuit p S.conſilium deciſum pręfatos Benedictum, & litis cõſortes hæredes quondam Iacobi abſoluendos ab impetitione pręfata, & bene fuiſſe per arbitros laudatum in dicta cauſa in fauorem prędictorum conuentorum.

1 *Crediter cui permittitur auocatio poſſeſſionis rei à debitore, multo fortius concedetur ſibi retentio nec ſi vitioſe,vel nõ, poſſeſſio peruenerit,conſiderandum eſt.*

2 *Hypotheca tribuit ius in re:& de eius natura eſt tribueri facultatem apprahendendæ,& retinendæ poſſeſsionis.*

3 *Vxor virtute hypothecæ quam habet in bonis viri,poteſt vti retentione pro dote in eis.*

4 *Filia ſimiliter pro dote materna poteſt retinere reſpectu hypothecæ bona viri hypothecata pro ipſa dote.*

5 *Tenuta ſi fuit data ex inordinato proceſſu, ſi per prius res illa fuerat obligata,propter dubium poterit retineri pro debito.*

6 *Pæna quando apponitur dationi quãtitatis,dicitur præſumi in fraudem vſurarum appoſita:tamen ſecus eſſet,quando adeſſet iuramẽtum:& tunc ratione iuramenti exigi pæna.*

7 *Pæna certa ponitur ad euitandum probationem intereſſe.*

8 *Triplex eſt precium rei,videlicet commune ſingulare,& conuentiũ.*

9 *Intereſſe poteſt iudex ex ſuo officio ex circunſtantijs liquidare.*

10 *Inſtrumentum non poteſt dici in liquidum,cum inter partes fuerit quantitas pænæ taxata,& licet probari poſſet non tantum tranſcendere intereſſe: tamen interim habebit locum retentio, donec fuit contrarium probatum.*

Iudex cõdemnans cũ clauſula:codẽno in decẽ,plus uel minus,ſecundum forma ſtatutorum talis ſententia non eſt conditionalis, ſed reſoluenda ſub conditione, & ſic de præſenti eſt certa:nã attenditur præſens ſtatus,nec attenditur quod poteſt in futurum reſolui,ibidem.

11 *In inſtrumẽto,ſi fuerit promiſſa certa quantitas, cum hoc, quòd ſi facto calculo minus debebitur,illa minor quantitas cenſeretur promiſſa,quod tamen interim inſtr͞m habebit executionẽ paratam.*

12 *Inſtrumentum dotis liquidũ non dicitur,quando mulier per mortẽ viri petit executionem.*

Vxor quando habet hypothecam in bonis viri etiam non facta liquidatione

datione de incumbentibus, datur sibi retentio. ibidem.

13 *Instrumētum testī. & debiti non liquidum, non meretur execu-tionem paratam: & multo magis non potest pars propria auctorit. illud exequi.*

14 *Condemnatus quando nullum habet tempus ad soluendum, tunc si opponat compensationem debiti, & offerat breui probaturum, & liquidare, audiri non debet.*

15 *Appellare non licet à sententia exfractionis.*

Appellari non potest à causa, quæ celeritatem desiderat, ibidem.

16 *Causæ quæ celeritatem desiderant, sunt adeo priuilegiatæ, quòd in eis procedi potest, etiam in dieb. feriatis.*

DECISIO LVIII.

MAgnifica Margarita Caracciola, & reuereñ. Protonotarius de scortiatis eius filius, cum cōditionis titulo tenerēt à mag. Isabella de scorciatis eorū nepte domū magnam, q̄ fuerat quondam mag. Iulij de scorciatis, pretendentes se creditore eiusdē Isabellæ in ducatis quatuor mille, virtute instrumēti publici, in quo pater Isabellæ se debitorē cōstituerat, virtute hypothecæ pignori incumbere pretendentes, in ius vocati in magna Cur. p̄fata mag. Margarita, & tandem condemnata ad dimittendum & exfractandū domū p̄fatā, introducta cā p remedium oppōnis in S. cōs. Adducebāt ꝑ parte Margaritæ ex cā debiti præfati ducatorum 4. millia debitorum præfato Protonotario eius filio licuisse incumbere retentioni domus p̄fatæ, quousq; sibi satisfactum foret. Quia sicut potuisset † possessionem ab ipsa Isabella auocare, multo fortius concedit sibi retentio, nec si vitiose vel nō peruenerit possessio. considerādū est: vt inquit Alb. de ros. in l. fi. C. cōmo. & Bal. ibi: cū
2 † de natura hypothecæ sit tribuere facultatem apprehendēdæ, retinendæ, & petendæ possessionis. l. si cum venditor. in princ. de euict. l. 1. §. per seruum. ff. de acq. poss. tribuit enim hypotheca ius in re. l. eos, C. de pign. & plenè habet in §. itē Seruiana. instit. de actio. Ita in particulari decidet in retentione Alber. Brun. in suo consil. 1. & idem firmat Campe. in seq. consilio, versicu. idem procedit. Et præmissis accedat, nā

vxor,

Et præmissis accedat,nam vxor, quæ respectu familiaritatis in vita mariti morã traxit in domo viri,pôt rône hypothecę
3 vti†retentione pro dote domus præfatæ vt d.Bal.in l.pen.in fi.C.de rei vxo & plenè habeť in l.qui iure familiaritatis, ff.
4 de acq.pos.& pariter in filia,q̃ ꝓ dote materna possit†retinẽ respcũ hypothecæ.Firmant idem Bru.& Cãp.in præfatis cõsil.& plenè ponit Dec.in cõs.232.in 1.dubio, & in cõs. 400.
5 in fi.& ideo dixit Bal.in l.fundus.de rescin.vẽ.†ꝙ si ex inordinato processu fuit data tenuta, si per prius res illa fuerat obligata propter debitum, poterit retineri pro demito. Qđ reputat no.Frã.de Crem.in sing.92.& testatur Firma.in practica obtinuisse in suo trac.de episc.in 3.par.1.lib.q.49.& late multis exemplis corroborat Dec. in cons.449.Nec suffragaretur dicere.ꝙ non apparet de debito.ergo non habet locum retentio,nam Hieron.pater Isabellæ asserendo in instrumento se verum creditorem regis Ferd. I I. cessit & donauit dictum creditum cum promissione euictionis.Et quia in ciuit.Batchynone vbi tunc comperiebatur, non habebat albarana dicti regis,sed illa retinebat Neap.ꝓmisit Iac.Ant. pro se,& suis hæredibus,& successoribus ad oẽm requisitionem ipsius, seu eius hæredis, & success.consignare albarana præfata,& expræsse cauit,ꝙ si compertum fuerit ipsum non essę creditorem tpe stipulati contractus,vel ꝙ oĩa,& singula in contractu posita non obseruauerit, soluere duplũ quantitatis p̃fatæ pænæ nomine,obligãdo eius bona in forma,&c. Sicq. Isabella ipsa vt filia,& hæres requisita,negauit albarana,nec obseruat ꝓmissa per Hieron. patrẽ, & sic tenetur,ad
6 solutionẽ pœnæ promissæ solui:nam†quando dationi quantitatis apponitur pœna,dicitur præsumi in fraudem vsurarũ apposita.per l.rogasti,§.si tibi.ff.si cer.peta.tñ secus erit,quãdo adesset iuramentum. Ita in spẽ consuluit Alex.in consil. 158.vol.2.& tenet Bauer.in suis priuil.iuramenti, num.73. Quia tunc ratione iuramenti poterit exigi pœna. Quando vero ponit super promissione facti, seu dandi certa,nulla p̃cedente obligatione quantitatis per prius,vt in casu præsenti,non præsumiť fraus,& pôt exigi pœna,ẽt ꝙ excedat interesse:& non requiriť alia ꝓbõ interesse, imò est consiliũ le-
7 gis ponere pœnã certã ad euitandũ†ꝓbationẽ interesse,§.fi.

inst.

insti. de verb. obl.ita in spē declarat Abb.in c.dilecti.§.6.& vlt.de arbit.& hāc verā,& magis communem dicit Alex. in l.stipulationum,§.si sortē,vers.& ideo si pœnam, de verb.obl. Idē tenet Alex.in præfato cons.158.vbi ponuntur quasi omnia verba dicti contractus,& eo magis hic ratione contentus vt citat Porc.in d.§.fi.inst.de verb.obl.& ideo non militaret,ꝙ dr̄ sacr.cons.non consueuisse condemnare ad pœnā, nisi quatenus cum interesse concurrat, quia illud posset habere locum.qn̄ non esset taxata certa quantitas, quæ ꝓmissa fuisset solui in casu licito,vbi timorem fraudis cessare apparet, quia aliàs in cassum fuisset consilium legis, de quo supra,taxare certam quantitatem pro pœna. Secundo, adduci posset,ꝙ cedendo Hiero.ipse debitum ducatorū quatuor mille asserendo se verum creditorem,tenetur illud verificare,l.nomen,ff.de hær.vel act.vend.& sic dum ꝓmisit in ampla forma de euictione,si promissio non adimpletur, succedit nūc interesse.Sed ꝑ p̄fato debito ita donato,& cesso,qd' habet,& cōseq non potest,& sic ꝙ p̄ciū rei cessæ, & interesse sunt idem.ita est tex.quē ibi pōderat Bal. cōtra proteruos doctores.dicentes contrariū in l.1.C.de his,quia a non domino manumi.& licet in hoc sit varietas inter doct. vt Bar. in l.1.C.de sent.quæ ꝑ eo quod interest profer.tamen vt de-
8 clarat ibi Dec.col.4.saluat illa opinio in casu,de†quo agit: nam dicit ipse triplex esse prçcium rei:videlicet,commune, singulare,& conuentum.Cōe est interesse,cōe precium rei: singulare est interesse singulare & p̄cium rei:conuētum est, interesse cōuentū,sed præcium rei cōe non est interesse singulare.Igitur in casu præsenti præciū rei erant ducati quatuormillæ.Interesse.n.cōuētu erit eiusdem quantitatis,& in hoc interesse cōuento in spē firmat ibi Dec. & absq; dubio in casu p̄nti non potest aliter dici.quia si Hier. pater pp seruitia p̄stita voluit donare quatuor mille ducatos nūc qa nō apparet debitū verū nec consignatur cautelæ,non potest debitū recupari,nec potest videri,si virtute cautelarum erat recuperabile,& voluit teneri de euictione, nō potest inficiari
9 minus posse interesse,q̄ pro simplo. Et†ex circū̄stantijs ex suo officio pōt iudex interesse liquidare, vt in ꝓprijs terminis voluit Bart.in d.l. 1.in fin.de quo exclamat ibi Curt.iunior.

ēt ad aliam q.similem,vt ibi per eū, & sic in casu præsenti, donec liquebit de contrario, standum instrumento,postquā de iure talis obligatio valida reperitur. Præterea nam siue dicamus rē certā,siue in liquidā,non pōt negari qn nō sit liquida:sed ꝙ debetur quantitas.Sed de quātitate magna, vel parua interesse est dubiū.qđ igit pōt.inficiari non posse retineri,post q̄ in oēm euentū certi sumus dari interesse? Ita in specie dicit Bar.in l.1.in fi de le.2.Quod confirmari pōt:

12 nā non dicitur liquidum † instr̄m dotis,qn̄ mulier per mortē viri petit executionē. Ita Bal.in l: si cām,de exec. rei iud. & tn̄,qui habet hypothecā in bonis viri, ēt non facta liquidatione de incumbentib.datur retētio,vt supra demonstratū est,summo duas conclusiones ꝑ ea,quę dn̄r in l.1.C.cōmod. ꝑ gl.qn̄ est liquidum posse retineri,intelligitur qn̄ tm̄ volēs retinere poterat actionem personalem intentare.Secus,si ha bebat hyothecam,qūia poterat incumbere pignori , donec liquidaretur,& hoc eo magis dici debet, qn̄ inspecto p̄senti statu constat deberi, licet de quantitate sit dubiū, per supra dicta,& faciunt dicta per Soc.in c onsil.4.& consil.61.vol.1. post Ant.de But.in c.cū olim,de cens.vers.itē aliud not.dixit Abb.ꝙ instr̄m habebit,executionē nedū super ijs, quæ directe continentur,& super quib.fuit confectū,sed ēt in ijs,quę indirecte ꝓbātur:quanto fortius erit in casu pn̄ti,in quo ne dum indirecte,sed directe constat de quantitate, & ideo ipse iudex taxare poterit,& non in minori summa,post quam tenebatur Hieron.de euictione, & filia Elisabeth dicit non hr̄e albarana,& deficit fundamentum actionis, & constat de euictione.Et quia de alijs extremis constat ꝑ p̄ambulum,ꝙ licet factum sit parte non citata,tn̄ ita se hēt obseruātia magnæ cur.sicq. vr̄ iudicari dr̄e minus bn̄ iudicatum ꝑ magnā cur.sup exfractione p̄fata, contra p̄fatam nobilē Margaritā, & eius filiam.Quibus bene ruminatus ꝑ S.regium consil.ex quo apparet ex tenore instr̄i,virtute cuius agit,illud non esse liquidum,fuit dcm̄ ꝑ S.regium cons.non posse ꝓcedi ad executionē per plenè allegata, & congesta per Alex.in cons.

13 92.& 93.in 4.vol.& cum † huiusmodi instr̄m testamenti, & debiti,non sit liqdum,non meretur executionē paratā à iudice:multo magis non potest pars propria auctoritate illud

exequi,

exequi,l.proinde,& ibi Bar.in §.notādum,ff.ad l.Aquil.Bar. & doc.in l.1.C.de sent.q̄ sine certa quan.prof.Bald.in l.cum testō,C.de testam. manu.maxime, q̄a instr̄m non cantat in personam dominæ Margaritæ, seu reuerendi Protonotarijs eius filij,sed alterius iā defuncti,& sic prætēditur exequi cōtra non nominatum in eo,& sic contra hæredem,& similes, vnde non pōt dici liquidū. Ita dicit Alex.in cōs. 187. vol.2. Bal.in l.p diuersas,C.mādа.q̄a debet verificari illū esse hære dem.Allegat Inn.in c.quia, 5.extra, de iud. & intm̄ hæc ve-
14 ra sunt,q̄ qn̄†cōdemnatus nullum habet tempus ad soluēdum,tunc si opponat compensationem debiti,& offerat breui probaturum,& liquidare,non debet audiri. Ita consuluit Alex.in prællegato consil.92.in 4.vol.Et præmissa potissime procedunt, cum fuerit pronunciatum p magn.cur.super exfractione,& præfata magn. Margarita cōdēnata ad exfra-
15 ctandum domū præfatā. Et à snīa†exfractionis, nō licet appellare,vt dicit Bal.in l.vnica,C.si de mom. poss. fue.app. & in l.j.§.j.ff.de fer.Alex.& Ias.in l.1.in fi.ff.sol.mat.Alex.in l. fi.de appel.recip. in addit. Quæ vlt. decis.licet loquantur in fabro malleante propè scholas vel p̄pè camerā scholaris:tn̄ ratio,sup qua ipsi fundantur,est,quia talis causa celeritatem desiderat:& ideo appellari non pōt,ut dn̄t Bar. & doc.in d.l.
16 fi.ff.de appel.rec.nā†dictæ cāæ,quę celeritatem desiderant, sunt adeo priuilegiatæ,q̄ in eis procedi potest,etiam in diebus feriatis.Ita dixit Lud.Rom.in l. si vero,§.de viro, ff.sol. matr.& Fel.in c. ecclesia S.Mariæ.extra de const. Ex quibus omnibus tam circa iustitiam, q̄ circa admissionem appellationis fuit per sacrum cōs.decisum,fuisse bene per magn.curiam Vicariæ iudicatum: & sententiam eiusdem debite esse executioni mandandam.

1 *Sententia,quòd sit lata absque causa cognitione,ex breuitate temporis apparere dignoscitur.*

2 *Sententia lata ex falso instrumento,sicut non tenet, ita nec priuilegium ex falsa causa concessum.*

3 *Priuilegium per surreptionem obtentum, non tenet.*

Dictio,prout,exponitur,pro quia,ibi.

4 *Dictio, quia, causam dispositionis importat.*

5 *Causa finalis,& causa proxima,quæ dicantur.*

6 *Causa finali cessante,cessat concessio,& dispositio.*

7 *Dictio,prout,in priuilegijs,in quibus continetur certa dispositio, licet stet causaliter,& non conditionaliter:tamen quando adijcitur aliquid de præterito per talem dictionem,& de illo constat, tunc talis dictio stat conditionaliter,& limitatiue,& limitat,& restringit præcedentem dispositionem,& certam.*

8 *Licet stante inuestitura, quòd possit quis exigere decimas de fæno iuxta formam antiquarum inuestiturarum,& secundum quod antecessores vsi fuerunt,& possederunt,non sit necesse probare,quòd antecessores receperunt decimas de fæno. Quia illa dictio, prout, exponitur causaliter pro quia:ex quo apparet certitudo dispositi. Si tamen ex aduerso esset probatum, quòd de fæno nunquam consueuerunt solui decimæ tunc secus.nu. 26.*

9 *Confitens se debitorem,vt in instrumento tali constat: si in eo non apparet debitor,non nocebit ei confessio.*

10 *Ciuitas si tenetur à tyranno, cuius tempore alia ciuitas occupat de territorio,vel de iurisd illius,& tyrannus patitur, patientia aduersarij tyranni,qui est in possessione vi, vel clàm, non inducit ius præscribendi:quia non constituit aduersarium in quasi possessione.*

11 *Scientia vbi non est,non dicitur patientia,merita non dicitur quasi possessio.*

12 *Dictio,prout:& dictio,sicut,& similes, appositæ in confirmatione, intelliguntur conditionaliter,& non causaliter.*

13 *Priuilegium concessionis,licet cantet pro se,hæredibus,& successoribus,non tamen comprehendit omnes hæredes, sed intelligitur de primo hærede,nu. 14.*

15 *Regalia posideri non possunt absque speciali concessione,& titulo.*

16 *Allibratus quis dici non potest in ciuitate,si non reperitur in libro libræ,uel non soluisse collectam, si non reperitur in libro soluentium,& eundem modum probandi negatiuam ponit Bal.ut ibi.*

17 *Regalia non possunt posideri absque titulo,nec probari,nisi per priuilegium,& concessionem.*

18 *Quando ad esse facti,requiritur probatio per scripturam, negatiua probatur per solam allegationem:& alleganti affirmatiuam incumbit onus probandi per scripturam,cum præsumatur factum nõ fuisse,nisi appareat scriptura.*

19 *Donatio est titulus habilis ad dominij, & iuris translationem.*

20 *Princeps eo ipso, quod donat, transfert dominium.*

21 *Priuilegij confirmatio, secundum formam priuilegiorum antecessorum, non valet: nisi priuilegia confirmanda ostendantur.*

22 *In dispositionibus, (de quorum natura est disponere de nouo, vt in contractibus, priuilegijs, rescriptis, sententijs, & similibus, si de illo præterito ad quod prædicta dictiones referuntur, non constat, nõ ex hoc redditur dispositio conditionalis: nec ideo gratia vitiatur, et ibi ponitur exemplum.*

23 *Concessio dicit, concedo tibi ius exigendi quantitatem illam vectigalis in tali loco, prout hactenus consueuisti, si de illa consuetudine nõ apparet, per quam dispositio certificatur, uelut incerta vitiatur.*

24 *Concessio vel confirmatio si est facta de his, quæ possides in tali loco, vel quæ tui antecessores possederunt, dispositio vitiatur, nisi de tua vel tuorum antecessorum possessione appareat.*

25 *Iudex si in sententia dicit, condemno te ad dandum singulis annis vnum par caponem, secundum quod tui antecessores consueuerũt, interpretantur hæc verba: quia sic consueuerunt, & non faciunt conditionem, & condemnatio facta, intelligitur simpliciter facta,*

27 *Concessio feudi facta, sicut venerandæ memoriæ genitor meus tibi vel tuo genitori tale feudum concessit, sic & nos concedimus: non erit necesse vasallo ostendere de prima concessione.*

28 *Concessio feudi vel emphyteusis, secundum modum, & formam antecessoribus factam, valet: etiam si dictus modus, & forma non appareat, quia dicta verba stant causaliter.*

29 *Donatio quælibet concessa per principem, dicitur priuilegium: & pariter gratia.*

30 *Verba gratiæ latissime interpretantur concedentem.*

31 *Concessio si iudicatur dependere solum a voluntate concedentis & tunc aut in illis verbis fundatur intentio principis, & probantur contra concedentem, aut in illis non fundatur, & tunc saltem inducunt præsumptionem.*

32 *Causa, quando dicitur finalis, & quando impulsiua.*
Dictio, alijs, intelligi debet de similibus, ibidem.

33 *Cerrexisse non præsumitur quem se velle incontinenti.*

34 *Confirmatio continens clausulam, ex certa scientia, tunc non dicitur stare in forma communi;*
In priuilegijs, & gratijs dictio, prout, & similes, stant casualiter,

pro

pro quia: sic clausula, prout possedit, exponitur, quia possedit. ibi.

35 *Attamen hoc videtur intelligi, quando non apparet de possessione & sic est dubium, an possedit vel non: sed quando est certum, quòd non possedit, vt quia probatur non possedisse, & sic falsum id, quod asseritur, & tunc stat conditionaliter, nu. 36.*

37 *Duæ qualitates quando copulantur in aliqua dispositione, an requiratur concursus vtriusque: vel vna tantum sufficiat. nu. 38.*

39 *Princeps concedens tibi tales res, quas iuste possides in tali loco, quia res non sunt specificatæ, nisi ostendatur aliquarum iusta possessio, non debentur. Secus, si determinatæ dicantur tales res, quas iuste possides in tali loco, quia postquam sunt certæ res, de quibus in concessione, debentur: etiam si non appareat de iusta possess.*

40 *Princeps mandans, ut reintegret aliquem contentis in suo priuilegio, & illa sibi consignari omni difficultate, contradictione, & quocunque impedimento cessantibus, nedum ex his videtur mera executio demandari, sed quòd nulla potest fieri contradictio de iure vel de facto.*

Princeps per secundam eius iurisdictionem videtur ostendere suam magis deliberata voluntatē, vt eius priuilegium exequatur, ibi.

41 *Principis assertioni in eius præiudicium plene credi debet in facto proprio. nu. 42.*

43 *Filius in vita patris, dicitur quasi possessor.*

44 *Possessio translata est ex solo priuilegio, in iuribus incorporalibus.*

45 *Sententia sola iudicis in iuribus incorporalibus, transfertur ciuilis, & naturalis possessio.*

46 *Possessio proprie licet non detur in iuribus, in corporalibus tamen datur quasi possessio, & dantur remedia quasi possessoria.*

46 *Beneficia, & concessiones principum debent latissime interpretari. Quod maxime procedit in præiudicium ipsius concedentis. ibid.*

47 *Item & in his, quæ priuilegium exprimunt.*

48 *Priuilegium Principis, in quo verba generalia continentur, tu nō debes tenaciter interpretari.*

Verba Principis in priuilegio posita, debemus conformare æquitati licet verba hoc non patiatur. ibi.

49 *Principis liberalitas, fræno non subest: nec debet coerceri.*

50 *Argumentum ualidum de rescripto seu ultima uoluntate ad contractum.*

51 *Legatum pro dote, licet sit conditionale: tamen secus est in legato occasione*

castone dotis. Quia cum sit parum, statim debetur.

52 *Verba adiecta legato in fauorem legatarij, non restringunt legatum, sed vberiorem legati causam reddunt.*

53 *In causa impulsiua non fundatur effectus, sed occasionem remotam præstat.*

54 *Concessio ipsa ex vno cap. vera, non vitiatur ex alio cap. subreptitio.*

55 *Priuilegia Principum licet sint latissime interpretanda contra ipsum Principem concedentem, intelligitur, quando esset motu proprio concessum, secus, si ad partis postulationem, quia tunc stricta sit interpretatio.*

56 *Princeps nunquam dicitur motu proprio concedere, nisi exprimat in concessione clausulam, motu proprio.*

57 *Principi qualitates omnes sunt exprimendæ, quibus moueri posset Princeps ipse ad non concedendum, seu difficilius concedendum.*

58 *Impetratio ad hoc vt saluetur à subreptione, seu obreptione, requiritur fieri, seu quòd facta sit notabilis expræssio, nec sufficeret in genere fieri.*

DECISIO LIX.

CATHOLICVS rex gloriosæ memoriæ, ob causam matrimonij per illustr. Robertum de S. Seuerino Salerni Principem cum illustriss. dona Maria de Aragonia eiusdem regis cath. nepte, pro securitate suarum dotium, ac earum augmento, & vt de affinitate prædicta commodum reportaret, concessit eidem principi, licet per fiscum prætendatur, ꝙ confirmauerit pro se suisq; hæredibus, & successorib. in perpetuũ, annuos duc. 4000. super functionibus fiscalib. focolariorum & salis regiæ cur. debitis à quibusdam vniuersitatibus, & locis ipsius principis, necnon, & duc. mille super tractis basilicatę, & nõnulla alia, quæ omnia fuerant olim concessa auo, similiter Roberto nominato, per quondam sereniss. regem Ferdinandum I. & demum per eudem modernum principem Robertum possessa, & concessa iuxta tenorem priuilegiorum prædicti quondam regis Ferd. I. & prout per prædecessores suos, & successiue per ipsum tenebantur, & possidebantur. Cuius priuilegij vigore modernus ipse Robertus princeps assecutus

tus fuit possessionem etiam auctoritate literarum regię Camerae. Et dum modernis s. princeps Roberti filius petijsset proximis elapsis temporibus in regia camera sibi prouideri super executione priuilegiorum praedictorum, obtinuit decretum executionis priuilegij praedicti, virtute cuius expeditis literis executorialibus fisco reclamante, & obtinente supersederi ordinatione illustr. tunc Proregis mandantis, vt consultaretur cathol. Rex, ex quo ita sibi rescripserat, & vltimo remissa causa per cathol. Regem, vt iustitia ministraretur, & de supersessoria pręd icta haberetur ea rō, quę de iure habenda foret, instante regio fisco super reuocatione decreti, & illustr. Principe super eius executione, dicebatur p fiscum, q superfessoriam obtinuerat, decretum ipsum nullum, tanq fisco inaudito latum sed festinanter ac pro parte, eodem fisco non vocato, nec aliquo termino sibi impartito, & praeter ordinem consuetum ipsius regiae camerae, & sic nulliter per l.
1 prolatam. C. de sen. & absque † cāae cognitione, quod ex breuitate tpis apparere dignoscitur & pręsumitur, l. stipulationes, & l. ij. C. eo. tit. C. de sen. & optime declarat Bar. in l. prolatam. Tum ēt, quia latum contra fiscum indefensum, per l. vnicam. C. de sen. aduersus fiscum lat. lib. 10. & ibi no. Bal. & l. fi. C. de aduo. fisci. Secundo, constat de intentionē cath. regis fuisse & esse, concedere seu confirmare iura tractarum, prout p principem Rob. donatariū possessa & tenta fuerant, & super ipsa quasi possessione Rob. Rex ipse innititur, dum saepius de ipsa in priuileg. meminisse apparet validando cōcessionem eandem, sicut melius & plenius oīum praedictorum in possessione seu quasi, hactenus fuit, & in pñtiarum existit. Sed hoc à tramite veritatis, cum reuerentia deuiare vr̄, cum pręd ictus princeps Rob. nunquā tenuit, nec possedit praedicta iura tractarum: ergo deficit concessio, per tex. in c. inter dilectos. de fi. instr. & ibi Abb post Inn. & Host. ver. 4. op
2 po. Sicut nec tenet † snīa lata ex falso instrumento, ita nec priuilegium ex falsa cā concessum, tenet, l. j. & 2. C. si ex fal. instr. Vnde si princeps Robe. nunquam possedit, subreptum fuit catho. regi, cui si innotuisset ipsum principem non possedisse, non concessisse: & sic † priuilegium per subreptio-
3 nem obtentum, non tenet. Innocen. & Abb. in cap. inter di

 lectos,

lectos,de fide inst.vbi Abb. subdit non obstare clausulam ex certa scientia,quando apparet falsitas:quia talis clausula nō supplet defectus naturalis falsitatis.Tertio, si dictio,prout,exponitur pro quia, secundum quod exponitur in tex.c. Abb.sancti Syluani.de verb.sign.designat causam concessio-
2 nis,& dictio,quia † causam dispositionis importat.l.demōstratio,§.quod autem,ff.de cond.& demon.& erit sensus, qa per regē Ferd.I.fuerunt concessa prædecessoribus ipsius principis Roberti,& demum per ipsum Rob.tenta & possessa.iō dixit:Damus & concedimus iura prædicta.quæ quidem causa si vera esset.videtur obligatoria,quoniam si dicta iura fuerunt concessa prædecessoribus prædicti Roberti, & per eundem tenta & possessa,ex quadam æquitate tenebatur cath. Rex restituere.& sic videtur hanc fuisse causam proximam
5 finalem concessionis prædictæ, cum illa † dicatur causa ꝓxima,cohærens,& finalis quæ est obligatoria de rigore siue de æquitate, vt declarat Bar.in l.demonstratio,§.ꝙ autem.ff. de cond.& demon.& ibi Pau.de Ca.in 2.q.subdit,ꝙ causa dicitur proxima & cohærens,qn̄ est obligatoria de rigore, vel de æquitate,si vera est.Si ergo cā ista finali est falsa, vitiatur dispositio,l.j.C.de fal.cau.adie.leg.& l.cū tale,§.falsam cām. de cond.& demon.ver.non cohæret:à contrario sensu.& tenet Bar.Pau.de Ca.& communiter doct. in d. §.quod autē.
6 quoniam † cessante cā finali,cessat dispō & concessio,vt declarat Bar.in d.l.ij.§.fi.ff.de don.Abb.in c. post translationē. de renun.5.col.Tum etiam,quia si ista causa non fuisset expræssa,rex cath.dictam concessionem seu confirmationem non fecisset.Quod apparet:quia super ea sp innixus fuit,vt in prima ratione supra dictum est.Item ꝙ quamuis dictio,
7 prout,in † priuilegijs,in quibus continetur certa dispositio stet causaliter,& nō conditionaliter, tamē quando adiicitur aliquid de ptō per talem dictionem, & de illo constat, tunc talis dictio stat conditionaliter & limitatiue:& limitat & restringit præcedentem dispōnem & certam:vt firmat Bar. in extrau.repr.in ver.prout per l.edita,C.de edendo. ibi : prout edicti perpetui monet auctoritas.Idem tenet Pau. de Ca. in
8 consi.320.in vltimis † verbis,dum dicit,ꝙ licet stante inuestitura,ꝙ quis possit exigere decimas,de fœno,iuxta formā
anti-

antiquarum inuestiturarum, & secundū quod antecessores vsi fuerunt & tenuerunt,& possederunt,non sit necesse pbari,ꝙ antecessores receperūt decimas de fęno,qa illa dictio, put,exponitur causaliter p quia: ex quo apparet certitudo dispositi.Si tñ ex aduerso esset pbatum,ꝙ de fœno nunquā consueuerunt solui decimæ,tunc secus esset: qa dici posset, ꝙ illa verba,put,& secundū facerent condōnem. Idē voluit Fel.in c.qm̄ Abb.extra,de off.dele.vbi dixit,ꝙ si illud,ad qđ p dictas dictiones fit relatio,inuenitur,tunc dispō limitabitur secundum illud,quod inuenitur. Et iō si princeps dicit: confirmo snīam,prout est iusta,& reperitur iniusta, neç erit valida,ex hoc non confirmauit.& allegat Aret. in c. 1.extra de prob.& idem tenet Rimin.in l.edita, C. de ed.declarãdo tñ vbi dicit,ꝙ si dispositio, cum qua hr̄ relatio p dictas dictiones,reperitur,tunc licet dispō sit certa: tñ limitabitur & restringetur,secundum ꝙ reperitur in ea dispōne, ad quam hr̄ relatio per dictas dictiones.allegat Bar.in extrau.ad repr. & no.per Bal.in l.ij.in fi.C.de erro.aduoc.vbi dicit,ꝙ si quis confitetur se debitorem alicuius, prout constat tali instro,si in eo non apparuit debitor,confessio hmōi non nocebit ei.
9 & sic cum dictio,prout posita † in dicto priuilegio cath.Regis,referat se ad possessionem prædecessorū Rob. necnō ad possessionem ipsius Rob. & appareat talē possessionē nō esse veram,ipsa condō non pōt stare cāliter.i.p quia,sed conditionaliter,& reddit dispōnē sub conditione,si ipse Rober. possidebat.Quæ cū appareat,ꝙ non sit vera,cessat dispō l.cedere diem.ff.de ver.sig.& l.qui hæredi. in fi.ff.de cond.& demon.Quòd aūt Robertus nunquam possederit,apparet, qa nihil apparet probatum de sua tali possessione. Item facta longa perquisitione in libris computorum portulanorū in regia camera,in quib.describi & annotari hmōi reditus & exactiones,& sic apparet probatum de negatiua, ꝙ non possederit nec exegerit iura prædicta:qa si exegisset, compertū fuisset in libris prędictis,per d.Bal.in l.ij.C.de erro.aduo.de negatiua,quæ probatur per inspectionem librorum, vbi registrantur snīæ,vel vbi describuntur allibrati. Item prædictus princeps Rober.minime possidere potuit. Nam ob defensionem illustr.Antonelli principis eius patris,qui defecit

regis Ferd.I.remansit Robertus ipse infans in posse ipsius regis detentus per multos annos,& quousque Anto. ipse reuersus fuit cum rege Carolo octauo Gallorum,& fuit Robertus ipse libertati cōdōnatus per regem Ferd.II.in ciuitate Isclæ, ad intercessionem p̄fati regis Caroli eius hostis ipsum rogantis p̄ suum oratorem, vt ipsum sibi largiretur. Et sic tpe suæ detentionis prædictæ non potuit habere possessionem dictorum iurium & tractarum:qa qui possidetur,possidere nō pōt, l.homo liber, §.fi.ff.de acq.rer. domi.l. qui in seruitute.ff. de reg iur.Item minimè potuit acquirere dictam quasi possessionem tpe reg.Caroli inuasoris regni : quia inuasor seu tyrannus nullum ius habebat in dictis iurib. tractatum, sicut nec in regno,& sic eius præsentia & patientia non potuit constituere patrem Ant.aut Rob.filium in quasi possessione ipsorū vt est casus in l.j.secundum 3.lect.C. de seruit. & aqua. & ibi
10 hoc tenet Bar.inferens † q̄ si ciuitas tenetur à tyranno, cuius tempore alia ciuitas occupat de territorio vel iurisdict.illius,& tyran.patitur,patientia aduersarij tyran.qui est in possessione vi vel clam,non inducit ius præscribendi , quia non cōstituit aduersarium in quasi possessione.& idem tenet Pau. de Ca.ibi & Ant.de But.in causa extra,de cau.pos. & propr.qn̄ quasi possessio incorporalium non erat formata legitimæ in personam tyranni,videlicet per patientiam imperatoris, ꝓut in casu præsenti:nam pari modo minime poterat dictā quasi possessionem habuisse tempore,quo illustr. Antonellus pater fuit restitutus per regem Feder.qm̄ si pater ipse fuit restitutus possidebat,& eo casu ipse filius possidere non poterat,l. 3. §. econtrario,ff.de acq.poss.Et sic postquā princeps Ant. recidiuauit in rebellionem tpe prædicti reg.Federici,& ꝓfugitvnà cum eius filio prædicto ad regem Franciæ hostem: & sic ambo rebelles,l ij.in 2.responso,ff.ad legem Iul.Maiest & in extrau.quoniam nuper.qui sint rebelles,& no.Bar.ibi super verbo,faciunt.Et in dicta rebellione persistens Ant.pater, & ipse filius extra regnum recesserunt,& sic ab eo tempore vsq;nūc, nec pater,nec filius possederunt, nec etiam expulso rege Feder.& diuiso regno ac declarato Rege catholico vero & legitimo rege regni prædicti , absque scientia & patientia ipsius,prædictus Rob. filius quasi possessionem prædictam habere

bere non poterat:quia insecutus fuerat partes Gallorum cõtra cath.regem,& sic quia eius status erat in portione obuenta regi cath.prout euentus belli declarauit,fuit rebellis regis catholici,veri regis & domini regni,& tanquam rebellis nõ erat capax possessionis per prædicta. Item quia ad acquirendam quasi possessionem incorporalium,necesse erat sciẽtia & patientia ipsius catholici reg. qui tunc erat absens à præsenti regno & ignorabat prædicta.& certum est, ꝙ ignorans non patitur,nec consentit,imò in quærendo possessionẽ seu quasi dictorũ iuriũ, de quib.agitur,requiritur spãlis titulus cũ literis regijs,vnde princeps Robertus ipse non poterat esse in quasi possessione, & eam aliquo pacto acquirere, vt d. Bar in l. 1.in 3.lect.C.de ser.& aqua.dicens,ꝙ ciuitates, quæ vsæ sunt mero & misto imperio, non præscribunt seruitutẽ, nec sunt in possessione,nec fuerunt,q̃a possessio ipsius iurisd. non est aliud,q̃ scĩa & patientia principis, contra quẽ p̃scri-

11 bitur.Sed vbi † nõ est scĩa,nõ dr̃ patiẽtia:merito,nec dr̃ quasi possessio.idẽ voluit Bar.in l. 1.§. deniq.ff.de aq.plu.arc.Præterea, in vltimo rescripto obtẽto à Cæsarea maiestate,princeps asserit concessionẽ factã,fuisse cõfirmatã p Cæs. maiest. vt patet in rescripto p̃dicto, & hoc credit fundari eius intentio,per priuilegiũ cath. regis ꝓductũ,qđ est mere confirma

12 torum. Et vera,& communis conclusio est,ꝙ hmõi dictio, ꝓut,& sicut,& similes,appositę in confirmatione,intelliguntur conditionaliter, & non causaliter:per tex.in c.examinata.& ibi gl.supra verbo,sicut,& Abb.de cõfirm.vtili vel inut. & in c.pen.& ibi gl.in vers. sicut.eo.tit.Bar.in extraua.ad repri.in vers.prout.& omnes scribentes,per l.editã,C.de edendo.& in l.admonendi,ff.de iureiu.si ergo stat conditionaliter,cum appareat ꝙ princeps Rob. cui fuit facta concessio p regẽ cath.nunq̃ possedit,vt supradictum est,& sic defecit cõditio,qua deficiente deficit concessio, l.cedere diem.de ver. sign.l.qui hæredi.in fin de cond. & dem. Item quo ad ducatos mille super tractis basilicatæ,apparet illos fuisse concessos pro mensa, vt declarat ita in specie priuilegium reg.cath.quæ vt concessio annua,seu concessio pro mensa seu pro alimẽtis,sui nã non trãsit ad hæredes: vt in l,cũ in annos,&

13 in l.in singulis,ff.de ann.leg.& licet in priuil.sit expræssum

pro se

p se & suis hæred.& successoribus: non tamē comprehēdit oēs hæredes, sed intelligit tantum de primo hærede, l.antiquitas, C.de vsufr. & tenet Bar.quem communiter sequuntur doct.in l.Gallus,§.& sic putetur, ff.de lib.& posthu.& per doc.in l.animalibus,C.de leg.& facit, l.Stichū, §.1.ff.de ver. obl.& ibi Bar.merito intellecta d.clausula, prout conditionaliter,vel exemplificatiue, vel pro quia, semp fiscus haberet intentum: quia non transmitteretur ad omnes hęredes, nec ad dictum illustrem actorem.Nec suffragaretur adiectio verbi in perpetuum,in priuilegio contētum, cum referatur ad plura in eodem priuilegio reg.cath.mentionata,& a ppa reat subreptitium,non facta mentione,ꝙ tenebat p prouisione seu p mensa:ꝙ si fuisset narratum non fuisset appositū verbū pdictū.Et ex quo partem ptēdit intētio ipsius principis fundari sup priuil.regis cath.maxime sup verbis,videlicet,put dicto tpe regis Ferd.I.per prædecessores suos, & p ipm tpe aliorū regū,&c.Inferens ad nō concludētia, ponderando verba prædicta fuisse prolata a rege, qui gesta p dcm regē Ferd.I. regem Alphonsum,& Regē Federicum,& Regē Ferd.II.successores prædicti Ferd.I.approbauit,& gesta per alios assertos reges & tyrānos improbauit:& merito,cum dicat tpe aliorum regū,ex psumpta mente dicti Carli regii,ex dispositione iuris:cū sic dicta dictio,aliorum regum,intelligatur de simili,& sic de dictis regib.Alph.Ferd.II. & Federi-
14 co,vt clare colligitur†ex dictis Bal.in l. conuenticulam, C. de episc.& cler.& in l.si fugitiui,C.de ser. fug.ver.quæro, gl. l.non solū,§.qritur, & ibi Bar.& Alb.ff.de procu. gl. sing.in d.l.3.vbi Cy.Bar.& Ang.& Paul.de Cast.C.de ser. fu. gl.in l. non solū,§.quaritur supra alleg.Alia gl.magistra, in c. sedes apost.ver.maiores,de rescr.Maxime,cū rex cath.dixerit aliorum regum:& nō dixit,aliorum tyrannorum, & nō absque causa dixit tempore aliorum regum,cum re vera vltra dicta
15 iura,de quib. agitur, fuerint & sint†regalia,q̄ possideri non possunt absque speciali concessione & titulo:per tex.& gl.in const.ea,q̄ ad decus,& in cōst.si dubitatio.& in const.dignū. & ibi per Andr.& alios Modern.Et plus dixit gl.in d. cōst.si dubitatio. & in constit. ea, quæ ad decus, dum non possint ista possideri,sed etiam non potest probari possessio ipsarū: nisi

nisi per priuilegium & concessionem, vt ibi expræsse dicit: & firmatur per gl.& And.& merito,cũ liqueat prædictũ principẽ Robertũ, secundum cui fuerunt priuilegia ipsa confirmata,minime possedisse,nec possidere potuisse tempore dictorum regum,Alphonsi,Ferd. I I. & Federici,& sic cũ fuerit expressum iura prędicta fuisse possessa per dictum Rob. & eius prædecessores, ciuiliter intelligendo, intelligatur de possessione legitima mediante titulo, vt supra dictum est,p ea,quæ dicit Spec.in tit.de emp.& ven.ad euidentium, cum similibus.Et tanto magis,quia iura capiunt à manibus officialium regiorum ea colligentium:qui quidem nullatenus soluissent verisimiliter ipsi principi,absq; expræsso mandato scribæ portionis in scrptis obtẽto seu regiæ cameræ summariæ & sic mediantib. liberantis consignandis eiusdem regijs officialib.pro eorum cautela,quæ reuera minime interuenerunt,nec interuenisse allegantur.Vnde clare potest colligi negatiua ex inspectione librorum, & mãdatorũ,& liberantiarum scribæ portionis & aliorum officialiũ & signãter ex registris executorialiũ regiæ cameræ,quos qtũs opus est, inspici petit pro conseruatione iuriũ regij fisci.Bar.in l.Titiæ textores.in prin.ff.de leg. 1. per tex.in l.fi.C. de reb.cre.p

16 quẽ†cõcludit ꝓbari aliquem non esse allibratum in ciuitate,si non reptur in lib.libræ,vel nõ soluisse collectam,si nõ reperit in lib.soluentiũ,& eundẽ modum probandi negatiuẽ ponit Bal.in l.fi.supra alleg.& in l.instrumentorum,C.de ed.Bal.in l.1.C.de bon.pos.ad fi.& facit tex. in pen.cum gl. in ver.nihil,ff.de conf.& in l.cũ testẽ in fi.& in l.debitor rõnib.C.de manu.tes.Bar.in l.2.in fi.post gl.C.de aduo.diu.iudi.Alex.cõs.56.in fi.4.vol.& 54. eo.vol.aliàs 59. cũ seq.Ful. cõs.104.Paul.cons.2.in prin.Fel.in c.sicut.de ꝑsump.Bal cõs. 80.& 49.Barb.cõs.7.1.vol.Ant. de pr.veteri in consilijs Bar.

17 ad fi.Bo.in cõs. 146.in fi.Quæ ꝑmissa maxime ꝓcedũt, †cũ hmõi regalia non possint possideri ꝗbsq, tit.nec probari,nisi per priuilegium & concessionem.vt supra dictum est, & clare colligitur ex dictis gl.& And. in d.cõst. si dubitatio.& ea,

18 quæ ad decus.& in cõst.dignũ,& quãdo ad esse†facti, reqritur ꝓbõ per scripturam negatiua probatur p solã allegationẽ,& illi,qui allegat affirmatiuam,incumbit onus ꝓbãdi p scriptu-

scripturam, cum praesumatur factum nõ fuisse, nisi appareat scriptura: secundum Abb. in c. bonae, lo primo de elec. post gl. ibi. & 6. q. vltima, actor. & Abb. in c. quoniam cõtra de ꝓbat. Et sic ex ꝑmissis videbaẽ intentio regij fisci fundata circa nullitatẽ seu iniquitatẽ decreti regiae camerae, ita ꝙ ad ipsius executionẽ minime procedi potuisset. in cõtrariũ in fauorem ipsius illustris principis, considerabaẽ translatio dominij ex hmõi regia donatione, & iuris exigendi tractas, ac caetera in priuil. contenta: cũ † donatio sit titulus habilis ad dominij & iuris translatione, l. si. ff. de don. c. cũ dilecti. de don. secundum. s. ius exigendi, per gl. & Bar. in l. ad eũ, ff. de don. Bar. in l. ꝑ diuersas, & in l. ab Anastasio, C. mand. Et idẽ, si donat concedendo in feudũ, prout in casu, de quo agiẽ: qa vtile dominiũ transfertur ꝑ hmõi cõtractũ, c. 1. de cap. corra. c. si vasallus, si de feu. fue. cont. cũ caeteris alleg. ꝑ And. Bal. &
19 caetera in priuil. contenta: cũ † donatio sit titulus habilis ad dominij & iuris translatione, l. si. ff. de don. c. cũ dilecti. de don.
20 alios, in plud. feu. vbi Bal. ẽt inqt: ꝙ † eo ipso, ꝙ princeps donat, transfert dominium, & tenet Io. And. in c. olim, de verb. sig. & in c. inter dilectos. de fi. instr. Et ideo dicebat Ang. in l. officium, ff. de rei vend. ꝙ dominium probatur per instrumẽtum donationis habitę a principe. & dicit Bal. in c. ad audiẽtiam. de praescr. ꝙ ex annua praestatione in feudum habita per priuilegiũ principis, sup iurib. fiscalibus, seu alia possessionis consignatione, transfertur ius. Idẽ ẽt importat verbũ, damus, in dicta donatione appositum, vt in §. sic itaq. inst. de act. & ex consequenti illius iuris, cũ iuris alicui cõpetẽtis dñs quis dominas. l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acq. pos. in 1. opp. Bar. & sic ex pri uilegio ꝓdicti serenissimi Regis habeẽ ius fundatũ in petitorio & translatione dominij, & iuris praedicti. Et licet sint in priuilegio verba illa: videlicet, sic & prout dictus princeps & sui antecessores tenuerunt & possederunt: q̃uis de concessione facta Ant. principi antecessori, & de possessione seu quasi ipsius, satis clare appareat ex priuilegio Sereñ. Regis Ferd. I. ex quo resultat notoria ꝓbõ. per no. in c. licet cãm. de ꝓb. ex quo nõ liquet in ꝓcessu de possessione praefati principis Rob. ad quam ẽt vr̃ facta relatio, & sic vr̃ deficere vnum de requisitis, ꝑ. ea, qu∫t voluit Abb. in c.
21 exam. de conf. vtili vel inut. † vbi tradit, ꝙ si fit confirmatio secundum formam priuilegiorum praedecessorum, non valet, nisi

let,nisi priuilegia confirmata ostendantur.authe. si quis in aliquo documento, C.de ed. Sed recte intuenti nihil habet obstare,psupponēdū qd' tradit Bar.in extrau. ad repr.in ver. prout,videlicet q̄ inter dictionē, ꝓut iuxta,secundum,& similes, non est differentia.Ideoque pro decisione huius diffi cultatis adducit casus in c.Abbate sancti Syluani.de ver.sig. vbi p priuilegium concessum abbati & monachis eligendi abbatē in alio monast.secūdū morē pteriti tpis,de quo more nō apparet,fuit dubitatū de virib.priuilegij:tandem decidit,q̄ illa dictio,secundum pōt intelligi conditionaliter, & causaliter,vt huiusmodi priuilegiū valeat.Dicit tex. q̄ taliter intelligi debet:& iō remanet validū non obstante, q̄ id, quod determinat per verbum, seu dictionem, secundum nō appareat.sic & in casu,de quo agit,licet nō appareat de possessione principis Roberti,ad quam refert dictio prout.tamē gratia remanet firma.Idē satis ad propositū Bar.in d. versic.
22 ꝓut,dici,† q̄ qn̄ sumus in dispositionibus,de quarum natura est disponere de nouo,vt in contractib. priuilegijs,rescriptis,sentētijs,& similib.si de illo ptō ad quod pdictæ dictiones referuntur,non constat,non ex hoc redditur dispō cōdōnalis,nec ppea gr̄a vitiatur.Et si dicat: cōcedo tibi,vt posis colligere vectigalia tantæ q̄titatis, secūdū qd',vel ꝓut hactenus consueuisti.exponitur, quia sic consueuisti. vn̄ licet de consuetudine non appareat,dispō non vitiatur.Alleg.tex.in d.c.Abb.Idē firmat Aret.in cōs.72. visis.ver cir.tertiū.vbi referendo d.Bar.dicit in hoc attendi debere, an dispō sic certa,vt vectigal tantæ quantitatis,& tunc etiam q̄ causa adiecta per dictas dictiones sit falsa,sumus in regula illa, q̄ falsa causa non vitiat dispositionem, l.cum tale, §. falsam,ff.de condi.& demon.Si vero illud,ad qd' fit relatio in præsentē, est incertum, tunc nisi de illo præterito appareat,ex quo red datur certa.dispositio illa vitiatur,vt quia concesio illa di-
23 ceret:cōcedo tibi ius exigendi q̄titatē illa† vectigalis in tali loco,ꝓut hactenus cōsueuisti, si de illa consuetudine nō appareat,p quā dispō certificat,tanq̄ incerta vitiat,p ea quæ
24 voluit Bar.in l.si sic §.1. post Old. ff.de leg.1. vbi † dicit q̄ si cōcessio vel cōfirmatio est facta de his,q̄ possides in tali loco,vel q̄ tui antecessores posséderūt, dispō vitiat,nisi de tua vel tuo-

vel tuorum anteceſsorum poſseſſione appareat. Aliud,ſi res ẽt ſpecificata cum clauſula prædicta.Idẽ declarat Aret.in cõ ſil.149.& cõſil.pen.Ad pdcã bonus text.in l.3. C.de fal. cau. ad leg.cum ibi not.vbi ſi maritus legat vxori dotẽ,nõ adiecta quantitate,non valet legatum,niſi de quãtitate appareat: at ſecus,ſi legatur certa quantitas, & licet de illa nõ appeat, legatum valet. Si vero illud priuilegiũ, ad qď fit relatio,vel conſuetudo apparet,ab illis limitatur, & recipit interpræratione, vt per Bar.in loco pdicto, & ſic ſunt conſiderandi tres caſus. Primus,quando diſpoſitio eſt certa, & non apparet id,ad quod fit relatio,& valet.Aliud quando eſt incerta, & non apparet id, ad ꝙ fit relatio, & vitiatur. Tertius qñ id de quo fit relatio,apparet,& eſt magis ſtrictũ, & tũc diſpõ reſtringitur,& limitatur ſecundũ illud.Ita Bar.in loco pręall. ad qď facit,qď voluit Lud.Ro.cõſ.336.quẽ ſequit Fel.in c. 2.verſ.clauſula,ſi præces. de reſcr. vbi dicit, ꝙ diſpõ principis facta cũ dictione, ꝓut,& ſimilib. nõ requirit aliam probationem.Ad idem,quod voluit Bar.Bal.& Paul.de Caſt. in l.eum,qui.§.Iul.ff.de conſt.pec.vbi dñt,ꝙ† ſi iudex in ſentẽ
25 tia dicit:condẽno te ad dandũ ſingulis annis vnum par caponum,ſecundum ꝙ tui anteceſsores conſueuerunt,interptanẽ hæc verba,quia ſic conſueuerunt,& non faciunt conditionem:& condemnatio facta,intelligitur ſimpliciter facta. & ideo Paul.de Caſt.in l.admonendi, ff. de iureiur.dicit,ꝙ ſi
26 dñs inueſtiuit† aliquẽ de feudo decimandi de fœno, ſecundum qď eius anteceſsores fuerunt inueſtiti, licet non probetur de inueſtitura,& de exactione anteceſsorum, cõceſſio tamen valebit,per d.c.Abb.& mi.in d.§.Iul.Et inſup adducitur cõſiliũ Old.nu.121.ꝙ tacito auct.tenet Io. And.in add.
27 Spe.in ti.de feud.§. 1.verſ.inſtrumentum. vbi† confecto inſtrumento in tali forma,ſicut venerandę memorię genitori tale feudum conceſsit, ſic & nos concedimus,an vaſalus teneatur primam conceſſionẽ reſpondere.& dicit ꝙ nõ: p l.ex hac ſcriptura,ff.de don.& in l.ſi donatio,C.eo.ti.& ibi ſoluit cõtrariũ de d.aut.ſi qs in aliquo. Mouetur ẽt,qa ſi cã illa nõ eſset vera,non vitiaret cõceſſio:vt in l cũ tale, §.falſam,ff.de cõd.& demon.niſi cã eſset talis:qua non extãte princeps cõ ceſsurus non fuiſset.& ꝗ h.d.ipſe ꝓbare debet:vt d.§.falſam.

& hęc

28 & hęc decisio ponit gladiũ ad radicem.† Hinc dicebat Pau. de Cast.in l.pen.de inst.& subdit.ꝙ concessio feudi, vel emphyteosis,secundum modum,& formã antecessoribus facta, valet:etiam si dictus modus,& forma non appareat:quia dicta verba stãt causaliter,vt supra,& ad hoc faciunt plura adducta per Fel.in d.c.2.vers.clausula,si praeces. extra de rescr. Ias.in l.admonendi.& in d.l.pen. Quia ergo sumus in concessione certa,& determinata,merito dicta verba non habẽt condõnare dictam gratiam,& sic videtur concludendum,ꝙ licet de possessione praedicti Roberti non appareat, concessio tamen remaneret valida,& firma ex pręmissis, & alijs no
29 uis rationibus,& causis Et in primis,quia† tractatur de principis priuilegio , & quaelibet donatio,seu gratia cocessa per principem,dicitur priuilegium, secundum Bal.in c.inuestitura.de no.for.fidel.Franc.Cur.in cons. 49.vnde succedit ratio text.in d.c.Abb.ꝙ debebit afferre vtilitatem priuato,cui
30 est concessum, & quòd in eo verba debent † interpretari,vt actus potius valeat,quam pareat,& praesertim, qa verba grãe latissime interpretantur contra concedentem, l.fi.ff.de cõst. prin.& ibi mod.& per Alex.cõs.178.vol.2. Secundo colligitur ex dictis Bar.& aliorum,vbi supra,C.quòd ibi illa verba exponuntur taliter.s.quia princeps,& sui antecessores posse derant,& sic sua maiestas saltem enunciatiue attestatur dictam possessionem,ex quo sequitur, quòd aut dicta possessio iudicatur actus dependens à voluntate concedẽtis,& cõcessionarij,iuxta gl.in l.illud, C.de sacrosf.eccl.& dicta verba inter easdem personas probant,l.optimam,C.de contrah.& commit.stup.Bar.& alij,in auth.si quis in aliquo.C.de eden
31 do,aut † iudicamus dictam concessionem dependere à volũtate concedentis solum:& tunc aut in illis verbis fundatur intentio principis,& probat cõtra cõcedentẽ,aut in illis nõ fundatur,& tunc saltem inducunt praesumptionem.Ita concludunt gl.& doc.in c.si Papa,de ptiu.in 6.& in cl. literas,de prob.& per Aret.& alios,in c.cum nobis de prob.vnde expositis verbis modo praedicto, videtur quòd de quasi possessione attestata appareat per ipsam principis cõcessionem, qua nulla melior prob.l.cum te.C.de trans.& habetur per Canonistas in rub.extra,de prob.vbi latissime.Tertio , qa si dicta

causa

causa est falsa, non vitiat dispositionem prædictam: vt per Old.& Io. And.& Aret.vbi supra, & infra clarius apparebit. Quarto,quia expositis dictis verbis, pro causa,causa illa nō est finalis,& iō licet cesset vel sit finalis, non vitiatur cōcessio,quia omnis dispositio regulatur à causa fi.l.fin.& ibi no. ff.de hær.inst.Bar.in l.1.ff.de donat.Quòd autem si impulsiua,probat Bar.in l.demōstratio,§.quod autem 1. & 3.q.ff.de cond.& dem.vbi postquam declarauit,ꝙ falsa causa,quæ nō est finalis, sed impulsiua,non vitiat dispositionem, quærit,
32 quando † dicatur finalis,& quando impulsiua,& dicit quòd quando id,quod exprimitur,non cohæret dispositioni,vt q̄a non erat de se obligatorium,tunc legatum seu dispositio nō vitiatur,vt ibi in d. §.falsa,quia censetur impulsiua, vt puta dico, lego tibi centum,quia bene gessisti negocia mea,hoc casu dicta causa,quia non erat obligatoria non dicitur finalis,nam causa finalis legati,quæ dicitur donatio in testamēto facta l.legatum,ff.de leg.2.& est liberalitas,à qua principaliter procedit donatio, licet nulla negocia mea gessisti.valet legatum, & pariter donatio. Idem in donatione tenuit gl.& Bar.in l.damus,ff.de cond.indeb.videlicet,quia principalis causa,& finali est liberalitas, non autem administratio negociorum,quæ non erat de per se obligatoria.Sed si dico, lego tibi centum,quia illa mihi mutuasti, tūc si apparet nō fuisse factum mutuum, legatum vitiatur, quia causa mutui erat obligatoria,& illa videtur esse causa fi.Vnde ad propositum causa donationis nō fuit quia Robertus princeps possedit,cum illa de per se non erat obligatoria,quoniam & iura dictarum tractarum & vniuersus status principatus Salerni, licet fuissent per retro reges concessa antecessoribus dicti principis, & dato,ꝙ ipse princeps possedisset,non erat obligatoria,cum in guerra baronū primo Antonellus princeps fuerit priuatus in bello inito inter prædictum serenisś. regem cath.& regem Franciæ,in quo p̄dictus Robertus secūdus secutus fuit partes Gallorum, prædictus princeps similiter fuit priuatus,& omnia iure belli fuerunt regi cath.acquisita,prout etiam magn.fisci patronus prætendit,l.si captiuus, ff.de capt.& postlim.reuer.gl. Bar.& doc.in l.Diuus,ff.de iure fisci,& in l.ex hoc iure, ff.de iust.& iure,l.2.in princ.ff.de

acquir.

acquir.possess.& in c.ius milit.1. distin. Ergo causa possessionis dicti principis non erat obligatoria, vt sic prædictus Cathol.rex obligatus fuisset ad donandum iura prędicta, ex eo, quia princeps possedit, cum causa illa possessionis iure belli fuerit extincta, & acquisita eidem cathol.regi. Ideo causa prędicta non fuit fin.sed impulsiua. Et hoc etiam, quia dictus rex ex sua liberalitate donauit, quod non esset si ad id esset obligatus, quia necessitas dandi, non inducit liberalitatem l.rem legatam, ff.de adim leg. Item, rex ipse in priuil. prędicto vtitur verbo, damus. quod non conueniret, si dicta iura fuissent apud ipsum principem, quia res nostra non potest nobis dari, l.sequitur, §.bona, ff.de vsuris. Prima igitur causa fin.fuit liberalitas, quę est causa fin. donationis, de qua priuilegium loquitur, secundum Barto.in d.§. quod autem, & in l.1.ff.de don. Secunda fuit ratio affinitatis, de qua expręssa fit mentio in priuilegio. casus est in l.fi. ff. de hęre. insti.vbi institutio facta ex causa consanguinitatis, cessante consanguinitate rumpitur. Tertia est illa, de qua in procemio priuilegii, d.l fi.& ibi no.doc.ff.de hęred.inst. Sed causa expressa, & motiua principis, fuit: vt ibi exprimitur affinitas ratione matrimonii cum illustriss.domina Marina nepte ipsius cathol.regis, prędicto principi Rob.nupta, l. Procula.cũ ibi no.ff.de prob.l.1.de hęr.inst.ergo illę dicuntur esse fin. Et amplius subditur in priuil.prędicto, videlicet, vt de dicto matrimonio lucrum consequatur, & ista causa alio respectu iudicatur fin.cum causa matrimonij dicatur fauorabilis, c. fin.cum ibi not.de re iud.l.j.ff.sol.mat.Dec.in c.1.de proba. & causa fauorabilis, dicitur finalis, vt decl. Pręposi. in capit. cessante, 4.de appel. Item asseritur in priuilegio causa augmenti dotis, quę similiter est fauorabilis, d.l.1.sol.matr. vbi integra schola doct.tenet, quòd d.causa sit fi. & tenet Bal. in l generaliter, C.de episco.& cle.Bar.in l.j.ff.de don. Et quod dicimus in dote, idem in augmento dotis, l.etiam, C. de iure dot.& in l.si constat, C.de donat.ante nupt. Hinc dicebat Are.in l.placet, ff.de acqui.hęre.quòd sicut valet donatio inter patrem, & filium in potestate pro dote, ita etiam si fit in augmentum dotis. Et d.Ange.in authen.de ęqual.dot. quòd omnia priuilegia doti competentia, competunt eius aug-

 mento.

mento.Præterea,ꝙ dicta causa possessionis principis Roberti,nec fuerit fin.& motiua dicti regis:constare apparet ex lectura priuilegij,ibi dum expræssis ante dictis causis dicit, & ex aliis causis,quas hic exprimere non curamus: quæ verba intelligi debent.ſ.similibus,cum sub dictione aliis, intelligantur similes,gl.& doct.in l.si fugitiuus.C.de ser.fug. dicta
33 ergo verba,prout,non fuerunt exposita pro causa fin. † sed impulsiua,vt supradictum est,aliàs videretur se incontinenti correxisse,quod præsumendum non est.ar.l. nam ad ea,ff. de cond.& demon.& And.de Iser. in c.1. dum loquitur, de quadam opi.Host.qui feu.da.pos.Non obstat doct.Abb.in c. examinata.nam ei dupliciter respondetur.Primo, quia illa procedit in confirmatione,& non in noua concessione, vt probant iura,& auctoritates pręall.prout bene decl.Fel.in d. vers.clausula,si preces.& Dec.in c.examinata.& Barto.in d. ver.prout.Sed sic est,ꝙ nos sumus in noua concessione facta ex causis prænarratis de bonis ipso iure quæsitis prædicto regi,ēt si per viam restitutionis esset facta redditio,tñ diceret noua concessio,vt per doc. in c.quamuis.de in integr. rest.in 6 præcipue,cum rex non fuerit vsus ver.restituimus, & reddimus,sed damus,& donamus.vt per Andr.in c.1.in fi. de vas.decr.æta.Item doctr.Abb.vendicat sibi locum,qñ princeps fecit confirmationem in forma cõi, secus, si ex certa scientia,vt decl.ibi Abb.& Arc. in d.consi.76. vbi all.ad hoc gl.in c.pen.de conf. vti.vel inut. & plenè Fel. in loco præall. in clausula,si preces.At in casu præsenti concessio ipsa fuit facta ex certa scientia principis,scientis illa iura esse sua, & sic ex mera liberalitate,vt patet per illa verba:ex certa scientia,posita in priuilegio quo certa scientia probatur,gl.fin.in cle.2.de rescr.Inn.in c.postulasti,in prin.eo.tit. Bal.in c. super q.§ præterea,de off.del.Imo.in l.fi.qui. appel. non lic. &
34 idem in terminis tenet Abb.in d.c.examinata, vbi † dicit, ꝙ qñ in confirmatione est clausula,ex certa scientia,tunc nõ dicitur stare in forma communi,& dicta verba, sicut prouide,non stant conditionaliter.Et posset non rogato supercilio attentari ꝙ licet in priuilegiis,gratijs, & alijs nouis dispositionib.dictio prout,& similes, sten t causaliter ꝓ quia,
35 & sic clausula,prout possedit,exponitur quia † possedit,tñ
Pau.

Pau.de Cast.in consi.17.in fi in causa decimali:vr̃ intellige re,qñ non apparet de possessione,& sic est dubium,an possedit,vel non.Sed qñ certum est,ꝙ non possedit, vt quia ꝓbatur non possedisse, & sic falsum id quod asseritur, tunc stat conditionaliter.Sed in casu præsenti dicitur apparere, ꝙ non possedit ex libris portulanorum,seu relationibus cõmissariorum præsentatis,in quibus non apparet aliquid descriptum de perceptione,& sic possessione aliqua principis Roberti:igitur talis defectus conditionis, vitiat dispositionem.Plus dicitur,ꝙ nedum non possedit, verum ẽt nec potuit possidere,cũ titulus paternus principis Antonelli erat extinctus,& sine noua scientia, & patientia regis cath. seu eius præsidis,non poterat quasi possessio acquiri in istis iuribus incorporalib.per doct.Bal.in l.si publicanus,§.fin.ff.de publ.sed illa non interuenit.ergo defecit potentia possidendi.Nam rñdetur, ꝙ illa decl.Paul.est falsa, salua eius pace. Et primo, quia ex se absque lege loquitur aut ratione, l. illam,C.de coll.Secundo,quia iura,& doc.indifferenter volũt, ꝙ dicta verba stent causaliter,sed secundum Pau. de Cast.deberet distingui,aut probatur,ꝙ id,quod exprimitur, non est verum,& per consequens falsum,& stant verba prędicta conditionaliter,aut nihil probatur,& important causam. Istud autem esset nimium restringere tot iura,& communem docto.concl.sola auct.Pau.qui nihil alleg.Tertio,Pau.dicit cõtra casum,in d.§.quod autem.vbi si testator dixit, lego Titio fundum,quia negocia mea curauit.vel filio dixit: percipito fundum:quia frater tuus ex arca centum accepit.ex quo istę causæ non cohęrent legato quia de se non sunt obligatoriæ,vt supra licet falsæ sint, quia nec Titius negocia curauit,nec filius pecuniam sumpsit ex arca, tamen legatum debetur,& sic tex.probat ꝙ etiam si illę causę appareant falsę, dispositio non vitiatur.Et ita intelligitur Bar.in d.3. q. ibi, si apparet causa falsa.& iterum ibi,si probatur error. hoc ẽt
36 est de mente Bal.in d.§.Iul.vbi † dicit,ꝙ condemnatio illa ad dandum par caponum,secundum quod antecessores consueuerunt,non facit conditionalem condemnationem, vt ita demum condemnatus teneatur si antecessores cõsueuerint,imò simpliciter tenetur ei omnino dare. Et nihilominus

nus contra Pau.de Ca.tenet Ias.in l.admonendi,ff.de iureiu. & in l.pen.C.de inst.& subst.vbi referendo Pau. in q. illa de fœno,secundum quod antecessores percipere consueuerat, dicit,quòd debetur etiam quando nunquam fuisset percepta,& etiam contra Pau.est dec.illa Oldr.& Io.And.vbi supra dum dicunt illa verba stare causaliter,etiam si illa causa esset falsa.& idem Arc.in consi.prædicto,necesse est dicere decis.eorum procedere, qñ probatur causam esse falsam, aliàs non posset dici falsa,quia non esse, & non apparere, idem sunt.l.duo sunt Titii,ff.de test.tut. l. Rutilia poll.de contra. empt.Prætetea,nec esset necesse verificare possessionem,seu quasi principis Antonelli,& successiuę Roberti cumulatiuæ sed sufficit probasse possessionem alterius ex eis:tm̃ vt probatur ex doc.Bar.decl per Soc. ibi.ver.2. lim. in l.si is, qui
37 † ducenta,§.vtrum,de reb.dub. vbi in isto passu, qñ in aliqua dispõne copulantur duæ qualitates, an requiratur concursus vtriusque,vel vna tm̃ sufficiat?& distinguit,aut plures qualitates respiciunt diuersas substantias,vel species, & sufficit vna qualitas,seu adiectio,vt si dico:lego seruos albos,& magnos,veniũt,q sunt absolute albi, vel absolute magni & similiter si lego vestes emptas,& paratas,veniũt emptæ tm̃, vel paratæ tm̃,p tex.iũcta no.p Bar.in l.q̃ concubinã,in fi.de leg.3.Aut illę qualitates,seu adiectiua respiciunt vnum sub
38 stitutum particulare, † vt si dico seruum album & magnũ, & tunc requiritur vtraque qualitas, per l.si hæredi plures,ff. de cond.inst.eadem theoricam tenet Bal.in l.j.ff.de iust.& iure.vbi dicit,ꝙ quando plures qualitates,seu adiectiua copulant respectu vnius substantiui,requiritur concursus vtriusque:aut respectu plurium,& sufficit vna qualitas.Ex quo.n. infert,ꝙ si testator legat doct.& Med.& sic generi & c.ita ꝙ refertur ad plures,& sufficit vna qualitas, ita ꝙ siue sit solũ Doct.siue solum Med.vocatur ad leg.& idem fir. Bald. in l. Gallus.§.etiam si apparente,ff.de lib.& posth. vbi loquendo de dictione copulatiua,inter cætera dicit,ꝙ si apponitur inter qualitetes respicientes plura substantia, non requiritur concursus omnium.Alle.l.falsa,§.fi.de cond. & demonst. & per prædicta consul.Alex.in qnodam cons. suo non impresso,de quo meminit Fel.in c.2.fallen.6. de rescr. vbi consul-
uit,

tuit, ꝙ instrumentum quoddam dictabat, ꝙ valles, in quibus erat aliqualis fundus causanę densæ, & vulgaris, spectarent vni ex contrahentib. non requiruntur oīa, sed omnis locus vbi est vna ex dictis qualitatib. dr̃ vallis. quia igitur in casu pñti illa verba, ꝓut: fuerunt possessa, & tenta per ipsum principem, & suos antecessores, non referuntur ad solas tractas, sed ad 4000. duc. annuos super fiscalib. & ad alia in priuilegio contenta. ergo non requiritur concursus vtriusq; qualitatis. s. possessionis principis, & antecessorum, sed sufficeret vna, videlicet, ꝙ vnaquæq; ex dictis spēbus fuerit possessa ꝑ ipsum principem solum, vel ꝑ antecessores solum. Sed qa de possessione dictarum tractarum principis Ant. & concessione cōstat ex priuil. Serenis. Ferd. I. ergo alia qualitas principis Rob. non requirit. & ex hac duntaxat rōne omne scrupulum sublatum apparet. Accedit insuper, ꝙ qñ plures qualitates respiciunt plures res, vel ēt vnam rem, vel substantiā rei adiectæ in dispositione, etiam si nulla qualitas concurrit, valet dispositio, vt colligitur ex dictis Soc. in d. §. vtrum, per tex. in l. Quintus. la 1. de auro, & arg leg. & bene facit:
39 quod voluit Are. in suo consi. pe. vbi si rex dixit, concedo † tibi tales res, quas iuste possides in tali loco, quia res nō sunt specificatæ, nisi ostendatur aliquarum iusta possessio, non debentur. Secus, si determinate dicatur, tales res, quas iuste possides in tali loco, quia postquam sunt certæ res, de quibus in concessione, debentur, ēt si non appareat de iusta possessione, alle. no. per Bar. & alios in l. si sic, de leg. 1. Vltimo, apparet causa discussa per regiam cameram, per quam decretum fuit dictū priuilegium esse executioni mandandum, qd̃ transiuit in rem iudicatam, ēt per cursum triennii l. 1. & ibi gl. C. de sen. aduer. fil. lat. lib. 10. & sic obstante exceptione litis finitæ, nō est vlterius discutiendū, l. 1. cū ibi no. ff. de trās. c. 1. de lit. contes. in 6. l. 1. ff. de re iud. hr̃ ēt res iudicata pro veritate, l. ingenuum, ff. de stat. hom. & executionē hr̃e debet l. 1. C. de exce. rei iud. Item cū rex cath. literas executoriales desuper expediuit, regię cam. directas, eius offm̃ nō erat, nisi in exequendo, iuxta dicta in cle. j. de nff. dele. & in l. ab executore, de appell. Præterea, fuit per alias prouisiones ꝑdictę quondā cath. regis iniunctum illustr. tūc Proregi, vt cōplet

partito Pauli Thol.reintegraret principem ipſum in contē-
40 tis in ſuo priuilegio,& illa ſibi cōſignari,oī difficultate†cō
traditione,& quocunque impedimento ceſſantib.Ex quib.
clauſulis nedum vř euidenter mera executio demandari,
ſed ꝙ nulla poſſit fieri contradict.de iure, vel de facto, per
tex.quem ad hoc no.Do.de S.Gem.in c. ſi beneficia. in fi.de
pręben.in 6.maximè,quia dicta verba ſunt gemmata per di
ctiones geminatas,& eſt ſecunda iuſſio principis. per quæ
oſtenditur eius mens deliberata, vt priuilegium oīno exe-
queretur,per dicta Abb.in c ſi qñ,2.no.& in 2. 3. no. de re-
ſcr.vbi dř parendum eſſe omnino ſecundæ iuſſioni, ēt ſi eſ-
ſet minus honeſta,& ſequitur Alb.Bru.in conſi.97.vbi mul-
ta congerit,& conſ.ſeq.Fel.in c.nonnulli,de reſcr. in 6. lim.
Præterea,eſt verum ſimpliciter,ꝙ de poſſeſſione alterius ex
ipſis principibus appareat,cum de poſſeſſione principis An
ton liqueat per priuilegium ſereniſ.Regis Ferd.I.quo caue-
tur,per informationem habitam à regia camera,ſibi conſta
41 re ipſum principem exegiſſe, † cui aſſer tioni regis, in eius
præiudicium plenè credi debet in facto proprio, l. cum te,
C.de trāſla.Clemen.literis,de proba.& ibi gl. & quando nō
tractatur.de commodo regis,ꝙ valeat plus eius dictum, q̄
vnus notarii,dixit And.de Iſer.in conſt.ſancimus. in fi. quo
tpe mil.arg.l.ij.C.de quadr.præſcr.& And.de Iſer. in c.fi. de
cont.feu.apud par.ter.ꝙ qñ ex certa ſcientia facit fidem de
actu,prout in caſu iſtius priuilegij,in quo aſſeruerit conſta-
rę per informationem captam,& non eſſet os in cœlum po
nere,dicere,ꝙ ēt conſtet de poſſeſſione Roberti filii † An-
elli,cum filius in vita patris quaſi poſſeſſor dicatur,pro-
ſi dñs,vt inquit Bal.in l.in ſuis,ff.de lib.& poſth.Bar.
42 lium,ff.de vſucap.& proprie ad limit.l.poſſeſſio,§.
ton i.poſ.& mortuo patre,coniunctim à patre in fi-
ut qua poſſeſſio.l.cum miles.ex quib.cau.& vnum,
in l.ij.§. in inſtrō, quanto magis in priuilegio po-
1.ff.de acqu mproprie. Ita conſuluit Alex. in conſil.
lium deſcendit portet conſid.2.vol.per tex.in l.ij ff.de
& idem verbum, manumiſſio, ſumitur proprie re-
teſtſumi proprie,& mproprie:& ſic proprie verbū,
11 in prin.viſo,ac vt o reſpectu Antonelli poteſt
off.proc.vbi idem verbum
ſpectu ſerui.& reſpectu filii ſumi
prout poſſidebat Antonellus pr

ſumi ꝓprie,& reſpectu Roberti,impropriè:ad quem coniũctim deſcendit poſſeſſio,& hæc exuberant quo ad concernẽ
44 tiã petitorium.Quo † vero ad poſſeſſoriũ,non vr̃ dubiũ,cũ ſimus in iurib.incorporalibus:in quibus ex ſolo priuilegio fuit translata poſſeſſio,ſeu quaſi:iuxta no.theoricam Inn.in c.cum noſtris,de conceſ.præb.quem ſequit̃ Bal.in marg.ſuper ver.poſſeſſio.Item,p̃dictum decretũ,p quod declarat pri uilegium exequendum,& per verba in eo appoſita,ꝑut p̃nti decreto exequit̃,fuit naturaliter translata poſſeſſio, nã ſola ſnĩa iudicis in corporalib.iuribus,transfert ciuilis,& naturalis poſſeſſio:vt p Fely.in c.ſi de iud.Bal.& Ang. in l.ſunt, & ff.de publica.Ben.capra,in c.cum eccleſia.de cau.poſ. & propriet.& tanto fortius,q̃a fuerunt expeditæ literæ directe portulanis pro ſolutione facienda , & incœpta exactio ſolutionis p̃dictæ,p ea,quæ hñr in c.peruenit,de cenſ.Inno.in c.2. de poſtul.præl.Bar.in l.j.§.hoc interdicto. de itine. actuque priua.gl.& doct.in d.c.cum eccleſia.Quamobrem ſtante moderno principe Roberto in ſua quaſi poſſeſſione, fuit priuatus per regiam cameram , & cã de iuſtitia commiſſa p Cæſ. maieſt.petitum fuit per principem in ſua quaſi poſſeſſione reſtituendum:per l.ſi q̃s ad ſe fundum , ad l.Iul. de vi publ. Secundo,per l.meminerint,C.vnde vi.Tertio,p c.reintegrãda,3.q.1.& l.ſi.C.vnde vi.& aliorum iurium,quę ſubueniũt
45 † eiectis,& ſpoliatis ſaltem vtili remedio , nam licet in incorporalibus non detur ꝓprie poſſeſſio,l.ſi ſeruus,§. incorporales,de acq.rer.domi.l.iij.in prin.de acqui. poſ.tñ datur quaſi poſſeſsio,& dantur remedia quaſi poſseſsoria, l. quoties,ff.de ſer.l.ſi ædes,§.libertis,& l.hæc iura, ff. de ſer. vrba. præd.Iõ gl.& doc.in l.ſi.C.vnde vi. tenent per illam l.ꝙ ſaltem vtili remedio ſuccurratur ſpoliatis quaſi poſseſsione iurium incorporalium.Idem Bar.late in l.iij. §. non vi.ff. de vi & vi arm.Bar.Are.& Mod.in l. naturaliter in prin. de acqui.poſ.& in l.j.ver.quærit ẽt hic Bar.eo.ti.& ſic vr̃ princeps reſtituendus in ſua quaſi poſseſsione à qua deiectus fuit, cũ his,q̃ medio tp̃e ꝑcepiſſet,ſi deiectus non fuiſset,l.j.§.q̃ aũt, ff.de vi & vi ar.& in §.ex die.& plenè p Can. in c. grauis , & in c.cum veniſsent.de reſt.ſpo.Nec p̃dictæ reſtitutioni haberet obſtare exceptio dñij, apparens d e dñio agentis p ſnĩam &

& decretum ꝑdictum notorie iuxta ea,q̄ habent.in c.signifi-cauerunt extra de testib.& in c. licet cām de ꝓb. p Barto. & alios in l.naturaliter,§.nihil cōe de acq.pos. & sic conclūde bat ꝓ parte ipsius principis ꝙ iure ꝓprietatis,& possessio nis iustitiam fouebat,& ꝙ eidē restō fieri debet,p c.cū dile-ctus,& c.cum cām,de cā pos.& proprie.quib.oib. bene pen-satis,& ruminatis,tā ꝑmissis fundamentis fisci, q̄ elisionib. ꝓ parte dicti principis adductis p illustr.& magnificos dn̄m Maium vicecancellarium,& regentes regiā Cancellariā, & nos regios consiliarios ac ꝑsidentes regiæ cameræ summa-riæ extantib.multis ex eis in voto simpliciter,ꝑdictum prin cipem restituendum:& alijs exequendum esse decretum re giæ cameræ,de quo supra,& aliis consulendam esse Cęs.ma iestatē cum votis ꝑmissis.Quib. vltimis adhærendū putaui, vt infra votū meū aperiam.Illustr.dn̄æ vicecancellariæ, ex-cellentesq; dn̄i regentes regiā Cancellariam, p̄res cōscripti: Ego Thomas Grāmat.inter reg.consiliarios minimus in tā to ꝑstantissimorū Iurisconsultorū cętu,concurrente ardui-tate cāæ,contremiscens,colligēdo sarcinulas seu spicas post terga metentium,breuissimis infra dicendis votum meum exoluere contentus ero:&,vt ex relatione cāæ percepi, rela-tum fuit ꝙ p catholicum regem gloriosæ memoriæ fuit cō cessio ꝑnarrata facta ꝑfato Illustr.Principi Salerni contēpla tione matrimonii contracti p ipsum principem cū illustr. dn̄a Marina de Aragonia eius nepte,in augmentū dotis, ac ēt vt ipsam dotem ꝑdictæ eius neptis facilius assecuraret:& vt princeps de affinitate ꝑdicta vtilitatē reportaret, vt verba concessionis testant̄,& p fiscum non inficiat̄, vnde sancitū
46 cōperio † concessiones & beneficia principū latissime in-terprętari debere,vt firmant plenè gl.& Bal.in l.beneficia,ff. de const.prin.quod maxime procedit,quando in pręiudiciū ipsius principis concedentis per tex.in l.nec auus,& ibi Bal. C.de emanc. lib.& not. in l. cum filius.de test. milit. & satis pulchrè & magistraliter Innoc. in c. cum dilectus. extra de don.& in c.cum olim.de verbo.signific. & Ias. in d.l.benefi-cium.& Bal.in c.1.§.fi.quid sit inuest.Bal.in l.Gal.§. & quid si tantum,ff.de lib.& posthu. quod maxime procedit in his,
47 † quæ priuil.exprimunt,vt d.And.in c.imperialem,de pro-hib.

hib.feu.alie.p Fed.& ideo dixit pulchre gl. in c.allegant, in
48 vers. tenax,27.q.8.ꝙ verba gñalia ,quæ†princeps ponit in suis priuilegijs,tu nõ debes tenaciter & stricte interpretari, & iõ dixit gl.in c.paratus,in gl.in 23.q.1.ꝙ verba in priuilegio principis pósita debemus confirmare æquitati,licet verba ẽt hoc non patiantur. Et consuluit Old. consil. 268.q.est vtrum p priuileg.in si.& seqtur Ias. in l.qñcunq; C.de test.
49 mil.concurrente maxime,quia†principis liberalitas fræno non subest,nec debet coërceri,l.pen. C.de donationibus inter virum & vxo,l. sancimus,C.de don. & ꝓbat tex. apertus in l.fi.circa medium, C.de ꝑpo.age.in re.lib.12. ibi.absurdũ & temerarium forte pp astutam interpretationẽ, velle bñficia principũ recludere ad strictam interpretationẽ. Secũdo
50 præmittendo†arg.validum de rescriptio seu vltima voluntate ad contractus:p tex.iuncta gl.in l.q testamẽtũ,C.de test. & præmissa concessione prædicta ꝓ augmento dotis,& cõtemplatione & assecuratione validioris dotis,& vt princeps
51 ex affinitate ꝑdictã vtilitatẽ cõsequãtur,adduco†qđ pulchre cõsuluit Bal.in cõs.207.1.vol.Titius in testõ.vbi dixit,quòd licet legatũ pto dote sit condictionale:tñ secus est in legato relicto occasione dotis:qa cũ sit purum, statim debeẽ: & significant dictam verba causam impulsiuam & remotã,arg. ff.de cõd.& demõ.l.Titio cẽtum.& ita teneo subdit ibi Bal. & ideo cum in augmentũ dotis,& ꝓ ipsius assecuratione,& vt princeps de affinitate ipsa vtilitatẽ consequatur , concessio ipsa facta fuerit,ẽt ꝓ non appareat de possessione ipsius principis, de qua asseruerat in concessione, videntur illa passessio iudicanda,vt de causa impulsiua & remota,quòd
52 maxime procedat, cum †verba adiecta legato in fauorem legatarij,non restringant legatum,sed vberiorem legati causam reddant. l libertis, ff. de ali.& cib.legat. vbi si fuit pro alimentis relictus fundus Titio, licet titius aliunde ali-
53 menta percipiat : attamen † & vsusfruc. ipsius fundi, ac etiam proprietas sibi debetur : tum maxime, quia in causa impulsiua non fundatur effectus sed occasionem remotam præstat: vt d.Bald.in l.generaliter, C.de episc.& cleric. cum causa impulsiua dicatur,quæ respicit fauorem legatarij,l.2. ff.de don.in fin.maxime,cum in priuile.Rex cathol. dixerit ibi:

ibi: intelleximus.& sic nō dixit ab ipso principe,nec ad ip sius assertionē ipsū principē possedisse.Nec vr̄ ex hoc posse dici priuilegiū ipsum subreptitiū, vel obreptitiū, cū si fundatur in concessione olim facta prædecessorib.ipsius princi pis,cum adiectione,ꝙ Rob. eius pr̄ possedit,& rex ita cōcesserit: cōcessio † ipsa ex vno capite vera, non vitiatur ex alio
54 capite subreptitio:p bonū tex.in c.si eo tempore de rescrip. quē ad hoc extollit Abb.in c.sedes,de rescrip.& in c. ceterū, eo.ti.lo.2.per quæ iura pulchre voluerunt Ant.de But.Imo. & Dom.in c.constitutus,de rescrip.ꝙ si Papa rescripsit,vt q̄dam admitterentur ad societatem tertij ordinis in hospitali de penitentia Florentiæ, & eidem prouideretur de bonis hospitalis,tanquam vni ex alijs &c. tñ reperitur,ꝙ illud hospitale non habet bona, valebit tamen concessio facta p Papam,& recipietur in societate in se ipsum alimentaturus, & sic quatenus priuilegium ex vno capite mō aliquo dici posset subreptitium:si tñ ex alio capite erit verum, sustentabit ex c.vero. & licet posset certo mō in dubium deduci,ꝙ dici
55 posset,ꝙ † priuilegia principū q̄uis sint latissimè interpretanda contra ipsum principem concedētē: tñ hoc hēt locū, qñ priuilegiū fuisset concessum motu proprio ipsius principis. Secus,si ad partis postulationē: quia tunc stricta fiet interpretatio,l.si aliquando,C.de ope.pub.Ita voluerunt Cyn. & Ang.in l.beneficium,ff.de cōst.prin.Io.And & Abb.in c. 2.de imm.ecc.Ias.in l.1.C.de sac.sa.eccl.& in l.imp.ff.de iu.om.iu. Nec posset dici mō aliquo dictā concessionē motu ꝓprio factā,cū in priuil.nō dicatur nec sit talis clausula apposita,& ex iuris dispositione nunquam princeps motu pro-
56 prio concedere dicitur,nisi apponat † dictam clausulam,motu proprio,in concessione,c.si motu proprio.de præb.in 6.& plena relata per Ias.in l.3.ff.quod quisq; iur.cir.pri. Secūdo, facit etiam me aliquantulum dubitare,ꝙ quatenus expssum fuerit tam antecessores ipsius principis possedisse quā etiā & ipsum principem videt priuilegium ipsum subreptitium,
57 cū † omnes qualitates sint exprimendę,quib.moueri posset princeps ipse ad non concedendum, seu difficilius cōcedēdū,c.postulasti,extra de resc.Bal.in c. cū dile.eo.ti.Abb.in c.
59 in præsentia.& in c.cæterum,eo.tit.Imò reqritur vt fiat notabilis

tabilis exp̄ſsio: nec ſufficeret in genere fieri, vt inrerpretatio ſaluetur à ſubreptione,ſeu obreptione. Ita conſuluitur Ro.cõſ.327.cum ſeq.& in cõſ. 38.& ibi ſubdit, ꝙ nõ ſufficit generaliter exprimi factũ,niſi exprimat modus facti.Ita di. gl.no,in c.dilectus filius,de reſc.& ibi Abb.& tenet Old. cõſ. 14.maxime, cũ modica ſubreptio vitiet, c.ſi motu proprio ſupra alleg.Ita dixit Bal.in l.ſi præſcr.C.ſi cõtra ius vel vtil. publ.& in c.decanis,de re iu.Ben.de plũ.in l.1.ff de nata.reſtit.Io.And in add.Spe.in rub.qui filij ſint leg. Et quib.omnibus p̄miſsis licet aſsentiam decretum regiæ cameræ exequendum,& illuſtr.princ.reſtituendũ tñ ad vberiorem cautelã,quæ obeſse non conſueuit,teneo attenta grauitate cauſę,cum de maxima ſumma agatur, conſulendam , eſse Cęſ. maieſtatem iam Neap.degentem & eius ſecundas iuſsiones expectandas,reſeruato ſemper tam excellentiſſimorum dominorum ſaniori iudicio, cui me ſubmitto. Et ita tandem executũ fuit,& cõmuniter votatum in fauorem ipſius princ. conſulto Cęſ.

1 *Contrarietas vbi eſt inter teſtes vtriuſque partis, vt quia teſtes pro vna parte dicunt,& pro alia parte alij teſtes producti dicunt contrarium, non ex hoc poteſt inferri ad falſitatem,& potius dici debet repugnantia inter teſtes,quàm falſitas.*

2 *Duo ſi iurant contraria,videlicet vnus vno modo,& alius alio modo,& contrario, licet aliter ipſorum ſit periurus omnino tamen ex quo quis ſit periurus ignoratur nemo ipſorum poterit de periurio puniri.*

3 *Data contrarietate inter teſtes vnius,& alterius partis,nullus ipſorum poterit de falſo puniri.*

4 *Teſtibus inſtrumentarijs contradicentibus,nemo ex his poterit de falſo puniri,nec notarius propter teſtes,nec teſtes propter inſtrumentum.*

5 *Ex dictis contrarijs teſtium vnius partis cum altera,non poteſt inferri falſitas:bene tribuitur materia Iudici ad inquirendum ſuper falſitate in alterutrum.*

7 *In notario potius in dubio præſumitur error, quàm falſitas.*

7 *Et ideo in eo requiritur probari dolus.*

8 *Officialis,qui vacat in multitudine agẽdorũ põt de facili obliuiſci.*

9 *Teſtes*

9 *Testes possunt quodammodo variare extra fluxum temporis.*
Memoriae hominum est labilis,& non diuturna,ibidem.

10 *Testibus duobus notarijs publicis magis statur, quàm duobus non notarijs aliter dicentibus.*

11 *Notarius praefertur vni testi.& etiam aequiparatur duobus testibus.*

12 *Fama bona in inquisitiũ tollit vnũ indicium.etiam quòd aliàs esset sufficiens ad torturam.*

13 *Qualitas personarum multum operatur ad remouendum praesumptionem falsitatis.*

14 *Calumniae praesumptio, excluditur propter qualitatem personae.*

15 *Factum de antiquo nedũ dici potest per decennium elapsum,verũ etiam & in minori tempore trium vel duorum annorum.*

16 *Testis ad hoc vt possit da falso puniri,requiritur quòd falsum deposuerit in facto principali,in quo consistit substantia negocij: super quo principaliter examinatur. Secus,si super alijs non tangentibus factum principale,quia eo casu non potest dici falsum commisisse, nec de falso redargui aut puniri.*

17 *Falsitas quae non tangit negocium principale, non facit quòd dicta testium reprobentur.*

18 *Testis quando negat ita deposuisse prout notarius scripsit dum tractatur de falso,stabitur potius dicto ipsius testis, quàm notarij.*

19 *Iudex in criminalibus si sibi videbitur,poterit incipere nedum à citatione,sed etiam à captura.etiam indicijs non praecedentibus.*

20 *Iudex antequam procedat ad examinationem seu capturã principalis,debet prius curare, vt sibi de delicto constet.*

21 *Fisci aduocatus seu procurator si indebite aliquem vexaret,vel iniuria afficeret,vltra quam debet in expensis erogatis pro tali vexatione condemnari, debet etiam viuus comburi.*

22 *Illustris persona à solo principe, & non ab alio iudicari debet.*

23 *Falsi accusatione pendente de iure, non poterit procedi ad expeditionem causae principalis,dico pendente causa falsitatis contra partem, & testes & intelligitur quo minus potest ferri sententia.*

24 *In regno tamen per regni constitutionem potest procedi super causa principali,ciuili,& super causa falsi.*

25 *Torqueri qui non potest, minime potest detineri.*

DE-

DECISIO LX.

IN causa excellentis Comitissæ Gulisani, cum illustris. Marchionissa Padulæ, exposita quærela falsi contra præfatam Comitissam, per dictam Marchionissam Padulæ, necnon, & contra testes per eandem productos in causa ciuili inter easdem vertente in S. regio cōs. prætextu, ꝙ cum testes ipsi deposuissent, olim comitem Culisani eius patrem fuisse in præsenti regno, & per transitum allocutum cum ipsis testib. de nonnullis concernentibus substantiam dictæ causæ principalis, appareat econtra probatum, ꝙ comes ipse tempore, quo prætenditur cum ipsis testibus allocutum fuisse, nondum venerat in præsenti regno. sed erat in insula Siciliæ: & sic falso attestati sunt. Itē ꝙ notarius, & iudex qui interuenerunt in testamento don Artalis, deposuerunt ꝙ dū accessisset ad ciuitatem Puteolorum de sero, & allocuti cum don Artali in cubile infirmo existente, recesserunt ad quodam hospitum ciuit. præfatæ, & de mane reuersi sunt &c. & demum nouissime examinati dixerunt, quòd applicantib. ad ciuit. præfatam remanserunt de nocte in camera don Artalis, vbi scriptum fuit eius testamētū, & sibi assignatū, & de mane ipsis redeuntib. dō Artalis illud subscripsit, & sic tanq̄ varij & discordantes de se ipsis ad se ipsos, vñr falsum deposuisse, ꝑ tex. in l. q varia. de fal. cū vulgari & tādē ꝓposito casu per magnā cur. vic. in Regio Collaterali consil. & corā illust. dño Prorege dō Petro de Toledo, assistente S.R.C. castri Capuanæ, conuenit de trib. discutiēdū. Et primo, an ex præmissis in thematæ procedēdū sit in ipsa quærela falsi exposita. Scdo, an constito prius de fal. prætensa, ꝓcedi debeat ad citationē ad informādū cōtra ꝑdictā illust. Marchionissam. Tertio & vltimo, an pēdēte dicta cā falsi cōtra principalē & testes, ꝓcedi possit in cā ciuili principali vertente in S.R.C.

1 ad actus incumbentes. Et redeundo ad primū, †dicebā ex cōtrarietate testiū vtriusq; partis minime inferri posse ad fal-

2 sitatē: cū potius †dici dēat repugnātia inter testes, q̄ falsitas, nā si duo iurāt cōtraria, v3 vnus vno mō, & alius alio mō & contrario,

7 in l.si librarius,ff.de re.iur.& iō† requiritur probari in eo do lus,quia falsitas non potest committi absque dolo,l.nec exē plū,C.de fal.& not.Cy.in l.si quis decurio.eo.tit. & in l.1.ff. quemadm.ad test.ape.& no.in c.cum Io.eremita.extra de fi. inst.ꝙ ita consuluit Bal.in cōs.33.licet ille,qui scr. in 3.vol. Secundo considerāda erit longinquitas temporis à tempo re conditi testamenti,à quo sunt iā anni 12.elapsi,& pariter à tempore primæ depositionis ipsorum testiū,à qua sunt iā septē anni decursi,in quo t pis interuallo de facili potest cadere obliuio in hoīe,ēt in eo,qd ipse fecit maxime,pp mul titudinē agendorū, ꝓut contingit in notorijs occupatis in diuersorū cōtractuū & testōrum confectione ꝓut in simili
7 dicit Bar.in l.† qd iussit:in fi.de re iu.& Alex.in cōs. 114.2. vol.vbi loqtur in officiali,q hēt vacare in multis, & faciunt plene relata p Soc.in regula.175.in 6.limitatione eiusdem fallentiæ,maxime,vt dixi,qa indiciū contrarietatis testiū de facili ꝑbet excusationem labilitati memoriæ,respectu decur sus tot annorū,intra quot facillime potuit induci obliuio:
9 cū testis possint quodāmodo variare ex tractu tpis: p text.in l.3.§.duæ āt sunt cāæ,ff.de carb.ed.attēta hoīm labili memo ria,& non diuturna, l.si arb.ff.de ꝓbō. ita dixit Gād.in ti.de fal.ver.qō tali est,qdā notarius,& in ver. ecōtra vř,& iō obli uisci quis de facili pōt de ptō, ēt de eo, qd ipsemet fecit vt inquit Spec.in ti.de loca. §.6.ver.65. Tertio.suffragatur persona notarii bo fa.& persona approbata in ꝑfato notariatus offō & pariter iudicis.Qui iudex similiter est, nedū iudex, sed etiam notarius,& sic stāt duo publ. notarij;vltra alios testes pro testamento testificantes, & à principe approbati in
10 officio not.nedum à lege.Hinc est,ꝙ statur† potius duobus test.notarij pub.q̃ duob.alijs non notarijs aliter dicentib.gl. est no.§.sanc.in ver.officij.& ibi Ang. hoc colligit,in auth ē. de test.& seqtur Iac.de S.Geor.in l.testium, ff.de test. & ideo
11 nō ab re dixit Bal.in l.militib.C.de test.mil,ꝙ † notarius ꝑfertur vni testi,& ēt æquiparatur duob.testibus,vt dixit Abb. in c.quoniam contra de prob.aduersus quos indicium vnicum,quod resultare posset ex ipsa contrarietate,seu diuersi-
12 tate inter eos,data bona fama tollitur, † etiam quando tale indicium esset sufficiens ad torturam, vt dicit Bal. in l.fi.ff. de prob.

de prob.refert,& sequitur Alex.in l.fi.ff.de q. & in suo cons. 90.Viso themate.in 3.vol.Angel.in l.milites, de q. & plenè Dec.in cons. 179.lætatus sum.in 1. vol.Quarto,considerari debet nedum qualitas,& condõ ignara ipsorum testium rusticorum,sed et persona,& condõ pfatæ illust.Marchionissę quærulatæ de productione, seu inductione falsorum testiũ,
13 cũ†qualitas psonarũ multũ operet,ad remouẽdũ psumptionem falsitatis:vt no.Bal.in l.2.C.de fals.& in l.quoties,§.sed nõ in corpore,ff.de hær. inst.& suffragant d.Io. And.& Ant.
14 de But.post Host.in c.finẽ lit.de dol.& cõtu.dũ dñt,†qđ pp qualitatẽ psonæ excludit psumptio calũniæ,& not.Alex.in l.pperandũ, §.finaũt alterutra, C.de iud.& no.Ant.de But.& post eũ Abb.in c.postremo,de appell.& cõsul.in ipẽ Dec.in cõs.175.vol.1.in cã falsitatis.vñ cum contrarietas,seu varietas aliqua,& in nõ subalib. cõsiderari possit in testib.ipsis,
15 ex obliuione potius pcessisse apparet,concurrẽte † facti antiquitate & vltra decẽniũ, nedum dici post factum de antiquo,verum ẽt,& in minori tpe trium, vel duorum annorũ, vt experientia docet, cũ labilis sic hominum memoria, per tex.in l.2.C.de vet.iur.enucl. & in l.peregre, ff.de acqr. pos. ita in particulari consuluit Mars. cõs.75.in cã a fsertæ falsitatis, 1.vol.& ita recolo alias consuluisse,& ẽt votasse dũ essem iudex in magna cur.vic. in votis meis,in voto 36.& in
16 cõs.47.in cã honorabilis Io.Ant.Quinto,tanto fortius†,pcedũt pmissa,quãto falsitas ipsa nõ ptendit in substantialib. sed in accessorijs,& ad hoc vt possit qs de falso puniri, reqrit vt falsum deposuisse appareat in facto principali,in quo substantia negocij cõsistit,sup quo principaliter examinat. Secus,si sup alijs nõ tãgentib. factũ principale,qa eo casu si dicit falsum,non ex hoc dici potest falsum commisisse:nec poterit de falso redargui, aut puniri. Ita voluit singulariter Iac.Butr.in l.Lucius.de infam. quem ibidem refert,& sequitur Ang. vbi reputat not.dignum, & menti tenendum eandem opin.p mirabili & sing. sequitur Angel. in suo consil. 194.visis processib. Idẽ recte intuenti tenet Bar.in l.pen.C. de trans. Alber.de mane.in suo tract. de testi.sub rub. qñ testes repellãntur ratione domesticitatis, circa fin.Imò,& plus
17 dico,q falsitas,†quæ non tangit negocium principale,non facit

facit q̄ dicta testium reprobent, vt inquit Bal. in l. pe. circa fi. C. de transf. vbi ēt idem sequit̄ Sal. subdens, q̄ ita in practica quotidie clamant aduocati, & no. ēt Inn. in c. f̄rnitatis, extra, de test. Idem sequit̄ Io. de Ana. & idē consulendo tenet Dec. in conf. c. 1. vol. vbi subdit ita sæpius consuluisse. Alex. maximè in conf. 5. in cā inquisi. 1. vol. vbi plures testes hoc modo à contrarietate defendit. Itē non apparet p̄fatū notariū, & iudicē fuisse in hac cā falsi examinatos sup p̄tensa prima depōne eorundē in ꝓcessu ciuili: & q̄ dicta prima depō fuerit eisdē lecta, quia, vt audio, dixerunt se nunquā taliter de-
18 posuisse, prout nunc d̄r in eorū depōnibus: & q̄n testis † negat ita deposuisse, ꝓut notarius scripsit, dum tractat̄ de falso stabit̄ potius testi, q̄ notario, vt firmat Spe. in tit. de teste, §. j. vers. sed pone, ecce iudex. & ēt in tit. de instr. editio. §. restat. in vers. quid si dum attestat̄, sequit̄ Abb. & cōiter scribentes in c. audientiā de p̄scr. vbi ēt Fel. & Pan. ibi in 5. no. Alex. in conf. 70. vol. 1. & conf. 74. vol. 1. Fel. in c. cū cām. in fi. de test. Card. & Imo. in cle. 1. de hæret. Circa secundū discutiendum. an non constito prius de falsitate p̄tensa, possit in cā ipsa ꝓcedi, & citari p̄fata illustriss. Marchionissa, ad instantiā re-
19 gij fisci ad informandū, & reperio † q̄ licet in criminalib. si iudici videbit̄, poterit incipere nedū a citatione, sed etiam à captura, & etiam indiciis non præcedentibus, secundum Bald. in l. si certus, ff. ad Syllanian. & in l. 2. C. de his, qui latro. Angel. in l. item apud Labeonem. §. quæstio. ff. de iureiurand. & in authen. vt iud. sine quoquo suffrag. §. scientes. Attamen Bartol. in l. fin. de quæstio. dicit, quòd debet prius
20 † constare iudici de delicto, antequàm procedat ad examinationem, vel capturam principalis. Idem tenet Angel. in tractat. maleficio. in verb. fam. publ. versicu. 13. ver. an iudex. Tancred. de Corne. in sua compendiosa, q. 17. Brun. in suo tracta. de ind. & tórt. & tenet consul. Marsil. in suo consil. 18. nume. 4. & melius in consilio 12. & consil. 35. volum. 1. & consil. 14. nume. 13. & in consi. 40. num. 4. & in consil. 8. & in casu, in quem fiscus. i. eius procurator, vel aduocatus fi-
21 sci † indebitè aliquem vexaret, vel iniuria afficeret, dum super falsitate præfata non probata ad informandū super ea in ius vocaret, & sic iniuria afficeret̄ in ius vocatus: qa iniq

 rd

ad iudicium ꝑtrahitur, debet in expensis ob talē vexationē condēnari,& eas soluere de ꝓprio, argō, l. succurrit, ff. de excus. tut.& no. C. in quib. caus. tut. hñti, l. non est. p Io. Fabr. & sequitur Bouer. in sing. suo, in verbo ꝓcuratores fiscales, in sing. 23. Item maxima pœna venirent plectendi, vt decidit Imp. in l. vniuersi, C. vbi cau. fisc. vbi eos viuos concremari iussit.& sic vult princeps, eius familiares prę cęteris grauius puniri,& hoc per rõnem secundum Sal. ibi. q̄a in ignominiam principis redeunt delicta ab eius familiarib. cōmissa, & cum p̄fata l. vniuersi, concordat propheta Dauid in psal. 139. labor labiorum suorum operiet eos. Cadant super eos carbones, in ignem deiicies eos.& in psal. 119. Quid det tibi, aut quid apponat̄ tibi ad linguam dolosam? Sagittæ po-
22 tentis acutæ cum carbonib. desolatoriis.& facit illud Esa. 33. Quod maxime attendendum est, cum † agat̄ contra illustris. ꝑsonam, cum illustr. ꝑsona à solo Principe, & non ab alio iudicari debeat, vt in l. quoties. C. vbi senato, vel clari. Circa tertium,& vlt. an pendente cā falsi contra principalē, possit in cā ipsa ciuili procedi ad actus incumbentes, vel impediatur cursus cāæ interim.& certe nulli dubium ꝙ non, cum in regno hodie præiudicialia sint sublata per regni cō-
23 stõnem, si ciuiliter agens. cum alias ex † iuris cōis dispōne non poterat procedi ad expeditionem cāæ, pendente accusatione falsi contra partē,& testes, vt tēnet Bal. in l. fin. C. de fi. instr.& idem Bal. post Cy. in l. 1. C. qui accu. non poss. Bar. in l. Dinus, cum l. seq. ff de pet. hær. Bal. in l. si quis testi. C. de test.& præfatæ decis. non concludunt, ꝙ non possit pro
24 cedi in cā ad actus incumbentes, sed bene † impediūt, quo minus snīa ferri possit,& ita innuit Cy. vbi supra in ver. suis, & pariter Bar.& sequitur Cap. in sua decis. 25. vbi ponit plures limitationes,& licet Tancr. de Corn. in sua cōpendiosa, in tit. de ind. in 10. q. dixerit, ꝙ huiusmodi cā falsitatis, est ꝑiudicialis ad cām ciu.& ideo in cā ciu. supersederi, per l. fi. de ord. iud.& inde d. gl.& And. in d. const si ciuiliter agens, ꝙ per d. const. est correcta d. l. fi. quia in regno pariter procedi potest super vtraque causa.& idem sequitur,& firmat Afflic. in sua dec. 129. sæpe sæpius. vbi refert D. Anto. de Alex. Præsidentem,& viceprotonotarium S. regij conf.& Anto. de

Baldax,regium Consi.dixisse,q vbi non pôt mora,vel negligentia imputari,aut q ius totius cāæ consistat in illis testib. accusatis,tunc debet supersederi in cā clu.Hoc p d.Bald. in d.l.fi.de fi.instr.necnon Cy.& Bal.in d.l.j.C.qui acc nō pos. Abb.in suo cons.16.vol.2.in p̃senti q. & plures alias distin. subdit Affl.ibi.ad quas me remitto.& idem sequit Afflic. in in sua decis.103.vbi subdit fuisse p S.cons.votatum,vt procederetur in vtraque cā:sed q non expediretur causa ciu.nisi prius expedita causa crim.super falsitate, nec constitutio regni habet locum in hoc casu, se quia per superuenientiam regię nouellæ prag.editæ tpe regis cath. gloriosę memorię die 10.Decemb.anni 1509.per illustr.dñm Raymundum de Cardona,fuit prouisum,non obstante accusatione falsi, contra testes,& partem procedendum esse in causa ciuili ad vlteriora,etiam vsque ad sententiam inclusiuæ, nec cursum causæ principalis aliter retardari, nisi iudici de falsitate ante expeditionem causæ constiterit:à qua regia pragm.hactenus obseruata recedere non licet,sed inuiolabiliter obseruari.Remanet vltimo prouidendum indemnitati testium exterorum:qui hucusq; in ciuitate Neap.detenti permanserũt, & stantibus præmissis,ac iuris dispositione iubente, vbi qs
25 non potest torqueri. † minimè detinendus est. Ita firmat Luc.de Pen.in l.quoties,C.de dign.lib.12.Aug.Arim.in addit.ad Ang.in trac.malef.in verbo,fama pub.in verbo, adde,& intellige præfata, & idem reperio cautum per ritum magnæ curiæ vic.incip.si accusatur aliquis.sub rubr.quæ in cip.detinetur inquisitus,si incipit constare. Ex quibus omnibus præmissis concurrendum duxi cum voto istorum magnificorum dominorum magnę curiæ, & S. cons. videlicet hos detentos dimittendos esse sub fideiussoria cautione in forma:& nihilominus procedendum esse in causa ciuili ad actus incumbentes,nec cursus causæ aliter retardari: & in causa falsitatis pinguiores probationes recipi,si produci cōtigerit.seruata in omnibus forma dictę Regię nouellę pragmaticæ.

1 *Clericus citari potest coram iudice laico, si sua interesse putauerit.*

2 *Clericus dum possidet rem à se petitam, debet coram iudice ecclesiastico conueniri.*

3 *Clericus citatus si sua putauerit interesse, asserens se possidere ratione suæ possessionis, erit reus necessarius, & potest petere se remitti ad suum iudicem.*

4 *Clericus, nec directè, nec indirectè trahi potest ad iudicem secularē.*

5 *Clericus non tenetur comparere coram iud. seculari, & si cõtumax est coram eo, non potest puniri ratione contumaciæ, cum citatio nõ teneat nec processus inde secutus.*

6 *Clericus veniens tanquam nominatus, & ius habens, & sic est necessarius defensor, & principalis, & tunc eo casu aduocat causam ad suum forum ecclesiasticum.*

7 *Iurisdictio non potest exerceri in non subditum.*

8 *Clericus non potest supponi diffinitionibus laicorum.*

9 *Iudex laicus non potest habere iurisdictionem in clericum, etiam de consensu episcopi.*

10 *Clerici vt conueniantur coram iudice seculari, minime Papa hoc facere potest, & si faceret, Iudex secularis cognoscere non posset.*

11 *Clerici sunt exempti à legibus temporalibus, & sic à iudicibus.*

12 *Princeps nullus, nec imperator, nec Iudex secularis vllam habet iurisdictionem in personas ecclesiast.*

13 *Clericus eo tunc quod est clericus statim est exemptus à potestate nedum Iudicis secularis, verum etiam imperatoris.*

14 *Clericus citatus per Iudicem secularem, & in eum consentiens, & passus vt de ipso cognoscat, non potest hoc facere nec tacite nec expresse posset in ipsum consentire, nu. 15.*

16 *Clericus citatus per iudicem secularem si non comparueirt, & fuerit contumax, & bannitus, bannum non tenet.*

17 *Clericus coram Iudice seculari non est licita comparitio, nec possibilis prorogatio.*

Clericus in nullo casu potest cognosci per Iudicem secularem, nisi ratione feudi, & ita etiam fuit conuentum inter S. Rom. Ecclesiā, & Regem tunc præsentis regn, ibid.

18 *Clericus citatus à laico, & non declinans forum, extraordinaria pœna puniri debet.*

19 *Clericus si a sententia lata contra ipsum per iudicem ecclesiasticū*

&

& successiue ab executione non appellauit, nec de nullitate dixit si tamen in præsentiarum comparet cum instrumento clericatus, dicendo de eius nullitate, debet audiri: & sententia, & eius executio annullari.

20 *Iurisdictio quando deficit in iudice, semper opponi potest, etiam si statutum vel constitutio dictaret generaliter, quod non potest opponi de nullitate sententiæ.*

DECISIO LXI.

VENERABILIS Ioannes Longus de ciuitate Vici, rector ecclesiæ S.Nicolai de Vico, in ius vocatus in S.regio consil. ad instantiam honestę mulieris Iustinæ longæ super assistentia quorundam bonorum stabilium dictæ ecclesiæ, cum clausula, si sua putauerit interesse, comparuit petēdo se remitti ad eius iudicem ecclesiast.competentem, qua remissione tacite denegatæ per magnificum causę commissarium, fuit in causa processum ad dationem termini ad probandum, in quo termino clericus ipse articulauit, & probauit se tanquam rectorem ecclesiæ præfatæ, eadem bona possedisse, & possidere, docendo etiam de titulo possessionis præfatæ, & tandem cōpleto processu fuit per S.consilium lata sententia contra ipsum clericum, & præstita assistentia præfatæ Iustinæ in bonis præfatis, à qua sententia, licet fuisset de nullitate dictum attamen fuit decreta executio super bonis præfatis, & stante Iustina ipsa in eorum possessione per triennium, fuit actum de nullitate executionis præfatæ, necnon, & sententiæ per

1 prius latæ. Et dum hæsitaretur in eodem S.consilio †quid iuris, videbatur dicendum prima facie clericum potuisse citari per iudicem laicum, cum clausula illa, si sua putauerit interesse, & sic non principaliter: vt inquit Bal. in l. testamenta, C.de testa. Ang. in l.j.§.hęc stipul. ff. si cui plus, quam per le. Fal. in l. consulta diualia. C. de test. Petr. de Anchar. in regula, ea quæ 16.quęst. de regu. iur. in 6. Ias. in l. testamentū 2.col. C.de test. Aret. in §.1.inst. de excep. vers. ex his videtur inferri talis conclusio. Fel. in c. instrā de fid. instr. & sic cū ci-

tatus clericus ipse si sua putauerit interesse, petierit simpliciter remissionem, nec allegauerit se possidere bona præfata, videtur ꝙ in huiusmodi iudicio procedi possit coram iudice laico, stante maximè, quia clericus ipse aliter non reclamauit: sed expresse consensit iu S. consilium, articulando, & probando, quæ sibi incumbebant, et circa iustitiam cāæ. Verum quia in articulis posuit, & probauit bona præfata fuisse, & esse præfatæ suæ ecclesię, & tanquam eius rector tenet, & possidebit, certè ex hoc videbatur esse locus remissioni ad Iudicem ecclesiast. & minimè posse per Iudicem secularem
2 in cā ipsa procedi. Ex quo clericus, † dum possidet, conueniri debet coram suo Iudice ecclesiastico, c. si diligenti, & c. nullus iudicum, extra, de fo. comp. & videtur tex. in l. procurator ad exhibendum, ff. rem rat. hab. & ita dicit esse certū Pet. de Anch. in regula: ea, quæ 28. de reg. iur. in 6. & in alia impressione, est in q. 17. & ibi dicit ꝙ talis clericus ita cita-
3 tus si sua putauerit interesse, si asserit † se possidere, ratione suæ possessionis erit reus necessarius, & potest petere se remitti. Idem tenet, & sequitur Capici. in deci. S. Consilii 8. & ibi subdit non bene, nam secundum Pet. vbi supra sufficit ꝙ allegetur illud interesse, maxime dum subest clausula, videlicet: aliàs procedet in eius contumaciam, q̄ alterat clausulā supradictam, vt videatur reus necessarius. Ita Soc. in trac. de
4 cit. 2. art. prin. 14. q. Cui suffragatur, quia clericus † directè nec indirectè pōt trahi ad iudicem secularem, vt in auth. statuimus, C. de episcop. & cle. & d. c. si diligenti. vbi expressius Abb. de fo. comp. vbi Abb. subdit, ꝙ iudex secularis non est necesse potest iudex contra clericum: & idem tenet Bald. in l. si quis ex aliena. ff. de iu. vbi subdit Bal. ꝙ iudex laicus est
5 inhabilis, & incapax iurisd. † contra clericum, & ideo clericus coram eo non tenet̄ comparere, nec rōne contumaciæ pōt puniri, si non comparet coram eo. & idem latius tenuit Bal. in l. gn̄aliter, C. de epis. & cle. & sic citatio ipsa nō tenuit nec processus idem secutus, vt inst. de pœna teme. liti. ꝑ totum. Ita dic. Sal. in d. l. consulta diualia. C. de test. & præmissis accedant dictā do. Ant. Card. Zab. & Franc. de Are. in c. qm̄
6 frequenter, §. ꝙ si super. extra, vt lit. non contest. dum † loquū tur de clerico nominato in iudicio, dicunt, ꝙ si clericus venit

nit tanquã noĩatus,& ius habens,& sic est necessarius defensor,& principalis,ꝓut in casu pmisso, & tunc eo casu aduocat cām ad forum suum ecclesiast.Et idem refert,& sequitur Soc.ibi.in ver.4.& hoc ex quo venit principaliter ad sui ipsius defensionẽ.Vñ pōt vti priuilegio suo,l.idemq;, §.gñaliter,ff.mand.vbi tex.& gl.secundum d.Ant.& Are.in d.§. ꝙ si super.qđ ēt ꝓcedit,vt ibi dicit,nedum quo ad priuilegiũ fori, sed ēt quo ad aliud quodcunq;priuilegiã competẽs noĩa to cõparẽti.Nec vr̃ in aliquo sibi obstare,ꝙ articulauit,& ꝓbauit corã S.cõs.& sic apparet in iud.laicũ consensisse,& ꝓbõnes induxisse,quia † iurisd.non pōt exerceri in non sub-
7 ditũ,c.p venerabilẽ,extra q̃.fil.sint leg.vt d. Fel. in c. quæ in ecclesi.extra de const.ver.3.decl.gl.in c.dudum, extra de reb. ecclesiæ non alien.in 6.hinc dixit tex.in c.decimæ,96. dist.
8 clericũ † non posse supponi diffiuitionibus laicorũ , & late scrib.Host.in sum.de iud.§.q̃ sit necessaria, & ibi subdit , ꝙ
9 † ēt de consensu epi non posset iudex laicus hr̃e iuris.in clericũ,vt in ca. decernimus, & in c.quanto,de iud.Quinimò,
10 & plus,ēt Papa † minime id facere posset, vt clerici conueniant corã iudice seculari , & ēt si hoc faceret , non ex hoc posset iudex secularis de clericis ipsis cognoscere, vt dicunt. Card.& Abb.in c.ppendimus,in rep.extra,de sen.excom. refert,& sequit Rom.in sing.suo,in verbo,Papa, in ver. quæro
11 nunquid,ex quo † clerici sunt exempti à legib. tpalibus, & sic à iudicibus,c.cũ ecclesia,extra,de const. secundum Bal. in
12 c.clericus,de pace ten.& iō nedum iudex,imò nec † Princeps nec Imp.nullam hēt iurisd.in psonas eccles.qa l. diuina cautum est:Noli tangere Christos meos.i.clericos, ita Bal.vbi supra,&.no.in auth. de non alien.in princ. hinc pulchrè firmat
13 Abb.in c.solitæ.extra,de maio.& obe.ꝙ eō † ꝙ quis est clericus,statim est exemptus penitus nedum à ptãte iud.secularis,
14 verumetiam à ptãte Imp.Imò si consentiret † clericus in iudi.secularem,& passus fuerit ab eo cognosci , non posset hoc facere,& sic suo priuilegio clericali renunciare,p tex.in d.c.si diligenti.in c.significasti,de fo.comp.& in c.contingit.extra, de sen.excom.& in tm̃ est hoc verum,ꝙ clericus litigando co
15 ram iud.laico, † nec tacitè,nec expræssè posset in ipsum cõsentire,vt legitur.& no.in d.c.si diligẽti,& firmat Spe.in ti.de

cita.§.1.verſ.ſed pone.& ibi ſubdit, q ſi clericus citatus per iud. † ſecularem corã eo non cõparuerit,& fuerit cõtumax, ſeu bannitus,bannũ non tenet.& idẽ ſequit̃ Bal. in d.l.gñaliter,C.de epiſ.& cle. & ppea voluit pulchrè dñs Aegid. de mandalbertis antiq.doct.in ſua diſput inci.qõ talis eſt.q̃ reperitur inter diſput.Pauli de Leaz.rñdendo ad Bar.in l.non
17 vr̃,de iud.q † clericis coram iud.ſeculari non eſt licita cõparitio, nec poſſibilis prorogatio, & p d.c. ſi diligenti. & idẽ in regno vr̃ expreſſe tenuiſſe And.de Iſer.in conſt. de perſonis.ſub rub.vbi clerici in maleficijs conuen. debe. vbi dicit fuiſſe conuentum inter Rom.eccleſiã,& regẽ regni in inueſtitura,q rex nullam aliquo caſu habeat iuriſd.in clericos, niſi rõne feudi.& tenet etiam Abb.in c. cum non ab homine.extra,de iud.circa prin.& ita de conuentione præfata in particulari docet c.regni.item ſtatuimus, q clerici. ſub rubric.de non trahen.cler.ad iud.ſec.niſi pro bonis feud. & d. c.fuit Caroli principis Salerni primogeniti regis: & ſubdit id fuiſſe ex conuentione habita inter S. Rom. eccleſiam, &
18 dñm Patrem noſtrum:imò,& plus,ſi clericus Io. †ipſe non declinaſſet forum,& in S.conſi. conſenſiſſet, expræſſe dr̃et puniri per iud.eccleſiaſticum pœna extraordinaria, quaſi fuiſſet tranſgreſſor canonis,ſecundum Bal.in l.j. in fi. C. de ind.vid.toll.qui ſubdit hoc procedere, etiam ſi ſtatutum prohiberet declinare forum ſub pęna,ex quo tale ſtatutum non valeret. Idem refert,& ſequitur Bertr.in ſuo tract. de epiſco. po,in 5.parte,lib.4.in verſ.49.quæro.in fi. d. ver. in verbo, iuxta præmiſſa ſciendum eſt. Et licet fuerit per S. conſi. ad relationem regij conſi.& commiſſarij cauſæ certo modo pceſſum ad ſententiam contra ipſum clericum & ſucceſſiuæ ad eius executionem,inſtante ſemper clerico in remiſſione ad iud.eccleſiaſt.allegando ſententiam,proceſſum,& omnia acta nulla,attñ dato,q à ſñia nõ fuiſſet reclamatum, nec de
19 nullitate dictũ, † ſi demum poſt ſñiam cõparet clericus cũ inſtrõ clericatus,dicendo de eius nullitate, eſt oĩo audiendus,& ſñiam,& executionẽ annullabit ac pceſſum.Ita punctualiter voluit Bal.in pall.l.gñaliter,C.de epiſ.& cle. & idẽ Bal.in l.j.C.ſi à non cõp.iud.& hoc ob defectũ iuriſd.qui ſp opponi põt:& reddit iudiciũ retro,nullũ,vt d.Bal.ibi.& maxime,

20 xime, qñ deficit ipso iure † iurisd. semper opponi põt, etiã si statutũ, vel constitutio dictaret generaliter, q̃ non possit opponi de nullitate sentẽtiæ, ut no. in c. 1. de sequestrario. poss. & fructu. & ibi per gl. sing. & idẽ consuluit Bar. in suo consi. 62. clericus sub nomine, & idem post ipsum Dec. nullã mẽtionem faciens de Bar. in suo consil. 241. scripsi aliàs breuiter 2. vol. & plenè Fel. in c. cum ordinẽ extra, de resc. Ex quibus dixi executionem sententiæ diu iam executæ retractãdam, quousq; aliter per S. consi. prouisum fuisset: & hoc fuit dictum, vt deferretur honori commissarij causæ, qui procul dubio inaduertenter ad id processit, & nihil detrahitur parti, quin ius suum non integre consequatur maxime, cum ita vocauerit totum S. consil. nemine discrepante, & ita executum fuit.

1 *Rogitus testium, non præsumitur: & ideo tam in testamento in scriptis, quàm nnncupatiuo requiritur, quòd appareat.*

2 *Et intantum, quòd si notorius scripserit tales testes præsentes ex hoc concludi posset illos fuisse rogatos.*

3 *Testamentum antequam publicetur, dicitur scriptura priuata, & ideo requiritur, quòd publicetur coram iudice.*

4 *Nepos testatoris posset in foro cõsciẽtiæ auocare hæreditatum ab hærede scripto in testamento in scriptis sigillato, si in apertura testamenti non fuisset citatus.*

5 *Testamentum licet testator bene ordinauerit, & perfecte, & pariter notarius optime illud scripsisset, & expleuerit, nisi demum ipsum legerit in præsentia testatoris, & testium, & testator asserat illud esse suum testamentum, non valeret, nedum iure testamenti, verumetiam nec iure codicillorum, vel fideicommissi.*

6 *Notarius si facit imbreuiaturam testamentũ, & non legit ipsam coram testibus, nec in charta pura, quòd non valet.*

7 *In testamento requiritur etiam quòd scribatur nomen hæredis manu testatoris, si scribere.*

8 *Solemnitas si una sola in testamento in scripsit deficit, etiam quòd deficiat subscriptio unius testis, testamẽtũ erit ipso iure nullum.*

9 *In testamento inter liberos, scriptura patris nõ probabit ipsius volũtatẽ, si per duos testes probetur dicta patris uoluntas: qui deponant vidisse patrem dictare, aut fateri illam esse suæ voluntatis.*

10 *Testator si scripsit testamentũ manu sua, in qua non sunt testes de-*

scripti,

scripti, & testatur dixit se in illa compleuisse testamentum, talis scripturæ non probat: nec valet, si non constat testatorem perfecisse testamentum.

11 *Testator pater si in suo testamento filios suos hæredes scripsit, & legata reliquit, & aliter testamentum ipsum non legendo, nec legere faciendo in causa recondidit, dicitur testamẽtum imperfectũ, & si non valet inter liberos, fortius inter alios, nu. 12.*

13 *Testamentum fieri cæptum, tamen quia non perfectum ex deficientia voluntatis incompletæ, apparet esse nullum.*

15 *Testator pater si in schedula manu ipsius testatoris scripta inter liberos suos filios ipsos hæredes instituit: si non fuit lecta, & publicata defectu voluntatis non completæ, non tenet, etiam si ad pias causas.*

15 *Testamentum nuncupatiuum, si antequam notarius recitaret testator moreretur, non teneret, etiam factum ad pias causas.*

16 *Testes non possunt esse mulieres in testamento.*

17 *Testator dum apparet voluisse in scriptis testari, si non perfecit testamentum, non tenet.*

18 *Et tale testamentum etiam inter patrem & filiam non teneret. et de æquitate canonica.*

19 *Testamentum ex generali consuetudine notariorum continet clausulas, si non valet iure testi in scriptis, valeat vt nuncupatiuum: & si non iure testi nuncupatiui, valeat iure codicillorum, seu cuiusuis alterius vltimæ voluntatis: seu omni alio meliori modo. & sic verba præfata ex communi consuetudine, censetur vt consuetudine censentur vt consueta fuisse apposita in testamento: licet in eo non appareant.*

20 *Clausulæ consueta apponi in instrumento, per notarios, semper haberi debent pro expressis & appositis, etiam si fuerit penitus omissæ.*

21 *Quod maxime procedit in consuetudine, quæ ut plurimum seruatur quotidie, secus tamen esset in consuetudine, quæ bis: aut semel in anno seruatur: quia tũc si omittitur, actus redderetur uitiosus.*

22 *Clausulæ supra dictæ magis apparent procedere de consuetudine notariorum, quàm testatorum.*

23 *Clausulæ supra dictæ requiruntur apponi de ordine & uoluntate testatoris.*

24 *Quando constat testatorem uoluisse in scriptis testari, si non ualet testamentum in scriptis, non ualebit ut nuncupatiuum.*

25 *Ve-*

25 *Verisimile non est testatorem uoluisse restringere ad unam uiam testandi,& sic eligere inter,per quod eius iudicium impugnaretur.*

26 *Testator dum uoluit in scriptis testari, & deficit aliqua solennitas testamenti in scriptis,ualebit ut testamentum nuncupatiuum,nisi expresse se arctasset ad test. in scriptis,quia forte noluerit aliter ualere,quam testamentum in scriptis,quia tunc non ualeret, ut nuncupatiuum.*

27 *Amor & dilectio p̄sonæ in testatore,habet uim clausulæ codicillaris.*

28 *Ardor liciti amoris, habet uim reuocationis clausulæ derogatoriæ appositæ in primo testamento.*

29 *Papa,qui contulit beneficium consanguineo suo, præsumitur,quòd caro & sanguis ei reuelauit,ut ita faceret,& non spiritus sanctus.*

30 *In consistorio Principis sola facti ueritate inspecta procedendũ est.*

31 *Iudex dum potest procedere sola facti ueritate inspecta,poterit iudicare secundum quod Deus esset iudicaturus.*

32 *Sacrum consilium potest iudicare secundum conscientiam.*

DECISIO LXII.

IN causa magnificorũ Lucij & Fabij de Loffredo cũ mag. Ioan. Ant. de mansellis, & fratribus super hæreditate quondam excellentis Penelopes de mansellis, veniunt Loffredi actores, vt consobrini fratres eiusdem Penelopes ab intestato, asserentes testamentum ipsius Penelopes, in quo instituit mansellos p̄fatos hæredes, non subsistere ex pluribus, maxime ex deficientia solemnitatis requisitæ in testamento in scriptis,cum con interuenerint septem testes, nec octauus testis loco testatoris,nec ipsorũ subscriptiones,& signa:iuxta tex.in l.hac consultissima in fi.de testa.per quam requiruntur testes esse
1 rogatos: & rogitus† testium non præsumitur, sed requiritur vt appareat tam in testamento in scriptis,quam nuncupatiuo:vt consuluit Alex.in consi. 70.viso consil.in 2.vol.Bal.in consil.198.tam legitimam,in 4.vol.in antiqua impressione, vbi fortius firmat, ꝙ si notarius dicat testes præsentes non
2 ex hoc inferri posset illos fuisse rogatos. Ita etiam in particulari consuluit Bar.consil.32.vol.1.Item & tertio non fuit testamentum ipsum aliter publicum coram iudice,prout à iure re-

3 iure reqrit ante eius publicationē†non sit nisi scriptura priuata, vt tenet Bar. quē oēs sequunt in l. 2. ff. quęadm. test. aperi: Item, & quarto, non apparent aliter citati hi, quorum interest in publicatione ipsius testamenti: vt ib. firmat Bart &
4 in tantum hoc procedit, ꝙ†nepos testatoris pōt in foro cōscientiæ auocare hæreditatem ab hærede scripto in testamēto in scriptis sigillato, si nepos ipse in apertura testamenti non fuisset citatus. Ita voluit pulchre Ias. in l. nemo potest, ff. de leg. 1. in 2. lect. in vers. subijciūt. Imo & Alex. in tm̄ est publicatio seu apertura testamenti necessaria, ꝙ ēt si testamētum esset inter liberos, requiritur publicari. & ēt ad pias causas: vt consuluit Old. in cōs. 119. Titius condidit. Io. And. in tit. de instr. edit. §. cōpēdiose, & incipit, ex parte, vers. si prius. Pet de Anch. in c. cum esses, de test. Item testamētū ipm velut incompletū, & imperfectū minime fuit lectū: nā, vt dicit Ang. de Are. in suo trac. de testamentis, in gl. in verbo, le-
5 ctum & perfectū, licet†testator bene ordinauerit eius testm̄ & perfecte, & pariter notarius opīme illud scripserit, & expleuerit, nisi demū ipsum legerit in præsentia testatoris, & testiū, & testator asserat illud esse suū testm̄ non valeret, nedū iure testī, verum ēt nec iure codicillorum, & fideicōmissi, licet in eo esset fideicommissum insertū, p tex. in l. fideicō. §. quoties, de leg. 3. nec posset etiā hmōi testamētū publicari: vt ibi no. Bar. & facit optime tex. in l. Lucius, ff. de test. mil.
6 & ideo dicit gl. ꝙ si notarius facit imbreuiaturā†testamenti, & non legit ipsam coram testibus, nec in charta pura, ꝙ nō valeret. Ita dic. ibi Bar. & in l. sciendum, ff. de verb. obl. uersi. sed. quid, & ideo opus est, quòd semper in fine schedulæ testamenti dicatur per notarium, actum factum, & perfectum facit l. contractus, C. de fide instr. & idē firmat Ang. in pręfato trac. de test. & subdit esse no. qa ipse bis vidit de facto. Itē,
7 & sexto, deficit nomen hæredis, qđ nō fuit scriptum†manu testatoris scientis scribere, & pariter deficiunt cæteræ solemnitates de quibus per Spec. in tit. de instr. edit. §. vt āt ad eius mām, & Phil. fran. in rub. de test. in 6. & Ang. de Are. in §. fin. autē quis ita formido l. inst. de pup. subst. imò & plus, si una sola solēnitas in testamento in scriptis deficit, etiam ꝙ defi-
8 ciat subscriptio unius testis, testamētum †erit ipso iure nullum:

lum per tex. in præfata, l. hac consultissima. §. si autem, & l. publ. & l. iubemus, C. eo. ti. & si vnum ex testib. mori cōtigerit, idem erit: vt dic. Bar. in d. l. 2. ff. quemad. test. apia. & plenè Soc. in suis fall. uer. testator, fall. 398. imò in maiori casu in testamēto in scriptis aderāt 14. testes subscripti: & quia vnus ex eis non dixit se subscribere loco testatoris, testamentum non tenuit: sed vt nuncupatiuum ex clausula generali omni meliori mō &c. Et in tantum attenditur solēnitas in te-
9 stamentis, ꝙ ēt si essemus in testō inter † liberos, si producat scriptura patris, nō ꝓbabit ipsius volūtatē, nisi ꝑ duos testes ꝓbet dicta patris uoluntas: q deponant uidisse illam scribere, aut audiuisse patrē dictare, aut fateri illā esse suæ voluntatis: ut dicūt doc. in d. l. hac cōsultissima, §. ex imperfecto, & in auth. ꝙ sine & ibi Bal. & Sal. Paul. de Cast. & Alex. Bal. in l. fi. uers. sed ulterius quæro, C. fam. ercisc. Bal. cōs. 396. ꝙ schedula 4. vol. imò plus dixit Bal. in qōnē. C. de fideicō. vers. qđ
10 † de scriptura manu testatoris, in qua nō sunt descripti testes, & testator asseruit se in illa compleuisse testm̄, talis scriptura nō ꝓbat, nec ualet, si non cōstat ꝙ testator pfecerit testm̄ adeo ꝙ scriptura ipsa fuerit habita ꝓ absoluta: & ideo si pater in suo testamento, in quo ipsum conscribendo filios
11 † hæredes instituit, & legata reliquit, & aliter testm̄ ipm nō legendo, nec legi faciendo, in capsa recondidit, dr̄ testamētū imperfectū, & subdit, ꝙ si non valet inter liberos, multo fortius inter alios. Et idem consuluit Alex. cons. 76. vol. 3. Et ꝙ talis institutio hæredis non teneat, ultra præmissa adducit: quia ipso incompleto superuenit eidem Penelope testatrici sincopa, seu mentis alienatio post institutione præfatā, adeo quòd eius intētionem vlterius explicare nō ualuit quo casu
12 † nihil actum seu gestū fuisse dicēdū est: ꝑ tex. in l. fideicō. §. quot. & ibi glo. ff. de le. 1. & l. is, q̄. vbi Bart. & alij, ff. de test. & no. Ias. post alios in d. l. hac consultissima §. ex impfecto, in
13 1. limitatione, & sic licet fuerit inceptū, tamē, quia nō † perfectū ex deficientia uolūtatis incōpletæ, apparet esse nullū: vt cōsuluit Abb. in cōs. 105. 2. vol. qđ vēdicat sibi locū, ēt si fuisset inter liberos schedula manu testatoris scripta, in qua
14 sint filij hr̄des īstituti, † si nō fuit lecta & pub. defectu volūtatis nō cōpletæ, nō tenet, vt decidit Alex. in d. §. ex impfecto,

quod

ꝙ habet locũ, etiam si ad pias causas non teneret ex causa incompletæ voluntatis vt consuluit Old.cõs 119. Titius cõdidit testamentum, vbi subdit. ꝙ ẽt in testõ nuncupatiuo, si
15 antequam notarius recitaret † testm̃ testator moritur, non tenet testamentum, etiam factum ad pias causas: quia non dicitur testamentum, prout plenè firmat Dec. in consil. 159. & 488. vbi à maiori decidere apparet hanc opi. in testamento nuncupatiuo. Vnde concludendũ videtur, quòd volens in scriptis testari, si deficiunt aliqua solemnitates testamẽti in scriptis, dictum testamentum non tenet, etiam vt nuncupatiuum secundum doc. in d. §. per nuncupationem. Et est etiã
16 in terminis dec. Affl. 153. Nec opitulatur † testimoniũ mulierum, cum in testamento testificari non possint. l. fi. & ibi gl. C. de codic. & plenè Ias. in d. l. hac consultissima. intantũ, ꝙ ẽt tempore pestis nõ admitterentur prout firmat consulendo Alex. cons. 70. in 2. vol. l. fi. cũ. ibi no. C. de test. & plenè
17 Dec. in consil. 284. Item claudicat testamentum, † cum liqueat excellentem Penelopen voluisse in scriptis testari, & tamen non perfecit testamen tum, & sic apparet imperfectũ: per tex. in l. si quis, & l. ex ea scriptura, ff. de test. & l. hac consultissima, §. ex imperfecto. vbi Bart. & omnes, & in l. fideic. §. quoties. de leg. 3. & Abb. in præallegato consil. 105. Guido Papæ in suo consil. 134. non valuit, nec valet testamentum, & consuluit Alex. consil. 77. 3. vol. subdens hanc esse uerã &
18 communem opin. nam etiam inter † patrem & filium tale testamentum non teneret: per text. iuncta gl. in l. fi. C. fam. herc. imò nec de æquitate canonica teneret, vt d. Ant. de Butr. in c. 1. de success. ab intest. quem communiter canonistæ
19 sequuntur. Nec uidetur militare † generalis consuetudo notariorum circa appositionem clausarum, videlicet, si non valet iure testamenti in scriptis, valeat vt nuncupatiuum: & si non iure testamenti nuncupatiui iure codicillorum, seu cuiusuis alterius ultimæ uoluntatis, seu omni meliori modo & sic uerba præfata ex communi consuetudine censentur, ut consueta fuisse apposita in testamento licet in eo nõ appareant, per glo. in l. fi. de fideiuss. & plenè doct. præsertim Ias. in l. illam, C. de collatio. cau. in c. cum M. Ferrarieñ. de
20 constitutio. & plenè Dec. in consil. 449. in 4. vol. nam † clausulæ

sulæ consuetæ apponi instrumentis per notarios, semper habe beri debent pro expræssis & appositis, etiam si fuerint penitus obmissæ, per tex. meliorem de iure, secundum Bal. in l. si iuncto gl. C. de fideiuss. Bal. Imo. & Mod. in l. huiusmodi,
21 in prin. ff. de leg. 1. Ias. in l. argent. ff. de eden. quod† maxime concedendum est, cum simus in consuetudine, quę ut plurimum seruatur quotidie: secus enim esset in consuetudine, quæ bis aut semel in anno seruaretur quia tunc si obmitteretur, actus redderetur uitiosus. Ita dixit Bar. in l. scio, §. medico, ff. de annu. leg. & facit bene tex. in c. quo ad consulta-
22 tionem. de off. del. nam præmissis responderi posset, † ꝙ tales clausulę magis procedere apparent de consuetudine notariorum, quam testatorum, & sic potius de consuetudine notarij, quam ꝙ testator ita expræsserit: vel ꝙ ita fuerit de eius mente, prout d. Bar. in d. l. 1. in 6. q. de iure cod. & sic non attenditur talis clausula. Et hoc communiter approbatur, vt refert Cur. iunior. in consil. 101. & plenè Bar. inter consilia Cur. senioris, consil. 47. sapienter optimus, uers. & ad hoc ad-
23 duco. Requirrtur † ergo, ꝙ talis clausula apponatur de ordine & uoluntate testatoris: vt decidit Guido Papæ, in sua decis. 513 quia deficiente testatoris uoluntate, dicta clausula codicillaris non opitulabitur: ut plene post Bal. consuluit Dec. in consil. 205. in fi. & idem Dec. in consil. 294. Dicebant tamen aduocati† mansellorum non esse vsqueq; verum, quod quā-
24 do constat testatorem uoluisse in scriptis testari: si non valet testamentum in scriptis non ualebitur nuncupatiuum: cum ita in particulari firmat Cyn. post Iac. de Rauen. in d. l. hac consultissima, §. per nuncupationē. Pau. de Cast. & Mod. ibidem, quia illa duo non sunt inter se contraria: vt ibi. dicit Ful. cum non sit uerisimile testatorem voluisse se restringe-
25 re ad unam uiam testandi & sic eligere inter, per † quòd eius iudicium impugnaretur. per text. in l. 3. ff. de test. mil. Ita in spē Paul. de Castr. in l. hæredes palam. in princ. ff. de test. allegando not. per Cyn. in d. §. per nuncupationem. & magis in spē in l. 1. §. sinautem, ff. de hær. insti. vbi firmat, quòd dum
26 testator voluit† in scriptis testari, & deficit aliqua solemnitas testamenti in scriptis, ualebit ut testamentum nuncupatiuum, nisi exprefse se arctasset ad testamentum in scriptis: quia

quia tunc nō ualeret ut nuncupatiuū: p no.in l. contractus, C.de fi.instr.Ita consuluit Soc.in cōs.175.2. vol.Quid ergo dicendum in tāta varietate?diuerterem me à præmissis,nisi ex meritis ꝓbatorū dephenderem magnam,imò maximam dilectionem,& amorē eiusdē excellentis Penelopes, erga p̄fatū mag.Io.Ant.māsella & fratres,qui cū essent de eius antiqua prosapia,& familia,eos ingenti amore prosequebatur asserendo semper illos esse suos hæredes , & successores,vñ concurrente tanto liciti amoris ardore,& caritate erga fam. & ipsius cōseruatione,nulli dubiū,quòd talis amor habeat uim clausulæ codicillaris,cū fuerit in testamento ipso iusti-
27 tuta persona valde dilecta testatori,& etiā†quòd nō affuissent nisi quinque testes,hmōi amor, & dilectio p̄sonæ habet uim clausulæ codicillaris.Ita singulariter dixit Bal.in l.si iure,p gl.ibi.C.de testa.manu, & consuluit Ro.in cōs.279.amplissime doc. ubi plus subdit, ꝙ ardor liciti amoris hēt vim reuocationis clausulæ derogatorię appositæ in 1.testamento
28 & idē refert: & sequitur† Ias.in l.non dubium, in fi.C.de testa.sequitur,ēt, & refert Cass.in consuet. Burgundiæ,§.5.fol. 142.vers.secūda est,vt dicit,qa ardor,&c. Et suffragatur optime, qđ dr̄ de Papa,qui contulit beneficium consanguineo
29 suo,nā præsumitur†quòd caro,& sanguis ei reuelauit,ut ita faceret,& nō spiritus sanctus,prout pulchre inqt Bal. in l.tutor peritus,§.1.ff.de excus.tut.& præmissa maximé concedēdo,cum simus in sacr.regio cōs.& sic in consist. Principis:in quo sola facti veritas attendi debet, reiectis solemnitatibus. iur. ciu. solo iure gentium attento:ut inquit Bar. ad repr.in ver.uidebit, Bald.in l.nemo,C.de sent.Franc.de Aret.in cōs. 84.diligenter,&c.refert, & sequit̄ Ias.in l.certi cōdictio, §.si numos,ff.cer.pet.ubi subdit,ꝙ vbi iudex pōt sola facti ueritate inspecta ꝓcedere, poterit recedere à regulis iuris,maxi-
30 me in consistorio principis,in quo sola facti †veritate inspecta procedendum est,ut inquit Bar.in l.Aemil. Largian.circa fi.ff.de minor.Pau.de Cast.in l.1.ff.si sæp.in integ.rest.po-
31 stu.Et sic†dū iudex pōt sola facti ueritate inspecta procedere,poterit iudicare,secūdū qđ Deus esset iudicaturus.Ita dixit singul.Bal.in l.pen.uersic.6.quæro, C.de iu.del. sequitur Geor.nact.in rep.cl.sæpe,de uerb.signor.Claud.de Seys.in l. beneficium,

beneficium, C. de constitu. princip. subdens se ita esse solitum dicere, quod maxime procedit, cum S. consil. obtineat vicem præfecti prætorio, vt dicit Guid. Papæ in sua decis. 29. parlamenti Grationop. in superiori consistorio, & dum
32 loquitur de illo consil. seu parlamento, vbi plus subdit † qd potest sacrum consil. iudicare secundum conscientiam, per ea, quæ ponit Barto. in l. vnica, C. vt quæ desunt aduocat. in fine sui comm. & si aliter faceret, peccaret, secundum theologos, & plus subdit, quod debet attēdere ad veritatem principaliter potius, quàm ad subtilitatem: iuxta no. in clemen. pastoral. de re iudic. & in cap. ad apostol. eod. titu. & plus subdit Guido papæ ibidem, ita pluries vidisse obseruari in decisionibus causarum, cum in curijs parlamenti procedatur iuris solemnitatibus non seruatis, sed sola facti veritate inspecta, etiam præter consensum partium: vt testatur idem Guido in decis. sua 216. iudex de voluntate &c. & in alia decis. 58. de stylo, & communi obseruantia. Suffragatur insuper capitulum, detestantes, in præsenti regno: per quod iudicibus iniungitur veritate inspecta iudicandum. Et sic ex præmissis omnibus, & eorum singulis secutus sententiam multorum ex istis magnificis patribus, & dominis S. regij consil. meis collegijs, dico institutionem hæredis factam per excellentem testatricem de ipsis magnific. Ioan. Anton. Mansella, & fratribus in suo vltimo vitę eulogio, tenere. Sed quia maior pars sacr. regij consil. ac etiam collateralis aliter vocauit, necesse fuit exequi, quòd à maiori parte decisum, & comprobatum fuerat. Verum declaratum fuit ipsos succedere in partem bonorum hæreditatis prefatę eis tangentem virtute fideicommissi quondam Tirelli. & ita executum fuit mediante decisione prędicta.

1 *Filia fæmina descendens ex masculo, dicitur descendere per virilem sexum.*

2 *Neptis tua nata ex filio tuo, dicitur de descendentibus tuis per virilem sexum, seu masculinam lineam.*

3 *Filia semel exclusa à successione patris propter masculum, intelligitur semper exclusa, in tantum, quòd mors masculi non opitularetur fæminæ, vt posiit mortuo masculo succedere, nu. 4.*

5 Nepo quòd succedat in locum patris debet intelligi.i. in gradu, vt tantum habeat, quando concurrit cum patruis, quantum pater fuisset habiturus. Sed non succedit ex persona patris, sed ex propria persona ipsius nepotis. nu. 11.

6 Filius quòd succedat in locum patris, & eius personam repræsentet est ex iuris fictione.

7 Filius ex potentia suitatis transmittit hæreditatem sui patris, licet, per ipsum non aditam, ad filios.

8 Stante statuto, prout est regni constitutio, & etiam consuetudo Neap. vt stantibus masculis fœminæ non succedant patri, cum eo casu appareat fœmina priuata patris successione, desinit esse sua ac si pater ipsam exhæredasset.

9 Portio seu hæreditas oblata masculo virtute statuti, si non sit agnita per masculum in vita, non transmittitur ad eius filiam, sed in ea succedit soror eius amita.

10 Statutum excludens fœminas à successione patris, extantibus masculis, intelligitur si extant masculi, qui patri succedant: alias fœminæ non excluduntur.

12 Neptis non debet esse melioris conditionis, quam filia, quæ est proximior patri.

13 Nepti non debet plus concedi, quam filia.

14 Auo decedente, & remanentib. eius filia maritata, necnon & nepte ex filio defun. an succedat ipsa neptis exclusa filia, & sic amita: an vero ambæ æqualiter succedere debeant num. 16. & per totam decisionem.

15 Bartoli opinio semper sequenda: hinc Hispani habent publica constitutione sancitum, vt in contrarietatibus doctorum seruetur opi. Barto.

Iason dixit se salitum venerari & adorare vestigia Bar. qui semper habuit veritatem ante oculos.

Bartolus habuit diuinum ingenium & pro certo fuit dux & illuminator iuris.

A Bartoli opinione non est totum recedere.

Bartoli quanta sit auctoritas vbique, nemo est qui nesciat.

Bartolus fuit lucerna iuris & supremus doctor: eius auctoritas maxima est.

17 Filij appellatione, non continetur filia secundum ius Longobardum: secundum quod præsumitur quis viuere in regon.

18 In regno præsenti præsumendum est in dubio, quòd viuatur iure Longobardorum,& secundum dictum ius in eo est iudicandum.& hoc quando cessat regni constitutio,seu capitula regni.

DECISIO LXIII.

HONORABILIS Antonius de Lacza de ciuitate Triuenti in humanis agens,Alphonsum & Petruciam filios ex legitimo matrimonio obtinens,Petruciam ipsam nutui tradidit: demum decedente Alph.filio,& ex eo remansit Ioanna eius filia, & sic neptis p̄fati Ant.q̄ dum egisset petitione hr̄ditatis aduersus p̄fatam Petruciam amitā in curia ciuitatis Triuenti, ꝓnunciatum fuit eandē amitam ad successionem p̄fati Anto. eius pr̄is venire cum ipsa nepte,facta prius dotis collatione, & dum fuisset p dictam Io.neptem ad S.cons. appellatum, & mihi cā commissa,videbatur dicendum virtute constōnis regni,in aliquibus,disponens filiam dotatam excludi à successione dotantis,Petruciam ipsam dotatam, exclusam. Nec obstaret,ꝙ non superest masculus,licet Io. ipsa ex masculo descenderit,& sic ex Alph.filio quondā Ant. quo casu dr̄ de-
1 scendere p virilem † sexum,vt dicit gl.in l.gallus,§.nunc de lege,ff.de lib.& posth.& firmat consulendo Alex. in consil. 125.nu.2.in 6.vol.vbi formaliter inquit, ꝙ neptis tua nata
2 † ex filio tuo masculo,dr̄ de descendentib.tuis p virilem sexum seu masculinam lineā,vt ꝓbat gl. p̄fata secundū Bald. & Mod.ibi pro qua subdit Ale. se solitum dicere.i. allegare text.in l.lege 12.tab.C.de leg.hær.in ver. huius itaq; legis. dum tex.dicit,p virilem sexum descendentes, siue masculini,siue fœm.generis.& neptis ex filio dr̄ esse virilis sexus, vt ꝓbatur ex no.per gl.in d.§.nunc de leg. secundum Paul. de Ca.ibi,quia talia verba important idē, ac si facta esset mētio de descendentib.p virilem sexum:tū maxime, quia vt inqt satis no.Bal.in c.1.episcopum,vel abbatem, per illum tex.fi-
3 lia semel † exclusa à successione pr̄is pp masculum,intelligitur sp exclusa,intm̄, ꝙ mors masculi non opitularet̄ fœminę,vt possit mortuo masculo succedere. Quod reputat satis no.Bal.pp statuta,ꝙ extantib.masculis fœminæ non succe-

 dant

dant,qa licet moriat masculus non relictis liberis, tñ nõ ex
4 hoc fœmina † admitteret ad successionem prñam.Idem firmat in auth.sed,& siqs,& in l.quib.C.de secun.nup. Aret.in consi.50.copiose,& eleganter idem Are.in consil. 142. viso statuto cõis Aret.Alex.in l.ff filius,qui pri.ad fi.ff.de vulg. & pupil.Barto.tamen in l.liberorum.de verbo.signifi.dicebat, quod submoto filio de medio, filius eius nepos incipit tenere primum locum,inst.de exhær.lib.§ posthumorum, & de hær.quæ ab intest.defer. §.cum igitur.& in l.Gallus,§.videndum.de lib.& posth.Si filius ex beneficio statuti excludebat fœminam,ergo nepos in eius locum subrogatur:quia subrogatus sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur, l.j.§.hoc,ff.si quis testam.lib.esse iuss. & licet ista ratio Bart.
5 sit colorata,tamen non habet saporem, quia †.quod nepos succedat in locum patris,debet intelligi.i.in gradu, vt tantum habeat,vt quando concurrit cum patruis, quantum pater fuisset habiturus.Sed non succedit ex persona patris,sed ex propria persona ipsius nepoti. Patet, quia ipse nunquam successit,nec ei vnquam fuit hereditas delata,ergo ipsam nõ delatam, nec agnitam non transmittit.vt dicit Barto.in l.j. §.si sit nepos,ff.de collat.dot.l.j.§.si filius,ff.de coniung. cum
6 emancip.liber.Preterea,q † filius succedat in locum patris, & eius personam repræsentet, est ex iuris fictione ita volũt doct.in d.titu.de succes.ab intesta. & auth.cessante, de leg. hær.Sed fictio non habet locum in statutis contra ius commune.Ita no.gl.& doct.in l,iij.§.hæc verba, ff.de negoc. gestis.Nec videtur obstare posse,quod Alphonsus pater ipsius Ioannæ prædecesserit ante mortem prefati aui, & patris Petrucię:& sic antequam fuisset adita hæreditas per prefatum Alphonsum patrem Ioannæ, nam ex potentia suitatis Al-
7 phonsus ipse tanquam suus hæreditatem patris, † licet non aditam,transmittit ad ipsam Ioannam eius filiam. Ita per multa consuluit Bald.in suo consil. incip.factum proponitur sub hac forma.quod refert,& sequitur Rom.in l.ventre, ff.de acquir.hęr.& Pau.de Castr.in l.fi. ff. de hær.act. & consuluit Alex.in consi.20.viso processu causę vertentis,& prin
8 cipali sua ratione mouetur,quod stante † statu to; prout est regni constitutio,vt stantibus masculis fœminæ non succedant

dant patri, cum eo casu fœmina appareat priuata patris successione, desinit esse sua, ac si pr̄ ipsam exhæredasset vt satis singulariter, inquit Bar. in l.j.§.sciendum, in fi. ff. de suis, & legit. Sequitur Bal. in l. maximum vitium, C. de libe. præter Imo. in allegata l. ventre. Lud. in l. apud Iul. §. idem Iul. ff. ad Treb. & sic cum in paterna successione desinat esse sua, ergo filius masc. in tota successione est suus: & sic hęreditatem ipsam ex potentia suitatis transmittit ad filiam: & sic neptem aui ex potētia suitatis. Pro tempore vero dictæ Petrutię amitæ dici posset, quòd in particulari, & in terminis præsentis quæstionis determinat Sal. in l.j. vlt. q. C. de adul. vbi tenet,
9 † quòd portio delata filio mas. virtute statuti, si non sit agnita per masculum in vita, non transmittitur ad eius filiam. Sed in ea succedit soror eius amita. Idem sequitur Rom. in l. ventre, supra alleg. & hoc per optimam rationem, quia sta-
10 tutum excludens † fœminas à successione patris propter masculos, intelligitur extantibus masculis, qui patri succedant, alias fœminæ non excluduntur. Ita dic. Barto. in l.ij.§. sed, & si sint sui. per illum tex. ff. ad Tert. & in l.1.§. si filius, ff. de bon. posse. contra tabul. Bal. in l. maximum vitium. C. de libe. præte. Nec est obmittendum replicare seu repetere, q̄ quando filia succedit in locum patris sui, non venit ex persona patris; licet eius loco primo sit posita, sed postea suc-
11 cedit † ex propria sua persona, & debent considerari qualitates eiusdem filiæ, & neptis, & non ipsius patris, iuxta doctr. Bartol. in l.j.§. si filius, ff. de coniug. cum emancip. liber. & in l.j.§. si sit, ff. de collation. bonor. & sic quod filia ipsa succedat in locum patris, erit in eodem gradu cum amita. Sed si considerentur qualitates filię, & non patris, vt omnino considerari debent, filia ipsa non reperietur habere qua-
12 litatem, ob quam amitam excludat. Nec est † dicendum, quod melioris conditionis debeat esse neptis, quàm filia, quę est proximior patri, arg. l. si viua matre, C. de bon. mat. & l. pupillus, §. fin. ff. de cond. & demon. & idem videmus in statuto, q̄ si filiæ excluduntur, à fortiori neptes: vt no. Bal. in
13 l.ij. in fi. C. de in ius voc. & ibi dicit † quod non debet plus concedi nepti, quàm filię, arg. d. l. si viua matre, & idem tenet Bald. in l. quod vero in princip. ff. de legi. & in l. si vero,

§.de viro.ff.solut.matr.& secundum istam conclusionem cõsulit Pau.de Castr.in consil.79.Casus iste frequenter contingit.Deci.in consilio 514.satis nota est quæstio. in 3.volum. Ias autem in l.si arrogator,ff.de adopt.inquit passum hunc esse altum,diffusum,& valde disputabilem:& in eo possunt infinita pro,& contra adduci,& demum arguendo ad vtranque partem : & in medium pro vtraque parte quampluribus ex præmissis adductis concludit se habere quęstion. hanc pro valde dubitabili. Et ideo pro tunc aliter ipsam determinare non audet, de quo non modicum miror,cum non viderit Bartol.quæstio.ipsum in terminis decidente,in l.liberorum,ff.de verbo. signific. per plura iura, & rationes
14 adductas per ipsum.vbi concludit † amitam p̄fatã non ex-
15 cludi à successione sui p̄ris per neptem.Cui Bar. † oĩ no adhærendum in contrarietatib.doctorum:cum si.Hispani h̄ñt publica constõne sancitum, vt in contrarietatib. doctorum seruetur opinio Bar.quid ergo nos faciemus Itali? curemus eius dicta colere,adorare:& imitari,q̃a bonus Bartolista,optimus iurista censendus est:prout pulchre commemorat Io. Bapt.de S.Seuerino in suo solemni trac.de modo stud.Hinc Ias.in l.admo.ff.de iureiu.dixit se solitum venerari,& dorare vestigia Bar.quia sp habuit veritatem ante oculos, dixit idẽ Ias.in l.certi condõ.si cer.pet.& q̄ habuit diuinum ingenium,dic.idem Ias.in l.centum Capuæ,ff.de eo,q̄ cer.lo. & in l.frater à fratre,ff.de cond.indeb. dixit q̄ Barto. pro certo fuit lux,& illuminator iuris,& ideo Pau. de Castr. in consil. 343.visis omnib.instrumentis.dixit non esse tutum recedere ab opi.Bartoli:& quanta sit Bartoli auctoritas vbique,nemo est qui nesciat.Inquit Fulg.in suo consi.18.226. Barto. fuit iuris lucerna,& supremus doct.dixit Barb.in c.Rayn.de testa.in repe.& alibi dixit Alex.de Imo.in l. si domus,§. fin. de leg.1.q̄ Bar.auctoritas maxima est, & istam opin. Bar.in proprijs terminis, & in particulari reperio secutum fuisse Ant.de Rosellis in suo tract.de succes.ab intest.situato. in 8. vol.tract.vers.ego autem sequor in si.vbi formaliter dicit, q̄ neptis filia nata ex filio masculo, non excluderet amitam suam,quia licet filius succedat in locum patris,q̃ã simpliciter consideratur vt filius,secus,si cum aliqua qualitate,vt pu

ta.quia masculus:quia tunc neptis.fœmina non compręhẽditur,quæ non habet illam qualitatem masculinitatis.Ita dicit Bar.in d.l.liberorum.Sed ipse Ant.de Rosel. assignat aliã rationem,quia tunc extenditur ad nepotem,qñ est eadem ratio.Sed in nepte fęmina non est eadem ratio,ideo non comprænenditur,& licet Bar.dicat, ꝙ de hac ratione non cõstat: tamen ipse Ant.dicit , ꝙ ratio legis sumi debet à communi vsu gentium:vt no.in l.non dubium,C.de legib.Et plus subdit, ꝙ tunc priuilegium filij transit ad nepotem , qñ non est concessum in prętudicium tertij:sed quando est in præiudicium alterius,vt hic,quia in præiudicium filię,tunc est odiosum,& continet irrationabile,l.maximum vitium, C. de liber.præter.& ideo non debet extendi.per text in dicto §.huius priuilegium in authen de hæredib. ab intesta. Pro præmissis fortiter stringit,quòd dispositio prohibitiua, ne fœminæ succedant,sed maritentur,censetur temporalis,& quodammodo conditionalis. prout sentit Deci. in suo consilio 87.volum.2.circa princip.& statutum ita disponens ,quòd stantibus masculis fœminæ non succedant , sic loquendo per ablatiuum absolutum , qui de sui natura conditionem inducit:vt dicit Bald.in l.ab emptione 2. not.ff. de pact. intelligi debet , donec extant masculi , & sic non extante masculo cessat dispositio statuti:& sic constitutio,in aliquibus. cuius intentio fuit præiudicare fœminis ob conseruationem generis,& familiæ,vt hæreditas penes masculos in fauorem generis conseruaretur,vt in §.cæterum institu.de legi.agn.succ.& not,Neapo.in consuetudine Neapolitana , si qua moriatur,in princip.in gloss.super verbo, absque discretione sexus.cum alias de iure communi æqualiter masculi, & fœminę succedant: alias essemus accusatores naturæ,cur non omnes masculos fecerit,l.lege 12.tabularum, C. de legit.hære.l.maximum vitium, C. de liber. præter. & sic dicta constitutio regni apparet esse contra ius commune, & ipsius iuris correctoria,& velut odiosa, non debet extendi ad neptem: cum loquatur in filia , & tanquam odiosa restringenda,per regulam,odia de regul.iur.in 6.& sic restringi debet,vt minus lędat ius commune,quam potest,capit.cum dilectus.de consf. & l.ij. C. de noxa. Item quòd est concessum

 masculo,

masculo,vt masculo,denegatur fœminę. Ita Ange. in l. publico,§.de adulterio,C. de adulter. quia non est eadem ratio concedendi,l.si vero,§.de viro, ff. solut. matrimon. & quòd
36 ambæ † æqualiter admitti debeant ad successionem,& tantum debet habere neptis,quantum amita decidit in particulari Afflict.in d.constitutione regni,in aliquibus versan au tem neptis,nume.39.& pariter Cap. in sua deci. quam dicit esse sacri consil.21.Nec militarent in aliquo dicta per Deci.in suo consil.26. cum ibi loquatur, quando extabat masculus,& fœmin.& erat maritata, & dotata: & renunciauerat,& iurauerat, & solum petebat supplementum. Nec dici potest,quòd semel exclusa,super censetur exclusa. nam, vt supra dictum est, erat exclusa propter existentiam liberorum masculorum.Vnde intelligendum est rebus sic stantibus,& in eodem statu permanentibus quod secus erit in casu præsenti,in quo non adest nepos, sed neptis, & ideo secundum istam partem,quòd neptis & amita æqualiter succedere debeant,tanquam de iure veriorem,consuluit Deci. in suo consil.309.& 319.volum.2. Vltimo reperi quòd de iu-
37 re Longobardo † appellatione filij, non continetur filia, vt in Longobardo de eo, quòd pater habet necesse filijs relinquere,l.à nostris.Ita dicit Albe.de Rosa.in dicta l.liberorum,de verbor signifi. & ibi subdit, quòd si pater dat tutorem filijs suis,non videtur dedisse filiabus,propter repetitio
38 nem,vt in l.seruos,ff.de verbor.signific.quòd dicit esse † mirabile., & in præsenti regno in dubio præsumendum est. quòd viuatur iure Longobardorum: & secundum dictum ius in eo est iudicandum.Ita dixit Andr.de Iser. in constitu. Regni puritatem, & hoc quando cessat regni constitutio, seu capitula regni.Idem dixit Andr. in præludijs feudo. in 3.quæstio.& etiam in constitu. regni, vniuersis in fin. & in capitu.1.de feud.cogn.& optimè faciunt quæ dixit Deci. in suo consilio 334.volum.2.nume.4.dum dicit,quod in præsentiarum non agitur de exclusione fœminarum, cum non superstit masculus: in cuius fauorem sit statutum. prout est constitutio regni in aliquibus: sed agitur de successione inter ipsos agnatos ex vtraque parte,& ideo cessante rõne statuti,

tuti,debet cessare dispositio, l.adigere, §.quamuis,ff.de iure patr.c.cum cessante de app.c.magnæ,in fi.de uoto,l.generaliter,C.de epis.& cler.vnde quòd propter odium vel fauorē statutum fuit, finita causa odij uel fauoris, tollitur, ut not. Bald.per illum text.in l.fin.C.qui ad lib. perueni. non poss. Et ideo cum in casu præsenti non sit tractandum de exclusione fœminarum uirtute constitutionis in aliquibus, cum non supersit masculus, sequitur quòd casus iste obmissus remanet in dispositione iuris communis, arg. l.commodissime,ff.de lib.& posth.l.si cum dotem,§.pen.ff.sol.matr.& in l.si.extraneus,ff.de cond.ob causam,& not.Bal.in l.si plures, C.de cond. inser.uerbo iuxta præfata formatur, & Alex. in consil.130.attentis uerbi testamenti,in 2.vol. & sic remanēte casu in dispositione iuris communis,iuris communis dispositio est,ut in successionibus,gradus secundum iura ciuilia debeant computari, per dicta plene per ipsum Decis. in suo præallegato consil.quod maxime est dicendum ratione statuti,& sic constitutionis regni,in aliquibus,quæ fundatur fauore agnationis, & excludit fœminas: & ne bona exeant de familia. Et sic ex præmissis,& alijs adductis per cæteros meos consocios quæ hic obmittentur:me referente fuit decisum bene pronunciatum per capit.Tridentinum,cum collata dote amitæ:eandemq. amitam,& neptem Ioannam ad successionem Ant. patris Petrutię, & aui Ioannę neptis admitti.

1 *In dignitate ecclesiastica,quòd quis sit constitutus,ex tribus demonstrari potest,nu. 5.*

2 *Archidiaconatus,dignitas est prima post pontificalem.*

3 *Archidiaconus licet actu de consuetudine iurisd.non habeat tamē quia nomen illud est dignitatis nomen,si cum illo nomine habeat prærogatiuam sedendi,dicitur dignitas.*

4 *Archidiaconus,& Archipresbyter ponitur in dignitate,& illis duobus solis post episcopum competit præeminentia iurisdictionis.*

6 *Primiceriatus,non est dignitas,sed officium: nisi in aliquo loco dignitas reputaretur,& haberet signa dignitatis:ut si haberet administrationem rerum ecclesiæ cum iurisdictione.nu.7.*

8 *Et ideo sententia lata per quendam Primicerium, fuit annullata per Alex. de Imo. tanquam lata per non constitutum in dignitate ecclesiastica.*

9 *Primicerius dicitur, qui primo scriptus est in matricula notariorũ: vel qui in festo portat primus cæreum.*

10 *Papa rescribendo alicui uniuersitati vel collegio, nominando ipsã ciuitatem, uel collegium, eo ipso per nominationem præfatam ciuitas uel collegium esse probatur.*

11 *Papa concedens impetranti officium Primicerij, tanquam pro prima dignitate uerba concessionis prædictæ, respectu primæ dignitatis sunt enunciatiua propter aliud non enim fundamentum impetrationis fuit, quod Primiceriatus esset prima dignitas, sed quòd uacauerit duntaxat.*

Verba, quando renunciatur, non sunt fundamenta concessionis seu bullæ adeo quòd super his Papa se fundet ad concedendum id qđ petitum fuit, huiusmodi uerba dicuntur enunciatiua, & emissiua propter aliud incidenter. ibidem.

12 *Priuilegium, in quo continetur certa qualitas circa ecclesias exemptas, talis qualitas non probatur per priuilegium, nisi de ea aliter constiterit.*

13 *Papa quando ad postulationem alterius asseruisset primiceriatus esse maiorem dignitatem, attamen non erit standum tali assertioni, seu literis: ex quo quando Papa attestatur, & non de facto proprio sed alieno gesto coram se, non staretur eius dicto, nisi appareret motu proprio concessisse. nu. 14.*

15 *Papa quando attestatur de facto alieno non gesto coram se tunc indistincte sibi non creditur: non est enim eadem ratio, quando Papa attestatur coram se, quæ quando attestatur de alio facto, de quo certitudinem non habet, nu. 16.*

17 *Consuetudo plus attestatur quo ad officia, & dignitates, quàm ius commune.*

18 *Archidiaconus idem est, quod primus diaconus. nam archidiac. dicitur caput, & princeps diaconorum, & dicitur, ab ἄρχος quod est princeps: & diaconus quasi princ. diaconorum.*

19 *Archidiaconus euangelium legit: vel cui vult legendum committit.*

20 *Archidiaconus sedendo prope episcopum, dicitur sedere in altiori loco, & digniori: quo casu dignior apparet & ideo in altiori loco sedere debet.*

21 Altior

21 *Altior dicitur sedere, qui est proximior domino.*

22 *Sedens immediate post episcopum, dicitur esse in eminentiori loco.*

23 *Honorari debet, qui sedet in capite, qui à dignioribus est inchoandum.*

24 *Sedens manu dextera superioris, dicitur magis honorari sedente à sinistra.*

25 *Dignior dicitur inter familiares Papæ, cæteris paribus qui est propinquior ad latus Papæ.*

26 *Archidiaconus examinat ordinandos, & ad ipsum spectat ponere Abbates & Abbatissas in sede, ipsosq; instillare.*

27 *Ad Archidiaconum spectat primam uocem intonare in choro: ac etiam ordinare turibulum deferendum per diaconum.*

28 *Honorari magis dicitur ille, qui primo loco nominatur.*

29 *Ex ordine scripturæ, uel nominationis confertur titulus prælationis.*

30 *Primicerius, & etiam Archipresbyter, qui est dignior primicerio, subsunt Archidiacono.*

31 *Archipresbyter est primus in choro in quo non potest primicerius esse primus nisi absente Archipresbytero. Et tamen vterq; subest Archidiacono.*

32 *Vocem primam habens in capitulo, demonstratur esse in maximo signo honoris.*

33 *Dignior cæteris, primum votum dare debet.*

34 *Tempus immemoriale, habet uim tituli.*

35 *Volens acquirere aliquod ius contra vniuersitatem, uel uniuersitas contra particularem, non erit consuetudo, sed præscriptio, & in tali iure præscribendi requiritur cursus 40 anno. nu. 36.*

37 *Consuetudo contra capitulum, uniuersitatem, uel ecclesiam, non introducitur minori tempore 40. annorum.*

38 *Consuetudo si probaretur 10. annorum, & obseruantia allegaretur idem fuisse obseruatum per longæua tempora inducentia consuetudinem præscriptam exigentem maius tempus, præsumeretur quod intercesserit consuetudo præscripta, idem fuisse seruatum per maius tempus decem annorum.*

39 *Allegans fuisse seruatum diu per consuetudinem longæuam, & obseruãtam, etiam à tanto tempore, in cuius initij contrarium memoria hominum non existit: & probans de 10. annis id fuisse seruatum, apparet iam esse consuetudinem præscriptam.*

DE-

ꝙ habet locũ, etiam si ad pias causas non teneret ex causa incompletæ voluntatis vt consuluit Old.cõs.119. Titius cõdidit testamentum, vbi subdit. ꝙ ẽt in testõ nuncupatiuo, si
15 antequam notarius recitaret† testm̃ testator moritur, non tenet testamentum, etiam factum ad pias causas: quia non dicitur testamentum, prout plenè firmat Dec. in consil.159.& 488. vbi à maiori decidere apparet hanc opi. in testamento nuncupatiuo. Vnde concludendũ videtur, quòd volens in scriptis testari, si deficiunt aliqua solemnitates testamẽti in scriptis, dictum testamentum non tenet, etiam vt nuncupatiuum secundum doc. in d.§. per nuncupationem. Et est etiã
16 in terminis dec. Affl.153. Nec opitulatur† testimoniũ mulierum, cum in testamento testificari non possint. l. fi.& ibi gl. C. de codic.& plenè Ias. in d.l. hac consultissima. intantũ, ꝙ ẽt tempore pestis nõ admitterentur prout firmat consulendo Alex.cons.70.in 2.vol.l.fi.cũ. ibi no.C.de test.& plenè
17 Dec. in consil. 284. Item claudicat testamentum, † cum liqueat excellentem Penelopen voluisse in scriptis testari,& tamen non perfecit testamen tum,& sic apparet imperfectũ: per tex. in l. si quis,& l. ex ea scriptura, ff. de test.& l. hac consultissima, §. ex imperfecto. vbi Bart. & omnes, & in l. fideic. §. quoties. de leg. 3.& Abb. in præallegato consil. 105. Guido Papæ in suo consil. 134. non valuit, nec valet testamentum, & consuluit Alex. consil. 77. 3. vol. subdens hanc esse uerã &
18 communem opin. nam etiam inter † patrem & filium tale testamentum non teneret: per text. iuncta gl. in l. fi. C. fam. herc. imò nec de æquitate canonica teneret, vt d. Ant. de Butr. in c. 1. de success. ab intest. quem communiter canonistæ
19 sequuntur. Nec uidetur militare † generalis consuetudo notariorum circa appositionem clausarum, videlicet, si non valet iure testamenti in scriptis, valeat vt nuncupatiuum: & si non iure testamenti nuncupatiui iure codicillorum, seu cuiusuis alterius ultimæ uoluntatis, seu omni meliori modo & sic uerba præfata ex communi consuetudine censentur, ut consueta fuisse apposita in testamento licet in eo nõ appareant, per glo. in l. fi. de fideius. & plenè doct. præsertim Ias. in l. illam, C. de collatio. cau. in c. cum, M. Ferrarieñ. de
20 constitutio.& plenè Dec. in consil. 449. in 4. vol. nam † clau-

sulæ

sulæ consuetæ apponi instrumentis per notarios, semper haberi debent pro expræssis & appositis, etiam si fuerint penitus obmissæ, per tex. meliorem de iure, secundum Bal. in l. si iuncto gl. C. de fideiuss. Bal. Imo. & Mod. in l. huiusmodi,
21 in prin. ff. de leg. 1. Iass. in l. argent. ff. de eden. quod† maxime concedendum est, cum simus in consuetudine, quę ut plurimum seruatur quotidie: secus enim esset in consuetudine, quæ bis aut semel in anno seruaretur quia tunc si obmitteretur, actus redderetur uitiosus. Ita dixit Bar. in l. scio, §. medico, ff. de annu. leg. & facit bene tex. in c. quo ad consulta-
22 tionem. de off. del. nam præmissis responderi posset, † ꝙ tales clausulę magis procedere apparent de consuetudine notariorum, quam testatorum, & sic potius de consuetudine notarij, quam ꝙ testator ita expræsserit: vel ꝙ ita fuerit de eius mente, prout d. Bar. in d. l. 1. in 6. q. de iure cod. & sic non attenditur talis clausula. Et hoc communiter approbatur, vt refert Cur. iunior. in consil. 101. & plenè Bar. inter consilia Cur. senioris, consil. 47. sapienter optimus, uers. & ad hoc ad-
23 duco. Requirritur † ergo, ꝙ talis clausula apponatur de ordine & uoluntate testatoris: vt decidit Guido Papæ, in sua decis. 513 quia deficiente testatoris uoluntate, dicta clausula codicillaris non opitulabitur: ut plene post Bal. consuluit Dec. in consil. 205. in fi. & idem Dec. in consil. 294. Dicebant tamen aduocati † mansellorum non esse vsqueq; verum, quod quā-
24 do constat testatorem uoluisse in scriptis testari: si non valet testamentum in scriptis non ualebit nuncupatiuum: cum ita in particulari firmat Cyn. post Iac. de Rauen. in d. l. hac consultissima, §. per nuncupationē. Pau. de Cast. & Mod. ibidem, quia illa duo non sunt inter se contraria: vt ibi. dicit Ful. cum non sit uerisimile testatorem voluisse se restringe-
25 re ad unam uiam testandi & sic eligere inter, per † quòd eius iudicium impugnaretur. per text. in l. 3. ff. de test. mil. Ita in spē Paul. de Castr. in l. hæredes palam. in princ. ff. de test. allegando not. per Cyn. in d. §. per nuncupationem. & magis in spē in l. 1. §. si autem, ff. de hær. insti. vbi firmat, quòd dum
26 testator voluit † in scriptis testari, & deficit aliqua solemnitas testamenti in scriptis, ualebit ut testamentum nuncupatiuum, nisi exprese se arctasset ad testamentum in scriptis:
quia

quia tunc nõ ualeret ut nuncupatiuũ: p no. in l. contractus, C. de fi. instr. Ita consuluit Soc. in cõs. 175. 2. vol. Quid ergo dicendum in tãta varietate? diuerterem me à præmissis, nisi ex meritis ꝓbatorũ dephenderem magnam, imò maximam dilectionem, & amorẽ eiusdẽ excellentis Penelopes, erga p̃fatũ mag. Io. Ant. mãsella & fratres, qui cũ essent de eius antiqua prosapia, & familia, eos ingenti amore prosequebatur asserendo semper illos esse suos hæredes, & successores, vñ concurrente tanto liciti amoris ardore, & caritate erga fam. & ipsius cõseruatione, nulli dubiũ, quòd talis amor habeat uim clausulæ codicillaris, cũ fuerit in testamento ipso insti-
27 tuta persona valde dilecta testatori, & etiã † quòd nõ affuissent nisi quinque testes, hmõi amor, & dilectio ꝑsonæ habet uim clausulæ codicillaris. Ita singulariter dixit Bal. in l. si iu re, p gl. ibi. C. de testa. manu, & consuluit Ro. in cõs. 279. amplissime doc. ubi plus subdit, ꝙ ardor liciti amoris hẽt vim reuocationis clausulæ derogatoriç appositæ in 1. testamento
28 & idẽ refert: & sequitur † Ias. in l. non dubium, in fi. C. de testa. sequitur, ẽt, & refert Cass. in consuet. Burgundiæ, §. 5. fol. 142. vers. secũda est, vt dicit, qa ardor, &c. Et suffragatur optime, qđ dr̃ de Papa, qui contulit beneficium consanguineo
29 suo, nã præsumitur † quòd caro, & sanguis ei reuelauit, ut ita faceret, & nõ spiritus sanctus, prout pulchre inqt Bal. in l. tutor peritus, §. 1. ff. de excus. tut. & præmissa maxime concedẽdo, cum simus in sacr. regio cõs. & sic in consist. Principis: in quo sola facti veritas attendi debet, reiectis solemnitatibus. iur. ciu. solo iure gentium attento: ut inquit Bar. ad repr. in ver. uidebit, Bald. in l. nemo, C. de sent. Franc. de Aret. in cõs. 84. diligenter, &c. refert, & sequit̃ Ias. in l. certi cõdictio, §. si numos, ff. cer. pet. ubi subdit, ꝙ vbi iudex põt sola facti ueritate inspecta ꝓcedere, poterit recedere à regulis iuris, maxi-
30 me in consistorio principis, in quo sola facti † veritate inspecta procedendum est, ut inquit Bar. in l. Aemil. Largian. circa fi. ff. de minor. Pau. de Cast. in l. 1. ff. si sæp. in integ. rest. po-
31 stu. Et sic † dũ iudex põt sola facti ueritate inspecta procedere, poterit iudicare, secũdũ qđ Deus esset iudicaturus. Ita dixit singul. Bal. in l. pen. uersic. 6. quæro, C. de iu. del. sequitur Geor. nact. in rep. cl. sæpe, de uerb. signor. Claud. de Seys. in l. beneficium,

beneficium, C. de constitu. princip. subdens se ita esse solitum dicere, quod maxime procedit, cum S. consil. obtineat vicem præfecti prætorio, vt dicit Guid. Papæ in sua decis. 29. parlamenti Grationop. in superiori consistorio, & dum
32 loquitur de illo consil. seu parlamento, vbi plus subdit † qd potest sacrum consil. iudicare secundum conscientiam, per ea, quæ ponit Barto. in l. vnica, C. vt quæ desunt aduocat. in fine sui comm. & si aliter faceret, peccaret, secundum theologos, & plus subdit, quod debet attedere ad veritatem principaliter potius, quàm ad subtilitatem: iuxta no. in clemen. pastoral. de re iudic. & in cap. ad apostol. eod. titu. & plus subdit Guido papæ ibidem, ita pluries vidisse obseruari in decisionibus causarum, cum in curijs parlamenti procedatur iuris solemnitatibus non seruatis, sed sola facti veritate inspecta, etiam præter consensum partium: vt testatur idem Guido in decis. sua 216. iudex de voluntate &c. & in alia decis. 58. de stylo, & communi obseruantia. Suffragatur insuper capitulum, detestantes, in præsenti regno: per quod iudicibus iniungitur veritate inspecta iudicandum. Et sic ex præmissis omnibus, & eorum singulis secutus sententiam multorum ex istis magnificis patribus, & dominis S. regij consil. meis collegijs, dico institutionem hæredis factam per excellentem testatricem de ipsis magnific. Ioan. Anton. Mansella, & fratribus in suo vltimo vitę eulogio, tenere. Sed quia maior pars sacr. regij consil. ac etiam collateralis aliter vocauit, necesse fuit exequi, quod à maiori parte decisum, & comprobatum fuerat. Verum declaratum fuit ipsos succedere in partem bonorum hæreditatis prefatę eis tangentem virtute fideicommissi quondam Tirelli. & ita executum fuit mediante decisione predicta.

1 *Filia fœmina descendens ex masculo, dicitur descendere per virilem sexum.*

2 *Neptis tua nata ex filio tuo, dicitur de descendentibus tuis per virilem sexum, seu masculinam lineam.*

3 *Filia semel exclusa à successione patris propter masculum, intelligitur semper exclusa, in tantum, quòd mors masculi non opitularetur fœminæ, vt possit mortuo masculo succedere, nu. 4.*

 5 *Nepos*

5 Nepo quòd succedat in locum patris debet intelligi.i. in gradu, vt tantum habeat, quando concurrit cum patruis, quantum pater fuisset habiturus. Sed non succedit ex persona patris, sed ex propria persona ipsius nepotis. nu. 11.

6 Filius quòd succedat in locum patris, & eius personam repræsentet est ex iuris fictione.

7 Filius ex potentia suitatis transmittit hæreditatem sui patris, licet, per ipsum non aditam, ad filios.

8 Stante statuto, prout est regni constitutio, & etiam consuetudo Neap. vt stantibus masculis fœminæ non succedant patri, cum eo casu appareat fœmina priuata patris successione, desinit esse sua ac si pater ipsam exhæredasset.

9 Portio seu hæreditas oblata masculo virtute statuti, si non sit agnita per masculum in vita, non transmittitur ad eius filiam, sed in ea succedit soror eius amita.

10 Statutum excludens fœminas à successione patris, extantibus masculis, intelligitur si extant masculi, qui patri succedant: alias fœminæ non excluduntur.

12 Neptis non debet esse melioris conditionis, quam filia, quæ est proximior patri.

13 Nepti non debet plus concedi, quam filia.

14 Auo decedente, & remanentib. eius filia maritata, necnon & nepte ex filio defun. an succedat ipsa neptis exclusa filia, & sic amita: an vero ambæ aequaliter succedere debeant num. 16. & per totam decisionem.

15 Bartoli opinio semper sequenda: hinc Hispani habent publica constitutione sancitum, vt in contrarietatibus doctorum seruetur opi. Barto.

Iason dixit se solitum venerari & adorare vestigia Bar. qui semper habuit veritatem ante oculos.

Bartolus habuit diuinum ingenium & pro certo fuit dux & illuminator iuris.

A Bartoli opinione non est totum recedere.

Bartoli quanta sit auctoritas vbique, nemo est qui nesciat.

Bartolus fuit lucerna iuris & supremus doctor: eius auctoritas maxima est.

17 Filij appellatione, non continetur filia secundum ius Longobardum: secundum quod præsumitur quis viuere in regno.

18 In

18 *In regno præsenti præsumendum est in dubio, quòd viuatur iure Longobardorum,& secundum dictum ius in eo est iudicandum.& hoc quando cessat regni constitutio,seu capitula regni.*

DECISIO LXIII.

HONORABILIS Antonius de Lacza de ciuitate Triuenti in humanis agens,Alphonsum & Petruciam filios ex legitimo matrimonio obtinens,Petruciam ipsam nutui tradidit: demum decedente Alph.filio,& ex eo remansit Ioanna eius filia, & sic neptis p̃fati Ant.q̃ dum egisset petitione hẽditatis aduersus p̃fatam Petruciam amitã in curia ciuitatis Triuenti, ꝓnunciatum fuit eãdẽ amitam ad successionem p̃fati Anto. eius p̃ris venire cum ipsa nepte,facta prius dotis collatione, & dum fuisset p dictam Io.neptem ad S.cons. appellatum, & mihi cã commissa,videbatur dicendum virtute constõnis regni,in aliquibus,disponens filiam dotatam excludi à successione dotantis,Petruciam ipsam dotatam, exclusam. Nec obstaret,ꝙ non superest masculus,licet Io. ipsa ex masculo descenderit,& sic ex Alph.filio quondã Ant quo casu dr̃ de-
1 scendere p virilem † sexum,vt dicit gl.in l.gallus,§.nunc de lege,ff.de lib.& posth.& firmat consulendo Alex. in consil. 125.nu.2.in 6.vol.vbi formaliter inquit, ꝙ neptis tua nata
2 † ex filio tuo masculo,dr̃ de descendentib.tuis p virilem sexum seu masculinam lineã,vt ꝓbat gl. p̃fata secundũ Bald. & Mod.ibi pro qua subdit Alc. se solitum dicere.i. allegare text.in l.lege 12.tab.C.de leg.hær.in ver. huius itaq; legis. dum tex.dicit,p virilem sexum descendentes, siue masculini,siue fœm.generis.& neptis ex filio dr̃ esse virilis sexus, vt ꝓbatur ex no.per gl.in d.§.nunc de leg. secundum Paul. de Ca.ibi,quia talia verba important idẽ, ac si facta esset mẽtio de descendentib.p virilem sexum:tũ maxime, quia vt inqt satis no.Bal.in c.1.episcopum,vel abbatem, per illum tex.fi-
3 lia semel † exclusa à successione p̃ris pp masculum,intelligitur sp exclusa,intm̃, ꝙ mors masculi non opitularet̃ fœminę,vt possit mortuo masculo succedere. Quod reputat satis no.Bal.pp statuta,ꝙ extantib.masculis fœminæ non succe-

dant patri; cum eo casu fœmina appareat priuata patris successione, desinit esse sua, ac si pr ipsam exhæredasset vt satis singulariter, inquit Bar. in l.j.§.sciendum, in fi. ff. de suis, & legit. Sequitur Bal. in l. maximum vitium, C. de libe. præter Imo. in allegata l. ventre. Lud. in l. apud Iul. §. idem Iul. ff. ad Treb. & sic cum in paterna successione desinat esse sua, ergo filius masc. in tota successione est suus: & sic hæreditatem ipsam ex potentia suitatis transmittit ad filiam: & sic neptem aui ex potētia suitatis. Pro temporo vero dictæ Petrutię amitæ dici posset, quòd in particulari, & in terminis præsentis quæstionis determinat Sal. in l. j. vlt. q. C. de adul. vbi tenet,
9 † quòd portio delata filio mas. virtute statuti, si non sit agnita per masculum in vita, non transmittitur ad eius filiam, Sed in ea succedit soror eius amita. Idem sequitur Rom. in l. ventre, supra alleg. & hoc per optimam rationem, quia sta-
10 tutum excludens † fœminas à successione patris propter masculos, intelligitur extantibus masculi, qui patri succedant, alias fœminæ non excluduntur. Ita dic. Barto. in l. ij. §. sed, & si sint sui. per illum tex. ff. ad Tert. & in l. 1. §. si filius, ff. de bon. posse. contra tabul. Bal. in l. maximum vitium. C. de libe. præte. Nec est obmittendum replicare seu repetere, quando filia succedit in locum patris sui, non venit ex persona patris; licet eius loco primo sit posita, sed postea suc-
11 cedit † ex propria sua persona, & debent considerari qualitates eiusdem filiæ, & neptis, & non ipsius patris, iuxta doctr. Bartol. in l. j. §. si filius, ff. de coniug. cum emancip. liber. & in l. j. §. si sit, ff. de coll ation. bonor. & sic quod filia ipsa succedat in locum patris, erit in eodem gradu cum amita. Sed si considerentur qualitates filię, & non patris, vt omnino considerari debent, filia ipsa non reperietur habere qua-
12 litatem, ob quam amitam excludat. Nec est † dicendum, quod melioris conditionis debeat esse neptis, quàm filia, quę est proximior patri, arg. l. si viua matre, C. de bon. mat. & l. pupillus, §. fin. ff. de cond. & demon. & idem videmus in statuto, quod si filiæ excluduntur, à fortiori neptes: vt no. Bal. in
13 l. ij. in fi. C. de in ius voc. & ibi dicit † quod non debet plus concedi nepti, quàm filię, arg. d. l. si viua matre, & idem tenet Bald. in l. quod vero in princip. ff. de legi. & in l. si vero.

§.de viro.ff.solut.matr.& secundum istam conclusionem cō sulit Pau.de Castr.in consil.79.Casus iste frequenter contingit.Deci.in consilio 514.satis nota est quæstio. in 3.volum. Ias autem in l.si arrogator,ff.de adopt.inquit passum hunc esse altum,diffusum,& valde disputabilem:& in eo possunt infinita pro,& contra adduci,& demum arguendo ad vtranque partem: & in medium pro vtraque parte quampluribus ex præmissis adductis concludit se habere quęstion. hanc pro valde dubitabili. Et ideo pro tunc aliter ipsam determinare non audet, de quo non modicum miror,cum non viderit Bartol.quæstio.ipsum in terminis decidente,in l.liberorum,ff.de verbo. signific. per plura iura, & rationes
14 adductas per ipsum.vbi concludit † amitam p̄fatā non ex-
15 cludi à successione sui p̄ris per neptem.Cui Bar. † oī no adhærendum in contrarietatib.doctorum:cum si.Hispani hn̄t publica constōne sancitum, vt in contrarietatib. doctorum seruetur opinio Bar.quid ergo nos faciemus Itali? curemus eius dicta colere,adorare:& imitari,qa bonus Bartolista,optimus iurista censendus est:prout pulchre commemorat Io. Bapt.de S.Seuerino in suo solemni trac.de modo stud.Hinc Ias.in l.admo.ff.de iureiu.dixit se solitum venerari,& dorare vestigia Bar.quia sp habuit veritatem ante oculos, dixit idē Ias.in l.certi condō.si cer.pet.& ꝙ habuit diuinum ingenium,dic.idem Ias.in l.centum Capuæ,ff.de eo,ꝙ cer.lo. & in l.frater à fratre,ff.de cond.indeb. dixit ꝙ Barto. pro certo fuit lux,& illuminator iuris,& ideo Pau. de Castr. in consil. 343.visis omnib.instrumentis.dixit non esse tutum recedere ab opi.Bartoli:& quanta sit Bartoli auctoritas vbique,nemo est qui nesciat.Inquit Fulg.in suo consi.18.226. Barto. fuit iuris lucerna,& supremus doct.dixit Barb.in c.Rayn.de testa.in repe.& alibi dixit Alex.de Imo.in l. si domus,§. fin. de leg.1.ꝙ Bar.auctoritas maxima est, & istam opin. Bar.in proprijs terminis, & in particulari reperio secutum fuisse Ant.de Rosellis in suo tract.de success.ab intest.situato. in 8. vol.tract.vers.ego autem sequor in si.vbi formaliter dicit, ꝙ neptis filia nata ex filio masculo, non excluderet amitam suam,quia licet filius succedat in locum patris,qā simpliciter consideratur vt filius,secus,si cum aliqua qualitate,vt puta,

ta.quia masculus:quia tunc neptis.fœmina non comprēhēditur,quæ non habet illam qualitatem masculinitatis.Ita dicit Bar.in d.l.liberorum.Sed ipse Ant.de Rosel. assignat aliā rationem,quia tunc extenditur ad nepotem,qn̄ est eadem ratio.Sed in nepte fęmina non est eadem ratio,ideo non compræhenditur,& licet Bar.dicat, ꝙ de hac ratione non cōstat: tamen ipse Ant.dicit , ꝙ ratio legis sumi debet à communi vsu gentium:vt no.in l.non dubium,C.de legib.Et plus subdit,ꝙ tunc priuilegium filij transit ad nepotem , qn̄ non est concessum in pręiudicium tertij:sed quando est in præiudicium alterius,vt hic,quia in præiudicium filię,tunc est odiosum,& continet irrationabile,l.maximum vitium, C. de liber.præter.& ideo non debet extendi.per text in dicto §.huius priuilegium in authen de hæredib. ab intesta. Pro præmissis fortiter stringit,quòd dispositio prohibitiua, ne fœminæ succedant,sed maritentur,censetur temporalis,& quodammodo conditionalis. prout sentit Deci. in suo consilio 87.volum.2.circa princip.& statutum ita disponens ,quòd stantibus masculis fœminæ non succedant , sic loquendo per ablatiuum absolutum , qui de sui natura conditionem inducit:vt dicit Bald.in l.ab emptione 2. not.ff. de pact. intelligi debet , donec extant masculi , & sic non extante masculo cessat dispositio statuti:& sic constitutio,in aliquibus. cuius intentio fuit præiudicare fœminis ob conseruationem generis,& familiæ,vt hæreditas penes masculos in fauorem generis conseruaretur,vt in §.cæterum institu.de legi.agn.succ.& not.Neapo.in consuetudine Neapolitana , si qua moriatur,in princip.in gloss.super verbo, absque discretione sexus.cum alias de iure communi æqualiter masculi, & fœminę succedant : alias essemus accusatores naturæ,cur non omnes masculos fecerit,l.lege 12.tabularum, C. de legit.hære.l.maximum vitium, C. de liber. præter. & sic dicta constitutio regni apparet esse contra ius commune , & ipsius iuris correctoria,& velut odiosa, non debet extendi ad neptem: cum loquatur in filia , & tanquam odiosa restringenda,per regulam,odia de regul.iur.in 6.& sic restringi debet,vt minus lędat ius commune,quam potest,capit.cum dilectus.de consf. & l.ij. C. de noxa. Item quòd est concessum

masculo,vt masculo,denegatur fœminę. Ita Ange. in l. publico,§.de adulterio,C. de adulter. quia non est eadem ratio concedendi,l.si vero,§.de viro, ff. solut. matrimon. & quòd
16 ambæ † æqualiter admitti debeant ad successionem,& tantum debet habere neptis,quantum amita decidit in particulari Afflict.in d.constitutione regni,in aliquibns versi. au tem neptis,nume.39.& pariter Cap. in sua deci. quam dicit esse sacri consil.21.Nec militarent in aliquo dicta per Deci.in suo consil.26.cum ibi loquatur, quando extabat masculus,& fœmin.& erat maritata, & dotata: & renunciauerat,& iurauerat, & solum petebat supplementum. Nec dici potest,quòd semel exclusa,super censetur exclusa. nam, vt supra dictum est, erat exclusa propter existentiam liberorum masculorum.Vnde intelligendum est rebus sic stantibus,& in eodem statu permanentibus quod secus erit in casu præsenti,in quo non adest nepos, sed neptis, & ideo secundum istam partem,quòd neptis & amita æqualiter succedere debeant,tanquam de iure veriorem,consuluit Deci. in suo consil.309.& 319.volum,2. Vltimo reperi quòd de iu-
17 re Longobardo †,appellatione filij, non continetur filia, vt in Longobardo de eo, quod pater habet necesse filijs relinquere,l.à nostris.Ita dicit Albe.de Rosa.in dicta l.liberorum,de verbor signifi. & ibi subdit, quòd si pater dat tutorem filijs suis,non videtur dedisse filiabus,propter repetitio
18 nem,vt in l.seruos,ff.de verbor.signific.quòd dicit esse † mirabile, & in præsenti regno in dubio præsumendum est, quòd viuatur iure Longobardorum: & secundum dictum ius in eo est iudicandum.Ita dixit Andr.de Iser. in constitu. Regni puritatem, & hoc quando cessat regni constitutio, seu capitula regni.Idem dixit Andr. in præludijs feudo. in 3.quæstio.& etiam in constitu. regni ,vniuersis in fin. & in capitu.1.de feud.cogn.& optimè faciunt quæ dixit Deci. in suo consilio 334.volum.2.nume.4.dum dicit,quod in præsentiarum non agitur de exclusione fœminarum, cum non supersit masculus: in cuius fauorem sit statutum. prout est constitutio regni in aliquibus: sed agitur de successione inter ipsos agnatos ex vtraque parte,& ideo cessante rõne statuti,

tuti,debet cessare dispositio, l.adigere, §.quamuis,ff.de iure patr.c.cum cessante de app.c.magnæ,in fi.de uoto, l.generaliter,C.de epis.& cler.vnde quòd propter odium vel fauorẽ statutum fuit, finita causa odij uel fauoris, tollitur, ut not. Bald.per illum text.in l.fin.C.qui ad lib. perueni. non poss.
Et ideo cum in casu præsenti non sit tractandum de exclusione fœminarum uirtute constitutionis in aliquibus, cum non supersit masculus, sequitur quòd casus iste obmissus remanet in dispositione iuris communis, arg. l.commodissime,ff.de lib.& posth.l.si cum dotem,§.pen.ff.sol.matr.& in l.si.extraneus,ff.de cond.ob causam,& not.Bal.in l.si plures, C.de cond. inser.uerbo iuxta præfata formatur, & Alex. in consil.130.attentis uerbi testamenti,in 2.vol. & sic remanẽte casu in dispositione iuris communis,iuris communis dispositio est,ut in successionibus,gradus secundum iura ciuilia debeant computari, per dicta plene per ipsum Decis. in suo præallegato consil.quod maxime est dicendum ratione statuti,& sic constitutionis regni,in aliquibus,quæ fundatur fauore agnationis, & excludit fœminas : & ne bona exeant de familia. Et sic ex præmissis,& alijs adductis per cæteros meos consocios quæ hic obmittentur:me referente fuit decisum bene pronunciatum per capit.Tridentinum,cum collata dote amitæ:eandemq; amitam,& neptem Ioannam ad successionem Ant. patris Petrutię, & aui Ioannę neptis admitti.

1 *In dignitate ecclesiastica,quòd quis sit constitutus,ex tribus demonstrari potest,nu. 5.*
2 *Archidiaconatus,dignitas est prima post pontificalem.*
3 *Archidiaconus licet actu de consuetudine iurisd.non habeat tamẽ quia nomen illud est dignitatis nomen,si cum illo nomine habeat prærogatiuam sedendi,dicitur dignitas.*
4 *Archidiaconus,& Archipresbyter ponitur in dignitate,& illis duobus solis post episcopum competit præeminentia iurisdictionis.*
6 *Primiceriatus,non est dignitas,sed officium : nisi in aliquo loco dignitas reputaretur,& haberet signa dignitatis:ut si haberet administrationem rerum ecclesiæ cum iurisdictione.nu.7.*

21 *Altior dicitur sedere, qui est proximior domino.*

22 *Sedens immediate post episcopum, dicitur esse in eminentiori loco.*

23 *Honorari debet, qui sedet in capite, qui à dignioribus est inchoandum.*

24 *Sedens manu dextera superioris, dicitur magis honorari sedente à sinistra.*

25 *Dignior dicitur inter familiares Papæ, cæteris paribus qui est propinquior ad lætus Papæ.*

26 *Archidiaconus examinat ordinandos, & ad ipsum spectat ponere Abbates & Abbatissas in sede, ipsosq; instillare.*

27 *Ad Archidiaconum spectat primam uocem intonare in choro: ac etiam ordinare turibulum deferendum per diaconum.*

28 *Honorari magis dicitur ille, qui primo loco nominatur.*

29 *Ex ordine scripturæ, uel nominationis confertur titulus prælationis.*

30 *Primicerius, & etiam Archipresbyter, qui est dignior primicerio, subsunt Archidiacono.*

31 *Archipresbyter est primus in choro in quo non potest primicerius esse primus nisi absente Archipresbytero. Et tamen vterq; subest Archidiacono.*

32 *Vocem primam habens in capitulo, demonstratur esse in maximo signo honoris.*

33 *Dignior cæteris, primum votum dare debet.*

34 *Tempus immemoriale, habet uim tituli.*

85 *Volens acquirere aliquod ius contra vniuersitatem, uel uniuersitas contra particularem, non erit consuetudo, sed præscriptio, & in tali iure præscribendi requiritur cursus 40 anno. nu. 36.*

37 *Consuetudo contra capitulum, uniuersitatem, uel ecclesiam, non introducitur minori tempore 40. annorum.*

38 *Consuetudo si probaretur 10. annorum, & obseruantia allegaretur idem fuisse obseruatum per longæua tempora inducentia consuetudinem præscriptam exigentem maius tempus, præsumeretur quod intercesserit consuetudo præscripta, idem fuisse seruatum per maius tempus decem annorum.*

39 *Allegans fuisse seruatum diu per consuetudinem longæuam, & obseruãtiam, etiam à tanto tempore, in cuius initij contrarium memoria hominum non existit: & probans de 10. annis id fuisse seruatum, apparet iam esse consuetudinem præscriptam.*

DECISIO LXIIII.

ORta lite ex nimio dissidio inter reuerendos Marinum de Ianuario Primicerium Ecclesiæ Neapolitanæ, agentem ex una, & Io. Fran. Grammaticũ primũ Diaconum eiusdem ecclesię, conuentum ex altera in auditorio sacri palatij super præcedentia: existẽte primo Diacono semper in possessione seu quasi præcedẽtiæ in omnibus, & singulis honoribus, dignitatibus, prærogatiuis, ac præeminentijs in d. reuerendo capit. Neapol. ꝓut etiã sui prædecessores in d. I. diaconatu, ab anno 10. 20. 30. & 50. & à tãto tẽpore in cuius initij contrarium non existit memoria hominum, sẽp fuerũt. Et pro ueritatis pñtis cõsultationis discussione, censeo ex tribus demonstrari quẽ esse in ecclesiastica dignitate constitutũ, & †primo qñ habẽs offm̃ præesset administrationi cũ iurisd. ut not. in clem. & si principalis, de resc. & in c. nisi essent. de pb. ꝑ tex. no. in c. volumus, 86. dist. Secundo, qñ offm̃ habet nomẽ, ꝙ de iure cõi sonet indignitatẽ, licet de consuetudine non habeat nec administrationem, nec iurisd. Exẽplum in Archidiacono Parmensi. Est. n. nomẽ Archidiaconatus de iure cõi nomen di-
2 gnitatis, quinimò† & prima dignitas post põtificalem, cũ iurisd habeat, & vicẽ epi obtineat: ut in c. 1. & in c. ad hæc, de off. Arch. & tenet gl. ord. in c. placet, de off. leg. in 6. & plenẽ exorditur Illust. Nic. Boër. in sua dec. S. conf. Burdegal. 286.
3 præsuppono, ꝙ in ecclesia. 2. vol. & licet actu† de consuet. iurisd. non habeat, tamẽ quia nomẽ illud est dignitatis nomẽ de iure communi, si cum illo nomine habeat prærogatiua sedendi tam in choro, q̃ in c. erit ille dignitas, nã sedẽdo in illo loco post locũ pontificalẽ, illa præeminentia sedendi dr̃ dignitas, vt in c. olim, cũ multis similibus. de consuet. Præte-
4 rea, de iure cõi nulla nomina officii ecclesia. ponũtur in† dignitate, nisi Archidiaconatus, & Archipresbyteratus: quia illis duobus solis post episcopũ cõpetit pręeminentia iurisd.
5 ut dñt dñi de Rota, in Dec. 562. Tertio, & vlt. qñ† de consuet. eccl. hr̃ ꝓ dignitate, c. consuetudo. 12. dist. & in c. cũ olim, de consuet. Et sic ex ꝑmissis trib. signis dignosci põt aliquẽ esse

in dign.

in dign. eccles constitutũ, ut firmat Io. And. post Arch. in c. 1. de consuet. in 6. Idem Io. And. & Ant. de But. in c. de multa. de pb. & Dom in d. c. 1. de consue. in 6. Idem refert, & sequtur consulendo Frã. de Arc. in suo cõs. 23. in p̃senti consultatio. quẽ ẽt satis ordinate refert, & sequitur eximius doc. Phil. probus in add. ad Io. mona. in c 1. de pb. in 6. Et sic p̃supponendo Archidiaconatũ esse dignitatẽ primã, ut supra ostensum est, nisi ꝓbaret ꝙ Primicerius faceret oĩa de cõsuet. uel aliq̃ quę ostenderent, ꝙ in actib. iurisd. ipse esset potior Archidiacono, non diceret ꝙ Primicerius esset in maiori dignitate, aliàs sic ita cõcludit Abb. post gl. ord. in d. c. placet de off. leg. in 6. & exemplificat in Præposito Taurinensi: & tangit Ioan. And in addit. Spe. in rub. de pb. & sequtr Franc. de Arc. in p̃fato cõs. 23. Sed † p̃fatus reuer. Marinus, vt Primicerius ex iu-
6 ris dispõne, nõ dr̃ in aliqua dignitate constitutus, cũ licet dicat habere officium Primiceriatus, nõ tamen ex eo dici pt habere dignitatem ecclesiasticam, quia † ut incidenter appa-
7 ret ex literis Eugenij Papæ, Primiceriatus non est dignitas, sed offm̃ nisi in aliquo loco dignitas reputaret, & haberet signa dignitatis, ut si haberet administ. rerũ eccl. iurisdictione: qđ cessat in casu p̃senti ut no. doc. in c. de multa, de pb. & in c. fi. de consue. in 6. Ita cõsulendo tenuit Alex. in cõs. 77. In cã & lite uertẽte, in 2. uol. ubi pulchre cõsuluit sniãm † la-
8 tã p. q̃nquã primiceriũ delegatũ apostolicũ esse nullã tanq̃ latã p eum, cui vt primicerio fuerat commissa cã, & ex quo de primiceriatũ non poterat dici in dignitate cõstitutus, cũ Primiceriatus non sit dignitas, sed offm̃, & tanq̃ ecclesiastico cã ipsa nõ poterat committi, nisi in dignitate constituto, sicq. sententiam ipsam per primicerium apostolicum delegatum prolatam fuisse, & esse nullam consuluit. Imò ẽt dico. ꝙ nec de iure ciu. dignitas reputat, cũ eo iure primiceriatus † dicat q primo scriptus est in matricula notariorũ, uel q in
9 festo portat primus cæreũ, ut in rub. C. de primic. lib. 12. & ibi etiam Alex. de Imol. in apost. Nec militaret respondere, quòd in bulla p̃artis aduersæ asseratur per pontificem, dictũ primiceriatum esse primã dignitatẽ post põtificalẽ de quo pars ipsa aduersa dr̃ facere magnũ festum, ut audio, & satis est ex hoc se tueri gloriatur, ꝙ cum impetrata fuerit tanquã dignitas,

gnitas & ꝓ maiori dignitate, tale esse p̄sumat̄, quale asserit̄, p ea quæ dixit Inn. & Host. in c. cū ab ecclesiarum. de off. or.
10 vbi dixit, ꝙ si p Papā rescribat̄ vniuersitati, vel collegio nominando ipsam ciuit. vel colleg. eo ipso p nominationē pręfatā ciuit. seu collegiū esse probat̄. Vnde pariter & eo. modo in casu, de quo agit̄ dicendū vr̄, p dcām enunciationē, præfatū Primiceriatus offm̄ esse tale, & videt̄ insup dari quasi possessio dignitatis ecclesiast. ut no. in c. in literis, de resti. spol. 14
& in c. nihil. de elec. Sed nominatio simpliciter super qualitate, de qua est quasi possessio, constituit nominatū in quasi possessionem, per tex. in c. per tuas de probō. & p Bar. in l. qui senatus. in prin. C. de lib. agn. & sic uideretur cōcludēdum ꝙ ob hmōi exp̄ssionē seu enunciationē in bulla, primicerius ipse videat̄ constitutus in possessione dignitatis, & per consequens præsumptiue probet̄ esse in dignitate, nisi ꝓbetur contrariū ex præmissis. Quibus q̄dē de iure nō militātibus, 15
11 cōtrariū intrepide de iure † uerius esse liquebit, nā dum impetranti cōcedit̄ p Pōtifi. offm̄ primicerij, tanq̄ ꝓ prima dignitate, verba concessionis præfatæ, respectu dignitatis sunt enūciatiua pp aliud non. n. fundamētum impetrationis, aut collationis fuit, ꝙ primiceriatus fuisset prima dignitas, sed ꝙ uacauerit duntaxat: & sic qn̄ uerba q̄ enunciātur, nō sunt fundamentum concessionis seu bullę, adeo ꝙ sup ipsis Papa se fundet ad concedendum id qd̄ petitū fuit, huiusmodi verba dicunt̄ enunciatiua & emissa pp aliud incidenter, secundum gl. in c. si Papa. de priuil. in 6. doc. in c. fi. de succes. ab intest. & in cl. literis. de ꝓb. & eo casu talia uerba enunciatiua emissa pp aliud, nō probāt dignitatē, quām enunciant, vt probat tex. in cle. si summus Pont. in fi. de sen. exc. & in p̄fato c. si Papa. & licet tex. in cle. 1. loquat̄ de dignitate, ꝙ nō probatur inesse p̄sonæ, quæ sub noīe illius dignitatis enunciatur: tamē eadē rō est, qn̄ dignitas seu alia qualitas enunciata esset alicui offō vel administrationi. Hinc voluit Inn. in c. inter dilectos. de fi. inst. quē ibi sequunt̄ Mod. ꝙ si in pri- 16
12 uile. exprimat̄ certa qualitas cir. ecclesias † exēptas, talis qualitas non probatur p priuilegium, nisi de ea aliter constite-
13 rit. Quinimò & plus, dato † ꝙ Papa assertiue fundādo collationē suā sup hoc ad impetrationē alterius, assereret primiceriatum

micceriatū esse maiorē dignitatē: attñ nō erit standū tali assertioni seu literis, ex quo qñ Papa attestat̄, & nō de facto, ꝓprio, sed alieno gesto corā se: & tunc licet gl. in d. cl. literis. de prob. dixerit, ꝙ staretur assertioni Papæ: tñ contrariū tenet Io. Cal. in c. post cessionē. de ꝓb. quē ibidē sequit̄ Ant. de But. & etiā in cōs. 120. post Old. in suo cons. 111. & sequitur Dom. in d. c. si. Papa, §. fi. de priu. in 6. Lap. uero distinguit, ꝙ
14 aut† Papa concessionē facit motu ꝓprio: & tūc ꝓcedit opi. gl. in cl. literis, aut ad alterius impetrationem: & tūc ꝓcedat opi. Cal. quæ satis probat̄ ex intentione capituli, si Papa, ex his, q̄ hn̄r per gl. & doc. 2. q. 5. c. hoc qppe. & hāc dist. vt æquā tenet Pet. de Anch. in d. cle. lr̄is. quē illustrem doc. vocat Frā. de Arc. in suo cons. 24 quatuor dubia potissime., & idē dixit
15 Ant. de But in d. c. fi. de succes. ab intest. declarans ista no. Ali quando Papa attestatur factū alienū nō gestum coram se: & tunc indistincte sibi nō creditur: vt no. Io. And. in regula, nō licet, de re. iu. in merc. & tenet rectè intuenti Ant. de But. in d. c. fi. de succes. ab intes. & sic in hoc vlt. casu procedit indistincte opi. Old. & Io. Cald. Non est. n. eadē rō, qñ Papa atte-
16 statū coram se, q̄ qñ attestatur de alio facto, de† quo certitudinē non habet: ita etiā in particulari: & quasi in ꝓprijs ter minis ex præmissis consulendo, & alijs, tenet Franc. de Aret. in suo cons. 23. supra alle. in præsenti consultatione, & c. dū verteretur lis inter quendam p̄positū & archidiaconū, vbi ēt subdit non obstare, quatenus diceret̄, ꝙ qñ Papa enunciat p̄positurā esse dignitatē, potest enunciare factum proprium, quia ipse potest creare nouā dignitatē in ecclesia, ut in c. cū olim. de cōsue. & no. in ca. cū accessissent extra de cōst. quia ad hoc rn̄det̄ dupliciter, qa sicut enuncians potuit creare no uam dignitatē, ita p̄decessor suus: ita ēt episcopus cū cap. Cū igit̄ enūcio pōt videri facta tā de facto alieno, q̄ de ꝓprio re linq̄t̄ vt ꝓbō remaneat æquoca & obscura, & sic nulla, ut in c. ut præsenti. de prob. Pręterea, hoc non pōt dici in casu pręmisso, quia verba fuerēt emissa incidēter & pp aliud, vt sup. dictum est, & successiue rn̄det̄ tribus modis præmissis supra in contrarium allegatis: vltra quæ dico, sum. Pont. in dicta concessione dum dicta uerba exp̄ssit in bulla, vel ꝙ sibi narratum fuerit p impetrantem primiceriatū ipsum esse primā digni-

dignitatē in d. ecclesia Neap. de consuetudine, & sic moueri
17 potuit ad exp̄ssionē dictorū verborū. Quia quo ad † officia & dign. ecc. plus attendit̄ consuetudo, q̄ ius cōe, ut d. gl. in c. ad hæc. de excessi p̄lato. & consuluit Car. in suo cons. 62. in ecc. Bellon. refert & sequit̄ reuerē. pr Io. Staffilei eps Sibiniceñ. auditor sacri palatij, in suo tract. de priuil. & expect. & alijs literis, ver. vl. circa p̄fata. Nec posset parti aduersæ suffragari dicere, q̄ p̄missa forte procedere possent in archidiacono: secus. n. in ipso grāmatico, q non apparet nominari archidiaconus, sed nominat̄ primus diaconus: nā r̄ndet̄, q̄ idē est di
18 cere archidiaconus, q̄ primus diaconus: nā † archid. dicit̄ caput, & princeps diaconorū, & dr̄ ab ἀρχὸς, qđ est princeps diaconus, quasi princeps diaconorum. ita dicit Host. in summa de of. archi. vbi ēt subdit, q̄ est prior diaconorū, & plus subdit in proprijs terminis huius q. q̄ ubi in ecclesia non est archid. prior diaconorū dr̄ antiqor diaconorū in ordine, & is debet supplere uices archidiaconi in ecclesijs suis, in quibus non est archidiaconus constitutus, argumēto extra de scrutin. in ordiñ. facien. c. 1. & c. statuimus. extra de mai. & obed.
16 Quod † etiam confirmatur, quia archidiaconus euangeliū legit, uel cui vult legendū committit: ut in c. 2. extra de off. arch. d. cir. prin. qđ plenè demonstratū apparet in facto fuisse semp executū p̄ ipsum primū diaconū & eius p̄decessores. Itē q̄ archidiaconatus sit prima dignitas post pōtificalē, & sedet in stallo & choro immediate prope episcopū, & ad eius latus, ut est tex. in c. 1. de off. archipsb. cū alijs concor. apparet similiter in facto satis verificatū, ita sp̄ consuetū in ipso pri
20 mo diacono & eius † prædecessorib. & sic sedēdo p̄pe epm, dicitur sedere in altiori loco & digniori, quo casu ipse prius diaconus dignior apparet, & iō in altiori loco sedere debet, arg. §. & alia, cū gl. inst. de bon. pos. & ibi per Arē. & Chr. porci. per Io. de Imo. in l. qui soluendo, la 2. ff. de hær. inst. p̄ Bal.
21 in l. obseruare §. antequam vero, in fi. ff. de of. proc. nā dr̄ † altior, qui est p̄ximior dn̄o. tex. est in terminis in l. unica, C. de prop. labor. ibi, immunitate digni sunt quos nostris lateris comitatus illustrat bene faciūt dcā Io. Ant. & Dom. in c. fi. de off. del. in 6. vbi inter signa maioritatis respectu dignitatū inferiorū in ecclesia dn̄t potissimā esse, v3 sedere immediate

diate post epm.Hinc dixit Fel.in rub.de maio.& obe.ꝙ qui sedet immediate post epm, dr̃ esse in eminẽtiori loco.& idẽ voluit Card.in suo consi.32.& sic oĩno honorari dr̃, qui se
23 det in capite. quia a digniorib.†est inchoandũ. Tex.est cũ gl.in §.fi.Inst.de iur.nat.gen.& ci.Hinc dixit Bal. in l.decer. 3.no.C.de sac. eccles. ꝙ primogenitus regis sedet a dextris regis:ex quo datur ĩtelligi,ꝙ cæteris est honoratior,per gl.
24 ibi dicentẽ,ꝙ qui sedet a manu dextera superioris, dr̃† magis honorari sedente a sinistra: & ex hoc dici põt,ꝙ inter fa
25 miliares p̃p̃,†'is dicat̃ dignior, cęteris parib. qui est propinquior ad latus p̃p̃.Ita ĩ particulari dixit tenere pr̃ Io. Staffilei,auditor S.palatij,in præalleg.suo trac.de grat.& expecta
26 ti.ver.2.illatio.Itẽ†archid.examinat ordinandos,c.vt nr̃m. de of.arch.vbi Io.And.& Pet.de Anch.subdũt,ꝙad arch.spectat,ponere abbates & abbatissas in sede, ipsosq; installare, ꝙ apparet plenè verificatũ,ipsum primũ diaconũ & eius p̃decessores in dignitate p̃fata sp exercuisse, & ab abbatissis consecutos fuisse a tpe immemoriali vnc.1.videlicet duc.6. ꝓ qualibet ex ipsa impõne ĩ sede,& cætera p̃missa ministrasse,tã circa examinationẽ ordinandorũ,q̃ installationẽ canonicorũ, mediante iur̃o p̃stito p quẽlibet canonicũ admittendũ de seruãdo capitula &c. Et hoc in manib. primi diaconi,in qb.pariter p̃stat̃ iur̃m simile p reuerẽ. archiepm Neap.tpe suæ creationis, & quo ad possessionẽ archiep̃atus
27 p̃fati.Itẽ ad† archidiaconũ spectat intonare primã vocẽ in choro,ac ẽt ordinare turibulum deferẽdũ per diaconũ iuxta tex.in c.2.de off.Arch. ibi, rñsoria & lectiones in matrice ecclesia dare,dum eps vult celebrare. qđ satis constat verificatũ in ipso primo diacono & eius p̃decessorib.q ꝓtpe fuerunt.Item,ex lectura infinitoruminstrorum productorũ liquere apparet,ꝙ in gestis p reueren.Cap.Nea.sp primo loco ipse primus diaconus, ꝓut ẽt cæteri eius p̃decessores no
28 minari fuerunt,& secundo loco p̃fatus primicerius† & sui prædecessores,& iure cautũ est,ꝙ q primo noĩatur, dr̃ magis honorari, vt d.Bal.in auth. hoc amplius,C.de fideic.& ꝓbatur in c.si quis iusto impedimento.ibi,is q primo.de elec. in 6.& in l.seruus communis ita.& qđ ibi no.Bar.ff.de stip. seruo.& faciũt bene quę citat Ias.in l.1.ĩ prin.ff.de uerb.ob.

29 dum dicit denoĩationẽ† fieri debere à digniori. ꝓut p mul ta comprobat, & sic ex ordine scripturæ vel noĩationis titu lus confertur plationis. Ita d.Guil.Bened.in sua solẽni rep.
30 c.Ray.verſ.rñ.nu.28.extra de test. Et præmissæ† intentioni ac opinioni meæ suffragatur, cum nedum Primicerius, verum ẽt archipresbyter, qui dignior est primicerio, subsunt archidiacono: & sic primo diaconorum de iure, vt in c.1.de
31 offic.primice. & tñ† archipresbyter est primus in choro, in quo non põt primicerius esse primus, nisi absente archipresbytero. Ita dixit Ant.de Butr.in d.c.1.de offi.primice.& tñ vterq; subest archid.vt supra dictũ est, & q̃ archidiaconus ẽt rõne solius nominis qđ sonat in dignitatẽ, eã habet, ẽt si nullam exerceat aut habeat iurisdictionẽ, vt dicit. Inn.in sæpius allegato c.de multa, & sic ipse primus diaconus, idẽ qđ archidiaconus est: cũ de pertinentia ad archidiaconũ administrare noscatur, & solo noĩe differat, vt ostensum est ex cõsuetudine ecclesiæ Neap. Et præmissa gerens, in cæteris ecclesiæ cathedralib. regni archid. nuncupaẽ. Item & vltimo, liquet ipsum primũ diaconum, sicut ẽt eius prædecessores
32 semper † habuisse, & habere primam vocem in capitulo & choro, qđ maximum signum est honoris, vt hr̃ eccl.22.c.ibi Loquere maior natu, decet.n.te.hinc dixit Præpositi.in cap.
33 epos,17.dist.ꝙ q̃ dignior † est cæteris, primo votũ dare debet.& ꝙ digniores incipere debeant, est tex.in c.qa tua, 50. dist.per ea, quæ no.in l.si quis ex argentarijs, §.1.ff.de edend. Quæ oĩa p̃missa dum ex meritis ꝓcessus appareant semper administrata fuerũt p ipsũ Io.Fr.Gram.primũ diaconũ, & per prius p suos prædecessores, qui ꝓ tpe fuerũt in d.1.dia-
34 conatu, nedum † p an.10.item 20.30.50.& 60.& vltra, sed ẽt p tp̃s immemoriale, quod habet vim tituli, vt p gl.magistram. in c.1. de præscr. in 6.& tñ hmõi consuetudo potuit induci spatio 10.an. duntaxat, ẽt de iure canonico, vt dicit gl. no.in c.consuetudo, 12.dist.& in c.fi.de consuetu.in 6.& in c.vt litigantes, de offi.ord.& firmant cõiter doct.post Io. And.in c.fi.de consue.cum maxime, quia agitur cum priuato, & non cum capitulo, seu collegio aut vniuersitate, & sic primus diac.sit singularis persona, si per talem consuetudinẽ, in cuius possessione reperitur, intenderet contra capitulum

lum seu collegium sibi acquiri ius prælationis in sedendo,
35 seu alijs, tunc videretur esse potius† quædam pscriptio quã cõsuetudo, & quo dum aliquis particularis, seu singularis, acquirit, vel vult acquirere contra vniuersitatem: vel vniuersitas contra particularem, non erit consuetudo, sed præscri-
36 ptio, & ideo in tali iure præscribendi† requiritur cursus 49. anno. vt dicunt dñi de Rota in eorũ decis. decisio. vlt. & sequitur expresse Dom. de S. Gem. referens dñm suum ita tenere in c. fi. de consuet. in 6. & in c. cum eccl. de cau. pos. & propr.
37 & hoc vr̃ consonum rõni, q̃ talis† consuetudo contra cap. vniuersitatem vel ecclesiam, non fuerit introducta minor spatio 40. anni. & idem in proprijs terminis consulendo tenuit Fr. de Are. in sæpius repetito cõsi. 33. vbi vltra supra dicta copiosissimè allegat, hanc partem tenẽdo, tãquã rõnabilem & iuri consonam. Nec ommittendũ cẽseo, qd satis pulchre voluit Ant. de But. in c. fi. de consue. prope mediũ. dũ
38 loquitur de tpe† necessario ad consuetudinem cir. si illius articuli: dum dixit, q̃ si probaretur de consuetudine, & obseruantia 10 ann. & allegaretur illud idem fuisse obseruatũ p longęua tpa inducentia consuetudinẽ pscriptam, exigentem maius tp̃s, psumeretur quod intercesserit cõs. præscripta idẽ fuisse seruatũ per maius tp̃s 10. ann. arg. l. cum de in rem verso, ff. de vsur. & eorum, q̃ no. in c. peruenit. de censi. & ita dicit voluisse Iac. But. in repet. l. 2. C. quæ sit long. con
39 suet. & iõ cum ultra 10. ann. sit dictum & allegatum† pcessisse consuetudinem. & obseruantiam longęuam, ẽt à tanto tpe, cuius initij in contrarium memoria hominum nõ existit, apparet iam esse consuetudinem pscriptam. Ita ẽt in spẽ consulendo refert & sequitur Alex. de Imo. in cons. 42. in 6. vol. viso processũ causæ. Et ex his succido telã, quam orsus sum, saluo sp iudicio tantorum reueren. patrum dñorũ de Rota: nisi pr̃na affectione impediat, concludo mea sñia, & eorum partes esse in absoluendo psatum primum diaconũ à tot vexationib. & molestiis indebitè ac diuersimodè illatis p prętensum Primicerium auctoritate sui notariatus officij in Rota suffultum, & eundem in expensis cõdẽnandũ, vt in exemplum cæteris officialib. cedat. ne indebite viros probos tam iniustissimè ad Rom. curiam fatigando opprimant.

mant:vt ita vexati cedant, & eorum iustitiam prosequi dẽ sperent. Sicq; ob prudentiam, grauitatem, doctrinā, ac præstantiam, & integritatem tantorum patrum, speratur, Deo optimo duce, à quo bona cuncta procedunt. Et præmissis allegationib. seu cons. se subscripserunt mag. Galeotus fonseca, Laurentius polus, & Franc. agnyer D. V. I. Hispani, ac Regij consĩmei collegæ. Et tandẽ ante vigiliā sanctorũ Petri & Pauli in publicatione ser. Romæ in anno 1544. referente Reu. p̃re do. Io. Moydano ẽpo Rauellensi, & ipsius cāę relato re, fuit lata s̃nīa per ipsos dños de Rota, reuocando prius & ante omnia binas sententias latas contra p̃fatum primũ diaconum meum filium in contumaciam, tanquam nullas irritas & inanes, declarando primam dignitatem in ecclesia cathedrali Neapo. esse suam, & præcedentiam ad ipsum spectare & pertinere: & præfatum Marinum de Ianuario primicerium esse condemnandum in expensis.

1 *Qualitas adiuncta verbo, significat secundum tempus verbi.*
2 *Qualitas requisita a statuto, ante omnia verificari debet: vt vendicet sibi locum statutum.*
3 *Sententia lata contra aliquẽ absque causa cognitione est nulla: etiam si esset sententia principis.*
4 *Sententia etiam erit nulla dato quòd Iudex posset de facto se informare, si partem non citauit in illa informatione, & etiā quòd essemus in iudicijs summarijs.*
5 *Sententia contra non citatum, est nulla, etiam si statutum dicere illa tenere.*
6 *Papæ assertioni stādũ non est in præiudiciũ alterius: dicẽdo illũ esse rebellẽ, seu aliter, si papa ipse tractat de ei' interesse.*
7 *Princeps non posset vasallo suo feudum auferre, nõ p̃cedente causa cognitione.*
8 *Solemnitas omnis iuris est remissa in notorio crimine.*
9 *Citatio non requiritur, vbi notorium est, absenti nullam defensionem competere.*
10 *Papæ etiam asserenti se instructum & informatum, nec ex hoc asserere apparet ab aliis audiuisse, cum id fuerit parte non citata nec audita, stari non debet.*
11 *Imperatori asserẽt, rem aliquam esse notorium, ꝙ illud facit*

exigente iustitia, & de imperiali potestate parte non citata, standum non est. Sed talis sententia erit nulla.

12 Notoria multa figurantur, quæ tamen notoria nō sunt, & ideo inoleuit cautela, vt iudex pronunciet factum, de quo agitur esse notorium.

13 Quod non est, notorium esse non potest.

14 Princeps aduersus suos potentes hostes, dum scit se non posse resistere, nec aliter se tueri, pōt inuocare auxiliū infideliū.

15 Sententia lata ex falsa causa, redditur nulla.

16 Potestas seu facultas cōcessa alicui Comiti reuidendi statuta, & ea confirmandi seu infirmandi, quòd tamen si aliqua ex statutis improbauerit, videtur cætera confirmasse.

17 Mentio non requiritur fieri de actu nullo.

18 Restitutio non extēditur ad bona alienata, nisi plenissimè, vel quòd expresse ita in eo dicatur.

19 Precibus partis existentibus in rescripto plenè statur.

20 Ampliatio rescripti principis dū fieri intēdit, dēt pars citari.

21 Et pariter dum de interpretatione rescripti tractatur.

22 Rescriptū continens quascunq; clausulas generales: & cū clausulis nō obstant.b. seu per quamcunq; generalē constitutionē non censetur derogatū priuilegio cōcesso vniuersitati, vel collegio Decurionū cū illud sit concessum cā publicæ vtilitatis.

23 Indultus concessus cum clausula: non obstantib. & c. ēt cū illis verbis, ēt si de his oportet facere specialem mentionē, non ex eis intelligitur præiudicatum priuilegio per prius concesso personæ priuilegiatæ, nisi de eius priuil. fieret specifica mentio.

24 Donatio factā ppter bene merita & seruitia, est irreuocabilis.

25 Priuilegium concessum propter bene merita, transit in vim contractus.

26 Princeps in contractibus vtitur iure communi.

27 Princeps in contractibus, etiam de plenitudine potestatis non potest contrauenire.

28 Princeps quando vere contraxisset, non potest contrauenire: Secus quando concessisset aliquod priuilegium subdito: quia illud posset regulariter reuocare. Verum, nisi ob benemerita concessisset, nu. 29.

30 In principe semper præsumitur iustitia causæ, cum sola eius voluntas habeatur pro causa.

31 *Et hic, vbi motu proprio concessisset: secus si ad postulationem: quia tunc præsumitur magis ad importunitatem concessisse, quàm ex iusta causa.*

32 *In principe non præsumitur libera voluntas, quando rescripsit contra ea, quæ sunt iuris naturalis, seu iuris gentium, contra quæ non potest libere actum facere. Secus, si contra ea, quæ sunt iuris ciuilis: & ideo eo casu requiritur, quòd causam exprimat, & quòd sit iusta.*

33 *Princeps non potest priuare vasallū feudo, absq; legitima cā.*

34 *Princeps dicitur esse in bona fide, dum concessit rē deuolutam ob mortem feudatarij absq; legitimis hæredib. quia sic habuit iustam causam credendi, quòd esset sua.*

35 *Lex, bene à Zenone, cum suis concordātiis & adhærentibus vt habeat locū, requiritur secundū opinionē Bal. vt vēditio fiat cum subhastationib. tamen eius tale dictum non est verum.*

36 *Dispositio d. l. bene à Zenone, & aliarum, habet etiam locū in donatione: & tamen nemo dicit, quòd in donatione requiritur subhastatio.*

37 *Princeps in dubio non p̄sumitur cōfirmare iniusta & violēta.*

38 *Confederati & adhærentes dicūtur, qui sunt eiusdem velle.*

39 *Adhærens tenetur adhærenti armis, & omni modo, quo potest auxilium impendere.*

40 *Titulus irritatus reducitur ad non titulum.*

41 *Princeps si concedendo priuilegium, rem alteri concessam reuocauit, facit vt non possit priuilegium reuocatum allegari.*

42 *Rex priuatus non est vlterius Rex: nec quidquam facere pōt.*

43 *Lex, bene à Zenone, locū non habet, quando vterque tā actor, quàm reus habet donationem à principe: sed tantum, quādo reus innititur donationi, vel venditioni principis.*

44 *Scientia rei alienæ constituit scientem in mala fide.*

45 *Lex, bene à Zenone, non habet locum, quando Princeps est in mala fide.*

46 *Mens, & voluntas probatur per actum nullum.*

47 *Fiscus, est persona repræsentata.*

48 *Mens statuentis colligitur ex verbis, & præfationibus.*

49 *Causa fi. statuti, seu priuscessāte, cessat priuilegiū seu statutū.*

50 *Princeps dum procedit de plenitudine potestatis, non est necessaria citatio partis, contra quam procedit.*

51 *Princeps cum viua voce pronunciare potest, non tenetur seruare formam.*

52 *Voluntas Principis enixa dum apparet, non requiritur partis citatio.*

53 *Citatio partis non requiritur, dū est hostis: q̄a hostis nō citat̄.*

54 *Princeps dum potest alij inuito praiudicare, non requiritur ille citari.*

55 *Confessio inducit notorium.*

56 *Delictum vasalli vbi est notoriū, nō requiritur citatio partis.*

57 *Defensio vbi nulla competit, non requiritur partis citatio.*

58 *Probatio testium super notorio, maxime capta per principem, valet parte non citata.*

59 *Papa narrationi statur; quando in ea se fundat, donec contrarium probatum non fuerit.*

59 *Papa dicens sibi inexcusabili notorio constare, & disponendo vult sibi credi, standum erit eius dicto.*

60 *Iudex procedens super notorio, licet sibi non constaret factum notorium: ex quo tamen verè est notorium, sententia eius irreuocabiliter tenet.*

61 *Princeps si narrādo fundat intentionem suam super eo, quod recitat, stabitur ei.*

62 *Collegio cardinalium statur in eo, quod dicit.*

63 *Reges omnes mundi in regnis suis ponunt, & deponunt Duces, & comites quos volunt, & vbi exprimunt causam, non potest probari contrarium.*

64 *Principis assertioni non recognoscētis superiorem stari debet.*

65 *Cardinalibus credendum est: & statur eorum dicto.*

66 *Sententia fundata in causa non subsistente, de iure non tenet.*

67 *Sententia non vitiatur ex falsa causa.*

68 *Princeps supremus si assereret aliquem fuisse sibi ingratum, non est opus alia probatione.*

69 *Pacem inire cum infidelibus non licet alicui Regi absque licentia Papa, quia eo casu committeretur crimen lesa maiestatis contra Papam ibi nu. 70.*

71 *Christianus si conuersatur cum infidelibus, vel si transmittit ad eos bona, est excommunicatus.*

Princeps secularis tenetur auxilium prastare ad arcendum hostes ecclesia.

72 *Et doctores Barchinonæ consuluerunt Regi Ioanni, quod non poterat facere pacem cum rege Tuncti, inconsulto Papa.*

73 *Extante iusto bello ex parte inuocantis auxilium infidelium, & non sit bellum actiuè, vel passiuè cum infidelibus, & fieri potest absque scandalo, tunc licet inuocare.*

74 *Rex Hispaniarum, habet potestatem bellum indicendi.*

75 *Inuestitus legitime de Regno, habet auctoritatem propria auctoritate capiendi.*

76 *Imperatori, vel Regi excommunicato, seu deposito, est interdicta administratio.*

77 *Legem qui fecit, & interpretationem dedit, interpretatio ipsa attendenda est.*

78 *Lex, bene à Zenone, quomodo & quando procedit, nu. 79.*

80 *Princeps quando ius alterius vult tollere, de plenitudine potestatis tollit: non autem quando simpliciter: quia in dubio non videtur derogare, nec vti plenitudine potestatis.*

81 *Iurisdictio vbi denegatur per obiectum exceptionis, debet iudex ante oĩa sup ea pronunciare tacite, vel expresse, nu. 82.*

83 *Princeps nunquã apponit ordinẽ, nisi cum magisterio, & rõne.*

84 *Exceptio dum opponitur an illa competat, est ante omnia pronunciandum, nec debet ad merita reseruari.*

85 *Exceptio dum est dubium si competat, eo casu potest ad merita reseruari.*

DECISIO LXV.

Excellens Comitissa Calatij prætẽdens se spoliatam per mediã personã eius fratris possessionẽ domorum, quas in præsentiarũ possident mag. Maximus de Montalto, & fratres, mouit litem in regia audientia, & tãdem eã commissa sacro regio consi. dum fuisset oppositum virtute regiæ prag. non posse procedi existente donatione de ipsis domib. facta illustriss. Duci Montisalti, per quondam Serenifs. regem Federicum, & successiuè per Regem cath. gloriosæ memoriæ excell. quondam don Antonio de Cardona Marchioni Padulæ, & vlt. loco per Cæs maiest. magnifi. quondam Ludouico Montalto genitori præfatorũ Maximi, & fratrũ, cõstat nã-

que ex processus meritis domos ipsas ob notoriam rebellionem olim comitis Calatij parentis præfatæ Comitissæ in p̄fatũ regem Federicum fuisse cõcessas præfato Duci Montis alti.& p eundẽ cessas p̄fato don Antonio,ob cuius obitũ fuerunt ad regiã curiã deuolutę,& tandẽ concessæ,vt supra per Cęs.pręfato Ludouico,& sic dicat obstare regiam prag. in 2.c.Nec posset in dubium refricari rõ in d.prag.expressa, videlicet,q̄ p̄fati Reges diu in pace vixerunt,adeo q̄ potuerunt quæcunq; voluissent recte disponere, & reformare,q̄ id cessare apparet in Fed.rege,q post cõcessionẽ p̄fatam per modicũ tpis spaciũ regno gauisus extitit:nã die 1.Iul.concessit,& eodem mense,& anno,è regno eiectus extitit,& sic cessante rõne prag.vr̄ deficere eius effectus, per l.adigere, §. quamuis, de iure patr.& l.qđ dictũ,ff.de pac.Nam huic motiuo rñderi põt, q̄ rõ p̄missa apparet in 1.c. prag.videlicet, circa disposita per regẽ Alphonsum, & Ferd.I.Quo vero ad gesta p regẽ Fed.& Alphonsum II.& sic in 2.c.ponit rõ longe diuersa,vt patet ibi turbulẽtissimis tpibus vrgẽtissimisq; necessitatibus,ob qđ minime tpis spatium habuerunt.Nec militare vr̄,dicere,q̄ tpe concessionis, & sic dispositionis p̄fatæ præfatus Fed.Rex fuerat regno priuatus p sñiam Pontificis cũ assistentia Card.ob confœderationẽ, & amicitiam cum rege Turcarũ, veniens contra proprium iurm̄ per ipsum præstitum summo Pontifici,quæ sñia apparet pronunciata Romę die 7.Cal.Iul.1501.& sic liquere apparet,q̄ tpe ereptionis, & successiue concessionis domorum præfatarũ

1 fuerit rex: qa qualitas iuncta verbo significat † ſm tp̄s verbi,vt in l.in dilectis, §.si extranei, de noxa,& in l.Titius, ff. de milit.testa.& sic cum qualitas præfata requiratur à regia prag.debet ante oĩa verificari.Quia qualitas requisita à sta-

2 tuto, † ante omnia verificari debet, vt vendicet sibi locum statutum.Ita Compo.& Io.And. in c.pro humani. de hom. in 6.Bar.in l.1.§.2.ff.ne quid in flum.pub.Et sic cum eo tpe Fed.ipse fuerat iam priuatus regno,concessio, & ereptio p̄fata non tenuit. Nam huic quoque congruum responsum dari potest,q̄ sñia præfata lata fuit absq; causæ cognitione cõtra præfatum regem nõ vocatũ,nõ citatũ,nec auditum :

3 †& sic est nulla, l.2.& ibi Bald. C.si per vim, vel alio modo.

l.1.§.

l.1.§.itē cū ex edicto.ff. quæ sentētiæ sine app.resc.Ita cōsul. Cald.in suo cōs.8.in ti.de re iud.Pet.de Anch. in cōs.221.de iure cōi, in prin. & in cōs.261. ex verbis, & sic nō potuit cā nō cognita regē ipsum regno priuare, p tex.in c.1.de feu.sine cul.nō amit.& magistraliter And.in c.1.ver.callidis.de ꝓhi.feu.alie.p Fed.& Alex.cōs.224. vol.1. & sic talis declaratio fuit,& est nulla,l.ex stipulatione, vbi Barto. C.de sent.& in l.ꝓlatā,eo.ti.& satis liquet de nō cāæ cognitione, cū rex ipse citatus non fuerit:cōsiderata insup tp̄is breuitate inter initiū dicti ꝓcessus,& sniam,apparebit fulmināter ꝓcesū, cōcurrēte maxima īportantia cāę vnius regni,.& talis,vltra dānationē memorię, & famæ ipsius regis,& sic ob tp̄s breuitatē liquet tm̄ magis cāæ cognitionē minime pcessisse: cū ad faciendū defensionē vnius regni & pro cōseruatione sui noīs,& famę,lōgo tpe indiguisset, qn̄ citatus fuisset, vt suas defensiones facere potuisset,& in eius iurib.audiri,quo casu cū cāę cognitio nō præcesserit,nulla fuit snīa ipsa priuationis regni, vt cōsuluit Pet.de Anch.in suo cōs.82. visis,& diligenter,ultra sup.alleg.& idē Anch. in cōs.188.visis cōsiliis, & 156.in cā,& q.Alex.in cōs.33.viso themate,1.volu.& cōs. 217.visis,2.vol.& Fulg.in cōs.165.in q.prin.& posito, ꝙ de facto se informare Pontifex potuisset,tn̄ citatio erat necessaria, vt consul.Ro.in cons.245. hæc sentētia. Quod sibi locū vendicat,ēt in sententia principis p tex. in c.pastoralis,de re iud.& no.Abb.in c.1.de cā poss.& ꝓprie.& Bal.in l.fi.per illū text.C.de leg.& posito, ꝙ iudex ēt de facto se informare
4 potuisset, adhuc† citatio necessaria est,alias nulla erit snīa: vt cōsuluit Ro.in cons.155.hæc sententia,& procedit,etiā si essemus in iudiciis summariis, vt in cl.sæpe. de verb.sign.& intantum procedunt præmissa, quòd si statutum dictaret
5 sententiam cōtra non citatum tenere, non valet, ita Bal.in l.1.C.quomodo, & quando iud. maxime, quia vbi non interuenit causæ cognitio, non potest præsumi pro principe, vt firmat Abb.in c.1.de causa pos.& proprie. Nec stari debet dicto Pontificis in sententia,dū asserit regem ipsum venisse cōtra proprium iuramentū, & Turcis notoriis hostib. fidē dedisse,& ipsos hostes Rom.eccl.in regno recepisse,fauorem præstando occupatoribus rerum Ro. eccle.& ecclesiasticam

liber-

libertatē in contemptū sedis apost. multipliciter impediuisse,& multa alia pperrasse, de quib.plenè in sententia prædi-
6 cta.Ex quo,cū tractet̄ de eius† ĩteresse,respectu directi dñi j. qd' habet in regno, suę assertioni pręfatæ standū nõ est, vt dixit And.de Iser.in c.sancimus. quo tpe miles. Abb.in cl.1. in fi.de ,pbõ.& iõ dixit Abb. in c.q̃ in ecclesiarū, de cõst. ꝙ
7 † princeps non posset vasallo feudū auferre, nõ præcedente causę cognitione. Nec suffragaretur asseruisse sibi notorie constare,quo casu non videbat̄ iuris ordo requiri, & sic nõ
8 erat necessaria citatio, qa in notorio crimine omnis † iuris solemnitas remissa vr̃,vt d.Ang.in l.si vacãtia,C.de bon.vac. lib.10.in fi.ver.venio ad 2.art.prin.refert, & sequitur Ange. de Aret. in trac.mal.in ver.ẽt p modū trac.po. & est tex. in c.ad nostrã,el 3.de iurei.& in c.quãto,in princ.de trãsla. p̃l. vbi ẽt Abb. dicit, ꝙ citatio nõ vr̃ necessaria, & firmat Abb. in c.ad nostrã. vbi sequit̄ gl.in c.qa Lotharius,2.q.1.&qñ cõ
9 stat absenti† nullã defensionem cõpetere, minime requirit̄, vt tenet idẽ Abb.in c.cū olim,de re iu.& in c.cū sit Ro.de ap pel.& cõsul.Ro.in cõs.383. Quia rñderi potest,cū vltra ꝙ ei stari nõ debeat,quia agit̄ de proprio interesse,vt supra dictū
10 est,quia dū† de p̃missis attestat̄, asserit se instructū,& infor matū,nec ex hoc asserere apparet ab aliis audiuisse,quo casu attestanti,seu referenti parte non citata, nec audita stari nõ debet, quia iã includit ad alterius relationẽ se informatū, ita in spẽ Are.in c.cū à nobis,de test. & in cons.suo 165. sicut Io.dicit, & sequit̄ Soc.in cons.20. inter consilia Curtij senioris,sępenumero aĩo reuolui.& est tex.recte intuenti in
11 d.cl.pastoral.vbi nõ stat̄† assertioni Imp.ꝗres notoria sit,& qđ illud fecerit exigente iustitia, & Imper. ptãte, & nihilominus ibi ex citationis defectu, sentẽtia nulla remansit.cõsuluit ẽt in spẽ in terminis Alex.in cõs.11.late cõsul.in 7.vol.
12 p̃sertim † cū multa figurent̄ notoria, quę tñ nõ sunt, vt hr̃ in c. cõsuluit,el 1.de appell. vnde inoleuit cautela, vt iudex pronunciet factū, de quo agitur,esse notorium, vt no.Abb. in d.c.ad nostrã, de iureiur. Card.in d.cl.pastor.in princ.17.
13 no.& primo de facto constare debet,quia † qd' non est,notorium esse non potest, vt dicit Cardin.in suo consil.16.casus, super quo versicul.insuper.Item redditur sententia ipsa

nulla,

nulla,quoad confœderationem cùm Turcis hostibus fidei,
14 quia dato, ꝙ eorū auxiliū implorasset,aduersus duos potē-
tiss. Principes contra ipsum confœderatos venientes ad de-
struend ,licet coronatū,& inuestitū de regno,id sibi pmis-
sum de iure fuit,absq; īcursu priuationis regni,ſm Io.And.
in add.Spe. in tit.de iud. ꝑpè fi.& per ea, q̄ no.Doc cōmuni
ter, & Abb. in c.ad liberandū. de iud. & cōsuluit Old. cōsil.
15 71.nunquid Christianus,& sic sententia† ipsa lata ex falsa
cā,de iure redditur nulla, vt in l.1.§.cū contra sacras,ff quæ
sent.sine appel.rescin.& in l.qđ testō,ff.de excus.tut.& in l.si
is,ad quē.vbi no.Doc.ff.de acq.hær.Itē dato,absq; veri præ-
iudicio,ꝙ sententia pręfata subsistat,& ꝙ ex ea fuerit indu
cta legitima priuatio regni, dr̄ ꝙ p reg.prag.regis cath.irri-
tātur solūmodo gesta p regē Fed.die 25. Iulij 1501.in insu-
la Isdę,sub data Neap.per tex.in l.tribu.ff.de test.mil. & vo-
luere Dyn.Bar.Bal.& Ang.& cōiter alij in l.legata inutiliter,
16 ff.de l.1.vbi † tenent ꝙ data potestate alicui comiti reuidē
di statuta ciuit.cū facultate eadē confirmandi, seu infirmā
di,ꝙ tñ si aliqua ex statutis improbauerit, vr̄ cætera confir-
masse,& sequit Iac.in l.cum prætor,ff.de iud.& sic cū cōces-
sio facta per regē Fed.de domo præfata fuerit die 1.Iul.& sic
ante 25.diē eiusdem, vr̄ approbata per Regem cath. Nec vr̄
obstare cōcessioni factæ præfato quondā mag. Montalto de
domo pręfata pendentia litis:ꝙ de ea mentio facta non fue
rit,vt sit nulla, per tex.ī c.fi.vt lite pen.Ex quo lis p̄fata fuit
nulla, & processus super ea annullatus, & sic de actu nullo
17 †non erat opus mentionem facere,vt tenet Abb.post Host.
in c.per vr̄as,de don.inter vir.& vxo. & sequitur ibi Pręposſ.
& Fel.qui ibi multa similia congerit,in c.ex tenore,de rescr.
Minime obstat priuil. prætensi indultus criminis læsæ ma-
iest.quondā Rob.Ambr.de S. Seuerino comitis, & restōnis,
expeditū ad supplicationē vnius ex actricib. in actis produ-
ctū,in quo plene sua maiest.Cæs.pepercit & indulsit, ipsum
integrādo,& restituēdo ad bona oīa,actiones:& iura q̄cūq;
burgēsatica,& feudalia,& lites cęptas p quōdā p̄fatū eius pa
trē finire. Ex qb. vr̄, ꝙ ex cā restō in pleniss.forma trahatur
ad domos p̄fatas,exñte lite iā mota p p̄fatū eius patrē,& li-
18 cet alias restō nō trahat ad bona alienata,tñ sec† est,qñ est
pleniss.

pleniss. vel qñ ex pſſe caueť, q̃ trahať ad bona alienata, vt tenet Bal. in l. q̃cunq;.eo.t.C. de fi.īnſtr. 1. Ant. de But. Imo. & Car. in c. quia pp, de off. del. & cõcludũt oẽs in l. Gallus, §. & qd ſi tm̃, ff. de lib. & posth. Nã p̃miſſis r̃ndeť, q̃ ſtante iure plenè quęſito p̃fato quodã mag. Ludouico, declaratio ambiguorũ verborũ indultus reſtõnis p̃fatæ, nõ debet trahi ad iura alteri q̃ſita, & alienata, vt liq̃t ex uerbis ſupplicationis eiuſdẽ actricis pro obtinẽdo declarõnẽ prædictã, in quib. fateť Cęſ. maieſt. indulſiſſe eius genitori, quo ad p̃ſonã tm̃, & dr̃

19 mũ mãdauiſſe reſtitui comitatũ Calatij. Quib.† p̃cib, & eorũ verbis plenè ſtat l. cũ p̃cũ. C. de lib. cauſa. & plenè Dec. in c. cũ venerabilis, de excep. & ſic apparet, q̃ iſta ſecũda prouiſio nõ fuit declaratio verborũ p̃fatæ reſtõnis, quia illa clariſſ. erat ĩ uerbis ſuis: ſed fuit interp̃tatio, ſeu ampliatio pri

20 mæ reſtitutionis, quo caſu erat neceſſaria partis† citatio, q̃ ex dicta ampliatione lædebať alias partẽ non affici, Ita Doc. in c. olim tibi. de verb. ſign. p id, qd̃ hr̃ in c. nup. de dec. & in c. idẽ. de ver. ſig. & conſul. Alex. in cõſ. 11. alias cõſul. 7. vol. 2. & iõ Spe. in ti. de reſcr. p̃ntati §. fi. ver. Itẽ, qd̃r ad reſcripti præ

21 ſentationẽ: dicit, q̃† qñ tractatur de interpretatione reſcripti principis, debet pars citari, & no. Bal. in l. Titia. p illum tex. iũcta gl. C. de leg. & ſeq̃ť Alex. in d. cõſ. 11. col. 4. & iõ ipſos nõ uocatos nõ afficit. Scdo, ex quo fuerat facta cõceſſio uiro de principe bñmerito, & pp grãdia ſeruitia p̃ſtita cath. regi ac ſuę Cæſ. maieſtati, vt liquet ex atteſtatione facta in donatione præfata p dictã declarationẽ, licet plenã, non intelligať reuocata donatio p̃fata: nec reſtõ ſeu declaratio p̃fata ſe extẽdiſſet ad illã, p tex. no. in l. Decurionib. ſm̃ intelle-

22 ctũ gl. 1. C. de ſilẽtiar. l. 12.† vbi p̃bať, q̃ p qualecũque reſcriptũ, gñales clauſulas, nõ obſtãtib. hñs, ſeu ẽt p quãcuq; gñalẽ cõſtõnẽ, nõ cẽſeť derogatũ priuilegio cõceſſo vniuerſitati vel collegio Decurionũ: qa tale priuilegiũ cõceditur gr̃a publicæ vtilitatis dictis Decurionib. & pp labores quos patiebanť pp reip. gubernationẽ. Per quẽ tex. ita uoluit Bat. in c. 1. §. ſancimus, quo tẽpore miles, & in l. non plures, in fi. C. de ſacroſ. eccl, & in l. fi cũ mihi, ff. de dol. & in l. 1. ff. de conſtitutio. principũ, & in auth. habita, C. ne filius p̃ patre, & in c. 1. & in c. veniens. de reſcr. Rom. in l. hac cõſultiſſima, C. q

teſt. fac.

test.fac.possi.& in l.si cum dotē,§.de viro,ff.sol.mat.& ī cōs. 436.qđ indultum.Itē, adest in cōcessione p̄fata clausula cū prærogatiua legis bene a Zenone,& legis,oēs,ex qua nō p̄nt inqetari cōuēti filij,&hr̄des p̄fati quōdā mag.Lud.p sing.di ctum Cy.in l.vnica,qn̄ Impera.inter pup.& vidu.vbi tenet,
23 †quòd p indultum alicui concessum cum clausula, nō obstantib.ēt cum illis verbis, ēt si de eis oporteret facere spālē mentionē, non ex his intelligit̄ p̄iudicatum priuilegio concesso p prius psonę priuilegiatæ, nisi de eius priuilegio fiat specifica mentio:refert, & sequit̄ Ro.in cōs. 436.in uers.prima rō. Vltimo, liquet donationē ipsarū domorū factā per Cæsarem præfato quondā Lud.pp bene merita,&seruitia:&
24 sic†resultat,ꝙ est irreuocabilis,l.si pr.§.vltimo.iuncta gl.ff. de don.quem tex.ad hoc ibi notat Ang.& Ro. & voluit Bal. in l.si cū mihi,ff.de dolo.Pan.in c. vlt.de do. & in suo cōs.3. nitar in præsenti causa.in 2.vol. & facit illum tex. sing. Ro. in sing.suo,nu.419.& subdit perpetuo figēdum mēti,& cōs. 26.298.436.& Cor.cōs.194.lib.3.& Alex.in consil.40.super
25 primo dubio in 4.vol.nā†stante priuilegio ipso ob beneme rita,transit in vim contractus, s̄m Bald. in l. qui se patris, vers. ex hoc scias, C.vnde libe, Pro quo est tex.in l.Titius puerum,ff.de obsequi.libe.unde efficitur irreuocabilis: qa
26 princeps in contractibus† vtitur iure cōi: vt dicit Bal.in l. ex imperfecto.in fi.C.de test. & efficaciter obligatur: vt in cap.1.vbi Abb.& Ant.de But.de prob.& not.Cyn.in l. digna
27 vox ver.vlt.scias,C.de legi.Bal.in.l.i.ff. de pac.in tantum † quod ēt de plenitudine potestatis nō posset cōtrauenire, secun dum Paul.de Cast.in d.l.digna vox.Bal.in c.1.§.ad hæc, vers.item no.ex gl.de pace iura firm.Nec suffragatur respon
28 dere,ꝙ p̄missa ꝑcedere debeant,quando princeps† vere cō traxisset.Secus,quādo cōcessisset aliquod priuilegium subdito,qa illud pōt regulariter reuocare:vt tenetAnt.de But. Car.& alij in c.nouit.de iud.p tex.in c.in nostris,ibi scribē-
29 tes,de iniur.Aret.in d.c.nou.in fi.Item illud † est verū,nisi fuisset cōcessum in remunerationem ob merita, prout hic, vt tradit Felyn.in d.c.nouit.in fin. vers. limita 3.de iud. Et si dicatur, quòd etiā in dictis casibus potest reuocari ex causa, vt dicit sing,Innoc.in c.nostra,de iureiur.& refert Ant.de

Butr.

But.in c.cum M.de constitutio. & not. Doct.in d.c.nouit.&
30 † φ in principe semper præsumat iustitia cāæ,cum sola eius voluntas habeatur pro cā:vt no.gl.in l.relegati,ff.de pœ.in-tantū,φ nō admittit ꝓbō in cōtrariū, vt decidit Cy.in l.re scripta, & in l.fi.C.si cōtra ius vel vtilit.publ. & firmat Ant. de But.in c.quæ in ecclesiarū, de constō.Nā rñdet id procedere,vbi princeps statuisset aliq̄d generaliter, vel particulari
31 ter motu ꝓprio.secus vbi ad alterius postulationē:q̄a†tūc præsumitur magis ad importunitatē postulantis cōcessisse, quā ex aliqua iusta causa ſm Rom.in cons.præfato 436.per tex.in l.1.C.de pet.bon.subl.lib.10. & idē Ro. in l.si vero, §. de viro, ff.sol.mat.sequitur Ias.in l.si testamētū, circa fi. vlr. lim. C.de test.& sic cū declaratio ipsa appareat facta ad postulationē Magdalenę actricis & ad eius importunitatē &c.
32 Vel secundo†posset teneri præmissa ꝓcedere,quando princeps rescribit cōtra ea,quæ sunt iuris ciuilis. Secus,si cōtra ea,quæ sunt iuris gentiū:contra q̄ non pōt libere actum facere,quia tunc præsumit libera voluntas in principe, & illa hr̄ pro cā:& ideo requiritur eo casu, φ causam exprimat,& φ sit iusta: ita nouissime ex multis firmat Ias.in d.l.si testamentum, C.de test.& iō si princeps ex obligatus ex contractu,& sic de iure gentium, & rescribit contra talē cōtractū non præsumeret in eo iusta cā, si non esset expressa,aliàs de facili posset infringere oēm cōtractum cum eo initum: cōtra tex.c.1. de prob.ita dicit Pan.in d.c.quæ in ecclesiarum,
33 de const. vbi ex hoc infert,φ † princeps non posset priuare vasallum feudo absq; legitima cā: nec tūc in rescripto principis priuante vasallum feudo,prę sumeretur iusta cā.eo q̄a dicitur in feudo formari quidam cōtractus inter principē, & vasallum,vt in cap.de forma.22.q.5.& idem est de mente Pan.in d.clem.1.de probationi.Et sic cum priuilegium pręfati Ludouici ob merita concessum transiuerit in cōtractū, vt supra ostensum fuit,dicitur sibi quęsitum dñium de iure gentium, vt in l.ex hoc iure,ff.de iu.& iure. & plenè doc.in d.c.nouit.de iud. Item dico, quòd obstat exceptio l.omnes, & l.benè à Zenone, quia in d.priuilegio exprimuntur omnia, quæ concedi solent illis, qui à principe gratiam consequuntur,& sic sua maiestas concessit dictas domos, vt ꝓprias,

prias,& bona fide,quod requiritur, vt dicta iura locum habeãt,vt no.gl.sup verbo priuilegiũ.& ĩ l.2. C.de com.re.ali. in gl.sup verbo,distrahantur,& in l.vnica,C.de vend.rerum fisca.lib.10.& sequit Bar. in d.l.vnica. Iac.de Are.quẽ ibi sequuntur Bart.& Ang. in d.l.2.de comm. rerũ alie.Pan.in c. pen.verbo, ea quæ.extra, de re iud.& in suo cons.3.nitar.2. vol. Soc.cons.46.eleganter & subtiliter,in 4.vol.& satis fuit
34 in bona fide,postquã concessit dictas†domos deuolutas ob mortem don Ant.absq; legitimis hæredibus, qa sic habuit iustam cãm credendi, ꝙ essent suæ, vt in l.1.C.de bonis vacan.li.10.& in proprijs terminis in indiuiduo declarat Guliel.Bened.in repet.c.Ray.in verbo,& vxorem nomine Adelasiam,no.804.extra de test.Nec obstaret,quatenus diceret, ꝙ ad hoc vt habeat locum dispositio dictarũ legum, requi-
35 ritur ꝙ venditio†fiat cũ subhastationibus: ꝑut tenet Bal. in l.1.C.de hær.vel act.ven.quia dictũ Bal.non transit absq; mendacio: & ipsum reprobat Iaco.de S.Geor.in sua inuest. feud.in verbo,princeps.vers.sed an princeps,in 7.limit.& ibi
36 dicit†ꝙ lex,bene à Zenone, non loquitur de subhastationibus.Itẽ,quia habet locum ẽt in donatione,& nemo dixit in donatione requiri subhastationẽ,& subdit,ꝙ dictum Baldi præfatũ nũquã vidit seruari.& dato ꝙ esset verũ,posset ꝑcedere in terminis,in quibus loquitur.s.in venditione,& sic præmissis presuppositis apparet obstare exceptio Pragmaticæ. Pro parte aũt excellentis Comitissæ Calatiæ dicebatur, ꝙ partito regno inter Reges Gallorum,& catholicũ,approbante sede apost.quæ regem Feder.regno priuauit,& inuestituram de regno partito inter ipsos reges,ambobus regib. ipsis concessit, vnde rex Feder.ipse,uidens se iam desperatũ de regno, Comitẽ Calatię venientem contra ipsum tanquã ducem exercitus regis Gallorũ,comitatu Calatij, & domib. pręfatis velut notoriũ hostẽ priuauit.& sic si dicimus ex ipsa prag.in 2.c.casum hunc confirmari, sequeretẽ cõfirmare possessiones violẽter,& de facto captę in suo belli conflictu: & certo modo videretur impugnari diuisio regni, & inuestituram præfatam factam dictis regibus non tenuisse, &
37 per consequens bellum ipsum fuisse iniustum, & in†dubio non præsumitur principem talia confirmare, vel compre-
hendere

hendere voluiſſe,l.auctoritatem.vbi Sal.C.vñ vi. & declarat Car.in c.1.in fi.de nat.feu.cũ cæteris, q̃ cõgerit Fel. in c.poſtulaſti.de reſcr.Et inſup adducebatur, Regẽ catho.in d.ſua prag.annullaſſe geſta p regem Fed. in inſula Iſdæ, quo tpe penitus de regno priuatus fuerat,& iã receſſerat,relicta Neapo.& regno.& ſic tpe conceſſionis domorum præfatarũ eadem vigebat rõ,quia facta primo Iulij,quo tpe fuerat de regno priuatus, & Gallorũ exercitus iã regnũ ꝓpe applicuerat.Si igit̃ cath.Rex annullauerat geſta p regẽ Fed.illo tpe, multo fortius vr̃ annullaſſe capturã p̃fatã domorũ ſeu ereptionẽ,factã ſub p̃textu,ꝙ Comes erat hoſtis ſeu rebellis, &
38 Capitaneus,ſeu Dux exercitus regis Gallorũ, q † confœderatus erat cũ rege Cath.nã confœderati dñr & adhærentes, q ſunt eiuſdẽ velle:vt d.Ang.in auth.de hęr.& fal.in prin. p
39 tex.in c.ad apoſtolicæ.de re iu.in 6. & quib. † adhærentib. tenebat̃ Rex cath.armis,& oĩmodo,quo potuiſſet auxilium impendere ac tueri:vt d.Ang.in l.2.§.excuſant̃.ff.ad Sylla.& inimicus vnius eſt inimicus alterius,vt d.Bal.in l. liberi,;C. de inoff.teſt.& vnus tenetur aliũm adiuuare, vt tenet Laud. in tract.de confœd.in 7.concl. & ſic concludendũ eſt, prag. dę geſtis in inſulæ Iſdę militare in caſu pñti, ꝓut in ſimili d.gl.no.in l.Prætor in prin.ff.de iud. quã ibi ſequit̃ Bald in idẽ tenet gl.in verbo p̃ſidentes.in cle.1.de reſcr.Item in capitulis pacis initæ inter Regem chriſtianiſſimũ & Regẽ catho.mandat̃ reſtitui oẽs,qui ſecuti fuerũt partes Regis Gallorũ,& annullant̃ conceſſiones factæ p Regẽ Fed. virtute cu ius capitulationis comes conſecutus eſt ſuum comitatũ: & ſic prag.ipſa cępit interpræationẽ a capitulatione:iuxta authen.oſterat̃ C.de lit.conteſt.iuncta,l.ſciendũ ff.q ſatiſ. cog. vt ſic geſta per Regẽ Fed.non remoueant̃, niſi q̃ſitus eſſent de cõpræhenſis in capitulis pacis,quia reſpectu illorũ, titulus Regis Ferder.eſſet annullatus.vnde apparet pragma. locum non habere,nec in tit. præfato regis Federici annulla-
40 to poteſt fieri fundamentum,quia † titulus irritatus reducitur ad non titulum,& pro non titulo,in nihilum ſuffragatur,vt tenet Bar.in l.j.C.de fi.inſtr.& iure haſtæ.lib.10.& ſequitur Ro.in cõſ.454.in re p̃ſenti.circa fi.Hinc Pau.in cõſ.

ꝓcedat,qñ vterq;,videlicet tã actor,quã reus,habet donatione à principe:sed tm̃,qñ reus innititur donationi vel venditioni principis.Ita p plura consuluit Cor.iun. in cons. 143. vbi ẽt allegat casum in l.ꝑdia,C.de loca.ꝑd.ciuil.lib.11.quã subtiliter inducit.Præterea,magn.Lud.ipse habebat sciẽtiã domos esse ꝑdicti comitis,cũ fuerit sup ipsis lis intentata super possessorio corã regiis delegatis:ĩter quos ipse erat vnus ex eis,& fuit formatus ꝓcessus,vt liquet ex actis,p q̃ liquebat
44 & liquet de reqsitis,& de validis ac optimis † iurib. ipsius comitis,& sic rõne sciæ rei alienæ dr̃ constitutus in mala fide:p gl.in l.j.vers.sciẽtes,C.de his,q̃.vt indig.Et quia lis mota hẽt vim denunciationis,p quã inducit mala fides,l.si fun
45 dũ,C.de rei vend.quo casu sicut l.bñ à Zenone,nõ † hẽt locum,qñ princeps est in mala fide,vt firmat Laud. in tract.de prin.11.no.13.limit.& Rom.in sing.737.anno ꝑterito,& Iaco.in trac.feud.in ver.princeps,col.6.in 4.lim.p gl. aureã in l.2.C.de cõm.re.alie.ita & pariformiter,qñ emptor vel donatarius,ita fuisse decisum testat̃ Affl.in const.exceptionẽ,ver. idẽ sed ille sub tit.de non retard.lit.contest.in 2.lib.& põt esse rõ,licet ipse non assignes,quasi tũc videat̃ principe dedisse ius qđ habebat tm̃:vt no.Bal.in rub.de contrah. empt. in 6.q.& ipse sic sciẽter recipiendo sibi imputet, vt nec de euictione agere possit,p tex.ĩn l.si fundũ,C. de euict. vbi in spẽ declarat de eo,q emit sciẽter à cõi.Nec militat ꝑtensa annullatio ꝓcessus,qa id fuit dũtaxat, ex quo non fuerat ꝓcurator fisci regiæ cameræ citatus,non tñ negari põt,qn ex ꝓcessu
46 su toto, † non appareat de claro iure comitis ? & tñ p actũ nullũ ꝓbat̃ res,& voluntas,l.fi.ff.de reb.eor.vbi Bar.l. cũ de bonis,vbi Ang.de don.& sic ex eo dat̃ scientia rei alienæ : qa iã p reiteratã litẽ potuerunt iidem testes examinari,& eadẽ iura adduci,vt est cõis theorica in l.legata inutiliter,ff.de leg.1.Nec opitularet̃ annullatio ꝓcessus, & sic ꝙ lis nũc nõ adesset,vel ꝙ si non fuisset annullatus, instantia est perẽpta, & sic remaneret virtus concessionis priuilegii in suo robore, p dictum Inn.in c.fi.vt lite pendente.Nec obst.decretum annullationis:qa loquit̃ de actis exñtib.tunc in ꝓcessu,nõ aũt de primis,q̃ postea fuerũt reperta:in quib. pendẽtia litis fundabatur;

dabatur:nec instantia pōt dici perempta: qa non incepit ex quo lit.contest.& termini datio,fuit cum persona minus legitima:vt inquit Bal.in auth.offeratur. de lit. contest. & in l. licet,C.de ꝓc.& nihilominus posito,ꝙ incepisset, fuit suspēsa per oppōnem prag.& sic interim stabat in suspenso,& de nec fuisset remotum impedimentum oppōnis , non poterat currere.Ita in terminis consuluit Are.in cons. c. in cā Geor. & ponit aliud exemplū,in l.ꝓperandum,in prin. vers. & sic inst.C.de iud Et plus dicebat magn.aduocatus Comitissę,ex his posse inferri vnū eidem nouū,videlicet,ꝙ postquam lis erat cœpta cum fisco,& stante nullitate priuilegij concessionis,licet reperirent̄ domus penes aliū,hr̄ ac si penes fiscū,ēt iuxta terminos c.regni,conuentus,ꝙ prag.in 2.c.nō opitulatur fisco,vt sic sicut fiscus non potuisset eū opponere , ita ꝙ nec hr̄des Montalti patet ꝑ verba prag.ibi si quid petere aut aliquā litē in quempiā intendere in aīo habuerit, & sic denotat litē mouendā contra particularē ꝑsonā.Cū igit̄ simus in statuto odioso,& ꝓhibitiuo non reddi ius , vel non posse agi,qđ est contra ius,vt dicit Inn.in c.quæ in ecclesiaꝝ, de
47 const.sequit̄.ꝙ † non veniat fiscus,q̄ est ꝑsona repræsentata vt declarant gl.& doc.C.de iure fisci lib. 10.ita in spē no.per illum tex.Ant.de But.in c.graue,in 4.no.de p̄b.& proprie in fisco,ꝙ sit persona repręsentata,& nisi per legē extendat̄ dispō,ꝙ non compręhendat̄,cōsuluit Rom.cōs.400 quęro.an stat p̄cipue in si.verbis,& ꝓ hoc est tex. formalis in l. si quis in tanta,C.vnde vi.ibi,vt possessionē rerū apud fiscum , vel apud hoīes,dū ibi appellatione hoīs,nō venit fiscus , cū ponant̄ vt diuersa,& hoc in prag.subnectit̄ dū dr̄,vt tantā ipsarū rerum,q̄ petunt̄ vel p̄tendunt̄,q̄ de ipsarū personarū, inter quas negociū vertit̄ qualitatis &c.& sic personas possessorū voluit inspici,& per consequentias non veniat fiscus , qui ꝑsona rep̄sentata est,& confirmari pōt ex regula,l.inquisitio.C.de solu.vt in generali sermone nō veniat ꝑsona disponētis,corroborat̄ ex regula.l.bene à Zen.& l.oēs,de quadr.p̄scr.vt ꝓhibitio de nō reddendo ius nō cōprehendat fiscū , nisi q̄tus tp̄s esset expresse appositū.Et cū ob bonū publicū fuerit edita prag.p̄dicta,vt eius verba innuunt, & vt li-

48 tes,& controuersiæ extinguerent,ex ipsius † verbis, & pręfationib.colligitur mens statuentis,l.j.in prin.de orig.iur.Ro. cons.180.si admittimus,vbi subdit,ꝙ ex præfationib.priuilegii colligitur finalis rō eiusdem inductiua , sed huiusmodi rō publicę vtilitatis ac euitandi confusiones regni cessat in fisco,vt patet postquã de litib.subditorũ loquitur: iō cessat

49 in eo regia prag. † cũ cessante finali rōne priuilegii seu statuti,cesset ipsum priuilegiũ,& statutum,l.Titia,§. vsuras,de leg.2.& plenè Lud.Ro.vbi supra,dum satis ad ꝓpositũ dicit, ꝙ persona,in qua cessat finalis rō priuilegij,non includitur in ipso priuilegio.Et inquantũ aduersus sñiam latã per summum Pontifice,contra regẽ Fed.audit satis lætari ex aduerso:ꝙ non præcesserit citatio , & sic ꝙ fuerit nulla ipsa , nec causæ cognitione præcedente.Nam aduertendum est, quòd Papa cum collegio Cardinalium ad dictum priuationem processit,& ad inuestituram prædictorum regum , etiam de plenitudine potestatis,vt verba geminata demonstrant,quo

50 casu † non est necessaria partis citatio, vt dicunt Hostien. Ioan.Andrę.Anton.de Butr. & Imol. in capitul. in nostra. de procur. refert & sequitur Alexandr. in consilio 12. ibi ,

51 & posito , in septimo volum.Papa † cum & viua voce pronunciare possit,non tenetur seruare forma,vt no. per gloss. in capitu. fin. & in capit. illustrum. de re iudic. in 6. intantum , quòd in sua sententia iuris ordo non requiritur . Ita dicit Innocen.in causis.de re iudic.Ange.in l.princeps, ff. de legibus & quia insuper in ea declaratur Regem ipsum priuari de plenitudine ptãtis:vt tenet Abb.in c.cũ Berth. versic. vel 3.de re iud.firmat Soc.consi.63.ibi,& hoc maximè.volu. 3.sequitur Hipp.in sing.75.in fi.& latè Dec. in c.fi. de cōstit. vti.vel inuti.Secundo ẽt rñdetur , ꝙ ex verbis inuestiturę apparet ex intentione Papę & collegii velle oĩno sibi regnum auferre,& ipsum prædictis Regib.concedere, & siccũ cōstat

52 † de hmōi enixa voluntate, non erat necessaria citatio , vt dicit Panorm.in c.inter quatuor.de maio.& obe.& sequitur Cur.iun.in consi.1.versi.facio tñ aliam.Tertiò, liquet ex literis ipsius Regis in actis ꝓductis ipsum habere pacem cum Turca,& ad eundẽ oratores & munera transmisisse, & sic ap

 paret.

paret, se hostē ecclesiæ, & venisse contra ꝓprium iurm pſtitum tpe suę coronationis, existente hoc regno sub directo dñio ecclesiæ, vt testať cle. pasto. §. rursus, de re iud. in quo iuramento cāuit expſſe absq; Papæ licentia cum infidelib. non conuersari, nec pacem hre: per tex. in cle. 1. de iureiu. ver. por
53 rò. & sic non † requirebať citatio partis: cum hostis citari non debeat: vt dicit Bal. in l. executorē. ver. pterea, C. de execu. rei iu. vbi ēt subdit non esse de consuetudine gñali hostes citandos. & infert ad sñiam contra regem Rob. ꝙ si non ua-
54 luit vt sñia, valuit † vt declaratio hostis: & sic vbi princeps pōt alii inuito præiudicare: defectus citationis non vitiat: vt plenè ꝓbat Fel. in c. cum olim. de re iud. & plenius Alb. Bru. in consi. 19. Item de munerib. transmissis ad regem Turcarū nec non de oratorib. & conuersatione, & amicitia cōtracta, liquet p literas ipsius regis Federici in ꝓcessu, & iō pōtifex
55 † in sñia asserit esse notorium inexcusabile, confessio. n. notorium inducit. Bar. in l. si confessus. de cust. reo. & sic quādo
56 † factum † vasalli erat notorium, non requirebatur citatio partis: vt per multa comprobat. Soc. in cons. 87. in 5. dubio ibi; confirmatur. vol. 3. in 6. dubio. ibi. 6. dominus Imperator. Idem Soc. vbi propriè loquitur, qñ non abstulit castrū; quod concessit: quia satis dr̄ priuasse, & declarasse priuatum, nec alia citatio requirebatur. in consi. 4. ver. ex alio ēt ostenditur vol. 3. & latius Alb. Bru. in d. consi. 19. ver. 4. moueor. Item liquet prædicto regi Fed: circa præmissa iam notoria nullam
57 competisse defensionem: & non † requirebatur aliter citari, Ita Soc. p multa relata per ipsum in prædicto suo consil. 87. ver. capio 6. ibi: ex quibus patet. vol. 3. & subdit hoc etiā militare, quando defensio competeret, quam princeps tollere potuisset. Ita limit. cle. past. de re iu. & sic cum notoria fuerit conuersatio ac participatio cum Turcis hostibus Rom. sedis, & sic subsistente iusta cā priuationis, poterat Papa declarare, ꝙ erat legitima, & sic non requirebatur citatio. Ita Soc. ibi tāto fortius, quia inest clausula. videlicet, supplentes de plenitudine potestatis defectus tam iuris, quā facti. per ea quæ dixit Aret. in consi. 8. versi. 3: hoc confirmatur. quanto magis, qui iuncta gl. cum dicta clausula, supplentes, adest
clau-

clausula,ex certa scientia,de consi.Cardinalium,per ea, quæ in specie consuluit Alex.consi.92.col.6.versi. & vbicunque. vol.6.Nec suffragaretur non esse credendum assertioni Pontifi.cũ pdicta non potuerit,nisi aliunde percipere, & sic req-rebat citatio:quia tractabat de commodo pprio ipsius pontifi.& q fuerat notorium,requirebat citatio.Nam salua pace sumus in diuersis terminis:Papa.n. asserit sibi constare notorio inexcusabili,ita q celari non poterat. In istis ergo po-
58 tuit se papa informare parte aliter non citata, qa † valet talis receptio pbõnis super hmõi notorio,quod princeps iudica: esse tale,& in hoc standũ est suæ assertioni. Ita post alios tenet Soc.in consi.87.ver.capio nunc 5.ibi confirmat. & in tm̃ statur narrationi papę, quando se fundat in ea . q donec fuerit pbatum contrariũ,non recedit ab ea.Ita latè Soc.ibi: quia est declarõ ad cle.illam primam,de pb.inferens in ver.
59 capio sextã.ibi in 6 do.Imp.q † quando dicit sibi inexcusabili notorio constare, credit ei. & non requirit citatio partis.Plus etiam voluit Inno. in c.tua.in fi.de coha.cle.q si iu-
60 dex pcessit † tanquam iudex super notorio, licet sibi non constaret factum notorium,ex quo tamen verè est notoriũ, sñia eius irreuocabiliter.tenet sequitur Abb.in c cum olim, ver.ad hoc.de re iu.quæ decisio satis congruit ad hoc præterea,pontifex asserit sibi constare inexcusabili noto. & disponendo vult sibi credi:Nulli dub.q standum sit suę dispositioni:nam si potest mandare,quòd alli credatur multo fortius sibi credendum est, & hoc saltem , donec sibi probetur contrarium. Ita consuluit Socin. consilio 266. ibi, sed tamen ad pręmissa respondetur,in 7.volum.& ideo dixit Ioan.Faber.in l.ex verbis, C. de donatio. inter virum & vxor.
61 † quòd hodie videtur, quòd si princeps recitat, & fundat suam intentionem super eo,quod recitat,stabitur ei, & ideo si confirmat,quasi ritè factum videtur tenere. allegat. cle-
62 men.prima de probatio. Pręterea, accedit † totum collegium Cardin.& sic statur dictorum ipsorum, vt dicit Andr. in capitu.1.in fine. de controuer. feud. apud pa: ter & ideo singulariter dixit Bald.in consilio 277. pridie enim consul-
63 ui.in princip.volum.5.quod omnes Reges † mundi hoc iu

re vtuntur, quòd in regnis suis ponunt, & deponunt duces, & comites, & quos volunt & vbi exprimunt causam, non potest probari contrarium, & maximè, cum est pragmat. sanctio. de consilio procerum, quia tot, & talia adsunt testimonia, quòd fas non est contradicere, & licet nunc magis appareat de veritate dispositorum, tamen siquis vellet probare contrarium, quòd non audiatur, quando ex probatione argueretur principem, vel papam cum tot Cardinal. cœtu dixisse mendacium, vt consuluit in particulari Geminian. in consilio 33. versicu. nec obstat. & ita intelligitur Andræ. in capitu. sancimus, in fin. quo tempo. mil. videlicet, quando

64 solus rex hoc diceret, quamuis verior sit opinio. quòd † in principe non recognoscente superiorem, stetur suæ soli assertioni. Ita Iacob. de sancto Georg. in sua inuestitu. in uer. & dicti vasalli, ver. inquantum supra dixi, & quòd credatur

65 † Cardinalibus, consul. Alexandr. in d. consilio 92. versicu. quantum vero, in 6. volum. Item nonne apparet inuestitura de regno facta ambobus regibus videlicet, cathol. & christianiss. sequitur quòd aliqua citatio non requirebatur, sed credatur, vt dicit Bald. in l. nam ita diuus, de adopt. & plenè Curt. Iunior. in d. consilio 1. versicu. 7. & late Alber. Brun. in in suo consilio 5. vbi de plenitudine potestatis loquitur, & ita intelligitur Abb. in capitu. quæ in ecclesia. si quando non de absoluta potestate, sed ordinaria princeps procedit: vt ibi intelligit Barba. in apostill. ad Abb. & sequuntur doctor. plenè in d. capitu. quæ in ecclesiarum. Nec sufficeret causa expræssa de Turca: quia falsa est, nam licuit inuocare auxilium Turcarum, per vulgar. consil. Oldrad. de quo su-

66 pra. † & sic sententia fundata in causa non subsistente, de iure non tenet, per iura vulgar. & quòd falsa causa † non

67 † uitiat sententiam, ut firmant doctor. in l. iuste possidet, de acquirend. possess. & nihilominus priuatio fundatur etiam in alijs causis expræssis in sententia, & maxime, quia uenit contra iuramentum fidelitatis, & de quo iuramento meminit clemen. 1. uer. porrò, de iureiur. & clarum

68 est, quòd quando supremus † princeps asserit aliquem fuisse sibi ingratum, non est opus alia probatione, sed eius as-

sertioni

ſertioni plenè credendum eſt,ut conſul. Bal.in conſ. 278.q̄ritur,ſi rex Ro.ibi,ſed contrariũ,vol.3.ſequitur Iac.in ſua in ueſt.in ver.& dicti uaſalli,uerſ.& inquãtũ dixi ſupra. Et ta-
69 men inire pacẽ † cũ Turca eidẽ regi nõ licuerat, abſq; pontificis licentia,per text.in d.cl.1.§.porrò, cũ ſint hoſtes religionis,& fidei ut ibi Papa exprimit,& facit text.in l. 1.cum
70 ſeq.ff.ad l.Iul.maieſt.† committunt enim & laici crimen læſæ maieſt.contra papam,c.fœlicis,de pœ.in 6.tenentur enim ſeculares principes auxilium præſtare ad arcendum hoſtes
71 eccleſiæ,ut d.Ioan.And.in c.fi.de dilat.& ipſo † iure ſunt excommunicati , qui cum eis conuerſantur, uel aliqua tranſmittunt bona,per text.in c.ſignificauit, & in c. quòd olim, de Iud.& ita alias doct.Barch.conſuluerunt regi Ioanni, vi-
72 delicet,quòd non poſſit facere † pacem cum rege Tuneti: in conſulto papæ:ut refert doct. ille Barch.qui fecit tract. prouinciale omnium eccleſiarum,in c.an imper.vel aliquis rex Chriſtianorum poſſit inire pacem cum Sarracenis,vel Tur-
73 cis.& tamen communis † concluſio ſe habet , quod extante bello iuſto ex parte inuocantis auxilium infidelium, & non ſit bellum actiue, uel paſſiue cum infidelibus & fieri poteſt abſque ſcandalo,quòd tunc licet inuocare,ut colligitur ex doctr.Ioan.de Ana.in c.ad liberandam de Iud.ibi ſolet concludi. ubi Felyn. allega. conſ. Oldr.71.quę qualitates ceſſabant. Nam quis erit tam audax,qui dicat regem ca-
74 thol. mouiſſe † bellum iniuſte, & occupaſſe partem regni? erat enim Rex Hiſpaniarum, qui poteſtatem habet bellum indicendi:ut dixit Abb.in c.ſicut,de iureiur.& cum eo concurrit auctor.eccleſiæ:ergo fuit ex ſui parte iuſtũ bellum,c. excommunicamus, §.catholici, ubi doct. de hæret. & poſtquam inuocatio Turcarum, & reſiſtentia regis Feder. erat in contemptum clarum B. Petri. omnia iura, quæ de hoſtibus loquuntur , habebant locum contra ipſum regem , & ipſius adiutores. Ita in ſpecie Angel. locutus in regno Siciliæ, in ſua diſputatio. ex torta guerra, &c. & tanto magis,quia cathol. Rex in commiſſione facta in perſona magni capitanei de officio uiceregis in p̄nti regno aſſerit regnum hoc diuiſum cum rege Gallorum fratre , & confœderato

derato suo uni ex eis competere.& idē dicit Pōtifex in sua inuestitura,quā facit ambobus regib. & pariter cath.rex in priuilegio uēdit oris & cōcessionis Lauelli facta magn.Ioāni de Tufo,asserit se de regno legitime inuestitū. & licet dicat in d.priuil.duntaxat:tñ facit ius quo ad omnes, ex quo id Rex generaliter dicit,& affirmat,ut testatur Ang.in l.item ueniūt,§.cæterū,ff.de de pet.her.& facit.l.fi.ubi doc.C.de leg. Et sic si legitime erat inuestitus, quis furiosus audeat bellū iniustum asserere?cū ex huiusmodi legitima inuestitura de-
75 tur† facultas ꝓpria auctor capiēdi, ut pulchre exordit Affl. in dec.229.in prin.& sic cessat reqsitum primū.Remanet igr̄ concludendū,ꝙ rex Fed.nō potuit eripere domos à Comite, sub prætextu rebellionis,ex quo comes ipse erat cū rege cath.in exercitu destinato auctor. sedis apost. & sic de iure ei-
76 de Fed.erat administratio interdicta,† ꝓut ita in spē in Imper.excōmunicato,& deposito tenet Bal.in tit.de pace Cōst. in fi.ver.venio ad primum.Pet.de Anch.in c.ad apostol. 20. not.de re iud.in 6.& plenè Affl.in ꝓœ.const. q.1.Itē si rectè aduertatur,Rex cath.interpretatus est prag.minime subsistere gesta per regem Fed.tempore quo erat iā de regno despe-
77 ratus,& effectualiter priuatur,&iō postq̄ q legē † fecit,hāc interp̄tationē dedit,interp̄tatio ipsa attendenda est,uerba sunt Inn.in c.cū ecclesiæ.ibi, sed dices. de except.quē sequit Bal. in l.præscriptione,uer.præterea,contra dictos doct.C,si contra ius,uel util.publ.Et ꝙ sit stādum huiusmodi declaratio. cōsul.Ang.cons.273.Bonifacius,& late Fel.in c.cū uenisset.
78 ubi bonus tex.de iud.Circa uero† dispōnē,l.bene à Zenone, in quo fundant Montalti,dr̄,ꝙ procedit,ubi inter alia ꝓcedebat subhastatio,ut Bal.post antiquos in l. 1.C.de here.uel actio. uend. & licet Iac.in d.uersic.princeps,dixerit se dubitare de dicto Bald.qua illa lex.habet locum etiam in donatione:tamen dicit dictum Bal. esse menti tenendum : quia non habet contradictorem.& eandem opin.Bal.sequit Cur. iun.in consi.242.in fi.& in consil.seq.& dicit, ꝙ in illo text. uerbum nullum de subhastatione .dico quòd licet non exprimatur tamen subintelligi, quia extenditur per illam legem præcedentem, l.omnes,& siue uendat Imp. siue Augusta

sta, siue fisci ꝓcurator, seu patrimonij sit tutus emptor, & nulli dubium est, ꝙ qñ uendit ꝓcurator fisci, siue patrimonij, ꝙ requirunt subhastationes, ut ꝓbant iura allegata p Bal. in d. l. 1. C. de her. uel act. uend. & ideo merito doc. antiqui ita intelligebant legem illam, & bene: quæ intelligentia ēt salua
79 ri potest in donatione, qa † ad finē ut dominus rei propriȩ excludant per quadriennium, reqritur ꝙ sciat initiū tēporis alias tēpus non currit, l. fi. C. de tēp. in integ. rest. cōsul. Alex. cōs. 71. uer. non obstat, 1. uol. Soc. cōs. 80. uer. p̄terea, vol. 3. q̄ rō pōt ēt in donatione uerificari, ut proclamet ꝙ princeps intēdit donare rē, q̄a ꝓposito ꝓclamare, elapso termino quadriennij, unusquisq; erit exclusus, iuxta tex. in l. si eo tpe, C. de remis. pign. & ꝓprie in fisco est tex. in l. si hypothecas, C. de remis. pign. quē ad limitationē legis, bñ à Zenone, alleg. Soc. in cons. 46. vers. 4. respondeo, uol. 4. & sic concluditur, ꝙ postquam habemus doct. intelligentes, l. bene à Zenone, & potest ex præmissis sustineri, non est recedendum à tali intelligentia. & Bal. sequitur ēt Fel. in c. quæ in ecclesiarū, ver. 1. enim limitatur. extra, de const. Itē lex illa procedit, quādo princeps disponit de re, tanq̄ simpliciter sua, non adiecto, ex qua cā, secus tamen, si dicit ex qua causa est sua: prout in casu præsenti per obitū don Antonij de Cardona. Ita decl. Cy. in addi. ad l. 1. C. de her. vel actio. uend. quem ibi sequit Bal. & Sal. ita formaliter intelligit Soc. in consil. 46. uers. solum restat in 4. uol. Item dicit illā legem procedere, quando princeps facit de plenitudine potestatis, & constat principē velle uti potestatis plenitudine. Ita in spē Bal. in pœ. decr. vers. vnde lex inferens leuem occasionem erroris impedire uigorē illius legis. quæ enim maior occasio, & rō esse posset, quam princeps credat domum ad se spectare, nō recordatus quòd erat restituenda comiti ex suo contractu inito cū rege Gallorum, nec habita notitia, ꝙ comes deduxerat ius suum in iudicio, & iam illustr. Proregi supplicauerat? Profectò, si hæc principi innotuissent, non concessisset optime ergo succedit Decis. Bal. leuem occasionem ad errorem requiri. & licet Felyn. in d. c. quæ in ecclesiarum. versic. 5. limita, dixerit, ꝙ hæc limitatio repugnat illi legi indistincte loquenti, tamen

80 mē opi. Bal. sustinet, q† illa lex priuans quēpiā suo iure dēt intelligi in casu quo cōsueuit princeps, vz qñ facit de plenitudine ptātis, & vult tollere ius alterius. nō āt, qñ simpliciter, quia in dubio nō dr̄ derogatū, nec uti plenitudine ptātis, p vulg. dcm̄ Inn. in c. nouit, de elect. Vltimo non obmittitur ꝙ tunc tēporis concessionis p̄dictæ comes erat minor, & sic si res sua fuit donata, non fuit exclusus, imò competebat sibi restō, etiā cōtra dispōnē legis, bn̄ à Zenone, iuxta gl. & doc. in l. fi. C. si aduer. fiscū. & ita firmat Laud. ubi supra, in fi. verbis. Et sic ex præmissis, p vtráque partē adductis, fuit per sacros. cons. decretū, ꝙ exceptionib. oppositis ad merita reseruatis, foret in causa ipsā procedēdum, a quo decreto fuit ꝓ parte conuentorum reclamatum. Et ꝓ iustificatione reclamationis adducit̄ tenor regiæ prag. ex cuius uerbis dr̄ aperte dignosci: ꝙ nō possit qō aut lis moueri circa disposita p regē Fed. & Ferd. I I. & ꝙ in simili se habet exceptio, l. bene a Zenone, opposita. ut patet in l. prædicta, ibi, nemo audeat eos, qui res accipiunt per quenecunque titu. alienationis, siue immobiles, siue immobiles, siue se mouentes, uel iura incorporalia, uel panes ciuiles iudicijs afficere, vel sperare aliquam contra vos esse sibi viam aptā. sed omnis aditus præcludat, & sic patet, ꝙ prohibet d. lex posse in iudicio agi.
81 & sic ubicunq; per obiectū† exceptionis denegat̄ iurisd. dēt iudex ante oīa sup ea pronunciare tacite uel expsse: ut no. Io. And. & doc. in c. 1. de ord. cog. nec debet reseruatis exceptionib. ad merita in causa procedere: ut in c. si clericus laicum de foro cōp. & no. in c. inter monasteriū, de re iud. & p Bar. in l. quidā cōsulebant, ff. eo. tit. & probatur in l. si quis ex aliena, ff. de iud. & in l. 2. ff. si quis in ius uoc. nō ierit. & per Inn. in c. super literis de rescr. & est gl. in c. 1. de off. del. in 6. & in c. Ro. de pœn. eo. lib. igit̄ &c. Nec obstaret dicere fuisse pronunciatum tacite, transeundo ad ulteriora, quia hoc est falsum, cum declarauerit in causa procedi, reseruādo dictas exceptiones. unde eo ipso, quòd voluit cognoscere de causa, grauauit non declarato prius, si exceptiones militabant seu competebant, & sic si sua erat iurisd. Nam aut uoluit cognoscere de istis exceptionibus, & simul, & semel de meritis causæ, & resultaret contradictio. Nam per dictam exceptionē dicit

dicit nõ esse procedendũ. Procedendo uero ad ulteriora, dicit contrarium, & hoc est de directo contra casum c. exhibita. de iu. & in c. tua. de ord. cog. & c. lator. qui filij sint leg. Aut uoluit prius procedere super meritis causę principalis, & demum declarare super dictis exceptionibus, prout fecisse uidetur, easdem ad merita reseruando. & ordo est peruersus, & præposterus, ex cuius peruersione cum sit eiusdẽ causæ ad eandem, redditur processus nullus, per plene no. in l. prola-
82 tam, C. de sent. & interloc. om. iu. & sic † procedendo grauauit, ex quo si exceptiones competere fuerint ueræ, & sic cõpetere, processus non teneret super principali, ex quo iudex prius non pronunciauit super suam iurisd. ut plenè scribit Inno. in c. præterea, de dil. Io. Ant. in reg. sine possessione, de reg. iur. in merc. in 6. & sic reperirentur partes frustra litigasse, qd est absurdum, ꝑ quas rõnes, & iura. in terminis consuluit Abb. in cons. 14. in causa feu. q. in 1. vol. Et quia datur ordo in d. prag. q minime in aliquo capite contentorum in ea
83 apparet seruatus, ergo &c. tũ maxime, q̃a † princeps nunquã apponit ordinem, nisi cum magno mysterio, & rõne, ut in c. cũ dilecta. de resc. & in c. venerabilis, de off. del. & iõ nullũ est, qd' fieret, non seruato ordine ꝑdicto: ut no. gl. in clem. 1. de iure patr. & voluit pulchre Bal. in d. l. prolatã, uersic. & nota ꝙ princeps, C. de sent. & interloc. om. iud. sed dictus ordo non fuit seruatus, dũ fuit pronunciatum in causa ipsa esse procedendum, dictis exceptionibus ad merita reseruatis. ergo &c. Et posito ꝙ ex aliquibus productis redderetur in dubium, si exceptiones oppositæ militarent, cum sint eiusmodi, quæ si uere audientiam denegarent, & concluderent iudici iurisd. non competere, & in isto dubio ante omnia pronunciandum erat sup eis, absq; aliqua reseruatione: ex quo conclusio, de qua ꝑ gl. & doc. in d. l. ille, à quo. §. si de testõ, ff. ad Trebelli, ꝙ vbi est dubiũ an exceptio cõpetat uel nõ, possit illa reseruari ad merita, procedit, nisi fuerit talis exceptio
84 opposita, q̃ † concludit iurisd. iudici non copetere; vel nisi si reseruaretur, peruerteretur ordo iuris: quia in ꝑmissis casib. etiam sit dubiũ, an exceptio competat, est omnino ante omnia pronunciandum super exceptione: nec põt fieri reseruatio ad merita: ut uoluit Hostiẽ. in d. c. cum contingat, quem

ibi refert:& sequitur Fel.& etiã Abb.in prædicto suo consil. 14.Sed istæ exceptiones oppositæ sunt huiusmodi, ꝙ ꝑ eas audientia denegatur,& concluditur iudici iurisd.non competere.Item quia per dictam prag. datur ordo,ut nullatenus agi possit de ereptis per dictum regem Fed. nisi à dicto vicerege,& capta informatione de iuribus omnibus, & qualitate personarum,& cum uotis, & sententijs prædictorũ fiat relatio regi, & à rege ipso licentia procedendi obtineatur, & sic si posset fieri dicta reseruatio. peruerteretur dictus ordo: ergo &c.Et sic concluditur exceptiones ipsas nõ potuisse ad merita reseruari, & ꝙ decretũ ꝓdictum, per quod prouisum extitit fore in causa procedendum, sit nullum, & enormiter grauauerit,& grauet conuentos &c.Et tandẽ dum fuisset pũctus iste discussus per sacrum regium consil. in collaterali consilio.me existente infirmo per duos dies,tandem me absente,audiui fuisse pronunciatum exceptionem regię prag.
85 non obstare.& hoc arbitratus sum propter ꝓductionem † nullarum scripturarum, ex quibus reddebatur res dubia si exceptiones competerent, ita uel ne: quo casu poterant ad merita reseruari,ut no.gl. & can.in c.cum contingat,de off. del.& doc.in l.ille, à quo.§.si de testamento,ff.ad Trebell. Et quia pars non contenta decreto prædicto,quod cum honestate per transiebat,uoluit Deum tentare,ideo apertius prouisum fuit non esse locum regiæ pragmaticæ.

1 *Exceptio iusiurandi,& periurij, impedit litis ingressum ad ulteriora.*
2 *Princeps ex causa remunerationis seruitiorum potest dominium alteris quæsitum de iuregentium tollere.*
3 *Princeps ex causa remunerationis potest tollere dominium rei alterius,& mihi dare.*
4 *Nemo præsumitur incontinenti in eadem scriptura se corrigere voluisse.*
5 *Clausula,absq. præiudicio iuris alieni,posita in priuil.per principẽ, intelligi debet,præterquam in expressis.*
6 *Reseruatio non ualet circa ea,quæ sunt specialiter declarata.*
7 *Clausula,iuribus alienis semper saluis,seu iuribus nostræ curiæ saluis,non operatur in concessis,& expressis,sed tantum uidetur reseruasse*

seruasse aliàs, quàm donata & ea, quæ insunt confirmationi, seu donationi: quia generi per speciem derogatur.

8 *Mentio est facienda de regio assensu & confirmatione, aliàs gratia non ualet tanquam subreptitia.*

9 *Consanguineorum præsentia, & auctoritas in contractu mulieris & minoris facit cessare præsumptionem metus, nu. 64.*

10 *Præsentia iudicis, se officialis in contratu mulieris facit cessare omnem præsumptionem doli, & metus, nu. 65.*

11 *Impetrans absolutionem à iuramento, non facta mentione, quòd iurauerat ipsam non petere, & ea impetrata non uti, redditur nulla.*

02 *Absolutiones, & relationes a iuramentis, tot sunt necessariæ, quot fuerunt iuramenta.*

13 *Obstacula, & impedimenta vbi sunt plura, ibi debent esse plures sublationes impedimentorum.*

14 *De instrumentis omnibus ita in genere non sufficit fieri mentionē, dum se ad instsumenta refert, etiam cum clausula, quòd tenores eorum habeatur pro expræssis, & hoc dum absolutio expeditur per inferiorem à Papa, ut quando fit per præsentia curiam. Secus, si fieret ab ipso Principe, cui potest tales clausulas imponere, nu. 15. 16.*

17 *Clausula, quorum tenorès habeãtur pro expræssis, non sufficit, quando gratia fuisset obtenta ad postulationem partis, sed quando motu proprio.*

18 *Rescriptum, seu impetratio ut saluetur à subreptione, non sufficit in genere facere mentionem: sed requiritur notabilis expræssio eorum, quæ potuissent diuertere principem ad non concedendum seu difficilius concedendum.*

Obreptio non euitatur, si quis per inuolucrum uerborum effugiat deliberatam mentem principis, ibid.

19 *Impetratio ut saluetur à subreptione, non sufficit exprimere generaliter factum, nisi etiam exprimatur modus, & qualitas facti.*

20 *Transactio rescindi non potest, prætextu læsionis etiam ultra dimidium iusti precij.*

21 *Transactionis exceptio impedit litis ingressum, & processum ad ulteriora, licet possit etiam opponi ad merita.*

22 *Transactionem rescindere uolens, necesse habet restituere id, quod accepit ex causa transactionis prædictæ, intantum quod opponēte con-*

conuento, impeditur agere quousq. restituat quod recepit, nu. 23.

24 *Instrumentum dum producitur, dicitur euidentissime constare.*

25 *Iudex, qui interuenit ut testis in aliquo contractu, non uidetur illum tanquam iudex approbare: quia talis præsentia non inducit consensum. nu. 26. 27. 28.*

29 *Actor in suo libello non tenetur facere mentionem de exceptione rei. Ita etiam in rescripto.*

30 *Rescriptum non faciens mentionem de priuilegio, per quod priuilegiata conceditur exceptio peremptoria, ualet, & non uitiatur, ut obreptitium, uel subreptitium.*

31 *Exceptiones ante litis contestationem potest iudex non admittere, si vult.*

32 *Exceptio peremptoria non reddit rescriptum subreptitio.*

33 *Contrahens cum persona coniuncta, & asserens se esse maiorem, non poterint coniunctus asserere se circumuentum ab illo, tanquam minore, dũ asseruit se maiorem: cum propter consanguinitatẽ nõ præsumitur eius ætatem ignorasse, licet iurauerit.*

34 *Absolutio, seu habilitatio à iuramento, ita conceditur maiorib. sicut minoribus læsione enorssimimæ:*

35 *Clausula quorũ tenores, formas, conscientia, &c. ac si de uerbo ad uerbum nihilo penitus obmisso inserentur, præsentibus pro plenè & sufficienter expræssis habentes operabitur ac si omnia contenta in instrumento specialiter, & nominatim expressa fuissent.*

36 *Papa dicens in rescripto, quod tenor habeatur pro expresso de uerbo ad verbum, facit quòd nulla obstantia officiat.*

37 *Clausula, præmissis, & quibusuis alijs in contrarium facientibus quibuscunque non obstantibus, ostendit intentionem rescribentis in concessione, etiam si quæcunque obstacula sibi nota fuissent.*

38 *Qualitas spurietatis tacita in rescripto, reddit ipsum subreptitium, tamen si princeps utatur verbis generalibus includentibus qualitas, super quo prouidet, censetur dispensatus, & gratia nõ vitiatur.*

39 *Clausula ob obstantibus plus operatur, quàm clausula, ex certa sciẽtia.*

40 *Clausula, ex certa scientia, facit ualere illud, quod aliàs patiebatur defectum.*

41 *Principi aliquid facienti ex certa scientia si quis opposuerit, debet repelli & nihil opponi põt eo casu quod annullet gratia, n. 42. 43.*

44 *Transactus ratione enormis læsionis licet dubiũ sit, an possit rescindi: ta-*

di:tamen accedente enormissima læsione, & inspecto litis euentu rescindi,& annullari potest.

45 *Exceptio transactionis dum requirit altiorem indaginem, debet ad merita reseruari.*

46 *Exceptio transactionis tunc impedit litis ingressum, quando est facta bona fide secus,si mala fide,nu.51.*

47 *Transactionis exceptio licet impediat litis ingressum,cum sit exceptio litis finitæ,& si interuenerit læsio vltra dimidiam iusti precij non potest transactionem rescindere:tamen quando continet enormissimam læsionem,etiam habito respectu ad dubium euentum litis,absque dubio potest rescindi,nu 48.*

49 *Promittens non contrauenire contractui,etiam ratione enormis, vel enormissimæ læsionis poterit, cōtrauenire si fuit enormissime læsus.*

50 *Contrahens cum adolescente consumpturo,dicitur dolose facere.*

52 *Confirmatio non validat ea,quæ nulla sunt,sed ea,quæ valida sunt tempore confirmationis.*

53 *Princeps dum in priuilegio aliena iura reseruat,solum ius,quod ipse habet concedere videtur.*

54 *Clausula,iuribus alienis semper saluis importat conditionem,videlicet,quando aliena iura sint salua,& rex concedens sub illa clausula,non tenetur de euictione.*

55 *Reseruatio expressa plus operatur ad effectum validandi actum, quam tacita.*

56 *Geminatio clausularum,multum prodest impetranti:& demonstrat enixam principis concedentis voluntatem.*

57 *Rescriptum principis non faciens mentionem de alterius possessione,nullum est.*

58 *Assensus obtentus à principe per spoliantem,non facta mentione de spolio,nullus est.*

59 *Inuadens castrum alterius,& eius possessionem adeptus,si obtinuit eius possessionem à principe,confirmatio erit ipso iure nulla, cum per obreptionem obtenta præsumatur:quia de alienis rebus fit confirmatio:& sic est ipso iure nulla. Non est verisimile, quòd quis iuri suo sponte renunciet,ibi.*

60 *Princeps dum in suo priuilegio habuit tenorem instrumenti,ac aliorū de necessitate exprimendorū formas,continentias, & compendia,ac si de uerbo ad verbum,&c.omne subreptionis vitium tollit.*

63 *Habilitatio à iuramento, per quam quis absoluitur cum clausula, præmissis, & quibuscunque alijs in contrarium non obstantibus, nedum rescripti subreptio tollitur, sed etiam transactio iurata.*

Transactio rescindi non potest prætextu læsionis vltra dimidiam iusti precij, ibid. nu. 63.

Veniens contra transactionem, debet ante omnia offerre omne id quòd ex causa ipsius recepit, ibid.

Differens facere id quòd debet, non pōt petere quòd sibi debetur. ibi.

62 *Transactio generalis tollit omnes actiones, & obligationes, etiam in iudicio non deductas.*

66 *Præsentia viri in contractu vxoris, facit cessare omnem præsumptionem doli & fraudis.*

DECISIO LXVI.

IN cā excellentis Comitis Simbaris cū magn. Ioanna de Ayerbo, prętendente rescindere contractus geminatos, & triplicatos ini tos inter ipsam & p̄fatum Comitē super cessionibus; & refutationib. dicti status, assensibus regiis vallatis, fuerunt ꝑ parte p̄dicti excellentis Comitis oppositę quāplures exceptiones ad impediendū litis ingressum, & ꝓcessum ad vlteriora, & in primis fuit opposita exceptio iurisiurandi, apparente ex facie instrorum transactionis, & concordiæ roboratorum regiis assensibus, quę † em̄ exceptio iurisiurādi,
1 & periurii impedit ingressum litis, & ꝓcessum ad vlteriora? ꝑ tex. in l. nā, & postea, vbi doct. cōiter maximè Bar. & Alex. ff. de iureiu. & firmat Bar. in l. eleganter, §. si quis post, ff. de cond. ind. & hr̄ in c. 1. de lit. contest. in 6. Nec posset parti aduersæ suffragari prætensa habilitatio à iurō obtēta à pn̄iaria, ex quo obtinens tacuit de assensu regis catholici super testō quondam Sancii de Ayerbis, in quo cauit, ꝙ si Ferd. filius primogenitus morte præuentus fuisset absq; liberis masculini sexus, Alphonsus de Ayerbo pr̄ ipsius Comitis succederet, & licet assensus prędictus fuisset obtentus post mortē Sancii, & Ferd. attamē valet, & tenet cū clausula, de plenitudine ptātis, volumus eādē vim, & efficaciā obtinere, ac si tpe dictæ dispōnis interuenisset, non obstante, ꝙ post mortē obtentus esset. ex quo cum p̄stitus fuerit ex cā seruitiorū, & in remuneratione p̄dicti Alphonsi, potuit rex, ēt si aftrix filia

Ferdi-

2 Ferdinandi inuestita fuisset, sibi prçiudicare, & oĩa iura † to lere: cum ex cã prædicta, & in remuneratione seruitiorum, possit dñium alteri q̃situm, de iuregentium tollere: p tex. in l. itẽ si verberatum, vbi Bar. & Ang. ff de rei vend. & in l. Luc. vbi idẽ Bar. & Ang. ff. de euict. & in l. Antiochẽsium, vbi scri-
3 bentes, ff. de priuil. cre. Et † quod cã remunerationis, sit suffi ciens principi ad tollendum dominium rei meæ. consuluit plenè Rom. in cons. 30. in casu ꝓpositæ consultationis. Pau. de Cast. cons. 105. donatio prædicta, in fi. & Deci. in consil. 498. viso casu ꝓposito, & in cons. 488. viso puncto. in 3. vol. & alibi sæpe, & ita cõiter tenent doct. Cauo. in c. q̃ in ecclesia rum, extra de const. & p alios in l. fi. C. si contra ius vel vtil. publ. & in ꝓœ. ffor ũ. Nec ꝓdest dictæ actrici auctoritas Loffredi, in c. 1. §. donare, vers. cum accidisset hic casus, q̃ l. feudalie. pot. dum inquit, ꝙ dum hic casus contigisset tpe regis catholici de comitatu Simbaris, & de comitatu Auellini, q̃a tractabatur de præiudicio hæredum de consilio magnifici Thomę de Malferito vicecancellarii regni Aragonum, viri doctissimi, recusauit rex ipse assensum præstare, de quo quidem ex tenore priuilegii ꝓducti in actis, apparet totum cõtrarium, vbi est subscriptio prçfati catholici regis, nec non, & prædicti quondã magnifici Malferiti, & sic salua pace prę dicti mag. Loffredi aliter se habuit factum, quã ipse scripserit. Vnde aut forte id somniauit, aut affinitate magn. Pyrrhi Antonii Crispani viri prædictæ actricis, & cognati ipsius magn. Loffredi ductus, ita dixerit, litẽ futuram hãc præsentiens. Nec clausula: absq; prçiudicio iuris alieni. vr̃ in aliquo prçiudicare eidẽ actrici, cum rex ipse ex certa sc̃ia memorãdo substõnem factã Ferdinando, si absq; filijs decederet masculis, & ꝙ demum decessit relictis duab. filiab. tm̃, consensum præstitit cum clausula, de plenitudine ptãtis, & ꝙ habeat illam vim, & efficaciã ac si obtentus fuisset in vita, non
4 obstante, ꝙ decesserit Sancius, & Ferd. absque filijs masculis nam clausula illa: videlicet, sine † præiudicio iuris alieni. intelligitur in non expressis, & in iure, quod forte competeret aliis quã fœminis: vel de aliquo iure particulari: vtpote hypothecę vel simili, postquam assensum præstitit ad exclusionem fœminarum, ne videatur aliàs incontinenti in eadem

ſcriptura ſe correxiſſe:contra tex.in l.nam ad ea.ff.de cond. & demon.& ſic mutaſſe voluntatem:contra tex. in c. maiores,de pac.& in l.qui teſtm̃,ff.de prob.cum non ſit præſumẽdum voluiſſe apponere dictam clauſulam ad impugnandũ, & irritandum dictum aſſenſum:vulg.l.ſi miles, qui deſtinauerat,ff.de milit.teſt.& facere actum fruſtratorium : contra
5 tex.in c.ſi ciuitas,de ſent.excom.in 6.Et ꝙ prædicta † clauſula intelligatur præter quàm in expreſſis, decidit expreſsè Bal.in l.item Labeo,ff.famil erciſcun.vbi quærit de illa clauſula,ſaluo,& reſeruato.quòd ſi ſententia eſſet contra legem, vel præter formam ſtatutorum,ꝙ ex tunc intelligatur reducta ad debitum modum,quam iudices maleficiorum adducunt in finibus ſententiarum,vtrum aliquid operetur, & arguit primo ꝙ ſic:per gl.ibi.determinat tamen contrarium, ſecutus Iac.de Belu.in l.ſi pacto,quo pœnam in ſuis add.C. de pactis,& reſpondet ad gl.in d.l.item Labeo. quod debet intelligi circa non deciſa, ſed obmiſſa. & quòd circa ea,
6 † quę ſunt ſpecialiter declarata,non valeat reſeruatio. & ea eſt ratio ſecundum eum, quia eſſet ſibijpſi contrarius. Ad idem accedat,quod voluit Andr.in c.1. qui ſucc. tenen.vbi
7 dicit,ꝙ ſi † in conceſſione principis ſeu confirmatione dicatur,iuribus alienis ſemper ſaluis, ſeu iuribus noſtræ curiæ ſaluis,non operatur in conceſſis,& expræſſis, ſed per talem reſeruationem videtur princeps reſeruare alia, quam donata,& ea,quæ inſunt confirmationi vel donationi,quia generi per ſpeciem derogatur,alleg.tex.in l.ſanctio legum, ff. de pœn.quibus ſuffragantur dicta Pau.de Caſt.in conſi.162.circa id,quod primo conuenti.Soc.conſi.43.viſo teſtõ in 4.volu.& latè gl.Pariſienſi.in §.44.q.10.& faciunt alia multa allegata in cauſa comitis Condiyanni; & in alijs multis cauſis.Et ꝙ in caſu præſenti dicta clauſula,ſine præiudicio iuris alieni,noluerit reſeruare iura filiarum reſpectu ſucceſſionis ſed iura aliorum,vel aliquod ius particulare, vt puta hypothecæ,vel ſimile,patet, quia inter cæteras cauſas in procemio priuilegij aſſignatas per regem catholicum, quibus maieſtas ſua fuit mota ad præſtationem dicti aſſenſus:ex quib. cauſis arguitur mens diſponentis,iuxta tex. in l. ij. & quod ibi doct.no.præſertim Bar.& Bal.de hær.inſt. & in l.regula.

in §.

in §.si quis ius,ff.de iuris, & fac.ign.fuit, quia dispositio testamentaria prædicti Sancij fuit satis honesta, & vtilis, pro cõseruatione feudi in familiã,q̃ per masculos conseruatur. Si igitur ad hunc effectum præstitit assensum,commendando dispositionem Sancij sic prouidentis, si per illam clausulam,sine preiudicio iuris alieni, voluisset reseruare ius filiarum respectu successionis feudi, posset de inconstantia redargui,ex quo primo concessisset assensum ad exclusionem fœminarum,& eodem contextu in eademmet scriptura, virtute dictę reseruationis illas inclusisset.Quod non est dicendum de tanto principe, cuius p̃cipua fuit constantia virtus. Item minime meminit de assensu comitis Ripacurtiæ tũc Proregis,super transactione inita eo tpe,nec successiue Cæsareę maiest.die 20.Aug.1518.super dicta transact.c.& assensu,ac beneplacito interposito per dictum Proregẽ, ac ẽt sup instrõ ratificationis prędictæ factæ in anno 1519.sub commemoratione,imò cum inserto tenore tam dictę primæ trãsactionis,q̃ ratificationis inde secutę,quã assensuum regiorum desup pręstitorũ,de quib.assensib.& regiis confirmatio
8 nib.oportebat fieri mentionẽ alias † grã fuisset subreptitia, secundum gl in cle.dudũ,in ver.pactũ de sep.Alex. in consi. 62.vol.1.& cons.125.vol.2.& Cur.Sen. in consi.35. & ita in spẽ consuluit Ripa,q optime loquit̃ in 2.lib.rñsorũ. c.28. p perfecta resolutione in vers.5.ex alio redditur subreptitia, nu.29.Secundo,quia licet fecisset mentionẽ,ꝙ in instrõ vltimæ trãsactionis interuenerit p̃sentia & auctoritas Funufrij Cantelmi eius viri ac illust.Marchionis layni & excellentis Carolli Spinelli,cuius consanguineorũ,tamẽ non meminit, ꝙ in primo cõtractu celebrato in anno 1518. interuenit p̃sentia consensus, & auctoritas do. Antonini Sisc Comitis agelli,eius auunculi,& pcurator,& Mundualdi p eã potẽti, & concessi:& minus ẽt, ꝙ ad dicta trans. fuit deuentũ interueniẽtia p̃ntia plurimorum Comitũ,Baronũ,ac aliorum nobilium,& maxime illustris don Vgonis de Moncada, prioris S.Euphemiæ,tuc regij gubernatoris puinciarũ Calabrię; & cõtractus trãsactionis fuerat celebratus in terra agelli sui auũculi;cũ cuius auctoritate cõtraxit, vt sic nullus possit suspicari nec cogitari metus,& minus ẽt meminit,ꝙ in cõtra-

iurauit se esse maiorē 13.ann.de quo oportebat facere mentionē:aliàs absolutio est nulla vt in terminis consuluit Ab. in cons.72.quinq; dubia examinanda,in 4.dubio, vol. 1.&
15 seq.Soc.in cons.95.59.Nec suffragaretur † fuisse factā mētionē de oīb.instris,dum se ad instra refert,& voluit tenores illorū haberi ꝓ expressis:iuxta id,quod di.Ang.in l.oēs p illū tex.C.de pscr.30.ann.quia hoc non sufficit, vt in particulari in terminis consuluit Rom.in d.cons.326.quē sequitur
16 Soc.in pdicto cons.59.qui oīno inspici dēt. Nec est † omittendum,ꝙ absolutio seu habilitatio pdicta fuit obtenta à summa pnīaria,quo casu talis clausula non operat̄ expræssionem,q̄a dictum Ang.in l.oēs,C.de pscr.30.ann. & sequaciū,habet locū in dispōne legis vel principis,non aūt in inferiore à principe,vt tradit Ang.in l.sed,& si quis in §.quæsitū,per illum tex.in ver.spāliter, si quis caut. & sequit̄ Alex. ibi.ꝓ quo dicit esse bonū tex.in c.qui ad agendū, de procu. in 6.Fel.in c.nonnuli,in vers.hæc & similia.de rescr.Dec. in cons.165.viso tenore priu.vbi latissime.Vltimo, habilitatio pdicta concessa fuit ad postulationē partis,vt patet in ea , &
17 sic†non motu ꝓprio:quo casu,ēt si obtenta fuisset à summo Pontifice,non sufficit dicta clausula:sed est plus,quā necessaria spālis expressio,secundū Ang.in d.l.sed & si qs, in §.q̄sitū,in fi.si quis caut.Rom.in cons.227.Istæ sunt rōnes, & sequtur Dec.in d.cons.165.viso tenore priuilegij. Nec pmissis refragat̄ clausula:& cū solennib.clausulis,condōnib. cautelis,& iuratoriis renunciationibus,personæ , & bonorū quorumcunq; obligationib.efficacibus,& fortissimis, & alia, & pmissa forsan cū diuersis aliis clausulis,ꝓmissionibus,& iuratoriis renunciationibus,& psonarū, ac bonorū obligationibus,aliisq; insolitis ac fortissimis, & efficacioribus cautelis ꝓcesserunt,& facta fuerunt,&c.& alia, Nos igit̄ dicti instri,& aliorum oīum hic de necessitate exprimendorū tenores,& continentias formas,& cōpendia, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omissum insereret̄ , psentibus ꝓ plenis sufficienter expssis habentes,& attendentes , ꝙ iurm nō
18 debet esse vinculū iniquitatis &c.Nā pmissa † non euacuāt vitium subreptionis:quia non sufficit in genere facere mentionem,sed requiritur notabilis expræssio eorum,quę potuissent

ſent diuertere principem ad non concedendum, ſeu difficilius concedēdum, vt dixit no. Panor. in c. in noſtra, de reſcr. Bal. in c. cum dilecta. eo. tit. Panor. in c. 2. de dolo, & cōt. Nec euitatur obreptio, ſi quis per inuolucrum verborum effugia deliberatam mentem principis. Ita Pan. poſt Inn. in d. c. cum
19 dilect. quia non ſufficit, † vt impetratio à ſubreptione ſaluetur, exprimi generaliter factū, niſi ēt exprimatur modus, & qualitas facti vt dic. gl. in c. dilectus filius Abbas, in ver. cauſa de reſcr. Et huius eſt rō, quia ex ea generalitate, quæ obſcuritatem parit, de facili princeps pōt circumueniri: vt in l. fi. in fi. C. de dot. promiſ. Ita in proprijs terminis in abſolutione à iurō, concludit Rom. in prędicto conſ. 326. & ſequitur Cur. Sen. in conſi. 35. ſtatuto, & capitulis Ianuæ, & Soci. in d. conſi. 59. Prętcrea, vltra exceptionem periurij, obſtat
20 exceptio † tranſactionis, & ratificationis factæ ex interuallo, & alterius ratificationis ſubſecutę: imò ēt nouæ, & geminatæ tranſactionis ſubſecutæ, ēt ex interuallo 10. annorum, quę tranſactionis exceptio de per ſe, circumſcripto iurō impedit litis ingreſſum, & proceſſum ad vlteriora per tex. in l. eleganter, §. ſi quis poſt, ff. de cond. ind. & in l. tranſ. finitam, C. de tranſac. & in d. c. 1. de litis conteſt. in 6. quia aut actrix vult, venire tanquam decepta dolo re ipſa, & enormiter læſa, & non poteſt, ſtantibus ampliſſimis renunciationibus tā in prima tranſactione, quàm in 2. 3. ratificatione, exceptione doli, vis, metus, in factum, & omni legum auxilio. Item ſtante donatione facta ex certa ſcientia, de omni eo, q̀ forte plus valerent iura ceſſa, & renunciata, quia potuit renunciari, remedio, l. ij. de reſcin. vend. & per doc. in d. l. ij. Itē potuit renunciari omni legum auxilio, vt per Bar. in auth. matri & auiæ, C. quando mul. tu. off. fun. pot. Item quia tranſactio nō poteſt reſcindi prætextu læſionis, etiam vltra dimidiam iuſti precij. vt tradunt Cyn. Bal. & Sal. in l. ij. C. de reſcind. vend. Bal. in l. ordo, de exec. rei iu. & in l. fi. §. 1. C. comm. de leg. & ſcribentes in l. ſi quis cum aliter, ff. de verb. obl. & Mod. in l. fratres, C. de tranſ. vbi firmant hanc eſſe cōem opi. & tenet ēt Alex. in conſi. 43. ſup præmiſſo themate, in 1. vol. Et hoc, niſi habito reſpectu dubij euentus litis, daretur læſio vltra dimidiā, & ſic ēt fuiſſe deciſum in cōſ. refert Affl. in dec. 220.

licet

licet in casu nostro nulla ēt minimo læsio considerari possit eũ uirtute trāsactionis ꝑdictarũ fuerint soluti ꝑdictæ actrici plus quā scuti 20.mille,excedētes tunc tpis valorē dictæ terræ Simbaris, ut liqt ex actis. Itē obstat actrici exceptio, quā de euictione tenet actio, eundē agentē repellit exceptio,de qua in l.uendicantem,ff.de euict.Similiter ꝑ Comitē opposita; quia in ult. transact. instrumento promisit euictionē in ampla forma: imò ēt dedit fideiussores de euict. & iō nunc agēdo repelli dēt à limine iudicij,& omnis sibi audiētia de-
21 negari,ex quo dicta exceptio†est de exceptionib.impedieti bus litis ingressũ,& ꝓcessum ad ulteriora, licet possit ēt opponi ad merita,ꝑ tex.in l. 3. C.de fide instr.& iure hastæ fisc. lib.10.ubi not.Bar.& seqt̄ Phil.Fr.in d.c.1.de lit.cōtest. in 6. Itē obstat actrici exceptio præcij nō soluti;nā si prætēdit tot transactiones rescindere, hēet necesse restituere acceptũ, ut
22 est casus in l.si diuersa,C.de trāsf.vbi † q̄ vult rescindere transactionē,tenet̄ ad restitutionē acceptorũ ibi hoc ēt no. Pau. de Cast.& Sal.& no.Bal.in c. 1.§.not.de his,q feu.da.pos. vn-
23 de cũ teneat̄ † ad restitutionē opponēte cōuento, impeditur agere,ut no.doc.in l.iurisgentiũ,ff.de pac.& in filiæ licet, C. de colla.& in l.Iul.§.offerri.de act.emp.Bal. in l.cũ tradit.C. de act.emp.& ita alias meminit Affl. fuisse decisum in cō si. in sua decis.supra d.3.dubio. Vltimo cōsiderādũ est,ꝙ ab anno 1514.quo fuit obtentus assensus à rege cath.snp testō Sācij,decursi sunt anni 30. Item,ab anno.1508. quo fuit inita dicta transactio,sunt elapsi anni 36. & semper terra Simbaris fuit tēta,& possessa per Alphonsum, & demum post eius obitum per modernum Comitem cum præstatione militaris seruitij & sic cum non agatur nunc cum fisco sed inter priuatos,etiam si aliquid ius competijsset actrici, fuisset exclusa præscriptione,ut in c.si qs per 30. & ibi And. si de feu. fue.cont.& habetur in const.regni:quadrig.quæ exceptio similiter est impeditiua litis ingressus,& ꝓcessus ad ulteriora
24 secūdũ tñ distōnē Bar.in l.si.ff.ꝓ suo ꝑsertim, qa ex†instris publicis,& regijs assensibus dicit̄ euidētissime cōstare,iuxta dictũ Bar.in l.1.ver.uenio ad qō.ff.de nou.oper.nuncia.iuxta tex.in c.cum dilecti.de donat.& in c. cum contingat. ubi hoc not.Anton.de Butr.in 3.notabil.de rescrip.& in c. licet

causam,

causam,de prob. Et sic stāte volūtate Sācij senioris de cōseruādo terrā ipsam in familia,deficiente primogenito sine masculis,& consideratis tot ratificationib. cōtractibus,& regijs assensibus, ac transactionib. ac exoluiione scutorum 2000. in circa,æquiualentiū,nedū dubio euentui litis, & p̄tēsis iurib.actricis,sed vero p̄cio æstimationi, & ualori terræ p̄dictę factis,in quā pro obseruantia, & executione iustæ, & honestæ auiæ dispositionis, stante tā notoria iustitia,molestari,p̄dictus excellēs Comes nō debēt,obstātib.tot exceptionibus ualidissimis,& vnaquaq; ipsarū,p̄put exceptio iurisiur.periurij,trans.Itē quē de euict.13.act.& c.Itē p̄cij nō soluti,& p̄sumptionis,& qualibet ipsarū impedientibus litis ingressū, & processum ad ulteriora,ulterius molestari , & ita fundat̄ ex præmissis prædicti eccellentis Comitis intentio. Pro parte uero prædictæ Mag.actricis dr̄ esse in causa ipsa procedēdū,non obstantibus exceptionib. p̄dictis,& incipiēdo ab exceptione iurisiurandi dr̄,iā est p̄uisum p absolutionē seu habilitationem à iuris.Nūc āt circa subreptiones,& obreptiones allegatas,dū dicitur,tacitam fuisse p̄ntiā do.Ant.Ianua. tunc præsidentis sacri cons.quia nō interuenit,ut iudex,nec
25 ut superior,ita q̄ ex eius præsentia dici possit†exclusus metus uel dolus,sed interuenit ut testis: q nō approbat contra-
26 ctū nec reprobat,arg.l.Caius,ff.de pig.act.†& talis p̄ntia nō inducit̄ consensum.l.Titia.§.Lucia Titia. ff.de leg.2.& Ang. in l.quidam.ff.de euic.& accedit cōs.Pau. de Cast.74.& quæ dixit Bar.in l. sicut, §.non videtur,quibus mod.pig.vel hyp. sol.& plenè Io.Lupi.in rep.rub.de don. inter vir.& vx.& po-
27 nit gl.in cōs.feud.paris,§.13.in gl.1.& sic præsentia†illa nō adhibita ad illum finem, nihil operari poterat: cum operari non potuisset ultra intentionem agentis, l.non omnis,cum simi,ff.si cert. peta.& sic taciturnitas præsentiæ prædicti do. Ant.ut testis interuenientis, non inducit subreptionem nec obreptionem,c. plerunq; cum ibi no.de rescriptis.;Secunda subreptio uana est,cum contrarium appareat, ex inspectione absolutionis, in qua facti series per extensum narratur, & geminatione non obstante Papa ex iustissimis causis in rescripto narratis,cōcedit habilitationē,ut agere possit.Tertia,subreptio minime suffragari apparet, dū p̄supponit̄ non fuisse

fuisse factã mentionẽ de receptione pecuniæ, & ratificationem contractuũ.qa eo mõ tollitur,ex quo procurator, q ratificauit,nõ habuit mãdatũ ad ratificandũ: sed tm̃ ad recipiẽdũ pecuniã,& nedũ de promissione pecuniæ, sed ẽt de solutione,& quietatione per actricem facta eccellenti Alphonso
28 mentio facta fuit. Quinimo, & si mẽtio†facta non fuisset, adhuc non uitiaretur ꝑdicta habilitatio:quia receptio pecuniæ,quæ fit per contrahentẽ,nõ purgat mẽtẽ, nec alios præcedentes defectus:uoluit.n.contrahẽs sibi magis cautũ esse: nec p hoc approbare cõtractũ.Ita Bar Ang. & Fulg.& mod. in l.2.ff.de cond. ob turp.cau.gl.Bar.& alij in l. 1. C.qđ metus cau.& consequenter postquã ex receptione pecuniæ non resultauit approbatio contractus,q̃ possit redere Põtificẽ difficiliorẽ ad concedendũ absolutionẽ prædictã non erat de ea opus facere mẽtionẽ:ut no.in c.sup literis, de rescr. Itẽ attenta nã iudicij, solutio pecuniæ parum operatur circa metus purgationẽ:vt dicũt doc.in d.l.2.& in d.l.4.Imo.& mod. in l.naturaliter,ff.de acq.poss.& in c. sup hoc. de renũciatio. Quarto,nec militat prætensa subreptio taciturnitatis testamenti regio assensu roborati quondã Sancij aui paterni primi acquirẽtis:quia id narrare nõ cogebaẽ, nec similia, ex qbus resultare potest exceptio perẽptoria, p tex.in c.1.de litis
29 contest.in 6.& ibi Arch.& Io.mo.ubi subdũt†ꝙ sicuti actor in libello nõ tenetur facere mentionẽ de exceptione rei, ita pariter in rescripto. unde uidemus, ꝙ rescriptũ non faciens
30 mentionẽ de priuilegio,pꝙ†priuilegiato cõcedit exceptio peremptoria,ualet,& non uitiatur : vt obreptitium, uel subreptitium secundum communẽ canonistarũ regulã secũdũ Fel.relatã in c.1.de rescr. exceptis exceptionib.rei iudicatæ, & transactionis,& iusiurandi, q̃ impediunt litis ingressum: de cæteris mẽtione non facta, obreptionis uel subreptionis uitiũ nõ inducit: ut dñt doc.in c.sup literis, & maxime Fel.
31 de rescr. & in c.ex literis. de off.del.ex quo†põt iudex alias exceptiones non admittere,si vult, ante litẽ cõtestatã:ut dic. Pan.in c.fi.de libel.obl.& fortius dr,ꝙ ẽt falsitas narrata cir-
32 ca merita cãæ,unde resultat,ꝙ†exceptio perẽptoria,nõ reddit rescriptum subreptitium,ut dic.Pan.in c. ex parte de foro cõp. Cõgerit late Ripa in d.c.1.de rescr.Et cõsequẽter dũ

prætenditur

prætenditur obreptū uel ſubreptū,tacēdo teſtm̄,quod p̄tēditur regio aſsēſu roboratū.nō ex hoc uitiabit̄ reſcriptū,ex p̄miſſis Quinto, nec militat tacuiſſe ſe in anno 1519. iuraſſe
33 eſſe ætatis annorum 16.tū† qa contractus celebrat̄ cum pſona cōiūcta,qui poterat eius ætatē nō ignorare,iō nō poterit ſe circunuentum aſſere p iurn̄i cōtrahētis.ita dixit Alex. in l.q iuraſſe,ff.de iure iur.limitās dictū Gul. ibi.refert & ſe-
34 qt̄ IaſCin auth.ſacra puberū,C.ſi aduer.vend. Tum quia†habilitatio à iurō ita concedit maiorib.ſicut minorib.ratione enormiſſimæ læſionis:ut di.Ant.de But.in c. cum cōtingat, de iureiu.Anch in c.2.eo.tit.& dixit Ant.de Alex.in l.ſtipul. hoc modo concepta,ff.de uerb.obl.refert,& ſeqt̄ Affl.in deciſ.322.cōprobat̄ ex no.p Fed.de Sen.in cōſ.199.& per eundē Anch.in reg.acceſsorium de reg.iur.in 6.& ſequitur Cāp. in trac.priu.dotis,in 4. part.in 15.q.Et ſucceſſiue non eſt curandum ſi tacuerit ſe iuraſse maiorem, poſtquam ita cōceſſurus fuiſset maiori,ſicut mino.ſtante enormiſſima læſione. Tex.eſt in c.dudum,in verſ.cōſiderātes,de p̄b.in 6. & in c.ſi ꝓ cler.eo.tit.& eſt de intentione Inn. & Hoſt.in c.ex literis, de tranſ.& domini de Rota in dec.67.Sexto, dum prætenditur tacitum fuiſse de promiſſione euictionis , ſalua pace:qa contrarium apparet ex tenore habilitationis.Nunc aut conſiderando clauſulas in dicta habilitatione contentas,ibi dū dr̄,tenores,continentias, formas,& cō pendia,ac ſi de verbo
35 ad uerbum nihilo penitus omiſso inſereret̄, †præſentibus ꝓ plenè,& ſufficienter expræſſis habētes.quæ clauſulas operatur, vt perinde habeat̄,ac ſi omnia cōtēta in inſtr̄o ſpāl̄r, & noīatim exp̄ſſa fuiſsēt pōtifici.Ita Fed.de Sen. in ſuo cōſ. 47.Incip.habita ſup caſu p̄miſſo.& uoluit Bal.in c.dilect.de
36 reſcr.ubi inqt:†ꝙ qn̄ Papa dicit,ꝙ tenor hēatur ꝓ exp̄ſſo de uerbo ad uerbū,nulla obſtātia officit.Idē tenet Ang.in l.oēs p illū tex.C.de p̄ſcr.30.vel 40.an.& in l.ſed & ſi q.s,ꝰ. q̄ſitū, ff.ſiqs caut.& in conſ.273.Alb.in l.1.C.qū imper. int.pup .& vid. Io.de Ana.in cōſ.56.his,quæ in facto ſunt,viſis,& ſic qū oīa p̄miſſa nō ꝓcederet̄, ex ſola clauſula p̄dicta excludetur oīs obreptionis,& ſubreptionis ob̄o,cū oīa cēſcant̄ narrata,
37 & exp̄ſſa Pōtifici.Scd̄o,conſiderāda eſt †alia clauſula in reſcripto p̄dcō,videlicet,p̄miſſis ac quibuſuis alijs in cōtrariū facientibus nō obſtātib.quibuſcunq;, p quā clauſulā oñdit̄

de intentione Pōtificis fuisse cōcedere absolutionē à iurō, ēt si qcūq; obstātia sibi nota fuisset,& sic nō pōt considerari vitiū subreptionis & obreptionis in eo, vt dixerūt domi.de Ro.in dec.340.præpositus in c.oblatæ.de appel.Soc.cōsi.63. uol.3.Anc.in cōs.295.Goz.in cōs.25.& 85.bñ facit, qđ scr.
38 Paul.de Cast in cons.219.sup.puncto isto ubi†dicit, ꝙ licet qñ nō narrat qualitas spurietatis, reddat rescriptū subreptitiū,tamē si princeps vtit verbis gñalib.includentib.qualitates,sup q̄s ꝓuidet,censetur dispensatū,& gra nō vitiatur.Ex
39 dixit Bal.in ꝑlud.feu. ꝙ clausula†nō obstātib. plus operat, quā clausula,ex certa scientia refert,& seqtur Arc.in cōs.15. & Dec.in cōs.341.Si ergo clausula,nō obstantib. plus opat quā clausula:ex certa scientia.cū verbis ita prægnantibus,sine dubio dicendū est,rescriptū prædictū reuocari in dubium minime posse,ꝑ no.Bar.in l.conficiunt,§.codicilli,ff.de iur. cod.& in cons.196.ciu.Camerini,&c.vnde dixit Old.in cōs.
40 257.ꝙ†clausula: ex certa scientia.facit ualere illud ꝙ alias
41 patiebat defectū,& qui†cōtra illud,ꝙ facit princeps ex certa scientia opponit aliquid,debet repelli. Dixit Bal.in c.1.§.
42 si quis auth.de pace Const.& in l.eos,de appell. Imò†in tali casu nihil opponi pōt,qđ annullet grām.Ita Bal.in pœ. decr.& cumulat Dec.in cons.655.& in d.cōs.341.ubi firmat uitiū obreptionis,eo casu allegari nō posse. Et sic ultra particulares rñsiones,clausarum ꝑdictarū uirtute attēta,reiectis subreptionibus, & obreptionibus sic figuratis, nō obstante exceptiōne iusiurandi,& periurij,vr̄ dre ad ulteriora procedi.Et minime obstat exceptio transactionis, quia metu, m, & re ipsa,dolo,ac enormissima læsione,doloq. ex proposito, spolio præcedente violento,exñtib.ut plenè uerificabit cōcesso termino,ex q̄ uerificatione rescindetur, & annullabū-
43 tur oēs contractus mentionati. Et licet iuris † articulus sit dubius,si data enormitate lęsiōis trāsactio rescindat,de quo in l.siqs cū aliter,ff.de ver.obl.& in l.2. C.de resc. uend.Tñ
44 †enormissima læsiōe accedēte,& inspecto litis euētu, oī cōsensu cōcludit annulari,seu rescindi cōtractū ꝑdictū, ut cumulat late Mod.Pātaleō in rep.l.2.C.de resc.ven.11.extēsione.Imò,hoc casu cōsensum deficere ab actu, de dolo,& metu.initos contractus fuisse,actrix exhibebit in meritis causę,
45 cū requirantur ꝓbōnem,& †altiorē indaginē,ad merita re-

ſeruare opus erit, iuxta no. p Bar.& Doc.in l.nā & poſtea,ff. de iur.iu.& in l.ille,à quo:in §.ſi de teſtō ff.ad Treb. Paul.de Caſt.in cōſ.82.in antiquis.bene facit qđ dixit Io.An.in d.c.
46 1.de litis cont.dū dicit† ꝙ tūc exceptio tranſactionis impedit litis ingreſsum,qñ eſt facta bona fi.Secus,ſi mala fi.ut in caſu pſenti:qa tūc nō impedit,refert.& ſequit ibi Phil.Fran. ver.ī eadē gl.bñ faciūt no.p Bal.Sal.& alios in l.2.C.de edic. D.Adr.tol.&Mod.in l.4.§.cōdēnatū,ff.de re iu.& l3 exceptio
47 †trāſactionis impediat litis ingreſsū,cū ſit exceptio litis finita,ut p Bar.in l.elegāter, §. ſi qs poſtea,ff.de cōd.īd.& in l.nā. & poſtea.ff.de iureiu.& in c.1.de lit.cont.in 6.ꝙ eſt uerū,ēt ſi is,q trāſegit,ſit lęſus ultra dimidiā iuſti pcij,nō pōt trāſactio nē reſcindere, l.Lucius.§.fi.& ibi gl. & Bar. ff.ad Treb. Can. in c.cū cām,de emp.& vēd.conſul.Alex. cōſ.40.ſup præmiſſo them. 1.vol.tñ qñ trāſactio cōtinet enormiſſimā læſionē,
48 ēt habito reſpectu ad dubium litis euētū,abſq; † dubio pōt reſcin.præſumit.n.in ea ineſs e dolus ex ꝓpoſito, ꝓut ineſse cenſetur qñ adeſt enormiſſima læſio:ut not.Doc. in l. ſi quis cū aliter,ff.de uerb.obl.& in c.qntauallis,ff.de iureiu.p Bar. in l.ſi ſocietatē,§.arbitrorū,ff.ꝓ ſoc.& in hoc caſu enormiſs. læſio.concludunt communiter Doc.ꝓcedere opi.Bar.in l.2. C.de reſc.ven. ꝙ tranſactio reſcindi pōt:ex remedio d.l.ſiqs cū aliter.Ita cōcordando dictos caſus,multū notabiliter cōclu.Phil.Cor.in conſil.166.circa 1.ver.nec obſtat, 1.uo.Nec obſtaret iā dictum ꝙ exceptioni doli, & enormiſs. læſionis ſit renunciatū cū iuramento,qui dolus præteritus, & pñs remitti poteſt,l.ſi unus,§.illud,ff.de pac.l.Aurel.§. Caius, ff.de lib. leg. Sic ēt enormiſſimæ læſioni renunciari poteſt, d.l.ſi quis cum aliter.Imo.in c.cū contingat,de iureiu. Nā actrix ipſa ex verbis quantūuis generalib.& pgnantib. nō videtur habuiſse animū remittēdi tā aptiſſimū dolum, & læſionem tam enormiſſimam,ꝙ uoluerit abdicare à ſe dominium terræ Simbari, quæ tam clariſſimo iure ad ſe ſpectabat, ni-
49 hil habito† ſeu recepto à præfato Alphonſo,& ſic qtūs renū ciauerit dolo,& enormiſſime læſioni,non videtur propterea ſibi pręiudicaſse,quo minus petere non poſſit reſcindi contractus ex cauſa exceſſiua,& enormiſsima læſione:iuxta no. per Aut de Butr.& Mod.in d c.quintaualis, ubi ſi quis promiſit

misit non uenire cõtra contractũ ratione enormis,uel enormissimæ læsionis, poterit uenire contra,si quidẽ fuerit enormissime læsus.Pro quo etiã facit,qđ no.Bar.in l.doli clausula,§.fi. ff de uerb.obl.& in l.pen.§.idemq. sit, ff.de cond.ind. Qua.n.facilitate fuit inducta ad transigendũ,eadẽ fuit inducta ad renunciandũ,& prout fuit decepta in transigendo,ita etiã in apponẽdo dictas clausulas,& faciẽdo dictas amplifs. renunciationes: præsertim quia huiusmodi clausulæ apponi solent de stylo notariorum:ut dicit Bar.in l.3.ff.de cod.Et ex præmissis,& alijs rõnib. multum singulariter cõsuluit in particulari Petr.Philip.Cor.in cõs.189. per totum cõs.incip. in p̃senti & c.1.vol.& in cõs.166.pen col.uersi.nec obstat in eo.uol.Soc.in cons.163.uer.ad præmissa ẽt adduco,in 2.vol.

50 Vbi in fortioribus† terminis uoluit,ꝙ si quis cõtrahit cum adoloscente consumpturo,dicitur dolose facere,quanto magis in dolo esse præsumitur,qui cum eo contrahit,q̃ contrahendo consum.arg.l. si quis cum sciret,ff. de usuc.pro empt, & in l.ꝙ si min.§.restituere,ff.de minori.& concludit contractum sic initum,esse rescindẽdum. Idẽ per plura in contractu transac.data enormifs.læsione,firmat Dec. in cons. 216. vers.concludendo tñ 2.vol.& sic p̃supposito dolo,circunuentione,ac enormissima læsione, ꝓut clarissimum est in casu, præsenti,rescindi potest allegata transactio, & per supra di-

51 cta,nõ erit exceptio† litis finitæ, & impeditiua litis ingressus.Illa.n.exceptio trãsactionis impedit q̃ bona fide, sine dolo,& legitime facta est.ut in l.causas,C.de trans.no.Bal.in c. constitutus de trans.Io.And.& Phil. Fr.in c.1. de lit.contest. nõ ãt transactio,de qua agitur, in qua apertifs. dolus,manifesta circunuentio, & læsio plusq̃ enormissima depræhenditur.Nec suffragari posset ꝙ transactio prædicta fundetur in testamento quondam Sancij, regio assensu roborato : nã te-

52 stm̃ est nullum,& inualidum,tanquam stipulatum† per notarium vasallum,& assensus seu confirmatio nõ ualidat ea, q̃ nulla sunt,sed q̃ ualida sunt tpe cõfirmatiõis,l.Aurel,§.testã,ff.de lib.leg.l.si qs priore, ff.ad Treb. q̃ iura ad hoc allegat Alb.de Ros.in 1.pte stat.21.q.nec assẽsus dictũ testm̃ roborat,nã fuit impetratũ in anno 1504.& testm̃ fuit cõditum in anno 1493.& sic p̃ annos 11. post testm̃, & fuerunt in eo

expresse

exp̄ssa reseruata iura aliena,p q̄ uerba nō vr̄ in aliquo dero gatū iurib.p̄dictæ actricis.Imò uoluit rex cath.illa exp̄sse re seruare, nā licet princeps in dubio p̄stando aſsēſum non videat̄ derogare iure tertij,ſed illud reſeruare,l.nec auus,C.de emāc.li.& qđ uoluit Bal.in l.qđ principi,ff.de cōſt.tn̄ quan-
53 do princeps† in priu.aliena iura reſeruat, ſolum ius,ꝙ ipſe hēt,cōcedere vr̄:& ſi ius aliqd nō hēt,nihil cōcedit.Ita Bal.
54 in l.fi.4.q.C.de edic.diui Adr.toll.† Illa.n.clauſula, iuribus alienis ſaluis, importat cōdōnē.ſ.qn̄ aliena iura ſint ſalua, & rex cōcedēs ſub illa clauſula nō teneť de euictione: ut te-
55 net And.de Iſe.in c.1.in prin.de l.Corrad.& ad ſinē† inuali dandi actū,plus opatur exp̄ſſa reſeruatio,q̄ tacita:ut di.Alex. in cōſ.52.vol.3.firmat Affl.in c.1.uerſ.bn̄ tn̄ p̄ſumit,&c.qui ſucc.tene.ſed in caſu p̄nti needū in fine aſſenſus, adeſt clauſula:alienis iurib. ſemp ſaluis. ſed in corpore, & in diſpōne
56 dr̄,citra tn̄ p̄iudiciū alieni iuris. Ex† qua reſeruationis gemi natione apparet de enixa volūtate Regis cathol.nolle iurib. clariſſimis prædictę actricis derogare:geminata.n.uerba maiorē effectū volūtatis,& obligationis arguunt & inducunt, l.ſi ſtip.ff.de uſucap.l.2.ff.de manu.teſt. cumulat multa Soc. in ſuo cōſ.25.col.8.uer.3.uero trac.in 1.uol.Itē, aſſenſus minime ſuffragať,ſtante eius clariſſima obreptione: non.n.expræſſit, ꝙ prædicta actrix poſt mortē ſui genitoris Ferd. ſucceſſerat in terra Simbari,& ipſius poſſeſſionē ceperat, & qđ de ea fuerat inueſtita p priuil. ſuæ maieſt.Quæ omnia ſi eidē innotuiſsēt,ingenue credēdū eſt, p̄dictū cath. regē hmōi aſſenſum nō p̄ſtitiſſe,& p conſequens de eo iudicādū eſt,ac
57 ſi p̄ſtitutus nō fuiſſet,reſcriptus†.n.principis, nō faciēs mētionē de poſſeſſione alterius,nullū eſt,& qnquidē p̄ſtitus ſit, iurib.p̄dictæ actricis nō præiudicat,ut dixit pulchre And.de Iſer.in c.1.§.p̄terea.qb mo.feu amit. ubi ſi cōcedit̄ inueſtitura,& inueſtit̄ aliqs de feudo qđ ſpectat ad alium,de quo alius ex ſucceſſione debuit inueſtiri: tali inueſtitura ei non nocet.ſeq̄t Affl.in d.§.p̄terea.Scđo ꝓbať,debuit.n.facere mētionē de poſſeſſione actricis, quā cepit poſt mortē Ferd.p̄ris, & qtūs in eo mētio nō ſit facta,aſsenſus nō remanet abſque uitio obreptionis:ut dicit Imo.in c.dudū,& ibi gl.de priuil. & cōiter oēs in l.meminerint,C.vnde vi. cuius aſſēſus inua-

lidita

liditas cõprobatur ex eo, q Alphõsus spoliauit actricẽ, tunc pupillã possessione terrę Simbari, vt est notoriũ, & patet ex
58 † scripturis vlt. loco p̃sentatis p actricẽ. quo casu assensus, siue confirmatio nihil operatur in fauorẽ spoliãtis, nec spoliãti tribuit aliquod ius: vt est tex. in l. auth. C. vnde vi. gl. in l. 2. C. de fun. & sal. rei do. li. 11. p quę iura infert multũ no. Bal. in
59 c. 1. de succ. feu. q si † quis inuasit castrum, q erat alterius, & eius possessionẽ acquisiuit p inuasionẽ, & princeps illud cõfirmat, cõfirmatio est ipso iure nulla, cũ p obreptionẽ talia priuil. cõcedantur q obreptio sp p̃sumitur, cum de alienis reb. fit cõfir. l. diligenter, C. de aq̃duc. Sequitur Luc. de Pe. in d. l. 2. vbi ẽt est tex. C. de fun. & sal. rei domi. li. 11. ponunt doc. in l. iuste possidet, ff. de acq pos. Alex cõs. 13. inci. ex his, q in themate, vers. 7. vol. 6. ponit ẽt A ffl. in c. 1. p quos fiat inuest. & in c. 1. no. 4. de contr. int. epi. & vas. & est tex. ad lr̃am, p quẽ deciditur p̃sens q. in c. sollicite, de rest. spo. vbi spoliãs nõ auditur in exceptione renunciationis, ante factã restõnẽ, nõ. n. est verisimile, q spõte iuri suo renunciauerit, q spoliatus renunciat p quẽ tex. ita, vt supra, conclusum est: fir. Io. de Imo. & Card. ibi. Cũ igitur dñs Alphõsus spoliauerit dominã Io. actricẽ possessione terræ Simbari, vitio spolii non purgato, nedum assensus, & cõfirmatio in aliquo mõ opitulatur parti aduersæ, quin nõ facta restõne terrę p̃dictæ, audiri nõ dẽt. Et nequaq̃ obstat excogitata subreptio taciturnitatis regiorum assensuũ ĩpetratorum sup cõtractib. initis cum ipsa, ex quo ex verbis in habilitatione contentis, liq̃t fuisse factã mentionem de oĩb. q ad validitatem cõtractuum p̃dictorum requiruntur, dr̃. n. q efficacissimis, & fortissimis cautelis ꝓcesserunt, nõ esset vtiq. validæ cautelæ, absq; regio assensu, vt notum est, ea. n. vñr expræssa, sine qb. cõtractus ipsi valere nõ p̃nt, arg. l. 2. ff. de iur. om. iu. l. fi. ff. de of. eius, cui man. est iurisd. c. p̃terea, de
60 of. dele. & ibi p Doc. cõiter. Vltimo, in † absolutiõne, seu habilitatione p̃dicta, summus pñiarius habuit tenorẽ instr̃i ac aliorum de necessitate exprimendorum, formas, cõtinentias & compẽdia, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus obmisso, insereretur, p q verba inhabilitationis bulla apposita; oẽ subreptionis vitium tollitur, vt singulariter voluit Ang. ĩ l. oẽs de p̃scr. 30. an. & consul. Alex. in suo cõs. 30. vol. 1 per illum

tex.& dixit no.Bal.in c.dilect. de exce.ꝙ qñ obstat aliqd de quo oportet fieri spãlem mẽtionẽ,sufficit, ꝙ papæ exprimat in rescripto:ꝙ tenor obstantiũ habeat̃ ꝓ inserto de uerbo ad verbũ:qa tunc nulla obstantia officiunt,& licet Are.in l.j.C. qñ imp.int.pup.& vid.in fi.quẽ sequit̃ Dec.in cons.142.vol. 1.videat̃ tenere contrariũ in rescripto ad partis postulationẽ obtento:tñ verior est cõtraria opi.de qua latè p Ias.in l.j.ver. 2.no.lim.ff.si qs in ius voc.non ier.cõprobat nouissim ẽ per multa Loffred.in suo cons.12.ver.nec obst. Igit̃ cũ in instr̃o sit dictum:regio assensu,& beneplacito obtẽto,& impetrato & eius tenor hr̃,ac si esset insertus de verbo ad verbũ ꝓinde censeri debet,ac si singulariter, & sigillatim oĩa expssa fuis-
61 sent:& ex consequenti tollit̃ † vitiũ subreptionis , ꝓsertim in casu,de quo agit̃ in quo inhabilitatione iniungit̃,ꝑdictã actricem absolui,ꝑmissis,& qbuscunq; alijs in contrariũ facientib.non obstãtib.p q̃ verba nedũ rescripti subreptio tollit̃,sed ẽt transactio iurata,vt p Cald.latè in cons.27.In Dei noĩe,latè supra deductũ.Ex quib.tandẽ p sacr.cons.in diuersas snĩas,& vota ꝓcessum extitit,& vltimo stante ęquali cõtrarietate votorum inter ipsos mag.consiliarios,vno superaddito,rõne ipsius maioris numeri ꝓnunciatum fuit exceptione iusiu.ad merita reseruata esse in cã ipsa ad vlteriora ꝓcedendũ.à quo decreto interposita reclamatione p conuentũ comitem pendet : adhuc reclamatio in eodem sacr. consil. necnon,& in cõs.collat.corã illustr.d.Petro de Toledo Prorege.p quem die 2.Iul.1545.assignata ad votandũ,& cõgregatis ambob.consilijs corã sua illustr.dñatione,& sigillatim vnusquisq; reddendo rõnes voti sui.dicebã ego,ꝓut p prius dixerã,nullatenus stantib.exceptionib. oppositis posse in cã ipso mõ aliquo ꝓcedi,& maximè exceptione tot geminata-
62 rũ transactionũ nã † generalis trãsactio tollit oẽs actiones, & obligationes,ẽt in iud.nõ deductas,vt dixit satis,no.Bar. in l.cũ Aquiliana,ff de transac.Ant.de But.& post ipsum Abba.in c.1.extra eo.vbi admonẽt transigẽtes,si velint generaliter liberari,ne parcant verbis,& cũ eisdẽ transit Ange.in l. tres fr̃es,ff.de pac.Bal.in l.pactũ,qd dotali.C.de col.vbi consuluit,ne renũciãtes vtant̃ verbis generalib. ne effuso sermone in periculũ incidãt.& idẽ consul.plenè Alex.in consi.11. vol.

vol. 2. Are. in cõs. 148. & Ang. de Are. in § actiones, inst. quib.
63 mo. tol. ob. Itẽ † & secundo, me mouet alia rõ, q̃ est, vt transac. non rescindaẽ, ẽt ob deceptionẽ vltra dimidiã iusti p̄cij, vt dixerunt Cy. Bal. & Sal. in l. ij. C. de resc. ven. Bal. in l. ordo C. de exe. rei iu. Mod. in l. frẽs, C. de transa. vbi firmant istam esse cõem opi. Pro quã alle. tex. in terminis, minimẽ alleg. p̄ tot legũ vertices, in l. Luc. §. si ff ad Treb. vbi subdit Alb. formaliter, notã magnã auctoritatẽ, & virtutẽ transac. & idẽ voluit Iac. de Are. in l. si voluntate, C. de resc. vend. nec militaret dicere p̄dicta locũ hr̃e, nisi † dolus interuenerit: ex quo
64 in casu, de quo agiẽ, nullatenus p̄sumendũ ẽ dato interuẽtu, & p̄sentia illustr. March Layni consanguinei, & Mundualdi actricis, necnon, & excellentis Comitis Ayelli, & comitis Seminariẹ similiter coniunctorũ, quorũ interuentu, & p̄sentia oĩa fraus metus, & dolus cessare apparent vulg. l. transf. & ibi Bar. C. de transf. Bar. in l. fi. ff. si qs aliquẽ testa. p̄b. Bal. in l. fin. C. eo. tit. Ang. & Imo. in l. j. §. fuit q̃sitũ, ff ad Treb. Anto. de But. in c. cãm mr̃imonii, extra de of del. Itẽ, & tertio, interuenit, in vna ex transactionib. hic Neap. p̄sentia, & interuentus magn. V. I. D. do. Ant. de Ian. p̄siden es, ac viceprotonarij sacri regii consf. & in alia gesta Calabriẹ interuenit † excellẽs
65 don Vgo de Moncada, gubernator p̄uinciarũ Calabriæ, quo casu apparet oẽm figuratũ dolũ, & fraudẽ ac metu cessare, vt dic. Bar. in l. fr̃ à fr̃e, ff. de cond. ind. Ang. & Imo. in l. j. §. cõstitutũ, ff. ad Treb. nã vbi auctoritas iudicis interuenerit, ibi oĩs dolus, & metus abesse p̄sumiẽ, l. si qs. C. de p̄d. cur. lib. 11. Hinc Bal. in l. pacta nouiss. C. de transf. q̃ oĩs metus, & dolus cessat, data p̄sentia iudicis. Idẽ refert, & sequitur Petr. Girar. de pet. san. in sing. suo. 57. qualiter tutoris, &c. & sequiẽ Par. de Put. in suo trac. sin. in ver. iust. in c. iudex p̄sumiẽ. nam eo casu p̄p iudicis p̄sentiã cessat oĩs fraus, dolus, & deceptio. Ita consuluit Soc. in suo cõs. 144. p̄sequẽdo ordinẽ q. &c. Quarto, & vlt. satis pondero, q̃ in hac vltima trãsactione interuenit consensus, & p̄sentia viri p̄dictæ actricis, cui actrix ipsa oĩa eius bona, & iura in dotẽ dederat, & ad quẽ spectabat rectẽ, & diligenter dicta bona, & iura, veluti dotalia regere, & gubernare, & administrare, l. si constante. §. si maritus, ff. solu.
66 matr. & quæ ibi doc. tradunt. Et sic † ob p̄dicti viri peniten-

tiam,& consensum,psumi debet,q oīs dolus, & fraus cessauerit ac deceptio,arg.eorum,q̃ post gl.ibi no.Bal.in l. Polla. de his,quib.vt indig.vbi ēt Ale.qui multa similia adducit,& facit supra d.l.transac.& q̃ ibi no.Bar.maxime in fi. dum dicit,q ille,qui spat alicuius minoris successionem, creditur diligentius in re tali se hr̃e,& eā cura. Vnde si hoc est in eo, fortius erit in marito,ad quē de præsenti iura prædictæ suæ vxoris spectabant,dicendum est,q curauerit oīa diligentius ad cōem vtilitatem agi.præterea,renunciatum fuit p prædictā actricem in 1 & cęt. subsequentib. contractib. oī legum auxilio,quod fieri potuit,vt per Bar.in auth. matri, & auiæ. C.quādo mul.tu.off.fun.pot.Ale.consi.43.1.vol. & in consi. 11.vol.Item,potuit renunciare, put renunciauit remedio l. 2.C.de rescin.ven.d.l.Imo.in c.cum contingat. de iureiu. & scr.in d.l.2.& maxime,dum sumus.in transac. quæ rescindi nō pōt prætextu lęsionis vltra dimidiā iusti precii,vt dicunt Cy.Bal.& Sal.in d.l,2.& Bal.in l.ordo,C.de exc.rei iud.& in l.fi.§.C.cōm.de leg.gl.in l.Luc.§.fi.a d Treb.doc.cōiter in l.si quis cum aliter,ff.de ver.obl,Mod.in l fr̃es,C.de trāsf.vbi sub dunt hāc esse cōem opi.& firmant Cano. in c. cum cām.de emp.& ven.Ale.cōs.43.sup præmisso themate.Præterea,nulla fuit facta obligatio precii p ipsam actricem,quod recepit, & maximum ex cā trāsac.prędictarum trāscendens summā 16.mil.duc.& lōge plus. Vnde veniendo cōtra dictas transac.debebat offerre tot millia duc.q̃ recepit in diuersis vicib. put dixit Imp.in l.si diuersa,C.de trāsa.vbi Sal.Pau. de Cast. & Bal.in c.1.§.vero,de his,qui feu.dare pos. & iō si quis ad alicuius rei restōnem tenet,nisi id offerat agere non pōt, vt no.scrib.in l.iurisg.in prin.ff.de pac.& in l.filiæ licet, C. de coll.& in l.Iul.§.offerri,ff.de act.emp. Bal.in l.si traditio, 3. q.C.de emp.& ven.& Bal.in auth.dos data,C. de dona. ante nup.dixit,q differens facere quod debet,nō pōt petere quod sibi debet.Concordat l.si fuerit,ff.de iureiu.Nec obst. vr̃ renunciari non pōt,l.si vnus,§.illud nulla, ff. de pac. quia eadem facilitate,q̃ contraxit per dolum, renunciauit dolo, & sic non valet:vt d.Bar.in consi, 90. dilecto domino, per d.l. doli clausula,ver.diuersum ff.de noua.facit quod no. Bar.in l.fi.§.idem quærit;ff.de cond.ind.Sed in casu,de quo agitur, cessare

ceſsare apparent præmiſsa,ex quo fuit ſubſecuta nedum ratificatio,ſed plures ratificationes in eadem tranſactione: ſeu tranſactionibus.Ideo dolus præteritus poteſt remitti in alio contractu ex interuallo,vt in l.iuriſg.§.ſi paciſcar,ff.de pac. Secus,ſi fuiſſet dolus commiſsus in ratifi.vt dixit Bar.in ea. l.ver.venio ad ratihabitionem : Et ſic non diuertendo.in 1. voto meo,ſum eiuſdem ſententię,obſtantib.exceptionib.oppoſitis,non poſse in cauſa ipſa procedi.& ita pronunciatum fuit contra primum decretum.

1 Venari non licet vaſallis cum retijs baliſtis,& alijs inſidioſis armis, niſi cauſa capiendi vrſos lupos,leones,& ſimiles.

2 Venationes in regno prohibentur,etiam in agris proprijs, & prodijt etiam prouiſio regis Ferdinandi primi.

3 Dominus animalium damnum dantium,non tenetur ad pænam niſi pro rata affidaturæ:tamen quando eſſet facta prohibitio in ſpecie vel in genere per bannum baiuli,tunc erit locus pænæ banni.

4 Prætenden- ſe liberum in ſeruitijs perſonalibus,ſeu ab angarijs vel parangarijs,in quibus verſari dicitur cauſa ſtatus, ſemper pro libero haberi debet,pendente lite.nu. 5.

6 Conſeruari debent homines in ſtatu,in quo reperiuntur , & non in duriori,niſi aliud doceatur eos facere debere.

7 Vaſalli aſſerentes ſe eſſe in poſſeſsione alicuius iuris ſeu rei, & fuiſſe per tempus immemoriale,debent in ea manu teneri.

Lite pendente ſuper aliqua ſeruitute,iudex curare debet exiſtentē in poſſeſsione poſsidere.ibid.

Intellectus c.cum perſonæ de priuil.ibi nu.8.

9 Prohiberi aliàs de iure non poteſt venatio,cum fuerit de iure gentium introducta,& licet prohibita ſit in fundo alieno,intelligitur inuito domin

10 Venatio eſt prohibita in fundo alieno,inuito domino , nec imponere ibi retia,non autem,quòd venatio prohibita ſit.

11 Venatio dānoſa reip.prohibita eſt,vt ſi genus aliquod uolucrum ſeu animaliū deuaſtaretur,vt in venatione perdicum & phaſianorū.

12 Venatio dum prohibetur per dominos ſubditis dicitur eis facere iniuriam.& hinc datur cautela,vt id prohibeant per banna pænalia, quia ſi non contradicunt.ſed abſtinentia à venando,domini conſtituuntur in quaſi poſſeſsione prohibendi.nu.13.

14 *Cautela vasallorum erit, vt à tali banno reclament.*
15 *Probatio legitima vbi requiritur, non sufficiet probatio irregularis, seu priuilegiata.*
16 *Probatum id legitimè dicitur, quod est probatum per testes omni exceptione maiores.*
17 *Modica summa dicitur, à duob. aureis infra.*
18 *Duo specialia non possunt circa idem concurrere.*

DECISIO LXVII.

EXORTA lite & controuersia inter mag. Fabricium Maramaldum, vtilem dominiũ castri Ottayani, cum vniuersitate & hominib. eiusdem castri, super eo, q̃ prædictus eorum vtilis dominus tendat ipsos teneri ad seruitia personalia, & signãter ad incisionẽ lignaminũ in nemore Ottayani, quæ incidere facit mercimoniandi cã, ad quorũ p̃sonalium seruitiorum præstationem virtute Regiæ Prag. se non teneri p̃tendunt. Secũdo, p̃tendit vasallos ipsos minime incidere posse ligna in prædicto eius nemore, nisi ꝓ eorum vsu duntaxat sed non vt illa vẽdere possint, p tex. in §. 1. inst. de vsu & hab. & l. fundi treb.
1 ff. de vsufr. leg. †. Tertio p̃tendit minime licere eisdem vasallis venari cum retiis, balistis, & aliis insidiosis armis, nisi cã capiendi vrsos, lupos nemo retia, de pa. ten. & ibi An. & Affl. qui subdit hodie hoc maxime seruari in regno p ꝓuisionẽ
2 reg. Ferd. I. † expresse ꝓhibentis venationẽ ẽt in agris propriis, vt testat̃ Luc. de Pen. in l. 1. C de pasc pub. libr. 11. vbi subdit extare formã in cancellaria literarum, per quas mandatur iustitiariis regionũ ad instantiã comitis vel Baronis, vt nullus incidat arbores, vel aĩalium immittat ad pascendũ in nemorib. & forestis eorum, ex quo fugari possunt aĩalia siluestria, & eorum venatio impediri. Quarto & vlt. dicit, q̃ eius baiuli ꝓ damnis datis virtute sui banni possunt exce-
3 dere pœnã augustalis, contentam in prag. reg. Fer. I. ex † quo ex forma constõis. Cũ per partes Apulæo. dominus aĩaliũ damnum dantium non tenetur ad pœnã, nisi ꝓ rata affidaturæ, attamen quando esset facta ꝓhibitio in spẽ, vel in genere per bannũ baiuli, tunc erit locus pœnę, vt tenet ibi Andræ. in fi. & Affl. ibi. & idẽ Affl. in §. fi. de pa. te. ubi subdit se

ita obtinuisse in facti contingentia. Item non baiulus emittit banna pœnalia ad pœn. vnius vnc. certe sic, si cum consilio iudicis, vel si sine consilio, ad pœnam vnius augustalis, vt in consti. regni ad offm̄m baiulorum, q̄ pœna vnius vnciæ vr̄ exigi posse saltem rōne contemptus, & non regulabitur à dāno & interesse, vt no. Doc. in l. 2. §. itē, si in facto, ff. de ver. obl. & sic non vr̄ posse inficiari. ꝙ baiulus possit pœnam banni exigere, dummō excedat modū seu formā à constōni & capitulis regni traditam. Quib. ꝓpositis, quo ad primū, fuit p̄ S. consilium ꝓnunciatum, vt lit. pen. teneant̄ ad p̄standum seruitia dummō an ꝓpriis laborib. non extrahant̄, maxima habita consideratione, ꝙ huiusmodi erat seruitia industrialia, à quib. forte vasalli ipsi forent immunes virtute prag. Regis Ferd. I. vt ponit Par. de Put. in tract. sind. in c. 1. de exces. baro. Maxime dicebam ego ad confirmationē decreti p̄dicti
4 qa † si quis p̄tendit se immunē & liberum in similib. in qb. versari dr̄ cā status, sp̄ ꝓ libero hr̄i debet pen. lite l. lite ordinata, in prin. ff de li. cau. l. is, q̄ §. si seruus, ff. de vsuc. Ita cōsulendo firmat Bar. Cast. in suo cons. 54. tit. primū maxime cū
5 à † principio qlibet fuit, & est liber, & libertas in quolibet p̄sumit̄. nisi ꝓbet̄ ei seruitus imposita, §. ius aūt. gen. inst. de iu. na. gē. & ci. cum seruitus fuerit imposita aut in contra, aut ab hoīe, aut in vlt. voluntate, vt inst. de ser. §. fi. & ibi no. ꝙ libertas p̄sumit̄, aut libertas reperit̄ imposita à lege vel cōsue
6 tudine, vt ff. de aqua plu. ar. l. 1. §. deniq;. Et sic ī statu, in † quo hoīes reperiunt̄, conseruari debent, & non in duriori, nisi aliud doceat̄ eos facere debere, l. ii. C. vbi cā status, & l. liberis, ff. de lib. cau. Ita formaliter d. Cy. de Pistoia, in quibusdam suis alleg. positis in 4. vol. cons. Bal. & incipiunt alleg. domini Cy. sub cons. Bal. incip. super primo puncto primo videamus. in 4. vol. vbi vide. Quo ad secundū, ꝓuisum fuit p̄ S. cōsil. vasallos ipsos asserentes se fuisse, & esse in possessione
7 † p̄ tp̄s immemoriale, fore manu tenendos in possessione incidendi & extrahendi cum salmis à nemore p̄dicto: iuxta l. in l. 1. §. 1. ff. de itin. actuq; priu. & tenet Pau. de Ca. in suo cōs. 3. in cā q̄ vertitur. cum pendente lite super aliqua seruitute iudex curare debeat existentē in possessione, possideret, licet c. cum personę, de priuil. in 6. dicet, ꝙ fundans se in . script.

tantũ lite pen.dẽt abstinere qa est odiosa,attamẽ q̃a allegat̃ p̃scrip.immemorabilis,habẽs vim priuilegii, per l.hoc iure, §.ductus aquæ ff.de aqua quot.& æsti.de qua vr̃ ẽt liquere ꝑ confessionẽ ipsius vtilis dñi,licet subdat id reuocasset, vt d. Bal.in c.1.in fi.qui test.sint neces.q̃a licet nõ valeat in vim dispõnis,valet tamẽ in vim ꝓbõnis, & sic ꝓcedit aliud ca-
8 put.c.cum p̃sonæ.quãdo allegat̃ priuilegiũ & † possessio.q̃d ẽt habet locũ,quãdo ꝓcedit in iud.ordinario,& in eo cognitũ est,qa eo casu abstinere deberẽt.Secus quãdo non fuit cõgnitum,quia solum fuit in tentatum offm̃ iudicis ex quo tunc non dẽt abstinere.Ita d.Phil.Fr.in d. c.cum p̃sonæ,§. ꝙ si tales,& ita lim.ẽt Capic.in sua dec.187.& ꝓbat Inn. in c. venissent,extra de in integ.rest.dicens ꝙ petens se confirmari iure eligendi,si habet p̃sumptionẽ iuris contra se,& est in tentatum iudicium ordinarium,abstinere dẽt:secus,si interdictum,vti possidetis.Itẽ vr̃ apparere de eorũ possessione incidendi p concessionẽ facta in capitulis expeditis p prædictum vtilẽ dominum eidẽ vniuersitati, in q̃b. & si assensus regius non interuenit,durabit tamẽ in vita ipsius concedentis,p tex.in c.1.§.q̃d ergo.de inuest.de re alien.fac. Nec suffragat̃,ꝙ fuerit concessum castrum cũ nemorib. qa ꝑ nouã regiã prag.ex hm̃õi concessione non p̃iudicat̃ in aliquo iu-
9 rib.vasallorũ.Quo verũ ad venationẽ,†cũ fuerit de iure gẽ. introducta,non cõpetit ꝓhibitio,l.1.2.3.ff.de acq. re. do. §. plane,inst.de re.di.qa alias dr̃ violentia, vt dicunt Host. & Ant.de But.in c.non est.de decim.Dec in consi.197. Affl. in const.regni:scire volumus,& licet venatio ipsa ꝓhibita sit in fundo alieno,l.diuus pius aucupib.ff.de ser.rust.pręd.& in l. 3.ff.de acq.re.do.ꝓcedit,quia ꝓhibet̃ quis ingredi inuito domino fundũ alienum.imò poterit actione iniuriarum cõueniri,l.iniuriarũ,§.fi.ff de iniur.& hoc, quia p hm̃õi ingressus inuito domino plerunq; oriebant̃ rixæ,iniuriæ,& violationes pacis,tũ ẽt,qa deferebant̃ arma ꝓhibita, & oriebatur dubiũ,an ẽt ad venandũ posset arma deferri.Imp.iõ statuit,
10 non licere † ingredi fundũ alienũ domino inuito,nec aduenandum portare arma,nisi in venatione vrsorum,aprorum, & leonum,& similium,nec ẽt tendere retia in venationib.q̃ sunt in fundo alieno,nisi in casu prędicto.Non autem,ꝙ venatio

natio prohibita sit:vt probat text. in cap.nemo retia. de pace te. & firmat Iaco.in sua inuest. feu. ver. & cum venatio rerum in forestis inclusis licita est prohibitio. Secus in alijs, prout firmat Iac. Rebuf. in l.vni. C. de ve. & etiam in prædijs & possessionibus regijs, seu imperatoris, ut testatur Cas.in consue. Bur.ver.rex Io.dux Burg. & exordiī bñ materiā hāc Bert.in suo cōs.255.in vol. 1.qñ
11 liceat rust.venari.& plus subdit Iac.rebuf.ubi supra,ꝙ † etiā venatio,q̄ esset dānosa reip.ꝓhiberi pōt: puta si esset talis,q̄ esset excessiua,ut si genus aliquod volucrum seu animalium deuastaret, ut in venatione pdicum, q̄ fit ad tonā, vel aliud instrm,qđ dr sauna.& tāgit ēt Affl.in cōst.reg.ferre volumus in gl.quasi.in fi.in 3. lib & plene Gul.bñ.in sua repe. c.Ray. ver.& vxorē noīe Adelasiā. extra de test.q̄ oēs concludere videntur,p d.Host.in c.non est.extra de dec. ꝙ si debens ꝓhi-
12 beat† subditis venationem,aut aucupationē,dicit eis facere
13 iniuriā seu uiolētiā.& hinc inoleuit † cautela ꝓ dñis terrarū,ut faciāt tales ꝓhibitiones p banna & ꝓclamata pœnalia:quia si subdit non contradicāt,& ex hoc abstineant à venādo,domini ipsi constituuntur in quasi possessione ꝓhibēdi,p no.in l. 1.& 2.C.de serui.& aqua.gl.& doc.in l.q flumi-
14 nib.C.eo.& econtra,datur† cautela vasallis, ut à tali banno seu ꝓclamate reclamēt seu appellent,q̄primum eis innotuerit,& sic ponant se in tuto,ne applaudere videantur.Ita plenissime exorditur Cass.in prædictis consuet. Bur. Quo vero ad quartum & ultimum,de pœna in damnis data,ꝙ dānum non excedat,ita ꝙ si damnum nullum fuerit illātum ex ingressu animalis,nulla imponatur pœna aduertendum est, ꝙ regia prag.regis Ferd. I.de offic.baiuli, fundatur ꝙ possit in damnis datis fieri probatio irregularis & priu. prout est, ꝙ stari debeat iuramento partis asserentis reperisse animal in damno vel ꝙ stari debeat nuncio asserenti similiter animal reperisse in damno: quæ probatio per iuramentum seu per vnum testē dr priuilegiata & irregularis,& ideo ubi requiri-
15 tur† legitima ꝓbatio,prout est ad conuincendum & exigēdū pœnā,nō sufficit hmōi ꝓbō irregularis seu priuilegiata. Ita dixit Ioan.And.in nouel. in c.at si clerici, in vers.apertissimis documentis.de iudicijs,& in c.pia.de exce.in 6. Idem

uoluit gl.iuncto tex.in l.cũ de ind. ff.de ꝓb.& ibi Flor. quã gl.ꝑ sing.alleg.Alex.in cons.119.incip.tit.q.& tenent domini de Rota in dec.261.incip.si quis dicat beneficiũ aliquod
16 legitimè possedisse.in nouis.ubi †cõcludunt id dici legitimã probatũ,quod probatũ fuit p testes omnis excep. maiores,aut p instrumenta publ.q ẽt tenet Host. Io.And.& Inn. in c.fraternitatis. de test.b.vnde cũ ad constituendũ quẽ in pęna,reqratur legitima ꝓbõ,q dici talis nõ põt,probata per vnũ testem uel per iuramentũ partis,ut supra, ergo p talem probationẽ videt,ꝙ non possit excedi pœna dãni,& successiue nec põt excedere pœnã unus augustalis, impositam per
17 Regiã prag.& nimirũ,qa†cũ dicatur modica summa à duobus aureis infra vt dicit Bar.in l.si oleũ. ff. de dol.mal.permissum fuit p Regiã prag.ꝙ nõ excedat pęnã unius augustalis,licet maius dicat fuisse dãnũ:quia id puto processisse pp dictã priuilegiatam & irregularẽ probationem:aliàs si secus esset,concurrent circa idem duo specialia,uidelicet ꝙ pmissa ꝓbõne irregulari & priuilegiata ꝓcederet ad exactionẽ
18 pœnę,ubi legitima ꝓbõ requiritur,qđ nõ†est dicẽdũ cũ duo specialia non possint circa idẽ concurrere,ut ẽst gl.& Bar.in l.1.C.de dot.promis. & ita in pmissis fuit p vnã ex aulis seu R.S.C.pronunciatũ in quoli. ex supra scipt.4. partis.Et reclamante pdicto mag.Fab.coram illust.Prorege, & collaterali consilio fuit per aliam rotã idem uotatum & confirmatum ex pręmissis,accedente etiam uoto eccellentium dominorum regentium de collaterali consilio.

1 Libellus si est alternatiuè cõceptus sententia alternatiua sequi dẽt,

2 Libellus alternatiuè procedit,cum rei conuenti est electio.

Actiones duæ quando ita se habent quòd proposita , & condemnatione secuta,& executione facta contingit liberatio ab altera,prohibetur cumulatio.ibid.

3 Error potius,quàm donatio præsumitur.

4 Petens in iudicio certam quantitatem, non tamen ex hoc videtur confiteri se in maiori quantitate non esse creditorem, siue scienter siue ignoranter petierit.

5 Debitor si dixit creditori:ecce centum quæ tantum tibi debeo & creditor simpliciter recepit,& nihil dixit, tamen sibi nõ præiudicat.

6 Libel-

6 *Libellus corrigi non potest post litis contestationem. Quod intellige in eadem instantia: secus, in diuersa, quia eo casu peti potest, id quod in prima instantia non fuit deductum, vel aliter fuit deductum.*

7 *Duo si petita fuerunt, & super duobus fuit iudicatum, petendo alterum de cōtētis in summa, inducitur obstaculū except. rei iudicatæ.*

8 *Sententia alternatiuè lata, & facta solutione in vno, non potest alterum peti.*

6 *Sententia si fuit lata in fauorem actoris, qui postquam habuit suā executionem, quæ firma remansit, non debet permitti, quòd denuo primæua actione agatur.*

10 *Alternatiuorum altero soluto, & præsertim creditore eligente, cōtingit liberatio ab altero.*

DECISIO LXVIII.

IN cā magnifici Tiberij de Ianuario, de Neap. cū nobile Fabio Marzato & fribus, petijt Tib. actor virtute apochæ quōdā Ioā. Pauli Marzati eorū partis, ipsos, tanq̄ eius filios & heredes cōdēnari, aut ad soluendū sibi duc. 500. aut ad extrahēdū ipsum à fideiussoria cautione p ipsum p̄stita de ducatis 1000. p prædicto q. Io. Paulo reg. curiæ, & sic libello alternatiuè
1 †cōcepto. ita & snīa alternatiuè sequi dēt: vt inquit Bar. in l. vt fundi, ff. cō. diui. & melius in l. p̄tor edixit, §. qđ aūt, ff. de iniu. tū maxime, cū rei cōuenti sit electio, pcodit libel. alternatiuè, l. plerūq;, §. fi. ff. de iu. dot. & melius in l. stipulationū, §. qui illud, & ibi Bar. ff. de verb. obli. q̄ electio fieri potest ēt post snīam, & in quacunq; parte iudicij. Ita tenet Bar. in l. si quis stipulatus decē in mele, ff. de sol. & tex. in l. cū, q certarū, §. fi. & ibi Bar. ff. de ver. ob. & sic si conuenti ipsius post publicatū in causa obtulerūt extrahere p̄dictū Tib. à p̄fata fide-
2 iusśindēnē, nō sunt vlterius molestādi, nec†dēt aliter in causa amplius procedi l. si reus paratus. & ibi Ang. ff. de procur. Nec p̄tēsa cumulatio post public. permitti dēt: cū in l. edita, C. de ed. cōis schola omniū doc. resistat huiusmodi cumulationi: p tex. in l. 1. §. fi. ff. si fa. fur. fec. dica. p quē tex. emanauit doctri. Bar. in prædicta l. edita. quam nemo impugnat ibi, in vers. ego addo alias tres regulas. vbi dicit, qq̄n duæ actiones ita se hn̄t, q vna pposita & cōdēnatione secuta, & executio

ne facta contingat liberō ab altera, prohibet cumulatio. Of quātō magis in casu p̄misso, in quo alternatiuè ferenda est sententia, & reus eligendo, & soluendo alterum de petitis, liberatur ab altero, & sic oblata cassatione fideiussionis petita per eundem Tib. liberantur ipsi conuenti à duc. 500. petitis: cum licet in alternatiuis stipulationibus utrunq; sit in obligatione, & utrūq; in supplic. petitum fuerit, alterum fuit in solutione, l. si duo, §. fi. & ibi Bar. & ceteri, ff. de ver. ob. & electio erat debitoris, l. plerunq, §. fi. ff. de iu. do. & sic adimpleta satisfactione, respectu alterius, remanserūt liberati à prædictis duc. quingentis, & q̄ debitū sit alternatiuum, apparet ex libelli tenore sic alternatiue concepti, ex quo resultat plena p̄batio contra ipsum supplicātem, & sic eo mō libellantem. per tex. in l. cum p̄cum. de lib. cau. & plene Bal. in l. 1. in fi. C. de fal. cau. adie leg. & in c. exami. extra. de iu. unde nō possent conuenti alternatiuè cogi altero alternatiuorum soluto præsertim creditore eligente, contingit liberatio ab altero. l. plerunq;, §. fi. de iu. & l. quātis de pign. act. & ibi Bar. & doc. Præterea, facta publ. in cā Tibe. tentauit cumulare & utrunq; petere, & dū fuisset contradictum libello alternatiuè cōcepto, & super eo. lit. contest. fuit eisdem cōuentis ex q̄si contractu ius q̄situm, per tex. in l. 3. §. idem scr. de pec & p d. Bar. in l. 2. ff. de præto. stip. quo casu, ut alter inuito altero à contractu recedere non potest. l. sicut. C. de actio. & obl. ita etiā à quasi cōtractu, d. l. 3. §. idem scri. Cogit. n. actor usq; ad finem, lite inceptā p̄seq, l. nō pōt. & l. de qua re, ff. de iud. & intim, q̄ minime permitteretur sibi posse liti cedere, si uellet cum intersit cōuentorum snīam sic alternatiuè pronunciari, ut in particulari inquit Paul. de Cast. in l. postq̄ liti, ff. de pact. Nec militaret, si diceretur apparere p̄dictum Io. Paulum debitorem in p̄dictis duc. 500. nā partes uoluerunt purum debitum in cōdōnale uel alternatiuū nouare uel transferre in alternatiuū, erit nouatū, & oblatio erit cōdōnale, uel alternatiua, l. q 10. §. 1. ff. de uer. ob. Pro parte uero p̄fati mag. Tib. allegabat, q̄ si nō liceret eidē petere dcōs duc. 500. esset q̄ quādo petijt sic alternatiuè cassari dictā obligationem, uel solui dictos duc. 500. q̄ cassata fideiussione voluisset remittere dictā pecuniā, & sic donare. & donatio minime p̄sumi d3, ubi alia
con-

conjectura subesse p̄t:vulg.l. cū de indebito, ff.de proh.& in
3 c.super hoc.de renū.cū potius error,q̄ donatio pr̨sumi† debeat:ut no.gl.in l.generali.in ver.cā,C.de nō nu.pec.vbi Bal.
in 4.opp.& Ang.ibi & multa alia.q̄ cōgerit Dec.in cōs.401.
ver.1.nō obst.cū seq & in cōs.350.visis, vers.& de errore &
est in particulari gl.in præsenti casu, quādo minus petijt,in
§.si minus,inst.de act.in gl.1.quæ dicit,ꝙ non vr̄ donare, si
minus petijt.Præterea,allegabāt ꝙ Tib.taliter petēdo nō videtur sibi p̄iudicasse.cū si qs cōseq debeat 20.& decē petierit,sibi non p̄iudicet,qn cætera decē consequi non ualeat:ut
dicit text. in §. si min.inst.de actio.ubi etiā subdit, si cū totus fundus eius esset partem dimidiam suā esse petierit,sine periculo agit in† reliquū uero nihilominus iudex aduer
4 sariū in eo.iudi.condēnat.imò quando pars petit certā q̄tita
tē:nō tamē ex hoc uidet̄ confiteri se in maiori quātitate nō
esse creditorē,siue ignorāter petierit, siue sciēter: & hoc nisi
apposuerit dictionē taxatiuā,tm̄,vel solūmodo: secūdū Bar.
& alios in l.si quidē,C.de trāsac.& no.Ias.post Aret. in d.§.si
minus,uer.no.in primis,& sic cū in p̄senti casu,de quo quæritur,petitum fuerat istud aut istud,absq; dictione, taxatiua,
tm̄,uel solūmodo,poterit utrunq; peti. Et iō dixit Bart in l.
5 sic nos,in prin.ff.rerū amot.ꝙ† si debitor dixit creditori,ecce
centum,q̄ tantum tibi debeo.& creditor simpliciter recepit,
& nihil dixit,tn̄ sibi nō p̄iudicat.& idē sequitur Ias.in d.§.si
minus imò plus,etiā si Tiberius acceptasset sibi cassari fideiussionem simpliciter, & ille expresse dixisset, uolo cassare
fideiussionem tm̄ ꝙ ex hoc sibi nō p̄iudicasset, ꝙ nō posset
petere dictos du.500.ex quo si debetur vtrūq; copulatiue &
peto alternatiue,ꝙ minus petere uideor, & iō nō videor mihi p̄iudicasse,ita minus petēdo,& ꝙ videat̄ sic alternatiue petēdo,minus petijsse apparet:q̄a si dr̄ ēt unū,& peto duo,nulli dubiū,ꝙ plus petere videor:& si debent duo alternatiue,&
peto illa duo copulatiue,plus repetere videor,cū minus de
duob.n̄ sim cōtētus,ut in §.plus āt,inst.de act.ergo petēdo alternatiue illud,ꝙ copulatiue debet̄,videor minus petē. Nec
hēt obesse,ꝙ dcm̄ fuit de l.edita, & d̄ d.§. si minus ꝙ correctio n̄ cadat post li.cōtest.ī libello,ex quo hic n̄ tractat̄ d̄ correctiōe libelli,sed d̄ petēdo illd̄ plus,ꝙ omissū fuerat:p tex.
in d.

in d.§.si minus imò et,qn tractare minus de correctione li-
6 belli,adhuc post lite contest.in pñti†casu cadir correctio,cũ
id ex aduerso adductũ, ꝙ nõ possit corrigi post li. cõtest.in-
telligẽdũ sit in eadẽ instantia,secus autẽ in diuersa: qa eo ca
su petẽ possũ id,qd in prima instantia nõ deduxi,vel qd aliter deduxi:p tex. gl.& doc.in d.§. si minus ꝓut declarat Bar.
& scribẽtes in d.l.edita.& satis aperte, & copiose Riminald.
ibi:& iõ cũ Tiber.ipse post publicatũ in cã copulatiuè petie
rit & deinde porrexerit libellũ in forma sup petitione duc.
500.qui petiti non fuerant,nisi alternatiue,ꝓut ꝑtẽditur Et
tãdẽ p S.consilium ex præcedẽtibus adductis ꝓ parte Fabij,
& fratrum de Marzatis conuẽtis, absoluti fuerunt à petitione ꝑdicti Tib.obstãte exceptione rei iudicatæ. Et dum fuisset ꝓ parte Tiberij prædicti reclamatum, & nihil fuisset pro
ductum sup exceptione rei iudicatæ,qd dictã exceptionem
rei iud.eneruasset,iuxta terminos l.is,à quo,§.si de test.& ibi
p Bar.ff.ad Treb.& p Pau. de Cast.in l.nã, & postea,ff.de iureiu.& Phil.Fran.in c.1.de lit.contest in 6.iõ fuerunt cõuẽti
absoluti,& exceptionẽ rei iud. obstitisse.& ult.loco, dum ẽt
in præsentiarum nihil reperiatᷣ, ꝓductum p ꝑdictum Tiberium,dr per Marzatos sententiam confirmãdã,& silentium
perpetuum ꝑfato Tiberio imponendum. Nã fuit lata sentẽtia alternatiuè,ꝓut petitum fuerat, & in eodẽ Tib. instante
executa,cãcellato ipso Tiberio à fideiussione per ipsum ꝑsti
ta,& alio in eius locum fideiussore subrogato,non potest ꝑsentiarum eidẽ sñiæ, cui acqeuit: cõtrauenire: p tex.in l.adsolutionẽ,C.de re iud.& signanter,cum fuerit actus in agere
iuxta doctr. Phil.Fr.in c.solicite,vers. 6.quæritᷣ,de app.& ex
cõsequẽti contingit liberatio duc.500. & sic si duo fuerunt
7 petita,& sup†duob.fuit sententiatum, petẽdo alterum de cõ
tẽtis in sententia, inducitᷣ obstaculum exceptionis rei iud.
l.sic cum totum,§.idẽ erit ꝓbãdum, & l.cum testõ.§.2.ff.de
8 exce.rei iud.lata†em sententia alternatiuè, & facta solutione in vno,nõ poterit alterum peti.Ita dix.Dyn.in c.in alternatiuis.ibi, itẽ si soluo de reg.iur.in 6. quia alias sequeretᷣ,
ꝙ electio,q̃ dabatᷣ cõdẽnato,esset frustratoria, ut no. Paul.de
Cast.in l.cum proponas,circa fi.C.de trãs.& p Soc..n cõs.36.
vers.5.casus in 1.vol.Pau.de Cast.in l.si marito, §. eadẽ.ff.de
excep.

9 excep.rei iud.& ista exceptio remanet,efficax,ēt ꝙ † sniā fuerit lata in fauorē actoris, q postquā habuit suā executionē, q̄ firma remāsit,nō est ꝑmittēdum,ꝙ denuo primæua actione agat.Ita declarat Fulg.In l.si fundū, §.credi. ff.de pign.si recte inspiciat.Idē,& clarius uoluit Pau.de Cast. in l.si à re, §.si quis āt,ff.de excep.rei iud.dum cōcludit,ꝙ si sentētia lata in fauorē actoris sit executa,nō pōt iterum agi,& reus poterit opponere de sententia allegata l.si qs cū totum,§.planè cū ibi no.eo.tit.aliàs seq̄ret,ꝙ reus fraudaret electione sibi à iure tradita,& sic nō liberaret soluendo vnū , qd̄ est cōtra mētē oīum scribētiū:in tm̄ ꝙ nedū excludi dēt à iudicio,sed dēt in triplū cōdēnari,ex quo illud,ꝙ alternatiuè erat debitū,& alternatiuè reportauit sniam,& solutionem, separatim nō petit:ꝑ tex.in §.huic,inst.de act.& ibi Ang.& Ias.Et ꝙ debitū sit alternatiuè,ꝓbat primo ꝑ supplicationē cōceptā alternatiuè,q̄ bn̄ ꝓbat cōtra ipsum libellāte seu supplicantē : ꝑ tex.in l.cū præcū,C.de lib.cau. & late ꝑ Bal.in l. 1.in f.C. de fal.caus.adie.leg. circa fi.& in c examinata de iud.& vlt. loco ꝑ sniam S.cōs.q̄ partib.instātib. traxit secū executionē quo casu hr ꝓ ueritate ꝑ tex.in l.res iudicata, ff.de reg. iur. ibi,res iudicata ꝙ ueritate accipit, & ꝑ istū tex. dicebat Bal. in d.l. 1.nihil.n.minus operat snia, q̄ dicta testiū, & instrorū ad ꝓbādū:& oīs sententia lata cōtra ipsam, esset nulla, l. qn̄ ꝓuoc.nō est neces.& facit bn̄ tex.in l.si cui debetur.ff.de exc.rei iud.iūcta l.Pau.ff.de re iud.& iuncto tex.l. vnicæ, C. si plures una senten.& ibi Bart.Bal & ceteri, vbi in solidum obligati,& simpliciter condēnati, censeant pro rata,si actor vult exequi insolidum,repellitur exceptione rei iudicatæ,& sic habētes sententia cōtra nitunt sniæ latæ, etiā ꝙ sint insolidū obligati ꝓ rata, tenent virtute rei iudicatæ:multo fortius in casu ꝑsenti, in quo no constat copulatiuè cōuentos obligatos:& si cōstaret,(qd̄ negat)rōne actionis intentatæ,

10 sententię ꝓlatæ,& executionis†nō possunt nisi alternatiuè compelli & altero alternatiuorū soluto, præsertim creditore eligente,contingit liberatio ab altero,d.l.plerunq; §.fi.de iu.& l.quāuis de pig.act.& ibi dictis per Bar.alleg.ꝑ partem aduersam, & dato etiā,ꝙ debitum fuisset purum, & poterat tamen in alternatiuum nouari, l. q̄ 10.§.1.ff.de sol. & sic ex

præ-

præmiſſis remanſit cauſa reclamationis hucuſq; in deciſa,& quæ alijs non productis per neminem ex partib.ex eiſdem actis remanet decidenda.

1 *Inſtantia perempta poſt triennium Princeps adiri conſueuit, ut eidem liti ſpiritum inſufflet.*
2 *Et ibi vide de cauſis, quæ Principem ad id mouere poſſunt.*
3 *Inſtantia ſi cauillationibus alterius partis ſit perempta, quòd nedum non perit: ſed poſſunt peti expenſæ.*
4 *Inſtantia poſt triennium, an poſt binam inſufflationem factam, iterum, & tertio loco inſufflari poſſit.*

DECISIO LXIX.

IN cã nobilis Caroli Strozzi pupilli cũ Bernardino Morelo de Cupti. reperio ab annis 20. qbus fuit inchoata,& ꝑpe expeditionem ꝑducta vſq; nũc,fuiſſe p binas vices inſtãtiã perẽptã,& ſpiritu vitæ in ſufflãtã: & vltimo pñti anno 1546.tertio loco fuiſſe perẽptã,& pari mõ ſpm̃ vitæ inſufflatũ,dubitatũ fuit in S.cõſilio,an potuerit tertio lo.inſufflari.Et pmittẽdũ arbitror, ꝙ
1 inſtãtia in cauſis ciuilibus†ob lapſum triennij in totũ perimat,adiri cõſueuit princeps, ſeu eius S.cõſiliũ,ut cãæ pfatæ mortuæ ſpm̃ vitæ inſufflet:cũ eo caſu lis mortua dicatur:vt inquit gl.in l.ab hoſtib.§.ſed qđ ſimpliciter.ff.ex qb.cau.ma io.quã ibi no.Bal.& idẽ Bal.in ea.l.quoties,& Bar.in l.ab hoſti.C.eo.ti.dixit,ꝙ finita vita actionis ptor ſpiraculũ uitæ inſufflat:ut nãles dñt:& ẽt dicit de Chr̃o q ſuſcitauit filiũ mr̃is iã mortuum, & hmõi ſuſcitatio cõcedit̃,ſi lite pẽdẽte ſupuenerit peſtis vel terræmotus, ſeu alia impedimenta publ.uel priuata, vt leg.vel qñ ꝓcurat.dimiſit,& deceſſit:vel ꝓpter ferias repentinas à principe inductas,pp quæ nõ fuit ius redditum:& ſic ſtetit per magr̃atus,de qb.in l.ſed ſi p ptorẽ,& l. nec non,ff.ex qbus cau.maio.vel ex alijs cauſis iuſtis, & viſis Principi:quæ ſigillatim enumerari non poſſunt, d.l. 2.§. itẽ inqt cum ſeq. vbi declarat̃ clauſula, ſi qua mihi iuſta cã eẽ videbit̃. In quib.caſib.princeps cõſueuit cõcedere reſtaurõnẽ inſtãtiæ:ut exordit̃ Par.in ſuo trac.ſin.in ver. ſnĩa in c.

reſtat.

2 restat.& possunt † aliæ cāç iustæ enumerari:ex qb. concedē da est insufflatio vitę:vt impedimentū infirmitatis, Itē car cerationis.Itē,paupertatis.Itē,cōpromissum factū de lite:v. in cle.q̄diu,de app.Itē,negligentia ꝓcuratoris. Itē, si iudex noluit,vel non potuit in cā ꝓcedere.Itē, casus fortuitus sū peruenien in itinere.vt p Doc.plenè in ca. ex rōne de app. Ita plenè enumerat Afflic. in constōne regni:sæpe contingit.in 2.no.sub rub.de nu.baiulo & ēt vbi protractione seu dolo aduersarii parit instantia,tpa ꝓlongant̄:secundū gl.in l.arbitrio,§.dolo,ff.de dol.& vide gl.in auth.de his, qui ingredi.ad app.licet gl.in l.ꝓperandum.de iu dixerit ꝙ currat ipso iure:qa dolus aduersarij culpe actoris ꝑponderat: vt d. §.dol.& facit qđ no.in l.intra vtile,de minor. & in l.si cū ipse.de execu.tu.vbi di.Cy.ꝙ si pp ꝓcrastinationem aduersarij tpa sunt decursa,conceditr̄ restō:& dic.Inn.in c. venerabilis, de iud.ꝙ si instantia cauillationib.aduersarij si perempta vltra

3 trienniū,ꝙ non † perijt,&:peti pn̄t expēsæ,p l.nō ignorat,de fruc.& lit.exp.secundū Bal.in d.l.ꝓperandū,& in d.§. dolo.vbi dr̄ ēt.qđ q̄n parit facto tertij,cōtra ipsū agit ad expēsas,nisi stetisset p iudicē:vel qa iudex fuisset mutatus : qa tūc nō teneret̄ ad expēsas:argō l.eū:quē temere,eo.ti.l.q solidū,§.j.de leg.3.qa sine sui negligētia piit.Sed vbi nō excausis ꝑfatis,sed ex negligētia perijsset,tūc tenebit̄ ad expēsas, arg.d.l.ꝓperandū,& l.eū,quē temere.Ita inqt And.de Ise.in constōne regni:spōte volētib.à lite discedere,& ita cōsueuit regia curia,q̄n impetrant̄ restaurōnes instātiæ:nec posset aliter agere,nisi expēsis ipsis refectis.Ita formaliter refert,& sequit̄ Par.de Put.in d.suo trac.fin.in verbo,sn̄ia in c.restat,& de hac insufflatione spūs vitæ instātiæ triēnali, multa scripsit illust.Nic.Boer.in sua dec.247.& vr̄ ꝙ sic in 2.vol. Nunc aūt facto hoc diuerticulo & redeūdo ad primū de quo fit dubiū,an † possit post binā insufflatione iterū,& 3.loco insuf

4 flari,dn̄s meus ꝑceptor obser.& certe clariss.doc. Diom.Maricōda dicebat,ꝙ in vniuersitate,& minorib.& aliis q̄b.cōpetit in integrū restō,nō est dubiū,quòd sæpius fieri poterit,& ꝑiter in alijs,qui nō h̄nt in integrū restōnē,qa extincto actu pōt iterū cōcedi restō sup eodē actu,vt d.Sal.ī l.j.C.si sæpius in integ.res.post.in fi.ad qđ no.p gl.& Bar.in l.ab hostib.ex

q uib.cau.mai.& ibi Balb.in §.sed quod simpliciter,& ita fir mat p̄fatus d. Diomedes fuisse iudicatū in sacr.reg.cons.in cā baronis Mirabellæ,cū Hiero.Carrafa.Sed excell.d.Ciccus de Loffredo nunc regens regiā Cancellariā,& tunc viceprotonotarius,& p̄sidens sacr.regij cons.dicebat,& pluries cōfir mauit in rota sacri cons.assistentib.ibi alijs dn̄is regiis consiliariis meis collegis,ꝙ p binas vices duntaxat cōsueuit ꝑempta instantia in ciuilib.sp̄us vitæ in sufflari,& nō vltra,& ꝙ ita sꝑ practicari vidit,& practicauit,tā tpe sui p̄sidatus, q̄ d.Anto.de Ianuario sui p̄decessoris p̄sidentis, licet audierat alijs tpib.pluries fuisse dictā insufflationē concessam,attamē p binas vices duntaxat reperit fuisse obseruatū in cā magn. Ludouici de Tolfa Baronis sereni,cū excell.co mite Gructariæ.Idem ēt refert,& sequit̄ Cap.in sua decis. sacri cōs. 165. inci.in cā do.Comitis Gructariç.& subdit ꝓ parte negatiua facere tex.in l.fi.C.si sæpius in integ.rest.post.vbi cauetur in vna eademq́; cā non concedi reiterata restō. & allegat facere ꝓ hoc dictum Ang.in l.2.C.de tēp.app.dū inquit,hic patet,ꝙ instantia,& cā,q̄ erat perempta,resuscitat̄ ex gr̄a principis,q̄ spiritum vitę insufflat in cā mortua , & sic de nihilo facit aliquid,tanquā Deus terrestris.sic de iure fisci , in rub. & nigro,& sic fecit Deus cœlestis incarnatus,q̄ cadaueri Lazari insufflauit spiritū vitæ. Ex quib. verbis nonnulli inferunt,ꝙ sicut Christus non suscitauit Lazarū nisi semel,ita & princeps nō suscitat nisi semel instantiā,facit tex.in l.& si sine,§.restitutus,ff.de min.vbi q̄uis semel circa additionē hæreditatis sit minor restitutus,poterit restitui. Ita ēt gl. in d.l. fi.& ibi Bal.in vlt.verbis.Nec obstat tex.ibi,q̄a loquit̄, quādo primo loco fuit denegata restō.Nec obst. dictum Ang.de Leazaro,q̄m non negat̄,q̄n si à Domino fuisset iterum postulata resuscitatio,iterū concessisset,imò , & in nouiss. die eum secundo resuscitabit,& sic subdit p̄fatus Capic.ꝙ secundo loco fuit insufflatus sp̄us vitæ,in d.c.Baronis de Mirabella,quod dicit no.quia in paucis locis iure de hm̄oi insufflatione reperies,nisi p Ang.in d.l.ij.& per eundē Ange. in suo cons.306.& per Bal.in l.fi.ff.ex quib.cau.mai.& incipit consilium Ang.& pro decis.in fi.& ꝑ Pau.de Cast. in l.Stichum, §.addit.ff.de solut.Sed cum in præsentiarum pendeat decisio

huius

huius dubij,teneo ꝙ cum reperiatur mortuus p̄fatus Ioan. Fran.actor,& eidem successerit pupillus,qui tertio loco insufflationem obtinuerat,ꝙ talis insufflatio transibit, sed ꝙ hinc in antea non concedetur vltra binas vices,& huiusmodi voti sum ego,& tandem decisum fuit, quòd insufflari post tertia uice.

1 *Vsuræ,seu alimenta pro dote non soluta,marito debentur post biennium à die ductionis puellæ ad domum viri,& non ante.*

2 *Et si maritus longo tempore,vt per 10.ann.non petijt, præsumuntur remissa,& amplius petere non potest.nu.3.4.*

5 *Sed opinio contraria est verior,quòd semper peti possunt.*

DECISIO LXX.

IN cā magn.Beatricis de Alex. de Neap. petentis in sacr.cōs.virtute hypothecæ suarum dotiū super bonis quondā Pauli Ristigliani sibi nō solutarum ꝑ an.22. Hęsitatum fuit, an ex tanti tēporis decursu,in quo non fuerunt vsuræ ipsæ petitæ, possint in præ sentiarum peti.& certè primo aspectu videretur dicendum,ꝙ nō:per tex.sing.in l.cū quidā §.D.Pius,ff.de vsur.Dū D.Pius ibi formaliter rescripsit,parū iuste præteritas vsuras petis,quas omisisse te lōgi tēporis interuallum indicat: qui eas à debitore tuo,vt gratior apud eum videlicet esses,petēdas non putasti.per quē tex.mirabiliter consul. Bald.in suo cons.156.post bienniū à die ductionis puellæ. & ibi consul-

1 uit,ꝙ†vsuræ,seu alimenta ꝓ dote nō soluta, marito debent̄ post bienniū à die ductionis puellæ ad domum mariti, & non ante,ex quo per lapsum biennii contrahit̄ mora irregularis,per l.si §.pręterea,C.de iure dot.Si tamē per longa tp̄a, vtputa per decem annos stetit ꝙ vsuras,seu alimenta pręfata

2 non petijt,p̄sumunt̄ remissa,adeo † ꝙ peti ꝓ dicto tempore præterito non poterunt.Idem refert,& sequitur faciēdo magnum festū Ang.de Are.in §.fuerat.inst.de act.& consul.Ro. in cons.117.ver.si tamen.Idem voluit Alex.in l. quæ dotis, ff.sol.matr.Sed vt refert Ias.in d.§.fuerat, Ang. de Are. ibidē tenere,quòd dictū cons.Bal.intelligi debet,quādo plusq̄ 10. anni essent elapsi,& sic ꝙ transiuisset decenniū, quia eo ca-

3 su præsumeretur † facta remissio per creditorem,& nihilo-

minus subdit ibi Ias.ꝙ si casus in facto contingeret;ipse teneret in iudicando & consulendo contra Bal. Sed ꝑ Bal est tex.in l.vir vsuras,& ibi gl.in verb.donatib.ff.de dona.inter vi.& vxo.Rom.in cons.515.ver.vnum tñ dico. Alex. consil. 238.vol.5.Barb.in trac.præscr.1.par.tertij tpis prin. nu. 28. Nic.Boer.in decis.5.cõs.Burdegal.nu.196.num.4.par.1.Sed quòd et post lapsum decennij non sit præscriptum, quo minus possunt vsuræ,seu alimenta peti,ex quo actionib.personalibus non pscribitur minori tẽpore 30.ann.l.si quis emptionis tit.& l.sicut,& l.oẽs,C.de pscr.30. an. siue dicere velimus,cãs petendas iure actionis,siue ex offõ iudicis,ꝑut bene decl.Imo.in l.insulã,§.vsuras.ff sol. mat. ut refert Ange. in d.§.fuerat subdens esse no.practicã,quia in hoc frequenter errant in actu practico.& per multa alia,ꝙ ibidẽ Ias.alleg. Idẽ consulendo reperio tenuisse Alex.in suo cons. 74. viso tit.q.in 5.vol.vbi dixit ita sing.tenere Bal.in præall.suo cõs. Verum tacuit numerum consilii pfati,& subdit in spẽ Bald.
4 dicere, † quòd eo casu vr remissa petitio usurarum, si p decennium,& sicut per longum tps tacuit,& non petiit,uerum subdit,ꝙ ex hoc tm̃ non esset ipse motus, ad ita consulendum.Eandem et opi.Bal.& Alex secutus fuit excellentiss.do cto.do.Dionysius de Perusio,in quodã suo cons.secutus consil.Bal.Cuius uiri Dionysij memoriã,propter eius summam
5 bonitatem ac † conscientiã eminentissime se diligere, inqt, Rom.in palleg.suo cons.117.ubi subdit se contrarium tenere,salua reuerentia tãti uiri sui pceptoris,cum nõ bene,neq; intelligenter loquat:& respõdit particulariter eius fundamẽtis,& incipit pfatum cons.Lud.in cã ꝑpositæ cõsultationis. Idem reperio consul.Dec.in suo cons.571.socer promisit genero.& sequit et Io.Lup.in repe.c.per uestras, in ver. unum tamen quo ad præfata,& in vers.8.infertur. Ex quib. per Sacrum Consilium communi voto pronunciatum fuit, vsumfructum,seu usuras præfatas deberi eidem magnificę Beatrici pro tempore præfato post lapsum biennij vsque nunc.

1 *Bona capta in bello fieri capientis,quomodo intelligi debeat.*
2 *Possessio omnium contentorum in domo, intelligitur acquisita per apprehensionem,& ingressum domus præfata.*

3 *Pos-*

3 *Possidens continens, dicitur possidere contentum.*

4 *Lepus immediatè quòd ingreditur hortum tuum, & clauditur sibi via redeundi, dicitur statim quæsita tibi possessio, & per consequens dominum leporis.*

5 *Detinens feras inclusas in viuarijs, & pisces in piscina, dicitur illas possidere ex quo habet sub custodia.*

6 *Possessio ecclesiæ dicitur acquisita per tactum ianuæ ipsius ecclesiæ.*

7 *Ecclesia si vnus tenet, & alius tenet campanile, quod est seruilitium ille qui ingressus est ecclesiam, cum de facili possit expelli per campanile, non dicur habere corporalem possessionem beneficij, si tamen existens in campanili euadere non potest secus est.*

8 *Ingressus possessionem aliquam taliter, quòd ei resisti non possit per illum qui per prius tenebat, vel quod nulla adesset primo possidenti spes recuperandi, eo casu dicitur naturalem, & ciuilem possessionem amisisse.*

Fera bestia si ita à me vulnerata sit vt capi possit, videtur eousque mea, donec ipsam prosequor.

Captiuis, & oppressi ab armigeris, si se reddiderunt consodalibus opprimentium, compulsi ab eis, licet de rigore iuris armorum efficiantur captiui consodalium, tamen quia dicti consodales non debuerunt opprimentes, & primos occupantes compellere ad relaxandum, tenentur dictis compulsis ad interesse, ibid.

10 *Damna socio occurrentia culpa aliorum socium, damno eorum cedunt, qui culpam habent.*

11 *Consuetudo gentium armorum, attendi debet.*

12 *Milites si vnius legionis deprædauerunt animalia hostium, & hostes recuperauerunt prædam antequam pernoctasset, debet præda illa restitui prioribus dominis, & non erit illorum armigerorum, qui ipsam recuperarunt.*

13 *Rebelles amittunt eorum bona, tanquam confiscata, & pariter dominium.*

14 *Possessionem ecclesiæ ingressus, licet intelligatur acquisiuisse possessionem omnium rerum ecclesiæ in ea existentium non ex hoc intelligitur acquisiuisse possessionem illarum rerum in ea existentiam, quæ ab alio occupatæ reperiebantur.*

15 *De possessione acquirenda dum tractatur, nedum formata per ingressum ciuitatis, non videtur acquisita possessio castri sibi subiecti, num. 16.*

17 *Bona mobilia,& sic preda capta in bello,debent assignari Duci belli ut ipsa distribuat inter pugnatores,& armigeros,& erunt illa bona,quæ fuerunt capta in bello campestri,inter partes conflictu ordinato post victoriam,quod dicitur,lo bottino:secus in bonis captis in discursu alicuius territorij,quod vulgariter dicitur,la corraria.nu.18.*

19 *Filius aliquando non stat cum sententia patris.*

DECISIO LXX.

IN cã nobilis Capitanei Solorzani cum magn. Didaco de Arces,de quo conqueritur p̃fatus Solorzanus,est quòd capta trera Chyerii de Ducatu Sabaudiæ iure belli à posse hostium Gallorũ & adeptus in terra p̃fata possessionem domus illorum de Cobbi,vbi erat turris,per quã à domo ingrediebatur, & in qua turri se reduxerãt quãplures mulieres,& m̃ronæ, & alij senes,& mercatores inermes,& ingresso Solorzano domũ, facto per ipsum foramine per prius in pariete intermedio inter quandã apothecã contiguã,& ipsam domum, cum p ianuã nullatenus ingredi potuisset, & acclamando monuisset existentes in turri,vt se reddere debuissent,& nemine viso,aut audito,nec habito responso post vnius horæ spacium superueniente Cap.Arces,cum eius comitiua, & aperta sibi ianua turris,fuit cum eo facta talles 40.mil.duc.quã in præsentiarum p̃fatus Solarzanus ab eo repetit,p̃tendendo ad ipsum spectare,cum primo loco ingressus fuerit, & expulsus per p̃fatum Arces.Adducit per conuentum, quòd licet Solorzanus primo loco domum cœperit:attamen non cœperat turrim,nec bona aut personas in eadem existentes:& sic
1 non apparet † verificari id,quod dr̃,capta in bello fieri occupantis,seu capientis:iuxta l.1.§.item si bello,ff. de acqu.pos. ibi,quis primus eorum possessionem nactus est.& facit tex. in l.3.§.Neratius.eo.ti.ibi,inuenta nõ acquiruntur, nisi apprehendant,l nulla,§.thesaurus,ff.de acq. rer.dom. & nõ dr̃ captus,qui nõ durat captus,vt in §.si ab hostib.inst.qui.mo. pa.pote.solu.& dixit Ang.in sua famosa disp.renouata guerra in 5.dub.ibi,nunc descendo ad secundum.nã licet actualiter bona & personę præfatę captę non fuerint per Solorzanum,inficiari non põt,quin res & bona ipsa non fuerint

occupata

occupata per Solarzanum, stãte connexitate & incorporatione turris pfatæ cum domo, cum aliunde, q̄ per domum ipsã
2 non poterat hri accessus ad turrim pfatã: & sic † ex iuris dispõne per apprehensionem & ingressum domus præfatę intelligitur acquisita possessio oĩum contentorum in ipsa domo, vt pulchrè tenet Soc. materiã exordiendo, in l 3. §. Neratius, 4. no. ff de acq. pos. per tex. in l. clauibus. de contrah. emptio. & l. si ego, §. dotis, ff. de iure dot. & possidens † cõtinens,
3 dr̃ possidere contentum, per eadem iura. & idem d. Bald. in l. de his. C. de fur. nu. 1. Nec militaret, quod de thesauro dici põt, quia possidens ignorabat thesaurũ. & in his, quæ inuentione acquirunt, requiritur apprehensio: vt firmant Mod. in d. §. Neratius. Prętereà, vt præmissum est, turris ipsa, quę erat & est portio domus, carebat armis & aliis, cum quib. valuisset se tueri: nec modo aliquo valuissent se defendere senes & mulieres ibi degentes: cum turris fuerit ędificata non ad defensum, sed ad ornatum domus vt plene doctũ est, & oculari inspectione apparet: & sic à posse Solorzani euadere mĩnime potuisset. nã vt inquit Cuma. relatus per Soci. in d. §.
4 Ner. cir. fi. immediate, quòd † vbi lepus ingredit̃ hortũ tuũ, & claudit̃ sibi via redeundi, dr̃ statim q̄sita tibi possessio, & per consequens dominium leporis. Vnde pariter dicendum erit casu p̃misso, cum Solorzanus fuerit iã effectus possessor domus & eius possessionem & dominium pœnes se retinebat, in qua domo & turris in ea existens cõtinetur, & sic Solorzanus in domo ipsa existens, in eius custodia, & pariter turris, ne reclusi in ea metu impetus exercitus, exirent cum bonis ex ipsa custodia, dr̃ etiã sibi q̄sita possessio: per tex. in l. 3. §. Ner. filius, ff. de acq. pos. per quem dicit Are. circa prin.
5 † quòd detinens feras inclusas in viuariis & piscis in piscina, dr̃ illa possidere: ex quò habet sub custodia, & est tex. in ea l. 3. §. item feras. & ꝑ hoc bene facit quod dixit Gui. papæ
6 in suo cons. 70. quod est finale 1 partis, vbi dixit, † quod per tactum portę seu ianuæ ecclesiæ, dr̃ acquisita possessio, nisi alius sit possessor, vel sit alius in ipsa ecclesia, vel loco, à quo expelli non possit: quia vetus possessor dr̃: secundum Bal in rub. de rer. diu. cir. mediũ, & in l. j. C. de of. præfe nigi. & subdit ibi Bal. quòd si vnus tenet ecclesiam & alius tenet cam-

7 panile, † quod est fortilitiū, quòd ille, qui ingressus est ecclesiā cū de facili possit expelli p cāpanile, nō dr̄ hr̄e corporale possessionē beneficij: si tn̄ existēs in cāpanili euadere nō pōt, tunc, ex quo dr̄ teneri, & nō tenere: p no. in l. j. §. pe. de vi & vi arm. dicendū est existentē in cāpanili possessione ipsa priuatū, & tenentē ecclesiā possidere ēt cāpanile. & idē tenet & sequit̄ pmissa referens Cass. in consuet. Burg. in fi. Quod satis adaptari pōt ad casum, de quo agit̄: & iō voluerūt Imo. & Pau. de Ca. in l. quod meo, §. fi. ff. de acq. pos. relatus ēt per
8 Ias. quos sequit̄ † in l. clā possideret, §. qui ad nundinas. de acq. pos. nu. 18. quòd ingressus possessionē aliquā taliter, q̄ ei resisti nō possit per illum, qui ipsam per prius tenebat, vel quòd nulla adesset primo possidenti spes recuperādi, eo casu dr̄ naturalē & ciuilē possessionē amisisse, vt est ppie, quādo exercitus ingredit̄ locum hostium scientib. possessorib nam possessores amittunt possessionē, ex quo suspicari debent se posse repelli, tūm maxime, quòd exn̄tes in turri deposuerēt se in ea recōdidisse, nō vt se defenderent aut offenderēt: sed cās honoris mr̄onarum, & ad euitādum primū impetum, & incursum armigerorū, & sic stabāt reclusi & incastellati in turri & possessio domus erat pœnes Solorzanū, qui aderat, & custodiebat exirent, seu aufugerent. & p hoc bene facit tex. in l. nat. §. illud. iuncta gl. in ver. illud, ff. de acq. pos. vbi si fe-
9 ra bestia ita à me vulnerata † sit vt capi possit, vr̄ eousque mea, donec ipsam prosequor, attenta opin. Trebatij, q̄ de cōsuetudine seruatur, vt ibi gl. dicit & Bar. in l. quominus. in 5. q. ff. de flum. vnde cum Solorzanus primo loco ingressus sit domum, & domum possidens tenendo ibi personas incastellatas in turri, & ita custodiendo prosequebatur non existentibus in turri armis nec armigeris: merito possessor ipsi dici debet: prout videtur tenere Ang. in d. sua disputatione, renouata guerra. in fi. dum asserit quòd si captim & oppressi ab armigeris se reddiderunt consodalib. primentium, compulsi ab eis, licet de rigore iuris armorum dicti captiui efficiantur captiui consodalium quib. se dederunt, tamen quia dicti consodales non debueret opprimentes & primos occupantes cōpellere ad relaxādum, tenent̄ dictis cōpulsis ad interesse: p tex. in l. si in laqum. de acq. rer. do. vbi in fi. vr̄ casus noster:

10 noster dum dr̃, ꝙ † dāna socio occurrentia culpa aliorū sociorū, damno eorū cedūt, q culpā habent, l. cū duob. §. dāna, ff. ꝓ socio. & allegat tex. in quo dicit esse casum exp̃ssum. in l. rei cōis noīe. e. ti. ꝓ socio. & sic Solorzanus cōpulsus & expulsus ad dimittēdū possessionē & custodiā domus, & turris à Capitaneo Arces, tenet eidē ad dāna & interesse, q̃ verificātur in tallea, 40. mil. duc. habitorū ab inclusis in turri. Ita ēt pulchre congerit Ang. in sæpius allegata sua dispu. renouata guerra. qui vlt. se remittit ad cōsuetudinē, de qua plene in
11 ꝓcessu, & cōsuetudo † gētiū armorū attendit, vt dicit Bal in l. adoptione, C. de adopt. & additi. ad Soc. in l. 1. in prin. ff. de acq. pos. in uerbo occupantium, & allegat pulchrū consiliū Cald. in ti. de treu. & pac. cōs. 1. cū minime licere debeat militib. eiusdē legionis deprædate seu vim inferre alijs eiusdē legionis. Ex quo de facili sequeretur seditio in exercitu: qđ
12 Ang. ibi aduertit, & iō si milites vnius legionis † depdauerint animalia hostium, & hostes recuperauerunt p̃dā anteq̃ pernoctasset, debet p̃da illa restitui priorib. dn̄is, & nō erit illorū armigerorū, q ipsam recuperarunt, per tex. in l. ab hostibus. quia milites non debent homines eiusdem factionis opprimere, sed defendere, l. si captiuus, §. expulsis, ff. de capti. & postl. reu. concurrente maxime, quia Arces erat magister exercitus, & debebat iura reddere inter milites, & iustitiam ministrare: iuxta debitū sui officij, cui p̃erat, & non iniuriā facere. Nec poterant existentes in turri reclusi, in præiudiciū Solorz. qui per prius possessionē acquisierat domus, seipsos reddere Cap. Arces quia nullā dispōnem habebant, ex quo stante eorum rebellione, omnia eorum bona amiserant, tan
13 quam confiscata, & pariter † dominium ipsorum bonorum, vt dicit Luc. de pen. in l cum allegas, C. de re mi. ver. potest dici. & in l. 1. C. de pet. bo. sub. sequitur Affl. in c. 1. de feu. sine culpa non amitte. & proinde non poterant se & bona eorum iam confiscata alij tradere, maxime, quia acquisita Solorz p possessionem, & custodiā iā occupatā p l. quisquis, §. emācipationē, C. ad l Iul maiest. vnde apparet ꝙ in fraudem se reddiderunt Capitaneo Arces, per ea quæ dicunt in l. post contractum, ff. de don. Dicebāt. n. aduocati Capitanei Arces in contrarium, videlicet ipsum absoluendū ab impetitione So-

Solorzani:cũ Arces ipse turrim,bonorũ & personarum in ea degentiũ verã & corporalẽ possessionẽ adeptus fuerit:& personæ eidẽ se reddiderunt,& non Solorzano:per tex.in l.1.in prin.ff.de ac.poss.ibi,q̃ prius possessionẽ nactus est. Facit bñ illa legis,quoties,de rei ven.& in talib.reb.quæ absq; actuali traditione possidẽtis, possessio ipsa,appræhẽsione, & nõ solo aspectu dr̃ acqsita: & p text.in §.itẽ,q̃ ex hostib.capimus. & in §.itẽ lapilli.& ibi gl.inst.de re. diu.& cõiter doc.in d.l. 1.sup gl.in uer.1.per tex.in l,quod meo,§.fi.& in l.3. §.Neratius,eo.ti. vbi Ias.ad saturitatẽ.bene facit tex.in l.naturalem, §.illud.de acq.rer.do.& in §.illud inst de rerum di.vbi si fera bestia ab aliquo vulnerata, ut non possit euadere , apphẽdat ab alio,eius fit:qa multa accidere poterãt,ut ipsam nõ caperet vulnerator.Bene facit text.in l.laqueũ,ff.de acq.re. do. dũ dicit de apro incidente in laqueum, ꝙ quis venandi animo imposuit:tunc demũ fiet ipsius,cũ ipm, actualiter appræhẽdit.& illũ ita simpliciter intelligunt Bar.& communiter oẽs ibid.in d.l.1.sup gl.in uers.1. vt patet ex relatis per Alex. ibi. & licet gl.in d.l.in laqueũ.& post eã clarius Alb.dicat aptum statim laqueum apponenti acquiri,cũ diu colluctando se sol uere nõ poterat:tamẽ hoc vr̃,contra illũ tex. qui considerat actualẽ apphensionẽ & nõ potẽtiã apprehendẽdi: ꝓut ẽt cõsiderat cã in d.§.illud,ꝓut ibi gl.sentit in verbo, capi possit:dũ dicit,ꝙ non omnino facultas consideratur, & hoc expsse dicit,vbi supra Alex. ad intellectũ illud tex. ꝙ aper in laqueũ incidens,nõ dr̃ acquisitus,nisi manu capiatur possessio & dominium.Ita in casu,d.l.in laqueũ.secũdũ intellectũ præfatũ aper erat taliter alligatus, ut nullo mõ se tueri valuisset : & in laqueo apposito p illũmet, q̃ eius dominium prætendit sed in casu pñti poterãt se defendere à posse pfati Solorzani,q̃ cum duob.tãtũ accessit,& vim aliquã existentib. in turrim,qui erãt ultra viginti, inferre nõ poterat:adeo ꝙ potuissent ab eo de facili euadere,& sic nõ poterant dici taliter alligati:ut aper in laqueum incidens. Nec suffragari potest Solorzano,ꝙ ipse per prius ingressus fuerit domum, nam non ex hoc dici potest,ꝙ possessionem turris quæsierit, quia turris erat fortis,& fortem ianuam etiam ferro fultã ac muniam tenebat,intantum ꝙ expugnari necesse erat.Nec per

appræhen-

apprehensionem domus potest dici turris capta, per tex. in l. 2. in prin. ff. de acq. pos. qui posset in contrariũ ponderari: vr̃ ꝓcedere, dũ fuisset in libera p̃tate ingrediẽtis, q̃libet partem fundi introire: nã tũc totus vr̃ apprehensus, postq̃ ab eius libera potestate totalis apprehensio dependebat. Quod tñ cõsiderari non potest in casu præsenti, cum non ualuerit turrim ingredi, non dicet̃ ipsius possessionem adeptus: per tex. in l. ꝙ meo, §. fuit. & per illũ tex gl. in verbo: quamlibet, in d.
14 l. 3. & ad p̃missa concurrit, ꝙ licet† ingressus possessionem ecclesiæ, intelligatur acquisiuisse possessionẽ omnium rerũ ecclesiæ in ea existentiũ: ut firmat Pet. de Anc. in regula beneficium, de reg. iu. & cõiter cano. in c. cũ sup. de cã pos. & ꝓprie. non vendicabit sibi locũ ut dicat̃ acquisiuisse possessionẽ illarum rerum, quæ ab alio occupatæ reperiebant̃, ut tenet Ant. de But. in fin. de cã posse. & ꝓprie. vbi ẽt subdũt, ꝙ
15 dũ tractamus de acq. pos. nedũ formata† per ingressum ciuitatis, nõ vr̃ acquisi. à possessio castri sibi subiecti, prout ẽt plenius sequit̃ Are. in pręfata l. 3. post But. in c. in literis. de rest. spo. & quia in his, quę occupatione seu apprehensione quęrũtur, nõ ꝓcedit regula d. l. 3. vt dicit Iaf. in d. §. Nerat. maxime cũ tractetur de acq. pos. contra volũtatẽ possidentiũ: quo
16 † casu similiter tm̃ dr̃ possessio, quãtũ app̃hẽsio ut post Bart.
17 dicit Iaf. in d. l. 3. Nec obesset† prætẽsa consuetudo: cũ non possit applicari ad casum, cum de iure huiusmodi p̃dæ deberent assignari Duci belli: ut ipsam distribueret inter milites, l. si quis pro redempt. §. 1. C. de don. & plenè doc. in d. l. de acquir. poss. Quibus iurium allegationib. sic colluctantibus, p̃ nonnullos dominos de sacr. Consil. & signanter per cõmissarium & relatorem causæ fuit affirmatum, bona ipsa existẽtia, in turrim, debere assignari Duci belli: ut ipsa inter pugnatores & armigeros distribueret. Dicebam ego ꝙ salua reuerentia in casu præsenti id fieri non poterat: ex quo illa bona
18 deprædata per victores,† debent assignari Duci belli, ut distribuat quæ fuerunt capta in bello campestri inter partes cõflictu ordinato post victoriam: ꝙ vulgariter dicitur, lo bottino, secus in bonis captis in discursu alicuius territorij, ante vel post cœptum bellum campestre: quod vulgariter dicitur, la corratia. Ita voluit pulchre Salyc. in l. ab host. C. de cap. & postl.

postl.reuer.Bar.in l.naturaliter, in §.fi.ff.de acq.poss.Aret.in locis præalleg.Bar.in l.si quid in bello, ff.de cap. & postl.reuer. Bal.in l.si quis pro redemptione.de don. Abb.in c.sicut de iu.iur.Ang.in sua disp.Renouata guerra, gl.in c.ius mil. 1.dist.& in c.dicat, 23.q.5.Io.de Ligna.in suo trac. de bello, in c.9.Rub.an capta in bello, restituantur. Ex quib.vlt.loco adductis dũ maior pars dominorum S.regij Consilij vertasſent corã illustr.Prorege præfatũ Cap. Arces absoluendũ ab impetitione Solorz. licet durum mihi visum sit recedere à sententia tantorum paternum; attamen fretus, ꝙ aliquãdo filius non stat cum sententia patris, vt in l.3 §.si quis, ff.de
19 cond.ob causam vbi † Celsus filius tenet contra patrẽ, sum voti cõtrarij & præfatum Cap.Arces condemnandum ex supra primo loco præmissis, ad restituendum eidem Solorzano talleam habitam ab existentibus in turri præfata. Attñ fuit lata sententia.ut supra, secundum uotũ maioris partis.

1 *Confessio in tormentis præcedente aliquo indicio si reuocatur, remanet tamen semiplenæ probatio.*

2 *Confessus delictis in tormentis, si demum reuocat, & non probat cõtrarium, compellitur in sua confessione perseuerare per repetitionẽ torturæ.*

3 *Confessio quatenus fuerit in tormentis extorta, quæ non per se: sed perseuerantia, vel fama, vel verisimilitudine facti, vel alijs admi niculis indubitabiliter iudicat veritatem.*

4 *Confitenti delictum in tortura, nihil prodest reuocare confessionem si contra se sunt aliqua indicia, quæ coniunctæ cum confessione, ipsa, inducunt indubitabiliter veritatem.*

5 *Confessio adiuuatur ex indicijs, intantum vt confessus appellare nõ possit.*

6 *Pœna personæ & bonorum omnium importat, & intelligitur de pœna mortis, & publicationis bonorum.*

DECISIO LXXII.

Decius de Pisciotta inquisitus de tonsiono monetæ p mag.curiam Vic. subsistentibus indicijs ꝙ plures incisuræ argenti & significanter corona torũ pœnes ipsum, & in eius domo repertæ, fuerunt, quas eius propria uxor, ne in dicta incisione culposa red-

redderetur,publicauit:& quo Dec.capto & examinato qnq; socios in tonsione præfata publicasset: dum pro ipsis habendis transmitteretur, minime reperti sunt:sed fugam arripuerunt:tandem torturæ suppositus de plano tonsionem præfatam confessus est:& sic vult.suppl. condemnatus,appellauit ad S. R C.asserendo se confessum & non conuictum, ut appellans admitteretur. Item,quia ex huiusmodi delicto non veniebat sibi imponenda pœna mortis naturalis: cum capitulum regni: iã sæpe.sub Rub.de demolientibus illiatos carlenos,nõ videt imponere incidenti carlenos pœnã mortis naturalis.Sed formaliter dicit, sub pœna personarum & bonorum oĩum, & sic de læsæ maie. crimine punientur, fisco ex aduerso instante præfatũ Deciũ minime interposita appellatione audiendũ,tãquam cõfessum & conuictũ, & ꝙ cõuictus appareat,vltra ꝑmissa indicia super additur: & aliud de sorficulis,cum quibus monetã tõdebat,quæ repertæ sunt in eius domo,prout etiam per eius confessionẽ cõprobauit, vnde quatenus in præsentiarũ eius confessionẽ in dubiũ reducere conetur,absq. aliqua probatione in sui fauorem,quę ipsum reuelet ad elidẽdam eius confessionẽ, tp̃s conterit,&

1 oleũ & operã amittit, ex quo cõfessio in†tormentis ꝓcedente aliquo iudicio si reuocatur, remanet tñ semiplena ꝓbõ,

2 vt dicit gl.in l.2.C.de cust.reo.& iõ nisi reuocãs † ꝓbet cõtrariũ,cõpellit ꝑseuerare in cõfessione ꝑ repetitionẽ tormẽtorũ,ut d.Bal.in l.in bo.fi.C.de reb.cre.q subdit bene facere,ꝙ dixit Inn.in c. ꝑ inqsitionẽ. extra de elec.& sic denuo tortus in cõfessione ꝑseuerauit,& sic qtũs cõfessio ipsa fuerit in tor

3 mẽtis,extorta,q.nõ ꝑ se:sed ꝑseuerantia,† vel fama,vel verisimilitudine facti vel alijs adminiculis indubitabiliter indicat veritatẽ,l.sancimus C.de pœ.l.qui iniam, e.t.l. 1.§.diuus seuerus de qõ.secũdũ.Nic. de Matta. Ita dicit Bal.in l. fi.C.

4 de ꝓb.ubi subdit†ꝙ ex dictis verbis habes, nihil ꝓdesse cõfitenti reuocare confessionẽ, si cõtra se sunt aliqua inditia, quæ cõiuncta sunt cũ cõfessione, quãquam extorta,inducũt indubitabiliter veritatẽ. Quod tene menti d.Bal. nisi reuocans probaret contrarium,uel clare per indicia contraria,eli

5 dentia:qd † nõ ꝓbauit in casu,de quo quæritur, & vrgẽt oĩa ꝑmissa indiciã contra ipm. Et iõ ex indicijs coadiuu t cõ-

fessio,

fessio,intantum,ut appellari non possit.ut in c. Romana,§.si autem.de appel.in 6.Ita firmat pulchre Bal.in l.fi. §.necessitatē,C.de bo.quę lib.Quo uero ad pœ.mortis naturalis,infert iam 10.verbis ipsius præmentionati capituli,quo disponitur sub pœna personarum & bonorū, & sic de læsæ maie.crim. punietur,qđ satis videtur de pœna ultimi supplicij sentire: & nihilominus extat nouella regia pragmatica, tempore illust Proregis dō Ramundi de Card.sub nomine Regio edita,per quā expræsse imponitur demolientibns monetā pœ. mor.naturalis. Quorum consiliarij si tunc temporis per legissent idē dispositum de iure cōi, pragmaticā aliquā minime edidissēt, & ꝙ de iure sub his uerbis, valet sub pœna ꝑ-
6 sonarum†& bonorum omnium,importetur mors & publicano non est gl. fin.in auth.de arm.ad fi. Dum dicit,ꝙ dum iudex comminatur sub pœ.artis & personæ,importet mortē & publicationem bon.& istā gl.exclamat Ang. in suo consil. 217.& refert.& seqtur Ant.Cur.sicu.in sing. suo.§sub uerbo, pœn.incip.iudex potest.Quas Decisiones si vidissent excell. Ludoui. Montaltus,regens Regiā cancellariā, & auct.Pragmaticæ præfatę,ipsam non consuluissent absq; dub. nec ea edidissent,& sic communi uoto dominorum sacri Consilij fuit causa eadem remissa ad eandē magnā Curiā: quæ,omni mora postposita,ob maximam frequentiam delicti præfati,eius sententiam executa est.

1 *Testamentum seu codicillus conditus ad interrogationem alterius, non tenet.*

2 *Testes deponentes,quod uerba testatoris clare non exprimebantur, nec per percipiebantur,sed uidebantur extorta ad nimiam importunitatem alterius interrogantis,faciunt, ut relicta in eo non teneant.*

3 *Testator si interregatus à notario si intendebat,testari, tenuit respōdendo iam fecisse testamentum,prout fecerat,& reliquerat multa ecclesiæ preciosa,& causa mortis si deinde reperitur iterum dispo suisse, secunda dispositio sic breui facta,non, non uidetur sufficere ad reuocationem alterius præcedentis dispositionis ita deliberata.*

4 *Relictum emanatum ad interrogationem alterius, quam testatoris, non tenet.*

5 Infirmi-

5 *Infirmitas intellectus & mentis testatoris, ex multis apparere pōt.*
6 *Codicillari & legare quis nutu potest: dummodo stet in recto sensu. Non tamen id procedit, quando ad interrogationem alterius codicillaretur: nisi per prius declarasset conceptum mentis suæ ipsum interroganti. nu. 7.*
8 *Quilibet contractus ex non scripto duobus uel tribus testibus plene probatur. nu. 7.*
10 *Merità expressa per donantem, dicentem se donare ex causa meritorum & sic iurantem, faciunt, ut per solum iuramentum merita ipsa probentur.*
11 *Donationi remuneratoriæ maior fauor debetur, quàm simplici.*
12 *Donatio causa mortis, licet de morte fiat mentio: tamen ubi adest alia coniectura, uel causa, cessat donatio causa mortis.*
13 *Voluntas disponentis aperitur ex præfationibus & uerbis.*
14 *Interpretatio plenior fortiorq; præsumptio est, quando persona est valde dilecta testatori, coniuncta consanguinitate, naturaliq; affectu.*
15 *Persona valde dilecta testatori, facit, ut ratio sanguinis fuerit causa finalis donationis seu legati.*
16 *Testis faciens pactum de quota litis, repellitur à testimonio.*
18 *Causa propria dicitur esse alicuius, cuius commodum & incommodum ad ipsum spectat.*
18 *Testis non potest testimonium dicere in facto, in quo habet interesse.*
19 *Testis non potest esse vxor in commodum mariti.*
20 *Testis non potest esse sollicitator causæ.*
21 *Mentis sanæ quilibet præsumitur esse de iure.*
22 *Testibus de sana mente testatoris deponentibus magis creditur, quā ceteris contrarium deponentibus.*
33 *Quia uidentur deponere de qualitate naturali intrinseca, quæ à natura inest: cum qua homo nascitur bene sensatus & sic de affirmatiua.*
24 *Testibus deponentibus conforme iuri communi magis statur, quàm alijs.*
25 *Mortis sola cogitatio, turbat solutum sensum, ita quòd non erit perfectus.*
26 *Mortis anxietas solet communiter citius ac prius tollere loquelā, quàm auditum.*

27 *Testes*

27 *Testes deponentes testatorem tempore testamenti insanum, non probant concludenter.*

28 *Testis deponens iudicando, & sic secundum eius iudicium, non probat quia eo casu, non dicitur vt testis deponere.*

29 *Testis deponens super negatiua, tenetur reddere rationem, etiam non interrogatus.*

30 *Testis, & iudex quis esse non potest in eadem causa.*

31 *Testator dum loqui non potest propter morbum, seu aliter, si tamen cognoscitur eius voluntas per signa, debet eo casu notarius scribere, quòd cum interrogatus propter morbum nõ posset loqui, assensit humeris, & annuit capite.*

32 *In testamentis fit plenior interpretatio quàm in contractibus.*

33 *Notarius præfertur uni testi, imò æquiparatur duobus testibus.*

34 *Testator interrogatus si volebat relinquere, respondet quod sic talis donatio, & legatum sic eo modo factum, tenet.*

35 *Codicilli solo nutu testantis tenent, capite annuendo, absque aliqua expressione verborum: dum tamen memoria læsa non sit.*

36 *Testator potest restituere hæredem ad interrogationem, & nuncupationem alterius.*

37 *Testamentum furiosi Romæ fuit approbatum, quia rite, & recte disposuit, prout quilibet sanæ mentis.*

38 *Stultus, uel furiosus vbi faceret actum, quem quilibet sanæ mentis fecisset, talis actus valet, & tenet.*

DECISIO LXXIII.

Venerabilis Antonius Frandinus de Neap. dũ donasset, & in vltimis constitutus codicillando reliquisset honestæ mulieri Adrianæ de Regillo eius nepti, in remunerationem seruitiorum sibi per eandem præstitorum quãdã domũ cũ furno, & prẽderẽt eius hæredes de inualiditate donationis & codicillorũ pfatorum factorũ in vlt. vitæ spũ, & tpe, quo psbr ipse memoria, & intellectu carere dicebãt, ad cuius pbõnem fuerũt pducti quãplures testes, & vltra septẽnariũ numerũ attestãtes, ꝙ tpe codicillorũ pfatorum interrogatus ipse testator per d. Thomam Carmignanũ, si volebat legare quendam censum, domum præfatam cum furno eidẽ Adrianæ, respondebat ꝙ sic,

sic, ét capite annuendo. Verum subdunt, ꝙ eo tpe nõ erat in recto sensũ, & plus subdunt, ꝙ interrogatus à notario ibidẽ ꝑsente, dum nõ potuisset articulate loq̄ rñsum non dabat, ve rũ ꝙ notarius ipse ex relatione ꝑfati dñi Thomę dicentis,
1 scribe, qa dicit, quod sic scribebat: & iõ cum † testm̃ seu codicillus ipse ad interrogationẽ alterius cõditus sit, nõ tenet vt inqt Io. An. in add. Spe. in ti. de test. §. in primis, & cõsuluit Soci. in suo cõs. 92. vol. 3. col. 8. vers. sed ꝑmissis nõ obstãtib. & sic dephendit̃ falsitas codicillorũ, & donationis ꝑfatæ: p tex. in l. iubemus. §. sin. vbi Bar. de test. Ang. in l. in fraudẽ, §. sicut ff. de test. mil. Imo. & Angel. in l. in aduersa. ff. de test. imo & plus, ét si audiuisset testõrem rñdentẽ quòd sic: qa testes deponunt quòd eius verba clare non exprimebant̃ nec perci-
2 piebant̃ † sed videbant̃ extorta ad nimiã importunitatẽ ꝑfati ꝑsbyteri Thomæ interrogantis, hmõi relictum nõ tenet, vt tenet Ang. in d. l. iubemus, quẽ sequit̃ Alex. in cons. 34 volu. 3. & Lud. Rom. in cons. 306. ꝓposita consultatio. tum maxi-
3 me, qa † interrogatus p prius à notario ꝑfatus testõr, si intendebat testari à suo confessore, renuit, affirmando iam fecisse testm̃, ꝓut in rei veritate fecerat: & reliquerat ecclesiæ causa mortis sua ꝑciosiora, quo casu secunda dispõ sic breui facta, non vr̃ sufficere ad reuocationẽ alterius ꝑcedentis dispõnis ita deliberatæ, vt inquit Pau. de Ca. in cons. 155. viso puncto 1. vol. & conferunt congesta p eundẽ Pau & Mod. in l. j. §. si qs ita, ff. de ver. obl. Nec apparere dr̃ notarium fuisse requisitum à testõre, sed à Io. Loysio viro Adrianæ: & sic liquet reli-
4 ctum emanatum ad interrogationem † alterius, q̃ testõris, euanescere, vt d. Bal. in d. l. iubemus, præsertim, qa interrogatio non fiebat testõri per notariũ: sed ꝑsbyterum Thomã, & per consanguineos alios ꝓcurantes eisdẽ legari: & sic eodẽ modo relictum ipsum non debet effectum sortiri, vt inualidum, & nullum: vt dic Io. And. in add. Spe. in tit. de test. §. in primis. Quia dum testator in extremis laborat importunatus, dũ reqrit̃, de facili rñdet quòd sic, annuẽdo quod sibi dr̃: & tunc sufficiet acceptatio, & rñsio testõris dicentis, ꝙ sic: qñ apparet de intentione ipsius testatoris antequam esset interrogatus, quòd ita exequi intendebat. ita dicit loqui, l. Pãphilo, §. ꝓpositum, ff. de leg. 3. & sic cũ legauerit nonnulla bona,

q̄ erāt ecclesiæ,& nō ꝓpria,in codicillis præfatis,necnon,& uonnulla alia bona ecclesiæ p prius legata p ipsum:& insuper tot,& tanta legauerit,q̄ totā penè hr̄ditatē absorbere vñr
5 vr̄ ex p̄missis † inferri,infirmitas intellectus, & mētis ipsius testōris,ad codicillorū falsitas.Ex quib.Soci. in suo cons.20. vol.3.firmauit quandā sñiam in fauorē legatariorū latā,fuiſ
6 se iniustissimā.Nec suffragaret̄ † dicere, q̄ nutu possit codicillari,& legare,vulg.l.nutu.ff.de leg.3. quia id locū habet, quando testōr fuisset in recto sensu:vt declarāt Alb.& doc. in d.l.nutu.non tñ id ꝓcedit, qn̄ ad interrogationē alterius testōr codicillat̄:nisi quando testōr p prius declarasset conceptum mentis suæ ipsum interroganti, & fuerat cum eo allocutus:vt no.Bar.in l.Pamphilo,§.ꝓpositū,ff. de leg.3. per
7 quem tex.ita † in legato facto à nō valente codillari.i. articulare loqui,dum codicillū facere voluisset,decidit Io.And. in add.Spe.in §.in 1.vers.quid si is,& ꝓbat tex.in l. hac consultissima,§.at cū humana,C.de test.oportet.n.vt sit in forma & non vacillet memoria legans:vt d.Gul.Bened.in c. Rayn. in verbo,extimus positus,nu.80.& in lega o ꝓprie consuluit Soc.in præfato 20.vol.3 Ex quib.oīb. concludebat̄ ꝓ parte hr̄dum p̄fati quondā presbyteri Antonij, codicillos tanquā falsos,data ēt infirmitate intellectus,& mētis,minime tenere;& successiue in eorum fauorē ꝓnunciandū. Pro parte vero eiusdē Adrianæ neptis adducebat̄,q̄ longe ante infirmitatem p̄fatā donnus Ant.ipse donauerat domū præfatam eidē Andrianę irreuocabiliter inter viuos:ꝓut ex decennario testium numero cōprobat̄,secutaq; insuper corporali possessione rei donatæ cum consensu ipsius donantis; & successiue de plurib.& reiteratis confirmationib.eiusdem donatio-
8 nis,nec à iure † extraneū videri dēt,quemlibet contractum ex non scripto,duob.vel trib.testib.plenè ꝓbari,vulg c.in oī & c.licet vniuersis,§.fi.extra de testib.& in auth.de instr. cau. & fide,coll.6.& tex.in l.vbi numerus,de testib.& in l.in exercendis,C.de fid.instr.Or quāto magis considerato tot,& tāto numero testiū,corroboratur instr̄m donationis alterius domus cū furno;in quo ēt expresse confirmatur donatio supra
9 dicta facta sine scriptis:licet † demū cā mortis confirmata fuerit,inter uiuos censenda est, cum ita donator se inter vi-
uos

uos donasse asseruerit:vt di.Bar.in l.fi.C.de pact. promiseritque.insuper ipsam non reuocare aliqua rõne vel cã:vt exordit Ang.in cons.254.dña Antonia.ex qua clausula cã donã di magis est,q̃ mortis cã donatio:& perinde hri debet, ac alia quæuis inter viuos donatio,iõq; nec falcidia locũ hẽt, quasi in mortis cã donatione,dicit tex.in l.vbi ita donat,de don.cau.mor.Confirmatio.n.ad augendum,l.legata,ff.de lega.1.Quo ad secundam donationem alterius domus,fuit cõfectum instrm̃ publicum,& duo notarij rogati: quorũ vnus ꝑ iudice interuenit,& de eorum legalitate,& fide satis liq̃t: & sic instro p̃fato satis standum est:vt dicit Inn.in c.illud,de præsump.concurrente maxime ꝓ eo,numero septem testiũ instrumentariorũ.Et nedum mortis sola cogitatio, aut simplex liberalitas testõrem ad donandum mouit,sed merita,& seruitia ꝓcedentia ipsius Adrianæ,in quorũ remuneratione, donatio p̃ fata,& relictum emanarunt, ꝓut medio iuro dñs
10 Antonius ipse firmauit,quod iurm † inducit plenam probõnem meritorum,vt inquit Bal.in l.si donatione,C.de col la.Cęp.de contract.simul.7.præsumptione, & nihilominus ẽt nudo pacto,cessante stipulatione donationes p̃fatæ tenerent,l.siquis argentum,§.fi.C.de don.nam maior fauor debe
11 tur † donationi remuneratoriæ,q̃ simplici,vt no.in l.Aquilius Reg.de don.& dixit Are.in l.sciendum,ff. de leg.1.& ea quoq; rõne inter viuos donatio est, & non cã mortis. Quia
12 vbi adest alia cã vel coniectura, † cessat donatio cã mortis licet de morte fiat mentio,ita Bar. in l. & si cum moriar. & ibi Pau.de Ca.ff.de cond.ind.refert,& sequitur Alex. in cõsi.. 68.vol.4.Item,suffragant̃ quãplures ꝓmissiones,& pollicitationes ꝓcedentes,factę p ipsum codicillantem de donando p̃fata bona eidẽ Adrianæ,vt plenè dictum est,& sic p̃fationes
13 & verba † aperierunt disponentis voluntatẽ,l.idq̃,,§.fi.cui, & l.si vero non remunerandi,§.idem Papin.& ibi Bar.ff.mãda.& satis suffragari apparet qualitas pſonæ donatarię, cum fuerit neptis,& valde dilecta eidem testõri præ cæteris ne-
14 ptib.coniunctione.n. † naturaliq; affectu plenior interpretatio fortior præsumptio est,l.Aurelius,§.Titio testõ, de lib. leg.l.si seruus plurium,§.fi.ff.de leg.j.l.cum alienam,C.de le
15 gi.& sic cum fuerit † neptis prædilecta, ideo sanguinis, vr,

quòd fuerit cã fi.ipsius donationis,& legati, q̃ rõ præualere debet,l.tutor,§.1.ff.de excuſ.tut.l.pe.ff.quod fal.tut.auth. l.q̃ uis.§.fi.ff.de ann.leg.& iõ Iureconſ.in l.Quintus, ff. de auro & arg.leg.dixit,ꝙ relictum tentis atque coniunctis, ampliorem merito ex dilectionis, & caritatis affectu admittit interpretationem,& vberiorem legati cãm facit.Vnde ſi affinis prçſumitur velle donare,ſi eo ſciente ab alio detur,l. ſi ſeruus cõis,de don.inter vi.& vxo.quanto fortius, & cognatus:maxime in caſu noſtro,ſtante affectione prçfata, vt dicit Bar.in l.duo ſunt Titij,vlt.no.de teſt.tute.l.ſiquis ſeruum §. ſi inter duos,ff.de leg.2.Nec videntur teſtes decem producti aduerſus præfatam Adrianam,obſtare,dum deponunt tpe legati præfatum d.Ant.non fuiſſe in recto ſenſu, & ſignanter Io.Baptiſta de donato,& Elionora eius vxor: nam teſtes ipſi ex pluribus non officiunt.quia Io.Baptiſta ipſe fecit pactũ de quota litis cum præfato hærede:vt liquet ex inſtro producto,in quo promiſit cauſam ipſam procurare, & ſolicitare, quo † caſu repellitur à teſtimonio,vt dicit Ant.de But.in c. inſuper,de teſt.& etiam per tale pactum,velut infamis,de iu
16 re pariter repellitur ipſo facto, abſque iudicis miniſterio. Text. eſt in l. ſi quis aduocatorum, C. de poſtuland. quem ſic ſummat Ioann.Baptiſta de Monte ſpetello, ibi ſubdens quòd licet loquatur in aduocato, tamen, idem erit in procuratore:vt in l.litem,C. de procurator. & in l. ſumptus, in prima gloſſ.ff. de pact.& idem dicit ipſe in aduocatis illiteratis, ſecundum Bald.in d. l.ſi quis, & vtrobique per Paul. de Caſt.& melius per Sal.poſt gl.in l.ſi remunerandi, §.Maurus,ff.mand & ſic vt infamis infamia iuris nedum repellitur à ꝓcuratione,ſed ẽt à teſtimonio,vt probatur in c.teſtium, & in c.præterea,de teſtib.& tenet Azo in ſum.de inf.in fi.Itẽ cum prçfati coniuges appareant ꝓmiſiſſe ꝓſequi præſentem litem expenſis eorum ꝓprijs,& econtra, hçredes prçfati repromiſerunt eiſdem coniugibus medietatem totius hæreditatis prçfatæ,dicuntur in cã propria teſtificari,quod prohibi
17 tum eſt,vt in l.nullus,& in l.omnibus, de teſti. & cã † ꝓpria dr,cuius commodum,& incommodum ad ipſum ſpectat,l. ij.§.ꝓpria,qñ app.ſit,c.cum dilecti filij,verſ.& ſi tres,de elec. & q.5.biduum,verſ.in propria, ẽt ꝙ particeps ſit tantum litis.

tis.Bar.in l. dictantibus,verſ.4.enim modis,C.de teſtam.Nec
18 † in facto,in quo habet intereſſe, poteſt teſtimonium dicere,l.deferre,§.idem decreuerunt,vbi Bar.ff.de iure fiſc.nihil ſane,& ibi no.verſ.clerici, & ibi Innocen. de arb. Et pariter
19 † nec Elionora ipſa vxor Ioan.Baptiſtę,teſtificari poterit in commodum mariti,vt tenet gl.& cõiter doct.in l.et,C. de teſti.tum maxime,cum vxor pro marito ratione affectionis,& continuæ habitationis teſtificari non poteſt, ſed repellitur: vt voluit gl.Bal.& docto. in l.parentes,& in d l. etiam,C.de teſt.cum cenſeatur vna caro,eademq; voluntas cum viro: & ideo ſuſpecta in eius cã,dixit Bal.in l.ſi cum dotem,§.ſi maritus,ff.ſol.matr.licet nonnulli aliter ſenſerint, tamẽ hæc opi. gl.cõiter tenetur.Ita refert,& ſequitur Alb.in ſuo tract. de teſti.ſub rubrica quando teſtes repellantur ratione domeſticitatis,circa prin.& quòd nec vxor,nec vir pro vxore teſtificari poteſt,tenet gl.3.q.5 in ſumma,& Alber Galeo. quem refert Spe.in tit.de teſte,§.1.verſ.ſed quid de vxore , & conſul. Soc.in ſuo conſi. 17.ſupradicta cauſæ poſitio.1.vol.maximè, cum vir,& vxor dicatur eſſe vnum corpus,& vna anima , vt inquit gl.in d.l.ſi cum dotem,§ ſi maritus.Idem conſul.Alexan conſ.156.vol.5.& ante ipſum excell. antiq. doct. dom. Hiero.de.Gentilis de Nurſia,in ſuo conſ.incip.viſis,in q.formata,quod habeo ad pennam in libro meo diuerſorum con
20 ſiliorum.Item apparet ipſum † inſuper eſſe ſollicitatorem cauſæ præfatæ,quo caſu etiam repellitur, vt dicunt domini de Rota in deciſ.162.& 363.& Alexand. in pręfata l. deferre,& pariter veniunt repellendi omnes teſtes deponentes, quod eo tempore teſtator eorum iudicio , non permanebat in eius recto ſenſu,& quod loqui non valebat. Sed interrogatus à d. Thommaſio ſubmiſſa voce annuebat, dicendo ſi. nam huic pluribus modis reſpondetur. & in primis,
21 quod ex † iuris diſpoſitione quilibet ſanæ mentis eſſe pręſumitur,cap.fin de ſucceſ.ab inteſt.l.nec codicillos, vbi glo. Bartol.Bald & Salyc.& Raphael.C.de cod.licet econtra plenè probatum fuerit teſtatorem tempore codicillorum ſanæ mentis exiſtere, & in optima articulata loquela , & me-
22 moria, & magis credendum eſt † teſtibus de ſana mente, quam cæteris contrarium deponentibus, cum depo-

nant conforme iuri cõi,& sic secundum iuris dispõnem.Ita d.Inn.quem oẽs sequuntur in c.auditis,de p̄sum.,& in c. ecclesia Vulterana.de elec.ita voluit Abb.in c.cum dilectus,de succes.ab intest.Ias.in suo cons.2.nu.8.vol.1.& in cons.178.
23 nu.1.vol.2.& maximè,quia testes Adrianæ,q loquunt͂ | de sana mente,& ita deponunt,loquunt͂ de qualitate naturali intrinseca,q̃ à natura inest,& cũ qua hõ nascit͂ bene sensatus, & sic de affirmatiua vtroq; iure comprobata, d.c. cum dilectus,& ibi exp̄sse And.Barb.& gl.in c.si forte,de elec.in 6. & l.nec codicillos,C.de cod.vbi Bar.dicit,ꝙ asserens quẽ sanæ
24 mentis,habet † p̄sumptionem iuris ꝓ se,ꝙ sit sanæ mentis, & sic magis stat͂ testib.deponentib.conforme iuri cõi,quam alijs,vt d.Inn.supra alleg.in c.auditis,de præscr.Bal. in ca.1. de contro.inuest.& in auth.oẽs peregrini,C.cõ.de succ.Petr. de Anch.in c.1.de rescr.in 6.& in cons.264. in q.presbyteri, Fel.in c.dudum,de p̄sump.& nihilominus sufficit ꝓbare testõrem adeo sanum,ꝙ non fuerit furioso similis,l.furiosum
25 C.qui test.fac.pos.vel † oĩno à mente alienatus sola.n. mortis cogitatio,turbat solitum sensum,ita ꝙ non erit perfectus ita Ang.in l.hac consultiss.§ at cum humana frag.C.qui tes. fa.pos.& tamen non ex hoc testi factio impedit͂: qa imò ẽt, & semimortuus testari põt l.qm̃ indignum,C. de test. nam, & in instr̃is turbatio mentis impedit q̃nque sensum, nec iõ
26 necessario infertur carentia sensus † adeo ꝙ impediat testari,l.multis,in fi.C.de test.mil.& p̄fata,l qm̃ indignum,nã anxietas mortis solet cõiter citius ac prius tollere loquelam quam auditum,vel alios sensus,vt inquit consul. Corne. in
27 cons.251.vol.4.Quinimo,& plus, † testib.deponentib. testatorẽ tp̃e testĩ insanum,non ꝓbant concludenter, cũ ista insania non sit regulata iure positiuo.vt d.Dom. in c. consil.17. dist.quia insania est carentia recti intellectus,ꝑpea non concludunt,& iõ p̄feruntur testes,deponentes de sana mente.Ita sing.consul.Cor.in suo cons.85.vol.2.Et ita demũ reperi cõcludendo decidisse illust.doc.Nic.Boer. p̄sidentem sacri regij cons.Burdegalensis,in suis dec.in dec.23. motus fuit, in 1.par.Nec fuerunt p̄fati tres testes ꝓducti,vt physici,aut experti,vt viderent p̄fatum testõrem,& qũo se h̄ret eorum iudicium,declararent:ꝓut in eorum depõnib. iudicare appa-

28 patent,potius † quam testificari:ob quod aliter non ꝓbāt, vt d.Bar.in l.quid tñ,in §.arbiter,ff. de arb.qa testis deponēs secundū suū iud.& videre,non ꝓbat,q̄a non dr̄ eo casu,vt testis deponere,l.testiū,C.de test.l.q testō,§.fi.ff.de test.& idē tenet Bar.in suo trac.de teste.Bal.in l.de qb.de legi. & pulchrè Ang.in l.sciendum,in rep.ff.de ver.obl.& consul Alex.in cō sil.24.vol.2.& cōs.74.vol.1.& Fran.Curt. Sen. cons.55. Nec in aliquo suffragant̄ depositiones Petrucij,& Federici,videlicet,ꝙ ad interrogationes d.Thomæ factas eidē testōri, nō intellexerunt rñsionem aliq̄ d.Antonii testōris, nec audiuerunt ipsum aliter loquentē:nisi ꝙ dū biberet dixit, he che me affocate.& subdit bene verum esse,ꝙ tpe quo ipsi applicarunt ad domū d.Antonij,erat hora 24.& cæteri testes deponunt,ꝙ testōr hora 21.cœpit codicillari, & ipsi p̄cedentes duo subdūt,ꝙ iā inchoauerat fieri testm̄,& sic apparēt †mi-
29 nime coarctare negatiuā,debebant.n.testes reddere rōnē, ēt nō interrogati,videlicet quod nō potuisset talis actus fieri, q̄n ipsi vidissent,& audiuissent,vt d.gl.in §.hinc nobis, vers. vidisse,in auth.de hęr.& fal.qa quod nō est,non cadit in sensu,iō rōnis redditione opus est,vt d.Bal.in l.ij.C.de rescind. ven.maximè cum testes alterius partis deponāt pluries audiuisse rñsum,ergo,&c.Ita dixit Cor.in cons.261.num.4.Et sic non entiū nullæ sunt partes,& nō ex hoc apparet negatiua ꝓbata,nec in dubiū reuocat codicillos, vt d.Bal.in l.j.C. de bo.pōss.secū.tab.& in l.cū ij.§.nihil.de transac. Nec militat in aliquo depō d.Vincentij de iud.dū asserit se audiuisse à Io.Loysio,quod testōr tpe codicillorū non morabat̄ in recto sensu,ex quo testis ipse fuit commissarius super reuelatione excōicationis ꝓnunciatæ contra nō reuelātes, nec est
30 credendū ipsi reuelanti pœnes seipsum c.q̄m cōtr.de ꝓb.†cā nō possit in eadē cā esse iudex,& testis.4.q.4.c.1.& c. forus, de ver.sig.& c.dilecti.de testi.& tñ apparet p̄fatū Io. Loysiū deposuisse totū contrariū,cui magis,q̄ p̄fati iudicis assertioni standū est,vt in d.c.q̄m contra. Nec ob esset, quod facta fuerit ad interrogationē d.Thomę,q̄a nō improbat̄ dispō, q̄ mutuis affectionib.iudicia ꝓuocauit,docente tex.in l.captatorias, de hær.inst.Hoc est,inqt gl.si induco testōrē blandis verbis,vt me instituat,vel mihi leget,hoc quidem tenet, cū

ēt nutu legari p̄t,l.nutu.ff.de leg.3.hoc est inquit Bar.ibi,q̄ā ad interrogata cōsentit,vel facit aliqua signa,p q̄ eius volūtas deprehēdit,l.seruo inuito,§. pupillo,ff.ad Treb.sc̄dm Iac.
31 de Are.& iō subdit,qđ notarius dēt scribere,cū talis interrogatus pp morbū nō posset loq,assensit humeris,annuit capite,vt gl.dicit.Si igitur pōt legari ad alterius interrogationē, ēt si verbis,nō respōdetur,quāto fortius,si respōdetur verbis ut hic?nam ut di.Bar.post Petrum in l.j.§.siquis ita.de verb. obl.si interrogatus,uis dimittere bona tua?respodet ille,cui alteri quam sibi vellem dimittere,quòd vr dimittere per illū
32 tex.quia si est sic,inquit,in † contractib.multo magis in testamento,cum in eis fiat plenior interpretatio,l. in testa. de reg.iur.& facit.l.Pamphilo.§ propositum, de leg.3.& codicilli facilius sustinent̄,& sp censentur confirmari, siue p̄cedant,siue sequant̄ testm̄,l.diuus. §. codicillos. de iure codicil.Accedit insuper duplicata præsumptio in fauoré Adrianæ,uidelicet,instr̄i donationis,& successiue codicillorum & sic quòd donatio sit uera,& legitima.l.si post diuisionem.C. de iur.& facti ign.cum vulg.concurrente magna legalitate notarij,& testium ac iudicis,pro quo notario,& iudice satis
33 iura præsumunt & in tm̄, † quòd notarius præfert̄ vni testi, dixit Bal.in l.militib.C.de test.mil. & æquiparatur duobus, vt dixit Abb.in c.qm̄ contra. de ꝑb. & ꝙ testaror interroga-
34 tus,si volebat relinquere,respondet,ꝙ sic,ꝙ † talis donatio, & legatum ita eo modo factum,teneat consul.Alex.in consil.12.vol.1.subdens non esse necessarium, ꝙ omnia verba repetantur per donante,sed satis est,quòd per aliqua affirmatiue respondeat:quia verba præcedentia intelliguntur repetita,vt probatur in l.j.§.si quis ita,ff.de verb.obl.& in §.1.in-
35 sti.eo.ti.& p̄sertim,cum † codicilli solo nutu teneat testātis, capite annuēdo,absq; aliqua expressione verborum,dum tñ memoria læsa nō sit:vt in d.l.nutu,ff.de leg 2.multo fortius in casu p̄senti,cum codicilli emanauerūt,ēt aliquib. verbis expressis,quia eo casu dicuntur facti à nō habente memoriā læsam:cū ad interrogata r̄nderit verbis,& capitis nutu:vt firmat Bar.post Iac.de Are.in d.l.nutu,p tex.in l. inuito.§.si pupil.ff.ad Treb.Nec hēt in aliquo obesse,ꝙ ad interrogationē p̄sbyteri Thomæ interrogantis,si volebat relinquere p̄fatæ

Adrianę,testator ipse reliquerit eidē.nā validū fuit relictum, & dispositio ipsius codicillantis.vt tenet Alex.in l.iubemus, C.de testa.per tex.in d.l.Pamphilo, §.ppositū, de lega.2.vbi
36 in † particulari tenet,ꝙ pōt quis instituere hæredē ad interrogationē,& nuncupationē alterius.Or quanto magis legata relinquere,q̄ minoris sunt p̄iudicij,& maxime in codicillis,in quib.longe minor solēnitas reqsita est,q̄ in testamētis per tex.in l.fin.C.de codicillis. Vltimo, p claui materiæ, liquet ex probatorū meritis, p̄fatū testatorē administrasse bona præfatæ Adrianæ,tpe eius pupillaris ætatis: colligēdo reditus, fructus,& prouentus ex eisdē bonis puenietes : & sic cōscīa forte ductus,ad exonerationē ipsius, bona præfata ei dē donauit,& reliquit,concurrente insup cōiūctione psonarū,cū eius neptis carnalis fuerit,& sibi summopere inseruierit,vt notū est:concurrrentib.ergo meritis,& seruitijs,in q̄b. ēt testator se fundat,infertur de necessitate, ꝙ qn̄ vere pbatū fuisset ipsum testatorē tempore, quo codicillabat, non fuisse in recto sensu,seu non sanę mentis : tamen quia ex præmissis apparet fecisse id, qd' quilibet sanæ mentis fecisset,talis eius dispositio valet:& tenet:nā vt dicit Bal.in c.j.in prin. p quos fiat inuesti.Val. Max.dicere,ꝙ Romæ à senatoribus
37 testamentum † furiosi fuerat approbatū, quia rite,& rectè disposuit:sicut quilibet sanæ mētis disposuisset. & idē dic.Bal. in §.furiosi inst.quib.nō est pm.fa.test.& iō dixit Pet.de Anch.in cl si furiosus,de hom.ꝙ si s̄nīa fuerit iuste lata à fatuo, valet,& tenet:& in de sumitur regula:ꝙ vbi stultus vel furio
38 sus † faceret actū,quē quilibet sapiens fecisset, talis actus valet,& tenet.per id,qd̄ not.Io.Ant.in c fi.de succ. ab intest.de quo facit festū Bal.vbi supra. Et iō voluerunt Host.Io.Ant. Abb.& Barb.in c.ad nostram,de consuet.ꝙ tenuit sententia fatui Parisiēsis contra tabernariū,q volebat sibi solui à quodā paupere,qui comederat panem ad odorē carnium tabernarij:nam fatuus sententiauit eidem soluendum esse de tinnitu numismatis : & hinc Petr.de Anch.in cl.si furiosus, de homi. adducis text.in c.sunt,qui opes 17. q. 3. vbi si ebrius donat bona sua ecclesiæ ualet donatio:quia facit id,quod q- libet prudens fecisset. & idem tenet Lud in titul. de voto. in singul.suo.2.& Abb.in c. dudum,de conu. coniug. Ex qui-
bus

bus omnibus decisum fuit p S. cõs. codicillos tenere, & sic p nunciatum in fauorẽ præfatæ Adrianæ,& satis fuit hoc vltimum caput habitum in cõsideratione,& minime ab aliquo ex aduocatis partium tactum,bene tamen de fatuo Parisiẽsi,de quo supra per Hosti.& Io.And.fuit dictum,ꝙ Cato nõ potuisset melius decidere:& adducitur etiam Barb. in l.1.in prin.de verb.obl.cum infinitis alijs:quæ nouissime congesta reperi per illustr.Nicol.Boe.præsidentem cons. Burdegal. in suis Decis.in Decis.23.parte 1.

1 *Cudens monetam.si adhuc non impressit imaginem principis,an debeat puniri pœna mortis naturalis, cum non appareat delictum perfectum:& sic licet dici possit non fuisse perfecte delictum commissum seu consummatum: & sic non puniri affectum,nisi secuto effectu:an sit taliter intelligendum,dum res fuit perniciosi exẽpli.*

2 *Delictum licet non sit perfectè consummatum: tamen quando deuentum est ad actum facti proximum efficitur punibile.*

3 *In atrocioribus qui impeditus fuit perficere delictum impedimento facti,vt quia fuit detectus,tamen venit puniendus conatus.*

4 *Constitutiones regni,sunt statuta regni:& hodie non imponitur pœna statuta per constitutiones regni delinquentibus,nisi delicta fuerint perfecta,& consummata.*

5 *Delictum quando punitur per statutum,nõ punietur pœna statuti, nisi fuerit consummatum,nec sufficiet imperfectus actus in atrocioribus.*

6 *Pœna corporalis dum imponitur, requiritur actus consummatus. Statuta intelligi debent in casu vero, & non ficto.*

7 *Statuto extante, quòd nixus adulterium committere decapitetur: quòd tamen si quis tentauerit,& non potuit adimplere,decapitari non debet:sed alia pœna puniri.*

8 *Interpretatio strictior est facienda in pœnalibus & odiosis.*

9 *Consuetudine Italiæ,& totius mundi derogatum est legibus punientibus conatum,nisi fuerit secutus effectus.*

10 *Pœna quæ imponitur ipso facto,vel ipso iure,nunquam imponitur pro actu imperfecto, sed pro consummato, nec sufficit imperfectus actus in atrocioribus.*

11 *Leges,& iura omnia punientes conatum tanquam factum principale,sunt hodie correcta per dictam generalem consuetudinem.*

12 *Affectus*

12 *Affectus quòd puniatur in atrocioribus, licet non sequatur effectus, intelligi debet, quòd puniri debeat eadem lege: sed non eadem pœna.*

13 *Delictum capitale, etiam in atrocioribus, non punitur pœna mortis, si nondum fuit perfecte consummatum.*

14 *Adulterij crimen, est atrocissimum: & tamen si non fuit perfecte cõsummatum, non punitur morte.*

15 *Assassinium similiter si non fuerit consummatum in morte, nõ punitur pœna mortis.*

16 *Et idem erit in veneno, nu. 17.*

18 *Et idem erit in crimine falsi: quod tamen non includitur in generali indultu delictorum.*

19 *Testis si deposuit falsum vt noceat alteri: & eius dictum sit aliqua causa inualidum, non habebit locum pœna falsi.*

20 *Notarius fabricans instrumentum falsum, quod alias erat nullum, non punitur de falso.*

21 *Delictum simoniæ, æquiparatur assassinio: quia cetera crimina ad comparationem simoniæ, pro nihilo reputantur, & tamen non punitur affectus in ea, nisi sequatur effectus.*

22 *Conatus uel nixus sub lege vel statuto, pro actu perfecto seu consummato non punitur.*

23 *Et ibidem, quando quis dicatur peruenisse ad actum proximum, & immediatum: & quando nixus seu conatus reputetur pro facto.*

24 *Monetã falsam fecisse non dicitur, qui non impressit forma in ea.*

25 *Statutum faciens mentionem de moneta, intelligitur de ea, quæ est habilis ad vsum.*

26 *Mulier habens virum inutilem, dicitur vidua.*

27 *Gabella si debet solui de quolibet contractu uirtute statuti, intelligitur de contractu valido.*

28 *Statuto dictante, quòd si quis aliquem occiderit, puniatur tali pœna, non poterit formari inquisitio nec accusari de occiso ante, quã vere mors secuta non sit.*

29 *Moneta falsa, in qua non continetur impressa imago Cæsaris uel regis, non punitur pœna mortis naturalis.*

30 *Ordinatio ad delinquendũ nõ punitur, nisi processum fuerit ad aliquem actum ordinatum de præsenti ad ipsum factum, & pariter vbi quis fuisset impeditus exequi impedimento facti, vt quia fuisset detectus, quia tunc punitur ac si vere delictum perfecisset.*

DE-

DECISIO LXXIIII.

IN causa Io.de S.Seuerino,& socij cōdēnatorū,per magnā curiā vicariæ ad pœnā vltimi supplicij ꝓ falsificatione monetę.in qua adhuc forma nō ęrat impressa: sed solūmō remanebat in primi, & die sequenti,vt fassi sunt,imprimere intendebāt, & dū appellassent ad S.regium cōs.ab huiusmodi condēnatione,hæsitatū fuit,an ex forma seu imagine nō im̄pssa in numismate,possint excusari à rigorosa pœna mortis naturalis contra eos pronunciata:extante cōstōne regni,adulteri, nā monetā ꝙ ipsam cudentes pęna capitali feriant̄,an possit dici causa,
1 forma adhuc non im̄pssa? & certe prima facie dicēdū vr̄,ꝙ licet dici possit nō fuisse pfecte delictū cōsummatū:& sic nō puniti affectū,nisi secuto effectu:tñ hoc intelligēdū, nisi esset res perniciosi exēpli:vt dic.pulchre Sal.in l.si quis seruo. circa prin.C.de fur. Itē vēdicaret sibi locū,qñ nō fuisset de-
2 uētū†ad actū exteriorē,& si ad actū facti ꝓximū: nā tūc efficitur punibile:vt dixit Bal.in l.nō iō minus,C.de accu.vbi aperte tenuit,ꝙ ētin attrocissimis ordinatio ad delinquēdū
3 nōpunit̄,nisi†ꝓcessum fuerit ad aliquē actū ordinatum de pñti ad ipsum factum:& pariter ubi fuisset quis impeditus exequi:& sic impedimēto facti, vt qa fuit detectus. qa tunc venit puniēdus conatus:vt dñt doc.maxime Car. in c.j.extra de eo q mitti in posses.Itē potuissēt imprimere imaginē alterius,quā principis in illa moneta. Et prima apparet,ꝙ hodie puniunt̄ falsantes monetā,per dictā regni cōstōnem: & cōstōnes regni,sunt statuta regni:vt firmat Affl.in sua decis. 1.fuit dubitatum apud regiā maiest.& ibi subdit, ꝙ hodie nō imponit̄ pęna statuta p cōst.regni delinquētib. nisi delicta fuerint pfecta,& cōsummata,cum cōst.regni,sint statuta regni.Et ad hoc vt locum hēat pęna in eis cōtēta, reqrit̄ de-
4 lictum esse pfectum,& cōsummatum: vt dicit Bar. in l.1.C. ad le.cor.de Sic.Ioā.de Imol.in c.1.de pš.Nā dicit Bar.in d.
5 l.ꝙ qñ delictum†punit̄ p statutum, nō punit̄ pœna statuti, nisi delictum fuerit cōsummatum nec sufficit imperfectus actus in attocionbus:ut tenet Pau.de Leaz. in cle.1. de stat. mon.in gl.& similiter no.in c.perpetua.de elec.in 6.& tenet

Bal.in

Bal.in l.data opera,C.qui acc.nō pos.vbi formaliter dixit,ꝙ
6 ubi imponit † pęna corporalis,requirit actus cōsummatus:
& sic statuta intelligi debent in casu uero,& nō ficto. l. 3. §.
hæc verba,ff.de neg.gest.l.quidquid,ff.de ver.obl.quia statu-
tum requiritur factum verum,& consummatum,prout in si-
mili consuluit Bal.in cons.456.statuto Placentiæ 1. vol.vbi
7 dixit,ꝙ stante † statuto Placētiæ,ꝙ nixus adulterium cōmit-
tere,decapitet:ꝙ tñ si quis tentauerit,& nō potuit adimple-
re,decapitari nō dēt.Sed alia pęna puniri ꝑ no.ꝑ Cy. & doct.
in l.is,q cum telo,ad leg.Cor.de sic. & præsertim cum simus
8 in pęnalibus,& odiosis,est † strictior interpretatio facienda:
& non extensio,l.si ꝑses,& l.si de interpretatione,ff. de pę.Cy.
in l.1.C.q̄ sit lōg.cōs.gl.in c.1.de tēp.ord.in 6.Alex.in cons.
113.viso instro circa fi.in 2.vol.Io.de Anna. in cōs. 27.viso
casu.Ro. in cōs.337.quo ad primum, concurrente maxime
generali cōsuetudine Italiæ,& totius mundi, ꝑ quā est dero
9 gatum legibus punietib. † conatum, nisi fuerit secutus effe-
ctus:ut testatur Spec.in ti.de acc.§.1.Ang.in l. 1. §. hæc ver-
ba,ff.qđ quisq;.Bal.in l.3.C.de ser. fug. Bar.in l.1.§. Diuus,
de sicar.gl.& ibi Bar.in l.fi.ff.de rerum diui.& consuluit Bal.
in cōs.371.vol.1.quidam rumor.Alex.in cōs.15.1.vol.& idē
10 Alex.plenè in l.qui ea mente,ff.de furt. vbi subdit,qđ pęna,
quæ imponitur ipso facto,vel ipso iure, nunquam imponi-
tur ꝓ actu imperfecto.sed ꝓ cōsummato:nec sufficit imper-
fectus in atrocioribus.vt supra dictum est, & iō satis not.dixit
Io.Ant.in nouell.in c.perpetua,de elec.in 6.qđ ēt vbi ꝓ deli
cto imponit pœna ipso iure:& aliquis illud perpetrauit, nō
tñ perfecit,seu consummauit in totum,licet ꝑ ipsum nō ste
terit,nō tñ incurrit dictā pœnā, & idē voluit idē Io. And.in
regula,in pęnis,in 6.& Pet.de Anch.in c.2.in fi de iud. in 6.
& plus subdit Alex.in d.l.qui ea mēte.Spe.in loco supius al-
11 legato,dicere,ꝙ oīa iura.& leges punientes † conatum,tanq̄
factum principale, sunt hodie correcta ꝑ dictā generalē cō-
suetudinē,& idem dicit Bar.in d.l.1. §. Diuus de sica.& Inn.
in d.c.ꝑpetua de elec.in 6.Et id,quòd dici cōsueuit,quòd in
12 atrocioribus puniatur affectus,licet non † sequatur effectus,
intelligendum est,quòd puniri debeat eadem lege, sed non
cadē pęna,vt dixit Gul.& Cy.in l.j.ff.de extraord.cri.Ray.in

praal-

pallegata l.qui ea mente de for.Bar.Cæp. in suo cōs.vlt.& añ cū Fran.de Albergo.de Are.in suo cōs. incipiente,ꝙ Ciccus fante.de quo meminit Fel.in c.inqsitionis,de acc.qđ habeo ad pēnā in lib.meo diuersorū consiliorū & mouet, qa ēt in
13 atrociorib.†delictū capitale nō punit pœna mortis, si nōdū fuit perfecte consummatum. Idem tenet And. de Isc.& post cū ppos.in c.1.§.si vero de capita.qui cur.vēd.& ꝑ hoc addu co viuas rōnes:nā liquet crimē adulterij esse atrocissimū,vt
14 dicit gl.sing.in l.auxiliū,ff.de min.& †licet fuerit attentatū: tñ si nō fuit perfecte cōsummatū, licet fuerit deuētū ad actū ꝓximū,nō puniet pœna mortis. licet alias pœna mortis ꝑ delicto pfato imponat,vt in l qm,C.de adulter.Sed extraor. puniet,vt est gl.in c.sollicitatores, de pœn.dist.1.vers.extra ordinē,vbi dicta lex canonizata est,& probatur in l.cū.vir.C. de adul.vbi fuit deuentū ad actū non perfectū, & tñ nō imponitur pœna mortis vel sanguinis: sicut in simili dicimus in assassinio,qđ est crimē atrocissimū,vt ꝓbat tex.in c.ꝑ humani, de homi.in 6.& ibi Gemi.& Io.And.& tñ si mandatū
15 nō fuit perfecte consummatū in morte:nō†imponet pœna mortis:vt firmat Dy. & post eū Ang.in l.apud Labeonē, §.si curauerit,ff.de iniu.refert ēt,& seqt Amode.iust.in suo trac. fin.circa fi.& ita milles iudicatū p magn.cur.Vicariæ,& plene scripsi ī votis meis voto.Sicut ēt in simili dicimus de crimine veneni: qđ pariter atrocissimū est:& tamē si fuit deuētū ad actū facti ꝓximū, vt quia porrectū fuit venenum &
16 sumptum,& nocuit,corpori,nō†tñ necauit:nō poterit illud porrigēs pœna mortis naturalis puniri Ita in particulari cō suluit Bal.in suo cōs.443.scire oportet,ꝙ Ciccus venenauit, in 5.vol.vltimæ impressionis,quem ēt refert,& sequit Floria. in l.Itē si obstetrix,ff.ad le.Aqliā eādē opi.tenuit consulendo dominus Aytordinus de Aluarottis de Padua,in eadem met cā ꝑ pręfato Cicco fante,cum Bal.incipiente,super inquisitione formata, & idem secutus est dominus Rosell. de Rosel. in suo consil.incipiente: an dictus Ciccus subdens,ꝙ quomodocūque qui processit ad actum factu proximū, etiā in atrociorioribus,debet mitius puniri,& idem tenuit dominus Petrus domini Albicus de Pisis, in suis allegationibus, quæ incipiunt: si dictus Ciccus non potest, vbi plus subdit,

quòd

ꝙ venenum ſumens remedio medicorum euaſit, porrigens
17 †illud non debet pęna mortis puniri, & ꝙ ita fuit ſeruatum Piſis per diuerſos Poteſtates, & plus ibi formaliter ſubdit, ꝙ & vbi foret deuentum ad actum delicto proximum, nõ dẽt pęna delicti cõſummati puniri, ſed minori, & ita eſt regula, & doctr. Doctorũ etiã in atrociorib. & idem ſecutus fuit dominus Dominicus de Viterbo in ſuo conſ. qđ incipit, ſcire oportet, quis teſtis criminis, & ultimo idẽ reperio tenuiſſe Fran. de Albergo de Aret. Doc. præclariſſimum, in ſuo conſilio eodem tempore, in eademmet cauſa reddito, incipiente: ꝙ Ciccus fante vbi ipſe, & Bal. in præallegatis eorũ cõſilijs adducunt rõnem, videlicet: qua grauiorĩ pœna puniri deberet: q vere venenando occidiſſet, ſi quis approximandũ venenũ corpori aliter nõ nocendo, pœna mortis puniri poſſit.
18 Hic etiã adduci põt, qđ † dr̃ de crimine falſi, qđ enormiſſimũ eſt: cũ habeat multa ſpecialia vltra alia crimina, maxime non includatur ſub generali indultu, & remiſſione delictorũ: vt dic. Bar. in l. Lucius, in fi. ad Turp. Pet. de Anch. in c. 1. de cõſt. Ang. in ſua diſp. renouata guerra. Nullus in tract. bãni. 3. parte 2. temporis, q. 41. Item ſi teſtis dicit falſum, vt noceat alteri, & eius dictum ſit aliqua cauſa inualidũ, adeo
16 ꝙ nõ † noceat, nõ habebit eo caſu locum pœna falſi: ut tamẽ gl. & Doc. in l. Diuus. Adr. ff. de fal. & l. damus, C. eo. tit. Bart. in l. 1. ff. eo. Petr. de Anch. in cõſ. 18. Alex. in cõſ. 70. 74. 1. vol.
20 Bal. in l. fi. in fine, C. ſi ex fal. inſtrum. Itẽ † notarius fabricãs inſtrum. falſum, qđ alias erat nullũ, non eſt puniẽdus de falſo. Bel. in l. 1. C. de ſep. viol. & quæ no. Io. And. in regula, non eſt ſine culpa, in fi. ver. vos debitis ſcire, de reg. iur. Bal. in l. ſi
21 põt, C. de iu. & facti ign. Præterea in crimine † ſimoniæ, quę æquiparatur aſſaſſinio: nam vt dic. Spec. in tit. de acc. §. 1. in fi. parte 1. ꝙ cætera crimina ad comparationem ſimoniæ pro nihilo reputantur: ſed in ſimonia non punitur affectus, niſi ſecuto effectu: vt dicit gl. in c. conſulere, extra de ſimon. & in c. fi. eo. tit. Et ꝙ requiratur actus perfectus, & conſummatus, vt habeat locũ pœna ord. licet Bal. in conſ. 306. ſtatuto ciuitatis Placentiæ 3. vol dixerit de verbis tex. in l. fi. C. de temp. app. in §. illud. ibi, ſumma ope nixum, expoſuit. i. fecit quidquid potuit, ita ꝙ per eum non remanſit peruenire ad actũ proxi-

22 † proximum,& immediatum,nam talis conatus vel nixus sub lege vel statuto pro actu perfecto seu consummato non punitur:& idẽ firmat Bal.in suo cõs. 20.pũctus,sup quo vol. 2.Idẽ refert,& seqt̃ illust. Nic.Boer.p̃sidẽs S.cõs.Burdeg. dignissimus in dec.suis ipsius cõsilij,nu. 316.vol.2. si quis uolens, & subdens, ꝙ de iure,& consuetudine generali totius mundi conatus non punitur,nisi sequat̃ effectus,prout arte statur Spe.vbi supra,& ad hoc infinita allegat,& melius prę
23 ceteris exẽplificãdo,declarat,† qñ quis dicat̃ peruenisse ad actũ ꝑximum & immediatũ,vnde nixus seu conatus qñ reputet̃,pro facto. Et de effectu perfecte nõ consummato apparet,quia nulla demostratur moneta confecta nec formata, & iõ nõ põt dici fecisse monetã falsam:qui eã incepit facere,
24 & nõ cudit,nec perfecit,ut quia nõ†impressit formam,& sic nõ consummatũ pfecte delictũ,l.qui falsam. ff.de fal.Ita dicit gl.in l.quicũq.ff.eo.ti.Bal.in l.3.C.de nauti. fœnor.Mars. in d.l.qui falsam.Berth.in reperto.suo,in verbo,moneta fal-
25 sa,vers.21.& statutum†faciẽs mẽtionẽ de moneta,intelligit̃ de ea,quæ est habilis ad vsum,alias non censet̃ moneta.Ita Spec.in ti.de obl.& sol.§.nunc aliqua vers.pone, sicut in si-
26 mili † dicimus de muliere habente virũ inutilẽ: nam talis dicetur uidua,ut per gl.in l.fi.C.de plagi.& ibi gl.quæ loquitur de patre habente filium inutilem: nam dicitur orbatus filio,& similiter de contractu,de quo virtute statuti debet so
27 lui Gabella:nã†intelligi debet de vtili, & valido contractu, alias de inualido non soluetur, ut di.Bal.in l.2. C.de eunuc. & in l.non dubium,de leg.& iõ dixit pulchre Bar.in l. dãni.
28 §.Sabini,ff.de dãno infec.ꝙ†si statutum dictet,ut si quis aliquam occiderit,puniatur tali pęna , non poterit formari inquisitio,nec accusari de occiso,ante,quam vere mors secuta fuerit:etiam si certum sit vulneratum esse moriturum ex illo vulnere,qđ dictũ exclamat,& sequit̃ Bal.in c. 1.§. homic. de pac iur.fir.& hoc per generalia statuta,& consuetudinem Italiæ:vt non puniantur delicta, nisi perfecte consummata. Et idem ultra prætallegata firmat Bal.in l.si constitit,ff.fi.regundo.& in rubr.de pęna iud.qui male iud. Nec inconueniret dicere,ꝙ potuissent præfati monetarij imprimere formã alterius monetæ exteræ, quam imaginis Cæsar: nostri,quę

ca-

29 † casu licet venirent puniendi: non tamen pœna mortis naturalis, sed minori pœna: vt consuluit Raphael in cons. 138. hoc, & late Alex. in consi. 104. quòd statutum loquens 1. vol. & in l. eleganter. §. q reprobos, ff. de pig. act. Sal. in l. j. col. 2. C. de fals. mon. Quod subdit esse menti tenendum, ad id, qd' dixit Sal. quòd vbi res esset perniciosi exempli, debet puniri affectus, licet non sequatur effectus: respondetur, quòd cum non exprimat, qua pœna puniri debeat, debet intelligi prout iura supra allegata declarant. Et pariter respondetur ad id quod dicitur per Bal. in l. non ideo minus, C. de acc. vbi aper

30 te firmat, † quòd etiam in atrocissimis ordinatio ad delinquendum non punitur, nisi processum fuerit ad aliquem actum ordinatum de præsenti ad ipsum factum: & pariter vbi fuisset quis impeditus exequi, & sic impedimento facti, vt quia fuisset detectus: quia tunc venit puniendus conatus, vt dicunt Doct. maxime Card. in c. j. extra de eo qui mitti in possess. nemo tamen dicit, quòd veniat puniendus, ac si vere delictum perfectè consummasset: & ideo intelligi debet secundum iura supra allegata: quòd non habeat locum pœna delicti perfecti, & consummati: cum doctores, vt supra, communiter tenet quòd non possint etiam in atrocioribus, delicta non consummata puniri pro delictis perfectis, maximè suffragante regni constitutione, adulterinam monetam cudentibus, quæ debet intelligi in moneta cusa, vt text. ipsius loquitur, & non cudenda. Ex quibus concludo meo iudicio minus bene fuisse iudicatum per magnam cu. per condemnationem pœnæ mortis naturalis: sed ipsos esse eorum vita durante ad remigandum in triremibus regijs condemnandos: reseruato excellentis domini Præsidentis, & aliorum dominorum consiliariorum seniori iudicio: cui me submitto. Et licet aliqui concurrissent vna mecum: attamen de voto maioris partis fuit vltimo supplicio condemnatus.

1 *Cogi pòt quis, ut fundum vendat pro fundata ecclesia seu monaster. Monasterium si vellet ampliari, & extendere dormitorium, potest compellere dominos vicinarum domorum, vt sibi vendat, ibid.*

2 *Ecclesiastica si esset ædificanda, seu amplianda, eo casu possunt loca vicinorum, & domus destrui, & vendi ecclesiæ, inuitis ipsarum dominis.*

DECISIO LXXV.

MONASTERIVM S.Mariæ à Piacza, aliàs reginæ cœli, non valens commode inhabilitare in eodem, maxime pp auctum numerum monialium, in ius vocauit in S.regio cõs.magn.Io. Thomacellum de Neap.ut compelleretur iuris, & facti remediis opportunis ad sibi vendendum mediante iusto appretio, quasdam domos contiguas eidem monasterio, & pro maiori parte dirutas, & cœptas instaurari per eundem, replicantem eodem magnif.Io.se non teneri, cum emere nec vẽdere compelli possit, ex vulgata iuris regula l.emere nec vẽdere, C.de iur.delib. cum vulg. tandem instante Io. præfato & visa commoditate monasterii indigentis iam se ampliari in loco præfato, fuit hæsitatum, an potuisset præfatus magn. Io.compelli ad vendendum, & licet prima fronte videretur dicendum, ꝙ non, per supradictam regulam: attamen obstat tex.in l.si quis sepulchrum, ff.de relig.& sumpt.fune.vbi do

1 cto. † communiter dicunt, ꝙ pro fundanda ecclesia potest quis cogi, vt fundum vendat. Sed ꝙ in particulari prout in casu, de quo agitur, si monachi uellent ampliare monasterium, vt extendere dormitorium, vel similia, & haberent loca seu domos contiguas, nec aliter possent se extendere, & ampliare, nisi eidem concessis illis locis seu domibus uicinis, certe poterunt dñi illarum domorum compelli ad uendendum, officio iudicis, pro huiusmodi ampliatione. Ita voluerunt Guliel.& Flor.in l.ij.§.locus, ff.de relig. domi. & in l.si quis sepulchrum, ff.de relig.& sumpt.fun. Bal. & Ang.in l.j.ff.sol.matr.vbi Ang. subdit se ita de facto obtinuisse. Io. de Imo.in c.apost.extra de don. & Cœp. in suo trac. de seru. vrb.præd.circa fin.idem tenet Io.de Ana.in c.apost.de re iudi.Guliel.& Floria.in l.si quis stipulationem, ff. de relig. & sumpt.fune.& in §.locum eo.tit.Bal.& Ang. in l.ii.ff. sol. & idem post antiquos tenuerunt ẽt moderniores prout est Felyn.in c.1.extra de iud.Pau. de Citati. in suo pulchro tract. de iure patr.in ver.33.quæro.Bal.in l.j.§.fi. de comm. seruo manu.Idẽ refert, & sequitur Soc.in fall suis: in regula 431. incip.vendere rem suam nemo compellitur in 8. fall. ubi in

particu-

particulari dicit formaliter, ꝙ quãdo locus est iunctus monasterio, puta aliqua domus, & monachi volunt extendere monasteriũ, nec aliter possunt, nisi cõcessa illa domo, in qua forte volunt extendere dormitoriũ uel similia, ꝙ tunc dominus domus uicinæ põt compelli ad uendendũ. Allegat Io. de Ana. ita dicentem in c. apostolicæ de re iud. & pariter in consequenti fall. subdit pariter esse, quando ecclesia esset
2 † ædificãda seu amplianda: q̃a tunc possunt loca uicini destrui, & uendi ecclesię inuitis ipsius dominis, ꝑ iura supra dicta: per quæ consideratis considerandis, & maxime, mansionibus eiusdem monasterii certe angustis, inspecto nu. 50. monialium, fuit per S. regium cons. cõi uoto pronunciatũ, præfatum magnif. Io. Thomacellum condemnandum ad uendendum eidem monasterio domos, & locum præfatum pro precio ducatorum mille, & plus, quo appreciatæ fuerunt &c. & ita executum fuit, die decimo Octobris 1545.

1 *Temporis breuitas dati ad reuendendum, inducit præsumptionem simulationis.*

2 *Promissio emptoris de restituendis re empta per ipsum soluta sibi sua pecunia, videtur potius in pignus, quàm in venditionem sonare.*

3 *Iure Longobardo vbi viuitur, requiritur interuentus Mundualdi in contractu pro eius validitate, dum contrahitur cum muliere: alias non tenet contractus.*

4 *Tractatus præcedens mutui, præcedente promissione de retrouendendo, facit præsumi contractum de venditione simulatum.*

5 *Tractari multa contingunt, quæ ad exitum non perducuntur.*

6 *Dies vna dici non potest longum interuallum.*

7 *Pactum de retrouendendo cum paruo precio, satis pignoratitium contractum arguit.*

8 *Pactum de retrouendendo, non est ita suspectum, quando fit ex interuallo sicut quando fit incontinenti.*

9 *Conquestio continuata contrahentis asserentis se deceptum, est vrgẽs præsumptio, imò argumentum fraudis, & deceptionis.*

10 *In muliere, rustice, & minore, facilius ignorantia præsumitur.*

11 *In muliere, & minore de iure ignorantia, & simplicitas præsumitur, & si iurent, iuramentum eis non nocebit.*

12 *Læsio enormis causatur ex dolo: & dolus reddit actum ipso iure nullum.*

13 *Precij modicitas, quando dici potest, consistit in iudicis arbitrio.*

14 *In æstimatione fructuum futurorum alicuius rei, non est habenda ratio seu consideratio vbertatis, aut sterilitatis, quæ forte tūc erat vel tempore caristia, sed est considerandum quot fructus sunt soliti communiter percipi, & illi æstimari debent prout communiter.*

15 *Simulatio vt præsumi debeat in contractu, requiruntur: tria secundum vnam opin. minime veram: tamen dato quòd esset veræ, procederet, quando non daretur immoderatus excessus in modicitate precij.*

16 *Iuramentis, & renunciatio non tenet propter dolum, & læsionem re ipsa, quòd renunciatum foret exceptioni doli, nu. 17.*

18 *Obligatio ex fragilitate annullatur, sicut est in mulieribus, & minoribus, quia eadem ratio est in eo, qui renunciat, quæ in eo, qui simpliciter contrahit.*

19 *Iuramentum vltra intentionem iurantis non extenditur, nec supplet consensum.*

Cum actus est contra legem, irritatur ex fragilitate personæ, & nō obstabit iuramentum nec renunciationes, cum semper in eis eadē consideratur fragilitas, ibid.

20 *Mulier non potest Velleiano etiam cum iuramento renunciare, & est communis opinio.*

21 *Iuramentum super contractu simulato, est nullum, adeo quod nō est opus petere absolutionem.*

Hæres non ligatur iuramento sui prædecessoris defuncti, ibid.

22 *Io Ang. Pisanellus auctoritatis nō modicæ, dicebat quòd dū astris innititur pacto de reuendendo, non reperitur super eo assensus regius præstitus: & sic non tenet.*

23 *Pactum annullatur, quando non est in facultate contrahentis.*

24 *Simulatio, quæ prætēditur probari per testes, debet liquidissimæ probari.*

25 *Precij modicitas, quæ concurrit in simulatione, debet esse, & probari, quòd ita fuerit tempore celebratæ venditionis, & ita debet articulari, & probari num. 26.*

27 *Contractus vt dici possit simulatus, requiritur probari modici, ac precij, pactum de reuendendo, & consuetudo fænerandi. & hoc secundum vnam opi. Et quòd omnia tria requirantur, præfata, &*

duo

duo non sufficerent, dicitur per multos, & quamplures doctores quòd est communis opi. nu. 28. 29.

30 *Contractus est indicandus fæneratitius solum ex duobus, videlicet ex precij modicitate, & pacto de retrouendendo, & ista est uerior opinio, & communis, quæ tenetur per maiorem partem priscorum, & modernorum, & ita practicatur, nu. 31.*

32 *Opinio illa bona dicitur, quæ plurimorum testimonio roboratur.*

33 *Sacrum consilium consueuit iudicare secundum ueritatem, & aequitatem naturalem: & habet supremam iurisdictionem, & principem repræsentat, & regij consiliarij sunt illustres, nu. 34.*

DECISIO LXXVI.

MAGNIFICA Hyppolita Cantelma, prætendens cõntractum initum inter ipsam & nobilẽ Paulum pellegrinum de Neap. super venditione terræ aquæ viuæ, simulatum, & ꝙ fuerit in rei veritate pignoratitius, egit in sacro consilio ipsius rescissione, & restitutione terræ præfatę, & simulationem eandem ex infrascriptis verificatam asseuerat. Constat primo præfatũ Paulum infra mensem terram præfatam eidem Hippolytæ retrouendere promisisse, pecunia ipsa mille duc. quam recepẽrat ꝑ venditione sibi restituta: ex cuius tpis † breuitate circa ipsius terræ restõnem, satis ad simulationem infertur, per tex. in l. 4. §. si ab ignoto, ff. de manumiss. arg. l. plerique. ff. de ritu nupt. Ita consuluit Bar. in suo cons. Petr. Nicolæ; & firmant Moder. in ti. de feu. dato inuicem legis commisso in

2 1 s. ꝓsump. cui † suffragat̃ ꝓmissio eiusdẽ Pauli de restituendo soluta sibi sua pecunia. Quod verbum, in pignus, & non in venditionem sonare vr̃, ꝓut in particulari reperitur consuluisse Cor. in consi. 346. in cã mota per dñam Dotheã, in 1. vol. Barth. Veron. in sua præsump. 15. & plenè Bertr. in suo consi. 11 1. in fi. vol. 3. & idem recte intuenti dicendum est, ꝑ illud verbũ assecurationis & cautelę sup terra ꝑfata, per l. codicillis, §. fi. inst. ff. de leg. 1. & ita sic põderãdo ꝑmissa cõcludit Lau. Cal. in suo cõs. 25. nu. 68. Scdo, fuit exꝑsse cõuẽtũ ꝙ nõ posset actrix ipsa a possessione castri dictę terrę amoue

ri quod similiter pignoris præsumptionē indicat.p l.sicuti, §.superuacuum cum vulg.ff.qb.mo pig.vel hyp.sol. non obstante constituto,& pcario:maximè dum fraus deducit:put dicit Bal.in l.quod meo.& ibi Bar.ff. de acq. poss. & optime Bal.in l.j.C.de don.ante nup.& plenè Vero.in psumptio.36. Tertio liquet ex pcessus meritis ab initio sp de pignorādo terrā ipsam fuisse locutum,& tractatum, & non de vēditione,& cū illa pmissione retrouenditionis faciendæ,à quo tractata.& contractu nō absens fuit dolus,& fraus, potissime, cū
3 † absq; Mundualdi interuentu,put in partib.illis de necessitate ipsius requirit interuentus p validitate cōtractus.vt in Lōgobarda dicit tex.in constōne.seu in l.si qua mulier alie. pmis.sit.& in l.j.eo.tit.vbi apparet reqri psentiam Mūdualdi:dum apparet mulierem viro carentē contrahere velle: & plenè p Carolum in d.l.si qua mulier,& aliter interdicta est alienatio:put ēt in d.l.j.nec suffragat dicere, contractū fuisse stipulatum in ciuit.Iser.vbi iure Romano,& non Longobardo viuit,nā psona contrahens,& non locus considerandus est,q̄ sub quocunq; cœlo nec sexum,nec fragilitatē, nec iuris Longobardorū legem mutare pōt:cū persona sit inhabilis ex se ad contrahendū sine medio,vt no.gl.in l.non solū,§.necessitatē,C.de bo.q̄ lib.& iō resultat contractus nullus:& licet ad cautelā fuerit venditio facta pcedente pmissione de retrouendendo, cū re vera mutuū & pignus erat. p tex.in l.emptione,C.plus vale.quod agi.Quod confirmari apparet ex pcedente trac.mutui ita pluries ac sæpius rōcinati, & conclusi ante contractum,ēt cū pacto de non amouendo à possessione ipsam Hippolytā infra mensem,& cū pmissio
4 ne restituendi ipsam,& reddendi † eundē Pau.cautū sup terra prefata:vt pulchrè exorditur:Odofr.in d.l.emptione. quē sequitur Bal.& Sal.ibid.& cano.cōiter,prout Host. Card. & Abb.in c.ad nostram extra,de empt.& vend.& licet pro parte eiusdem Pauli allegari posset, q̄ per vltimam venditionem liberam videat fuisse à pignore recessum,iuxta no. in l. pacta.nouiss.ff.de pa.& in l.si quis cum àliter,ff.de ver. obl. &
6 sic subsecuto contractu venditionis non possit referri † ad pignus;vt di.Ang.in d.l.si qs cū aliter,& in d.l. pacta nouissima,cum multa tractari contingāt,q̄ ad exitum non pducūtur:

tur:iuxta l.si voluntate,C.de resc.vend.concurrente consuetudine venditionis cũ pacto de reuendendo:nã recte intuenti apparebit,non fuisse à pignore recessum,& q pignus erat p substantia veritatis:venditio aut pro velamento pignoris p cautela emptoris,& sic cessat.l.pacta nouissima, p not.in d.l.si quis cum aliter,cum iura ipsa sibi locum videlicet in re dubia minime expressa,quinimo & in re dubia pcedunt iura p̃fata,qñ ex interuallo succedit alius contractus, quam ille,de quo p prius fuerat tractatus:vt ibi d.Ang. in l.si quis cum aliter.& Iac.Butr.& Bal.in d.l.pacta nouissi.secus aũt,si incontinenti,vt hic,fuit.n.vtrunque tractatũ, & conclusum eadem die,vel pridie ante contractũ, vnde dici põt inconti-
6 nenti,iudicis † arbitrio,cui relictũ est tale tp̃s: vt dicit Ang. in l.si ventri,§.fi.ff.de priu.cred. cũ vna dies, dici non possit longum interuallum,l.si ex duob ff.de duo.re & no.Bart.in l j.ff.de verb.obl.imò si p̃cedens trac.respicit actũ de futuro subsequentẽ,vt hic,tunc non põt dici à primo tract.recessũ, ẽt ex interuallo,p eo quod subsecutum fuit,vt Doct. cõiter tenent.Quarto,inest pactum de retrouendendo cum paruo
7 † precio,quod satis pignorantium contractum arguit,vt per gl.in c.c onquestus de vsur.& in d.c.ad nostrã, quã gl ibi sequunť doc.Host.Inn.Io.And.& Pan.& ante eos Arch. in ca. quia pleriq; 14.q.3.Goffr.in sum.de pign.Alb.& alij,de quibus plenè infra ppe finẽ.Et circa modicitatem requisitã in materia præsumptæ simulationis, quãplura plenè adducit
8 Bar.Vero.in c.pe.sui tract.simulationis.in fi.& idẽ † conclu dit remitti iud.arbit.& circa pactum de retrouẽdendo appositum,non erit ita suspectum, qñ fit ex interuallo, sicut qñ incontinenti fit,vt d.Bal.in c.cũ M.Ferrariensis,de const. & doc.in d.c. ad nostrã.Quinto,cõsideranda est in p̃fatis qualitas contrahentium:p̃sertim actricis, q̃ mulier est simplex, nec versuta in similib.coniuncta insup sexus fragilitate: & econtra qualitas Pauli sagacis ac publice diligentis, & industriosi,quod satis confert ad cognoscendũ, si deceptio interuenerit:iuxta tex.in l.cum hi.§.modus,ff.de transf.& fac.no. Bal.in l.cum allegas, C. de vsur. Sexto, accedit continuata
9 conqõ ipsius actricis conquerentis de p̃fato Paulo, q ipsam deceperat & q dolose eã induxerit ad sic contrahendũ secũ,

quod est vrgens p̄sumptio, imò argūm fraudis, & deceptionis, vt dicunt Bar. & Ang. in l. j. §. ff. ad Velleia. quod satis aduertit Affl, in ti. de feu. dato in vicem legis commisso, ver. itē est
10 alia † coniectura, qn̄ venditor conquerit. quod p̄cedit maxime in muliere, in qua facilius sicut in rustico, & minore, ignorantia p̄sumit, q̄ in aliis, vt dicit gl. in authen. de incest. nup. in prin. ver. scias, l. fi. in prin. & ibi Arma. C. de iu. delib. Fran. Cur. in conf. 71. nam in muliere, & minore ex iuris di-
11 spōne simplicitas p̄sumit, & si iurent, † iurm̄ non nocebit eis, vt dic. Bal. in rubr. de rerum perm. in vers. item ꝙ donatio. in fi. Idem Bal. in c. 1. item sacrā. de pace iura. firm. Cald. in suo consi. 8. sub tit. de iureiu. Ant. de But. in suo conf. 46. iuris rigor. Cum. in conf. 170. vr̄ prima facie Abb. in consil. 8. Laurentia mulier. 2. vol. & in conf. 107. quatuor sunt in 2. dubio eo. lib. 2. Pau. de Cast. in conf. 177. contra supra superius consulta. Are. in conf. 92. viso legato. Septimo, data nedum enormi, sed enormissima læsione in venditione p̄fata,
12 apparet manifeste de dolo ex enormi læsione: cum † enormis lęsio dolus sit: & iurm̄ est bonæ fidei, & iō talis dolus tā quā dans cām actui bonæ fidei, reddit ipsum ipso iure nullum. Bal. in consi. 213. vol. 1. in quo non differt, an ex p̄posito, vel re ipsa, & sic data doli probōne, quæ ēt ex indiciis colligitur, per tex. in l. dolum, C. de dolo. Itē, ex p̄cij modicitate, vt supra, & sic apparet de nullitate contractus, cū dolo inducta fuerit ad vendendum: vel p̄rextu pignoris euitādi, & sub spe pacti de retrouendendo sumus in in contractu bonæ fidei, vt l. bona fides, ff. pro socio, & est læsio immoderata, nedū infra dimidiam, prout sufficit in casu p̄senti, sed vltra, & sic vltra dolum ex proposito dantem cām contractui ex dolore re ipsa: vt est tex. in l. eleganter, in prin. ff. de dolo. & no. glo. vlt. in c. dilecti. extra, de empt. & vend. Nec omittam præfatis
13 † attentis consistere in iudicis arbitrio qn̄ dici pōt p̄cij modicitas, vt concludit Barth. Vero. in consi. pen. sui tract. simulationis, & in rei æstimatione non attendit p̄cium illius tēporis, quo parum vel multum durauit bellū seu pestis: quasi de raro contingentibus, vt probat tex. in l. precia rerū, ff. ad le. Falc. & ibi Alex. Pau. de Cast. in conf. 109. vol. 2. & hinc dixit Bar. in l. cotem ferro, §. qui maximos, in 4. q. ff. de pub.

quòd

14 ꝙ in æstimatione†fructuũ futurorum alicuius rei, non est habenda consideratio ubertatis aut sterilitatis quæ forte tũc erat, vel tẽpore caristiæ. Sed est cõsiderãdũ quot fructus sunt soliti cõmuniter percipi:& illi æstimari debent, secũdũ cõmunẽ ęstimationẽ,& idem tenet gl.no.in l.si iactũ,ff.de act. empt.& licet secũdũ aliam opin.minime verã, vt simulatio
15 præsumi†debeat in contractu,requirantur tria,illa vendicaret sibi locũ,quando nõ dareť ĩmoderatus excessus in modicitate pcij, put ita limitat Cagnol.in l.2.C.de pac. inter empt.& vẽd.& consuluit Cor.in cõs.346.vol.1. & nouissime Aymo.in cons.156.nu.8.16.& licet non probetur consuetudo fœnetandi,constat tñ de alijs qualitatibus,& præsumptionibus,ex quib.manifesta arguitur simulatio & in quib.eadem rõ uiget,vt consuluit Bal.in cõs.322.vol.3. Calc.cõs.25.Aymo.relator præfatorum in d.cõs.156.nu.17.& sic concurrẽte deceptione præfata,etiã p ĩnobseruantiã pmissionis de retrouendendo,& de non ãmouendo à possessione,ex quib.dolus resultat, p l.procur.§.dolo.& l.dolus cũ gl. ff.mand. & in l.dolo,ff.ad leg.Falc.non põt dici mõ aliquo actricẽ fuisse in mora circa depositũ duc.mille,& ideo pactum de reuendẽdo,meritis processus attentis,dici põt adhuc durare,& sic audiri debet pfata actrix circa redemptionem psatã, put no. dicit Iac.in l.mutuum in prin.ff.si cer.pet. qui ita limitat in l.2.C.de pact.inter empt.& vend. Nec in aliquo præiudicant eidem actrici iuramentum,& renunciatiõnes: & hoc ppter dolũ,& læsionẽ re ipsa,& licet expræssę sint ipsius doli renũ
16 ciationes,tamen oĩa†eodẽ errore processerunt, vt sic veluti contractus vitiatur. Ita ẽt,& renunciationes, p text. in l.doli vero,ff.de noua.& maxime,cũ dolo futuro renunciari mini
17 me possit,& sic cũ†Paulus dicta renunciatione vtatur,dolo facit & repelli põt,& huic dolo renũciatũ non censeť. Ita cõsulendo tenet Bar. in suo cons.9.in fi.vers.4.insurgit dubiũ, & in l.fi.§.idem quæsiuit,ff.de cõd indeb.p quẽ ipse subdit, ꝙ hmõi renunciationes notariorũ parum importãt. Et posset de hac opi.Bar.dubitari,data contrarietate opinionũ,dubitatio procedit in personis,in quibus non consideratur fragilitas,sed vbi obligatio ex fragilitate annullať, sicut est in mulieribus,& minorib.tunc cessat dubitatio pfata,quia eadẽ

ratio

18 ratio est in eo, qui renunciat, quæ in eo, qui simpliciter cõtrahit, ut in l. si iudex cũ cunuẽto. ff. de minori. Nõ.n. põt renũciãs hãc suã fragilitatẽ tollere, vt di. Frãc. de Are. in d. l. si qs cũ aliter, ff. de verb. obl. quẽ ibi refert. & seqt̃ Ias. & Calca. plenè, in d. cõs. 25. Et pariter nec iurm obstabit, cũ vltra intẽtionẽ iurãtis extendi nequeat, nec suppleat cõsensum, vt in
19 l. fi. C. de nõ num. pec. & † cũ actus sit cõtra legẽ, irritatur ex fragilitate psonæ, & nõ obstabit iuramentũ, nec renunciationes, cũ sp in eis eadẽ cõsiderẽt fragilitas, p l. doli, §. diuersũ, ff. de nouatio. & in l. 1. §. idẽ quęsijt, ff. de cõd. ind. p quẽ ita determinat Franc. de Are. in l. si quis cũ aliter, ff. de verb. obl. & ibi Ias. Hinc Cyn. in l. si quis in conscribẽdo, de pact. tenuit
20 † mulierẽ non posse Velleiano cũ iuro renunciare, & i stã dicit esse cõem opi. Calc. in d. cõs. 25. quæ maxime vendicant sibi locũ, contra dolosum ex proposito, & re ipsa, & p rei euidentiã ex cã enormissimæ læsionis, cũ deficiant omnia, quæ in iuro concurrere requirũtur, sicut est veritas, iudiciũ, & iustitia. 22. q. 5. & plenè exordit Cald. in consilio vbi supra &
21 potissime stante simulatione cõtractus, iuramentũ † sup eo interpositũ, est nullũ, ut no. gl. in d. l. emptione, C. plus vale. quod agit. vbi dicit Ang. ꝙ tali casu nõ est petenda absolutio à iuro & idẽ dicit Ang. in l. C. de dot. cau. nõ num. Abb. in c. ad nostram, 3. nó. de empt. & vend. Bal. in l. rogasti, § tibi, vers. itẽ si iurm, ff. si cert. petat. cũ simil. vt tradit Alex. in l. nemo põt, ff. de leg. 1. Concurrente potissime, cum non simus ipsa principali actrice, q̃ iã decesserat, sed sumus in eius hærede, qui eodem vinculo iuramenti minime ligatur, ut dicit Inn. & communiter scribentes, in c. veritatis, de iureiur. Bal.
22 & Salyc. in l. empto. C. plus vale. qđ agi. Dicebãt † in contrarium magn. aduocati Pauli, & maxime magn. Io. Ang. Pisanellus auctoritatis non modicæ, ꝙ dum actris innititur pacto de retrouendendo, dato ꝙ de eo appareret, non reperitur super eo asensus impetratus regius, & sic non tenent, vt refert dixisse Ant. de Alex. in quodam suo consil. posito in vlt. cons. Loffredi, vers. præterea, & tenet Par. de Puteo in suo trac. de reintegr. in c. & circa iam dicta, ibi, p quæ etiam. vbi formando tres, qo. concludit, ꝙ nisi regi fuerit narratum de pacto, uel nisi super pacto fuisset asensus obtentus, quòd

valet

valet assensus in venditione, nec extenditur ad pactū, sicut nec extendit ad venditionē: si fuit super pacto impetratus, q̃uis narratiue fuerit dictū, ꝙ erat facta vēditio, & hoc hodie maxime non habet dubium, propter appositionē clausulæ, quó ad expressa tm̄, ut sic non narratū, non comprehendat, & restricta fuerit dispō, & taxatiue restrinxit suā intentionē, vt in assensu ponderat And. in c. 1. ibi, sed si generaliter, qui succ. ten. & sic remanet assensus validus respectu vēditionis, licet non fuisset facta mentio pacti de retrouendo: & sic super pacto incumbebat vēditori assensum obtinere & ꝙ ita alias fuerat per S. Cōsilium decisum: ipso patrocinãte in cã principis Hostigliani cū Marchionissa castellauete. Nec opitulabitur considerare, ꝙ alias nō fuisset venditurus emptor, quia iste assensus in pacto postq̃ nō interuenit, nō est considerandus: & satis est, ꝙ per venditionem cum præcario, vel cum vera traditione fuerit trãslatū dominiū & de pacto in quo assensus requirebatur, nō est curandum: iuxta l. 1. in fi.
23 vbi Bal. ff. de reb. eo. annullatur. n. pactū, qñ † non est in facultate contrahentis, ut declarat And in c. 1. in vers. cōmerciū, de prohib. feu. alie. p Loth. Præterea dicebat, ꝙ qñ prætendi-
24 tur simulatio probari p † testes, reqritur liquidissime ꝓbari, l. sed si maritus, §. fi. ff. qui & à qb. & no. Pau. de Castr. in cōs. 34. in 2. vol. nã in casu, de quo agit, apparet satis clare verificatum iuxta exempla posita per scribentes. Quo vero ad di
25 cta circa modicitatē precij, non apparet † ꝙ ita modicū fuerit tempore vēditionis, ꝓut probari requirit: ꝑ tex. in l. si voluntate, C. de resc. vend. & iō dixit Bar. in l. 2. C. eo. ti. esse bñ aduertendū, ꝙ positiones seu articuli referantur ad tempus venditionis in spē, ꝓut est bonus tex. in c. cū cãm, quæ inter œconomiū. extra de test. in ver. vēditionis tēpore. quē ad hoc ponderat Bal. in d. l 2. & cano. communiter ibi, cap. cum causam, de empt. & vend. facit l. habitationem, C. de peric. & cōmo. rei ven. & firmat Alex. in cōs. 28. 5. vol. licet hoc non reperiebatur ꝓbatum, nec articulatum de valore tpe venditionis. Nec suffragaretur dicere, tempus venditionis non reqri, cum fuisset modico tempore duraturum, veluti causatum ex uello, per d. Paul. de Cast. in specie, in consil. 109. 5. vol. in noua impressione. concurrente maxime inter contrahen-

tes permitti deceptionẽ vſq; ad medietatẽ iuſti ṗtij,l.in cāæ §.Pomp.ff.de min.l.Item,§.ſi pretio,ff.loca.Accedente inſuper clauſula inſtrumenti,ꝙ ſi plus valuiſſet terra præfata,illud donabat propter nonnulla gratia ſeruitia. Vnde non po
26 teſt † conqueri de paruitate pretij,vt ꝑ Bar.in l. ſi quis cũ ali ter,ff.de ver.ob.& plene ꝑ Bal.in l.2.C.de reſc.vend.& Imol. in c.cum contingat.de iureiu.in 5.no. Nec ſufficit modicitas pretij allegari cum pacto de reuẽdendo:niſi ẽt concurrat
27 conſuetudo fœnerandi, ſeu † ꝙ ſit ſolitus fęnerari, ut tenet Arch.in c.quia plerique.14.q.3.Iacob.de Arc.& Sal.in l.em pt.C.plus vale.qđ agi.Io.And.in c.illos vos. de pig.Bal.in c. 1.de feu.dato in vicem legis commiſſo.Pet.de Anch.in c.ad noſtram.Pau.de Caſt.in l.rogaſti,§.ſi tibi,ff.ſi cert.petatur.Et
28 ſic ꝙ tria requirantur,&†duo ṗmiſſa non ſufficerent,eſt magis communis opinio:ut teſtatur Cæpol.& Alex. poſt alios. & firmat Dec.in conſil. 167.ver.non obſtat ẽt.& idẽ Dec. referens Soc.in eandem ſentẽtiam cõcurrentẽ,in cõſilio 308. ibi,ſecũdo dato.idem ſequitur Goz.in rep.l. 2.C.de pact. inter empt.& vend.verſic.3.quæro.in 5.concluſio.vbi declarat tex.in d.c.ad noſtrã.de reſc.vend.& in c.illos vos, de pign.& ibi enumerat priſcos & modernos idẽ tenentes. & ſequitur ẽt Cagnol.in repet.d.l.2.C.de reſcin.vend.& licet Affl.in ſua
29 dec.dixerit ſe audiuiſſe à do.Ant.de Alex.ꝙ S.Regiũ†Conſilium ita iudicauerit,uidelicet, duo ſufficere, ſi hæc ſua relatio uera eſſet,idem dom.Ant.de Alex.non conſuluiſſet contrariũ,prout reperitur eius conſilium, in fi. conſiliorũ Loff. Sed ꝙ ex pretij modicitate. & pacto de retrouendendo, contractus ſit iudicandus pignoratitius, & præfata duo dũtaxat ſufficiant ad probandum ſimulationem: & pro prima opin.
30 † in primis eſt gl.ord.in præfato cap. conqueſtus. extra de vſur.& in c.ad nr̃am.de empt.& iſtã opi.ſequit̃ Arch.in c.qa pleriq.14 q.3.Inn.Hoſt.& Io.And.Ant. de But.&Abb.Io.de Anch.& Imo.ĩ c.ad nr̃am. de emp.& vẽd.vbi Abb.ſubdit eſſe eõem opi.Io.& Chr̃oph.de ca. & Bal. Alb.Pau.de Ca.& Fulgo.in l.emp. C. plus vale.qđ agi,& ibi ſubdit Alb.iſtã opi.eẽ cõem.& ita obtinuiſſe corã magnis ṗtis, & Abb. ĩ ṗfato c.ad nr̃am,& ĩ ſuo cõſ.77.ſubdit,ꝙ ita legẽdo & cõſulẽdo tenuit & idẽ,ꝙ iſta opi.ſit cõis,teſtat̃ Fulg.ĩ d.l.empt. & Alex.ĩ cõſ. 46.3.vol.& Imo.ĩ c.ad nr̃am.de emp.&vẽ.Guid.ṗp.ĩ cõſ.180

Spe.ĩ ti.de vſu.& Goffr.ĩ ſum.de pig.Sig.Bñd.de plũb.& Iac. ĩ l.rogaſti,§.ſi tibi dedero,ff.ſi cer.pe.vbi Iac.ſubdit,ꝙ ita ſæpe cõſuluit,& obtinuit:& ꝙ iſta opi.ĩ pract.multũ ſeruat.Idẽ tꝫ Cor.ĩ cõ.346.j.vol.Barb.ĩ cõ.lj.vo.j.& ſubdit ꝙ pluries ita cõſuluit ĩ plurib.ꝓuĩciis,& idẽ tꝫ Dec.ĩ cõſ.168.Bert. ĩ cõſ. 111.vol.3.q ĩ particulari ĩ cõſimili caſu ita cõſuluit afferẽdo iſtã eẽ cõem opi.Ay.Crau.Mod.ĩ cõſ.156.n.8.Th.Ferr.ĩ ſua caut.17.afferẽs iſtã eẽ cõ em opi.ꝓ ſalute aĩæ & cõſciẽ,& tenẽdã eãdẽ opi.ſeqˀt Caſs.ĩ cõſ.Burg.ſeu Paris.ſubdẽs,ꝙẽ cõis & ſan.opi.ꝓcõſcia.Itẽ ſcđm eũ iudicauit cõſ. Med.vt teſtat Ferr.vbi ſupra,& pariter ſcđm eã iudicauit cõſ.Pap.& ẽt parlamẽtũ Pariſ.vt refert Caſs.ĩ loco ſupra alle.& idẽ iudicatũ fuit p S.R.C.Neap.ꝓut teſtat Affl.ĩ dec.65.& 40.referẽdo Anto.đ Ale.& And.Maricõdã dixiſſe,p d.S. Cõſ. ita fuiſſe aliàs iudicatũ,& idẽ repetit Affl.ĩ ti.de feu.dato ĩ vicẽ legis cõmiſ.

31 dicẽdo † ita iudicatũ p S.R.C.& ẽ cõis opi.& ꝙ ita pluriescõſuluit,& ꝙ ita ẽt cõſuluit d.Ant.đ Ale.ĩ ſuo cõſ.poſito ĩter vltima cõſ.Loffr.& obmiſſa rñſiõe ad ea,q fuer adducta ĩ cõtrariũ p pfatã actricẽ,cũ de ſe pateat rñſio,& ex eorũ lectura reſoluunt.Quis.n.quo ad hoc vltimũ à cętu & ſnĩa tãtorũ patrũ,nedũ priſcorũ,ſed ẽt Mod.recedeř auſus fuerit?cũ illa di

32 cat bona & vera opi.q plurimorũ†teſtimõio roborat: vt dicit Abb.ĩ c.prudẽtiã.de of.del.& ſic ſtãte enormi læſiõe pdicta,dolus ẽ,& iurm eſt bonæfidei,& iõ talis dolus, tanq dãs cãm actui bonæfidei,reddit cõtractũ ipſo iuř nullũ ,vt dicit ĩ cõſ.113.vol.j.i quo nõ dicit,an ex ꝓpoſito vel reipſa.Et iõ

33 oĩb.ꝓ & cõtra bñ ruminatis p S.Cõſ.ſolitũ & cõſuetũ† iudicare nedũ p iuris tramites,ſed ẽt ſcđm veritatẽ & æqt atẽ nã-

34 lẽ:cũ hẽat ſupremã†iuriſdõnẽ,& prĩcipẽ ipsũ repñtãt, vt d. Bal.ĩ l.humanũ,C.đ le.& ꝓnũciat ĩ pſonã regis,& cõſ.ipſius cõſ.sũt illuſtr.l.qſqs,ff.ad l.Iul.ma.vt plenè & pulchre dicit Par.de Pu.ĩ ſuo trac.ſĩd.ĩ ver.ſnĩa.ĩ c.an.d.c.đteſtãtes.vbi ſubdit ẽt,ꝙ pñt iudicař iuris ordĩe ptermiſſo:attñ ex mera iuris diſpõne habuit d.cõtract.ꝓabſoluto ſimulatũ,& ita cõivoto iudicatũ fuit ĩ fauorẽ ipſius mag.Hyp.actricis,& ſic eiushřd. & cõtra pdictũ nob.Pau.quẽ cõdẽnauit ad ips terrę reſtõnẽ.

1 *Feudalis res eſt,pro qua præſtatur ſeruitium perſonale.nu. 2.Emph.*

3 *Reuocatio alienationis factæ de feudo uendito irrequiſito domino, 2 uirtute conſtit.diuæ memor,non prodeſt uenditori reuocanti:quia*

constitutio loquitur in feudis quaternalis tantum, & non in feudis de plano & de tabula, prout istud.

4 *Feudalis res vendita irrequisito domino, si deuoluitur ob dictam venditione, cui applicabitur: an ad dominium, ad agnatos illius, qui vendidit. nu. 5.*

6 *Testis venditor non potest testificari in causa emptoris sui.*

7 *Contractus, in quo conceditur res ad annum reditum vnius paris senaliorum accipitris, videtur præsumendus potius censualis seu emphyteuticarius, quàm fudalis.*

8 *Feudum concessum sub annuo reditu, non est feudum, sed contractus innominacus, vel emphyteoticus, nu. 9.*

10 *Et talis contractus censualis præsumendus est, non obstantibus verbis concessionis in feudum, ex quo dicta verba impropriari debēt.*

11 *Feudis rusticum non amittitur per reditum non solutum, nec per plenationem factam irrequisito domino.*

12 *Testes deponentes rem esse feudalem, tenentur concludentem rationem assignare, quomodo sciant: vt quia sciuerunt præstari seruitium personale pro ea, seu quòd interuenerunt in inuestitura tēpore, quo facta fuit, siue quòd viderunt rē ipsam in registro, seu aliter.*

13 *Vasallus si debet priuari feudo ob alienationem factam irrequisito domino, & feudum est antiquum, non deuoluetur domino feudi, sed proximiori agnato. nu. 14.*

45 *Domino feudi ita demum posset agere & reuocare alienationem rei feudalis factam ipso irrequisito, quanto prius assignari fecisset terminum venditoribus & agnatis ad reuocandum, si voluissent, & illi non reuocassent.*

DECISIO LXXVII.

EXcellens Comes Marconi Iac. Mari Gaetanus, prætendens quanquā partē molendinorū venditorum Melchioni Zachardo & litis consortib. esse de feudo suo de la scauonesca, sito in territorio dictæ terræ Morconi, ipsam, prætextu φ ipso irrequisito vendita fuerit, & non tanquam feudalis, vendicare intendit, tanquam sibi deuolutā, egit in sacro regio Consilio aduersus prædictos emptores: & causa mihi commissa: licet conuenti se defendant rem ipsam non esse feudale, sed po-

tius

tius cenſuariam aut emphyteoticaria præſumi, cum ſemel appareat eſſe infra fines feudi prædicti, & pro eo datur vnũ perſonaliorũ accipitrix ſingulis annis domino feudi prędi cti, quæ ſonalia deferuntur, prout deferri etiã conſueuerũt per prædeceſſores uenditores ad domũ dñi perſonaliter cũ
1 ſonis & tympanis, quo † caſu iudicanda videtur feudalis, cũ perſonaliter ea deferre viſi ſunt: & ſic dum quis preſtat ſeruitium perſonale, dr̃ proprie feudum, vt dicit Cy. in auth. ingreſſi. verſ. circa præmiſſa ad hoc quæro, C. de ſacroſ. ec. qa qñ præſtatur ſeruitium reale, nõ dr̃ proprie feudum, attamẽ concedendo, qđ ipſimet conuenti aſſerunt, ut dicta pars molendinorum emphyteotica cenſeri debeat, vt ſic præſumatur in emphyteoſim conceſſa per dominum feudi, ſequitur de neceſſitate, ꝙ nõ poterit alienari abſq; eius conſenſu, & alienatur, & dominns voluerit ob hanc culpam rem ipſam hr̃e
2 ꝓ deuoluta, † ex quo male verſatus eſt emphyteota, alienando abſq; eius conſenſu, tunc incedit in commiſſum: vt not. in l. 2. C. de iure emphy. & cõſuluit Alex. in cõſ. 13. vol. 2. & in cõſ. 186. eo vol. & cõſil. 44. vol. 3. Nec ſuffragaretur, ꝙ fuerit facta reuocatio per venditorem, iuxta conſtit. Cõſtitutio-
3 nem diuæ † memoriæ. ex quo cõſt. ipſa ſibi locũ vendicat in feudis quaternatis tantum, & non in feudis de plano & de tabula, ꝓut ſunt iſta pe quib. agit: in quibus ceſſat dicta cõſt. & habet locum diſpoſitio, cap. imperialem. de prohib. feudi alie. per Fede. ꝓut ita longo vſu & obſeruantia interpretatũ & iudicatum fuit, vt commemorat Affl. in ſua dec. 243. & tamen quando vere eſſet facta reuocatio illa, non obeſſet, tãquam facta poſt ius quæſitum eidẽ domino Comiti. Et quatenus diceretur, ꝙ caſu, quo dici poſſet eſſe locum deuolu-
4 tioni, non applicaretur † ad Comitem, ſed ad agnatos amittentis: per tex. in c. 1. §. hoc quoque. de ſucc. feu. & in c. 3. §. fi. quæ ſit pri. cau. ben. amittit. & ibi communiter ſcribentes, ꝑſertim Cur. Iun. in quinta parte tract. ſui feud. in 4. q. principali. ex quo ſi bene aduertatur, hoc eſſet opponere de iure tertij, aliter non comparentis, nec hoc petentis, maximè, qñ proximior agnatus, cuius fortè intereſt, compareret, audiretur, & interim excellen. Comes non impeditur id petere, per ſupraſcripta, veluti rem ſibi deuolutam prout in pro-

prijs

prijs terminis decidit Io. Bapt. de S. Seuerino in sua rep. cap. 1. de feu. cogn. in versic. nunc videamus differentias. vbi ponendo inter feudum & emphyteosim multas differentias, inter cæteras formaliter dicit: septimo differunt secundum aliquos: quia si vasallus feudum antiquum vel paternum alienet domino irrequisito, tunc feudum reuertitur ad agnatos domino ipso excluso, tam de iure veteri, quam nouo, ut plene per gl. Iac. de Bel & doct. in c. 1. §. hoc quoq; de succ. feu. res autem emphyteotica taliter alienata, reuertitur ad dominum alijs exclusis, l. 1. C. de iure emph. Sed quantum ad primum de feudo, multi dicunt contrarium, & ego cum illis: videlicet, ꝙ feudum antiquum alienatũ transeat ad dominũ exclusis agnatis, & sic secundũ istam opin. concordat cũ emphyteosi. & licet Alex. in suo cõs. 30. quoniã omne datũ. in 1. uol. dicat, ꝙ videt̃ magis communis opin. feudum reuerti ad agnatos: attamen licet per alienationẽ iure quæsito domino vasallus ipso iure priuetur, per ea, quę habent̃ in c. imperialẽ. de prohi. feu. alie. per Fed. in §. calidis in c. 1. in §. si quis miles. de feu. sine cul. non amit. & in c. quæ in ecclesiarũ. de const. & ꝙ ideo sit reuersum ad dominum, ex quo alienatio fuit inter viuos, secundũ gl. in c. 1. §. idẽ. quib. mod. feu. amit. At dici posset, ꝙ reuertitur hoc casu ad agnatos, ꝓximiores: secundũ gl. in d. c. 1. §. hoc quoq; quamplurimi, sequũt̃. attamẽ licet ipso iure priuet̃, hoc tamen intelligendum est, qñ apparet dominũ velle feudũ ad se reuerti secũdum Bal. in l. fi. in fin. C. de reuo. don. arg. l. 2. C. si ager vect. vel emphy. pet. quot fit, vt alias nõ possit opponere de iure tertij. i. ipsius domini, qđ est ipso iure exclusiuum iure agentis illo demum volente, secũdũ Barto. in l. 2. de excep. rei iu. Alex. in l. indebiti. §. si numi. in fi. de cond. ind. Ita pũctualiter decidit consulendo Carolus Ruin. in suis cõs. nouissimè impressis, & ꝓprie in cõs. 2. vol 1. Maxime, quia ꝙ dici posset, vt supra vẽdicaret sibi locũ in feu. ex pacto. & ꝓuidentiã, non auth. in
5 feudo hereditario, prout † est istud, de quo tractatur, quia in feu. hæreditario, qui vendicabit feudũ, ut agnatus vltimi tenentis feudum, debet esse hæres, ergo ex delicto tenẽtis feudũ, excludet̃, ꝑ d. Bar. post Cynũ, in l. eũ, qui. de inter. & releg. Et pariter nõ suffragabit̃, ꝙ dictũ fuit vẽditorũ minime pos-

sein

6 se in pñti cã testificari, † cũ.s.nõ admittatur testis vẽditor ĩ cã emptoris, vt in c.insuper.de test.vt plenè Iac.in l. nullus, ff.de testib.quia vr̃ deponere in eius commodum ex cã euictionis, ad quã tenet̃, nã in pñti casu id cessare apparet, cum in eo agetur, & venditor & emptor puniant̃ in amissione feudi & precij, & sic precium non remanebit pœnes venditoré, & iõ cum venditor de sciã emptoris rẽ feudalẽ sciuisse affirmaret, de quo ẽt alij testes integri deponunt, ergo &c. Pro parte auté Melchionis Zichardi, & litis consortũ cõuentorum, dicebat̃ contractũ hunc magis p̃sumi censualẽ seu
7 emphyteuticũ q̃ feudalẽ, † cũ fuerit dicta pars molendinorũ concessa ad annuũ reditũ vnius paris sonaliorũ accipitris illis de Affl.annua in erogandorũ seu p̃standorũ dño feudi p̃dicti, vñ censendus est magis cẽsualis squ emph.quã feudali, vt firmat Bal.in add.Spe in ti.de loca.§.nũc aliqua, ver.4. in fi. Bal.in c.fi.de cau.pos.& ꝓprie.& melius in c. si cautio. extra, de fi inst & vr̃ sentire And.in ti.q̃ sit pri.cau-bẽ. am. &
8 iõ dicit † Bal.in l.lib.C.de op.lib.ꝙ feudũ datũ sub annuo reditu, non est feudũ, sed contractus innoĩatus vel emph.maxime cum feudum illud dicat̃, pp quod p̃sonale p̃stat̃ seruitiũ vel adoba, vt p Bal.in l.j.C:de re.permu.& p Spe.vbi supra & dicit Alex.in cons.136.vol.1.& plene Affl.in const.constitu-
9 tionẽ diuæ † memo.nu.23.69.& in dubio censualis cõtractus p̃sumendus est, vt in spẽ tenet Alb.de Ros.in l.ij.de iure emph.& post eũ Dec.in cons.146.Itẽ dẽt talis cõtractus cen-
10 sualis reputari, non obstant. † verbis cõcessionis in feudũ, ex quo dicta verba impropria debent, vt d.Imo.in c.ad aud. de relig.domi.& no.Alex.in cons.142.vol. & tanto magis,
11 cum p̃supponat̃ feu.rust.ꝙ non † amittit̃ p reditũ non solutum, nec p alienationẽ irrequisito dño: cũ ista duo parificẽtur, vt inquit Alex.cõs.106.3.vol.& ita alias fuisse decisum p S.C.si meminit Capicius, dec.103.vbi obiurgat Affl. in dec. 129.& eandem opi.tenuit Dec.in cons.164.vbi subdit, ꝙ quando est translatum dominium, non curatur de verbis,
12 quia impropriantur. Nec ratio aliqua haberi † debet de testium depõnib.deponentib.molendina p̃dicta feudalia, rõnẽ cõcludentẽ minime assignãdo, qñ mõ sciuerint illa esse de feudo, vt quia sciuerint prẽstari seruitium personale tanq̃

de feudo,seu ꝙ interuenerint inuestituræ tpe, quo facta ṗtẽ ditur:iuxta no.in c.1.de no.for.fid.vel ꝙ viderint bona descripta in registro bonorum feudalium:iuxta dicta And. in c.1.ex qui.cau.feu.am.& plenè p Affl.dec.277.vlt.asserebat, ꝙ posito absq; veri.ṗiudicio,ꝙ molendina ṗdict a essent de feudo,nullum ius competeret ṗdicto Comiti. Vnde succedit,ꝙ stante reuocatione venditoris virtute const. constõẽ diuę memor eidem Comiti nullum competit ius agendi ad deuolutionem ṗdictã,sed competit ipsis venditoribus, q tenent de euictione & ṗtij restõne tanq̃ venientes contra factum ꝓprium dictis emptorib.ẽt malæfidei, vt firmat Bald. c.imper.de ꝓhi.feu.ali.p Fed.& idem & plenè Bal.in c. 1.in fi.de his,qui.feu.dare poss.& Affl.in c.1.§.sed si res,cir.fi.per
13 quos fiat inuest.Accedit † insuper,ꝙ si vasallus priuat̃ feudo ob alienationem factam irrequisito dño,& sumus in feu. antiquo,prout in isto,quod prouenit ex ṗdecessorib. ipsorũ de afflictis venditorum:vt dicit And.in c.1.de feu. pa. eo casu non deuolueretur dño,sed agnato,p tex.in c.1.§.fin.& ibi And.& Mod.& cæteri scr.q̃ sit pri.cã.ben.am.& idem sequit̃ Cur.in tract.feu.in 5.parte,ver.8.principalis conclu. & de iu
14 re const.regni,ita † demum posset dñs agere. & reuocare alienationem factam ipso irrequisito,qñ per prius fecisset assignare terminũ venditorib & agnatis ad reuocandũ, si voluissent,& illi non reuocassent , ꝓut rectè intuenti apparet de intentione And.in d.const.constõẽ diuæ me.'& plenè p eundem in c.1.&ibi Affl.de vas.qui cont.const.Lot.Nec militaret tex.in d.c.1.§.si vasal.feudum.si de feu.fue. contr.int. do.& ag.relatus p Affl.in dec.255.ꝙ vasallus negans feudũ, illud amittat:qa dicta pars molendinorũ non fuerit vendita:vt feudalis.nã cum hodie in regno contractus sit nullus super feudo,ille met,q alienauit, poteri reuocare ꝓpria auctoritate,& iõ c.illud ꝓcederet,qñ ante pnĩam ille , qui negat feudum esse,fuisset conuictus:facto iudicio ad hoc,& audito ipso q feudum esse negaret:vt tenent ibi And.& Mod. & iõ cum dicti venditores reuocauerint, & se pœnituerint. actio seu ius aliquod.ṗdicto commiti non competit, ẽt ꝙ dicta bona essent feudalia.Vnde consideratis ṗmissis ad vtrã que partem productis,& vtraq; parte facientib. partes ipsæ

aliter

aliter iudicium causæ prosecuti non fuerunt, cũ cõis fuerit metus:sicque causa aliter finem non accepit,nec decisa fuit.

1 *Forma citandi clericos turbantes spoliantes laicos per iudicẽ laicũ.*
2 *Clericus,quando agitur super possessorio uel quasi,in rebus spiritualibus vel beneficialibus,potest citari per iudicem laicum : quia eo casu ultra dispositionem capitulorum regni potest iudex secularis cognoscere ex iuris communis dispositione.*
3 *Iudices seculares in regno Franciæ cognoscunt de possessorio causæ seu rei ecclesiasticæ,seu spiritualis.*
4 *Possessorium rei ecclesiasticæ,seu spiritualis, est quid temporale,& non spirituale.*
5 *Iudex secularis cognoscere potest,quando agitur quæstio facti incidentis in materia ecclesiastica.*
6 *Possessorium causæ spiritualis,non est spirituale.*

DECISIO LXXVIII.

VNIVERSITAS & hoĩs ciuitatis Salerni prętendentes hr̃e capitula in quorum possessione, seu quasi fuerunt ab immemoriali tpe, ẽt ex Regia concessione,ne à mense Octob.vsq; ad mensem Martij possint intromitti vna extera, delata extra territorium Salerni intus ciuitatem ipsam,ẽt ad istantiam cuiuscuis psonæ quãtumuis prsuilegiatæ,& cum Reuer. Abbas S. Benedicti d de eadẽ ciuitate qrat vina sua extera, sine nata extra territorium Salerni,intromittere intus ciuitatẽ p̃fatã, contra formã.c.p̃fati,sic rurbando antiquã possessionẽ vniuersitatis & hoĩum p̃fatorũ,habito recursu ad S. Regiũ cõsiliũ,& intentato interdicto retinendæ possessionis virtute capitulorũ regni,fuit mihi cã commissa,& cõcesso edicto iuxta obseruantiã capitulorũ regni.cõparuit Reuer. Abbas p̃fatus,declinando forũ S.regi cõs.ac petendo se ad iudicẽ competentem ecclesiasticũ remitti,cũ iudex laicus nullã habeat iurisd.in clericum , nec põt à seculari iud. citari in actione reali,nec personali,per tex.in c.si diligenti,extra de fo.com-
1 pe.& iõ nedum qñ clericus turbat laicũ,verum ẽt, qñ† clericus turbat clericũ sup aliqua possessione,pceditur contra ipsos,virtute capitulorum regni ad regale fastigiũ, necnon &

 alterius,

alterius,c.finis pcepti,charitas.& fit ex cōi practica, & antiquata consuetudine edictū in valuis curiæ, & benefici;,p q citant in genere oēs,& quicunq; ptendentes interesset ,put, ēt de pmissis meminit Luc.de Pen.in l.si coloni,in fi.de agr. & cens.lib.11.& commemorat Affl.in sua decis. 2. serenifs.
2 Rex Alphonsus II.&c.sed q oīno † possit clericus p iud. seculare citari,qn agit super possessorio, vel quasi in rebus spūalibus,vel beneficialib.causis, & q pōt de tali possessorio secularis iud.cognoscere, ēt circumscriptis capit. regni supra relatis,tenet originaliter Vincentius antiquiss. docto. quē refert,& sequit Io.And.in c.fi.extra de iud.Arch.& Inn vt ibidē refert,& sequit Ant.de But.quod viua rōne cōprobatur,qa possessoriū non est quid spūale,sed tpale,vt d.Arch.in c.1.de rest.spol.in 6.Fran.Zabar.in cl.dispend. de iud.Guid. de Monte laud.in cle.1.de cā posse.& ,ppric.& vr velle gl.in literas,de immu.eccl.nec dēt inconueniēs cēseri, si respectu eiusdē rei petitoriū sit spūale,& possessoriū tpale,eum nihil cōe inter se habeāt,iuxta l.naturaliter,in §.nihil cōe, ff. de acq.pos.& iō dū in parlamēto Gratianopol. fuisset lis mota inter priorē Lanci ex vna,& priorē S. Roberti ex altera, ex cā suorū prioratuū super possessorio,& fuisset declinatū forū p priorē S Roberti,fuit declaratū ex pmissis p curiā parlamenti pfati,dictā cām nō esse remittendā,vt testatur Guido papæ in decis.parlamenti pfati,in 1.q.& ibi ēt subiungit, q Petrus papæ eius patruus in quodā suo cons.incip.stylus curiæ parlamenti regii.Parisius in materia possessorii cārum beneficialium fundat intentionē suā sup hoc dicto Vincentij in casu nouitatis,& subiungit ,p hoc ēt facere c. causam. lo 2.extra qui fil.sint leg.vbi Papa mandat iudicium possessoriū relinqui regi Angliæ pro cognitione ipsius possessorii habenda.& q idem in simili fuerat iudicatū in eadē curia in anno 1455.inter priorē Madalenes ex vna, & perceptorē S.Antonij Grationop.in possessorio reintegrandæ possessionis,& pariter in plurib.aliis causis, vt testat idē Guido papę,in q.seu dec.207.& in dec.85.vbi plenè,& in deci.71.
3 circa prin.& hinc in regno † Francię iud. tpales cognoscūt de possessorio causæ,seu rei ecclesiasticę, quia possessorium rei ecclesiasticę,seu spiritualis, est quid temporale, & non spiri-

4 ſpirituale,vt fir.Inn.in c.cum dilecti,de elect. & † licet aliq̃ tenuerint contrarium,tñ Ber.vr̃ hoc aſtruere in c.literas, de iu.cal.quia poſſeſſio habet plurimum facti, & iõ de ea pôt iudex ſecularis cognoſcere,ẽt in eccleſiaſticis reb' ſeu ſpiritualibus,ſecundum Ber.& in l.pôt pupillus,ff. de auth.tut. & in l.Titia,ff.ſol.mat.& melius in l.quoties,C.de iud.loan. And in c.tuam,extra de ord.cogn.Pau.de Leaz. in cle. 1. de
5 vſu q̃ dicunt,ꝙ † qñ agitur q̃ facti incidentis in materia eccleſiaſtica,iudex ſecul.cognoſcere pôt, & idẽ per multa banna refert,& ſequitur do.Bern.Laurenti p̄ſidens parlamẽti Toloſæ,in tract.quem facit,in quib.caſib. pôt iudex ſecularis abſque metu excõicationis habere manus iniectionẽ
6 in clericos,in 9.vol.trac.& ſic ꝙ poſſeſſorium † cãæ ſpiritualis,non ſit ſpũale,examinat ſatis diffuſe,& luculenter, & ita decidit illuſtr.Nic.Boer.p̄ſidens S. regii conſ. Burdegal. in ſuis deci.præfati conſ.69.an eps,in 1.parte, ſeu vol.præfatarum deciſ.ſubdens,ꝙ ita quotidie practicatur in materia poſſeſſoria,vt pro beneficiis,& aliis ſpũalibus coram iud.ſeculari agi poſſit,& quibus vt maturius declarari poteſt ſuper remiſſione p̄tenſa,& remedio capitulorum regni , interim non præiudicaretur,dixi procedendum eſse in cauſa citra prẹiudicium remiſſionis petitæ, vt capta informatione iuxta formam capit.regni,& viſa prouideri poſſit ſuper dicta fori declinatoria,& ita deciſum fuit, & comprobatũ per dominos Regios conſiliarios nemine diſcrepante.

1 *Ex temporis diuturnitate probatur interuentus ſolemnitatis extrinſecæ præceſſiſſe,& nu.2.*

3 *Contractum inualidum poteſt epiſcopus pro intereſſe ſuæ eccleſiæ reuocare,dum abſque ſolemnitate res eccleſiæ alienata reperitur, etiam ſi ipſemet epiſcopus alienaſſet.*

4 *Error iuris non inducit malam fidem,intantum, quòd errans in iure,facit fructus ſuos,& nu.5. Et ſtabitur iuramento poſſeſſoris, quòd quis errauerit,& hoc,ſi eſt perſona fide digna, nu.6.*

7 *Ignorantia iuris non præſumitur cum quilibet iura ſcire præſumatur,maxime in perſona diligentiſſima,& literata.*

8 *Ignorantia iuris non præſumitur in prudente , & diſcreto,ad effectum vt lucretur fructus.*

9 *Error iuris non excuſat poſſidentem rem eccleſiæ minus debite diſtractam.*

stractam, vt ad fructus perceptos non teneatur.

10 *Bannitum illum dicimus, qui rite, & recte bannitus extitit, & pariter contumacem dicimus, qui rite, & recte contumax fuit.*

11 *Forma dum non seruatur, actus dicitur nullus.*

12 *Missus in possessionem inordinate per iudicem, non facit fructus suos*

13 *Distractio rerum immobilium ecclesiæ, non subsistente legitima causa ac solemnitatibus obmissis est prohibita, & nullatenus tenet.*

14 *Forma dat esse rei, & in quolibet minimo non obseruata, vitiat totum actum.*

15 *Tractatus ubi non interuenit in distractione rei ecclesiæ, nec causæ cognitio, si expediret, nulla est distractio, seu concessio.*

16 *Tractatum si dicitur fuisse adhibitum in instrumento concessionis nō probat tractatum interuenisse. sed oportet de tractatu ipso apparere per aliud instrumentum: cum illa sint uerba narratiua notariorum, quibus standum non est.*

17 *Et pariter non stabitur uerbis notarij in instrumentis appositis, dum dicunt adhibitam fuisse causæ cognitionem.*

18 *Tractatus saltem unicus, omnino requiritur in alienatione rei ecclesiasticæ. nu. 19.*

20 *Verbis notarij asserentis in instrumento, quòd pro commodo, & utilitate ecclesiæ concessio processit, non statur: cum regulariter in prohibitis, & certo casu permissis, non stetur uerbo dicentis casum permissum subesse.*

21 *Diuturnitas temporis non facit præsumi solemnia præcessisse, dum liquet de ipsa concessione minus solemni, & sic de contrario.*

DECISIO LXXIX.

IN cā Reuer. Epī ciuit. Policastri, cū magn. Ioan. Ant. Palmerio Barone Latronici, super reuocatione, & annullatione concessionis, ut prætenditur, factæ eidem de certo territorio iug. 60. pro annuo reditu carle. 5. liquet ex ꝓcessus meritis concessionē ipsam minime de consensu reueren. qm̄ episcopi pro se, & ca

1 pituli† & canonicorum dictæ ecclesiæ, prout à iure requirit, processisse in distractione rei ecclesiasticæ. iuxta tex. in ca. 1. de his, q̄ fiunt à præla. sine consensu cap. & in c. sine exceptione, 12. q. 2. maxime, pręcedente enormissima lęsione ecclesię

præfatæ,

præfatæ,prout in themate propositum, & in facto uerificatū existit,& succeßiue deficiente auctor.summi Pontificis, iuxta constitutionem Paulinæ,& Gerardinæ,ultra d. Arch.in c. alienationes, 12.q.2 de quo per Soc.in cons.15.& 19.uol.1.
2 in quibus eius dicta commemorat. Nec pſumi † posset ex decursu tanti tpis,epi, & capituli auctoritatē ac solēnia interuenisse,ptextu,ꝙ ex tpis diuturnitate ,pbetur interuentus solēnitatis extrinsecæ,p no.in c.sicut,de re iud.& in l.sciendū,ff. de uer.obl.,put plene congerit Soc.in suo cons. 15. & plenius post ipsum Dec.in cons.329.in fi. quod tñ in præiudicium tertij non ,pcederet,sed requireretur cursus saltē 30. ann.ut per scribentes in locis pmissis,& psertim cum statim habita notitia per epm præfatum de conceßione pmissa asserens ipsam minime veram,& se deceptum conquestus est;&
3 reuocauit,quod† facere potuit,data inualiditate,& nullitate contractus,ut p gl.in c.1.de in integ.rest.& ibi oēs scribētes: imò requisiuit puniri commissarios deputatos, q nulla pręcedente cāæ cognitione addictu iniustißimum, & nullū decretum ,pceßerunt, declarando dictā conceßionem ualidā nullo apparente tractatu,& in euidentem enormißimā læsionem ecclesię,prout in themate.Hinc ne eps ipse dum uixit & succeßiue,nec Reuer.successor censum receperunt,iuxta relata per Fel.in c.sicut,uer.7.& ult.de re iud. & licet præfatus mag Conuentus obtulerit,& offerat restituere territorium,& sub colore.ꝙ bo.fi.poßederit,neget se teneri ad fru-
4 ctuum restōnem,p l.sed,& si lege,§.scire,ff. de pet.hęr. † ubi patet errorem iuris minime malam fidem inducere,intantū ꝙ errans non impediatur facere fructus suos.Idem fir.Bald. in l.2.post gl.C.siquis ign.rem min.eßse sine decr. comp.ubi
5 inquit,ꝙ errans† in iure si pp omißam solemnitatem contractus sit nullus,faciet fructus suos,& idem sequitur Alex.
6 in l.j.§.si uir.de acq.pos.& stabitur † iuro poßeßoris,ꝙ quis errauerit in iure,si est persona fide digna,ut subdit Bal.præsertim,cum in tam diutina poßeßione ann.25. persteterit, quo casu ēt absque ti.bo fi.præsumitur,ut firm.Bal.& Ange. in l.pen.C.quibus obstat longi tpis præscr.Nam imò totum oppositum dicendum vr,imò malam fidem pręsumendam in eo,qui præter,& contra iuris formam conceßionem rece

 pit,

pit,per uulgarem iuris regulam,qui contra iu.de regu.iur.in
7 6.& in l.quemadmodum,C.de agr.cens.lib.11. † nec p̄sumē da est iuris ignorantia,cum q̄libet scire iura p̄sumat,l.leges sacratissimæ,C.de leg.& d.Alex.cōs.48.in 3.vol.Ant. de But. in c.fi.de const.habita maximè consideratione ad personam ipsius palmerii conuenti diligentissimā,literatā,& industrio sam,versatā vt plurimū in iudiciis, & cū doctorib. magnis, & in ciu.Neap.Sicq; minime præsumi debet ignorasse tam notoria iura,distractionē rei ecclesiæ ꝓhibentia, absq; legitim is & iustis causis,& præsertim absq; solēnitatib.in eis re
8 quisitis,suffragante potissime, ꝙ † in prudente, & discreto non sit p̄sumenda iuris ignorantia ad effectū, vt lucret fructus,vt consul.Are.in cons.17.in fi. ver. & concurrente facti qualitate, adhuc præsumitur scientia iuris præsupposita concessione territorij 60. iug. pro vili, & exiguo censu annuo carlenorum 5. absque cognitione, & absque consensu capituli,& canonicorum, nullo etiam apparente tractatu, & sit contra iuris communis, & Paulinæ, & Gerardinæ dispositi onem,vnde nullatenus se excusare potest à fructuum restitutione,prout in terminis firmat Barto.in l.sed, & si lege,§.scire,ff.de petitio. hæredit. quam sequitur Abb. in capitu.dilecto,ver.nunc est videre,de prębend. & in capitu. ad nostram,in fin.de rebus ecclesi.non alienan.& melius.in capit.gratis,ver.item dubitatur, an eerans. extra de resti. spoliat.subdens distinc.Barto. in d. §. scire, esse diligenter notandam,& sequitur Fely.in capit.de 4. ver. 3. rest. extra de præscrip.& in cap.cum causam,ver.respectu autem fructuū,
9 de re iud.vbi † subdit communem esse opinio. & sustentabiliorem,vt error iuris non excuset possidentem rem ecclesiæ minus debite distractam. & idem consul. Aret.cons. 17. ver.præterea.& idem in legendo tenuit,in l.quod vxor,circa fi.ff.de acq.pos & sequitur Curt.iunior,in cons.70.princepsq́ue defunctus,ver.& si quispiam,cumulans alios idem tenentes, & quòd omnino teneatur ipse conuentus ad fructuum restitutionem,est text. apertus in l. iubemus nulli, §.prædia. C. de sacrosanct. eccles. & hoc de iure ciuil. & de iure canonic. est alius text. expræssus in capitu. non liceat papæ, 12.quæstio.2.& in capit.siquis præsbyterorum, dere

bus

bus eccl. non alie.ibi dum dicitur, ꝙ liceat quibuslibet ecclesiasticis personis contradicere, & cum fructibus alienata reposcere, & hoc ob malam fidem præsumptam in eo, qui cōtra iuris formam concessionem recepit. Nec eundem cōuentum excusare poterit decretū commissariorum, nulliter ac perperam interpositum super concessione præfata in euidens damnum, imò enormissimam læsionē ecclesiæ, nullo interueniente tractatu, nec causæ cognitione, quo casu nullum apparet, vñ nullū debet producere effectū, sicut dicimus
10 in simili de contumace, q† iuris ordine nō seruato fuit effectus contumax, non debet nec pōt contumax reputari, quia non rite, nec recte contumax declaratus est, sicut etiā illū bānitum dicimus, qui rite, & recte bannitus existit. Ita d. Bar. & & post ipsum Alex. in l. 4. in §. condēnatū, ff. de re iud. & in l. nō putauit. §. non quis, ff. de contra tab. & sic debet intelligi contumax is, qui fuit rite citatus, & contumax cōdemnatus, & bānitus. Secus si non recte, & ita consul. Frā. de Are. in suo cōs. 60. pro apienda veritate, & sic dum non seruato iuris ordine tale nullū, & iniustū decretū à dictis cōmissarijs emanauerit, est ipso iure nullum, ut in c. dilecta, de rescript. ibi, contra nostri rescripti formā, & in c. examinata extra de confir. vti. vel inut. & tenet Dec. in c. prudentia, de off. del. &
11 in c. de app. † extra de app. & sic dū forma nō seruatur, actus redditur nullus, ut di. Pet. de Anch. in cons. 36. visa q̄dā petitio. Dec. in cōs. 229. vol. 2. si ante constitutionem, & latissime Fel. in c. cū dilecta. vers. gesta contra forma, & sic concludit, ꝙ ob decretum præfatum minus rectè latum, nulla competit sibi excusatio, ut nō teneat̄ ad fructuū restitutionem, ꝑ-
12 ut pulchre dicit Bal. in l. fin. C. de edi. diui Adr. tol. ꝙ † missus inordinate in possessionem, licet auctoritate iudicis, nō facit fructus suos. Idē. & melius firmat idem Bal. in l. 2. ff. de seru. & aqua, & ita alias fuisse decisum in S. regio cōs. cōmemorat Affl. in sua dec. 118. in fi. & tanto magis quia non soluit censum, quem soluere iurauit, & sic in periurium incidit. & mala fide fructus percepit, per l. si quis maior, C. de transact. cum vulg. quo etiam casu tenetur ad fructus ꝑceptos, per l. 2. C. de iure emphyt. & sic ex præmissis pro maiori parte adductis ad instātiā præfati Reuer. episcopi cōcludebatur

debeat declarari conuentum condemnandū ad restitutionē territorij pfati vna cū fructib. perceptis, quib. addendo dixi,
13 distractionē†rerū immobilium ecclesiæ, non subsistente legitima causa, ac solemnitatibus omissis, esse phibitā, & nullatenus tenere, ex vulga. dispositione c. sine exceptione 12. q. 2. & c. tua ib. & c. nulli. de his, quæ fi. à præ. sine consensu cap. 1. 2. de rebus eccl. non ali. in 6. & sic ex defectu solemni-
14 tatis canonicæ, & per consequens formæ alienatio nulla est ex, quo ex defectu formæ succedit nullitas actus, cū forma det esse rei: d. c. sine exceptione, & ei nec addi, nec detrahi potest, ut di Bal. in l. fi. C. de suis, & legi. & intantū, q eius omissio in quolibet minimo vitiat totum actum, & processum: vnde cum à iure prohibito sit alienatio rei ecclesiasticæ, nisi fieret in casu à iure permisso, semp erit nulla, l. nō dubiū, C. de leg. & in reg. quæ contra ius, de reg. iur. in 6. qd co rroboratur ex dispositione el. 1. de reb. eccl. non ali. & in c. quæ in ecclesiarum, de cōst. gl. & Abb in c. 1. de in integ. rest. & plenè scribentes in d. c. nulli. & sic non apparente, q iusta causa præcesserit deficientib. debitis solemnitatibus, alienatio nō sub
15 sistit, maxime nullo præcedente tractatu, nec cāæ†cognitione, si expediret ecclesiæ vel ne, per dicta Imo. in c. 1. vers. qd autem tractetur, de his, quæ fiunt à præ. sine cō. c. Abb. in c. cū apostol. eo. tit. & in d. c. nulli. & ceteri scribentes in c. 1. de
16 reb. eccl. non ali. in 6. nec ex verbis instrumenti†concessionis, dictantibus tractatum fuisse adhibitum, tueri potest, cū sint verba narratiua notariorum, quibus standum non est, cum debeat de tractatu ipso apparere per publicum instrumentū de ipso tractatum confectum, ut inquit Spe. in tit. de loca. §. sequitur videre, vers. porro, si ecclesia, vel monasteriū vbi apparet tenere detract. ipso apparere dēre ex pluribus instrumentis, & magis clare ipsemet Spe. Idē firmat in d. §. sequtur, uer. idem scias, & subdit hunc tractatū dēre pluries fieri, saltem tur, ut quidam dicunt, & de qualibet vice fieri publicum instrumentum: licet Io. And. non teneat dēe ter fieri, q ceteri sequuntur: tñ tenent oēs dēre fieri de tractatu ipso publicū instrumētū, put idē in simili casu tenet Pau. de Castr. in alienatione rei minoris immobilis, in suo cons. 91. super
17 co, quòd quæritur, utrum viso statuto & ibi†dicit non credi

ver-

verbis notarij attestantis in eo fuisse adhibitam causę cognitionẽ,cum diligens inuestigatio,& inquisitio quæ fieri requirebatur,secundum materiam, & ea, quæ requirebatur per l. magis puto, ff. de reb.eo.in §. ne passim fieri non posset tpe, quo instrm̃ celebrabat̃,sed requirebat̃ tpis interuallũ: iuxta not.p gl.Bar.& doc.in l.1.C. de fi.inst.& iure hastę fisca,li.10.
18 & p Bar.in l.sciendũ pluries allegata, sed † ꝙ oĩno requirebat̃ tractatus in alienatione rei ecclesiasticæ,saltẽ unicus,est tex. & ibi doc.in c j.de reb.eccl.non ali.in 6.gl. in cle.cãm, §.verum,in gl.licet error,de elec Io.And.in add.Spec.in d.§. sequitur,vbi supra solum exceptuat monachos nigros. S.Benedicti,vigore constitutionum d.ordinis requirentium tractatum duorum dierum interpolatorum,& ibi subdit Spec.ꝙ
19 debet † de ipso tractatu fieri instrumentum de per se, ut ibi in vers.scias, & Paul.de Castr. in consil.89. & Lau. in cl.1. de reb.eccl.nõ alie.& pulchre Io.Bertach.in suo trac. de epi. in 4.parte quæsito 38.Præterea, minime liquet territoriũ p̃fatum fuisse concessum præfato Io. Ant. Palmerio in casu à iure permisso,nec verba in instrumento concessionis contẽta,videlicet,ꝙ in euidẽtẽ vtilitatem ecclesiæ emanauerit cõcessio ipsa,id probant,ex quo notarius non simpliciter asserit,ꝙ pro cõmodo,& utilitate ecclesię concessio ipsa emanauerit,sed ꝙ ita partes asseruerant,quib.non est credendũ, cũ
20 in † prohibitis realiter,& certo casu permissis non stetur verbo dicentia casum permissum subesse,l.qui testamentum,ff. de prob.l.cum quis decedẽs,§.Titia,ff.de prob.l.cum quis decedens,§.Titia,ff de leg.3.secundum Io. And. in addit.Spec. super rub.de reb.eccl.nõ alie.vers.absit. n.ꝙ à ꝓhibitis. Old. in cons.175.qdã episc.Ias.in p̃lud.feu. & in terminis Bar.in l.si forte,uers.& p hoc dixi,si in instrumento venditionis factæ à capi.de cast.pec.in prælleg.l.sciẽdum. Nec ex tpis diu
21 turnitate præsumi debet solemnia † processisse,ut præscribẽtes in d.l.sciendum,præsertim cum liqueat de ipsa cõcessione minus solemni,& sic de contrario,per ea,quę no.pulchre Pau.de Cast.in suo cõs.49.in causa,quæ vertitur,quem sequitur Alex.in suo cõs.10.circa primum dubium, quo quærit̃, & suffragantur not.per Bal. in l.si certis annis,C.de pact.per Bar.& doc.in l.solent,§.non vero, ff.de off. pro cons.Aret.in
c.quo-

c.quoniam contra.in fi. verſ.& quia ſuperius, de ꝓbatio.Ex quibus tandem dixi præfatum mag.conuentum condemnã dum ad reſtitutionem territorij præfati.vna cum fructibus ex eo perceptis,& ita prounnciatum fuit per Sacrum Regiũ Conſil.

1 *Aduocatus vaſallus an poſſit aduocare contra dominum ſuis,cuius ipſe eſt vaſallus,& an priuetur feudo, ſi aduocat contra dominum per totam deciſionem.*

DECISIO LXXX.

AD refocillandum ingenium & augendam materiam ſcribẽdi, cum ex acuitione gladij facilius legum nodos ſuccedere valeam, faciam hoc diuerticulum,quo completo, redibo ad conſuetas
1 deciſ.Pridie interrogatus à magno viro,an doctor,ſeu iuriſperitus vaſallus baronis poſſit patrocinium aſſumere, ſeu aduocare contra ſuum dominium , cuius vaſallus exiſtit. & prima facie dubium faciebat ꝙ ſic,cum edictum de poſtulãdo,ſit prohibitorium,& iſte caſus non videtur prohibitus. Nec obſtaret,dicere,ꝙ eo caſu vr̃ ꝙ aduocando contra dominum, videtur cõtra ipſum militare,iuxta illud, militant nãque aduocati,quia ſic dicere, improprie eſt, & impropria locutio dicitur. Ita in terminis,inquit Alb. de Roſ.in l.fi.ff. de poſtul.Eandem opi.ſecutus eſt Barth Bol.in rep.auth.habit.in prin.C.ne fili.pro patre,ſubdẽs hoc eſſe perpetuo notãdum,quia alias fuit ſuper hoc interrogatus,demum reuolutis plurib.Codicibus,reperi Spe cuius auctoritas non parua eſt.in tit.de feu.& homa. in §.1.in verſ. 17.quæritur,vbi tenet vaſallum non poſſe aduocare contra dominum ſuum. cuius ſententiam refert & ſequitur Guido Papæ in ſuis dec. parlamenti Grãnop.in q.ſeu dec.551. Idem reperio tenuiſſe And.de Iſer.in c.1 §.ſed.& qui delator, quæ ſit prima cauſa benef.amit.vbi diſtinguit.aut compulſus fuit aduocatus ipſe per iudicem ſuſcipere patrocinium contra dominũ ſuũ & tũc proculdubio erit excuſatus,aut voluntariæ,& nõ coacte patrocinium ſuſcepit contra dominum,& tunc non poterit,

terit,& feudo priuabitur,& idem sequitur Affl in loco pall. ac etiam in suis dec.q̃s dicit esse sacri cōs.nu. 265.& mouet rōne, ex quo vasallus nedū est obligatus abstinere à malo contra dominum, sed etiā tenet facere bonū,per tex.in c. 1.de for.fideli.& bonū nō dr̃ facere ꝓ domino si patrociniū alteri præstat contra ipsum dominū,& ideo uasallus nō poterit procurare,seu aduocare in aliqua lite cōtra dominum suum,ex quo tenetur ipsum defendere , & adiuuare in ꝑlio cāpestri,vt dicit tex.in c.1.quib.modis feudū amit.cū cōcor. ita & pari mō tenetur ipsum adiuuare in ꝑlio iudiciali,cum iudiciū dicat iudiciale certamē l.aduocati, C. de adu.diuer. iud.cū simi.notatur per And.vbi supra , & ita ēt reperi tenere Abb.in c.3.extra,de postu.& hæc opinio tanquam satis rationabilis,& plur.morū,& priscorū testimonio roborata,mihi semper placuit,& in animo meo sedet ,& sic respondi non posse vasallum contra suum dominum aduocare.

1 *Literis episcopi attestantibus contulisse ordines alicui credēdū est.*

2 *Clericus dimisso habitu,vt laicus incedens si captus fuit, etiam si ꝑ bullam Papæ fuerit enunciatus clericus,dum inquiritur de delictis,minime remittendus est.*

3 *Clericatus non probatur ex eo,quòd Papa conferendo beneficium in sua bulla nominet ipsum clericum, nu.4.*

5 *Bulla Papæ standum non est,dum nominat aliquem clericum, si nō testatur de eiusdem clericatus bulla à se facta , sed per alium.*

6 *Confessio nō prodest nec nocet in nō depēdentibus à ptā.e cōsitētis.*

5 *Bastardis non potest ad ordines promoueri.*

8 *Papa quando scienter promouet defectuosum, promouendo videtur dispensare.*

9 *Inferior à Papa,dum confert beneficium,si non procedit cum causæ cognitione,nunquam videtur dispensasse super defectu notalium.*

10 *Dispensatio,est rigoris iuris communis relaxatio.*

11 *Scientia facti alieni,non præsumitur,& fundans se in scientia,debet eam probare.*

12 *Possidenti vitiose est possessio auferenda.*

13 *Possessio diutina ita demū prodest possidentis ad præsumendū rectitudinem institutionis,& solennitatē extrinsecā, quando probaretur possessio ipsa cum titulo,seu quòd titulus tantum allegaretur.*

14 *Pos-*

14 *Posſidens longo tempore ſi produxit titulum, per quem apparet nec ſcientiam nec ſolemnitatem præceſsiſſe, non ſuffragatur ſibi poſſeſsio.*

Temporis diuturnitas poſſet operari ſcientiam illegitimitatis, vbi verisimiliter poſſet haberi notitia hoc tempore per promouentem: alias ſecus, ibid.

15 *Temporis diuturnitas non iuuat illegitime inſtitutū in beneficio.*

16 *Poſſeſsio ſola clericalis tonſura, & habitus ſufficiunt, quo ad fori priuilegium, & pariter ſi poſsidet beneficium, & hoc, quando eſt regni cola: ſecus, ſi Vltramontanus.*

DECISIO LXXXI.

IN cauſa illuſt. Principis ſalerni cum nobili Annibale de Prignano prętenſo clerico introducta in S.R.C. per remedium appellationis à decreto magnę curiæ vicariæ ſuper remiſſione ipſius Annibalis facta ad eius iudicem eccleſiaſticum, dum de diuerſis criminib. excelſibus inquiſitus fuiſſet per officialem ipſius Illuſt. Principis, quam remiſſionem prætendens præfatus illuſtr. Princeps minime de iure ſubſiſtere, cum licet Annibal ipſe Bullam ſuę Capella niæ, in qua præſentatus fuit per eundēmet principem, & per ordinariū loci inſtitutum, eundem clericum eſſe enunciantem produxerit, cum ſit de ſubſtantia collationis beneficij, ut clerico cōferatur: argu. l. optimam, C. de contrah. & cōmit. ſtip. per quē ita voluiſſe videtur Abb. in ca. nonnulli. §. ſunt & alij. de reſcr. & plene Lap. in all. 7. an literæ. put ēt refert, & ſequitur Fel. in præfa. §. ſunt & alij. & plenius idē Fel. poſt alios in c.
1 ceſſionem. de pba. † firmantes literis epiſcopi atteſtantibus contuliſſe ordines alicui, credendum eſſe: prout etiam tenet & ſequitur Pet. de Belluca, in ſuo Specu. prin. attamen, quia
2 Annibal † ipſe dimiſſo habitu ut laicus incedebat, etiam tempore quo apprehenſus fuit, etiam ſi per bullam ſummi Pōt. fuiſſet enunciatus clericus, dum inquiritur de delictis, minime remittendum erat: ut inquit Io. And. in c. non licet. de re. iu. in merc. ad quem Abb. & Fel. in d. §. ſunt & alij. ſe remittunt. & ita in particulari & proprie in bulla Pontificis, per q̄

con-

3 confertur beneficium,ꝙ ex nominatione†in ea, ꝙ sit clericus, non ex hoc clericum ipsum esse probetur, tenet in terminis proprijs Petr.de Anch.in c.si iudex laicus. de sen.exc., uer.sed iuxta præfata quæro. quem sequitur ibi Phil.Frã.in eo.c.§.non sic vbi subdit menti tenendũ.& ad opi.Io.And.se remittit Affl.in cõst.reg.apostatantes,uer.& an per literas.& expresse voluit Pan.in c.dudum.de ꝓsum.secutus Io.An.ubi
4 supra, †quòd non probatur clericatus ex eo,ꝙ Papa conferendo beneficium,in collatione nominet ipsum clericum. Idẽ refert & sequitur Alex.in d.l.si prius.uer.sed adde, cebrior & uerior conclusio est,ꝙ litera collationis beneficij, non probet clericatũ,ff.de ope.no.nũ.& idem tenet Cald. & Ant. de But.in c.post cessionem.& Pet.de Bell.supra alleg.loquuntur in literis testimonialib.gestis de ipsa ordinatione clericali. Secus si in literis testimonialibus,vel alijs ita enunciaretur. Ita inquit in specie Bal.de mente Inn.in l.si qua per calum. C.de epi.& cle.uer.sed pone episcopus,quem ibi communiter doc.sequuntur,unde minus erit dubitandum de literis. episcopi.in quibus in præsentiarum sumus, & non papæ,in quo duntaxat habet locum cle.literis.de proba.& non in inferioribus,ut di.Ale.in consil.112.in 7.vol.Soc.in cons.127. 1.vol.Fel.in c.cum à nobis.de test.Cur. iun.consil. 61. & eo
5 magis:quia nec summo†Pontifi.standum esset:prout in casu præsenti,cum non testaretur de ordinatione seu tonsura à se facta,sed per alium,& sic non staretur suæ assertioni,ꝓut d.Ant.de But.in c.adhæc.de relcr.Dec.in c. iurauit, de ꝓbat.Aret.in d.c.cum à nobis.Cur.sen.in cons. 21. Dec.in cõs. 602. Nec opitularetut, ꝙ fuerit Annib. ipse præsentatus ab eodẽmet principe in beneficio ꝓfato,cũ stante principe ipso tũc infante,tunc ẽt,quia assertio ipsius principis nõ poterat
6 facere ipsum clericum,& sic in non depentibus à potestate confitentis,confessio non prodest,nec nocet, l. in confessionibus.ff.de interro. act. l. qui seruum,& l.inde. Ner. ff. ad l. aquil.§.fi.Ro.in cons.260.Aret.in cons.13.Dec. in c.quoniã
7 contra.ne.proba.Item suffragatur†intentioni præfati Illust. Principis, cum d. Annibal sit illegitimè natus, ex quo non poterat ad ordines promoueri per c. cum in cunctis.de elec. c.ut filij.extra de fil. præsb.& sic an episcopus ipse potuisset

conferre

quà inferri pōt, ꝙ fuerit legitime institutus, & rite, ꝑ no. Hostié. & Inn. in c. illud, de ꝑsump. & Gemi. in d. c. ordinarij, de off. ord. de quo Ias. meminit in l. sciendum, ff. de verb. obl. tū qa non possedit beneficium, vt quāplures testes deponunt, sed possedit Iulius eius fr, cui diu est ꝙ ille renunciauit, & sic ꝓsecutus fuit Iulius ille possessionē, quoad vixit, & licet decedente Iulio Annibal ipse ꝑ aliquod tps se in eo intruserit, possessio talis nō erit considerabilis, intm̄, ꝙ nec spolia-
12 tus fores restituendus, sed possidenti sit vitiose, esset possessio auferenda, vt d. Rom. in suo cons. 499. in ꝑmissa cōsultat.
13 & Can. in c. licet eps, de ꝑben. in 6. ꝑsertim, † qa tūc demū diutina possessio ꝓdest ad ꝑsumendū rectitudinē instōnis, & solemnitatē extrinsecā, qn̄ ꝓbaret diutina possessio, & titulus tm̄ allegaret, & ita loquunt ꝑfati Doct. relati ꝑ Ias. Secus
14 aūt, si ꝓduceret titulus, & ex eius inspectione † appareret nec solēnitatē, nec sciam ꝑcessisse, ꝓut in casu nr̄o, vbi ꝓducit bulla collationis beneficij filio naturali, nec de cāæ cognitiōe, nec de scīa defectus nataliū apparet. Ita Pau. de Ca. in cons. 50. Alex. in cons. 1. vol. 4. & patet rn̄sio ꝑfata ex deci. Gem. in d. c. ordinarij. vbi dicit, quòd antiqua possesio, & allegatio, quòd instra sint deperdita iuuaret, & sic nō extendebat, qa secus ꝑ prædicta. Itē, qa diuturnitas tpis posset operari sciam illegitimitatis, vbi verisimiliter posset hr̄e notitiā hoc tpe ꝓmouēs de ꝑdicta illegitimitate, alias diuturnitas tpis nō operaretur, vt d. Alex. in cons. 9. vol. 3. & q̄a eps substitutus, vt exterus, verisimiliter non poterat de hmōi illegitimitate notitiā hr̄e, vnde sic data incapacitate, & inhabilitate prædicti Annibalis non consideratur diuturnitas tpis, vt suo iuramento stari possit, circa tituli probationem, vt colli-
15 gitur ex doctr Phil. Fran. in præfato, c. ord. de off. ord. † maxime, quia diuturnitas tēporis non iuuat illegitimum institutum in beneficio, vt d. Ant. de But. in c. ex frequentib. de insti. quē ibi communiter Doc. sequuntur. & sic ex quolibet ex præmissis nil prodest diuturna possessio prædicta, verum q̄a in præsentiarum sumus, quo ad fori priuileg. & licet Annibal ipse pluries fuisset visus habitu, & tonsura dimissis incedere, attamen plurib. & diuersis vicibus fuit, & pariter visus
16 cum habitu, & tonsura, & tamen solum † possessio, & ha-

bitus clericalis tonsurę sufficit,quo ad fori priuil.Ita voluerunt dñi Rota in deci.312.in antiquis,& hoc, quãdo est regnicola:secus,si Vltramontanus,qa ille debet docere ꝑut dixit Io.Gall.in arrestis,q.51. Ita in spē decidit illustr. docto. Nic.Boer.in suis dec.S.cõs.Burdegal.171.vol.1. & pariter si talis clericus possedit beneficiũ. Ita dñi de Rota in ꝓdicta dec.312.alleg.Io.Mon.& Arch.in c.si iudex laicus, de elect. in 6.Bellamera in sua dec.6.& 12.Dom.de S.Gem. in suo cõsil.91 volens talē possessorē ꝓbare possessionē,& tolerantiã antiq tpis.10.vel 20.ann.secundũ Inn.in c. sup ijs. de accu. & cum ita fuerit in casu pręsenti ex præmissis per me:& alijs per alios dominos de consi.meos collegas adductis,fuit decis.per S.cons.bene fuisse pronunciatum per magnã cur. vic.circa remissionem pręfati Annibalis,ad iudicem eccles. & ita executum fuit.

1 *Creditor habens instrumentum debiti contra suum debitorem, per quod capi p sset ad eius instantiam,debitore decedente, potest creditor auctoritate iudicis impedire,ne corpus humetur.*

2 *Humatio corporis ad instantiam creditoris impediri non potest:imò appellans,audiri non debet.*

3 *Sacerdos spoliatus corpore mortuo iam sepulto, non est ante omnia restituendus.*

4 *Impedienti corpus mortuum sepeliri,quæ pæna imponatur,nu.5.*

6 *Creditor petens debitoris corpus mortuum non humari,debet perdere,quod sibi debetur.*

DECISIO LXXXII.

INCIDIT sermo inter fratres non absque magnę cur.vic.recusantis ad instantiam creditoris impedire,ne corpus mortuum debitoris humaretur quousque de debito sibi satisfactum fuisset,nam dicebant nonnulli ex reg.consiliarijs meis collegis, ex aperta deci Ang.in auth.vt defuncto fun. circa principiũ
1 q. si creditor haberet instrumentum, per quod debitor capi posset ad omnem instantiam creditoris, quòd eo casu debitore decedente,posset creditor auctoritate iudicis impedi

rę,

re,ne corpus ipſius debitoris mortui humaretur, niſi prius
2 ſatisfacto debito.Alii autem,prout ego † dicebam,ꝙ huiuſmodi humano corporis debitoris impediri non poſset per creditorem,imò nec audiendus erit creditor appellans, ne corpus debitoris ſepeliaẽ,vt d.Spe.in ti.de appel.§.in quibus verſ.8.& ibi in ſpẽ dicit,ꝙ non audiẽ creditor appellãs,vt ſupra,q eſt res nõ recipiẽs dilationẽ,ergo ſuccedit,l.fi.ff. de appel.reci.& hãc intẽtionẽ ꝓbat ẽt tex optime in l.ſunt perſonę.ibi,ne inſepulta corpora iacerẽt,& in l.ſiquis ſepulcrũ in prin.& in l.ne corpora,ff.de rel.& ſump.fun.maxime,qa vexarẽ corpus,dũ non ſæpeliẽ,pp malũ odorem cadaueris.&
3 hinc eſt,ꝙ † ſacerdos ſpoliatus corpore iã ſepulto,nõ eſt ante oĩa reſtituendus,& hoc,vt euitẽ vexatio.corporis humati:licet alias ſecus,3.q.1.redintegranda.& ita obtẽtum fuit in Rota ſecundum do.de Rota in antiq.concl 303.inci.itẽ no. gl.& licet Ang.ita tenuerit in d.auth.tamẽ Fel.in c.ſicut Iudęi.extra de Iudæ.non credit procedere de æquitate ex pmiſſis.Idem refert & ſequiẽ Marſ.in ſuo ſing.199.incip.in iure expreſſum.& de præmiſſa,4.q.meminit idẽ Mar. in l.q ſine ff.de q.vbi ſubdit,ꝙ iſta ſunt notabilia ꝙ mors non tollit, nec ſoluit omnia,ſed imò mortuus, & viuus æquiparantur. ex qb.verbis infero,quòd cũ nemo ſit dñs mẽbrorum ſuorũ, p l.liber hõ cum vul.ff.ad l.Aqu.ergo nemo poſset ẽt expreſſam facultatẽ concedere in inſtrõ creditori ſuo, quòd eius corpus nõ ſepeliaẽ,quo vſq; debitũ ſibi nõ ſoluerit: quanto magis,qa ex verbis inſtri hmõi facultas conceſſa non fuit nec expræſſe,nec tacite.nec in generali,nec in ſpãli obligatione dignoſci põt,quòd corpus mortuum inſepultũ ſeu inhumanatum remaneat,cum reip.interſit, ne corpora mortuorum inſepulta dimittanẽ,maxime,ꝓ conſeruanda ciuitate à peſtilentia,quã fœtore producun',& iõ ex iuris cenſura
4 † per optime ſanciũ eſt, quòd impediens corpus mortuum ſepeliri,olim pœ.50.librarum auri multabatur: hodie vero 3.pars bonorum ſuorum confiſcaẽ,cadunẽ ab actione, & tãtundem hrdib.defuncti erogare teneñẽ,& infames efficiuntur,l.cum ſit iniuſtum.& in auth.ſeq.C.de ſepul.viol.qũa pę.
5 non plectuntur † ꝓhibentes ſepeliri vſurarium manifeſtũ, antequã vſuræ extortæ reſtituanẽ,c.quanquã vſur.in 6.& ita

ĕt inquit Fel.in d.c.ficut Iudæi.præall. & idem firmat plenè pręclarus doc.Ripa in fuo pulchro & copiofo tract.de pefte verf.& primo quęro an creditores. vbi fubdit hoc, quod fupra dictum eft de vfurario,fe verum effe credere, fi contēdāt manifeftum vfurarium non dēe fepeliri in terra facra.Secus forte,fi.ĕt contenderent,ne fepeliretur in terra ꝓfana,qa intereft reip.ne ĕt anathematizatorum corpora infepulta iaceant:funt.n.vt fupra dictum eft,narib.fœtida & oculis infe
6 fta,& quòd creditor † impediens corpus mortuum ne humetur,puniri debeat in amiffione debiti,fequitur illuftr.Nico. Boer.in fua dec.conf.Burdegalenfis 287. & in d.proceffu, ꝑ tex.in d.l.fi.cum auth.ibi pofita,C.de fepul. viola. & infuper allegat Ang.fibi contrarium in l.j.§.quoties,ff. de iniur. dicentem illum tex.facere contra fequeftrantes corpora mortuorum.ĕt prætextu vfurariæ prauitatis.& idem tenet Io. de Ana.in c.ficut.in fi.de hom.Ex quib.quidem nefcio, quid dicam de Ang.viro tantę auctoritatis, q̄uo id dixerit, & fortè minus decenter,q̄ eum decebat, dicendo quòd habens tale inftr̄m,impedire poffit corpus mortuum debitoris, ne fepeliaſ,cum nulla poffit affignari diuerfitatis rō,cur præallegata iura & rōnes non vendicent fibi locum tā in debito inftrumentali præmiffo,quā in cæteris debitis chirographariis feu aliis fimplicib.& iō ꝑ annos 30.& plus,quib.iudicaui in magna cur.tpe Sereniffimorū Regum domus Aragonū,quā fucceffiue nr̄i munificentiffimi Cæfaris Caroli V. nunquam iudicaui,nec iudicatum vidi huiufmodi licentiam impertiendam,fed femper denegatam,repulfis creditoribus id petentibus.

1 *Actor fuccumbens in facto proprio in quo error prætendi non poteft,fiue fimus in caufa principali,fiue in caufa appellationis,femper debet in expenfis condemnari.*

2 *Iufta caufa excufat reum à pœna conuentionali:fed non actorem.*

DECISIO LXXXIII.

FVIT hæfitatū in S.Confi.an actor fuccūbens in cā per
1 ipfum mota,debeat in expēfis cōdēnari. dixi ꝙ † actor fuccūbēs in facto ꝓprio,ī quo error ꝑtēdi nō pōt,fiue fimus

in

in cā principali, siue appellationis, semper debet in expensis condemnari. Ita firmat Bal. in l. eos §. cautionem. de appel. Pau. de Ca. in l. dest.tisse, ff. de iud. vbi ī spē dixit, quòd actor dū succūbit, semp debet in expensis condēnari qa sibi imputandū est, quare bene instructus ad iudiciū non venerit, & iō tanquā temerarius litigator condēnatur in expensis, p l. eum quē temere, ff. de iud. Idē refert & sequit̄ Iac. de S. Georg. in præalle. l. destitisse. & ibi subdit comprobari optima rōne, qa actor potuit venire ꝓuisus ad iudicium, cū esset in ptāte sua quādo ageret. Secus est in reo, qa non est in eius ptāte, quando conueniat̄, l. pure, §. fi. de doli excep. & idē tenet Bar. in l. eū, quē temere, vers. ad vnū tamē aduerte, ff. de iud. in ver. Itē pōt apparere ex actis, quòd actor non inuestigauit oīa, q̄ debuit, ante, quā ꝓueniret ad iudiciū. Idē sequit̄ Dec. in c. inter posita, §. ille deniq;, quē §. legit ꝓ c. in vers. hoc de plano ꝓcedit in reo: non sic vr̄ in actore: qa non ita simpliciter ex iusta cā excusatur ab expensis, & facit optime quod dixit Bal.
2 in l. non solum. ff. de rei vend. ibi † dum inquit, quòd iusta cā litigandi excusat reum à pœna conuentionali, sed non actorem, & sequitur Alex. in cons. 119. titulus qōnis &c. in 2. vol. & ita fuit pari voto conclusum.

1 *Testis dicens scripturam manu Titij quia habet eius manum notam, & tractus literarum, & vidit ipsum pluries scribere, non tamen dixit se fuisse præsentem tempore scripturæ prædictæ, non probat.*

2 *Testes in recognitione literarum alterius, possunt de facili propter similitudinem literarum decipi.*

DECISIO LXXXIIII.

1 FVIT producta scriptura in sacro cons. quę dicebatur, scripta per Titium † iam defunctum, ad cuius probōnē fuerunt examinati multi, & quam plures testes, quorum aliqui deposuerūt cognoscere illā eē scripturā manu ipsius Titij, qa hēbāt notā eius manū. Alii vero deponebāt illam esse scriptā manu ipsius Titij, non q̄ fuisset p̄sentes in ea, sed qa

eius manum,& tractus literarum cognoscebāt. dubitatum fuit,an hmōi testiū depō sufficiant ad ꝓbōnem scripturæ ꝑ dictæ.Reperio,ꝙ Fran.de Are.in cons.64.diligenter, & mature discussis,tenuit quòd nō sufficiat hmōi attestatio ad ipsius scripturæ ꝓbōnem,nisi deposuerint se fuisse p̄sentes,qn̄ scripta fuit,& idem dixit Bar.in l.nuda,C.de don.& in auth. & si contractus,C.de fid.instr.& plenè Io.de Imo. in c.2. extra eo.tit.& Rom.in præallegata.l.nuda.& ita iudicatū fuisse in S.regio cons.attestatur Affl.in sua dec.181.inci.in quodam processu fuit producta vna apodissa. Reperio insuper idem in ꝓpriis termiuis consuluit Alex.in cons. 150.vol.5. & in cons.80.viso processu causæ vertentis 4.vol.Iac.But.in d.auth.& si contractus.Bar.in l.scripturas,C.qui pot. in pig. habeantur Pan.in c.2.extra de fide instr.& nimirum,si testibus asserentib.se habere notam scripturam illius, q scripsit, non credatur:quia dicit Bar.in d.auth. & si contractus, ver.
2 opponi dr̄ hic,& ēt doc.in d.c.2.quia testes † possunt de facili decipi ꝑp similitudinem literarum. & quia potest quis literas alicuius de facili contrafacere.Idem ēt in particulari reperi pulchrè consuluisse Bertrand.Gall.in suo consi. 140. incip.locatio seu arrendamentum,in 2.volu. & ita decisum fuit.

1 *Exceptio spoliationis,impedit litis ingressum.*
2 *Spoliatus omnibus suis bonis propter guerram,æquum & iustum est vt eatenus conueniatur,quatenus facere potest.*
3 *Iuramentum non obstat aduersus exceptionem spolij, quando spoliū esse subsecutum.*
4 *Periurium euitatur ob impotentiam & impossibilitatem soluendi.*
5 *Spoliatus suis bonis per fiscum,est à suis creditoribus liberatus, & omnes exceptiones actiuæ passiuæ,sunt in fiscum spoliantem translatæ.*
6 *Banniti nostri temporis quibus omnia bona adempta sunt,erunt ab eorum crditoribus liberati.*

DVM magn. Fabius figlio Marino, fuisset conuẽtus à suis creditorib. & opposuisset se spoliatum omnibus suis bonis per regiam curiam, adeo ꝙ nihil habet, & per consequens ad instantiã suorum creditorum minime procedi posse contra ipsum, fuit igitur hęsitatum in S. cons. quid iuris, & certè nulli dubitandum, ꝙ dicta exceptio spoliationis omnium bonorum, impe
1 dit processum ad vlteriora, † licet solus Panor. in c. olim. lo 1 extra de rest. spo. tenuerit, spoliatum non esse in exceptione præfata attendendum: attamen cõis opinio est in cõtrarium, incipiendo ab Ant. de But. in c. cum olim. intelligens ita c. freque s, eo. ti. in 6 & ante eum Spe. in ti. de cit. §. 1. ver sic. Item, ꝙ est spoliatus. Ang. in recoll. suis, in l. si te bonis, C. de iure del. & idem tenet Io. And. in d. c. cum olim, in fin. verbis, & Ang. in l. si marito quondam, C. de don. inter vir. & vxo. & plenè Io. Pet. in l si te bonis, C de iu. del. & idem ante eos firmant Inn. & Abb. in c nouit. de app. Hinc voluit Io.
2 Fab. in §. fi. in fi. inst. de act. ꝙ † si pp guerram aliquis fuit suis bonis spoliatus, æquum, & iustum est, vt eatenus conueniatur, quæsitus facere põt. Quod et refert, & sequitur Ias. ibi
3 nec aduersus p̃fatam exceptionem † spoliationis obstaret iuramentũ p̃stitum p debitorem, vt d. Io. An. in c. 2. de ord. cog. quia non vendicaret sibi locum, qñ spoliũ esset subsecutum post iurm, vt in particulari decidit Imo. in d. c. 2. & clarius, & plenius Phil. Fran. in c. frequens ad hoc, in prin. de restitu. spol. in 6. & Soc. in suis fall. in reg. 225. subdens ꝙ ex alio capite ẽt euitaretur periurium, videlicet ob impotentiã, & im
4 possibilitatem † soluendi, cũ impotentia excuset à periurio, c. hici, de iureiu. cum simil. & sic oẽs exceptiones act. & passi
5 ueessent in fiscum † spoliantẽ translatæ ipso iure, & spoliatus esset à suis creditorib. liberatus, tex. est in l. 2. C. ad l. Iul. vi. de pub. per quẽ tex dicit ibi Bal. esse notandum ꝓ banni-
6 tis nostri tpis quib. oĩa bona adempta sunt, quòd † erunt ab eorũ creditorib. liberati. tex est in l. si debitor, & in l. si adẽp. de fea. pass. & in l. si vt proponis, C. de bonis damn. & in l. si marito pub. ff. sol. ma. & in l. j. C. de fideiu. & in l. fi. ff. de duo. reis, in quibus iuribus hoc bene notatur per gl. Bar. & Doc.

tam, & sic dicto lucro ad ipsum spectante fraudulenter priuatum, ut fraudem eandem detegeret obtenta monitione ecclesiastica sub pœna excõicationis aduersus scienter fraudẽ ꝑdictã, & non reuelantes, cõtigit ex reuelatione multorum de fraude præfata liquere coram iudice ecclesiast. & tandem dum fuisset aditum sacrum conf. ad supplicationem præfati Alphonsi & commissa causa domino Ioanni Fran Brancia regio consiliario, comparuit præfatus Ioannes de fundis, allegando testes præfatos ad reuelationẽ inductos, esse eius inimicos capitales, offerendo se incontinenti probaturũ de ipsa inimicitia, & econtra replicante dicto Alphonso testes ipsos recipiendos, nec aliter posse eorum receptionem impediri, fuit per dictum magn. commissarium decretum testes ipsos recipi super inimicitia: & dum fuisset reclamatum per conuentũ, & allegatũ pluries fuisse per S. conf. decretũ in similib. in cõtrariũ, & nõ impediri receptionẽ testiũ in causa principali, sed reseruari huiusmodi exceptionis inimicitiæ probõnẽ tẽpore repulsæ, ex parte vero Ioannis replicabatur, ꝙ licet in reliquis repulsis id seruatũ fuisset: secus vero quãdo obijcitur de inimicitia capitali, quia eo casu debet supersederi in receptione testiũ, & capi informatio super inimicitia, & sic facto uerbo inter nos, dicebam intẽtionẽ. Io. de Fũdis tenere. Bar. in auth. si dicat. in fi. verbis, C. de test. quẽ ibi
1 †sequitur Sal. & cõmuniter Doc. sicut & pariter dicimus in delinquentem torquenda, nã si opponitur contra testes productos aduersus ipsum, ꝙ sint†eius inimici capit. nõ procedetur ad torturam contra ipsum, sed ipsa differet, & recipiẽtur testes ad probationem inimicitiæ præfatæ, dũmodo incontinẽti ꝓbari offerat. Tex. in §. si vero qs dicat. in auth. de test. Ita in sp. firm. Fel. in c. ex parte adde. extra de test. & ante ipsum And. de Iser. quem Fel. nõ vidit in cõst. regni, humanitate, quib. suffragatur: ꝙ licet in crimine læsæ maiest. & hæresis admittant testes inhabiles, & infames, & crimino si, ut d. Batt. in l. in qõmb. & ante eũ Spec. in tit de accus. §. 1. ver. si. Alex. in cons. 126. vol. 3. Par. in tract. sindicatus. in uer, suspicio. quinimò, & plus, quãdo opponitur exceptio, nedũ
2 †inimicitiæ, sed quælibet alia militans contra testes, ut quia esset consanguineus, vel domesticus producentis, & pro-

ducens id negat,& opponēs contra testes offeret se incontinenti probaturum, debet differri receptio testis pfati, donec probet̄ de qualitate ipsum repellere. Ita d.Inn.in c.ex parte, de testi.& ibidem Io.And.post ipm,vbi formaliter dixit, ꝙ exceptio opposita contra testes,admittit̄, qū opponēs offert se incontinenti probaturū id,quòd opponit,vel si id,qd opponit, potest esse publicū,& notoriū.Si aūt reqreret altiore indaginē,tunc reseruaret̄ post publicatione tēpore repulsę, per capitulum,ex parte,& per auth. si dicatur.de test. Ita etia fir.Alb.de manc.in suo pulchro tract.de test. sub rub. qn testes repellantur rōne criminis,uel inf. & plus subdit Ant.de But.in d.c.ex parte,ꝙ Io.And.dicit hāc opin.esse tenendam, videlicet ꝙ admittatur talis pbō,qa in mora modici tpis potest esse paruum præiudicium. Potuisset.n.obijci ex parte Alphonsi:ꝙ licet obtulisset Ioānes incontinenti probare,tñ nō expssit cām inimicitiæ capitalis,nā ut repellat̄ testis,re-

4 quiritur † pbō causæ inimicitiæ capitalis, ac euidens,& in specie allegari. Vnde dixit in specie Ias.in l.Titiæ textores, ff.de leg.1.allegando Bal.in l. si quis testib. C.de test.ꝙ reus opponens exceptionem inimicitiæ contra testes,talis exce-

5 ptio nil valet,qa non sufficit probare † inimicitiā, & sic nec allegare in genere, sed in specie debet probari inimicitia, & eius qualitas,quod bene subdit esse no.Hinc voluit Imo.in c. Raynutius. de test.ꝙ ad hoc,ut repelli possit testis,tāquam

6 inimicus,requiritur probari fuisse † causam inimicitiæ cōmissa,& debeat qualitas,& species inimicitiæ in specie probari,nec sufficeret ita in genere dicere de inimicitia. Idē refert & sequitur Ias.in l.1. C. de test.nam ad hoc ut inimici-

7 tia testem repellat,requiritur,ꝙ sit grauissima,aut † saltē grauis,ut in §.si vero odiosus, in auth. de test.& plus dico,ꝙ ad hoc,vt testis tanquàm inimicus repelli possit, est necesse pro-

8 bari de euidenti,& manifesta inimicitia.Ita satis † no. voluit Bal.in c.constitutus, extra de rescr. quem refert, & sequitur Ias.in l.sororem,C.de his,quib.ut ind.uerum quia in pſenti iudicio agitur de graui summa, & plusquam quatuor millium duc.habita ratione ad qualitatem,& conditionem pſonarū,inter quas agit̄,satis dici pōt de maxima quantitate

9 tractari,& certe ubi tractat̄ de lite maioris partis † bonorū,

æquipara-

æquiparatur causæ crim. ut d.tex.iũcta gl.in d.auth,si dicat.
10 alias in auth.de test.§.si vero.sed†quia an sit talis causa cap. grauis,uel leuis, q̃ repellat testẽ à testi. relinquitur arb. iud. vt d.Inn.in c.cum oporteat,de acc. Sal.in d.auth.si dicat Ias. in l. testium,ff. de test.nam & inimici cap. dñr, inter quos
11 est causa pecun.magnæ †quantitatis,secundum Bar.in l.3. ff. de test.& iõ Bar.in l.parentes,C.de test.æquiparat causam ciuilẽ magnæ quantitatis, causæ cri. qđ refert,& seqt Barb. in rep. c.testim.extra de test.& in c. quærelam:extra de proc. sed ante ipsum idem fir.Pet.de Anch.in suo cõs.27.rationes inductæ,circa fi.& in consil.63.in causa, quæ vertitur, & sic.
12 cum remissum sit in arbitr.iud inspecta,†qualitate inimicitiæ,quando testes repelli debeant ut in specie d.Bar.in l.maritus.ff.de quæst,& ibi Alex.& sequitur Mars.In l.1.§.præterea,ff.eo.tit.& in l.1.§.diuus Antonius,ff.eo.tit.ex quib. cõcludendo dixi bene fuisse decretum per præfatum mag.cõmissarium in recipiendo testes conuenti super inimicitia, & ita decisum fuit,

1 Habitare quis dicitur in eo loco, in quo cum sua familia, & bonis degit vel qui habitat eum familia sua, & facit ibi focum, nu.2. vel ubi domiciliũ quis habet,& sit ibi perpetuo habitaturus nu.3.
4 Famulus,licet exterus,qui stat ad seruitia alicuius,dicetur habitator in loco,vbi permanet.
5 Habitare non dicitur quis, vbi raro habitat, vel modico momento.
6 Habitantes perpetuo ligantur lege ciuitatis.

DECISIO LXXXVII.

SVccedente homicidio in personam Petri de Castro mari surrent, & exposita quærela per matrẽ præfati interfecti in magna cur. vicariæ, contra prætensum homicidam de eadem ciuit. Castri maris iam carceratum, & petita remissione per eundẽ, necnon,& pro parte excellentis Octauij Fernensis uilis domini ciuitatis præfatæ, virtute suorum priuilegium concessionis, suæ iurisd.ac meri, & misti imperij, cum homic.ipsum commissum prætendatur inter uasallos,&in ciuit.prędicta. Et

Et quia fuerat exposita querela per matrem occisi habitantem in ciu. Neap. quæ gaudet priuilegio concesso ciuib. nec non, & habilitantibus in ciuit. Neap. conueniendi quoscunque de regno in magna cur. ipsa. Hæsitatur ergo, cum mulier ipsa mater per aliquid tempus habitauerit, & habitet in ciu. Neap. cum alijs eius filijs qui diu in ciuitate ipsa Neapol. moram tacerant, exercendo in ea artem, sic an possit mater ipsa dici vere habitatrix, seu habitator, cũ probetur plerunq; declinare à ciu. Neap. ad ciuitatem castri maris, econ
1 tra reuerti ad ciuit. Neap. & reperio ꝙ habitare quis †dr̃, vbi cum sua familia, & bonis degit, ut pulchre scr. Alex. in l. lex Cor. ff. de iniu. Et hinc dixit Bal. in consil. 61. vol. 1. statuto ci
2 uit. Trigesti. ꝙ ille proprie dicitur habitare, q† habitat cum familia sua, & facit ibi focum, & alia quæ faciunt, & facere consueuerunt habitatores concordat Bart. in l. 1. §. habitare, ff. de his, qui deie. uel effude ibi. n. quis stat, ubi larem, constituit, hoc est, vbi vxorem retinet. Idem firmat Soc. in consil. 129. præstantissimi iuris interpræter, dicit Lud. in cons. 264.
3 ꝙ habitare proprie quis dicitur, ubi†domicilium habet, vel ꝙ ibi sit perpetuo habitaturus, & sic concordat cum Alex. in d. l. lex Cor. ubi etiam subdit, ꝙ si habitauerit per decenniũ, præsumitur ibi habere animum habitandi, si non stetit cum bonis, aut familia Bar. aute in suo cons. 42. visa inquisitione facta contra Franc. videtur contrarium tenuisse. Sed præcedentem opinionem tenuit pulchre Fel. in c. quoniã, in prin.
4 extra de off. ord. vbi†pulchrè loquitur, & diffinit, & Bar. in ꝑdicto suo cõs. 42. subdit, ꝙ dr̃ habitator in loco famulus, licet exterus, qui habitat in aliquo loco, & sic satis dici vr̃ mr̃ ꝑdicta habitare Neap. cũ ibidẽ morã trahat, & traxerit cũ cæ
5 teris suis ꝓprijs filijs, & †q diu in ciu. ipsa Neap. habitauerũt & habitãt, nec diceret ibidẽ inhabitare, si raro, aut momẽtanea possessione Neap. deguisset. & idem esset, si non esset ibi habitatione momẽtanea, dũ tñ hr̃et aĩum redeũdi ad illũ locũ, & ibidẽ residentiã faciẽdi, & iõ decidit ibi Bal. ꝙ si qs pp peste ĩ ciuitate degẽtẽ, cõfugerit ad comitatũ, ad aliquã eius domũ ibi exñtẽ, & ibi exñs donauerit oẽs domos, quas inhabitabat, nõ cõprehenderet domũ, in qua tunc existebat, vel in quã pp pestẽ confugerat. Pro quo allegat Bat. in d. l. 1.

§. in-

§.inhabitare,ff.de his qui delen.vel effu.nā(ut aiunt grāmatici) verbum habito,est frequentatiuū, & iō de rara habitatione,& momentanea non est intelligendū, non.n.singula momēta habitantē faciūt,sed aī residentia,arg.l.siqs ita legauerit dū uxor mea, ff.de cōd.& demō.Ita consul.ēt Bertr.in suo cōs.75.qs dr̄ proprie habitare,in 2.vol & in cōs.167.vol. 3.& insuper adducit antiqua declar.Regiæ cameræ,summariè posita in registro rituū eiusdē cameræ,qua cauet ꝙ dicit quis habitare, ubi pro maiori parte anni habitat, ut not. gl. in l.1.in ver.cōmaneat,ff.de lib.agno. & notat in d.l.1.§.habitare,ff.de his,qui deie.vel effu.& gl.in cl.cām,in ver.cōmuniter,de elec. Bal.in l.siquis ad declinandā,vers.nūc br̄,C.de episc.& cle.Pau.de Cast.in l.2.C.de iurisd.om.iud.& iō dice-
6 bat Arch.in c.Romana.de sent.exc.in 6.ꝙ solū† perpetuo habitantes obligantur lege ciuilitatis, sed cū ex meritis informationis captæ liqueat hāc matrē querelantem interdū habitasse in ciu.Castri maris,& interdū declinare ad ciu.Neap. sæpius eundo,& redeundo,fuit dubitatū p S.cōs. an gaudere debuisset priuil.habitātiū in ciu.Neap.cōueniendi in magna curia vic.quoscunq; de regno,& dum lis super remissione prædicta penderet in S.cons.& inquisitus esset in fortiam capitanei ciuit.Castri maris,contra quē potuisset ipse procedere ad ulteriora in cā,dū aliter sibi inhibitū non fuisset,& tādem dum ipsum ita carceratū detinuisset per multos mēses,nec aliter ꝓcessisset in cā ad aliquem actum,eundem carceratū male custodiri faciendo,& nō adhibita debita diligētia aufugit à carceribus ob qd' ruminatis prædictis qualitatibus per sacrum cōs.fuit eidem uisum declarare bene fuisse pronūciatum per magnam curiam vic.dum declarauit causam ipsam non remittendam,sed in ea procedēdum per eādem magnam curiam.

SVMMARIVM.

1 *Charitatiuum subsidium imponere potest Papa, Archiepiscopus, Episcopus, Cardinalis, & Patriarcha.*
2 *Charitatiuum subsidium ex quibus causis imponi possit.*
3 *Vasalli ecclesiæ tenentur iuuare prælatum, & remittitur eius arbitrio, sed si indebite arbitraretur, posset appellari.*

4 Charita-

4 *Charitatiuum subsidium quantum esse debeat.*

5 *Contributio ecclesiæ Liciensis in charitatiuo subsidio[fuit taxata p sententiam sacri consilij ad medietatem collectæ generalis, seu focularıorum, quam soluit regis annuatim, & sic ad medium ducatum pro foculari.*

DECISIO LXXXVIII.

QVit dubitatum in sacr.consi. an possit prælatus à vasallis suæ prælaturæ petere pro sua consecratione subuẽtionem, seu charitatiuum subsidiũ, iuxta cõstitutionem regni, quamplurium, & q̃-

1 tum erit tale † charitatiuum subsidium & præmitto, ꝙ charitatiuum subsidium imponere potest Papa, Cardinalis, Patriarcha, Archiepiscopus, & Episcopus, ut in c.conquerenti, de off.ord.c.cum apostolus, §.prohibemus.de cẽs.c.quia pleriq; de immu.eccl.& Fran.de Pau.in suo trac.de charitatiuo subsidio, & plenè post alios firmat illust.Nic.Boer.in sua decis.133.iuxta pollicitationem, in j.vol.& plenius in sua seq. decis.184.& ibi habes, quale possit charitatiuum subsidium

2 † episcopus imponere, & ex quibus causis imponi potest, & in quibus casibus uasalli ecclesiæ † teneantur iuuare prælatum, remittitur eius arbitrio. Sed si indebite arbitrarẽt, posset ab eo appellari. & allegat Affl.in decis.136.dicẽtẽ, ꝙ per

4 constitutionem regni de adiu. præstan. †, ꝙ non potest exigi vltra quartam partem, & etiã in seq. const.de aiut.pro militia fra. In hac materia Affl.in suo decis.sacri cõsi. num.136.

5 super charitatiuo subsidio.&c. dixit,† ꝙ episcopus Liciensis poterat à suis vasallis S. Petri pro sua consecratione petere charitatiuum subsidium, secundum constitutionem regni, quamplurium, & quantum debeat esse dictum charitatiuũ subsidium, d.Affl.die 18.Iulij 1498.fuisse declaratum per S. conf.cõsiderata dicta causa, contenta in d.const regni, & cõ siderato, d.c.regni.Comites, & quandam declaratione antiqua regis Caroli I I.& ꝙ tale subsidium sit decima pars valoris annui ipsius feudi sui, hoc est medietas seruitij, siue adohæ, quæ debetur per regiam cur. dum imponitur in regno baronibus, & feudatarijs. Reperio insuper, q[illegible]ns

doctor Dominus Ant. de Alex. viceprotonotarius, ac præsides S. regij conf. in quadam sua addi. quam facit ad And. de Iser. in d. consti. quampluriũ, sub rub. de adiut. exig. dicit, ꝙ per hanc const. dum loquitur de adiutorio præstando per vasallos prælatis ecclesiarum, fuit decisum, quòd vasalli ecclesiæ Liciensis pro consecratione episcopi, teneantur ei cõtribuere & fuit taxata cõtributio ex sententia sacri reg. cõs. ad medietatem collectæ generalis, seu focularioru, quam soluit regi quolibet anno, & sit ad medium ducatum ꝓ foculari, cum eo tempore regi pro focularibus soluebat vnus ducatus pro foculari, & hæc taxatio sumpta fuit ex quibusdam capitulis antiquis. Aduerte tamẽ, quia in quodam registro regis Roberti fuit inuenta litera eiusdem regis: per quã mandabatur, ꝙ si Abbas Casiniensis probauerit, ꝙ suis prædecessoribus consueuerit per vasallos dictæ Abbatiæ subuenire pro sua benedictione, & consecratione, debeat eis iuxta consuetum, & debitum. Quæ verba requirunt, ꝙ probetur, prælatos præcedentes illi, qui petit consueuisse habere talem subuentionem. Cogita: verba sunt ista formalia prædicti domini Antonij manu sua propria scripta, & per me exẽplata à proprio suo Andræa.

1 *Clausula in contractu omnia, & singula in instrumento esse uera. excludit omnem simulationem, non obtenta prius absolutione à iuramento.*

2 *Probationes si fuerint receptæ super simulatione, & de ea iam liquet, & non fuit contradictum tempore receptionis, licebit allegari de simulatione.*

3 *Probationes super simulatione si parte reluctante fuerunt admissæ, nihil probabunt.*

DECISIO LXXXIX.

ADuersus exceptionem contractus simulati replicatur de obstaculo iuramenti, & maxime cum clausula, omnia, & singula contenta esse uera. per quam exclusa videtur 1 omnis simulationis exceptio † non obtenta prius absolutione à iuramento, ut terminis firmat Ioan. de Imo. in cap ad no-

nostram extra de emp.& uend.& in c.cum contingat 7. mẽbro extra,de iureiu.Alex.in l.nemo pōt, ff.de leg.1.& in suo cons.36.vol.51.cum alijs relatis per Affl.in sua dec.60.& vltra allegata per ipsum,dico idẽ consuluisse Alex.in cons.38. vol.2.viso themate &c.& in cons.102.eo.vol.Pau. de Cast.in l.si falsum, C.plus valere, qđ agitur.Bal.in cons. 11.Ille,qui in 4.vol.vbi vult,ꝙ prius debet peti absolutio à iuramento. Idem sequit̃ Cur.iunior in consil.44.alias 43.cũ cęteris relatis per Soc.cōs.82.super quæstionibus,& cons. sequenti.Idẽ tenet Aret.in cōs. 17.& idem Alex.in cons. 134.viso instrumento.2.vol.& consi.13.in 3.vol.& tangit etiam Soc. in cōsil.65.circa primã.& cōs.seq.2. vol.& idẽ apparet ante alios tenuisse Bar.& Sal.in l.si.C.de non nu. pec.& sequitur Fely. in c.3.loco.vers.4.fallit,extra de præsump.Verum quia prætenditur certo mō fuisse captã informationẽ inter easdem 1
2 partes in alio iudicio.†seu instantia,per quam per multos testes dicitur de dicta simulatione apparere,contra quam non fuit exceptum,seu oppositum de periurio tempore quo reperiebatur,nec ante, ita ꝙ probationes ipse apparent receptæ,& de simulatione iam liquet, & proinde detesta iam simulatione,sicut etiam detecta turpitudine,licitum est ipsã allegare,prout in particulari citat Fel. in prædicto c. 3.loco. & allegat in simili Bal.in c.intelleximus.de iud.& in l.si creditoribus.in fi.C.de ser.pig.dato manu.Idem tenet Ias. in l. iusiurandum.la 2.§.procur.ff.de iu.iur.& fol.89.Bauer.in tractat.de uirtutibus iur.in q. 64 vbi subdit,ꝙ si parte reluctante fuerint admissæ probationes,non ꝓbarẽt.& allegat Alex. in cōs.89.3.vol.& consil.132.& ita annis elapsis obtinuisse recolo in regia audientia,& coram excellente domino Hieron. de Colle, regente regiam cancellariam , patrocinando in fauorem honorabilis Luci Porcelli contra mag.Andræã de vrso, V. I. D. ob ꝙ idem decisum fuit per sacrum consilium. 2

1 *An filia pro legitima seu paragio pdssit agere contra tertios possessores,ad quos bona paterna post patris mortem peruenerunt,empta,seu aliter distracta ab eius fratribus.*

2 *Filiæ non cōpetit hypotheca pro paragio in bonis paternis tacita,nec* ex-

expressa, contra tertium possessorem. Quod secus est in legitima.

3 *Pater vel mater si constituunt dotem excessiuam, per quam minuitur legitima aliorum filiorum, an ea mortuo possunt alij filij querelam inofficiosæ dotis intentare contra uirum constante matrimonio an uero habeant necesse expectare quòd vir moriatur, & dos reuertatur ad vxorem vel eius hæredem.*

DECISIO XC.

INSVRREXIT pulchra quæstio, an filia ꝓ legitima, seu paragio possit agere contra tertios possessores, ad † quos bona paterna post mortẽ
1 patris peruenerunt empta, seu aliter distracta ab eius fratribus. Andr. de Iser. in const. regni, in aliquibus ver. si desinat habere feudum post multa ꝑ eum relata, & ẽt in feudalib. loquẽdo dicit per prius conueniendos esse fratres vel eorum hæredes, vt præstent paragium sorori, & sic ipsis prius condemnatis, & non soluendo repertis, si tertius ille possessor fatetur bona, quæ possidet, fuisse patris ipsius actricis. posset fieri executio ꝓ iure paragii Si vero neget, dabitur tutator bonis pr̃nis, qui reuocetur alienata ꝑ filiũ, & facta reuocatione fiet executio ꝓ dote de paragio debita, in bonis pr̃nis. Eandẽ q̃õnẽ posuit Neap. in Seb. in consue. Neapolitana, si qua mulier. de succ. est tex. in gl. in ver. de bonis. vbi post duas col. concludit, ꝙ ex quo constõ regni mandat dari paragium sorori & ostendent illud solui, & illa de magistrato vnde debet solui, non inducit onus reb. ipsis, per tex.
2 in l. quidã testõ, ff. de leg. 1. & l. Luc. ff. de alim. leg. & sic† non competit tacita nec exp̃ssa hypotheca, ꝓ paragio in bonis paternis cõtra tertiũ possessorem. Quod secus est in lĩma, ꝓ qua cõpetit rei vendicatio filio contra tertios possessores, qñ hr̃s non possidet tm̃, quod sufficiat ꝓ lĩma, vt d. Paul. de Ca. in consi. 254. super 1. dub. & per Bar. & Alex. in l. 4. ad leg. Falc. fuit tandem decisum ꝑ S. Cõsilium, vt Affl. refert. in sua dec. 162. pater reliquit. quòd stantibus oppositis per tertios possessores, filia ipsa non bene egerat pro paragio, sed debuerat petere legitimam, & sic p̃uisa de hoc mulier produxit

 testamentum

teſtm̃ pr̃is, in quo fuerat inſtitutus filius hr̃s, & ipſi filiæ relictę duos de paragio, & ſic quia virtute legati prædicti bona erant tacite obligata ꝓ dote de paragio legata, vt in §. ſed noſtra inſtõ. inſt. de leg. & notant doct. in l. j. ff. de lega 1. ꝙ ipſi tertij poſſeſſores pñt condẽnari ad dandũ vacuam poſſeſſionem ipſorum bonorum pr̃norum alienatorum ꝑ filium, tenendã ꝑ ipſam iure hypothecę, virtute legati. Reperio inſuꝑ, ꝙ excellens do. Ant. de Alex. in ſuis add. quas facit ad Bar. in l. j. C. de inoffi. ante quã ꝑueniat ad ſolutionem ꝓpoſitæ q̃õnis p̃mittit aliã, & pulchriorem & quotidianã in facto, ſub
5 qua ꝓpoſita continet̃, & deciditur, videlicet † ꝙ ſi pr̃, vel mr̃ conſtituunt filię dotem exceſſiuã, per quã minuit̃ ltĩma aliorum filiorum, an eo mortuo poſſint alij filij hanc q̃relã inofficioſæ dotis, de qua in d. l. j. intentare contra virum conſtãte mr̃imonio. An vero habeant neceſſe expectare, ꝙ vir moriatur, & dos reuertatur, ad vxorem vel eius hæredes. Et cũ hæc q̃õ occurriſſet de facto, q̃dã dicebant ꝙ non dat̃ contra virũ, q̃ habet dotẽ titulo oneroſo. allegat Bar. in l fi. §. ſi à ſocero. de his, q̃ in fraud. cre. Raph. in d. l. j. & clarius Pau. de Ca. tenent contrariũ, quos vide. & hanc partẽ dicit D. Anto. de Alex. ꝙ ipſe ſecutus eſt. Nec obſt. dictum Bar. licet dicta doctorũ ipſum non allegent, nec reſpõdeant, q̃a Bar. loquitur in conſanguineis venientibus ab inteſtato, q̃b. non erat debita hæreditas illius, qui dotauit ſpuriã, imò in conſtituendo aliũ hr̃dem potuiſſet eo fraudare, nos loquimur in filijs, quib. debet̃ legitima, iõ habent fortius ius, & poſſent ẽt à viro reuocare inofficioſam dotem ꝑ hunc titulum, ne remaneant fraudati legitima eis debita, prout in ſimili notatur in l. j. C. de inof. do. Cogitabis, q̃a notata ibi. & l. non vſque adeo, ff. ſi quis à paren. fue. manu. & l. ij. ſi quid in frau. patroni. ſtringunt in contrarium, & adeo ſtringunt, quòd ſi non eſſet dec. Raph. & Pau. dicerem contrárium, quia ibi concluditur, quòd alienata titulo oneroſo per patrem, vbi non arguitur fraus, non poſſunt ꝑ filiã reuocari, etiam ſi abſorbeant ltĩmã, dummodo pretium ſit vere ſolutum. Cogita. Sed poſſet ſolui, ꝙ licet hic ſit titulus oneroſus, tñ nulla interuenit hic p̃tij conſtõ, vel ſolutio, vel forte magis eſt inconueniens, ꝙ in filiam abſorbeatur totũ pr̃imonium, vel

legitima

legitima filij,quã in alias alienationes onerosas.Cogita.Itẽ tex.in §.si à socero.in fi.satis vrget cõtra Pau. de Ca.nisi gener reciperet dotẽ sciẽter:nisi dicas ꝙ facilius reuocat filius ltĩmã,quã alii creditores eorũ debita.Cogita. Vel solue, ꝙ hęc q̃rela non reuocat integrã dotẽ:sed solũ vsq; ad ltĩmã,nihilominus remanet marito,quantũ de iure poterat ei dari, salua ltĩma filiorũ.Sed per alios creditores reuocari posset à marito integra des,quasi esset magis præiudiciale.Tene mẽti,& cogita,quia in R.C.fuit iudicatũ cõtra Pau. de Cast.ita formaliter dicit do.Ant. de Alex. vbi supra, & tandem facta hac transgressione ex causa alterius quæstionis propositæ per prædictum dominum Ant.consuluit Dec. in q. proposita in consi.26.1.vol.

1 *Spiritus vitæ insufflatur liti mortuæ per decursum triennij per supplicationem principi oblatam.*
2 *Dominus noster Iesus Christus in cadauere Lazari spiritum insufflauit.*
3 *Insufflationem spiritus vitæ obtinens in causa,tenetur soluere expensas litis factas in causa per aliam partem.*
4 *Instantia perempta,iudicis officium superest pronunciare litem ipsam peremptam,& partem condemnare in expensis.*
5 *Instantia dum perit facto actoris,causam non prosequentis, intantum quòd lis perempta est, conuentus,qui insufflationem obtinuit,minime ad expensas tenetur,imò debet actor ipse in expensis condemnari.*
6 *Periculum expensarum,pertinet ad actorem.*

DECISIO XCI.

MAGISTER Valentinus pepe de Neap.dum in interdicto retinendæ possessionis cuiusdam moledini sistentis in per inentijs terrę Iohiæ, traxisset in iudicio S.R.C.mag.Aurelium de Albinis,artium & medicinæ doctorem,& perempta instantia dictæ litis per lapsum triennis & vltra,& obtenta insufflatione spiritus vitæ per ipsum Aurelium,fuit per prædictum magistrum Valentinum oppositum,non posse in causa ipsa proce

di ad vlteriora, nisi prius refectis expensis factis in lite p̃dictà p ipsum Valentinũ. Sicq; hæsitatum fuit, an eę pẽsæ p̃dictæ debeañt, & prima cõsideratione videbat̃ dicendũ ꝙ sic: p̃mittendo ꝙ suscitatio instantiæ litis mortuę à principe impetrati cõsueuit, vt dictat antiquis Ritus mag. Curiæ vic. qui
1 incip. Itẽ seruat magna curia. & hoc vltra ius cõe, † p quod cauet̃, ꝙ supplicat̃ principi, vt liti mortuæ p decursum triennij insufflet spiritũ vitę, vt inquit gl. in l. ab hostib. §. sed qđ simpliciter, ff. ex quib. causis ma. quã Bal. ibi no. & in eadẽ, l. §. quoties, & Bar. in l. ab hostib. C. eo. ti. dixit, ꝙ finita vita actionis p̃tor spiraculũ vitę insufflat, vt naturales dicunt, & subdit de nr̃o dño Iesu Chr̃o q suscitant filium matris iam mortuũ. & pulchrè exordit̃ Par. de Put. in suo tract. sindicatus, in ver. instantia in c. restat vnũ aliud, vbi sigillatim narrat cãs, q̃ debent, & possunt principẽ mouere ad cõcedẽdũ in
2 sufflationẽ p̃dictã, ꝓut ẽt legimus de Lazaro resuscitato † p dominũ Iesum Chr̃m, qui in cadauere Lazari spiritũ insufflauit, ꝓut ẽt commemorat Ang. in l. ij C. de temp. app. vnde
3 eo casu tenetur talẽ insufflationẽ impetrans, expẽsas † erogatas in lite p aliam partẽ ei soluere: ar. l. ꝓperandũ. & l. eũ, quẽ temere. de iud. Ita voluit And. de Iser. in const. regni, spõte volentibus à lite discedere. & ita consueuit regia curia,
4 ꝓut ẽt refert & † sequit̃ Par. de Put. in p̃dicto tract. sindicatus, in loco prællegato. Nã perempta instantia, iudicis officiũ superest ꝓnunciare litẽ ipsam peremptã, & partẽ condẽnare in expensis, l. j. & 2. C. vt in tertiũ temp. l. si p̃les, C. quõ & qñ iudex, gl. optima, & ibi scribentes in l. ꝓperandum, §. illo ꝓcul dubio. de iud. & qđ no. in c. fi. de iura. cal. & consuluit Alex. in conſ. 136. in 2. vol. Quibus non obstantib. dixi post cãm p me relatã, vt supra, ꝙ cum p̃dictus magister Va-
5 lentinus sit actor in p̃senti cã, & vbi istantia † perit facto actoris cãm non ꝓsequentis, in tm̃, ꝙ lis perempta est p lapsum triẽnij, cõuentus, q insufflationẽ obtinuit, minime ad expensas tenet̃, nam negligentia actoris in nõ ꝓsequendo, nec expediri faciendo cãm non debet sibi opitulari: imò de-
6 bet ipsa † pars actrix in expensis condẽnari, cum periculũ expensarum pertineat ad actorem, cuius negligentia parit instantia, & conuentus absolui ab obseruatione iudicij, l. nouerint.

uerint.& ibi no.Bar.& l.fi.& ibi no.Bal.C.vt inf.cer. temp.l. proper.§.illo,cum ibi no.per Bart.C. de iud.Ita. in proprijs terminis consuluit Alex.in cons.66. in 5. vol. & ita ex præmissis per me collectis fuit per S.R.C.pronunciatum.

1 *Assecuratio dotium,quæ sit constante matrimonio ob vergentiam viri ad inopiam non est vera dotis restitutio.*
2 *Marito vergente ad inopiam,fit dotis assecuratio, quia assignantur bona viri pro dote hypothecata ipsi vxori iure pignoris detinenda.*
3 *In statutis verba proprie sunt intelligenda,cum sint stricti iuris.*
4 *Statutum & consuetudo æquiparantur, & ideo consuetudo etiam est stricti iuris, nu.5. & non extenditur ad similia, & maxime dum est onerosa,& iuri contraria.nu.6.*
7 *Consuetudo non debet extendi ad alium casum, vltra eum, de quo loquitur.*
8 *Consuetudo exorbitans à iure communi,debet intelligi, vt minus lædat ius commune,quàm possit,cum ab eo declarationẽ recipiat.*
9 *Correctionem iuris debemus excludere,etiam per sensum subauditum.*
10 *Casus omissus à consuetudine,remanere debet in dispositione iuris communis.*
11 *Assecuratio longe differt à restitutione dotium.*
Restitutio,est in pristinum statum repositio ibi.
12 *Qualitas vbi adiungitur alicui facto, non dicitur esse tale, ratione illius qualitatis.*
13 *Extensio non debet permitti in dispositione correctoria ad casum in ea omissum,ex identitate rationis.*
14 *Extensio nihil aliud est,nisi quædam interpretatio intellectiua,seu subaudita,& per subaditos intellectos non debet induci legum correctio.*
15 *Extensio quando fit,quod per eam reddatur ad ius commune, fieri debet tanquam de causa fauorabili.*
16 *Dos & quarta,quòd peti non possit absque instrumento dotali,iuxta consuet.Neap an habeat locum in corredo.*
17 *Vxor an ex causa petitæ assecurationis dotium possit impedire creditorem mariti volentem capere eius bona,dum adhuc obtinuit pronunciari esse locum assecurationi.*

18 *Et datur cautela mulieri, vt in sua petitione dicat se paratam ostendere, quod maritus vti cœpit male substantia sua, & sic est effectus casus consignationis dotium: & sic posset recta via agere contra tertios possessores, vel impedire executionem, ad instantiam creditorem faciendam.*

19 *Vxor potest propria auctoritate loco pignoris & hypotheca pro suis iuribus dotalib bona viri sibi retinere.*

20 *Filius pro dotib maternis potest vti retentione bonorum patris, donec sibi dotes suæ matris soluantur.*

21 *Vxor per clausulam contentam in instrumento dotium, quod in euentum restituendarum dotium possit propria auctoritate capere & apprehendere, &c. poterit nedum inhærere possessioni bonorum viri: verum etiam si creditor eam apprehendisset, posset propria auctoritate ingredi & apprehendere, etiam illo resistente.*

22 *Constitutũ trãsfert ciuilẽ & naturalẽ possessionem & titulũ. n. 23.*

24 *Iudex si viderit testibus clare deponentibus fidem non adhibere ex causa, id facere potest.*

25 *Testibus quanta fides adhibenda sit, erit in arbitrio iudicis: licet vera deponere videantur,*

26 *Probationes omnes sunt arbitrariæ iudici, cum dependeant ex mero officio iudicis.*

DECISIO XCII.

IN cã honestæ mulier Beatricis gattulæ vxoris honorabilis Pet. de Dñico librarii, cũ mag. Th. Iunta Veneto, creditore p̃dicti Petri eius viri petentis assecurationem dotium suarum, super domibus propriæ habitationis ipsorum coniugium in platea Armeriorum, & dum instetisset pro termino ad p̃bandũ, & obiectum fuisset ipsam minime audiendã, & p̃ eo, q̃a virtute consuetudinis. Neap. dos & quarta peti non põt absque instr̃o dotali, vt in consuetudine dos & quarta in tit. de iure quartæ & econtra responsum fuisset, id locum sibi vendicare in petione restõnis dotium sol. matr. secus. n. erit iu petitione assecurationis dotium ob vergentiam viri ad inopiã. fuit ergo hęsitatum quid dicendum, cum ex diuersis non recta fiat illatio. & licet nonnulli ex regijs cõsiliariis viderentur sentire idem iuris esse in repetitione dotium sol. mat. quod in assecuratione ipsarum: ego tñ aliter sentiendo dicebã, q̃ resti-

1 restõ dotis:†facieda vxori sol.mat.est vera restõ,secus in ea, q̃ cõstante matr.fit ob vergentiã viri ad inopiã,dũ mulier as securationẽ suarũ dotiũ petijt:qa talis non est vera,nec proprie restõ,vt d.Bar.in l.si constante,ff.sol.ma.Cy.in l. vbi adhuc.5.q.C.de iu.do.Alex.cõs.142.viso ꝓcessu cãæ vertẽtis.in 5.vol.ver.itẽ rñdeo.Et ꝙ nõ sit vera dotis restõ,ẽt ostẽdit,ex
2 quo assignãtur bona † viri ꝓ dotib.hypothecata vxori, iure pig.& hypo.& refert Affl.fuisse bis iudicatũ p S. R. C. in sua dec.199.circa fi.licet de p̃missis nihil alleget. & corroborat̃ eadẽ p dicta eiusdẽ Affl.ĩ dec.332.Gabriel copularius. Hinc est,in statuto loquẽte de restõne dotis, nõ cõpræhẽdit̃ casus iste,cũ in statutis verba ꝓprie sint intelligenda, cũ sint stri-
3 cti iuris.l.3.§.hæc verba,ff.de neg.gest.Ita † citat Alex.in p̃al legato suo cõs.vñ pariter dicendũ erit in ista cõsue.Neap.nã
4 cõsuetudo,& statutũ, † eqparant̃,l.magistratus,ff.ad munic. l.semp,ff.de iure immu.Bar.in l.oẽs populi,ff.de iust.& iu.cl. 1.& ibi Car.extra de vsur.maxime,qa ẽt cõsuetudo est stricti
5 iuris,& † nõ extendit̃ ad similia.Ita d.Bal.in c.1.in si.princ. de cogn.feu.& in auth.si quas ruinas,C.de sac.eccl.& maxi-
6 mè dũ est†onerosa,& iuri cõtraria,vt d.Inn.in c. dilecto, in fi.in gl.sua,in ver.supra dicto de of.ord.Fl.in l.vẽditor, §.1. ff.cõ.p̃d.Pau.de Ca.in cõs.161.& Oldr.in cõs.236. & sic non
7 est cõsuet.†extendẽda ad alium casum,l.qđ vero rõne,ff. de leg.cũ sim.vñ cum cõsuetudo p̃missa Neap.exorbitet à iure cõi,dum angustat facultatẽ ꝓbõnis ꝓbandi p testes,qđ nul-
8 lo iure ciu. † aut canonico ꝓhibitum reperit̃, intelligenda erit,vt minus lædat ius cõe,q̃ possit,cum ab eo declarationẽ suscipiat,c.cũ dilecti.extra de cõsu.l.2.C. de nox. & pulchre p Bar.in l.oẽs populi.in 6.q.ff.de iust.& iu.Bal. in l. nõ fine, C.de bo.q̃ lib.c.qđ dilecto.& ibi Pan.extra de cõsang.& aff. Pan.in c.cum dilectus extra de cle.nõ resi.Alex. cons. 15.2. vol.Bal.in l.si qs decur.C.de fal.Fr.Cur.cõs.13. & in tm̃ hoc
9 est verum,ꝙ ẽt p † sensum subauditum debemus excludere correctionẽ iuris,p tex.in c cãm,q̃ de rescrip. quod maxime
10 † ꝓcedere debet,cum casus obmissus à cõsuetudine, remanere debeat in dispõne iuris cõis,l.cõmodissime,ff.de lib. & posth.l.si extraneus,ff.de cõd.ob cãm c.suspectum, de rescr.
11 in 6 & ꝙ satis † longe differat petitio assecurationis à peti-

tionis restõnis dotiũ liquet manifestè:nam restõ nihil aliud est,q̃ in pristinũ repõ,l.3.§.restõ,ff.de mino.l j.C.de sen.pal. Vñ dũ sit vera restõ dotiũ mulieri, poterit vti re dotali eius arbit.& ipsam ēt alienare, ꝓut poterat ante matrimonij, vt firmãt oẽs in rub.ff.sol.mat.sed in casu assecurationis super bonis viri nõ poterit bona illa alienare,p l.vbi adhuc,C. de iu.do.& sic diuersum est dotes repetere sol. ma. & diuersum est,assecutione petere sup bonis in hypothe. vxori ꝓ dotib. quia eo casu assecuratur sup eis,vt sic, maritum liberosque
12 alat.Item suff. agat̃ p̃missis alia concludens rõ,videlicet† ꝙ dum quid ꝓfertur cum adiuncta qualitate, non dr̃ esse proprie tale,rõne qualitatis adiectè:sed ĩpropriè, vt firmat Bar. in l,Luc.§.quęsitum,ff.de leg.3. dum dicit appellatione fratrũ non contineri fratres patrueles ꝓpriè, cum ij non nuncupent̃ fratres simpliciter,sed cum dicta adiectione patrueles:& sic cũ restõ dotis in casu assecurationis ob vergentiã viri ad inopiã non fiat sic simpliciter, sed cum adiuncta qualitate,vt se,virum,liberosq; alat nec poterit de dote in aliã cãm disponere,nisi in vsum p̃dictum, per l.vbi adhuc. ergo non recta sit illatio. Et ad præmissorum corroborationem adducitur:nam nullo iure ciu.can.nec diuino,vt supra dictũ est,in causam dotis p̃sertim, reperitur ꝓhibita ꝓbatio p testes,prout ꝓhibetur in repetitione dotiũ mulierib. per consuetudinem Neap.qua ꝓhibetur peti absq; instrõ dotali.Vñ
13 apparet exorbitari à iure cõmimò ipsum † ius cõe corrigere,sed in dispõne correctoria non debet permitti extẽsio ad casum in ea obmissum,ex identitate rõnis,vt tenent gl.Bar. & scribentes in auth.quas actiones,C.de sac.san.eccl. & hoc per rõnem,quia lex nou corrigitur,nisi expresse corrigatur, l.fi.C.de indiuidu.toll.ibi.l.Viscellam expresse corrigentes,
14 l.precimus.in fi.C.de app.&iõ † non debet extendi, quia extensio nil aliud est,quàm quędam interpretatio intellectiua,seu subaudita,& super subauditos intellectus non debet induci legum correctio.gl.in c.cupientes,§.ꝙ si 20.in versi.
15 petere.de elec.in 6.Maxime,cum † non agatur de extensione facienda,per quam redeatur ad ius commune, quia tunc fieret extensio tanquam de causa fauorabilis:prout dicit gl. in c.statutum,ver.innumerandum.de præb.in 6.&.tex.in c.
olim

olim tibi.de verb.sign.& ideo dicit tex.in c.2. de dec.in 6.ꝙ pia, & fauorabilis est interpraetatio, quae fit in priuilegio, si per illam redeatur ad ius commune.& pro hoc facit optimè tex.in c.ad audientia.de cle.non resi.vbi constitutio exorbitans, dum loquitur exceptiuè, extenditur ad casum in ea obmissum: quia perdictā extensionē dispositio reducebatur ad ius cōe,c.de cetero.de clar. non resi.vnde cū ex hmōi extensione,nedum nō reducatur ad ius cōe talis dispō, sed est contra ius cōmune,non vr̄ mereri extensionem ad aliū casum,quàm expraessum in cōsuetudine. hinc Neap Seb.in d. cōsue.in ver.corredum.ponit qōnem,an talis consuetudo,ꝙ
16 non possit dos &†quarta peti absq; instr̄o dotali,vēdicet sibi locū in corrado. & respondet ꝙ non,& sit vult non extendi ad corredum, in quo uidetur esse consilijs ratio.Secundo
17 est uidēdum,an†vxor praedicta ex causa petitae assecurationis possit virtute instrumenti certę partis dotis primo loco solutę,impedire prędictum creditorem volentē capere bona prędicta,dum adhuc nō obtinuerit pronunciari esse locum assecurationi dotium,& reperio ꝙ Pau. de Cast.in l.2.ff.sol. matr.& in suo cons. 220.in causa,quę vertitur. referens Bar. ita consul.in cons.quęritur,vtrum per viam retentionis. ubi tenet ꝙ mulier eo casu nō poterit impedire creditores viri, nisi prius agat contrarium.& fuerit secuta sententia & idem refert,& sequit̄ Marsil.in sua pract. causarum criminaliū.in ver.aggredior uers.alias,& sic vult Pau.de Cast.dicere ꝙ nisi veniat per hāc viam,non poterit impedire creditores cū instr̄o dotali,cuius virtus regulariter solet operari effectū.sol. matr. nā ego dico nō putare ipsum intellexisse, ꝓut aliqui praue intelligūt,ꝙ debeat prius in diuerso iudicio ꝓnūciari esse casum consignationis dotiū pp paupertatem, & nisi hoc precedat,nō posset vxor remedio huius legis vti cōtra creditores.non puto,ꝙ possit recta via intentare remedium, d.l si constante,cum simi.& in eodem iud.probare de vergētia viri ad inopiā:iuxta notata p Bar.in ead.l.& huius opin. veridicę ex pręmissis et reperio fuisse excell. dom. Ant. de Alex.tunc temporis pręsidentem S. regij cons.ac uiceprotonotarium in suis add.ad Bar.in d.l.si constante. de quo non possum p maxime nō lętari,idē sensisse cū tāto viro,q ibidē

subdit

ſubdit iſte eſſe notãda, quia fuerunt in cauſa Anelli Piroci) cum Raph. Beltr. in S. regio conſ. & repertus fuit Bal. nouel-
18 lus in ſuo trac. dotium, dicere ꝙ cautela eſt, ut mulier in ſua petitione dicat ſeparatam oſtendere, ꝙ maritus incepit male uti ſuperba ſua, & ſic eſt effectus caſus conſignationis dotium, & poſſet recta via agere contra tertios poſſeſſores, vel impedire executionem faciendam ad petitionem creditorum. Quod dicit eſſe notandum, & corroborantur pręmiſſa, cum prædicta uxor reuocato præcario adhæſerit, prout inhęret poſſeſſioni prędictarum domorum pro concurrenti quã
19 titate ſui inſtrumenti † dotalis. & in iure expeditum eſt, qđ vxor loco pignoris, & hypothecæ retinere põt pro eius doti bus. & iuribus dotalibus bona uiri, tanq̃ ſibi hypothecata, ut d. Bar. in l. filiofamil. ff. ſol. matr. Bal. in l. pen. quæ incipitur, ſi cui. C. de non num. pec. Cy. & Bal. in l. ſi tibi, C. qui pot. in pig. hab. Iaſ. in §. Itẽ Seruiana. inſt. de act. qđ ſubdit diligentiſſime notandum: quia ſæpe occurrit in facto. Alex. de Imo. in l. ſi non ſortem, §. ſi centũ, ff. de cond. ind. ind. Soc. in cõſ. 158. vol. 3. ubi plus ſubdit, prædicta procedere: nedũ in uxo-
20 re, uerum etiam in filio uxoris, qui pro † dotibus maternis poterit uti retentione prædicta, donec ſibi dotes quondam ſuæ matris ſoluantur, ex quo ius hoc retentionis tranſit in ſingularem ſucceſſorem, per tex. in l. cum prætor. de diſtract. pign. & ſubdit etiã idẽ conſul. Pau. de Caſt. in ſuo conſ. 361.
21 viſis actis, & actitatis, & tanto magis, quia † virtus præcarij, & conſtituti, contenti in inſtrõ dotali, in quo maritus conſtituit ſe p̃cario nomine poſſidere bona ſua mulieri hypothecata pro reſtitutione dotium, & in omnẽ caſum, & euẽtum reſtituendarum dotium, quæ poſſit propria auctoritate capere, & apprehendere, eſt tantæ importantiæ, ꝙ nedum poteſt vxor inhęrere poſſeſſioni bonorum uiri, uerũ ẽt ſi prędictus creditor magn. Thomas Iunta illa apprehendiſſet, poſſet uxor propria auctoritate illa ingredi, & apprehendere, ẽt illo reſiſtente, ut tenet Bar. in illa vulgari l. creditores, quia rationẽ ciuilis poſſeſſionis. ſ. p̃cariæ, eſſet potius defendere ſuã poſſeſſionẽ, quam occupare, ut in l. cum fundum. de vi, & vi arma. ita conſul. Soc. in conſ. 82. vol. 3. & Aret. in ſuo conſil.
22 21. & multo fortius, per conſtitutum, † per quod dicitur præ dicta

dicta uxor habere ciuilem,& naturalem possessionem:ut in l.interd um,& in l qđ meo,& ibi per doct.ff.de acquir. poss.
23 cum per†constitutum transferatur titulus,& naturalis pos sessio:per d.tex.in l.quod meo,& l.certe,§. 1.ff.de praeca.& te net Bar.in l.si quis pro emptore,vlt.q.ff.de vsuc.& in d.l.creditores, ubi tenet,ꝗ isto casu sicut potest uti ista auctoritate contra principalem debitorem non resistentem,ita ẽt contra singularem successorem non resistentem.& licet maiori par ti dominorum sacri cõs.visum fuisset assecuratioñe non cõcedendam,cum consuet.Neap.disponens dotẽ peti non posse absq; instrumento dotali, vendicet sibi locũ ẽt in assecuratione,& hoc per multa,quae ipsi allegabant : attamẽ quia testes per eam producti consanguinei,& affines non carebãt suspicione,& plectae ac ruminatae eorũ depositiones in rota sacri consilij apparebant praemeditato sermone deponere, & maxime,dum dicebant introductũ stipulatum per notarium Hieronymum ingrignetta,nec dicebat illud scribi vidisse per ipsum in protocollo,nec quo tempore illud gestũ fuerit,nec de dotium quantitate, & qualitate, necnon,& ex alijs rationibus,atq; causis,visum fuit eisdẽ testibus commu ni uoto nullam fidem adhibendã inhaerendo doctrinae Bar.
24 & Paul.de Cast.in l.Lucius.iuncta gl.ff. de inf.vbi†dñt, ꝗ si iudex uiderit testib.ẽt clare deponentibus non esse fidem ad hibendam,poterit,si sibi uidebitur, id facere,& fidẽ non adhibere ex cã.& firmat idẽ Paul.in l.admonẽdi, ff.de iureiur. & de hoc d.Bar.facit magnum festum Pet.de Anch. in rep.c. canonum statuta,extrà,de const.ubi adducit alias concordãtias.& faciunt dicta Ant.de But.in cõs.45.& d.Bal.in d.l.Lucius.in fi. ex illo tex.sumi intellectum ad uerba posita in l.
25 3.§.1.de test.dum†ibi dicitur,quanta fides sit testib.adhibẽda,iudex magis scire potest. & licet testes uideantur uera deponere,tamen erit in arb.iud.non adhibere fidem, per text. in d.l.3.Idem sequitur Barb.inter consil.Calc. 64. praeclare scripsit Apostolus.Idẽ sequitur Par.de Put.in suo tract. find. in uer.arbitrium,vers.si iudex uiderit.nam in arbitr. iud.est adhibere fidem,uel non adhibere,per tex.in d.l.3.& idem te net Par.in uers.patris,uer.consulo,& idem sequitur consul.
26 Soc.in cons.98.uol.4.& d.Barb.ubi supra,hoc†dictam Bar,

26 & d.Barb.vbi supra,hoc†dictum Bar.esse stupendum, & pōt esse rō,quia omnes probationes sunt arbitrariæ iudici:ut dicit Ant.de But.in c.ex literis,de prob.Paul.de Cast.in d.l.admonendi.ff.de iureiur.ubi subdit,ꝙ dependent ex mero arbitr.iud.Idem d.Bal.in l.fi.C.comminationes,vel epi.& pulchre Dec.in cons.463.& 163.& tandem communi uoto decis.fuit assecurationem petitam, non esse,præstandam.

SUMMARIUM.

1 *Alienatio rei prohibitæ per testatorem alienari,est ipso iure nulla.*
2 *Testatoris voluntas,pro lege seruari debet.*
3 *Alienans rē prohibitam alienari etiam in præiudicium ipsius alienantis,non tenet:& potest ipsemet alienans contrauenire, nu.4.*
5 *Filius alienando rem prohibitam alienari,in dubio videtur elegisse rem prohibitam alienari pro sua legitima,& quomodo hoc intelligi debeat,vide ibidem.*
6 *Legitima deduci debet de rebus non prohibitis alienari.*
7 *Legitima non potest eligi per filium in bonis alienari prohibitis per testatorem.*
Hæres tenetur habere ratum factum defuncti, ibidem.
8 *Lex,cum à matre,uolens quòd hæres teneatur habere ratum factū defuncti,non habet locum in alienatione inualida. Item nec habet locum, dum est facta alienatio contra legis prohibitionem, nu.9.*
10 *Item nec habet locum in hærede cum beneficio legis, & inuentarij.*
11 *Item nec habet locum, ubi defunctus tenebatur relinquere ipsemet hæredi.*
12 *Item,quando erat in potestate testatoris relinquere , uel non relinquere hæreditatem ipsi hæredi.*
13 *Item quando defunctus non reliquit hæredi id, quod necessario hæres debebat consequi.*
14 *Scriptura,quòd sit scripta manu alterius, non probatur per testes dicentes habere notam manum.& tractus scribentis. & ideo dicant illam esse ex eius manu:sed debent dicere se fuisse præsentes dictæ scripturæ:& vidisse illum scribentem illam.*

DECISIO XCIII.

IN causa illustr. Ducis Castronillarum, mota aduersus mag. Tiberium de Ian. super reuocatione prætensæ donationis factæ per quondam illustrem Ferd. ducē, eius genitorē præfatō Tib. de Ianuario, quam quondam illust. Io. Bap. Spinellus auus alienari interdixerat vna cum certis alijs bonis expræssis in suo vlt. vitæ elogio cum clausula, ꝙ semp in fāmiliā pſistere debuissent priuando insuper dominio, & possessione, quemlibet eius successorē alienare volētē ita ꝙ eo casu acquireret
1 ꝓxime successuro, & sic hmōi † ꝓhibitione extāte q̄libet alienatio nulla esse dr̄, ꝑ tex. in l. fi. C cōia de leg. & plenè doct. in l. filiusfa. §. 1. ff. de leg. 1. vbi in particulari firmat Ambr. de opi. hoc præsertim hre locū, dum testator in ꝓhibitione cauit, ut ex tunc esse alteri ius quæsitum, & idē cōsuluit Lau. Cal. in suo cons. 8. reputans hmōi testatoris volūtatē ꝑ lege
2 seruari, † cū talis testatoris volūtas ꝑ l. seruari debeat: ut in auth. de nup. §. disponat. quæ reddit alienationē nullā, & fa-
3 cit, ut statim retractati possit, imò idem † q̄ alienationē ipsam prohibitam fecerit, reuocare poterit data nullitate prædicta, vt notanter tenuit Bar. & scrib. in l. post mortē, ff. de adop. Et idem in terminis proprijs consuluit Paul. de Cast. in d. l. fi. C. comm. de leg. de re alienari prohibita per testatorem, ꝙ etiā in præiudiciū alienātismet non tenet & hoc ex ratione, q̄a fuit factum contra le. & sic idemet, q̄ contraxit, contrauenire
4 poterit: ut tenet Alex. in cons. 98. vol. 2. & sic stante † prohibitione testatoris, posset etiam ipsemet hodie reuocare, si viueret. Ita firmat Bal. in l. quoties, la. 1. C. de fideic. Nec militaret
5 dicere, ꝙ pater illus. Ducis alienando rē alienari ꝓhibitā, vr̄ ipsam eligisse pro sua legitima: per text. in l. Marcel. §. tes, quę. & ibi per Bar. ff. ad Trebel. qui Bar. licet ibi loquatur in Trebellianica: idem tamē est, & multo fortius in legitima: in qua filio competit electio quasi creditori: secundum Bal. l. si quis filium in prin. C. de inoff. test. & hoc tenet Bal. saltē de æquitate in l. filium, quem habentem. C. fami. ercisc. gl. in auth. de rest. fideic. §. quam ob rem. & licet alibi Bal. variare vi-

re uideatur:attamen communis est hanc sententia, ꝙ filius
5 †alienando rem prohibitam alienari, in dubio vr̃ eligisse rẽ alienatam pro sua legitima. Ita firmant Ang.& Io.de Imol. in l.4.C.ad leg.Falc.& sequitur Aret.in suo cons. 8.Quibus respondetur locum hoc forte habere, quando†non extarent
6 aliæ res non prohibitę alienari, cum legitima deduci debeat de rebus non prohibitis alienari: ut dicit Bal.in rub.de rerũ diui.& in l.nõ amplius, ff. de leg.1.& plenè Alex.in l.in quartã, ff.ad leg. Falc. nec poterit filius eligere suam legitimã in
7 similibus bonis ita prouisis, & alienari prohibitis per testatorem: prout ita in specie decidit, & declarat dominus Carolus Roynus, in p̃allegata l.filiusf.in §.Diui.uers. & prædicta procednnt. Nec obstaret, ꝙ prædictus, illustris Dux tanquam hęres sui patris qui alienauit, teneatur habere ratũ factũ ipsius defuncti: per tex.in l.cum à matre, cũ vulg.de rei uend. ex quo: d.l.cum à matre vendicaret sibi locum in alienatio-
8 ne valida: quia tunc hęres obligatur obseruare †gesta p̄ defunctu: secus erit in alienatione inualida, prout in casu pręsenti. ita dicit And.de Iser. in c.imperialẽ, de prohi. feu. alie. per Fed.& in c.1.§.alienare. qualiter olim. feu. alie. poterat. Consuluit Soc.in cõs.79.vol.4.& uoluit Compostel.in c.cau
9 sam, quæ.de rescr. Itẽ†& secundo, dicta lex, cum à matre. nõ habet locum, dum alienatio reperitur facta contra legis ꝓhibitionem, quia eo casu hęres non tenebitur habere ratũ factum defuncti. Ita consuluit Bal.in consil.161.5.vol.ubi in spẽ tenet, ꝙ hęres potest contrauenire facto defuncti, in eo ꝙ defunctus disposuit contra legis prohibitionem. l.hac edictali, C.de secundis nupt vnde cum stante legis prohibitione, ex primi acquirentis deliberatione, teneret̃ Dux Ferdinandus pater præsentis Ducis, relinquere eidem moderno Duci Zardenum ipsum, & de eo aliter disposuerit, alienando in prædictum magn. Tiberium, licet Dux ipse sit hęres, poterit tamen contrauenire donationi prædictæ factæ p̃ eius genitorem, cum appareat ex ea hęres ipse fraudatus. Ita consulendo tenet Franc.de Cur. in suo consil. 1.& sequitur Ias.in consil.168.vol.4.post Bal.per ipsum allegatum in cõ-
10 sil.115.proponitur, ꝙ inuestitura. Præterea, & tertio†non ꝓcedit dispositio l.cum à matre in hr̃de, qui hęreditatem adi

uit cum

uit cum beneficio legis,& inuentarij,quia talis heres nõ tenetur obseruare factum defuncti, maxime propter dictum ius sibi competens. Ita consuluit Dec.in consil. 185.vol.1. & Paris.in suo cons.33.vol.1.Præterea, & quarto, attento fideicommisso prædicto,uirtute testamenti primi acquirentis tenebatur pater illustr Ducis defunctus relinquere hortum prædictum præsenti moderno duci eius filio:quod cum nõ
11 fecerit, poterit† heres ipse contrauenire gestis per prædictũ eius genitorem. Ita consuluit dominus Salustius, prout refert,& sequitur Abb.inter cons.Paul.de Cast.197.vol.2.visis dubijs,&c.Quintò,quandò erat in po testate testatoris relin-
12 quere hæreditatem† tali,uel non relinquere, tũc prædictus heres tenetur habere ratum factum defuncti: secus,quando tenebatur suam hæreditatem omnino dicto suo hæredi relinquere,prout in p̄senti illustri Duce uocato per eius auũ in casu,in quem prefatus eius filius contrauenisset:quia tũc non tenetur hæres ratum habere factum per defunctum,ꝑut consuluit Pau.de Cast.in consil.349.tria sunt,uersic.facit 2.vol.nouorum consiliorum, & sequitur Modernus Craue. in suo consi.ult.& subdit in specie Paul.ibidem, ꝙ prædictã regula fallit, quando defunctus non reliquit hæredi id, qđ necessario heres debebat consequi. nam tunc heres poterit impugnare factum defuncti:secus quando tenebatur hæreditatem suam omnino præfato suo heredi relinquere, ut in l.1.2.ff.si quis in frau.patr.& not.Bald.in d.l.cum à matre,& in l.si pater.ff.de inof. don. vbi in specie subdit, ꝙ ibi resultat mirabile:videlicet,ꝙ heres venit cõtra factum defuncti: & sic illustr. Dux ea propria persona sua,stante dispositione testamentaria eius aui primi acquirentis,reuocat alienationem per eius patrem factam de re prohibita alienari: prout firmat Fulg.in l.quoties,C.de fideic.& consuluit Dec.consil. 26.vol.1.Nec silentio p̄tereundum arbitror,donationem ipsam minime probatam esse,cum vnus testis duntaxat uideatur deponere,ꝙ uidit quondam Ducem Ferdinãdum firmãtem sua manu, & sic scribentem illam scripturam donatio-
14 nis præfatæ,&† duo teste s alij deponunt cognoscere illam esse manu ipsius Ducis: non tamen fuerunt præsentes subscriptioni præfatæ,& sic nihil probant:vt di.Bal. in l.scriptu-

ras,C.

ras,C.qui potior.in pign.habet. Iac.But.in auth.& si contractus, C.de fide instrum. & consuluit Alex.cons.150.5.volu. & consil.80.vol.4.& Aret.cõs.64.& sic fuit decisum per sacr. Consilium donationem non subsistere, & territorium restituendum.

1 *Condemnatus ad mutilationem manus,si non reperiatur habere,nisi vnicam manum,non debet illa sibi amputari,sed permutari in aliam pœnam,secundum Pau de Cast.*
2 *Sententia quæ misericordiam negat, minime sententia dici potest.*
3 *Melius est,ut quis reprehendatur de misericordia, quàm de rigore.*
4 *Condemnatus ad mutilationem manus licet vnam dũtaxat habeat: debet tamen secundum veram opinionem altera sibi abscindi.*
5 *Delicta ne impunita remaneant, expedit reipublicæ.*
6 *Misericordia enim iniusta est parcere delinquenti pœnam debitã.*

DECISIO XCIIII.

DOminicus Ferreta Neap.condemnatus annis ꝓxime elapsis ad amputationẽ manus dextera seu validioris propter vulnus illatum in faciem cuiusdam iuuenis, & non absque de formatione effigiei illius tandem oblitus pœnæ præfatæ in præsentiarum,dum manu sinistra,quæ sibi remanserat alium similiter vulnerasset, & deformasset,condemnatus denuo ad alterius manus mutilationẽ per magnam cur.vicariæ, & appellatione interposita ad S.regium cons.& cõmissa cã mag. Io.And.de Curtis regio consiliario ipsoq. referentẽ in præsentia regij fisci procuratoris, & partis:& signanter mag.Federici longi, aduocati præfati condemnati, asserentis se reperisse Pau.de Castr.in auth.sed nouo iure, C. de seru.fug.ꝑ
1 multa† tenere, ꝙ si condemnatus ad mutilationẽ manus,reperitur habere nisi unicã manum dũtaxat, non dẽt illa sibĩ amputari, sed permutari in aliã pęnã, & corroborando opinionẽ Pau.de Cast.cum æquitatem sentiat,dico,quòd æquitas rigori semper præferri debet,ut in c.ad hæc circa fi.de do
2 lo,& cont.& in l.placuit,C.de iud. maxime,quia † sententia quæ misericordiam negat, sententia minime dici potest: vt in c.

vt in c.pendet,in fi.50.dist.cũ vera iustitia cõpassionẽ hẽat. vt in c.vera iustitia 45.dist.& in c.oĩs, q iuste iudicat. Hinc dicit tex.c.alligant 26.q.7. melius esse vt q̃s repræhendatur
3 † de misericordia,q̃ de rigore,cũ pœnæ potius sint mollien dæ,q̃ exasperandæ,vt in l.pen ff.de pœn.& in c.pen.de pœn.
4 dist.1.Attñ † contrariũ eius,quod in ꝓpriis terminis d.Pau. de Cast.tenuit Bal.eius Dñs,& magister,in d.auth.sed nouo iure.& ibi refert ẽt Gul.de Cun.ita tenere,eandẽ opin.secutus est Sal.licet de Bal.non meminerit, bene tñ subdit in d. auth. sed nouo iure:idem tenuisse Iac.But.ibidem,arg.l. Stichum,aut Pamph.ff.de solutio,& in l.si irruptione,ff.de cõtrah.emp.in §.si empt.& iõ subdit Sal.se nõ recedere ab opi. Iac.But.quã ẽt suus dñs,& doctor secutus fuit,& ꝙ dicta pœna in se non est grauior debita,quam lex imposuit, licet pp inopiã alterius manus,reo sit ponderosior.sed hoc non dẽt attendi,sicut nõ.in d.l.qcunq; vbi psonalis ꝓ pecuniaria imponit,& sic magna facit ꝓ quã contra:potissime, qñ aliam nõ haberet sui culpa:put in casu pñti.Ad adducta in fauorẽ
5 opi.Pau.facilis est rñsio:nam † expedit reip.ne delicta inulta remaneant:vt in l.ita vulneratus,ff.ad l. Aquil.cir.fin.& iõ vndecunque crimina apparuerint,punienda sunt:vt in c.ec-
6 ce.24 q.3.iniusta.n. † misericordia est,parcere pœnam debitam delinquenti,vt in c.est iniusta 23. q.4.& in c. minime sunt inquieti Hic dic.tex.in d.c.est iniusta,circa med. nõne innocentes exitio tradit,qui liberat multorum exitia cogitante?& iõ qa cũ manu, q̃ integra est deliquit,,ergo punire debet in eo,quod deliquit,vt in c.literas,extra de temp.ord. circa fi.& in c.quorundam 23.dist.in fi. Quamobrem cõclusum fuit per sacrum regium Conſ. bene fuisse iudicatum p magnam curiam vic. pronunciando præfatum condemnatum in vulnerando perseuerantem, esse manu quæ sibi remanserat mutilandum:vt in exemplum cedat aliorum, & à similibus in posterum distrahantur.

1 *Fideiussor per præsentationem sui principalis dicitur purgasse omnem moram,& pœnam,cum perniquum videri debeat hominem possidere,& pœnam exigere.*

2 *Aliqui dixerunt præcedens dictũ procedere, vbi pœna esset apposita in contentum stipulatoris,ex quo tunc adiecta videtur ratione in*

 teresse

tereſſe ſtipulatoris, ſed quando ex inobedientia læditur alter, quam ſtipulator, puta iudex, tunc vtrunque peti poteſt, videlicet pœna ratione inobedientiæ: & res ratione obligationis.

3 *Duo quando promittuntur, quorum vnum obſeruatum totaliter menti ſtipulantis ſatisfacit, alterum non obſeruatum, non inducit ſtipulationis commiſſionem.*

4 *Actor vel reus neutro caſu debet rem & pœnam conſequi, niſi poſtea in lite principali obtinebit.*

5 *Fideiuſſor poſt moram repræſentando reum congruo loco, & tempore, liberatur à pœna.*

6 *Fideiuſſor etiam, quòd cum iuramento fideiuſſiſſet, poteſt tamen moram purgare.*

DECISIO XCV.

IN cã magn. capitanei terræ Summæ per remedium appellationis introducta in S.regio conſ. per Laurentium Nucerinum fideiuſſorem, pro quodam inquiſito de prætenſo homicidio, dum Laurentius ipſe fideiuſſiſſet pro Io.Petro de Roſa de iudicio ſiſti, & de præſentando ſub pęna, ex quo requiſitus, vt ipſum principalem præſentaret, nõ ilico, ſed infra breues dies, vna cum ipſo principali ſe pręſentauit, qui principalis detentus fuit ex tunc, & adhuc in carcerib. detinetur Dicit fideiuſſor pręfatus per præſentationem ſui principalis, ſpontaneã fuiſſe omnem moram, & pœnam purgatam, & proinde ſe indebitè moleſtari per † curiam pręfati magn.capitanei, cũ non
1
liceat, imò per iniquum videri debeat, hominem poſſidere, & pœnam exigere, per tex.formalem in l.apud Celſum:§.La
2 beo, ff.de doli excep.licet † nonnullorum opi.fuerit, tex.vendicare ſibi locum, vbi pœna eſſet appoſita in contentum ſtipulatoris, ex quo tunc adiecta videretur ratione intereſſe ſtipulatoris, ſed quando ex inobedientia leditur alter, quàm ſtipulator, puta iudex, tunc vtrunque peti poteſt. ſ. pœna ratione inobedientiæ, & res ratione obligationis: vt d. gloſ. not.in authen.de iud.in ver.& multa in §.quia vero multæ. Ita etiam d.Ang. in præall.l. apud Celſum. in § Lebeo. vbi pulchrè loquitur Ludo.Roma. in conſilio ſuo 193. negari non

non poteſt &c.dicebat,quòd ſtipulatio de iudicio ſiſti, pretoria eſt,l.1.§.communes,ff.de præto.ſtip.& eius ambiguitatis declaratio ſeu interpretatio,iudicis eſt,d.l.1.§.fi.& in l.in pecariis,ff.eo.ti.& huius interpretatio in ęquitate fundari dēt, l.quòd ſi Epheſi,ff.de eo,quod certo loco.quod procedere debet,maxime in hoc regno,in quo æquitate,& veritate attenta in cauſis ꝓcedendum eſt,per c.deteſtantes,ſed æquum iuſ dicenti videri non pōt ſtipulationem,de qua quærit,fore cōmiſſam contra principalem,& fideiuſſorem ob receſſum à curia licentia non obtenta,& ſic in fortiori caſu,q̨a recte intuentis ipſius ſtipulantis ꝓpoſitū,& finalis intentio,q̄ conſideranda ſunt,iuxta l.ſi procuratorem,ff.mand.l. qui id, qd' ff.de don.tantummō fuerit,vt ſibi ſatis cautum eſſet ſup ipſius debitoris perſona vt ad eorum petitionē carceratū hr̄e poſſet:ſed quia per repræſentationem ipſorum principalis, & fideiuſſoris ſatisfactum eſt ipſi finali intentioni ſtipulan-
3 tis,ergo &c.Item qn̄ duo † ꝓmittuntur,quorum vnum obſeruatum totaliter menti ſtipulantis ſatisfacit:alterum non obſeruatum,non inducit ſtipulationis commiſſionē. Caſus eſt in l.ſi duo.ff.ſi quis caut.§.Item ſi duo.& ſic ſuperueniente ſpontanea repræſentatione præfata:cum ſtipulantis non interſit ſe non præſentaſſe in termino, licet ſeruata nō fuerit ſtipulatio,tamen non pōt dici commiſſa,cum partis non interſit pp repræſentationem iam factam. Ita Lud. in præfato ſuo conſ.Reperio inſuper,ꝙ Iac.de Belui.in præfato §.q̨a vero in auth.de iudic.dicebat,quòd neutro caſu debet actor
2 vel reus,rem † & pœnam conſequi niſi in caſu.l.ſi poſtea in lite principali obtinebit,vt dic.no.infra in gl.poteſt,quæ incipit,l.pœna circa principium, & aperte probatur ibi in litera,& ſubdit Iac.de Belui.ibidem formaliter:& no.hic, quòd male allegatur iſte §.in eo,quòd dicit ſimpliciter,quòd conſequitur quis pœnam,& rem,cum pœna apponatur loco cōtemptus,& inobedientiæ, quod non eſt verum ſemper, ſed
5 caſuale,& ideo dicebat † Bal in l.3.C.qui acc.nō poſ. quòd fideiuſſor poſt moram repræſentatiō reum congruo loco,& tempore,liberatur à pœna,vt C.de fideiuſ.l.ſcimus,& l. & ſi poſt tres,ff.quis cautio.& idem tenet Iaſ.in d.l.& ſi poſt tres eandem opin.refert,& ſequitur pręclarus Doc. Petr. de Bel-

lug.Hisp.in suo sepulchro tract.Spe.principum sub titu.seu rubr.de offan chart.milit.rub.31.in §.quamuis carcer.in fin.
6 vbi plus subdit,& fortius,ꝙ si cum iuro fideiussisset, ꝙ † ēt posset moram purgare:vt dicit no.in c. misericordem 32.q.2.& ita subdit fuisse per actum Curiæ declaratum, licet nihil boni allegatum ꝑ aliquā partium, & subdit formaliter, rogo,teneas menti,quæ libi in hoc §. dixi, si bene consideras,& ideo ex præmissis & non ex pluribus allegatis, forte extra rem,per aduocatos vtriusque partis,per S. consilium, fuit decisum,prædictum Laurentium esse, excarcerandum, & in executione prætensæ pœnæ incursæ supersedendum, vsque ad exitum causæ, & sic re resultat, quòd si principalis iustam causam fouere compertus fuerit, erit ab huiusmodi pœna exemptus.

SVMMARIVM.

1 *Torquere quando vult iudex aliquem, contra quem sunt probationes,debet protestari id facere citra præiudicium probatorum: sed quòd torquet ad sciendum complices,& alias qualitates delicti.*

2 *Tortus si nihil confessus est,debet censeri purgatus,quasi puram veritatem dixisse videatur.*

3 *Tortus,& non confessus,beatus est homo, qui se omnino tenere potuit in tormentis,quoniam absoluetur,& melior,quàm ante accusationem,reputabitur:cum prospere,& feliciter se purgauerit, à sibi impositis.Si vero confessus fuerit in tormentis,& perseuerauerit,maledictus erit homo ille.*

4 *Condemnandus ex indicijs,& præsumptionibus,quantumuis indubitatis,non debet condemnari ad pœnam ordinariam delicti.*

5 *Condemnandus ex indicijs quantumcunque vrgentibus, non potest condemnari ad pœnam corporalem,sed pecuniariam,nu 6.*

7 *Pœna dum in aliqua causa capitali venit moderanda aliquo respectu,tunc non potest esse corporis afflictiua,sed pecuniaria,vel alia ex qua corpus non affligetur.*

DEGI-

DECISIO XCVI.

MARCVS Ant. Marescа de Surrento inquisitus de homicidio commissa in platea cõtrariorum in personam cuiusdam rustici de villa Miani, p mag. cur. Admiratiæ, in qua tandẽ qõnatus, sp perseuerando negauit. licet vigerent multa ac diuersa indicia contra ipsum, nullus tñ adfuit testis de visu, fuit vltimo loco p prędictam magnam curiam post sufficientẽ torturã condemnatus ad remigrandum in regijs triremib. p septennium continuum, & interposita appellatione p ipsum ad S. regium cons. & cã mihi commissa, eademq; relata, dicebã,
1 nihil suffragari eidẽ curiæ se ptestanti † ante qõnem illatam, & proprie tpe, quo illã inferre volebat, q nolebat eidẽ torturam inferre super pbatis, iuxta doctr. Alb. in l. edictũ, & ẽt in rub. ff. de q. & in rub. C. eo. tit. qõ est no. Quinimo dicebat Ang in l. & si certus, ff. ad Syll. q iudex si torsit super pbatis, tenetur in sindicatu, & tanto magis nihil apparet ob esse hmõi ptestatio eidem inquisito, quia post ipsam sp curia ipsa interrogauit ipsum de delicto per pdicto, & si illud perpetrauit, non aliter interrogando de aliis qualitatib. seu circunstantijs, seu sociis delicti pdicti, & sic apparet ptesta-
2 tionem ipsam contrariam facto fuisse. Vnde cũ † nihil confessus fuerit, purgatus censeri debet, quasi purã veritatẽ dixisse videatẽ, vt in d. l. edictũ, & ibi gl. quam sing. facit ibi Albe. & d. gl. alleg. Tull. in Top. & ibidẽ subdit Alb. q cõiter totus mundus ita obseruat. Idem refert, & sequitur illustr. Nic. Boer. in dec. sac. Consl. Burdeg. 63. vol. 1 An per torturam, &c. vbi alleg. Iac. de Beluis. in sua pract. crim. in tit. de q. in ver. &
3 sic ex prędictis † dicere, q beatus hõ ille, qui se oĩno tenere potuit in tormentis, qm absoluetur, & melior, quã ante accusationem reputabitur, cum prospere, & feliciter se purgauerit à sibi impositis, arg in auth. qual oport. epis. § . si vero nemo accusauerit, collat. 1. Si vero confessus fuerit, & perseuerauerit in confessione, maledictus erit hõ ille. & idẽ d. Pau. de Cast. in l. si quis in hoc genus, C. de episc. & cler. Alexa. in add. ad Barto. in illo § reus, ff. de quæstio. vbi in 2. add.

subdit, hoc dictum esse bene no. quia ex quo nihil cõfessus est, censet purgatus, quasi purã veritatẽ dixisse videat, vt d.l. edictum, & ibi gl. Sed nunc dato absque veri praeiudcio, ꝙ nulla huic inquisito data fuisset tortura, & ꝙ aliter non negasset, certè non potuisset ex ꝓbationib. veris condẽnari ad pœnã ꝑdictã ꝑ septenniũ in triremib. ad remigandum, ẽt ꝙ indicia contra ipsum potuissent dici iudubitata, ex quo ex
4 ꝓsumptionibus † & indicijs quantumcunq; indubitatis, nõ põt sequi cõdemnatio ad pœnã ord delicti, vt d. Gand. in tra cta. malef. Ang. in ti. de ꝓsump. & indic. indub. in 1. q. vbi subdit, ꝙ oẽs doc. Bononiae tpe suo concluserunt ex indiciis indubitatis non posse condẽnationem sequi, & quòd ita vidit
5 practicari, & quòd talia † indicia quantumcunq; vrgentia, nõ sufficiũt ad condẽnationẽ pęnae corporalis, sed solũ pecuniarię, & ita est, consul. Alex. in cõs. 116. in fi. vol. 3. & in cõs. 15. ver. & qa, vol. 1. Pau. de Ca. in cons. 197. visa inquisitione, vol. 2. Ang. in l. ij. ff. de fur. Cœp. in cons. 6. veritas. & Mattesil. in suo not. 109. no. quòd praesump. Et licet alij tenuerint, ꝙ ex indubitatis indicijs posset interdum deueniri ad condẽnationẽ, ꝓut tenet Lud. in l. j. §. hoc rescriptũ: ff. ad Syllan. tñ
6 dicendũ est, quòd taliter † conuictus, non debet puniri vera pœna delicti, sed alia mitiori, iudicantis arbitrio, ẽt quòd ex indiciis, & praesumptionibus vehementissimis & indubitatis conuinceretur, vt firmant eõiter Moderni in l. eius, §. 1. ff. de test. & maxime Aret. ibi. versi. 3. dicit And. Barb. in suo consi. 62. ver. & quidẽ Bal. vol. 1. Io. de Imo. Card. & Fel. post Abb. in c. auditis de praesump. cum multis ac quamplurib. alijs rẽ latis per illust. Nic. Boer. qui idẽ sequit̃ in sua dec. 164. alia insuper orta. in 1. vol. Pro corroboratione quorũ, adduco, ꝙ
7 quando sumus in cã capitali, in qua ex cã aliqua † veniret moderanda pœna mortis ex iuris dispõne, illa pœna extendi non poterit, vt sit corporis afflictiua, sed pecuniaria, vel alia, per quam corpus non affligatur, vt probatur in l. adulterium, §. Imp. & ibi doc. de adul. & in l. si quis in graui, §. si maritus, ff. ad Syll. & in l. Gracchus, C. de adul. & in l. lex Iulia. §. fi. ad l. Iul. repet. quam pro no. alleg. Bal. in l. addictos, C. de epis. aud. & in l. j. C. ne de stat. defun. Ange. in trac. malef. in verb. praesente Caio, & appellante, vers. quid autem si nõ obstante,

ſtante,lo 1.Idem expreſsè ſequitur Marſ. in ſua pract. §. qm vbi ſubdit eſſe perpetuo menti tenendum, & hoc tex.in l.q ades,& in l ſi fortuito,ff. de incen.rui.naufr.& voluit etiam Bal.in l.data opera,C.qui accuſ.non poſs.Ex quib. dixi prædictum M.Antonium eſſe p quinquennium in inſulam relegandum.Sed in hanc ſnīam minime concurrerunt cæteri regii conſiliarii mei collegæ,ſed ex ſeptennio,diminuto quadriennio,votarunt per triennium condemnandum ad remigandum in regijs triremibus,taliter ſententiam magnæ curiæ Admiratię reformando:& ita pronunciatum fuit.

1 *Antefatum conſtitutum vel promiſſum conſtitui, tunc debetur vxori per mortē viri,quando dos promiſſa per vxorem fuit ſoluta.*

2 *Dos vbi promittitur,& non ſoluitur, vxor decedente viro non lucrifacit aliquid de dotario ſuo,ſeu tertiaria,vel donatione propter nuptias.*

3 *Antefatum non conſtitutum,nec promiſſum conſtitui, non debetur numero 4.*

5 *Et ſi dos promiſſa non fuit ſoluta,ex quo nondum venit tempus indultum per virum ad ſoluendum quia tempus adiectum reſpicit commodum ipſius vxoris,tamen debetur ſibi antefatum.*

DECISIO XCVII.

MAGNIFICA Diana lopes,de Neap.repetentes ſuas dotes ducatorum duorum mille,& ducentorum,vna cum antefato.a nobili Saluatore Caſello eius ſocero ob mortem eius viri,replicatur antefatum prædictum eidem non deberi, cum minimè conſtitutum fuerit,ſed promiſſum conſtitui,& cum non fuerit aſſignata integra dos promiſsa in tempore,non poteſt antefatum haberi pro conſtituto,& proculdubio antefatū conſtitutum, vel promiſsum conſtitui tunc debetur vxori per mortem viri,quando dos,promiſſa fuit ſoluta,vt dicit gl.1. §.hoc igitur,in auth. de æqual. dot. in verbo, virum vbi in

1 † ſpecie dicit,quòd ſi dotem promiſſam vxor non dederit, nihil ex pacto lucrabitur.Si autem partem dotis ſoluerit, p parte lucratur donationē propter nuptias tex.eſt in §. illud

quoque in auth.de nõ elig.secu.nub.& ibi Ang.in l.ex morte,C.de pac.dot.& ita decidit Barth.de Capua,in c. regni dotariũ cuius verba formaliter transcribit Affl.in dec.242. in
2 cã inter Lisam inter quę verba † dicit, ꝙ vbi dos promittitur, & de ea nihil datur, mulier aliquis non lucrifacit de dotario,seu tertiaria vel donatione ꝑꝑ nuptias, & pariter si minus soluit mulier,qui promisit in dotem pro quantitate, quam soluit,lucrari facit dotarium seu,tertiariam, vel donationem propter nuptias,& non vltra,& pariter si minus soluit,quàm promisit in dotem,vt in §.fi.in auth. de non elig. secun.nub.quæ signatur in l.ex morte,C.de pact. dot. & subdit,ꝙ sic videmus de facto pronunciari in conflictu sapientum, & iõ dicebat † Saluator, ꝙ si prædicta Diana distulit
3 dotem soluere ꝑut ꝓmisit pro prima paga ducatos M.&ducentorum,&non soluerat,sine dubio non mereretur lucrari donationem propter nuptias,& sic antefatum,vt in authen. dos data,C.de don.ante nupt.at in l. pollicitationem, C.de nup.maxime,quando ante fatum fuit promissum constitui, alias si non fuisset constitutum vel non promissum cõstitui
4 non deberetur, † si non fuit promissum constante matrimonio constitui soluta dote,vt dicit gl.in d.auth.dos data.communiter approbata,& gl.Neapodani in consuet.Neap. inci. quartam autem,in verbo constitutam, & videtur tex. in l. si intra illum diem,& ibi Bar.ff.de pact.& Aug. in authen. de æqual.dot.circa principium, & in auth. de non elig.2.nub. §.fi.& Abb.post Inn.in c.sicut donatio.extra,de don.inter virum,& vxorem,& firmat Guido papę in suo cons.19. & Rapha.Cuma.quem sequitur Soc.in l.de diuisione, in princ.ff. sol.mat.idem Cuma.& Pau.de Ca.in l.si marito,ff.sol.matr. at in casu pręsenti productum est instrumentum,in quo apparet ꝑdicto Saluatori fuisse satisfactum de dicta prima paga ducatorum M & ducent.ꝓmissa solui,& in termino assignato,cuius contrariũ asserebat Saluator. Vnde satis apparet prædicta mag Dianam fuisse lucratam antefatum ꝑdictum
5 constitui ꝓmissum,imò quãdo absq; veri † ꝑiudicio dotem ꝑdictã integrã consecutus nõ fuisset,ꝑut cõsecutus fuit, ex quo maritus remansit contentus indulgere terminum ad ipsam soluendum,quod tp̃s adiectum respexit cõmodũ ipsius
vxoris,

vxoris,ut in l.cum tempus, ff.de reg.iur. non est,quod possit imputari eidem mulieri. Ita decidit Neapod.Sebast.in con su.Neap.in gl.posita in c.regni,quæ incipit,mulier quæ dotarium.& secundum istam opin.inquit Affl.in sua dec.333. si dos est promissa &c.vidisse votatum in sacro cons.in fauorē mag.Lucretiæ Caracciolæ vxoris quōdā don Io de Cerui glione,cui fuerunt promissæ magnæ dotes sex mille ducatorum in certis terminis soluendorum nondum elapsis: & soluto matrimonio per mortem prædicti quondam don Io. fuit votatæ antefatum prædictum dñi p̄dictæ uxori,ēt ꝙ dos soluta non fuerit,licet tempus solutionis dictę dotis nondū aduenisset.Ita etiā firmat idē Affl.in c.regni:mulier,quæ dotarium.vbi plenè exorditur materiā,& eādē opi. tenuit Guido Papæ in dec.parlamenti Gracionopolitani, in dec.430.& 565.in contractu matrim.& idē consulnit Bertr.in suo consil.120.viso consultationis themate,in 3. vol.licet videatur se fundare ita esse de consue.loci sed plenius cæteris.Ita firmat illust.dominus Nic.Boer.in suis dec. in decis.22.dico, ꝙ licet maritus &c.in 1.vol.cū seq.vbi meminit etiā de prę, dicta dec.Affl.242.in nu.7. & idē secutū fuit p S.regiū cons. me referente causam prædictam, super qua lata fuit sententia in fauorem ipsius mag. Dianæ, condemnando prædict. Saluatorem ad integrum antefatum promissum,licet dotes integræ sibi solutæ non fuerint,cum tempus nondum venerat,& fuit die 14.Iulij 1546.qua fuerunt pro latæ centum, & vigintiquatuor sententiæ, & indictæ feriæ estiuæ.

1 *Defensio licita non est cum armis,aduersus verba iniuriosa seu per cussionem eum bastono.*

2 *Ex verbis iniuriosis tangentibus honorem,non consueuit adiri prætor,quia forte poneret rem in derisum illa audiens, & sic iniuriatus reputaretur vilior.*

3 *Honor quibuslibet rebus præponendus est:nam verecundum est honorem suum cuiquam inultum relinquere.*

Honor & honestas intantum habendi sunt precio, ut pari passu cū vita ambulare dignoscantur,ibid.

4 *Motus immenso dolore, non dicitur esse in plenitudine intellectus.*

5 *Difficillimum est magnum temperare dolorem, & ideo si propter*

cum

cum quis excedat, mori non debet, sed minus puniri.

6 *Homicida quem compulit ira, seu doloris excessus ad homicidiũ cõmittendum, erit mitius puniendus: vel relaxandus, vel in exilium mittendus.*

7 *Homicidium non dolo, sed culpa commissum, punietur pœna arbitraria aut relegationis quinquennalis*

8 *Iudex in commissis eius arbitrio, debet soluere æquitatem.*

9 *Pœna mortis quæ imponitur pro homicidio aliquo, ex causa aliqua dicta pœna venit minoranda, non debet esse corporalis, sed alia mitior.*

10 *Verberatio cum baculo, est atrox, & grauis iniuria.*

DECISIO X,CVIII.

THOMAS Crispinus de Neap. inqsitus de homicidio in personam mulieris nomine Flores, de Beneuento, prætextu q̃ dũ adinuicẽ alloquerentur, pdictus Thomas eandem vulnerauit, & occidit, pro parte vero eiusdem inquisiti plenè probatum liquet, q̃ stante Flore prædicta cum quodã baculo in manu ante fores suæ habitationis, & transeunte per stratam prædicto Thoma, dicta Flores prærupit in hæc verba aduersus p̃dictum Tho. tu nõ curas custodire vuluas tuarũ sororum, & vis habere curam mei. quibus verbis prædictus Thomas respõdit, q̃ mentiebatur, ac ilico Flores prædicta intumescẽs, eundẽ Thomam cum baculo percussit in capite, ac repercussit in spatulis eodẽ contextu, ob qd' Thomas ipse impatiẽs doloris, verberationis &(qd' deterius) prolatæ iniuriæ aduersus sorores, denudato mucrone prædictã Florem interemit. Sicq. p magnam cur. vicariæ ad remigãdũ eius vita durante in regijs triremib. cõdẽnatus extitit, & interposita appellatione ad S. reg. consil. pro parte prædicti Thomæ, hęsitatum, fuit, an bene fuerit per prædictam magnã curiã pronunciatum; & causa appellationis, mihi cõmissa, videbatur primo dicendum, bene fuisse per dictam magnam cur. iudicatum,

1 cum† non licuerit prædicto Tho. armis aduersus verba, & pcussionem cum bastono se tueri: cum aduersus verba, verbis sit restituendum, & pariter cum baculo aduersus baculum: per tex. in l. 3. §. cum igitur, & ibi gl. ff. de vi & vi arm. & in l.

1. &

1.& ibi gl.in verſ.moderatione, C.eo.tit. & ibi Bal. verſ.ſed nunquid ex ſolis minis alleg. Spec.in tit. de acc. ver.qđ ſi te vocaui latronem. Idem tenet Ang.in tract. malef. in verbo contumelioſa,uerſ.qđ ſi aliquo dicto vel facto. & ante eum Gul.de Cun.& ſucceſſiue Bal.& Ang.in l.fi.quos ſequitur ẽt
2 Iac.de S.Geor.ff.quid quiſque iur.verum † qa ex huiuſmodi iniurioſis uerbis,tangentibus honorem non conſueuit adiri prætor ꝑ conſeruatione honeſtatis, ne illa audiens forte poneret rem in deriſum, & iniuratus reputaretur vilior ſeu cornutus,tunc eo caſu liceret propria auctoritate iniuriam propulſare,& repellere verecundiã qui pati non poterat,& ſic miſtã habuit cauſam,vnde nõ debet puniri de tali vindicta ad propulſationẽ iniuriæ: licet excedat multũ.Ita plenè exorditur conſulendo Pau.de Caſt. in ſuo conſ.exc.in cauſa carceratorum,& ſequitur Aug.Arim.in add.ad Ang. in trac. malef.in verbo:And.auxiliatorem, verſ.Andreas armatus in add.ver.appenſante,in fi.verſ.conſiderando maxime id cau
3 ſa honoris † factum eſſe,qui honor quibuslibet rebus præponendus eſt l.Iulia.ubi no.ff.ſi quis omiſ. cau.teſt.quẽ ad hoc alle.Iaſ.in l.reprehendenda,C.de inſt.& ſubſt. & in l.admonendi,ff.de iureiu.Bal.in l.ex ratione extra de appel. & ideo tex.in l.miles,§.ſocer.ff.de adul.dicit verecundum eſſe honorem ſuum cuiquam multum relinquere,& alibi crudelis eſt,qui famam ſuam ſpernit dicit tex.in c.nolo 12.q.1.& intantum honor,& honeſtas habendi ſunt precio,ut pari paſſu cum vita ambulare noſcãtur,l.iuſta,ff.de manumiſ. vind. Et ſic Thomas ipſe immenſo dolore attrociſſimæ iniuriæ,
4 & ſucceſſiue verborum motus,non fuit † in plenitudine intellectus,ut di.Bal.in c.1.in §.1.in fi.de pac.iu. ſir.Aug. Ari. in add.ad Ang.in ver.& dictus Titius, vnde cum ſe nouerit de honorata familia iniuriatum atrociter à prædicta Flore perſona viliſſima,& concubina carnificis miniſtri iuſtitiæ,& nedum verbis,ſed baculo percuſſus. & repercuſsus,difficilli-
5 mum ei fuit magnum temperare † dolorem:per l.ſi adulterium.§.Imperatores,de adult.Sed quia huiuſmodi condemnationem ad remigandum eius vita durante in triremibus negari non poteſt non eſſe mortem ciuilem, tamẽ di.Ang. in d.l.ſi adulterium cum inceſtu.in d. §. Imperatores, ff. de

adul.

adul.ꝙ mori non debet ex ipso excessu, sed mitius puniri,ꝑ illum tex.& idem sequitur Marſ.in suo conſ.25.nu.26.referens Aug.in add ad Ang.in trac.malef.in verbo cõtumeliosa,in præalleg.ver.& dictus Titius se defendẽdo,ver.quæro, an ex solis minis,& sequit̃ sing.Alex.in conſ.119.viso ꝓcessu inqſitionis,nu.4 vol.7.vbi seqtur Ang. in d.§. imperatores.Idẽ tenet.Curt.Seni.in cõſ.20.ſæpenumero animo reuolui.verſ.ex quibus hoc,& idẽ Alex.in cõſ. 106. vñ in casu ꝓposito vol.2.secutus Ang.in d.§.imperatores talẽ homicidã
6 †esse mitius puniẽdũ, vel relaxãdũ, vel in exilium mittẽdũ. & idẽ pulchre voluit Pau.de Cast.in conſ.276.in cã carceratorũ. verſ.4. ꝑmittẽdũ est,& Cum.in conſ.134.& Bert.conſ. 174.vol.1.vbi oẽs alleg.Io. And.in add.Spe.in rub.de hom. & ita secũdũ hãc partẽ fuisse iudicatũ in cõſ. Burdeg. refert illust.Nic.Boer.præsidẽs dicti in cõſ.in dec. 169. & 1.vñ.vbi formaliter dicit,secũdum hanc partẽ fuisse cõclusum in tornella,& latum arrestũ die 7.Septẽbris 1537.in causa applicationis cõtra procuratorẽ uillæ, & viduã,& heredes defuncti appellatos. Et iõ non recedendo à sententia seu iudicio memorati consilij,& tanti viri,sed eam corroborrando,dico ꝙ de necessitate in casu ꝑmisso dẽt minorari pęna capitalis,
7 nam pro homicidio culpa,& non dolo commisso†cuius pœna est arbitraria,lex imponit pœnã relegationis quinquennalis,vt in l.lex Corn.§.1.ff.de sicar & plene Alex.in cõſ.65.
8 vol.2.Hinc†dixit Io.And.in c.1.extra de const.ꝙ in cõmissis arbitrio iudicis,iudex dẽt seruare æquitatem. Idẽ refert, & sequitur Fel.in c. qm̃ frequenter, vt lite nõ contestata,in
9 §.porro.Item †qñ imponit̃ pœna mortis, & ex aliqua cã debet: pœna ipsa minorari,eo casu talis pœna minorata non debet esse corporalis,sed pecuniaria,vel alia,q̃ quam corpus non affligatur:vt ꝓbatur in prædicta l.adulterium,§.imperatores,& ibi doc. & in l.si quis in graui, § si tamẽ maritus,ff. ad Syllanianum,& in l.Gracchus, C.de adul.& in l.lex Iul. §.fi.ff.ad l.Iul.rep.quam.pro no.alleg.Bal.in l.addictos,C.de episc.aud.& in l.1,C.ne de sta.def. Ang.in trac.malef.in verbo,præsente Caio & appell. verſ.qđ autem, si non obstante, lo.1.& Idem tenet & sequitur Marſ.in sua pract. cau.crim. §.quoniam,vbi subdit esse perpetuo menti tenẽdum,& sub-

dit

dit idem tenere Bal. in l. data opera, C. qui acc. nõ pos. & idẽ probat tex. in l. qui ædes, & in l. si fortuito, ff. de incend. rui. & naufr. & tenet idẽ Mars. in l. 1. §. diuus Adrianus ad leg. Cor. de sicar. in l. diuus Adrianus, ff. ad leg. Pomp. de parri. & seqtur Cassan. in consuet. Burg. §. 5. ver. add. adde idem pro octaua vbi multa alleg. & idem tenet & sequit illust. Nic. Boer. præsidens S. regij consil. Burdeg. in dec. Iccirco ex præmissis optime consideratis, & ruminatis nedum ex verbis iniuriosis prolatis, sed & verberatione pdicta cũ baculo, quæ atrox

10 & †grandis iniuria est, licet sine dolore pulsatio fiat: vt in l. lex Cor. §. lex itaq; iuncta gl. ibi posita. ff. de iniu. Et tex. in §. atrox, inst. eo. tit. & consuluit Aret in cons. 34. post principiũ, versic. 2. vero iniuria. Cuperem concludere cum auctoritate tanti viri, & sui consilij regij præmentionati. Attamen stãte communi voto S. regij cons. nostri Neapol. concurrentis in sententiam magnæ cur. vicariæ, & ꝙ bene fuerit per eandẽ pronunciatum, vt supra, mediam viam eligendo, ductus auctoritate legis, l. Cornelia, §. 1. ff. de sicar. dixi, prout dico, prędictum Thomam esse per quinquennium in insulam capra rum relegandum. Sed quia fuit per ceteros dominos regios consiliarios approbata sententia magnæ curiæ, remitto me iudicio rectius sentientis.

1 *Iudex dum iniuste aliquem condemnauit ad mortem per imprudẽtiam, tenetur pœna arbitrio iudicis imponenda: sed si dolo condemnasset, tenetur pœna legis Corneliæ de Sicarÿs, nu. 2.*

3 *Receptans scienter malefactorem in domo, & illum secum detinens non videtur minus delinquere, quàm ipse delinquens.*

DECISIO XCIX.

MAGNIFICVS Alferius Tappia Hispanus annis ferè nouem decursis vicedux Francauillæ existens, quendam Carolum criminosum ac famosum latronẽ & homicida cũ duob. alijs eius consocijs nõ post lõgũ tpis interuallũ, vnũ post aliũ furcis suspẽdi fecit, licet 4 prius præcedenti sero duob. lætalib. vulnerib.

in ca-

in capite vulnerauerit, etiam facto ense, & nocte sequēti eodem prius iugulato in carcere laqueo suspendi ita necatū iusserit, aliū vero ex socijs atroci tortura eidē illata & semp in negatione pseuerantē similiter furcis suspēsum necauit, & pariter tertiū suspēdit, nulla apparēte informatione capta contra eos de perpetratis delictis tpe, quo capti, & interpreti fuerunt, nec per prius, nisi in præsentiarū dato termino eidē Tapiæ ad faciēdū suas defensiones, eosdē criminosos ac delictorū patratores probauit, ex quib. docuit in cōmissis habuisse ab excellente gubernatore prouinciali, ut quamprimum ipsos p̄ manib. habere, suspendi faceret & ideo cū ita inordinate, & minus debite pcessisset, fuit pri. loco per regiā audiētiam prouincialē post annalē carcerationē eiusdē Tappiæ, & plus, ad regationē in ciuitate Brundusij p triēniū relegatus: necnō ad pœnam pecun. in regia pragm. cōtra receptatores contumaciū, & bānitorū edita, cōdēnatus, ex cā receptationis cuiusdā Gasparis contumacis, & bāniti, & idem demū p sñiam magnæ cur. cōfirmatū: reseruata tñ moderatione prædictæ pœnę pecu. & ut opinor per tex. in l. lex Iul. quæ est ante legē antep. ff. ad l. Iul. rep. maxime, q̄a dū officia
1 lis iniuste quēpiā cō dēnauit †ad mortē p imprudētiā, tenet pœna arbitrio iudicis imponēda. Si vero dolo cōdēnauerit,
2 †quia tūc teneretur pœna legis Corneliæ de sicar. ita dic. Io. Fab. in §. 1. inst. de obl. quæ ex qua. del. nasc. quē ibi sequitur Ang. Are. & Bar. in sua disp. iudex, q̄ p imperitiā. Io. Barbarij in suo vitiatorio iuris in tit. de homic. ver. restat videre, tum maxime, quia prædictus Tappia docuit sibi iniunctū ordinatione gubernatoris prouincialis, ut statim q̄ prædicti in eius fortiā peruenirent, eosdē iustificaret. Et tādē causa ipsa per remediū appellationis introducta in S. regio cons. p parte prædicti Tappiæ appellantis, & cā mihi commissa, fuit satis dubitatū in sacro regio cons. circa cōdemnationē pœnæ prædictę pecuniariæ, cum nullibi ex processus meritis liq̄re potuit de scientia ipsius Tappiæ, & q̄ sciuerit prædictū Gasparem per ipsum receptatum, fuisse contumacē aut bannitum: imò rescriptū fuit per audientiā prouincialem S. regio Consilio, & mihi commissario causæ, nullam apparere cōtumaciam, aut bannum in actis eiusdem audientiæ contra

præ-

prædictum Gasparem: ob ꝙ ex præmissis fuit per S. regium consil. absolutus à pœna prædicta pecuniaria. & confirmata sententia eiusdem magnæ curiæ in cęteris. Ego tamen dicebam, ꝙ prędicto Tappię innotuerat ipsum Gasparem esse deliquentem & ꝙ interuenerat in homicidijs in personam duorum fratrum in dicta terra Francauillę, in qua dum morati non potuisset, nedũ eundem receptauit, sed supplicauit excellenti Marchionissę turris maioris, ut ipsum in eius statu reciperet, ob qđ infertur Tappiam ipsum non esse exceptum à pœna, cum scienter malefactorem in eius† domo receperit nulla affinitate aut consanguinitate sibi propinquũ: quo casu non videtur minus deliquisse, quam ille, qui tale crimen commisit: argu. C. de his qui lai. l. 1. ff. de recepta, l. j. Ita dicit Gand. in tit. de præsump. & ind. dub. & Bonifac. de vital. in rubr. de ind. sicq. conclusi ex voto meo prędictum Tappiam esse saltem ad pœnam pecun. ex receptatione prędicta condemnandum, ad arbitrium eiusdem magnę curię, ita eius sententiam iudicio meo reformando, licet ex communi voto dominorum sacri cõs. consociorum vnius aulę eundem absoluendum à pę. regię prag. pronunciatum fuisset, & cõfirmata religio triennalis. Nescio igitur, si mihi aut alteri error imputari posset, ideo me remitto iud. rectius sentientis.

1 *Prohibitio facta per laicos, & ratohabita per clericos ob bonũ publicum, debet à laicis, & clericis seruari.*

2 *Statutum laicorum aliquid honestum continens, etiam de ecclesiis, & ecclesiasticis personis, pro bono communi valet. Quo casu etiã in foro poli obligantur ecclesiæ, nu. 3.*

4 *Statuta laicorum directa in rem, etiam clericos comprehendunt.*

5 *Consensus aliquorum clericorum licet non probetur: tamen statutũ si continet vtilitatem omnium ecclesiasticarum personarum in loco degentium, attendi debet, non autem eorum dissensus.*

6 *Statuto dictante, quòd in aliquo actus consensus omnium requiratur, si ex eo resultat publica vtilitas, sufficit consensui maioris partis.*

7 *Ecclesiæ, & eorum bona nullatenus statutis laicorum ligantur, etiam si in eorum vtilitatem redundarent, nu. 8.*

9 *Imò etiam si esset honestum, & fauorabile, & generaliter loqueretur, non tamen mentionem faceret de ecclesiis.*

10 *Imò, etiam si directe vel indirecte ecclesiis noceret.*

11 *Imò, etiam si pro bono publico tale statutum esset introductum.*

12 *Monopolium nihil aliud est, nisi non posse omnium rei in ciuitate libere venundari.*

13 *Statutum auferens, quod à iure ciuili conceditur, dicitur contra libertatem ecclesiæ, nu. 14.*

15 *Statutũ prohibens extra territorium annonam diferri, pro abundantia ciuitatis, nõ ligat ecclesias, quin possint extrahere annorũ, quã colligunt ex prædijs ipsarum.*

16 *Statutum prohibens intromissionem uini nati extra territorium, non ligat ecclesias seu clericos, nu. 17.*

18 *Clerici dicuntur de populo in fauorabilibus.*

19 *Statutum imponens vectigal, non excludit ecclesias, aut bona clericorum.*

20 *Confirmatio generalis, non includit casus prohibitos.*

21 *Canonem vel censum non soluens, per 40. annos, non tenetur in posterum.*

22 *Consuetudo, vel præscriptio non arctat illos, qui nunquam vsi sunt præscriptione, uel consuetudine.*

23 *Libertas præscribitur etiã ab eo, qui scit se teneri, nu. 24.*

25 *Ciues omnes si soluunt gabellam excepto vno, qui nõ soluit per 40. annos, erit in hoc casu præscripta immunitas.*

26 *Ecclesiæ non tenentur ad solutionem gabellæ uini, licet minutatim uendunt: nisi esset imposita pro oneribus, ad quæ ecclesia tenetur. Gabella quando dicatur imposita pro oneribus, ibidem.*

27 *Antiquitas non facit præsumi immunitatem, seu priuilegium, quo inspecto non continetur in eo, licet longissimũ tempus præcesserit.*

8 *Sñtẽtia si fuit lata ex antiquo, in quo dicitur deficere citatio ad sententiã, & iõ p̃sumitur p̃cessisse, si tamẽ ex facie instrumẽti ipsius sñiæ apparet nõ interuenisse citationẽ, nõ stabitur præsumptioni.*

DECISIO C.

IN causa uniuersitatis ciuitatis Salerno cum Reuerendo Priore monast. S. Benedicti, ciuitatis prefatæ, de qua supra in decis. 76. in qua apparet fuisse propositum edictũ, ad instantiam vniuersitatis præfatæ, asserentis se turbari ab eod. Reuer. priore, & dum

& dum fuisset comparitum ꝑ parte eiusdem Reuer. Prioris petendo se remitti ad eius iudicẽ competentem, & dato termino iuxta formam capitulorum regni instante vniuersitate præfata.prætendit ꝑ eandem ꝓbatum per possessionẽ centenariam,& immemorialem de consuetudine ꝓhibendi intromissionẽ vini ecclesiarum, ꝓuenientis extra territorium Salerni:& ꝙ id veluti bonum publicum respiciens, fuit habitum ratum tam per clericos,quam per laicos: vnde Salernitati
1 inferebant, † ꝙ eo casu omnes cler. & laici in d. ciui. Sal.idem seruare teneantur,ꝓut ita inquit Hos.in ti.de cõs. in §.fi.Ant.de But.post Domin.quos refert, & sequitur Fely. in c.eccles.S.Mariæ,de const.Imo.in c.ad nostram,de proba. & ideo subdit Fel.in loco præalleg.posse eo casu saluari opi.
2 Bar.in l.cunctos † populos,C.de sum.tri.& fi. cath. dum infert statuta laicorum simpliciter aliquid honeste continentia,valere,ẽt quæsitus disponerent aliquid de ecclesijs,seu ecclesiasticis personis,præsupponendo ſp huiusmodi consuetudinem immemorialem ordinatam fuisse ad bonum cõe,
3 quo casu ẽt in foro poli obligantur † ecclesiæ ad eius obseruantiam,allegant voluisse S.Tho.de Aquino, in ; secundæ, q.96.prout ẽr Pisanel. commemorat in verbo: l.§. verum leges humanæ,& plenè Fel.vbi supra,vers.confirmantur ista à
4 fortiori,maxime,cum verba † capituli.seu statuti,& priuilegij in rem directa sint,quo casu etiam clericos comprehendit,prout d.Bal.in l.oẽs populi,ff.de iust.& iure. Abb. in c.q clerici.de fo.comp.quod sequitur Dec.in d.c.ecclesia S. Mariæ.Quod potissime dicunt ꝓcedere,cum in d.consuet.& priuilegijs specifice non appareat dispositũ de ecclesijs,& ecclesiasticis personis,& sunt meræ priuilegiatæ,quo casu omnes consentiunt,ecclesias ecclesiasticasq; personas comprehendi:iuxta no.in c.noui.extra de iud. & quod traditur ꝑ Can. & Abb.in c.1.extra de noui ope.nun. Et amplius dicebant, quòd licet non probetur consensus monasterij præfati seu Abbatis ipsius,ex quo dum omnium ecclesiarum in d. ciu.
5 degentium vtilitate contineat,non consentiendo,esset†contra publicam vtilitatem,& sic attendi non debet eius dissensus.vt inquit Io.Fab.in §.sed. & si ex testõ. inst. de satisd.tut. Bald.in suo consil.85.considerate.& in consil.462 punctus

 quidem

quidem,& doct.cõiter in c.humilis,de maio.& obe.& plenè in c.cum oẽs,de const.Hinc pulchre voluit Panor. quem se-
6 quitur Præp.in c.constitutus,el j.de app.ꝙ stante statuto † ꝙ in aliquo actu faciendo oĩum consensus requiratur: si tñ ex eo publica vtilitas resultaret,sufficiet ꝙ maior pars in facto prędicto concurrerit:& sequitur Moder.Craue.in suo consi. 195.Ex quib.substantialib.duntaxat (licet alijs quampluribus ab extra relatis) concludebatur stante vetustissima con suetudine,& immemoriali,iunctis priuilegiis tot regum, & consensum populi Salernitani; ac cæterorum clericorũ ibi degentium,contradictionem præfati Abbatis S. Benedicti minime subsistere.Pro parte pręfati reuerendi Abbatis, & monasterii mag.Thomas Malteus iuuenis quidẽ acutissimi ingenii modernissimus doct.& qui prid.ex Bononiẽsi Acad.
7 Neap.rediit,patronus causę dicebat,ecclesias,nec eorũ † bona nullatenus aut modo aliquo statutis laicorum ligari,c.bene quidem 96.dist.c.quæ in ecclesiarum,& c.ecclesia S. Mariæ,de const.maxime,in statuto ꝓhibitiuo, vt dicebat Abb.
8 in d.c.ecclesia.in repe.post Bal.in l.cunctos † populos,C. de summa Tri.& fide cath.& ẽt si statutum in vtilitatem ecclesię redundaret.vt dicit gl.in d.c.quæ in ecclesiarum : & ẽt ꝙ statutum pręfatum prodesset cæteris ecclesiis: vt refert Fely.
9 in d.c. † ecclesia.nu.99.Item procederet,ẽt si statutum esset honestum,& fauorabile:nec mentionem faceret de ecclesiis sed generaliter loqueretur,vt colligitur ex tex.in d.c.ecclesia S Mariæ inducẽdo,vt per Abb.ibi.in 1.no.reprobata in hoc opi.Bar.in d.l.cunctos populos,in 5.q.C.de summa Tri.& fide cath.vt ibi per Bal.Ant de But.& Abb.Fel.& Dec. in 8. q.
10 & insuper ampliat procedere,etiam si directe siue † indirecte statutum obesset ecclesiis:vt tradit Abb.in d.c.ecclesia 8. q.& in c.fi.de immu.ecclesia.in 6.Quinimo,& plus,etiam si huiusmodi statutum esset pro bono publico introductũ, &
11 † ob publicam vtilitatem,non ex hoc possent ligari ecclesiæ ecclesiasticæque personæ,aut eorum bona, vt colligitur e) casu dicti c.ecclesia S Mariæ,& ibi per Abb.in 1. not. ita etiam in particulari tenet Dec.ibi in nu. 55.versi. nec obstat ꝙ statutum sit factum pro bono publico.imò dicitur exorbitans,& contra liberam facultatem : cum rei suæ quilibet sit
mode-

moderator,& arbiter.l.in re mandata,C. mand. & in l.2.ff. si quis à pare.fu.manu.imò est inductiuum carestiæ,& si recte
12 consideretur,inducit monopolium cum † monopolium nihil aliud sit,nisi non posse omnium res in ciuit.libere venũ dari,l.j.C.de monop.prout in simili scri.Alb.de Ros.in trac. statu.2.parte.2.q.in fi.Quinimo dum tale statutum contra libertatem ecclesiasticam,quæsitus prætenderetur ad ecclesiasticas personas seu ecclesias extendi, & incurreretur in pœnam,auth.cassa.C.de sac.san.eccl.& c.fi.de immun.ecclesiar. & c.grauem,extra de sen. excom. & ꝙ statutum huiusmodi
13 sit contra libertatem ecclesiæ, † probatur,quia aufert illud quod à iure communi conceditur,vt supra.Ita dicit Ant. de But.in c.nouerint de sen.excom.& in c cum terra. de elect. per illum tex.Alex in l.filiusfa.§.Diui.ff. de leg.1. Fulgo. & Pau.de Ca.in d.auth.cassa.& plenè Abb.in d.c.ecclesia,& ita pluries consuluisse Alex.& alios refert Dec.in d.c. ecclesia, nu.3.& subdit,posse optime comprobari per dec.Pet.de Ancha.in suo consi.155.optimis rõnibus &c.vbi consuluit, ꝙ
14 statutum Spoleti disponens,vt euntes ad molendum † duodecimam partem quam soluebant antea in molendinis, teneant eam soluere in ingressu portæ,& non in molendinis, non includet euntes ad molendum in molendinis episcopi Spoleti . Quia saltem p indirectum afferret damnum dño Episcopo,quia potius irent ad molendinas ciuitatis, in quibus non soluerent nisi in ingressu portæ, quã ad molendina epi. Idem consuluit idem Petr.de Anch. in suo cons.13. & Cald.inter consilia Anch nu.12.& ita fuit per collegium Bononiense consultum:vt in cõs.14.Anch. qui etiam refert se ita alias consuluisse,in repe.c. canonum statuta ,vers. sed ego hic quæro de q.in qua consului,& opinionem hanc Anchar.sequitur Abb.in d.c.ecclesia.in repet.& ibi Fel.& sequitur Alex.cons.211.2.vol.quidquid in contrarium consuluerit Bal.in cons.11.inter consilia Anch.'& tamen ibi statutũ nihil disponebat expresse de molendinis episcopi: sed compellebat euntes ad molendum,soluere in ingressu portæ: & nihilominus non valet in præiudicium ecclesiæ,& episcopi Spoleti:quia per indirectum &c Idem in simili consuluit Alex.consi.17.in 4.vol.viso instrumento.Adducitur insuper

& satis ad propositum Fran.de Ripa.non leuis auctoritatis,
15 in suo tract.de peste,ver.14.vbi dicebat,q statutum † prohibens extra territorium annonam deferre, puta vinum, vel frumentum pro abundantia in ciuitate conseruanda, non ligat ecclesiam,quin minus possit extrahere annonam,quam colligunt ex prædijs ipsarum ecclesiarum, per regulam dicti capituli,ecclesia S.Mariæ, & hoc absque dubio secũdum eum procedit in bonis,videlicet in frumento, & vino ecclesiarum,sed in clericis dubitatur. Sed dicit idem in clericis sentire Bal.in consi.198.statuto ciuit.Tergesti.2 vol.& tamẽ statutum huiusmodi debet esse fauorabile, & pro bono publico introductum,ne carestia ciuib.inducatur, & sic totum contrarium statuto Salerni,de quo agitur, & tamen non ligantur ecclesiæ.Ergo multo magis non ligabuntur Salerni statuto.Et in particulari, q huiusmodi statutum non liget
16 † ecclesias,consuluit Bal.in d.consi.198. & in statuto simili dictæ ciuit.Salerni,& sentit Bal. q tale statutum prohibens intromissionem vini nati extra territorium, non includat clericos,vt patet in d.cons.in fi. Ergo à fortiori in casu de quo quęritur,vbi tractatur de vino proprio ecclesiæ,quæ habet maiora priuilegia in patrimonialibus,quam clerici, per ea,quę dicit Abb.in c.fi.de vita,& hone.cle.& sic ex præmissis relatis dimissis cæteris non ita stringentibus, vr̃ exarata intentio ac defensio ipsius monasterij,& eius Abbatis.& insuper probando adductis in contrarium dicebat pręfatus iuuenis alumnus celeberrimi Soc.optime quidem indolis, & acuti ingenij.q quęsitus dicebatur de statuto generaliter loquente,vt includat clericos,si fuerit pro bono publ. introductum hoc salua reuerentia à nemine iure comprobat̃, imò totum contrarium,vt colligit Abb.ex d.c.ecclesia,in j not.& sæpius per Anch.in locis pręall.& in specie per Dec. ibi.nu. 55.Nec videretur obstare opi.Bar.dum dicit,q fallit, quando statutum loqueretur in rem,quia valeret, nam respondet̃ verum hoc procedere,quando statutum esset æquum, & fauorabile.Idem, quandò statutum esset directum circa res subditorum tantum: vt clare patet in exemplo posito per pręfatos Doc.vbi supra:& nam & res dotalis dum potest alienari virtute statuti,non poterit nec clericus illam emere,qa.
statutum

statutum loquitur de reb.statuentium,& prohibentur subditi tantum illas alienare:quod fieri potest, an in præsenti casu,licet statutum loqueretur in rem,tamen si vellemus extẽdere ad omnes res,& sic ad res,seu vina ecclesiæ,disponeret de rebus non subditis,quod fieri non potest. Ita in particulari dixit Abb in repet.d.c.quod clericis, vers. ex hoc infero. extra de fo.comp.& hoc,quia res clericorum , & multo ma-
17 gis ecclesiæ non subijciuntur † statutis laicorum,c.fi. & ibi no.extra de vita,& hon.cler.& tam clerici , quam res ecclesię,non subsunt nisi Papæ,& eorum episc.c.si clericus laicũ. extra de foro comp.& consul Cald.in cons.suo 12.inter cõsil.Anch.Nec militaret,ꝙ ratione territorij , & ipsius ciuit. cuius sunt statuentes,seu confirmantes eorum statutum possunt ꝓhibere vina ecclesiarum intromitti intus eorum ciu. & territorium,& sic diceretur statutum disponere ea rõne, circa res statuentium,arg.l.in re mandata,C.mand.procedat limitatio supra facta,nam respondetur ꝙ clerici ecclesiæ habent participiũ,& cõe commercium cum laicis,& reb.eorũ, & dicunt ipsi quoque hr̃e participiũ ipsius ciuitatis,vt respõ-
18 det Anch.in d.c.canonum statuta,ver.non obstat,ꝙ † re sua &c.& inde est,ꝙ cler.dicunt de populo,in fauorabilib. vt d. Alb.in tract.statutorum,2.parte, 2.q. vers. quid plura. quod
19 ẽt comprobatur,nam statutum imponens vectigal † seu pedagium pro rebus,quas per territorium statuentium aliqs transuehit,non includit ecclesias,aut res,seu bona clericorũ c.quãcunq;,de cens.in 6.& ibi Doct.Bar.in l.j.in fi.C. de muner.& in quo loco,lib. 10.& Dec.in fi.d.c.ecclesia.Ancha.in d.cons 155.& tamen istud vectigal imponitur rõne territorij p quod transeunt asportantes res,& nihilominus dñi territorij non possunt qdquã à clericis exigere. ergo à maiori non possunt illos ꝓhibere,vnde rõ territorij non debet esse in consideratione,& maxime in pñti casu , in quo clerici hñt participiũ cum ciuib.vt supra,& eo magis, cũ dñs territorii confirmans statutum illud gñaliter loquẽs, nõ vr̃ cõfir-
20 masse respectu ecclesiarũ,q̃ sunt immunes:quia † gñalis cõfirmatio non includit casus prohibitos & illicitos,l.si pater. in prin.ff.quæ in fran.cred.arg.c.veniens. de iureiuran. not. Albe.in tractat. statut.2. parte, ver. sed supposito , quòd tale

ſtatutum.ergo &c.nec ſuffragatur vniuerſitati præfate,quòd alij clerici Salernitani in idem concurrunt:qa non per illos inferri poteſt præiudicium præfato monaſterio,'& eius abbati,q̧ nunquã dicto ſtatuto ſeu capitulis conſenſerunt.arg. l.non debet alteri p̱ alterum,ff.de reg.iu.cũ ſimi.& in ſpẽ ſupra dictum fuit,ſtatutum laicorum minime ligare poſſe eccleſias:ẽt ſi alteri ꝓdeſſet ꝓut refert Fel.in d. c.eccleſia. His ergo pro vtraque parte præmiſſis, quid reſidet dicendum in tanta varietate?& pro concluſione ego dicebam, ſatis conſiderandum,ꝙ ſtatutum hoc ſeu priuilegia nunquam apparent fuiſſe recepta per præfatum monaſterium S.Benedicti, ſeu eius abbatis,qui pro tp̃e fuerunt, & ſic ſtante immemoriali tp̃e,quo prætenditur ſtatutum factum & non ſeruatum per dictum monaſterium,ſequit̃ ꝙ dato, abſq; veri præiudicio,ꝙ ſubſiſteret,non poſſet monaſterium ipſum ſeu abbas turbari in eorum libertate,ſeu compelli ad illius obſeruantiam:p̱ tex.in l.fi.ver.hoc ẽt.C.de fun.patrimo.lib. 10. & ibi
21 per Bar.Iac.Reb.Io.de Plate.& Luc.de Pœn. † qui dixit ꝙ non ſoluens canonem vel cenſum,per 40.an.erit tutus à ſolutione præfata,'& idem in terminis conſuluit Bald.in ſuo conſi.125.q.vertens.ver.2.præmittendum eſt,vol. 1.& etiam in ver.3.præmitttendum eſt, ꝙ conſuetudo vel p̃ſcriptio nõ
22 arctat † illos,contra quos præſcribentes vel conſuetudinarij nunq̃ ſunt vſu præſcriptione vel conſuetudine.c. dilecto, de of.Archi.quia iſti tales ſunt immunes,immunitatem præſcripſerunt,quia etiam contra eos non fuit leuata muneris impoſito,l.j.§.Iul.ff.de iti.actuq; priu.& p Bal.in p̃alleg.cõſ.
23 quod eſt ſing.vbi etiam in fine † dicit,quòd libertas præſcribitur etiam ab eo,qui ſcit ſe teneri,l.ſequitur, §. ſi verò, ff. de vſur.& gl.in l.ſi publicanus,§.1.ver. municipij. de publ. quem ibi facit ſin.Albe.in l.comperit,C.de præſcrip.30. an. vel 40.& ita per illa tenet Alex.conſi.148.in 6. vol. num.6.
24 quod quando hoc † ius exigendi competit fiſco vel reip. vt hic,tunc libertas ſeu immnnitas illud non ſoluendi pręſcribitur 40.annis,l.omnes,C.de pręſcrip.30. ann. & in particulari in caſu pręſenti,in quo prætenditur omnes clericos obſeruaſſe dictum ſtatutum non immittẽdi vina præter monaſterium S.Benedicti,dixit in ſpẽ Bar.in l.licitatio,§. earũ.
ff.de

ff.de pub.ꝙ si omnes ciues soluerunt gabellam impositam,
25 excepto vno,qui non † soluit per dictum tempus, quòd erit in tali casu præscripta immunitas non soluendi,& ibi sequuntur communiter Doct.& Fr.Balbus,in trac.præscr.nu. 29.cum seq.Accedat insuper,quod inquit Pan.in c.non minus,in fi ver.vlt.quæritur de immu.eccl.ꝙ ad hanc vini ga
26 bellæ solutionem,† quòd ecclesiæ & clerici ex suis vineis colligunt,minutatim venditi compellant, quando gabella ipsa extitit pro onerib.ad quę ecclesia tenet imposita, tunc cum succedat loco illorum munerum, vt hic prætendit pro reparatione murorum & viarum seu curretiarum & pontiũ ciuitatis,excusari non potest,l. ad instructionem C. de sacr. san.eccl.Ita tenet ibi Iac.But Bal.& Mod.& Ias.in d.l.placet & consuluit Bert.consi.53.& alias.no.in c.quanquam.de cẽsi.in 6.& cle.præsenti.eo.ti.vt est,quando gabella illa applicatur.fisco vel ciuitati.sed non ad illum vsum conuertendũ, vt consuluit Pan in suo consi.6.casus,sup quo.vol.1.& Fed. de Sen.cons.207.nos Griffol.Iac.firma.in trac.gab.7.q.7.partis principalis ver.an autem possit.singulariter.& Franc de Ripa in suis interpretatio.& respon.lib.2.resp.c.22.ad secũdum vr.& nihilominus non apparet articulatum nec probatum pro parte vniuersitatis Salerni,id quod oretenus allegatur,ꝙ pro aliquo bono publico emanauerit præfatum statutum.Vltimo,ꝑ reseratione clauis totius materiæ,nonne apparet articulatum & probatum de vetusta & in memoriali consuetudine præcedente tit.priuilegiorum regiorum allegato? certè sic:& tñ productis per eandem vniuersitatẽ quã plurib.regijs priuilegijs;nullibi apparet, in eis loqui de ecclesijs,ecclesiasticisq; personis,& sic cessant priuilegia alle-
27 gata,quorum † virtute statutum ipsum fundabatur:& sic cursus tpis longissimi seu immemorialis non facit præsumi id,quod priuilegijs inspectis non continetur:ꝑut in terminis consuluit Pau.de Ca.in suo consi.48.in causa,quę vertitur inter Reuer.patrem,post medium.dum dicit, ꝙ si ex fa
28 cie instrumenti apparet † ꝙ non infuit citatio ad sententiam,non statur dictæ præsumptioni propter antiquitatem: quia sublata est propter euidentiam facti:cum nulla sit maior probatio,quam rei euidentia,vt no. Ion.in c. proposuisti.

sti.de proba.facit,l.emptorem in princip.ff.de actio.empt. & d.consil.Paul.de Ca.sequitur Alexan.in consil.1. in 4. volu. refert etiam & sequitur Afflict.in suis decis.7.in causa domini Mocciæ:eandem opi.tenet Io.Lupi in repe. capituli : per vestras.extra de don.inter vir.& vxo.Deci. in consi.30.in 1. volu.Parisi.Cardin.dign.in suo consi.95.in 1.volum. Fel.in c.sicut.ver.7.& vlt.extra de re iud.Card.molend.in consuet. Pari.§.5.Ex quib.per me adductis,& cæteris consideratis per mag.dominos.de S.cons.fuit decisum,capitulas, seu statutū ciu.Salerni & prætensa priuil.non comprehendere nec afficere prædictum monasterium & Abbatem S.Benedicti, aut eius monachos,sed eisdem libere licere dicta vina intromittere pro libito voluntatis,absque impedimento aliquo.

SVMMARIVM.

1 *Dos si datur per patrem filiæ minus legitima,conqueri potest.*

2 *Filia,quæ excluditur à successione intelligitur ad tempus exclusa. i.vt quandiu masculi supererunt.*

3 *Interpretatio in odiosis stricta fieri debet.*

4 *Constitutiones regni dicuntur esse statuta in regno : & sunt stricti iuris:& interpretandi in casibus,in quibus loquuntur.*

Constitutioni regni habentur loco statuti: & non producuntur ad similia & consequentia ibidem.

5 *Renuncians successioni in ampla forma,non intelligitur renunciasse legitima sibi competenti,nisi de ipsa legitima fuerit facta expressa mentio in renunciatione.*

6 *Filia renuncians successioni paterna,asserens se dotatam de paragio, & vltra paragium,non videtur renunciasse legitimæ.nu.7.*

8 *Filia vel filius si habita portione pro sua legitima, renunciat patri cum iuramento bonis maternis & paternis,an tunc comprehendatur legitima.*

9 *Promissio renunciandi bonis paternis & maternis , an extendatur ad feudalia & emphyteutica:& ad cura realia.*

10 *Filia renuncians successioni bonorum paternorum, non videtur renunciasse feudalibus.*

11 *Feudalis causæ dispositio,non videtur facta,nisi exprimatur : quia natura bonorum feudalium,separata est ab alijs.*

12 *Renunciatio fieri promissa,debet intelligi, cum sit stricti iuris, vt*

non

non extendatur ultra expressa, sed renunciatio debet fieri in partem. i. interpretatio, quæ renunciaati minus præiudicet, & vt minus contineat.

13 *Soror ex consuetudine. Neap. si dilatatur maritari à fratre ultra annos sedecim succedet in virilem cum fratre.*

14 *Filia seu soror, vt excludatur à successione, requiruntur duo, videlicet, quòd dotetur, & quòd congruè dotetur. nu. 15.*

16 *Filiæ si dos datur à patre, & dos sit minor legitima, poterit supplementum petere.*

17 *Filia si in dote sibi data à patre fuit enormiter læsa, præsumitur ab eo subducta.*

18 *Filia si sit vnica patri, debet pinguius dotari: ita quòd saltem legitimam habeat: & nunquam bonus vir arbitrabitur legitimam filiæ auferendam.*

19 *Filia consequitur legitimam beneficio iuris, & non patris.*
Pater cogitur dare magnã dotem filiæ, nisi excedat legitimam. ibi.

20 *Filia si virtute statuti dotari debet arbitrio propinquorum, nõ poterunt propinqui minus legitima arbitrari.*

21 *Paragium filiæ, est portio, quã habet de bonis, quæ habere debet sine aliquo onere, ad exemplum debiti bonorum subsidij.*

22 *Filia dotata, licet excludatur a patris successione, etiam si dos fuisset minus legitima, tamen post mortem patris aget filia cõtra fratrem ad supplementum.*

23 *Filia si inuenirent sibi patrem propter pulchritudinem, seu valorẽ, vel strenuitatem fratris pro modica quantitate dotis, non ex hoc debet fraudari legitima. Imò & si cum tota legitima non reperiret virũ cõdignũ, totam portionem, ad quam succederet ab intestato, consequi posset: & petet supplementum congruæ dotis. nu. 24.*

25 *Filia tunc dicitur dotata de paragio, quando dos non fuit minor legitima.*

26 *Filia dotata à patre cum dote minori paragio, & renunciauit paternæ successioni, poterit tamen petere supplementum paragij.*

27 *Filia si fuit congruenter dotata à patre, & demum patris facultates auctæ sunt, & ita auctæ tempore mortis patris reperiuntur, poterit ex hoc filia supplementum petere.*

28 *Dos ut dici possit congrua, sex requiritur.*

29 *Dos ut congrua dicatur, non potest esse minor legitima, etiam si pater in testamento prohiberet, ut ipsa non posset plus petere.*

30 *Filia*

30 *Filia minus cōgruè à patre dotata, pōt petere supplemētū legitimæ.*

31 *Filia licet asserat se dote sibi data à patre contenta, etiam cum iuramento, ipso iuramento non obstante, poterit supplemantum legitimæ vel congruæ dotis petere.*

32 *Pater dum sui calliditate operatur, vt filiæ suæ opulenti hæreditati renunciet seu priuetur, prædo magis, quàm consultor dicitur.*

33 *Filia nuptæ etiam contra patris voluntatem debetur legitima: & inde etiam, quando pater declarasset in testamento quòd plus petere non potuisset: nam debet supplementum legitimæ consequi, etiam ex legatis ad pias causas.*

44 *Filia vnica fæmina, & filius vnicus masculus, si remanserunt ex patre, cui fæminæ pater reliquit dotem, cum hoc, quod plus petere non possit, si fuit minus legitima, poterit supplementū eius petere.*

35 *Filia ad hoc ut excludatur à successione paterna, nedum requiritur, quòd fuerit dotata, sed etiam quod fuerit congruè dotata adeò q̃d congruitas non sit minus legitima.*

36 *Dos quòd sit congrua, ex quo est constituta per patrem, non ex hoc est conueniens probatio: sed non debet esse minus legitima.*

37 *Lex multoties nō confidit de patre, si eius qualitas hoc nō patiatur.*

38 *Pater non potest assignare dotem minorem legitima, & quandoque agere potest filia ad supplementum congrue dotis, etiam vltra legitimam: si qualitas patrimonij id exigat, consuetudo regionis, aut honestas personarum, nu. 39.*

40 *Dotatio filia facta per patrem, præsumitur legitima: nisi de contrario apparere possit.*

41 *Filia ob incongruam dotem, nedum potest supplementum petere, verum etiam & eius fructus.*

42 *Filia si virtute statuti debet esse dote cotnenta, qualiscunq. sit dos, intantum quod plus petere non possit, non' ex hoc impeditur supplementum congruè dotis petere.*

43 *Paragium in maritata, non potest esse minus legitima, & in non maritata potest excedere.*

44 *Dos competens dicitur, quando non esset minor legitima, secundum conditionem personarum, & morem patriæ.*

45 *Paragium est quota hæreditatis loco legitimæ filiæ debita, & non potest esse minus legitima.*

46 *Statutum licet excludat à successione: non tamen excludit à supplemento legitimæ.*

47 *Sta-*

47 *Statutum nisi expresse continuat, quòd filia sit dote contenta, etiã si esset minus legitima, potest supplementum peti & quod pluries pro hac parte decisum fuit tempore Vrbani, in audientia Cardinali Albanensi nu.48.*

49 *Legitima non comprehenditur sub generali dispositione.*

40 *Soror licet promiserit fratri in assignatione dotis plus non petere, sed esse illa dote cõtẽta, non impedietur petere supplementũ legitimæ, si dos non applicabit ad eam: cum non fuerit legitimæ renunciatum.*

51 *Filia vbi est vnica & vnicus masculus, debet filia pinguius dotari: vt non sit dos minor legitima, & ita considerat Corn.*

53 *Paragium cõsideratur attenta qualitate personæ, & cõditione quãtitatis patrimonij, & numeri liberorum & magis attendenda est consuetudo general. quàm patris.*

54 *Transactio iurata rescinditur ratione enormis læsionis.*

55 *Promittens alium ratum habiturum, non tenetur, quando ille contrauenit ex capite constitutionis in integrum: quia enormissimè læsus, vel ex falsa causa.*

56 *Alimenta promissa per aliquem alicui, non expresso tempore intelliguntur promissa eius vita durante.*

57 *Alimenta promisse alicui, in cuius domo debeantur: si in domo promittentis: ipsa præstare, an in domo alimentandi. nu. 58.*

59 *Pater peccat, dum integram legitimam filiæ non relinquit.*

60 *Filia excluditur à successione stantibus masculis virtute constitutionis regni & consuetudinis Neapolitanæ: dummodo de paragio dicitur, & sic pariter excluditur à legitima intestati.*

61 *Legitima potest tolli, nedum minui per statutum, & in totum fauore agnationis & familiæ: quæ per masculos conseruatur.*

62 *Dos, quæ debetur filiæ exclusæ arbitrio boni viri in terminis huius constitutionis, in aliquibus debet potius commensurari ad alimenta, quam ad legitimam.*

63 *Parag:um non erit proprie legitima, sed collocato filiæ in matrimonium suo æquali, considerata qualitate personarum, & regionis consuetudine, & hinc paragium dicitur parium gestus. i. vt filia nubat secundum pares suas. nu. 64.*

64 *Paragium, est quid diuersum à legitima.*

65 *Legitima non est debita filijs in vita patris, sed post mortem.*

66 *Filiæ nullum ius competit in legitima in vita patris.*

67 *Somnium unum visum fuit Socino, & quòd vehementer erraren dicentes, quòd bonus vir non debet arbitrari, quòd dos congrua sit minus legitima.*

68 *Filia dum maritatur à patre reseruatur à iure eidem patri arbitriũ in constitutione dotis cum nemo alius bonus vir melius arbitrari potest pro filia quàm ipse pater.*

69 *Filia à patre dotata, minime petere potest supplementum dotis: cum si fuit à patre dotata & constituta dos, quæcunque sit, censetur cõgrua ex præmissis.*

70 *Dotis congruentia etiam à patre data, debet considerari ad bona, quæ remanserunt tempore mortis patris, quo casu arbitrio boni viri debet commensurari.*

72 *Pater si assignat in vita filio legitimam, si tẽpore mortis reperiuntur auctæ facultates patris, an possit filius petere supplementũ legitimæ habito respectu ad facultates, quæ sunt temporis mortis.*

Statutum si excludit filiam dotatam, & mandat eam dote contentam, & nihil plus petere filia ipsa de modicitate dotis, quæcunque sit, non potest ulterius conqueri ibid.

73 *Filia, quæ renunciauit successioni paternæ, vt enormiter læsa, maxime cum ex ea dolus arguatur, & metus reuerentialis, non repellitur ob renunciationem præfatam.*

74 *In filia exclusa à statuto, non potest considerari talis læsio sufficiens ad rescissionem renunciationis facta, cum in ea non habeatur ratio successionis aut legitimæ: sed ad congruitatem dotis de paragio.*

Læsio enormis dicitur, quæ ius quæsitum tollit: non quæ iuri quærendo derogat. ibi.

75 *Facultas patris familias non æstimatur tantummodo ex cumulo patrimonij, sed ex qualitate personarum & conditione.*

79 *In paragio secundum And. de Iser. non attenditur quantitas valoris portionis tertiæ vel dimidiæ, & sic respectiuè ad legitimam. sed illa quantitas, per quam potest pari nubere.*

77 *Iuramentum in minore non operatur, nisi quia facit eum maiorem non autem excludit, quin petere possit restitutionem aduersus læsionem.*

78 *Filia si ante renunciationem factam patri de non succedendo ex causa dotis receptæ, fuisset informata, & certiorata de viribus patrimonij, de minore paragio non posset petere supplementum.*

79 *Iura-*

79 *Iuramentum operatur, ut quis præsumatur certioratus accessisse ad illud.*

80 *Promittens non contrauenire quacunque ratione, occasione vel causa, & tam de iure, quàm de facto, tunc ex quauis causa contraueniatur, committitur stipulatio ad interesse.*

81 *Promittens aliquem ratum habiturum, & non contrauenire, nec molestare, intelligitur tam de iure, quàm de facto.*

92 *Maritus promittens renunciari facere vxorem, si illa recusat, & maritus fecit quidquid potuit, excusatur à periurio, & pœna.*

83 *Negatiua dispositio non adimpletur in primo actu: sed trahitur ad infinitum.*

85 *Affirmatiua hominis, licet verificetur in primo actu: tamen intelligitur, si primus actus fuit validus. Secus si nullus, aut si aliter suum non sortiatur effectum.*

85 *Promissio tunc verificatur in primo actu, quando dispositio in primo actu consumit effectum suum, secundùm intentionem partiũ: aliàs de ulteriori actu intelligitur.*

86 *Promittens si non adimpleuit, quod promisit, tenetur ad interesse.*

87 *Vis & metus dissimulari potest inter vxorem & uirum præambulo tractatu, ut ab interesse vir eximatur, qui promisit ipsam renũciare facere.*

88 *Promittens curare & facere cum effectu, quod uxor tempore instrumenti dotali celebrandi vocabit se dotatam de paragio, & ultra paragium de dotib duc. 80. & pro integra parte legitimæ, & supplemento legitimæ: non tamen promisit, quod renunciabit legitimæ, de qua specifica mentio fieri debet, vt renunciatum dicatur.*

89 *Et proprie hoc locum habet in filia à patre dotata: & quod virtus iuramenti non operabitur renunciatione legitimæ. nu. 90.*

92 *Vnicum implementum sufficit ad dissolutionem obligationis.*

91 *Promittere quod uxor certo tempore renunciabit, aliud est: & aliud quod facta renunciatione non contrauenit.*

94 *Promittens cum iuramento renunciare, non dicitur periurus: si facta renunciatione contrauenit: quia hoc non iurauit.*

96 *Promittens sub pœna locare vel venderet, si locat seu vendit, & deinde contraueniat. non tenetur ad pœnam: quia adimpleuit.*

95 *Conditionem sufficit semel fuisse adimpletam: licet non duret implementum.*

97 Pro-

97 *Promittens uendere si vendidit, si tamen non vult tradere, est liberatus.*

98 *Legatum factum alicui, si se aliquid facturum iurauerit eo ipso quòd iurat. consequitur legatum licet postea non adimpleuerit id, quod iurauit.*

99 *Medicus qui promisit infirmum à podagra liberare, quando sanus euasit, est liberatur: licet ex interuallo superuenerit ei podagra.*

100 *Dispositio intelligi debet de primo actu tantum.*

101 *Actus factus per metum validus est: licet rescindendus veniat per vxorem.*

103 *Renuncians omni iuri, quod habet in bonis patris: tamen poterit cō trauenire ex capite enormissimæ læsionis: absolutione à iuramento præcedente.*

104 *Transactio iurata, rescinditur ratione enormis læsionis.*

105 *Filia, quæ renunciauit hæreditati paternæ, ex enormissima læsione, præsumitur circumuenta, & potest contrauenire.*

107 *Promittens alium ratum habiturum quando ille contrauenit ex capite restitutionis in integrum: quia enormissime læsus, non tenebitur promittens.*

108 *Actus, qui debet adimpleri, si ille cuius interest impleri, dederit causam quòd non impleretur, censeeur impletus.*

109 *Promittens aliquem seruare indemnem ab omni lite monenda, debet intelligi, nisi lis ex culpa sua moueatur.*

110 *Promittens, quòd quis renunciaret, si ob id fecit, quid potuit: & nō potuit obtinere dictum renūciationem, excusatur tam à pœna, quā ab interesse, non obstante iuramento.*

111 *Et in specie in proprijs terminis in eo, qui promisit renunciari facere vxorem suam, quòd si fecit posse situm, & illa non renunciauit, excusabitur.*

112 *Promittens genero vel alteri cuicunq. alimonta præstare, nō adiecto tēpore, pro quāto præstare voluisset, videtur obligatus ad præstandum saltem per annos 15.*

113 *Alimenta promissa præstari per socerum genero, & filiæ inter viuos, promissa pro se & filijs, licet tempus non præsignetur, intelligi debet in vita viri.*

114 *Condemnatus nulla temporis præfinitione facta, intelligitur perpetuò condemnatus.*

115 *Argumentum de pacto ad statutum, validum est.*

116 *Pater*

116 *Pater si reliquit filiæ centum pro dote, cum hoc, quòd nihil aliud petere posiit si filia simpliciter acceptet legatum, non ex hoc sibi præiudicat, quin potere posiit supplementum legitimæ, aut dotis loco ipsius.*

117 *Statutum ad illum casum trahitur, de quo si statuens interrogatus fuisset, idem statuisset in casu non deciso.*

118 *Mens, & non verba statuentium inspici debent in statutis, nedũ in contractibus.*

DECISIO CI.

MAgnifica Francisca Casa noua vxor mag. V.I.D. domini Benedicti Gagliardi de Neapoli, eidem nuptui tradita cum dote ducato. um 800. per quondam notarium Ioannẽ de Casa noua eius genitorem, pretendens facultates præfati eius patris amplissimas & excedentes valorem duc. 20000. remansisse in posse. Io. Caroli eius unici filij, & fratris ipsius. Prætendens igi͂, ꝙ habito respectu ad facultates præfatas, & ad vnicum filiũ, & ad conditionẽ personæ præfati eius viri, fuisse minus cõgruè dotatam, nec habuisse saltem legitimam, seu paragiũ, egit in sacro regio cons. ad supplementum paragij seu legitimæ. Et fabricato processu coram magn. Hectore Minutulo Regio cõsiliario, & ipsius causæ commissario, adducitur, ꝙ in regno, vt excludatur filia à successione paterna dos nõ potest esse minor legitima, & idem in ciu. Neap. per cõsuetudinem in scriptis redactam, & per prius per cõst. regni, in aliquibus. in quibus nõ dicitur ꝙ sit dote cõtẽta quæcũq; fuerit, sed ꝙ debeat de paragio dotari, iuxta facultates patris tẽpore mortis, numerum liberorum, & iuxta paragium, per quæ videt̃ in legitima includi, & licet loqui uideatur quãdo dotatur à fratre, à maiori procedit, quãdo à patre in eius vita dotatur, cuius officium magis proprium est dotare filiã quam fratris. l. qui liberos, ff. de ri. nup. vnde si filiæ minus le-
1 gitima daretur in dotem, conqueri † posset, ut consul. Bald. in consi. 452. & 453. vol. 1. & plenè Alex. in consi. 63. vol 3.
2 & tanto magis, quia per d. constitutionem † regni, in aliquibus, filia, quę excluditur à successione uidetur, ad tempus, videlicet

delicet quam diu masculi superunt: & sic fauore masculorũ, non tamen à legitima eas excludere fas est: & sic stricte intelligenda est à successione duntaxat, in qua loquitur, & ꝓut minus erit præiudiciale mulieribus, cum † simus in odio-
3 sis, in quibus stricta fieri debet interpretatio, vt pulchre in filia nupta, inquit Alex. in cõs. 199. vol. 7. circa med. maxime,
4 cum † constitutiones regni, dicantur esse statuta in regno, & sunt stricti iuris, & sunt interpretandæ in casibus, in quibus loquuntur: ut minus lædant ius commune, quam possint. Ita d. And. de Iser. in constitutione regni, si quis aliquem. Idẽ d. And. in constitutione regni, prosequentes, & in cõstitutione, pœnam eorum, in gl. in verbo, occultatores, & in rub. de homi. cland. in fi. & etiã in prin. cõst. in §. nos autem, & constitutione, probationum incursibus, seu probationum defectum, in glos. magna. Idem sequitur Affli. in sua Dec. 21. Itẽ fuit dubitatum, licet nihil de præmissis decisionibus alleget, & dicit constitutiones regni haberi loco statuti, & sunt stricti iuris, & non producuntur ad similia, & consequentia, l. ꝙ vero, ff. de legi. & quòd ita dixerunt sapiẽtes regni, ut refert And. in constitutione, prosequentes. Item inquãtum promiserit eius vir præfatus renunciari facere ipsam Frãciscã vxo-
5 rem in ampla forma, non † promisit facere, & renunciabit legitimæ, de qua specialis mentio fieri debet, aliàs non includitur, per tex. in l. si quando, §. & generaliter, C de inoff. test. & ibi Bal. & Sal. & Alb. de Ros. & in §. ceterum, in auth. ut cũ de app. cogn. nec virtus iuramenti operabitur renunciationẽ legitimæ.

6 In tertio † promittente, in quo adest defectus consensus, vt voluit Ias. post alios, in l. de his, ff. de trans. vbi fortius loquitur in muliere, asserente se dotatam de paragio, & plus, quàm paragio: & in specie proprie in filia à patre dotata, firmat illustr. Nicol. Boer. præsidens consilij Burdegal. in 3. sua decis. numer. 7. volum. 1. vbi etiam stante iuramento concludit hanc esse communem opinio. Angel. de Aret. in §. cum autem, in fin. instit. de inoffic. testament. Neapod. in consilio Neapod. contra instrumentum, versiculo sed pone. Aretin. in l. 1. § si quis ita. ff. de verbor. obligat. nume. 17. vbi talis renunciatio non extenditur ad legitimam. Quia de hoc

7 hoc iure non † vř intellexisse:& p eundem in l.q̃ superstitis ff.de acq.poss.& Affl.in d.constõne,in aliquibus,& in c.2.de feudo dato in vicem legis commisso, vers. 6. fallit. & decis. 178.vers.2.in d.cã dubitatur Guido papæ in q.93. Feder.de Sen.cons.115.Io.Lupi,in rep.rubr.extra de don.inter virũ, & vxorem,ver.ex istis potest inferri ad q.nu.16 18.refert, & sequitur Gul Bened.in rep.c.Raynutius,in vers.in eod.testamento relinquens,nu.220.Cassan.in consuet.Burg. ver. des succes.vers.limita in 6.in vers.& facit pro hoc tex.& præmissa loquuntur in filia,quæ contenta dote,renunciat cum iuramento bonis mobilibus,& immobilibus : vt non comprehendatur legitima maxime,qñ illam integrã consecuta nõ fuit,à fortiori est dicendum in viro ꝓmittente,ꝙ vxor renũciabit : vt non comprehendat legitimam, nisi de ipsa in particulari dictum sit:quo casu vř,ꝙ cesset difficultas:de qua
8 per doct.in l. † in rõne,ff.ad l.Falc Sed in filio vel filia,quæ habita portione ꝓ sua legitima renunciat patri cum iuramento,bonis maternis,& paternis,ante tunc comprehendatur legitima?ita in particulari Galiaula distinguendo dixit, in l.j.§.si quis ita,nu.16.vers.2.oppo.ff.de verb.obl.Nec hu-
9 iusmodi ꝓmissio renunciandi,extendi † poterit ad feudalia & emphyteutica,nec ad iura realia, de quibus in renunciatione non fit mentio per tex.in c. in generali si de feu. fue. contro.cum de illis specifica mentio,& particularis debet. Ita dixit Aluar.& Card Alex.in c.1.de eo.qui fin. fecit agna
10 to.& ꝓprie † in specie in filia renunciante, ꝙ non videtur renunciasse feudalibus:dixit in particulari Loffr. in sua paraphra.vers.quid autem sit,& melius Card.Paris. cons.12. 3. dubio.in 1.vol.vbi in proprijs terminis,ꝙ ẽt stante iuro, & vberioribus clausulis,quàm in casu p̄senti.Idem firmat Arc. in d.l.qui superstitis,ff.de acq.hęr.Ias.in l.Gallus,§. quidam rectè,ff.de lib.& posth.Alb.de Ros.in l.tres fratres,ff. de pac. in l.j ff.si certum petat.Marsil.in l.1.§.si quis vltro,ff.de quę
11 stio.Felyn.in cap.cum ordinem, de rescript. vbi de † causa feudali non videtur facta dispositio, nisi exprimatur, quia natura bonorum feudalium, separata est ab alijs. Ita Signo. de Homodeis.in suo consilio 420.quidam dominus Ianno Ias.Curt.Senior.consi.49.nu.83.Deci.consi.395.volum.3.&

 nouissime

nouissimè ita fuisse decisum p totum consilium refert Afff. in c.1.§.Titius cum Sempronio,in fi.si de feu.fue.contr.inter dnm,& agnat.Sed cum maior pars dictorum bonorum hęreditatis præfati quondam Ioannis Casanoua,consistat in
12 feudalibus,ergo &c.Item vir, & sic tertius, prohibuit † renunciari facere,& sic est stricti iuris, & non extendit vltra ex presla,sed interpretatio debet fieri in partem,quæ renuncianti minus pręiudicet,& vt minus contineat,l.si domus,ff. de serui.rust.præd.l.si vnus, §. illud. vers. ante omnia, ff. de pact.Late Dec.in l.postquam liti, C. de pact.& consi.668.in prin.& Aret.cons.161.& consequenter ad paragiū,legitimā, & feudalia,quib.per virum non est promissum,ꝙ vxor renū ciabit;neque inde per vxorem est renunciatum, & in specie cum in renunciatione non sit clausula illa:oēmq; partē,&c. non potest talis promissio extendi.Præterea,per consuetudi-
13 nem Neap.eas † aūt &c.requiritur,vt si frater differat maritare sororem ad annos 16.vel si secundum paragium, & facultates non nupserit,tunc soror succederet in virilem.vt frater.vnde consuetudo requirit vtrunque copulatiue probari
14 vt excludatur,& † ꝙ sit dotata,& ꝙ congrue dotetur: & huiusmodi congruitas debet esse, vt non sit minus legitima. Ita in statuto,de quo agitur:& in specie in patre dotante cōsuluit Soc.consi.207.vol.2.vt tenet And in c.1.vers.oportet, de natura suc.feu.Oportet ergo sororem,vt excludatur,fuisse dotatam,& habuisse totum quod pro dote debet habere, quasi dotis paragium,sit pars sibi competens.vt bene probat gl.in ver.coniugatæ,in fi.in constōne, vt de successionib. & dixit Pau.de Ca.in l.si non mortis.in fi.prin.ff.de inoff. test. & alias de iure cōi in pœnam differentis tradere legitimam vsque ad snīam,vt eius auaritia legitimis ictibus feriatur.
15 Ita pulchrè iuris.in l.si quis in suo,C.de inof.test. † vt duplicatam legitimam tradere cogatur.quod ibi perpetuo no. inquit Ias.contra fratres,pro sororib.quæ maritantur,& nihilominus propric in filia à patre dotata,dicit tex. in l.cum donationibus,C.de inof.don.ibi dum dicit, nec tm̄ dos à patre data, quantum ad summouendum quærelam sufficiet, de enormitate donationis præses prouinciæ agi iubebit, & est etiam tex.iuncta glo.in §.quę à nobis, C. de rei vxo. actio.
vbi

16 vbi si dos,licet à patre data,esset minor legitima, † poterit
supplementum peti.Pro hoc bene facit tex.in l. cum pater.
§.gener.ff.de iure dot.vbi fuit dos promissa arbitratu soceri,
& tñ cousiderat ibi tex.ꝙ istud arbitrium dotis, siue ab ipso
patre,siue à tutore fiat,fieri debet pro modo facultatum , &
dignitate natalium viri. & illum tex.ad propositum inducit
Aret.consi.17.ver.ad sextum:vbi ēt eo.cons.versic.venio igi-
tur ad quartum,& dicit tex.in l.cognouimus , C.de hære.se-
cundum vires patrimonij,per patrem filiabus dotes consti-
17 tuendas,& rōne enormis † læsionis,censetur filia à patre se
ducta,tex.est in l.si superstite,in fi.C.de dolo,facit tex.in l.&
si Nerua,ff.pro socio.& iō Corn.in suo cons.100.vol.3.ibi ,
18 cum.n.vnica sit filia,pinguius dotanda est, ita † ꝙ saltem
legitimam habeat,nunquā.n.bonus vir arbitrabitur legiti-
mam filiæ auferendam,cum dicatur æs alienum, & iure na
turali debita sit,& necessaria.l.cum rō. de bo.damna. & l. si
quis in suo,C.de inoff.test.Idem formaliter dicit Bal.in suo
consi.65.in ver.capitulum,de patruo,vol.1. & cons.323.vbi
non impedit beneficium pater,vel auus,qui dotat neptem ,
sed naturale debitum sequitur,l.j.C.de imp.lucr. descr. lib.
10.& ideo And.in constitutiones in aliquib.dixit, legitimā
19 consequitur filia beneficio iuris, † & non patris,Ias. in au-
then.res,quæ.C.commu.de lega vers.7.no. dicit ex illo tex.
colligi vnum no.ꝙ pater cogitur dare magnam dotem filiæ,
nisi excedat legitimam,& stante statuto, vt in regno. Et qd'
20 fortius,si dicatur,ꝙ dotetur arbitrio † propinquorum, non
poterit minus legitima arbitrari,& hanc esse opin. cōem,&
veram dicit And.quem euangelistam in regno dicimus , in
d.constitutione,in aliquibus,ibi.nam paragium est portio ,
21 quam habet † de bonis,quæ habere debet sine aliquo one-
re,ad exemplum debiti bonorum subsidij, l. qm̄ in priorib.
C.de inoff.test & inter cætera dicit,vnde quanta est hęc por-
tio,paragium istud est eiusdem iuris,sicut legitima iure na-
turæ,& sine onere libere habeat.Et in specie loquitur in pa-
tre dotante ꝙ hanc portionem habebit mulier beneficio hu
ius constitutionis,& non patris.Et plus dicit, ꝙ licet exclu-
22 datur à patris successione,etiam si † dos fuisset minus legi-
tima,tamen dicit,quòd post mortem patris ageret filia con-

tra fratrem masculum ad supplementum,vt in verbo.itē hic est gl.& in vers.erit sic æstimatio.dicit,ꝙ si pater in vita maritauit filiam. suppletur si non habuit legitimam sibi iure naturæ debitam,§.1.in auth de hær.& falc.& ideo si pater habebat 400.in bonis, & filios tres masculos, & vnam filiam fœminam,legitima,& paragium erit tertia pars 100.quæ si-
23 bi ab intestato obuenirent.& fortius d.Andr. † contra consil.Dec.26.versi 6.vnde si inueniret sibi parem propter pulchritudinem,seu valorem,& strenuitatem fratris,pro modica quantitate,non debet adhuc fraudari legitima:quinimò, & si cum tota legitima non reperiret condignum virum,tota portio,ad quam succederet ab intestato;consequi posset.
24 Et ꝙ potest † petere supplementum congruę dotis,si pater minus dedit,tenet gl.in const.vt de successionib.in ver. coniugatę.super quo dicit ibi Affl.in nu.23.vers 10.no. ꝙ tunc
25 dicitur dotata † de paragio,quando dos non fuit minor legitima.Idem tenet Neap.in consuet.Neapol.quæ incipit,cō tra instrumentum,in gl.in verbo,solutum,in vers.item quid
26 si filia fuit dotata à patre cum † dote minori paragio, & renunciauit.& tenent supplementum paragij peti posse,& tamen loquitur in patre,& idem tenet in consuet.si moriatur, in verbo,eas autem,in vers.paragium,circa fi.& idem in particulari tenet Bal.nouel.in tract.dot.6.parte,in 16.priuileg. vers.similiter,vbi reprobat consilium Pau. de Cast.,subdens se ita in ciu.Aquilæ,iuxta constitutionem regni,in aliquib. pluries consuluisse,& in consimili idem reperitur consul. Dec.in cons.276.patet,& alleg.And.de Isern.& meminit casum fuisse in ciuit.Aquilæ.Eandem opi.per prius constat tenuisse Luc.de Pen.in l.in his,in fi.vers.item pone, pater. C. de præd.& omni.re.nauicula,lib.11.& ibi subdit, ꝙ si pater filiam congruenter dotauit,& demum auxerunt eius facul-
27 tates,prout sic auctę reperiuntur tempore mortis poterit† ex hoc filia supplementum petere,& ita alias reperitur fuisse iudicatum in sacr.regio cons.in causa hæredum Grandilli de foro magno Neap.vt commemorat Affl. in constit. fratrib. nu.12.& in decis.160.vbi similiter loquitur in patre dotante,& insuper subdit,ꝙ tunc paragium non erit minus legitima,& idem Affl.in constitutione,in aliquibus:vbi etiam po
nit

28 nit sex † requisita, vt dos congrua dicatur, & ꝙ minus legitima esse non potest, & eandem opi. sequitur Sal. in auth. nouissima in si in ver. sed scias, ꝙ si statutum. Et idem consul. Corn. cons. 100. vol. 3. vbi plenissime, & proprie in patre dotante, & idem tenet Ang. in suo cons. 242. vbi fortius loqui-
29 tur ēt in patre in testō prohibente, vt filia † non possit plus petere, & sequitur Bal. in l. fi. C. de dot. promis. in vers. sed po-
30 ne, ꝙ ista filia. & plus d. Alex. † referens Bal. vbi supra, nulli dubium filiam incongruè à patre dotatam, posse petere supplementum congruè dotis, in consilio 134. nume. 31. volum. 6. & in consilio 83. volum. 4. & in consilio 7. volum.
F 2. & idem Bald. in l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. testamen. Bald. in consil. 452. volum. 1. & in consilio 223.
31 3. vol. & tamen licet filia dotata à patre asserat † se dote contentam, & cum iuro, poterit tñ ad supplementum legitimæ, vel congruæ dotis agere. Idem in spē tenet Bene. de Bened. de Perusio, in suo cons. 6. Card. in consi. 80. Soc. in cons. 163. circa tertiam, in vers. vnde concludendum est, & ibi dicit, ꝙ licet pr̄ præsumatur aliàs bonum consilium quęrere pro filia, istud procedit in dubio. Sed in casu p̄senti, in quo pr̄ fe-
32 cit, vt filia † sui calliditate tam opulenti hęreditate priuet̄, p̄dicto magis, quā consultor dr̄, & quòd tūc peccat, & dr̄ facere contra legē diuinā, & in fortiori casu cōsul Abb. in cons. 12. ver. venio ad tertiū. vbi dicit, quòd ēt filiæ nuptæ contra
33 pr̄is † voluntatē debet̄ legitima, idē ēt erit, qñ pr̄ declarasset, quòd plus petere non possit, vt cōs. Alex. in cons. 34. vbi subdit attendendas esse facultates tpe mortis existētes. & idē pulchrè dicit Ias. in l. quòd seruus, ff. de cōd. cau. da. & in p̄-
34 prijs terminis † existēte vnica filia, & vnico masculo, & contra dispōnem pr̄is disponētis, quòd filia plus petere nō possit, oīno sibi supplemntū legitimæ dr̄i, ēt ex legatis ad pias cās, cōsuluit Bar. in cōs. 34. & ĩ casu p̄allegato similiter dicta filia noīabat̄ Frācisca, p̄ut hic, & pariter idē in pr̄e dotante, tenuit, Alex. in l. in testō, vers. iuxta hoc. ff. de vulg. & pup. & Soci. cons. 217. 2. volu. & ibi dicit, quòd stante statuto, vt su-
35 pra in constitutione, & consuetudine, nedum † probari debet, quòd fuerat à patre dotata ad hoc vt excludatur, sed etiam quòd congruè dotata fuerit, & talis congruitas intel-

ligitur, vt non sit minus legitima, licet non possit succedere, & ita dixit in magna causa fuisse obtentum in ciu. Florētiæ, plenius in consi. 57. vers. circa 2. quæstionem, 4. vol. & ibi in
36 specie dicit, † ꝙ non debet dos esse minus legitima, nec est conueniens probatio, quòd cum dos sit constituta à patre, er
37 go est congrua dos, nam apparet de contrario, & inde est † ꝙ multoties lex non confidit de patre, si eius qualitas hoc patiatur, l. si cum dotem, §. eo autem tempore, ff. sol. mat. & Alber Bru. in tract. de statu. fim. & cogn. à succ. exclud. in 9. arti.
38 prin. in §. & casu prin. vers. illud autem. vbi † plus subdit indistincte non posse per patrem assignari minus legitima. & quandoque agi posse ad supplementum congruè dotis, etiā vltra legitimam, si qualitas personarum, & patrimonij id exigat. & dicit insuper hanc opi. haberi pro canonizata, & ꝙ pro ea superioribus annis Florentiæ in ardua q. facti fuisse obtentum, & fuerunt consilia totius Italię, & licet ipse fa-
39 ciat distinctionem † vt in dubio non sit minus legitima, vbi quantitas patrimonii, consuetudo regionis, aut honestas, & qualitas personarum, & numerus liberorum aliud suadeant, & sic maior, vel minor legitima dos iudicari potest. tamen hic considerata ista distinctione bene oīa concurrūt: licet idem Alb. primam opin. esse communem, & veriorem, vt indistincte non sit minus legitima. & licet in fi. qōnis p̄-
40 fatæ asserat, ꝙ † dotatio patris præsumitur legitima, tamē dicit ita expresse ꝓcedere, nisi de contrario appareat: prout hic, & ꝑmissa quatuor in dote, cōstituenda per patrem filiæ, satis considerate colligit, & aduertit Io. Lup. in repe. cap. ꝑ vestras, in vers. in constituenda tamen dote, quam pater filię, & idem sequitur Cassan. in consuet. Burg. verbo; des successionis, in ver. tertius casus. vbi nedum supplementum le-
41 gitimæ † deberi dicit, verum etiam & eius fructus, & loquitur proprie in terminis constōnis, in aliquibus. & ibi allegat elegans consi. Soc. nu. 150. vol. 2. qui late ad partes q. examinat, & enumerat quamplures famosissimos doctores vltrà 80. hanc opi. tenere, & secundum ipsam pluries fuisse iudicatum, & ꝙ ita iudicaret in foro consciæ. Et ibidē in ver. ad secundum, & similiter dixit posse peti supplementum cōgruè dotis. Et idem in fortiorib. terminis dixit Cor. consi. 77. vol.
2. etiam

2.etiamſi ſtatutum diceret, ꝙ filia debeat eſse dote cõtenta qualiſcunque ſit dos,vt ſi minima ſit dos, poſſit ſupplementum peti.quibus verbis deficientibus habet ipſe pro abſoluto dotem deberi non minus legitima, & ſimiliter quando congruere eſt dotata,tunc eam excludi à ſupplemento legitimę:vt dixit Cur.conſi.11.quando in ſtatuto dr̃,ꝙ nihil vl-
42 terius † peti poſſit,ſed ſit dote contenta, qualiſcunque ſit, aliàs quòd poteſt peti,& idem in fortioribus terminis conſul.Alex.conſi.101.ſubdens iſtam eſſe cõem opi.& iſtud pa-
43 ragium in caſu pręſenti, in quo reperitur maritata, † non põt eſſe minus legitima,& in non maritata poteſt excedere vt dicit Neap.in conſuetudine,ſi moriatur,ver.paragium,& And.in conſtõne,in aliquibus,Bal.nouel. in ſuo tract. dot. 16.priuil.circa fi.5.partis,Dec.conſ.276.Io.de Arno. in ſingul.35.Afſl.in locis pręall Dec.conſ.160.Pariſ.conſ. 26.vol.
44 3.& conſ.16.& conſ.78.vol. 2. † vbi dotem competentem eſſe dicit,qñ non eſſet minor legitima: & ſecundum conditionem,morẽ & patrię.Cur.Senior conſ.38.39.vbi ꝙ poteſt excedere dos legitimam,ſed ꝙ non põt eſſe minor, & idem tenet in conſ.37.Loſtr.in ſuo conſi.26.verſ.præfatis non ob-
45 ſtantibus.& ibi tenet paragium † eſſe quotam hæreditatis loco legitimæ filiæ debitam,& circa fi.d.verſ.tenet non poſſe paragium eſſe minus legitima,& allegat quamplura cõſ. Anch.& Dec.& idem tenuit Sal.in l. ſi ſeruum veſtri, C. de noxa.& in l.ſancimus,C.de nup.Alex.conſi. 7. ibi & ſecun-
46 dam,poſito ꝙ deberet dos conſtit.2.vol.& ibi † dicit, ꝙ ſtatutum licet excludat à ſucceſſione, non tamen excludit à ſupplemento legitimę.Idem tenet in conſ.69.vol.1.& ſequitur Soc.in conſ.152.vol.2.& idem Alex.in apoſtil.ad Bal.in litera a,in l.fi.C.de dot.promiſ.& iſtam opi.dicit ẽt in legẽdo Soc.eſſe communem,in l.hęredes mei,§. cum ita, verſi. item ꝙ filia,ff.ad Trebel.& ꝙ iſta opinio habetur pro canonizata,& ꝙ aliàs in magna cauſa in ciu.Flor.in qua erat cõſilia doctorum totius Italiæ, ita fuit obtentum. Iaſ. in auth. nouiſſima,C.de inof.teſta.& in auth.res quæ.C.comm.de lega.Bal.conſ.63.vol.1.Alex.in l.Gallus,§.& quid ſi tm̃,ff. de lib.& poſth.reperio Sal.in ſuo conſ.incip.Petrus filium. qui locus forte per vnam ex partibus allegatur.ibi.n. no. ꝙ niſi

47 statuto exprǽsse dicat,quòd sit dote cõtenta, et si † esset minor legitima,quòd põt supplemẽtũ peti. Patet in prin.q. vbi p̄supponit,quòd filia iussa erat dote esse cõtenta. & in fi.vbi dicit Alex.& hoc puto verum, q̄n appareret statutũ voluisse excludere filiã à successione,& eã esse dote contentã , quantumcunq; esset minor legitima:aliàs Alex.esset sibi ipsi cõtrarius,cũ ibi dicat,quòd pluries ꝓ hac parte requisitus noluit consulere,q̄a est verum,vbi adsunt dicta verba, quòd sit
48 dote † contenta,aliàs vbiq; consuluit dr̄i supplementũ legitimæ,d.cons.7.vol.2.& cõs.69.vol.1.& cons.134.6. vol. & 83.vol.4.& pluries ꝓ hac parte refert fuisse decisum tp̄e Vrbani,in audientia Card. Albanensis, & facit bene:quia suo
49 generali dispõne † non comprehenditur legitima , nisi de ea sp̄alis mentio fiat,l.si q̄n,§.generaliter,C.de inoff.test.Bal. in l.de his,C.de transac. vbi licet soror ꝓmiserit fratri plus non petere in assignatione dotis:sed esse illa dote contentã
50 non † impedietur petere supplementum legitimę,si dos nõ applicabit ad eã:cũ non fuerit legitimæ renunciatum,& ita fuit alias iudicatum in S.R.C.referente mag.Ioan.Thomasio de minadois in causa magnifici Iacobi protonotabilissimi,& in causa honestæ mulieris Consolatæ episcopę,referẽte mag.Mario Saxo,regiis cõsiliarijs.Nec haberet in aliquo obstaret consilium Dec.26.nec aliud cons.Paul. 108. sed est cons.275.in 7.dubio.in 1.vol.quibus vr̄ innui, quòd dotata à patre præsumatur congruè dotata , nisi ex magno excessu manifeste apparet contrarium : ita quòd dolus patris posset redargui:sæpe.n.parentes maligne se habent erga filios, l.4. ff.de inoff.test.Nam ex magno excessu patrimonij 3000.ducatorum,& etiam si esset 10.mille,in vnica filia congrua dos esset duc.2000.vt considerat Pau.de Ca.in cons.275.quod allegat.Dec.in præfato suo consi. 1. vol. Secundo excluditur pręsumptio boni consilij paterni pro filia,& per consequẽs, quòd ex charitate paterna præsumi debeat congruenter dotasse.nam habita ratione ad auidam & tenacem ipsius patris auaritiam iam notoriam,intantum quòd nedum ipsi filię,sed etiam masculo, ac etiam sibimetipsi deficiebat in necessarijs,veluti in indumentis , & diuturno victu . Item in consi.Pau.de Cast.concurrebant alię fœminæ vltra masculos:

51 los:hic vero vnica filia†& vnicus filius, & cõsequenter pinguius dotati debet:ut non sit minus legitima. Ita considerat Cor.cõs.100.in 3.vol.& ẽt Bal.per eadem verba in cons.67. ver.capitulum.de pr̃uo.& cõs.323.1.vol.Pau.de Cast.in consi.275.& Bar.cõs.34.ubi proprie loquitur in cõsimili Frãcisca filia, & existẽte vnica filia cũ alio unico masculo. Tertio ibi erãt renũciatio iurata à quo iuro nõ fuerat absoluta: & veniebat tãtũ ex capite enormis læsionis:& sic ibi vi renunciationis excludebat ẽt à supplemẽto legitimæ: & sic cum

52 renũciauerit exclusa apparet. Quinimò qñ†nõ teneret renunciatio:ut quia per errorẽ.vel metu,& tũc succurret mulieri,ut ibidẽ tenet Dec.cir.si. Sed in casu præsenti non fuit renunciatum legitimæ,nec eius supplemẽto,& fuit ẽt absoluta. Quarto in casu Dec.dos erat cõgrua, & non ita amplũ patrimonium:& tamen excipit ibi Dec.quando esset maximus excessus hic clarè demonstratus: quin imò dolus cum reuerentia patris: & inde motus conscientia, dicere pluries auditus est in morte sua velle omnia supplere in testamento,qđ facturus erat, & magis attendenda est consuetudo generalis,quam solius patris: vt dixit Bal.in cõs.386.vol.4.vbi proprie loquitur in patre dotante, & ibi declarat ꝙ paragiũ

53 consideratur,attenta,†qualitate personæ,& conditione quãtitatis patrimonij, & numeri liberorũ, l.si filiæ,ff.de lega.3. Nec ultra præmissa videtur obstare posse eidẽ Francescæ renunciatio facti patri,eam ex causa enormissimæ læsionis ex beneficio legis,mulier iurans, poterit contrauenire: consuluit Corn. consil.186.213.vers.his non obstantibus,vol.3.& plenè in consil.161.vol.1.versic.his non obstantibus 3.vol. Soc.in consil.266.versic.postremo vbi etiam dicit non requiri probationem minarum, & consil.263.volum.2.& consil. 220.eo.vol.Dec.consil.180.597.203. vbi etiam ꝙ transactio

54 †iurata rescinditur ratione enormis læsionis,& cons.60.in fin.curti.iunior consilio 141.versic.præmissis. Alexand.copiose in consilio 101.139.Cagno.in repetitio. legis, si quis maior. versiculo sed quid si iurasset, C. de transaction. Anchar.in repetitio. capituli: canonum statuta 11. principali articul. versiculo quid dices de iuramento, extra de constitutione Anchar. in consilio 330.in fin. Iason. in l. si p-

ctą,

cto,quo pœnam,in fi.verſ.extra gl.C.de pact.Barb.conſi. 60. 2.vol.in fi.tertij dubij.Abb.in c.cum cauſa,in 6. extra de em pt.& vend.& in c.cũ contingat, & ib. Ant.de But. de iureiur. Affl.in ſua Dec. 322.quantum vero ad M.Ant. & eſt bonus
55 tex.in particulári in l.cum minor 25. anno.ff.† rem ratam haberi,vbi loquitur in fortiori caſu, ut non teneatur ꝓmittens alium ratum habiturum, quando ille contrauenit capite reſtitutionis in integrum, quia enormiſſime læſus, vel ex falſa cauſa, fortius non tenebitur vir: cum licet adimpleuerit,tamen cõtrauentio vxoris oritur ex cauſis præfatis, vltra præfata extra capitula matrimonij promiſerat hic notarius
56 Io.præfato eius genero,& filię†alimenta,& habitationem, & licet non declarauerit pro quanto tempore,tamen intelligitur eorum vita durante,per tex.in l.cum hi.§.modus,ff.de tranſac.ibi: conſtat.n.alimenta cum vita finiri,& hr̃ in l.firmio.in fi. quando dies lega.cedit,& Affl.in conſtitutione comitib.de adiut.ꝓ mili.fra.uerſ.8.dubitatio.in verſ.12.quęro. & proprie in habitatione ſimpliciter promiſſa,eſt tex. iũcta gl.in l.ſi habitatio.§.vtrum,ff.de vſu,& habita.& facit l.fi.C. qui non poſsunt ad liber. perue.& probat tex.in l.cum qdã, & in l.annua,in fi.ff.de annu.lega.ibi non eſse veriſimile de vno anno ſenſiſse teſtatorem, ſed perpetuo deberi. Nec obſtat,ſi diceretur ꝙ diſceſſit à domo patris,in cuius domo alimenta pręſtari debebant,qtũs forte deberentur:nã imò de-
57 bebantur†in domo ipſius filię,vt ipſa prætendit,& viri:quibus promiſsa fuerant.Tex.eſt ſecundum ꝙ intelligit Ray.& Bart.in l.libertis,§.Lucius,ff.de alim.leg. l.annua,in princ. ff.de annu.leg.gl.in d.l. 1.C.de leg.Dyn.in regula,imputari, extra de reg.iur.in 6.& ita per multa tenet Iaſ.in l.cum.hi.§. vult igitur.ff.de tranſac.& And.de Iſer in conſt. comitibus, imò & fortius ipſis promiſſis in domo ꝓmittẽtia pſtari, qñ in ea cõmode morari,ſeu alimentari non poſſet, vt ex loco
58 arcto,ſeu ex facto,& moribus ſoceri dr̃ẽt†in domo alimẽtandorum. Textus eſt in l. qui concubinam,§.vxorem,ff.de leg.3.& in l.Caio Seio,§.imperator,ff.de alim.& ciba. leg.& in l.Meuia, ff.de annu.lega.& ſatis plene Spec.in tit. qui fil. ſint legiti.verſ.ꝙ ſi dixit in teſtamento.Quæ omnia concurrunt in caſu præſenti, ut ex probatonibus liquet, vnde ap-
paret

paret præfatum socerum,& successiue hæredem, teneri ad pterita, & etiam futura alimenta, per tex.in l.libertis, quos §. manumissis,ff.de alim. & ciba.lega.vbi tex.decernit præterita alimenta dẽri,licet per annos 18.pstita,nec petita fuisset, & est etiam tex.in l.quæsitum cum ibi not.de vsufruct.& in l.qui vsumfr.§.fi.ff.de vsuf.iuxta tex.in l.vinũ,ff.si cert.pet.& in l.in hac.ff.de tritica.vnde debet filius Io. Carlus quærere exonerationem paternæ conscientiæ, cum dici possit pa-
59 trem † peccasse,dum filię integrã legitimã nõ reliquerit, vt inquit Io.Fab.in §.intestatorũ aũt,inst.de her. quæ ab intest. defer.vltra ꝙ promisit ipsam filiam, & virum alimentare,& in domo tenere,ut petitum est,qđ proculdubio adimpleuisset,si testari potuisset,& sic censetur voluisse, ꝙ filius faciat post eius mortẽ l.cũ seruus ibi : ꝙ ipse viuus facturus sit, ab hęredibus satisfieri suis imposuisse intelligitur, ff.de cond. & demonstra,& plenè Dec.in conf.375.Pro parte vero Ioã. Caroli fratris, & partis aduersæ præfatę Franciscæ adducebantur contra præmissa, quod † virtute dictæ constitutio-
60 nis regni,in aliquibus,& consuetudinis Neapolitanæ pręal legatæ.si moriatur aliquis,à parentũ successione excludantur stantibus masculis, dũmodo de paragio dotatæ fuerit, & sic pariter exclusæ à legitima intestati censeri debent,ut inquit consulendo Ang.in suo consil.105.statuto cauetur: Paul.de Cast.conf.118.si.domina Cornelia: & conf.135.viso púcto, & firmat Alex.post alios,in l. Gallus,§.& qđ si tantum, ff.de lib.& posth.vbi subdit nunquam consulere voluisse pro parte contraria,licet pluries requisitus,& tradit Soc.in cõs.288. cum seq.2.vol.ubi subdit,hãc esse communem opinionem, cum alijs allegatis per Dec.conf.26.vbi idẽ testatur de communi opin.& latius in conf.276.& plene materiam exorditur Aymo. Crauc. in suo conf.11.& vlt.Compez.in suo trac.
61 de priuil.dot.in 5.par.trac.Secũdo adducit,ꝙ fauore † agnationis & familiæ, quæ per masculos conseruatur: potest statutum in totum legitimam tollere,nedum minuere ex causa,l.1.§.pen.ff.de vent.insp. Ita Bal.in l.cum lege,C.de epis. & cler.dicens ita seruare cõsuetudinem per totam Italiam, & plene Cur.iun.multa referens in suo conf.licet ab alimẽtis excludere non possit.& ita tenet etiam Bald.nou.in suo

trac.

62 tract.doti.in 6.parte.in 16.priuil.ꝙ † in terminis huius statuti, dos quæ debetur filiæ exclusæ arbitrio boni viri, debet potius commensurari ad aliméta,quam ad legitimã: & ideo cum constitutio regni,&consuetudo Neap.excludant filiam successione paterna,videntur etiam ipsam à legitima excludere. tamen disponunt, vt secundum paragium frater eandem dotare teneantur, seu alter masculus successor: & para
63 gium non erit proprie legitima sed † collocatio filiæ in matrimonium suo æquali seu pari,considerata qualitate perso-
64 narum,& regionis † consuetudine. Hinc paragium dicitur, parium gestus idest vt filia nubat secundum pares suas:& est quod diuersum à legitima, qui illa est limitata &certa sine personarum distinct.authen.nouissima,C.de in offic.testam. Dos autem secundum paragium est incerte: relata tantum à qualitate personarum,& locorum consuetudine. Et pari-
65 ter legitima non est debita filijs † in vita patris,sed post mortem,l. cum quæritur,C.de inoffic.testamen.,& in authen.de trien.& semis.§.1.Dos autem deparagio est debita,etiam in vita patris, per l.fi.;C. de doti. promissi ad quod pater etiam officio iudicis compelli potest: per l. qui liberos, ff.de ritu nup.Itẽ in bonis fratris, sorori nõ cõpetit legitima regulariter,l.fratris,C.de inoff. test.& tñ frater tenet dotare sororẽ,l. cũ plures,ff.de admi.tut.& declarat Neap.in præfata sua cõsue.si moriatur.in ver.paragiũ, & in terminis cõstõnis:in aliquibus plenè Dec.in cõs. 29.& ibi subdit paragiũ nõ importare legitimã. Vnde ex p̃missis resultat opi, Sal.in auth.res, q̃.2.not.C.cõmu. de leg.dũ vult dotẽ,q̃ filiæ exclusæ ex forma statuti debetur, nõ debere esse minus legitima, sequeret absurdũ,ꝙ pater in vita teneretur filiç assi gnare legitimam. Cuius cõtrariũ tenet Ang.quẽ oẽs sequunt in l. lex Corn.;ff.
66 de vulg.& pupil.cum filiæ nullũ ius † in legi tima competat in vita patris, vt ibi no.Bal.in l.quãuis. vers.extra quæritur, C.de fideic.cũ simi.& sic si cõgrua dos çstimari deberet vsq; ad legitimam.frustra esset dicta communis op.doc.Vnde esset lex ipsa imposita verbis,& non rebus.contra l.2.C.cõ. de leg.& ꝙ dos de paragio non debeatur correspectiuè ad legitimam patet:nam si alias filia æquali nubere non posset,de iure posset consequi integram portionem debitam ab intestato:

stato:

ftato:ut per And.in d.constitutione:in aliquibus & dignitas & qualitas personarum facit, ꝙ dos cõgrua contra mandatum testatoris cõstituatur ultra legitimã, ut in d. auth.res,ꝗ cum ibi not.C.cõmu.de leg.Idem etiã cõtra esse debet, videlicet,ꝙ qualitas personarũ & patrimonij & consuetudo loci operetur,vt dos conueniens esse dicatur,etiã citra legitimã: cũ in utroq; eadẽ rõ,ergo idẽ ius.vul.l.illud.cum si mil.ff.ad l.aqui.per quæ & alia,ita cõsuluit in spẽ Soc. cõs. 288. circa pri.in 2.uol.ubi subdit,ꝙ semper visum fuit sibi vnum som
67 nium,& ꝙ† vehementer errarẽt dicẽtes,ꝙ bonus vir nõ debet arbitrari,ꝙ dos congrua si minus legitima,& ponit exẽplũ in Laurẽtio Medices, qui ferè CCCM.florenorũ habebat in bonis,ꝙ si vnicã tantũ filiã haberet,& frẽs,à quib. fuisset exclusa,dicẽdũ non esset,ꝙ dos congrua eo casu ascẽdet ad centum mil. florenos,quas dotes vix Reges constituũt.Idẽ, si esset vnus rusticus diues 10.mille,cuius pares consueuerũt dare in dotẽ 10.vel 20.aureos, si haberet vnicũ filiũ & filiã, dicerem hoc casu dotem congruam filiæ esse duorum vel trium millium duc.& sic respectiue ad legitimam idem ecõ tra in nobili habente multos filios, & patrimonium paruũ ꝙ si haberetur respectus ad legitimam filiæ competentẽ,uix pauperi rustico nubere posset:nonne arbitrãda esset dos cõueniens, ut concedenter nubere posset, non habita ratione legitimæ?Ita etiã peroptime declarat Alb.bru.in trac.de exclus.fœm.9.artic. & aliquid per And.in d.cõstõne,in aliquibus.Et dato absq; veri præiudicio,ꝙ opi. Sal.& sequaciũ ꝓcederet,intelligi sanè debe t,ꝗdum filia dotatur à fratre , vel alijs post mortem patris,de quibus lex non ita confidit,tũc forsan tolerandum esset arbitrium boni viri versari,ut dos ipsa constitui debeat respectiue ad legitimam , & patrimonium patris.per text.in l.quæro.& in l.cum post.†.gener.ff. de iure doct. & in l. filiæ. ff. de legat. 3. & in d. constitutione , in aliquibus. & in consuetudine Neapod. allegatis idest, secundum paragium & facultates , quæ iura proprie loquuntur quando filia patri in capillo superstes , post eius mortem nuptui traditur à fratre , patruo , uel nepo-
68 te , aut tutore , sed si † ab ipso patre filia maritatur, reseruatur à iure eidem patri arbitrium in constitutione

dotis

dotis:cum nemo alius bonus vir melius arbitrari possit pro filia,quam pater ipse,l.nec in ea. ff. de adul.cũ nullus amor vincat paternum,l.fi.C.de cura.furio. & qđ patri visum est competens,non debet alteri incompetens uideri,l.si furioso puberi,ff.eo ti.ut pater suarum rerum moderator, & arbiter possit pro filia dotẽ ꝑ suo arbitrio cõstituere,licet non respe ctiue ad eius patrimonium,& longe minus legitima,cũ sit ẽt ab ea exclusa existentib.masculis,cum possit pr̃ bona,maxime p ipsum quæsita,ꝑ libito alienare,ẽt vsq; ad abusum, l.sed & si l.§.consuluit,& l. si quid possessor,§.sicut,ff.de pet. her.ne alias dicamus interdici ingenuis hoĩbus liberã suarum rerũ administrationẽ,l.nõ vsq;adeo,ff.si quis à par.fuer. manu.possetq. filia pręmori.& bona ipsa paterna minui,vel amitti supstite patre.Bal.in l.quãuis, in fi.C.de fideic. Alex. cons..181.uolum.5. Ergo cum non possit legitima considerari in uita patris,nec etiam plus respectiue ad legitimã, quæ nulla est,arg.l.in testõ,ff.de cõd.& dem.p quæ ita in indiuiduo in spẽ cõsuluit Pau.de Cast.cons.108.secundũ vnã impressionẽ alias 270.super 1.quæsito in 2.3.dubio,& cons. 420.visis,& pònderatis, cũ cõs.seq.in nouis.& tãdẽ cõcludit
69 filia à patre dotatam,minime petere†posse supplemẽtũ do tis,cum si fuerit à patre dotata, & constituta dos, quæcunq; sit,censetur congrua ex præmissis,& idẽ refert. & seqt̃ Alex. cons.33.volum.3. Corn. cons.107. in hac consultatiõne, 2. vol.Soc.plenè in cõs.288.vol.2.Curt.senior cons.45.statuto &c.vers.venio ad 3.art.Bal.in l.scimus,¦in fi.prin.C.de inoff. test.Idẽ Bal.& Paul.de Cast.in auth.res quæ. C. cõm de leg. & idẽ auctoritate præfatorum, in terminis constitutionis re gni,consuluit Dec.in præfato cõs.26.vbi concludit,quandã do.Franciscã de ciuit.Aquilæ, à patre dotatã in mille,nõ debuisse admitti ad supplemẽtum legitimæ siue paragij stante dotatione paterna, licet dos lõge minor legitima fuisset, & facultates paternæ satis pingues,quia satis est illã fuisse ma ritatam,secũdũ paragiũ suo pari,& concedẽter,& ꝙ consecu ta sit cõngruam dotem, secundum qualitatem personarum, & morem regionis,iuxta tenorem constitutionis regni:quæ nihil aliud requirit,nisi ꝙ filia de paragio nubat.& idẽ duplicat in suo cons.35.ad fi.& cõs.89.in fi.cõs.181.& ita ẽt fir

mat

mat Affl.in d.cõstõne,in aliqb.verſ.ſed an pr̃.& Marã.in diſp.10.nu.11.verſ.limita multũ ſingulariter,& nouiſſime Pariſius Car digniſſ.in ſuo cõſ.26.nu.88.& ſeq.in 3.vo. Sed cũ in caſu ꝓbatũ ſit cõſimiles dotes inter cõſimiles perſonas, multũ.n.cõſuetudo hæc inter ciues attẽdẽda eſt:vt bñ conſiderat Cor.in ſuo cõſ.115.in hac conſultat.3.vol.& cõſ. 107. vol.2.ubi dicit, ꝙ licet alias cõſueuerit tenere opi.Sal.tñ ubi mos regionis eẽt in cõtrariũ,tenet indiſtinctè illũ eẽ attẽdẽdũ:oĩno dãdo hoc tẽperamẽtũ opi.Sal.& ita ſp cõſuluiſſe,vt paret ex alijs eius cõſilijs,& ita ẽt tenet Brun.in trac.excluſi. fœm.9.art.in fi.& certe ſi cõtrariũ attẽtaret, totũ ferè regnũ, nedũ ciuitas,diſcordijs ſubuerteret,vñ ꝓſuppoſito,vt ſupra, ꝙ filia præfatæ non debeatur legitima, cum ab ea excluſa ſit p cõſtitutionẽ,& cõſuetudinẽ,& cõgruæ dotata pariter a ſupplemento legitimæ excluſa ſit,'vt ſupra retuli: & ſic ſi nõ dat̃ ꝓ exiſtentia legitime,qñ̃o poterit cõpetere ſupplemẽtũ legitimæ?ita optimè p plura cõſiderat,& firmat Ang.ĩ d.ſuo cõſ. 105.ſtatuto cauet̃,refert& ſeqt̃ Soc. in d ſuo conſ.288.

70 vol.2. Nec militaret, † ꝙ cõgruẽtia dotis,ẽt à patre data, debet conſiderari ad bona,quæ remanſerunt tpe mortis patris, quo caſu arbitrio boni viri debet commenſurari ad legitimã,ut uidet̃ voluiſſe Dec.in cõſ.276.poſt Bal.nouel.in trac. doti.in 6.par.16.priuil.Pau.de Caſ.cõſ.131.licet iſta domina Liſa &c.quia Decius loquitur contra communem,& veram opinionem,de qua ſupra,ꝙ quãdo dotatur in vita parris per ipſum quo tempore nulla conſideratur legitima , maxime in filia excluſa p cõſtõnẽ regni, ſp cenſet̃ cõgrue dotata, & de congruitate nullatenus conqueri ꝑt p ꝓmiſſa , loquitur

71 ẽt†ꝓſupponẽdo filiã fuiſſe ſatis incongrue dotatã,& incõpetẽter, quo caſu da to tã maximo exceſſu, dicit, ſaltẽ indicis officio ipſi filiæ ſuccurrendũ:ut ẽt innuit Pau.de Caſt.in d.cõſ.108 aliàs 270.ſup 1.quæſito. exemplificando in patre habẽte 10.mille in bonis,& dedit ducentũ in dotẽ: ꝙ nõ eſt hic,nam ut ſupra oſtenſum eſt,bene procedit dicta communis opinio, ita ꝙ non eſt opos recurrere ad arbitrium alterius boni viri, cum ſatis pater in vita conuenienter prouiderat filiæ . Præterea Dec. allegando Bald.nouel.loquitur, nedum quando dotatio fuiſset nimis indiſcreta,& minima

ſed

ſed etiam quando facultates paternæ auctæ fuiſſent. Primo caſu loquitur Bal.nouel.& aliter tenet cum opin.communi: quam etiam firmauit in d. conſ.26. & alijs ſupra allegatis, quamuis in hoc nec Bal.nouel.nec Decius bene ſentirent, cum, ut ſupra fundaui in dotatione facta à patre in terminis dictæ conſtitutionis, & conſuet. Neap.ſic habetur reſpectus ad patrimonium: ſed tantum ad ipſam rollocationē filiæ de paragio,& licet dubium ſit,an † quando pater in vita
27 aſſignauit filio legitimam.ſi tempore morris reperiuntur auctæ facultates, poſſit filius petere ſupplementum legitimæ, habito reſpectu ad facultates, quæ ſunt tempore mortis? &. p Iac.But.& Bal.in l.pactum,C.de colla.attamen quādo dos datur à patre uiuente,maxime vbi excluditur à ſucceſſione ex forma ſtatuti,tum quia ei legitima non debetur, tum qa tenetur dotare in eius vita,illud tempus attenditur,& non mortis,& ſi pater eo tempore congrue dotet,ſemel fuit liberatus merito obligatio ſemel extincta non poterit reuiuiſci p iura vulg.ſecus in legitima,quæ debetur filio, conſiderato tempore moreis,ita formaliter reſpondet Carol. ruin.in d.l. gallus,in §.& qđ ſi tantū.nu.13.in fi.ff.de lib.& poſth.& pariter nec obſtat dec.Paul.de Caſt. in d.cōſ.131.licet quia ibi loquitur, quando fuiſſet à patre maritata, nulla dote conſtituta,tunc nulli dubiū,ꝙ poſt patris mortē filiæ debet̄ aliqd pro dote. arbitr. boni,vt optime concludit in illis terminis Paul.ibi.& ita formaliter etiā reſpōdet ad illud conſ. Affl.in d.conſtitutione,in aliquib. verſ.an aūt.pater. & Rom.in loco præfato.ex quib. non obſtante conſideratione Decij in d.conſil. 276.præfata communis concluſio firma remanet. Præterea excluditur etiam p̄fata mag. Franciſca per eius ꝓpriam confeſſionem iuratam.dico renunciationē,& etiam à ſupplemento paragij ſeu legitimæ,per tex. in c.quamuis. de pact.& ibi doc.in 6.& conſuluit Dec.in d.conſ.26.cū infinitis allegatis p eū. Vn̄ ſtāte Aqliana ſtipulatione,& acceptilatione in inſtrō renunciatione p̄ſatæ,p quas excludit̄ à iure renunciatione & acceptillatione extincto,non poterit habere regreſſum ad ius extinctum,vt cōſuluit Ro.conſ.22.Prę- terea,ſicut quādo ſtatutū excludit filiā dotatā, & mandat eā dote contentam,nihil plus petere poſſe, filia de modicitate do-

dotis,quæcunq; sit,non pōt vlterius conqueri,vt plene Cur. Iun.in conſ.15.multos refert.ita & pariter, qñ dote recepta renunciauit promittendo aliquid vlterius non petere, & ēt
73 Aym.Crau. † dicit in ſuo conſ.11.nu.14. Nec dici poſſet renunciationē hanc non repellere renunciantē, vt enormiter læſam,ſecundum opi.Anc.in regula acceſſoriū, & in c.1. de conſt.præſertim cum ex renunciatione pfata dolus arguat: imò & metus reuerentialis,ſecundum Pau.de Ca. in conſil. 170.contra ſuperius conſulta,& ſequitur Dec.in cām matrimonij.de off.dele.non habeat hoc locum in maiore renunciante cū iuro,prout in caſu,in quo ſumus, & hoc ſecundū cōem opi.per tex.in d.c.quamuis.& in auth.ſacramenta puberum,C.ſi aduer.vend.& in l.j.C.de reſcin.ven. & in c.1. & 2.de emp.& ven.cum relatis per Alex.in conſ. 42. volu.1. & Curt.Sen.in conſi 44.& conſ.66. Item, ſi recte conſideretur
74 in filia excluſā à ſtatuto, non poteſt † conſiderari talis læſio ſufficiens ad reſciſſionem renunciationis factæ, cū in ea non habeatur rō ſucceſſionis, aut legitimæ ex pmiſſis, ſed duntaxat ad congruitatem dotis de paragio, in qua in caſu præſenti non pōt dici,imò nec cogitari læſio vltra dimidiā: ſed nec etiam in vno numo.ita formaliter reſpōdet Deci.in præfato conſ.26 in fi.& in conſ.131. imò etiam vbi læſio ptenderet circa ſucceſſionē prnam, tñ qa filia ipſa renunciauit penes patrem tunc ſuperſtitem,quo tpe nullum ius formatum filiæ competebat d.l.j §.ſi impuberi.ff. de colla.bon. conſideratoque euentu dubio, cum potuiſſet filia ordine turbato præmori,& pariter facultates prnæ forſan aduerſante fortuna diminui,& ſic ſtante re dubia,nulla poteſt læſio ptendi,per plenè no.in l.j.C.de pact.& in l.de fideicommiſſo, C.de tranſact.& ſic filia ēt minor non excluderetur.ita ad literam ſīr.Pau.de Ca.in d.conſ. 170. contra ſuperius conſul. in fi.Cœp.cōſ.17.verſ.ſecundo mō pōt.& optime Ripa in li. 3.reſpō.c.15.ver.nō obſt.itaq; prima rō.in ti.de don.& Grad. ſubdens formaliter infraſcripta verba. non obſtat itaque 1. ratio fundata,in d.c.quamuis.quod habet locum ēt in renūciatione gratuita,ſecundum cōem ſñiam doc.quia rñdetur, qꝫ loquitur in renunciatione hæreditatis prnæ facta ipſi priuinēnti,& ſic in renūciatione iuris cōſiſtētis ī ſola ſpe, p quā

non poterit filia renuncians dici læsa,cũ accidere põt,q̃ nihil consequat̃,vt q̃a p̃moriat̃,l.nã & si parẽtib.ff. de inof.test. vel q̃ pr̃ facultatib.labat̃,vt supra dictũ est, & ꝓut Paul. de Cast.aduertit,q̃ cõsiderat in p̃fato cõs.175.subdẽs,quòd multũ refert,an p renunciationẽ in patrẽ p̃iudicet minori in hæreditate iã acq̃sita,an acq̃rẽda, nam q̃n filia remittit pr̃i ius succedẽti,nõ iniuriat̃ à pr̃e,cũ non habeat pr̃e viuẽte aliq̃d ius formatũ in eius hr̃ditate, q̃ rõ cessaret in renũciatione iuris iã acquisiti,nã enormis læsio dũtaxat dr̃, q̃ ius q̃situm tollit,nõ q̃ iuri q̃rendo derogat.l.si spõsus,§.si maritus, & l. fi.ff.de don.inter vir.& vx.& plenè Alex.cons.12. vers.sed p̃fatus,cũ simili.ex q̃b.ita nouissime cõsul. Aym. Craue.consi. 114.nu.13.cum seq.& Card.Paris.cons.26.nu.81.vol.3.Nec suffragat̃,quòd hmõi renũciatio ꝓcessit ex metu reuerẽtiali,ac minis pr̃nis,p dictum c.quamuis,cum vulg. & licet nõ ꝓbetur concludenter,tñ cũ fuerit congruè dotata,de iure,& honestate debet esse dote contenta sibi assignata,& pr̃no iudicio acquiescere,cũ nullam iustam causam contradicendi habuerit,nec læsionem prętenderet.Vnde hr̃ ꝓ consentiẽte. Ad tex.in l.ij.§.ad voluntatem,& in l.si cum dotem,§.eo autem tpe ad fi.& in l.dotẽ,cum vtrobique no.ff.sol.mat.Quin imò,& si coactè renunciasse p̃tendat̃, cum fuerit actũ id, ad quod de iure,& honestate tenebat̃,ex p̃missis minime conqueri põt,argũ tex.in l.fi.in fi.ff.quod metus cã. Concurrente insuper,q̃a ab eo tempore vsque ad p̃sens fuerunt multa matrimonia contracta inter filias ꝓcuratorum cum doctoribus similibus,& non minoris conditionis,& gradus,cum simili dote duc.800.patribus ipsas dotantibus, vt fuit in filia egregij Iulij vicedomini,nupta mag.Ioanni felici Scalaleone,& in filia egregij Francisci Barba,nupta magn. Iõ. Anto. Brancaleoni.Ad And.in constõne,in aliquibus,& ad Marin. de Caram.in const vt de successionibus,in verb. coniugatæ, & ad Neap.in consue.contra instrumentum,qui vñr tenere, quòd filiæ debeatur huiusmodi supplementum paragij,vbi filia fuisset incompetenter dotata, & quòd si renunciauit patri,& cum iuro,non impediatur agere ad supplementũ, maxime vbi dotes maternæ fuissent amplæ, vt ibi per Neap.respondetur cum consi.Bal. 328. cum in cã Pisani conuentus

3.vol.

3. vol. vbi postquam firmauit filię dotatæ non competere ius contra testamentum,& dispõnem paternam,cum ei nulla fiat iniuria à patre,in cuius bonis filię non competit legitima propter exclusiónem statuti,ex cuius forma oĩs successio defertur filio masculo,in quem p̃r ẽt decedens ab intestato disponit,vulg.l.conficiuntur,C.de iure cod. Et quòd filia de patre conqueri non potest,sed potius de statuto, eleganter subdit,quòd statutum ipsum facit testm̃ patris, pater aũt est ipsius statuti executor,& demũ in vers.quærit secundo responso subdit formaliter.Quæritur secundo, nunquid cum Thora fuerit dotata in minori quantitate,quã Gemma,& filiæ naturales quondam Ioannis, Dña Ioannina filia Thoræ possit dici dotata,cum respectu aliarum duarum,non videatur sufficienter dotata,ac ẽt attentis facultatibus Coscij. quæ maximę fuerunt.An videatur non exclusa,eo quia non dotata,vel saltem locum habeat dotis repletio, quasi statutũ de replenda dote videatur intelligi causaliter,puta de dotata secundum facultates patrimonij. Ad quod dubiũ respondendo,concludendum est,vt supra ,eamq; dominã recte appellari dotatam, quantum attinet ad ꝓpositum , cum fuerit arbitratum ad laudum patris dotata. Pro quo in dubio præsumit:arg.ff.de tut.& cura.dat ab his,l. scire oportet,§.sed & si quis,in prin.ff.quod met.cau.l.isti quidem,§. fi. cum simi. par.n.affectionis cã in patre,suspicionem fraudis remouet, ff.de rit.nup.leg.penultim.§. 1.nec quæri debet de Thora, si est debitum verisimiliter consecuta, quod alijs parens plus debito gratis contulerit,vt in auth.de nup §.illud quoq; maxime cum statutum Pisanum arctet patrem simpliciter de dotando,non expressa certa quantitate. Sufficit ergo quòd sit filia dotata,nec curandũ sit de mõ,cum satis sit deseruire verbis edicti,ff.de exercitoria,l.j §.si is,q̃ nauẽ.nec aliquo iure p̃r filiab.cogit̃ æquales dotes distribuere,imò põt inęquales ex p̃sonarum diuersitate,quib.contingit filias collocare, cum dos constitui debeat etiam secundum conditionem viri,& maior debet conferri nobili,quam ignobili,vt ff.de iure dot.l.cum post.§.gen.& C.de dot.promiss.l.si voluntate, &
75 ff.de verb.obl.diuortio.Amplius est, † quòd facultas patrisfam.non æstimetur tantummodo ex cumulo patrimonij,

ſed ex qualitate perſonarum, & conditione: vt dicit optime Bar. in l. 2. ff. ſol. matr. Quia igitur Thora dotata, vř ſtatutū de ſucceſſione ab inteſtato de ipſa loqui, & fruſtra ex ſui per ſona repletio poſtulatur: vt no. Dy, ff. de leg. 3. l. Lucius. Hæc Bal. ad literam, cuius verba inſerere volui, qa vix ei us conſiliū reperitur, pp impræſſionum varietatem, cuius auctoritas iura, rationesque proculdubio decidunt caſum noſtrū; maxime attenta conditione viri ipſi us Franciſcæ, qui quidē firmari non poteſt meruiſſe maiorem dotem, cum ēt minorem receperint, ſeu conſimilem alij doctores ſupra noīati eiuſdem conditionis. Itē And. in d. conſtitutione: in aliquib. non figit pedes, & ſine lege loquitur. Sed tantum refert ita no. Carol. in Longob. in l. ſi pr̄ filiam, de ſucc. & in l. 1. de eo, quod pater filię, qui Carolus ſi recte inſpiciatur, tenet totū contrarium: nam in d. l. ſi pater, la 1. vbi tex. dicit, ꝙ filia debet eſſe contenta de eo quod recepit die nuptiarum. Oppo. de l. 1. de eo, ꝙ pater fili vbi pater non poteſt defraudare filiā tertia portione, & reſpondet, ꝙ tex. in d. l. ſi pater. loquitur, quando pater decedit cum filio maſculo, quo caſu filia dēt eſſe dote contenta, nec poteſt petere ſupplementum, tex. aūt in d. l. j. loquitur, quando pater decedit ſine filiis maſcul. ſed extraneo hærede inſtituto, quo caſu non poteſt defraudari legitima, & petit ſupplementum, & ita intelligendus eſt And.
76 Pręterea And. ſe remittit dictis ſupra in ea conſtōne † per eum, ac ēt dicendis inferius, vbi in ver. nos dicimus, in dando paragium non attendendi quantitatem ualoris portionis tertiæ vel dimidię, & ſic reſpectiue ad legitimā, ſed illā quantitatem, per quam pōt pari nubere, & ibi ſubdit optima exempla, unde de magiſtratu eſt in facto, dictam Franciſcā nupſiſſe ſuo æquali, ergo de ſupplemento petito non eſt tractandum, qn̄ ergo filia nubit pari: non pōt ad recepiſſe dotē minorem paragio, ſi eſt minor legitima, poſtquā Andr. reſidet in hoc, ꝙ paragium non commenſuratur cū legitima, ſed conſtituit̄ ſecundum qualitatē, & condōnem pſonarum, & eadem rōne tollitur dictum Marini, quia ſimpliciter refert no. p Carolum in d. l. ſi pater filiam, & eius dictum intelligitur, ꝓut ſupra dictū eſt, vt And. in loco pręallegato ſimiliter Neap. in d. conſuet. contra inſtrm vř prima facie ſatis aduerſari.

aduersari.Sed si recte & medullitus ponderetur,retorquet in contrariũ.nã Neap.in illa consuetudine q̃d si filia loquit̃ re tentis terminis p̃cedẽtis q.q̃ incipit,ꝙ si pater sed in p̃cedenti q.Neap.dicit,ꝙ si filia minor quietasset patrẽ de dotib.maternis cum iuramento,si est læsa,non obstante iur̃o põt ni-
77 hilominus cõtrauenire p̃ viã restõnis:nam † iuramentum non operat̃,nisi q̃a facit eã maiorẽ:nõn aũt excludit,q̃n petere possit restõnem aduersus læsionẽ. Quia habens duo iura si vni renunciat,alteri renunciasse non v̄r,in sequenti qõ. q̃ allegatur ex aduerso similiter loquitur,q̃n filia minor dotata à patre cũ dote minore paragio renunciat cũ iuramento bonis paternis & maternis,si dotes maternæ amplæ sunt, tãquã læsa,nihilominus petere põt supplementũ paragii,p̃ supra dictam rõnem,q̃ habet duo iura,si renunciat vni &c. videlicet quia læsa,& quia maior : & sic iuramentum quãuis tollat vnum obstaculum:s.minoris ætatis,non tollit aliud,videlicet læsionis,secundum eum. Sed Francisca erat maior, & nulla lęsio considerari potest,quia renunciauit patri superstiti,ergo excluditur à petitione supplementi , obstante maxime iuramento,aduersus quod absolutio peti non potest:vt firmat Archid.Imo.& Philip.Franc.in d.c. quamuis , de pactis gl.& doct.in l.2.C.de rescin.vend. & in c.penul.de emp.& vendi.& Iasõ in d.auth.sacramenta puberum. Corne. ibi post multa Ancha. sibi contrarius in consil. 433. postquam ista domina,& consil.36.in nouis.Imol. in consil. 1. Abb.consil.171.In hac causa.Roma. in consil. 437. in casu proposito.& late Alexand.consil.92.59. volum.1. vbi subdit hanc esse communem opinionem , & plene Deci. & Curti. Senior,consil.44.& idem Curt.consi.66.vers. Sed præmissis. Soc.consi.115.vol.1.Dec.consi.31.late Rubeus consi.12.nouissime.Gozad.consil.9.nume.64.Item Neapol. dicit filiam posse petere supplementum:quia iuramentum ad bona paterna non habere regressum,intelligendum est per viã successionis,ergo quando renunciaret ex omni capite,& ex quacũnque causa,vt in casu,de quo queritur secus esset. Preterea,Neap.dicit filiam posse petere supplementum:quia iurãdo ad bona paterna non habere regressum intelligitur per
78 viam successionis.Item Neapo. † in eadem q.ibi: nisi fuis-

ſet certificata limitat eius opinionem non procedere, qn filia fuiſſet informata,& certiorata de viribus patrimonij de minore paragio,quo caſu dicit non poſſe petere ſupplementū, vt in caſu pſenti ex tenore renunciationis apparet certiorata,& informata,& tanto magis ſtāte iuro,† ad quod certiorata accedere pſumit.per tex.in c. ex reſcripto. de iureiu. & ibi gl.& Bal vlt.no.& tradit Alex.in l.ſciendum, ff. de verb. obl.Ant.de But.in c.ſi diligenti,extra de foro comp.& plene Alex.conſi.42.in 7.arg.1.vol.& Bolog.in ſuo conſ.3. in fin. Guido papæ in ſua dec.227.vbi dicit in arreſto ita fuiſſe deciſum.His itaque pro vtraque parte licet maiores fimbrias dilatando,allegatis,& fundatis, circa cauſam principale motam per præfatam magn.Franciſcam.

79

DECISIO CII.

QVO vero ad cām motam per pfatum Io. Carolum aduerſua mag.Io.Benedictum virum ipſius Franciſcæ,quòd caſu in quē cōdemnaret ad petitum ſupplementum paragij ſeu legitimæ, breui manu Io.Benedictus ipſe tanquā promiſſor renunciationis præfatæ Franciſcæ eius vxoris, & quòd vocaſſet ſe dote ſibi aſſignata contentā,& aliquid amplius non peteret, condemnaretur ad intereſſe ex cā contrauentionis præfatæ: Et quæſitus mag.Io.Benedictus ipſe prętendat, quòd præfata eius vxor id faciat iure permittente,cum læſa enormiter fuerit,& ſic eius renunciatio & promiſſio de habendo ratam renunciationem præfatam,recipit eandē condōnem,quā & ipſa renunciatio:q ſi de iure & ſecundum naturam actus reſolui pōt,non dr. contrauentum,nec iurm eo caſu aliquid operat,cum non extendat contractum extra ſui naturā. Sed tm̄ addat vinculum religionis ad obſeruandum,vulg.l.fi.C. de non nume.pec.l.fi.ff.qui ſatiſ.cog. per quæ multa verba effundens,ita voluiſſe vr Corn.conſ. 11.vol.3. quod quidem recte intuenti non meruit allegari in contrarium,nam quæſitus dicit,quòd ille,qui promiſit dictam Comitiſſam renunciaturam,& ratam habituram illam donationem,ſi ipſi donanti ſuperuenerint filij, quo caſo ex natura actus de iure donatio ipſa reſoluitur,nec donans,nec pmittens dicuntur contrauenire,poſtquā actus ex ſui natura reſoluitur, & in

hoc Corn.bene dicit,& hic casus non habet difficultatem,si cut in simili dicimus donantem cā mortis,& in verbis executiuis pmittentem non reuocare,si superuiuit donatarius prædecedat non contrauenire,sed ipsam donationem ex sui natura resolui,vt est solemnis decis. Bal.cōiter approbata in l.cum quis,ff.de cond. ob causam. Et hic non est casus nr̄. Quęsitus vero Corn.dicat idē esse, si donans vel renuncians contraueniat ex capite læsionis,æquiparando hanc contrauentionem illi resolutioni contractus,quæ ex se fit, uidelicet p superuenientiā liberorum,& in hoc male loquit̄, nam termini sunt diuersi:cum primo casu actus resoluatur ex sui natura,cum à principio sit reuocabilis. Secundo casu secus, nam de natura contractus est,quòd inuiolabiliter seruetur, l.j.ff.de pactis,l.1.ff.de const.pec & quamuis læsio interueniat,non resoluitur contractus ex sui natura,sed opus est,vt ad rescissionem agat̄:& tunc iur̄m nedum reddit vinculum, sed dat robur contractu, excludendo beneficiū restōnis ex capite læsionis,vt supra fundatum est:tanto magis in casu p̄senti,ubi nulla subest læsio extante renunciatione facta patri p vxorem p̄fati mag.Io.Benedicti. Hinc Ripa referendo consilium Corn.in l.si vnq̄, §.q.de reuoc.don.dicit inspiciēda esse diligēter uerba ꝓmissionis,& stipulationis:quasi † dicat,vbi ꝓmissum est non cōtraueniri p uerba repugnātia.i. quacunq; rōne,occasione uel cā,& tam de iure, q̄ de facto, ut hic gestum est,tunc quauis ex cā contraueniat̄, bene cōmittitur stipulatio ad interesse.q̄q̄ quòd tam si adsunt dicta uerba specifica,quā si non,adhuc hr̄ intentus, nam † ꝓmittens aliquem ratum habiturum,& non contrauenturū,neq; molestaturum,intelligitur tā de iure,quā de facto, p tex.in auth.de fideiuss.in prin.p quem & alias cotas utrunq; tradit Dec.cons.6 13.& uerba,& mens contrahentium attendi debent,ut sint conformia rōni:alias frustratoria fuisset illa cautela pr̄is,quòd gener ꝓmitteret hanc ratihabitionē,& non contrauentū iri p uxorem,nisi de facto,sed quā de facto agētē excludendā,non esset opus auxilio generi, nec est ferendū dicere,quòd hæc contrauentio fiat ex nouam cā,tunc incognita, ex quo iur̄m habet uim certiorationis. Qui effectus certiorationis,cum sit effectus consummatus, non tol-

litur ꝑ obtentā absolutionē,q̄ tm̄ ad finē agendi cōcedit, & quāto plus figurat p̄fatā Frācifcā reluctasse renunciationi faciendæ,tanto magis arguit informata de virib. patrimonij,& nunquā pōt dici noua cā, quæ traxit originē, & cām de p̄terito,cum inspici debeat initiū,ergo &c.Et sic cum p̄fatus vir ꝓmiserit,ꝙ præfatam eius vxor Francisca renunciet, sic ꝓmittendo se facturum,& curaturum, & ꝙ nec excusari potest ꝓmisisse factum alienū,& fuerit iā iudicialiter interpellatus super obseruantia renunciationis præfatę,& ꝓmissionis,contra eum est iā commissa stipulatio ad interesse, ꝑ ipsius vxoris contrauentionē, ꝑ l. stipulone non diuidnnt, vers.Celsus,ff.de verb.obl.l.si quis ab alio cum simil.ff.de re iud.& plenè Aret.in l ita stipulatus,ff.de verb.obl. & consuluit Soc.cons.288.vers.circa quintam,q & cōcludit bene Ma
82 rant.in sua disp.7.licet † possit dici maritū talia ꝓmittentē, faciendo quidquid potuit,excusari à periurio,& a pœna, ꝑ ea,q̄ refert Affl.in decis. 295. attamen qn̄ verba ꝓmissionis sunt ita late concepta ꝓut hic, concludit oīno ad interesse teneri.Nec posset excusari,ꝙ ipse adimpleuit,& vxor renunciauit,q̄a stante ꝓmissione, ꝙ vxor realiter, & cum effectu renunciabit,non refert tm̄ verbis fuisse renunciatū, nisi cū effectu renunciatio ꝑmaneat & obseruet:arg. tex.l.j.§. hæc verba,ff.quod quisque iuris,,& in c. relatum extra de cleri. non resident.maxime dum in contractu exprimuntur verba illa realiter,& effectualiter,seu cum effectu, quod verbo tantum fit.Ita in spē consuluit Soc.cons.143.vol.1.maxime,cū ꝓmiserit,ꝙ Francisca ipsa confitebit se dotatā de paragio., & vltra,quæ verba habent tractū successiuū de futuro, non sufficit semel verbotenus adimpleri,cum ſp loquantur,& sic cum hodie asserat Francisca ipsa contrariū,asserendo se minime de paragio dotatam,est effectus casus stipulationis,per tex.in l.stipulatio ista,habere licere,§.siquis forte,ff.de verb. obl.vbi stipulatio illa,habere licere,continet factum successiuum,in quo inspicienda sunt singula momenta temporū, & ab ea quis à principio liberari non pōt ꝑ illum text. ita Soc.in d.cons.288.vers.circa sextam,& vlt.q.& præsertim cū stipulatio nihil aliud in se contineat in effectu,nisi ꝙ præfata Francisca tanquam dote contenta nullum ad bona paterna

83 na amplius recursum hre potuisset,& sic † dispositio huius negatiuæ non adimpletur in primo actu,sed trahitur ad infinitum,per gl.not.in l.hoc genus, ff.de cond.& demonstr.& consuluit Old.in cõs.16.thema tale est.Secundo respondet, argu.à sufficienti partium enumeratione: & præsuppono,quod
84 quis affirmatiua hominis verificetur in primo actu,† tamen locum habet,si primus actus est ualidus. Secus,si nullus,aut sraliter suum nõ sortiatur effectum, gl.est optima relata ad tex.in l.boues,§.hoc sermone,uers.significantur.ibi,dum tñ legitime sint.ff.de verborum sign.bonus tex.in l.hęc conditio 1.ff.de conditio.& demonstra. Bal.in c.olim, de rescript. cum ceteris collectus per Fel. in c.innouamus prima limita
85 tio.de treuga,& pace,& suadetur naturali ratione,† quod tunc promissio uerificatur in 1.actu,quando dispositio ipsa in 1. actu consumit effectum suum,secundum intentionem partium,aliàs de vlteriori actu intelligitur,ut tradit no. Bal.in l.inuitus,ad fi.C.de procur.& per alia similia Dec.in consil. 562.Vnde aut renunciatio facta est valida,& tunc non tenetur præfatus Io.Benedictus ad interesse, aut non tenet,cum meticulosa prætendatur, & tunc tenebitur iterum cum effectu ad dictum renunciationem validam, aut ad interesse.
86 Nec potest excusari† fecisse eius posse, quia dato quod probaretur,prout non est,tenetur tamen ad interesse, per allegata per Soc.in d.cons. 288.& Marant.vbi supra,aliàs aperiretur via fraudibus, & malitijs,quia licet concludenter verificet de conatu viri exhibito aduersus uxorem,vt renunciaret ac
87 etiam de minis atrocibus, nonne hæc † omnia dissimulari possunt præambulo tractatu. & concertatione inter ipsum virum, & vxorem, ad hoc vt ab interesse eximi possit? prout in casu subtiliter considerat Socyn in præfato consi. 288. versic.sed tamen his non obstantibus,sicq. dicendum videtur,& contra omnia iura,& naturalem rationem, casu quo magn Francisca præfata obtineret, quod non creditur præfatum eius virum non teneri ad interesse. Nec suffragatur,quod de supplemento paragij,seu legitimæ requiratur præcisa mentio, & sic renunciatio, quod non fuit promissum in casu,de quo agitur: per text. in l. si quando, §. & generaliter, cum ibi nota. C.de inoffic testament. Quia atten-

attentis verbis capitulorum, & renunciationis, apparebit in spē renūciatū legitimæ, & eius supplemēto, ibi dum dicitur, pro integra parte, & portione, & supplemēto de legitima, quāto de ogni altra ragione si competesse, ò potesse competere, nemini dubium liberasse patrē de legitima, & eius supplemento, & tanto magis cum iuramēto qđ hēr uim specifici, vulg. l. cū pater, §. filius matrē, ff. de leg. 2. Censetur etiā renūciatū legitimæ, & eius supplemēto, ut d. Bal. in d. l. si quando §. illud, C. de inoff. test. & l. quamuis, C. de fideic. & l. 1. q. 2. C. cōmoda, Pau. de Cast. in l. in rōne. in prin. ff. ad l. Fal. Rom. plenè, in l. 1. §. siquis ita, ff. de verb. obl. & ibi ēr Ant. de Alex. Barb. in rub. extra de iureiu. Bol. cons. 3. in fi. Alex. cōsil. 181. perspectis, 5. vol. Dec. in sępius relato cōs. 26. nā illa generalis renunciatio omniū, ex quoruncunq. iuriū, ne sit sine effectu aliquid operandi, cum ad alia iura referri non possit, de necessitate importat renunciationē legitimæ, & eius supplementi, argō tex. in l. fundus, qui locatus. ff. de fun. instr. & in l. 2. ff de lib. & posth. iuncta doctr. Bal. in rub. C. de contr. emp. 9. q. & tanto magis ex verbis illis, & ponere dicto suo patre in loco suo, cedendo sibi oīa eius iura, & sibi competētia. ut tradit Bar. Ang. & Inno. in l. qui quadringenta 2. uo. ff. ad Treb. Ang. in l. 1. C. de actio. & obl. & sic proculdubio venit petito supplementi legitimæ seu paragij, & sic excludit mag. Francisca tanquam sine actione, & si aliter videretur S. regio cons. debet saltem eius vir ad interesse teneri. Pro parte uero præfati mag. Io. Benedicti, dicebatur ipsum non teneri ad petitum interesse, & sic non posse ad aliquid interesse condemnari, cum ipse in capitulis matrimonij tantū promiserit, tempore instrumenti dotalis celebrandi curare,
88 & facere† cū effectu, qđ Francisca præfata vocabit se dotatā de paragio, & vltra paragium de dotibus duc. 800. receptis, & pro integra parte legitimæ, & supplemento legitimæ, & portione dotium maternarum, &c. & tamen non promisit, qđ renunciabit legitimæ, de qua specifica mentio fieri debet, vt renunciatum dici possit, vulg. l. si quando, §. & generaliter, C. de inoff. testam. & ibi Bal. & Sal. & Alb. de Rosa. in §. cęterū, in auth. ut cum de app. cogn. Neq; virtus iuramenti operabitur renunciationem legitime in tertio. promittēte, in quo
adest

est defectus consensus. Ita Ias. post alios in l. de his, nu. 2. ff.
89 de transf. vbi fortius loquitur in muliere, quæ uocat se† dotatã de paragio, & plusq̃ paragio, & in spẽ in filia à patre dotata, decidit Nic. Boer. in sua 3. dec. nu. 7. vol. 1. vbi ẽt stãte iuramento, dicit hanc esse cõem opin. Ang. vero in §. cũ aũt, in fi. inst. de inoff. test. Neap. in consuetudine, contra instrm, vers. sed pone. Are. in l. 1. §. si quis ita, nu. 7. ff. de verb. obl. ubi talis renunciatio non extendit ad legitimã, qa de hoc iure nõ vr̃ intellexisse, & p eũdẽ in l. qui superstitis, ff. de acq. her. Affl. in cõstitutione, in aliquib. nu. 31. c. 2. de feu. dato in vicem l. cõmisso, vers. 6. fallit. dec. 178. vers. & in d. causa dubitatur. Guido Papæ. 93. Fed. de Sen. 115. Io. Lup. in repet. rub. de dona. inter. vir. & vx. ver. ex istis potest inferri ad q. num. 16. 18. sequitur Guliel. Bened. in repet. c. Raynutius, versic. in eo. testõ relinquens, nu. 220. Cass. in consuet. Burg. versic. des successione, vers. limita 6. vers. & facit ꝑ hoc tex. & aduertendũ est præmissa loqui in filia, quæ contenta dote, renunciat cũ iuramento bonis omnibus ut non comprehendatur legitima, maxime, quando à principio illam integram non habuit ut hic fortius. n. hoc procedit in viro ꝓmittente, ꝙ vxor renunciat, ut non comprehẽdatur legitima, nisi de ea in specie sit dictum. Isto. n. casu cessat difficultas: de qua per doct.
90 in l. in ratione, ff. ad leg. Falc. nisi in filio vel filia, †quæ habita parte pro sua legitima, renunciat patri cum iuramento bonis maternis & paternis: an tunc comprehendatur legitima. Ita in particulari voluit Galliaula distinguendo in l. 1. §. si quis ita. nu. 16. vers. 2. opponitur, ff. de verb. obl. Cum itaque hic sumus in viro promittente, ꝙ uxor renunciet bonis maternis & paternis, non venit legitima, de qua non est dictum, qđ etiam corroboratur probationibus factis, quibus arguitur fuisse in terminis. E nota: ij Io. ꝙ eius filia haberet lõge ultra legitimam. Præterea alia ratione in aliquo non tenetur, & quando exprese promisisset renunciare facere legitimæ, prout non est, quia in tempore limitato bona fide & solemniter adimpleuit: siquidẽ facti ꝓmissio est limitata, & certũ tpe determinata, s. ꝙ tpe instr̃i dotalis cõficiẽdi Frãcisca ipsa renũciabit bonis pr̃nis & maternis: & sic adijcit di
91 cta qualitas† & promissio ordinata à principio actus, vt verba

ba sonat: quo casu principium attenditur, nec reqritur actus perseuerantia, l. quid ergo in princ. ff. de his qui no. infa. ibi. prætor. n. ad initium nuptiarum se retulit. l. cum fuerit, ff. de cond. & demon. quia promissio ad principium & tempus in strumentu dotatis restricta est. Cum igitur mag. Ioã. Benedictus eo tempore palam & bona fide taliter se gessit, ꝙ iuxta minutam traditam vxor renũciauit, & sic ad aliquid vlterius non tenetur ad dissolutionem obligationis sufficit unicum
92 implementum l. inter † socerum, §. vlt. ff. de pact. dota. l. fin. ff. de bon. aut iud. possi. l. cũ pater certam, ff. de leg. 2. maxime, quia sumus in materia renunciationis, quæ est stricti iuris, & non debet extendi, ut supra dixi, cum non promisit, ꝙ fa-
93 cta renunciatione non contraueniet, & aliud est † ꝓmittere, ꝙ certo tempore renunciabit: & aliud ꝙ facta renunciatione non contraueniet, per tex. ad literam in c. ad audientiam. iuncta gl. in verbo, repetendum. extra de his, quæ vi metusve causa. & in c. ad aures. in uerbo, iuramentum. & ibi Abb. nu. 8. eo. tit. & est tex. in c. debitores. extra de iurei. & per Abb. in c. 1. nu. 6. 8. extra de extra de iurei. Bar. in l. si quis pro eo. nu.
94 10. ff. de fide. in quibus locis liquet † ꝙ promittens cum iuramento renunciare, non dicitur per iurius, si facta renũciatione contraueniat: quia hoc nõ iurauit, sicut alias qui tenetur sub pœna locare vel vendere, si locet seu vendat, deinde
95 † conueniat, non tenetur ad pœnam, quia adimpleuit locando. Ita Bar. quem sequitur Raph. Pau. de Cast. & Ang. in l. fideiussor, §. meminisse, ff. de leg. 1. vbi propterea dat cautelã, vt adijciatur, ꝙ promittit locare, & ꝙ patiatur eum in conductione persistere, alias sola conductione esset liberatus. Idẽ Bar. in l. si haberes, ff. de act. emp. & in cons. 181. & sequitur Pau. de Cast. in l. in numerationibus circa fi. ff. de sol. & late per discursum dixit Ias. in l. si fratres, in princ. C. de instit. &
96 subst. ꝙ sufficit † conditionem semel fuisse impletam, quamuis non duret implementum, & ideo dixit Bald. in l. si quis ita. versi. sed pone, C. de pact. inter emp. & vend. ꝙ si promisi
97 vendere & † vendidi, sed nolo tradere. sum liberatus. & idẽ in compromittente sub pœn. dixit in l. 1. nu. 4. C. de his, quę pœnæ nomi. & est bonus text. in ca. commissum. extra de dispositio. ubi iurans contrahere matrimonium, si postea pœnitcat,

niteat, uolens monasterium ingredi, poterit matrimonium contrahere, & ante carnalem copulam inde monasterium ingredi. facit text. in l. cum vxori, C. quando dies leg. ced. & in d. l. si quis hæredem, C. de inst. & subst. quibus habetur, q satisfactum est promissioni factæ per aliquem, si consul factus fuerit, eo ipso, ꝙ effectus est consul: quamuis postea cõtraueniat deponendo præturã. Et dicit Aret. in l. in substitutione. vers. sed contra præmissa, ff. de vulg. & pupil. quod si
98 alicui relinquitur, si se † aliquid facturum iurauerit, eo ipso ꝙ iurat, legatum consequitur, licet postea id qđ iurauit, non adimpleuerit: & allegat tex. in l. quæ sub cõditione. in prin. ff. de cond. insti. & faciunt dicta Io. And. in regula, indultum. de reg. iu. & procedunt præallegata, etiam quando actus nõ perseuerat culpa eius qui debebat adimplere, ut etiam tenet Ias. in d. l. si quis. prima limi. nu. 14. C. de inst. & substit. qđ non potest considerari in casu, de quo agitur, ut impleretur promissio, & uxorem induceret ad renunciandum, licet, & quis consuluit & fecit protestationes viro inscio doctũ est: & considerandum est, ꝙ quando præfata ex mente viri processissent, uti protestationes ipse fuissent solemniter factæ p notarium, vel ipsam ad eius domum asportasset, neç passus fuisset ipsam renunciare, sed quia putabat notarium Ioãnẽ habere in patrem, & impleturum promissa: bona fi. versatus omnia adimpleuit, vt Deus est testis. faciunt etiam dicta p. Alb. de Ros. in l. decet, ff. de reg. iur. dum volunt, ꝙ duret immunitas concessa ex nu. 12. filiorum, licet inde aliquis eorum moriatur. & faciunt. quæ habentur per gl. in l. Mart. in verbo, & collige arg. ff. locati. quem ibi sequitur Bart. & alij.
99 † dum tenent medicum, qui promisit infirmum à podagra liberare, quando sanauit, esse liberatum, licet ex interuallo idẽ redeat: qa de p̄senti tm̃ infirmitate uř cogitatũ: & in infinitũ nõ dẽt obligari. Sufficit. n. ad euitationẽ pœnę qõnem de facto impleri: licet illa nõ durauerit. d. l. si qs hřdẽ, C. de inst. & substi. & l. ob cãm, §. puel. ff. de manu, & vĩ casum istũ fuisse decisum p Cap. & in fortiori casu, in sua dec. 5. cõs. 93. vers. 2. dubitatum fuit, ubi decidit non teneri eũ, q promisit obligari facere vniuersitatẽ, quæ more solito cõgregata ratificauit, licet sine decreto, & sic nulliter. Sufficit. n. ꝙ q̃tum in

se fuit, bona fide adimpleuit qđ promisit, neq; in casu isto potuit cogitare futurū casum, in quē renunciatio ex noua causa emergenti citra sui culpā, nō teneat. Ita Pau. de Castr. in cons. 448. in fi. verb. 1. vol. & promissio hæc depēdebat, ne dū ex volūtate soceri, sed ēt ipsius gñi, q̄ nō sic contraxisset sub tali promissione, ꝙ facta renunciatione non contraueniet. quæ promissio a facto alieno dependens, videbatur impossibilis: quasi casu dicta stipulatio interpretatur contra stipulantē. l. quidquid astringendæ, ff. de verb. obl. & vt qđ minus sit, contineat. Nec militat, ꝙ dispō intelligi debeat de j. actu: tñ debet esse solēnis, p l. boues §. hoc sermone, de verb.
100 sign. nā solēnis est corā † iudice, notario, & testib. facta bona fide, vt parsimet articulat, & per testes, prout in 16. art Nec obstat gl. in l. huiusmodi, ff. de legat. 1. ꝙ de actu ualido de-
101 beat intelligi, nā † actus factus p metū, validus est, licet rescindēdus veniat p uxorē, p tex. in l. merū, la grande, §. volēti, & in l. 3. ff. qđ met. l. fi. C. eo. tit & melior tex. in l. dolo, C. de inutili stip. Non ergo possunt applicari iura loquentia, ꝙ debeat intelligi de actu valido, quia renunciatio ualida est: & licet metu, & verberibus patris ueniat rescindenda tamen valida est. Quinimò, & plus opi. præmissa procederet, ēt qñ esset ꝓmissum (qđ fortius est) nullā cōtrouersiā moturum, nisi dolo fuisset inductus ad talē promissionē faciendā: quia
102 † tunc potest contrauenire quantumcūq; esset ampla. Tex. est ad literam, in l. cū postea, C. de pac. & elegāter Anch. in d. conf. 330. Hic aūt dolo, & sub ꝓmissione alimētorū inductus est uir ad ꝓmittēdū renūciari facere vxorē, & ēt minis ipsius patris. Item, quādo hmōi ꝓmissio cōprehēderet legitimā, siue paragiū, nō tenetur, postquā socer eodē instāti ꝓmisit alimenta ipsi genero & vxori, & familiæ, cum habitatione franca, & lucro clientulorū maximo, quoru promissorum contemplatione fuit ꝓmissa renunciatio præfata, q̄ promissio renūciationis facta fuit proculdubio intuitu matrimonij, & promissionum præfatarum, vt no. Bal. in l. 1. C. de iure doti. Quibus omnibus cúm contrauenerit præfatus socer, licuisset etiam & ipsi genero contrauenire, per tex. not. in specie, in l. 1. C. de don. quæ submo. ubi donatio facta respectu alimentorum, promissorum, reuocatur, si alimenta

quc-

quorum contemplatione facta erat donatio, non præstabantur,& in l.fi.§.fi.ff.de rescin. vend ubi secundum pactum factum in fauorem venditoris, restringitur secundum primũ factum in fauorem emptoris,ut ita demũ locũ habeat,si prę fata impleantur. Vnde cum fuerit per socerum contrauentũ in præstatione alimentorum promissorum,& aliorum,quorum occasione promissa fuit renunciatio facienda,nec etiã ipse cogi poterat ad fieri faciendum d.renunciat. promissã. Ita in particulari d.Bal.in l.pollicitatione. ibi.& facit C.de don.ante nup.ubi quando promissio est facta per uirum cõ templatione dotis promissæ, quæ inde non est data, tunc ẽt vir non tenetur ad obseruantiam promissorum. Tex. est in l.cum proponas,C.de pac.Nã & fortius ductus ad contrahẽdum matrimonium spe successionis,quantumcunq; talis ꝓmissio non teneat,tamen potest agi ad interesse. Ita uoluit Dec.in l.pactum,qđ dotali,C.de pact.nu. 10. Itẽ, d. præfatus
103 †Io.Benedictus non teneri,quia etiam ꝙ renunciari non fecisset uxorem,posset contrauenire ex capite enormissimę læsionis,absoluta prius à iuramento, prout omnes firmant. Quod maxime in muliere procedit, ut consul Cor. in cõs. 166.vol.1.uer.his tamen non obstantibus,3.vol.& cons.89. in fi.& consil.27.vol.4.ver.ex quibus restat.& cõs. 186.214. 3.vol.uer.his tamen non obstantibus.Soc. cons.266.circa fi. ver.postremo.ubi etiam nota,ꝙ requiritur,ꝙ probentur minæ,& cons.263.nu.4.in vol.2.& 220.vers. sed istud secundũ fundamẽtũ:eo.vol.Dec.cõs.180.uer.sed tamẽ ꝑfatis minime
110 obstantibus,& cons.597 in fi.E melius cons. 203.ubi†etiã transactio iurata,rescinditur ratione enormis læsionis, & in præfato cons.180.subdit,hãc esse cõem opin. & cõs.597. in fi.& melius cõs.203.ubi proprie loquitur in dotata à patre & in cõs.68.in fi.Cur.iunior,cõs. 141. vers.præmissis tamen. Alex.cõs.101.& 139.Cagn.in rep.l.si quis maior. ver.sed qd si iurasset,C.de trãs.Anch.in rep.c.canonũ statuta,11.principali art.uer.ꝙ dices de iuro,extra de cõst. Anch.cõs.330. in fin.Ias.in l.si pacto,quo pœnam,in fi.ver.extra gl.C.de pact. Barb.cons.60.uol.2.in fi.3.dubij,3.vol.Abb. in c. cũ causa, in fi.ff.de empt.& uend.Abb.in c.cum contingat, nu. 23. & ibi.p Ant.de But.extra de iureiur.Affl.in Dec.sacr.cons.322.

vers.

verſ.quantum vero ad M. Ant.vſq; ad fi. & late Gul.Bened. in rep.c.Raynutius, verſ.duas habens filias, verſ.nec poteſt filia,nu.163.ubi tenet ꝙ ex enormiſſima læſione filia,quæ
105 renunciauit,præſumitur † ci cũuenta,& poteſt contraueni re,& etiã ſuperexcreſcentium facultatẽ partẽ petere,&ſic ex enormiſſima læſione poteſt principalis contrauenire. Ergo longe fortius expromiſſor, quem iuuãt eædẽ defenſiones, gl.eſt in l.cũ lex.ff.de fideiuſ.vbi quando contractus principalis non tenet, quia dolo: nec fideiuſſor obligatur,nec tenet ꝓmiſſio euictionis. Ita Affl.in c.imperialem,num.101.& in particulari ita tenet Pet de Anch.cõſ.330.verſ.deſcendendo ad obligationem Lau.& p Iaſ. in d.l.ſi pacto,quo pœnã.in fi. qui decidunt caſum in fortiorib. terminis, & ꝓprie in viro. conſulendo Soc.in cõſ.215.2.vol.& Cor.conſ.16. verſ.ſimiliter & promiſſiones, 3.vol.vbi eleganter loquitur Caſſan. in conſue.Burg.in verſ.les mariſans procuration.nã etiã rẽ eui cta iure congrui,quia ex promiſſione legis & pſona empto-
106 ris oritur euictio,vẽditor nõ tenetur † de euictione. Ita Affl. in cõſtitut.ſancimus,in ver.ut infra 30.dies. nu.58. & p Bal. in l.ſi fam.herc. & eſt tex.quem præfati nõ allegant,de quo tamẽ meminit Ro.&illum ſequitur in ſing.ſuo 551.& in l.
107 minor 25.ann.ff.rem rat.hab. vbi loquitur † in fortioribus terminis, vt non teneatur promittens alium ratum habiturũ,quando ille contrauenit ex capite reſtitutionis inte.quia enormiſſime læſus,fortius ergo nõ tenebitur vir: cum licet ad impleuerit tantum, contrauentio vxoris oritur ex cauſis præfatis.Vltimo dicit ſe non teneri præfatus Mag.Ioan.Benedictus, cum ſi renunciatio inualida prætenditur,ex quo petatur ab ipſo teneri ad intereſſe,dicitur ꝙ culpa,& facto ipſius quondam ſoceri renunciatio inualida fuit ex cã minarũ,& verberum in præfatam filiam illatarum & ſic ſi facto ipſius, cui impleri debebat actus,non fiat eo mõ,prout fieri debet, non tenetur Tex.eſt in l.cum proponas,C.de nauti.fœno.& ibi Bald.l.1 ff.de eo,per quem factum erit, l.1.C.de his,quæ ſub modo l.ſi ſeruus,ff.de verb.obl.&.facit q.Bar.in l.ſi vero, ff.qui ſatiſ.cog. ubi tenetur fideiuſſor præſentante reum qdquid prodiderit ciuitatem, quando ipſe eum banuiri fecit.
108 Item † quando aliquis actus debet adimpleri, ſi ille,cuius intereſt

interest impleri, dederit causam, quòd non impleretur, censetur impletum. l. iure ciu. ff. de cond. & demonstr. l. iu. ciu. ff. de reg. iu. imò plus, promisso aliquid faciendi, intelligitur, nisi ipse det causam non faciendi, cuius interest. l. quæro, §. inter locatorem. ff. locati, & damnum, quod quis sua culpa sentit, sibi imputet. l. quod quis ex culpa. ff. de reg. iu. Per quem di-
109 xit ibi Hiero. Cag. iun, quòd si quis promisit † aliquem seruare indemnem ab omni lite mouenda debet intelligi, nisi lis ex sua culpa moueatur. Allegat consilium Soc. num. 70. ver. sed præmissis non obstantibus. 3. vol. Alb. de Rosa. in l. quidam cum filium, ff. de verb. obl. Ias. in l. qui rem. num. 4. C. de sacrosan. eccl, sicq; cum minis & verberibus patris renunciatio non teneat, nihil viro imputandum est, quòd omnia solemniter & bona fid. adimpleuit. vt ipsiusmet articulat. Item fecit quidquid potuit, renũciaret præfata eius vxor,
110 prout renunciauit stando per multos † dies, quòd non accessit ad domum, inferendo etiam eidem minas & verbera: & sic excusandus venit tam à prætensa pœna, quam ab interesse, ne alias videatur ad impossibile obligatus, quo casu iuramentum non tenet. Ita Areti. in consil. 142. versicul. venio igitur ad primum. videtur. n. se ad impossibile obligare, & sic iuramentum nullum, & ista est communis opinio. quã dicit in practica seruari Ias. in l. stipu. ista habere licere. ver. iuxta istud not & Ferrar. cau. 43. Felyn. in capitu. ex rescripto, nume. 17. in fin. ver. & not. quòd promittens, extra de iureiuran. Feder. de Sen. consilio 122. Martinus promisit Galliaula in l. 4. §. Cato, ff. de verbo. obliga. & ita fuisse decisum refert Afflict. in decisio. 295. & similiter hanc esse communem opinio. refert Deci. in suo pulchro consil. 313. refert & sequitur Cassaneus in consuetudine Burgundiæ, in versicul. retrat. & Iacob. de sancto Georg. in l. si ego. §. Labeo. ff. si certum petatur. & per plura comprobat Ludouic. comes in §. in personam Institut. de action. numero vigesimoseptimo, vbi dicit hanc esse communem opinion. quando non fuit in mora promittens, & pauci sunt dies, quibus fuit decisum in Sacr. Consil. & prout audiui, per Magnificum Thomam Grammatic. fuit facta decisio. octuagesimooctauo
111 & punctualiter in viro † promittente vxorem renuncia-

ri facere,ꝙ si fecit posse suum, excusetur. consuluit Paul. de Cast.in suo consi.178.in ver.33.& 310.2. volu. & Boer.qui ita per arrestum decisum fuisse dicit,in 3.q.1.parte.in fin.& Cap.in decis.præfata,consil.93.versi.2.dubitatum est. Idem
112 † cum socer ipse promiserit alimenta,licet non adiecto tẽ pore,attamen negari non potest, quin saltem pro annis 15. non teneatur per tex.in l.si quis argentum,§. sinautem donator.C.de dona.vbi hoc communiter sequuntur doct.Affl. in decis.34.& per Bar.& Alex.in l.hæreditatum.C. ad l.Fal. imò & plus cum sit promissio facta inter viuos,licet tempus non præsignetur pro se & filijs,in vita viri,esset intelligenda de iure,per tex.in l.si Stichum,§.j.iuncta gl.in ver. stipulatio.ff.de verb.obl.& sequitur ibi.Alex.num.4.& Ias. num.
113 10.dicentes † hanc esse communem opi. sequitur Io.Fab. in §.omnis.num.10.circa fi.instit.de verb.oblig.& sentit Bar. in l.codicillis.ff.de annu.leg.glo.in l.j.C. de leg. prout dici-
114 mus in condemnato,nulla temporis facta mentione, † vt perpetuo damnatus esse dicatur.l.seruus.C.de pœn. & in rescriptio habetur in l.si fal.C.de diuer.rescr. & in simili dicit Alex.in consi.171.2.vol.versi.10.superest modo videre,ꝙ legatum alimentorum factum vxori,nedum de prima,verum etiam de vlteriori intelligitur.Et bene per Afflict.in constitutione,comitibus in vers.8.dubitatio est.nu.11. & versi.12. quęro nu.15.& proprie in habitatione promissa,prout est in terminis præsentis casus tex.iuncta glo. in l. si habitatio. §. vtrum,ff.de vsu.ei habita.& cum contemplatione matrimonij præfatæ promittebantur, non est verisimile de vno actu sensisse,per tex.in l.cum quidam,& l.annua,ff.de annu.leg. in fi.& in l.Mela.vbi Bar.hoc si mat.ff.de alim. & cib.leg.& in l.Firm.ff.quando dies leg.ced.& in l.cum hi,§.modus, ff. de transf.quibus iurib.ad vitam in vltima votuntate alimenta simpliciter relicta deberi demonstratur,ex quibus prætendunt præfati coniuges pro annis elapsis sibi deberi ducatos ferè 4000.Vnde concludendo in tanto iuris cumulo, & opinionum varietate,quo ad primum caput præsentis decisio-
115 nis, † dum tangitur de supplemento legitimę seu paragij, dicebam validum esse argumentum de pacto ad statutum: per gl.no.in rub.de decr.decu.lib.10.& gl.in l.non impossibile.

bile.ff.de pact.sed sic est,ꝙ vbi filia dote contenta renunciaſ ſet ſucceſſioni pr̃næ,non põt ꝑ hoc excludi,quin petere poſ ſit ſupplementum ltĩmæ:vt eſt tex.& ibi Bal.in l.ſi quando, C.de inof.teſt.pro quo vltra Bal.eſt tex.in §.cæterum vt cum de app.cogn.Item facit,quod no.Bal.& poſt eum.Pau.Ca.in
116 l.omnimodo.C.de inof.teſt. ꝙ † ſi pater reliquiſſet filiæ centum pro dote,cum hoc,ꝓ nihil aliud petere poſſit, & filiam ſimpliciter acceptet legatum, non tamen ex hoc ſibi ꝑiudicat;q̃n poſſit petere ſupplementũl tĩmæ aut dotis,loco illius,& ſequiẗ Alex.conſ.68.vol.1.Iaſ.in l.de his,ff.de trã ſ. & plenius in d.l.ſi q̃n.C.de inof.teſt.§.fi. Ergo eodẽ mõ con ſtõ excludens g̃naliter filiã à ſucceſſione, non dẽt excludere
117 à petitione ſupplementi legitimæ.Præterea,certũ † eſt, ꝙ ſtatutũ ad illum caſum trahit,de quo ſi ſtatuẽs interrogatus fuiſſet,idẽ ſtatuiſſet in caſu non deciſo,ꝑ gl.ſin.in l.tale pactũ,§.fi.ff.de pac.cum ibi no.ꝑ doc. bonus eſt tex.& ibi no. Pau.de Ca.& Ale.in l.Titius.ff.de lib.& poſth. Quinimo in
118 ſtatutis,nedũ † in contractib.mẽs,& non verba ſtatuentiũ inſpici debent,vt no.Cy.& Bal.in l.ſi.ff.ſi cer.pet.Ant.de Bu. in c.nou.de iud.& ſic ſi ſtatuentes fuiſſent interrogati,an repellerent filiã à petitione ſupplementi legitimæ, proculdubio reſpondiſſent,ꝙ non:cum mens ſtatuentium attendi debeat.Quod autem ita reſpondiſſent,patet ex eo, quod clare no.Bal.in ſuo conſ.In Chriſti noĩe,amen.Antonius plures filios maſculos habens,vbi dixit,ꝙ ſi ſtatutũm filiam excludat à ſucceſſione,dummodo ſit dotata arbitrio duorũ ꝓpinquorum dicti ꝓpinqui non minus arbitrari debent ltĩma, eo q̃a ita vr̃ fuiſſe de mente ſtatuentiũ,non auferre ltĩmã filiæ,cũ ltĩma cenſeatur æs alienũ,& nullus bonus vir dẽt arbitrari legitimã auferendã:ꝑ l. Papin §.ſi q̃s impubes, ff. de inof.teſt.& ſuccedit eadẽ loco alimentorũ.Allegat no. ꝑ Cy. in l.ſancimus.C.de nup.Cum ergo videatur ex mente ſtatuentium ꝑ ꝑfata non auferre legitimã, merito non dẽt filiã excludere à ſupplemento legitimæ, qđ ẽt apparet fuiſſe de mente Ale.in conſ.69.vol.1.& ſic ex præmiſſis plenè allegatis ꝑ ambas partes,& cæteris vltimo per me mature adductis,ac alijs conſideratis, per mag. regios conſiliarios meos collegas.Quo ad primum caput controuerſiæ deciſum fuit

per S.consilium per longe maiorem partem notorum, præfatum Io.Catolum condemnandum, prout condemnatus fuit, ad dandum, & supplementum paragij loco legitimæ ſ-fatæ mag.Franciscæ, quod supplementum arbitratum fuit in alijs duc.800. absoluendo insuper vtranque partem an prætensis, & petitis hincinde inter eas, neutram partium in expensis condemnando.

1 *Instrumentum dicitur probatio probata, & non probanda.*

2 *Id, de quo est confectum instrumentum, dicitur manifestum.*

3 *Geminatio confessionis præsupponit veritatem.*

4 *Clausula iuramento vallata, videlicet: omnia, & singula esse vera, quid importet.*

5 *Iuramentum assertiuum veritatis, probat contra iurantem.*

6 *Maritus si præstitit alimenta vxori, tam ante matrimonium, quã post & fuit confessus recepisse dotem, non poterit vlterius opponere de non numerata dote.*

7 *Stipulatio capitulorum matrimonij fauore dotis fingitur, etiam si re vera non intercessisset.*

8 *Ratificatio actus per alium gesti nomine meo, operatur perinde, ac si ego à principio contraxissem.*

9 *Ratificans seu ratum habens, dicitur facti auctor.*

10 *Contractum approbans, succedit in locum eius, qui contraxit, & ideo debet eodem modo, & iure vti.*

11 *Ratificans gestum nomine alterius, obligatur ac si ab initio ipse se obligasset.*

12 *Et licet dicatur, quòd id quod non est gestum nomine meo, ratum habere non possim, id quod procedit quo ad commodum ipsius ratificantis. Sed quo ad præiudicium suum, bene potest ratificare.*

13 *Ad dotem si est actum ex vera stipulatione dotis, & non probatur stipulatio, quòd tamen obtinebit agens, & non vi fictionis, sed vi præsumptionis.*

14 *Stipulatio tacita à lege inducta, fauore dotis, ita meretur executionem, sicut stipulatio expressa in instrumento.*

15 *Confessio mariti de dote recepta, licet nihil dicatur in ea, quòd promiserit restituere, ex quo tacite in se continetur promissio de restituendo, ita mandabitur executioni, sicut expressa promissio restituendi.*

16 *Instru-*

16 *Instrumentum dotale, licet in se non contineat hypothecam: quia tamen præsupposita dote de necessitate sequitur hypotheca hincinde, sequitur etiam, quod habeatur pro expressa hincinde.*
17 *Minor si receperit dotem vxoris, erunt ipsius bona tacite obligata.*
18 *Promissio solum constituendi dotem, operatur ac si constituta fuisset ad euitandum circuitum.*
19 *Promittens se obligaturum ad decem, poterit statim ad x. conueniri, absque alia obligatione, causa euitandi circuitum.*
20 *Testes in verisimile deponentes, non probant.*
21 *Testes deponentes de eorum iudicio, non probant.*
22 *Tutor tenens pecuniam pupilli ociosam, & illam non ponens ad honestum lucrum, tenetur pupillo ad interesse.*
23 *Tutor tenetur pupillo ad ea, in quibus ob ipsius negligentiam, pupillus damnificatus est.*
24 *Sponsus, qui recepit dotes, tenetur subministrare expensas sponsæ.*
25 *Sponsus, cui fuit dos promissa, & nondum soluta, si subministrauit expensas sponsæ, & alimenta, non poterit postmodum ipsas repetere.*
26 *Vir licet dotem non receperit, si tamen non se abstinuit ab obsequio vxoris, & eam iugiter habuit in suo seruitio, tenetur eandem alimentare.*
27 *Alimenta tenetur quis præstare seruo, vel alteri, quem habet in suo seruitio, & hoc naturali ratione. nu. 28.*
29 *Maritus licet stipulatus fuerit vsuras ab vxore pro dote non soluta, & eas non petierit, & per totum tempus matrimonii eam, & eius familiam aluerit, titulo donationis videtur remisisse etiam alimẽta præstita familiaribus vxoris.*
30 *Præsentans scripturam, in dubio videtur probare omnia in ea contenta etiam quæ facerent contra seipsum.*
31 *Scriptura quæ fuit penes aliquem, præsumitur ab eo lecta, & cognita, & nu. 32.*
33 *Acta si fuerunt penes aliquem, præsumuntur ab eo visa, & percunctata.*
34 *Ignorantia præsumitur etiam in facto proprio, quando illud est de longinquo, nisi factum sit graue: quia tunc potest ignorantia allegari.*
35 *Ignorantia, vel scientia ordinarij de vacatione beneficij, an & quãdo præsumitur.*
36 *Scire quis præsumitur illud, quod tenetur inquirere. Et si ignorantiam*

tiam alleget, aut probet, illa non prodesset: nisi probet se diligentem de sciendo fecisse, apud quos certificari potuisset.
37 *Imputandum est ei, qui cum de sui ipsius commodo agitur, id quod per se, vel per alium scire potuit, ignorauit.*
38 *Primogenitus, ad quem spectat inuestitura feudi, si videns alium inuestiri de eo tacuit, sibi praeiudicat.*
39 *Agnatus proximior habens facultatem reuocandi feudum ab agnato remotiori, perdit ius suum: nisi illud infra annum prosequatur*
40 *Iudicium fugiens, praesumitur de sua iustitiae diffidere.*
41 *Soluens sponte, & petens executionem sententiae, videtur renunciasse etiam appellationi interponendae.*
42 *Protestatio, seu reseruatio iuri ñ, nihil operatur, ubi iura nõ extãt.*
43 *Clausula: saluo iure non tribuit ius de nouo, sed subintelligitur, si quod habet.*
44 *In feudo haereditario oportet succedentem esse haeredem, & adiuisse haereditatem: aliàs non succedet.*
45 *Haereditas fraterna non adita, non transmittitur.*
46 *Iuri adeundi haereditatem praescribitur spatio triginta annorum.*
47 *Condemnatus ad retrouendendum feudum, mortuo feudatario debet solui precium retrouenditionis per haeredem, qui succedit, in feudo & non per alios succedentes in burgensaticis.*
48 *Ratificans contractum ab alio gestum, obligatur perinde, ac si ipse à principio contraxisset. nu. 108.*
49 *Metus reuerentialis concurrente maxima laesione, sufficit ad rescindendum contractum: quia aliàs sola praesentia, & reuerentia viri non sufficeret. nu. 50.*
51 *Mulieres non libera uoluntate, sed seductione, machinationibus, persuasionibus, & calliditatibus inducuntur, prout unusquisque potest in mente sua sentire.*
52 *Contrahens cum tyranno, si enormiter laedatur, ista duo, uidelicet qualitas tyranni, & laesio enormis, arguunt iustum metum.*
53 *Donatio, ubi datur enormis laesio cum metu reuerentiali, praesumitur extorta dolo.*
54 *Quietatio generalis, non extenditur ad incognita, nec ad ea, de quibus captio esse potest.*
55 *Volẽti, & scienti non infertur dolus. Secus in donante, & ignorãte à principio quid donat, & sic ignorante damnũ, & in quo laedatur*
56 *Metus probatio, remittitur arbitrio iudicis.*

57 *Iustus*

57 *Iustus impressionis metus sufficit, licet eius effectus non sequatur.*
58 *Assertioni parti standum est, & plenè credendum.*
59 *Donationum pluralitas præsumitur ex diuersitate summarum.*
60 *Testibus duobus deponentibus de metu, magis statur, quàm mille deponentibus de spontanea voluntate.*
61 *Principalis si vnum dicat, & testes contrarium deponant, statur potius principali, quàm testibus.*
62 *Iudicis præsentia, facit cessare oēm præsumptionē doli, & fraudis.*
63 *Nisi esset iudex amicissimus parti.*
64 *Contrahens cum tyranno, etiam quòd contrahat præsentibus consanguineis, & amicis, eorum præsentia non facit cessare metum.*
65 *Metus quòd cesset data præsentia iudicis, & quòd ita præsumatur talis præsentia non est iuris, & de iure sed operatur tantum, vt requiratur efficacior probatio ad metum.*
66 *Præsumptio vna tollitur per aliam.*
67 *Contractus metus iniustus, non est ipso iure nullus, sed causat rescissionem per actionem, quod metus causa.*
68 *Contractus dotis si fit per metum, est nullus.*
69 *Contractus dotis pariter, & distractus, si fiat per metum, est ipso iure nullus.*
70 *Metus tam in contractu quàm in distractus dotali, irritat ipsum ipso iure: nec iuramentum obligat.*
71 *Matrimonium contractum per metum, sicut est ipso iure nullum, ita etiam & iuramentum.*
72 *Donatio facta viro per vxorem, habet conditionem in se, si vir erit superstes post mortem vxoris: alias si vxor remanet post mortem viri, donatio resoluitur.*
73 *Donatio inter vxorem, & virum, firmatur iuramento, tamen hoc procedit, quantum ad remouendum prohibitionem iuris, secundum quod donatio inter virum, & vxorem est prohibita: quia nō obstāte, quòd à lege sit prohibita: tamen iuramento cōfirmatur. nu. 74.*
75 *Donatio pōt reuocari, nō obstante iuramēto, & iuramentū semper hēt illā tacitam conditionē, quam hēt promissio, cui adhæret, & ad plus non extenditur, quàm extendatur virtus promissionis.*
76 *Tutor simpliciter contrahens in repertinente ad pupillum, intelligitur tutorio nomine contrahere.*
77 *Exactio dotis præsumitur ex illo titulo facta, quando præcedis titulus dotis.*

78 *Testis pro una parte uerisimiliora deponentes, præferuntur testibus alterius partis.*

79 *Testes deponentes ad exclusionem delicti, præferuntur.*

80 *Testes deponentes extra articulum, super quo producti sunt, non probant.*

81 *Testes deponente sine redditione cãæ sc̃iæ eorũ dictis, non probãt*

82 *Testes reddentes causam scientiæ eorum dictis, præferuntur testib. non reddentibus causam scientiæ alterius partis, etiam quod ad probandum id, super quo deponunt, non requireretur redditio causæ scientiæ.*

83 *Mandatum in personam prætensi procuratoris, non præsumitur, & si esset decursum tempus mille annorum. nisi de eo appareat.*

84 *Productio scripturæ factæ per procuratorem, uidetur fateri contenta in ea, etiam contra se.*

85 *Productio præfata potest reuocari: quia non inducit tacitam confessionem, ut reuocari non possit: quia hoc non operatur.*

86 *Dos data meretur donationem propter nuptias.*

87 *Promissio constituendi antefatum, seu constituendi dotem, ita meretur executionem sicut expressa stipulatio: & habentur pro constitutis tam dos, quàm antefatum.*

88 *Matrimonium non consummatum culpa uiri, habetur ac si consummatum fuisset, & uxor, per quam non lucrabitur antefatum.*

89 *Pactum de lucranda dote, habet locum, etiam si matrimonium non fuisset consummatum.*

90 *Consuetudine Neapolitanæ ususfructus debetur ad rationem tarenorum duorum pro qualibet uncia: cum ita sit taxatus ususfructus & interesse per dictam consuetudinem.*

91 *Mulier uxor non potest petere alimenta seu usuras dotium post annum, cum habuerit in potestate suã dotem petere, & non curauit.*

92 *Et si mulier petierit dotem, & hæredes uiri sunt in mora soluendi, tunc debetur sibi etiam interesse damni emergentis.*

93 *Mulier si petiit uelle pecuniam ad emendum fundum, ex quo fructus percepisset, uerisimiliter sibi tale interesse debetur.*

94 *Interesse etiam, si non esset probatum iudici, potest tamen ipse iudex ex officio ipsum taxare, & arbitrari ex coniecturis.*

95 *Annus inductus à lege ad restituendum dotem, ita constituit in mora sicut dies expressa.*

96 *Vsusfructus, & interesse respectu antefati, erit in electione uxoris, quando*

quãdo antefatũ est constitutũ in pecunia, an velit pecuniã pro antefato post eius mortẽ, vel recipere à filiis vsuram competentem.

97 Vsusfructus pecuniæ vxori non debetur, nec pro præterito, nec pro futuro; & ibi qualiter fuit diuersimodè iudicatum.

98 Vsufructus debetur non ad rationem usufructus dotis, sed ad rationem quinque pro cẽtenario. & ita in cõtradictorio iudicio decisũ.

99 Et subdit, quòd etiam respectu antefati debeatur usufructus.

100 Consuetudo Neapolitana disponit, quod usufructus respectu dotiũ debetur ad rationem tarenorum duorum pro qualibet uncia: sed respectu antefati ad rationem ducatorum quinque annuatim pro centenario: & quid de iure communi.

101 Priuilegium tributum doti, est etiam communicatum antefato.

102 Actio personali ex stipulatu pro dote, antefato, & vsufructu datur contra aliquem obligatum, ad aliquid faciendum, uel dandum.

103 Hæres adeundo hæreditatem ex quasi contractu, per aditionem se obligauit creditoribus.

104 Actio personalis ex testamento datur contra hæredem pro consecutione legati.

105 Requisita ad obtinendum in iudicio assistentiæ petitæ, tam quando agitur contra possessorem, quàm principalem nu. 106.

107 Assistentia ut agatur, & apprecio contra obligatum, uel eius hæredem, non est opus constituto, & præcario.

109 Clausula, ut cautelæ fieri possunt ad consilium sapientis operatur, ut in contractu apponi possit precarium, & constitutum.

110 Feudalia non possunt obligari, absque assensu regio: nec ueniunt in generali obligatione.

111 Ciuis est loci habens uxorem, & domum in loco: & hoc ultra dispositionẽ Regiæ pragmaticæ de ciuibus Neap. est etiam de iure cõi.

112 Ciuis non originarius si uirtute statuti non potest admitti ad collegium dictans, quòd nisi sit natus in ciuitate, uel nisi sit ciuis originarius, quòd tamen natus alibi à casu potest esse de collegio.

113 Ciuilitatem paternam retinet filius, dato quòd alibi sit natus, quã in patria patris.

114 Lis pendere non dicitur, ubi instantia est perempta, nu. 115.

116 Regressus non datur de priuatione ad habitum.

117 Instantia perempta ex gratia Principis resuscitatur, & sic per principem, qui spiritum uitæ in ea mortuæ insufflat.

118 Lazarus resuscitatus recuperauit bona, nisi ea, quæ medio tempore

pore fuissent distracta.

119 Restitutio, quando fit ex gratia, nunquam trahitur retro in praeiudicium iuris quaesiti.

120 Assensus regius super bonis feudalibus, non potest impetrari post mortem obligantis bona, nisi cum nouo consensu, & voluntate haeredis.

121 Principalis si non reuocauit obligationem bonorum feudalium sine assensu, post eius mortem, non potest eius haeres reuocare: sed fauore dotis tenetur habere ratum.

122 Prouisio generalis tantum operatur, quo ad omnia contenta in illo genere: quantum specialis, quo ad illam speciem, quo ad comprehensionem, & exclusionem.

123 Priuilegia dotis, sunt communicata dispositioni antefati, siue quartae.

124 Priuilegium tacitae stipulationis, de qua in l. vnica, C. de rei vxor. actio. quod loquitur in dote, tamen habet locum etiam in donatione propter nuptias.

126 In feudis, verbum, haeres, de filijs intelligitur, quia de natura feudi est non transire ad extraneos.

127 Feuda dum sunt alienabilia, sunt ad instar allodialium.

128 Inuestitura feudi dum facit mentionem ut transeat ad quoscumque haeredes, etiam extraneos, apparet esse feudum haereditariũ.

129 Inuestitura continens quibuscunque alijs personis, prout vobis visum fuerit, & placebit, faciunt verba praefata feudum transitoriũ ad quoscunque haeredes.

130 Inuestitura, quae verba habet continere, vt feudatarius inuestitus in alienatione, & alijs, non teneatur dominum requirere.

131 Confessio feudi ex pacto, & conuentione legem accipit.

132 Princeps potest de Burgenticis, & allodialibus facere feuda, & de feudalibus Burgensatica.

133 Causa feudalis debet videri coram domino feudi: & coram iudice illius loci vbi feudum permanet.

134 In feudo franco, quod potest irrequisito domino alienari, possum pro libito voluntatis prorogare iurisdictionem: etiam sine licentia domini, nu. 135.

136 Iudicium agitatum per vasallus coram alijs iudicibus, quàm corã domino feudi, non tenet, nisi quando dominus feudi sciret, & non contradiceret.

137 De-

137 *Dominus feudi poteſt conſentire uaſallis, & prorogare iuriſdictionem in non iudicem eorum.*

138 *Cauſa viduæ, & cauſa dotis, dicitur cauſa pia.*

140 *Obligatio ad intereſſe, ſuccedit propter moram commiſſam, in ſolutione rei legatæ.*

141 *Cauſa, in qua proceditur ſola facti ueritate inſpecta, prout in regno virtute capituli, deteſtantes, ferri poteſt ſententia ſuper probationibus: licet non ſit facta petitio: vel niſi cauſa contenta in petitione, non ſufficiat: ſi ex probationibus appareat cauſa apta, & ſufficiens ad condemnationem.*

142 *Sententia dum ſumus coram Principe, poteſt ferri ſuper probationibus: licet non fuerit facta petitio, & licet cauſa contenta in petitione non ſufficiat, ſi ex probationibus apparet cauſa apta, & ſufficiens ad condemnationem.*

143 *Teſtes licet diſcordent in aliquibus inter ſe: tamen ſi in facto principali, in quo conſiſtit ſubſtantia negocij, reperiuntur conformes, nihil officit, & bene probant.*

144 *Falſitas, quæ non tangit negocium principale, ſed circunſtantias, non facit, quòd teſtes reprobentur.*

145 *Teſtamentum vbi eſt dubium, an teneat, vel ne, pro eius validitate iudicandum eſt.*

147 *Hæres ſi ſemel approbauit teſtamentum, non poteſt ulterius ipſum impugnare.*

148 *Executio in feudalibus ob defectum aſſenſus, in regno fieri non poteſt tam proprietate, tamen in fructibus, qui ſunt hæredis, fieri poteſt, & non dicitur feudalis, & executio fieri poteſt eo caſu in actione perſonali, in quo non ſunt alia bona, niſi feudalia.*

149 *Actio hypothecaria, competit ex legato.*

150 *Bona pupilli non poſſunt obligari per tutricem.*

151 *Iuuare quis ſe non poteſt, ex eo, quod impugnauit.*

152 *Allegans inſtrumentum doloſum, ſeu meticuloſe factum, non poterit ſe eo iuuare.*

153 *Etiam hoc procederet, ſi iudex vellet impugnare dictum inſtrumentum.*

154 *Et etiam procedit, ſi pars vellet pro parte acceptare inſtrumentũ, & pro parte impugnare.*

155 *Regula præfata an procedat, ubi eſſent capitula connexa.*

157 *Capitula quando dicuntur connexa: & quando reſpectiua.*

157 *Pacta apposita in vno instrumento, dicuntur annexa, & respectiua solum ex hoc, quia in vno instrumento.*

158 *Duo instrumenta inter easdem personas confecta, eo die inter easdem partes, & coram eisdem testibus, videntur facta correspectiue vnum ad aliud.*

159 *Pacta in vno instrumento apposita, videntur esse respectiue vnũ ad aliud.*

160 *Contraueniens contractui ex eo, quòd alia pars contrauenerit, nõ dicitur contrauenisse.*

161 *Confirmatio operatur supplementum defectus existentis in confirmato procedit, dum disponens intenderet aliquid supplere, & de nouo disponere vltra confirmatum.*

162 *Concessio seu dispositio prima, si est nulla, confirmatio nihil operabitur.*

163 *Promittens dare tibi centum vsq; ad Pascha: & deinde in antea ad tui petitionem, adueniente die Paschatis sum in mora, quia quando dicit: & deinde antea ad tui petitionem. verum est in prorogatione termini: quia potest prorogare, qui vult. tamẽ dies interpellat pro homine, nu. 164.*

165 *Obligare quis se non potest in vno, & eodem tempore: & in mora constitui.*

167 *Verba, ad ogni sua requesta, referuntur ad omnia præcedentia.*

168 *Obligatio eatenus tenet, quatenus vere debitor apparet.*

169 *Error nedũ vitiat constitutũ, & obligationẽ: sed etiã ratificationẽ.*

171 *Antefatum seu donatio propter nuptias, non debetur, nisi pro rata dotium solutarum vere, & absque deceptione.*

172 *Tutor faciens actum, intelligitur tutorio nomine facere in rebus ad pupillum spectantibus.*

173 *Bona paraphernalia si vir consumpsit: & esset fructus industriales, maritus nec eius hæres non tenerẽtur restituere: quia consumptione eos lucrifacit: & sufficeret solum dicere illos fuisse consumptos, nu. 174.*

175 *Assistentia præstari non potest, vbi deficit cõstitutũ vel precariũ.*

176 *Constitutum, vel precarium vbi non apparet, non potest præsumi appositum ex consuetudine notarij.*

177 *Ratificationis capitulorum instrumentum, etiam quòd in eo sit tenor insertus: debent tamen exhiberi capitula, dum agitur ex ipsa ratificatione.*

178 Lo-

178 *Locus contractus in quo geritur, quo ad obseruantiam solennitatum ipsius actus, attenditur, non alius.*

179 Capitulum *factum in regno, non extenditur extra territorium regni.*

180 *Statutum loquens de contractu dotis, quamuis generaliter loquatur, non propterea extenditur ad contractum factum extra territorium loci statuti.*

183 *Statuti noui dispositio super restitutione dotis, non extenditur ad matrimonium iam solutum: & ad dotes ueteres: & ad casum, quo mortui sunt filij ante nouum statutum.*

184 *Assensus regius in feudalibus praestari non potest post mortem.*

185 *Capitulorum obtentum lite pendente, non patitur extensionem.*

186 *Dispositio in dote non habet locum in omnibus in antefato.*

187 *Si promisisti te obligaturum in decem erga, me ego potero agere ad illa decem contra te, antequam te obligaueris. Aliqui doctores dicunt hoc esse dubitabile, & aliqui non tenent, nu. 188.*

189 *Ex pacto de retrouendendo ob precium non solutum, licet praesumatur uenditió facta, ut euitetur circuitus: non tamen ex isto actu praesumptio praesumuntur permissae usurae.*

190 *Venditio licet praesumatur ex promissione de vendendo ad euitandum circuitum, non veniens fructus post hanc promissionem percepti, sicut neniren post uenditionem factam.*

191 Ad circuitum euitandum quamuis aliàs praesumeretur datem. *fuisse promissam restitui, & constitutum fuisse antefatum: non tamen uidetur se obligasse ad fructus, & interesse.*

192 Circuitus *non euitatur, quando interest contrahentium, ut circuitus seruetur.*

193 *Et pariter, vbi circuitus esset inutilis.*

194 *Et in casibus à iure expressis euitatur.*

195 *Statutum loquens in casu uero, non extenditur ad casum fictum.*

196 *Statutum concedens executionem contractui, non extenditur ad pacta incontinenti apposita: cum non se extendat ad casum fictu.*

197 *Capitulum dum loquitur in vero instrumento formali, non debet extendi ad praesumptum, & fictum instrumentum.*

198 *Assensus praestitus in vno actu, non extenditur ad alium etiam verum, licet minus damnosum: à fortiori nec ad fictum.*

199 *Actus uerus alius est, & alius fictus seu praesumptus.*

200 *Statutum, quòd datiarij habeant arbitrium super uenditionibus factis,*

ftis,& quidam promisit vendere, quòd istud non pertinebit ad eorum arbitrium: quia non est venditio, sed promissio de vendendo, quæ sunt diuersa.

201 *Priuilegium obtentum à principe, debet intelligi concessum iuxta tenorem suppositione oblatæ.*

202 *Gratia Principis intelligitur concessa, iuxta formã petitionis oblatæ*

203 *Rescriptum ambiguum debet intelligi, secundum supplicationem oblatam Principi.*

204 *Tutor alimenta præstita pupillo, potest compensare vel repetere: & si non sunt taxatæ expensæ, repeti possunt.*

205 *Hæres satis dicitur adiuisse hæreditatem defuncti, dum declarat seu dicat feuda seu bona ipsius defuncti ad eum spectaret, & pertinere.*

206 *Successor in feudo si per annum tacuit, sciens alium de eo inuestitum, sibi præiudicat, & ius suum amittit.*

207 *Feudatarius alienans feudum hæreditarium cum consensu regis, facit ut non possit reuocari alienatio per filios, nec per alios agnatos: secus in feudo ex pacto & prouidentia.*

209 *Assensus regius non potest impetrari post mortem feudatarij.*

210 *Papa nec Imperator non potest feudum sine cã auferre feudatario.*

211 *Rex in suis concessionibus non præsumitur voluisse tertio præiudicare: nec præsumitur.*

212 *Dominus feudi non potest facere gratiam de feudo in præiudiciũ agnatorum.*

213 *Sciẽtia successoris in feudo, quòd alium ipse patiatur inuestiri, sciẽs ipsum successurum in eo, & non inuestitus, dabet allegari & probari, ad hoc, vt excludatur. nu. 214.*

215 *Reuocatio alienationis feudi, fit per filium aut agnatum alenantis, quando feudum non est hæreditarium: sed quando est ex facto & prouidentia. nu. 216.*

217 *Feudatarius alienans feudum ex pacto & prouidẽtia in extraneũ, si per annum tacuit filius vel agnatus, nullum fieret sibi præiudicium: sed esset necessarius cursus 30. annorum. nu. 218.*

219 *Feudum hæreditarium potest in quemcunque alienari cum regio assensu & agnati non reuocant nec infra annum, nec post.*

221 *Feudum ex pacto & prouidentia si alienatur per feudatarium carentem filijs, si demum filijs nascantur, poterunt reuocare: secus in feudo hæreditario: quia filij non possunt reuocare alienationem*

facta

factam per patrem.

222 *Feudum hæreditarium potest alienari in præiudicium agnatorum & filiorum.*

223 *Successor in feudo, si non petit inuestituram infra annum, hodie nõ amittit feudum, sed soluit duplicatum releuium. nu. 224. 225. 226.*

217 *Papa seu principis assertiõi statur in his, quæ ab eius facto depẽdit.*

228 *Clem. prima, de probatio habet locum inter laicos: nec habet locum, vbi agitur de præiudicio tertij.*

229 *Assertioni Papæ vel principis non statur in casu valde præiudiciali alteri parti.*

321 *Papa vel Princeps narrans in bulla seu priuilegio factum à se gestum, vel saltem ab alio secum, probat, secus, si narrat factum quod scire non potuit: nisi per auditum ab alijs.*

232 *In Principe spãle est, quod ei soli credatur, præter ius gentium.*

233 *Testes deponentes parte non citata, et coram principe, nõ valeret.*

235 *Rex nunquam videtur nec præsumitur velle tertio præiudicare.*

236 *Princeps si aliquid dat vel confirmat, semper intelligitur saluo iure alterius.*

237 *Verba priuilegij seu rescripti debent potius impropriari, quam inferre præiudicium tertio.*

238 *Papa conferens beneficium, non obstante collatione alteri facta intelligitur de inualida.*

239 *Papa uel Princeps in dubio non præsumitur voluisse iuri tertij præiudicare.*

240 *Concessio facta per principem, in dubio semper intelligitur absque præiudicio.*

241 *Et etiam si agatur ad rem, non uidetur iuri tertij derogari.*

242 *Princeps quando habet notitiam iuribus competentibus tertio et si apponeret clausulã: ex certa sciã nihil operatur talis clausula.*

243 *Imperator vel Papa non potest auferre feudum sine causa.*

244 *Princeps dũ in priuilegio dixit intelleximus, debet intelligi quod ab ipso supplicante intellexit.*

DECISIO CIII

ILLVSTR. Marchioniss. padulæ, erit in S. Reg. Consilio actione reali & personali aduersus illustr. donnam Anto. de Cardona, vt sororem & hæredem q. illust. don Artalis eius viri, necnon assisten-

sistentia & appretio sup bonis feudalib. tam huius regni, q̃ sup statu Comitatus Colisani, & cæteris feudalib. regni Siciliæ: & hoc ꝑ eius dotibus & antefato, necnon ꝑ vsufructu & interusurio & interesse ob non restõnem dotiũ die mortis don Artalis, & à tpe, quo lis principiũ cœpit, qd̃ prendit p annos ferè decem. Item egit ad legatũ ducatorum 2000. eidẽ actrici p p̃fatum eius virum ꝑ bonis seruitijs, vnà cũ interesse. Et primo videndum est, q̃d de dotibus, & quid de antefato, & quid de interusurario, vsufructu, & interesse. Et in primis circa dotes duc. 21851. q̃ oĩno debeantur, extat primo instr̃m capitulorum de quantitate p̃fata, habita p quondam Comitem Colisani patrẽ don Artalis de introitib. statu Marchionissæ, & vt eius baiulũ, tam pceptos de pecunia ipsius Marchionissæ in tabula Barchynonæ, q̃ habitos p Comitissam Colisani ex reditib. status ipsius Marchionissę post mortem p̃fati Comitis. Itẽ de dictis dotib. satisfactis liquet demum p aliud instr̃m longè post celebratũ tpe matrimonij contracti, in quo don Artalis insertis dictis p̃fatis capitulis ad vnguem oĩa in eis contenta ratificauit, & approbauit. & sic confessionem p̃fatã de dicta quantitate recepta p eius parentes seu genitores, & ad illorum obseruantiã teneri voluit seq; & eius bona ẽt feudalia, & ritu lata in vtroq; ex regnis p̃fatis existentia obligauit. Itẽ de p̃fatarũ dotiũ satisdatione constat p testm̃ eiusdẽ don Artalis, in quo legauit dotes p̃fatas, & iura dotalia p̃fatæ eius vxori iuxta formã suarũ cautelarũ. Constat aũt p̃fatum instr̃m confessionis receptionis do-
1 tium, dici ꝑbũnem ꝑbatum, & non probandã: vt † inquit Bal. in l. si pupilli. C. de vsur. in l. interest, C. de sol. & in l. quoties in fi. C. de re iud. & alibi no. Bar. in l. j. in prin. ff. de oper.
2 no. nun. q̃ illud, de † quo est confectũ instr̃m, dr̃ manifestũ. Idem dicit Bal. in l. gñali. C. de sac. san. eccl. & dixit Paul. de Ca. in cons. 322. in cã, quæ vertitur, & in terminis in instr̃o confessionis dotis, consuluit Dec. in cons. 536. in cã, quæ agitatur Mantuæ vers. 3, concurrit, & cum vltra promissionem siue confessionem in capitulis, vt supra successerit ratificatio, vt supra ex longo interuallo, & pariter vlt. loco ex lõgissimo: & per multos, & quamplures annos fuerit dos ipsa in
3 testamento legata, ac ẽt cum legato securitiorum. Nec † posset

ſet excipi de dote non numerata, ſtantibus geminationibus dictarum confeſſionum, per tex. in l. in contractibus, §. 1. verſ. illis etiam ſecuritatibus, & ibi no gl. & Bal. & communiter omnes, C. de non nu. pec. & tenet Soc. in l. j. verſi. 3. limita, ff. ſol. matr. dato maxime decurſu tot annorum à tempore emanatæ confeſſionis, vſque ad mortem don Artalis, merito ita apponi de dote non numerata, minime potuit, iuxta tex. in l. fi. & in auth. quòd locum, C. de dote cau. non nu. Concurrente maxime iuramento aſſertorio de præterito, vbi etiam † iuratum extitit omnia, & ſingula eſſe vera, quo caſu ceſſat omnino exceptio præfata dotis non numeratæ: vt tenet Io. de Imo. in c. cum contingat, in repe. de iureiu. ſuper 7. membro, & ſuper 10. refert & ſequitur Bal. nouel. in priuil. dotium in 10. parte, & idem poſt Bar. tenet Bald. & Sal. in d. l. fi. C. de non nume. pecu. vbi expreſſe dicunt, quòd huiuſmodi iuramentum † aſſertiuum veritatis probat contra iurantem, Abb. in ſua ſolemni ſtipulatione, ex ordine ſtāte ſtatuto ciuit Senatum, & idem tradit Io. de Imo. in l. nemo poteſt, ff. de leg. 1. & in l Seius Augerius, ff. ad l. Falcid. & hanc communem eſſe opin. teſtatur & ſequitur Soc. in ſuo conſi. 82. ſuper quæſtionibus propoſitis, in 3. volu. ſequitur idem referendo Dec. in conſi. 536. in cauſa, quæ agitatur Mātuæ in 3. vol. Suffragatur præmiſſis tam tempore, quo ſponſalitia contraxerant, & ſic ante matrimonium, quàm poſt alimentauit Marchioniſſam, & ſic non poteſt vlterius opponi de non numerata dote: † ſecundum Bal. in rubric. de priuil. dot. in verſ. vnde quæritur. ſecundum quam opin. Soc. dicit ita fuiſſe conſultum per doctiſſimos viros in l. j. verſ 5. limita, ff. ſol. matr. licet ipſe ibi conetur via diſputatiua tenere contrarium: tamen ipſemet Soc. in præfato conſi. 72. verſ. pro quibus facit, in 3. vol. concludit in iudicando non eſſe recedendum ab opin. Bald. & ſequacium, qui hoc conſuluerunt, & nihilominus per partitas tabulę Barchynone, & etiam per partitas bancorum huius regni Neapo. & ſignanter degentium Neap. & per inſtrumentum receptionis habitæ ab illuſtri. Principiſſa Salerni, & per libros adminiſtrationis Comitis Culiſani, & bilancium approbatum in actis exiſtentis, apparent iam confeſſiones de recepto verificatæ, licet

Q q nulla

(Margin numbers 4, 5, 6 appear beside the lines beginning "to, vbi etiam", "huiuſmodi iuramentum", and "de non numerata dote".)

nulla comprobatione opus fuisset. Nec suffragaretur, ꝙ ex parte donnę Antoniæ asserit capitula mrimonii minime sti pulata fuisse, nam rñdetur primo ꝙ fingitur stipulatio, etiã † si vere non intercessisset fauore dotis, vt in l. vni. in princ. C. de rei vx. act. & inde Bal. ibi, quem cõiter sequuntur doct. & Ang. ẽt sequitur in d. §. fuerat inst. de act. & Ias. ibi. no. dixit ꝙ aut constat ꝙ non interuenit, & fingitur, aut est dubiũ,
7 & pręsumitur, aut vtiliter intercessit, & tunc est vera. Item dr̃ ꝙ ẽt si non fingeretur, ex quo tpe contracti matrimonij don Artalis ipse solemniter ratificauit, & se obligauit ad quid er
8 go tm̃ ponderatur stipulationis defectus: nam perinde † hr̃, ac si ipsemet ab initio contraxisset: per tex. in l. cum fundus, §. seruum tuum imprudens, vbi Dec. no. in 3. no. ff. si cer. pet. & facit tex. in l. Cai. Seius, in fi. ff. de manu. & in l. Pompon. §. cum quis adminiculo, ff. de acq. poss. & no. Bal. in l. contra
9 iu. §. si filium. in fi. ff. † de pac. ratificans. n. & ratum habens, dr̃ facti auctor: per tex. no. in l. in summa, §. Cassius, ff. de aqua plu. arc. quem ibi ad hoc no. Bal. subdens, quòd non reperitur in pluribus locis. sequitur Ias. in l stipulatio ista. §. alteri,
10 ff. de verb. obl. & inde † videmus, quòd approbans contractum, succedit in locum eius, qui traxit, iõ debet eodem mõ & iure vti. Tex. est in cle. 1. in fi. de suppl. negl. prælа. & facit tex. in l. si iudex. ff. de iud. & quod no. Bal. in l. si puellam, C. si manc ita fue. aliena. & in terminis, quòd ex quo don Artalis ratificauit obligationem factam de bonis suis, obligatio reconualescit, vt à principio. Est casus in l. si fundum. §. 1. ff. de pig. & habetur per Bar. in l. j. eo. tit. quod intantum est verũ, quòd etiamsi Comitissa obligasset non nomine don Arta-
11 lis, prout obligauit, sed nomine proprio, † ratificãdo postea don Artalis obligatur, & habetur perinde ac si ab initio
12 se obligasset. Nec obstat quòd id quod † non est gestum no mine meo, ratum habere non possum, vt in l. si pup. §. sed si ego, ff. de neg. gest. quia illud procedit quo ad commodum ipsius ratificantis: cum per ratificationem actus non gesti suo nomine quis non trahit ad se illud negocium, nec acquirit actionem negociorum gestorum, vt in d. §. sed si ego. Sed quo ad præiudicium suum, bene potest quis ratificare id quod non est gestum nomine suo. Ita pulchre declarat
Bar.

Bar.in d.l.si fundus.§.j.ff.de pig. & idem firmat, §.sed si cum quis,ff.de vi & vi arm.& sequitur Nic.in tract. de pig. in secundo membro secundæ partis principalis. Nec militaret in contrarium.quòd licet in d.instrumento, in quo don Artalis ratificauit capitula, vt supra, se obligando ad illorum obseruantiam,non tñ in eo promisit restitutionem dotium. Ex quo hoc sufficit:quia præsumitur tacita stipulatio. vt in d.l.vnica,in prin.vbi Bal.ad propositum no.infert per illum

13 tex.quòd si actum est ad dotem,ex vera stipulatione †dotis & non probatur stipulatio,quòd tñ actor reportat victoriam non vi fictionis,sed vi præsumptionis,per quam veritas allegata probatur, cum sit præsumptio iuris & de iure. & dicit hoc etiam velle Cyn.ibidem.Et idem etiam voluit Bald. in l.pecu.C. de solu.& Angel.in §.fuerat. institut. de acti. &

14 intantum est hoc verum,quòd † dicta tacita stipulatio à lege inducta fauore dotis,ita meretur executionem,sicut stipulatio expressa in instrumento,secundum Bal.in l.vnica,§.sed vt plenius per rationem,quia præsumitur, quòd solemniter acta sit,l.cum ostendimus,§.fi.ff.de fideiuss.tut.& subdit hoc esse multum no.& pluribus vicibus habuisse de facto : & q nunquam vidit ad hoc allegari tex.illum : & ideo infert in proprijs terminis,quòd si in instrumento adest simplex con-

15 fessio mariti de dote recepta,licet nihil †dicatur in ea,quòd promiserat ipsam restituere , ex quo tacite in se continetur promissio de restituendo, ita mandabitur executioni , sicut expressa promissio restituendi. Quod reputat ipse multum no. Ad hoc,secundum eum,bene facit.l.quæcunque,C. de apoc.publ.lib.11.& idem voluit Bar.in l.1. in prin.ff. de his , quæ in test.delen.vbi tenet, quòd statuto extante, vt instrumenta publica executioni demandentur,sicut sententia:quædam mulier habebat instrumentum,in quo maritus confessus fuerat se habuisse dotem,& de ea fecerat quietationem, in qua tamen nihil dicebatur de promissione restitutionis, nec sol.matr.mulier petebat executionem instrumenti vigore tacitæ stipulationis præsumptæ,in d.l.vnica, in prin.C.de rei vxo.act.nunquid potest ? & primo dicit Bar.videri,quòd non:cum non sit scripta in instrumẽto,& intelligitur auth. legis Ergo cum nequeat legi,non debet executioni manda-

tiam alleget, aut probet, illa non prodesset: nisi probet se diligentem de sciendo fecisse, apud quos certificari potuisset.

37 *Imputandum est ei, qui cum de sui ipsius commodo agitur, id quod per se, vel per alium scire potuit, ignorauit.*

38 *Primogenitus, ad quem spectat inuestitura feudi, si videns alium inuestiri de eo. tacuit, sibi præiudicat.*

39 *Agnatus proximior habens facultatem reuocandi feudum ab agnato remotiori, perdit ius suum: nisi illud infra annum prosequatur*

40 *Iudicium fugiens, præsumitur de sua iustitiæ diffidere.*

41 *Soluens sponte, & petens executionem sententiæ, videtur renunciasse etiam appellationi interponendæ.*

42 *Protestatio, seu reseruatio iuri ũ, nihil operatur, ubi iura nõ extãt.*

43 *Clausula: saluo iure non tribuit ius de nouo, sed subintelligitur, si quod habet.*

44 *In feudo hæreditario oportet succedentem esse hæredem, & adiuisse hæreditatem: aliàs non succedet.*

45 *Hæreditas fraterna non adita, non transmittitur.*

46 *Iuri adeundi hæreditatem præscribitur spatio triginta annorum.*

47 *Condemnatus ad retrouendendũm feudum, mortuo feudatario debet solui precium retrouenditionis per hæredem, qui succedit, in feudo & non per alios succedentes in burgensaticis.*

48 *Ratificans contractum ab alio gestum, obligatur perinde, ac si ipse à principio contraxisset. nu. 108.*

49 *Metus reuerentialis concurrente maxima læsione, sufficit ad rescindendum contractum: quia aliàs sola præsentia, & reuerentia viri non sufficeret. nu. 50.*

51 *Mulieres non libera uoluntate, sed seductione, machinationibus, persuasionibus, & calliditatibus inducuntur, prout unusquisque potest in mente sua sentire.*

52 *Contrahens cum tyranno, si enormiter lædatur, ista duo, uidelicet, qualitas tyranni, & læsio enormis, arguunt iustum metum.*

53 *Donatio, ubi datur enormis læsio cum metu reuerentiali, præsumitur extorta dolo.*

54 *Quietatio generalis, non extenditur ad incognita, nec ad ea, de quibus captio esse potest.*

55 *Volẽti, & scienti non infertur dolus. Secus in donante, & ignorãte à principio quid donat, & sic ignorante damnũ, & in quo lædatur*

56 *Metus probatio, remittitur arbitrio iudicis.*

57 Iustus

57 *Iustus impressionis metus sufficit, licet eius effectus non sequatur.*
58 *Assertioni parti standum est, & plenè credendum.*
59 *Donationum pluralitas præsumitur ex diuersitate summarum.*
60 *Testibus duobus deponentibus de metu, magis statur, quàm mille deponentibus de spontanea voluntate.*
61 *Principalis si vnum dicat, & testes contrarium deponant, statur potius principali, quàm testibus.*
62 *Iudicis præsentia, facit cessare oēm præsumptionē doli, & fraudis.*
63 *Nisi esset iudex amicissimus parti.*
64 *Contrahens cum tyranno, etiam quòd contrahat præsentibus consanguineis, & amicis, eorum præsentia non facit cessare metum.*
65 *Metus quòd cesset data præsentia iudicis, & quòd ita præsumatur talis præsentia, non est iuris, & de iure sed operatur tantum, vt requiratur efficacior probatio ad metum.*
66 *Præsumptio vna tollitur per aliam.*
67 *Contractus metus initus, non est ipso iure nullus, sed causat rescissionem per actionem, quod metus causa.*
68 *Contractus dotis si fit per metum, est nullus.*
69 *Contractus dotis pariter, & distractus, si fiat per metum, est ipso iure nullus.*
70 *Metus tam in contractu quàm in distractus dotali, irritat ipsum ipso iure: nec iuramentum obligat.*
71 *Matrimonium contractum per metum, sicut est ipso iure nullum, ita etiam & iuramentum.*
72 *Donatio facta viro per vxorem, habet conditionem in se, si vir erit superstes post mortem vxoris: alias si vxor remanet post mortem viri, donatio resoluitur.*
73 *Donatio inter vxorem, & virum, firmatur iuramento, tamen hoc procedit, quantum ad remouendum prohibitionem iuris, secundum quod donatio inter virum, & vxorem est prohibita: quia nō obstāte, quòd à lege sit prohibita: tamen iuramento cōfirmatur. nu. 74.*
75 *Donatio pōt reuocari, nō obstante iuramēto, & iuramentū semper hēt illā tacitam conditionē, quam hēt promissio, cui adhæret, & ad plus non extenditur, quàm extendatur virtus promissionis.*
76 *Tutor simpliciter contrahens in repertinente ad pupillum, intelligitur tutorio nomine contrahere.*
77 *Exactio dotis præsumitur ex illo titulo facta, quando præcedit titulus dotis.*

78 Testis pro una parte verisimiliora deponentes, praeferuntur testibus alterius partis.
79 Testes deponentes ad exclusionem delicti, praeferuntur.
80 Testes deponentes extra articulum, super quo producti sunt, non probant.
81 Testes deponente sine redditione cãæ sc'æ eorũ dictis, non probãt
82 Testes reddentes causam scientiæ eorum dictis, praeferuntur testib. non reddentibus causam scientiæ alterius partis, etiam quod ad probandum id, super quo deponunt, non requireretur redditio causæ scientiæ.
83 Mandatum in personam praetensi procuratoris, non praesumitur, & si esset decursum tempus mille annorum nisi de eo apparet.
84 Productio scripturæ factæ per procuratorem, uidetur fateri contenta in ea, etiam contra se.
85 Producti o praefata potest reuocari: quia non inducit tacitam confessionem, ut reuocari non possit: quia hoc non operatur.
86 Dos data meretur donationem propter nuptias.
87 Promissio constituendi antefatum, seu constituendi dotem, ita meretur executionem sicut expressa stipulatio: & habentur pro constitutis tam dos, quam antefatum.
88 Matrimonium non consummatum culpa uiri, habetur ac si consummatum fuisset, & uxor, per quam non lucrabitur antefatum.
89 Pactum de lucranda dote, habet locum, etiam si matrimonium non fuisset consummatum.
90 Consuetudine Neapolitanæ usufructus debetur ad rationem tarenorum duorum pro qualibet uncia: cum ita sit taxatus usufructus & interesse per dictam consuetudinem.
91 Mulier uxor non potest petere alimenta seu usuras dotium post annum, cum habuerit in potestate suã dotem petere, & non curauit.
92 Et si mulier petierit dotem, & haeredes uiri sunt in mora soluendi, tunc debetur sibi etiam interesse damni emergentis.
93 Mulier si petiit uelle pecuniam ad emendum fundum, ex quo fructus percepisset, uerisimiliter fiscale interesse debetur.
94 Interesse etiam, si non esset probatum iudici, potest tamen ipse iudex ex officio ipsum taxare, & arbitrari ex coniecturis.
95 Annus inductus à lege ad restituendum dotem, ita constituit in mora sicut dies expressa.
96 Vsufructus, & interesse respectu antefati, erit in electione uxoris, quando

quādo antefatū est constitutū in pecunia, an velit pecuniā pro antefato post eius mortē, vel recipere à filiis vsuram competentem.

97 Vsusfructus pecuniæ vxori non debetur, nec pro præterito, nec pro futuro: & ibi qualiter fuit diuersimode iudicatum.

98 Vsusfructus debetur non ad rationem usufructus dotis, sed ad rationem quinque pro cētenario. & ita in cōtradictorio iudicio decisū.

99 Et subdit, quod etiam respectu antefati debeatur usufructus.

100 Consuetudo Neapolitana disponit, quod usufructus respectu dotiū debetur ad rationem tarenorum duorum pro qualibet uncia: sed respectu antefati ad rationem ducatorum quinque annuatim pro centenario: & quid de iure communi.

101 Priuilegium tributum doti, est etiam communicatum antefato.

102 Actio personali ex stipulatu pro dote, antefato, & vsufructu datur contra aliquem obligatum, ad aliquid faciendum, uel dandum.

103 Hæres adeundo hæreditatem ex quasi contractu, per aditionem se obligauit creditoribus.

104 Actio personalis ex testamento datur contra hæredem pro consecutione legati.

105 Requisita ad obtinendum in iudicio assistentiæ petitæ, tam quando agitur contra possessorem, quàm principalem nu. 106.

107 Assistentia ut agatur; & appretio contra obligatum, uel eius hæredem, non est opus constituto, & precario.

109 Clausula, ut cautelæ fieri possunt ad consilium sapientis operatur, ut in contractu apponi possit precarium, & constitutum.

110 Feudalia non possunt obligari, absque assensu regio: nec ueniunt in generali obligatione.

111 Ciuis est loci habens uxorem, & domum in loco: & hoc ultra dispositionē Regia pragmaticæ de ciuibus Neap. est etiam de iure cōi.

112 Ciuis non originarius si uirtute statuti non potest admitti ad collegium dictans, quod nisi sit natus in ciuitate, uel nisi sit ciuis originarius, quod tamen natus alibi à casu potest esse de collegio.

113 Ciuilitatem paternam retinet filius, dato quod alibi sit natus, quā in patria patris.

114 Lis pendere non dicitur, ubi instantia est perempta, nu. 115.

116 Regressus non datur de priuatione ad habitum.

117 Instantia perempta ex gratia Principis resuscitatur, & sic per principem. qui spiritum uitæ in ea mortua insufflat.

118 Lazarus resuscitatus recuperauit bona, nisi ea, quæ medio tempore

pore fuissent distracta.

119 *Restitutio quando fit ex gratia, nunquam trahitur retro in praeiudicium iuris quaesiti.*

120 *Assensus regius super bonis feudalibus, non potest impetrari post mortem obligantis bona, nisi cum nouo consensu, & voluntate haeredis.*

121 Principalis *si non reuocauit obligationem bonorum feudalium sine assensu, post eius mortem, non potest eius haeres reuocare: sed fauore dotis tenetur habere ratum.*

122 Promis*sio generalis tantum operatur, quo ad omnia contenta in illo genere: quantum specialis, quo ad illam speciem, quo ad comprehensionem, & exclusionem.*

123 *Priuilegia dotis, sunt communicata dispositioni antefati, siue quartae.*

124 *Priuilegium tacitae stipulationis, de qua in l. vnica, C. de rei vxor. actio. quod loquitur in dote, tamen habet locum etiam in donatione propter nuptias.*

126 *In feudis, verbum, haeres, de filijs intelligitur, quia de natura feudi est non transire ad extraneos.*

127 *Feuda dum sunt alienabilia, sunt ad instar allodialium.*

128 *Inuestitura feudi dum facit mentionem ut transeat ad quoscunque haeredes, etiam extraneos, apparet esse feudum haereditariũ.*

129 *Inuestitura continens quibuscunque alijs personis, prout vobis visum fuerit, & placebit, faciunt verba praefata feudum transitoriũ ad quoscunque haeredes.*

130 *Inuestitura, quae verba habet continere, vt feudatarius inuestitus in alienatione, & alijs, non teneatur dominum requirere.*

131 *Confessio feudi ex pacto, & conuentione legem accipit.*

132 *Princeps potest de Burgensicis, & allodialibus facere feuda, & de feudalibus Burgensatica.*

133 *Causa feudalis debet videri coram domino feudi: & coram iudice illius loci vbi feudum permanet.*

134 *In feudo franco, quod potest irrequisito domino alienari, possum pro libito voluntatis prorogare iurisdictionem: etiam sine licentia domini, nu. 135.*

136 *Iudicium agitatum per vasallus coram alijs iudicibus, quàm corã domino feudi, non tenet, nisi quando dominus feudi sciret, & non contradiceret.*

137 De-

137 *Dominus feudi potest consentire uasallis, & prorogare iurisdictionem in non iudicem eorum.*

138 *Causa viduæ, & causa dotis, dicitur causa pia.*

140 *Obligatio ad interesse, succedit propter moram commissam, in solutione rei legatæ.*

141 *Causa, in qua proceditur sola facti ueritate inspecta, prout in regno virtute capituli, detestantes, ferri potest sententia super probationibus: licet non sit facta petitio: vel nisi causa contenta in petitione, non sufficiat: si ex probationibus appareat causa apta, & sufficiens ad condemnationem.*

142 *Sententia dum sumus coram Principe, potest ferri super probationibus: licet non fuerit facta petitio, & licet causa contenta in petitione non sufficiat, si ex probationibus apparet causa apta, & sufficiens ad condemnationem.*

143 *Testes licet discordent in aliquibus inter se: tamen si in facto principali, in quo consistit substantia negocij, reperiuntur conformes, nihil officis, & bene probant.*

144 *Fallitas, quæ non tangit negocium principale, sed circunstantias, non facit, quòd testes reprobentur.*

145 *Testamentum vbi est dubium, an teneat, vel ne, pro eius validitate iudicandum est.*

147 *Hæres si semel approbauit testamentum, non potest ulterius ipsum impugnare.*

148 *Executio in feudalibus ob defectum assensus, in regno fieri non potest tam proprietate, tamen in fructibus, qui sunt hæredis, fieri potest, & non dicitur feudalis, & executio fieri potest eo casu in actione personali, in quo non sunt alia bona, nisi feudalia.*

149 *Actio hypothecaria, competit ex legato.*

150 *Bona pupilli non possunt obligari per tutricem.*

151 *Iuuare quis se non potest, ex eo, quod impugnauit.*

152 *Allegans instrumentum dolosum, seu meticulose factum, non poterit se eo iuuare.*

153 *Etiam hoc procederet, si iudex vellet impugnare dictum instrumentum.*

154 *Et etiam procedit, si pars vellet pro parte acceptare instrumentum & pro parte impugnare.*

155 *Regula præfata an procedat, ubi essent capitula connexa.*

157 *Capitula quando dicuntur connexa: & quando respectiua.*

178 *Locus contractus, in quo geritur, quo ad observantiam solennitatum ipsius actus, attenditur, non alius.*

179 Capitulum *factum in regno, non extenditur extra territorium regni.*

180 *Statutum loquens de contractu dotis, quamuis generaliter loquatur, non propterea extenditur ad contractum factum extra territorium loci statuti.*

183 *Statuti noui dispositio super restitutione dotis, non extenditur ad matrimonium iam solutum: & ad dotes ueteres: & ad casum, quo mortui sunt filij ante nouum statutum.*

184 *Assensus regius in feudalibus praestari non potest post mortem.*

185 *Capitulorum obtentum lite pendente non patitur extensionem.*

186 *Dispositio in dote non habet locum in omnibus in antefato.*

187 *Si promisisti te obligaturum in decem ergo, me ego potero agere ad illa decem contra te, antequam te obligaueris. Aliqui doctores dicunt hoc esse dubitabile, & aliqui non tenent, nu. 188.*

189 *Ex pacto de retrouendendo ob pretium non solutum, licet praesumatur uenditio facta, ut euitetur circuitus: non tamen ex isto actu praesumpto praesumuntur permissae usurae.*

190 *Venditio licet praesumatur ex promissione de uendendo ad euitandum circuitum, non ueniens fructus post hanc promissionem percepti, sicut ueniren post uenditionem factam.*

191 Ad *circuitum euitandum quamuis dias praesumeretur datem fuisse promissam restitui, & constitutum fuisse antefatum: non, tamen uidetur se obligasse ad fructus, & interesse.*

192 C*ircuitus non euitatur, quando interest contrahentium, ut circuitus seruetur.*

193 *Et pariter, vbi circuitus esset inutilis.*

194 *Et in casibus à iure expressis euitatur.*

195 *Statutum loquens in casu uero, non extenditur ad casum fictum.*

196 *Statutum concedens executionem contractus, non extenditur ad pacta incontinenti apposita: cum non se extendat ad casum fictū.*

197 *Capitulum dum loquitur in vero instrumento formali, non debet extendi ad praesumptum, & fictum instrumentum.*

198 *Assensus praestitus in vno actu, non extenditur ad alium etiam verum, licet minus damnosum: à fortiori nec ad fictum.*

199 *Actus uerus alius est, & alius fictus seu praesumptus.*

200 *Statutum, quòd datiarij habeant arbitrium super uenditionibus factis,*

Etis,& quidam promisit vendere, quod istud non pertinebit ad eorum arbitrium: quia non est venditio, sed promissio de vendendo, quæ sunt diuersa.

201 *Priuilegium obtentum à principe, debet intelligi concessum iuxta tenorem suppositione oblatæ.*

202 *Gratia Principis intelligitur concessa, iuxta formã petitionis oblatæ*

203 *Rescriptum ambiguum debet intelligi, secundum supplicationem oblatam Principi.*

204 *Tutor alimenta præstita pupillo, potest compensare vel repetere: & si non sunt taxatæ expensæ, repeti possunt.*

205 *Hæres satis dicitur adiuisse hæreditatem defuncti, dum declarat se vdicat feuda seu bona ipsius defuncti ad eum spectaret, & pertinere.*

206 *Successor in feudo si per annum tacuit, sciens alium de eo inuestitum, sibi præiudicat, & ius suum amittit.*

207 Feudatarius *alienans feudum hæreditarium cum consensu regis, facit ut non possit reuocari alienatio per filios, nec per alios agnatos: secus in feudo ex pacto & prouidentia.*

209 *Assensus regius non potest impetrari post mortem feudatarij.*

210 *Papa nec Imperator non potest feudum sine cã auferre feudatario.*

211 *Rex in suis concessionibus non præsumitur voluisse tertio præiudicare: nec præsumitur.*

212 *Dominus feudi non potest facere gratiam de feudo in præiudiciũ agnatorum.*

213 *Sciẽtia successoris in feudo, quòd alium ipse patiatur inuestiri, sciẽs ipsum successurum in eo, & non inuestitus, debet allegari & probari, ad hoc, vt excludatur. nu. 214.*

215 *Reuocatio alienationis feudi, fit per filium aut agnatum alienantis, quando feudum non est hæreditarium: sed quando est ex pacto & prouidentia. nu. 216.*

217 *Feudatarius alienans feudum ex pacto & prouidẽtia in extraneũ, si per annum tacuit filius vel agnatus, nullum fieret sibi præiudicium: sed esset necessarius cursus 30. annorum. nu. 218.*

219 *Feudum hæreditarium potest in quemcunque alienari cum regio assensu & agnati non reuocant nec infra annum, nec post.*

221 *Feudum ex pacto & prouidentia si alienatur per feudatarium carentem filijs, si demum filij nascantur, poterunt reuocare: secus in feudo hæreditario quia filij non possunt reuocare alienationem*

factam per patrem.

222 Feudum hæreditarium potest alienari in præiudicium agnatorum & filiorum.

223 Successor in feudo, si non petit inuestituram infra annum, hodie nõ amittit feudum, sed soluit duplicatum releuium. nu. 224. 225.

217 Papa seu principis assertiõi statur in his, quæ ab eius facto depẽdit.

228 Clem. prima, de probatio habet locum inter laicos: nec habet locum, vbi agitur de præiudicio tertij.

229 Assertioni Papæ vel principis non statur in casu valde præiudiciali alteri parti.

321 Papa vel Princeps narrans in bulla seu priuilegio factum à se gestum, vel saltem ab alio secum, probat, secus, si narrat factum quod scire non potuit: nisi per auditum ab alijs.

232 In Principe spãle est, quod ei soli credatur, præter ius gentium.

233 Testes deponentes parte non citata, et coram principe, nõ valeret.

235 Rex nunquam videtur nec præsumitur velle tertio præiudicare.

236 Princeps si aliquid dat vel confirmat, semper intelligitur saluo iure alterius.

237 Verba priuilegij seu rescripti debent potius impropriari, quam inferre præiudicium tertio.

238 Papa conferens beneficium, non obstante collatione alteri facta intelligitur de inualida.

239 Papa uel Princeps in dubio non præsumitur voluisse iuri tertij præiudicare.

240 Concessio facta per principem, in dubio semper intelligitur absque præiudicio.

141 Et etiam si agatur ad rem, non uidetur iuri tertij derogari

142 Princeps quando habet notitiam iuribus competentibus tertio et si apponeret clausulã: ex certa sciã nihil operatur talis clausula.

243 Imperator vel Papa non potest auferre feudum sine causa.

244 Princeps dũ in priuilegio dixit intelleximus, debet intelligi quod ab ipso supplicante intellexit.

DECISIO CIII

ILLVSTR. Marchionissæ padulæ, erit in S. Reg. Consilio actione reali & personali aduersus illustr. donnam Anto. de Cardona, vt sororem & hæredem q. illust. don Artalis eius viri, necnon assisten-

set excipi de dote non numerata, stantibus geminationibus dictarum confessionum, per tex. in l. in contractibus, §. 1. vers. illis etiam securitatibus, & ibi no gl. & Bal. & communiter omnes, C. de non nu. pec. & tenet Soc. in l. j. versi. 3. limita, ff. sol. matr. dato maxime decursu tot annorum à tempore emanatæ confessionis, vsque ad mortem don Artalis, merito ita apponi de dote non numerata, minime potuit, iuxta tex. in l. fi. & in auth. quòd locum, C. de dote cau. non nu. Concurrente maxime iuramento assertorio de præterito, vbi etiam † iuratum extitit omnia, & singula esse vera, quo casu cessat omnino exceptio præfata dotis non numeratæ: vt tenet Io. de Imo. in c. cum contingat, in repe. de iureiu. super 7. membro, & super 10. refert & sequitur Bal. nouel. in priuil. dotium in 10. parte, & idem post Bar. tenet Bald. & Sal. in d. l. fi. C. de non nume. pecu. vbi expresse dicunt, quòd huiusmodi iuramentum † assertiuum veritatis probat contra iurantem, Abb. in sua solemni stipulatione, ex ordine stā te statuto ciuit Senatum, & idem tradit Io. de Imo. in l. nemo potest, ff. de leg. 1. & in l. Seius Augerius, ff. ad l. Falcid. & hanc communem esse opin. testatur & sequitur Soc. in suo consi. 82. super quæstionibus propositis, in 3. volu. sequitur idem referendo Dec. in consi. 536. in causa, quę agitatur Mātuæ in 3. vol. Suffragatur præmissis tam tempore, quo sponsalitia contraxerant, & sic ante matrimonium, quàm post alimentauit Marchionissam, & sic non potest vlterius opponi de non numerata dote: † secundum Bal. in rubric. de priuil. dot. in vers. vnde quæritur. secundum quam opin. Soc. dicit ita fuisse consultum per doctissimos viros in l. j. vers. 5. limita, ff. sol. matr. licet ipse ibi conetur via disputatiua tenere contrarium: tamen ipsemet Soc. in præfato consi. 72. vers. pro quibus facit, in 3. vol. concludit in iudicando non esse recedendum ab opin. Bald. & sequacium, qui hoc consuluerunt, & nihilominus per partitas tabulę Barchynone, & etiam per partitas bancorum huius regni Neapo. & signanter degentium Neap. & per instrumentum receptionis habitæ ab illustri. Principissa Salerni, & per libros administrationis Comitis Culisani, & bilancium approbatum in actis existentis, apparent iam confessiones de recepto verificatæ, licet

Margin numbers: 4 (at "to, vbi etiam"), 5 (at "huiusmodi iuramentum"), 6 (at "de non numerata dote").

nulla comprobatione opus fuisset. Nec suffragaretur, ꝙ ex parte donnę Antoniæ asserit capitula mr̃imonii minime stipulata fuisse, nam rñdetur primo ꝙ fingitur stipulatio, etiã † si vere non intercessisset fauore dotis, vt in l.vni. in princ. C.de rei vx.act.& inde Bal.ibi, quem cõiter sequuntur doct. & Ang.ẽt sequitur in d.§.fuerat inst.de act. & Ias.ibi. no. dixit ꝙ aut constat ꝙ non interuenit, & fingitur, aut est dubiũ,
7 & pręsumitur, aut vtiliter intercessit, & tunc est vera. Item dr̃ ꝙ ẽt si non fingeretur, ex quo tpe contracti matrimonij don Artalis ipse solemniter ratificauit, & se obligauit ad quid er 13
8 go tm̃ ponderatur stipulationis defectus: nam perinde † hr̃, ac si ipsemet ab initio contraxisset: per tex. in l.cum fundus, §.seruum tuum imprudens, vbi Dec.no. in 3.no.ff.si cer.pet. & facit tex.in l.Cai.Seius, in fi.ff.de manu. & in l. Pompon. §.cum quis adminiculo, ff.de acq.poss.& no.Bal. in l.contra 14
9 iu.§.si filium.in fi.ff. † de pac.ratificans.n. & ratum habens, dr̃ facti auctor: per tex.no.in l.in summa, §.Cassius, ff.de aqua plu.arc.quem ibi ad hoc no.Bal.subdens, quòd non reperitur in pluribus locis.sequitur Ias.in l stipulatio ista.§.alteri,
10 ff.de verb.obl.& inde † videmus, quòd approbans contractum, succedit in locum eius, qui traxit, iõ debet eodem mõ & iure vti.Tex.est in cle.1.in fi.de suppl.negl.prælа. & facit tex.in l.si iudex.ff.de iud.& quod no.Bal.in l.si puellam, C.si manc ita fue.aliena.& in terminis, quòd ex quo don Artalis ratificauit obligationem factam de bonis suis, obligatio reconualescit, vt à principio. Est casus in l.si fundum. §.1.ff. de pig.& habetur per Bar.in l.j.eo.tit.quod intantum est verũ, quòd etiamsi Comitissa obligasset non nomine don Arta- 15
11 lis, prout obligauit, sed nomine proprio, † ratificãdo postea don Artalis obligatur, & habetur perinde ac si ab initio
12 se obligasset. Nec obstat quòd id quod † non est gestum nomine meo, ratum habere non possum, vt in l.si pup.§.sed si ego, ff.de neg.gest. quia illud procedit quo ad commodum ipsius ratificantis: cum per ratificationem actus non gesti suo nomine quis non trahit ad se illud negocium, nec acquirit actionem negociorum gestorum, vt in d.§.sed si ego. Sed quo ad præiudicium suum, bene potest quis ratificare id quod nón est gestum nomine suo. Ita pulchre declarat Bar.

Bar.in d.l.si fundus.§.j.ff.de pig. & idem firmat, §.sed si cum quis,ff.de vi & vi arm.& sequitur Nic.in tract. de pig. in secundo membro secundæ partis principalis. Nec militaret in contrarium.quòd licet in d.instrumento, in quo don Artalis ratificauit capitula, vt supra, se obligando ad illorum obseruantiam,non tñ in eo promisit restitutionem dotium. Ex quo hoc sufficit:quia præsumitur tacita stipulatio. vt in d.l.vnica,in prin.vbi Bal.ad propositum no.infert per illum
13 tex.quòd si actum est ad dotem,ex vera stipulatione †dotis & non probatur stipulatio,quòd tñ actor reportat victoriam non vi fictionis,sed vi præsumptionis,per quam veritas allegata probatur, cum sit præsumptio iuris & de iure. & dicit hoc etiam velle Cyn.ibidem.Et idem etiam voluit Bald. in l.pecu.C. de solu.& Angel.in §.fuerat. institut. de acti.&
14 intantum est hoc verum,quòd † dicta tacita stipulatio à lege inducta fauore dotis,ita meretur executionem,sicut stipulatio expressa in instrumento,secundum Bal.in l.vnica,§.sed vt plenius per rationem,quia præsumitur, quòd solemniter acta sit,l.cum ostendimus,§.fi.ff.de fideiuss.tut.& subdit hoc esse multum no.& pluribus vicibus habuisse de facto : & ꝙ nunquam vidit ad hoc allegari tex.illum : & ideo infert in proprijs terminis,quòd si in instrumento adest simplex con-
15 fessio mariti de dote recepta,licet nihil †dicatur in ea,quòd promiserat ipsam restituere , ex quo tacite in se continetur promissio de restituendo, ita mandabitur executioni, sicut expressa promissio restituendi. Quod reputat ipse multum no.Ad hoc,secundum eum,bene facit.l.quæcunque,C. de apoc.publ.lib.11.& idem voluit Bar.in l.1. in prin.ff. de his, quæ in test.delen.vbi tenet, quòd statuto extante, vt instrumenta publica executioni demandentur,sicut sententia:quædam mulier habebat instrumentum,in quo maritus confessus fuerat se habuisse dotem,& de ea fecerat quietationem, in qua tamen nihil dicebatur de promissione restitutionis, nec sol.matr.mulier petebat executionem instrumenti vigore tacitæ stipulationis præsumptæ,in d.l.vnica, in prin.C.de rei vxo.act.nunquid potest ? & primo dicit Bar.videri,quòd non:cum non sit scripta in instrumẽto,& intelligitur auth. legis Ergo cum nequeat legi,non debet executioni manda-

 ri.

ri.In contrarium secundum eum,l.si duo patroni,§. Marcel. ff.de iureiu.vbi licet iuramentum sit stricti iuris,vt in c.1.de iureiur.si quis iurauerit rem sibi datam in dotem , operatur iuramentum,vt etiam videatur obligatus,& quòd si promisisse videatur dotem restituere:& ideo contra iurantem datur actio ad restitutionem:vt ibi in tex.quem sic ad hoc inducit Angel.in dicto. §.fuerat. & hanc partem firmat etiam Bald. in l.j. in fin.ff. de his quę in testamen. delen. vbi Angel. idem sequitur ac etiam Roman.& Imol. in d.l. prima in princip. & Angel. Aret. in dicto. §. fuerat. & idem in terminis firmat Bald. in l. ad probationes. in fin. C. de probatio.vbi subdit se credere hoc esse verius , & quòd ita consuluit , & quòd fuit primum dictum , & ꝙ vnquam dederit ex commissione iudicis de causa dubitantis,& idem Bal. in l.vbi adhuc C.de iure dot.ver.quæro statuto, inferens ex
16 hoc no. † ꝙ quamuis in instrumento dotali non fiat mentio de hypotheca:quia tamen præsupposita dote , de necessitate sequitur hypotheca hincinde,vt plenè Ias.in præfato §.
17 fuerat.in 3.no. † sequitur etiam, ꝙ hincinde habeatur pro expressa:quod procedit etiam in marito minore recipiente dotem:quia bona tacite obligantur.Bal.Ang.Rom. & Alex. in l.si constante,in prin.ff.sol.mat. Ang.Pau.de Cast.& Alex. in l.item,quia,ff.dę pact.Cyn.Bal.& Ang.in l.fi.C. de leg.tu. vbi Bal.dicit hanc esse communem opin. Maxime quia &
18 fortius promissio solum † constituendi dotem,operatur eũdem effectum,ac si constituta fuisset ad euitandum circuitum.Ita Io.And.in add.Spe.in tit. de oblig & solutio. super
19 rubr.vbi dixit,quòd ille † qui promisit se obligaturum ad 10.pôt statim ad 10.conueniri,absq; alia obligatione, causa euitandi circuitum,& refert fuisse dictum Alb. Galeo. ꝙ perpetuo dicit esse tenendum menti , qa prima facie multi contrarium dicerent,& sequitur Alex.in l.cum fundus,§.seruum tuum imprudens,& ibi cõiter scribentes,ff si cer.pet.& ita proprie in promissione de constituendo dotẽ , fuit decisum in consilio in antiquis decis.Afflict.61. fuit lata quædã sententia,in primo dubio.Verum,quia ad extenuationẽ dotium pręfatarum deducuntur compensationes præten sæ , & de largis expensis factis eidem Marchionissæ, & eius familiaribus,

liaribus per tot annos, super quibus producti sunt testes familiares, & alii viles, qui super omnibus fere articulis eodem præmeditato sermone deposuerunt formaliter prout articuli cantant, de quorum depositionibus nulla ratio ha-
20 beri debet, tanquam in uerisimilia † deponentibus, & sic nulla debet eis fides adhiberi, iuxta tex. in l. 3. in prin. §. 1. & in l. idonei, ff. de test. & in l. 2. C. eo. titul. & in cap. in nostra. eod. titul & plenè Specu. in titu. de test. §. 1. ver. Item quod est domesticus, & potest iudex eisdem fidem non adhibere: secundum Barto. & Paul. de Castr. in l. Lucius, ff. qui not. infa. & not. Ange. in consil. 309. factum est tale, & Ioan. de Imol. in l. qui testamento, §. 1. ff. de testamen. Alexand. in consilio 19 in causa appellationis, & plenè Deci. in consil. 110. in ca-
21 su de quo agitur. Item † quia penè omnes de eorum iudicio deponunt, quo casu non probant, quia debent deponere per sensum corporeum, vt in l. qui testamento. §. 1. ff. de testamen. & in authen. de hæred. & falcid. §. si vero absunt, & in l. testium, C. de testibus, & not. Barto. in l. quid tamen, §. si arbiter, ff. de arbitr. & in l. 1. in princip. ff. de vend. inspiciend. Ioan. Andr. in addit. Specu. in titu. de teste, §. nunc tractandum, in additione incipiente, quid ergo, Bald. in l. de quibus ff. de legib. Angel. in repetitio. l. sciendum, vbi proprie loquitur de teste deponente per illa verba, iudicio meo, ff. de verbo. oblig. & tanto magis, quia attenta magna dotis quantitate, expensæ præfatæ non fuissent immoderatæ. Item excellens Comes Culisani cœpit magnam summam, & quantitatem fructuum, & redituum ex statu ipsius Marchionissæ: vltra summam dotium, de quibus liquido constat publicis documentis, & qui tanquam tutor, & balius debuisset conuer-
22 tere ad † honestum lucrum, & non tenere, prout tenuit pecunias ociosas: quo casu tenetur ad interesse eidem Marchionissæ: vt in l. tutor, qui repertorium, §. si post. ff. de administratio. tut. & licet text. ille loquatur in vsura, tamen non debetur vt vsura, sed vt interesse: cum ipse teneatur de mala administratione, & tam de neglectis, quàm de male gestis: vt in l. tutor, qui post. & in l. tutor datus, ff. de administratione tutor. & in l. prima in principio. ff. de tutel. & ratio. distrahen. & in l. 1. 2. C. si tutor. vel cura. non appellatio.

 & in

23 & in l.si tibi, C.de test.tutc. sequitur quòd tenetur † ad ea, in quibus pupillus ob negligentiam tutoris damnificatus fuit, & ad oĩa, q̃ potuisset verisimiliter lucrari, ꝓut ita p̃ pręfata, & alia consuluit plenè Soc.in cons.20. sequendo ordinem p̃fatarum qõnum, in 1.vol.vbi tenet ẽt, ꝙ teneat̃ ad interesse rõne pecuniarũ nõ exactarum, de quo interesse in dicto lib. & bilantio nulla redditur rõ. Ergo qua fronte, & absq; rubore petunt̃ expensæ alimentorũ, & victus Marchionissæ, & familiarũ. Si vero loquimur de expensis erogatis à tp̃e contractorũ sponsaliorum vsq; ad tp̃s contracti mr̃imonij p̃ verba de p̃nti, & minus est locus compensationi, nec re petitioni, qa ad eas submistrandas tenebatur, vt spõsus, quia

24 iã † receperat dotes, p̃ gl.in l.dotis fructus, ff. de iure dot. Bar.in l.si ante nuptias, ff.sol.matr. & sequitur Soc.ibi, ẽt si onera excederent fructus, q̃a eadem rõ est in ipso, q̃ est in viro. vnde sicut vir tenet̃ sustinere onera matrimonij pp̃ dotem, vt in l.si cum dotem, §.sinaũt in sęuissimo, ff. sol.mat. & in l.dotis fructus, ff.de iure dotium, & in l.ꝓ oneribus, C. eo. & in c.salubriter, de vsur.ita, & sponsus, & hoc pro constanti, & sine dubio præsupponit Bal.nou.in tract. doti. in 11.parte, in 1.membro, 14.membri principalis, in 4.5.commi. Aut dicimus de expensis à tp̃e contracti matrimonij, & minimè compensatio locũ habet, nec repetitio, cum esset maritus debitor ad onera matrimonij sustinenda: vt in d.l. si cum dotem, §.sinautem in sæuissimo. & in l.dotis fructus, ff. de iur. dot.cum vulg. intantum, ꝙ etiam si ipsam duxisset ꝓmissa

25 † sibi certa dote, quæ non fuisset sibi soluta, & illam postea simpliciter alimentasset, nõn posset demum alimenta repetere, vt consuluit Abb.in cons.in facti contingentia, in 2.vo

26 lu. † quia ex quo non se abstinuit ab obsequior vxoris, & eam iugiter habuit in suo seruitio, tenetur eam alimentare: vt expresse firmat Bar.in l.quod in vxorem, C. de neg. gest. & facit tex.in l.sicut, ff.de ope.liberto, & in l.serui, §.quasi impensas, ff.de ædil.edict. & in l.sed & si quis, §. sufficienter, ff.

27 de vsufr. & in l.reb.fl.commoda. Vbi dicitur, ꝙ † tenetur qs naturali ratione alimenta pręstare seruo, vel alteri, quem habet in suo seruitio, ergo fortius tenebitur maritus vxorem alere, quamuis esset indotata, ex quo eam in suo habet obsequio,

quio, quæ alimenta repetere non potest, quia ob affectionē coniugalem videtur sibi donasse, ex quo non fuit de contrario protestatus, vt vř tex. in l. quod in vxorem, C. de neg. gest. & facit bene tex. in l. si paterno affectu C. eo. tit. vbi certo casu victricus tenetur alimentare priuignum, ex quo de con-
28 trario † non fuit protestatus, vnde fortius hoc erit dicendū in viro, qui alimentauit vxorem. Quibus accedat tex. melior de iure, in l. vir vsuras, ff. de don. inter vir. & vxo. vbi maritus
29 stipulatus ab † vxore vsuras pro dote, & eas non petierit, & per totum tempus matrimonij eam, & eius familiam aluit, titulo donationis vř remisisse: imò eo casu nedum veniunt alimenta vxori præstanda, verum ēt familiaribus vxoris, vt tenet gl. in auth. de non elig. secun. nub. §. fi. in verbo, onera. quam multum commendat Bar. ibi, & dicit eam perpetuo menti tenendam, refert eam, & sequitur Io. Lup. in repe. rub. de don. inter vir. & vxo. §. 68. in verbo, operatur alium, & sextum effectum, nu. 6. & in repe. c. per vestras, in prin. uer. sequitur vt merito, ne vi expensarum factarum seruitoribus, & salarijs eis præstitis prætendi possit compensatio, nec de his locus sit repetitioni, quod sine dubio procedit in casu nostro, cum p testes ex parte altera productos liqueat, ꝙ domos d. Artalis, & Marchionissæ erat vna, & eadem: & eadem erat familia, & promiscue vtebātur, quo casu nullatenus repeti pñt per tex. in l. sed, & si vir. vbi casus, §. fi. ff. de don. inter vir. & vxo. & in l. si id, quod. ff. eo. tit. & hoc etiam procedit sine dubio, ex quo Marchionissa non fuit effecta locupletior, quo casu nullo modo est locus repetitioni, vt in l. si fructus, C. de pac conuen. & in l. si quis pro vxore, §. fi. ff. de don. inter vir. & vxo. Nam in casibus, in quibus est licita restō dotis constante matrimonio, de quibus in l. mutus, §. manente. ff. de iure dot. & in l. fi. ff. eo. & in l. quamuis, ff. sol. matr. oportet, ꝙ solutio sit facta mulieri non perdituræ, vt probatur, in d. l. mutus, §. manente, & in d. l. fi. iuncta gl. & debet ex ea vxor reddi locupletior, alias maritus non liberatur, sed ei est imputandum, vt no. gl. 1. in fi. in l. ij. in prin. ff. sol. mat. quam gl. multum commendat ibi Bar. versi. 5. quæro, & glo. in l. cum in fundo, §. vt à viro, in verbo, recepisse: ff. de iure dot. & no. plenè Iac. de Are. Cyn. & alij in l. vni. C. si dos constante mat.

& latè Io.Lup.in repe.d.c.per vestras, §. 25. ex quibus resultat vera conclusio,quòd nullatenus impensæ præfatæ possunt extenuare,aut diminuere fructus præfatos in dotem datos,nec habet locum compensatio aliqua. Quo vero ad terram Castellutij Trentenariæ,& Lungani cum casalib.& functionibus fiscalibus,fuit concessa inuestitura:deinde præfatis d.Io.& d.Ant.per regem cath.20.December.8.Ind de qua inuestitura fuit habita notitia,& scientia per dictum q. Comitem,prout quamplures testes testantur . Et quòd Comes habuerit notitiam de dicta inuestitura,manifeste patet, qa eandem præsentauit in actis. 22. Octobr. 1513. in regia camera summariç in lite cum Iulio de Scorciatis , & sic videtur approbasse omnia in † dicta inuestitura contenta , etiā

30 quæ contra se in ea continebantur,secundum Inn.in c.venerabilis,de excep.vbi etiam Abb.& Bar.in l.post legatum , ff. de his quibus vt indig.no.gl.in l.1.§.editiones,quam ibi ad hoc ponderat Bal.& Ang.ff.de eden.& dicit sing.Bal.in cap. prçsentium,ver.quid de illo.de testi.& probatur,in l.si filius §.fin.ff.de interrog.actio.quem ad hoc allegat Card. in consilio 56.in dilucidatione, cum aliis infinitis collectis per Deci. in præfato capitu. venerabilis. versicu . successiuè, de exceptio.Item ex prçsentatione inuestituræ præfatç facta

31 per Comitem resultat.quòd ipsa fuit penes † ipsum,& præsumitur ab ipso lecta,& cognita , & sic habuisse, & habere de ea notitiam,per text. in l. non est ferendus, ff. de transactio.per quem dixit ibi Bald. quòd ille , qui vidit testamentum,prçsumitur habuisse notitiam totius testamenti : sicut

32 ille,qui habuit pœnes se acta,prçsumitur omnia † percunctasse,vt in capitu. constitutus de test.& refert ,& sequitur Alexand.in consilio 102.visis, & ponderatis his, 1. volum. idem voluit Bald.in authen.at qui semel,C.de probatio. vbi dixit,quòd eo ipso quòd scriptura reperitur pœnes aliquem præsumitur ab eo cognita , & lecta . Idem consuluit Ancharan.in consilio 169.principaliter contra istos legatarios,

33 & ibi dicit, † quòd ille pœnes quem reperitur instrumentū præsumitur habere notitiam omnium contentorū in eo, & facit tex.in d.auth.qui semel,C.de prob.& in corpore, vnde

sumitur

ſumitur.ubi probat ꝙ ille,q ſubtrahit dicta teſtiũ non publicata & illa habet penes ſe,ex hoc ſolo pręſumitur ea didiciſſe,& legiſſe,& idẽ cõſul.Are. in ſuo cõſ.15.Reuerendiſs.pater.in fi.ubi admonet,ꝙ eccleſia nõ fundet dominium ſuũ in priuilegijs,inſtrũs:& atteſtationib. antiquis,quas & q̃ habuit penes ſe, ſi & in ſuo arbitrio habet, nã non poſſet postea allegare iuſtã ignorãtiã,ad finẽ,ut tempus petẽdi reſtõnẽ in integrum curreret (& licet Aret. in l.qui Romæ,§.duo fratres,dicat,d.l.nõ eſt ferẽdus.nõ ꝓbare dictum Bal.ipſe tñ ſequitur in eo qui eſt maior 25.ann prout Comes eo tpe iã erat,& qui præſumit eſſe diſcretionis perfectæ,dũmodo ſcriptura fuiſſet penes eum tẽpore cõpetẽti,determinando arbitrio iud.inſpecto præiudicio cauſæ:qualitate perſonę,&.alijs cõiecturis,& ſeq̃t Berta.conſ.159 cum ſupponat in facto,1. vol.Ergo cũ à tempore inueſtituræ vſq; ad litem cum præfato de Scorciatis, & præſentationis præfatæ decurſi fuerunt 10.anni concurrente importantia cauſę,non eſt uериſimile, ꝙ tandiu voluiſſet tacere, & ſic ſecũdũ opin. Aret.ꝓſumendum eſt Comitẽ de dicta inueſtitura notitiam habuiſſe, ſed ꝙ circunſcriptis ꝓmiſſis omnino præſumẽdũ ſit Comiti notam fuiſſe inueſtiturã,ſuadet grauitas facti notabilis,nã agebatur de tribus terris cum iuriſd. vaſallis,introitibus , & de annuis duc.171.functionum fiſcaliũ, nã cõcurrẽte lapſu tãti temporis,facit præſumi notitiã,& ſcientiã eius, ad quẽ ea res pertinebat.Nec obſtat,qđ dr̃ in c.quoſdã, & in c.quãto, de pręſu.& in l.plane de excuſ.tut.& ꝙ no.Bar.in l.nõ fatet, ff.de confeſ.& in l.ſi quis delegauerit,ff.de noua,& in l.ſi res
34 obligata.ff.de leg.1. ꝙ præſumit ignorantia ẽt in facto ꝓprio, quando illud eſt de longinquo, quia procedit, niſi factum ſit graue.& not.quia tunc dator lapſu temporis,infra quod potuit ad alterius notitiam peruenire, præſumitur illius ſcientia,nec allegatur probabiliter ignorantia, text.eſt not.in c.cum illorum,in fin.de ſentent. excomm ,in ca.non eſt nobis. de diſpoſitio. quos ita ibi ad hoc nota Anton. de Butr.in præfato capit. cum illorum & plenius in capit. cum ab excommunicato, de reſcriptio.quibus accedat nota dictum Saly in l.autem.in fin.C.vnde vi.dum in illa quæſtione de quodã nobili, qui per inuaſionem, & violentiam occupauerat

cupauerat quondam castrum, cuius iurisdictio spectabat ad Papam, q̃ si ex post facto fecit Ilium nobilem Vicariũ suũ, concedendo ei iurisd. illius castri per annos 20. nulla facta mentione de violenta eius possessione, an de iure valeret? & ibi firmat q̃ non, allegando gl. sing. in l. 2. C. de fund. & salt. rei domi. lib. 11. intelligit tamen, quando cõcedens fit ignatus illius inuasionis, secus si sciuit. quia cum de suo tantum præiuditio tractaretur, ualere deberet, & illam iniuriam remisisse videretur argumento, l. 1. de reuo. don. & l. fi. eo. tit. & l. omnino, C. de inoff. test. in fi. subdit hæc formalia verba, si multum tempus transiuit, ita q̃ verisimiliter, & faciliter scire potuit factum tam arduum, & contra eum gestum: præsumo eum sciuisse, & ita fuit cõsultum, hæc Sal. vbi supra, quẽ etiã refert, & sequit̃ Dec. eius cõs. 185. In causa istorum, ergo ex decursu 11. annorum à morte don Vgonis, vsq; ad litem motam, & præsentationem inuestituræ per Comitem, & ponderositate facti, ut supra concurrente, præsumendum est Comitẽ habuisse notoriã de morte don Vgonis fratris, & de eius testamento, & de inuestitura præfata. Et ideo suffragantur in simili dicta per Ioã. And. in c. ex parte de concess. preb. quem sequuntur Domini de Rota in dec. 653. dum dicunt, q̃ in præsupponendo scientiam vel ignorantiam in vacatione beneficij inordinario, est primo cõsideranda qua-
35 litas beneficiorũ, nã citius secũdũ eum p̃sumitur notitia de beneficio magni valoris, q̃ parui, & citius notitia curati, quã simplicis. Secũdo, considerãda erit distantia locorũ: quia citius p̃sumit̃ scientia in loco vicino, q̃ remoto, argõ dicti cap. q̃to, & d. capituli quosdã. Tertio, & vlt. cõsideranda est fama loci, iuxta tex. in clem. unica in fi. de cõcess. p̃b. Itẽ, est cõsiderandus lapsus lõgi temporis à die vacationis beneficij, est. n. præsumptio contra debentem conferre, si distulit ultra sex menses à die vacationis, vt in c. unico, §. porro, ut eccl. si. benef. Applicando igitur dec. Io. And. ad casum, attenta qualitate terrarum, de quibus facta fuit inuestitura & alijs supra consideratis, & maxime tot procuratoribus, & aduocatis Comitis sistentibus in ciuit. Neap. & tãdiu, succedit etiam tex. in l. siquis forte, in princ. ff. de pœn. ibi, nec. n. debent rem tam magnam procurator tandiu retinere. Et ad istorum confirmationem

mationem accedit etiam conclusio communiter firmata, p gl.& doc.in c.innotuit, super verbo, ignorantiam, de elect. & in ca.dura.super verbo: euadere.& in c.ad falsariorum.in verbo:dixerim,de cri.fals.& in c.eos.de tẽp.ordina.lib.6.& p
36 Inn.in c.ueniens,in verbo,innotuerit,de filijs præsb.vbi † cõcludunt quem scire præsumi illud qđ tenetur inquirere,& si ignorantiam allegat,aut probet illam,non prodesse: nihil probet se diligentiam de sciendo fecisse,apud quos certificari potuisset,argumento l.regula.de iur.& fac.igno.& c.si.37. dist.& c.pen.de reg.iur.Ergo imputet sibi,si in tanta temporis prolixitate diligentiam non fecisset. Ad hoc bonus tex. in c.exposuit circa fi.de dilat.ibi, temporis quæq; spatiũ habuerat tam prolixum,ut potuisset,si voluisset, super cã præfata informari.Adducit etiam tex.in cle. vni.in fi.de concess. pb.ibi,imputet quidem sibi cum de ipsius commodo agit,
37 si † id qđ per se vel aliũ scire potuit,ignorauit,& ita in terminis consuluit Ro. in cõs.481.præsens dubitationis artic. & idem consuluit Loffre. in cons. 35. responsio dubiorum. Ex quibus succedit uera conclusio præsumendum esse omnino Comitem habuisse notitiam,& scientiam mortis,& testamenti don Vgonis,& inuestituræ præfatæ, & aliarum circunstantiarum sæpius repetitarum: vnde cum per tot annos pfatus Comes superstes, licet esset primogenitus, & maior natu ad ipsum spectasset uirtute inuestiturę successio terrarũ præfatarum,ita tacendo tanto tempore præiudicauit.quia si
38 prior agnatus ad quem feudũ spectat † consensit inuestiri secundum,vel primogenitus consensit inuestiri secundo genito, sibi in totum præiudicat, ut est casus in capit.primo, §.præterea, quem sic ibi intelligit Bartol.qui bus.mod. feud. mit.& est exprçssum in c.quam periculosum,7.q.1, quod pcedit,siue consentiant expræsse, siue tacite, ut not.glo.super uerbo regressum,in d. §. præterea,quam ibi sequitur Bal.& communiter omnes, & idem, si data scientia,prout datur in casu præsenti,tacuit per annum, quia sibi præiudicauit, per casum in c.Titius,in fi.si de feu.fue.contr.ubi subdit Bal.il-
39 lum tex.esse bene menti tenendum,ad hoc, q † agnatus pximior,qui habet potestatem reuocandi feudum ab agnato remotiori,q perdit ius suum,nisi illud infra annum prose-

quatur

quatur. Vnde admonet agnatos esse multum sagaces,& bene animatos,ne patiantur labi tempus anni,alioquin silentio cõfirmaretur contractus;& tradit Aluar. ibi in 4. not.& Mart. Laud.& communiter alij.& ad idem est tex. in c.1.in §.fi.de inuest.inter dom.& uasallis oria. quonia annale silentium habet uim refutationis,scientia mediante,c.1.§.porrò,& ibi no.gl.& doct.qualiter olim feu.alie.pote vbi Aluar. allegat ad hoc infinita iur. & tradit Bal.in c.1.§. hoc quoq; 7. concl.versic.& notá,ꝙ si per annum,de succ.& idẽ tradit Pau.de Cast.in consil.59.illa qõ vertitur, vt audio inter Corradũ,& Ias.in consil.7.pro Reuerendiss. domino, 3.vol.Item cum à morte d.Vgonis.vsq; ad morte d. Io.& d.Ant.& vsque ad tẽpus,quo decessit ipse Comes, sunt decursi anni 11.& nũquã Comes petierit fructus & reditus dictarum terrarum,& functionum fiscalium & minime hæredes sui post eius mortẽ, nisi in præsentiarum,& per uiam compensationis,& per modum reconuentionis appatet ultra conuentionem, & fraternitatem, Comitem ipsum administrasse tutelam Marchionissæ,& de super librũ confecisse manu Philippi de Prato iã comprobatũ,in quã cã sunt 7.partitæ suę propriæ manus,apparetq. insuper bilanciũ similiter comprobatũ, & pbat etiã calculum factum tempore capitulorũ; & nullã habitã fuisse rõnem,nec mentionẽ de dictis fructib. qui debiti fuissent pfato Comiti rõne primogenituræ,put ptedit,cõcurrẽte diuturnitate tẽporis,cõsanguinitate, taciturnitate,& ꝙ in dicto lib. bilancio, & calculo nulla fuit de his reddita rõ, censeret remissi: per tex.in l.Procula magnæ quantitatis fideicõmissum. ff.de probatio.Nec obstat,ꝙ tex.in l.Procula.vr procedere pluribus concurrentib. ut ex uerbis Bar. ibi colligitur, dum dicit,ꝙ tria ibi concurrunt, taciturnitas, cessatio longi temporis,cũ ratione sæpius calculata,& idem Bal.in d.l.Procula,in prin.& in l.cum proponas, C.de pac. & etiam debet concurrere consanguinitas, prout loquitur d. l. Procula, & not.gl.in l.libertis,§. 1.& ibi Bar.ff.de alim.& cib.leg.sequitur Rom.in conf.517.in casu propositæ consultat. in verbo, tertio,quando concurrunt hæc tria,& Alex.conf. 46.visis,& accurate consideratis,in 1.vol.& in conf.59. in præsenti cõsultat.in fi.lib.4.quia hic concurrunt duo, diuturnitas,temporis,

poris, cum taciturnitate. Item consanguinitas: Item bilancium, & calculum factũ vltra librũ administrationis, in quibus apparet non esset de fructibus, de quib. agitur, habitũ rõnem, licet non appareat sępius calculata rõ, tamẽ apparet ex multis alijs coniecturis, quæ sunt sufficientissimæ in locum sæpius redditæ rõnis, nõ apparent capitula matrimonij, in quib. facto calculo declarat Marchionissa creditrix ducat. 218, 1. 1. 11. & sic nulla fuit facta mentio de fructib. præfatis, sicut in simili consul. Dec. in cõs. 69. & pro tenui facultate mea in 1. vol. & in consil. 267. non excidit à memoria, 2. vol. ubi consuluit sufficere, si ultra consanguinitatem, & diuturnitatem temporis cum taciturnitate facta fuerit diuisio, licet non fuerit sæpius calculata ratio, vt sic diuisio subrogetur in locum calculatæ rõnis, imò plus operat, quã si esset sæpius reddita rõ. & rursus in casu præsenti ultra pręmissa sæpius repetita, Comes nunquã traxit in dubium Iulium de Scorciatis, nisi post mortem don Io. Ant. ex quo arguitur, ꝙ cum factum erat recentius, visum sibi fuit tunc non agere, maxime quia præfati d. Io & d. Ant. erant iam superstites, & habebant notitiam testamẽti d. Vgonis, & sic apparuisset de
40 in iustitia, seu de non iure ipsius Comitis, & † præsumitur iudicium fugiens, de sua iustitia diffidere, c. nullus, de p̄sump. c. Christianus, 11. q. 3. & facit dec. Affl. 13. in verbo, coniectura. Accedit, & alia pręsumptio, nã Comes obtinuit sñiam in regia camera summariæ contra Iul. de Scorciatis, per quam restitit cõtractus ad reuẽdẽdũ eidem Comiti, vt hrdi d. Ant. & pariter idem comes, ut hæredes don Ant. cõdemnatus ad restituandum eidẽ Iulio duc. 4000. qđ solũ sufficere apparet ad exclusionẽ dictorũ fructuũ, cũ ex hoc pateat, ꝙ in dictis terris Comes non succedit d. Vgoni, sed in illis successerat d. Ant. & tanto magis, quia licet à dicta sententia fuisset reclamatum per Iulium, attamen fuit confirmata, & comes petijt ipsam exequi, prout executa fuit, & soluit dictos ducat. 4000. præfato Iulio, per qđ uidetur acquieuisse sententiæ, & renũciasse appellationi, ut in l. ad solutionẽ, C. de re iud. q̄ loqtur in cõdẽnato & petente terminũ ad soluẽdũ, tãto ma-
41 gis in petẽte executionẽ, ac † in spõte soluente, ꝓut in casu, q̃a per talem petitionẽ, & ẽt solutione, vr̃ renũciasse ẽt ap-

pellationi interponendæ, secundũ Ant. de But. Abb. & Mod. c. quo ad consultationem. de re iud. Abb. in c. solicitudinem ad fi. de app. Gem. in c. fi. §. 1. de app. in 6. quia petendo executionem. &c. Item soluendo duc. 4000. iam facit actum executiuum condemnationis, quo casu apparet, ꝙ ẽt appellationi futuræ renunciatum uidetur: secundum Ant. de Butr. & Abb. in c. quo ad consultationem, & Abb. in c. solicitudinem eo. tit. post Io. de Lign. in dec. 2. in nouis. & Fel. in d. c. quo ad consultatione in 1. 2. declaratione. Nec in aliquo prodest ei dem Comiti protestatio facta in calce petitionis porrectæ in regia camera, contra præfatum Iulium: quia fuit contraria facto, & ideo non releuat, c. solicitudinem, de app. l. cum in plures, §. locator horrei. ff. loc. & ita per ista iura Fulg. tradit in cõs. 107. super eo. & idem cõs. 146. uisis, circa fi. & Pet. de Anch. in consi. 32. per statutũ, & tradũt scribentes in l. nõ solum, §. mortem, ff. de noui ope. nuncia. Item, stante clausula regis Federici in inuestitura, ꝙ valeat disponere tam in vita, quam in morte, stante rursus in dispositione dõ Vgonis, & subsecuta inuestitura regis cath. & stante scientia, & notitia comitis mortis testamenti don Vgonis, & diuturnitate temporis, & magnitudine causę, & longo silentio ipsius, etiã per totum tempus uitæ pręfatorum eius fratrum ex consanguinitate inter eos, & ꝙ in libro administrationi dicti baliatus in calculo, & in capitulis nullam de illis apparet factam fuisse descriptionem, nec de eis redditam rationem.

42 Item ex non aditione hæreditatis † don Vgonis euanescit protestatio præfata, & ideo si iura non extant, reseruatio seu protestatio nihil operatur, l. si quis. legauerit, ff. de leg. 1. vbi not. Iac. de Aret Bar. & communiter doc. in l. minor, §. fi. ff. de euict. & quod ibi no. doc. Ang. in l. si in venditione. ff. cõm. prædio. & in l. omnes per illum tex. C. de præscri. 30. an. vbi

43 † dicit, quòd clausula: saluo iure. non tribuit ius de nouo, sed subintelligitur, si quod habet, quod est multum vtilem, secũdum eum pro statutis, contractibus, refutationibus, & æquitationibus, ꝙ dicit esse mẽti tenendum. & tradit And. in c. 1. §. si facta. si de feu. fue. contro. Bal. in c. quæ in ecclesia-

44 rum, versi. quæro, dixit episcopus. † de const. & gl. Parisi. in §. 44. 10. & ult. q. ultimo liquet, ꝙ dictæ terræ erant feuda hæditaria

ditaria, cum inuestitura sic cantet regis Federici, & sic si Comes uoluisset in illis succedere oportuisset ipsum esse hæredem, & adiuisse hæreditatem don Vgonis: & nõ aliter oportuisset succedere: & vt in c. 1. & ibi no. And. & oẽs an agnat. & And. in c. 1. §. hoc quoq. de succ. feu. gl. in l. uidendum, §. nunc uideamus, ff. de pet. her. Cy. in l. 2. C. de lib. & eorum liber. Bart. in l. eum, qui. ff. de interd. & relega. & in l. iusiurandi, § si liberti. iuncto prin. ff. de ope. lib. Alex. in consi. 13. perspectis his, quæ in themate narrantur, & cõs. 19. super eo, de quo quæritur. in 5. volumine. & late Loffr. in suo consil. 46. uilis uerbis. sed comes non adiuit dictam hæreditatem, nec constat nec in æternum constare posset adiuisset, ergo quomodo possibile est hæredem eius posse in illis obtinere
45 †ad quem, tanquam hæreditas dicti don Vgonis, & sic fraterna nõ auita per ipsum Comitem nõ fuit trãsmissa, nec trãsmitti potuit, per l. quoniam sororem, C. de iu. delib. gl. in l. 1. in uer. liberos, C. de his, q an. ap. tab. & in l. fratris C. de iu. delib. Quinimò etiã, si hodie uiueret Comes, minime adire posset: quia don Vgo decessit sunt iã an. 44. & vsq; ad litem motam fuerunt decursi an. 34. & iuri adeundi præscribitur
46 minori tempore, †videlicet spacio 30. ann, per l. licet, C. de iure delib. & ibi Bal. & Sal. & scribentes communiter. Ex quibus apparet vana prætensio alterius partis super fructibus dictarum terrarum, cum nullatenus debeatur. Nec habent extenuare dotem præfatam, duc. 4000. quos Comitem soluisse prætenditur præfato Iulio pro redemptione terrarum præfatarum, quia illos soluit condemnatus ad soluendum, & iam acquieuit sententiæ ut supra, & soluit: vnde frustra petitum fuit illos compensari: & sic cum solum fuerint in redẽptionem dictarum terrarum, & fuit debitum contractum super eisdem terris, & comes ipse per d. sententiam Regiæ Cameræ fuit hr̃s declaratus don Antonij in terris præfatis, & sibi
47 vt hæredi don Antonij, condemnatus †Iulius de Scorciatis ad retrouendendum, iam onus soluendi dictum debitum, ad ipsum Comitem tanquam hæredem declaratum, in dictis feudis spectabat, & spectat, & non ad hæredem in burgẽsaticis: vt tenet And. & scrib. in c. 1. an agn. vel filius, & accedit tex. in l. si certarum, §. 1. cum ibi not. maxime per Bar.

ff. de

ff.de mil.test.& consuluit Alb. Brun.in consil. 104. istæ magnificæ dominæ.& idem tradit in tract.de augm.in 4.limit. 5.conclusio principalis. Quo ad secundam partem dotium perceptam ex fructibus peruentis ex statu Marchionissæ, similiter fundata est eius intentio, propter capitula matrimonialia, in quibus fuit in dotem data tota quantitas illa, quæ percepta fuisset ex statu præfatę Marchionissę, vsq; ad diem consummationis matrimonij,& promissum constitui antefatum,& d.capitula iterum per instrumentum pub. ratificata per eundem don Art. Quo fit, vt videatur à principio contra-
48 xisse,† & dictam dotem constituisse, cum ratificans contractum ab alio gestum, obligatus perinde apparet, ac si ipse cōtraxisset, l.cum fun.§.seruum imprudens. & ibi not. Dec.in 3.not.ff.si cert.pet.l.Caius Seius, ff.de manumiss.not.Bal.in l. contra iuris,§.si filius, ff.de pact.cum alijs supra allegatis: & iam apparet in facto matrimonium nunquam fuisse consummatum,& demum solutum fuisse in anno 1536. p mortem pręfati don Artalis:& fructibus ab anno 24.vsq; ad anno 35.quo decessit pręfatus Artalis, ex statu illustriss. Marchionissę fuisse per Comitissam perceptos.& etiam per don Artalem & in familiam eius fuisse conuersos, & quolibet anno ascendisse ad ducat. 3000. petitos: qui uirtute capitulorum pręfatorum,& instrumenti ratificationis debetur in dotem computari & de his, etiam antefatum solui: qui fructus circunscriptis capitulis & instrumento ratificationis, vsq; ad tempus matrimonij contracti per verba de præsenti, de iure tanquam percepti ante matrimonium contractum, augebāt dotem,& in causam dotis computari debuissent: per tex. in l. ante nuptias. vbi est casus. ff. sol.mat.& in l.dotis fructus. §.j. & in l.si seruo in dotē. ff.de iure doti. Nec obstat, ꝙ in calce instrumenti ratificationis illust.actrix se contentauit solum habere in dotem illos duc. 2185 . & pro rata illorum constitui antefatum,& donauerit don Artali fructus perceptos per Comitissam vsq; ad illum diem: quia dicta remissio non tenuit in pręiudicium dotis, ut in l.attilicinus,& in l.de die.ff. de pact dot.& etiam quia fuit facta post perfectum contractum ratificationis, Item post contractum matrimonium p verba de pręsenti uiro,& in pręsentia socrus ex ea fuit enormissime

missime lęsa, ex quo fuerunt ex dictis fructib. ann. 7. percepti duc. 3000. anuuatim, & spacio 7. ann. quib. perceptio durauit, ascendunt ad summam aliorum duc. 21000 & sic computato antefato duc. 7000. pro præmissis fructib. apparet donasse duc. 28000. & sic donatio rescindi debet omnino, etiã circumscriptis vi & metu probatis: quia ille metus reueren-
49 tiali, concurrente † dicta maxima læsione, sufficit ad rescindendum contractum: quia alias sola præsentia & reuerentia viri non sufficeret, secundum Bar. in l. interpositas, C. de transa. & in l. ad inuidiam per tex. ibi. C. quod met. causa, & in l. j. §. quæ onerandę. quarum re. act. non dat. gl. in c. insinuante. extra. qui cleri. vel nouen. Inn. & Doct. in c. causam matrimonij. de off. delega. & est text. secundum Ant. de Butr. in c. cum virum. de reg. & tenet Ange. in §. quadrupli. institu. de actio. & est communis opin. in pract. seruandi; vt testatur Curt. Senior. in repet d. l. interpositas. illa tamen sanè procedit, nisi vltra metum reuerentialem persona subiecta, etiam enormiter læderetur. quia tunc præsumitur contractus me-
50 ticulosus ob † nimiam reuerentiam: licet non probarentur minæ: vel verbera. Ita consuluit Pau. de Cast. in consil. 174. Contra superius consulta. vbi dicit, quòd omnimodo putat esse subueniendum mulieribus: & ꝙ sufficeret in huiusmodi casus solus instinctus naturali ad intentionem fundan-
51 dam. l. scire oportet, §. sufficit, ff. de excus. tut. quia † vnusquisque potest in mente sua sentire, quòd huiusmodi mulieres non libera voluntate, sed seductæ machinationibus: psuasionibus, & calliditatibus, inducuntur ad præfata faciendum, l. 3. §. si quis volentem. de lib. hom. exh. & l cum quidam. de appel. & l. vnica, in fi. C. de rapt. virg. refert & sequitur Socin. in consi. 263. capio primum. in ver confirmantur. & in ver. sed ad præmissa, 2. vol. & Cur. iun. in consi. 141. habita diligenti consideratione, in uer. accedat. & tradit Curt. Senior in d. l. interpositas, in uerñ. 3. singu. & ibi allegat multa. & maxime Aret. in consil. 14. & Bald. in l. decern. ante fi. C. de sacr. sanc.
52 eccles. vbi singulariter decidit, † quòd si quis contrahat cũ tyranno, & enormiter lędatur, ꝙ ista duo, qualitas tyranni, & enormis læsio, arguunt iustum metum & impræssionem, & hæc tanto magis procedunt in fœm. prout in casu nostro:

in qua sufficit minor metus, quam in masculo, secundum gl.
53 & Ant. de But. in c. cum locum. de sponsal. imò quia † datur enormis læsio ex hoc vltra metum reuerentialem, p̄sumi debet dolo extorta donatio, vt voluit Bar. in l. pe. ff. de præt. stip. in c. 1. §. item sacramenta. de pac. iu. firman. Ant. de But. in c. cum contingat. de iureiu. vbi etiam late Abb. & idem Abb. in disp. sua, incip. duo adinuicem litigantes. & plenè Soc. cōs. 263. c. 1. per totum maxime in 2. vol. Item Marchionissa p̄fata minime fuit tunc certiorata, quid donabat: non. n. fuit factus aliquis calculus, per quem apparuisset vel constitisset quę summa erat, quæ donabatur. vnde non est verisimile, ꝙ sub hoc inuolucro verborum, & sub ista generalitate voluisset donare tantam summam ascendentem ad tam magnam quantitatem duc. 28000. & maiorem dote, qua remanebat contenta. quia iactationes non præsumuntur à iure: vt in l. cum de indebito de prob. nisi originem traherent à mala cā, vt in c. super hoc. de renun. & quia talis liberalitas immēsa repugnat naturę mulierum, quas lex genus auarissimum appellat. l. si ego. ad Vellei. & in l. si stipulata, in si. ff. de iu. do. vnde sub dicta donatione, & sub inuolucro pręfato non venit, ꝙ in spē non fuisset donatura, quia in gn̄ali dispōne nō est verisimile quem voluisse comprehendere id, quod verisimiliter in spē non fuisset dispositurus, l. j. C. quib. mo. pig. ta
54 ci. contr. & l. obli. generali, ff. de pig. & videmus † in simili in remissione & quietatione gn̄ali, quæ non extenditur ad incognita, nec ad ea, de quib. captio esse posset. l. cum Aqui. & ibi Bar. qui infert ad multa. fide trans. & d. l. obligatione generali, ff. de pig. & facit tex. in l. tres fratres, ff. de pact. & tradit Alex. in consi. 46. visis & accurate in 1. vol. & ex hoc tollitur, ꝙ ex aduerso dici posset: ꝙ sumus in donatione illa non rescinditur prætextu enormis læsionis: sed in ea locū habet auth. sacramenta puberum. C. si aduer. vend. vt firmet̄ iuramento, vt videntur concludere magis communiter Dō-cto. in d. auth. sacramenta. quia ex præfatis colligitur respōsio clara, nam illud forte procederet in eo, qui donat, & à
55 primo scit id, quod † donat, & sic damnum, in quo læditur: quia volenti & scienti non infertur dolus, vt in l. cum donationis. C. de transact. Secus in donante & ignorante à princi
pio,

pio,quid donat,& sic ignorante damnum in quo lædatur,vt proprie fuit in casu præsenti.Ita in spē limitat Fel. in ca. in præsentia.in 5.col.in ver.sed omnia ista intelligas. extra de prob.quem refert & sequitur Cur.iun.in d.cons.141. habita diligenti consideratione.& proculdubio,si sciuisset,ꝙ donabatur tanta quantitas,verisimiliter non donasset,concurrente insuper clarissima metus probatione ex multis,& quampluribus circunstantiis,maximè quòd parum ante donationem Marchionissa ipsa stricta detinebatur, nec permittebatur aliquem cum ipsa alloqui,& signanter quendam Gasparetum transmissum à Principissa Salerni, dubitans Comitissa,ne missus fuisset ad dissuadendum donationem præfatā, & ꝙ visa fuit Marchionissa præfata flere,& multa alia,& ni
56 hilominus † ꝓbatio metus remittitur arbitrio iudicis, vt no.gl.in d.l.interpositas.in ver.cruciatum. in fi.Bal. & Doct. cōiter ibi:& declarat Bar.in l.de pupil.§.si quis ipsi prætori, ff.de no.ope.nun.gl.& Inn.in c.cum dilec.ff. quod met.cau. Bal.in rub.C.de his,qui per met.& in rub.C. de rescin.vend. Quis igitur tam duræ ceruicis arbitrabitur ex qualitate personæ ipsius Marchionissę,carentis parētib & amicis in reg. Siciliæ,vltra puellulam in domo viri,& socrus personę terribilis,& superbæ,& cui contradicere non poterat,rursus ex quantitate & summa rei donatę,ex qualitate facti,& ex aliis prænarratis,maxime ex ꝓhibitione commercii & loquelæ, ac si esset malefactor, non esse ꝓbatum talem metum, qui sufficiat ad rescin.don.ad quod solus timor impræssionis sufficeret,siquidem compulsus dr̄,qui vehementer timet,ne cō
57 pellatur,& iustus timor † imprębsionis sufficit, licet eius effectus non sequatur,vt d.Bal.in cons.233. punctus inscripti consilii apparet in 1.parte.post Cy.in l.nouissime,§.fi. per illum tex.ff.quod fals.tu.aut.& Imo.in c.bonæ. el 2.de elec. & & satis apparet de dicto metu, & vi comprobatum per testim̄ pręfati don Artalit,in quo asserit donationem ipsam sibi factam ad eius suggestionem, & pro exoneratione suæ conscientiæ eam annullat, & vult haberi pro non facta, vnde
58 eius assertioni standum est, & † plene credendum, vt in l. iubemus,C.de libe.cau.& in l. cum donat. C. de transf. cum simil.Nec dici posset, quòd cum asserat donationem duc

12000.sibi factam ad sui suggestionem, quam vult haberi pro non facta, de alia donatione loquatur, quam de ea, de qua agitur, cum illa fuerit duc. 28000. & sic maioris
59† quantitatis, vt sic ex diuersitate summarum videatur inferri pluralitas donationum, vt probatur in l.quinquag.de probatio.& no.in l.plane,la j.§.1.ff.de leg.1.& tradit Bar.in l.si triticum.de ver.obl.& Alex.in consi.4.cir.1.quęsi. in 1.uolu. Nam respondetur præfata vera, vbi apparent plura instrumẽta donationum,& in quolibet ipsorum diuersa quantitas,& ex interuallo, nam tunc præsumerentur plures donationes. Ita propriè loquuntur Decisi. in contrarium præallegatę, sed in casu pręsenti non apparet nisi de vno instrumento donationis, quòd est illa ratificatio celebrata in ann.31. cum non pǫssint verificari verba testamenti don Art. dum ipsam reuocat,& vult haberi pro infecta donationem duc 12000. in circa tanquam factam ad sui instigationem, nisi de illa donatione facta in dicto instrumento celebrato in anno 1531. de necessitate de illa intelligitur, l.fundus.qui locatus, in fi. ff.de fun.instr.& in l.ij.ff.de libe.& posth.& no.gl.in c.constitutionem.in vet.nominatim.de senten.excommu.in 6.& faciunt multa, quæ congerit Ias in l.j.de libe.& posthum.& licet asserat fuisse duc. 12000.in circa, id euenit, quia tempore testamenti, quo dictam reuocationem facit, mortis cogitatione turbatus: iuxta tex. in l hac consultissima.uersi.at cum humana fragilitas.C.qui testamen.face.poss.non fuit recordatus de certa quantita. Item, quia donatio fuerat de fructibus perueniendis ex statu Marchionissæ vsque ad diem consummationis matrimonij qui adhuc non fuerant calculati: vt sic merito non potuisset, prout non potuit certam & verã quantitatem exprimere, licet per testes plene liqueat de vera quantitate consterque de corpore donationis reuocatæ, hoc sufficere debet & talis error non obest dictę declarationi, l. siquis in fundi vocabulo, ff.de lega.1.l. demonstratio fal. in prin.ff.de condit.& demonstr.& in l. si quis in nomine, C.de test.& quod vtrobique tradunt Doct. Nec opitularetur pro-
60 batio dictæ donationis, quòd processerit ex libera uoluntate & sponte. nam statur potius duob. testibus deponentibus de metu, quam mille de spontanea voluntate, vt dicit

lan.

Inn.in c.super hoc.de renun. quem sequitur Bald. in consil. schismatis.Ang.in l.j.& in l.fi.in princ.ff.quod met.cau.& in l.si quis ad se fundum,C.ad leg.Iul.de ui publ.Bald.in l.obseruare,§.proficisci,13.q.ff.de offic.proc.vbi ex hoc infert in specie,quòd si instrumentum dicatur factum sponte, reprobabitur per duos tantum testes deponentes de metu, & tra-
61 dunt plene † Moder.in d.l.interpositas, C. de transf. Item, cum don Artalis fassus sit donationem factam ad eius suggestionem,& eius testes contrarium asseruerint eius, quod don Artalis in testamento asseruit, non concordantur nec probant:sed statur magis dictę assertioni,quæsitus tendit in eius præiudicium,ut in cap. in præsentia. de probat. & not. Inn.in c.cum contingat,post prin.de offic. deleg. & sequitur hoc Pau.de Cast.Rom.& communiter docto. in l.2.§. creditum,ff.si cert.pet.& plene Moder. in c. cum tu..de test. Nec suffragatur,quòd in instrumento donationis præfatæ interuenerit pręsentia Mag.Polydori Cona iudicis Regię magnę
62 cur.illius regni,& † data præsentia iudicis omnis præsumptio doli & fraudis cessare apparet,vt d.Bartol. in l. frater à fratre.versi.3.quæro quid de contractu emptione,ff.de cond. inde.Ang.in consi.142.super 1.in fi.Imol.in l.j.§. fuit quæsitum,ff.ad Trebel.Nam respondetur,quòd de pręsentia Polydori iudicis non est curandum ad excludendum metum, qa
63 erat,ut doctum est,amicissimus † & familiaris Marchionissæ,& pariter d.Artalis eius filij,ex quib.uerisimiliter potuissent eo præsente metum inferre, talis præsentia non concludit nec facit cessare metum,vt in simili consulu. Angel. in consil.115.reperitur in quadam carta.alias incipit, the-
64 ma tale propositum.ubi concludit, quod † quando contrahitur cum tyranno,qui metum verisimiliter potest inferre, etiam præsentibus amicis & consanguineis, quòd tunc eorum pręsentia non facit cessare metum. refert & sequitur Ias.in d.l.transf.in princip.& Deci.in consi.219.uiso puncto in 2.vol.ergo præsentia dicti iudicis,qui non esset contradicturus,nihil operabitur.& ita in specie respondet Socin. in consi.203.cap.primum consultationis articulum, in 5.ver.
65 qui oĩno videatur,quia bene loquitur.Itẽ dato † ꝙ pſentia iudicis faciat metum cessare,ut præsumendũ est, attamen ta

lis præſumptio non eſt iuris & de iure, ſed operatur tm̄, vt requiratur efficacior ꝓbatio ad metum,vt ſentit gl.in d.l.interpoſitas.& ibi decl arat Bal.& Pau.de Ca.C.de tranſ. & gl. in l.fi.ff.quod met.cau.& Spe.in ti.de prob.§.fi.ver.fi. & Cur. Sen.in conſ.44.ſuper contingentia facti.ergo cum ex qualitate perſonarum, inter quas cadit reuerentia ex quantitate rei donatæ,& non expreſſe & ſpecialiter, ſed ſub inuolucro verborum & generalitate,ac ſtricta detentione March.ex ꝓhibitione commercij, ſeu aditus ad eam ; & conuerſationis ac loquelæ,opera Comitiſſæ & eius ſuggeſtione.Item ex lacrymis & conquæſtione March.fuerit plene metus probatus & id comprobatum per declarationem d. Artalis in teſtamento,talis præſumptio reſultans ex pręſentia iudicis præfati,cedit veritati,l.nuptura filio,ff. de iu. do. & tollitur per
66 præfata,quia † vna pręſumptio tollitur per aliam,vt in l.diuus,ff.de in integ.reſt & in incertis, & non certus, locus eſt coniecturis,l.continuus,§.cum ita,ff.de verb.obl.l.ille aut ille,§.cum in verbis,ff.de lega.3.quòd ita etiam in ſpecie refert Soci.in d.conſi.264.cap.1.conſultationis artic. in 5.col. ver.2.reſpondeo,2.vol.& ſic concludendum dictos fructus remanſiſſe in cauſam dotis,& donationem præfatam fuiſſe,
67 & eſſe nullam,& licet † contractus metu initus,non ſit nullus ipſo iure, ſed cauſet reſciſſionem per actionem. quod met.cau.l.2.&.l.dolo,& l.me.la grande,§.volente, & §. ſi accep,ff.quod met.ca.tamen fallit in contractu dotis, qui ſi ſit per metum,eſt nullus ipſo iure.Caſus eſt in l.ſi mulier. quæ eſt l.pen.ff.quod met.cau.& licet Bar.ibi dicat non eſſe ſpeciale in dote,inferens quòd ſi per expręſſam ſtipulationem dos promitteretur,licet promitteretur per metum,quod va-
68 leret ipſo iure,contrarium tamen eſt † verius & communis,ꝙ ſit ſpeciale in dote,& ꝙ locum habeat ille tex.etiam ſi per ſtipulationem expræſſam dos promittatur, vt voluit gl. Inn.& communiter ſcrib.in c.2.quod met.cau.& expræſſius ibi Abb.vbi per optima iura dictum Bar. impugnat. & idem contra Bar.tenet Bal.nouel.in ſuo tract.dot.6.parte 39.priu.
69 & teſtatur hoc dictum eſſe communius & idem qđ dr̄ † de contractu dotis iudicandum erit de diſtracto,vt ſi fiat p metum,ſit ipſo iure nullus:& non ſit opus agere actione, quod

met.

met.cau.cũ eiuſdẽ naturæ ſit diſtractus,cuius eſt contractus,
per no.per gl.& Doct.in l.de tut.C.de in integ.reſt.mi. gl. &
Bar.in l.pen.C.de dolo.& ita eſt bo.fi.ſicut & contractus, ſe-
cundum Bar.in l.in ſumma.in princ.ff.de cond. ind. & in l.
ſub prætextu.la 1.C.de tranſ.& ita in proprijs terminis con-
ſuluit Rom.& poſt eum Alex.in l.ſi cum dotem,§ ſi mulier,
ff.ſol.mat.& ſequitur Bal.nou.in 8.parte,in 2. priuil. Nec ẽt
ſuffragab.tur iuramentum,quia vbi metus irritat ipſo iure,
70 vt eſt in † caſu contractus & diſtractus dotalis, iuramentũ
non obligat,vt expræſſe tenet Pet.de Anch.conſi.275.reten-
to ordine dubitorum. vbi licet teneat, ꝙ à iuramento per
metum extorto peti debeat abſolutio, ſicut etiam tenuit in
c.ſi vero,& in c.verum.de iureiu.ſubdit tñ rõnem,quia geſta
per metum,non ſunt nulla ipſo iure,prout eſt proprie caſus
noſter,cum iurm non obliget,& ſit nullum,& de eo non ſit
neceſſaria abſolutio,ſed vltra Anch.\vbi ſup. expreſſe ẽt te-
net gl.in c.2.de eo,qui duxit in mat.quam per adul.pol.quæ
71 dicit † ꝙ ſicut mrimonium contractum per metum, eſt ip-
ſo iure nullum,ita ẽt iuramentum.quã gl.facit ibi Abb.ſin.
dicens eſſe caſum,in quo iurm metu extortũ, non obligat,
ita per pręfata in terminis propriis firmat Fel.in d.c. ſi verò.
72 in fi.in ver.5.declara.de iureiu.Itẽ circũſcripto † metu, nõ-
ne fuit donatio ipſa facta uiro per uxorẽ,quæ habet in ſe cõ
ditionẽ.Si uir fuiſſet ſuperſtes poſt mortẽ vxoris.& ideo qa
ipſe uir præmortuus eſt remanente vxo.donatio ipſa reſolu
ta eſt per caſum,in l.marito,C.de don.inter vir. & vxo.& in
l.inter uirum,ff.de reb.dub.& tenet Paul.de Caſtr. in conſil.
345.cir.bona.in antiqui.& Bal.in conſi.49.caſus, vir dona-
73 uit.3.uol.Nec obſt.ꝙ donatio† præfata confirmetur iuro.ut
per Bar.& cõiter oẽs in l.Seius & Augerius,ff.ad l.Falci. ubi
Alex.ſubdit iſtã eſſe cõem opi.& idẽ Alex.in conſil. 8. uiſis.
uol.2.& in conſi.157.uiſo inſtro,eo.uol.2.& tenet Feder. in
conſi.140.punctus,q.Abb.poſt alios,in c.fi.de don.inter uir.
& uxo.ubi tenuit iſtã eſſe cõem opin.& Abb.in conſi.95.fa-
ctũ ſic proponitur.uol.2.& late Dec.in conſi.202. Quia da-
to,ꝙ uera ſit illa cõis opinio,procedit illa,prout Doctor.lo-
quuntur.i.quantum ad remouendum prohibitionem iuris
ſecundum quod donatio inter vir.& uxo.eſt prohibita,quia

74 † non obstante quòd à lege sit prohibita, vt in l.ij.§. sciendum,C.de don.inter vir.& vxor.tamen iuramento confirmatur:& in hóc iuramentum illam tacitam cõditionem, quòd maritus donatarius superuiua,quia iuramentum secundum naturam actus intelligitur,vt in l.fin.C. de non nu. pecu. & no.Bald.in consi.29.alias 99.vol.3.vbi tenet,quòd etiam donatio † potest reuocari,non obst.iuramento: & iuramentũ
75 semper habet illam tacitam conditionem,quam habet promissio,cui adhæret,& ad plus non extenditur,quam extendatur virtus promissionis,vt formaliter dicit Ang.in suo cons. 315 statuto cauetur.& Oldr.in consi. 238. cum mulier. vbi ex hoc infert,quòd donatio facta cum iuramento, non tollit tacitam conditionem,l.si vnquam, C. de reuoc. dona. & idem tradit Oldr.in consi.278.licet.vbi allegat tex. in d.l.fi. C.de non nume.pecu.& idem Roma.in consi. 269. non est dubium,in princ.& Alex.consi.37.viso. libr 2. & ita per ista in proprijs terminis consuluit Deci in consi.240.& diligenter pro tenui facultate mea,in 2.vol.& in consi. 536.in causa,quæ agitatur Mantuæ.nu.3.& 8. in 3.libr. Quæ dixerim ex abundanti:cum stante metu præfato & alijs præmissis,donatio sit & fuerit ipso iure nulla:& sic remanent fructus in causam dotis:& actio remanet pro dote & antefato Nec obstat ꝙ de introitu & exitu fructuum & redituum dicti status March.in pluribus commissionibus appareat subscriptio Marchionissæ præfatæ:& sic quod ipsa quoq; administrauerit fructus sui status.Nam respondetur, quòd licet interuenerit:& se subscipserit,est iam plenè verificatũ, quòd eius subscriptio fiebat pro forma,& ad cautelam,& nõ quòd aliquid ipsa administraret,nec ꝙ eidem Marchionissa quidquam consignaretur,aut solueretur,& proinde dum Comitissa in dictis commissionibus interuenit, vt mater & balia dñ Artalis,ad quem pertinebat perceptio dictorum fructuum, & redituum,tanquam sibi in dotem datorum,faciendo commissiones præfatas,vt mater,& balia,vr̃ fecisse,ẽt respectu status Marchionissæ,& fructuum percipiendorum ex eo baliatico,& tutorio noĩe filij,& sic percipiendo fructus p̃fatos, vr̃ vt balia percepisse ipsius d. Artalis, ad quem illi fructus spectabant:magis,q̃ vt procuratrix Marchionissæ,quia illos

in dotem dederat: cum procuratrix non esset,& cum vt procuratrix percipere non potuisset,per tex.in l.post mortem,§.
76 1.ff.quando ex facto tut. vbi si tutor†simpliciter contrahat in rem pertinenti ad pupillum, intelligitur tutorio nomine contrahere.& idem probatur in l.fi.eo.ti.& in l.post dotem, secundum 6.lect. Dy.ff.sol.matr.& in l. qui in aliena.§.si is, qui putabat,in princ.ff.de acq.hęre.& ibi hoc no.Bar.& sequitur idem Batt.in l.Titium,& Meuium,§.altero,ff.de admin.
77 tut.& Bal.in l.cum oporteat,C.de bon.quæ lib.Præterea,†precedente tit. dotis,ex actio præsumit ex illo titulo facta: l.2. & ibi Bart.C.de acq.poss.gl.ord.in l. quædā mulier. quā ibi not.Bar.& alij:ff.de rei vend.Ang.in cōs.10.ibi,viso puncto. Ro.in cōs.228.pro pleniori discussione, & ꝙ vt balia d.Artalijs videatur Comitissa percepisse,& non ut procuratrix Marchionissæ ostenditur, nam procuratrix non erat,prout mandatum aliquod nō apparet,sed bn̄ erat balia: ergo capienda est præsumptio exclusiua delicti,vulg.l.merito, ff.pro socio. quæ est,ꝙ ut balia non ea quæ induceret delictū, & faceret incidere ipsam Comitissam in pęnā falsi,quæ esset,si intelligeretur exegisse,ut procuratrix,cū nō esset, ut in l.falsus procurator,C de fur.cum simili.Rursus ēt si fuisset procuratrix adhuc nō videretur exegisse dictos fructus,quos prius Marchionissa in dotem dederat, nec videretur hoc venisse in mandato,vt incidere faceret ipsam Marchionissam in delictum, dando in mandato potestatem exigendi, quod prius in dotem dederat,vt in l.3. §.si procurator, & ibi etiam not. Bar.in verbo,& per istum tex.ff.de cond.ind.& tanto magis, quia iam verificatum est per testes,ꝙ Comitissa dictos fructus etiam in beneficium domus don Artalis,& eius familię conuertit,& erogauit,vnde videtur,ꝙ pręfata Comitissa exegerit vt balia,& sic eo modo, quo percipere potuit,& non ut procuratrix,prout non erat, & quæ si fuisset, non uideretur hoc in mandato inclusum,postquam per prius in dotem de-
78 derat † per ea quæ supra dicta sunt,& sic testes tanquam verisimiliter deponentes verisimiliora,& quæ rei aptiora,& vero proximiora sunt, & quibus potius lux veritatis assistat, præferuntur testibus alterius partis,vulgar. l. ob carmen, §. fi.ff.de test.c.in nostra,eo.ti.etiam quia cum istis concurrit
præ-

præſumptio iuris,quæ eſt,ꝙ præſumitur facta exactio ꝑ tutorem in re pertinente ad pupillum tutorio nomine, iuxta
79 tex.in d.l.poſt mortem,§.fi.& alia ſuprà allegata, &† hoc,vt excludatur delictum,quo caſu pręferuntur,cum habeant iuris concomitantiam,ut d. Inn.in ca.auditis,de præſcr.Pet.de Anch.in c.1.eo.tit.& in conſ.268.iura ſtatutorum, & Ro.in rub.de arb.Spec.in tit.de teſt.§.poſtquam,verſic.quid ſi plures.Bal.in c.1.de contr.inueſt.& plenè Mod.in d.c.in noſtra,
80 tum † etiam,quia teſtes, qui ex aduerſo deponunt, penitus extra articulum,ꝙ vt procuratrix exegit,nihil de exactione in d.art. ſuper quo deponunt, continetur, & ſic nulliter deponere apparent,& ſic non probant, quia ſuper hoc non iurati deponunt,ut in c.de teſtib.iūcta gl.& qđ ibi plenè doct. de teſt.& not.gl.Bart.& doct. in l.ſi quis libertate, ff de pet. hær.& in l.ſi duo patroni,§.idē Iulianus, ff. de iureiur.imò
81 fortius non probant,quia† nullam aſſignant cauſam ſcientiæ,quare ut procuratrix exegit,vt quia inſpexiſsent mandatum ſibi factum,vel ꝙ fuiſſent præſentes, quando fecit eam procuratricē,uel quid ſimile,licet fuiſsent interrogati, quo caſu non probant,ut tradunt gl.& doc.in l.ſolam,C.de teſt. Bal.& Mod. in c.cum cauſam,de teſt. Imo etiam cum teſtes
82 †partis aduerſæ deponentes,ꝙ Comitiſſa,ut mater don Artalis adminiſtrauit ſtatum Marchioniſſæ, & ꝙ uterq; uidelicet Comitiſſa,& d.Artalis,egexerunt fructus ſtatus præfati, aſſignant cauſam ſcientia, quia vidit, vt ærarius, præferunt teſtibus alterius partis non reddentib. cām ſcientiæ,ēt dato, & non conceſſo,ꝙ ad ꝓbādū mādatū redditio cauſæ ſciētię nō requireretur,ſecūdū Bal.in l.ſi ꝑsbri,C.de epiſ.& cl. Inn. in c.cū contingat,de off.del.Fel.in d.c.in nr̄a,in verbo, & ꝑferuntur cām reddentes, de teſt.Nec obſtat quietatio Comitiſſæ in an.1521.in quā aſſeruit ſe procuratricē Marchioniſſæ,quia ex quo procuratrix non erat, nec de mandato con-
83 ſtat,nec conſtare in æternum poterit, nō ſtabit † eius aſſertioni,quia mandatum non præſumitur etiā poſt ſpatiū mille an.vt tenet Bal.in l.2.C.ſi ex falſ.inſtr. & in l.1. C. de reb. alie.non alie.& in l.qui fundum, ff.de vſucap. Alex.in l qui in aliena.in princ.ff. de acquir.hęr.& in conſ.1. ponderatis his,de quibus in themate fit mentio,4.uol.& idem Alex. & commu-

communiter doc.in l.sciendum. ff. de verb.obl.Nec militat
84 productio facta†pro procurat. Marchionissæ,per quã videtur confiteri contenta in eo,etiam contra se:secundum Inn. & doc.in c.venerabilis,de excep.& Bar.in l.post leg.ff.de his quib.utind. Quia illud est uerum,quo ad ea, super quibus scriptura facit fidem, quia non potest reuocari per partem, ex quo etiam sublata confessione remanet scriptura.
Quo vero ad ea,de quibus scriptura non facit fidem, vt in præsenti casu, ubi non creditur asserenti se procuratorem, cum mandatum non presumatur,etiam per spacium
85 mille ann.per dec.supra alleg.productio † non' inducit tacitam confessionem,& non operatur, quin possit reuocari.Ita limitat:& decl.Egid.Bella.in Decis.391:id,qđ dr̃, & seq.qui allegat ad hoc dictum Inn.in c.cũ venerabilis, quem etiam sequuntur Mod.ibi. Circa antefatum respiciens secũdã partem dotis duc 33000. perceptorum ex statu Marchionissæ
86 a die capitulorum ut supra,ultra†qđ dos data,donationem propter nuptias meretur,ut in auth.dos data,C.de dona.ante nup.& ibi plenã doc.Iã fuit in capitulis illis pri.loco initis,& deinde ratificatis.& ap̄batis p don Artalẽ,& promissum constitui ãnfatũ,& sufficiebat promissio constituendi dotẽ,& nõ erat necessaria alia constitutio,aut promissio cõstitutionis,quia à lege subintelligitur,per supra allegata plenẽ,&idem sane procedit,quo ad donationẽ pp nuptias,quia
87 in eo†ita locũ hẽt tacita stipulatio,& ita subintelligit̃ à lege ꝑmissio cõstituẽdi,sicut in dote,& ita meret̃ executionẽ, sicut stipulatio exp̄ssa,& in terminis tradit Ias.in d. §. fuerat in 4.no.inst.& de act.in illo artic nunquid priuilegiũ tacitæ hypothecæ hẽat locũ in donatione pp nuprias,in vers.an ãt hoc priuil.tacitæ hypothecæ,& licet prima facie refragari uideatur,ꝙ m̃rimoniũ non fuit consummatũ & proinde uidetur ãnfatũ nõ dẽri:nã uerificatum apparet nõ stetisse p Marchionissam,quo minus cõsummaret̃,q̃ parata supstetit ad
88 obseq̃a m̃rimonialia,sed ꝓcessit†facto,& culpa don Artalis: quo fit,vt pinde lucret̃ ãnfatũ,ac, si uere m̃rimoniũ cõsummatũ fuisset. Ita pũctualiter decidit Neap. in consuetudine, quattam aũt,in tit.de iure 4.in gl.super uerbo, à quodã viro suo,in fin.vers.sed pone, ꝙ est ducta, non tamen carnaliter
co-

89 cognita, & in pacto de lucrando dotē, ꝙ locum habeat, matrimonio etiā adhuc non consummato, concludit Bal. in l. Deo nobis, per illum tex. vers. sed iuxta hoc pone, de epis. & cler. loquit̄ tamē, qñ non solum fuit carnaliter cognita, sed nec fuit conducta in domum, & idē tenet Bal. in l. non fine. circa prin. C de bo. q̄ lib. Circa petit. vsusfr. & interesse, ad q̄ rationem debeat. Aut quærimus de vsufr. & interesse dotiū: aut de vsufr. & interesse antefati: & quia capitula matrimo-
90 nij fuerat inita in ciu. Neap. & per † consue. Neap. viro mortuo, &c. vsusfructus debetur ad rationem tarenorū duorū ꝓ qualibet uncia, cum ita sit taxatus vsufructus, & interesse p̄ d. consuet. ut patet per dec. S. cons. 284. an sol. matr. in antiquis. Aut quærimus qđ iuris sit de iure cōi, & licet magis cō-
91 munis conclusio sit, ꝙ mulier non potest † petere alimenta, siue vsuras dotis post annum, q̄a quidquid accedit sorti, vsura est, ut in l. rogasti, ff. si cer. pe. & quia cū mulier habuerit in potestate suam petere dotē, & non curauit, nō debet posse aliquid petere, per tex. in l. 1. cū ibi no. per gl. & doct. C. de sent. quæ sine cer. quanti. & ita tenet Bar. in l. atqui natura, §. non tantū, ff. de neg. ge. & in l. insulā. §. vsuras, ff. sol. matr. gl. Paul. de Castr. & doct. in l. diuortio, eod. tit. sol. matr. Inu. Io. Andr. & Anto. de Bntr. & cōiter scrib. in c. salubriter. de vsu. & alij quamplures relati p̄ Alex. in l. diuortio, & in cōs. 21. ex isto themate, in 4. vol. & in cōs. 74. viso tit. q̄onis, & 147. perspectis instris, 5. vol. tñ hęc cōclusio limitat̄ sanè ꝓcedere, ni-
92 si mulier † petierit dotē, & hr̄des fuerint in mora, prout hic, q̄a tūc debet̄ mulieri ēt interesse dāni emergētis, videlicet oē interesse, qđ ex mora restōnis mulier passa est: vt si forte oportuerit recipere pecuniā fœnori, vel vēdere annuos introitus, vel quid simile, & etiam lucri cessantis, quale verisimiliter fuisset perceptura, si pecuniā habuisset, p̄ text. in l. 3. §. fi. de eo, quod cer loco. & not. Cy. in auth. ad hæc, 3. q. C. de vsur. & est de mente eiusdē Cy. in d. §. exactio. & Bar. in l. vnica, ver. venio ad ult. C. de sen. quæ pro eo qđ inter. & ita procedit opin. Rich Mal. & Cy. in l. omnem, C. de bo. mat. & Cy. in l. vnica, §. exactio, C. de rei uxor. actio. tenētiū cōtrarium, & ita fędere distincionis cōcordant opin. Ang. & Io. de Imo. in d. l. diuortio, & idem in effectu tenet Angel. in l. Tit. ff. de sol.

sol.Abb.in d.c.salubriter,& tenet ēt Paul.de Cast.& Alex.in
93 præfata l. diuortio, & fortius ēt,si † mulier dixisset velle pecuniam,quia uolebat emere fundum, ex quo fructus percepisset,verisimiliter debetur sibi tale interesse,secūdū Pau.de Cast.in l.diuortio.dū allegat tex.in l.sociū,q in eo.in princ. cū ibi not.ff.pro soc.& facit dec.Cyn.in d.auth. adhæc; C. de vsur.ibi dum utitur illo verbo:vel si pecuniam ociosam erat in cassa retenturus, & idem tenet Cyn.in d.§.exact.& Pet.de Anch.in cōs.in qōne,q̄ uertitur,& in d.c. salubriter.& est cōmunis opi.ut refert Lanz. Dec.in d.l.diuortio. qui testat.ita alias fuisset consul.Senis tēpore suo.& subdit,ꝙ d.l.socium, qui in eo,alleg.per Pau.de Cast. loqtur in solito mer.,ꝑut d.
94 Alex.est diuinare, † ꝙ interesse etiam si nō esset probatum iudici,iudex tamen ex suo officio potest illud taxare,& arbitrari ex cōiecturis,l.si traditio.& ibi hoc not.Bar.ff.de actio. emp.l.si quid ex Pamphila,§.fi.ff.de leg. 2.& tradit Cyn.Bar. & doct.in l. 1.ad fin.C.de sent. quæ pro eo quod interest.;& hoc etiam si nulla interpellatio facta fuisset de dote resti-
95 tuenda, cum annus inductus† à lege ad restituendum dotē, ita constituit in mora,sicut dies expressa, vt d.glo.not.& ibi Imol.& scriben.in l.si mora,ff.sol.matr.& in l.si duo, §.fi.ff. de const.pec. quam ad hoc reputat not. Bal.in rub.de const. pecunia,in 3.quæst.& idem Bal.,in l.si pacto,quo pœnam, 5. colum.C.de pactis,quia mulier deposuisset suam pec.ad honestum lucrum penes mercatorem,quod sibi licitum fuisset iuxta text.in ca.per vestras,de don.inter vir. & uxor. & quod not.Bart. in l.diuus,ff.ad leg.Falc. Bal.in l. 2.in fin.de cond. ind.& in l.fin.ad fin.ff.de petit.her.& in l. 1. C. pro socio.& quod not.Bart.in l.tutor,qui repertorium, §. penul.ff.de administr.tutor.maxime,cum contractus dotis sit bonæ fidei, vt in §.fuerat,instit.de actio.& idem in terminis Bald.in authen.ei. qui.C.de bon.authent. iud. poss.& tradit Alexand. consil.67.viso processu,in versic.& quod quando interesse, volumn. 6. & in proprijs terminis idem Alexand. consilio 172. in causa & lite vertente, in versiculo & ideo dico ex præfatis, & in consilio 220. perspectis narratis in themate, in eod.6.volum.& Bol.in consil.19. Cor mundum,in 1.dubio,qui omnino uideatur, & proinde etiam si attendamus

ius com-

ius cōmune, cū illustriss.actrix fuerit sollicita in petēdo, q̄a petijt in eodē anno, quo matrimonium fuit solutū, & sibi nō potuerit nec possit imputari, cū dotem non petierit, & hæres don Aitalis fuerit in tam longa maiora, ipsa in maximis dā
96 nis, & interesse incurrit. Quo vero ad†usumfructū, & interesse respectu antefati, erit in electione uxoris, quādo antefatum est cōstitutum in pecunia, an velit pecuniam pro antefato post eius mortē, iuxta text. in l. 1. ff. de usufr. earum rerum quæ usu consum. & inst. de vsufr. §. const. vel recipere à filijs vsuram competentem, ut in auth. de non eligendo secū do nubentes, nu. 6. in §. sinautem omnes. vbi permittitur in antefato in pecunia, ut possit recipere uxor. à filijs tertiā vsuræ centesimæ, & ita d. Neapod. in consuet. 4. autem. in tit. de iure quartæ, & licet Affl. in dec. 291. dicat, consuetudo in an
97 tiquis tenet pluries fuisse iudicatum in consilio, q†nō debeatur ususfructus pecuniæ uxori, nec pro præterito, nec p̄ futuro. & idem qd' non debeatur. tradit Cap. in decis. 65. in causa honorabilis, in nouis. loquuntur tamen in terminis dictæ consuetudinis, quartam autem, uidelicet in casu, quo matrimonium est solutum per mortem mariti superstitibus filij, & hic non est eius noster, quando uero matrimonium est solutum per mortem mariti nō superstitibus filijs, prout in casu præsenti, q tunc heredes teneantur restituere pecuniam pro antefato, tam in proprietate, quam in usufructu, concludit idem Afflict. in d. decis. 291. & testatur sic pluries fuisse iudiciatum. Quinimò in casu dictarum decisionum, uidelicet quando matrimonium fuit solutum superstitibus filijs, licet aserat Affl. in dec. pręfata, temporib. suis pluries decisum fuisse vsumfructum non deberi: temporibus uero nostris, tam qñ matrimonium fuit solutum filijs supstitib. q̄ qñ filijs supstitib. passim, & indifferenter semper, qñ casus
98 accidit, fuit obseruatum, & m† cōtradictorio iudicio determinatum vsumfructum deberi, licet non ad rationem vsusfructus dotis, sed ad rationem quinq; pro centennario, vt refert apostilla in dec. 291. & iam apparent multi processus, in quibus ita decisum fuit, & ideo quidquid, aliàs temporibus illis S. Consilium decreuisset, sufficit nobis, quod temporibus nostris, & de pręsenti fuerit decisum, & obseruatū

con-

99 contrarium,& ita obseruetur, † quòd etiam respectu antefati debeatur vsusfructus,quoniam hæc obseruantia, & stylus vltimum S.consilij,attendi debet,vt in l.item nulla,§.1. ff.de alim. & cib. leg. & facit quòd in pulchra quæstione d. Bal.in l.qui binos. per illum tex.C.de aduo. diuer.iud.& in l.si mater.per illum tex.C.ne de sta.defun. & suffragatur dec.
100 S.consilij.163.Cęs maiest.in nouis. & sic † virtute consuet. Neap.debetur ad rationem tarenorum duorum annuatim respectu dotium pro quęlibet vncia respectu autem antefati ad rationem duc.5.pro centenario annuatim.Attento vero iure communi,quantum ad moram restitutionis,mulier damnificata fuit in recipiendo pecunias ad interesse, vel in vendendo eius bona,introitus,vel quid simile,vel quantum verisimiliter perceptura fuisset, si mora in restituendo sibi non fuisset facta.& fructus,quos percipere potuisset ex bonis.quę fuerit venalia, & quę emere potuisset, si habuisset pecuniam,& in effectu, cum bona, & introitus passim fuerint reperta emi ad rationem 10. pro centenario , etiam attento iure communi ad tantam summam erit facienda cōdemnatio,& liquidatio,& hoc tam respectu interesse dotiū,
101 qui antefati,cum eadē ideo militet in vtroq; & quia † priuilegium datum doti est etiam communicatum antefato: vt in l.fi.& in auth sed iam necesse,& in l. cum multę,C.de don.ante nup.& not.gl.in vers. suppositas,in l.vbi adhuc,C. de iu.dot.doc.& gl.pen.in vers.tempore,in l.assiduis,in fi.C. qui pot.in pign.hab. & sequitur Ioan.de Plat.in d.§.fuerat. Angel.in 17.& Iason.in 8.& iam fuit nouissime iudicatum in S.regio consil.in causa magn.Adrianę Sersalis,cum mag. Vrbano de Buccutis , ubi æqualiter fuit taxatum interesse dotium,antefati, ad rationem tamen octo pro centenario, & ante etiam sic fuit iudicatum in causa.N.cum magn.Barbara Visaci.Et si diceretur,φ in causis pręfatis mulieres non erant Neap. & minus eorum uiri,& proinde condemnatio. & taxa facienda erat, secundum ius commune, & non consuet. Neap.& in casu pręsenti Marchionissa erat Neapol.& capitul. Neap.erant confecta, vt sic merito secundum consuet.Neap.condemnatio fieri debeat.Quia respondetur,φ si eet ipsa esset Neap. capitula essent contracta Neap. tamen

instru-

instrumentum ratificationis fuit celebrâtum Panormi, more magnatũ, & procerum huius regni, & non secundum con suet. Neap. in scriptis redactam, qui mos magnatum, vt notum est, est ad instar iuris communis, vt sic merito condemnatio, & taxa pro interesse fieri debeat æqualiter pro dote,
102 & antefato. Vnde apparet † fundata actio personalis ex stipulatu pro dote, & antefato, ac vsufructu contra d. Artalem, quæ datur contra aliquem obligatum ad aliquid faciendũ, vel dandum, vt in l. actionum. §. in personam, ff. de actio. & obl. & in §. fuerat, inst. de act. & in l. vnica, in princ. C. de vxo. actio. & etiam contra donnam Antoniam eius hæredem, vt
103 not. gl. fin. in d. §. in personam, quia adeundo † hæreditatẽ dicti don Artalis, prout adijt, ex quasi contractu per aditionem se obligauit creditoribus vt in §. hæres quoq; instit. de oblig. quæ ex quasi contr. nasc. succedente insuper legato dotium, & iurium dotalium facto per præfatum d. Artalem
104 iuxta formã cautelarum apparet iam fundata actio personalis ex testamento, quæ datur contra hæredem pro consecutione legati, iuxta tex. in l. filiusfam. §. varijs, ff. de leg. 2. & in l. 2. post princ. C. comm de leg. & in l. fi. C. de falsa causa adie leg. In assistentia autem iam verificata apparent omnia, requisita vltra instrumenta capitulorum, & ratificationis propter quæ sunt bona omnia obligata: & quòd fuerunt in bonis, & de bonis tempore obligationis, & post & tempore iudicij possessa per don Antoniam, & successiuè per eius hæredes. i. bona regni Sicilij. Cetera vero huius regni tenta per tertios possessores: contra quos similiter actum est, de illis ius luendi competijsse præfatæ don Antoniæ, & eius hæredibus, & super eodem iure luendi similiter actum fuisse: & fuit verificatũ per testes, & pars altera se defendit, & sic effectus
105 est communis restitutionis † dotium, & antefati, & interusuri, & hæc probasse sufficit ad finem obtinendi in iudicio præfato, ut not. gl. in l. rem alienam. ff. de pign. actio. & in l. cum res, C. si res loco pign. dat. sit. & est de mente gl. in l. ante omnia. ff. de probatio. glo. in §. aliæ, inst. de actio. & tenet Bal. in l. de rebus, C. de donat. ante nuptias, sed ante eum Dyn. in §. Item Seruiana, inst. de actio. eandem opin. firmat Bal. in l. de reb. C. de don. ante nupt. & Alb. de Ros. in d. l. cum res, qui

testa-

testatur ita vidisse communiter obseruari.& in hac opinio: fuit ante omnes Dyn.in §.Item Seruiana:& ita decisum, & obseruatum semper fuisse,tam quando agitur contra tertios
106 possessores,quam quando agitur † contra obligatum, vel eius hæredes,vt d.Afflict.in decisio.303.licet hodie. Nec officit,quod in instrumento ratificationis non interuenit constitutum,nec precarium,prout requiritur, vt agi possit contra tertium possessorem,non facta discussione dicto remedio,vt tenet Iacob.Butr.in authen.hoc si debitor,in fin. versicu.C.de pigno.& in l.fina.cum authen.ibi posita,C.de act. & obligat.& ibi sequitur Petr.de Anchar.in suis repor.antiquis,& idem tenet Ange.in l.fina.de acquiren.possess. sequitur Imol.Roman.& Alexan.in l.exitus,ff. de acquirend.possess.& patet etiam per regiam pragmat.assistentiam,& appræcium,ad finem autem agendi contra obligatum, vel eius
107 hæredem † possidentem bona obligata, non est opus constituto,& precario.Præterea, dato quod requireretur constitutum,& precarium,iam vt possit agi contra tertium possessorem,non facta discussione,iam illud habitum est:licet in instrumento ratificationis non sit appositum fuit tamen appositum in instrumento capitulorum, quod cum inserto tenore ipsorum ad vnguem cum omnibus in ipsis capitulis don Artalis ipse ratificauit,& approbando obligauit se ad illorum obseruationem,& bona sua omnia etiam feudalia,& titulata tam huius regni,quam et existentia in reg.Siciliæ: vnde
108 fit,vt ratificans contractum perinde † obligetur,ac si à principio contraxisset,d.l.cum fundus, §. seruum tuum imprudens,vbi no.per Dec.in 3.no.ff.si cer.pet.& in d.l.in summa. §.Cassius,ff. de aqua plu.arc.& in d,l.si fundus,§.1.ff.de pign. cum alijs supra allegatis & tanto magis stante conuentione,
109 vt cautelæ † fieri possent ad consilium sapientis:quo casu potest in contractu apponi precarium,& constitutum, cum sit de natura contractus,& ita consueuit in instrumentis apponi,& per ipsum constitutum mens contrahentium efficacius consequitur suum effectum.Ita consul.Oldr.consi.139.ad habendum aliqualem notitiam refert,& sequitur Iasin l. ex ea parte,in prin.vers.7.&.vlt.ff.de verbor. obliga. Et minime ob-
110 stat defectus assensus, † Ex quo feudalia non potuerunt

obligari tanquam siue assensu, vt in ca. imperialem. de prohib. feu alien. per Fed. & in constitutione, diuę memoriæ, & minus veniunt in generali obligatione, vt in c. generali, in si de feu. fue. contro. & tenet Spe. in tit. de pig. ver. sed nunquid feu. & Pau. de Cast. in l. tut. ff. de pign. act. Fel. in c quæ in ecclesiarum, de const. nam feuda etiam pro restitutione dotis prohibentur alienari, c. j. §. donare, qualiter olim feu. alie. pote. ergo etiam per hypothecariam auocari, l. j. §. eadē ff. quæ res pig. obl. poss. Quia respondetur, aut loquimur respectu bonorum feudalium huius regni, super quib. fuit assistentia petita, aut respectu bonorum existentium in regn. Siciliæ. Si quæramus respectu existentium in hoc reg. illust. actrici suffragatur cap. Neap. concessum per reg. catho. quo omnibus mulieribus Neap. pręstatur assensus super obligatione feudalium, pro restitutione dotium, & Marchionissa nata ex vtroque parente Neap. Io. dicitur Neapolitana, l. assumptio, §. filius. ff. ad munic. & ibi etiam tradit Bar. & habetur, in l. libertis, in §. patris, eo. tit. Nec suffragatur, quod ex aduerso probari prætenditur, q Marchionissa orta fuerit in ciuit. Auellini, & educata in ciu. Cusentiæ, tempore quo dō Ioan. pater pro vicerege Calabrum se gerebat, ex qua doctū fuit per Marchionissam, quòd assidua, & continua ac ordinario habitatio, & domicilium don Ioan. & donnæ Ioan. de villa mari coniugum & parentum ipsius Marchionissę, fuit in ciuit. Neap. & ipsa dña Io. mater nata fuit in ciu. Neap. & præfatus eius pater vltra eius vxorem Neapolitanā, habuit
11 i ēt domum † propriam ibidem, & sic habens vxorē, & domum ꝓpriam, virtute regiæ prag. est. oīno ciuis Neap. & ēt ex iur. dispositione, per l. assumptio, §. filius, ff. ad municip. & ibi Bar. & habetur in l. libertis, §. patris, eo. tit. Nec q prætenditur demonstratum Marchionissam ortam in ciuit. Auellini, & educatam Cusentiæ, nam Auellini habitarunt tanquā dñi illius loci pro tpe, & non animo ibi incolatum faciendi, sed redeundi ad ciuit. Neap. vbi erat continua, & ordinaria eorum habitatio. Et pariter habitatio Cusentiæ fuit ex causa officij præfati, quo fit, vt in ciu. Neap. à qua recesserūt, ēt per illud tps, quo steterunt Auellini, item Cusentiæ habitasse videant. Item in ciu. Neap. Marchionissa videatur natā

per tex.in l.huiusmodi §.legatum,ff.de leg.1.per quem tex. Pet.Cy.Bal.Ang.& Pau.de Ca.in lect.Bon.in d.§. legatum in
112 ferunt † ad statutum disponens,nullum debere admitti ad collegium,nisi sit natus in ciuitate,vel nisi sit ciuis orginarius:vel ꝙ nullus possit esse primus consul.nisi sit originarius ciuis:ꝙ tamen natus alibi à casu,potest esse de collegio vel consul.& idem tenet Bar.in l.filios,C.de mun.& orig.li. 10.allegat tex.in l.j.C.de capt.& postl.reuer.licet non fuerit ausus hanc opi.firmare,sed bene audacter eam approbat Io. de Pla.ibi,quia mater q̃ aĩum reuertendi habebat, fingetur sp fuisset in ciu.vt in l.j.& in l.retro creditur,ff.de c & postli.ni.reuer.& sic fingitur peperisse in ciu.vnde recessit,non.n. pp hanc natiuitatem filius in ciuitate,vbi vere natus fuit,in onerib.obligatur,cũ ibi parens fuerit ad tp̃s, vt in l.j. & ibi Bar.ff.de capt & postli.reuer.& sequitur Abb. in c. Rodul.,de rescr.& ibi Fel.q attestatur ita fuisse practicatũ in sua p̃sona, cui casualis origo fuit ex Felina oppido regiensi:origo vero vtriusq; parentis ex Ferraria vrbe : in qua viget huiusmod statutum,quo non obstante fuit receptus in collegiũ p̃ præfata,& idem expræsse determinat Lanc.Dec. in l. hæres absens,§.proinde,ff.de iud.vbi subdit,ꝙ ista opinio est cõis,secũdum Aug.de Arim.in d.§.legatũ & eandem opi.sequitur, & attestatur esse cõem Ripa.in suo tract.de peste 2.parte, versi. 18.tanto magis,quia ẽt secundum opi.Pau.de Ca.in d.§.leg. in lectu.Padu.Imo.& Alex.ibi tenentium contrarium, ꝙ fi-
113 lius † dato ꝙ alibi sit natus,retinet ẽt ciuilitatem pater, nã in loco,vbi pr̃ est ciuis,per tex.in l.filios,C. de municip. & orig.& in l.assumptio,§.filios,ff.ad municip.Gl.in l.ciuis C.de incol.& sic quãcunq; opi.tenere velis, cum capitulum Neap.non requirat mulieres Neap.origine ꝓpria, vt requirebat statutum in q.formata per doct.in d.§.legatum. Marchionissa est compræhensa in capitulo:& licet dici possit, ꝙ capitulum præfatum suffragatur duntaxat respectu dotium, non antefati,& vsusfr.vt patet in eo expedito Sagoue in anno 1505.attamen iuuabitur alio capitulo concesso per Cęsarem in anno 1539.quo præstatur assensus mulieribus, & ciuib.Neap.in obligationibus feudalium, ẽt pro constitutione,& restitutione antefati:item,& vsusfructus. Quod capi-

Sf 2 tulum

talium respicit etiam dotes, & obligationes præteritas, nedũ futuras. Nec obstat, quòd tale capitulum fuerit expeditum lite pendente, per textũ c. fin. vbi Abb. Ant. de Bu. & omnes, vt lite pendente & in auth. ut intra med. liti non. fi. sa. tius. nam te-
114 sponderetur, quòd demum fuit instantia perempta & sic† nõ dicebatur amplius litem pendere: vt dicit Bald. in l. si pater, C. man. in illa q. si cessionarius præuenit agendo: in qua ex-
115 presse decidit, quòd † perempta instantia, nulla datur litis pendentia: & sic perempta instantia, & mortua lite illa, statim capitulum illud comprehendit etiam illam causam, in qua antea lis pendebat: & idem tradit Abb. in capit. causam quæ in fi. de restit. & consuluit et Alb. Bru. consil. 54. & sic et alias fuit decisum in cã illustr. Comitis Condoianus is, & iã viuunt artifices, qui in illo decreto interuenerunt. Quibus non obstat insufflatio spiritus facta, & restauratio instantiæ:
116 quod tamen non fit naturaliter: cum de † priuatione ad habitum non detur regressus: vt in l. qui res, § aream, ff. de so lu. q. n. liti mortuę per peremptionem instantiæ, inspiretur spiritus, hoc fit contra naturam, & per miraculum, sicut dicimus de Lazaro resuscitato: vt pulchre declarat Ang. in l. tempora, in vers. in tex. ibi, quia si ita contingeret, C. de temp. ap-
117 pel. vbi † sic formaliter dicit ibi probari, q instantia, & causa perempta resuscitatur ex gratia principis, qui spiritum vitę in ea mortuum insufflat. & sic de nihilo facit aliquid, tanquam Deus terrestris, allegat tex. in l. sed neq; reuocata, ff. de iur. fisc. & in C. de sen. pass. & in tit. de nata. restit. in rubro, & nigro, & postea subdit q sic fecit Deus cœlestis incarnatus, qui cadaueri Lazari insufflauit spiritum vitæ. Hæc Ang. vbi supra, si ergo dicta insufflatio fit per restitutionem ex mera gratia principis, quæ restitutio nititur æquitati, quã æquitas patitur, q post acquisitum ius Marchionissæ, secuta peremptione instantiæ p d. c. per insufflationem velit admittere, Ista. n. insufflatio, & restauratio, licet faciat videri eandẽ cãm licet non eandem instantiã, vt bene declarat Alb. de Ros. in l. properandũ, C. de iud. non posset retrotrahi, q hoc fieri nõ posset, nisi p fictionẽ translatiuã, quæ requirit extrema habilia, videlicet extremũ à quo, & extremum ad quod: vt in l. bonorũ, ff rẽrat. hri, & plene p Bar. in l. si is, q pro emptore, ff. de
 vsucap.

vsucapi & ex quo ante restaurationem, & post commissionē causæ superuenit capitulum, & demum fuit perempta instantia, p quam fuit q̄situm ius Marchionissæ, vt capitulum trahatur ad causam suam, quando postea sit insufflatio, reperitur res non integra, & extremum a quo, non esse habile, & consequenter fictio in illa locum habere non pōt. deficiēte dicto extremo, & q̄a arguitur de iure q̄t iohēs Lazari ad insufflationem spiritus instantiæ peremptæ, vt diximus secundū Ang. pbatur conclusio p̄missa auctoritate fere. In terminis Bal. in d. l. si iura constitui, in ff. de leg. vbi in illa q. si Laza-
118 rus resuscitatus recuperauit bona: concludit, q̄ sic limitat tñ nisi medio tpē fuissent distracta, alleg. uo. in l. Gallus. §. & quid si tñ. ff. de lib. & posth. & in c. quamuis, de rescr. in 6. & in l. si, C. de sen. pass. & sequitur Cur. Senior consi. 50. memorię recordandæ, in fi. vers. Mod. in rep. c. Rayn. §. mortuo, ita que testa. extr. de test. applicando igitur dec. Bal. ad casum nostrum, cum post commissionem causæ, ante peremptionem instantiæ superuenerit capitulum, p quod secuta postea peremptione, acquisitum fuit ius Marchionissæ, vt capitulum illud ēt trahatur sibi eius cām, & sic vt habeat bona obligata ēt pro antefato, & ysufr. licet postea insufflatus fuerit spūs vitæ, & sic instaurata instantia: quæ fit ex gratia principis, vt declarat Ang. in d. l. 1. §. pr. C. de temp. app. ergo succedit cōis conclusio doct. de qua in l. Gallus, §. & quid si tñ, & per Cur. in d. consi. 50. & per Calca. in consi. 11. & per Bal. in d. l. iura con-
119 stitui, ff. de leg. ii. q̄ id quod fit ex gratia, nunquā trahitur retro in præiudicium iuris quæsiti: & in propriis terminis hoc tenet gl. Pari. sin. §. 3 o. q. 9 quæ ēt est talis ille pcr. plura ar. tex. sta fuisse alias obtentum: & minime obstat q̄ capitulum fuerit obtentum post mortem don. Aualis, qui bona obliga-
120 rat: & proinde suffragetur Marchionissæ, quia hoc in casu sp̄a potuisset impetrari regius assensus super obligatione dictorum bonorum, nisi cum nouo consensu & voluntate heredis, vt declarat Andr. in c. 1. §. donare, quilibet etiam si sit poss. alod. & in c. imperialem, de prohi. feud. alien. per Fed. Quia non videtur motiuum pondus procedere in materia de qua agitur, in qua pbē impetrari assensus super obligatiōes etiam post mortem, nulla interueniente noua voluntate hæredis, & ex quo

121 don Artalis, non † reuocauit in vita obligationem bonorum feudalium; & sic cum eadem voluntate mortuus est, iuxta tex. in l. cum hic status, §. pœnitentiam, ff. de don. inter virum, & vxo. & in l. cum tacitum, ff. de prob. hęres eius nõ poterit reuocare, sed fauore dotis tenetur habere ratum: vt est casus in l. si ego, §. si res, ff. de iur. dot. per quem tex. ita in terminis voluit Bar. de Capua in apostillis suis ad d. §. si res, & fuit decisum in sacro cosis. in dec. 111. fuit dubitatum, in antiq. & tradit Loffr. in consi. 31. in causa magnifi. viri. Vñ motiuum retorquetur in contrarium: q̃a si hæres tenet habere ratam obligationem feudalium fauore dotis factam per defunctum, & illam reuocare non põt: & põt ẽt post mortẽ impetrari regius assensus in prçiudicium hæredis. ergo eodem mõ capitulum illud impetratum post mortem, p quod gñaliter præstatur assensus mulieribus, & ciuib. Neap. trahit ad
122 cãm dotis: quia † tm̃ operatur ꝓuisio gñalis quo ad oĩa contenta in illo gñe, quãtum spãlis, quo ad illam spẽm, quo ad compræhensionem, & exclusionem: vt est tex. in l. si duo. ff. de adm. tut. & ibi Bar. & cõiter oẽs, & in l. si chorus, ff. de lega. 3. Ergo sicut põt impetrari assensus ẽt post mortem in p̃iudicium hæredis, nullo ẽt nouo hæredis consensu interueniente in cã dotis. p tex. in d. l. si ego, §. si res. ff. de iur. doti. & ita ẽt, & c. quo gñaliter prçstatur assensus super obligatione bonorum feud. mulieribus Neap. operabitur, & quãuis impetratum post mortem in fauorem Marchionissæ. Nec dicat, ꝙ tex. in d. l. si ego loquatur in dote, & fauore dotis, non p̄mittitur reuocatio hæredi obligationis factę p defunctum: sed tenetur illam habere ratam, qõ aũt nostra procedit in antefato, & vsufructu, & capitulum impetratum, quo conceditur assensus super obligatione bonorum feudalium in antefato, & vsufructu, quod ẽt respicit obligationem præfatã, non procedat nec vendicet sibi locum respectu illarum obligationum, quæ fuerant factæ per viros, qui tempore expeditionis capituli iam decesserant. Quia respondetur, ꝙ dispositio d. §. si res. procedit etiam in † antefato; nam priuilegia
123 dotis sunt cõicata constitutioni antefati siue quartæ, vt in l. fi. & in auth. Sed iam necesse, & in l. cum multæ, C. de dona. ante nuptias, & no. in l. vbi adhuc, C. de iur. dot. per quæ iura
alias

alias fuit decisum in consi.in dec. 154. quædam mulier in antiquis,ꝙ dispositio,l.Attilicinus,& l. de die. cum duabus legi.seq.ff.de pact.dota.quibus cauetur,ꝙ pactum, per quod conditio dotis sit deterior,in præiudicium mulieris paciscētis,non valet,quamuis loquantur in dote,procedant,& vendicent sibi locum,etiam in antefato & quarta, vt si fiat pactum in eius præiudicium,non teneat,in licet etiam priuilegium tacitæ hypothecæ detur doti.vt in l.vnica,§.& vt plenius,C.de rei vxo.act.& in §.fuerat inst. de act. nihilominus competit etiam & datur antefato,per tex. in d.l. vbi adhuc, iuxta prin.C.de iure doti.& ibi gl.in vers.suppositas,& idem tenet etiam gl.in l.assiduis,vers.fi. in gl.pen.in vers. tempore,C.qui potior,in pign.habe. & sequitur Io. de Plate.in d.§.
124 fuerat,& Ang.de Are.ibid.& Ias.in 8.nu.40.& idem † videmus in priuilegio tacitæ stipulationis, de quo in l.vnica in prin.C.de rei vxo.act.qui tex.similiter in dote loquitur, & tamen habet locum ēt in donatione propter nuptias,ut singulariter voluit Bal.in l.ij.per illum tex.C. de bon.quæ lib. & sequitur Ias.in d.§.fuerat,inst.de act.vbi pro hoc etiam allegat tex.in l.si in prin.in ver.vel stipulatione, vel l. C. commu.vtr.iud.& idem quod dixi in antefato,procedit etiam in vsufr.& interesse,vt in l. Lucius,ff.qui potior,in pign.hab.& no.in l.solutum,§.1.ff.de pig.act.& in l.Græce,ff.de fideiuss. quod tanto magis sine dubio procedit,quia bona etiam fuerunt expresse obligata pro interesse, quo casu vendicat sibi locum dispositio d.l.Lucius,vt concludit Ripa.qui q.ad partes disputat in l.priuilegia,ff.de priuil.cre.Aut quærimus respectu status Colisani,& bonorum feudalium sistentium extra istud regnum,sed in reg.Siciliæ vltra, & pariter assistentia competit,& debet fieri adiudicatio,etiam,ꝙ nullus super obligatione dictorum bonorum fuerit præstitus assensus, stante dispositione c.volentes, illius regni : quo iure feuda sunt effecta alienabilia,etiam personis extraneis.& ideo ver. hæres,de quocunque hærede etiam extraneo intelligitur:
125 quia subiecta materia licet feudalis,hodie † virtute,d.ca. patitur,vt appræhendat eos, ad quos feudum alias transire non poterat,vt consuluit Guliel.de Perno,inter docto. Siculos maximæ auctor. in suo consilio 4. quondam Serenissi-

Rex Ferdin. versic. nam per d. cap. & in quampluribus alijs consil. & in ista opin. resident communiter docto. Regnicor. repetentes, super d. cap. volentes, & ita nouissime consuluit Castan. in suo consil. 8. super duabus consuetudinibus in versic. contrarium tamen dicerem pro quorum opin. conferunt not. per Paul. de Castr. in l. ex facto, in §. fin. post gl. ibi. ff. ad
126 Trebel. dum voluit quòd in feudis † verbum, hæres, de filijs intelligitur, quia de natura feudi est, non transire ad extraneos; vt habetur in c. 1. §. si clientulus de alie. feud. Ergo cum hodie feuda illius regni ex dispositione dicti cap. volentes fiunt transitoria ad heredes etiam extraneos, verbum, hæres, intelligitur de quocunque hærede, etiam extraneo, quia natura feudi stante dispositione d. cap. non repugnat, & inde
127 videmus quòd in regno Franciæ, † cum feuda sint alienabilia, sunt ad instar allodialium: vt tradit Iacob. de Beluis. in titu. de quib. mod. feud. amit. circa princip. & Ioan. Faber. in proœm. inst. de empt. & vend. in princip. & Guido papæ. in consil. 18. nu. 1. & in decis. 59. secundum vsum feud. & Beltran. in consi. 18. viso consultationis themate, in 4. responsione, & nume. 14. in 2. vol. & Castan. in consi. 8. super duabus consue-
128 tudinibus. Concurrente insuper inuestitura † dicti status & terrarum sub forma hæreditaria, & larga, & posse de eis libere disponi, etiam sine assensu, cum in ea fiat mentio de quibuscunque hæredibus etiam extraneis, & sic appare resse hæreditaria, cum fiat mentio de quocunque hærede: secundum And. in c. 1. §. hoc quoque de succ. feu. in c. 1. an agn. & in c. 1. §. quid ergo de inuestit. de re alie. fa. & alibi pluries: & plenè per Gul. de Perus. in consi. suo 7. hic aduerte, & potest de illis & super illis baro libere disponere, cum censeatur, mera res allodialis, non habens propriam naturam feudi; vt in c. 1. de feu. non habente propriam nat. feu. & in c. 1. §. penul. si de feu. fue. controu. inter dom. & agn. & in specie tenent Bald. & Ange. in l. cum essent, §. 1. per illum text. ff. de seruitut. rustic. prædio. Ange. & Imol. & Alexand. in l. qui Romæ, § duo fratres, ff. de verbor. obligatio. quod firmatur ex
129 alijs verbis existentibus † in inuestitura, videlicet quibuscunque alijs personis, prout nobis visum fuerit, & placebit, quæ verba faciunt feudum transitorium ad quoscunque: vt
in d.

in d.c.1.& ibi per And.& scrib.de feu.non hab.propriam natu.feu. Item & alia uerba, videlicet, a nobis in eisdem ius, & causam habentibus uel habituris, quæ faciunt dictum Comitatum, & feuda posse transire ad extraneus & etiam ad singulares successores: ut in d.c.1.de feud.non habente ppriã nat.feu.& tradit Bru.in cons. 14.in facto proponitur, & cons. 39.circa antedictum casum, & nouissime Ripa, in 1.lib.resp. c.1.nu.31.subsequuntur in eadem Inuestitura, verba dirimẽtia omnem controuersiam, videlicet, q vos & vestri hæredes, ad quos uolueritis, possitis, & ualeatis in perpetuum & quoties uolueritis, & voluerint, filijs, & filiabus vestris tã legitimis, quã non legitimis, vni duobus uel pluribus, necnõ quibuscũq; alijs personis cuiuscunq; status, & conditionis existant, coniunctim uel diuisim aut alias quo quomodo vobis placuerit, dare, uendere, permutare, alienari in ppetuũ, tã cũ instrumento gratia redimendi, q sine, comitatũ pfatũ seu quas uolueritis eiusdem terras, & terram, aut quamcunque partem eiusdem, ac eisdem in ultimis voluntatibus causa mortis, seu alias, prout visum fuerit, & placebit, tanquam de re propria & iusto titulo acquisita disponere: quæ uerba faciunt dictum Comitatum, q habeat naturam allodialium,
130 & q in eius alienatione, & † dispositione non requiratur regius assensus, ut consuluit Soc. cons. 272. visis instrumentis, in 2.vol.arg.tex.cũ ibi no.per doc.de feu.non hab.propr. nat.feu.& firmat Pern.in suo præfato cons. 14.& q in dispositione, & alienatione illius non requiratur aliquis assensus, sed de eius libere, & ad libitum potuerit disponere, prout de allodialibus, patet aperte ex alijs uerbis in dicta inuestitura appositis, ibi promittentes de gratia speciali in nostri regia fide bona omnem & quamcunque alienationem, & dispositionem, quam de dicto comitatu ac aliqua eius parte quibusve personis personarum præfatarum feceritis, & vestri seu a uobis iam præfatis causam habentes, feceritis gratiam & gratis, ex quibus, & alijs clarissimis clausulis apparet data potestas alienandi libere, & quod non teneat dominum requirere, ut not. tradit Bald.in l.r. 45. q. versicul. & nota quod si aliquis, ff. de rerum diuision. & ibi dixit, quod concesso feudo pro se, & cui concedere uo-

lueris,

luerit, ꝙ habebit potestatem liberã quo ad hoc, vt nõ teneatur dominum requirere, & seqĩ Par. in trac. reintegrationis, in quæstio. incipiente, pone, ꝙ text. potuit n. in traditione rei suæ adijcere legem, quam voluit: vt in l. legem. C. de dona. & in l. traditionibus. ff. de pac. & in l. prima. C. de don. quæ sub modo, & per And. in cap. 1. de controu. feud. apud
131 par. term. & idem in feudis, ut patet in præambulis† feudorum, in §. quid agendũ, quia cõcessio feudi ex pacto, & conuentione legẽ accipit secundum And. in tit. de eo, qui sibi, &
132 hæred. suis, vers. quid ergo. Itẽ similiter† potuit de burgensaticis, & allodialib. facere feuda, & de feudis facere burgensatica: ut di. And. in c. imperialẽ, §. pterea ducatus, de prohib. feud. alien. per Fed. de capita, qui cur. ven. §. similiter potest verbo: quid si rex. & de controuer. inuest. apud par. ter. c. 1. & ex quibus cau. feu. amit. §. huius autem generis, in verbo. sed quid si debet, & latè Par. in d. trac. reinteg. in loco, ubi supra. Nec suffragatur, ꝙ respectu bonorũ existentium in reg. Siciliæ, non potuit agi Neap. quia cum illust. conuenta degeret in ciuit. Neap. & in ea domicilium trahetet, tempore iudici moti, fuit in elec. Marchionissæ actricis agere, vel Neap. vbi conuenta domic. trahebat, etiam super bonis existentibus in alio regno, vel in regno vbi bona sita erant, ut voluit gl. in l. fi. vbi in rem. act. quam sequuntur Bal. & Sal. & communiter doct. ibidem, etiam quia don Artalis domicilium habuit Neap. quo casu est etiam speciale fauore dotis, vt Neap. exigi possit, etiam si contractus dotalis alibi celebratus fuisset, ut est casus in l. exigere dotẽ, & ibi communiter doct. ff. de iud. Nec militat tex. in c. cæterum, de iud. & in c. ex trãs-
133 missa, & in c. verum, de fo. comp. dum† in eis continetur, ꝙ vbi tractatur de causis feudalibus, dominus feudi adiri debet: cum ad eum spectat cognitio. & proinde cum inter alia super feudalibus existentibus in illo reg no ageretur, uideretur in dicto regno agendum, & iudex illius regni adeundus esset, imò ꝙ in præiudicium illius sine eius licentia non potuerit prorogari iurisdictio sacri cons. Neap. vt per Bar. Lud. Alex. & Mod. in l. 1. §. & post operis, ff. de noui ope. nuncia. Inn. & Ant. de But. in d. c. cæterum, & Ant. de Butr. in ca. ea transmissa, & in c. ex tenore de foro comp. Licet primo, dici
posset,

posset, causam hanc non esse feudalem, quia agitur ad pecuniam actione personali licet assistentia, & appretio sup feudis, & perinde non habet locum dispositio dicti c. cæterum, & c. verum, de iud. & c. ex transmissa de foro compet. attamẽ dato absq; ueri præiudicio, ꝙ sit feudalis, dicitur ꝙ cum in dicto regno feuda possint alienari absq; assensu regio, quia sunt effecta in alienabilia in quoscunq; extraneos, stante dispositione dicti c. uolentes, & tanto magis feuda de quibus agitur virtute inuestituræ, & supra dictum est, potuit merito S. consil. etiam pro dictis bonis existentibus in reg. Siciliæ, eius iurisdict. prorogari, etiam sine licentia domini, per dec. Bal. in terminis in l. 1. vers. & unum sciat, C. si à non comp.
134 iud. ubi dixit ꝙ † in feudo franco, quod potest irrequisito domino alienari, possunt pro libito uasalli prorogare iurisdictionem, etiam sine licentia domini & licet Aret. in d. c. cæterũ impugnet dec. Bal. attamen in casu præsenti, in quo feuda regni præfati sunt frãca, uirtute dicti c. maxime istã, super quibus agitur, quæ etiam sunt franca uirtute inuestituræ. eo respectu, quia possunt alienari sine assensu domini; verior est opinio Bald. ꝙ vasalli possunt iurisd. prorogare,
135 †etiam domino inuito, prout not. concludit Dec. in d. c. ceterum, in hoc casum cũ possit alienari inuito, domino, potest. iurisd. prorogari, opinio vero Aret. procedat in feudo frãco aliquo respectu, quod tamen irrequisito domino alienari non poterat. bene probat Dec. in d. c. cæterum fœdere distinctionis, sic concordans opinio. Item respondetur, & aliter, ꝙ in prorogando iurisd. per vasallos de aliquo ipsorum vasallorum interesse qui prorogationi consenserunt non tractet, argumento text. in l. 1 §. vsqueadeo, ff. de iniu. & in l. 3. §. siqs volentem, ff. de lib. homi. exhib. Sed solum tractetur de præiudicio ipsius domini feudi: eamq. ob causam ipso inuito prorogationem fieri posse prohibetur, cum Cæsar noster sit rex vtriusque regni, uidetur quod sua non intersit, vt magis cognoscat unus iudex quam alius, cum omnes ab ipso iurisd. recognoscant, & proinde cessante ratione, qua prohibetur fieri pro rogatio per vasallos inuito domino, quæ fuit ne domino fiat præiudicium, potuit merito iurisdictio sacri consil. prorogari, argum. text. in l. adigere, §. quamuis, ff. de

iure

136 iure patro. Quarto dicitur, quod etiam in causis in quibus
non tenet iudicium agitatum per vasallos coram alijs iudi-
cibus, quam coram domino feudi, bene valet, & tenet, quan
do datur scientia, & patientia domini feudi secundum Andr.
in c. imperialem, § praeterea, si inter duos. de proh. feu. alie. per
Fed. Abb. in d. c. caeterum, & Dec. ibidem, qui late prosequit,
respondet omnibus motiuis Aret. qui videbatur impugnare
d. Bal. ibi, sed in casu praesenti de dicta lite hinc mota plene
fuit scriptum nostro Caesari, ut constat ex literis suae maiestatis
directis huic sacro consil. pro expeditione causae in actis prae-
dictis, agitur &c. Quinimmo & plus ex eisdem literis ne-
dum fundatur scientia, & patientia suae maiestatis, sed expres-
sus consensus cum licentia suae maiestatis, cum in illis ex-
presse mandet sacro cons. vt ad expeditionem causae praefa-
tae quia citius posset procederet, attento etiam, quod dotalis est,
ex quo resultat, quod de validitate iudicij praefati ac sententiae
137 ferendae nulla posset oriri dubitatio: quia de consensu, & li
centia domini feudi potest fieri prorogatio, etiam in non iu-
dicem, ut concludit Abb. & communiter omnes in d. c. caete-
rum, & Ciuilistae in d. § & post operis. Quinto dicitur, quod ista
138 tempore motae litis erat vidua, & tractatur de recupe-
ratione dotium & iurium dotalium, quo casu dicitur causa
pia, ut in l. cum is, § si mulier, ff. de cond. ind. potuit de iure
adiri S. cons. etiam sine licentia domini feudi pro bonis exi-
stentibus in reg. Siciliae, nec cogebatur adire iudicem loci, &
domini feudi, per tex. in c. et parte, de foro comp. vbi tradit Abb.
& plene doc. in d. c. caeterum. Sexto non in c. matrimonij,
necnon & in instrumento ratificationis apposita est clausula,
quod possit ubicumque locorum conueniri, ut patet ibi, & possint conue
niri in quolibet foro, & iudice, & ubi reperiri contigerit, & ge
neraliter renunciauerunt omnibus, & singulis actionib. exce
ptionib. priuilegio fori &c. Quo vero ad legata duc. 2000.
cum interesse pro bonis feudalibus, circa quod dicit esse fundata in-
tentione actricis, tam in actione personali, quam in hypothecaria
contra haerede don. Artalis constat n. do legato ipso, constat do.
Antonium adiuisse haereditatem do. Artalis, & sic per aditione
se obligasse ad praestat. omnium legatorum, quia dicitur cum legatarijs ad con-
139 do quasi contrahere: vt in d. §. hres quoque; inst. de obl. quae ex

quasi cōtra nasci, & cū legatū fuerit, quātitatis, iā p eius cō-
secutionē cōpetebat, & cōpetit actio personalis, q etiam hy-
pothecaria, ut in l. ij. ff. in § . vnius, ff. de legat. 2. & in l. 2. post
principiū C. cōm. de leg. Bar. & cōiter doc. in l. 1. ff. de leg. ij.
& cū dōna Ant. hęs dn̄i Attalis fuerit in mora soluēdi de iu-
re ciuili, debentur etiam fructus, & vsuræ a die moræ, & hęc
non præcessit mora à tēpore contestationis litis: ut in l. 1. &
fi. C. de vsur. & fruct. leg. & ibi doc. & quia vsuræ hodie agen-
ta dispōne iuris ciuilis & canonici, & diuini nō debent, saltem in-
teresse, tā dāni emergentis, cū ex ipso fuit facta mora Marthio-
nissæ in soluendo dictum legatū, cepit pluries pecuniam fę-
nori, & feuda plura, & introitus feudales, uendidit ad maxi-
mā summā aliis fenori p̄his ceptura, nec uendituram si mora
in soluendo sibi facta non fuisset, & similiter debetur sibi in-
teresse lucri cessantis, quātū verisimiliter perceptura fuisset,
dando pecuniā ad honestū lucrū, iuxta tex. in c. per vestras,
de don. inter vir. & vx. vel ista cōuertendo in emptionē, vel
prædiorū, vel aliorū bonorū feu. & burgēsaticorū, & aliorū in-
troituū annorū, p decisiones supra allegatas, circa interesse
140 dotium, & quia p moram succedit obligatio ad interesse,
vt plene, hū in l. quę mihi, & in l. vinū ff. si cer. pet. & in pro
prijs terminis in mora commissa in solutione rei legatæ, cō-
suluit Mod. Aym. Crauetta cons. 89 nobilis Ant. Sed contra
præfata plura adducunt, & primo, q legatū prefatū nō fuit
petitum: secundo allegitur testamentum nullum, tum ex ca-
pite figuratæ falsitatis, tum ex capite defectus assensus, quæ
in aliquo non refragantur. Et respondetur legatum satis
fuisse petitum, dum fuit articulatum in articulo 70. co-
ram arbitris, & in compromisso petitum fuit legatum pfatū
& quòd acta coram eis probarent in iudic. ordinario. Item
dato, quòd non fuisset deductū in compromisso, ex quo post
articulos & probationes fuit facta publicatio, & produxit
attestationes, & pixa fuit diuersimode: so defendere, arti-
culauit ad impugnationem testamenti, exposuit quærelam
de falso, & capi fecit informationem, & hic articulo ille, su-
per quo pars defensiones fecit, habetur loco petitio. & ta-
tis sufficit iam, vt condemnatio sequi posset, cum in regno

nõ nocet:ut no.Bal.in l de quibus,de legi. & pariter falsitas,
144 †quæ non tangit negocium principale, non facit ꝙ testes reprobentur,ut not.Bal.in l.pen. circa fi.C.de transf. & ibi sequitur Sal.dicens, qđ ita in practica continue clamant aduocati,& tradit Alex.in conf.5.in causa inquisitionis 1.vol. & Dec.in cons.163.in causa matrimoniali,num.9.in 1.vol. Sufficit.n.testes deponere testatorẽ talẽ hæredem instituisse, vt dicunt Ant.de But. & alij in c.nihil obstat, de uerb. sign.
145 Et † nihilominus, quando essemus in dubio prout sumus in claro,pro ualiditate testamenti iudicandum est,vt in l.siue pars,ff.de inoff.test.& in c.fi.de re iu.& in l.in test.ff.de regul.iu.& publice interest,qđ testamenta locũ habeant,& sortiantur effectum,l.vel negare,ff.quemad.test.ape.l.Gallus,§. ꝙ si is.ubi no.Bal.3.nu.ff.de li.& post.Et hoc maxime in presenti casu,in quo testamentum fuit iam reassumptum, & testes subscripti , & eorum sigilla recognita, & omnes pariter deposuerunt testamentum fuisse scriptum, & stipulatum viua voce ipsorum,& sic quando præfatus dõ Raymundus, & don Franc.discordarent in facto principali, qđ est plus,ꝑut nõ discordant,adhuc non reprobaretur testamentum,nedũ per duos,sed nec etiam per tres,cum sit comprobatum nedũ
146 † per subscriptionem,& recognitionem aliorum testium, sed etiam per depositionẽ ipsorum viua uoce factam, vt est casus in c.cum à nobis de testi.& ibi declarat Abb. qui dicit fuisse de mente Hostiẽ.in quadam apostilla parua, & ꝙ iste intellectus ad illum text.nullũ habet scrupulum.Item,qua
147 fronte † nunc impugnatur cum semel approbatum fuerit per donnam Ant.dũ declarauit se hæredem ex testamento, vt patet in processu , & sic approbauit testamentum, nec de alio testamento intelligi potest,postquam de alio non apparet,vulg.l.fundus,qui locatus,ff. de fundo instru. & in l.2.ff. de libe.& posth.ergo qua via licuit donnæ Ant.& eius hæredibus.testamentum impugnare,quod prius iam approbauerat.& virtute eius,egit vsq; ad finẽ,in hoc dubio recouenĩedo ut haberes don Artalis ex testamento ipsam Marchionissam? & minime obstat,ꝙ dicebatur de defectu assensus, quia aut loquimur respectu actionis personalis,& quia legatum erat in pecunia,non erat prout non est necessarius assensus,

ſenſus, quia in actione perſonali condemnatur perſona, vt
in d.l.actionum,§.in perſonam,ff.de actio.& oblig.& quate-
nus in defectum allodialium in actione perſonali veniret
facienda executio in bonis feudalibus, reſpectu bonorum
feudalium exiſtentium in hoc regno,poſſet & deberet fieri
executio pro conſecutione dicti legati, licet conſiſtat in quã
titate, ſaltem in fructibus feudorum, quia feuda ſunt hære-
ditaria,& hæres tenetur habere ratum factũ defuncti l.cum
46 a † matre,C.de rei vend.& licet propter defectum aſſenſus
in regno non poſſit fieri executio in proprietate,in fructib.
tamen,qui ſunt hæredis,& non dicuntur feudales, executio
fieri poteſt in actione perſonali in hoc caſu,in quo non ſunt
alia bona,niſi feudalia,vt tenet And.in c.ſancimus,quo tem
pore miles,& in c.2.in prin.de duo.fratri.de nouo benef.in-
ueſt.in c.1.verſic. & plauſtrorum. quę ſint regali. & idem ex-
præſſe tenet idem Andr.in c.in princ.de alim.feu.patern. &
expræſſius in c.imperialem,de proh.feud.ali.per Feder.& te-
net Spec.in tit.de exec.ſent.§.ſequitur, verſ.quid ſi habet tã-
tum.ubi dixit,ꝙ ſuper commoditatibus bonorum feudaliũ
poteſt fieri condemnatio,& executio contra hæredem,quam
uis ſit hæres cum beneficio legis, & inuentarij, & idem te-
net Spe.in tit.de 1.2.dicere.§.reſtat.verſic. quid ſi reus in ꝑ-
ſonali actione,& idem tenuit Bart.in l.ſi finita, §.ſi de vecti-
galib. de dam.infecto.Ang.in l.eorum,eod.titul. Bart.& Sa-
lyc.in authen.ei;qui.C.de bon. auct.iud. poſſi.Alexand.in l.
commodis,ff.de re iud.& ſequitur Loffr.in ſuo conſil.46.vi
ſis verbis legati. in 2.dubio.qui per 6.aut 7.colum.ad partes
diſputat,& tandem pro iſta parte concludit, reſpondendo
allegatis pro parte negatiua. Reſpectu vero bonorum feu-
dalium exiſtentium extra regnum hoc & in executione fa-
cienda ſuper proprietate feudorum in actione perſonali,nõ
eſt dubium, quia bona illa, & Comitatus tum virtute capi-
tuli:volentes,tum ex virtute priuilegij inueſtituræ illius co
mitatus feudorum,fuerunt & ſunt redacta ad inſtar allodia-
lium,& potuerunt,& poſſunt alienari nullo regio requiſito
aſſenſu,& proinde ſicut in allodialibus in actione perſonali
potuiſſet,& poſſet fieri executio, ita & pariter in illis feudis
149 ad inſtar illorum. In actione † vero hypothecaria, quæ

ſimi-

similiter competit ex dicto legato, vt in l. filiusfamilias. §. varijs, ff. de legatis. secundo, & in dicta. l. secunda. post principium C. communia. de legibus. similiter res est expedita, quia respectu bonorum feudalium existentium in hoc regno, ex quo deficit assensus, potest, & debet fieri condemnatio, & pariter executio in fructibus feudal. quæ iam sunt hæreditaria, per præallegata, respectu vero comitatus Colisani, & bonorum feudalium regn. Siciliæ, potest, & debet fieri condemnatio, & executio in proprietate, nedum in fructibus, vt supra ostensum est. Ex quibus liquet iustificata esse petita per illustriss. Marchionissam tam respectu dotis duc. 2185 1.1.11. quam respectu ducat. 33000. perceptorum ex fructibus eius status ab anno 1524. quo fuerunt contracta sponsalia, vsque & per totum annum 1535. quo obijt don Artalis, qui tam virtute capitulorum, & etiam ex iuris dispositione in dotem computari debebant, quam etiam respectu antefati ducat. 2185 1. 1.11. quàm etiam respectu alterius antefati ducat. 11000. concernentis secundam dotem ducat. 33000. ex dictis fructibus status, quàm successiue interusurij vsusfruct. & interesse dictarum dotium, & antefati annorum decem, à morte don Artalis & à tempore litis motæ ad rationem 10. pro centenario, quàm vltimo respectu aliorum ducat. 2003. legatorum pro bonis seruitijs, vna cum interesse ad eandem rationem à tempore moræ, sublatis prorsus exceptionibus omnibus ex aduerso oppositis, & nulla habita ratione reconuentionis ex aduerso factæ, & proinde condemnati ad expensas litis, & quia pariter actum fuit contra Comi ill.mn, quæ tam in capitulis, quàm in instrumento ratificationis, vltra promissionem suam, baliatico nomine, se proprio etiam nomine obligauit, cum qua similiter acta omnia sunt consummata: iccirco debet etiam contra ipsam pronunciari, prout ita excellentissimi domini iudicantes adimplebunt, & ita pro maiori parte præmissorum cõcludit insignis, ac facundissimus doct. magn. Fran. Albertinis; qui copiosissima multa pro præfata domina Marchionissa adduxit, quæ hic transcribere omissa sunt, breuitati quo ad possibi-

le,inhærendo.Pro parte autem præfatę donnæ Anto. & successiue eius hæredum,dicebatur principaliter,nullam habēdam esse rōnem de capitulis matrimonij gestis cum ptensa
150 tuttice,& balia, † cum de iure bona pupilli minime obligari potuerint,vt per totum ti.de reb.eo.C. & iō ex causa dictorum capitulorum actio minime competere pōt,& maxime quo ad fructus perceptos per Comitissam Colisani,cum illos vt procuratrix perceperit parte illust.Marchionissæ padulæ,& inconueniens vr̄ illos voluisse cōuertere in causam dotis ipsius pupilli Quo vero ad ratificationem don Artalis dū impugnata fuerit sub colore,ꝙ per vim,& metum emanauerit,vt liquet ex tenore libelli seu supplicationis oblatę & contra proprium iurm,cum nihil de prætensis vi & metu
151 † docuerit non potuerit de ratificationę pręfata se iuuare per regulam,ex eo non debet quis,de reg.iur.in 6.& tex. in c.cum olim,extra de censi.vbi Inn.Anch.& Bal.in l. post legatum de his,quibus vt in l.qui ēt dicunt,ꝙ quando aliquis impugnat instrumentum,ex cā dependente ex mera volun-
152 tate,dicendo ipsum † instrm dolose,meticulose, vel fictitie factum non poterit se ex illo iuuare,per tex.& ibi Bal.in l.ij.C,de fur.iō inoleuit cautela,vt ante conclusionem cāæ expresse renunciet impugnationi,& intantum hoc est verum,
153 † ꝙ ēt si iudex velit impugnare instrm,ex eo se iuuare nō posset,secundum Inn.Abb.& Zab.& cōiter doc. in d. c. cum
154 olim,& Bar.in d.l.post legatum, & hoc † ēt procedere apparet,si pars vellet ꝑ parte impugnare, & pro parte acceptare,& vti:quia pp vnionem fidei,& auctor.instri,quæ surgūt, & causant à tabellione,vt in c.1.extra de fide instr non pōt pars ipsa impugnare vnam partem,& alia vti, p Zab.in d.ca. cum olim,cum concord.Item cum Marchionissa donauerit don.Artali.vt in instro capitulorum,& don Artalis ratificauit,si Marchionissą impugnat donationem in illis factā, & sic frangit fidem,licebit,& mihi frangere,per l.cum proponas,C.de transf.& sic dicere , ꝙ non vult stare dictæ ratificationi.Item,& tertio tex.in l.si quis maior, C. de transf. dum cauit,ꝙ quis iudicem interpellando vel supplicando principi,vel non adimplendo,quæ promisit.notatur infamia , priuatur actione,& incidit in pœnas in instrumento appositas:
& rerum

& rerum proprietate careat:& emolumento, quod fuerit cõ secutus,& obseruanti omnia commoda,& remaneant, vnde cum illustr.March.directo contrauenerit contractui iurato, obijciendo de meticulosa donatione, oblato principi libello,præsentando articulos,& probationes producendo,priuata apparet omni actione,& commodo ipsius cõtractus ratifi
155 cationis.Nec valet responsio † quod dicta regula procedat, quando essent capitula connexa,vt per scrib.in d.regula, ex eo.& in d.l.cum proponas,vbi Alex.allegat multa, & Felyn. in c.peruenit.ver 1.est casus de iureiu.& Dec.consi. 226.viso instrumento,sed in casu præsenti sunt capitula prorsus separata,& non connexa,ergo &c.Sed pace partis Marchionissæ
156 capitula † ipsa sunt connexa,quæ tunc ita dicuntur, cum reflectuntur adinuicem,vt quia promitto Stichum:quia pro eo promittis mihi librum.Ita dicit Abb.post Ant.de Butr.in c.3.de iureiu.Alex.qui concordantes allegat,in præfata,l. cũ proponas,& dicuntur respectiua rõne vicinitatis,& coniuncta in vna obligatione,vt dic.Card.in c.peruenit.in vlt.vers. Soc.consi.273.vers.confirmatur.lib.2.vol.Dec.in c.constitu-
157 tus,vers.facit regula.de appell. & pacta † apposita in vno instrumento,dicuntur annexa,& respectiua solum ex hoc, quia in vno instrumento,Cor.cons.288.pars dicti in prin.in 4.vol.& in consi.319.in litera r,vol.3.& consi.303. videtur,
158 vers.sed ex quo.eodem vol.3.Quinimo † si essent duo instrumenta facta eodem die inter easdem personas, & coram eisdem testibus,videntur facta correspectiue vnum ad aliud Ita dicit Corn.in d.consil.283.& plene Ias.in l. lecta. ver.2.
159 pondero,ff.si cer.pet.& Bal.in d.l.petens, & pacta in † vno instrumento apposita,videntur esse correspectiue unum ad aliud,& proprie ad casum nostrum,me remitto, ad Deci.in consi.265.in instrumento.vers.an ex quęstio. vbi allegat l. contractus,vbi Bar.de fide instr.& Bal.in d.l.petens, Corn.in consi.36.vol.2.Soc.in consi.273.& magis in specie in casu præsenti Dec.consi.245.in causa,vers.quando,vol.2.& aliud consilium,in quo non deficiunt nisi nomina istarum partiũ quod est Bruni,consi.48.in causa,& lite.Ex quibus dictis per præfatos consulentes clarissime infertur, imò concluditur illustr.Marchionissam minime vti posse ratificationes præ-

 fata.

fata. Nec obstat quæsitus diceretur, quòd etiam præfata excellens donna Antonia impugnauit ratificationem præfatam, cum dixerit don Artalem ipsam fecisse ob metum maternum ac etiam ob suam infirmitatem, & simplicitatem, quia
160 † respondetur, quod præfatæ don Antoniæ licuit dictæ ratificationi contrauenire, ex eo quòd primo loco contrauenit illustris. Marchionissa agendo, & hoc fuit oppositum de periurio, & quòd ceciderat a commodo contractus ante litis contestationem, & ideo ipsa actrix non poterat obtinere. Ita Alex. consi. 3 2. opportuna. in si. vol. 2. imo reus potest agere ad pœnas, d.l. si quis maior, licet postea contrauenerit. Ita Bar. in l. j. §. cum varietas. ff. si quadr. pau. feci. dic. l. cum pater, §. libertas, ff. de leg. 2. Alex. in l. semel mora, ff. solut. matr. & in consi. 1 1 5. vol. 4. & in l. cum proponas, la 2. C. de transact. & ita in specie respondet Bru. in cons. præfato 48. & quatenus velit se fundare in testamento, debuit agere vigore ipsius testamenti, & nō capitulorum, & ratificationis, & quatenus vigore testamenti, in quadam supplicatione, egit solum actione gypothecaria super feudis, quæ non militat, non autem egit actione personali, & vigore testamenti obtinere non posset, quia nullum inualidum, & suppositum, & etiam quia illa asserta reuocatio donationis, non est illius donationis, de qua in asserto instrumento ratificationis. Tum etiam, quia pars non acceptauit testamentum, dum egit ad omnes fructus, & non egit ad ducat. duodecim. milia test se quantus vt dixi, illa est alia donatio. Nec etiam poiuuare prætenso testamento in præmissis, stante eius nullitate, & inualiditate, tum etiam quia ipse don Artalis fuit eodem errore ductos, credens se debitorem in d. quantitate duc. 2 1 8 5 1. & in antefato, & ignorantia sua iam præsumitur ex præmissis, & qui errat, nihil disponit, vt dictum est. Circa testamentum minime eo se iuuare potest: quia quando testamentum esset verum, cum id in facto clarum sit, quod est falsum, & de iure subsisteret, don Artalis legat dotes, & iura dotalia, secundum forma cautelarum, & sic videtur approbare cautelas, nam huic respondetur, quòd solum voluit approbare cautelas & ratificare, nihil tamen de nouo voluit disponere, sed ius quod in eis erat, conseruare, & eatenus legauit

gauit. Si ergo dotes & iura dotalia non deberentur, legatum etiam non deberetur, & esset nullum: & successiue, dicta ratificatio seu confirmatio nulla esset, capitu. quia diuersitatem. de concessio. præbend. capitu. penult. de confirm. vtil. vel inutil. Petr. de Anchar. in consilio 282. visis diligen-
161 ter, & † quamuis dicatur, quòd confirmatio operatur supplementum defectus existentis in confirmato, iuxta text. in capitu. quoniam. de pact. id procedit, dum disponens intenderet aliquid supplere, & de nouo disponere vltra confirmatum sed vbi principaliter primæ dispositioni inniteretur, nec vteretur verbis nouum ius inferentibus: vt in casu præ-
162 senti, si prima † concessio & dispositio est nulla, confirmatio nihil operatur, secundum Innocen. Ioan. Andr. & Cardin. & Anton. de Butr. in cap. inter dilectos. de fide instrum. Andr. & Moder. ad hoc, in cap. 1 per quos fiat inuestitura. Dico etiam, quòd nulla est habenda ratio de his, quæ per partem prætenduntur, mediantibus assertis capitulis, & instrumento ratificationis, videlicet, quod teneretur ad se obligandum pro dictis duc. 21851. & constituendum antefatum pro dicta summa: nec etiam pro fructibus perceptis ab ann. 1524. vsque ad consummationem matrimonij, nec ad constitutionem antefati apparet, nam in capitulis cautum est sub his verbis: Al tempo contratto ditto matrimonio, ò dado, ad ogni requesta & volontà del detto Marchese di Piscara, & Marchesa de la Padula confessare hauere riceuuti ditti ducat. 2185 nexacti vt supra, con laltra summa de dinari che se exigera vt supra, infino che consumarà ditto matrimonio & cautelare & fare cauta. Et deinde magis infra procedit, constituere antefatum, sunt ponderanda illa verba, al tempo sarrà contratto detto matrimonio, o dapo ad ogni requesta, quod requirebatur interpellatio, & quamuis aliquid dicerent contrarium, per id, quod dicit Bartol. in l. cum stipulatus simil. versicul. vltimo, vnum. ff. de verborum obliga-
163 tion. vbi concludit † quod si promitto dare tibi centum vsque ad Pascha. & deinde in antea ad tui petitionem, adueniente die Paschatis sum in mora, quia quando dicit, & deinde in antea ad tuã petitionem verũ est in prorogatio-
164 ne termini, q͂a põt prorogare, q͂ vult, tñ † dies interpellat pro

 homine,

homine,p illum tex.quem ibi ipse ponderat.& ibi Alex. qui dicit,q̃ dicat Paschatis interpellat,ac similia verba, quæ nõ fuissent posita,& Imo.ibi ante eum,in prin.ver. Item attende.Idem Alex.in l.quo tres.versi.Item fallit,ff.de verb. obli. cum concord.ibi per Ias.in l.vinum.ver.10. & istud procedit,ff.si cer.pet.& idem Ias.in l.si ex legati causa.ver.2.no.ff.
165 .de ver.obl.nam præfatis respondetur † per regulam, q̃ qs non potest vno & eodem tpe se obligare, & in mora constitui,l.quod dicimus,& l.ratum,ff.de solutio.& ideo Bar. scribentes,in l.quoties in diem,ff.de verb.obl.dicebant, q̃ euentus conditionis non constituit in mora,cum minime possit eodem tpe,quo venit conditio,se obligare, & in mora constitui,plenè Ias.in l.si ex legati causa.ver.in eadem gl. ad finem,de verb,obl.in casu,de quo agitur, don Artalis non poterat obligari à balia in præfatis capitulis:Vnde obligatio apparet causata à tpe factæ ratificationis in an. 1531. in qua apparet, quòd matrimonium primo loco factum fuit: & deinde subsecuta ratificatio:& sic obligatio fuit nata tempore confecti matrimonij, ergo non potuit eodem tempore fuisse in mora,dum dicitur facto sarrà il matrimonio.& sic resoluta erit illa promissio,dum dicitur:facta sarrà il matrimonio remanet solum illud,ad ogni sua requesta & volun-
166 tà.& non potest † dici in mora, quando constituitur per interpellationem,nisi facta interpellatione quia non potuit diuinare,quando creditor vellet ipsum interpellare,l. si quis domum.ff.loc.& ponit Ias.in d.l.si ex legati causa. ver.eadé gl.ad fi.& eo non existente in mora non potest tractari,si an tefatum habetur pro constituto, & si instrumentum dotale promissum fieri ratione more,habeatur pro facto. Item est
167 aduertendum ad illa verba, † videlicet ad ogni sua requesta,cum referantur ad omnia præcedentia,d. l.j. vbi Bartol. ff.de leg.1.& hoc modo arguit.Ang.& in simili casu. consil. 28.testator reliquit.ver.& primo præmitto.Anch. consil.68. subtiliter & ad plenum vbi allegat.d.l.j.de lib. & posth. Ro. in consi.408.in casu propositæ consultationis, secundo dubio.Aret.consi.115.viso puncto in prin.Alex.consi.213.visis & optimè dign.in prin.2.vol.quod est repetitum in cõs. 48. vol.1.cum alijs concor.per Dec.consi.539.in princ. & tanto
plus

plus erat expectanda interpellatio, quia non erat solum in potestate debitoris adimplere promissa; nam respectu duc. 218 51. quam etiam de alijs, cum debeat stari cautelæ patris præsentatæ, argumento eorum, quæ dicuntur in l. item illa, ff. de const. pec. Item est insuper considerandum ēt, circa præfata, videlicet capitulationem & ratificationem capitulorū in ann. 1521. dicta capitulatio, & asserta ratificatio in aliquo non obsunt pupillo præfato, & sic don Artalis: quia ibi Comitissa tempore capitulorum: voluit vt fructus percepti per ipsam, vt procuratricem illust. dominę Marchion. ab anno 1522. Maij, quo fuit mortuus excellēs Comes, per an. 1523 tempore ratificationis don Artalis credentis se teneri ad fructus perceptos per dictam Comitissam, ignorando ipsam illos percepisse nomine Marchionissæ: fuit. n. notoriè læsus in d. summa, & etiam in promissione de constituendo antefatum pro summa præfata: quo casu videtur dicendum, quòd
168 † obligatio eatenus teneat, quæsitus verè debitor appareat text. est in l. hactenus, §. j. ff. de const. pec. & ibi no. Bartol. & scrib. imò si scienter se obligasset ad id, quod nullo modo debetur, nō tenet obligatio nisi pro vero debito, secus si à pri. debitum erat, & ope exceptionis tollitur obstaculum, & remanet obligatio prima, l. iij. §. j. vbi gl. ff. de const. pec. & idē tex. in l. fi. ff. eo. vbi si quis constituit se soluturum, ꝙ alius verè debet, & promittat, & se obliget tanquā ipse debeat, non tenet obligatio. Facit tex. in d. l. j. in fi. vbi si pater constituit se debitorem ꝓ debito filij vltra peculium, non tenet; vnde cum constituat se debitorem ꝓ exactione facta ꝑ matrē, ad quam pupillus ipse non tenetur, ꝓmissio ipsa & obligatio nō tenet, & tanto plus, qa ipsa Comitissa vr̄ auctorari, ꝙ pupillus se obliget ad debitum ipsiusmet baliæ, quod vr̄ non esse iuri consonum, l. j. & l. pupil. & l. post, & l. si de auth. præstan. vnde don Art. cogitans forte Comitissam exegisse suo nomine, ab ann. 1522. vsque ad ann. 1523. & ratificatio ita credebat dū exprimebatur, ꝙ tenebatur ad sum. duc. 218 51. ꝙ peruenerunt in posse Comitis & Comitissæ Colisani, de
169 iu. obl. non tenet: errans † . n. non consentit, & error nedum vitiat constitutum & obligationem per supra dicta, sed etiam ratificationem, vt est text. in l. mater tua. vbi gloss. C.

de rei.vend.Bar.& Mod.in l.cum te,ff.de pactis.& tanto plus fuit læsio pupilli & minoris, quia debebat consequi alimenta pręstita p ipsum Comitem pfatæ March.ēt ꝗ non fuissent taxata.l.sumptus.C.de admi.tu.l.2.C.de alim.pup.præst.debebat etiam consequi expensas litium factas ꝑ bonis & statu Marchionissæ l.j.§.si pupil.& ibi Bar.ff.de tut.& rō.distra.Si.n.ista fuisse deducta iuxta,l.fi.de alim.præstan.aut in nihilū remansisset debitor aut vt pupillus & minor non fuisset grauatus de antefato, quia si sciuisset deducenda, esse deducenda ad quantitatem pfatam, non constituisset antefatū in eo ad quod non tenebatur: quia eatenus teneretur constituere antefatum, quatenus credebat se non esse creditorē in aliqua quantitate in dictis quātitatib.& ad hoc bene facit tex. in l.ꝗ si maritus,§.si quis aūt.de const.pec.vbi constitutus de
170 bitor, aduersus quod opponi poterat † de compensatione non tenet ꝓmissio.Vnde cum pro alimentis potuerit fieri imputatio.l.pē,§.pręterea.de contr.iud.tute. pro eorum rata dicta promissio.non tenet.& sic infertur, quòd nec antefatū, nec pro illa rata dotium, non verè soluta teneretur, per text. in §.pen.in authen.de non eligen.secundo nuben. & transumptiuè, in authen.mulier, quæ nihil, C. de pact. conuen.
171 vbi † probatur, quòd antefatum, seu donatio propter nuptias non debetur, nisi pro rata dotium solutarum verè & absque deceptione, cum iura deceptis, & non decipientibus subueniant, vt voluit Cyn.per dicta iura in l.quod in vxorem, C.de negoc.gest.& si fortè ab ann.1521.vsque ad ann.1531. fructus fuissent percepti per d. Comitissam, tamen licet alijs
172 dicatur, † quòd tutor faciens actum, intelligitur tutorio nomine facere in rebus ad pupillum spectantibus.l post mortem, §.1.ff.quando ex facto tut.nihilominus si tutor declarat actum facere proprio nomine, vel alterius, pupillum non obligat.Bar.& alij in l.post mortem, §. 1. ff. quando ex fac.tut.Bar.in l.qui aliena.§.pe.ff.de acq.hæ.in casu vero nostro non solum Comitissa declarauit, quòd erat procuratrix, & percipiebat fructus, imò fortius March.in scriptis declarauit, quòd Comitissa erat procuratrix: imò veritatem agnoscens in multis articulis, in causa posuit & probauit, quòd illustriss. Comitissa Colisani percepit fructus, vt procuratrix

ipsius Marchionissæ, & plus vocauit ipsam Comitissam in eodem iudicio, vt solueret fructus præfatos seu assignaret. Et pariter non potest illustr. March. se iuuare de fructibus fatis, quòd illos in instrumento ratificationis donauit don Artali, & don Art. etiam nõ ratificauit capitulationem, quo ad dictos fructus perceptos ab ann. 1524. vsque ad annnm 1531. nam requirebatur ratificatio dotis perceptæ ad hoc, vt postea fuisset obligatus ad destituendum, l. si cum dotem, §. transgred. ff. solu. mat. ita quod si esset ratificata in omnibus capitulatio. Vnde non est probata ratificatio respectu perceptionis fructum, per tex. in d. §. transgrediamur. ubi not. Bar. imò donationem acceptauit. Et similiter de fructibus perceptis in ann. 1531. vsque ad ann. 1535. non esse tractandum: quia omnes illos consumpsit ipsa illustris. March. & omnes peruenerunt in eius posse, maxime, quia in capitulis continebatur, vsq; ad tempus cõsummationis matrimonij, voluerunt intelligere, vsq; ad tempus, quo potuit consummari, &
173 sic vsque ad ann. 1531. & tunc temporis bona illa†erãt paraphernalia: quæ etiam si vir consumpsisset, & essent industriales, maritus nec eius haberes teneretur restituere, qa cõsumptiones eos lucrifacit, l. de his, C. de don. inter vir. & vxo. nec ambigendum est de consumptione, quia iam apparet probatum Marchionissam consumpsisse: imò etiam suf-
174 ficit sibi dicere†illoe fuisse consumptos, vt di. Bar. in l. Fal. imò etiam si fuissent naturales, requiritur ꝙ maritus sit effectus locupletior, qa alias maritus nec eius haberes tenere tur, l. stipulata, §. 1. de don. inter vi. & vxor. & Affl. in dec. 44. sed hic nec vir, percepit, imò per Marchionissam, fuerunt consumpti omnes fructus, etiam status ipsius don Art. taliter, quod non solum fuit effectus locupletior, sed pauperior, sed apparet March. cõsũpsisse nedum suos introitus ascendentes ad duc. 250. an. sed etiam omnes introitus præfati q. eius viri, plus, quam duc. 12000. annorum, in vestibus, auro, & arg. ac gemmis redimitis, ac ornatissimis, ac etiam in maxima copia seruitorum, & in multis, & quampluribus donatiuis, & prodigalitatibus cum reuerentia: ex quibus rectè intuenti apparebit ipsa debitrix præfato don Artali & eius hæredibus ad summa duc. 5000. & longe plus per eam

con-

175 consumptis, de fructibus & bonis don Art. & sic † nō potest nec debet assistentia petita præstari, ex quo in ratificatione
176 capitulorum nō apparet † cōstitutum nec præcarium, neq; potest præsumi appositū ex consuetudine notarij, ut p Alex. in cons. 28. viso & præhabito. Dec. in cons. 247. in vers. præterea, & consil. 449. vers. 6. debens. & iam est probatum non consueuisse apponi de stylo notariorū in partib. Siciliæ, & licet in capitulis insertis in instrumento ratificationis, fiat ratificatio ipsorum capitulorum, cum omnib. qualitatib. suis, tamen debebat fieri specialib. & particularis mentio, cum sit clausula non arg. tex. in l. item apud Labeonē, §. hoc edictū, ff. de iureiu. Pro quo faciunt no. per Bar. cōs. 368. si quā fuit factum compromissum in antiquis. Idem Bal. in l. penul. §.
177 vxor. ff. sol. matr. & † maxime, cū. fiat mētio de capitulis in instrumento, etiam q; sit insertus tenor, deberent exhiberi: cum agatur ex ipsa ratificatione, per dicta Franc. de Aret. in l. moribus. de vul. & pup. Old. cons. 144. & habetur in auth. si quis in aliquo, C. de eden. & tanto magis, cū in asserta ratificatione dicitur, capitula erant subscripta manu partium, quod non est. Item, pars aduersa non habet instrm dotale, nec antefatum cōstitutum, nec obligationem in casu restitutionis dotium, nec lucrifactionis antefati. nec super istis habemus assensum: imò nec c. Neap. concessum circa assensum dotis opitulatur: cum loquatur de contractibus initis in ciuitate Neapoli, & non debet extendi ad contractus alibi gestos, cū
178 † locus contractus, in quo geritur, quo ad obseruātiā solēnitatum ipsius actus attenditur, & non alius: vt di. Bar. in l. cunctos populos, C. de sum. tri. & fi. cath. in l. 2. in fi. C quem adm. test. aperi. Io. de lign. in tract. sent. excom. versic. consequenter quæritur, nunquid superior, & tanto plus, cum pertineat ad confirmationem & validitatem, & decisionem cōtractus, secūdum Bar. in l. si fundum per illum tex. ff. de euictio. & plenius in d. l. cunctos populos. & ideo nō potest hoc capitulum extendi extra territorium ipsius capituli. s. huius regni: cum loquatur de contractibus gestis Neap. per Bar. &
179 doct. in l. fiu. ff. de iur. om. iud. & † in l. omnes populi, ff. de populi., ff. de iust. & iu. & habetur in l. 1. C. de summa tri. & fid. cath. quod habet locum, etiam si cotrahentes essent subditi

diu ipsis statuentibus: ut per Bart. in d.l.cunctos populos. in 3.q.Sal.& Bal.in l.2.de eun.Anch. in c.postulasti.de fo.cō pet.Abb.in c.1.extra de raptu virg.Soc.in cōs. 302. in fin.2.
180 vol.vbi in specie loquitur de contractu dotis,† quod statutum loquens de tali contractu dotali,quamuis generaliter loquatur,non propterea extenditur ad contractum factum extra territorum loci statuti, quod dicit procedere, etiam si effectus actus seu contractus facti erat territorium consummaretur in loco seu territorio statuti, ut ibidem per ipsum in versic.confirmatur.Item bona prętensa obligata sunt in territorio statuti postquā statutum & obligationes & contractus respicit factos in territorio.Ita uidetur sentire Bal.in i.
181 fi.ff.de iur.om.iud.Anch.in repet.c.1.†de const. q. 22. faciunt no.per Abb.& Io. de Lign.in c.1.de rato.& Bal.in l.1, de contrah.empt. vbi quamuis in alio loco bona sint sita, inspicitur tamen locus contractus,& non ubi posita sunt ad bona pro statuto,& maxime cum verba ipsius statuti & capituli sint stricte intelligenda, l. quidquid astringendæ, ff. de verb.obl. loquitur etiā illud in beneficium Neap.nec patitur extensionem ad exteros. & qualitas quod sit pars aduersa Neapolitana,est probanda,ut per Bar.in l.edita, C.de eden.& in l.si quis non dictam rapere,C.de episc.& cle. & per scribentes in c. vnico.de hom.in 6. & ipsa illustr. Marchionissa est orta in ciuitate Auellini,vt constat ex tenore dispensationis matrimonij in actis productæ per eandem. Nec poterit hoc cap. operari in bonis existentibus in partibus, regni Siciliæ
182 ultra,quia statutum † non extenditur extra territorium,vt dictum est,&,est text.in l.quia certa forma,ff.de iure fisci, & in l.constitutio,ff.ad muni. imò potius subijciuntur statuto in partibus Sicil.quam Neap. l. de pup. ff.de tut.& cur.datis ab his per Bar.in l cunctos populos,10.q.7 q. princip.cir.fi. & de iure nulli dubium, quòd requiritur assensus,c. Imperialem.de prohi.feu.alien.per Fed.& in instrumento ratificationis parte demostrant, quod requiratur assensus, & ideo non existente assensu remedium non opitulatur super bonis feudalibus & clarius loquendo fuit intentatum remedium assistentiæ iuxta formam Regiæ pragm. R. Ferd.Imp. I.quod non se extendit in bonis existentibus extra territorium, vt dictum

dictum est,& siue loquantur de bonis existētibus in regno, seu extra regnum, & etiem quod antefatum esset constitutum: vel pro constituto haberet: attamen in eo non est præstitus assēsus: quia capitulum Regis catholici, de quo supra, non loquitur nisi de dote, & capitulum de antefato, concessum per Cæs. Maiestatem fuit obtentum in anno 539. & dō Artalis decessit in ann. 1536. & ideo dum casus restituendæ dotis siue antefati peruenerat nouam legem, tunc inspiciēda est vetus lex, secundum quam prohibetur obligatio bon. feud. pro antefato, & sine assensu, & hoc optime fundatur ex tex. in auth. constitutio, quæ ex ascriptitio. & libertos natos liberos esse vult, in princ. vbi disponit lex illa noua habere tantum locum in natis post legem nouam, vel in nuptijs cō tractis ante legem nouam, durantibus tamen tempore le. nouæ, ex quibus filijs nascantur post l. nouam, idq; ea ratione, ne tertio præiudicium generetur. Per quem tex. consuluit Bal. & Rosel. de Aret. inter consilia Bal. 92. 93. 94. & 95.
183 in 4. vol. q† dispositio statuti noui super restitutione dotis, non extenditur ad matrimonium iam solutum, & ad dotes veteres & ad casum, quo mortui sunt filij ante nouum statutum. De præiudicio autem tertij clarum est quia decedente don Artali, feuda fuerunt effecta don Ant. & nunquam fuit de stylo Regiæ cancellariæ velle tertio præiudicare in assen
184 sibus, quia† clarissimi iuris est, assensum non posse præstari post mortem. And. in c. Imp. de prohi. feu. alien. in prin. & ibi late per Aff. & hoc per rationem quia quod fecit defunctus. inualidum fuit & nullum & spes quæ erat, ꝙ conualesceret per cōfirmationem, euanuit per eius mortem, confirmatione non secuta, dominio translato in hæredem. Ita Andr. ibi vbi clarius Affl. in 28. q. & sic non præsumit in præiudicium hæredis non consentientis, vt per And. & Aluaro. & communiter scribentes in d. Imp. & per Doc. in c. 1. §. donare qualiter. feu. alie. pote. etiam si esset constitutum antefatum, quod in rei veritate non fuit constitutum, c. non opitularetur post
185 mortem, maxime, † quia fuit obtentum lit. pen. vnde non patitur extensionem, per text. in cap. fin. vbi Doct. post gloss. de constit. & l. leg. C. de leg. ubi etiam Doct. & id quod dicit text. in l. si ego, §. 1. ff de iu. do. procedit in dote, & eius fauo-

re, non

186 re, nō ante in donationibus pp nuptias, † & dispositio in dote non habet in omnibus locum in antefato, per tex. cum gl. Pan. in c. ex literis. de pig. & quamuis capitulum dicat super contractibus factis & faciendis, non debet intelligi de gestis præmortuo viro & assensu non obtento, & licet obijciatur de dec. Io. And in rub de solutio. & obl. dū dicit, quòd
187 † si promisisti te obligaturum in 10. erga me: ego potero agere ad illam 10. contra te, antequam te obligaueris. & sequitur Alexan. in l. cum fundus, §. seruum tuum imprudens, ff. si cert. pet. & ibi Ias. versic. per quæ iura. & Ias. in l. dominus, qui testamento. ff. de cond. ind. & ideo cum fuerit promissum debere confici instrumentum dotale, & cōstitui antefatum, debet haberi, ac si esset factum: & sic assēnsum extēdi debere: nam huic facilis est responsio, quia Iac. in d. §. seruum tuum. dicit tenere hoc dictum pro dubitabili: per regulam, l. in bonæ fi. §. fin. ff. de eo, quod cert. loco. quia aliud est
188 † vendere, & aliud promittere de vendendo: & ideo in simili aliud est promittere 10. & aliud est promittere se obligaturum ad 10. & ibi Decis. etiam dicit, quòd illa decis. fuit semper visa dubitabilis: & tenet contrarium per multa. idē contra Ioan. Andr. tenet Galiaula. in repet. rubr. de verb. obl. nu. 62. 63. & Card. Rui. & Alc. in repet. l. 1. num. 15. 16. 17. ff. de verb. oblig. & plenè Butrice. in repet. §. Cato. num. 42. in l. 4. ff. de verb. oblig. Si ergo est dubitabilis in actione personali, quanto plus in reali: & super re feudali. Secundo potest responderi, ut Galiau. dicit, vbi supra nu. 63. illa q. an sit idē promittere de donando, qđ donare, vel vendendo, qđ vendere. & cum hac responsione & alijs subsequentibus respondetur regulæ, §. seruum tuum. ꝙ circuitus inutilis est euitandus, l. pater. cum simi. C. commu. de leg. d. §. seruum tuum, l. cum fundus, ff. si cert. pet. sed vbi quis promisit se obligare ad centum, licet contra eum tanquam obligatum non possit agi: tamen ex promissione de obligando, quā tenetur ad interesse tenetur ad centum, cū onus stipulationis interesse non possit: & sic nihil refert, an sit obligatus ad promittendum, vel censeatur promisisse. subdit Galiau. quod in casu nostro interest, quòd potius sit pactum de donando quā donatio, & ꝓmissio de vēdēdo q̄ vēditio: ꝓcipue pp ortū actionis

nis propter translationem dominij, propter acquisitionem fructuum. Ita ergo dico ad casum nostrũ, qa interest mea ꝙ instrumentum non sit factum, & cum obligatione bonorum feudalium, tum ex natura actionis: quia tenor ad interesse, & hoc casu nõ esset assensus super feudo, cũ capitulũ Neap. concessum, non loquatur de interesse, et ꝙ sit potius personalis, quia non poterit exequi, nisi prius super mobilibus, deinde super stabilib. & minus dãnosis. arg. l. à diuo Pio, §. in vẽdit. ff. de re iud. & interest mea, vt super feudalib. non sit assensus vt supra, cum non posuit præstari assistentia super feudo, interest etiã ꝙ instrumẽtũ dotale nõ habeatur pro facto stante deceptione ipsius minoris: videlicet in fructibus perceptis per Comitissam. qui ponunt in cõduto dotium, & poni non deberent in alimẽtis March. & in computis non appositis, seu in alijs in reconuentione, & compensatione petitis, cum & per illis deductis antefatum non fuisse constitutum. & ad hoc bene facit, qđ dixit Alex. in add. ad Bart. in l.
189 Iulianus, §. offerri, ff. de act. empt. ꝙ quamuis ex pacto † de retrouendendo ob precium non solutum præsumatur venditio facta: vt euitetur circuitus, non tamẽ ex isto actu ꝓsumpto præsumuntur ꝓmissæ vsuræ, quia licet in re non aũt in vsuris, nec agitur, fingitur, nec præsumitur ad euitãdum circuitum, & hoc ea ratione, quia aliud est vẽdere, aliud promittere de vendendo, qđ voluit Dec. in cons. 103. in fi. Alex. in
190 consil. 73. viso themate, vers. nec etiam dẽri, vol. 2. vbi † tenet, ꝙ ex promissione de vendendo, quamuis venditio præsumatur ad euitandum circuitum, non veniunt fructus post hanc promissionem percepti, sicut venirent post venditionẽ factam, iuxta tex. in l. curabit, C. de act. empt. qđ consiliũ est repetitum in consil. 121. Idem Alex. consil. 13. circa princ. 3. vol. Curt. in add. ad Alex. in l. pupillus. ff. ad l. Falc. Affl. in constitutione, apud iustitiarios, in 8. nu. Tiraq. in suo tract. de re-
191 tractu. in princ. Ex quibus † colligitur, ꝙ quamuis aliàs præsumeretur ad euitandum circuitum, dotem fuisse promissã restitui, & constitutum fuisse antefatum, non tamen videtur se obligasse ad fructus, & interesse, nec obligasse ad feudalia, maxime, quod plures causarentur præsumptiones, quæ non debent præsumi ad euitandum circuitum, ut per præfa

tos

tos doct. Tertio respondetur, ut respondet Alcia. in repet. d.
192 l. 1 num. 17. vers. 3. facit, ff. de verb. obl. nam † circuitus non euitatur quando interest contrahentium, ut circuitus seruetur, l. si vsufructus mihi, ff. de vsufructu. quē ad. caue. quod est secundum eum in casu præsenti, ꝙ fortasse venditor vellet soluere interesse: quo casu liberatur, ex quo sumus in promissione facti, l. stipulationes non diuiduntur, vers. Celsus, ff. de verb. obligat. & hæc responsio est similis præcedenti. Ita in casu, de quo agitur, interest mea ꝙ feuda non sint obligata, attento ꝙ tempore, quo fuit actum ad dotem illust. don Artalis, erat iam extra seculum peregrinatus. Quarto, respōdet Dec. & est similis præcedentibus, in d. §. seruum tuum.
193 dum dicit, quòd dictus, §. habet locum, vbi † circuitus esset inutilis, secus, si aliquid vtilitatis afferret, allegat Card. in cl. auditor, q. 14. de rescrip. in præsenti ergo casu satis est vtilis circuitus, quia in promissione de faciendo instrumentum cum obligatione feudorum, non est assensus in promissione de restituendo, si esset instrumentum dotale cum instrumento dotali, & obligatione feudorum, in casu restitutionis esset assensus, secundum formam d. c. ꝙ requirit instrumentum dotale cum obligatione bonorum feudalium, in casu restitutionis: ergo circuitus est utilis. Quinto respondetur, ꝙ
194 regula de circuitu euitando, habet locum in casibus in iure expræssis, ut plenè p Dec. in d. §. seruum tuum imprudēs. At in casu, de quo agitur, non expræssum, ergo, &c. dico in feudalibus, & maxime, ut etiam intelligatur præstitus assensus, ergo &c. Sexto, illa regula, & dictum Ioan. And. procedūt in actu promissionis de se obligando, & ille, qui se obligat, tenetur obseruare quod promissit, quia si tutor tutorio nomine se obligaret de faciendo cautelam de bonis omnibus pupilli, certe non haberetur, ac si esset facta, quando obligatio prima non teneret. Ita ad casum nostrum prima promissio cum obligatione feudalium est nulla, c. Imper. in princ. de prohib. feud. alien. per Feder. Afflict. in decis. 240. versic. vlt. dubium & circa fin. versic. quia ad hoc. & in constit. diuæ memoriæ & quod d. c non habeat locum, apparet, quia loquitur quòd fiat instrumentum formale, non debet extendi ad instrumentum, quod fictiue habeatur pro facto, & ad

hoc

innocentibus,& ibi idem Bal.de of.præsi. & Io. Fab. allegat Spe.in ti.de renun.§ j.ver.priuata.& idem Io.Fab. in §.fi.in
16 Isti.de his qui sunt sui vel alie.iur.subdens † ꝙ si indistincte grauaret eos potest domino interdici administratio. & Bart. in l.j.q.vlt.de iur.perso.Guid.papæ.in q.62. & plene Albe.de
17 Ros.in l.bene a Zenone,C.de quadr.præscr.Quinimò † magna erit apud Deum eleemosyna istos pauperes defendere: vt d.Bal.in præfato,§.ne potentiores.quia qui alium facientem,prohibere ab officio habent,id ipsi committere non de
18 bent,l.altius,ff.si ser.ven. † maxime cum teneantur ipsi domini eorum subditos ab alienis iniurijs tueri & defendere, & non ipsos deglutire:vt inquit Bal.in c.1.§.March. ver. extra quæro.qui feu.dare poss.hinc Soc.in consi.272.in 2.volu. ver.istas conclusio non dicit,ꝙ superior dominus debeat ipsum baronem monere vt desistat a malo regimine seu tractamento vasallorum,& ipsos bene tractet sub pœna priuationis feudi.Sed dicit,ꝙ bene potest ipsum monere, & alle-
19 gat Bal.& Aluar ita † tenere in d.§. publici latrones, & expressius,tenet Iac.de S.Geor.in autst.qui rem,C. de sacrosan. eccle.post Pau.de Cast.& Ias.ibidem.Fran.Curt, Iun.in trac. feud.ver.quæro igitur in primis. & in suo consi.137. num.1. 2.3.4.licet teneat ipsum dominum non priuari suo domino.& Iac.in suo trac.de homa.vers.March.& Bonus.de Cur. in suo trac.nobili.3.parte,nu.210.& Gul.Ben. in repet. cap. Raynutius,nu.971.& Bal.in consi. 439. circa medium, ver. Item quando feu.& licet præfati mag.aduocati ipsius Galeatij allegent pro se Io.Fab.in §.fi.instr.de his,qui sunt sui, vel alie.iur.dicentem,ꝙ si indistincte dominus grauaret vasallos,ita indistincte potest ei administratio interdici:tñ dictũ prefatum Io.Fab. apparet manifeste contra eos, & non pro
20 eis,dum aperte dicit, † quod si indistincte grauaret, prout inquisitus iste faciebat indifferenter:ita & indistincte fuit sibi administratio interdicta. Idem tenet Alber. de Rosa. in l.bene à Zenone, ff. de quadrien. præscriptio. & suffragatur
21 satis rationabilis ratio, quod dominus † ita male tractans vasallos: dicitur male vti substantia sua, & facit se indignum dominari, vt dicit Bald. in capit.1. qualiter dominus proprie.feud. priuileg. argumento, l. Imperator, ff. ad

Trebe',& c.fi.de recuf.& alibi Bal.in l.dñs,§.1.ff.de his, qui sunt sui,vel alie.iur sumens in argumentum sequendo Cy. & Gul.idem tenet,& sequitur Iac.Reb.in l.ciues. la 1. versi. faciunt argumentum ad quæstionem,C.de incol.libr.10. Et qñ sit necessaria monitio ad hoc,vt quis pœnam incurrat,re
22 perio ꝙ Inn.in c.extirpandę,extra,de præb.dicit, † ꝙ si lex loquitur negatiue,puta si quis non fecerit tale, puniatur in centum,isto casu quis puniri non potest,nisi præcedente mo nitione.& idem tenet ibi Io.And Host.Ant.de But. Abb. & Imo.in d.c.extirpandę.Dom de S.Gem.in c.licet canon.§.1.
23 de elect.in 6.& iõ † monitio requiritur ad pœnæ adiectæ commissionẽ pro facto negatiuo, & sic pro negligentia non adiecto tpe,vt quia cõstitutio dicit, ꝙ clericus non residens excõicetur,vel non soluens collectam,puniatur in duplum, secus,si pro facto affirmatiuo,vtputa ꝙ furans, vel ingrediẽs talem locum puniatur.Ita exemplificant Inn.& cęteri præal leg.& vlt.Alex.in l.si ita stipulatus la grande,ff. de verb obl. & sic secus erit,qñ lex loquitur affirmatiue,puta,si quis percusserint cler.vel accesserint admoniales,sint excõicati,quia non requiritur eo casu monitio . Ita consuluit. Cardin. in iu suo consilio.56.venerandus, &c. Bald. in l. & si post tres. in lectu.siquis cautio.& in authen.hoc amplius , C.de fideicõ.Arch.in c.pp 18.dist.& omnes præfati in d.c.extirpandæ,
24 & sic concludit in effectu Inn.ꝙ † monitio requiratur , qñ pœna committitur pp morã,non qñ committitur pp factũ, & idẽ firmat Bal.in l.1.ff.de his,quib.vt indig.& ita ẽt in particulari concludit Iac.de S.Geor.in præfato suo trac.feud.in vers.Roydis,in fi.trac.vbi ex verbis suis seu dictis infert, hãc esse suam opi.seu hoc esse dictum suum tacito auctore, videlicet Lud.Rom qui ita in spẽ decidit distinguendo, in l.1. §.in cognitione,ff.ad Sena.consul. Syllan. bene tamen esse posset,ꝙ Iac.ipsum non viderit, & ꝙ ex se ita dixerit. Quo vero ad id,ꝙ per magnificos aduocatos dictum fuit,rusticos & villanos inductos contra baronem non probare, per constitutionem,pro sequentes sub rub.de pug.subl.per quam re quiritur certa qualitas,& numerus testium.ad hoc, vt in cri minalibus probationem facere possint contra baronẽ,quod non est in casu,de quo agitur, cum magnifi Galeatius iste
non

non possit dici Baro, vt gaudere possit priuil. dictæ constitutionis, prosequentes, cum Baro dici non possit, nisi dominus habens sub se feudum seu castrum, continens sub se feudatarios vasallos habentes feuda quaternata, alias Baro dici non potest Ita dixit And. de Iser. in constitutione regni, si post mortem, sub rubr de renun. mor. Baro idem And. in cōstitutione regni, si aliquis Baro sub rub. de const. Dod. & in proprijs terminis magis in specie in d. constitutione, si post mortem, inquit formaliter, quòd ille Baro dicatur, a quo tenetur feudum quaternatum, vel castrum, & idem firmat Andræ in c. I. §. similiter, de capita, qui cur. vend. vbi in proprijs terminis decidit, ꝙ ad hoc, vt qs dici possit Baro, ad effectū, vt gaudere possit priu. d. cōstōnis, ꝓsequētes reqrit̄ ꝙ hēat sub se feudatarios habentes feuda quaternata, vel ꝙ habeat castrum à principe in baroniam, alias non poterit dici Baro, & idem consulendo voluit Deci. in suò consi. 490. viso casu proposito, & quampluribus alijs in 3. vol. Ex quibus præmissis, & eorum singulis fuit pronunciatum, per S. regium consil. communi voto bene pronunciatum per magnam cu. vicariæ, & ita executum fuit.

1 *Principis assertioni dicentis aliquem fuisse sibi rebellem, non est stādum, ex quo tractatur de præiudicio tertij, & ideo non debet credi, etiam si id assereret motu proprio, & ex certa scientia, & de plenitudine potestatis nu. 2.*

3 *Clausula, ex certa scientia non operatur nisi in his, in quibus præsumitur habere scientiam: secus, si ignorantiam.*

4 *Declaratio talis, parte non citata, nulla est, etiam si sententia foret.*

5 *Principis intentionis est, ne inde iniuriarum actio oriatur, vnde iura nascuntur.*

6 *Citationis obmissio facit vt etiam per principem non præsumatur.*

7 *Princ pis assertio sine causæ cognitione nulla est.*

8 *Princeps non potest sine causæ cognitione feudum vassallo auferre.*

9 *Principis assertioni statur, quando attestatur de facto proprio, secus si de facto alieno, & ita intelligenda est cle. I. de prob.*

10 *Et si statetur dicto principis, esset in eius potestate, priuare quem maluerit suo iure, etiam sine causæ cognitione imò etiam absque causa ex sola eius assertione, quod absurdum satis videtur.*

11 Principi nec regi attestanti per suas literas, aliquem fuisset sibi rebellem, vel proditorem, stari debet, & quod ideo sibi feudum auferat, & alteri cōcedat, quia eo casu apparet testificari in cā propria.
12 Testis idoneus nemo esse potest in causa propria.
13 Notoria dum non est rebellio, requiritur de necessitate sententia.
14 Sententia ipsa requiritur priuatiua in allodialibus pro ipsa dominij perditione nedum pro auocanda possessione.
15 Capituli regni edita contra rebelles, habent locum contra notorios rebelles facti permanentis.
16 Notoria plura sunt, & in duobus ex eis non est necessaria sententia, vt in notorio quod committitur actu permanente, & in notorio quod committitur iudice pro tribunali sedente.
17 Snīa vti requiritur à lege, notorium non operatur effectum snīæ.
18 Bona si per delictum veniebant publicanda, non ipso iure, sed per sententiam, & princeps de facto priuauit, bona ipsa alienando, si demum restitutꝰ in pristinum statum inquisitum, poterit restitutus agere rei vend. contra possessores bonorum, etiam si fuissent alienata cum beneficio, l. bene à Zenone.
19 Culpa vassalli, quando est talis, quòd feudum non ipso iure, sed per sententiam amitteretur, si ante sententiam latam remittatur culpa non poterit amplius sententiari de eo quod iam remissum est, cum sit sublata culpa. nu. 61.
20 Sententia non potest ferri contra rebellem post eius mortem, nisi pro delicto ipso memoria defuncti damnaretur, vt si esset in crimine per duellionis, in quo solo damnatur memoria defuncti, & non in alijs, nu. 21.
22 Ius accusandi, & damnandi memoriam defuncti in dicto crimine, non durat nisi quinquennio.
23 Introitus annales concessi per principem non possunt dici de regalib.
24 Gabella postquam est imposita per principem, eius exactio non est quid regale.
25 Crimen læsæ maiestatis incurritur per iuramentum hosti præstitum per feudatarium, & capitaliter punitur.
26 Iuramentum præstitum regi per Burgensem, non ratione feudi, sed iurisdictionis, non dicitur iuramentum fidelitatis, sed iuramentum assecurationis.
27 Feudatarius tenetur in plus per iuramentum ligij, cum teneatur ad sex, sed Burgensis ad tria tantum.

28 *Et plurimum refert, si collectiue, aut distributiue iuretur.*
29 *Transfuga quis dicatur, & vide duplici modo.*
31 *Prohibita alienari, non publicantur per delictum.*
32 *Bona, quæ non possunt transire in extraneum, non possunt transire in fiscum, qui loco extranei habetur.*
33 *Rebellis quis dicitur per iuramentũ præstitũ homagij inuasoribus.*
34 *Principis priuilegio in quo declarauit quem rebellum cum manus quæstoris, standum est.*
35 *Subrogatum semper sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur.*
36 *Bona semel ab indultu exclusa, sic perpetuo exclusa remanent.*
37 *Homo præsumitur viuere vsque ad annos 60 imò centum.*
38 *Fideicommissum, per quod prohibetur alienatio bonorum, videtur factum fauore hæredum institutorum, ne dissiparent.*
39 *Prohibitus alienare ob sui fauorẽ, delinquendo habet fiscũ in success.*
40 *Alienatio bonorum dum apparet prohibita per contractum duntaxat, non ex hoc videtur prohibitus alius contractus alienationis.*
41 *Contrahere licet non possit, cui est interdictum bonis, tamen delinquendo alienat.*
42 *Alienatio licet si prohibita per contractum: tamen permittitur alienatio alio modo, vt per testamentum.*
43 *Feudum concessum cum pacto, quòd ex sui culpa priuari non possit, intelligitur non procedere, vbi culpa consisteret in committendo.*
44 *Remitti nullatenus potest id, quod debetur iure personæ: non autem id quod debetur respectu rei concessæ.*
45 *Bona regalia concessa per regem, licet non in feudum: tamen sine cõsensu regis forte alienari non possunt.*
46 *Filius quantumcunque prohibitus, vsque ad legitimam sibi competentem sine onere, potest de bonis prohibitis alienare.*
47 *Fisco si post sententiam est acquisitum ius in re, ita quòd ipsa alienari non potest: multo fortius id erit post apprehensam possessionem per fiscum, seu alium, de eius mandato.*
48 *In crimine læsæ maiest eo commisso, bona sunt affecta, ita quòd alienari nõ possunt, & taliter delinquẽti est interdicta administratio.*
49 *Bona rebellium in crimine læsæ maiest. ipso facto transeunt in fiscum, virtute capitulorum regni. Et dicitur delictum notorium, dũ de eo constat ex actis, nu. 56. 57.*
50 *Processus in quo apparet aliquod ius, cuius via actum non est, non attenditur.*

51 *Clausula, omni meliori modo petens, & c. non porrigitur ad non expressa in libello.*

52 *Attendi debet veritas vbicunque pateat, attamen vbi conuentus non poterit se defendere, non attenditur talis veritas.*

53 *Fideicommissum dum non apparet ab honorato fuisse acceptatum, & consequenter ad extraneos non est transmissum, actori actio ad fideicommissum competere non potest.*

54 *Assertioni cuiusuis principis etiam Imperatoris declarantis aliquẽ fuisse sibi rebellem, an standum sit: & an probatio in contrarium admitti possit.*

55 *Feudatarius vasallus committens felloniam, feudum quo ad vtile dominium amittit ipso iure, verum quo ad possessionem auocandam, requiritur sententia secus in crimine læsæ maiestatis.*

58 *Sententia non requiritur in proditore manifesto, & publico: sed in occulto non potest damnari, nisi fuerit confessus, seu conuictus, & ad suas defensiones admissus, & quod capitula regni ita intelligũtur.*

59 *Ante sententiam declaratoriam contra rebellem, dominus se intromittere non potest in corporali possessione feudi, nec feudum ad se aduocare absque causæ cognitione, & non facta prius declaratione super priuatione feudi.*

60 *Omnia iura mundi disponentia pro aliquo crimine imponi pœna ipso iure, intelliguntur mediante sententia declaratoria: aliàs non poterit pœna locum habere.*

62 *Sententia priuatiua requiritur pro priuatione dominij rei allodialis, & non feudalis, nec posset aliter Rex priuare, nu. 63.*

64 *Assertioni soli cuiusuis principis etiam Imperatoris: dicentis aliquẽ suum rebellem, & ideo eius bona alij concessisse, stari non debet, & quòd speciale est hoc in solo Papa.*

DECISIO CV.

MAGNIF. Portia Surgent. nobilis Neap. prætẽdens annuos reditus duc. 200. quos tenet mag. Vrsanca, Secretarius illustris. Proregis regni. Neap. virtute cessionis, & venditionis sibi factæ per cõcessionariũ præfatorum introituum, ad ipsam spectare tanquam vnam ex successoribus quon. nobilis Ferdinandi

di facta se, in causam traxit eundem secretarium in foro S. regij consilij, asserendo nullum legitimum rebellionis documentum apparere contra p̄fatum q. Ferdinandū, p quod rebellis reputari potuisset, & suis bonis, maxime p̄dictis, priuari. Nam quatenus ad probōnem iuri homagij p ipsum, vt p̄tenditur p̄stitit tpe obsidionis Neap. Duci Gallorū, Dn̄o de Lottech, producta fuit partita cuiusdam memorialis, seu librecti, scripti, vt dicebat, manu mag. Aurelij fisci p̄roni illius Ducis, in quo asserebat annotari noīa iurantium homagiū: licet partita ipsa non appareat extracta à suo originali, sed à quibusdam p̄cessib. inquisitorum de rebellione, cui deferendum non est, cum vltra q̄ scriptura ipsa non p̄bet delictum, vt tenet Cy. & cōiter oēs, in l. fi. C. de prob. nulla apparente in eo solemni forma p̄ut à iure requirit̄, & minime suffragari posse vr̄ prætensa procuratio, seu mandatum ciuium Neap. degentium in ciuit. Surrenti, in p̄sonam pręfati Ferdinandi ad pręstandum homagium prædictum, cum chartula priuata sit, & nulla fide suffulta. Nec iō opitularetur assertio quō. illustr. principis Orangiæ in concessione primo loco facta

1 Io. de Ventosa † de præfatis annuis introitibus, dum asserit ob rebellionem præfati quon. Ferdinandi concedere, ex quo dum tractetur de pręiudicio, ei credendum non ęst: ēt cum clausula, ex certa scientia, motu proprio, & de plenitudine potestatis, vt no. Abb. in c. causam, quę. el 2. de testib. post Hostien. & alios ibi. & plenè Dec. in suo consi. 21. viso puncto,

2 & hoc de clausula: motu proprio, & idem † dicendum est de clausula, ex certa scientia, vt nihil operetur in pręiudicium tertij, vt consuluit Pau. de Ca. in consi. 160. quæstio ista vertitur: in fi. & no. Bal. prælud. feud. vers. Item dicit And. de Iser.

3 & Arc. in consi. 19. Reuer. Domine; † quia clausula ipsa: ex certa scientia, non operatur nisi in his, in quib. pręsumitur princeps habere scientiam: secus, in quibus pręsumitur habere ignorantiam, sicut in his, quæ in facto consistunt: vt not. Bal. in l. fi. C. sen. resc. non poss. refert, & sequitur Alex. consil. 544. vol. 3. Hinc considerandum arbitror, nullam citationē præcessisse contra præfatum Ferdinandum, ante ipsam rebellionis assertionem, factam per ipsum principem: quo casu

4 declaratio † ipsa nulliter facta est, ēt si s̄nia foret: per l. j. §. ex

hoc edicto,C.si p vim vel ali.mod. & consuluit in terminis Cal.in cõs.8.sub ti.de re iud.& no.Abb.in c.1.vlt.no.de cau. poss.& propr.vñ ab oĩ iuris tramite deuiaret, si simpliciter stari posset verbis imperatoris aut regis in p̃iudicium alterius,non p̃cedente citatione,& cãę cognitione,qa in effectu priuaretur qs dñio,& iure suo,& videret, ꝙ imperator ad id ꝓcesserit ob sinistram informationem seu relationem alte-
5 rius contra inauditum & indefensum,cum † intẽtionis suæ sit,ne inde iniuriarum oriat̃ occasio,vñ iũra nascũtur, vt Imperator met testat̃ in l.meminerint,C.vnde vi. & consuluit
6 pulchrè Alex.in conf.11.alias consul.in 7.vol.& cum † stante citationis obmissione non p̃sumatur ꝓ principe : vt not.
7 Abb.in c.1.de cau.pos.& proprie:& sic cũ non † appareat cãę cognitionem interuenisse,talis assertio seu declaratio reddi tur nulla,vt d.Bar.in l.ꝓlatã,C.de sen.in fi.quẽ refert, & sequitur Cald.in suo cons.vlt.sub tit.de re iud.Pet.de Anch.in cons.83. visis diligenter actis,& cons.188. visis consilijs ;&
8 ꝙ non possit † princeps absq; cãę cognitione feudũ à vasallo auferre,& ꝙ eius assertioni non stabitur, inquantum vasallum ipsum sibi rebellẽ enunciauerit,seu quod aduersus ipsum principẽ crimen læsæ maiest.commiserit, consuluit in terminis Card.in suo cons.128.in qõne, q̃ vertitur inter Andræ.circa prin.& hoc quia tex.in cle.1. de probati.vendicat
9 † sibi locum,qñ attestatur de facto proprio , secus si de facto alieno,prout in casu præsenti,& idem consulendo tenet Domi.in cons.53. pro tirsione , & ideo cum de citatione nulla
10 mentio facta fuerit,apparet citatione † minime interuenisse,& sic si staretur dicto principis,esset in eius potestate priuare,quem maluerit suo iure,& sine causæ cognitione, imò & absque cã,ex sola eius assertione,quod q̇dem satis absonũ & absurdum esse apparet,prout commemorat Fel. in c.quæ in ecclesiarum,extra de const.hinc decidit in particulari Andræ.de Iser.in c.1.in prin. ad fin. quo tempo.mil.ꝙ nec regi
11 nec Principi † attestanti p suas literas seu priuil.aliquẽ fuisse rebellem seu proditorem suum,stari debet , & ꝙ ideo sibi feudum auferat,& alteri concedat,quia eo casu apparet,prin
12 cipem ipsum testificari in cã ꝓpria,in † qua nemo idoneus testis esse põt,p l.nullos,ff.de testi.& in l.in oĩb.C.eo.ti.Nũc
autem

autem dato absq; veri præiudicio, q̄ de rebellione præmentionata liqueret, adhuc bona ipsa non possent dici publicata, taliter vt recuperari nō possint, præsupposita qualitate delicti, & bonorū prædictorum, cum non existat rebellio ipsa notoria: prout minime notoria in priuilegio cōcessionis mentionatur, & quon. Ferdinandus prætensus rebellis non erat feudatarius, nec feudalia tenebat: imò expresse cautum est in concessione dictorum bonorum facta per principem Orangiæ per hęc verba: videlicet donec declaratio dictæ re-
13 bellionis sequatur, & sic non erat notoria, sequitur † q̄ erat necessaria sententia, ut dicit pulchre And. de Iser. in c. sancimus, el 2. quo temp. mil. Luc. de pen. in l. cū allegatis, vers. vt oīm dicta saluent, C. de re mil. li. 12. & in l. quisqs, C. de pet.
14 bon. subl. lib. 10. & dicta sententia † requirebatur priuatiua, quia bona sua, & de qb. agitur erāt allodialia, quorum Ferd. erat directus dñs, quo casu erat sententia necessaria pro ipsa perditione dominij, nedū pro aduocāda possessione, ut bene declarat Luc. de Pen. in præfata, l. cū allegatis, vers. cętерū, per tex. in l. quæsitū, ff. qui, & à quib. cum alijs per eū allegatis. & idē ante ipsum dixit And. in §. si autē dixerit, uer. sed si hoc verū, quo tēp. mil. Idē sequitur Affl. in const. regni, si dubitatio, circa mediū. & Capit. in c. Imper. §. calidis, vers. 5. cōclusio. de prohi. feu. alien. p Fed. in qb. ēt locis præfati Capit. & Affl. & Luc. de Pen. in d. l. quisquis, C. de pet. bon subl. & in apostilla ad c. regni: nup apud Tranū. q̄ est Caroli I. de qua meminit Capit. in loco pręalleg. & etiā Neapod. in apostilla
15 sua ibidem, dicunt, q̄ capitula regni loquuntur contra notorios rebelles, & in notoria rebellione facti permanentis, quā exemplificat in eo, qui cū hostib. publice commoratur, vel tenet castrum publice rebellatum: quæ exēpla ante eos
16 posuerat And. in d. c. sancimus, el 2. subdens, q̄ † plura sunt notoria, & in duobus ex eis non est necessaria sententia: vt in notorio, qđ cōmittitur actu permanente, & in notorio, quod committitur iudice pro tribus sedēte. & sic etiā, si vera fuisset rebellio prædicta, quia nō notoria, & facti pmanētis, nō fuisset sufficiēs ad dicti dñij pditionē, nedū ad ipsius possessionis auocationē, cū simus in allodialib in quorū dominij pditione, cū sit necessaria sñia priuatiua, p supra allega-

ta, non

17 ta, non posset etiam de aliquo notorio argui: nam† vbi lex requirit sententiam, notorium non operatur effectum sentẽtiæ, vt late prosequũtur Mod. in c. 1. no. 2. de eo, qui interfec. fra. dom. sui. & ideo si Ferd. præfatus hodie viueret: quia non reperitur cõdemnatus de rebellionem prætensa, ante indultum, in quo comprehẽsus fuit, absq; dubio recuperaret, postquam contra ipsum aliter non fuit lata sententiam, & quæ amplius ferri non posset ex causa indultus præfati: prout in specie dixit Affl. in c. 1. in uers. quæro, si bona per delictum,
18 de vasal. decrep. ætat. vbi And. ibidem sentit, concludendo, ꝙ si bona per delictum veniebant publicanda, non ipso iure, sed per sententiam, & princeps de facto priuauit bona ipsa alienando, si demum restituit ipsum inquisitum in pristinũ statum, poterit restitutus agere rei vendicatione contra possessores bonorum, & si princeps bona ipsa alienasset cum beneficio, l. bene à Zenone. subdens hanc limitationem ad legem illam, se menti tenendam. hoc ipsum tenet ibi expresse
19 se And. subdens † ꝙ quando culpa est talis, ꝙ feudũ non ipso, iure, seu per sententiam amitteretur. si ante sñiam latã remittitur culpa, non poterit amplius sententiari de eo, qđ iã remissum est: culpa. n. ipso iure sublata est per remissionem. Allegat l. si vnus, §. sed si pactũ, ff. de pac. Ita formaliter And. in d. c. 1. de vas. decrep æta. in prin. vers. si per sñiam maxime, cum in indultu formaliter contineat̃, ita vt ꝓ ipsis culpis, & delictis, & criminibus, nullo vnq̃ tempore possit per nos, aut quosuis alios officiales nostros accusari, molestari, inquiri, in iudicium trahi, directe vel indirecte, realiter vel personaliter, aut alia quauis ratione cognita, vel incognita, & infra subdit: nobis & regio fisco super prædictis omnibus perpetuum silentium imponimus, & contrariũ agendi oẽm ptãtẽ abdicamus, cassantes &c. vñ liquet, partitã ptẽsi memorialis seu libreti nullũ in se legitimũ cõtinere documẽtũ, seu adminiculũ, cũ nullã ꝓbõnẽ inducat, ꝑsertim cũ exẽplara dicãtur à ꝓcessib. inquisitorũ de rebellione, q ꝓcessus, vt iã liq̃t, tpe extractionis partitæ prędictę, post litẽ mo[illegible] virtute clausulæ prædictæ, cassantes &c. reperiebantur cassati, & aboliti, viribusq. omnibus euacuati, parte non citata, prout de iure requirebatur: secundum Bal. in auth. si quis in conscribẽdo,

C. de pac.

20 C.de pac.Quinimo,& plus cessante†dicto indultu,nō posset amplius dicta sententia ferri,per mortem dicti Ferdinandi subsecutam;per quam omnis reatus prętensę rebellionis
21 †extinctus apparet, cessante omnino crimine perduellionis,in quo solo memoria defuncti à crimine damnatur,nō in cęteris criminib.lęsę maiestatis, vt est tex.in l fi.ff ad leg. Iul.maiest.imò etiã,& si essemus in crimine perduellionis, adhuc non posset amplius ferri sñia, quę hactenus lata non fuit,stante lapsu annorum 12.ne dũ quinquēnij,post mortē
22 dicti Ferdinandi: cum vera sit iuris conclusio†ꝙ hmõi ius accusandi,& damnãdi memoriã defuncti in d. crimine non duret,nisi quinquennio,arg.l.2.C.de apost. secundũ Ang.in trac.malef.vers.& hai tradita la tua patria:nu. 17. & Roma. quem ibid. refert Aug.ĩin additionibus ad Ang. allegat.in sing.suis 339.corrupte tñ,quia est in nu. 431.per gl. sing.in l.Manichęos,de hęr.Nec obstaret dicere,pro bona prędicta fuerunt alienata, & concessa Ioanni de Ventosa, quia non tractatur de pręiudicio ipsius Io:seu causam habentis ab eo, cum concessio prędicto modico tempore durauerit & bona ipsa ad regiã curiam reuersa, & secundo loco conceſſa per principem Orangię Alphonso de Gaiosa non dependent à prefato Io.de Ventosa, tanquã bona ad se spectantia p rebellionem præfati Ferdinandi, non vt ei deuoluta per mortē, vel aliter,ex persona dicti primi cessionarij,& sic non est vis facienda de dicta prima alienatione, ad excludendum dicta bona, vt alienata à præfato indultu,cuius tempore non est etiam ꝓbatum,fuisse penes dictũ cōcessionariũ, cũ intētio suæ Cæs.Maiest.excludētis bona alienata ab indultu ꝓdicto clara fuerit,ne tertio pīudicaret,& ideo ĩ declaratione sua dr̃,De los bienes ayenados,enque ya era aqrido à otros de rechyoi.& sic nõ vr̃ fuisse eius intentionis per dictum plenissimũ indultum uoluisse sibi præiudicare,cũ latissima fieri debeat interpretatio contra concedente: per l.fi.de const.
23 prin.& minime†suffragaret̄ dicere,ipsos introitus dici posse de regalibus:cum ita introitus prefati dici non possint: vt pulchre dicit Loffr.in suis paraphr.feu.in §.filij. si de feu. de fun.milit.versic. 7.considero.vbi in pedagio seu gabella dicit,ꝙ est de regalib.quo ad impositionem.& ita procedere,

c.1.quæ sint regal. vt dicit Luc. in l. quia talia. C. de re mil. li.
24 12. sed postquam gabella est semel imposita per principem eius exactio non est quid regale, seu tale, qd' non veniat in concessione. Ita in particulari consuluit Cuma. in consi. 162. visa copia priuileg. & Loff. vbi supra cõcludens restitutione principis comprehendere regalia: tamen quando introitus prædicti essent de regalibus, adhuc non esset verendum in dicto indultu comprehendi, considerata etiam sententia regiæ cameræ lata in fauore præfati Ferd. cõtra fiscũ, sup restitutione introitum maioris fundici regiæ doganę, qui fuerũt q. Federici sancta fe. fratris patruelis pręfati Ferdinandi, qui sunt in omnibus & per omnia eiusmodi. Ex qua sententia infertur, q. pręfatus Ferdinandus fuerit, uel restitututus. Et tandem dum Magn. Hier. Bimontius maritus & aduocatus actricis, multa ac quamplura ex pręmissis allegasset, concludebat tandem pręfatum q. Ferdin. non fuisse feudatarium: ex quo Luc. de Pen. in l. deuotum, C. de epid. & met. li. 12. dũ
25 † dicit per tale iuramentum hosti præstitum, incurri crimẽ lęsę maiest. & ideo capitali pœ. plectandum, loquitur in feudatario, vt liquet ex eius verbis, non autem in Burgense per
26 iuramentum pręstitum Regi, non ratione feudi, † sed iurisdictionis: nam tale iuramentum non dicitur fidelitatis, sed iuramentum assecurationis, de quo in const. regni, domini à vasallis. & magna est differentia inter feudatarium & Burgẽ
27 sem, cum feudatarius † teneatur in plus per iuramentum ligni, cum teneatur ad sex, de quibus in cap. 1. qual. vasal. iura. deb. fidelit. Burgensis autem tenetur ad tria duntaxat, de quibus ibidem. Item non iurat ipse personaliter, sicut feudatarius in manibus Regis, & primi domini sed ciuitas per sindicum iurat, quo casu reatus periurij non transit in singulos de vniuersitate, vt plene exorditur Affl. in d. c 2. qual. vasal. iura. deb. fid. vers. sed iuxta hoc quæro. & plurimum refert, si
28 collectiue † aut distributiue iuretur, vt plene Ray. in suo cõprehen. feu. in c. Imp. §. pręterea ducatus. de prohi feu. alien. per Fed. vbi dicit, quod si collectiue pręstetur, vnicum erit vasallaticum, quando autem distributiuẽ, plura erunt vasallatica. Itm Luc in d. l. deuotnm. loquitur in transfuga. ut depręhenditur ex iuribus. pet eum allegatus, & Feder. quando prętenditur

tenditur iurasse, erat in loco subdito hostibus, & sic nõ trãs-
29 fuga, qui proprie est, qui malo animo & proditoris consilio patriam dereliquit, & in hostes se conuertit, per tex. in l. postliminio, §. transfugam, ff. de capt. & postli. reuer. vel alias vt declarat Bart. in extrauagant. quoniam nuper. esse ille, qui se rebellat principi, trãsfugiendo ad hostes, & se in eos cõuertendo: Item adest insuper pro ipsa magn. Portia fideic. contentum in testamento eiusdem Ferder. comprehendens omnem casum, etiam simplicis obligationis. Item & secundo comprehendens casum etiam extremę necessitatis, peruentę ex turpi causa, ut est ex causa delicti. Tertio, & vltimo, quia fideic. prędictum respicit fauorem omnium coniunctorum, quos expræsse testator u ocauit in casu † alienationis, &
30 sic dicta bona pręseruauit à dicta publicatione ut plene Bar. in l. Imper. ff. de fideicomm. lib. & l. si quis in tantam. C. vnde vi. & Moder. in l. filiusfamil. §. diu. ff. de legat. 1. & latissime per Alexand. in consil. 23. volum. 1. & per Decis. in consilio 442. volum. 3. Nec obstaret, si diceretur, alienationem fuisse prohibitam à testatore per contractum, & non per delictum, cum apud omnes scrib. sit vera † conclusio, quod prohibita alienari, non publicantur per delictum, & si verum esset. quod prohibitio testatoris intelligeret ad alienatione per contractum, & per consequens hominis, nunquam haberet locum conclusio prędicta nam semper dici posset, quod publicatio per delictum, non esset alienatio hominis, sed legis, & tamen nemo est, qui dictę conclusioni repugnet. Nã,
31
32 vt dicunt † pręfati doct. illa quę non possunt transire in extraneũ, non possunt transire in fiscum, qui tanco extranei successoris habetur, l. iura libertorum, & ibi Bar. ff. de oper. lib. cum alijs concordan. alleg. per Alex. in d. cons 23. vol. 1. Pro parte vero pręfati magn. Secretarij Vrsancha, adducebatur
33 pręfatum Ferdinandum fuisse † rebellem per iuramentum homagij pręstitum inuasoribus, ut decidit Luc. de Pen. in l. deuotum, C. de met delib. 14. per text. in l. 2. ff. ad l. Iulia. maiest. ibi, priuatus ad hostes. cum alijs per eum adductis, tum quia de rebellione fuit capta informatio, per quam rebel-
34 lis declaratus fuit per illustr. Principem Orangię, ut in † prouisionibus per ipsum expeditis manu questoris, & aliorum

dom.

dominorũ apparet, ac ẽt p Cæſ. priuilegiũ in actis ꝓductũ, quib. omnino ſtãdũ eſt, vt di. And. de Iſe. in c. 1. qui ſucc. ten. & in c. 1. §. ſed nec eſt alia, q̃ ſit pri. cau. benef. amit. & magis in ſpecie in c. 1. in fi. de contro. feu. apud par. rei. & no. Capit. in c. Imper. in 1. 2. no. de prohib. feu. ali. per Feder. & per con ſequens Ferdinãdus habuit fiſcũ in his introitib. ſucceſſorẽ, l. tutoris, & ibi no. C. ad leg. Iuliã de vi. alius nanq; ei hæres exiſtere non potuit, vt in l. quiſquis, C. ad leg. Iuliã maieſt.
34 Nec ſuffragatur eidẽ † indultus generalis, cũ in eo reſeruati ſint introitus regales, ut per Andr. & Affl. in verſ. portus, & in verſ. ripatica. & in verſic. vectigalia, in tit. quæ ſint regal. & in c. imperialem, §. ſed nec dñs, de ꝓh. feu. ali. p Fed. Itẽ, mercedes, & donationes apparẽt à pfato indultu ẽt exceptæ, & reſeruatæ, & introitus ipſi fuerũt donati quodã Ioãni Angelo ſancta ſe. vt in priuil. ex aduerſo producto & licet dicat̃ hos
35 fuiſſe permutatos cum bonis alias donatis, † nil refert, ſubrogatũ. n. ſp ſapit nãm eius, in cuius locũ ſubrogatur, vulg. l. ſi eum, §. qui iniuriarum, ff. ſi qs cau. Attẽditur ergo principium, origo, per tex. no. in l. ſi donatio, §. ſi ſponſus, ff. de dona. inter vi. & ux. ſubſecuta, inſup Cæſ. declaratione, indultũ non comprehendere bona alteri conceſſa, etiam ſub conditione, proſecuta declaratione &c. verba ſunt clara, q̃ qõne non admittũt, l. ille aut ille, §. cum in verbis, ff. de leg. 3. ſed introitus prædicti fuerunt alienati Io. de Ventoſa, ante indultum: nihil obſtat, ꝙ conuentus non ſit hæres præfati Ioãnis, cum alijs titulis habilibus in proceſſu deductis ſit domi
36 nus, & poſſeſſor. Sufficit. n. bona prædicta ſemel ab † indultu excluſa fuerint, qa ſic perpetuo remanẽt vt dicit And. in c. 1. §. quin etiam epiſcopum, vel Abb. & in c. 1. §. penul. q̃b. mod. feu. amit. & ibi dicit Bal. ꝙ omnis excluſio, mors eſt: & ſi demum ad regẽ puenerint, non debent reſtitui indultato. Ita decidit And. de Iſer. in c. 1. in fi. de vaſ. decrep. æta. Nec militabit, ꝙ non appareat Io. de Ventoſa ſuperſtite tempore
37 publicationis indultus, † quia præſumitur uiuere vſq; ad annos 60. l. hæreditatum, ff. ad leg. Falc. imò vſq; ad centum, per tex. vulg. in l. ſi C. de ſacroſan. eccl. & hæc præſumptio vitæ, transfert onus probandi mortẽ in aduerſariũ, ut not. Bar. in l. 1. §. ſi dubitetur, ff. quemad. teſta. ape. & ſimiliter cũ Ioã.
de

de Ventosa fuerit dñus, & possessor, præsumit̃ durare. Bar. in l. quidã in suo, ff. de cõd. inst. & tex. cũ ibi no. in l. siue possidetis, C. de prob. Actrix contrariũ non ꝓbauit, ergo &c. vnde patet Ferdinandum fuisse rebellem, & sic suis successo-
38 ribus nullum ius competere. Et minime suffragari † potest fideicõmissum pp ꝓhibitã alienationẽ, arg. no. in l. imperator. ff. de fideic. libe. & not. Alex. in consil. 23. vol. 1. quia hæc prohibitio facta apparet fauore hæredũ institutorũ, ne dissiparent, vt in ea est videre, & in casu cõtrario non fuit contẽplatus testator certã pſonã, siue eius familiam, vt not. in l. fi-
39 liusf. §. diu. ff. de leg. 1. & sic seq̃t, † ꝙ prohibitus alienare ob sui fauorẽ, delinquendo, habet fiscũ in successorem. Ita Bar. in l. siquis in tantam, vers. debes scire, C. vñ vi. Alex. cons. 88. ver. 4. vol. 3. & no. Dec. ĩ reg. furiosi, ff. de reg. iur. Itẽ in casu p-
40 senti non est ꝓhibita alienatio † simpliciter, sed per contractũ duntaxat inter viuos, ut aperte in uerbis prohibitionis demonstratur, & in ſpẽ ibi alius contractus alienationis nõ prohibetur, ut no. Bal. & Pau. de Cast. in l. nõ solũ, §. quærit, ff. de procur. Ex quo seq̃t, ꝙ alienatio p delictũ nõ includatur, & ꝓinde ꝓdigus ꝓut erant filij, & hæredes præfati quondam Ioan. Angeli, quibus, vel cui erat inter dictũ bonis. li-
41 cet contrahere nequeat, tñ delinquendo alienat, vt per Ias. post alios in l. is cui bonis vers. 7. quæritur, ff. de verb. oblig. & Ripa ibidem, vers. in tex. ibi: promittendo, nu. 153. Et præmissis accedant not. per Imol. in l. si ita quis, §. ea l. ff. de ver. obl. quæ refert, & sequitur Alex. in l. si finita, §. si de vectiga-
42 libus, vers. vel refertur, ff. de dam. inf. qui voluit, † ꝙ prohibita alienatione per contractum, permittatur alienatio alio modo, puta per testamentum, arg. l. verba contraxerunt, ff. de verb. sign. & q̃d deterius est, apiretur via fraudibus: nã prohibendo alienationem, permitteretur impune respectu bonorum huic grauato rebellionis crimen committere, ꝙ satis
43 absurdum videtur, vnde si feudum alicui concedatur, cum pacto ꝙ ex sui culpa non posset eo priuari, hoc limitatur nõ ꝓcedere, vbi crimen siue culpa consistit in committendo, vt not. Aluar. in c. 1. § porro, qual. oli. feu. ali. pot. Quinimo dicit singulariter Bal in l. 1. vers. 12. quæro, ff. de rer. diui. ꝙ in
44 præmissa † quæst. nullatenus potest remitti id, quod debet

iure

iure personæ, non autem respectu rei concessæ, vt est in casu præsenti, quia hic debebatur fidelitas regi, non ratione feudi, sed ex sua persona, quia vasallus ligius, vt not. And. in c. 1. in prin. qual. uasal. iura. deb. fidel. concurrente maxime, cum hic tractetur de bonis regalib. concessis per regem, & si
45 in † feudum non tenerentur, sine tamen consensu regis forte alienari non potuissent, ut di. not. Bal. in l. indicium, ff. de aqua plu. arc. Præterea, dato qd' prohibitio procederet, etiā
46 si delinqueretur, qd' expresse negāt, † non est venendum, q̄ filius quātumcunq; prohibitus vsq; ad legitimā sibi competentē sine onere posset de bonis ꝓhibitis alienare, ut no. in d. §. diu. per text. in l. qm̄ in priorib. C. de inoff. test. qd etiam in dicta prohibitione est reseruatum, vt in testamento prædicto appareret, & per prius alienatū computatur in legitimā, l. Marcellus, §. si res, & ibi notatur, ff. ad Treb. & in l in 4. ff. ad l. Falc. & per Alex. in consil. 3. vol. 3. cum simi. & legitima, quæ præfato Ferd. spectabat in bonis patris, excedebat valorem dictorum introituum, ut liquet in processu inter actricem, & Andræam sancta fe, & ideo in hoc prohibitio alienationis nihil operatur. Nec refragaretur, ut prætenditur, fuisse solutum alijs creditorib. vsq, ad legitimā per iudicis decretum, quasi hoc fisco, & concessionario nocuerit, & præsertim cum prætendatur fisco in præfatis bonis ius aliquod nō competere ante conditionem, per not. Bart. in l. post contractum, ff. de don. quia respondetur pluribus modis. Et primo q̄ dicti introitus fuerunt concessi præfato Io. de Ventosa. ante graduationem, imò priusquā alij essent creditores, vnde legitima in eis confusa fuit d. §. si res. & iuribus supra alleg.
47 Si enim † post sententiam est ius quæsitum in re fisco, ita q̄ ad alienari non potest, vt not. Cy. Ang. & Sal. in l. si quis post hac, C. de bon. damn. Bar. in d. l. post contractum. not. in l. rescriptum, ff. de pac. ergo multo fortius post apprehēsam possessionem per fiscum, seu alium de eius mandato. Præterea
48 in crimine † læsæ maiest. statim eo commisso, bona sunt effecta, ita quod alienari, non possunt, & taliter delinquenti est interdicta administratio, l. ex iudiciorum, ff. de accusat. & in l. quæsitum, ff. qui & à quibus, & l. fin. ff. ad l Iul. maie-
49 stat. & hoc maxime procedit in regno, vbi † per ca. bona proditorum,

ditorum,& per c.die Mercurij. ipso facto dominium bonorum transiuit in fiscum, quæ capitula non distinguunt, an delictum sit notorium, & ideo nec nos distinguere debemus, l.de precio, ff. de publ. in rem actio. & sic hoc quoque delictum notorium, cum de eo constet ex actis, quę notoriũ inducunt, c.cum olim.de verb.sign.no.Abb.in c.vestra.de co hab.cler.& mul.patent namque prædicta ex supra allegatis priuil.quibus, vt dixi credendum est, vt per And.in c.1.in fi. de controuer.feu. apud pares termi. Nec de fideicommisso
50 † sermo haberi debet, cum hac via actum nõ sit, ne offendatur regula, l.vt fundus, cum similibus, ff.communi diuid.agitur enim, vt ab hęrede Ferdinandi, in cuius hęreditatate fi-
51 deicommissum non remansit, nec † ei opitulatur clausula, ad prędicta petens se admitti omni meliori modo, &c. quia hæc clausula non porrigitur ad non expressa in libello. Abb.in c.2.de ord.cogn.& in cap.examinata, de iud.& not. in l.vinum, ff.si certum petatur. Nec in hoc S. consil.vtetur dispositione not.in l.Aemilius Largianus, ff. de minor.at-
52 tendendo † veritatem vbicunque pateat, quia non apparet veritas, vbi conuentus se non defendit, vt not. dicit Claud.
53 de Seysil.in l.j.ff.de offic.asse.quinimò ipsi actrici actio † ad fideicommissum competere non potest, cum non appareat hoc fideicommissum ab honorato fuisse acceptatum, & consequenter ad extraneos non est transmissum, l.quoniam sororem, C.de iur.delib.l.j.C. de his, qui ante aperc.tabul l. vnica, C.de caduc.tollen.& not. per Bar.in l.ex facto.ff.de hæred.instit.& tanto magis, cum hæc actrix, quæ vellet forsan fideicommissum acceptare, non est illius fideicommissariæ hæres, vnde postquam prędfatæ magnific. Portiæ consultum est per instrumentum cessionis, quod si hos reditus recuperare non poterit, in alijs bonis satisfiet, non conuenit delicta remanere impunita, per l. si ita vulneratus. ff. ad leg. Aquilia & proinde quod deductum est in pœnam, remanere debet, & super alijs ius prætendens gressus dirigat, no.Ang. in l.j.in prin.ff.ad Syll.& sic absoluendus est magnificus conuẽtus: pro quo potuisset etiam adduci ad huiusmodi priua-
54 tionem bonorum legitime processum fuisse † cum as-

 sertione

ſertione illuſtr. Princis Orangiæ,& ſucceſſiue Sereniſs. Impe ratoris declarantis præfatum q. Ferdin. rebellem, ſtandum videtur, per clemen. 1. de probatio. & not. Cardin. in ſuo con ſil. 128. in q. quæ vertitur. & Alexan. in conſil. 15. viſis narratis, in 5. volum. cum Imperator ipſe ſic atteſtetur,& dicat, videtur eius verbis præciſe ſtandum, adeo ꝙ in contrarium probatio non admittatur, vt pulchre dicit Pet. de Anchar. in ſuo conſil. 293. vltra alia ſolemniter allegata, & Socin. in conſil. 87. viſa inueſtitura, 3. vol. Præmiſſis itaque pro maiori parte per aduocatos ambarum partium adductis, quid ergo dicendum in tanta varietate? Conſideraui etiam poſſe pro
55 parte magnificę actricis adduci, ꝙ ſi vaſallus † commiſit culpam, ſeu feloniam,& eſſemus in feudalibus, feudum quo ad vtile dominium amittitur ipſo iure. Verum quo ad poſſeſſionem auocandam, eſt neceſſaria ſententia. Ita in particulari tenet Andr. de Iſer. in ſæpius alleg. §. calidis, poſt glo. in ver. reuertatur. Idem And. in c. 1. §. nec,& alia. quæ ſit pri. cau. benef. amit. & in c. 1. de nat. ſuc. feu. & in c. fi. quo tempo. mit.
56 & in c. 1. de pa. iur. fir. & in c. 1. de c. Corr. in crimine † vero læſæ maieſt. ipſo iure amittitur dominium, ſed eſt neceſſaria ſententia ad effectum auocandi poſſeſſionem, vt d. And. de Iſer. in d. §. calidis: licet ante And. ita dixerit Azo in ſum. C. vnde vi. dum allegat, l. j. C. de pet. bo. ſubl. lib. 11. & ibi dici
57 tur deprehenſus,& punitus. In hoc tamen † regno amittit dominium ipſo iure: per c. bona perditorum, & per cap. die Mercurij,& nuper apud Tranum,& quoniam frequentatur, eſt tamen aduertendum, ꝙ d. capitula loquuntur in notorio rebelle, vt dicit Luc. de Pe. in apoſtil. ſuper d. c. nuper apud
58 Tranum. & ibi dicit, quòd in proditore † manifeſto, & publico non requiritur ſententia, ſed in occulto tenet quòd nō poteſt damnari, niſi fuerit citatus, conuictus aut confeſſus, & ad ſuas defenſiones admiſſus, allegat, c. nos in quenquam 2. q. 1. & alia multa 200. decretorum, & quòd d. 200. regni ita intelligantur, firmat Cap. in d. §. calidis, recitando verba Lucæ, dum dicit formaliter,& in regno contra notorios proditores non eſt neceſſaria citatio,& in d. c. regis Caroli I. nuper apud Tranum. Sed in caſu præſenti non apparet rebellionem fuiſſe notoriam, nec in priuilegijs conceſſionum,
nec

1 re alibi & ideo non poterat sic de facto possessio bonorum à se auocari, non præcedente sententia, quia etiam quòd
59 possit dici absque veri pręiudicio, ipso † iure priuatus, tamen ante sententiam declaratoriam non potest dominus se intromittere in corporali possessione feudi, nec feudum ad se aduocare absque causæ cognitione,& non facta prius declaratione super priuatione feudi, per capitulum, licet episcopus,de præben.in 6.ita not.dixit Bal.in c.quæ in ecclesia rum,extra de const.& in d.§.calidis. Refert, & sequitur Alexan.in consi. 103.vol.1.videtur prima consideratione. maxi
60 me cum † omnia iura mundi, disponentia pro aliquo crimine imponi pœnam ipso iure,intelligi debeant,dummodo sequatur sententia declaratoria, alias pœna non posset locum habere.Ita voluit Ioan.Andr.post Arch.in c.pro humani.de homic.in 6.Bal.in auth. qui semel, C. quomodo, & quando iud.& in c.1.de feu.si cul.non amit.Fel.in cap. cum non ab homine de iu.Ias.in l.si quis maior,C.de transactio-
61 nibus, & sic sequitur, † quod si bona venirent publicanda per sententiam,& non ipso iure, si ante sententiam culpa remittitur,prout in casu præsenti obsecutum indultum, non posset demum ferri sententia.vt dicit Andr. in d. c.1. de va-
62 sal.decrep.æta.maxime dum ageretur † de re allodiali & nō feudali,quo casu requirebatur sententia priuatiua pro perditione dominij,vt dicit Lucas in l.cum allegatis,C. de re milit.lib.12.post Andr.in §.si autem dixerit, quo temp. mil. & optime Afflict.in constitutione regni,si dubitatio. & tamen
63 dato † quod esset feudum, non posset rex, vt dixi, absque causæ cognitione ipsum priuare,eo prius non conuicto, vt decidit Andr.in d.§.calidis,& Alex.in suo consil. 124. volu.
64 1.& consi.103.supra alleg.quibus non præcedenibus † standum non erit assertioni cuiusuis principis asserentis aliquē suum rebellem.priuando ipsum bonis,& concedendo alteri,etiam si foret imperator,cum soli Papæ hoc liceat, ita in proprijs terminis consuluit Deci.in suo consi. 409. volu. 3. allegat consilium Pau.de Ca.158.viso,& examinato puncto & Socin in consil.127. in præsenti consultatione, & idem consuluit Deci.infinita allegans, respondendo multis motiuis in contrarium adductis, ex pręmissis, in consil. 514.

 vol.3.

vol.3. sed quia per ann.30.& plus, in quibus per diuersa tempora vacaui in officio iudicatus magnę, & vicarię curiarum supremorum tribunalium totius regni, & per alios ann.12. vt regius consiliarius, vsque nunc, prout in præsentiarum similiter in S.regio cons.in quo licet indigne, motu proprio nostri inuictiss.ac munificentiss. Cæs. Caroli V. assumptus fui, nunquam euenit aliquis rebellionis casus in practica, ex quo deliberare potuissem, quid impræsentiarum decidendum foret, in tanta opinionum diuersitate, id ne mihi contingeret in hac ætatis grauitate septuagenaria, & plus delirare, à quo in iuuentute me abstinere nixus sum, ideo me remittendum censui religioni, iudicio, & conscientiæ horum excell. patrum conscrip. regentium regiam Cancellariã, qui post huius inclytæ, & fideliss. ciuitatis Neap. obsidionẽ, multas, & quamplures causas rebellium deciderunt, & obseruantiam ac interpretationem iurium, & capitulorum regni in similibus practicauerunt, & tandem in præsentia illustriss. domini Proregis ac Capita per generalis in regno don Petri de Toleto, causa ipsa notata per S.regium consilium, & pręfatos D.regentes fuit decisum, præfatum mag. Vrsanca secretarium fore, & esse absoluendum ab impetitione præfatæ Actricis, reseruatis iuribus eidem, aduersus creditores possidentes bona pręfati, q. Ferdinandi.

Finis Decisionum.

QVAESTIONES EIVSDEM D. Thomę Grammatici.

1 *Creditor secundus si exegit à debitore debitum suum in pecunia, quam per eum habitam consumpsit, an possit anterior creditor vẽdicare ipsam à secundo creditore.*

2 *Creditores quando sunt plures, ille est potior, cui primo soluitur.*

3 *Pecunia soluta secundo creditori, est hypothecata primo creditori, & in ea sibi competit hypotheca, vel condictio indebiti, vel condictio sine causa vel ex lege.*

4 *Creditor primus, si posset vendicare à secundo creditore pecuniam perceptam à debitore, & iam consumptam, totus mundus esset in*

litibus, & mercatores cessarent, & amitterent commercium.

5 *An habens generalem hypothecam anteriorem, in qua etiam venit pecunia debitoris, si reperit pecuniam sibi hypothecatam, solutam posterioribus creditoribus, & per illos bona fide consumptam, possit eam ab illis aliquo remedio recuperare seu auocare. Istam quaest. sic formauit Ant. de Alex.*

6. *Pecunia soluta in genere, postquam consumpta est, facit extingui dominium ipsius apud quemcunque existens, & impedit vendicationem, quae competebat ratione dominij.*

7. *Primus creditor tunc demum post solutionem reuocat condictione ex lege, quando secundus qui consumpsisset, habuisset ex causa lucratiua. Secus, si onerosa, quia tunc post consumptionem, creditor qui recepit, non potest inquietari.*

8. *Titius obligauit mihi omnia sua bona & demum res aliqua sua peruenit ad Caium, qui eam vendidit, nunc ego primus creditor peto illud precium; an possim, & quo iure.*

9. *Primo creditori non competit hypotheca pro pecunia data secundo creditori per debitorem, quando est bona fide consumpta.*

QVAESTIO I.

FVIT diu apud me, & quamplurimos sapientes satis dubia quaestio, si secundus † creditor exegit
1 ab eius debitore debitum suum in pecunia, quã habitam consumpsit, an possit anterior creditor petere dictam pecuniam à secundo creditore, vt eandem sibi restituat, tanquam per prius sibi obligatam virtute instrumenti cum constõne precarij in forma, sub hypotheca, & obligatione oĩum bonorum. Super quo dubio licet plures voluissem codices, & membranas, stante varietate opinionũ, & haesitando cui adhaerere debuissem, expectabam inter tot varias lites assidue concurrentes in S. regio consi. casum hũc contingere, vt decidit per tot praestantissimos patres communi voto potuisset, prout caeteri supra scripti, sed quia adhuc duobus lustris transactis, à die quo in regno consiliarium assumptus fui, & minime casus successit, & quando contingere potuisset ignoro, ideo arbitratus sum iudicio meo casum ipsum decidere, nec vlterius super decis ipsa morari, quia teste celeberrimo Petrarca. La vita fugge, & non se arresta vna hora. Et la morte vien dietro, à gran gior-

nate, Et le cose presenti, & le passate Mi danno guerra, & le future ancora. Et in primis reperio, quod Afflic. in sua dec. 190. incip. pulchrum fuit dubium, dicit hoc contigisse in personam Magdalenæ creditricis Francisci in cassias cũ Gulierimo, pro cuius Gulierimi conuenti parte dicebatur contra eum agi non posse hypothecaria ad pecuniam prædictam iam consumptam per ipsum, postquam acceperat,
2 per iuris regulam, quod † quando plures sunt creditores vnius debitoris, ille est prior, cui primo soluit: per l. & si non expedit, ff. de bo. autho. iud. pos. quia solutio facta à communi debitore mihi solerti, non retardatur per alium creditorem negligentem in non petendo, per text. in l. pupillus, ff. quæ in fraud. cred. & ibi per rationem, quia vigilantibus, & non dormientibus &c. Pro parte vero contraria in fauorem
3 primi creditoris satis stringere videtur, † quod pecunia soluta secundo creditori, apparet primo loco hypothecata primo creditori, & sic in ea sibi competit hypothecata, vel condictio indebiti, vel condictio sine causa. vel ex lege, vt dicit gl. in d. l. & si non expedit, & Bar. in d. l. pupillus, & in ea. l. & si non expedit, §. 1. & tandem per quinque alia fundamenta Afflict. ipse indultus indumentis excellen. ac præclariss. do-
4 mini Anto. de Alex. tacito auctore vt infra subdam. † concludit, quod si posset primus creditur vendicare à secundo creditore pecuniam perceptam à debitore, & consumptam, totus mundus esset in litib. & mercatores cessarent, & amitterent commercium, & ideo in hoc versatur æquitas S. regij consiliar. vnde in præsenti articulo subdit Afflictus ipse, ita fuisset decisum per S. consilium, in quo tunc præsidebat dominus Anton. de Alex. Ioan. Baptista de Bentiuoglis, Bartholomæus de Vetino, Nicolaus Antonius Orilia, Andr. Mariconda, Anton. de Ianuario, & Franc. de Anna. qui domini consiliarij prædicti cõi voto ita pronunciarunt contra consilium seu allegationes in simili causa subscriptas, & præsentatas in S. regio consil. per dominos Angel. de Gambil. de Aret. tunc Ferrariæ legentem, Alexan. de Imol. Francisc. de Aret. Benedict. de Medicis, de Luca, Cicci Anton. Guindacij de Neapol. Troyli de Acciayolis de Firmo: Antonijmet de Alexan. & Nicolai Anto. Oriliæ, & vltra dec. Affl. præmentio

natam

natam reperi, q prædictus excell. dominus Ant. de Alex. in d.l. pupillus, ff. quæ in fraud cred. in suis addit. quas facit ad Bar. quas integras ego solus habeo ad pennam exemplatas
5 à Bartolis suis. vbi formaliter † dicit fuisse q. de facto, an habens generalem hypothecam anteriorem, in qua etiam venit pecunia debitoris, vt in l. idemque. in fi ff. qui. potio. in pig. hab. si reperit pecuniam sibi hypothecatam, solutam posterioribus creditorib. & per illos bona fide consumptam, an possit eam ab illis aliquo remedio recuperare seu aduocare. Bar. in d.l. pupillus, prima fronte videtur sentire, q sic, dum dicit, q si soluitur genus, quia perire non potest, non habet locum p eũ dictõ supra tradita, & clarius hoc firmat Io. And. referens Iac. de Are. in add. Spe. in tit. de sol. super rubric. in ver. videamus generaliter, an vnus creditor &c. & vide consil. celeberrimorum doct. videlicet domini Angel. de Are. domini Alex. de Imo. domini Fran. de Are. & aliorum, cui me simpliciter subscripsi, qui hoc firmat per verba Bart. hic, quando. s pecunia soluitur ad numerum, vel quantitas, quæ perire non potest. Sed aduertendum, q Ioan. Andr. hoc firmat, siue in genere, siue in quantitate sit facta solutio. Sed Bar. in d.l. pupillus tenet contrarium, nisi in eo, quod superest primo recuperanti ex cã lucratiua, soluto eo, quod sibi debebatur. Idem tenet Spe. & sequaces. i. quia idem videntur tenere Bar. & Bal. in l. mater, C. de rei vend. & ita declarat tex. sentiens contrarium indistincte in l. fi. §. si vero hæredes, C. de iure delib. & in l. j. de distr. pig. cum gl. & expresse Io. Fab. inst. de act. §. item, si quis in fraudem, ver. vnum non prætermittam, vbi allegando l. pecuniam, C. de priuil. fisci. videtur expresse sentire, idem esse in pecunia soluta secundo creditori, & per eum consumpta bona fide. quod no. pro q. supra dicta, licet Bal. in d.l. j. C. de distr. pign. in lectu. antiqua, dixerit oppositum, referens q. de facto, & si hoc est verum, ergo idem dici deberet in pecunia, seu quantitate, & in genere soluta, quia nõ potest reddi ratio diuersitatis: illa. n. ratio, quia genus vel quantitas perire non potest, est friuola, secundum Raphael. in d.l. pupillus, vide rationes suas optimas, quia dicit opin. contrariam esse absurdam. & impracticabilem, &
6 facit opin. Raphael. vbi supra, † quod pecunia soluta in ge-

nere, postquam consumpta est, facit extingui dominium ipsius pecuniæ apud quemcunque existens, impedit vendicationem, quæ competebat ratione dominij, l. si alieni, de sol. l. cum fundus. §. seruum tuum imprudens, ff. si certum peta. Ergo fortius debet extinguere hypothecam, quæ est debilior dominio. & hanc partem tenet Io. Fab. inst. de act. §. Item, si quis in fraudem, dicens idem in pecunia, quod in alia specie soluta, dum dicit ita esse intelligendam, l. pecuniam, de
7 priuileg. fisci. † videlicet, quòd tunc demum post solutionẽ primus creditor reuocat condictionem ex lege, quando secundus, qui consumpsisset, habuisset ex causa lucratiua: secus quando concurrit cum suo debito oneroso, quia tunc post consumptionem creditor, qui recepit, nullo pacto potest inquietari. Non obstat l. pecuniam, de priuil. fisc. quia intelligi debet, secundum prædictam, secundum Ioan. Fabr. Nec obstat l. fin. de iur. deliber. quia eo modo debet intelligi si pecunia extat, vel si creditor eam receperat ex causa lucratiua: puta ex donatione, vel condictione propter nuptias, vel aliàs simili, vel quatenus erat vltra suum debitum & ideo text. ibi dicit, quòd primus creditor poterit secundum leges reuocare. i. secundum alias iuris regulas. Non obstat distinctio Barto. hic inter genus, & speciem, quia vel Bartol. errauit, vel loquitur in priuilegiato creditore, reuocante ratione priuilegij, quod non cohæret rei solutæ, sed actioni vel causæ, l. priuilegia, de priuileg. cred. Ita not. distinguitur cum re, vbi non reuocat ratione hypothecæ, certe hypothecata cohæret rei, siue in genere, siue in specie soluta, ideo quando ratione hypothecę reuocatio fit, in hoc membro Barto. non facit distinctionem inter genus, & speciem solutam. Cogita in hac vltima responsione, & sic pro hac parte fuit in facto iudicatum inter dominum Gulierimum de Io monaco, & Magdalenam Castias in S. regio consi. me præsidente in eo, & plus subdit præfatus dominus Antonius de
8 Alex. in simili, Pone † ꝙ Titius mihi obligauit omnia eius bona, & demum res aliqua sua peruenit ad B. ex causa lucratiua B. eam vendidit, nunc ego primos creditor peto illud precium, quæritur an possit, & quo iure, & videtur quod hypothecaria utili, vel in factum, vt ff. eo, l. qui prior. & ff. de iu

re

re fisc.l.res,§.1.& C.de iure del.l.fi.§.sinautem, ff.de bo.auth.iud.pos.l.si non expedierit §.1.arg.contra ꝙ non possum, quia præcium non fuit in obligatione,supra quib.mo.pign. vel hyp.sol.l.quamuis,ff.qui pot.in pign.hab.l.idemq.§.1, ff.de fur.l.qui vas,§.fi.dicit,ꝙ res si non extat in subsidium, possum petere per conditionem vel actionem in factum,vel iudicis officium:ut no.in solutione contrarij, ff.de distr.pig. l.a.qui.por.in pig.hab.l.si prior, quæ leges uidentur contrariæ.Sed si possessor haberet causam onerosam, non teneretur aliqua actione,ut nó.ff.de reb.non ali.l.1.& l.si cum seruum,ff.si cert. pet.Et inquantum inter cætera fundamenta
9 adducta per Affl.in præall.eius dec.ponit,ꝙ pecunia data secundo creditori per debitorem,nō competit hypotheca primo creditori,quando pecunia est bona fide consumpta,& nihil allegat.ego tamen reperi Parisium,nunc Card.dignis. ita tenentem, & pro hac parte consulentem in suo consil. 69.si iuris &c.ubi concludit per multa iura,& rationes,& cōmemorat hanc decis.Affl.palleg. & pariter ex tot iuribus,& dec.sicut coruus Philomelam,imitando,concurro in eadem sententiam,tanquam veridicam,& iuri consonam.

SVMMARIVM.

1 *Promittens se facturum,& curaturum, si fecit quidquid potuit,an sit excusatus* 2

Iuramentum operatur illam clausulam expræssam: se facturum,& curaturum,ibidem.

2 *Promittens factum alienum,cum clausula,se facturum,& curaturum:an si fecisset omnem suum conatum,excusetur à pæna,nu.3.*

5 *Fideiussor qui promisisit se facturum,& curaturum sub pæna,excusatur ab ea si fecit quidquid potuit.*

6 *A pæna quis excusatur propter difficultatem,quia difficultas impedit pænam committi.*

6 *Promittens facere aliquid cum iuramento,euitat periurium,& pænæ commissionem,si fecit quidquid potuit,ibidem.*

8 *Et licet multi teneant,quòd potest peti pæna,tamen Canonistæ cōmuniter tenent,quòd nullatenus committatur pæna.*

QVAE-

c.1, quæ fuit regal. vt dicit Luc. in l. quia talia. C. de re mil. li.
24 12. sed postquam gabella est semel imposita per principem eius exactio non est quid regale, seu tale, quod non veniat in concessione. Ita in particulari consuluit Cuma. in consi. 162. visa copia priuileg. & Loff. vbi supra cõcludens restitutione principis comprehendere regalia: tamen quando introitus prædicti essent de regalibus, adhuc non esset verendum in dicto indultu comprehendi, considerata etiam sententia regiæ cameræ lata in fauore præfati Ferd. cõtra fiscũ, sup restitutione introitum maioris fundici regiæ dogane, qui fuerũt q. Federici sancta fe. fratris patruelis præfati Ferdinandi, qui sunt in omnibus & per omnia eiusmodi. Ex qua sententia infertur, quod præfatus Ferdinandus fuerit, uel restitututus. Et tandem dum Magn. Hier. Bimontius maritus & aduocatus actricis, multa ac quamplura ex præmissis allegasset, concludebat tandem præfatum q. Ferdin. non fuisse feudatarium: ex quo Luc. de Pen. in l. deuotum, C. de epid. & met. li. 12. dũ
25 † dicit per tale iuramentum hosti præstitum, incurri crimẽ læsæ maiest. & ideo capitali pœ. plectandum, loquitur in feudatario, vt liquet ex eius verbis, non autem in Burgense per
26 iuramentum præstitum Regi, non ratione feudi, † sed iurisdictionis: nam tale iuramentum non dicitur. fidelitatis, sed iuramentum asseccurationis, de quo in const. regni, domini à vasallis. & magna est differentia inter feudatarium & Burgẽ
27 sem, cum feudatarius † teneatur in plus per iuramentum ligni, cum teneatur ad sex, de quibus in cap. 1. qual. vasal. iura. deb. fidelit. Burgensis autem tenetur ad tria duntaxat, de quibus ibidem. Item non iurat ipse personaliter, sicut feudatarius in manibus Regis, & primi domini sed ciuitas per sindicum iurat, quo casu reatus periurij non transit in singulos de vniuersitate, vt plene exorditur Affl. in d. c. 2. qual. vasal. iura. deb. fid. vers. sed iuxta hoc quæro. & plurimum refert, si
28 collectiue † aut distributiue iuretur, vt plene Ray. in suo cõprehen. feu. in c. Imp. §. præterea ducatus. de prohi feu. alien. per Fed. vbi dicit, quod si collectiue præstetur, vnicum erit vasallaticum, quando autem distributiuè, plura erunt vasallatica. Itm Luc in d. l. deuotnm. loquitur in transfuga. ut deprehenditur ex iuribus. pet eum allegatus, & Feder. quando prætenditur

tenditur iurasse, erat in loco subdito hostibus, & sic nō trās-
29 fuga, qui propriè est, † qui malo animo & proditoris consi-
lio patriam dereliquit, & in hostes se conuertit, per tex. in l.
postliminio, §. transfugam, ff. de capt. & postli. reuer. vel aliàs
vt declarat Bart. in extrauagant. quoniam nuper. est ille, qui
se rebellat principi, trāsfugiendo ad hostes, & se in eos con-
uertendo. Item adest insuper pro ipsa magn. Portiā fideic.
contentum in testamento eiusdem Ferder. comprehendens
omnem casum, etiam simplicis obligationis. Item & secun-
do comprehendens casum etiam extremę necessitatis, per-
uentę ex turpi causa, ut est ex causa delicti. Tertio, & vltimò,
quia fideic. prędictum respicit fauorem omnium coniunctò
30 rum, quos expræsse testator uocauit in casu † alienationis, &
sic dicta bona pręseruauit à dicta publicatione ut plenè Bar.
in l. Imper. ff. de fideicomm. lib. & l. si quis in tantam. C. vn-
de vi. & Moder. in l. filiusfamil. §. diu. ff. de legat. 1. & latissi-
me per Alexand. in consil. 23. volum. 1. & per Decis. in con-
silio 442. volum. 3. Nec obstaret, si diceretur, alienationem
fuisse prohibitam à testatore per contractum, & non per de-
31 lictum, cum apud omnes scrib. sit vera † conclusio, quod prohi-
bita alienari, non publicantur per delictum, & si verum es-
set. quod prohibitio testatoris intelligeret ad alienatione per
contractum, & per consequens hominis, nunquam haberet
locum conclusio prędicta nam semper dici posset, quod pu
blicatio per delictum, non esset alienatio hominis, sed le-
gis, & tamen nemo est, qui dictę conclusioni repugnet. Nā,
32 vt dicunt † pręfati doct. illa quę non possunt transire in ex-
traneū, non possunt transire in fiscum, qui tieco extranei suc
cessoris habetur, l. iura libertorum, & ibi Bar. ff. de oper. lib.
cum alijs concordan. alleg. per Alex. in d. cons. 23. vol. 1. Pro
parte vero pręfati magn. Secretarij Vrsancha, adducebatur
33 pręfatum Ferdinandum fuisse † rebellem per iuramentum
homagij pręstitum inuasoribus, ut decidit Luc. de Pen. in l.
deuotum, C. de met delib. 14. per text. in l. 2. ff. ad l. Iulia. ma-
iest. ibi, priuatus ad hostes. cum alijs per eum adductis, tum
quia de rebellione fuit capta informatio, per quam rebel-
34 lis declaratus fuit per illustr. Principem Orangię, ut in † pro
uisionibus per ipsum expeditis manu questoris, & aliorum

dom.

dominorũ apparet, ac ẽt p̃ Cæſ. priuilegiũ in actis p̃ductũ, quib. omnino ſtãdũ eſt, vt di. And. de Iſe. in c. 1. qui ſucc. ten. & in c. 1. §. ſed nec eſt alia, q̃ ſit pri. cau. benef. amit. & magis in ſpecie in c. 1. in fi. de contro. feu. apud par. rei. & no. Capit. in c. Imper. in 1. 2. no. de prohib. feu. ali. per Feder. & per con ſequẽs Ferdinãdus habuit fiſcũ in his introitib. ſucceſſorẽ, l. tutoris, & ibi no. C. ad leg. Iuliã de vi. alius nanq; ei hæres exiſtere non potuit, vt in l. quiſquis, C. ad leg. Iuliã maieſt.
34 Nec ſuffragatur eidẽ † indultus generalis, cũ in eo reſeruati ſint introitus regales, ut per Andr. & Affl. in verſ. portus, & in verſ. ripatica. & in verſic. vectigalia, in tit. quæ ſint regal. & in c. imperialem, §. ſed nec dñs, de p̃h. feu. ali. p̃ Fed. Itẽ, mercedes, & donationes apparẽt à p̃fato indultu ẽt exceptæ, & re ſeruatæ, & introitus ipſi fuerũt donati quõdã Ioãni Angelo ſancta fe. vt in priuil. ex aduerſo producto & licet dicãt hos
35 fuiſſe permutatos cum bonis alias donatis, † nil refert, ſubrogatũ. n. ſp̃ ſapit nãm eius, in cuius locũ ſubrogatur, vulg. l. ſi eum, §. qui iniuriarum, ff. ſi q̃s cau. Attẽditur ergo principium, origo. per tex. no. in l. ſi donatio, §. ſi ſponſus, ff. de dona. inter vi. & ux. ſubſecuta, inſup Cæſ. declaratione, indultũ non comprehendere bona alteri conceſſa, etiam ſub conditione, proſecuta declaratione &c. verba ſunt clara, q̃ q̃õne non admittũt, l. ille aut ille, §. cum in verbis, ff. de leg. 3. ſed introitus prædicti fuerunt alienati Io. de Ventoſa, ante indul tum: nihil obſtat, ꝙ conuentus non ſit hæres præfati Ioãnis, cum alijs titulis habilibus in proceſſu deductis ſit domi
36 nus, & poſſeſſor. Sufficit. n. bona prædicta ſemel ab † indultu excluſa fuerint, q̃a ſic perpetuo remanẽt vt dicit And. in c. 1. §. quin etiam epiſcopum, vel Abb. & in c. 1. §. penul. q̃b. mod. feu. amit. & ibi dicit Bal. ꝙ omnis excluſio, mors eſt: & ſi demum ad regẽ p̃uenerint, non debent reſtitui indultato. Ita decidit And. de Iſer. in c. 1. in fi. de vaſ. decrep. æta. Nec militabit, ꝙ non appareat Io. de Ventoſa ſuperſtite tempore
37 publicationis indultus, † quia præſumitur uiuere vſq; ad annos 60. l. hæreditatum, ff. ad leg. Falc. imò vſq; ad centum, per tex. vulg. in l. ſi C. de ſacroſan. eccl. & hæc præſumptio vitæ, transfert onus probandi mortẽ in aduerſariũ, ut not. Bar. in l. 1. §. ſi dubitetur, ff. quemad. teſta. ape. & ſimiliter cũ Ioã.

de Ventosa fuerit dñus, & possessor, præsumit durare. Bar. in l.quidā in suo, ff.de cōd.inst.& tex.cū ibi no. in l.siue possidetis, C.de prob. Actrix contrariū non ꝓbauit, ergo &c. vnde patet Ferdinandum fuisse rebellem, & sic suis successo-
38 ribus nullum ius competere. Et minime suffragari † potest fideicōmissum pp ꝓhibitā alienationē, arg.no.in l.imperator. ff.de fideic.libe.& not. Alex.in consil. 23. vol.1. quia hæc prohibitio facta apparet fauore hæredū institutorū, ne dissiparent, vt in ea est videre, & in casu cōtrario non fuit contēplatus testator certā ꝑsonā, siue eius familiam, vt not.in l.fi-
39 liusf. §.diu. ff.de leg.1.& sic seqˀ, † ꝙ prohibitus alienare ob sui fauorē, delinquendo, habet fiscū in successorem. Ita Bar. in l.siquis in tantam, vers. debes scire, C.vñ vi. Alex.cons.88. ver.4.vol.3.& no.Dec.ī reg.furiosi, ff.de reg.iur. Itē in casu p-
40 senti non est ꝓhibita alienatio † simpliciter, sed per contractū duntaxat inter viuos, ut aperte in uerbis prohibitionis demonstratur, & in sp ē ibi alius contractus alienationis nō prohibetur, ut no.Bal.& Pau. de Cast.in l. nō solū, §.quærit, ff.de procur. Ex quo seqˀ, ꝙ alienatio p delictū nō includatur, & ꝓinde ꝓdigus ꝓut erant filij, & hæredes præfati quōdam Ioan. Angeli, quibus, vel cui erat inter dictū bonis.li-
41 cet contrahere nequeat, tñ delinquendo alienat, vt per Ias. post alios in l.is cui bonis vers. 7.quæritur, ff.de verb.oblig. & Ripa ibidem, vers. in tex.ibi: promittendo, nu. 153. Et præmissis accedant not.per Imol. in l.si ita quis, §.ea l.ff.de ver. obl.quæ refert, & sequitur Alex.in l. si finita, §.si de vectiga-
42 libus, vers. vel refertur, ff.de dam.inf.qui voluit, † ꝙ prohibita alienatione per contractum, permittatur alienatio alio modo, puta per testamentum, arg.l.verba contraxerunt, ff.de verb.sign.& qđ deterius est, apiretur via fraudibus: nā prohibendo alienationem, permitteretur impune respectu bonorum huic grauato rebellionis crimen committere, ꝙ satis
43 absurdum videtur, vnde si feudum alicui concedatur, cum pacto ꝙ ex sui culpa non posset eo priuari, hoc limitatur nō ꝓcedere, vbi crimen siue culpa consistit in committendo, vt not. Aluar.in c.1.§.porro, qual.oli.feu.ali.pot. Quinimmo dicit singulariter Bal in l.1.vers.12.quæro, ff. de rer. dñi. ꝙ in
44 præmissa † quæst. nullatenus potest remitti id, quod debet

iure

iure personæ,non autem respectu rei concessæ, vt est in casu præsenti, quia hic debebatur fidelitas regi, non ratione feudi,sed ex sua persona,quia vasallus ligius,vt not.And.in c.1.in prin. qual.uasal. iura.deb. fidel.concurrente maxime, cum hic tractetur de bonis regalib.concessis per regem,& si
45 in†feudum non tenerentur,sine tamen consensu regis forte alienari non potuissent,ut di.not.Bal. in l.indicium, ff.de aqua plu.arc. Præterea, dato qd' prohibitio procederet,etiā
46 si delinqueretur,qd' expresse negāt,†non est venendum,q filius quātumcunq; prohibitus vsq; ad legitimā sibi competentē sine onere posset de bonis ꝓhibitis alienare,ut no.in d.§.diu.per text.in l.qm̄ in priorib.C.de inoff.test. qd etiam in dicta prohibitione est reseruatum,vt in testamento prædicto appareret, & per prius alienatū computatur in legitimā, l.Marcellus, §.si res,& ibi notatur,ff.ad Treb. & in l.in 4.ff. ad l.Falc.& per Alex.in consil.3.vol.3.cum simi.& legitima, quæ præfato Ferd.spectabat in bonis patris, excedebat valorem dictorum introituum,ut liquet in processu inter actricem,& Andræam sancta fe,& ideo in hoc prohibitio alienationis nihil operatur. Nec refragaretur,ut prætenditur,fuisse solutum alijs creditorib. vsq, ad legitimā per iudicis decretum,quasi hoc fisco,& concessionario nocuerit,& præsertim cum prætendatur fisco in præfatis bonis ius aliquod nō competere ante conditionem,per not.Bart.in l. post contractum,ff.de don.quia respondetur pluribus modis. Et primo q dicti introitus fuerunt concessi præfato Io.de Ventosa.ante graduationem, imò priusquā alij essent creditores , vnde legitima in eis confusa fuit d.§.si res. & iuribus supra alleg.
47 Si enim †post sententiam est ius quæsitum in re fisco,ita q ad alienari non potest,vt not.Cy.Ang.& Sal. in l.si quis post hac,C.de bon.damn.Bar.in d.l.post contractum.not.in l.rescriptum,ff.de pac.ergo multo fortius post apprehēsam possessionem per fiscum,seu alium de eius mandato. Præterea
48 in crimine†læsæ maiest.statim eo commisso, bona sunt effecta,ita quod alienari, non possunt, & taliter delinquenti est interdicta administratio, l. ex iudiciorum, ff.de accusat. & in l.quæsitum,ff.qui & à quibus, & l.fin. ff.ad l Iul.maie-
49 stat.& hoc maxime procedit in regno, vbi†per ca.bona proditorum,

ditorum,& per c.die Mercurij. ipso facto dominium bonorum transiuit in fiscum, quæ capitula non distinguunt, an delictum sit notorium, & ideo nec nos distinguere debemus,l.de precio,ff. de publ. in rem actio. & sic hoc quoque delictum notorium,cum de eo constet ex actis,quę notoriū inducunt,c.cum olim.de verb.sign.no.Abb.in c.vestra.de co hab.cler.& mul.patent namque prædicta ex supra allegatis priuil.quibus,vt dixi credendum est,vt per And.in c.1.in fi. de controuer.feu. apud pares termi. Nec de fideicommisso
50 †sermo haberi debet,cum hac via actum nō sit,ne offendatur regula,l.vt fundus,cum similibus,ff.communi diuid.agitur enim, vt ab hęrede Ferdinandi, in cuius hęreditatate fi-
51 deicommissum non remansit,nec † ei opitulatur clausula, ad prędicta petens se admitti omni meliori modo, &c. quia hæc clausula non porrigitur ad non expressa in libello. Abb.in c.2.de ord.cogn.& in cap.examinata, de iud.& not. in l.vinum,ff.si certum petatur. Nec in hoc S. consil.vtetur dispositione not.in l.Aemilius Largianus, ff.de minor.at-
52 tendendo † veritatem vbicunque pateat, quia non apparet veritas,vbi conuentus se non defendit, vt not. dicit Claud.
53 de Seysil.in l.j.ff.de offic.asse.quinimò ipsi actrici actio †ad fideicommissum competere non potest, cum non appareat hoc fideicommissum ab honorato fuisse acceptatum, & consequenter ad extraneos non est transmissum,l.quoniam sororem,C.de iur.delib.l.j.C. de his, qui ante apert.tabul l. vnica,C.de caduc.tollen.& not.per Bar.in l.ex facto,ff.de hæred.instit.& tanto magis, cum hæc actrix, quæ vellet forsan fideicommissum acceptare,non est illius fideicommissariæ hæres,vnde postquam prefatæ magnific. Portiæ consultum est per instrumentum cessionis,quod si hos reditus recuperare non poterit, in alijs bonis satisfiet, non conuenit delicta remanere impunita,per l. si ita vulneratus. ff. ad leg. Aquilia & proinde quod deductum est in pœnam, remanere debet,& super alijs ius prætendens gressus dirigat,no.Ang. in l.j.in prin.ff.ad Syll.& sic absoluendus est magnificus conuētus:pro quo potuisset etiam adduci ad huiusmodi priua-
54 tionem bonorum legitime processum fuisse † cum as-

iic alibi & ideo non poterat sic de facto possessio bonorum à se auocari, non præcedente sententia, quia etiam quòd
59 possit dici absque veri prejudicio, ipso † iure priuatus, tamen ante sententiam declaratoriam non potest dominus se intromittere in corporali possessione feudi, nec feudum ad se aduocare absque causæ cognitione, & non facta prius declaratione super priuatione feudi, per capitulum, licet episcopus, de præben. in 6. ita not. dixit Bal. in c. quæ in ecclesiarum, extra de const. & in d. §. calidis. Refert, & sequitur Alexan. in consi. 103. vol. 1. videtur prima consideratione. maxi
60 me cum † omnia iura mundi, disponentia pro aliquo crimine imponi pœnam ipso iure, intelligi debeant, dummodo sequatur sententia declaratoria, alias pœna non posset locum habere. Ita voluit Ioan. Andr. post Arch. in c. pro humani. de homic. in 6. Bal. in auth. qui semel, C. quomodo, & quando iud. & in c. 1. de feu. si cul. non amit. Fel. in cap. cum non ab homine de iu. Ias. in l. si quis maior, C. de transactio-
61 nibus, & sic sequitur, † quod si bona venirent publicanda per sententiam, & non ipso iure, si ante sententiam culpa remittitur, prout in casu præsenti obsecutum indultum, non posset demum ferri sententia. vt dicit Andr. in d. c. 1. de va-
62 sal. decrep. æta. maxime dum ageretur † de re allodiali & nō feudali, quo casu requirebatur sententia priuatiua pro perditione dominij, vt dicit Lucas in l. cum allegatus, C. de re milit. lib. 12. post Andr. in §. si autem dixerit, quo temp. mil. & optime Afflict. in constitutione regni, si dubitatio. & tamen
63 dato † quod esset feudum, non posset rex, vt dixi, absque causæ cognitione ipsum priuare, eo prius non conuicto, vt decidit Andr. in d. §. calidis, & Alex. in suo consil. 124. volu.
64 1. & consi. 103. supra alleg. quibus non præcedentibus † stan dum non erit assertioni cuiusuis principis asserentis aliquē suum rebellem. priuando ipsum bonis, & concedendo alteri, etiam si foret imperator, cum soli Papæ hoc liceat, ita in proprijs terminis consuluit Deci. in suo consi. 409. volu. 3. allegat consilium Pau. de Ca. 158. viso, & examinato puncto & Socin in consil. 127. in præsenti consultatione, & idem consuluit Deci. infinita allegans, respondendo multis motiuis in contrarium adductis, ex premissis, in consil. 514.

 vol. 3.

vol.3. sed quia per ann.30.& plus, in quibus per diuersa tem pora vacaui in officio iudicatus magnę,& vicarię curiarum supremorum tribunalium totius regni,& per alios ann.12. vt regius consiliarius, vsque nunc, prout in præsentiarum similiter in S.regio cons.in quo licet indigne, motu proprio nostri inuictiss.ac munificentiss. Cæs. Caroli V. assumptus fui, nunquam euenit aliquis rebellionis casus in practica, ex quo deliberare potuissem, quid impræsentiarum deciden dum foret, in tanta opinionum diuersitate, ið ne mihi contingeret in hac ætatis grauitate septuagenaria, & plus delira re, a quo in iuuentute me abstinere nixus sum, ideo me remittendum censui religioni, iudicio, & conscientiæ horum excell.patrum conscrip.regentium regiam Cancellariā, qui post huius inclytæ, & fideliss.ciuitatis Neap.obsidionē, multas, & quamplures causas rebellium deciderunt, & obseruantiam ac interpretationem iurium, & capitulorum regni in similibus practicauerunt, & tandem in præsentia illustriss. domini Proregis ac Capitanei generalis in regno don Petri de Toleto, causa ipsa notata per S.regium consilium, & pręfatos D.regentes fuit decisum, præfatum mag.Vrsaiica secretarium fore, & esse absoluendum ab impetitione præfatæ Actricis, reseruatis iuribus eidem, aduersus creditores possidentes bona pręfati, q.Ferdinandi.

Finis Decisionum.

QVAESTIONES EIVSDEM D. Thomę Grammatici.

1 *Creditor secundus si exegit à debitore debitum suum in pecunia, quam per eum habitam consumpsit, an possit anterior creditor vēdicare ipsam à secundo creditore.*

2 *Creditores quando sunt plures, ille est potior, cui primo soluitur.*

3 *Pecunia soluta secundo creditori, est hypothecata primo creditori, & in ea sibi competit hypotheca, vel condictio indebiti, vel condictio sine causa vel ex lege.*

4 *Creditor primus si posset vendicare à secundo creditore pecuniam perceptam à debitore, & iam consumptam, totus mundus esset in litibus*

litibus,& mercatores cessarent,& amitterent commercium.

5 *An habens generalem hypothecam anteriorem, in qua etiam venit pecunia debitoris,si reperit pecuniam sibi hypothecatam,solutam posterioribus creditoribus,& per illos bona fide consumptam, possit eam ab illis aliquo remedio recuperare seu auocare. Istam quaest.sic formauit Ant.de Alex.*

6 *Pecunia soluta in genere,postquam consumpta est,facit extingui dominium ipsius apud quemcunque existens,& impedit vendicationem,quae competebat ratione dominij.*

7 *Primus creditor tunc demum post solutionem reuocat condictione ex lege,quando secundus qui consumpsisset, habuisset ex causa lucratiua.Secus,si onerosa,quia tunc post consumptionem, creditor qui recepit,non potest inquietari.*

8 *Titius obligauit mihi omnia sua bona & demum res aliqua sua peruenit ad Caium,qui eam vendidit,nunc ego primus creditor peto illud precium;an possim,& quo iure.*

9 *Primo creditori non competit hypotheca pro pecunia data secundo creditori per debitorem,quando est bona fide consumpta.*

QVAESTIO I.

1 FVIT diu apud me,& quamplurimos sapientes satis dubia quaestio,si secundus † creditor exegit ab eius debitore debitum suum in pecunia, quā habitam consumpsit,an possit anterior creditor petere dictam pecuniam à secundo creditore, vt eandem sibi restituat,tanquam per prius sibi obligatam virtute instrumenti cum constōne precarij in forma, sub hypotheca, & obligatione oīum bonorum. Super quo dubio licet plures voluissem codices,& membranas,stante varietate opinionū, & haesitando cui adhaerere debuissem, expectabam inter tot varias lites assidue concurrentes in S.regio consi.casum hūc contingere,vt decidit per tot praestantissimos patres communi voto potuisset,prout caeteri supra scripti, sed quia adhuc duobus lustris transactis,à die quo in regno consiliarium assumptus fui,& minime casus successit,& quando contingere potuisset ignoro,ideo arbitratus sum iudicio meo casum ipsum decidere, nec vlterius super decis ipsa morari, quia teste celeberrimo Petrarca. La vita fugge, & non se arresta vna hora. Et la morte vien dietro, à gran gior-

nate, Et le cose presenti, & le passate Mi danno guerra, & le future ancora. Et in primis reperio, quod Afflic. in sua dec. 190. incip. pulchrum fuit dubium, dicit hoc contigisse in personam Magdalenæ creditricis Francisci in cassias cũ Gulierimo, pro cuius Gulierimi conuenti parte dicebatur contra eum agi non posse hypothecaria ad pecuniam prædictam iam consumptam per ipsum, postquam acceperat,
2 per iuris regulam, quod † quando plures sunt creditores vnius debitoris, ille est prior, cui primo soluit: per l. & si non expedit, ff. de bo. autho. iud. pos. quia solutio facta à communi debitore mihi solerti, non retardatur per alium creditorem negligentem in non petendo, per text. in l. pupillus, ff. quæ in fraud. cred. & ibi per rationem, quia vigilantibus; & non dormientibus &c. Pro parte vero contraria in fauorem
3 primi creditoris satis stringere videtur, † quod pecunia soluta secundo creditori, apparet primo loco hypothecata primo creditori, & sic in ea sibi competit hypothecata, vel condictio indebiti, vel condictio sine causa. vel ex lege, vt dicit gl. in d. l. & si non expedit, & Bar. in d. l. pupillus, & in ea. l. & si non expedit, §. 1. & tandem per quinque alia fundamenta Afflict. ipse indultus indumentis excellen. ac præclariss. do-
4 mini Anto. de Alex. tacito auctore vt infra subdam. † concludit, quod si posset primus creditur vendicare à secundo creditore pecuniam perceptam à debitore, & consumptam, totus mundus esset in litib. & mercatores cessarent, & amitterent commercium, & ideo in hoc versatur æquitas S. regij consiliar. vnde in præsenti articulo subdit Afflictus ipse, ita fuisset decisum per S. consilium, in quo tunc pręsidebat dominus Anton. de Alex. Ioan. Baptista de Bentiuoglis, Bartholomæus de Verino, Nicolaus Antonius Orilia, Andr. Mariconda, Anton. de Ianuario, & Franc. de Anna. qui domini consiliarij prædicti cõi voto ita pronunciarunt contra consilium seu allegationes in simili causa subscriptas, & pręsentatas in S. regio consil. per dominos Angel. de Gambil. de Aret. tũnc Ferrariæ legentem, Alexan. de Imol. Francisc. de Aret. Benedict. de Medicis, de Luca, Cicci Anton. Guindacij de Neapol. Troyli de Acciayolis de Firmo: Antonijmet de Alexan. & Nicolai Anto. Orilię, & vltra dec. Affl. præmentionatam

natam reperi, quod prædictus excell. dominus Ant. de Alex. in d.l. pupillus, ff. quæ in fraud cred. in suis addit. quas facit ad Bar. quas integras ego solus habeo ad pennam exemplatas
5 à Bartolis suis. vbi formaliter † dicit fuisse q. de facto, an habens generalem hypothecam anteriorem, in qua etiam venit pecunia debitoris, vt in l. idemque. in fi ff. qui. potio. in pig. hab. si reperit pecuniam sibi hypothecatam, solutam posterioribus creditorib. & per illos bona fide consumptam, an possit eam ab illis aliquo remedio recuperare seu aduocare. Bar. in d.l. pupillus, prima fronte videtur sentire, quod sic, dum dicit, quod si soluitur genus[,] quia perire non potest, non habet locum p eũ distõ supra tradita, & clarius hoc firmat Io. And. referens Iac. de Are. in add. Spe. in tit. de sol. super rubric. in ver. videamus generaliter, an vnus creditor &c. & vide consil. celeberrimorum doct. videlicet domini Angel. de Are. domini Alex. de Imo. domini Fran. de Are. & aliorum, cui me simpliciter subscripsi, qui hoc firmat per verba Bart. hic, quando. s. pecunia soluitur ad numerum, vel quantitas, quæ perire non potest. Sed aduertendum, quod Ioan. Andr. hoc firmat, siue in genere, siue in quantitate sit facta solutio. Sed Bar. in d.l. pupillus tenet contrarium, nisi in eo, quod superest primo recuperanti ex cã lucratiua, soluto eo, quod sibi debebatur. Idem tenet Spe. & sequaces. i. quia idem videntur tenere Bar. & Bal. in l. mater, C. de rei vend. & ita declarat tex. sentiens contrarium indistincte in l. fi. §. si vero hæredes, C. de iure delib. & in l. j. de distr. pig. cum gl. & expresse Io. Fab. inst. de act. §. item, si quis in fraudem, ver. vnum non prætermittam, vbi allegando l. pecuniam, C. de priuil. fisci. videtur expresse sentire, idem esse in pecunia soluta secundo creditori, & per eum consumpta bona fide. quod no. pro q. supra dicta, licet Bal. in d.l.j. C. de distr. pign. in lectu. antiqua, dixerit oppositum, referens q. de facto, & si hoc est verum, ergo idem dici deberet in pecunia, seu quantitate, & in genere soluta, quia nõ potest reddi ratio diuersitatis: illa. n. ratio, quia genus vel quantitas perire non potest, est friuola, secundum Raphael. in d.l. pupillus, vide rationes suas optimas, quia dicit opin. contrariam esse absurdam. & impracticabilem, &
6 facit opin. Raphael. vbi supra, † quod pecunia soluta in ge-

nere,postquam consumpta est,facit extingui dominium ipsius pecuniæ apud quemcunque existens, impedit vendicationem,quæ competebat ratione dominij,l.si alieni, de sol. l.cum fundus.§.seruum tuum imprudens, ff. si certum peta. Ergo fortius debet extinguere hypothecam,quæ est debilior dominio.& hanc partem tenet Io.Fab.inst.de act.§. Item , si quis in fraudem,dicens idem in pecunia , quod in alia specie soluta,dum dicit ita esse intelligendam,l. pecuniam , de
7 priuileg.fisci. † videlicet,quòd tunc demum post solutionẽ primus creditor reuocat condictionem ex lege, quando secundus,qui consumpsisset, habuisset ex causa lucratiua : secus quando concurrit cum suo debito oneroso , quia tunc post consumptionem creditor, qui recepit , nullo pacto potest inquietari.Non obstat l.pecuniam,de priuil.fisc.quia intelligi debet,secundum prædictam , secundum Ioan. Fabr. Nec obstat l.fin.de iur.deliber. quia eo modo debet intelligi si pecunia extat,vel si creditor eam receperat ex causa lucratiua:puta ex donatione,vel condictione propter nuptias, vel aliàs simili , vel quatenus erat vltra suum debitum & ideo text.ibi dicit, quòd primus creditor poterit secundum leges reuocare.i.secundum alias iuris regulas . Non obstat distinctio Barto.hic inter genus,& speciem, quia vel Bartol. errauit,vel loquitur in priuilegiato creditore, reuocante ratione priuilegij, quod non cohæret rei solutæ , sed actioni vel causæ,l.priuilegia,de priuileg.cred.Ita not. distinguitur cum re,vbi non reuocat ratione hypothecæ, certe hypothecata cohæret rei, siue in genere , siue in specie soluta , ideo quando ratione hypothecę reuocatio fit , in hoc membro Barto.non facit distinctionem inter genus,& speciem solutam. Cogita in hac vltima responsione , & sic pro hac parte fuit in facto iudicatum inter dominum Gulierimum de Io monaco,& Magdalenam Castias in S.regio consi.me præsidente in eo,& plus subdit præfatus dominus Antonius de
8 Alex.in simili,Pone † ꝙ Titius mihi obligauit omnia eius bona,& demum res aliqua sua peruenit ad B.ex causa lucratiua B.eam vendidit , nunc ego primos creditor peto illud precium, quæritur an possit,& quo iure,& videtur quod hypothecaria utili,vel in factum,vt ff.eo.l.qui.prior.& ff.de iu

re

re fisc.l.res,§.1.& C.de iure del.l.fi.§.finautem, ff.de bo.auth.iud.pos.l.si non expedierit §.1.arg.contra quod non possum, quia præcium non fuit in obligatione,supra quib.mo.pign.vel hyp.sol.l.quamuis,ff.qui pot.in pign.hab.l.idemq.§.1.ff.de fur.l.qui vas,§.fi.dicit,quod res si non extat in subsidium, possum petere per conditionem vel actionem in factum,vel iudicis officium:ut no.in solutione contrarij, ff.de distr.pig.l.2.qui.por.in pig.hab.l.si prior, quæ leges uidentur contrariæ.Sed si possessor haberet causam onerosam, non teneretur aliqua actione,ut nó.ff.de reb.non ali.l.1.& l.si cum seruum,ff.si cert.pet.Et inquantum inter cætera fundamenta
9 adducta per Affl.in præall.eius dec.ponit quod pecunia data secundo creditori per debitorem,nó competit hypothecis primo creditori,quando pecunia est bona fide consumpta, & nihil allegat.ego tamen reperi Parisium,nunc Card.digniss. ita tenentem, & pro hac parte consulentem in suo consil.69.si iuris &c.ubi concludit per multa iura,& rationes,& cómemorat hanc decis.Affl.palleg. & pariter ex tot iuribus,& dec.sicut coruus Philomelam,imitando,concurro in eadem sententiam,tanquam veridicam,& iuri consonam.

SVMMARIVM.

1 *Promittens se facturum,& curaturum, si fecit quidquid potuit,an sit excusatus*

Iuramentum operatur illam clausulam expressam: se facturum,& curaturum,ibidem.

2 *Promittens factum alienum,cum clausula,se facturum,& curaturum: an si fecisset omnem suum conatum,excusetur à pœna,nu.3.*

5 *Fideiussor qui promisit se facturum,& curaturum sub pœna,excusatur ab ea si fecit quidquid potuit.*

6 *A pœna quis excusatur propter difficultatem,quia difficultas impedit pœnam committi.*

6 *Promittens facere aliquid cum iuramento,euitat periurium,& pœnæ commissionem,si fecit quidquid potuit,ibidem.*

8 *Et licet multi teneant,quòd potest peti pœna,tamen Canonistæ cómuniter tenent,quòd nullatenus committatur pœna.*

QVAE-

Affl.refert, q̄ s̄p ipse de ista q̄one dubitauit, sed bene sibi videbatur, p̄ ista opinio erat satis ęqua, & facta relatione de ea reginali Maiestati p̄ S.regium cōs. fuit dictum, q̄ prædictus Trolius nō molestaret, & in simili casu fuit similiter decisum in personam magn. Io. Bapt. Cicinelli, qui promiserat curare, & facere cum effectu, q̄ eius filius cōsentiret in quodam contractu, & quia conuentus docuit fecisse quidqd potuit, nō fuit aliter molestatus. Et insuper subdit, q̄ casus iste, quasi continuo succedit, & non specifice cū doctores tangūt iō scripsisse uoluit, sed salua eius reuerētia dico, q̄ doctores quamplures luculenter, & specifice casum hunc examinaue runt, & in pluribus, & diuersis locis cumulate scripserunt, sed Affl. ipse iā in decrepita ætate constitutus, uxorem duxit iuuenculam, credens se posse, & uxori, & iurib. satisfacere,
3 sed deceptus remansit † sed q̄ obligans se facturum, & curaturū, possit se ita obligare, & si fecit, qdqd potuit, sit excusatus, quia difficultas excusat à pœna, per l. 2. ff. si quis caut. & no. in l. continuus, ff. illud, §. de verborum obli. & vltra Ant. de But. in c. gēma, de spōsa. allegatum per Affl. addo. q̄ idem
4 plenius tenet ibi, Abb. & facit optima rō † quia licet promissio facti alieni teneat: qn̄ pœna interueni, tamen ex quo promittitur factum, quod non consistit in potestate promittentis, sequitur q̄ faciendo suam diligentiam, & omne id, qđ potest, euitat pœnam, & idem uoluit Abb. in c. significantibus in fi. per gl. ibi. de offō deleg. Frāc. de Are. in l. stipulatus fuero te sisti. ff. de verborum oblig. in §. possum, vbi subdit, q̄ ista opin. est communis, & q̄ in practica seruaretur. Idem te net Fel. in c. ex rescripto. vers. & no. q̄ promittens factū alienum. extra de iureiur. nam talis pœna committitur, dum q̄s promittens fuisset in mora faciendi, ut no. Bar. in l. si duo, §. hæc uerba, ff. de const. pec. & in l. ita stipulatus 7. opposit. 1. partis, ff. de verborum obligat. & Alex. ibidem idem tenet. vnde si interpellatus fecit quidquid potuit, non poterit sibi, bona imputari, si facere ulterius non potuit, & probatur in l. quod te, ff. si certum peta. & ibi Barto. declarat. Hoc idem in simili tradit Abb. in consil. 9. vol. j. videtur fideiussores,
5 vbi consuluit † quod promiserunt se facturos, & curaturos sub pœna, non incurrent pœnam, si fecerunt quod potuerunt,

runt difficultas impedit pœnam cōmitti idem firmauit Bar.
6 in consi.136. Martinus† promisit se facturum & curaturum, ut Bertha contraheret matrimonium sub pœna, & concludit, quod si fecit quidquid potuit excusatur à pœna. Idem consuluit Feder.de Sen. in consil.122. quia sicut promittens† face-
7 re cum iuramento aliquid, euitat periurium, si fecit quod potuit, per gl.in c.ex literis, & in cap.sicut de spon.ergo eodem modo debet euitare pœnę commissionem, & hanc opin.uti communem, sequitur & probat Aret.in consil.143.ex facto proponitur, uersic. uenio igitur ad primum, & istam esse cōmunem opin.inquit Aret.in l.si ita stipulatus, §.possum, ff.de uerborum oblig.& idem consuluit Deci.in consi.113.vol.2. promisit dominus Io. & licet idem Decius videatur cōsuluisse contrarium in suo consi.325.in casu proposito, attamē ibi in promissione concurrerunt alia verba, ut ibi Ias.in d.l. stipulatio ista, habere licere, uidetur esse in eadem opinione
8 ibi, uers.sed iuxta hoc cadit solennis, ubi subdit,† quod si casus accideret, ipse consuleret quod possit peti pœnæ licet omnis diligentia adhibita foret. fatetur tamen, quòd Canonistæ tenent contrarium opinio.& quòd pœna nullatenus committatur, tenet Th.Ferracius in cautela 43. anno præterito, &c. dando cautelam adhibendi diligentiam, & idem consuluit Gozadinus in suo consil.27.in causa conductorum, & idem Dec.in consil.37.nu.8.in 2.vol.& plenè nouissime Paribus nunc Cardinalis dignissimus in suo consil.76.ser Sergius.in 3.vol.& hanc sequor opin.tanquam veridicā, & iuri cōsonā.

1 *Iudex promittens impunitatem delicti delinquenti, si delictum ipsum fatebitur, an teneatur talem promissionem obseruare.*
2 *Iudex prohibetur à iure remittere pœnam corporalem delinquenti, cum ad solum principem spectet id facere.*
3 *Iudex potest punire delinquentem, non obstante securitate sibi data, & ideo si dedit saluum conductum homicidæ, & demum fecit ipsum decapitari, bene facit.*
4 *Iudex licet non teneatur obseruare promissionam impunitatis delicti in foro cōtentioso, attamen in foro conscientiæ tenetur obseruare.*
5 *Papa Alexander tertius promisit impunitatem simoniæ cuidā episcope*

scopo simoniaco, & sibi secrete confesso si idem confiteretur coram Cardinalibus & quia confessus est, ipsum deposuit.

6 *Iudex promittens delinquenti remittere delictum, si illud confitebitur si tamen confitetur illud, poterit ipsum damnare.*

7 *Persona publica tenetur suam promissionem, & fidem seruare cuicunque personae.*

8 *Confessus delictum, poterit suam confessionem reuocare, si in ea sponte non perseuerauit.*

Iudex omnino tenetur suam promissionem impunitatis delicti obseruare, ibid.

9 *Inquisitus, qui ad persuasionem iudicis confessus est delictum perpetrasse, si reuocat confessionem per ipsum factam modo praedicto asserendo fuisse extortam per iudicem, qui confiteri sibi persuasit ab honorem curiae, uel ob aliam causam, & quod poena non timeret, quia ipsum liberaret, alias quod torqueretur, poterit bene reuocare, nec condemnari poterit.*

10 *Confessus delictum ad persuasionem iudicis, qui promisit impunitatem ipsius delicti si confitebitur non poterit, si reuocat confessionem ipsam uirtute talis confessionis condemnari.*

QVAESTIO III.

1 Notabilis, & pulchra quaestio se offert, cuius virtutem hucusque decidere ausus non sum. An iudex habens aliquem inquisitum de crimine in eius fortia, ipsum persuadendo, & inducendo, ut crimen fateretur, quia eidem illud indulgeret, & liberaret non obstante confessione, si demum persuasione huiusmodi inductus delictum confessus est, possit iudex ipsum punire, nō obstante promissione impunitatis eidem facta. Et certe prima fronte uideretur dicendum, iudicem ipsum non arctari ad obseruantiam suae promissionis praedictae, per tex. in c. nō est obligatorium contra praestitum iuramentum, & in ca. in malis promissis, fidem non expedit obseruari, de regulis iuris in 6 maxime, cum sit contra bonum publicum, secundū q malesicia non debent inulta pertransire, l. per omnes, C. de defens. ciuit. l. ita vulneratus. ff. ad l. Aquiliam. Hinc est, quod pacta contra publicam utilitatem, etiam si iuramēto vallata sunt,

sint minime seruari debent, ut dicit Bar. in l. siquis pro eo, ff. de fideiuss. & in l. 1. §. 1. ff. de dolo. concurrente præsertim iu-
2 ris dispositione † per quam prohibetur iudex remittere pœnã corporalem delinquenti, cum id pertineat ad solum principem, per l. fi. in fi. ff. de q. cum ibi relatis per gl. & in l. 2. C. de deserto. lib. 12. l. 2. C. de commerc. & in l. 2. C. ne S. Bapt. reite. Ita dixit And. de Iser. in constitutio. regni, si quis in poste rum, & refert etiam, & sequitur Paris de Puteo in suo tract. sind. in uerbo, tortura, in versicul. est aduertendum quòd iudex, & idem Paris in eo. tract. sind. in ult. uerbo, tortura, in c. sequitur q. quotidiana, sub finem d. tract. & idem ante ipsum tenuit Cynus, in l. præsenti. de his, qui ad eccles. con-
3 fug. & ibi dixit, † quòd possit iudex punire delinquentem, non obstante securitate sibi data, per l. 1. ff. de dol. & ibi subdit Cynus, ꝙ iudex, qui dedit saluum conductum homicidæ, & deinde fecit ipsum decapitari, bene fecit, per gl. in authent. de mand. princip. §. hominibus, & refert idem Paris in eodem tractat. sind. in verbo.: saluus conductus, subdit tamen, quòd alij tenent contrarium, quia debet sibi dari securitas, per l. is, qui reus, ff. de pub. iud. Bald. in l. 1. ff. de dol. & idem tenet Raphael in d. l. præsenti, referendo disputationẽ Oldr. secundum Alb. ibi. & idem tenet Cott. in memo. suis in verbo: dolum bonum, & dicit Imol. in l. is, qui reus, ff. de
4 publ. iudic. quòd licet † non teneatur iudex seruare dictam promissionem in foro contentioso, per id, quod habetur in l. ius publicum, ff. de pactis, & facit gl. in c. cupientes, in verbo, malignantium, de elect. in 6. tamen in foro conscientiæ putat oppositum, quia non licet mentiri, c. 1. 22. q. 2. & ideo dicit mirabiliter Arch. post Vgutium in c. vtilem, 22. q. 2. ꝙ
5 Alexand. Papa III. promisit impunitatem cuidam episcopo simoniaco ei secreto confesso, si idem confiteretur, corã Cardin. quod cum prædictus episcopus fecisset, fuit depositus per prædictum Papam Alexand. nec excusatur à dolo, secundum ipsos, per d. tex. vbi utilis simulatio laudatur: quod videtur procedere, etiam si iudex iurasset non punire, ut d. Paris in d. verb. & tortùra, & in c. quia plerunque, & in c. aduertendum est. ubi dicit, quòd non tenetur seruare iuramentum, maxime homicidæ. & idem citat idem Paris, in verbo, saluus

saluus

saluus conductus. Eandem opin.tenere uidetur Fel.in c.accedens.lo.2.vt lite non contest. & in c. afferte,de præsumpt. vbi refert idem de Papa Alex.I I I. & facit quod not.Dom. post Vgut.& Arch.in c.nos in quenquam in fi.2.q. 1.dicen-
6 tes † quòd iudex promittens delinquenti remittere delictũ, illud confitebitur,ex tali confessione poterit ipsum damnare,& excusabitur iudex à tali simulatione, per prædictum c. vtilem, tamen subdit se uidisse aliquos iudices,qui execrantur talem simulationem. Sed quod teneatur iudex dictam
7 promissionem seruare,† adduco,nam publica persona tenet suam promissionem,& fidem seruare cuicunq; personę, etiã hosti,per doctr.Bart.& omnium in l.conuentionem,ff.de pactis,& ibi expresse Ias.sed iudex dicitur persona publica,ergo &c.& ꝙ quod teneatur iudex dictam promissionem seruare,firmat Iaco.de Belu.in sua practia: causarum crim. in rubr.de q.Dynus in suo tract.de quæstio. ubi admonet iudices abstinere à præfatis persuasionibus in spẽ; sed generaliter interrogent, qui crimen commiserint,per text. in l.1.§. quæstionem habiturus,ff. de quæstio. ubi dicit text. quòd videtur magis extorquentis,& suggerentis, quam requirentis,& facit, l.1.§ persuadere. de seruo corrupto, & l.prius,cũ ibi not.ff.ad Sillan.& sequitur recte intuenti Paris in præallegato uerbo:tortura,in uers.sequitur,q.quotidiana.ubi con
8 cludit, quod potest † taliter confessus reuocare huiusmodi confessionem,si in ea sponte non perseuerauerit.Et ꝙ omnino teneatur iudex dictam suam promissionem impunitatis seruare, consul.Ioan.de Imol.in suo consil.109.uisa inquis. pręfata.ex quo uirtute talis confessionis dolose extortæ nõ poterit condemnari.& faciunt bene dicta Nicol. Mil. in repert.suo,in uerbo,confessio persuasione aduersarij.Idem tenet Paris in eod.tract.in verbo,saluus conductus.Mars.in l. 1.§ q.ff.de quæstio.& in sing.suo.201.in confessum.subdẽs, quod non meminit hoc dictum aliás uidisse,& est singul.& aureum,& quod non tenet talis cõfessio,& tenet idem Marsil.in sua pract. causarum crim.pro qua doctrina facit in arg. tex.not.in l.si supra.de consti.pec.& idem Marsil.in §. post-
9 quam,& ideo si inquisitus reuocat cõfessionem per ipsum factam modo prædicto, asserendo ipsam extortam per iudicem,

cem, qui confiteri sibi persuasit ob honorem curiæ, uel ob aliam causam,& q de pœna non timeret,quia ipsum liberaret,aliàs q torqueretur,& sic dicit. confessionem extortam per deceptionem iudicis, dicit.q potest reuocare, ita firmat Dynus,vt supra admonendo iudices,& idem sequitur Marsi. in l.si quis obrepserit,ff.ad l.Corn.de fals. & in rub.de prob. & idem consul in suo consi.14.& in consi.32.quia iudex,q taliter obripuit dicto inquisito, nihil egit, ut dicit Ioannes
10 de Imol.in prææalleg.suo consil.ubi etiam subdit,quòd† virtute talis confessionis,ita dolose extortæ,non poterit condẽnari.Et ista opinio uidetur uerior,prout refert, & firmat per multa Dec.in reg.ea,quæ,ff.de regulis iuris.Ob cuius præclarissimi uiri auctoritatem,eandem opinionem amplector,mihi uisam ueridicam,& iuri consonam, & magnam æquitatem continentiæ ex præmissis,&c.

Consilia duo eiusdem Dom. Thom. Grammatici in materia foriudicationis.

1 *Consanguinei,& amici citantur in actibus præiudicialibus,dum iudex vult procedere contra inquisitum absentem.*

2 *Citatus eo tunc quod quis est,potest comparere,& dicere,seu contradicere,seu allegare quæ sibi incumbunt, etiam quod alias esset inhabilis ad comparendum.*

3 *Nuncius si simpliciter refert se domi citasse, alis citatio non tenet, sed debet dicere se citasse domi solitæ habitationis.*

4 *Nuncius dum refert citasse quem domi, quoniam ipsum non reperit de persona,debet dicere in relatione cui de domo intimauit citationem,alias non valet intimmatio.*

5 *Nuncius debet citare in domo solitæ habitationis,vbi quis moriatur, cum uxore,& familia,& debet exigere iuramentum à familiaribus, ut quamprimum poterunt notificent citationẽ citato absenti*

6 *Nuncius debet referre perquisiuisse citandum, & non reperisse personaliter,& ideo domi citasse,alias si omittitur talis perquisitio, redditur citatio nulla.*

7 *Qualitas dum requiritur in aliquo actu, necesse est ante omnia de ea constare.*

8 *Cita-*

8 *Citatio si redditur nulla, pariter & contumacia ex ea prouenient.* *Citationis defectus est defectus iuris naturalis, ibid.*
9 *Actus iudiciales nulli, nullum producunt effectum.*
10 *Nuncij relatio est de forma substantialis citationis.*
11 *Nuncij relatio debet esse certa, & clara.*
12 *Nuncij relatio debet fieri iudici, vel actuario, nu. 13.*
14 *Nuncij relatio debet esse scripta per actuarium causæ.*
15 *Annus contumaciæ ad hoc vt bona perdantur per inquisitum, elapso anno ad hoc vt possit procedi ad foriudicationem, intelligitur incipere à die annotationis bonorum, & non à die prolatæ contumaciæ, nu. 16.*
17 *Foriudicatio ad hoc vt fieri, possit requiritur quòd bannum fuerit publicatum per loca publica ciuitatis, nec sufficit publicatum fuisse voce præconia in curia.*
18 *Stylus contrarius, seu consuetudo contraria constitutioni, non potest induci seu allegari, nu. 19.*
20 *Stylus, & obseruantia ad hoc vt seruentur requiritur confirmatio auctoritate principis, mediante sua constitutione, seu ordinatione.* *Iudex quod debeat facere antequam procedat contra contumacem, & ipsum ab omnibus exceptionibus, & iuribus excludat, ibid.*
21 *Defectus in syllaba solemnitatum quæ requiruntur, vitiat in totũ.*
22 *Ex ficta confessione per contumaciam nullam propter inordinatum processum, non potest sequi aliqua sententia.*
23 *Iudex dum vult condemnare absentem, debet considerare an absentia processerit ex metu vel ex conscientia delicti, vel si accusator causam fugæ dedisset.*
24 *Si ex forma statuti nemo in criminalibus debet admitti ad aliqua exceptiones, nisi personaliter compareat, tamen si est citatus clericus, potest implorari officium iudicis vt capiatur informatio qualiter inquisitus est clericus, vel quòd occisus ab eo erat bannitus, & sic poterat impune occidi.* *Si ex forma statuti quis non admittitur ad excipiendum nisi satisdet, poterit tamen implorare officium iudicis, cum officium, & exceptio differant realiter, & essentialiter, ibi.*
25 *Statuto dictante quòd in causa criminali non admittatur procurator ad aliquam exceptionem seu declinatoriam opponendam, sed debeat principalis personaliter comparere, poterit tamen procurator comparere implorando officium iudicis, nu. 26.*

27 *Princeps laicus, & iudex non possunt imponere legem personis ecclesiasticis, quia non sunt, nec esse possunt de eorum iurisdictione.*

28 *Statutum laicorum in fauorem ecclesiæ non valet.*

29 *Iudex laicus etiam de consensu episcopi non habet iurisdictionem in clericum, nec etiam de consensu Papæ.*

30 *Imperator non potest facere quòd clericus committens læsæ maiestatis, puniatur per iudicem laicum, tamen conuentum fuit inter regem regni & Papam, seu Romanam eccl. in inuestitura, quòd rex nullam habeat iurisd. in clericum, nisi ratione feudi, nu. 31.*

32 *Clerici, & eorum bona sunt exempta à legibus imperialibus. nec earum legem pœnalem recipere tenentur, nu. 33.*

34 *Clericus citatus per iudicem secularem, si non declinat forum, debet puniri extraordinarie tanquam transgressor canonis.*

35 *Clericus citatus per iudicem laicum non tenetur comparere, nec contumax reputari potest, nu. 36.*

37 *Clerici comparitio coram iudice seculari non est licita, nec possibilis prorogatio.*

38 *Citatus si non est de iurisdictione citantis, non tenetur comparere. Processus iudicis secularis contra clericum non tenet, ibid.*

39 *Reus licet non possit proponere defensiones suas nisi personaliter compareat, tamen non ex hoc videtur prohibitum, quòd pro eius parte opponi possit de incompetentia iudicis.*

40 *Exceptio quòd quis sit exemptus à iurisd. citantis, potest opponi per quemlibet etiam infamem, maxime quando talis exceptio est notoria, vt quia ex actis apparet.*

41 *Notorium est illud quod ex actis apparet, nu 42.*

43 *Statutum reÿciens exceptionem nullitatis, non reÿcit eam quæ ex actis apparet.*

44 *Clericus citatus per laicum non tenetur comparere, etiam ad allegandum priuilegium clericatus.*

45 *Exceptio incompetentiæ iudicis potest opponi per procuratorem. nume. 46.*

47 *Exceptio nullitatis ex incompetentia iudicis si de ea in promptu appa et, impedit executionem sententiæ. Nullitas ex incompetentia iudicis, est maior quæ possit esse in mundo, ibidem.*

48 *Exceptio nullitatis licet non admittatur contra tres sententias conformes, tamen admittitur quando est ex incompetentia iudicis.*

49 *Defen-*

49 *Defensio quæ constat ex actis, potest allegari quemlibet, etiam inhabilem, vt minorem, & mulierem.*

50 *Qualitas quæ requiritur in aliquo facto ex dispositione legis, vel statuti, non sufficit probari factum, nisi probetur etiam qualitas, nume.51.52.*

53 *Qualitas quæ fundat, & priuat iurisdictionem, debet ante omnia constare.*

54 *Iudex debet esse certus, & non dubitare de sua iurisdictione.*

55 *Lex siue statutum dictans bannimus omnes assassinos, seu latrones, habet locum in illis qui sunt culpati per sententiam, vel confessionem in iudicio factam, vel euidentiam facti, seu legitimis probationibus conuicti.*

56 *Iudex antequam procedatur contra contumacem, debet aduertere quòd si in eo sit aliqua qualitas delictum aggrauãs, quòd de illa qualitate vere constet.*

Inquisitus vt possit foriudicari, requiritur quòd fuerit citatus per iudicem habentem iurisdict. in eum tempore quo ipsum citauit.ibid.

57 *Lex faciens mentionem de aliquo actu faciendo per aliquem, intelligitur, dummodo ille fuerit habilis eo tempore, & non ex post facto, num.58.*

59 *Assassinus quis dicatur.*

60 *Mandatorem homicidij, seu assassinij licet non requiratur pronunciari incurrisse pœnas, de quibus in c. pro humani. de homic. in 6 tamen requiritur quòd declaretur ipsum mandatorem ita mandasse, & illud esse probatum, nu. 60.*

61 *Socius criminis, licet in aliquibus casibus probet contra socium malæ famæ, tamen intelligitur in socio criminis, aliàs non infami ex alijs delictis Statuto extante, in libro mercatoris plena fides adhibeatur pro scribente, intelligitur dũmodo ille mercator sit bonæ fame ibi.*

62 *Socius criminis in casu quo posset recipi in subsidium, quia aliter veritas haberi non potest, tamen quando esset criminosus, non admitteretur.*

63 *Iudex, etiam nemine petente, debet se informare de conditione inquisiti, quando nominatur per sociũ criminis, & si reperit ipsum esse bonæ famæ, talis nominatio non operatur aliquid contra ipsum.*

64 *Testis examinatus parte non citata, nullum facit indicium.*

65 *Talis quis non potest dici nisi fuerit per prius pronunciatus pro tali.*

67 *Argumenta quæ dicantur, nu.68.*

69 *Iudex debebat inquirere de innocentia inquisiti, etiam absentis, nu me. 70. 71.*
72 *Procurator, & informator de defensionibus absentis potest interuenire in causa criminali.*
73 *Exculpatio licet non prosit exculpanti, prodest tamen exculpato.*
74 *Constitutus in mortis articulo non præsumitur mentiri, nu. 75.*
76 *Exceptio declinatoria, quæ apparet notorie ex actis, potest opponi per procuratorem, etiam in causa crimin.*

CONSILIVM I.

INcomprehensibilis Dei suffragio repetito Amē. In cā magn. & venerabilis clerici Pyrrhi Loysij citati ad allegandū causam, quare ad sñiam foriudicationis contra ipsum ꝓcedi non debeat, ex cā contumaciæ, super inquisitione formata p magnam cur. vic. de homicidio, & assassinio, ipso in contumaciā ꝑsistente p anni circulū. Citatisq; igitur ipso Pyrrho Loysio in domo
1 ac ēt eius coniunctis † & amicis, prout de iure requiritur in actis præiudicialibus, dum ꝓceditur contra absentem, vt d. gl. in cle. 1. de iud. & in c. fi. vbi ēt Inn. extra, de eo qui mi. in poss. cau. rei ser. gl. in c. causam, extra, de do. & cont & ibi Io. And. Pau. dē Leaz. in cle. cām. de elec. & ꝓbatur bene in l. si fi nita, §. Iul. ff. de dā. inf. p d. Hos. in d. c. fi. de eo qui mit. in pos. & optime Inn. & Pan. in c. consul. de of. del. Sicq; cōparente mag. Ant. eius fratre, vno excitatis; aduersus citationē prædi ctā sibi, & alijs coniunctis intima tā vt supra, opposuit infra scriptas nullitates, allegando citatione primo loco, factā, & successiue contumaciā eius virtute secutā fuisse, & esse nullā ex plurib. vt infra. Præmittendo ante oīa, ꝙ cū Ant. ipse citatus fuerit ad hoc ad instantiā regij fisci, habet legitimā ꝑsonā comparendi & contradicendi aduersus citationē ꝑdictā;
2 cū eo ipso ꝙ quis fuit citatus, seu † intimatus, sibi cōpetit cōparere, & contradicere q̄ incumbunt, ēt ꝙ aliàs esset inhabilis. doctrina est pulchra Ang. in l. filiusfa. §. ad defendendum, ff. de ꝓcu. & clarius, & melius in l. si suspecta, vers. qn̄ vocatur, ff. de inof. test. & Bal. in l. ij. circa fi. C. de pact. post Inno. in c. cū inter possessorem, extra, de exce. sequitur Mar. Soci.

in

in c.qm̄ frequenter, §.quod si super.extra vt lite non conte sicq; allegantur per ipsum fiatrem infrascriptæ nullitates.

3 Et primo in calce ipsius citationis † nuncius citans, retulit ipsum domi citasse, nec dixit domi solitæ habitationis, prout requiritur ex doctr.Bar.in l.4.§.prætor ait, ff. de dam.inf. & est cōst.regni citationis literæ, & ibi An.de If.Luc. de Pe. in l.j.C.de cur.& statio.lib.12.Et maxime in casu p̄senti in quo nuncius ipse minime expræssit nomen alicuius de domo, cui citationē ipsam notificauerint prout in alia præcedenti citatione obseruauit, dicendo illam intimasse domi eius patris, & idem cōsueuit sp̄ magna cu.ipsa seruare, p̄ut ēt obseruauit in alia citatione super eodem facto emanata contra Federicum, in qua nuncius refert ipsum citasse domi

4 solitę habitationis concurrente igitur iuris dispōne, † vt in citatione domi facta, teneatur nuncius referre, & noīare cui de domo citationem ipsam notificauerit, vt dic.Ant.de But. in c.fi.extra, de eo qui mitti.in poss.refert, & sequit̄ Marian. Soc.in tract.citat.art.17.vers.circa septimam speciē subdens ita seruari de cōsuetudine, prout ēt seruauit ipsa magna cu. in præcedentibus citationibus, & iō non ab re emanauit notorium decretum S.cons.vt exprimi debeat nomen illius de domo, cui intimata sit citatio pro absente, alias citatio ipsa non teneat. Item & tertia nullitas, nam ex dispōne constō-

5 nis citationis literę, † cautū est citationem domi fieri posse dum hr̄i non pōt copia personæ citandæ, qa tunc debet fieri citatio in domo vbi moram trahit citandus cum eius familia, & vxore, recepto tñ iuro à familiaribus, vt quāprimū poterunt notificabunt citato prout est de mente. Bal.in l. diffamari, C.de ing.manumis.in ver.vocitasse, & ideo dum in citatione continentur verba illa, citet & referat in forma, recipiunt interpretationem, vt nuncius perquirere debeat citandum personaliter inuenire, & eo nō reperto citare in domo solitæ habitationis, ita ad literam Bar.in l.4.§.prætor ait.vbi etiam.Alexandr. ff. de damno infect. vbi Alexandr. subdit, hanc esse communem opinionem. Idem voluerunt Anton.de Butri & Abb.in capitu.cum causam, de dolo & contu.

6 † Et ibi subdunt citationem factam non seruata forma circa inquisitionem citandi non tenere, in tantum

quòd tunc sufficiet citatio facta domi, si nũcius facta debitã per inquisitione vt ipsum personaliter citare potuisset, non reperit, de qua perinquisitione nuncius ipse relationem facere debet in calce citationis, non reperisse de persona, & iõ domi citasse. Idem sequitur Dec. magistraliter locutus in c. cõparati. extra, de app. subdens, ꝙ citatio facta domi non tenet, nisi in subsidium. Et ideo pulchre dixit Pau. de Leaz. in clem. causam, de elect. ꝙ omissio talis perinquisitionis ad personaliter citandum, vitiat, & reddit processum nullum. Idem consul. Abb. in suo consi. 84. vol. 2. & plene Alexan. in consi. 2. vol. 3. circa primum. referens ex præmissis annullasse quendam processum. vnde cum nuncius simpliciter retulerit citasse Pyrrhum Loysium domi, nec apparet seruasse formam præmissæ perquisitionis, ideo huiusmodi citatio, relatio, & contumacia inde secutæ, ruunt, & sunt nullæ, ex quo de præmissa qualitate perquisitionis personalis requirebatur ante omnia apparere, ex quo dum in aliquo actu re-
7 quiritur aliqua † qualitas, necesse est per prius de qualitate ipsa constare, vt d. Ang. in l. j. §. si quis neget, ff. quemadmod. test. aper. sequitur Alex. consi. 82. 2. col. 1. vol. & sic data nullitate citationis, redditur contumacia nulla. vt dicit Bald. in l. j. in fi. ff. si quis dic non obtemp. per l. vir bonus, ff. de iud.
8 sol. & ideo vitiata prima † citatione non tenet processus in contumacia factus, ita Bal. in auth. si omnes, C. vt se ab hær. abst. Affl. in const. causas, in 5. not. in fi. defectus. n. citationis, est defectus iur. nat. clem. pastoralis, de re iud. Alex. in l. iuste
9 possidet. ff. de acq. poss. & ideo actus † iudiciales nulli nullũ producunt effectum, dixit Bal. in l. j. C. ne ex del. def. & ideo citatio minus legitime facta, habetur pro nulla, dixit Bal. in l. properandum, §. & siquidem, C. de iud. post Inn. quem ipse alleg. in c. præterea, de dil. & ad præmissorum corroboratio-
10 nem, † adducitur relationem nuncij esse de forma substantiali citationis, vt dicit Barto. in l. hęc autem. §. j. ff. ex quibus caus. in pos. eatur, & melius in l. multum interest, ff. de conditionibus, & demonstrationibus, Phil. Franc. in c. cum parat. extra, de appel. ver. circa quartum. & ibi Præpositus, & quòd relatio præfata vt supra facta sit nulla apparet, quia relatio
11 † debet esse certa, & clara, vt d. Alex. in d. consi. 2. circa primum,

mum,3.vol.& Soc. in tract. citat. art. 13. circa fin. nume. 4.
12 Quod maxime procedit,& quarto, † cum non appareat cui dicta relatio facta sit,si iudici,vel actuario causæ, vt d.Bart. in l.si finita,§.Iulianus,ver.iuxta prædicta quęro. ff. de dam. infect.& ibi Ioan.de Imo.subdit opi.istam Bar.esse veram, & ꝙ eam consuetudo approbauit.& ipsam etiam tenet Sal. in l.præcipimus,§.in his,C.de appel. & ibi Bal. in vers. not. tex.ibi excipere.Ang.in l.cum satis.C.de agr.& cens. Fely. &
13 Abb.in c.quoniam † contra.extra,de probat Et minime apparet relationem ipsam fuisse factam iudici prout requiritur.Ang.in d.§.Iulianus,& const.citationes literæ, ibi dum dr̃ tanti rescribi.Item ruit,& quinto,ex alio,cum non appa-
14 reat relatio ipsa scripta per actuarium cãæ, † nec apparet p̃ qué scripta fuerit,vt dicunt Sal.& Bal.in l.dies festos, C. de fer.& sequitur Alex.in l.j.§.nunciatio,ff.de no.oper.nunc. & Ang.ante eum in d.§.Iulian.& Guid.Papę.in suo consil.36. in fi.ver.3 quæro,vbi subdit,ꝙ relatio nuncij debet scribi p̃ notarium in actis causæ,cum sit de processu,& actis.Idẽ con sul.Abb.in consi.112.& ita seruat ipsa magna cur. prout in eademmet causa seruasse apparet in religione nuncij facta in calce citationis factæ contra Fed.prætensum sociũ criminis,dum in religione ipsa dr̃,ꝙ nuncius retulit mihi Clemẽti copulæ actuario causæ se citasse prædictum Feder. in domo.Circa 6.fuit inquisitus ipse condemnatus ad tertiã partem bonorum suorum,& declaratum omnia eius bona tam mobilia,quam stabilia ad opus Aegij fisci vsque ad anni circulum esse annotanda,& describenda,& tamen nulla fuit facta annotatio,seu descriptio,ad hoc,vt potuisset ad foriud. procedi,ex quo vt possit quis foriudicari, dum per annum
15 †in cõtumaciam perseuerauit,annus ipse numerari debet, vt incipiat à die annotationis bonorum ipsius contomacis, vt d.const.regni,grandis vtilitas. sub rubr. de pœna contuma.in cau.crim.in ver.annotationis.vbi plenè Affl.in 6. no. declarat,& meminit d.constit.dicere,quòd annus ad purgãdum contumaciam datus citato contumacij, incipit currere a die factæ annotationis bonorum,& non à die quo declaratur contumax,& quòd requiritur, quòd dicta annotatio peruenerit ad sui notitiã,ex quo præsumitur peruenisse eo

ipſo quòd fuit citatus perſonaliter, vel in domo, iuxta conſtitu. citationis literæ, & ita etiam firmat ibi gloſ. ſuper d. verſicu. annotationis. & plus ſubdit Afflict. in tantum hoc
16 procedere, quòd † ſi bannitus non haberet bona, tamen curia debet ſcribi facere in actis, quòd non fuerunt reperta bona, & ſic non potuit fieri annotatio, & ſic ſi veniet in faciem, ſeu fortiam curiæ, punietur in corpore, vt in l. 2. ff. de pœn. ita concludit Afflict. in d. conſtitu. grandis, 5. colum. verſicu.
17 ſed quid ſi iſte. Septima, quod poſt contumaciam † contractam, & bannum, & effectum, vt quis poſſit foriudicari, requiritur bannum ipſum publicari per loca publica ciuitatis, vt tenet in ſpecie Andræ. de Iſern. in conſtitu. regni. pœnam eorum. vbi dicit, quod ad hunc effectum non ſufficit publicatio banni in curia voce præconia, ſed debet publicari per loca publica ciuitatis, & ita apparet pluries fuiſſe obſeruatum per ipſam magnam curiam annis elapſis, dum per ſedilia ciuitatis, & alia loca publica, contumaces publicari faciebat, & forbanniebat, & demum ob ſupinam ignorantiam, imò craſſam fiſci patroni id non procurantis, à tanto bono opere dicta magna curia deſtitit. Nec poſſet fiſcus, aut quærulator ſe tueri, quòd interdum in magna curia ipſa non apparent aliqua ex præmiſſis fuiſſe ſeruata, cum attendi non debeat quid interdum ſeruatum fuerit in præteritum, ſed quid ſeruari debeat, vt dicit pulchrè Abba. in capitul. cauſam, extra, de election. vbi ſubdit hoc facere contra fundantes ſe in obſeruantia, ſeu ſuper obſeruantia. Et ſi in aliquo caſu id ita fuiſſet vt prætenditur, potuiſſet procedere, quia oppoſitum, ſeu contradictum non fuit, & nihilominus allegare inconue-
18 niens non eſt ſoluere, maxime cum aduerſus † regni conſtitutio. & Andræ. de Iſern. Euangeliſtam in regno, allegari ſeu induci non poteſt abuſus, ſeu conſuetudo, aut obſeruantia in contrarium ipſis conſtitutio. per text. gloſ. & Andræ. in procem. ipſarum conſtitution in §. cum igitur, in verſicul. conſuetudinibus. & ibi gloſ. idem firmat. Andræ. in conſtitution. in locis demanij. & etiam in præludibus feud. in 6. q. in fi. & ambobus locis expreſſe ſubdit, quòd cõſuetudo contraria conſtitutionibus regni, non tenet, nec ſeruari

uari

uari debet, & maxime cum huiusmodi stylus esset contra ius,& sic tanto magis seruari non debet, cum non teneat,vt
20 pulchre d.Alex.in consil.36.vol.2.Item ad hoc vt stylus † siue obseruantia aliqua sit seruandus,requiritur quòd sit cõfirmatus auctoritate superioris, mediante sua aliqua constitutione,seu confirmatione,ut inquit Alb.de Ros. in dictionario suo,in vers.curia: vbi subdit non esse necesse allegare,q̃ ita seruet curia Romana,& ita seruandum sit, nisi de hoc appareat per modum declarationis & constitutione procedere. idem refert, & sequitur Iason. satis magnifaciendo hoc dictum, in l. prima. C. de summa Trinitat. & fide catholic. Felyn.in capitu.secundo rescriptis,in versicu.stylus, & in capitu.Rodulfus,eodem.tit.& ideo d.Bal.in l.fi.C. quæ sit longa consuet.q̃ practica alicuius curiæ confirmata auctoritate episcopi,aut alterius superioris dicitur stylus,seu ritus.allegat idem tenere Cy.in d.l.2.eod.tit. Et ideo satis pulchre, & prudenter locutus excellens doctor Guliel. Bened. in sua solemni repet.c.Raynutius,de test.in ver.mortuo itaq; testatore,nu 160.in terminis proprijs,quasi prophetando casum hunc,inquit formaliter, quòd antequam iudex contra contumacem ad sententiam procedat, & ipsum conuictum, & confessum de crimine habeat,& ab omnibus exceptionibus ipsum exclusum declaret, super omnia aduertere debeat vt recte,& bene fuerit ordo edictorum,& sic citationum seruatus,& debite executus,p l.4 §.prætor ait.& ibi Bar.ff.de dãn. inf.& l.ad peremptorium,cum sequ.de iud. alias sequi non posset condemnatio,cum nihil sit immutandum ex solenni
21 bus,& sic deficiatur † in syllaba, censetur defectum in tota causa , cum ea quæ sunt de forma, mutari,aut diminui non possint.

22 Ex quo ex ficta † & interpretata confessione ex contumacia surgente per inordinatum processum , nulla potest sequi sententia , & si ferretur esset nulla secundum Bald.singulariter in addit.Specul. in titul.de accus.§.& not. quòd actio.versicul.& not. quòd ibi libellus. & facit quod ipse dicit in l.errorum,in fin.C.de iur. & fac.ign. Ita magistraliter monendo iudices in casu præmisso, & proprie ac si esset regnicola, dicit Guliel. prædictus, & ibi plus subdit, quòd

23 q si reus citatus non comparet, debet iudex† considerare si illa eius absentia fuerit uoluntaria, & metu pœnę delicti se absentauerit, vel si ex alia causa recesserit, quia tunc non debet censeri contumax ex absentia iusta, & excusabili, vt si accusator causam fugæ dedisset, vt pulchre. consul. Pet. de Anch. in cons. 409. probata tanta sæuitia, & ibi loquitur de viro cuius sæuitia uxor aufugit, & demū ipsam de furto, & adulterio, & alijs accusauit. Idq. secutus quærulator puer male præcinctus, & pessime consiliatus, quærelam principaliter aduersus propriam matrem de adulterio cū incestu exposuit, & successiue de homicid. cum assassinio in personam eius patris, ut matrem ipsam dote propria ac iuribus dotalib. priuaret, prout in specie de priuatione prædicta litem mouit in S.R.C. & pertinaciter prosequitur coram domino Io. Martiali causæ commissario, & pariter quærelam de prætenso homicidio exposuit in eadem magn. cur. contra ipsum nobilē Pyrrhum Loysium, necnon contra nobilem Marcum eius patrum maternis eiusdem fratrem, & ipsos ambos in una eademq, citatione citari recepturos copia capitulorum super homic. præfato obtinuit. Quibus citatis dum comparuisset Marchus ipse, fuit careratus, quo audito per ipsum Pyrrhū Loysium cogitauit minime se committere periculo. i. discretioni iud. mag. cur. habentium amplum, & liberum arbitriū procedendi ad carcerem, & ad torturam, non datis defensionibus ob qd' quærulator nouissime nouam quęrelam cōtra eundem Pyrrhum Loysium, de adult. cum incestu inculcauit, ac etiam de assassinio, ut eundem timidiorem reddederet, unde sumus in simili casu cons. Pet. de Anch. qui concludit in præalleg. cons. 409. q talis sententia lata in contumaciam præfatæ uxoris, fuit nulla, cum eius absentia, seu fuga per metum processerit, & sic in proposito nostro ex causa carcerationis prędicti Marci detenti iam per bimestre, & plus, & demum excarcerati ob eius innocentia, & ex eisdemet actis quibus carceratus fuerat absque alijs defensionibus. Si Pyrrhus Loysius ipse expectare debebat, ipse quoq; carceri, vel accedere ad Cæs. prout eius excusator in petitione absentiæ allegauit, & minime auditus fuit, ob q nulliter processum fuit per dictam mag. cur. reiecta petitione absentiæ, &

eundem

eundem contumacem reputando,& ob qđ resultare apparet octaua nullitas,& ualidissimas. Nona,Allegātur acta notoria,fabricata in ea.mag.cur.& ibidem existentia,& iam decisa;& quæ ad maioris cautelæ suffragium reproducuntur implorato insuper officio iudicis,ut ex documentis,& actis in ea decisis,& cum notorio eius decreto, & recusatum fuit, acta ipsa reproducta recipere,sicq. velit mag.cur. ipsa se informare de bullis clericatus,& beneficij ipsius Pyrrhi Loysij, & de decreto remissionis ipsius,alias lato per eandem mag. cur.ad iudicem eccl.Neap. ad quē fuit p.o alia causa remissus per omnes quatuor iudices, etiam cum interuentu fisci patroni,quę acta originalia.& decretum,conseruantur in bācha egregij Massentij de Caro scribæ fiscalis tunc actuarij illius causæ.Ex quibus,& decima nullitate præmissa,declarari debet citationes prędictas, & contumacias subsecutas ex eis esse nullas,nulliusq. roboris,& momēti,ut infra plenius demostrabitur. Et licet acta notoria existentia in curia possint per quemlibet etiam inhabilem allegari, ut infra plenè in iure demostrabitur,fuit tandem officium mag.cur.imploratum,prout nos docet Ang.in l.planè.ff.de pet. her.& ideo
24 si ex forma†statuti in criminalibus nemo debet admitti ad aliquas exceptiones proponendas, nisi personaliter compareat,ꝙ tamen si ille qui citatur est clericus, poterit implorare officium iudicis, ut iudex ipse capiat informationem ꝙ ipse inquisitus est clericus,vel ꝙ occisus ab eo erat bānitus, & sic impune occidi poterat. Idem reperio tenuisse Angel. met.in l.filiusf.§.veterani.ibi,aliud est, ff.de proc.& Bal.in l. 3.vers.sed quęro tunc,C.de acc.Ita etiam singulariter voluit Ias.in l.ubi pactum,C.de transactio.& in l.1.ff.de iurisd.om. iud.& plus subdit Ang.in d.l.planè, ꝙ ipse fuit vsus d.pract. infinitis uicibus & allegat alios quamplures idem tenentes, & maxime:quia ille qui ex forma statuti non admittitur ad excipiendum nisi satisdet, ꝙ tamen potest implorare officiū iudicis cum officium,& exceptio differant realiter, & essentialiter.& ideo uolueret Spec.& Ioan.And.post eum in tit.de
25 instr.ed.§.fi.vers.sed quid si debitor,ꝙ stante statuto†ut in casa capitali non admittatur procurator ad aliquam exceptionem,seu declinatoriam opponendum, sed debeat principalis

-lis personaliter comparere, quod tamen si procurator compareat implorando officium iudicis, proculdubio admitti debet. Idem tenuit Alb. de Ros. post Iac. But. in l. si ff. de pet. her. Idem in omnibus punctualiter reperio tenere Mars. qui multa ex prędictis alleg. in repet. l. vnicæ. de rap. virg. & sic ex
26 supra relatis liquet, q † prohibita exceptione, seu appellatione non impeditur implorari officium iudic. vt se informare debeat de tali exceptione. & ideo aduocatus debet esse cautus in hoc, secundum Ang. Fulg. Mod. in l. nam & post ea, §. si damnetur, in fi. ff. de iureiur. Idem tenet Ang. in l. fi. ff. de pet. her. vbi subdit hoc esse menti tenendum, & q nunquam exeat de momoria. Nec suffragaretur fisco, aut quærulatori ritus magnę cur. vic. quo cauetur, ut clericus citatus teneatur personaliter comparere ad allegandum priuilegium clericatus, & curia ipsa cognoscit de clericatu allegato, nam nō ex hoc non audet ritus ipse vltra procedere, & non dicit, qd si clericus non comparet, possit magna cur. procedere contra ipsum citatum ad ulteriora, & contumacem reputare, cum
27 id minime facere potuisset, ex quo nec iudex laicus, † nec princeps potest imponere legem personis ecclesiast. cum nō sint, nec esse possint de iurisd. laici, nec potest aliquid eis imponi cōtra libertatem ecclesiæ, vt d. Pan. in c. graue, de sent. excomm. & in c. nouit. & in c. quæ ecclesiarum. de const. maxime, quia iurisd. non potest exerceri in non subditum, c. p venerabilem extra qui fil. sint leg. & firmat Fel. in d. c. quæ in
28 ecclesiarum, vers. 3. declar. gl. in c. dudum. de rebus eccles. nō alie. in 6. & ideo non valet statutum † laicorum etiam in fauorem ecclesiæ: quia Canonistæ non concedunt ut laici imponant falcem in messem eorum, ut not. in c. ecclesia S. Mariæ. de const. & tradit Arch. in c. 1. dist. 10. & ideo tex. in c. decimæ, 96. dist. inquit clericum non posse supponi diffinitionibus laicorum, vt late scribit Host. in summa. de iud. §. quæ
29 sit materia, & ibi concludit, quod etiam de consensu † episcopi non posset iudex laicus habere iurisdict. in clericum, ut in c. decernissimus, & in cap. quanto, de iudic. imò & plus etiam Papa minime id facere posset, ut clerici conueniantur, in curia seculari, & si faceret, minime posset eo casu iudex secularis de clericis cognoscere, ita dicit Card. & Abb.

in c.

in c.perpendimus,rep.de sent. excommun.refert,& sequitur Roma. in sing.suo,in verb. Papa, versic.quæro nunquid,ex quo clerici sunt exempti a legibus temporalibus, c.cum ecclesia,extra, de constit.secundum Bald. in c.clericus,de pace
30 tenen.& ideo princeps laicus,imò nec Imp.† nullam habet iurisdict.in personas ecclesiast.nec potest concedere legem, ꝙ clericus committens crimen læsæ maiest. puniri possit p iud.secularem,ita Bald.ubi supra,& hoc quia l.diuina cautũ est: Nolite tangere Christos meos i.clericus,ut not. in authen.de non alien.in princ. idem firmat Andr. de Iser. constit.regni,incip.de personis,sub rubr.ubi cler.in malef.conuen.deb.& alleg.consti.Fed.incip.statuimus.positam sub tit. C.de episc.& cler.& licet illam non loquatur quando cle-
31 ricus†commisit crimẽ læsæ maiest.tamen conuentum fait inter regem regni,& Rom.eccles.inuestitura,ꝙ Rex nullam aliquo casu habeat iurisd.in clericos,nisi ratione feudi,& tenet etiam Abb.in c.cum non ab homine. circa princ. extra, de iudic.& ita de conuentione prędicte in particulari dictat capit.regni,incip.Item statuimus ꝙ clerici,sub rubr.de non trah.cler. ad iudicia secul.nisi pro bonis feud. & l.1. dictum capit.Caroli esse ex conuentione habita inter S. Rom.ecclesiam,& dominum patrem nostrum,& est capit.Caroli principis Salerni primogeniti regis.Et facit bene quòd clericus legem pœnalem regis recipere non tenetur,vt dicit Inn. in c.
32 auditis.in princip.extra,de † in integ.restit.& quòd nedum personæ clericorum,uerum etiam,& eorum bona sunt exẽpta à legibus Imper.dicit Bald.in authent.licet nulla communitas,C.de sacrosanctis eccles.& not.in c.quamquam, de censib.in 6.Pan.in c.2.extra,de immu. eccles. & ideo clerici
33 † leges domini temporalis etiam in eorum fauorem dispo nentes recipere non tenentur,nisi per.ecclasiam Romanam approbatæ reperiantur,ut tradunt Ioan.Andr.& Ioan.Cald. in capit. 1.de not.oper.nunc Innoc.in capit. nouit, & in d. capitul.ecclesia sanctæ Mariæ, Alexand.in consilio 105. in quarto uolum. præsertim, quia personæ ecclesiasticæ non iudicantur secundum leges ciuiles, sed secundum Canones, vt nota. in capitulo quòd clericis, extra de foro competent. & in capitulo clerici, de iudic. & facit dictum

nec in pœnam contumaciæ,& minime obstabit bannum, licet sub nomine laici,cum non teneat,nec ualeat,ut d.Bald. in l.1.ff.si quis in ius uoc.non ierit Alexand.in consil.65.3. vol.& ideo dixit Bal.in l.si quis ex consensu.versicul.deinde not.C.de episc.aud.quòd citatus per iudicem incompetentem,si non comparet, & sit contumax,& ob contumaciam iudex illum ponat in banno,ex hoc non debet timere:quia ex quo acta sunt nulla, tanquam facta coram iudice incompetente,ex illa vera contumacia non orietur, nec aliquis pœnæ effectus. Vndecima nullitas:& urgentissima liquet, nam dum prætendatur ualida contumacia ipsius inquisiti sub colore quòd inquisitus fuit super prætenso assassinio, ut infra, nam cum appareat ex facie citationũ nunquam fuisse expeditam citationem aliquam contra ipsum super assassinio, & successiue nec super assassinio citatum fuisse, sequitur de necessitate,ꝙ citationes super homicidio prætenso, & successiue super adulterio,fuerunt nullæ,& pariter contumaciæ inde secutæ, unde citatis consanguineis ad allegandum causam, quare ad sententiam foriudicationis procedi non debuisset contra ipsum clericum Pyrrhum Loysium, comparuit eius patruus Marcus,unus ex citatis, & præmissas nullitates omnes allegauit,& quæ etiam in promptu per authentica documenta demonstrat, & ultra quòd notorie appareat ex actis eiusdem magnæ cur.denegari non potest quin admittatur,cum ex iuris dispositione omnino admitti debeat, prout singulariter dixit Bald.in l.reos,C. de accus.ubi dixit,
39 †pro licet reus non possit proponere defensiones in causa capitali uirtute statuti , nisi personaliter compareat, non ex hoc apparet prohibitus per alium proponere exceptionem imcompetentiæ iudicis.Idem refert,& sequitur Frã.de Aret. in c.ueniens.extra,de accus.& ibid.Maria.Soc.not.de causis,
40 & ibi subdit,†ꝙ admittitur excusator ad allegandum causas absentiæ iuris,ut quia citatus sit exemptus à iurisd.citãtis:in tantum,quod si exemptio illa patet ex actis, admittitur etiam infamis ad allegandum ipsam,& hoc quia dicitur notorium id,quod ex actis apparet,& in eo admittitur ex-
41 cusator etiam absq; mandato, & quòd illud quod †patet ex actis iudicij,dicatur esse notorium,firmat Innocent.in c.ex insi-

insinuatione de appell. & in c.per tuas de testib.gl.in c.euidentia de accusatio. tex.in c.cum olim de verb. significatio. Ita in materia nullitatis oppositæ, quæ ex actis apparet qđ
42 acta † ipsa inducant notorium, in proprijs terminis tradit Alex.ita consulendo,in cons. 77.vol.2.cons 38.vol.1. Idem tenet gl. sing.in c. significauerunt,& ibi Fel.de test.qui dicit id procedere, quando est conclusum in causa, multo fortius dicendum ergo erit,quando fuit sententiatum in causa, put in casu præsenti,cum super clericatu, & remissione prædicta appareat pronunciatum per decretum ipsius magnę curiæ in alia criminali,eundem clericum remittendo, prout realiter etiam remissus fuit,& ab eadem magna curia ecclesiastica sententiam absolutoriam, de qua in promptu, tanquam innocens reportauit.Et ideo voluit satis no.Bal. in l.2.C.vt nemo priuatus, quòd admittitur quis ad allegandum notorium quod patet ex actis ut supra hinc patet quòd statutum
43 reijciens exceptionem nullitatis, non intelligitur reijcere illam nullitatem,de qua euidenter constat ex actis,p id qđ not.gl.magna in l.vbi pactum.C.de transac.per no.per Inn. in c.1.de offic.vic.ita Alex.in d.consil.77.2.vol Hinc est qđ stãte statuto,ꝙ in aliquo casu nulla possit opponi exceptio, poterit tamen opponi exceptio notoria non obstante statuto.ita consul.Abb.in cons.44.in præsenti.q.2.dubio gl.in c. ex q.vbi Abb.in ult.not.de rest.spol.gl.in l.1.§.1.vers.imperfectum.de tab.exhib. & qđ de notoria nullitate not. Bal.in l.1.ne liceat ter.prouo.Aret.in l.naturaliter, §.nihil commune,6.col.ff.de acq. poss.ꝙ licet præcise realiter exceptio vel allegatio alicuius iuris excludatur,nunquam excludi intelligitur si talis allegatio notoria sit.tenet etiam Cald.in consil.8.in fin.de re.iud.Pet. de Anch. in cons.211.de iure communi in fi.Alex.in consil.113.visis.in 5.vol.Et ideo quando
44 iudex † laicus citat clericum,non tenetur clericus, comparere coram ipso ad allegandum suum priuilegium, ut tradit Arch.in c.2.15.q. 4. super gl.& facit gl.& ibi Dominicus in c.si episcopus.34.dist.Spe.in ti.de citatio.§.contra citamen. in fine.& plene Fel.in c.cum ordinem.vi.col. de rescr.Ita ēt concludit Afflict.in constit. priuilegia in 4. not.hinc dixit
45 Innoc.in d.cap.veniens.de testibus. quòd exceptio † incompetentiæ

petentiæ iudicis in causa capitali opponi potest per procuratorem,& sequitur pulchrè Bald. & magistraliter in l. seruum quoquoque.§.publicè, ff. de procurat. quod subdit esse menti tenendum,& idem reperio in proprijs terminis consuluisse Cast.in consil.1.fol.3.& 4.in ver. sed nec in totum, & in versicu.nunquid autem prædictus,in verb.contrarium, tamen licet nihil de prædictis alleget,sed per optimas rationes se fundat, & idem ante Bald. tenuit Barto. in l. penultima.§.crimen.de publ.iud.vbi formaliter dixit quòd si in causa capitali compareat procurator, & proponat hoc modo,ego dico quòd libellus iste non procedit, seu quòd tu nō es index meus,ista quidem opponi possunt per procuratorem,ex quo non sumus in exceptione,per quam crimen examinatur,& subdit plus ibidem Bar.post Iaco.de Arena, ꝙ si notorium est,exceptionem illam esse veram, procurator admittitur aliàs secus,arg.l. Fulcinius,§.cum actum.quibus ex cau.in pos.ea.& subdit idem tenere Cyn. in l.reos.C. de accusa.& Iac.de Beluiso in quadam q.quam disputauit, & idem
46 consul.Francisc.Tigri.Cyn.& ipsemet Barto.in ciuitate † illa etiam,& addidit rationem aliam, quia quando est notorium,quòd non debet procedi per ipsum iudicem, iudex ipse ex se etiam nemine petente id facere debet,per l.cum maior,§.libertus,& ꝙ ibi no.C.de bo.quæ lib. & quod not. in l. vbi pactum C.de transa.Et sic cum in causa,de qua agit,nulliter fuerit processum ad citationem,& successiuè ad contumaciam,& præsertim ob clericatum prædictum, de quo, vt dictum suprà fuit,constat per acta notoria, & decretū ipsiusmet magnæ curiæ,apertissimi iuris est, ꝙ nulliter hucusque
47 processum est,& omnia acta † sunt nulla,& de hac nullitatis exceptione ex eisdem actis ipsius magnę curiæ liquet, quo casu ēt si esset lata sententia impediretur eius executio, maximè dum non requirit altiorē indaginem,sed in promptu liquet ex ea,vt tradit Bar.in l.4.§.condemnatum.ff.de re iud.Bal.in auth.quæ supplicatio,C.de prec.impe. off. & in l. vnica.C.ne lice.vnic.sibi ius di.Aug.in l.falsam. C. si ex fal. instr.& intantum,ꝙ in mundo non posset esse maior nullitas,quàm incompetentiæ iudicis,vt dicit Gul.Bened.in repe i .c.Raynutius.in vers.mortuo itaque testatore.num. 212. &

 ideo

48 ideo licet contra tres † sententias conformes non habeat lo cum exceptio nullitatis,per cle.primam,de re iud.tamen illa nullitas quæ insurgit & procedit ex incompetentia iudicis admittitur in quacunque causa etiam ciuili, & recipitur antequam tres sententiæ licet conformes exequantur. Imo impedit illarum executionem,vt tenet gl.sing.in cle.1.in fi. de sequestr.poss.& fruc.pro qua est bonus tex.in l.scire oportet.in fi.ff.de execu.tut.& in l.fina.C.si à non compe. iudic.& tenet Bal.in l.exceptionem circa fi.C.de prob.Dec. & Mod. in c.ex parte.de offi.deleg.Bal.in l.si quis filio.§.ꝙ si quid.ff. de iniust.rup.& irri.testa.Alex.in l.de pupillo.§. qui opus.ff.
49 de no.ope.nun.Nec reputo omittendum, ꝙ in † defensione quæ notoriè resultat ex actis,quilibet,etiam inhabilis vt minor & mulier censentur eo casu habiles,vt no.Iun.in d.c.veniens.de accus.Ang.in l.filiusfa.ff.qui satisd.cog.Lud.in d.l. de pupillo.§.si.procurator.ff.de no.ope.nun.Pau. de Cast. in l.exigendi.C.de procu.cum quando quis venit ad defensionem eius quod patet ex actis,talia dicuntur notoria,vt d.Inno.in d.c.ex insinuatione.de appel.Ang.in l.filiusfa. præalleg.& in l.si vnus,§.pactus.ff.de pact.Nec omitto satis ad propositum,ꝙ quando ex forma legis,vel statuti procedi potest contra aliquem reum contumacem ad condemnationem, tunc admittitur procurator.ita Cy.in l.reos.3.q.C. de accus. vbi subdit,ꝙ ita consuluit Dy.super hoc.& idem voluit.Iaco.de Are.in l.inter accusatorem.ff.de pub.iud. Io. Andr. in addi.Spe.in tit.de procu.§.j.ver.Item ꝙ ex causa.Io. de Imo. in §.actio.de pub.iud,Alex.in consi.116.animaduersis,2.vol. & plene Marsi.in sua pract.causarum crim.circa medium, & in consi.60.sermonem rectum.Item poterit, & aliter respõderi ad prædictum ritum magnæ cu.dum dictat, ꝙ clericus citatus per eandem teneatur personaliter comparere, & curia ipsa cognoscet de suo clericatu, sed cum magna cu. ipsa diu est ꝙ in alia causa criminali cognouit de clericatu suo, & ipsum remisit vt supra dixi ad archiepiscopalem curiam Neap.tanquam clericum & beneficiatum,vt decretum super hoc cantat,sicque non est opus noua comparitione nec cognitione clericatus super eo,quod iam plene cognitum, & sententiatum fuit,maxime cum stante statuto, vt in aliquo casu

casu nulli possit opponi exceptio, non intelligitur prohibita illa exceptio, quæ patet ex sententia & sic ex decreto remissionis ipsius magnæ cur. Ita voluit Ant. de But. in c. cum Bertol. vers. 5. casus de re iud. Cald. in cons. 8. de re iud. Bald. in l. si non sortem, §. 1. vers. sed quid si instrumentum dicit, ff. de cond. indeb. Aug. de Are. in l. si. ff. à quibus app. non licet. Dec. & Mod. in c. ex parte; de off. deleg. Nec poterit in aliquo obesse figuratio prętensi assassinij absque colore; & sapore;
50 cum de dicta qualitate assassinij † tribuentis iurisd. eidem magnæ curię, debebat ante omnia constare antequam processisset ad citationem, & successiue ad contumaciam, & vbi
51 lex † vel statutum requirit aliquid cum certa qualitate non sufficit probare illud, nisi ét & qualitas illa probetur, l. Fulcinius §. ait prætor vbi Bar. no. ff. ne quid in loco publ. l. Fulci. §. cum hoc, & ibi gl. & Bar. no. ff. quibus ex causis in possess. eatur, l. prætor §. docere, & ibi no. Pau. de Cast. ff. ne quis eum qui in ius voc. Abb. in c. licet causam, de prob. & no. Io. And. in c. pro humani, de homicid. in 6. in nouell. vbi subdit respectu qualitatis non probatę se de facto euasisse quendam prælatum à pœna imposita de iure prælato facienti assassinari Christianum, & ibidem est tex. nam ibi bene fuit probatum, ꝙ prælatus fecerat assasinari qnendam hominem, tamē non fuit probata dicta qualitas ꝙ ille erat christianus, & ex hoc euasis illum prælatum. Idem sequitur Bald. in l. si quis non dicam rapere, C. de episc. & cle. Alex. in consi. 1. viso processu, in 3. vol. & in consi. 172. vol. 2. visis &c. & idem Alex. in cons. vlt. viso processu, vol. 2. in consi. 41. visis, vol. 4. Deci. in consi. 13. vol. 1. & istam regulam ampliando, dico procedere, etiam si ageretur de interesse publico, vt dicit Abb. in c. licet causam de prob. & hoc ex dicto Cyn. in l. ij. de prob. nam ibi agitur de vtilitate publica, vt delicta puniantur, tamen absoluitur reus, si de qualitate deducta non apparet, quod procedit etiam si reus confiteretur delictum sine qualitate, quia non poterit puniri. Ita Ioan. Andreæ. in rubr. de accusatio. Roman. in consil. 167. Accusatus Anto. Signor. in consil.
52 10. Maxime quia qualitate † illa non probata non diceretur legitima probatio, secundum Iacob. de Aret. & Cyn. in d. l. ij. C. de probatio. Ioan. Andræ. in additio. Specu. in titul.

de accus.& inquisitio.in rubr.gl.in l.eum actum,ff.de nego. gest.Bar.in l.denunciasse,§.quid tamen,ff.de adult.Bal. in l. j.C.qui accus.non possunt,& in l.edita.in rep. C. de edend.
53 Concurrête præsertim qualitate † ipsa,quæ fundat,& priuat iurisdict.de qua ante omnia plene constare debet,vt in l.2.§. si dubitetur,de iud.& ibi doc.& maxime Bal.& in l.si quis ex aliena,eo,tit.Bar.& Bal.in l præscriptione,C.si contra ius vel vtil.pub.& in l.2.ff.si quis in ius voca.non ier.Abb.& Cano.
54 in c.super literis,extra de resci.nam iudex † debet esse certus,& de sua iurisd.non dubitare,d.l.2 §.si dubitetur, & in l. is qui,de acq.hæred.& ibi doct.communiter,& ideo facit quod magistraliter dixit Bald.in l.j.C.de heredib. instituen. quòd si iudex vel lex dicit,bannimus omnes latrones vel assassi-
55 nos, tunc ita demum pœnam † & effectum banni patiuntur aliqui,si sunt de tali facto inculpati per sententiam , vel per confessionem in iudicio factam: vel per euidentiam facti,vel legitimis probationibus conuicti de latrocinio vel assassinio,sicut de infamia,& excommunicatione , & sic vt iudex laicus possit punire clericum assassinum,debet intelligi, vt qualitas assassinij probata appareat, & concludenter ex præmissis,& maxime per Ioan Andr.in d.c.pro humani , & ideo dixit satis ad propositum præsentis casus Guliel Bened. in d.cap.Raynutius.fol.368.in vers.mortuo itaque testato-
56 re,in versicu.5.aduertere debet † iudex , vt antequam pronunciet contra contumacem, quòd si in eo sit aliqua qualitas delictum aggrauans,quod de illa qualitate vere constet , quia licet statutum fingat contumacem pro confesso quo ad actum principalis criminis, puta homicidij , vel fornicationis,non tamen fingat qualitates principale delictū aggrauantes,imo opus est eas vere probare ita concludit prædictus excellens docto.Et si diceretur ex aduerso, quòd licet à principio nihil fuisset probatum de prætenso assassinio , attamen postmodum inde ad octo menses quidam Matthæus de summa scelestissimus criminosus, & per viginti homicidia,& alia atrocia delicta ad vltimum supplicium condemnatus , certo modo interrogatus in tortura, nullis existen- 57
tibus indicijs contra ipsum de homicidio prędicto , depofuerit

fuerit de prætenso asſaſſinio, licet minime concludenter, vt audio, aſſerendo ſibi, & ſocijs fuiſſe factam promiſſionem vnius rozeni, ſeu equi pro quolibet, id quidem nihil pro nunc obeſſet poſſet eidem clerico inquiſito quo ad annullationem citationum contumaciarum, & banni, quæ nullæ ſunt, antequam de aliqua qualitate aſſaſſinij prætenſi appareret, ſeu dici potuiſſet appareret quę qualitas probata tribueret iuriſdiction. eidem magnę curiæ in ipſum, ex quo vt poſſet procedi ad foriudicationem, requirebatur probari quòd inquiſitus fuerit citatus per iudicem habentem iuriſdictio. in ipſum citatum, aliàs non tenet citatio, nec proceſſus, l. iiij. §. condemnatum, ff. de re iudica. & tamen nulla nedum qualitas, verum nec ſcintilla figurati aſſaſſinij tempore dictę citationis, & contumaciæ inerat, in qua potuiſſet fundari iuriſdictio. iudicis laici in clericum. & inde eſt quòd nulla citatio fuit expedita ſuper prætenſo aſſaſſinio, & ſic data nullitate citationis ſuper homicidio prætenſo, & ſucceſſiue contumaciæ, prædictum bannum redditur nullum, ſecundum Bald. in l. prima, in fin. ff. ſi quis ius dicen non ob-

57 temper. Sicut dicimus in ſimili, quod quando lex † facit mentionem de aliquo actu faciendo per aliquem, intelligitur dummodo ille ſit habilis ad illum actum eo tempore, & non ex poſt facto, vt plenè per Dyn. in regul. non firmatur, libro 6. facit l. ſi filius, §. in eius, ff. de teſt. & in l. ſi minor, ff. de ſeruis exportan. & ideo dicit Angel. in l. quod dicitur, ff. de acquirenda hæredit. quod ſententia lata per carentem iuriſdictio. non confirmatur per ſuperuenientiam iuriſdictio. ſecundum Innocen. in capitu. prudentiam, de offic. de. leg. in gloſ. incipien. quid ſi iudex. Idem Angel. in l. obſeruare, §. fin. ff. de offic. proconſul. Bald. in l. fina. x. fin. C. de appellatio. vbi dixit, quod ſi teſtator legauit alicui, veſtes ſuas, intelligitur de veſtibus quæ erant ſuæ tempore teſtamenti, & non de ſuperuenientibus, vt de acquiſitis poſtea, l. ſi ita; ff.

58 de auro, & argen. lega. & ideo ſubdit, † quod legatarius tenebitur probare, quod tales veſtes erant teſtatoris tempore teſtamenti, quia eſt fundamentum intentionis ſuę, per dicta l. ſi ita. iuncta regula l. eum actum, ff. de negocijs geſtis, & ſequitur Ludouic. in lege ſciendum, ff. de verbo. obl.

verb.obl.in addit.& in l.illa,eo.tit.Et sic ista nullitas banni, nulli dubium ꝙ etiam per procuratorem allegari potest, & pariter iniustitia banni in causa capitali,cum ventiletur seorsum à delicto,& sic causa principali,ita pulchre Angel. in l. sicut,§.si procurator,C.quib.mod.pig.vel hypot.sol. & Fran. Curt.in suo tract.de test.in 28.conclu.Et circumscriptis præmissis absque veri prçiudicio vereor, ꝙ quærulans adhuc ignoret quis dicatur assassinus,vt ex tenore expositionis suę
59 querelæ demonstratur:cum is dicatur assassinus † qui precio accepto,vel aliqua pecunia ad maleficium committendum inductus est,l.Cice.& ibi Barto. ff. de pœn. & consulu. Alex.in consi.166.vol.7.attamen dato absque veri præiudicio,prædictum q.Matthæum de summa fuisse assassinum, prout se asseruerit,& sic aliqua promissione motum fuisse ad suscipiendum mandatum alicuius in d.homicidio interuenire:attamen antequam probetur de mandato prædicto a quo factum sit, & qui dictum Matthæum promissione aliqua induxerit,non habent locum pœnæ d.c.pro humani. & plus tenent Archid.Ioan.And.& omnes ibi communiter, ꝙ
60 quamuis non requiratur prononciari † ipsum mandatorē incurrisse pœnas,de quibus ibi in text. tamen requiritur ꝙ per iudicem contra dictum mandatorem declaratum sit ipsum mandatorem ita mandasse,& illud esse probatum, per id quod habetur in c.inquis.post principium,& in c. cum secundum,de hær.in 6.& not.per Bal.in c.1. de feud sine cul. non amit.& in auth.atqui semel,C.quomodo, & quando iudex.& in l.si quis maior,C.de transactioi.ta ex præmissis formalibus in particulari consul.Alex.in d.consi.166.7. vol. ꝙ maxime procedit in ipso Matthæo tot reiteratis ac infinitis homicidijs,& alijs delictis atrocibus conuicto, & confesso, ex quibus suas miserabiliter luit pœnas, & vltimum supplicium
61 passus est.hinc succedit ꝙ licet in casibus † exceptuatis socius criminis probet contra socium malæ famę,tamen id habet locum in socio criminis alias non infami ex alijs delictis,per id quod in simili dixit Sal.in l.in iudicio, ff. de accus.vbi dixit quòd stantē statuto quòd de damno dato stari debeat iuramento damnum passi, quòd tamen si damnū passus erit infamis,eo casu eius iuramento stari non debet,
ita

ita d.Ang.se in facti contingentia consuluisse pluries, dum sibi casus occurrisset.& sic per hanc doctr. Ange. reperio ita in proprijs terminis consul.Marsil.magnum criminalistam, in suo consi.74.vol.1.vbi formaliter dicit,ꝙ licet aliàs in aliquibus casibus stari debeat dicto socij criminis,id intelligẽdum est de socio criminis,alias non infami ex alio delicto, per d.doctr.Ang.in d.l.qui in iudicio, quam reperio similiter relatam per insignem Ant.Cors.Siculum in sing.suo, in verbo integer.ad corroborationem cuius rationabilis opin. ego sum solitus adducere,quod satis no.dixit Bal.in l. cunctos populos,C.de sum.Tri.& fide cath.quòd stante statuto, vt libro mercatorum,plena fides adhibeatur pro scribente, id locum habere intelligendum est,dummodo mercator ille,de cuius libro agitur,non sit alias infamis vel suspectæ vitæ.Idem tenet ipse Bal.in l.Cassius,vlt.col.ff.de senato. vers. vlt.quæritur si libro mercatoris refert,& sequitur Ias.in rep. l.admonendi fol.117.ff.de iureiu.vnde cum prædictus Mattheus ex tot inculcatis, & reiteratis homicidijs ad mortem condemnatus & diuisus in frusta miserabiliter interierit per sententiam magnæ cor.quis ergo eundem adeo grauissime criminosum,plusquam infamem vilissimum, & abiectum non reputauerit,vt processus diuersi in eadem curia cantāt? vnde infertur,ꝙ cum ipse Matthæus & demum Io.Ant.alius pretensus socius,& longe deterior maleficus, similiter vltimo,& eodem supplicio affectus, licet diuersimode ab ipso Matthæo,& non concorde testatus fuerit interuenisse in homicidio prædicto ad requisitionem eiusdem Pyrrhi Loysij, qui ambo,Matthæus,& Io.Ant.tanquam de enormissimis,& infinitis delictis conuicti, & confessi infinitos defectus patiuntur,de quibus iam adhuc in alio seculo rationes reddiderunt,vltra ꝙ se participes criminis fateantur ,dico ꝙ ẽt
62 si essemus in casu in quo aliter veritas † haberi non potuisset,nisi per participes criminis:attamen tales criminosi non probarent.ita satis egregie consuluit Andræ.Barb.in suo cõsil.65.sapienter &c.4.volum.& idem consuluit Socin.in consil.118.visa 1.volum.in verbo,postremo,& subdit quòd sicut plura adminicula ampliant probationem iuxta ea quæ habentur in l.admonendi,ff. de iureiurand.ita plures defectus

annichilant & destruunt eam, quia contrariorum eadem est disciplina, & quod operatur propositum in proposito, id operatur oppositum in opposito, l. si vt proponis, C. de nup. Idẽ in proprijs termiuis consulendo refert, & sequitur. Marsi. in consi. 102. nu. 12. quod maxime procedit in casu pręmisso, in quo inculpatur clericus ipse Pyrrhus Ant. nobilis, & optimæ famæ, & vitæ. Hinc dixit magistraliter And. de Isern. in const. regni, si damna. qui euangelista in regno dicitur, ꝙ dũ
63 † particeps criminis nominauerit alium in socium, iudex debet inquirere, & se informare de cõditione, & fama ipsius nominati, & si eundem bonæ famæ comperierit, talis nominatio contra ipsum non operabitur quidquam, etiam si plures essent confitentes de nominato, nam eo casu non debet iudex moueri ex sola confessione, sed debẽt concurrere præsumptiones, suspiciones, & argumenta. Nec ad âliquod propositum audio allegatum per mag. magistro fuisse iudice fisci patronum, vt eius moris est, semper ita impertinenter loqui: dum dixit, ꝙ in causa assassinij testes examinati parte nõ citata probant, per allegata per Fel. in c. in noĩe dñi in 5. limit. extra de testib. vereor. n. ꝙ sua magnificentia non vidit Fel. ibi, nec secte senserit cum eo, cum Feli. totũ contrarium ibi dixerit, si recte considerentur eius verba, nam in p̃ceden-
64 ti, col. in vers. collige secundo ex isto text. dixit, ꝙ † testis examinatus parte non citata, nedũ non ꝓbat, sed nec ẽt indicium facit, secundum Bar. in l. maritus, ff. de q. pro quo dic. hic Abb. esse tex. ibi, in verbo, nullius momenti, & subdit, ꝙ imò ẽt si iudex procederet ex officio, necesse esset vocare partem, contra quam procedit. Ita singulariter di. Io. An in addit. Spe. in ti. de teste, §. nam tractandum, in princ. dicens ita voluisse Guid. de Suz. in l. iurisiurandi, C. de testi. & demum in d. versi. 5. limita. dicit hæc intelligi, nisi esset casus in quo lex vel statutum non exigeret plenam probationem, sed cõtentaretur solis argumentis, quia possent tunc testes recipi sine citatione partis. Ita Hostien. & Lap. in cap vnico. de homicid. in 6. vbi etiam Domin. subdit per hoc limitari istum text. Sed aduerte, dicit Felyn. quia tenendo, quod dixit supra in prima ampliat. ista limit. non est vera, secundum dominum meum hic, qui fuit Francisc. de Aret. pro quo facit,
quia

quia uidetur quòd etiam præsumptio debeat probari per idoneos testes,& legitime,ut traditur per Bart.in l.fi.C.fam.erc isc.quia hic concurrit duplex specialitas circa idem,contra l.1.C.de dot. promis.Item est etiam aduertendum, & bene, ꝙ Host.qui originaliter hoc dicit, non firmat pedes, sed loquitur per dictionem forte,seu forsan,dum formaliter dicit quod forsan propter periculum ualebunt testes recepti parte non citata.idem dixit Dom.in d.c.pro humani vbi subdit post Host.& Bald. ibi.qui idem dixerunt hæc uerba, & pro tanto non dixit testibus,sed dixit probabilibus argumentis, & debet tamen iudex attendere qualitatem personæ infamatæ,& alias circunstantias. Et minime uidetur suffragari, quòd text.in d.cap.pro humani.dixerit probabilia argumenta sufficere.Nam dico,quòd dicitur de dicto delicto constare per probabilia argumenta,quande de eo constaret per iudicia indubitata. Ita dixit Fel.in c.afferte,in versi. 3.limitat. extra de præsumptio.pro quo adducit quod uoluit Roman. in l.excipiuntur,ff.ad Syll.per l. sciant cuncti. de probatio. quòd id,quod dicit ibidem Bald.in verbo,particeps,quòd ex multis indicijs simul iunctis resultet plena probatio, etiam ad quem criminaliter condemnandum,debet intelligi,si talia indicia essent indubitata.Item considero esse aduertendum, prædicta uerba esse intelligenda circa cognitionem delicti,& dum de ipso delicto cognoscitur per eius iudicem competentem ordinarium,sed in casu,de quo agitur,sumus coram iudice laico,qui vult cognoscere de clerico,& qui nō potest esse alias iudex competens,nisi per prius probata fuerit qualitas assassinij, de qua ante omnia plenè constare debet,vt supra clarius demonstratum fuit in iure,& si aliter dicere vellemus, esset absurdissimum, quia concurrerent duo specialia circa idem, uidelicet,quòd probabilia argumenta sufficerent ad cognoscendum de delicto prædicto, & etiam ad puniendum.Item, quod probabilia argumenta sufficerēt ad fundandum iurisdict. iudicis laici contra clericum,ut possit de eo cognoscere, quæ duo specialia circa idem concurrenda non sunt, quia contra dictam l.1. C. de dot.pro-
65 mis. Nam non † potest dici,quòd quis sit talis,nisi per prius fuerit pronunciatus pro tali,ut dicit Spec.in tit.de instrum.

edit.

edit.§.restat.u ersic.quid si tabell.uersicul.quid si confectum.
Pau.de Cast.in consil.212.omissio ordine in fi.uerbis,in no
uissima impressione Pet.de Anch. in consil. 241.per prædi-
cta,circa fi.Soc.in consil.51.uol.1.præst intissime doc. Sicut
et dicimus, ꝙ non eo ipso,ꝙ quis accusatur, est reus,sed qui
conuincitur.Ita tex.in c.fi.in fi.15.q.9.& in c. nonne 8 q.4.
& in c.eorum 11.quæst.3.& in c.laudabilem,ut lite non cō-
test.ita Spec.in tit.de aduoc.§.sequitur,circa princ.Et ideo sa
tis ad propositum dixit Bal.supra allegatus,in d.l.1.ff.de hę
red.instit.ꝙ si lex uel statutum dixerit,bannimus omnes la-
trones uel assassinos ita demum inculpati de prędictis & bā
niti,pęnam bannitionis patiuntur,si fuerint legitimis proba
tionibus conuicti uel inculpati per sententiam, uel confessi
in iudicio de latrocinio, uel assassinatu, & inde succedit, ꝙ
66 licet†non requiratur per iudicem pronunciari mandatorē
incurisse pœnas, de quib. in d.c.pro humani.tamen requiti
tur ꝙ contra mandantem per iudicem declaratum sit man-
datorem ita mandasse,& illud esse probatum,per id,qđ ha-
betur in c.inquisitionis,post principium,& in c. cum secun-
dum,de her.per not.per Bal.in c.1.de feu.sine cul.non amit.
& per eundem Bal.in auth.qui semel.C.quomodo, & quan-
do iud.& in l.si quis maior,C.de transa.ita in particulari cō-
suluit Alex.in consil.167.in 7.uol.idem refert, & sequitur ꝓ
clatus doc.dominus Phil.Probus,in add.ad Ioan.Mon.in d.
c.pro humani, quod maxime concedendum est, cum in hu-
iusmodi casu potest mandans à quolibet priuato impune
offendi ,. & occidi,per iura vulgaria. Et inquantum super
dicatur in huiusmodi crimine sufficere probabilia argumen
67 ta,non uidetur omittendum,†ꝙ argumenta dicuntur pro-
spicuæ præsumptiones. ut dicit Innoc. in c. cum in diœcesi.
in gl.in uersic. arg.de vsur.Bal.in margar.in uerbo:argumē-
ta,& alibi argumentum dicitur ratio dubiæ,faciens fidem ꝑ
quasdam circūferentias.Ita dixit.Bal.in l.2.in fi.C. quarum
appe.non recip.& Io.Cald.in c.vestra de cohab.cler.& mul.
Et alibi diffinitur argumentum.quód sit proposito ex aliqui
bus existentibus , resultans ad propositum ostendendum
seu concludendum. Vnde quando plura iudicia,uel plures
propositiones,uel plures suspiciones,vel plures testes,ad vnā
con-

conclusionem ad aliquid probandum copulantur, istud sic copulare, dicitur argumentari, siue argumentum, quod est collatio plurium ad unam conclusionem, ut in l. 3. §. idem Diuus, ff. de testibus & in l. Diuus de cust. reorum. Ita magistraliter inquit Bal. in l. ea quidem, C. de accus. & sic ex præmissis concludo, ꝙ ut habeat locum dispositio, c. pro humani. nedum debet constare per argumenta, sed etiam requiritur, quòd argumenta illa sint probabilia: & sic si recte consi-
68 deret, apparet † ꝙ talia argumenta requisita uideantur excedere probationes ordinarias, quæ in alijs delictis à iure reqrũtur, & nimirum, cũ simus in odiosis, ut iudex laicus cognoscat de clerico in criminalibus, & ideo urgẽtiores, & pleniores requiruntur probationes contra ipsum. Nunc aut redeũdo ad primum propositum, Matthæus ipse socius prætensi criminis, & demum confessus sua prædicta sacerdoti, & bene contritus, parum ante, quam ad eius patibulum, & sic ult. supplicium duceretur, post eius condemnationem corã multis & quampluribus synodalibus testibus declarauit, ex uiginti delictis, & pluribus homicidijs per ipsum confessis ꝑpetrasse, in omnibus ueritatem deposuisse, præterquam de tribus homicidijs, in quibus nullo modo ipse interuenit, nec aliquam notitiam habuit, sed penitus ignorauit, & ignorat maxime dum deposuit interfuisse in assassinio prædicto sub promissione sibi facta cum ita dixerit dolore tormentorum sibi illatorum, & non ꝙ verum fuerit, & ꝙ tã pręfati Pyrrhus Ant. quam ceteri nominati per ipsum fuerunt, & sunt innocentissimi, de qua quidem declaratione, & reuocatione, & tali tempore facta, dum per magnifi. & aduocatum, & procu. pauperum, & carceratorum: fuisset instanter petitum, eandem in scripti redigi pro cautela inculpatorũ, & exculpatorum absentium, antequam morti traderetur, qđ quidem magna cur. ipsa ex proprio officio etiam nemine petente facere tenebatur, & sic veritatem indagare, cum ex iu-
69 ris dispositione † de innocentia inquisiti iudex sollicite inquirere debeat, etiam pro contumacem absente, secundum Bar. in l. absentem, de pœnis, per text. in illo §. fin. per ipsum alleg. dum dicitur iudicem debere quærere defensionem rei ex quadam humanitate, & naturali ęquitate, & facit bonus

text.

tex.in l.diuus de integ.rest.ibi,& si nihil facile immutandũ est ex solemnibus tamen vbi æquitas euidens exposcit, subueniendum est,& consuluit Bar.in cons.98.do.Cy.de.Pistorio de Bononia, in d.41.dubij.& in consil.105.visis omnib.
70 Et ꝙ † iudex etiam parte absente debeat supplere de innocẽtia partis,se informando, ubicunq; potest deuenire ad diffinitiuam sententiam parte absente: tenet idem Bar.in l.1.C. vt quæ desunt adu.etiam si non intersit reip.Bar.in l.amplio rem,in princ.C.de app.& in l.4.§.hoc autem, ff.de dãn. inf. & disp.sua incip.iudex maleficiorũ,& in l.& si non defendãtur,ff.de pę.& in l.1.§.si quis ultro.ff.de q. imò subdit Bar.ꝙ tenetur.ex proprio officio id facere,in authen.at qui semel, C.quomodo.& quando iud.ibi:perquisita ueritate,& ideo dixit Ias.in l.2. C.qui testa.fac.pos.ꝙ si iudex ex mero officio non obstante,quod quis sit habitus pro confesso,nec obstante,etiam quòd sit cõclusum in causa, non solum potest,imò tenetur assumere informationem innocentiæ absentis, per iura præalleg. quanto magis debet admittere,quando comparet tertius excusator p ro tali absente. Idem refert,& con-
71 suluit Bar.Cassand.in consil.1. quòd † teneatur iudex ex ꝓprio officio se informare de innocentia inquisiti,licet absentis,& etiam minime petente,sequitur Paris in suo trac.sind. vbi multa allegat in versic.tortura,in c.an stetur dicto torti, in versic.iudex maleficiorum,nu.29.30.vbi pulchre & loquitur in regno,in quo sumus,& idem dixit Ioan.de Imol.in c. veniens,refert, & sequitur consulendo Marsil. in consil.60. sermonem rectum.Et ideo voluit Ioan.de Imo.in c.veniẽs. extra de acc.quem ibi refert, & sequitur Io. de Anania. vbi
72 dicunt omnes doctores tenere † quòd in causa criminali potest interuenire procurator,& informator, seu instructor de defensionibus absentis, quia etiam iudex tenetur ex se ipso informare,per d.l.& si non defendatur, & ideo subdit Io. de Imol.se alias fecisse porrigi capitula iudici, & nominari testes,qui super eius poterant informare iudicem, cum protestatione, ꝙ vellet super eis inquirere veritatem , cum ad id teneatur,etiam nemine petente,& sic hoc non faceret,poterit ei imputari in sindicatu,& per hoc dicit Io.de Imol. se euasisse unum a sentẽtia banni.& idem testatur, & firmat

Ioan,

Ioan.de Anan.prædictum Ioan.de Imo.euasisse vnum à sententia banni in d.c.ueniens.versic.nunquid autem,sequitur consulendo Marsil.in consil.6.num. 24.quod maxime pro-
73 cedit,cum exculpatio † facta per prædictos, licet in eorum fauorem nihil operetur, prodest tamen exculpatis, licet per prius ab eisdem inculpatis:ut magistraliter firmat And. de Iser.in constit.regni,si damna.pro quo facit,cum à communiter accusantibus,quilibet videns se de proximo moriturũ non præsumatur mentiri,aut Deum offendere, maxime eo tempore,quo breui separanda est anima à corpore, & experientia quotidie cõperimus facinorosos tunc temporis ad maximam contritionem & pęnitentiam redactos, ob quòd pulchre refert diuus Hieron. ꝙ facile omnia contemnit, ꝗ cogitat se breui moriturum,& minime se euadere posse exi
74 stimat,& sic asserens † quem constitutum in mortis articulo mentiri,dicere contra verisimile,contra qđ.quis ueniens audiri non debet,secundum Petrum de Ancharano,in consilio.151.visa facti narratione.Nec posset in aliquo obstare dictum Bal.in tit.de pace Const.vers. vasalli.dum dicit,qđ non omnis,qui moritur,est S. Ioan.euangel.quia ex hoc nõ tollitur,quin maior pars morientium non nitatur mori absque onere conscientiæ,ut à communiter accusantibus comperimus,quod quidem validum est argumentum, & non à raro contingentibus,ut in l. certi condictio.§.si numos,ff.si cer.petatur, l.palam, ff.de ritu,nuptia,& leges adaptantur ad eà,quæ frequètius accidunt,l.nam ad ea.ff.de legi.maxime,
75 cum constitutus in mortis articulo,non † præsumatur mentiri: ut dixit Bald.in consil.25. casus,super quo.1.vol.cum nemo præsumatur immęmor salutis æternæ, l.fina.C.ad l.Iuliam repet.c.sancimus,1. quæst. 7. & maxime, dum cogitat breuis eius animam a corpore separari Idem in proprijs terminis reperio consuluisse Marsil.in consilio 109.nu.30. 31.vbi extendit hoc dictum,etiam si fuissent plures socijs criminis,qui inculpassent,& demum exculparent,& Roma. in consil.113.pro decis.& hoc ob not.præsumptionem, quæ est vt quilibet præsumatur bonus, & fidelis, l.merito, ff.pro socio, l. non omnis, §. barbaris, ff.de re militar. Hinc in ciuitat. Mediolani uiget decretum ducale, quòd vltimæ

mæ confessioni reorum factæ sup :r furcis, uel quando uolunt decapitari, standum sit in deli :tis circa socios, seu mandatores, seu auxiliatores in delictꝰ, & talis depositio habetur pro plena, & plenissima probatione. Ita refert, & sequit Marsil. in rubr. de fideiuss. subdens ita uidisse pluries practicari in ciuitate prædicta, dum ibi moram traheret cum illustr. Duce Ioanne Galeatio, tunc duce Mediolani, quod decretū)dicit) habet rationem in se, quia constitutus in mortis articulo, cognoscens sibi de proximo animam à corpore separari, non præsumitur aliqua præsumptione uelle delectare, & mentiri: nam. n. moriens, & sic proximus morti, in eo qđ agit, magis arguit desiderium salutis, quam fraudem, de qua in extremis laborantes non videntur cogitare, sed solum salutem. Ita punctualiter, inquit Fel. in c. in præsentia. de probat. ubi dicit, ꝙ solum imminentia mortis potius arguit desiderium salutis, quam fraudem, de qua in extremis laborantes non uidentur cogitare, sed solam salutem, quod sequitur Dec. ibi. uersi. quid autem, circa fi. sequitur & refert consulendo Parisius nunc Car. dig. in cons. 14. vol. 1. nu. 15. 16. ꝓ hoc adduco etiam præsumptionem maximam, cum quilibet persumatur innocens à peccato, l. absentem, ff. de pœn. l. qui accusare, C. de eden. sicut etiam quilibet præsumitur alienus à dolo, & culpa, l. dolum. C. de dolo. l. si creditor, C. de pign. act. l. quoties, §. dolo. ff. de prob. ubi Floria. & plenè Alc. in tract. suo de præs. in 4. præsumptione, & pro hoc bene facit, quòd licet alias confessio, sine causa non valeat, l. 2. §. circa, ff. de doli except. fallit, nisi sit facta in mortis articulo, quia tunc valet, nec, poterit reuocari. Ita Ant. de But. in ca. si cautio. extra de fide instrumento. & hoc. per gl. in l. 1. in fi. in vers. apud iudicem, ff. de interrog. act. quam ad hoc facit sing. Barb. in repet. rub. de fide instr. Item ubi capi potest duplex intellectus, & ex uno inducatur delictum, & ex alio non, indubio debet sumi, ille, per quem nón dicatur deliquisse, doctr. est Bar. in l. non solum, §. sed & probari, ff. de noui operis nunciat. quā doctr. refert, & sequitur Abb. in c. auditis, de proscr. & Roma. in d. consil. 213. pro dec. Et ad vberiorem cautelam, quæ obesse non consueuit, comparuit pater eiusdem inquisiti, allegando inquisitum prædictum eius filium esse clericum, ita

7 forum

forum declinando,& demõstrando per acta notoria eiusdē magnæ cur.de clericatu prædicto, ob quem alias remissus fuit pro alia causa, ad quam declinatoriam admitti debet, cum non ueniat ad plenam defensionem causæ. Ita firmat Bal.in l.reos,C.de accus.& idem apparet tenere Bart. in l.2. C.eod.tit.Ex quibus,& nullitatibus, & alijs præmissis,& ex vnoquoque ipsorum intrepide concludendum est, minime procedi posse per eandem magnam curiam in causa prędicta,sed ipsam remittendam ad curiam Archiepiscopalem Neapolitanam,eius iudicem competentem, nec aliter de iuris censura fieri posse arbitror.Ego Thom. Grammat. V. I. D.

1 *Papa vel princeps concedendo iurisdictionem alicui in aliquibus casibus,non ex hoc uidetur abdicasse à se iurisdictionem, & potestatem de his cognoscendi,quando vult, imò maior remanet potestas pænes ipsum.nu.2.3.4.*

5 *Iurisdictio dum conceditur alicui semper auctoritas ipsius concedentis præseruatur illæsa,et in eo semper residet supremo potestas,& inseparabilis,nu.6.7.*

8 *Iurisdictio concessa cum uerbis taxatiuis:ut puta,ipse duntaxat vel solus ipse cognoscere possit,intelligitur excludere alios iudices pares illi,cui conceditur iurisd.non autem,qui est maior,& generalis ordinarius,nu.9.10.*

11 *Superior in concessione iurisdictionis excipitur,ne sibi legem imponere uideatur,nu.12.*

13 *Persona loquentis non comprehenditur in generali sermone.*

14 *Promittens accommodare turrim,seu arcem principi contra omnē hominem mundi,non intelligitur contra seipsum.et si contra seipsum accommodare promisisset nu.15.*

16 *Papa potest tollere, & derogare, & dispensare contra capitula, seu stata omnium quatuor conciliorum, etiam si essent in corpore iuris clause,nu.17.*

18 *Papa non potest in aliquibus canonibus quatuor Conciliorum,aut aliorum dispensare in his,quæ pertinent ad articulos fidei,seu ad generali statum uniuersalis ecclesiæ. Secus in alijs,nu.19.27.*

20 *Papæ dispositioni sunt relicta ea,quæ decreuerunt sancti patres de iure positiuo:& ea potest mutare,& dispensare, secundum opportunita-*

tunitate negociorum,& tempu s nu.21.

22 *Papa dum ex certa scientia aliquid ordinat,seu mandat contra statum alicuius concilij vel Papæ,non debet reprehensibili reputari, & prævalet eius ordinatio seu constitutio.*

23 *Papa est supra omne concilium,& supra omne statutum.*

24 *Papæ sententiæ standum est,etiam si contradicat ecclesiæ, vel concilio.Nec licet de eo disputare,vel ab eo appellare,nu.25.*

Et ideo ad observantiam eorum,quæ sunt statuta in concilijs, non ligatur,ibidem,

26 *Iurisdictio temporalis dependet ab ecclesiæ,ex quo ecclesia reservata sibi substantia,remisit Imperatoris exercitium.*

28 *Papa potest in omnibus dispensare,nisi ubi apparet sibi prohibitũ, & si sine causa dispensaret,valeret dispensatio:licet ipse remanerei oneratus,& teneretur Deo rationem reddere,cũ dicatur Deus in terris.*

20. *Papa potest dispensare contra apostolum dummodo absque læsion es fides*

30 *Papæ potestas,nullis legibus ac regulis coarctatur.*

31 *Papæ vicario Iesu Christi, & conditori canonis, est subdita omnis creaturæ:& ideo dispensare potest secundum velle suum, nu.32.*

33 *Papa cum redemptore nostro facit vnum tribunal,& non puri hominis,sed ueri Dei vices gerit in terris,& est super omnia.*

34 *Papa non legatur legibus positionis,& si aliter faciet,quam promiserit tenet actus.*

35 *Papæ auctoritas tanta est,quod potest solo verbo absoluere & iudicat se cundum conscientiam, & non secundum allegata,& probata,& eius dictum habetur pro lege.nu.36.*

37 *Papa potest dispensare nedum contra ius positiuum, sed etiam contra legem euangelicam.*

38 *Papa est omnia iudicaturus,& à nemine iudicandus,nam Deus in luis aliorum causas per homines iudicari,sed sedis istius præsulẽ suo sine quæstione reseruauit arbitrio.*

39 *Papa solus legibus solutus est,& dummodo non faciat contra fidem potest facere quidquid vult,& sibi placet: etiam auferendo ius suum,cui vult:& nemo dicere potest sibi,cur ita facit.*

40 *Papa potest etiam omne ius alteri tollere, & contra ius dispensare: quia non habet superiorem,nisi* Deum.

41 *Papa,est caput omnium,quo ad maioritatem,nã & vnus Deus tãtum est*

41 *Appellare nemo potest à papa,& fas est ei de omnibus iudicare.*
43 *Papa solus dispensat circa canones pœnam irrogantes in enormibus delictis,vt cum homic.vel simoniaco.*
44 *Papa tanquam maior reuocat statuta concilij, cum sic maior concilio.quia ei præbet auctoritatem,nu.45.*
46 *Papa solius est vti claue in quibuslibet:quia eius potestas non est limitata:sed omnes fideles ad eius iurisdictionem pertinent ordinare.*
47 *Papa concurrit cum quolibet ordinario, & non habet potestatem limitatam:& est ordinarius cunctorum, & totus mundus dicitur eius diœcesis.*
48 *Papa non tenetur seruare gesta suorum prædecessorum,nec subijcitur constitutionibus,aut statutis ipsorum.*
49 *Dispensatio quid sit.*
50 *Papa licet contra ius non dispenset sine causa:tamen potest prohibito voluntatis dispensare.*

CONSILIVM II.

REdemptoris gentium præsidio petito, amen. In cā venerabilis Clerici Pyrrhi Loysij pdicti inqui siti de prætenso assassinio p magnam cu.vicariæ, & per summum pontificē indu.tati, insurgit du
1 bitari.An concessa † iurisd.iudici laico cognoscendi contra clericum de hoc particulari crimine assassinij, possit summus pontifex ipse cognoscere.Et quibuscunque coloratis rationibus,procul pulsis,intrepide dicendum est,q͏ sic,cum ex concessione huiusmodi iurisd. de qua in c. pro humani: de homic.in 6.non apparet pōtificem à se abdicasse iurisdictionem,& potestatem cognoscendi de eo,quando vult, nec se aliter priuasse,per tex.satis not. in cap. dudum. de præbend. in 6.& per casum not.in capitu. per hoc de hęret. in 6. vbi
2 concessa † iurisdictione alicui specialiter per principem seu papam,non ex hoc censetur auocata causa ab alio ordinario superiore,& multo fortius a semetipso cognitio,& idem apparet in l.j.C.de offic pręfect vrb.cui non videtur derogatum,sit officium certi generis causarum, alicui cōmittatur.

 Idem

Idem conſuluit Petr.de Anchar.in conſil.164.vol.1.& idem Petr.in conſil.28.rationes inductæ,& hoc per text. in d.cap.
3 dudum.† & quòd ſemper remaneat ipſi domino maior poteſtas,& iuriſdictio,quàm illa quam in alium tranſtulit. Et ideo conſuluit Bald.in conſi.326.quod incip. rex Romano-
4 rum,in fin.verb. in 1. volum. quòd papa † committens iuriſdictio.alicui,videtur maiorem penes ſe reſeruaſſe, & potiſſime dum in bulla indultus prædicti derogauerit omnibus,& quibuſcunque concilijs ſynodalibus, conſtitutionibus,ſiue ſtatutis. Et ideo voluit multum ſingulariter Bald.
5 in l.qui ſe patris,C.vnde liber. † quòd in conceſſionibus iuriſdictionum,ſemper auctoritas ſuperioris concedentis præſeruatur illæſa, cum citra eius auctoritatem nequeat exercceri,& in eo ſemper reſideat ſuprema poteſtas inſeparabilis, vnde poteſt aliorum iuriſdict.ſupprimere,alleg.not. per docto.in l.j.C.de ſum.Trin.& fide cath.& ideo bene facit quòd
6 † licet princeps alicui baroni merum imperium concedat in baronia,non ex hoc ſe denudaſſe videtur ſua iuriſdict. & imperio,& ſic videtur iuriſdictio ipſa conceſſa baroni abſque præiudicio ſuę regię iuriſdictionis, vt inferior gradus meritum ſuperioris cognoſcat.Tex.eſt ſingu.in l.j.C. de off. præfect vrb ſupra allegat.& accedit bene tex. in c. cum epiſcopus,de off ord.in 6.& quod no.Bartol.in l.ſi quando , C.
7 de bon.vacan.libr. 10. vnde licet † alicui iudici ſpecialiter tributa ſit aliqua iuriſdictio,non ex hoc derogatur iudici ordinario,ut dicit Barto.in d.l.j.per illum text. quem.ſimiliter Bald.ad hoc allegat.& inducit in l j.ver.extra quæro,ff.de offic.conſu.vbi loquitur de poteſtate ciuitatis , cuius iuriſdictioni non derogatur,licet alteri ſpecialiter in aliqua cauſa iuriſdict.concedatur & idem latè conſuluit Roman.in con-
8 ſilio 193.pręſens conſultatio.& hoc † procedit,quod eſt fortius,etiam ſi per verba taxatiua ſpecialiter alicui iudici iuriſdictio concedatur, vt per dictionem : tu tantum, vel, tu ſolus,& ſimiles.Ita probat text. in l.viros , C. de diuerſis off.libr.12.& in l.fin.C.vbi cauſæ fiſcal. refert etiam & ſequitur Deci.in ſuo conſil.3.volum.primo.Et diligenter pro tenui facultate , ſuffragatur inſuper pulchrum conſ. Bald. 385.viſis omnibus,in 5.volum.verſicu.ſed prædictis obſtare
videtur,

9 videtur, vbi inquit, quòd † dictio taxatiua, quæ apponitur concessione iurisdictionis facta alicui specialiter, intelligitur excludere alios iudices pares illi, cui tribuitur iurisdict. non autem, qui est maior, & generalis ordinarius. Bene facit tex. in l. fin. cum gloss. in ver. examen. C. vbi cau. fisc. Et
10 bene facit insuper, † quia in dubio iurisdictio debet ad ordinarium transferri, gloss. est not. in l. j. in glos. 1. in fin. ff. de iudic. Cyn. in l. si quis ex consensu. C. de episcop. audien. & quod not. Feder. de Sen. in consil. 130. factum tale est, quędam domus. vnde bene considerandum est, quòd per concessionem factam per summum Pontificem cum concilio Lugdunensi iudici laico in d. cap. pro humani, de homicid. in 6. non præsumitur uoluisse Papam à se abdicare iurisdic. & sic
11 sibi præiudicare, cum id non † expræsserit, & iuris dispositione non præsumitur per suum actum voluisse sibi præiudicare, nisi quatenus sic expressum, argum. capit. super eo. de offic. delegat. Ita inquit Anto. de Butr. in cap. cum dilectus, de appellatio. & consul. Alexand. in consil. 86. volum. 1. in fi.
12 Nam † princeps ipse supremus semper excipitur, ne sibi legem imponere videatur, cap. 1. in fin. de prohib. feu. alien. per Feder. maxime, quia in omni dispositione intelligitur excepta persona ipsius principis: vt dixit Nicol. de Neapol. in l. Imperatores, ff. ad municip. argumen. capit constitutus, de rescript. & capit. veniens, de iureiuran. Idem refert & sequitur. Anton. Corset. Sicul. in suo tractat. de excellentia Regia, in versic. quęro 27. tum maxime, quia in generali sermone
13 † non comprehenditur persona loquentis, imo semper exceptuata intelligitur, l. Paulus, §. fin. vbi Barto. cum alijs concord. ibi per gloss. alleg. ff. de pigno. Bartol. in l. consulari. ff. de senato. Cyn. & Bald. in l. cum acutissimi, C. de fideicommis. hinc pulchre Albe. in l. frater à fratre, ff. de condit. in-
14 deb. quod promittens † principi accommodare turrim, vel arcem contra omnem hominem mundi, non tenebitur illam accommodare contra seipsum, imo etiam si promisisset accommodare contra seipsum, non teneretur illud seruare ita Bald. in capit. Imperialem, §. fin. de prohibit. feud. alie. per Federic. & ideo dixit Bald. in l. j. C. si quis obmis. caus. te-
15 sta. per l. inquisitio. C. de solutio. † quod in generali sermo-

ne non venit persona ipsius loquentis, nec videtur consensisse in his, quæ sunt contra se. Item, quia quis non potest se ipsum ligare, l. pe. ff. de arb. l. prætor, ff. de tut. & cur. dat. ab his, & ideo statuentes in dubio non videntur se ipsos ligare, secundum Bal. in l. consul. ff. de adoptio. Et sic redeundo ad propositum, cum papa derogauerit omnibus, & quibuscunque concilijs, synodalibus constitutionibus, siue statutis, prout in casu præsenti in indulto cõcesso prædicto Pyrrho Loysio per pontificem, continetur, quod facere potuit & potest,
16 cum † possit summus Pontifex tollere, derogare, & dispensare contra capitula, seu statuta, etiam quatuor conciliorum. Tex. est cum glo. in cap. sicut sancti Euangelij, 15. distin. no. gl. in c. cum ad monasterium, extra de statu mon. & ibi Inn. & cæteri. Abb. in c. per venerabilem, qui fil. sint legi. Petr. de Anchar. in consi. 124. circa bigamos, refert etiam, & sequitur recitando nonnulla ex prædictis dominus Petrus de Monte, episcopus Brix. in suo tract. monarchiæ consiliorum vers. 4. conclusio, & est in 6. volum. tract. nouiter impressorum. qui plus ibidem subdit in rubr. de Cardin. nulli esse du
17 bium, papam † posse in totum tollere statutum omnium quatuor conciliorum, etiam in corpore iuris clausa, quod patet, nam inferior 20. ann. potest fieri subdiaconus, aut 25. diaconus, vel 30. sacerdos, erat expresse prohibitum per concilia generalia, vt habetur 77. distinctio cap subdiaconus, & cap. placuit, ead. distinct. de canone concilij Carthaginensis, & cap. episcopus, & cap. in veteri lege, de canone concilij Toletan. quæ omnia sunt statuta conciliorum generalium, vt patet ex eis, & tamen papa omnia illa substulit; vt patet in clementina, generalem. de ætate. & qualitate. & ibi not. in gl. dum formaliter dicit, hic corrigit canon. 83. distinctino. in capitulo peruenit, 78. distinctio. capitu. 1. & 18. distinct. ca. de his, in quibus dicitur, quòd habens viginti anno. subdiaconus, & diaconus 25. & sacerdos 30. fieri poterit. Item quòd bigamus promoueatur, sicut habetur in capit. lator, 24. distinct. & quòd presbyter fornicarius non deponatur, vt in capit. presbyter, distinct. 2. & sic apparet, quòd statuta multorum summorum pontificum successores summi Pontifices reuocarunt, & omnino tollunt, & sic quotidie experimur. ita

etiam

etiam arguendo plenè ad partes referens nonnulla ex præmissis, firmat, & sequitur Ioannes de Turre Cremata, Cardinalis sancti Georg. in dicto capitu. sicut sancti, 15. distinct.
18 vbi plus subdit id, quòd † dicitur Papam non posse in aliquibus canonibus quatuor conciliorum vniuersalium, aut aliorum dispensare, intelligendum esse in his, quæ pertinent ad articulos fidei, seu ad generalem statum vniuersalis ecclesiæ, vt dicitur in gloss. in d. cap. sicut, & subdit idem
19 tenere Archid. in rosario, dum † formaliter dicit, fateor in his quæ ad fidem pertinent, & generalem statum eccles. sed in alijs potest contra statutum conciliorum venire, & ideo refert S. Thom. in suo tractat. contra impugnantes religionem, dicere verum esse, quod hic dicitur: in illis n. quæ statuta sanctorum patrum decreuerunt de iure diuino, sicut
20 sunt articuli fidei, † qui determinati sunt per concilia, sed ea, quæ sancti patres decreuerunt de iure positiuo, sunt reli-
21 cta dispositioni summi Pontificis, vt ea possit † mutare, vel dispensare, secundum opportunitatem negociorum, & temporum, & ideo concludo, quòd Papa habet omnimodam potestatem supra ius positiuum, capitu. proposuit. de concession. præbend. capitu. innotuit, de electio. clemen. prima, de immun. eccles. c. in nostra. extra de iniur. & damn. dato Idem firmat Barba. in suo tracta. de præstan. Cardin. versicu. quo ad primum correl. in 6. volum. tractat. nouiter impressorum, & ante ipsum Innocen in capitu. cum ad monasterium. de statu monach. quem ibi omnes sequuntur. Petr. de Anchar. in prædicto consilio 124. circa bigamos. Hinc est
22 † quod dum papa ex certa scientia aliquid ordinat, seu mandat contra statutum alicuius concilij vel papæ, non debet reprehensibile reputari, & præualebit eius ordinatio, seu constitutio, argumen. capitu. quoniam quidem 18. distin-
23 ctio. cum papa † sit supra omne concilium, supra omnem statutum, vt in capitul. significasti, de electione: & eius facta excusantur, etiam si videantur iniusta, capitul. primo, distinctio. quadragesimoprimo. Ita plenè scripsit Cataldi. de Boncõp. in suo trac. de transla. conc. Basil. ad ciu. Ferr. & de potẽte papæ, ver. sed pmissisnõ quaquam obstantib. in 3. vol. tracta. & ibi plus subdit post Io. Andr. in d. c. significasti.

24 super verbo:robur,quod † Papæ sententiæ standum est, etiam si contradicat ecclesiæ,vel concilio,vt in cap.in istis, 5. distinc.& cap.pen.29.distinct.& cap.nemo,9.quæst.3. nec licet de Papa alicui disputare,vel ab eo appellare,cap.si quis,
25 17.q.4.& 9.quæst.3.cap.cuncta per mundum,& ideo † statutis in concilio ad eorum obseruantiam non ligatur, quia Papa ipse est supra omne concilium,& supra omnia statuta conciliorum,illa.n.corrigit,& immutat, vt late Ioan. Andr. in d.cap.significasti.& plenissime Catal.vbi supra, & potest
26 etiam suffragari ratio † quia iurisdict. temporalis dependet ab ecclesia,ex quo ecclesia reseruata sibi substantia remisit Imperatori exercitium in temporalibus. Ita inquit Iaco. Butr.in procem.C.refert,& sequitur Alexan. in consil.2. volum.1.an legitimatus.& quod supra dictum est de potestate
27 Papæ modificari debet † non procedere,dum essemus in articulis fidei & præceptis vtriusque testamenti, & in illis,quæ spectant ad generalem statum ecclesiæ. Ita magistraliter dicit Ioan.de Turre Crem.in cap.domino sancto.50. distinct. & ideo non ab re dixit Specu.in titu.de leg.§.nunc breuiter. post Innoc.in cap. quanto. de consuet. & ibi Hostien. quod
28 † Papa potest in omnibus dispensare, nisi vbi appareret sibi prohibitum,& si sine causa dispensaret, valeret dispensatio,sed ipse Papa remaneret oneratus, & teneretur Deo rationem reddere, & ideo in terminis consulendo tenet Petr. de Anchar.in suo consil.124.quod Papa contra l.canon. indistincte dispensare potest,etiam contra l.diuinam,dummodo non nutriat pactum, & nimirum cum dicatur Deus in terris,vt inquit Bald.in l.fin.C.senten. rescin. non possess. &
29 potest etiam † dispensare contra Apostolum,dummodo absque læsione fidei,vt dicit Abb.in cap. proposuit. de concess.
30 præben. & ideo † eius potestas nullis legibus seu regulis coarctatur,vt d.Bald.in cap.1.si de inuest.lis oria. int. dom.
31 & vassal.Hinc dixit Innocen.in cap. 1. de constitu. † quod conditori Canonis vicario Iesu Christi subdita est omnis creatura, & ideo dispensare potest secundum velle suum, cum possit etiam adæquare quadrata rotundis,vt inquit Ho
32 stien.in cap. nouit. de iudic. cum † Papa gerat vices Iesu Christi in terris,capit.vt nostrum, vt ecclesi. benefic. & dicit

Host.

33 Hostien.in cau.quanto, de translat. episcopi. † quod Papa cum Redemptore nostro facit vnum tribunal.& in cap.cum venissent.de iudi.dixit,quod non puri hominis,sed veri Dei vices gerit in terris,& est super omnia, vt etiam dicit Bald.
34 in l.Barbarius,de off.præt.in fi.Et intantum † Papa non ligat legib.positiuis,ꝙ si aliter faceret,q̄ ꝓmiserit,tenet actus factus,c.sola,cũ §.seq.ad fi.14 q.3.c.si Papa, 11.dist. & qđ ibi no.1.q.7.§.nisi rigor.13.q.2.c. non licet. Ita punctualiter ꝑ nonnulla ex p̄missis iurib.tenet Catal.in p̄dicto suo trac.de
35 ptāte Papæ,ver.plus dico,ꝙ ēt † auctoritas Papæ tanta est, ꝙ pōt solo verbo absoluere.Ita d Spe.in ti.de eit §.5.ver qđ si iudex.iuxta illud quodcunq; ligaueris sup terrā,&c.refert, & seqtur Lud.Bol.in add.ad d.trac.Catald.in ver.vlterius Pa
36 pa regit.Et intm̄ extendit eius ptās,ꝙ iudicat secundũ conscīam suam,& non secundũ alleg.& ꝓbata,vt d Bar.in l.vnica,C.vt q̄ des.aduoc.& ibi subdit Theologos ita tenere, & hoc ex quo eius dictũ hr̄ ꝓ lege,imo & fortius tenet Pau.de cit.in suo trac.de iu.patr.vers.ꝓ 6.cā quæro,in 5. vol. tracta-
37 tuũ,ꝙ papa † pōt dispensare nedũ contra ius positiuũ, sed ēt contra l.Euangelicā,quod ēt ꝑ multa cōprobari pōt. Dn̄s em̄ ops oīa commisit Petro,& successorib.suis,vt dicit Hos. in sum.extra qui fil.sint lḡimi,§.qualiter,& à quo, ver. ergo.
38 Ideoq; oīa iudicaturus,à nemine † iudicandus,c. nemo,9. dist.aliorũ hoīum cās Deus voluit ꝑ hoīes iudicari, sed sedis istius p̄sulē,suo sine qōne reseruauit arbi rio 9. q. 2.c.si. & c.aliorũ.Ita dicit Vgo.in suo trac.de off.quatuor p̄latorũ, in ti.de papę superior.circa prin.in 6 vol. tractat. Nam papa
39 † solus legib.solutus est,l princeps,ff.de leg. licet de honestate leges seruare dēat,l.digna vox C.de leg.c.licet,de suppl. negl.p̄lato.Ex quo hēt ꝑ enitudinē ptātis,c. quo ad honorē, extra de vsu pal.& dummō non faciat contra fidē,pōt facere quidquid vult,& sibi placet,ēt auferendo suum cui vult, qa non est,q ei dicere possit,cur ita facis, c.in memoriā 19.dist. cum apud ipsum sit ꝓ rōne voluntas,§ sed & quod prin. in-
40 sti.de iu.nat.gen.& ciuit.pōt † ēt oē ius tollere,& contra ius dispēsare,qa non habet superiorē,nisi Deũ, vt in c. licet, de elec.sed ipse sup oēs est,& non pōt ab aliquó iudicari, ca. in nouo.20.dist.& in c.nunc aũt hīt n.celeste arbitrium,l.j.C.de

sum.Tri.& fid.cath.habet.n.cœlestis,& terreni iura imperij, vt in c.1.dis.22.ita formaliter,inquit Spe.in ti.de leg.§. nūc
41 ostendendū,vers.89.Est.n.papa † caput oīum, ꝙ ad maioritatem,nā & vnus Deus tm̄ est caput nr̄m, dn̄s spūalium, & tpalium,qa ipsius est orbis,& plenitudo eius,c. tua nobis.ex tra de decim.c.solitæ.extra,de maio.& obe.c. significasti, extra de elec.in fi.hinc dicit tex.in c.cuncta p mundū 9.q.3.ꝙ
42 fas est ei de oīb. † iudicare,& ab eo appellari minime licet, ꝙ sine synodo pōt contra synodū statuere, & nimirū videat id ab eo agi,agit.n.ꝓ suo principatu,,quē B.Pet.Apost. dn̄i
43 tenui sp,& tenebit,& in c.seq.dr̄,ꝙ ipsa † sedes B.Petri, ius hēt resoluendi quorūlibet suījs ligata pontificum,& iō videmus ꝙ papa solus dispensat circa canones pœnam irrogantes,in enormib.delictis,vt cum homicida,vel simoniaco, in ordine vel bn̄ficio,ꝓut magistraliter tradit Ant.de Rosel.in suo trac.de concil.in vers.solus ēt pōt.in 4.vol.tract.alle.no. in c.post translationē,in fi.de renun.& facit c.at si clerici.ex tra de iud.§.1.Et sic non obstaret quatenus diceret de c. pro humani,quod nedū emanauit à papa solo, sed ēt à concilio Lugd.Ex quo in idem reincidit,vt supra, cum papa tanquā
44 † maior reuocet statuta concilij,ꝑ tex. in c.cuncta p mundum 8.q.3.& c.non debet,de consan.& aff.c.cor epi, 68.dist. & in c.non licuit 17.dis.& sic si papa p̄bet auctoritatē concilio,sequit̄,ꝙ ipso maior est,qui auctoritatē p̄stat, q̄ ille, cui p̄stat̄.Ita p hoc decidit gl.in c.vbi periculum, de elec.in 6.in vers.cōcilio,refert,& sequit̄ Ant.de Rosel.in p̄alle.suo tract. de ptāte.Imp.& papæ,in 4.vol.trac.in vers.circa primū dicē
45 dum vr̄.Et ꝙ papa † dicat̄ esse maior concilio, ꝓbat tex. in d.c.sicut sancti.& in c.non licuit 17.dist.cle.ne Romani,§.sanè,de elec.c.electionē,& in c.statutū,extra de sen. excomm. Ita cōsuluit Catald.de Boncōpag.in d.suo trac. de pote. papæ,vers.apostolicum.quē habeo separatum ab alijs tract.Nā
46 solius summi pontificis † est, posse vti claue in qbuslibet, qa eius ptās non est limitata,sed oēs fideles ad eius iurisd. ꝑ tinent ordinarie,c.cuncta p mundū 14.q.3.cum seq.Et dicit
47 S.Tho.in 4.dist.19.q.art.2.Et iō cum † papa ptātem limita tam non habeat, sed concurrat cum quolibet ordinario, vt refert,& sequit̄ Car.Alex.in p̄dicto c. sicut sancti 15. dist. &

cunctorum

cũctorũ ordinarius ſit,& totus mũdus dicaẽ eius diœceſis, vt
48 in c.hortamur 71.diſt.†nõ teneẽ geſta per ſuos anteceſsores ſeruare,cũ de iure non ſubijciaẽ cõſtõnib.aut ſtatutis ſuorũ pdeceſsorũ,nec ẽt ſuis ꝓprijs, p tex.in c. ꝓpoſuit,de cõceſs. pb.qa par ĩ parẽ nõ habet imperiũ,vt in c.innotuit,de elec. Ita pũctualiter firmat Io.de Seluagalli,ĩ ſuo trac.de iureiu. in 4.parte,in prin.in ver.3.papa,in 10.vol.trac.Idẽ tenet Io. Rãd.in ſuo trac.de caſib.in qb. ſummus põtifex nõ põt aut non dẽt diſpenſare,de quo ſupra,& nihilominus in caſu, de quo agiẽ,papa nõ tollit, nec deſtruit ſtatuta,nec ipſius derogat conſtõnib.aut capitulis cõciliorũ,ſed ſolũ diſpenſat, & diſpẽſatio eſt iuris cõis,ſeu rigoris relaxatio,ut in c.ſicut q̃dã 14.diſt.& 1.q.7.§.niſi rigor diſciplinæ,in gl.& Hoſt.dicit,
49 ꝙ diſpẽſatio†eſt rigoris iuris pe ã, ad quem ſpectat miſericors facta relaxatio.refert & ſeqĩ Io.de Turre Crema. in d.c. ſicut quædã 14 diſt.& intelligiẽ de rigore iuris antiquo ſui ꝓdeceſsoris, vbi id exprimit, ut in c.eccleſia 2. de electio,&
50 in c.priſcis 55.diſtinctio.& ibi ſubdit,ꝙ cõtra ius cõe†liceet papa nõ diſpẽſet ſine cã,tñ ꝓ libito uolũtatis diſpẽſare põt, p c.ꝓpoſuit,de cõceſ.pb.ita concludit Card.Alex.in d. c.priſcis 55 diſt.Et ex pmiſſis ad laudem omnipotẽtis Dei ſuccido telam,quã orſus ſum,Rectius ſentiẽs iudicaturus,rectius iudiciũ ꝓferat,cui me ſubmitto,ſi qd.n.minus cõgrue dictũ ſit ſupplex ignoſcẽdũ,& coniunctionis affectionis aſcribendũ rogo,qm̃ viris tã ampliſſimi Cæſarei conſiſtorij, nõ ſolũ auctoritatis maximæ,eminentis ſcientiæ, magniq.conſilij, verum etiam.& ſingularis uirtutis, huiuſmodi nugæ næniolæq. leues eſſe uidebuntur.Th.Gram. V.I.D.

SEQVVNTVR DECISIONES DVAE NEMpe.106.107.ab eod.auctore in hac editione additæ.

1 *Scriptura notarij reperta inter eius ſcripturas,etiam ſi mortuus ſit notarius & teſtes,põt de uolũtate Iudicis in publicãformã redigi.*
2 *Conſtitutio etiam correctoria,reducens diſpoſitionem,ad ius commune, dicitur fauorabilis.*
3 *Princeps poteſt concedere priuilegium in præiudicium iuris alteri quæſiti,ſi per illud res reuertatur ad ius cõe,ſeu ad eius naturã.*
4 *Statutum quod agnati debeant cauſas compromittere, extenditur*

tur ad filiam emancipatum.

5 *Protocolli appellatione quæ veniant.*

6 *Dispensationes dicuntur odiosæ, nisi per illas rs reeducatur ad ius commune, nu. 7.*

8 *Concedens uidetur concessisse illud, de quo si fuisset interrogatus ut que concessisset.*

9 *Instrumentum præsumitur solenne si fuit obseruatum.*

10 *Inuocatio diuini nominis an sit de substantia instrumentis.*

11 *Nomen imperatoris si omittitur instrumento, non uitiatur.*

12 *Dictio &c. apposita in principio instrumenti operatur, quòd uidentur in eo apposita omnia requisita tam de iure quàm de consuetu dine, nu. 13.*

14 *Omissio millesimi an uitiet instrumentum.*

15 *Notarius præsumitur rogatus si instrumentum reperitur descript ũ in actis notarij, uel si reperitur in filza, ubi sunt aliæ scripturæ habentes talem rogitum, nu. 16.*

17 *Instrumentum habens additionem in margine, quam notarius non asserit esse sua manu scriptam, redditur suspectum, nu. 18.*

18 *Signum notarij an requirantur in notis seu abbreuiaturis, nu. 27.*

19 *Signum notarij quare apponatur in instrumentis.*

20 *Testamentum si reperitur extra protocollum, & absque signo notarij an possit reassumi, nu. 30.*

21 *Nota testamenti carens aliquibus solemnitatibus, an possit redigi in publicam formam.*

22 *Possidens rem sibi relictam in testamento minus solenni, potest agẽtem exceptione repellere.*

23 *Nota non præsumitur lecta seu stipulata nisi probetur.*

24 *Notarius debet asserere se fuisse rogatum, aliàs non præsumitur, nu mero 25.*

26 *Testes testamentarij debent esse rogati.*

28 *Subscriptio notarij an requiratur in notis, nu. 29.*

31 *Dictio quando, importat conditionem.*

32 *Clericus vtens statutis laicorum, debet uti eo modo pro statuta loquuntur.*

33 *Testes deponentes aliquam scripturam scriptam videri manu talis notarij non probant, nisi deponant uidisse notarium illam scripsisse, nu. 34.*

35 *Scriptura notarij continens hæredis institutionem, & legata, si non*

*appare*t

apparet testatorem plus scribere uoluisse vel non, puta per subscri ptionem notarij vel per eius signum, etiam quòd fuerit reperta in ter notas seu abbreuiaturas notarij, non potest reassumi.

36 *Notarij quolibet anno debent conficere librum suarum rogarionũ.*

37 *Instrumento non creditur, nisi repertum sit in protocollo.*

DECISIO CVI.

IN causa honorabilis Leonardi Pisçę de baruló cum honesta muliere Iacoba de pomis, prætendit Leon.ipse se substitutum hęredem quondam Angeli magistri Petri sui patrui in quodam suo vlt.nũcupatiuo vite eulogio, in quo iudex, notarius, & testes nominati decesserunt, ob quod Leonardus ipse oblato memoriali Illustriss.proregi petendo testamentum prędictum in publicam formam redigi virtute capituli nouiter cõcessi per Cęs.Maiestat.ad supplicationem inclytę ac fidelissimę ciu.Neap.quo cautum apparet, ut defunctis notario, iudice, & testibus, reperto contractu in protocollo notarij defuncti eius manu scripto, & ꝙ sit bonę famę, condõnis & vitę, Illu. ꝓrex cum opi.S.regij consi. possit illũ reassumi facere, & sic remissa cã ipsa reassumptionis in S.cõsilio, & mihi cõmissa, ac intimata ṗdicta Iacoba hęrede ṗtẽsa ṗdicti q.Angeli ac possedritrice hr̃ditatis ṗdictę, dicebat ꝓ parte ṗdicti Leonardi omnia requisita ad obtinendum reassumptionem ṗdictã concurrere. Et in primis fuit comperta nota eiusdem quondam notarij Stephani granatę eius manu scripta in eius faciscul is, & scripturis cum alijs notis testamentorum, & codi cillorum. Secundo apparet uerificatum eundem fuisse optimę uitę, conditionis, & famæ. Et pręmissa dispositione capituli prędicti non odiosa, sed fauorabili, tanquam conseruan te uoluntate testatoris, cuius amplius non redit arbitrium, quod fauorabile est, ut per illum text.inquit Bal.in l.gallus, §.quid si is, ff.de lib. & posth. cui committatur text.in l. vel negare, ff.quemadmod.test.ape. dum dicit, reip.interesse suprema hominum iudicia existentium habere, maxime, cũ per illud videatur res ad ius commune reduci, quo dispo-

1 nitur quamlibet scripturam † notarij repertam inter scriptu

ram

ras notariorum seu notas, quantuncunq; essent mortui notarius, iudex, & testes, posse per aliũ notarium de voluntate iudicis in publicam formam redigi, ut cantat tex. in c. cum P. tabellio. extra de fide instrumentor. cum cæteris concord. 6
& demum alteratum ius commune per subsecutam constitutio. regni Baiulos omnes per quam permissa erat reassumptio si duo saltem testes superfuissent superstiles, & eandem subsequente capitulo præmisso, quo omnibus decedentibus permissa est reassumptio modo quo supra uidetur res redacta ad ius commune, & antiquum succedit bene gloss. in capitu. statutum, in uersicul. numerandum, 7
2 de præbend. in sexto. dum dicit quod † constitutio etiam correctoria, per quam res ad ius commune reducitur, fauorabilis iudicari debeat, cum res de facili ad eius naturam veterem reuertatur, l. iurisgentium, §. pactus ne petere, ff. de pactis. cum vulg. hinc dicebat Abb. Panormit. in ca. 8
3 veniens colum. 8. de præscrip. quòd potest † princeps in præiudicium iuris alteri quæsiti concedere priuilegium, si per illud res reuertatur ad ius commune antiquum, & sic ad suã naturam, & multa ad propositum cõgerit Romanus, in suo consil. 118. quæritur an iste Christophorus, & Decis. in l. fi. C. vnde cogna. & in c. cum accessissent, de cõstit. Et sic præsupposito d. c. fauorabili, in eo contenta large, & improprie capienda sunt, per textum in c. cum dilecti. extra, de donat.
4 per quem textum dixit † Bald. in l. qui se patris, vltim. col. C. vnde liber. quòd statutum disponens, quòd agnati teneantur compromittere, ex quo fauorabile est, extendi debet ut comprehendat filium emancipatum, & nepotem natum, & conceptum post emancipationem, quamuis large, & improprie sint agnati, quod dictum reputant singul. Roman. & Alexand. ibi. vnde quantumcunque stricte sumpto vocabulo protocollum dicatur liber, vbi seriatim notarius scribit per ordinem instrumenta, ut doctores considerãt in lege, si quis ex argentarijs, §. si initium, ff. de edendo. tamẽ
5 large † intelligendo & improprie, rogatio, nota, & imbreuiatura, ac protocollum, idem sunt, ut dicit Abb. in c. 1. in princ. de fide instrumentor. Salyc. in l. contractus, C. eod. tit. 3. col. nec obstaret quatenus diceretur capitulum istud derogatorium

rium constitutionis esse odiosum, cum contineat quod possit illustriss. prorex dispensare cum opin. S. regij consil. & di
6 spensationes † videntur odiosæ, ut in c. 1. 2. de filijs præsbyt. quia hoc non obstat quominus fauorabile iudicari non de-
7 beat, cum † per dispensationes res reducatur ad ius commune, & antiquum: ita in particulari consuluit Aym. Crauet. in consil. 135. vbi loquitur in principe concedente priuilegiũ de aliquo feudo alicui pro se, & primogenito, subdendo hęc verba, uidelicet. Reseruata nobis potestate dispensandi cum alijs filijs, quòd si demum dispensauit cum alijs filijs, dispensatio hæc iudicatur fauorabilis, cum per eam reducetur ad ius commune antiquum. Item præsupposito, quod ut plurimum testamenta, & codicilli non describuntur per notarios, in protocollis, sed in fasciculis, ut plenè probatum est, & testatur Affl. in dec. 165. ita esse de more notariorum. in-
8 fertur ergo, quòd † non expræsso aliquo per concedentem, de quo si fuisset interrogatus concedens, pariter concessisset, illud habetur pro expresso, & concesso, vnde si Cæsar noster interrogatus fuisset, si testamentum repertum in fasciculis manu fidelis notarij scriptum, stante dicto more, & stylo notariorum testamenta in fasciculis apponere, an reassumendum esset, absque dubio idem concessisset, & sic pro expræsso haberi debet, iuxta gloss. in lege tale pactum, ff. de pact. & text. in l. fin. secundum Bart. Bald. & Angel. ff. de hære. instru. & in l. Barbarius, vbi Bald. 5. colum. ff. de offic. præt. Accedit prædictis, quòd nonnulla legata contenta in nota ipsius testamenti, eorum debitum sortita sunt effectum, ut liquet in legato facto monaster. Sacr. Dominici de quadam vinea pro celebratione, anniuersarij pro anima ipsius testatoris ibi sepulti, quam vineam monasterium prædictum ex tunc tenuit, & tenet, hinc consuluit Bald. in consilio 36. quidam tabellio 1. volum. quod dum dubitatur
9 † de ualiditate alicuius instrumenti, seu rectius de solennitate. & reperitur obseruatum prout in eo continetur, quòd solenne præsumendum est, & fides ei adhibenda est & idem consuluit Bal. in cons. 302. an per solam diffamationem, & sequitur consulendo Aym. Crauet. in suo consilio 158.

Nec

Nec obstare posse videtur, quòd ex parte alterius partis di ci tur de nullitate ipsius notę ob deficientiam diuini nominis
11 vt videtur tenere gl in auth.ut præp.nomen imper. in†verbo,auct.nam ex communi opin.concluditur id non esse de substãtia,sed ad bene esse,ut refert Alex.in rub. de noui ope. nunc.& modern.ibi dicentes hanc esse communem opin. & conclusionem,& tãto magis cum non sit nota instrumenti, sed testamenti nuncupatiui, in quo de cõsuetudine nõ cõsueuit apponi,sed in authenticis,& publicis instrumentis,vt liquet ex fide quamplurium notariorum in actis producta. Et pari modo nec officit,ꝙ deficiat nomen Imperatoris regnantis,quia similiter huiusmodi omissio non habet testamentum seu eius notam vitiare,per textum in d.auth ut pp. nomẽ imper.prout consuluit Abb.in consil.53. si recte eius consilium consideretur,in 2.parte.Et eadem ratione respondetur hoc procedere in instrumentis redactis in publicam formam,& ita videtur loqui tex. in d.§.1.non autem in nota testamenti nuncupatiui,in qua non consueuit nomen Im
12 peratoris apponi. Et nihilominus†per illa verba &c. posita in principio dictæ notæ,intelliguntur apposita omnia requisita, tam de iure quam de consuetudine. ita Bart.& omnes, quos refert,& sequitur Alex.in l.Gallus,§.idem credendum, ff.de lib.& post.& tenet,in specie Lancello.Hisp.in rep.eiusdem,§.obiurgando.Bal.in c.cum in iure peritus.extra,de of-
13 fic.deleg.dum dicit, † quòd si notarius in principio testamenti dicat tali anno, indictione &c non ualet instrumentum.imò dicit communem opin.esse in contrarium, & eius præceptorem tenere,ꝙ instrumentum valeat,cum subdictione,&c.censeantur apposita omnia,quæ de iure & consuetudine solẽt apponi.Et sic aut postquam sumus in nota testamẽti,omissio talis vitiare nõ debet,vel considerata dictione &c. non est omissum nomen Dei nec Imperatoris . Et simi-
14 liter non habet aliquid officere notæ prędictæ†omissio millesimi:ut per gl.in dicta auth.ut præponat nomen imper.super uerbo,auct.nam ut dicit d.gl.& clarius in l.iurisgentiũ, §.quod ferè de pactis,quam refert, & sequitur Abb. in c.1.de fide instrum. quod licet in Italia de consuetudine apponat nomen domini, & sic millesimum, est de cõsuetudine.& sic circun-

circunſcripta tali conſuetudine, ſi aliter eſſet conſuetum, vltima conſuetudo attendenda eſt, & pariter ſeruanda, iuxta textum, & ibi not. per doc. C. quæ ſit longa conſue. l. ſi & not. Bart. in l. de quibus, uerſ. ſed quid infra decennium, de legi. de qua conſuetudine ſatis oſtenſum fuit in actis, etiam per ſpectionem teſtamentorum, ex quorum productione notoria conſuetudo ꝓbata liquet, ut dic. Bal. in l. 1. col. fi. verſ. ſed hic quæro, C. ad Velleia. Et quatenus adduceretur pro defectu teſtamenti, non apparere per notam prædictam de rogitu notarij, & ſi non expreſſo, ſaltem præſumpto prout demõſtratum eſt fuiſſe manu eiuſdem notarij ſcriptam & inſuper
15 repertam in eius ſede, actis, ob† quod in ea rogitus præſumitur, ut in terminis tenet gl. in d. §. nos autem, quam ibidẽ ſequitur Ang. per quam ita conſuluit Bald. in conſ. 157. vol. 2. ſi inueſtitus chartulam, dum dicit, ꝙ ex cartula reperta inter acta notarij dum liquet, quod fuit propria eius manu ſcripta, poteſt reaſſumi publicum inſtrumentum, cum in ea rogitus præſumatur, ita etiam conſuluit Aymo. in d. conſil. 158. & eo magis, cum in caſu de quo agitur, fuerit ſcriptura ipſa reperta in faſciculis ubi cetera teſtamenta. & ultimæ voluntates conſeruabantur per prædictum quondam notariũ Stephanum, ſeu eius notas habentem, rogitum notarij, & cæteras ſolemnitates, hinc dicit Aret. in l. ſciendum, ff. de ver bor. oblig. 9. colum. verſic. 3. adde unum caſum ſingul. quod
16 † ſi in filza notarij reperitur unum teſtm̃, in quo deficiat rogitus notarij, ſi in illa filza ſint alia teſtamenta habentia rogitum, eo caſu præſumitur rogitus, allegat ita dixiſſe Bal. & Ang. in. l. patris, & filij, ff. de vulg & pupilla. ſubſtit. Suffragatur inſuper, quod in nota prædicta ſunt deſcripti filij teſtatoris hæredes, & ſic veriſimiliter inſtitui debent, tunc in eo preſumitur rogitus, peritia notarij ſemper præſumitur,
17 vt ibi dicunt doct. Poſſet etiam adduci, quod in margine notæ prædictæ ſit † quædam additio, & non aſſerit notarius eſſe ſua manu ſcriptam, & ſic redditur ſuſpecta, prout dicit Ioan. And. in addit. Spe. in §. oſtenſo, in addit. incip. Rolandinus, poſt Spec. in verſicu. item excipitur. nam ut dicit gl. ſingul. quam omnes ſequuntur in l. fin. C. de edict. diui Adr. tol. quod ſi uitium non ſit circa ea de quibus quæritur, tale vitium

tium additionis nõ urget,prout hic est , cum nulla speretur quęstio de contentis in illa adiectione,& idem dum appareť ꝙ additio fit in margine scripta manu ipsius notarij , certe probat, & est ei fides adhibenda,& non erit suspecta,sed poterit ex ea sumi publicum instrumentum : ita Bald.in rubr. C. de fide instr.vers.modo incidit quæstio.idem Bal.in l.Labeo.§.1.ff.de pac.ita in particulari consuluit Alex.in suo.cõ
18 sil.14.col.4.in 9.vol.Vltimo†quatenus dicatur notã ipsam carcere signo notarij ac eius subscriptione,quo casu videtur nulla,per dicta Spec.in tit.de instrum.edit.vers.item quia nõ est à tabellione signatum. nam de consuetudine notariorũ plenè probata,non consueuit in notis seu abbreuiaturis signa seu subscriptiones apponi:& sic talis consuetudo attendi debet per prælleg.doctrinam Bald.in l.1.in col. fi. C.ad Velleia.quam in similibus terminis refert,& sequitur Deci. in consil. 11.4.5.col.vol. 1.quoniam iudicandum, & sic cũ in nota prædicta adsint nomina & cognomina testiũ, uidetur testamentum ipsum completum,cum signum notarij apponi non consueuit,nisi ad denotandum perfectionẽ actus, vt inquit Bal. in auth.ꝙ fine,C.de testam.& nihilominus signum notarij si omittitur apponi in instrumento, nõ uitiatur instrumentum, vt dicit Alex. in rub.de oper. no.nun.5.
20 colum.subdens hanc esse communem conclusionem,†& ꝙ in specie ubi reperitur testamentum absque signo notarij,& extra protocollum,& ꝙ ex eo reassumi potest publicum instrumentum,consul.Alexand.in cons.14.volum.6. Curt.iunior in con sil.162.& Aym.Crauet.in consil.158. visis actis. qui subdit hanc esse communem conclusionem. idem ante eos tenet Cyn.& post ipsum Salic.in l.contractus, C.de fide instrument. Ex quibus præmissis non videtur vera opinio Luc.de Pen.in l.iura,C.de omni agro des. Paul.de Cast.in l. hac consultissima,C.de testam.dum dixerunt, quòd ex nota testamenti, in qua non adest signum notarij, nec subscriptio, non posset sumi publicum instrumentum , & Bald.tenet contrarium in consilio 464. uolumen 4. dubitatus an dicta scriptura , & accedat pulchrum dictum Imola in lege prima gloss. in verbo, imperfectæ, ff. quemadmodum testament. aper. dum dixit , quòd si deficiunt aliquæ solennitates

nitates in nota testamenti, tamen debet notarius eam redigere in publicam formam, cum illa tamen, quali solemnitate reperitur, & præmissa nedum videtur vendicare sibi locũ de iure cõi, sed ẽt attentis verbis capituli, in quo continetur vt illustr. prorex possit ex causis legitimis dispensare, quę causæ legitimæ ẽt si imperfectum esse testamentum, ipsæ videntur esse, nam ex testamento imperfecto declaratur voluntas testantis, vt in l. fi. C. de reb. cr. Item ex testamento imperfecto oritur naturalis obligatio, vt d. Bar. in l. j. ff. de cond. ind. & in l. cum quis, C. de iur. & fac. ign. & intantum, hoc est verum, † q̃ possidens rem in minus solemni testõ relictã, poterit agentem exceptione repellere, ita Bar. in l. nemo põt, ff. de leg. 1. pe. col. Tertia causa legitima erit: nam Leonardus iste est nepos testatoris, & de eius prosapia, & familia, ex qua resultare apparet affectio, per tex. in l. humanitatis, C. de excus. tut. & testator eundem substituit filijs suis, in quo ẽt magna consideratur affectio. vt d. tex. in l. Publius, ff. de cõdi. & demon. hinc dicebat Barb. in rep. l. cum acutissimi, C. de fideicom. q̃ dispositio d. l. habet locum in alijs fratris, & sic in nepotib. rõne affectionis, & sanguinis. quo casu concedenda est dicta reassumptio, & ita ex maiori parte præmissorum firmabant aduocati prædicti Leon. actoris. Pro parte autem honestæ Iacobæ dicebatur, q̃ prædicta nota, ex qua petitur instrumentum testamenti reassumi, non apparet, q̃ aliter fuit † lecta aut publicata, nec præsumitur nisi attestetur, ẽt q̃ constaret fuisse scriptam per eundem quon. notarium, vt inquit Bal. in l. statutis in prin. C. de sen. ex breuic. recit. per tex. in l. fideicom. §. 1. ff. de leg. 3. refert, & sequitur Ias. in l. sciendum, 13. col. vers. tu confirma. ff. de verb. obl. imò nec apparet † notarium ipsum fuisse rogatum, prout est de substantia, ad hoc vt eius scriputra probet, vt in §. nos autem. in auth. de tab. & ibi no. & in c. cum P. tabell. de fid. instrumen. Nec sufficeret respondere, quod præsumitur rogatus, licet de rogitu non liqueat, prout d. gloss. in d. §. nos autem, cum communis opinio sit in contrarium, vt not. Innocen. & alij post ipsum in d. capitu. 1. de fide instrumen. vbi subdit esse vtile † notarium attestari in d. instrumento se fuisse rogatum, alias si non faceret, & aliter constare non posset

22 (margin, at "rum, † q̃ possidens")
23 (margin, at "ter fuit † lecta")
24 (margin, at "apparet † notarium")
25 (margin, at "esse vtile † notarium")

derogitu,instrumentum non valeret,vt tenet Spec.& post ipsum Io And.in d.tit.de instr.edit.§.breuiter. vers.& no.& in tit.de teste,§.1.vers.quid ergo si dicat,in fi.Bar.& Ang.Imol. & Alex.& Mod.in l.sciendum,circa fi.ff. de verb.obli.& licet Bar.sequatur illam gl.in d.§.nos autem,ꝙ præsumant rogatus,quando concurrit alterum de tribus uidelicet,vel ꝙ notarius dicat,publicaui, vel ꝙ dicat, rogatus scripsi,vel si simpliciter,scripsi,& reperiatur in quinternis rogationum instrumentorum, cum quo in omnibus transeunt præalleg.in d.l.sciendum, attamen omnia prædicta tria deficiunt in casu pręsenti.Item minime reperta est in lib.seu quinterno ro-
26 gationum,sed in facisculo,seu filza.Nec†apparet testes fuisse rogator,prout in testamentis requiritur, iuxta l. hæredes palam.ff.de testa.§.testamẽtis.quod non præsumitur,ut not. Dyn Bar.& cæteri ibi.& ante eos Spec.in tit.de testa. §.1.ver sic.quia ergo,& cæteri in l.sciendũ,& in l.Dom.ff.de testam. Præterea nota prædicta minime apparet signata signo no-
27 tarij,quo†casu fidem non inducit.vt dixit Bal.in l. Lucius, ff.de testa.mil.in princip.idem Bal.in rub.de fi.instr.col.12. vers.3.quæritur nunquid imbreuiatura, & in l.nemo. C. de
28 assess.†Item deficit subscriptio ipsius notarijs. & sic minime probat,ut sit.Bal.in l.2.C de conuen. fisci deb. lib. 11.& in l, contractus,C.de fi.instr.& ante eum Spec. in tit.de instr. edi.§.instrumentum,vers.item ꝙ non est tabellione. Iac.de Aret.& Bal.in l,ad testium §.si quis,ff.de test.& licet Cy. Bal. & Sal.in l.contractus,C.de fi.instr.videantur tenere contrarium.attamen pro concordia vide Alex.in cons.153.vẽ.pri-
29 ma consideratione,in 2.vol.dicendo id procedere,†quando constaret per testes vel per expræssionem nominis tabellionis in scriptura,ꝙ talis tabellio , cuius manu erat talis scriptura,tanquam rogatus illam scripserat,seu coram partibus publicauerat,alias impossibile esset illud procedere , si non
30 appareat in scriptura ꝙ notarius fuit rogatus. † Idem non fuit nota illa reperta in lib.seu quinterno protocolli, sed in folio separato in quãdam filza seu fasciculo, una cum alijs abbreuiaturis ut prætenditur absq; anno, & absque nomine notarij,& absq; rogitu, nec aliter publicata aut subscripta seu signata,& sic cum in facisculo seu folio de per se , nihil
pro-

probat,ita Bar.Bal.& Ang in l.si quis ex argentarijs,§.initiũ, ff.de eden.Clarius,& melius Imol.in l.sciendum, vlt. col.ff. de verb.obl.& consuluit Alex.in consil. 133. videtur prima consideratione dicendum,in 2. vol. Item aduertendum est, ꝙ capitulum Cæs. maiest.concessum,ut contractus seu scripturæ,in quibus notarius,iudex & testes nominati decesserunt possint reassumi a protocollis iuxta formam regiæ decretationis in eo contentæ, procedit qñ in ipso protocollo reperiuntur ascripti, prout ita extitit in prædicto capitulo
31 suę Cæs. Maiest. supplicatu † & sic prodicta dictio,quando important conditionem,ut per Bar.in l. 1.7.col. vers. quæro de dictione quando,ff.de cond & dem.& probat bene tex.in l.quod pupillo, ff.quand odies lega. ced.vnde concessio ipsa refertur ad supplicationem, & secundum eam intelligi debet.i.quando in protocollo testamenta reperiũtur,iuxta tex. in l.si defensor,§. qui interrogatus ff.de inrerrog.act.& in c. inter dilectos,de fide. instr.in §.cæterum. & sic cum nonus in protocollo nota prædicta repetta fuerit, sed in filza seu fasciculo an per se,reassumi nõ poterit.maxime cum ipsemet Leonardus in suo memoriali ita supplicauerit, iuxta dictũ. Bal.in l.in l.omni nouatione,C.de sacrosan.eccl.ibi,de cleri
32 cis utentibus statutis†laicorum,nam debent uti eo modo quo statuta loquuntur,sequitur Dec. in l.cum fundus §. seruum tunm imprudens 3.col. 5.no. ff.si cer.pet.& sic concurrentibus tot & tantis defectibus supra expressis,nullatenus potest imbreuiatura seu nota prætensi testamenti reassumi, vt longe & per minores defectus prædictorum consuluit in proprijs terminis Alex.in cons. 159.uidetur prima consideratione dicendum in 2.vol. Et si nihil deficit minime probatum apparet notam prædictam seu imbreuiaturam fuisse scriptam manu ipsius quẽdam notarij Stephani, cum testes non deponant vidisse notarium prędictum notam prædi-
33 ctam scribentem † prout requiritur, sed solum deponunt ꝙ eorum iudicio sit scripta manu ipsius notarij, cũ eius manum notam habuerint ꝙ non sufficit, cum ad hoc vt testes ad pręmissa inducti probent, requiratur quod deponant se fuisse pręsentes tempore quo notarius scribebat,per tex.in auth. si quis igitur de instr. cau.& fide. & plenè doct.

post Bar.in l. si admonendi,ff.de iureiur.& in l.si scripturas, C.qui potio.in pign. hab. Cum id solum procedat in literis missiuis,vt in literis,& epistolis quę transmittuntur absenti, quæ probari possunt per testes tales qui non interfuerunt scripturæ ipsarum,si tamen habuerunt notam manum scribentis,vt tenent Bar.& doct. in l.nuda ratio,ff.de dona.& in repet.l.admonendi,ff.de iureiur. & hoc per rationem, quia pōt imputari absenti,cui epistola transmittitur,cur testes nō induxerit,vt in abbreuiatura de qua agitur,vbi consueuerūt semper testes adhiberi,cum pateat etiam in ea testes esse descriptos,repertam esse in folio de per se in filza,& fasciculo, & non in libro rogationum,vt sic per testes qui eius scripturæ interfuerunt comprobari potuisset, & q̄ testes taliter deponentes non probent, nisi deposuerint vidisse notarium scribere illam scripturam,consuluit Alex.in consil.150.col. 7.vol.5.& consil.80.viso processu causæ vertentis, in 4. vol. Iac.Butr.in d.authent.& si contractus.Bar.in l.scripturas,C. qui pot.in pign.hab.Panor.in cap.2.de fid.instrum.Et nimirum
34 si testibus † dicentibus se habere notam scripturam illius qui scripsit non credatur,quia ut di. Barth.in d. auth. & si contractus,col.2.in vers.opp.dicitur hic,& doct.in d.c.2. de fide instrum.testes possunt de facili decipi propter similitudinem literarum, & quia potest quis de facili literas alienas contrafacere, & idem in particulari consuluit Bertr. in consil.140.incip.locatio seu arrendamentum,in 2.vol.Accedat bene prædictis, quòd si dicta nota fuisset scripta manu
35 quondam notarij Stephani Granati, non scripsisset in trib. locis dictæ notæ hæc verba,videlicet manu notarij Stephani,sed scripsisset manu mei notarij Stephani,& non in tertia persona,prout scriptum apparet ibi,dum dicit debere cō sequi à Nicolao a maria vnciam vnam,& tarenos 10.vigore instrumenti manu notarij Stephani granati, & nō dicit mei notarij Stephani,& demum magis infra subdit habere instrumenta domorum, & vinearum celebrata per notarium Stephanum, & in originali erat appositum cognomen de Granata,sed reperitur cancellatum, ex quo etiam oritur verisimilitudo non fuisse scripum manu ipsius notarij Stephani,

ni,quia non dixisset per notarium Stephanum, sed per me notarium Stephanum,& vltimo dum testator dixisse fertur, vt in omnibus pertractandis per eius hæredes habeant consilium cum magn. Rentio de Marra,& cum notario Stephano de Granata eis compatre,& non dicit cum me notario Stephano,ergo non eius manuscripta. Vnde cum dicta nota concludenter non appareat probata, q̃ fuerit scripta manu ipsius notarij Stephani,deficientibus insuper nomine regnātis,millesimo,ac rogitu uocarij, & testium, ac etiam signo, & subscriptione ipsius,nec fuerit dicta nota aliter lecta, & publicata, & tum quia non nominatur in ea ipse notarius, nec reperitur,in protocollo rogationum, sed in folio separato à protocollis, tum maxime quia capitulum concessum fundatur in protocollo principaliter,prout etiam ipse Leonardus principalis actor, se fundat in suo memoriali seu supplicatione porrecta illustr.proregi,dicendum est nullatenus posse testamentum prædictum reassumi, prout in specie consuluit Ioan.de Ana.in consil. 35.circa primum, in 1. dubio, & ibi sequitur Ludo Bolog. in suis addit. & plenius idem Bolog in suo consil. 30.& ideo magn.colum. 1.& fi.& comprobantur prædicta per consil.Ang.220, ad hoc vt scriptura sit publica consil.Corn.126. in 3.volum. licet in hac consultatione.vbi consimilem scripturam chartulam vocāt & ei omnino publicationem prohibent,& cum hac conclusione apparet pertransire Paul.de Castr.in l. hac consultissima 1.colum. C.de testam. dum inquit, † quòd si reperitur scriptura notarij continens hæredis institutionem,& etiam legata,nec apparet q̃ testator plus scribere uoluerit, & ibidē etiam apposita sint nomina testium , non tamē fuerit ibi subscriptum nomen notarij,nec apparet appositum signum licet reperiatur inter notas seu abbreuiatutas ipsius notarij prædefuncti, & petitur reduci in publicam formam.per illum cui sunt commissæ abbreuiaturæ notarij, ad hoc vt fidem faciat, (alias non faceret si produceretur in iudicio illo modo,ut not.in l. contractus,C.de fide instrum.& ibi per Cyn.in fi.) quæritur an sit reassumenda,& dicitur q̃ non q̃a non dicitur pfectā respectu uoluntatis,ex quo non adest ibi

ſubſcriptio notarij, quæ deſignat finem vt hic. & hinc eſt, ꝙ conſueuerunt ſemper notarij ſe ſubſcribere, & dicere, Hoc actum tali loco in præſentia mei notarij &c. Quibus ſuffragatur Luc. de Pen. in d. l. rura 2. col. verſi. 7. quæritur, C. de omni agro deſer. li. 12. vbi in ſpecie commemorat formam
36 datam in regno, † vt tabelliones ſingulis annis conficiant quinternos ſeu libros rogationum ſuarum, & iurent, quòd ſi quid inuenerint præter hanc formam ſcriptum, non habeat effectum rogationis, & protocolli vt valeat publicari, ita conſuluit Ang. in conſi. 175. vbi ad ſaturitatem. Alex. in conſi. 153. vol. 2. & plene Ioan. Rub. Alex. in conſil. 94. vbi pleniſſime. Dicebam igitur ego inhærendo præmiſſis, quòd cum non reperiatur ſcriptura ipſa in protocollo, redditur inſtrumentum ipſum ſuſpectum: ita dixit Bal. in l. Caſſius, ff.
37 de Senato. refert, & ſequitur Iac. † de S. Georg. in l. fi. C. de edicto diui Adr. & ibi ſubdit minime credendum eſſe inſtrumento, niſi illud appareat in protocollo, maxime dum petitum fuit protocollum ipſum exhiberi. idem conſulendo tenuit Caſt. in conſi. 63. col. 9. & quòd non apparente inſtrumento in protocollo nulla debeat ei fides adhiberi, conſuluit Roma. in ſuo conſi. 174. vlt. col. ampliſſime doct. ex quibus omnibus, & eorum ſingulis communi voto concluſum fuit me referente, Illuſtriſs. domino proregi eſſe referendum petitam reaſſumptionem non eſſe concedendam prædicto Leonardo.

1 *Stuprum non committitur niſi cum virgine, & vidua honeſte viuente.*
2 *Mulier honeſta dicitur, quæ ab alio cognita non fuit*
3 *Stuprum commiſſum cum muliere ſoluta non eſt punibile.*
4 *Iudex attenta qualitate inquiſiti poteſt pœnam ordinariam minuere.*
5 *Rapiens mulierem per vim licet puniatur pœna mortis, tamen ſecus eſt, ſi talis mulier fuit prius ab alio cognita.*
6 *Coitus habitus cum muliere non nupta, & quæ nomen honeſtæ mulieris non retinet, æquiparatur coitui habito cum meretrice.*
7 *Scholaris habens acceſſum ad mulieres, quæ fanteſchæ appellantur, non debet puniri.*

8 *Qualitas honestatis vel inhonestatis est maximi ponderis in crimine stupri.*

9 *Testes singulares admittuntur ad probandum mulierem fuisse ab alio cognitam.*

DECISIO CVII.

IN causa Augustini Scoppę cum Antonia de Masso,& regio fisco introducta per remedium appellationis in S.consilio à sententia lata in magna curia vicariæ condemnante prædictum Augustinum ad dotandum eandem Antoniam, vt prætenditur,per eundem stupratam in domo sui patroni, necnon ad relegationem triennalem in insulam Liparis, est videndum an condemnatid ipsa de iure subsistere possit, cum liquido ex processus meritis appareat Antoniam prędictam esse vilem,& leuissimæ vitæ,& famæ, & hoc vltra testes de visu, qui de nocte ad lumen candelæ per rimulam ostij iunus post alium viderunt eandem Antoniam commiscerim & carnaliter cognosci in eadem domo per quendam iuuenem satis longe ante prætensum stuprum:ob quod satis apparet tempore prætensi stupri cum Augustino prædicto, prædictā Antoniam non fuisse virginem, vnde succedit quòd dum mulier, quæ stuprata dicitur, tempore stupri non est virgo
1 † nec vidua,non poterit dici nec figurari stuprum cum ea fuisse commissum,l.inter liberos.§.1.& l.stuprum,in fi.ff.de adult.& sic non vendicabit sibi locum pœna à iuris dispositione imposita contra stuprantes,cum stuprum cadat in virgine seu in vidua honeste viuente,vt consuluit Alex.in con.
2 sil.13.col.2.vol.7.& sic cum † liqueat Antoniam prædictam per prius fuisse ab alio cognitam,non potest dici mulier honesta,vt dicit tex.in l.stuprum,in fi.ff.de ritu.nupt. quem ad hoc propositum allegat Pau.de Cast.in consi.303.viso dicto
3 statuto.Alb.in l.raptores,circa fi.C.de episc.& cler.dicit † ꝙ si stuprum committitur cum muliere honesta soluta, non est punibile,per l.si ea.ff de adul.& l.quæ adulterium,ff. eod. tit.& in l.verum,ff.de furt.& not.in §. eadem lege Iulia instit.de publ.iud.hinc est,quòd.dum quidam honestus iuue-

nis carnaliter cognouiſſet quandam puellam in domo patris,& repertus ac captus fuiſſet cum ea in domo prædicta, & confeſſus fuiſſet coram iudice eandem carnaliter cognouiſſe,ſed quòd non cognouerat illam virginem, ſed quòd fuerat ab alio cognita,prout proprie in omnibus in caſu pręſenti contigit:tandem fuit iudicatum non poſſe pœna ſtupri conueniri:& ita refert,& ſequitur Affl. ex aliquibus ex præmiſſis in conſtit.regni,ſiquis rapere, in 4. col. ſubdens hanc quęſtionem habuiſſe de facto. Concomitantur huic Auguſtino boni mores,honeſtas,ac optima fama eius, & vita bene probatæ, non conſueto, alias delinquere in ſimilibus, nec in alio genere delictorum, vt per infinitos teſtes probatum fuit nunquam delinquere conſuetum, quo caſu etiam
4 dato abſque veri præiud. † quòd non probaretur prædictam Anton.fuiſſe ab alio cognitam,attamen ex huiuſmodi qualitate,& bonitate ipſius inquiſiti poterat iudex pen.ord. minuere,imò indulgere,l.ſi Poſſidonium,& l.& ſi ſeuer.C. quibus ex cau.inf.irrog.ita dix.Gand.in tract.malef.in verſ.vtrũ
5 pęna poſſit augeri. † Suffragatur præmiſſis, ꝙ licet alias rapiens mulierem per vim puniri debeat pœna mortis, hoc tamen intelligendum erit non habere locum in muliere alias carnaliter cognita per alium, quia pręſumendum non erit quòd eam per vim cognouerit cum alteri aſſenſerit,ita conſuluit. Paul. de Caſtro in ſuo conſilio 103. ſequitur Marſilius,dequo facit magnum feſtum in conſilio 47. & in l.maritus,in fin.ff.de quæſt.Gandin.in rubric.de aliqui. quæſtio. 2.colum. verſicu. quęro de facto. ſubdens ita conſuluit Dynum,& tenet Alber.in 3.parte ſtatut.quæſtio.52.ver. ſed pone
6 ne aliquis. Item potiſſime huic † intentioni ſubmittitur, quod de coitu non violento habito cum muliere non nupta,quæ nomen honeſtæ mulieris non retinet,iudicandum eſt ꝑut de coitu habito cum meretrice,adeo ꝙ ex iuris diſpōni nōn eſt punibile,tex.eſt,quem ad hoc ibi ponderat Bar.& Ang.in l ſi vxor.in prin.ff.de adult.& bene facit l. quę adulterium,& quæ ibi no.& in l.ſi ea.C.eo.tit. & quod not. in l. mater.& ibi Ang.ff.de adul.& quod no.Barto.in l.verum,in prin.ff.de fur.& Bal.in l.pe.C. de adult. ita conſulendo decidit Alex.in pręalleg.conſi.13.col.2.circa medium, in 7. vol,

vbi etiam adducit Ang.in d.l.si vxor.dicentem q non debet puniri scholares habentes accessum ad istas mulieres, quæ fantescha vulgo appellătur,quę stant cum ciuibus, & in domib. eorum minus honeste viuūt licet sint liberæ mulieres,
8 & ibi plus subdit Alex.in 3.col. † q qualitas honestatis, vel inhonestatis in muliere est maximi ponderis in hoc crimine,quia qñ cum muliere retinente nomen honestę mulieris poterat de iure communi imponi pœna corporalis, per d.§.item,l.cum seq.tamen si erat mulier inhonestę vitę,contra quam tam de plenissima inhonestate in multis capitibus vltra testes de visu probatur concubitus tam de iure cōi q̃ municipali impunitus apparet,& sic ob inhonestatem resultat maxima alteratio,quę est apta facere delictum aliàs punibile,nunc impunibile,concurrentibus maxime illis testibus de visu deponentibus vidisse per rimulam ostij eandem se carnaliter cognosci facere per alium iuuenem, & tamen hoc non erat de necessitate probandum,cum iam sufficiebat docuisse per diuersos,& plures actus in genere ipsam fuisse, & esse inhonestæ, seu infamatę vitę, iuxta id quod habetur in d.§.item l.Iulia. cum simi. quo casu † etiam testes singu-
9 lares sufficerent ad id probandum, quod plus est, & quorum vnus deponeret de vna re inhonesta, & alius de diuersa,per not.per gloss & doctor.in l.ob carmen, §. fin. ff. de testib.per gloss.3.quęstio.8.capitu,nihilominus, per Innocen. in capitu.qualiter,& quando.lo 2.de accusa. Specu. in titul. de inq.§.1.ver.quòd si vnus,& in §.nunc tractemus. versicu. item sufficit. & ista est communis conclusio secundum Ioan.de Imol.in d.capit. cum oporteat. ita plene post relatos, & alios quamplures tenuit consul.Alexan.in prędicto consil.13.ex quibus concludo minus bene iudicatum per mag. cur.vic.contra prędictum Augustinum,& bene appellatum ad Sacrum reg.consil.& sic eundem absoluendum tam à cōdemnatione consignationis dotis quam relegationis in insulam,verum pro iniuria illata patrono,seu domino domus prędictę Antonię, cum in domo prędicta repertus fuerit cum prędicta Antonia, vltra carcerationem ferè annalem

esse

esse condemnandum ad exilium per annum continuum extra ciu. Neap. &. eius districtum, ita sententiam dictæ magnæ cur. ui cariç reformadnum, & ita communi voto me referente tanquam regio consiliario, & causę prędictę commisario pronunciatum fuit per Sacrum Regium Consiliū, & executum nemine discrepante. Thom. Gram.

FINIS.

REGISTRUM,

abcdefghiklm, ABCDEFGHIKLMNOP QRSTVXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

AAa BBb CCci.

Omnes sunt quaterniones.

VENETIIS,
Apud Ioan. Baptiſtam à Porta.